PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN PRIMAM PARTEM
TERTII LIBRI
DECRETALIVM.

Lomey Prof. Neap. Soc. Jesu — Catal. inscrip. P. B.

ROMAE, Expenſis Ioannis Caſoni. MDCLXI.
Ex Typographia Iacobi Fei And. F.

RVBRICAE,
ET CAPITVLA
HVIVS PRIMAE PARTIS
Tertij Libri Decretalium.

Ne

PRO-

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN PRIMAM PARTEM TERTII LIBRI DECRETALIVM.

DE VITA, ET HONEstate Clericorum.

Cap. A Crapula.

SVMMARIVM.

1 *CLERICVS crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur.*
2 *Ebrius quid differat ab ebrioso.*
3 *Ebrietas inducit exilium mentis, & libidinis incentiuum.*
4 *Ebrietatis quæ, & quanta sint mala.*
5 *Vinolentum Sacerdotem & Apostolus prohibet, & vetus lex damnat.*
6 *Clericis an liceat bibere vltra tertiam vicem.*
7 *Moniales debent vinum fugere sicut venenum.*
8 *Crapula quid sit, & vnde dicatur.*
9 *Ebrietas quid.*
10 *Ceruisia immoderatus potus an sit crapula, vel ebrietas.*
11 *Sicera quid sit.*
12 *Crapula quandoque inebriat, & mentis exilium inducit.*
13 *Obligantium se ad potus æquales abusus reprobatur.*
14 *Verschlizantes qui dicantur.*
15 *Sponsio quod alter alterum in bibendo superabit, non est rata.*
16 *Clerici bibentes vinum sine aqua qualiter peccent.*
17 *Cibus nullus, vel potus est illicitus, nisi per accidens.*
18 *Vinum bibere an propter scandalum sit peccatum.*
19 *Verba imperatiua an obligationem inducant.*
20 *Consilium perfectionis non est obligatorium.*
21 *Canonis imperantis, vel prohibentis transgressio ex sui natura est culpa mortalis.*
22 *Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.*
23 *Electio in pœnis alternatiuis est Iudicis.*
24 *Ebrietas an sit peccatum mortale.*
25 *Peccatum nullum adeò est veniale, quod non fiat mortale, si placet.*
Declaratur n. 31.
26 *Væ est comminatio pœnæ æternæ.*
27 *Peccatum veniale an & quomodo possit fieri mortale; & n. 32.*
28 *Peccata minima si negligantur, occidunt.*
29 *Ebrietas tripliciter potest contingere.*
30 *Moralia accipiunt speciem non ab his, quæ per accidens eueniunt præter intentionem, sed ab eo, quod est per se intentum.*
31 *Rationis vsu seipsum priuare, an sit culpa lethalis.*
32 *Ebrietatem esse peccatum mortale, si sit assidua, quomodo intelligendum sit. & n. seq.*
33 *Ebrietas voluntaria ad valetudinem recuperandam, an sit peccatum; & n. seqq.*
34 *Aegrotus frequenti ebrietate à periculoso morbo de consilio medici liberatus.*
35 *Cibus & potus moderatus sano potest esse superfluus infirmo, & è conuerso.*
36 *Inebrians se ad vomitum prouocandum, an peccet.*
37 *Inebriare se num liceat sine peccato ad vitandam tyranni sæuitiam.*
38 *Mutilare sibi membrum putridum corporis corruptiuum num liceat sine incursu irregularitatis.*
39 *Membrum sibi amputare ad vitandam sæuitiam tyranni, non licet.*
40 *Tyranno præcipienti vsum carnium in diebus prohibitis obtemperari non potest sine peccato.*

1

CRAPVLA. Abbas antiquus sic ponit casum breuem; Clerici se ingurgitare, vel inebriare non debent; alias post monitionem legitimam, ab officio, vel beneficio suspenditur. Sed Ioan. Andr. Bald. Butr. Cardin. Abbas Siculus, Io. à Capistrano, & cæteri summant sic. Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur. & benè, quia hic non punitur actus, sed habitus, & frequentia.

2 Ebrius enim hoc differt ab ebrioso secundum Bald. n. 1. quod ebrius dicitur actu; ebriosus habitu, vel consuetudine se inebriandi. Et est aliquantulum difficilis probationis, vt notat Innoc. in c. Cum causam, de testib. Diuiditur in tres partes. Primò, prohibet crapulam, & ebrietatem. Secundò, reprobat abusum obligantium se ad æquales potus. Tertiò, statuit pœnam transgressoribus. Secunda ibi, *vnde illum abusum*. Tertia ibi, *si quis autem*.

3 Nota primò, ebrietatem inducere exilium mentis, & libidinis incentiuum, §. 1. 44. dist. Est enim fomes omnium vitiorum. c. Ante omnia. 35 dist. Vnde Apost. Ephes. 5: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*. c. Esti Christus. § Quæ dam. de iureiur. & Prouerb 20. *Luxuriosa res est vinum, & contumeliosa ebrietas. Qui cum his immiscetur non erit sapiens*. refertur in c. Luxuriosa 35. dist.

4 Vnde singulariter Bern. in lib. de contemptu mundi. Quid turpius, inquit, ebrioso, cui fœtor in ore, tremor in corpore, qui promit stulta, pandit occulta, cui mens alienatur, facies transmutatur; ibi nullum secretum vbi regnat ebrietas. Et Augustinus relatus à Mar. Socin. in c. si constiterit. n. 25. de Accusat. & à Petro de Anch. hic n. 2. Ebrietas aufert memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, & impedit linguam, concitat libidinem, corrumpit sanguinem, totum denique corpus debilitat.

5 Præcipuè verò hoc damnatur in Ecclesiasticis, & Dei seruitio mancipatis. Vnde violentum Sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. c. Violentum. ead. dist. nec Clerici debet

6 bibere vltra tertiam vicem, vt est tex. in c. Quando. il secondo 44. dist. ibi, *& maximè vltra tertiam vicem poculum non contingant*. Vnde Lucius Apulelus Florid. 1. Prima, inquit, cratera ad sitim pertinet, secunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad insaniam. Quare Clerici vltra tertiam vicem bibentes peccant, vt per Nauarr. in man. c. 25 n. 121. Quod intelligit Abbas hic n. 2. vers. Nam debet clericus; dummodo appetitus naturalis vltra non exigat, sed Marian. Socin. in c. Si constiterit n. 19. vers. Tertio, quoties sit bibendum, infr. de accusat. putat in hoc spectandam esse qualitatem complexionis, & temporis, & omnia ad sobrietatem, & necessitatem

7 esse reducenda. Moniales verò debere vinum fugere tanquam venenum, scripsit Hieronymus, vt in c. Carnem, de consecr. dist. 5.

8 Secundò nota, aliud esse crapulā, aliud ebrietatē. Et quidem crapula est excessus cibi, seu immoderata voracitas, & ingluuies qua stomachus prægrauatur, c. Ne tales de consecr. dist. 5. dicit enim lex; Ex nimia ingurgitatione olet os, l. Qui clauum; §. Is cui. ff. de edil. edic. glo. in c. Cum Apostolus. in ver. Sumptuosas, inf. de cens. dicitur enim crapula, quasi cruda epulā; quia homines ita voraciter epulantes perfectè non digerunt, sed materiam indigestam emittunt, c. Sint tibi, & d. c.

9 Ne tales de consecr dist 5. Ebrietas verò est excessus vini, & immoderata potatio; & ita distinguunt glo. 1. hic. Host. num. 1. Io Andr. num. 4. Butr. num. 8 Anchar. & Abb. num. 4. & Marian. Soccin. in cap. si constiterit. num. 18. inf. de accusat. Sed Arist. in Problem. In eo distinguit crapulam ab ebrietate, quòd ebrietas vnà cum mente adimit & sensum doloris; crapula verò constante animo caput affligat. Vnde Augustinus lib. 10. Confess. cap. 31. ante med tom 1. Ebrietas, inquit, longè est à me, misereberis ne appropinquet mihi; crapula autem nonnunquam subrepsit seruo tuo. Refert S. Thom. in 2. 2. quæst. 150. art. 2. ad 3. Sed idem S. Thom. d. quæst. 150. art. 1. dicit crapulam diuidi in comessationem, & ebrietatem. Quæ duo prohibet Apost. ad Rom. 13. *Non in comessationibus, & ebrietatibus*. Verùm quam Apostolus dicit comessationem, hæc Decretalis vocat crapulam. Vnde tu, quod spectat ad intellectū textus, ne recedas ab expositione glossæ, & Do-

10 ctorum. Quid de immoderato potu ceruisiæ, an sit crapula, vel ebrietas? Bald. hic. num. 4. dicit ebrietatem esse excessum vini, vel ceruisiæ, quæ sit nimio potu aquæ puræ, sed statim se corrigit dicens: Potest dici crapula, sed non ebrietas, quia corrumpit stomachum, generat vomitum, & angustiam. Sed certè huiusmodi effectus etiam ex ebrietate proueniunt, & ferunt immoderatam potationem ceruisiæ, perinde ac vinum inebriare. Vnde contra Bald. videtur tex. expressus in c. Vi-

11 nolentum. 35. distin. vbi dicitur. Siecra Hebræo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest. Et infra: Quidquid inebriat, & statum mentis euertit fuge similiter vt vinum. Ad idem textus in cap. 2. inf. de homicid, ibi, *mediocri ceruisia vtere temperatè*. Nam quod hic dicitur, *Vinum sibi temperent*; ibi dictum est, *vtere temperatè*: & quod hic dicitur, *& se vino*; ibi dictum est, *mediocri*. Licet ceruisia vini appellatione non contineatur, vt l. Si quis vinum, ff. de trit. vin. &

12 oleo lega. Nisi dixeris etiam crapulam quandoq; inebriare, & mentis alienationem inducere, etiam sine immoderato vsu vini, vt pluries se vidisse testatur Marian. Soccin. in d. cap. si constiterit n. 18. vers. Et idem dicendum, de accusat.

13 Tertiò nota in vers. *Vnde illum*, à Concilio generali hic reprobari abusum illarum regionum quæ ad potus æquales suo modo suos obligāt potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures

14 inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Et tales Hostien. in princ. appellat Versellizantes, & num. 6. in ver partibus, exemplificat in Scotia, & Vuallia. Et subdit, se id sæpius, vellet nollet, expertum fuisse. Et in Normannis exemplificat

15 Collectar. in fine. Vnde infertur, vt si aliqui veniant ad sponsionem, quod alter alterum in bibendo superabit, huiusmodi sponsio non sit rata, quia, vt hic patet, inhonesta est causa in sponsionem deducta, l. si rem. §. si quis sponsionis, ff de præscript. verb. Et ita per hanc Decretalem nouissimè firmant Moderni in tract. de Mercatura, tit. de sponsion. par. 4. §. Item quæro, num. 1.

Quartò

16 Quartò nota ibi, *Vinum sibi temperent*. argumentum quod Clerici bibentes vinum sine aqua absq; iusta causa, peccant, quia faciunt contra hoc Concilium, cap. fin. §. quod præcipitur, 14. quæst. 1. secundum Hostien. hic num. 2. in ver. abstineant. Intellige venialiter, secundum Io. Andr. num. 1. in ver. sibi temperent. Anchar num. 3. & Io. à Capistr. in 1. notab. qui dicit hoc esse peccatum contra consilium, non contra præceptum, & sic veniale, nisi per accidens esset grauius; nam nullus cibus, vel potus secundū se est illicitus. Matth. 15. *Non quod intrat per os, coinquinat animam*, sed per accidens potest illicitè bibi, quandoque ex conditione bibentis, vt quia de facili læditur vino, vel quia speciali voto obligatur ad vini abstinentiam; quandoque ex modo, quia immoderatè bibit;
18 quandoque ex consortio, vt si quis scandalizetur; hoc enim intendit Apost. Rom. 14. *Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, in quo frater tuus scandalizatur*. De quo per D. Thom.
19 2. 2. quæst. 149. Ego arbitror verum esse quod dicunt DD. videlicet hoc peccatum esse tantummodo veniale, non quidem propter rationem Io. à Capistrano, quia textus hic non consulit, sed præcipit, cum loquatur imperatiuè, *Clerici à crapula, & ebrietate abstineant, & vinum sibi temperent, & se vino*. Vnde quod imperatur necesse est fieri, vt in d. §. Quod præcipitur. Et est bonus textus in cap. Integritas, 32. quæst. 1. dum ibi dicitur, *Virginitas suaderi, & non imperari potest*. Et ita verba imperatiua ex sui natura esse obligatoria,
20 firmat Dec. in cap. Nam concupiscentiam, n. 26. de Constitut. Quod si hæc esset tantummodò ex consilij perfectionis, vtique ad nullam culpam obligaret, vt in d. cap. vlt. & in c. Denique, §. Hæc etsi legibus 4. distin. glos. 2. Abb. & omnes in c. 2. & ibi dixi num. 43. de Constit. Sed puto esse veniale ex leuitate materiæ, vt furtum oboli; nemo enim dixerit Clericum ex eo quod semel, aut bis bibat modicum vini puri, mortaliter peccare. Vnde August. in serm. de Purgat. relatos à Gratiano in cap. Vnum orarium, §. Nunc autem, 25. distin. & à D. Thom in 2. 2. quæst. 150. art. 2. in 2. argum. contrario dicit; Quoties aliquis in cibo, aut poto plus accipit, quam necesse est, ad minuta peccata nouerit pertinere, idest ad venialia, vt ex-
21 plicat S. Thom. vbi supra, licet transgressio Canonis imperantis, aut prohibentis ex sui natura, sit culpa mortalis, cap. Nulli fas, 19. distin & cap. Violatores 25. quæst. 1. Archid. in cap. Detestanda, num. 4. de consecr. præb. lib. 6. Et scripsi plenè in cap. fin num. 22. de Constitut. Addunt, & benè, Cardin. hic num. 3. & Abb. num. 2. in hac materia spectandam esse vini, regionis, & complexionis qualitatem. Et idem notat Marian. Soccin. in cap. Si consliterit, num. 18. & 19. inf. de accusat.
22 Vltimo nota ibi, *ab officio, vel beneficio*, argumentum quod suspensus ab officio non est suspensus à beneficio; loquitur enim hic textus alternatiuè, & electio est Iudicis, secundum glo. fin. quam sequuntur Io. Andr. & communiter DD. hic, vt testatur Abb. num. 4. quam tamen declara, vt per
23 eum, & plenius per Felin. in cap. Inter cæteras num. 5. vers. Fallit quintò, vbi prædictam conclusionem restringit decem modis. supra de rescript.
24 QVAERO, An ebrietas sit peccatum mortale. Doctores hic tenent esse tantummodo veniale, non autem mortale, nisi sit assidua, vel in consuetudine. Et in hoc residet Io. And. num. 1. in ver. Sibi temperent, Butr. num. 2. & num. 5. Cardin. & Anchar. ambo num. 3. Collectar. nu. 2. & alij. Abb. in cap. si consliterit, num. 3. in 2. notab. infra de accusat. vbi dicit ebrietatem, si rara est, esse peccatum veniale, sed non mortale, & cum eo transeunt ibi Marian. Socin. num. 5. in 2. notab. & Felin. num. 2. Idem tenet Lucas de Penn. in l. 1. verb. Cæterum, C. de erogat. milit. anno. lib. 12. & probatur apertè in cap. Vnum orarium, §. Nunc autem, vers. Aliàs ea denoo, 25. distin. vbi Augustinus recenset peccata capitalia ex suo genere, & inter illa connumerat ebrietatem, ibi, *ebrietas si assidua sit*. Ad idem optimus textus in cap. Multi 2. quæst. 1. vbi referuntur verba Apostoli 1. ad Corinth. 5. *Nunc scripsi vobis, non commisceri; si quis frater nominatur in vobis, aut fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere*. Et decretum Concilij Trident. sess. 6. de Iustif. cap. 15. ibi, *Diuinæ legis doctrinam defendendo, quæ à regno Dei non solum infideles excludit, sed & fideles quoq; fornicarios, adulteros, auaros, ebriosos, &c. cæterosque omnes qui lethalia committunt peccata*: ponderando vtrobique verbum *Ebriosus*, quod secundum Bald. hic num. 1. & Collectar. num. 2. importat consuetudinem se inebriandi. Ad idem est Canon Apostolorum 42. relatus in cap. 1. 35. dist. Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati deseruiens, aut desinat, aut deponatur. Subdiaconus autem aut Lector, aut Cantor similia faciens, aut desinat, aut communione priuetur, similiter & laicus. Ponderando illud verbum, *deseruiens*, quod eodem modo consuetudinem designat, vt ibi post Hugon. notat Archid. num. 1. in ver. deseruiens, Turrecrem. nu. 12. & Præpos.
25 num. 3. vers. Quæro an isti Clerici. Et huic opinioni videtur suffragari dictum Augustini in cap. Vnum, §. Nunc autem, vers. Criminis 25. distin. videlicet Peccatum nullum est adeo veniale, quod non fiat criminale, dum placet.
26 Sed in oppositum est textus in cap. Sexto die, 35. dist. Et quod habetur Isaiæ 5. *Veh qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem*. Nam, *veh*, est comminatio pœnæ æternæ, quæ non fit nisi pro mortali peccato, secundum Turrecrem. in d. cap. Sexto die, num. 6. & probatur in cap. Veh qui dicitis, 1. quæst 3. & in
27 cap. Veh eis, de pœnit. dist. 4. Præterea, si ebrietas esset tantummodo peccatum veniale, idem actus ebrietatis ex sola frequentia, & assiduitate non potest fieri mortale; quia ea quæ differunt in infinitum, sicut peccatum mortale, & veniale, non transmutantur in inuicem, vt declarat S. Thom. in 1. 2. quæst. 88. art. 4. Archid. & Turrecr. in cap. Tres sunt, de pœnit distin. 1. vbi illud Augustini
28 tracta. in Ioannem, Peccata minima si negliguntur, occidunt: nec non illud, Venialia multiplicata ita possunt obruere, sicut vnum mortale; intelligunt dispositiuè, & per occasionē, non per causam.
29 Quid tenendum? Dic ebrietatis culpam consistere in inordinato vsu, & concupiscentia vini. Hoc autem contingit esse tripliciter. Vno modo, quando quis ignorat vsū vini esse immoderatum, & inebriare potentem, vt cum nescit vini fortitudinem, & huiusmodi; & hic ebrietas potest esse sine peccato, sicut creditur Noe inebriatus fuisse, Genes. 9. Alio modo quando quis percipit potū

esse immoderatum, non tamen æstimat posse inebriare; & sic ebrietas potest esse cum veniali peccato. Tertio modo, quando quis benè aduertit potum esse immoderatum, & inebriantem; & tamen magis vult ebrietatem incurrere, quam
30 à potu abstinere; & talis propriè dicitur ebrius; quia moralia recipiunt speciem non ab his, quæ per accidens eueniunt præter intentionem, sed ab eo, quod est per se intentum; & sic ebrietas est
31 peccatum mortale; quia secundùm hoc homo sciens, & volens priuat se vsu rationis, quo secundum virtutem operatur, & peccata declinat, & sic peccat mortaliter, periculo peccandi se committens. Dixit enim Ambrosius; Vitandam dicimus ebrietatem, per quam, &c. c. Sanè. 15. quæst. 1. Ita Archidiacon. in c. Sexto die. n. 9. 35. distin. qui hanc distinctionem ad litteram transtulit ex D. Thoma, licet illius non faciat mentionem in 2. 2. q. 150. art. 2. vbi Caietanus dicit, priuare se vsu rationis ex inordinata concupiscentia vini, absque dubio esse mortale peccatum, quia propter delectationem in potu non curat sciens, & volens priuare se vsu rationis. Atque ita non priuatio vsus rationis absolutè, quæ aliquando potest esse sine culpa, vt in dormiente, nec delectatio in potu vini absolutè culpam constituit; sed delectatio in potu vini inebriantis in sciente, & volente illam, constituit rationem culpæ mortalis. Eandem distinctionem sequitur Turrecremata in d. c. Sexto die. n. 8. 35. dist. Io. à Capistr. hic n. 7. & Syluest. in ver. Ebrietas. n. 3. Nec dissentit Nauar. in Man. c. 23. n. 121. dum dicit eum qui se, vel alium scienter inebriat, mortaliter peccare, quia notabiliter vult nocere alteri, & sibi esse nocumento, cui renunciare non potest volens se, vel alium vsu rationis priuare.

32 Non obstat authoritas Augustini in d. c. Vnum orarium in vers. aliàs ea demum. 25. dist. dicentis ebrietatem esse peccatum mortale, si sit assidua. Etenim hunc locum reuerenter glossat. S. Thomas d. art. 2. in resp. Ad primum, dicens, assiduitatem facere, vt ebrietas sit peccatum mortale, non propter solam iterationem actus, (assiduitas enim importat circumstantiam, quæ non trahit in aliam speciem peccati; nec potest in infinitum aggrauare, vt de veniali faciat mortale) Sed quia non potest esse vt homo assiduè inebrietur, quin sciens, & volens ebrietatem incurrat, dum multoties experitur fortitudinem vini, & habilitatem suam ad ebrietatem. Et sequitur Caietan. ibi in respon. ad primum vers. Ad hæc dicitur; vbi ait locum Augustini esse intelligendum de assiduitate quoad effectum, qui est cognoscere fortitudinem vini, & habilitatem propriam ad ebrietatem. Et quoniam huiusmodi cognitio non est effectus proprius assiduitatis ebrietatis, quia sine tali assiduitate potest talis cognitio haberi; idcirco sine assiduitate tam præsenti, quàm præterita, est ebrietas peccatum mortale, si adsit dicta cognitio. Neque hoc est contra Augustinū, quoniam ipse dicit affirmatiuam, scilicet, ebrietas assidua, idest habens talem cognitionem, est mortale; & non negatiuam, scilicet, nisi sit assidua, quamuis etiamsi diceret negatiuam, glossaretur, vt dictum est, *assidua*, hoc est habens cognitionem fortitudinis vini, & propriæ habilitatis, quia de assiduitate non secundum se, sed ratione talis effectus intelligitur. Hæc Caietanus. Quod ipsum docuit idem S. Tomas in 1. 2. quæst. 88. art. 5. Ad primum; Diuturnitas, inquit, non est circumstantia trahens in aliam speciem, similiter nec frequentia, nec assiduitas, nisi fortè per accidens ex aliquo superuenienti. Non enim aliquid acquirit nouam speciem ex hoc, quod multiplicatur, vel protelatur, nisi fortè in actu protelato, vel multiplicato superueniat aliquid, quod variet speciem, puta inobedientia, vel contemptus, vel aliquid huiusmodi. Ebrietas verò secundum suam rationem habet vt sit peccatum mortale. Quod enim homo absque necessitate reddat se impotentem ad vtendum ratione, per quam homo in Deum ordinatur, & multa peccata occurrentia vitat, ex sola voluptate vini, expressè contrariatur virtuti. Sed quod sit peccatum veniale, contingit propter ignorantiam quandam, vel infirmitatem, puta cum homo nescit virtutē vini, aut propriam debilitatem, vnde nō putat se inebriari; tunc enim non imputatur ei ebrietas ad peccatū, sed solum superabundantia potus. Sed quando frequenter inebriatur, non potest per hanc ignorantiam excusari, quin videatur voluntas eius eligere magis pati ebrietatem, quàm abstinere à vino superfluo. Vnde redit peccatum ad suam naturam. Hactenus verba D. Thomæ. Et hoc intendit gloss. in d. c. Vnum orarium. §. Nunc autem, vers. aliàs ea demum in ver. Ebrietas. 25. distin. dum dicit ebrietatem quandoque dici studium ad inebriandum se, & hoc esse mortale peccatum. Allegat hanc decretalem, & c. Ante omnia. 35. dist. Quandoque verò ebrietatem dici frequentem actum bibendi; & hoc modo esse veniale, vt in d. §. Nunc autem, in vers. aliquis in cibo. Quamobrem dum Canonistæ nostri hic dicunt affirmatiue cum Augustino; Ebrietas est mortale peccatum, si sit assidua, benè dicunt, quia ebrietas assidua semper est cognita, & voluntaria; & sic mortale. Sed dum dicunt negatiuè, Ebrietas non est mortale peccatum, nisi sit assidua, non benè dicunt, Neque hoc dixit Augustinus, quia cognitio ebrietatis potest aliunde prouenire, quàm ex assiduitate, & omnis ebrietas cognita, licet non sit assidua, est voluntaria, & consequenter mortale peccatum ex supradictis.

Quod autem dixit Augustinus in d. c. Vnum orarium. § Nunc autem. vers. Criminis 25. distin. videlicet, Nullum peccatum est adeò veniale, quod non fiat criminale, dum placet, non est intelligendum de qualibet placentia; quia si quælibet placentia faceret peccatum mortale, tunc omne veniale esset mortale, quia quodlibet veniale placet, cum sit voluntarium: sed talis placentia est intelligenda, quæ ad confirmationem spectat, in qua omnis humana peruersitas consistit, dum rebus vtendis fruimur, vt dicit Augustinus. Hæc S. Thom. apud Turrecrem. in d. c. Vnum orarium. §. Nunc autem. n. 4. Et concordat ibi Archid. exponens verbum, *dum placet*, ità vt illa delectatio præponatur Deo.

33 Limita nunc conclusionem superius firmatam, qua dictum est ebrietatem voluntariam esse peccatum mortale, vt non procedat, si vinum immoderatè sumatur de consilio Medici ad valetudi-
34 nem recuperandam, prout limitat Marian. Socin. in c. Si constiterit. n. 20. de accusat. vbi refert se Florentiæ vidisse Magistrum Vgonem Bentium insignem Philosophum, & Medicum cognatum

suum

suum frequenti ebrietate quendam filium Ber-
nardi de Vzano à periculoso morbo liberasse.
35 Quod videtur ea mente Diui Thomæ in 2. 2.
quæst. 150. art. 2. ad tertium, vbi ait. Cibus,
& potus est moderandus secundum quod compe-
tit corporis valetudini; & ideo sicut quandoque
contingit, vt cibus, vel potus, qui est modera-
tus sano, sit superfluus infirmo, ita etiam potest
è conuerso contingere vt ille, qui est superfluus
36 sano, sit moderatus infirmo. Et hoc modo cum
aliquis multum comedit, vel bibit, secundum cō-
silium medicinæ, ad vomitum prouocandum, non
est reputandus superfluus cibus, vel potus. Hæc
ille. Et quamuis subdat. Nec tamen ad vomi-
tum prouocandum requiritur potus inebrians,
quia etiam potus aquæ tepidæ vomitum causat;
& ideo propter hanc causam non excusaretur ali-
quis ab ebrietate. Quærit tamen ibi Caietanus in
responsione ad tertium. An ebrietas scienter non
ex delectatione potus, sed propter medicinam sit
licita; & concludit esse licitam, si medicinæ ars
disponeret ebrietatem esse necessariam ad eua-
cuationem, seu curam alicuius infirmitatis, quia
ebrietas in illo casu non esset ebrietas formaliter,
quæ est peccatum, sed materialiter tantum, quo-
niam non esset ex delectatione in potu vini. An
autem ita sit de facto vt medicina disponat in
aliquo eam ebrietatem necessariam esse, vt ipse
ait, non est Philosophi moralis, nec Theologi, sed
scientiæ medicinę opus. Idem tenet Martin. in
q. 1. de ebriet. relatus à Caietan. d. art. 2. vbi ait,
vomitum non prouocari ex potu aquæ tepidæ in
omnibus hominibus; Item vomitū ex alia, & alia
causa prouocatum alias superfluitates emittere.
Ac demum posse contingere vt quis esset talis
complexionis, vt ex vino quantumcunque, &
qualitercumque sumpto inebriaretur, & ex a-
lio potu grauiùs læderetur in corpore; quo casu
ei liceret vinum sumere, & vti minus malo, se
inebriando; alioquin esset perplexus, quod est ab-
surdum. Eandem limitationem amplectitur, &
pluribus confirmat nouissimè Cardin. Tolet. de
Instruct. Sacerdotum lib. 8. tit. de ebrietate qua-
le sit peccatum c. 61. circa med. vbi reprobat con-
trariam opinionem Angeli in Summa in vers. E-
brietas, & sequitur Cardin. Caietanum vbi supra,
& Syluestrum in eod. verb.
37 Limitat secundo prędictam cōclusionem idem
Martin. apud Caietan. vbi supra, vt locum non
habeat si quis inebriaretur ad euitandam sęuitiā
tyranni, vt sic relinqueretur pro communi bono.
Sed hanc limitationem refellit Caietan. ibid. vers.
Ad alterum verò. Quia cum potus talis in ordine
ad primum, & proximum finem sit immoderatus,
quia in ordine ad corpus, & vsum rationis est im-
moderatus; & huiusmodi immoderatio scienter
facta sit peccatū ex suo genere, & non sint facienda
mala, vt eueniant bona; non excusaretur à pecca-
to non solum qui inebriaretur, sed nec si medium
excederet in cibo, & potu, vt euaderet sæuitiam
tyranni, aut infidelis. Non sunt enim hæc con-
38 grua media ad huiusmodi finem. Ità Caietanus,
cuius opinio mihi magis placet; Non enim puto
valere illationem; ad infirmitatem curandam li-
cet se inebriare; ergo, & ad euitandam tyranni
sæuitiam. Quoniam videmus ad euitandam
mortem naturalem licere se ipsum mutilare,
vt si membrum putridum sit corporis corrupti-
uum c. resecandæ. 24. quæst. 3. S. Thom. in 2. 2.
quæst. 65. art. 1. Syluest. in ver. Homicidium 3.
n. 4. Adeout nec propterea incurratur irregula-
ritas, nisi ex mutilatione inducatur deformitas,
vel impotentia ad ordinis executionem, vt in Sū-
ma Confess. lib. 2. tit. 1. q. 43. Syluest. vbi supra.
39 Et tamen ad vitandam mortem à tyranno im-
minentem, non liceret sibi manum, aut pedem
amputare, vt colligitur ex D. Thoma vbi supra.
Similiter propter infirmitatem in diebus ieiunij
40 licet carnes comedere c. 2. de obseru. ieiun. Et
tamen tyranno sub minis mortis esum carnium
pręcipienti in diebus prohibitis non posset obtē-
perari sine reatu mortalis peccati, vt patet exem-
plo Machabęorum. Ad hoc sunt Iura in c. iniu-
stum. c. Si quis Episcopus. cum tribus sequentibus.
c. Qui resistit. c. Imperatores. c. Quid ergo. & c. Si
is qui pręest, 11. q. 3. Et est ratio diuersitatis, quia
ebrietas, abscissio membri, & esus carnium possunt
esse remedia naturalia, & quandoque necessaria
ad salutem corporis secundum artem medicinę,
vt dictum est supra n. 34. At mortem à tyranno
imminentem naturaliter depellere non possunt,
nec sunt media ad id ex necessitate ordinata, sed
per accidens tantùm ob prauam intentionem
tyranni. Quę ratio colligitur ex D. Thoma in
quæst. 64. artic. 7. ad quartum 2. 2. vbi assi-
signans differentiam cur liceat homicidium com-
mittere se defendendo pro conseruatione propriæ
vitę; & tamen non liceat committere simplicem
fornicationem, vel adulterium, vel quodcunque
aliud peccatum mortale pro conseruatione pro-
pria vitæ, cum vita spiritualis præferenda sit cor-
porali: Actus, inquit, fornicationis, vel adulterij
non ordinatur ad conseruationem propriæ Vitæ
ex necessitate, sicut actus, ex quo quandoque se-
quitur homicidium.

An autem liceat aliquem inebriare ad dete-
gendum aliquod secretum concernens publicam
salutem, latissimè examinaui in c. 1. à n. 33. vs-
que in fin. infra de reliq. & venerat. Sanctor.

De cohabitatione Clericorum, & Mulierum.

Cap. Vestra.

S V M M A R I V M.

1 *A Clerico fornicario non notorio licitè audiuntur Diuina, & percipiuntur sacramenta. si autē est notorius, abstinendū est. & n. 10. & 14. & seqq. Et quid post Constitutionem Concilij Constantiensis. n. 17.*

2 *Verba imperatiui modi æquipollent verbis præceptiuis.*

3 *Missæ sacrificium non polluitur ex nequitia Sacerdotis, & nn. seqq. vsq. ad n. 10.*

4 *Sacramenta transeunt per Sacerdotem sicut aqua per lapideos canales.*

5 *Sacerdos quantum ad virtutem sacramenti, est merè instrumentum, & organum inanimatum, licet sit organum viuum quantum ad meritum personale.*

6 *Oratio sancti fulcitur duplici merito; sed prophani vnico tantum.*

7 *Ecclesia quo sensu dicatur pollui ab indignis. & nn. seqq.*

Sacerdos

8 *Sacerdos quantumcumque pollutus non potest diuina sacramenta polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt.*

9 *Sacerdotes mali sacramenta administrando se tantummodo lædunt, & unde alijs commoda exhibeant, inde sibi dispendium præbent.*

11 *Clericus fornicarius est suspensus quoad se, sicut quilibet existens in peccato mortali, & grauissimè peccat celebrando.*

12 *Non tamen incurrit irregularitatem.*

13 *Suspensio illata à Deo irregularitatem non inducit.*

14 *Clericus fornicarius si sit occultus, seu ab Ecclesia toleratus, non est suspensus quoad alios.*

15 *Secus si sit notorius notorietate Iuris.*
Et quid si sit notorius per operis euidentiam. n. 16.

16 *Sacerdos notoriè concubinarius an sit vitandus in Diuinis offitijs, & Sacramentis antequam sit monitus ab Episcopo.*

17 *Post Constitutionem Concilij Constantiensis non est vitandus nisi fuerit nominatim denunciatus per sententiam. & n. seq.*

18 *Sacerdos notoriè fornicarius an celebrando efficiatur irregularis.*

19 *Notoriè criminosis, excommunicatis, vel suspensis à Canone post Concilium Constantiense licitè cōmunicamus etiam in Diuinis, & Sacramentis, nisi sint denominatim denunciati, vel notorij Clericorum percussores.*

20 *Ad veritatis notitiam pluribus modis peruenitur, & quilibet modus habet suum peculiare vocabulum.*

21 *Argumentum quid sit, & quot modis sumatur.*

22 *Præsumptio quid sit.*

23 *Præsumptio variatur, debilitatur, & fortificatur prout suadent circumstantiæ.*

24 *Præsumptio alia temeraria, alia probabilis, alia violenta.*

5 *Præsumptio alia Iuris, & de Iure, seu Canonis, alia Iuris tantum, alia hominis, alia naturæ, alia facti.*

26 *Iudicium quid sit, & vnde dicatur.*

27 *Fama quid sit, & quotuplex.*
Fama de homine describitur. ibidem. & n. 41.

28 *Fama propriè loquendo non potest esse nisi bona, & n. 42.*

29 *Famam suam negligens crudelis est.*

30 *De fama cum dubitatur, in loco conuersationis est quærendum.*

31 *Infamia quid sit, & quomodo contrahatur, & aboleatur.*

32 *Infamia iuris quæ sit.*

33 *Infamia facti quæ.*

34 *Infamiam facti remouere solius Dei est.*

35 *Infamia surgens à maleuolis, & inimicis non sufficit ad inquirendum. & n. seq.*
Orta ex sententia Iudicis laici contra Clericum non attenditur. n. 129.

36 *Ab inimicis, & æmulis quod oritur, suspicione, & inuidia non caret.*

37 *Infamia Canonica per peccatum contrahitur, & per pœnitentiam abolitur.*

38 *Famæ inter homines descriptiones variæ. & nn. seqq.*

39 *Vox populi vulgò dicitur vox Dei.*

40 *Fama est pica rei gestæ, vel quæ reputatur pro gesta.*

41 *Fama vulgaris est publicus præco virtutis, infamia vitiorum.*

43 *Famam subtractam an, & quando detractores restituere teneantur.*

44 *Rumor quid sit, & in quo differat à fama.*

45 *Occultum propriè quid sit. & num. seqq. & n. 121.*

46 *Solius Dei iudicio relinquitur.*

47 *Ecclesia damnat in genere, & pœnam infligit pro crimine occulto, sed occultum peccatorem manifestè, & specificè non punit.*

48 *Occultum penè quod dicatur. & nn. seqq. & n. 121.*

49 *Secretum dicitur quod sit in præsentia quinque personarum antequam iudicialiter sit discussum: & n. 118.*

50 *Penè, & quasi dictiones diminuunt aliquid de significatione eius, cui adijciuntur.*

51 *Occultum, & penè occultum qualiter differant.*

52 *Publicum quot modis dicatur.*
Et in quo differat à manifesto. n. 56.

53 *Publicum vt quid dicatur non est necesse, vt singulorum auribus inculcetur.*

54 *Manifestum quot modis sumatur.*

55 *Manifestum prout distinguitur à notorio quid sit.*

56 *Et in quo differat à publico.*

57 *Manifestum vt inducatur quot homines requirātur & n. 88. & 89. & 115.*

58 *Populum, seu plebem faciunt decem homines.*

59 *Decem homines possunt infamare Presbyterum, vt ei sit purgatio indicenda. & n. 117.*

60 *Famam, seu manifestum facit clamor tot hominum, quot ex clamore scandalum suscitatur. & n. 116.*

61 *Manifestum inducit acclamatio maioris partis populi.*

62 *Manifestum quot homines inducant, relinquitur arbitrio Iudicis, dummodo non excedat maiorem partem populi, vel viciniæ.*
Nec sint infra decem. n. 88. & seq.

63 *Manifestum, & famosum in quo differant.*

64 *Manifestum prout distinguitur cōtra omnino occultum dici potest quodlibet probabile per duos testes.*

65 *Imo quod vnus tantum vidit.*

66 *Notorij materia difficilis est, & inuoluta.*

67 *Notorium quid sit, & quotuplex, & qualibet eius species.*

68 *Notorium in genere sumptum quid, & vnde dicatur. & n. seq.*
Pars maior totum populum repræsentat ibidem.

69 *Notoriū aliud iuris, aliud facti, aliud præsumptionis.*

70 *Notarium iuris qualiter describatur. & n. 76.*

71 *Confessio in iure facta parit notorium.*

72 *Acta Iudicis faciunt probationem notoriam dummodo sint publicata, & sit conclusum in causa, aliàs secus.*

73 *Sententia inducit notorium, si sit canonicè lata, & n. 140.*

74 *Etiamsi factum, super quo lata est, nulla modo sit probatum.*

75 *Nihil generat seipsum.*

77 *Notorij facti descriptiones variæ.*

78 *Notorium facti triplex, idest facti permanentis, facti transeuntis, & facti interpolati.*

79 *Notoriū facti permanentis quod dicatur, & exēpla.*

80 *Concubina publica detentio cadit sub notoria facti permanentis, copula vero sub notorio præsumptionis, nisi extaret soboles.*

81 *Vox Præconis enim sit transitoria, in notorium non transit: Edictum secus.*

82 *Notorij facti transeuntis exempla.*

83 *Notorium facti interpolati quod dicatur, & eius exemplum.*

84 *Notorium præsumptionis quid sit.*

85 *Et illius exempla.*

Fi-

86 *Filiatio verè probari non potest, sed Ius vehementer præsumit eum filium, qui natus est ex nuptijs.*
87 *Notorium præsumptionis vt inducatur, quæ requirantur.*
88 *Notorium facti vt inducatur, quot hominum scientia sit necessaria. & nn. seqq.*
89 *Decem homines faciunt Parochiam, & testimonium vnius Parochiæ facit crimen esse notorium. & n. 90. & 117.*
91 *Tres homines faciunt Collegiũ, duo Congregationem.*
92 *Iudicis arbitrio relinquitur, quot homines faciant notorium.*
93 *Dummodo non sint maior pars vicinia, nec pauciores, quam decem.*
94 *in Notorijs an ordo Iuris sit seruandus.*
95 *Citatio in notorijs an; & quando requiratur.*
96 *Sententia in notorijs an sit necessaria.*
97 *Notorium an requirat probationem.*
98 *Quid in notorio facti permanentis.*
99 *Et quid in notorio iuris, vel possessionis.*
100 *Et quid in notorio facti interpolati.*
101 *Et quid in notorio facti transeuntis.*
102 *Notorium per quot testes probetur.*
103 *Appellatio an detur à sententia lata super notorio!*
104 *Notorius criminosus non auditur appellans.*
105 *Appellationis remedium non est ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum.*
106 *Occultum delictum quando dicatur ad effectum, vt Confessores in vim litterarum S. Pœnitentiariæ, vel Episcopi in vim Concilij Trid. possint dispensare super irregularitate ex eo prouenienti Latè discutitur, vt nn. seqq. vsq. in finem.*
109 *Occultum quandoque accipitur prout distinguitur contra notorium. & n. seq. & n. 128.*
Contrarium. n. 109.
Declaratur. n. 112 & 128.
108 *Publicum est quod patet omnibus.*
110 *Famosum omne, & manifestum contradistingui à notorio.*
111 *Sacerdotibus pro crimine famoso, & non notorio indicitur Canonica purgatio, & si in purgatione defecerint, sunt deponendi.*
113 *Occultũ accipitur prout contradistinguitur à publico.*
Contrarium. n. 116.
Declaratur. n. 117.
114 *Publicum dicitur quod est notum in Ciuitate, vel Parochia, seu vicinia, vel maiori parte ipsius, dummodo ibi sint saltem decem homines.*
115 *Manifestum, vel famosum vt quid dicatur, dúo copulatiuè requiruntur.*
116 *Dispensatio in criminibus exceptis prohibetur propter scandalum.*
118 *Occultum accipitur pro penè occulto, & probabili. & n. seq.*
Quod verum est largè, secus secundum proprietatem vocabuli. & n. 121. & seqq. & n. 127.
120 *Tridentinum Cõcilium sess. 24. c. 6. expenditur. et n. 124.*
Pœnitentiariæ stylus in dispensatione vtroque machinãte, & in absolutione ab hæresi. ibid. vers. Porro.
121 *Occultum propriè dicitur quod ex sui natura, vel ex accidenti probari non potest.*
122 *Nihil est propriè tale, quod non est simpliciter tale.*
123 *Verba secundum propriam significationem sunt accipienda, & propria significatio est quæ stricta est, & non larga. & n. 127.*
125 *Accusatus non statim reus est, sed qui conuincitur criminosus.*
Declaratur. n. 126.
126 *Accusatio sola, vel inquisitio facit vt delictum non sit occultum quoad hoc vt Episcopus non possit dispensare.*
127 *Dispensatus ab Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testibus, licet non sit notorium, non est tutus in conscientia ex sententia S. Congregationis Concilij.*
128 *Occultum dici potest quod non est notorium, sed Concilium Tridentinum non est restringendum ad hanc acceptionem.*
129 *Occultum vix considerari potest in materia Bullarũ contra bannitos, & extrahentes frumenta, et ideo hi casus remittendi per Episcopos ad Sedem Apostolicam.*
130 *Occultum remanet delictum, etiam deductum ad forum cõtentiosum, si reus fuit absolutus diffinitiuè.*
Et quid si ab obseruatione iudicij. n. 133.
Et quid si medijs deprauatis, et falsis testibus. n. 134.
Et quid si accusator per annum tacuerit. n. 135.
Et quid si reus fuerit dimissus cum cautione de se repræsentando. n. 136.
131 *Reus quando diffinitiuè absoluatur ex capite innocentiæ.*
Et quando ab obseruatione iudicij tanquam non repertus culpabilis. n. 133.
132 *Innocentia verbum importat omnimodam carentiam criminis, et doli.*
136 *Dispensare non potest Episcopus cum inquisitis de delicto, quod non potuit probari, si nec diffinitiuè,*
137 *nec alio modo fuerint absoluti, sed dimissi cum cautione de se repræsentando.*
138 *Occultum remanet delictum non obstante sententia Iudicis sæcularis contra Clericum lata, et fama inde suborta. et n. seq.*
139 *Irregularis non est Clericus condemnatus à Iudice laico vti particeps homicidij, quod non commisit, licet contra eum esset publica vox, et fama.*
140 *Dispensare non potest Episcopus in materia delicti ad forum contentiosum deducti, et per sententiam puniti, et refellitur contraria opinio.*
141 *Occultũ dicitur delictum si cõplicibus tantũ sit notũ.*
142 *Socij criminis regulariter in criminalibus recipi non possunt, nec eis receptis creditur*
143 *Etiamsi sint duo, vel plures contra eandem personam deponentes.*
144 *Testes vbi sunt prorsus inhabiles ad testimonium ferendum, numerus non supplet defectum.*
145 *Quod nihil est, supplementum non recipit.*
146 *Imperfecta plura in sua specie non faciunt vnum perfectum.*
147 *Socij criminis in criminibus exceptis recipi possunt in testes, sed probationem non faciunt*
148 *Dispensare potest Episcopus cum occultè excommunicato, qui publicè celebrauit.*
Secus si publicè sit excommunicatus, & celebrauerit occultè. ibid.

1 VESTRA. A Clerico fornicario non notorio licitè audimus Diuina, & percipimus sacramenta, sed si est notorius, abstinere debemus, non tamen eo animo, vt credamus officia, vel sacramenta talium fore polluta. Hoc dicit Io. Andr. Calderin. Bald. Butr. Cardinal. Anchar. Io. de Anan. & Io. à Capistrano. Vel aliter secundùm Abbatem inhærendo verbis litteræ; A Clerico fornicario quandiù toleratur, nec habet operis euidentiam, licitè audiuntur Diuina, & percipiuntur Ecclesiastica sacra-

sacramenta : A notorio verò abstiuendum est, non
quia in sacramento sit defectus, sed ad ipsorum
fornicatorum emendationem. Hoc dicit, & sunt
duę partes, cõstitutio, & decisio. Secunda ibi, *Caeterum*, & est famosum cap. & multum difficile, ac
solemniter repetitum ab Antonio de Butrio, & Io.
Calderino vol. 4. Repetentium fol. 208.
2 Nota primo ibi; *Nullus audiat*. Verba imperatiui modi æquipollere verbis præceptiuis, vt hic
patet, & in cap. nullus 32. dist. Nam per hæc verba
præcipitur, vt nemo Missam audiat Sacerdotis,
quem scit indubitanter concubinam habere, vt
hic per Butr n. 3. Abb. in 2. not. & Io. à Capistran.
num. 2. Ad quod vide bonum textum in cap. Quisquis pręceptis. 14. q. 1. licet hoc non sit generaliter verum, vt legitur, & notatur in Clem. Exiui de
Paradiso, §. Cęterum de ver. significat. Quod tamen spectat ad casum huius Decretalis, indubitatum est ea verba esse præceptiua, quia hoc sub
præcepto formali interdicitur in c. præter hoc. 32.
dist. Ibi: Præcipiendo mandamus, vt nullus Missam audiat Presbyteri, quem scit concubinam
habere indubitanter.
3 Secundò nota ibi, *quantumcunq; pollutus fuerit*,
ex nequitia sacerdotis Missæ sacrificium non pollui, nec inquinari, quia virtutem, & efficaciam
habet ex opere operato, idest, ex consecratione
Corporis, & Sanguinis Christi, in quo consistit essentialiter oblatio. c. Vtrum, de consecrat. dist. 2.
cap. vlt. 15. quæst. 8 d. c. Præter. §. verum 32. dist. &
patet ex Concilio Tridentino sess. 22. de sacrificio
4 Missę. c. 2. ibi: Et hęc quidem munda illa oblatio
est, quæ nulla indignitate, vel malitia offerentium
inquinari potest. Et tenēt Theologi omnes post D.
Thom. in 3. par. q. 82. art 6. transeunt enim sacramenta per Sacerdotes, sicut transit aqua per lapideos canales, quæ nihil germinat super lapide, nec
contaminatur, vt in c. si iustus fuerit. 1. q. 1. Abb.
hic in 4. notab. Vnde Augustin. in c. Intra Catholicam ead cauf. & quæst. Intra Catholicam, inquit,
Ecclesiam in mysterio Corporis, & Sanguinis
Domini nihil à bono maius, nihil à malo minus
perficitur Sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur Creatoris, & vir-
5 tute Spiritus Sancti. Quod egregie explicat Scot.
in quodlibet. 20. § de secundo in hæc verba: Sacerdos quantum ad virtutem sacrificij est merè instrumentum, quia organum inanimatum, licet
enim sit organum viuum quantum ad meritum
personale in celebrando, quia sic mereri est eius
in quantum in se viuit vita gratiæ; tamen quantum
ad illud bonum, quod debetur virtute sacrificij;
est organum pręcisè ratione ordinis, & æquè
prouenit effectus iste virtute sacrificij, etiamsi
minister in se non viuat vita gratię. Hæc ille. Et
6 ita hæc est differentia inter Sacerdotem sanctum,
& prophanum, quia oratio sancti fulcitur duplici
merito, sed prophani vnico tantum, secundum
Host hic. num. 4 in fin. & Io: Andr. num. 2. circa fin.
7 vers. Inter sacerdotem. In oppositum tamen videntur Iura, in cap. sic Populus 1. q. 1. ibi: Quamuis
enim sancta videantur specie sui quæ offeruntur à
talibus, tamen quia facta sunt ab eo, qui pollutus
in anima est, omnia polluuntur, & in cap. multi.
ead. caus. & quæst ibi: Polluimus itaque panem, idest Corpus Christi, quando indigni accedimus ad
altare, & sordidi mundum sanguinem bibimus.
At respondetur re vera nullum pollnere sacramē-
8 ta, vt hic dicitur. Quid enim firmum, & stabile
si sanctitas incorrupta corrumpatur. l. si quemquã
C. de Episcopis, & Cleric. Itaque vt legitur in cap.
final. 15. q. vlt. non potest aliquis quantumcumque
pollutus sacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt, nec potest
solis radius per cloacas, & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde
qualiscunque Sacerdos sit, quę sancta sunt coin-
9 quinare non potest. Idcirco ab eo, vsquequo iudicio Episcoporum reprobetur, communio percipienda est, quoniam mali bona administrando se
tantummodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, alijs vero lumen in tenebris administrat; & vnde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo
intrepidi ab omni Sacerdote, &c. Hæc ibi. Verumtamen pollutus quantum in se est, polluit sacramenta: vel melius dicitur polluere semetipsum. Et
sic intelliguntur contraria, vt cap. secundum 19.
dist. & d. cap. si iustus fuerit. 1. q. 1. secundum Host.
hic num. 4. Io. Andr. 1. vers. solutio. Abbatem n. 2.
vers. Iura ergo, & Io. à Capistrano n. 8.
Tertio nota, in vers. *Caeterum*. tres qualitates delicti: quoddam est notorium, quoddam occultum, & quoddam penè occultum. Item nota tria,
ex quibus notorium insurgit, videlicet ex confessione, ex sententia, & ex operis euidentia. Sed de
his latius dicam infra in declaratione materiæ.
10 Quartò nota, in vers. *Sine dubitatione*. A Clericis
fornicarijs licitum esse diuina mysteria audire, &
Ecclesiastica sacramenta percipere si sint occulti,
seu ab Ecclesia tolerati: secus verò si sint notorij per operis euidentiam. Sed hoc vltimum
hodie corrigitur per Constitutionem Concilij
Constantiensis, vt dicam infra in 2. q. n. 17.
11 Nunc pro declaratione textus,
QVAERO primo, An Clericus fornicarius sit suspēsus quoad se? Et dic breuiter esse suspensũ sicut
quilibet alius existens in peccato mortali, vt c. vlt.
infra, eodē. Vnde grauissime peccat celebrando. c.
quotidie. de consecratione dist. 2. c. de homine. de
celebrat. Missar. & tenet glos. in c. Testamentum in
ver. humiliter 6. distinct. & Abb. hic n 4. Hæc tamen
suspensio quoad se non est censura Ecclesiastica
12 de qua loquitur textus in c. Quærenti de verb. signif. & de Cleric. excom. ministr. per tot. & ideo celebrando irregularitatem non incurrit, cum hoc
non sit in Iure expressum. cap. Is qui, de sent. excom. lib. 6. & ibi habes bonam glossam in vers. In
iure. Certũ est enim suspensionem illatam à Deo
13 irregularitatem non inducere, vt hic per Ancharan. num. 18. circa med. vers. Pręterea, & Io. de
Imol. in cap. final. n. 6 infra eodem.
14 QVAERO secundò, An Clericus fornicarius sit
suspēsus quoad alios, ita vt peccent audiẽtes ab eo
diuina, vel percipientes Ecclesiastica sacramenta?
Pro solutione distingue, nam aut est occultus,
seu toleratus, & non est suspensus quoad alios, &
ideo alij non peccant, vt hic probatur, & in d. c.
15 vlt. infra eod. Aut est notorius notorietate iuris,
idest per confessionem spontaneam in iudicio factam, vel per sententiam iudicis: & tunc est suspensus etiam quoad alios, & ideo licitum non est
eum audire, & peccant contrafacientes, quia
16 veniunt contra præceptum Ecclesiæ, vt similiter
probatur hic, & in d. c. vlt. Sed dubium est, quid si
sit notorium notorietate facti, vt quia palam, &
publi-

publicè habet concubinam in domo, nec fuit in iudicio confessus, vel per sententiam condemnatus. Et in hoc sunt principaliter duę opiniones. Quidam enim, quos tacito nomine recenset Abbas hic n.6. tenent sine aliqua monitione esse à talibus abstinendum, vt videntur sentire multi in cap. Si qui supra eod. & in cap. Si celebrat. de Cler. excom. ministr. vnde Host. hic, Io. Andr. & Ant. de Butr. nō requirunt monitionem. Et pro hac opinione pondero textum in d.c. vlt. infra eodem, vbi primo decidit Clericum in fornicatione prolapsum non debere in officijs euitari, quia licet sit suspensus quoad seipsum, non tamen est suspensus quoad alios. & mox subiungitur limitatio per hæc verba: nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, seu per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit. & sic æquiparantur quoad hoc notoriū iuris, & notorium facti, nec vlla fit mentio de monitione. & idem patet in hac Decretali. Sed Hugo, Laurentius, & Archidiaconus in c. Nullus 32. dist. & in c. Si qui 81. dist. Io. de Lignano, & Card. hic n.10. in 6. oppos. & n.12. censent monitionem esse necessariam, quia populus, nisi præcedat monitio, non videtur habere indubitatam scientiam de concubinatu, vt Canones requirunt, cum possit Clericus habere aliquam excusationem. Pro concordia, hoc iure inspecto, placet distinctio, in qua finaliter residet. Abbas hic n.6. circa med. vers. sed cogitaui. videlicet quod aut fornicatio est adeo notoria, vt nullam habeat dubitationem, sicut videmus in pluribus Clericis, qui tenent ita publicè concubinas sicut vxores, & palam nutriūt filios, ita vt nec ipsi hoc audeant diffiteri: & tunc est omnino à talibus abstinendum sine alia monitione. & pro hac parte facit textus hic in fine. ibi, *nec habet operis euidentiā*. Et melius in cap. Tua, & in d.c. vlt. infra eod. vbi non tantum requiritur, vt factum sit notorium, sed etiam additur, vt nulla possit tergiuersatione celari, nec vlla requiritur monitio. Et ex contrario sequeretur, vt nunquam fornicatio posset esse notoria: aut fornicatio non habet illam euidentiam, sed potest probabiliter tergiuersari, puta quia concubina habitat cum matre Clerici, & asserit eam esse matris pedissequam, seu ancillam, vel quid simile: & tunc procedit contraria opinio Hugonis, & sequacium, vt expectetur monitio, & eius contemptus. & hanc putat Abbas esse mentem iuris

17 Tu verò dicas hanc controuersiam, & distinctionem hodie sublatam esse per Cōstitutionem Martini V. *Ad euitanda*, in Concilio Constantiensi editam, quę ad euitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possent, induisit, vt nemo deinceps à communione alicuius in sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunque diuinis, vel extra teneatur abstinere, vel aliquem vitare prætextu excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, nisi à iudice specialiter, & nominatim fuerint denunciati, vel in sententiam Canonis, Si quis suadente, adeo constiterit incidisse, vt nulla possit tergiuersatione celari. Quare illi tantum excommunicati, suspensi, vel interdicti dicuntur non tolerati ab Ecclesia, vt eos vitare teneamur, & ab eorum communione in diuinorum auditione, vel Sacramentorum perceptione, vel alias abstinere, qui per sententiam hominis sunt nominatim denunciati, aut notorij Clericorum percussores. Idque iam more Ecclesię receptissimum esse attestantur Cardin. Caietan. in Summa vers. Excomm. maior. & in 2.2. q. 2. art. 2. Sot. in 4. sent dist. 22. q. 1. art. 4. Nauarr. in Manuali c.27. n.35. Couar. in c. Alma mater. p.1. §.2. num 9. vers. Superest igitur. Verba huius Constitutionis retuli in c. Quod à Prędecessore nu.54 infra de schismat. & de illius auctoritate, & intelligentia egi latissime ibi à nu. 39. vsque ad num.57. vbi plene videas. Itaque Clericus concubinarius notorietate facti, seu per operis euidentiam hodie dicitur toleratus, nec ante denunciationem est suspensus quoad alios quantum ad hoc, vt non liceat ei communicare in diuinis, & perceptione sacramentorum, cuius oppositum hic deciditur.

18 Procedit autem hæc cōclusio, etiamsi teneamus opinionem, quam contra Innocentium Io. de Lignan. Cardin. & Anchar. tenet Abbas hic n. 7. quod Clericus notoriè fornicarius per operis euidentiam sit ipso iure suspensus, non modo suspensione indirecta respectu audientium, quibus verba prohibitionis diriguntur, sed etiam suspensione directa, per tex. in cap. Præter hoc, 32. dist. adeo vt celebrans efficiatur irregularis. De cuius opinionis veritate latius differam in cap. final. in vlt. not. infra eodem. Quamuis, in quam, teneamus hanc opinionem Abbatis, nihilominus hodie à Clerico notorio fornicario, etiam per operis euidentiam vtcunque suspenso ab officio suspensione directa, licite audire possumus diuina, & percipere Ecclesiastica sacramenta, quia ex præcitata Constitutione Constantiensis Concilij licite communicamus suspensis non denunciatis per sententiā hominis, etiam in sacramentorum administratione, & alijs quibuscunque diuinis, vt ostensum est supra. Ea enim Constitutio vendicat sibi locum etiam in Clericis notoriè fornicarijs, vt tenet Nauar. in c.1. §. Laborer. n. 10. de pœnit. dist. 6. Gutier. Canonicar. quæst. lib.2. c.7. n.85. Suarez de Censur. tom.5. disp.31 sect. 3 nu 16. & tom.3. disp 18 sect. 1. & disp. 88. sect. vlt. circa finem. Nicol. Gar. de Be-
19 nef. par.7. cap.14. à num. 36. & alij Recentiores. Et quod diximus de fornicarijs, idem intelligas de quibuscunque alijs criminosis à Canone excommunicatis, suspensis, vel interdictis. non enim hodie prohibemur audire diuina, & sacramenta percipere nisi ab ijs, qui propter crimen per sententiam hominis sunt publicè suspensi, excommunicati, vel interdicti, nec non ab ijs, qui sunt notorij Clericorum percussores; et sic inutilis est hodie distinctio quam facit Abbas hic num.9. inter suspensos, seu præcisos ab homine, et suspensos à Canone, et eos, qui nec ab homine, nec à Canone sunt suspensi, sed iacent in peccato; Quandoquidem ex dicta Constitutione Ad euitanda, solum distinguimus, an sint nominatim denunciati, et notorij Clericorum percussores, necne, & reliquis omnibus criminosis etiam notorijs per operis euidentiam, et censura irretitis à Canone licitè communicamus, vt dictum est.

20 Nunc descendamus ad materiam notorij. Et ad pleniorem intelligentiam, et declarationem terminorum præmittendum est pluribus, & varijs modis ad notitiam veritatis perueniri, & quemlibet modum habere suum proprium, & peculiare nomen, vt hic plenè per Io. Calder. num. 27. Ant. de Butr. n.30. Petrum de Anchar. num 13. & Abb.

num. 20. circa finem, verſ. Ad primum, & nu. ſeqq.
& alios communiter. Sunt enim Argumentum,
Præſumptio, Iudiciū, Fama, Rumor, Occultum, Pu-
blicum, Manifeſtum, & Notorium.
21 Argumentum, ſecundum Calder. hic n. 28. eſt il-
latio rei dubię fidem faciens; de quo loquitur cap.
in quadam, infra de celebrat. Miſſar. ibi, *nec verò
poſſet argumento probari*. vel ſecundum Anton.
de Butr. hic ſub. num. 30. col. 1. ante med. Argu-
mentum eſt rei dubiæ oſtenſio in gradu materiæ
ſubiectę poſſibili. Et hoc dupliciter ſumitur. Pri-
mò ſtrictè pro diſcurſu intellectuali in finem ſcien-
tię, vt ſyllogiſmus, & entymema: & hoc ſpectat
ad Dialecticos, & diuiditur in quatuor ſpecies, vt
notat Calder. in rubr. ſupra de Sum. Trin. & fid. Ca-
thol. & interdum eo vtitur etiam iudex in conclu-
dendo ex probationibus, vt in l. optimam C. de
contrahen. & committen. ſtipulat. & in c. ex tenore.
de teſtib. cum ſimilib. Nam ſi Titius hodie eſt Ro-
mæ, ſequitur vt non ſit Pariſijs, & hæc illatio ſi
trahat originem à ſenſu corporeo, fit ex argumen-
tis, vt hic patet, & in cap. Cum ex iniuncto de hæ-
ret. lib. C. Deinde, ſumitur argumentum large ſe-
cundum Calder. hic n. 28 prout mentem, vel in-
tellectum arguit, ideſt de ignorantia reprehendit.
Et ſic omne id, per quod intellectus illuminatur
qualitercunque dicitur argumentum. Vnde etſi
non iure, aut verè inferat, tamen ſi ad intellectum
informandum inducitur, argumentum dici poteſt,
vt dict. c. Cum ex iniuncto. ibi; *Quod ſi fortè quis
arguti*, &c. & ſic ſumptum comprehendit omnem
probationis modum plenum, ſemiplenum, & de-
bilem, vt l. 1. ff. de teſtib. c. Sola. 4. q. 3. c. Sunt quo-
rum 2. q. 6. c. Præterea in fin. ſupra de teſtib. & l. 2.
C. Quor. appell. non recip.
22 Præſumptio, ſecundum Speculat. in tit. de præ-
ſumpt. in princ. eſt argumentū ad credendum vnū
factum ſurgens ex probatione alterius, puta ex
cohabitatione perſonarum ſuſpectarum præſu-
mitur coitus, c. Nec aliqua, 27 q. 1. c. Dixit Domi-
nus, 32 q. 1. c. Literis de præſumpt. Vel præſumptio
eſt cognitio ex circumſtantijs reſultans, c. ex ſtu-
dijs, & per totum ſupra de præſumpt. ſecundum
Calder. hic num. 29. Alex. conſ. 89. Viſo themate
23 rum. 7. & ſeq. verſ. & ſimiliter, lib. 3. Vnde variatur,
debilitatur, & fortificatur plus, & minus, prout ſua-
dent circumſtantiæ, ex quibus reſultat. de quo
plenè in c. Ferrum, 50. diſt. in c. Is qui, de ſponſal.
in c. Primo ſemper, 2. qu. 1. in c. Quantò de præ-
ſumpt. & in Speculatore eodem tit. de præſumpt.
24 Quo fit, vt quædam præſumptio ſit temeraria quæ
reijcitur, c. Oues, 6. q. 1. quædam probabilis, quæ
quandoque purgationem indicit, infra de purgat.
Canonica, per tot. quædam violenta, quæ ſic appel-
latur, quia in applicando animum violentat men-
tem Iudicis, & ideo ſufficit ad condemnationem,
vt cap. Afferte, de præſumpt. & d. c. Dixit Domi-
nus, 32. qu. 1. & notat gloſ. 1. in d. c. Quanto, eod.
tit. Speculat. d. tit de præſumpt. §. Species, nu. 1.
& Butr. hic n. 30. col. 11. poſt medium verſ. Secun-
25 dus gradus. Rurſus alia præſumptio eſt legis, vel
Canonis, ſeu Iuris, & de Iure, quę probationem
in contrarium non admittit, alia eſt Iuris tantum,
contra quam admittitur probatio, alia hominis,
alia naturæ, alia facti, vt diſtinguit, & declarat
gloſ. in c. Is qui fidem, in ver. contra pręſumptio-
nem, infra de Sponſal.
26 Indicium ſecundum Io. Andr. in Addit. ad Spe-
culat. in tit de Probat. §. Videndum, n. 19. litt. E.
eſt notabile ſignum maleficij, vel alterius rei ad
ipſius veritatem habendam: Vel indicium eſt ſi-
gnum, ex quo procedit præſumptio, ſecundum
Calder. n. 30. vel informans animum ad ſuſpican-
dum, ſecundum Ant. de Butr. vbi ſupra. Vel aliter
ſecundum Abbatem n. 12. in fin. Indicium propriè
eſt notabile ſignū alicuius dicti, rei, ſeu facti, quod
ſubijcitur neceſſitati probandæ. & largo modo ar-
gumentum poteſt dici indicium, vt dicitur in cap.
Forus, de ver. ſignificat. & dicitur Indicium ab in-
dicando, ideſt monſtrando. c. Qui cum fore, infra
de fort. l. ſolent. ff. de præſcript. verb. Cęterum
quamuis proportionetur indicium ad quemlibet
gradum probationis, tamen ſumitur potius in iure
pro gradu animo Iudicis ſuſpicionem ingerente,
vt dicit Io. Andr. in Addit. ad Speculat. loc. citat. &
Guliel. de Suza in quæſt. Statutorum ſub littera S.
quos refert, & ſequitur Butr. vbi ſupra.
27 Fama duplex eſt, ſcilicet de homine, & inter ho-
mines. Fama de homine eſt illæſæ dignitatis ſta-
tus, vita, & moribus comprobatus, l. Cognitionum,
§. exiſtimatio, ff. de varijs, & extraordinar. cognit.
prout originaliter deſcripſit, gloſ. in c. Infames, in
ver. Infamia, 3. qu. 7. Speculat. in tit. de Notorijs
criminibus, §. Fama, in princ. Salycet. poſt Iacob.
de Aren. in l. ea quidem, n. 92. C. de Accuſat. Cal-
28 der. hic n. 31. & alij poſt eum. Hæc tamen deſcri-
ptio conuenit bonæ famæ dumtaxat: nam ſi mala
eſt, vulgò quidem ſama vocatur, ſed debet dici
opinio voce populi nunciata: propriè autem lo-
quendo, & ab excellentiori extremo non poteſt
eſſe niſi bona ſit, quia ſama eſt argumentum vir-
tutis, vt eleganter inquit Bald. in c. in Geneſi n. 66.
29 ſupra de elect. Et hanc famam, qui negligit, cru-
delis eſt, c. Nolo, 12. q. 1. Vnde Apoſtolus 1. ad Co-
rinth. 9. *Expedit magis mori, quàm vt gloriam
meam quis euacuet*, c. Sacerdos, 1. qu. 2. & curam
habe de bono nomine, hoc enim magis permane-
bit tibi, quàm mille theſauri magni, & pretioſi, vt
Eccleſiaſt. 41. Item melius eſt nomen bonum, quā
vnguenta pretioſa, vt Eccleſiaſt. 7. Item lux oculo-
rum lætificat animam, fama bona impinguat oſſa,
vt Prouerb. 15. Vnde quamuis principaliter ſit ca-
uendum de bona vita: tamen quantum poſſibile
eſt, curandum eſt etiam de bono nomine, & bona
fama, ne proximi ſcandalizentur, c. Inter verba.
11. q. 3. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, alijs
30 fama, c. Non ſunt, ead. cauſ. & quæſt. Quod ſi de
hac ſama dubitetur in loco conuerſationis eſt quæ-
rendum, c. Poſtquam, & cap. Scriptum, de elect.
cap. Cum in iuuentute, de præſumpt. cap. penult.
& c. Cum dilectus, de purgat. Canonic. Salycet. in
31 d. l. ea quidem, n. 103. C. de Accuſat. Famæ contra-
riū eſt infamia, ſcilicet læſæ dignitatis ſtatus vita,
& moribus reprobatus, ſecundū Calder. hic n. 31.
& Salycetum in d. l. ea quidem, n. 92. verſ. Mala
verò. Quæ quomodo contrahatur, habetur in §.
Tria, ad fin. 3. q. 7. & quomodo aboleatur, in c. 2.
6. q. 1. Infamia alia iuris, alia facti, vt notat præci-
32 tata gloſ. in c. Infames, §. Porro, 3. q. 7. Infamia
iuris eſt quæ à iure irrogatur cum quis per ſenten-
tiam de crimine publico condemnatur ciuiliter,
vel criminaliter; aut de delicto priuato, ſi ſit tale,
quod deſcendat ex actione famoſa, l. Infame, ff. de
public. Iudic. & non agatur ciuiliter, ſed crimina-
liter, l. 2. ff. de crimin. Stellion. niſi in caſibus, de
quibus in eadem gloſ. poſt med. verſ. Sed ſi ciuili-
ter.

33 ter. Infamia facti est cum quis aggrauatur, vel in-
famatur apud bonos, & graues. de quo agitur in
l.2. & l. Licet, ff. de obseq. à liber. c. Sunt plurimi,
6.q.1. Scilicet, quando læsa est fama alicuius pro-
pter factum quod commisit, apud bonos, & gra-
34 ues. Et hanc infamiam omnino remouere solius
Dei est, c. Ex tuarum, & ibi glos. final. de Purgat.
35 Canonica. Ex infamia tamen surgente à maleuo-
lis, & inimicis non potest procedi contra aliquem,
c. Caueant, 3.qu.9. c. Qualiter, il 2. de Accusat. &
notat Innoc. in c. Tua, n.1 ibi: Hoc adducit inqui-
sitionem, nisi à recto homine æmulo, vel inimico
36 habeat originem. infra eodem. Quia quod ab
inimicis, & æmulis oritur, suspicione, vel inuidia
non caret, l.1. C. Si quis Imper. male dix. & sequi-
tur Baldus in d. c. Tua, n.3. vers. Sed Iudex, & Sa-
lycet. in d. l. Ea quidem, num. 104. vers. Interdum,
37 C. de Accusat. Est & tertia species infamiæ, quæ
appellatur Canonica, de qua c.2, 6. qu.1. & ibi per
Archidiac. num.2. & in c. Si Episcopus, num.2. 50.
dist. & in c. Testes, 2.q 7. Et hæc irrogatur ex quo-
libet peccato mortali, in c. omnes, & ibi glos. 1. 6.
qu. 1. & aboletur per pœnitentiam quando orta
est ex crimine occulto; sed non quando ortum ha-
buit ex crimine manifesto, glos. in c. Illi qui, in ver.
Nisi, ead. caus. & quæst. Speculat. in tit. de teste.
§. Opponitur, num. 86.
38 Fama inter homines est publica, seu famosa, &
communis insinuatio, vel proclamatio ex sola su-
spicione, & certo auctore proueniens, cap. Sicut
nonnulli, 46. distin. c. Sanctum, in fine de consecr.
dist. 4. c. Cum in sinuante, de Purgatione Canonic.
& infra cap Proximo, & sic describitur à Io. Andr.
hic n.9. vers. Fama verò inter homines, & Calder.
n. 32. vel secundum Speculat. in tit. de Notor. cri-
min. §. Fama, num.1. & 2. & eundem Calder. vbi
supra; est vulgi, loci, seu maioris partis vehemens
opinio rei, de qua quæritur, consentiens, c. Inqui-
sitionis, in fin. infra de Accusat. l.3. §. eiusdem, ff.
de testam. cap. Sæpe, 4.qu.3. c Litteris, & c. Tertio
loco, supra de præsumpt. vel secundum Bart. in l. de
Minore, §. Plurimum, num. 7. de quęstion. Fama
est communis opinio voce manifestata ex suspi-
cione proueniens: & grosso modo dicitur, Vox
39 populi: & in vulgari dicimus, Vox populi, vox Dei,
quia opinio, in qua omnes concurrunt, vel maior
pars, pręsumitur in se habere rationem, vt Bald.
inquit hic num. 2. & in c. Quoniam, nu. 62. supra
40 de probat. & est picta rei gestæ, vel quæ reputatur
pro gesta, et idem ait in d. c. In Genesi num. 64. de
41 elect. Vtramq; famam de homine, & inter homi-
nes sic describit ipse Bald. in c. Dilecti n.3. de Ap-
pellat. Fama naturalis est status hominis ex radi-
42 ce naturæ proueniens, & inhęrens. Fama vulgaris
est publicus pręco virtutis, infamia vitiorum, & in
cap. Tua, num.2. infra eod. Fama, inquit, quoad se,
idest, in se ipsa, essentialiter, & verè est veritas, &
integer status bonæ opinionis; sed quoad alios est
proclamatio, & murmuratio populi, et infra nu.5.
Fama famans est vox in auribus populi sonás, ma-
teriam autem famæ, et infamiæ latè prosequitur
Speculat. in tit. de Notorijs criminibus, d. §. fama,
et Io. Andr. ibi in Addit. et Salicet. in d. l. ea qui-
dem, C. de Accusat. vbi eam declarat per nouem
quęstiones à num. 92. vsque in finem.
43 Qualiter auté restituatur fama subtracta; Dicas
detractorem posse alicui auferre famam tripliciter.
Primo, verum dicendo, & iustè, puta. cum aliquis
crimen alterius prodit seruato ordine charitatis,
Matthęi 18. *Si peccauerit in te*, &c. & cap. Si pec-
cauerit, 2. quæst. 1. & tunc non tenetur ad restitu-
tionem famæ. Secundo, falsum dicendo, & iniu-
stè; & tunc tenetur famam restituere confitendo
se falsum dixisse, & iniustè, & in præsentia eorum,
coram quibus infamauit eum, quantum fieri po-
test, vt si occultè, occultè; si palam, palam, vt cap.
Quidam, 5.q.1. & in 4. sent. dist. 15. per Riechard.
& Scot. Tertio, verum dicendo, sed iniustè, vt quia
prodit crimen alterius verum, sed contra ordinē
charitatis: & tunc tenetur restituere famam quā-
tum potest sine mendacio, vt dicendo se malè di-
xisse, & iniustè diffamasse. Quod si non possit ei
commode famā restituere, debet ei aliter recom-
pensare sicut in alijs iniurijs, vt cap. 1. de iniur. &
dā mn. dat. Et probantur hæc in cap. Si res. 14.q.6.
& in c. Falsas, de pœnit. distinct. 5. & per D. Thom.
in 2. 2. quęst. 62. art. 2, ad 2. & quæst. 73. art. 2. in
corpor. & in 4. sent. d. distin. 15. quæst. 1. art. 5. q. 2.
Ad primum, & Io. à Capistrano hic num. 26. vers.
Qualiter autem restituatur;
44 Rumor est particularis insinuatio, seu proclama-
tio, cap. Super eo, infra de eo, qui cogn. consang.
vxor. suæ, ex sola suspicione, cap. Olim de elect.
& incerto auctore proueniens, cap. Veniens. circa
princ. de Regular. Host. hic n.3. Io. Andr. n. 11. Cal-
der. n.33. & alij communiter, Speculat. in tit. de
Notor. crimin. §. Nunc de Rumore, n.1. Et ex hoc
patet in quo differat à fama, quia rumor ab in-
certo, fama à certo procedit auctore. Item dif-
ferunt ratione materiæ, quia fama maioris partis
viciniæ, rumor autem alterius partis, vel mino-
ris, vt medię, tertię, vel quartę, secundum Ant. de
Butr. hic n. 30. col. 12. in princ. vers. Ad gradum, &
ante eum Host. in d. cap. super eo. n.1. in ver. ali-
qua pars, vbi ait, rumorem dici clamorem
alicuius partis viciniæ, famam verò totius ciui-
tatis. & sic rumor est quid minus, quàm fama,
secundum Abb. hic num. 12. in fin. vers Rumor
verò. & sentit glos. vlt. in d. c. super eo. Prætereà,
vt inquit Baldus in præællegat. c. Proximo, num. 5.
infra eod. Fama vires suas eundo, & perseuerando
extendit, Vnde Virgilius 4. Aeneid. Fama malum,
quo non aliud velocius vllum, Mobilitate viget, vi-
resque acquirit eundo iuxta illud Psalm. 18. *In
omnem terram exiuit sonus eorum*, &c Rumor
autem quandoq; cito deficit, vt l. fin. ff. de Hęredib.
instituen.
45 Occultū propriè dicitur quod nulla ratione pro-
bari potest, c. vnico, infra, vt Ecclesiast. Benef Spe-
culat. in tit. de Notorio, §. Nunc. de occulto. n. 1.
& hic tradunt Host. n. 14. Io. Andr. nu. 12. Calder.
n. 34. Henric. Boic. num. 5. Butr. num. 3. post princ.
Cardin. n. 18. Anchar. nu. 14. Abb. n. 10. in fin. vers.
Occultum proprie, Io. à Capistrano n. 40. & nullus
46 discrepat; & ideo solius Dei iudicio relinquitur,
c. Consuluisti, vers. Spontanea, 2. quęst. 5. c. Si om-
nia, 6. q. 1. c. Erubescant, 32. dist. cap. Sicut tuis,
in fin. & c. seq. de Simonia Facit text. in l. duo sunt
47 Titij, ff. de testam. tutel. quia latentia peccata vin-
dictam non habeant, c. Christiana, 32. qu. 5. glos.
hic in ver. occultum. idest, humano iudicio non
subijciuntur, vt hic in glos. marginal. in eod. ver.
occultum. Aduerte tamen, quia Ecclesia in gene-
re damnat, & verbalem pœnam infligit pro crimi-
ne occulto, sed occultum peccatorem specialiter;
idest manifestè, & specificè non punit, idest, non

publicè, nisi fiat fides. Et ita intelligas iura præallegata. Et quod notatur in Clemen. Multorum, ad fin. de Hæret. secundum Calder. hic d. nu. 34. & Cardin. num. 18. vers. Sed in genere quandoq; punitur. Et adde quod in proposito scripsi in c. Dolentes, à n. 23. vsque ad num. 65. infra de celebrat. Missar. maximè num. 58. & num. 64.

48 Penè occultum est singularis, & priuata insinuatio ex scientia, & certo auctore proueniens, vt describit Albetic. in Dictionar. in vet. Occultum. vers. Penè occultum est. Et dicitur quod per paucos, vel difficulter probari potest, puta per duos, vel

49 tres, aut quinque: nam secretum dicitur, quod fit in præsentia quinque personarum antequam iudicialiter sit discursum, vt S. Hæc ergo secreta, circa medium, vers. fillam namque Archisynagogi, & ibi notat glos. in ver. Secreta, post cap. Quis aliquando, de pœnit. dist. 1. & ideò donec clarè fiat fides, ab Ecclesia toleratur, vt hic; & notant Speculator in tit. de Notor. crimin. S. Penè occultum, num. 1. Host. hic num. 15. Calder. n. 35. Abb. n. 11. Io. Andr. Henric. Boic. Butr. & alij in locis proximè citatis. Et dicitur penè occultum ad differentiam

50 occulti simpliciter, quia dictio, *penè*, diminuit aliquid de significatione eius, cui adijcitur cap. Dudum il 1. de elect. sicut dictio *quasi*, c. Relatum, & ibi glos. 1. de offic. delegat. Itaque in hoc diffe-

51 runt occultum, & penè occultum, secundum Cardin. hic num. 18. quia occultum dicitur actu, & habitu; penè occultum actu, sed non habitu. Occultum non est possibile vt vnquam manifestetur, vel saltem per modum probationum probari non potest; & ideo non cadit nisi sub punitione Ecclesiæ. Illud dicitur occultum propriè; hoc verò non dicitur propriè occultum, sed quasi occultum, vt in textu. Moderni tamen Theologi accipiunt occultum prout contradistinguitur à publico, vt dicam infra num. 113.

52 Publicum est nomen generale, & vtrificatur in notorio, & quandoque in fama, secundum Abb. hic num. 11. vers. Publicum verò. Vnde notorium potest dici publicum sicut id, quod constat per famam, vt est textus in c. Tua, infra eod. & idem, quasi de manifesto secundum eum. Vnde vt inquit Bart per illum textum in l. 1. S. consequens n. 1. ff. de suspect. tutor. Publicum est illud, quod omnibus patet: Item illud, quod ponitur in porta alicuius Ecclesiæ, dicitur esse publicum, vt idem Bart. notat in Auth. Quomodo oporteat Episcop.

53 S. Sed neque, num. 2. Ad hoc tamen, vt quid dicatur esse publicum, non requiritur vt ipsius notitia singulorum auribus inculcetur, sed satis est vt publicè fit actum, vt legitur in cap. t. supra de Postulat. Prælator. & idem Abb. tradit in cons. 99. Illud in præsentiatum, n. 1. lib. 1. & dicitur quandoque publicum, quod probari per testes potest, vt per eum, qui ad hoc allegat glossam nostram in ver. notorium, & secundum hoc pro eodem accipiuntur penè occultum, & publicum, quorum oppositum est occultū, vt latius dicetur infra n. 121.

54 Manifestum sumitur duobus modis, secundum Calder. hic n. 36. & Cardin. num. 19. videlicet, vt est genus, & includit sub se manifestum, vt est species, & notorium. Vnde vera est assertio; Omne notorium est manifestum. c. cum olim. & c. super quibusdam de verb. signif. c. Manifesta & c. de manifesta 2. q. 1. Sed non conuertitur, quia aliqua dicuntur manifesta non notoria, et tunc est species à notorio distincta, quia non patet, sed de facili potest patere, vel probari, cap. eorum 11. q. 3. Probatur hęc distinctio in c. De hoc, infra de Simonia. Et adde Feder. de Sen. in cons. 8. incip. Quęstio

55 quomodo accipiatur manifestum, per totum. Est autem manifestum, prout distinguitur à notorio, publica, seu famosa insinuatio, vel proclamatio, & communis ex certa scientia, & certis auctoribus proueniens; & sic describitur à Speculatore in tit. de not. crimin. S. sequitur de manifesto, nu. 1. Io. Andr. hic num. 9. in fin. Calder. nu. 36. vers. Est autem manifestum, Butr. n. 33. Henric. Boich. n. 2. & Abb. num. 12. Dicitur famosa insinuatio, vel proclamatio, quia oportet vt fama concurrat cum

56 veritate ad inducendum manifestum. Et ex hoc assignari potest subtilis differentia inter publicum, & manifestum, secundum Ant. de Butr. vbi supra, videlicet vt illud dicatur publicum, quod est factū præsentibus multis, sed non est famosum. Ad hoc bonus textus in cap. 1. supra de postulat. Prælator. Manifestum verò, quod secum habet famam; & secundum hoc omne manifestum habet in se publicum, sed non omne publicum habet manifestum; & sic illam proportionem habet manifestum ad publicum, quam habet notorium ad manifestum, secundum ea, quę dicta sunt supra n. 54. Sequitur in descriptione vers. communis. quia manifestum debet esse multorum; nam satis non esset duos vel tres testes hoc sciuisse, vt sic differat à probatione, & à publico, ad quod sufficiunt duo,

57 vel tres testes, vt dixi supra n. 52. Quot autem requirantur ad inducendum manifestum, Doctores non conueniunt, & fortè sufficiunt decem, vt dicit glos. t. in cap. de manifesta 2. q. 1. per tex. in cap. vnio. vers. Sed & hoc, 10. q. 3. Nam decem homines

58 faciunt plebem, seu populum, vt ibi notat glos. in verbo mancipia. & Archid. n. 7. glos. in cap. 1. in vet. Duo, de elect. Bart. in l. Prętor. la 2. in princ. n. 2. & 3. ff. de vi bonor. raptor. & ex hoc inferunt glos. & Archid. in d. c. Vnio vt decē possint infamare Pres-

59 byterum, iuxta text. in c. Presbyter si à plebe 2. qu. 5. vbi Presbyter à plebe sibi commissa mala opinione infamatus, si Episcopus legitimis testibus hoc probare non potuerit, iubetur suspendi, ne populus in eo scandalum patiatur, vt ibi dicitur. Siue ergo à decem, siue à pluribus de suis sic infamatus, dicitur infamatus à plebe; quia nomine plebis etiam decem intelliguntur, secundum Hugon. & Archidiac. d. nu. 7. & ideo indicenda est illi Canonica purgatio, vt optime probatur in c. omnibus post medium, ver. Ipse ergo Sacerdos 2. q. 5. vbi Leo Papa ad Carolum Magnum scribens sic ait: Ipse ergo Sacerdos si suspiciosus, aut incredibilis suo Episcopo, aut reliquis suis Consacerdotibus siue bonis, & iustis de suo populo, vel de sua plebe hominibus fuerit: ne in crimine, aut in prædicta suspicione remaneat, &c. se sacramento coram populo super quatuor Euangelia dato, purgatum Ecclesię reddat. Hæc ibi: Pauci ergo

60 non infamant. c. Inquisitionis in fin. de accusat. & tot hominum clamor facit famam, seu manifestū, quot ex clamore scandalum suscitatur. cap. Qualiter eodem tit. vt dicunt Io. & Vincentius in d. c. Inquisitionis relati ab Archidiacono in d. c. vnio. n. 7. vers. Sed pauci non infamant, 10. q. 3. & idem innuit ibi Goffred, qui exponit verbum Paucorum, idest duorum, vel trium. Et satis est fama loci si sit fama populi, vt satis clarè innuit præallegatum c. Om-

c.Omnibus secũdum Archid.Nec dissentit Anton. de Butr.hic dicto n 33.dicit enim ad inducendum manifestum in acclamatione tot homines requiri, quot famam inducant; & ita exigi, vt huc acclametur à maiori parte populi: et infra eod.n.vers.
62 Quot autem exigantur, concludit non posse dari certam doctrinam, quot homines requirantur ad inducendum manifestum, et ideo hoc relinquendum arbitrio iudicantis, dummodo non excedant maiorem partem populi, vel viciniæ; quia sic esset notorium. credit tamen ad hoc sufficere decẽ homines per ea, quę notat Cyn.in l.ea quidem C. de Accusat.et sic concordat cum glos. in cap. de manifesta.2.q.1.licet eam non alleget. Addicitur in descriptione, ex certa scientia, et certis auctoribus, quia ad hoc vt sit manifestum, oportet vt aliqui pręsentes fuerint, à quibus ortum habuerit, quiue ex certa scientia possint de hoc deponere, quia fuerunt præsentes, & aliquo sensu naturali, secundum quod rei natura exigit, id perceperint. Et hinc apparet differentia inter famosum
63 & manifestum; nam in famoso sufficit sola suspicio. Item in famoso sufficit, vt fama habuerit ortum à certo auctore, & exinde acclamet tota vicinia, vel maior pars; nec est necesse, vt ostendantur plures auctores, qui hoc habuerint ex certa scientia, vel pręsentia: Sed in manifesto oportet, vt plures adfuerint Auctores, qui per certam scientiam, et sensum corporeum hoc apprehenderint, & super hoc possint testimonium perhibere, secundum Ant.de Butr. hic d.n.33.circa fin. Facit ad hoc quod notatur in d.c. de manifesta 2.q.1 & per Legistas, maximè Baldum in l.De minore, §. plurimum, n.9.ff.de Quæstion. et notatur in c.Qualiter, il 2. & c.Cum oporteat, infra de accusat. & per Archid.in d.c.omnibus, 2.q.5.& hæc vera sunt sumendo manifestum, prout contradistinguitur
64 à notorio, & pene occulto. Verum prout contra distinguitur ab omnino occulto, manifestum dici posset omne probabile, quod duo testes scirent. Ad hoc, quod notatur in c.Ex tenore, de tempor. ordinat.& in cap. Cum Vintonien. de elect. Imo posset etiam dici manifestum non occultum, quod vnus tantum vidit. §. Sed sciendum. 2. q. 1. Et ita
65 accipitur in l 2. et in l.seq. ff.de furtis, & sic dicimus furtum manifestum, & non manifestum, vt in dictis iuribus, secundum Anton. de Butr. hic num. 33. in fin.
66 Expeditis necessarijs præiudijs ad intellectum Decretalis, superest, vt descendamus ad materiam notorij, quæ difficilis est, & inuoluta: nam, vt ait glos.1. in c. Manifesta 2.q.1: quotidie de notorio loquimur, & quid sit notorium ignoramus. De quo per Innoc. & Host.in cap. Tua, infra eodem. & per Speculator.in tit.de notorijs criminibus, §. Itẽ de notor. Salyc.in l.ea quidem, à num.58. vsque ad num.89. C.de accusation. Et per Doctores hic, maximè per Butr.à n.29. vsque in finem. Ego circa hanc materiam hunc ordinem seruabo. Nam primo quęram quid, & quotuplex sit notorium, & quęlibet eius species. Secundò, quot hominum scientia requiratur ad inducẽdum notorium. Tertiò numquid in notorio sit seruandus ordo Iuris, & pręcipuè an requiratur citatio, vel sententia. Quartò numquid in notorio requiratur probatio. Quintò, quot testes requirantur ad probandum notorium. Sextò, An à sententia super notorio detur appellatio. Septimò & vltimo, an occultum crimen, vel impedimentum in decreto Concilii Tridentini cap.6.sess.24. & in litteris S. Pœnitentiariæ. accipiatur, prout distinguitur contra publicum, et notorium
67 Redeo igitur ad primum, &

QVAERO, Quid, et quotuplex sit notorium, et quęlibet eius species?
68 Notorium in genere, sumptum prout complectitur omnes eius species, sic definitur ab Antonio de Buttrio hic n.31.videlicet. Notorium est probatio indubitata, et finita, nulla discussione egens. Sed melius secundum Salycetum in d.l.ea quidem, nu. 58.C.de accusat.neutraliter, & in genere sumptũ sic potest describi, videlicet; Notorium est ius, vel factum transiens in notionem omnium, vel maioris partis eorum. Nam per maiorem partem totus populus repræsentatur, vt l. Nulli, et l. Planè, ff. Quod cuiusq.vniuers.nomine. & l.Quod maior. ff. Ad municipale, et l Illud, §. Refertur, ff. de Regul.iur. Et dicitur notorium à notione, quia transit in cognitionem omnium, vt per eum.
69 Notorium est triplex secundum glos. hic in ver Notorium, et in d.c.manifesta, 2.q.1.Innoc.in cap. Tua nos.n.2.infra eod.et alios communiter, Videlicet iuris, facti, & præsumptionis. Et quamuis Calder.hic num.36.vers.De notorio, & Abb.n.14. dicant sub notorio iuris includi etiam notorium pręsumptionis; & sic faciant distinctionem bimẽbrem, scilicet iuris, & facti, & primum membrum subdiuidant in iudiciale, & extraiudiciale: tamen hoc reprehenditur, & bene, ab Anton. de Butr.hic n.32. vbi ostendit notoriũ iuris, & pręsumptionis esse duas species distinctas, nec vnam comprehendi sub altera. Dicitur autẽ hoc notorium iuris, seu iuridicum, quia oritur in iure, idest in iudicio. c. final infra eodem. Idem Butr.hic n 30.col.12.ante medium vers.Et appellant hoc notorium iuridicũ. Ad hoc bona glossa, in l. 1. in ver. Confessus in iure C.de Confess.
70 Notorium iuris est spontanea confessio, clara probatio, iusta, & irretractabilis diffinitio, & sic describunt hic Host. n.10. Io. Andr.eodem n.Calder.num.36.vers.De notorio Abb.n.4. Speculator. in tit.de notor.crim.§.Iam de notorio n.2.
71 Dicitur primo in descriptione, spontanea confessio, quia ex spontanea confessione in iure facta oritur notorium, vt hic, & in cap.1. de Confessis. Item oritur clara probatio, quia ex probatione iu-
72 diciali, & indubitata similiter surgit notorium, vt in cap.Cum olim, de vet.signif. Et omne iudicialiter probatum dici potest notorium, vt inquit Abbas in c.fin.num.7.supra de tempor.ordinat. Imo secundum eum omne constans ex actis notoriũ dici potest. allegat. Innoc.in c. ex insinuatione in fin de appellat.et c.euidentia de accusation. cum sua glos.in ver. non indiget clamore, dummodo tamen acta sint publicata. l.Gesta. C. de re iudicata, & dummodo sit conclusum in causa. Abb. in c.fin.n.4.in fin.infra eodem, & non aliter; quia quandiu potest probari contrarium, non dicitur probatio notoria; glos in cap. Significauerunt, in ver.liquere, supra de testibus.plene Natta. cons.51. viso processu n.18.& seq.Ias.in l. Admonendi, in 2. lectura, num.50. & seq.vers.et ex ista 2. lectura. ff. de iureiuran.
73 Item dicitur iusta, et irreuocabilis diffinitio, quia eodem modo surgit notorium ex diffinitione iudiciali, & sententia, quæ non potest amplius retra-

tractat. , vt in hoc c. & in c. fin. infr. eod. & in c. Cũ
inter, de re iudicat. nam res iudicata pro veritate
habetur. l. Res iudic. ff. de re iudic. & l. Ingenuũ
ff. de stat. homin. & in d. cap. Cum inter. Dum-
modo tamen sententia sit Canonicè lata, secus si
sit nulla ipso Iure; nam hęc species notorij voca-
tur notorium Iuris; & ideo debet habere validi-
tatem, quæ Iure consistit, vt ait Bald. hic num. 1.
74 Verum si nullo modo factum est probatum, & ta-
men sententia condemnatoria aliàs canonicè est
lata; nihilominus crimen dicitur notoriũ propter
auctoritatem sententiæ, vt idem Bald. notat n. 2.
75 Tria ergo faciunt notorium Iuris, Iudicialis con-
fessio, indubitata probatio, & res iudicata. Et ex
hoc patet suprascriptam definitionem non esse bo-
nam, quia confessio, probatio, & sententia sunt
causæ efficientes, & productiuæ notorij: ergo non
sunt notorium, quia nihil generat seipsum, nec
aliquid potest esse causa suiipsius, c. Didicimus,
24. q. 1. & inter causam, & causatum debet esse
discretio, cap. Debitum, de Baptismo, cum con-
76 cordant. ibi allegat. in glos. in ver. Discretio. Vnde
posthabita diffinitione Anton. de Butr. d. num. 32.
tãquam nimis prolixa, & quæ multas patitur dif-
ficultates, existimo hanc speciem notorij breuiter
sic posse diffiniri. Notorium iuris est euidentia
ex iudiciali confessione, vel probatione, aut re
iudicata proueniens. Dixi euidentia, vt sit genus
ad omnes species notorij, quæ siue naturæ, siue
iuris ministerio euidentiam habent, & excludat
famosum, publicum, et manifestum, in quibus non
cadit euidentia. Dixi ex iudiciali confessione, &c.
ad differentiam notorij facti, et præsumptionis,
quæ licet euidentiam habeant, tamen hæc non
prouenit ex auctoritate, et fomento iudicij, sed à
natura, vel ministerio iuris extra iudicium.
77 Notorium facti in genere, vt describitur à Cal-
dēr. hic n. 40. Est factum sic exhibitum conspectui
hominum, vt nulla possit tergiuersatione celari, vt
cap. Vltimo, infra eod. & cap. Cum olim, de verb.
signif. Vel notorium facti est, quod factum ex se
non dubitatur à populo, vel maiori parte populi,
secundum Vincentium. Vel notorium facti est,
quod quotidie viget, & in præsenti est publicum,
secundum Vbertum. Vel notorium facti est, in
quo fama suum præbet adminiculum; & ipsa rei
euidentia protestatur ita esse oculis omnium, vel
maioris partis loci se exhibens, vt nulla tergiuer-
satione celari possit, secundum Speculat. in tit. de
notorio crim. §. De notorio, num. 3. Has partim
recenset Io. Andr. hic n. 10. partim Calderin. n. 40.
& omnes Ant. de Butr. nu. 31. Vel notorium facti
est crimen, vel factum, cuius testis populus est, &
dissimulationi locus non est, secundum Archid. in
in cap. Manifesta, num. 4. 2. quæst. 1. & Abb. hic
nu. 14. vers. Notorium facti. Ad hoc textus opti-
mus, quem Butr. dicit esse meliorem de corpore
Iuris, in c. Cum dilectis, infra de Purgat. Cano-
nica. Placet diffinitio Antiquorum, quam hic re-
fert idem Butrius nu. 31. & probat Abb. vbi supra,
videlicet, Notorium facti est publica, vel famosa
vox proueniens ex euidentia rei, quæ nulla tergi-
uersatione celari potest, l. si vicinis, C. de Nuptiis,
c. Tua, & cap. Quæsitum, infra eodem. Vnde
Petrus de Sampsone relatus hic à Io. Andr. nu. 13.
ponebat versus. Quæ vel nemo negat, populo, vel
teste probantur; Vel se subiiciunt oculis, noto-
ria dicas.

78 Et hoc notorium facti est triplex. nam quoddam
est notorium facti permanentis, seu continui;
quoddam est facti transeuntis, seu momentanei, &
deficientis, & non redeuntis; quoddam est facti
interpolati, glos. vnica in d. cap. Manifesta, 2. q. 1.
Innoc. in cap. Tua, infra eod. Speculator in tit. De
notorio crim. §. Item de notorio, nu. 8. glos. hic
in ver. Notorium, quam communiter sequuntur
Doctores.
79 Notorium facti permanentis secundum Specula-
torem ibid. num. 10. dicitur quod ita publicè fit,
vt aliqua tergiuersatione celari non possit, & ha-
bet facti continuationem; exemplum cum Cleri-
cus in carcerem detruditur, c. Dilectus, supra de
appellat. Innoc. in d. cap. Tua, nu. 2. in fin. vers. Si
autem sit continuum, infra eodem, & Speculator
vbi supra. Quod verum putat Butr. hic num. 34.
quando carceres patent oculis hominum, secus si
80 essent carceres occulti. Aliud exemplum in eo,
qui detinet domi concubinam publicè, & omni-
bus scientibus, c. De manifesta, 2. q. 1. Præsertim
verò si infantes audiantur vagire in eius gremio,
cap. Tua, infra eod. l. si vicinis, C. de nuptiis cap.
Priusquam, 29. dist. cap. Proposuisti, 82. dist. cap.
Significasti infra de Diuortiis, Calder. hic nu. 42.
Sed tu aduerte, quia hoc exemplũ benè procedit
quantum ad hoc, vt concubinam teneat, quia cum
hoc pateat oculis hominum, bene cadit sub noto-
rio facti permanentis. Ad hoc Concilium Triden-
tinum de reformat. matrim. cap 8. et sess. 25. c. 14.
Secus verò quantum ad copulam, quia cum hæc
non fiat sub conspectu hominum, non pertinet ad
hanc speciem notorij facti permanentis, sed ad no-
torium præsumptionis, cum Ius hoc vehementer
præsumat, vt bene hic per Butr. num. 34. nisi fortè
extaret soboles, vt per Innoc. in d. c. Significasti,
num. 1. de Diuortiis. vbi dicit esse notorium facti
actu permanentis, quando manent filij, qui red-
dunt notoriam incontinentiam. Idem tenet Spe-
culat. in tit. de notoriis criminibus, §. Iam de no-
torio. num. 10. vbi ait, quem tenere concubinam
esse notorium facti continuè, quando eam tenet
in domo, mensa, et lecto, et liberi vagiunt gremio
eius baiulantes. Allegat suprascripta Iura, et cap.
Consuluit, et c. Relatum, de appellat. Aliud exem-
plum materiale ponit Butr. hic num. 34. nempe
quod Turris Asinellorum sit in Porta Rauennati.
et aliud Abb. nu. 15. quod Palatium Dominorum
sit in platea, hoc enim propriè dici debet noto-
rium facti permanentis, quasi res nota omnibus in-
spicere volentibus. ad hoc cap. Euidentia, de ac-
cusat. et Auth. Qui semel, l. Quomod. et quand.
Iud. vbi vox prǽconis, cum sit transitoria, et pau-
81 cis innotescat, in notorium non transit: sed edi-
ctum secus, quia per multos dispositum omnibus
liquet, vt ibi notat glos. in ver. Paucis innotescit.
82 De notorio facti transeuntis exemplificant Do-
ctores, vt si in conspectu populi aliquis fuit occi-
sus, §. quando autem, 2. q. 1. Innoc. in c. Tua, nu. 1.
et ibi etiam Host. num. 1. infra eodem. Speculator
d. tit. de notoriis crimin. §. Iam de notorio, nu. 8.
in fin. vel si Episcopus transit de Ecclesia ad Eccle-
siam, quia transitus fit cum apparatu, cap. Illud de
Cler. excom. ministran. cap. Quanto, de translat.
Episcopi, Io. Andr. hic num. 13. vers. Circa istud no-
torium, Calder. n. 41. Butr. n. 34. et Abb. n. 15.
83 Notorium facti interpolati dicitur quod fit sic
publicè, vt aliqua tergiuersatione celari nõ possit,
& quod

& quod sæpius iteratur, non tamen fit continuè,
secundum Speculator. dicto §. Iam de notorio,
num.9. Exemplum in mutuante ad vsuras, vt cap.
Cum tu, de Vsuris: quia non semper mutuat, sed
interpolatim, licet dici possit habere actum con-
tinuum respectu aptitudinis, vt per Butr. & Abb.
loco citato.
84 Notorium præsumptionis est euidentia iuris ve-
hementer præsumpta, secundum Host. hic nu. 12.
Io. Andr. num. 10. in fin. Abbatem num. 14. vers.
Et tunc dic quod notorium, Speculat. in d. §. de
notorio in princ. vel secundum Calderinum, n.38.
Notorium præsumptionis est factum, vel dictum
85 ex publicis circumstantiis à Iure pro veritate ac-
ceptum. Exempla notorii præsumptionis sunt pa-
86 ternitas, & filiatio. Hoc enim quod quis sit alte-
rius filius, non potest iure probari, l. Lucius, ff. de
condit. & demonstrat. Sed ius præsumit vehemen-
ter eum filium, qui natus est de nuptiis, l. filium
meum definimus, ff. de iis qui sunt sui, vel alieni
iuris, l. Quia, ff. de in ius voc. Innoc. in cap. Tua,
num. 3. infra eod. vel qui publicè habitus est pro
filio alicuius, c. Michael, & cap. Quoniam, de filiis
Presbyter. & ita exemplificant glos. hic in ver. No-
torium, item glos. vnica in d.c. Manifesta, 2 qu. 1.
Speculat. in tit. de Notoriis criminibus, d. §. Iam
de notorio, in primo, vers. Notorium præsumptum,
qui etiam exemplificat in infamato, cui est indi-
cta purgatio in Iudicio, & deficit, cap. Tua, in fin.
87 infra eodem, c. Insinuatum, de Simonia. Aduerte
tamen secundum Anton. de Butr. hic numero 36.
quia ad inducendum notoriũ præsumptionis duo
requiruntur, videlicet vt factum, ex quo à iure
trahitur præsumptio, sit notorium facti, vel iuris,
Secundo, vt ius vehementer præsumat, vel fingat
habendo illud pro violenta præsumptione, quæ
æquiualeat probationi ad finem ferendæ sentẽtiæ.
Exemplum: Si quis omnibus videntibus detinet
fœminam suspectam in domo, vel id in iudicio cõ-
fiteetur, factum detentionis est notorium facti, vel
iuris. & ex hoc ius violenter præsumit inter eos
copulam carnalem intercessisse. & hoc est notoriũ
præsumptionis. Similiter si vsurarius teneat men-
sam paratam, & pannum rubeum omnibus viden-
tibus, ecce factum notorium per operis euiden-
tiam. & si mutuat ibi, ius præsumit eum ad vsu-
ras mutuari; ecce notorium præsumptionis: & eo-
dem modo si vicinis scientibus aliquis tenet fœmi-
nam vt vxorem, cum condecenti tractatu in vesti-
bus, & alijs; ecce notorium facti: & ex hoc ius
elicit præsumptionem matrimonij inter eos, & le-
gitimitatis prolis inde susceptæ; ecce notorium
præsumptionis, & sic de similibus. Et ita intelligas
ea, quæ de probatione filiationis leguntur, & no-
tantur in c. Per tuas, de Probatio. & in c. Michael.
de filiis Presbyter. & de probat. filiationis legiti-
mæ, vel illegitimæ in c. Transmissa, cap. Lator, &
cap. Per tuas, Qui filij sint legit.
88 QVAERO secundò. Quot hominum scientia
requiratur ad inducendum notorium facti?
Solutio. In hoc articulo sunt variæ opiniones,
quas recenset Speculator in tit. de notor. crimin.
§. Iam de Notorio, num. 5. & 6. Quidam enim di-
xerunt tot homines adesse debere, vt eorum præ-
sentia reddat factum notorium, nec sufficere præ-
sentiam paucorum, puta duorum, trium, vel quin-
que, vt dictum est supra num. 48. & 49. Imo pu-
tant requiri totius viciniæ notitiam, & vt omnes
communiter acclamẽt crimen commissum fuisse,
vt cap. Scelus, 2.q.1. & cap. Cum quisque, 23.q.4.
Quidam, vt Vincentius, tenuerunt sufficere scientiã
maioris partis viciniæ, vel Parochiæ, cap. Constitu-
tus, de purgat. Canonica, cap. De manifesta, & ibi
glos. in ver. Plurimis, 2.q.1. & in hoc resident Abb.
hic num. 16. & Salycet. in l. Ea quidem, num. 58.
C. de accusat. dicentes ad notorium inducendum
requiri, vt detur scientia totius viciniæ, vel maio-
ris partis ipsius; non enim requiritur scientia to-
tius populi, sed sufficit scientia viciniæ, vt benè
probatur in c. Cum dilectis, de Purgat. Canonica,
89 vel maioris partis ipsius. Subdit tamen Abb. dum-
modo non sint minus decem. & ita intelligit glos-
sam in d. c. De manifesta, 2.q.1. Vnde in loco, vbi
non sunt decem personæ, non potest oriri notoriũ
secundum eum. Quod etiam docuit Bart. in l.
scriptus, num. 2. vers. Quid ergo si in villula, ff. de
Religios. & sumpt. funer. vbi quærit, Quid si in vil-
lula, vbi sunt pauci habitantes aliquid in conspectu
omnium factum sit, qui fortè nõ sunt sex, vel octo,
numquid dicatur notorium? Et respondet non,
quia debet esse notum plurimis, & multitudini,
cap. final. infra eod. & vicinia debet scire, cap. pe-
nult. vers. final de purgat. canon. l. Prætor. §. 1.
ff. vti bonor. raptor. l. Palam, ff. de verbor. signific.
l. Sed etsi pupillus, §. Præscribere, ff. de Institut.
Alij dixerunt requiri scientiam viginti, vt ibi refert
90 Bart. per d. l. Prætor. §. Alij, vt glos. Ioannis re-
lata à Speculatore in tit. de not. crim. d. §. Iam de
notorio, num. 6. & Bartol. vbi supra existimarunt
decem hominum scientiam sufficere, vt quid di-
catur notorium; nam tot faciunt Parochiam, cap.
vnio. 10. quæst. 3. & testimonium vnius Parochiæ
facit crimen notorium esse, vt d. c. Cum dilectis,
de purgat. canon. & constat ex dictis supra nu. 58.
91 & 59. Alij verò opinati sunt tres ad hoc sufficere,
quia tot faciunt Collegium, l. Neratius, ff. de ver-
bor. signif. Sed, vt ait Speculat. d. num. 6. hoc nihil
est, quia & eadem ratione duo sufficerent, qui fa-
92 ciunt congregationem, cap. 1. de elect. Demum
alij, & fortè melius censuerunt discretum Iudicem
ex varijs circumstantijs, & qualitate actus, loci, et
temporis arbitrari debere factum esse notorium,
vel non, cum hoc non reperiatur à iure diffinitum,
l. 1. §. 1. ff de Iure deliberandi, l. continuis, § 1. et 2.
ff. de verb. obligat. cap. de causis, primo responso,
supra de offic. delegat. Et hoc videtur placere Spe-
culat. in d. §. Iam de notorio, num. 6. circa finem,
vers. Quidquam etiam, et Bart. in d. l. Scriptus n. 2.
vers. Alij remittũt arbitrio Iudicis; et tenent Cal-
der. hic num. 44. vers. Ad quæstionem ergo. et Abb.
93 num. 16. Hoc tamen arbitrium restringit Cardin.
et benè ad minorem partem viciniæ dumtaxat:
nam quoad maiorem, hoc est expressum in Iure,
et ideo non intrat Iudicis arbitrium. Et idem
puto si in Parochia non sint decem homines, quia
expressum est in iure, vt ex minori numero, quàm
decem, non constituatur Parochia, vt in d. c. Vnio,
10. quæst. 3. et ideò Iudex arbitrari non potest ibi
esse notorium. quod tenent Speculat. Bart. et Abb.
in locis supra citatis. et hic iunge quæ in proposito
dixi, num. 57. et seqq.
94 QVAERO tertiò, Numquid in notorio ordo
Iuris debeat obseruari.
Resp. Iurisconsulti nõ esse obseruandum, c. Mani-
festa, et c. seq. c. de manifesta, & c. Cælum, 2. q. 1. l. ea
quidẽ, C. de Accusat. c. Bonæ, il 1. de elect. c Quo-
niam,

niam de filijs Presbyt. cap Super eo, de testibus, c. Porro, de diuort. c. Euidentia, de accusat. cum similibus: et notat Innoc. in cap. Ex parte, il 1. n 3. post med. vers. quia non seruatur ordo iuris in notorio facti, vel iuris, de verb. signif. Nam, vt colligitur ex prędictis iuribus, accusatio, denunciatio, libelli oblatio, seu petitio, litis contestatio, et probatio non sunt necessaria; et ideo dicitur in notorijs non esse seruandum iuris ordinem, qui debet in alijs obseruari, vel non esse per omnia obseruãdum, vt cap. Ad nostram, il 3. supra de iureiur. et notat Innoc. in cap. Tua, n. 8 circa fin. vers Item dicimus, infra, vbi ait, Quãuis in notorijs procedi possit præsentibus partibus lite cõtestata, et seruato alio iudiciario ordine, posse tamen eis prę sentibus procedi lite non contestata, nec alio iudiciorũ ordine seruato, sicut quando reus est absens, et contumax. et concordant hic Io. Andr num. 20. Cardin. n. 45. Abb. n. 18 quod latius per singula capita prosequitur Butr. num. 38. omni tamen casu requiritur citatio, et qood venienti exponatur factum, pro quo citatus est, et qnod audiatur eius defensio; quod si non fiat, satis potest dici sententiam non tenere super notorio latam, vt inquit Innoc. vbi supra, et Ioann. Andr. d. num. 20. vers. Omni tamen casu, per cap. Qualiter, il 2. §. Debet, de accusat. et in hoc nullus dubitat, vt dicit Alberic. in l. ea quidem, nu. 14. in fin. C. de accusat Hanc etiam dicit esse magis communem opinionẽ Aretinus cons. 153 n 7. quem refert Boss. in tit. de Denunciatoribus, n 9 in fin. & in tit. Quomodo procedatur in crimine notorio post n. 6. & Iul. Clar. in pract criminali, §. fin. q. 9. vers. Quæro nunquid Sicut enim in aliis causis, quæ requirunt ordinem iudiciarium, non valet sententia, quæ fertur non adhibita causæ cognitione, vel Prolatam. C. de sent. & interloc. omn Iud. l. si accusatoribus, & l. Absentem. C. de accusat. Ita videtur in notoriis, vbi, etsi non omnis, aliquis tamen ordo seruandus, vt in d. c. Ad nostram, il 3 de iureiur. secundũ Io Andr. In hoc tamen articulo Innocentius mirabiliter variauit, in c. Tua, infra eodem, & in cap. Porrò, de diuortiis. Et multas Doctorum opiniones recitat Calder hic nu 47. Sed communiter sic distinguitur, secundum Abb hic n. 18. vers. & possunt in hoc, videlicet, Aut factum est ita notorium, vt certum sit absenti nullam defensionem competere: & tunc non est necessaria citatio, quia illa fieri debet ad hoc, vt reus se defendat, & sic intelligitur textus in c. Venerabilem, de elect. & in l 2. ff de administr. rer. ad Ciuit. pertinen & in c. Cum olim. de re iudic et ibi notat glos. in ver Licet absenti, quam pluribus exornat Felin. ibi n. 11. Socin. Senior. cons. 4. n. 24. et 25. lib. 3 cum similibus, vt dixi cap. Cum ex iuncto, n. 45. et seq. infra de Nou. oper. nunciat. Aut potest reo competere aliqua defensio, quod regulariter contingit: et tunc requiritur citatio, alioquin non valeret sententia et sic intellige textum in cap. fin. iuncto c. 1 de Offic. delegati lib. 6. et in Clem. Pastoralis de re iudic. et in hoc casu loquuntur Innoc. et Io. Andr. supra citati: et hanc distinctionem fieri per omnes attestatur Practica Caterrij fol. 28 vers. Et an, et quando, quem refert Iulius Clarus in pract. criminal. §. fin. q. 9. vers. Quæro nunquid. Ipse tamen Clarus indistincte tenet, in quocunque notorio, si reus est absens, debere citari non modo ad processum, dummodo non sit de fuga suspectus, nam eo casu debet, si potest, personaliter capi, secũdũ opinionẽ, quam dicit communem Ferret cons. 31. num. 11. sed etiam ad sententiam: non enim apparet quomodo constare possit nullam defensionem reo competere, nisi eo monito, et audito. Quidquid tamen sit, honestius est, et tutius, vt in omni casu fiat citatio, et monitio, vt inquit Calder. h c nu. 47. circa med. vers. Honestius tamen, quia, vt dicunt Host. et Io. Andr. in c. Cum sit Romana, in fine de appellat. multi dicuntur notorij, qui non sunt. cap. consuluit. de appellat. et ideo iustius, et tutius est nullum quantumcunque notorium fore damnandum sine citatione, vel admonitione, dixi in prędicta Decretali, c. cum olim, n. 46. et seqq. de re iudicat.

96 De sententia vero, nunquid in notorio sit necessaria; Doctores similiter non conueniunt. nam glos. in c. super eo, in ver. non requiratur. de testibus cogend. & in c. Porrò in ver. Notoria, de diuortijs, & c. penult. in ver. non erat illi indicenda, de purgat. Canonica, & in c. Euidentia, in ver. Non indiget clamore de Accusat. Tenuit etiam super notorio ferendam esse sententiam, & hanc glossam dicit communiter approbatam, Marsil. in Practica criminal. §. aggredior. num 133. Practica Corradi fol. 238. post n. 4. Sed contrarium tenet Innoc. in c. Ex parte, il 1. n. 1. in fin vers. Nec ibi necessaria sit sententia, infra de ver. signif. Calder. hic nu. 47. vers. An verò necessaria, dicit in notorio non esse necessariam sententiam in scriptis, & cum solemnitate, vt notatur in Auth. Vt Iudici sine quoquo suffragio. § Necesse autem, in glos. in ver. sine libello. Requiritur tamen aliqualis sententia, vt videtur textus in l. Si confessus, ff. de Custod. & exhibit. reor. & c. Nos in quemquam 2 q. 1. & satis est vt fiat præceptum secundum Calder. quem sequitur Abbas hic n. 18. circa finem, vers. De sententia verò: & ita intelligunt Innocentium loc. citat. Sed quicquid sit de iure, certè de consuetudine indistinctè obseruatur, vt etiam in criminibus notorijs requiratur sententia declaratoria, vt attestatur Iulius Clarus in pract crimin. §. fin. q. 9. vers. Præterea quæro, & ita etiam hanc sententiam esse in praxi receptam fatetur Couar. in relect. c. Alma Mater, fol. 360. 1 p. § 2. n. 9. vers Ipse verò adhuc indistinctè, de sent. excom. lib. 6. Imo dicunt aliqui non posse dici delictum notorium, quod excusationem non habeat, nisi prius fuerit super hoc cognitum, et declaratum per Iudicem illud esse notorium, citato etiam ipso reo. Et hanc opinionem testatur esse communem Aretin. cons. 163. quem referunt Feret cons. 31 num. 5. et 35. et Clar. loc. cit. vers. Plus dicunt aliqui, vbi etiam admonet iudices, vt in huiusmodi notorijs cautè ambulent, ne si nimis properent, se ipsos inuoluant.

97 QVAERO quartò, Numquid in notorio requiratur probatio.

98 Pro solutione distingue secundum Ant. de Butr.
hic num 42. et Abb. n. 19. aut quæritur de notorio
facti permanentis, et nulla probatio requiritur,
vt in cap. Tua, infra eod. et in c. Euidentia, de accu-
sat. Aut de notorio iuris; et necessaria est proba-
99 tio, vt si reus negaret sententiam contra se latam,
nam deberet concludenter probari, vt in c. sicut
de re iudicat. Et idem dicendum de notorio præ-
sumptionis, vt in cap. Per tuas de probat. sed cir-
100 ca hoc membrum vide quod dixi supra num. 87.
Aut quæritur de notorio facti interpolati; et re-

quiri

quiritur probatio, licet non multum plena, vt in c. cum in Diœcesi, de vsur. et gloss. in c. Manifesta, 2. q. 1. dicit in notorio facti interpolati requiri se-
101 miplenam probationem. Aut quæritur de notorio facti transeuntis, et in hoc Doctores non conueniunt: nam Innocentius variè loquutus fuit, vt hic plenè per Butr. num. 42. Sed in cap. Tua, nu. 2. infra eod. videtur tenuisse in huiusmodi notorio necessariam esse probationem. Ait enim testes debere duo contradere, videlicet se vidisse id, de quo testificantur fieri, et tot alios fuisse præsentes, vt crimen factum fuerit notorium; alias non probaretur crimen esse notorium, et ideo non deberet reus ad ipsorum dicta condemnari; quod si fieret, sententia esset nulla, quia lis non esset contestata, vt l. Prolatam, C. de sent. et supra vt lite non contest. in rubro, et nigro: Sed contrariam opinionem, idest in hoc notorio facti nullam requiri probationem, tenet Vincentius in c. Consuluit, ll 1. supra de appellat. relatus hic. à Calder. n. 48. et hanc dixit esse communem. Alter in l. ea quidem, n. 18. C. de accusat. et ideo vt dicit Angelus in l. Ictus fustium, n. 4. ff. de his qui notantur infamia; hodie mos inoleuit, vt Rectores immediatè absque aliquo processu fariant decapitari, et suspendi de facto malefactores notorios, eisque membra mutilari, quibus, vt ipse ait, ita pœnas imponi subitò expedit Reipublicæ, vt refert Iul. Clar. d. q. 9. vers. Item quæro. Pro concordia Specul. in tit. de notor. crimin. §. Iam de notorio, nu. 17. vers. Vtraque tamen opinio, dicit opinionem Innocentij esse vrram, quando iudex procedit ad petitionem alicuius; Contrariam verò Vincentij, quando ex officio inquirit. Tu verò sequere indistinctè primam opinionem Innocentij, quæ efficaciter probatur in c. Cum dilectus. vers. Dicitur enim, de purgat. canon. et eam tenet, et pluribus confirmat Cald. hic num. 48. dicens satis esse probare qualitatem istam, scilicet quod est notorium, vel maior pars populi pro certo asserit id publicè factum fuisse, vel esse, et quod inficiationi locus non fuit, nec est, nec ab aliquo contrarium asseritur. Idem tenet, n. 19. vbi ait, in notorio facti transeuntis requiri plenam probationem, et esse valde vtile, vt iudex à principio declaret factum esse notorium: allegat textum cum glossa in ver. Declarato, in Clem. Pastoralis, de re iudicat. idem voluit Cayrus in l. ea quidem, col. 2. vers. 2. Iuxta hoc, C. de accusat. vbi concludit probandum esse crimen, de quo agitur, notoriè commissum fuisse. Et in hoc nemo contradicit, vt inquit Iulius Clarus d. q. 9. vers. Item quæro, subdens opinionem Alberici esse valde periculosam, Debet igitur Index super tali notorio informationes assumere. Et hæc est communis opinio, vt attestatur Afflictus super 2. p. Constit. Regni, rubrica 10. post nu. 30. Nec sufficerent informationes ab ipso iudice extraiudicialiter assumptæ, sed debet constare iudici vt iudici, ex actis secundum communem opinionem, vt dicunt Practica Corradi, fol. 240. in fin. et fol. 241. n. 14 et Iul. Clar. loco citato. Et ideo rectè Salycetus in d. l. ea quidem, num. 91. vers. Caueant tamen, C. de accusat. dicit: Caueat iudex ne asserat delictum notorium, cum non sit; multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt: & propterea consulit iudici, vt maiorem partem viciniæ examinet super delicto commisso, ne postea tempore depositi officij puniatur, si de notorio non doceat. Et hic in ge-

quæ dixi supra num. 95. vers. Quicquid tamen sit.

102 QVAERO quintò, Quot testes requirantur ad probandum notorium.

Breuiter dicendum sufficere duos, vel tres testes idoneos, sicut sufficiunt ad probandam famã, vt c. Tam literis, supra de testibus, c. Inquisitionis, et c. Testamentum, de accusat. l. Bonorum, C. de bonor. possess. l. Quæstionem, C. de fideicommiss. et tenet gloss. in c. Deus omnipotens, §. Quando autem, in ver. Iudicis, 2. q. 1. & ita se habet communis opinio, vt attestatur Butr. hic nu. 48. et Salyc. in d. l. ea quidè, n. 82. C. de accusat. vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum. Imo in hoc concordant omnes, vt dicit Calder. hic n. 50. Nec obstat c. Inquisitionis, de accusat. quia non dicit duos non probare infamiam, sed non infamare.

103 QVAERO sextò, An sententia super notorio lata, detur appellatio.

104 In hoc articulo variè loquuti sunt DD. Infra tamen dicunt, notorius criminosus non auditur appellans, s. Cum sit Romana, §. Præterea, in fin. et c. peruenit, ibi, Si verò publicus est, et notorius, appellationis obtentu non prætermittas, quin eos excommunicatos denuncies. supra de appellat. c. consuluit, il 1. ibi: Quod si aliqui, quos manifestũ sit, et notorium vxorem alterius detinere, aut iniecisse manus violentas in Clericum, appellauerint, eorum appellationi non est aliquatenus de-
105 ferendum, c. Proposuit in fin. & c. cum speciali, §. Porrò, ibi. Commonito ad appellationis obstaculum conuolante, si eius excessus euidentia rei, vel ipsius confessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus (cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum) non est prouocationi huiusmodi desertendum, eod. tit. et c. Romana, §. Si autẽ, de appellat. lib. 6. et ita dicit communiter tenet Io. de Anan. in c. Quam perniciosum post n. 1. de vsur. et Butr. hic, nu. 45. Sed Calder. num. 51. vers. Breuiter puto, distinguit, an iudex processerit contra absentem non citatum, aut ipso citato probationibus receptis, vel non receptis. Tu autem recurre ad Anton. de Butr. in c. Pastoralis de appellat. vbi hunc articulum plenissimè examinat: et adde Salycet. in dict. l. ea quidem, num. 88. et seqq. de accusat.

106 Septimò, et vltimo, Cum in Breuibus Sac. Pœnitentiariæ Apostolicæ pro dispensationibus matrimonialibus in gradibus prohibitis, et super irregularitate apponatur clausula, Dummo impedimentum inde prouenlens sit occultum, vel, Dummodo præmissa occulta sint: Item cum in decreto Concilij Tridentini sess. 24. c. 6. detur facultas Episcopis dispensandi in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis alijs deductis ad forum contentiosum: nec non absoluendi in foro conscientiæ pœnitentes in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis.

QVAERO, Quando impedimentum, vel crimẽ dicatur occultum ad hoc, vt Confessoribus in vim dictorum Breuium, et Episcopis in vim Concilij liceat dispensare, et absoluere?

Aliqui ex modernis inuoluunt materiam, & confundunt terminos, non distinguentes inter occultum, et penè occultum, famosum, manifestum, et notorium. Sed pro clariori solutione, tu dicas

in hoc articulo reperiri in vniuerfum quatuor
opiniones.
107 Prima opinio eft aliquorum exiftimantium oc-
cultum accipi prout diftinguitur cõtra notorium;
inter quos Maiol.de Irregul.cap.51.nu.4. Viuald.
in Candelabro Sacramentorum in 2. parte,vbi de
irregular.num,315.Sayrus in Thefauro Cafuum
Confcientię, tom.1.lib.4.cap.17. num.21. & lib.7.
cap.13.num.12. & Emanuel Sa. in Summa, in ver.
108 Epifcopus, nu.33. Pro quibus facere videtur, quia
omne quod non eft publicum,poteft dici occultũ.
& publicum definitur effe, quod patet omnibus,
fecundum Bartol. in l.1. §.Confequens, nu.1.ff.de
fufpect. tutor. & ita oportet effe notorium,vt con-
ftat ex dictis fupra num.77. Item pro his allegari
poteft Abbas in cap. fin. num. 3. fupra de tempor.
ordinat.vbi ex eo textu elicit regulam, vt omne
delictum quantumcumque graue, excepto homi-
cidio, intelligatur occultum,prout diftinguitur cõ-
tra notorium;probabile tamen,ad effectum vt poft
peractam pœnitentiam non impediat ad Ordines
afcendere, & in fufceptis miniftrare, & in c. Quæ-
fitum,nu.4.de pœnit.& remif. vbi fimiliter ex illo
textu colligit occultum dici quod eft aliquibus no-
tum; & capit occultum pro fpecie diftincto à no-
torio: & loquitur ad effectum, vt Sacerdotibus
Grçcis, ex quorum incuria paruuli in cunis fuffo-
cati reperiuntur,non imponatur pœnitentia publi-
ca, fi id occultum fit.
109 Verum hęc prima opinio eft apertè falfa, quia
fi occultum acciperetur prout diftinguitur contra
notorium,omne famofum, vel manifeftum dice-
110 retur occultum: nam omne famofum, & manife-
ftum diftinguitur contra notorium, vt probatur in
cap. De hoc,infra de fimon. & hic notant Calder.
num.36.& Cardin.num.19. & conftat ex dictis fu-
pra num.54.& 55. Vnde fecundum hanc opinionẽ
Pœnitentiarię, & Epifcopis liceret difpenfare in
omnibus impedimentis, & irregularitatibus non
habentibus operis euidentiam, vtcumque alias
effent famofa,& manifefta; quod abfurdum eft af-
firmare, tum propter fcandalum publicum, vt no-
tat glof in cap.2. in ver. Non valebit, de Apoftat.
111 tum quia pro crimine famofo, & non notorio Sa-
cerdotibus indicitur canonica purgatio, & fi in
purgatione defecerint,funt deponendi,vt funt iura
clara in d. cap. De hoc, de fimon. in c. Presbyter fi
à plebe, & in c. omnibus, 2.q.5.& in cap. Cum di-
lectis, de purgat. canon, cum multis concordanti-
bus. Tum quia abfonum videtur, vt hęc vox oc-
cultum exponatur, ideft famofum, & manifeftum,
nam etfi quandoque occultũ accipiatur pro penè
occulto. vel probabili, fecundum ea,quæ dicta funt
fupra num.48. nullibi tamen in iure cautum repe-
ritur, vt famofum, & manifeftum dicatur occultũ.
& quod Sanctorum Patrum documẽto fancitum
non eft,&c.c. Confuluifti, 2 q 5.cap.Inter corpora-
112 lia, de Translat. Nec Abbas in locis fupracitatis
habuit hunc fenfum: quamuis enim dixerit oc-
cultum accipi prout diftinguitur cõtra notorium,
tamen pro occulto non intellexit famofum, vel
manifeftum, fed probabile tantum, quod idem
eft, ac penè occultum, vt illius verba demonftrant
in d.c.fin.n.3. ibi, Probabile tamen. Quod etiam
conuincitur ex eo, quia ibi loquitur ad effectum,
vt criminofus occultus poffit promoueri. At cer-
tum eft infamatum promoueri non poffe, nifi fe
purgauerit, vt in d. c. De hoc, de fimon. cum alijs
fupracitatis. Ergo Abbas non potuit accipere
occultum pro famofo, vel manifefto, fed pro penè
occulto, & probabili, & fic potuiffet potius alle-
gari pro tertia opinione, de qua infra n.118.
113 Secunda opinio eft eorum, qui putant occultum
accipi prout contradiftinguitur à publico; & intel-
114 ligunt effe publicum quod eft notum in ciuitate,
vel Parochia, feu vicinia, aut maiori parte ipfius,
dummodo ibi decem faltem perfonę inueniantur.
Et in hac fententia fuerunt in terminis litterarum
S. Pœnitentiariæ Nauar. in Manuali, c.27. n. 254.
verf, Vndecimò. & n.255. vbi ait occultum effe
quod non eft publicum,publicum autem quod nõ
eft notorium, manifeftum, vel famofum: et infra
verf.Tunc autem dicitur. affirmat ad hoc non re-
quiri, vt fit notum prouincię, ciuitati, vel paro-
chiæ,fed fufficere,vt fit notum maiori parti ipfius,
modo ibi fint faltem decem homines. et cum fe-
quitur Thom. Sanchez de matrim. lib 8.difput.34.
num.55. et lib.2. difput. 37. nu. 11. et in terminis
Concilij Tridentini firmant idem Nauarrus ibi-
dem, Suarez de Cenfuris difput. 41. fectione 3.
num.6. Azor. Inftit. Moral. lib.8.tit.2. cap.10.q.9.
Henric. in Summa lib.14. de Irregular.cap.20.n 4.
Manuel in Bulla Cruciatæ, §.9. num.129. in fin. et
in Sum. tom.1. cap.166.num.3. Ludouic. Lop. 2.p.
Inftructorij de Clauibus, cap. 8. de Bulla fol. 825.
col.1. §. Igitur antiquam Bullam, quos refert, et
fequitur Sanchez locis citatis, Tolet. in Summa
lib.1. cap.89 num.5 Molin. de Iuft. et Iur. tract. 3.
difputat.79.nu.8. verf. Secundò, et alij apud Mo-
dernos in tract. de offic. et poteft. Epifcopi, part.2.
allegat.39.nu.21. et 24. verf. Quare textum illum.
Mouentur, quia ratio cur detur facultas difpen-
fandi in occultis, et in alijs denegetur, eft vt ob-
uietur fcandalo publico. iuxta cap Nihil de præ-
fcript. cui fatis obuiatur non difpenfando in no-
torijs manifeftis, fecundum Nauar. et alios præ-
allegatos.
115 Sed tu aduerte, quia hęc fententia in effectu ac-
cipit occultum prout diftinguitur à manifefto, vel
famofo: nam, vt fupra diximus, num.54. et 55. ad
manifeftum inducendum duo copulatiuè requi-
runtur, alterum vt fit notum toti vicinię, vel ma-
iori parti ipfius; alterum vt non fint ibi pauclo-
116 res, quam decem homines: quæ duo etiam requi-
runtur ad inducendum notorium, fecundum Ab-
batem hic num.16. et dictum eft fupra n.88. et 89.
Vnde fecundum iftam opinionem fi in Parochia
effent v. g. mille Parochiani, et factum effet notum
quadringentis, vel quingentis, non effet manife-
ftum, vel famofum, quia non effet notum maiori
parti Parochię, prout neceffario exigitur ad con-
ftituendum manifeftum, vel famofum, vt dictum
eft: In Parochia enim, vbi funt mille Parochiani,
quadringenti, vel quingenti non conftituunt maio-
rem partem, fed dimidiã, vel infra, vt palam eft; et
confequenter cafus diceretur occultus, cum fecũ-
dum opinionem hanc dicatur occultum omne,
quod non eft manifeftum, vel famofum; et Maior
Pœnitentiarius ex fuis facultatibus, et Epifcopi ex
Concilio poffent fuper eo difpenfare; quod tamen
nemo fani capitis auderet afferere. Nec puto præ-
allegatos Authores habuiffe hunc fenfum, tum
quia fundantur in ratione fcandali; & negari non
poteft, quin tot hominum clamor fufficiat ad fcan-
dalum fufcitandum, vt ex Ioanne, Vincentio, &
Archidiacono dictum eft fupra num.60. nam de-
licti

licti manifestatio dispensationem prohibet propter scandalum, vt inquit glos. in cap. 2. in ver. Non valebit. & ibi Host. num. 5. in eod. ver. infra de Apostat. tum quia præcitati Authores ponderant ad excludendum occultū sufficere, vt factum sit probabile per aliquot testes, secundum ea, quæ de
217 penè occulto dicta sunt supra nu. 48. & seqq. Vnde hæc opinio dum dicit occultum esse omne, quod non est notum toti viciniæ, vel maiori parti ipsius, videtur temperanda, dummodo personæ, quibus factum est notum, sint infra decem; nam si essent decem, vel plures, factum nullatenus posset dici occultum, cum decem homines faciant plebem, seu populum, & sufficiant ad infamandum Presbyterum, ita vt ei sit purgatio indicenda, vt c. Vnio. cum sua glos. in ver. Mancipia, 10. quæst. 3. iuncto cap. Presbyter si à plebe, & cap. Omnibus, 2. qu. 5. & fusiùs dictum est supra num. 58. & 59. Item decem homines faciunt Parochiam, & testimonium vanus Parochiæ facit crimen notorium, vt ex Speculat. & alijs similiter dictum est sup. nu. 89. & 90.
218 Tertia opinio est illorum, qui accipiunt occultum pro penè occulto, & probabili ad differentiā illius occulti, quod probari non potest vel ex sui natura, vel ex accidenti, secundum ea quæ tradit Nauar. d. cap. 27. num. 255. vers. Occultum item triplex. & constat ex dictis supra num. 45. & seqq. Quare secundum hoc dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta quatuor, vel quinque, iuxta S. hæc ergo secreta, de pœnit. distinct. 1. supracitat. num. 49. cum sua glossa in ver. Secreta. Et hanc tertiam opinionem seruat S. Pœnitentiaria. & videtur ex mente Nauarri, & aliorum, quos supra retulimus pro secunda opinione, eique in terminis Bullarum ipsius Pœnitentiariæ videtur adhærere Nicolaus Garz. plurimos citans de benefic. par. 2. cap. 11. num. 45. & videtur probari posse. tum quia cum factum paucis est notum, non militat ratio scandali, propter quam denegatur dispensandi facultas, vt dicūt
219 glos. & Host. in d. cap. 2. de Apostat. Tum quia non est de occultis essentia, vt suaptè natura, vel ex accidenti non sit probabile; quia hoc esset contra d. S. Hæc ergo secreta, de pœnit. distinct. 1. cum sua glossa in ver. Secreta. quatenus probat dici occultum, quod factum est in præsentia quinq; & contra d. cap. 2. de Apostat. quatenus probat ministerium Acolythi iuuantis Presbyterum rebaptizantem posse occultum esse, secundum Nauar. loco citato, & tamen ibi præter Acolythum adfuerunt saltem duo, scilicet rebaptizans, & rebaptizatus; licet ille textus parum faciat, quia cum illi duo essent socij criminis, per eorum confessionem crimen Acolythi probari non poterat, c. 1. de Confess. cap. Veniens, de testib. l. Quoniam, & ibi Bald. nu. 2. C. eodem, tum quia secundum Nauar. vbi supra penè occultum videtur esse species occulti, quod videtur probari in hoc cap. dum dicit occultum, quod ab Ecclesia toleratur. & glos. vnica in c. Manifesta, 2. q. 1. Similiter ait quandoque occultum dici, quod potest probari, & quod quinque sciunt. tum quia nulla irregularitas cōtrahitur sine facto sua natura probabili, & paucæ sunt, quarum facta
220 aliquo modo probari non possit. Quod autem spectat ad Concilium Tridentinum d. c. 6. sess. 24. hæc opinio videtur probari posse, quia sancta Synodus à regula dispensandi in occultis excipit duos tantum casus, videlicet homicidium voluntarium, & deducta ad forum contentiosum: ergo in alijs occultis, quæ probari possunt, firmat regulam in contrarium. ad l. nam quod liquidè, S. fin. ff. de penu. legata. cum simil.

Porrò in duobus casibus manifestum est hunc sacræ Pœnitentiariæ stylum seruari non posse. Primus est in dispensationibus, quæ conceduntur omnibus, qui per adulterium se carnaliter cognouerunt, & vt matrimonium inter se contrahere possent in mariti oratricis mortem cum effectu machinati fuerint. opponitur enim in litteris clausula infrascripta, videlicet; Dummodo omnino occultum sit, quod vterque oratorum in mortem d. mariti machinatus sit, & planè ignoretur, quod illius mors inde sequuta sit. atque ita cum sacra Pœnitentiaria hoc casu non vtatur termino occulti simpliciter, sed omnino occulti, & cum geminatione illorum verborum, & planè ignoretur, succedit doctrina Host. hic n. 14. & Io. Andr. n. 12. dicentium occultum omnino esse, quod nulla ratione probari potest. Secundus casus est in absolutione ab hæresi: nam in Bulla Vrbani VIII. Regimini Vniuersalis Ecclesiæ, edita die 28. Septembris 1634. cautum est, vt infra, videlicet, & circa absolutionem ab hæresi nihil aliud volumus esse permissum maiori Pœnitentiario, quam quod à san. mem. Pio Papa V. fuit sibi concessum per eius viuæ vocis oraculum, tenoris, &c. Vt hæretici, qui cum nemine de suis hæresibus loquuti sunt, neque aliquem actum anteriorem fecerunt, vnde argui possint hæretici, quorum denique hæreses nulli prorsus, nisi sibiipsis notæ sunt, eisq; omnino occultæ sunt, si petant absolui, in foro conscientiæ tantum possint eos absoluere absque alia abiuratione coram Ordinario, & Inquisitore facienda. idem etsi fecissent aliquos actus, ex quibus argui possint hæretici, si tamen huiusmodi actus adhuc remanent occulti, quia nullus, quantū ipsi sciant, aduertit, licet sui natura sint noscibiles, seu ad notitiam deducibiles, &c.
221 Quarta, & vltima opinio est aliorum, qui accipiunt occultum prout contradistinguitur à penè occulto, & ex sui natura, vel ex accidenti probari non potest. vnde si impedimentum, vel crimen sit notum duobus, vel tribus testibus, non erit occultum, nec licebit maiori Pœnitentiario, vel Episcopis super eo dispensare. Et nititur hæc opinio validissimo fundamento, quia etsi occulti vocabulum varijs modis accipiatur, & quandoque idem importet, quod penè occultum, & probabile; quandoque verò occultum dicatur omne id, quod non est publicum, aut famosum, manifestum, vel notorium, vt ex dictis constat, & plenè notatur per Alber. in Dictionario in ver. Occultum. Tamen ex proprietate vocabuli occultum dicitur illud tātum, quod nulla ratione probari potest, siue id proueniat ex sui natura, vt in mentalibus, c. Erubescant, 32. dist. cap. Tua nos, de simonia. Siue ex accidenti, puta si homicidium fuerit veneno perpetratum, aut paruuli in lecto suffocati nemine præsente, vt cap. Consuluisti, 2. q. 5. c. vnico. Vt Ecclesiastica beneficia. Aliæ verò acceptiones omnes occulti sunt impropriæ, & abusiuæ, vt declarant Cardin. hic num. 18. & Canonistæ omnes supracitati num. 45. & 50. & propterea quod per testes probari potest, sed difficulter, non dicitur occultum simpliciter, sed penè occultum, vt hic notant Host. num. 15. Io. Andr. num. 12. Caldet n. 35.

Henric. Boic. num. 5. Butr. num. 30. post princ.
Cardin. num. 18. Anchar. num 14. Abb num. 11.
& Io. à Capistrano num. 40. Et illa dictio *penè* di-
minuit secundum Abbatem d. num. 11. & dictum
122 est supra num. 50. & sic penè occultum, & proba-
bile non est simpliciter occultũ, quia nihil est pro-
priè tale, quod non est simpliciter tale, l. hoc lega-
tum, in fine, ff. de legat. 3. & per illum textum, di-
xit Bald. in l. De quibus num. . . ff. de legibus
cuius dictum refert Paulus de Castro cons. 292.
123 Videtur dicendum, num. 1. lib. 1. Et verba secun-
dum propriam significationem sunt accipienda,
l. Non aliter, ff. de legat. 3. cap. Ad audientiam,
de decimis cum similibus, vt per Gemin. cons. 67.
licet copiosè nu. 1. & propria verbi significatio est,
quæ stricta est, non larga, l. Labeo, ff. de verb. signif.
Plautius ff. de aur. & argent. legat. c. Oratorium, &
c. seq. 42. distin. Calderin. cons. 7. Propria verbi si-
gnificatio, de ver. signif. Et ex his patet solutio ad
obiecta, de quibus supra n. 118. & 119. Nec quid-
124 quam facit ponderatio Authorum contrariæ sen-
tentiæ, de qua supra num. 120. Quod Concilium
excipiendo à regula homicidium voluntarium,
& crimina ad forum contentiosum deducta, firmet
regulam in contrarium in alijs occultis, quæ pro-
bari possunt. Etenim hæc ratiocinatio non pro-
cedit, quia regula Concilij non est in occultis, quę
probari possunt, sed in occultis simpliciter: vnde
in his occultis simpliciter per exceptionem fir-
matur regula in oppositum, & non in occultis, quę
probari possunt, & quæ non dicuntur occulta, vt
sępius repetitum est. Nec dicatur, Exceptio Con-
cilij, nisi fiet deducta ad forum contentiosum, lo-
quitur de occultis, quæ probari possunt: ergo &
regula, quia exceptio declarat regulam de mate-
ria exceptionis esse intelligendam, vt notat Bald.
cons. 401. super facto, num. 2. vers. Secundò quæ-
ritur, lib. 5. Nam respondetur, imo illam exceptio-
nem generaliter loqui etiam de occultis, quę pro-
bari nequeunt: potest enim contingere, vt deli-
ctum sit simpliciter occultum, & improbabile,
veluti si vnus tantum testis adfuerit, & tamen po-
test esse deductum ad forum contentiosum, puta
si is, qui interfecit, vel alius qui ab eo audiuit, ho-
micidam accusaucrit. Vnde hoc casu delictum
erat occultum, & poterat super eo Pœnitentiaria,
& Episcopus dispensare: Secus verò posteaquam
in iudicio fuit deductum. Nec obstat textus in
125 cap. vlt. in fin. 15. qu. 5. ibi: Ante probationem ac-
cusationis illatæ neminem à communione suspē-
das, quia non statim qui accusatur reus est, sed qui
126 conuincitur criminosus. Nam respondetur hoc
procedere ad effectum puniendi, non autem ad
effectum impediendi dispensationem, de qua Con-
cilium loquitur, quia ad hoc sola accusatio, vel in-
quisitio sufficit sine alia probatione, vt ex senten-
tia S. Congregationis Concilij dicam n. sequenti,
Vnde hanc vltimam opinionem in terminis Con-
cilij Tridentini amplectũtur Gutierez Quæst. Ca-
nonicarum lib. 1. cap. 13. n. 27. Angles Flores par. 1.
vbi de Confes. quæst 4. art 5. diff. 6. Manuel in ad-
dit ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 69. Iacob. de
Graff tom 2. consil. sub tit. de homicid. cons. 2. n. 2.
& in decis. aur. lib. 1. cap. 13. num. 45. Nicol. Garz. de
benef. par. 7. cap. 12 num. 46. Armendor. in Addit.
ad Recopilationem leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. leg. 3.
de irregular. in declarat. num. 25. Et saltem quod
spectat ad dictum cap. 6. sess. 24. ab hac sententia
nullatenus est recedendum, tum quia validioribus
rationibus est fulcita, tum quia eam sępius proba-
uit S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres;
cuius declarationes non sunt simpliciter doctri-
nales, seu probabiles, sed necessariç, & habentia
legis auctoritatem, vt latissimè probaui in c. Quo-
127 niam, supra de Constitut. Nam cum fuerit quæsi-
tum, An delictum coram vno, aut duobus testibus
dicatur occultum, adeout Episcopus cum delin-
quente possit dispensare in foro conscientiæ, iuxta
d. cap. 6. Sacra Congregatio primum censuit hoc
pendere ex dispositione iuris communis. Sed po-
stea cum dubitatum fuerit, an absolutus, & dispen-
satus à proprio Episcopo in materia delicti perpe-
trati coram duobus, vel tribus testibus; quod ta-
men non fuit notorium, esset tutus in conscientia
Respondit non esse tutum, quia Concilium vtitur
termino occulti, quod propriè loquendo est illud,
quod probari non potest, Abb. in cap. Vestra, de
Cohabit. Clericor. & mulier. At per duos testes
probari potest, & verba Concilij debent accipi se-
128 cundum proprietatem. Hactenus verba decisionis.
Et alias censuit, quod non est notorium, posse dici
occultum, secundum quod opponitur notorio, nō
tamen cap. 6. sess. 24. esse restringendum ad hanc
129 acceptionem. Et iterum cum Episcopus Ciuita-
tis Castelli petijsset declarari an ex cap. 6. sess. 24.
posset absoluere in foro conscientiæ delinquentes
in Bullam Pij V contra bannitos, & Gregor. XIII.
contra extrahentes frumenta: S. Congreg. censuit
referendum Sanctissimo, qui dixit vix posse consi-
derari casum occultum in ista materia, ideo scri-
bendum Episcopo, vt istos casus remittat ad Se-
dem Apostolicam.

130 Verumtamen si delictum alias occultum dedu-
ctum quidem sit ad forum contentiosum, non ta-
men probatum, sed reus absolutus, potest Episco-
pus dispensare, quia adhuc manet occultum, cum
non fuerit deductum cum effectu, ex quo non fuit
probatum. Et ita grauissimi Doctores Salmanti-
cę tenuerunt (licet alij contra) vt per Iacobum
Graffium in decis. aur lib. 1. dict. c. 13. & alios plu-
res apud Nicol. Garz. de benef. par. 7. d. c. 11. n 48.
& seqq. Et est ex mente Sacræ Congregat. Con-
cilij, vt patebit infra num. 137. & satis placeat, quia
sequuta absolutione, iam cessat ratio scandali pro-
pter quam prohibita est dispensatio, iuxta, glos in
d. cap. 2. in ver. Non valebit. et infra de Apostat. &
consequenter cessare debet ipsa prohibitio, cap.
Et si Christus, §. Quædam cum glos. in ver. Cessan-
te causa, supra de iureiur. Quod sine difficultate
procedit si inquisitus fuerit absolutus diffinitiuè
tanquam repertus innocens, & non culpabilis,
131 quod fieri solet quando testes fuerunt conuicti,
aut condemnati de falso, vt seruatur in Tribunali
Sanctissimæ Generalis Inquisitionis, vel quando
alias constat delictum non fuisse commissum, pu-
132 ta quia viuit ille, de cuius homicidio aliquis im-
putatur, vel quid simile. Nam verbum Innocentiæ
denotat omnimodam immunitatem, & carentiã
criminis, & doli l. Absentem, ff. de pœnis, & notat
Bald. in l. Si quis adulterij, num. 3. vers. Secunda so-
lutio, C. ad legem Iul. de adulter. Sed quid si abso-
133 lutus fuerit à processu ex hactenus deductis, vel
ab obseruatione iudicij, seu tanquam non reper-
tus culpabilis, nec de iure punibilis, vel stantibus
rebus prout stant, prout seruari in Hispania at-
testatur Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 8. In

Gallia

Gallia Igneus in repetit. §. Non aliàs pōst nu. 180. & Rebuf. in procem. Constitut. Franciç. glos. 5 nu. 128. & Mediolani Iul. Clar. in pract crimin. § fin. quæst. 57. vers. Sed hic quæro, & q. 62. vers. Forma autem. Et fieri solet quando reus purganit indicia per torturam, tunc enim venit absoluendus non diffinitiuè, sed ab obseruatione, iudicij, secundum Bart. in l. final §. qui sine num. 1. vers. certè hoc non debet fieri, ff. de quæstionibus. Petr. de Bellapertica, & Salycet. in d. Si qui adulterij, C. de Adulter. Alex. in l. Vaius, §. Reus in ver. Nec confitetur, ff. de quęst. Et seruatur de consuetudine vt post alios attestatur. Iul. Clar. § final quæst 62. vers. forma antem. Pro negatiua facit, quia etsi reus fuit aliquo modo absolutus, tamen cum id non contigerit ex eo; quod verè delictum non cōmiserit, sed quia illud probari non potuit, vel purgauit indicia per torturam, negari non potest, quin eius fama remaneat aliquo modo grauata apud homines, sicut dicitur de cessione bonorum, quæ licet infamiam non eroget, sigillat tamen statum cadentis quantum ad infamiam facti, vt inquit Collect. in cap. Odoardus, num. 7 de solut, & ante eum Host. in cap. Quidam num. 6. vers. nam si cessio de renunciat. Sed tamen hoc casu delictum censeri occultum, & licere Episcopo dispensare,
134 videtur sensisse Sac. Congregatio Concilij, vt dicam infra n. 137. & tenent communiter moderni, qui amplius putant id habere locum, etsi reus medijs deprauatis, & falsis testibus ab obseruatione iudicij absolutus fuerit. Inter quos Auila de Censur 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 11. concl. 3. ad fin. Sayr. in Thesaur. cas. conscien. tom. 1 lib 7. cap. 7. num. 12. Suarez de censur. disput. 4. sect 3. nu. 6. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez de matrim.
135 lib. 2. disput. 34. num 57. & 58. & super Decalog. lib. 2. cap. 11. num. 21. vers. quod si delinquens. Campanil. in Diuersor. Iuris Canonici rubr. 7 cap 3. n. 8. & rubr. 11. cap. 25. num. 144. qui amplius opinatur posse Episcopū elapso anno dispensare, etiamsi iudicium per sententiam absolutoriam non sit finitum, si accusator per annum tacuerit, ex notatis per glos. in c. Tantis in ver. obrepsit, 8 1. dist. & Maiolus de irregul. cap. 17. n. 9.

136 Sed quicquid sit de his, illud certum est, si reus non fuerit absolutus, sed relaxatus sub fideiussione de repręsentando, tunc non licere Episcopis dispensare; nam etsi talis relaxatio quodammodo habeat vim tacitę absolutionis ab obseruatione iudicii, & in eius locum successerit, secundum practicā, quam seruari testatur Boss. in tit. de sent. num. 6. & Iul. Cla. dict. §. fin. quæst. 46. vers. Paritee etiam; tamen negari non potest quin delictum sit deductum ad forum contentiosum, nec adhuc iudicio finitum; vnde intrat exceptio, de qua in d.
137 cap. 6. sess. 24. Et hanc sententiam aliàs probauit Sacr. Congregatio eiusdem Concilij interpres; nā proposito dubio, An illi, qui occasione delictorum fuerunt inquisiti, sed quia non potuerunt delicta probari, non fuerunt quidem diffinitiuè, vel alio modo absoluti, sed simpliciter dimissi, recepta promissione de se repręsentando, possint vti beneficio, cap. 6. sess. 24. S. Congregario censuit non posse, quia scriptura est deducta ad forum contētiosum, sicque sufficit sola deductio quicquid in-
138 de sequatur. Rursus certum est delictum adhuc manere occultum si Clericus fuerit condemnatus à iudice sęculari, licet ex huiusmodi sententia suborta fuerit contra eum fama perpetrati delicti, ex ijs, quę leguntur, & notantur in c. At si Clerici, de
139 iudicijs. Et alias censuit eadem Sac Congregatio: Nam Presbyter Sarsinatensis in contumaciam à iudice laico condemnatus vti particeps cuiusdam homicidij, cuius verę ipse innocens erat, obtinuit à Congregatione Concilij declarationem ex hac sententia nullam se infamię notam, aut irregularitatem contraxisse. Sed quoniam ordinarius sub prætextu, quod in sua Diœcesi esset publica vox, & fama ipsum fuisse complicem dicti delicti, illum non admisit ad celebrandum: petijt declarari se non esse irregulatem etiam ex prætensa fama, quæ si modo extat, certè duxit originem vel à dicta sententia, vel à fratribus eorum, qui ob dictum homicidium fuere ad triremes transmissi. Die 25. Maij 1613. S. Congregatio cens. oratorem nullam hoc de causa irregularitatem contraxisse; ideoque significandum Episcopo, vt illum, nisi aliud obstiterit, administrandum admittat in susceptis ordinibus.

140 Non tamen admittimus quod ait Sanchez super Decalogo, cap. 11. d. n. 21. ver. Sed quid si delictum; videlicet licere Episcopo dispensare, etiamsi delictum sit deductum ad forum contentiosum, & iam iudicio finito punitum; hoc enim reprobant, Gutierez Canonicarum qq lib. 1. cap. 3 ad fin. Suarez de censur. disput. 41. sect. 21. nu. 5. ad fin. & alij apud Modernos de offic & potest Episcopo alleg. 39. num. 35. Et quidem iure optimo, tum quia per sententiam condemnatoriam delictum efficitur notorium, vt hic est textus, ibi, Notorium dicitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur, & in cap. fin. infra eod. ibi, Nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, cum concordantibus supracitatis, num. 73. Ergo ridiculum est, vt post sententiam remaneat occultum, cap. De hoc, de Simon. Tum quia si in delictis deductis ad forum contentiosum quando adhuc incertum est, an inquisitus sit culpabilis, nec ne, non licet Episcopo dispensare: longè minus licebit, quando per sententiam condemnatoriam certum, & notorium est reum esse culpabilē: hoc enim casu multo magis ex dispensatione scandalum suscitatur, iuxta glos. sæpius allegatam, in cap. 2. in ver. non licebit de Apostat.

141 Sed quid si crimē sit notum complicibus tātum, numquid adhuc dicatur occultum, adeo vt non liceat in vim Concilij Tridentini, & litterarum Sacræ Pœnitentiariæ dispensare? Videtur respondē-
142 dum adhuc censeri occultum, nam propriè occultum dicitur quod probari non potest, vt plenè ostensum est supra, num. 121. At per complices non potest probari, quia regulariter socij criminis in criminalibus recipi non possunt, nec eis receptis creditur, l. Quoniam, ibi, Si socij, & participes criminis non dicantur, vbi Salycet. nu. 3. C. de testib. cap. Personas, ibi, Morbo consimili laborantes, supra de testib. & cap. Veniens, il 3. ibi, Eo quod ille, qui eodem erat infectus crimine inde contra eum testificari non posset, nullique de se confesso aduersus alium in eodem crimine sit credendum, eodem tit. cap. 1. de Confessis, ibid de reatu proprio confitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda, & per hæc iura generaliter firmarunt Speculator, in tit. de testib § 1. n. 37. vers. Item quod est socius criminis, Marsil. in l. Si forte, n. 15. & 16. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Bald. cons. 95. Re-

Regula, lib. 1. Boer. alios citans diſtinct. 319. in
princ. verſ. Vel è contra, & alij paſſim. Quod lo-
cum habet etiamſi ſocij criminis ſint duo, vel plu-
res contra eandem perſonam deponentes, quia
nihilominus non probant, Bald. in d. l. Quoniam
num. 2. nam, vt ipſe ait, ſi ex quatuor, qui in rixa
interuenerunt, tres volunt deponere, quod ille
alter fuit culpabilis, non creditur ipſis de ſe con-
feſſis in alium, allegat text. in l. final. C. de accuſat.
Anchar. conſ. 246. In cauſa agitata, Felin. plura cu-
mulans in cap. Teſtimonium in 2. notab. de teſtib.
Natta conſ. 298. Viſo, & diligenter conſiderato, n.
9. in fin. verſ. Præterea, & num. 10. vol. 2. reddens
144 rationem cur ſocij criminis etiamſi ſint numero
plures, & conteſtes, tamen non probent, quia
vbicunque teſtes laborant eo defectu, qui non di-
minuat de eius fide, ſed ex toto reddat eum inha-
bilem, vt eſt hoc caſu, quia ſocius criminis inha-
bilitatur à iure ad teſtimonium perhibendum, vt
145 in præcitatis iuribus: tunc numerus non tollit in-
habilitatem, nec ſupplet probationem; quia
quod nihil eſt, ſupplementum non recipit, l. Sed
ſi manente, ff. de Precar. & ex pluribus imperfectis
in ſua ſpecie non poteſt vnum perfectum reſulta-
146 re, l. 1. C. qui min. tutel. ſe excuſ. Grammat. conſ. 21.
poſt n. 10. vbi poſt Andr. de Iſern. concludit, ſi plu-
res ſint cõfitentes de nominato, horum tamen de-
poſitiones non valebunt tantum, quantum dictũ
vnius teſtis: & idem repetit in conſ. 61. poſt num. 1.
& conſ. 35. poſt num. 25. & decif. 28. poſt num. 17.
Boſſ. in tit. de inquiſit. num. 51. Quinimo hoc ven-
147 dicat ſibi locum etiam in criminibus exceptis, pu-
ta hæreſis, læſæ maieſtatis, & conſimilibus. Nam
etſi in his ſocij criminis admittantur in teſtes, vt
cap. In fidei fauorem, de hæret. lib. 6 & cap. Nemini
15. q. 3. tamen ſic admiſſi probationem non fa-
ciunt. Hippolytus de Marſil. in pract. §. diligenter
n. 68. Boer. diſt. 319. n. 4. in fin. Blancbat. de indit. ad
l. fin. n. 384. pariter ad finem, ff. de quæſt. Cum itaq;
occultum propriè ſit quod probari non poteſt, vt
oſtentum eſt ſupra, nu. 121. & per ſocios criminis
etiamſi multi ſint, delictum non poſſit probari;
neceſſariò ſequitur, vt ſuper eo liceat diſpenſare
tanquam in occulto, ſi ad forum contentioſum
non ſit deductum, vt ex dictis conſtat, & in hanc
ſententiam videtur reſpondiſſe Sacr. Congregatio
Concilij, vt in deciſ. Presbyteri Sarſinatenſis ſu-
perius relata, num. 139.
148 Ad extremum pro complemento materiæ ad-
monendi ſumus ad hoc vt liceat Epiſcopo diſpen-
ſare, non ſufficere, vt actus, ex quo incurritur ir-
regularitas, ſit materialiter publicus, ſed opor-
tere, vt publicus formaliter in quantum eſt deli-
ctum, ideſt, vt publice ſciatur illum eſſe delictum
arg. l. In delictis, §. Si extraneus, ff. de Noxalib.
act. & tenet Nauar. in Manual. c. 27. nu. 255. in fin.
verſ. Duodecimo, & nu. 241. verſ. Circa hæc dico
8. Sayr. in theſ. caſ. conſcien. tom. 1. lib. 7. c. 13 n. 13.
& alii apud Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 34. n. 56.

Quo fit, vt ſi occultè excommunicatus publi-
cè celebrauerit, liceat Epiſcopo diſpenſare in vim
d. c. 6. ſeſſ. 24. quia licet actus celebrationis ſit pu-
blicus, non tamen publica eſt illius malitia, vt per
Nauar. vbi ſupra, vbi refert ita diffinitum fuiſſe in
Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ. Licet quod ſpectat
ad dictum cap. 6. ſecus ſit in caſu conuerſo. Et
ita alias declarauit Sacra Congregatio Concilij,
vt in ſubiecta declaratione, videlicet.

An vigore cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. poſſit Epi-
ſcopus abſoluere ab irregularitate proueniente à
delicto, quod licet publicum ſit in ſe, tamen tan-
quam cauſa irregularitatis occultum cẽſeri poteſt.
quia licet actus publicus ſit delictum, publicè ta-
men neſcitur eſſe delictum, Die 9. Septemb. 1582.
S. Congregatio cenſuit quando delictum, ex quo
prouenit irregularitas, eſt publicum, quamuis
actus ille, quo interueniente irregularitas incur-
ritur, occultus ſit, Epiſcopum diſpenſare non poſ-
ſe, veluti ſi Sacerdos publicè excommunicatus, vel
notoriè ſimoniacus occultè Miſſam celebrauerit,
quod ſi delictum occultum eſt, vt puta excom-
municatio, vel fornicatio, actus verò Miſſam cele-
brãdi ex quo irregularitas incurritur publicus, poſ-
ſe nihilominus Epiſcopum ab omni irregularitate
abſoluere, ex d. c. 6.

De cohabit. Cler. & mulier.

Cap. Quæſitum.

SVMMARIVM.

1 *CLericus concubinarius in officijs vitandus non eſt, niſi ſit notorius.*
2 *Clericus à iure ſuſpenſus propter notoriam fornicationem illico poſt pœnitentiam recuperat officij executionem quoad alios, & num. 17.*
3 *Clericus nõ tantum pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali eſt ſuſpenſus quoad ſe, & peccat grauiſſimè miniſterium alicuius Ordinis exercendo, & n. 21.*
4 *Non tamen propterea efficitur irregularis, & n. 21.*
5 *Sacerdos notoriè criminoſus non eſt ſuſpenſus quoad alios, nec eſt vitandus niſi ſit præciſus notorius fornicator, vel ſimoniacus.*
6 *Et quid poſt extrauagantem Martini V.* Ad cultanda. *& num. 26.*
7 *Notorius fornicator an celebrando efficiatur irregularis, & nn. ſeqq. vſque in fin.*
8 *Suſpenſus ab homine ſi celebret antequam ſententialiter abſoluatur, irregularis efficitur, & n. 20.*
9 *Concubinarius notorius eſt ipſo iure ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios, & quamuis pœniteat, non debet celebrare ante diſpenſationem, aliàs fit irregularis, & num. 12.*
Contrarium num. 13.
Diſtinguitur num. 21.
Concluditur num. 22.
10 *Suſpenſio minor irregularitatem nõ inducit, & n. 22.*
11 *Intellectus, c. Præter hoc, 32. diſt. & n. 19. & 24.*
13 *Notorius fornicator celebrando non fit irregularis, niſi monitus non deſiſtens ſit ſuſpenſus ab homine, & nn. ſeqq. vſque in finem.*
14 *Irregularitas nõ cõtrahitur niſi ſit expreſſũ in iure.*
15 *Suſpenſus à Canone propter crimen, celebrando non fit irregularis, niſi Canon hoc exprimat.*
16 *Suſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum ſententiæ ſit in Canone ſuſpenſio.*
17 *Concubinarius notorius non eſt ſuſpenſus ſimpliciter, ſed quandiu non pœnituerit.*
18 *Suſpenſus vſque ad congruam ſatisfactionem, cum citò ſatisfacit, officium ſuũ, & beneficiũ recuperat.*
22 *Suſpenſio, quoad ſe non eſt cenſura, ſed eſt ſuſpenſio illata à Deo, quæ irregularitatem non inducit.*
23 Sicut *dictio importat omnimodam ſimilitudinem in ſubſtantia, & qualitate, & modo ſimul.*

Suſ-

25 *Suspensio quoad alios est suspensio indirecta non inducens irregularitatem.*

26 *Et hodie etiam quoad notorios fornicatores sublata est per extrauagantem Martini V.* Ad euitanda.

27 *Quod caret esse, caret virtute, & operatione.*

28 *Tridentinum Concilium cap. 14. sess. 25 de reformat. circa concubinarios expenditur, & nn. seqq.*
Nihil ex veteri iure immutat, vel ex statutis Ecclesia, sed tantum iuri communi addit, n. 31.

29 *Concubinarij Clerici, & Episcopi ex Concilio Trid. quas pœnas incurrant.*

30 *Suspensus ab officio censetur etiam suspensus à Beneficio tribus concurrentibus.*

1 QVAESITVM. Proptee fornicationem non notoriam non eespuuntur ab officio Clerici. Hoc dicit secundum Abb. Antiq. communiter tamen sic summatur: Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius. Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Siculus, Io. de Anan. & Io. à Capistrano, communis decisio, Secunda ibi, *Verum*.

2 Nota primo, ibi, *Prius quam pœnituerit*, à contrario sensu Clericum à Iure suspensum propter notoriam fornicationem illico post pœnitentiam recuperare officii executionem quoad alios, ita vt licitè possint ab eo audiri Diuina, prout notant Petr. de Anchar. in c. Vestra, num. 12. post med. vers Et ex ista opinione infertur, supra eod. Abb. hic in primo notab. & voluit Innoc. in cap. Sicut, num. 2. vers. Vel dic quod licet, supra eod. vbi ait, pœnam iuris cessare, si cesset à peccato, quantum ad hoc, vt alii possint audire eius officia. Ad hoc bonus textus in cap. Si qui sunt Presbyteri, & ibi glos. in ver. Emendent, 81. distinct. Licet hæc suspensio à iure inducta quoad alios hodie sit penitus subiata per ea, quæ dicam infra num. 26.

3 Secundo nota, ibi, *quemlibet pro mortali peccato*, non tantum pro fornicatione, sed & pro quolibet peccato mortali Clericum esse suspensum quoad se, vt hic in litera, idest non debet cum peccato ministerium alicuius Ordinis exercere, vt cap. fin. ibi *in testimonium sua damnationis in susceptis etiã ordinibus non ministrent*. Supra de tempor. ordinat. & notat Innoc. in d. cap. Sicut, num. 2. in ver. Suspendatis, supra eod. & Abb hic in 3 notab. Præcipuè autem non debet attingere Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, vt cap. Sacerdotes, 1, q. 1. cap. Testamentum, in fin. 6. distinct. alioquin peccat grauissime, cap. Quotidie, de consecrat. distinct. 2. cap. De homine, de celebrat. Missar. cap. habuisse, 33. distinct. Abb. in c. Vestra, num. 4. Supra eodem: *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit, non diiudicans Corpus Domini*. 1. ad Corinth. 11. cap. Sicut Iudas, de Consecrat. dist. 2. Io. à Capistrano

4 hic num. 2. Non tamen sic celebrando irregularis efficitur; quia hæc suspensio quoad Deum non est propriè censura Ecclesiastica, & ideo irregularitatẽ non inducit, vt notat Petr. de Anchar. in d. cap. Vestra, num. 12. circa med. vers. Præterea, & Io. de Imol. hie n. 6. & latius dicam infra n. 6. & 21.

5 Tertio nota ibi, *Nisi peccatum huiusmodi sit notorium*; non quemlibet notoriè criminosum esse vitandum in Diuinis Officijs, sed tantummodo notorium concubinarium, qui est suspensus, non tantum quoad se, sed etiam quoad alios, hoc iure inspecto. nam cum textus respectu suspensionis quoad se prius generaliter egisset de quolibet mortali peccato, postea cum agit de suspensione quoad alios, restringit se ad peccatum fornicarionis, vt innuit illa dictio *huiusmodi*, quæ relationem habet ad casum fornicationis, de qua egit supra proximè ibi, *etiam in casu proposito*. scilicet fornicationis, vt explicat glos. 3. hic, reddens rationem, quia in hoc crimine magis est vitandus, cum in alijs non sit quis ipso iure suspensus, quantũcumque crimen sit notorium, excepto crimine simoniæ, vbi est suspensus ipso iure, etiamsi crimen sit occultum, cap. Præter. §. Verum, 32. distin. cap. Reperiuntur, 1. q. 1. cap. Tanta, de Simon. In alijs ergo à Clerico notorio criminoso non tenemur in Diuinis abstinere, quandiu ab Ecclesia toleratur, vt probatur in d. c. Præter; pee locum à speciali. & in hac opinione fuit Vincentius, quem sequitur hic Bernar. in d. glos. 3. Item glossa Ioannis in d. cap. final. in ver. Sciscitantibus, ad finem 15. q. 5. vbi ait, Sacerdotem in mortali existentem non esse suspensum quoad alios, nisi sit præcisus, vel notorius fornicator, vel simoniacus. Item glos. 1. in cap. Cum non liceat, de præscript. quæ similiter tres casus excipit, videlicet hæresis, seu schismatis, notoriæ fornicationis, & simoniæ. In alijs autem criminibus, etiamsi sint notoria, dicit expectandam esse sententiam, vt in d. cap. fin 15. q. 5. & cap. Nonne, 8. q. 4. & consentiunt hic Abb. in 5. not. & Io. de Anania num. 1. licet aliud videatur sensisse Innocentius in c. Vestra, num 2. supra eod.

6 Sed tu aduerte, quia huiusmodi differentiæ hodie sublatę sunt per Extrauag. Martini V. *Ad euitanda*, in Concilio Constantiensi editam, qua indultum est, vt liceat communicare in quibuscumque Diuinis, & perceptione Sacramentorum excommunicatis, suspensis, vel interdictis, nisi sint nominatim denonciati, vel notorij Clericorum percussores. Vnde iam more Ecclesiæ receptum est, vt hi tantum dicantur ab Ecclesia non tolerati, & sint vitandi, reliqui verò siue fornicarij, siue hęretici, vel schismatici, & ab Ecclesia præcisi, vtcunque notorij, dicuntur tolerari, & licitè ab eis audiuntur Diuina officia, & percipiuntur Ecclesiastica Sacramenta, vt dixi in d. c. Vestra, num. 17. & 18. supra eod. & fusiùs in cap. Quod à prędecessore, infra de schismaticis, vbi egi latissimè de auctoritate, & intellectu huius extrauagantis à num. 39. vsque ad num. 57. Quare hęc Decretalis dum determinat Clericum concubinarium in Diuinis officijs esse vitãdum, si sit notorius per sententiam, vel per confessionem factam in iure, vel per operis euidentiam, remanet correcta quoad duas species notorij, scilicet per confessionem iudicialem, & per euidentiam facti; & seruari debet tantummodo quoad nominatim denunciatos pee sententiam hominis, & quoad notorios percussores Clericorum. quod etiam censet Nauar. in cap. 1. §. Lectores, num. 10. de pœnit. dist. 5. & alii plures relati à Nicolao Garzia de benefic. part. 7. cap. 14. num. 36.

Vltimò nota ex textu, Clericum notoriè concubinariũ esse suspensum quoad se, & quoad alios: concordat cap. Si qui sunt Presbyteri, 81. distinct. & cap. Vestra, supra eod. Sed qualis sit huiusmodi suspensio, patebit ex dicendis in quæst. sequenti.

7 QVAERO, An notorius fornicator celebrando incurrat irregularitatem?

8 Si sit notorius per sententiam, planum est irregularitatem incurrere, quia suspensi ab homine celebrando irregulares fiunt, cap. 2. cap. Latores; cap. Postulastis, & cap. Si celebrat, & ibi Innoc. & Host. num. 2. Io. Andr. num. 3. & Henric. Boich. nu. 12. post med. vers. Si in foro iudiciali, de Cler. excomm. ministr. Speculat. in tit. de dispensat. §. Iuxta, num. 20. vers. Secus autem est in suspensis ab homine, Innoc. in cap. Sicut, nu. 4. supra eod. Host. in cap. Quod translationem, num. 3. supra de tempor. ordinat. Archid. in cap. Lugdunen. n. 4. 9. quæst. 2. Tales enim nunquam debent celebrare, nisi prius sententialiter absoluantur per Iudicem, arg. cap. 1. de regul. iur. & cap. Presbyter si à plebe, 2. quæst. 4. & si celebrant ante absolutionem, sunt irregulares, cap. Si quis Presbyter, & c. seq. 11. quæst. 3. cap. Cum dilecta, de rescript. c. Apostolicæ, de except. secundum Innoc. Host. Speculat. & Henric. Boich. locis supracitatis. & in hoc consentiunt omnes.

9 Si verò sit notorius per operis euidentiam, tunc sunt duæ principales Doctorum opiniones. Prima est eorum qui affirmant notorium fornicatorem esse suspensum ipso iure suspensione directa, & ideo celebrando irregularitatem contrahere: & hæc videtur communis, cuius Authores sunt Host. in d. cap. Si celebrat, nu. 4. vers. Cum igitur simoniaca, vbi ait, simoniacos, & notorios fornicatores esse ab officio suspensos propter crimen, quamuis à Canone, §. Verum, 32. distinct. Ideoque si celebrent, incurrunt irregularitatem, quia quantumcumque pœnitentiam agant, nunquam celebrare debent, quousque cum eis per Sedem Apostolicam fuerit dispensatum, cap. Tanta, infra de simonia, & cum Hostiens. concordant ibi Calder. Henric. Boich. nu. 14. dicens se credere hanc opinionem esse veriorem, & idem Host. & Io. Andr. in cap. Cum æterni, super ver. inuoluet, de re iudic. lib. 6. Ant. de Butr. hic num. 9. & Io. de Imol. nu. 6. & idem Butr. in cap. 1. n. 32. de Iudic. Io. de Anan. num. 1. & Felin. in 4. notab. in cap. Cum dilectus, de Accusat. Præpos. in cap. Præter hoc, num. 1. 32. dist. Abb. in c. Vestra, num. 7. supra eodem Glossa Pragmaticæ sanctionis tit. de concubinariis in ver. Inhabiles, Rebuff. in concordatis, tit. de Publicis concubinariis, in princ. Guido Papa quæst. 558. Fuit dubitatum. Gonsalus à Villadiego de irregularit. c. de Suspensione, col. 3. Io Bernardus Diaz Episcopus Calagurritanus in practica criminali Canonica cap. 73. Abulensis in tract. de concubinariis Clericis conclus. 7. Petr. de Palude in 4. sent. dist. 27. quæst. 4. col. 2. S Antonin. in 3. part. tit. 27. c. 3. Syluester dicens hoc verius in Summa in ver. Concubinarius, quarto, num. 4. Bernard. in tract. de concubin. pag. 270. vbi attestatur hanc opinionem esse communem, quod etiam fatentur, licet eam non sequantur, Nauar. in cap. Si quando, col. 53. de rescript. & Couar. in Clem. Si furiosus, §. 1. n. 5. post princ. vers. Sunt tamen, qui ab hac tertia illatione, de homicid.

Pro hac opinione inducitur primo hæc Decretalis, vbi patet notorium fornicatorem esse suspensum, & quoad se, & quoad alios; & sic suspensione directa, quæ dirigitur etiam in subiectum, hoc est in ipsum Clericum concubinarium, non tantum in obiectum, hoc est in ipsos Parochianos, qui prohibentur Diuina officia ab eo audire, & Sacramenta percipere, secundum Anton. de Butr. hic d. n. 9. & consequenter si celebret, irregularis efficitur, cap. 1. de re iudicat. lib. 6.

10 Sed certè, vt inquit Imola hic in vlt. notab. hoc dictum non bene probatur in hoc cap. Quia hic dicitur Clericum fornicatorem esse suspensum quoad se, sicut quilibet existens in peccato mortali. Talis ergo suspensio quoad se censetur esse suspensio minor, quæ irregularitatem non inducit, vt plenè notatur per Innoc. Host. & alios in c. Si celebrat, infra de Cler. excom. ministran. & latius dicam infra num. 22. Neque hic colligitur hanc suspensionem quoad se esse suspensionem maiorem, & directam.

11 Secundo igitur loco allegatur text. in cap. Præter hoc, 32. dist. vbi dicitur: *Ex parte Dei Omnipotentis, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt Missas non cantet, nec Euangelium, aut Epistolam ad Missam legat*, &c. nam, vt inquit Abb. in d. cap. Vestra, num. 7. supra eodem, nulla apparet differentia inter hæc verba *Suspendo ab officio*, & *interdico tibi officium*. Sed per prima verba infligitur suspensio directa ipso iure, adeo vt sic celebrans efficiatur irregularis iuxta tex. in cap. 1. de re iudic. lib. 6 & in cap. 1. de sent. excom. eodem lib. Ergo & per secunda verba, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat, c. Licet ex quadam, de testibus. Ad idem textus in cap. Si qui sunt, 81. dist. vbi dicitur; *Si qui sunt Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex parte Dei Omnipotentis, & S. Petri auctoritate Ecclesiæ introitum*, &c.

12 Tertio loco huic opinioni suffragatur, §. Verû, in fin. vers. Prohibentur, post dictum cap. Præter hoc, 32. dist. vbi similiter probatur notorium concubinarium esse suspensum ipso iure quoad se, & quoad alios, nec ibi adijciuntur illa verba, *Sicut quilibet existens in mortali peccato*. Ergo celebrando efficitur irregularis: nam, vt notat Hostien. in cap. Tanta, num. 2. de simon. Clericus propter aliquod crimen suspensus quoad se, & quoad alios, etiam post peractam pœnitentiam celebrare non potest. & idem notant Archidiac. Henric. Boic. & Io. Faber relati à Couar. in d. Clem. Si Furiosus, §. 1 num. 5. vers. His accedit Gratiani sententia.

13 Contrariam opinionem, idest, notorium fornicatorem non esse ipso iure suspensum suspensione directa; & ideo si celebret, in irregularitatem nô incidere, vti veriorem amplectitur Innocentius in cap. Si celebrat, num. 3. vers. De notorio autem fornicatore, infra de Cleric. excom. ministr. vbi ait, notorium fornicatorem non esse suspensum principaliter à Canone, sed a Deo, quod ex eo apparet, quia quamcitò pœnitet, licitè celebrat, vt hic, *Licet per Canonem in odium criminis aliquid adiectum sit quoad euitationem eorum*, cap. Tua, supra eodem, cap. Nullus, & §. Verum, 32. dist. Sed certè, vt subdit Innoc. *quam citò pœnituerit, & huius Sacerdotis officia sunt audienda*, & cum eo videtur transire Io. Andr. ibid. num. 4. vers. Alij dicunt contra Speculat. in titul. de dispensat. §. Iuxta, num. 20. vers. Quod autem dixi de excommunicato minori, Io. de Lignano in cap. Vestra, supra eodem, vbi intermiscet quæstionem, An ad hoc vt notorius fornicator dici possit, requiratur monitio, nec ne? & refert antiquos, & modernos variare inuicem in hoc passu, & loquitur admodû intricatè, sed tandem concludit notorium fornicato-

catorem non esse suspensum suspensione directa,
ita vt celebrando efficiatur irregularis, nisi prius
monitus non desistens fit suspensus ab homine.
Idem voluit Io. de Fano relatus ab Archidiacono
in d.cap. Si qui sunt, num. 2. in ver. Maluerunt, 81.
dist. & idem Archid. in d. cap. Nullus, circa fin.
32. dist. dicens duram esse opinionem illorum,
qui tenuerunt notorium fornicatorem etiam non
præmissa monitione suspensum esse ipso iure, &
quoad se, & quoad alios, & contrarium innuere
textum in d.cap. Si qui sunt Presbyteri; vbi primo
suspenditur quoad se, & post perseuerantiã quoad
alios, & num. 2. & 3. sequitur opinionem Laurentij,
& Hugonis dicentium notorium concubinarium
celebrando non fieri irregularem, nisi præcedat
monitio. Idem firmant in d. cap. Vestra, supra
eod. Cardin. num. 1. & Petr. de Anchar. num. 12.
vbi plenè, Io. de Imol. in cap. 1. num. 23. de Iudic.
vbi reprobata opinione Antonij de Butr. sequi-
tur opinionem Innocentij, dicens eam benignio-
rem, & ideo amplectendam; licet subdat cautius
esse, propter opiniones vitandas, dispensationem
impetrare. Nicol. Plouius de irregularit. reg. 41.
Nauar. in cap. Si quando, in 17. except. num. 8.
de rescript. Quibus subscribit Couar. in Clem. Si
furiosus, §. 1. num. 5. post medium, vers. Ego qui-
dem, de Homicid. dicens primam opinionem li-
cet communem, tamen sibi nimis duram videri,
& se non ausurum secundum eam iudicare quem-
quam irregularem esse: quamuis consulat, vt ab-
solutio, aut dispensatio impetretur à Romano
Pontifice.
24 Præcipuum huius opinionis fundamentum est,
quia irregularitas non contrahitur nisi in casibus
in iure expressis, & qui dicit aliquem irregularem,
debet dare casum iuris, cap. Is qui, de sent. excom.
lib. 6. Specular. in tit. de dispensat. d. §. iuxta, n. 22.
Host. in c. si quis Presbyter, n. 4. de Cler. excom. mi-
nistr. & ibi dixi, num. 4. & idem Host. in cap. quod
translationem, nu. 3. de tempor. ordinat. vbi ait:
Ego de facili neminem irregularem iudico, nisi ius
expressum ad tale iudicium me compellat. Et
hanc dicit esse optimam regulam, & tenendam.
Cardin. in cap. Si celebrat, num. 4. col. 3. vers. Sed
inter cætera, & col. 4. vers. Regula optima est, de
Cler. excom. minist. Ad hoc quod notat Archid.
in cap. Cum æterni, num. 5 in vers. Inuoluet, de
25 re iudicata, lib. 6. relatus ab Anchar. in d. cap. Ve-
stra, num. 12. post. med vers. Præterea non reperi-
tur, vbi post Vincentium ait, Suspensum propter
crimen tunc demum irregularitatem incurrere,
cum Canon hoc exprimit. At nullibi reperitur
expressum in iure, vt notorius fornicator mini-
strans in Ordinibus irregularitatem incurrat, me-
rito, &c. Nec releuat si dicas id satis cautum esse, cũ
notorius fornicator sit suspensus quoad se, & quo-
ad alios, vt hic dicitur, & in d. §. Verum, circa
fin. vers. Prohibentur, 32. dist. Quoniam vt respon-
26 dent Doctores, & in specie Cardin. in cap. Vestra,
num. 1. supra eod. suspensus à Canone tunc demum
incurrit irregularitatem, quando per modum sẽ-
tentiæ fit in Canone suspensio, sicut fit in cap. 1. de
re iudicat. lib. 6. & in cap. Is cui, de sent. excom. eo-
dem, lib. At non sic est in Clerico fornicario, qui
non per modum sententiæ, sed enunciatiuè dici-
tur in Canone suspensus, vt hic, & in d. cap. Vestra
Ergo non fit celebrando irregularis, arg. d. cap. Is
qui, de sent. excomm. lib. 6. Præterea, vt ponderat
Prosp. Fagn. in 3. Decretal,

17 Imola, in d. cap. 1. num. 23. de Iudicijs, notorius
fornicator non est suspensus simpliciter, & abso-
lutè, sed quandiu non pœnituerit, vt hic patet in
princip. ibi, *priusquam pænituerit*, & in cap. Si qui
sunt Presbyteri, 81. dist. ibi, *Interdicimus eis Eccle-
siæ introitum vsque dum pæniteant, & emendent.*
Et ita est de mente Canonis, vt cum primum pœ-
nituerit, cesset suspensio, nec requirit aliam di-
spensationem Papæ, prout requireret si notorius
fornicator esset suspensus suspensione directa. Vn-
de glos. 2. in d. cap. Si qui sunt Presbyteri, ponde-
rans illa verba *donec pæniteant, et emendent*. Ex hoc,
inquit, videtur, quod sicut tales ipso facto suspen-
duntur, sic ipso facto per contrarium restituitur
eis officium. Idem notat glos. in cap. Nullus, in
ver. Audiat, 32. dist. vbi ait: Si adhuc post pœniten-
tiam corrigi voluerit, non dicam eum suspensum
ipso iure. Et paulò infra: licet notorius fornica-
tor ipso actu sit suspensus, tamen propter contra-
18 rium actum ipso iure restituitur ei officium. Vnde
quam citò pœnitet, licitè celebrat. Facit quod
notat Innoc. in c. Sicut, num. 1. supra eodem, vbi ait
eum, qui suspensus est vsque ad congruam satisfa-
ctionem, seu quousque emendauerit, quam citò
satisfecerit, vt debet, statim officium suum, & be-
neficium recuperare, idque verius esse post alios
affirmat Syluester in ver. suspensio, nu. 5. vers. Quæ-
dam verò est ab eo; & hoc satis probari per illud
cap. quia dicit eum esse suspensum vsque ad con-
gruam satisfactionem: ergo post dignam satisfa-
19 ctionẽ primum statum recuperat. Nec obstat tex-
tus in contrarium allegatus in d. c. Præter hoc 32.
dist. quia nõ loquitur in suspensio donec pœniteat,
sed simpliciter, secundum Io. de Imola, in d. c. 1.
num. 23. de Iudic.
20 Pro eadem opinione, Anchar. in d. cap. Vestra,
num. 12. supra eod. ponderat textum, in cap. vt Cle-
ricum, de vita, & honest. Cleric. ibi enim primo ab
omni libidinis vitio præcipit Clericos abstinere, &
tamen subdit. *Quod si suspensus hac de causa præ-
sumpserit celebrare diuina, deponatur, &c.* Ecce
igitur quod in quolibet genere incontinentiæ, ad
hoc vt fieri possit priuatio, vel depositio Clerici
fornicatoris, requiritur, vt præcedat suspensio E-
piscopi, & ea suspensione durante in diuinis mini-
stret. Quid dicendum? Abbas, in c. Vestra, num. 6.
21 vers. Sed cogitaui, & nu. 7. vers. Sed ego distingue-
rem, supra eodem, quem sequitur Syluest. in ver.
Concubinarius, num. 4. Pro concordia opinionum
distinguit sic; Nam aut fornicatio est ita notoria
per operis euidentiam, vt nullam habeat dubita-
tionem, sicut videmus in pluribus Clericis, qui te-
nent ita publicè concubinas sicut vxores, & publi-
cè nutriunt filios, ita vt nec ipsi hoc audeant
diffiteri, & tunc omnino abstinendum est ab eis si-
ne alia monitione, & tales sunt suspensi à Canone
suspensione directa, ita vt si celebrauerint, irre-
gulares efficiantur, ad hoc, d. c. Præter hoc, & §. Ve-
rum, 32. dist. Aut fornicatio non habet illam ope-
ris euidentiam, sed potest probabiliter tergiuer-
sari, puta quia concubina habitat cum matre Cle-
rici, & dicit illam esse matris pedissequam, vel
quid simile: & hoc casu necessaria est monitio, &
eius contemptus, alioquin celebrando non incur-
rit irregularitatem. Et in hoc casu procedit se-
cunda opinio Innocentij, & sequacium.
22 Ego verò indistinctè existimo opinionem Inno-
centij hodie esse indubitatam: nam in Clerico no-

toriè concubinario, aut consideramus suspensionē quoad se, aut suspensionem quoad alios. Prima species suspensionis quoad se non est censura Ecclesiastica, de qua in cap. Quærenti, de verb. signif. Sed est suspensio illata à Deo, quę irregularitatem non inducit, vt notat Innoc. in cap. Si celebrat, num. 2. circa medium, vers. In suspensis autem à Deo, de Clerico excommunicato, ministr. vbi ait; suspensos à Deo, qualis est omnis peccator, qui indignè Corpus Domini sumit, & iudicium sibi manducat, & bibit, nunquam esse irregulares, si celebrant, nisi in certis criminibus, vt homicidio, & simonia, de quibus notatur, in c. Nisi cum pridem, §. 1. de renunc. & in c. Quæsitum, de tempor. ordinat. Hi enim etsi peccent, nunquam tamen in Canone reperitur quod celebrando fiant irregulares; quia irregularitas iure tantum Canonico inducta est. Ita Innoc. cum quo totidem ferè verbis concordant, ibi Host. n. 4. vers. de suspensis autem, Io. Andr. eodem n. 4. vers. suspensi vero, Butr. nu. 12. vers. In suspensis, dicens suspensos à Deo tantum dici qui sunt suspensi quoad se tantum, & non quoad alios, vt sunt in peccato constituti, non carentes ordinis executione; quia non est tale delictum, vt ordinis executionē impediat, post peractam pœnitentiam: & concludit tales celebrando non incurrere irregularitatem, Cardin. num. 4. coi. 4. in princ. vers. Et facit differentiam, Abb. n. 4. vbi ait tales suspensos à Deo celebrando non fieri irregulares secundum omnes, quia iure non cauetur, & quia directè non est eis officium interdictum à iure, sed peccant ministrando. Hoc etiam dicit esse certum, Petr. de Anchar. in d. c. Vestra, num. 12. post medium, vers. Et ex ista opinione, supra eodem, & Io. de Imola hic num. 6. & probatur apertissime in hac Decretali, in princ. dum dicit Clericos fornicatores esse suspensos quoad se, sicut quilibet in mortali peccato: nam dictio illa, *sicut*, importat omnimodam similitudinem, vt cap. Olim, de verb. signif. & hoc non tantum in substantia, sed & in qualitate, & modo simul, c. fin. & ibi notat Butr. in 4. notab. de restitut. spoliat. Sed existentes in mortali, exceptis criminibus, quæ post peractam pœnitentiam impediunt Ordinis executionem, non sunt suspensi suspensione maiori, & directa, quæ irregularitatem inducat, vt ostensum est supra. Ergo nec Clerici fornicatores; alioquin quilibet peccator, vtcumque occultus, esset suspensus suspensione directa, & celebrando fieret irregularis, quod nemo sani capi-
24 tis auderet affirmare. Nec obstat c. Præter hoc, 32. distinct. quia non dicit, *interdicimus ei officium, aut eum ab officio suspendimus*, sed dicit, *præcipimus, & omnino contradicimus, vt Missas non cantet, nec Euangelium*, &c. & sic non suspendit, sed improbat, & damnat, vt Sacerdos fornicarius in diuinis ministret. Hoc autem facit Ecclesia cum quolibet existente in peccato mortali, vt in c. fin. de tempor. ordinar. ibi: *Qui si non pœnituerint; monendi sunt, & sub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrent*. Ecce igitur quod Ecclesia improbat, & damnat eorum ministerium, sed tamen eos directè ab officio non suspendit: ideoque, vt ibi dicitur: *non debent hi (præter reos homicidij) post pœnitentiam in iam susceptis vel suscipiendis ordinibus impediri*. Quare considerata hac suspensione, quoad se tantum, notorius
fornicator celebrando non efficitur irregularis.
25 Aut consideramus suspensionem quoad alios; & similiter irregularis non efficitur, non solum quia hæc est suspensio indirecta respectu aliorum ad effectum, vt ab eo non audiant diuina; nec est bona consequentia: Præcipio vobis vt non audiatis Titium legentem: ergo Titius est suspensus à lectura, vt inquit Abbas, in d. cap. Vestra, num. 7. su-
26 pra eod. sed potissimum, quia hæc suspensio quoad alios etiam in notorio fornicatore, nisi sit suspensus ab homine, & nominatim denunciatus, hodie prorsus sublata est per extrauag. Martini V. editam in Concilio Constantiensi, vt dictum est supra, n. 6. Vnde quatenus etiam talis suspensio quoad alios de iure fuerit apta producere in fornicatore celebrante effectum irregularitatis; tamen cum hodie hæc causa iam penitus cessauerit, cessare etiam debet omnis illius effectus, cap. Quod pro remedio, 1. q. 7. c. Et si Christus de iureiur. c. Post translationem, cum concordan. ibi in gloss. in ver. Cessante, de renunciat. impossibile enim est vt non ens ali-
27 quid operetur, Bellam. cons. 33. Quod si ad personas; num. 39. vers. Secundo probo, plenè Oldrad. cons. 203. factum tale est collata; vers. Ad secundam quæstionem, & quod caret esse, caret virtute, & operatione: Alex. cons. 296. Placet num. 3. vers. Nam non esset, lib. 6. & fuit dictum, Bald. in repetit. l. 1. num. 56. C. de sacros. Eccles. Quare cum suspensio quoad se non sit censura Ecclesiastica inducens irregularitatem, & suspensio quoad alios per dictam extrauag. Martini V. omnino sublata fuerit, restat vt notorius fornicator celebrando nullatenus fiat irregularis, nisi monitus non desistens per sententiam hominis fuerit ab officio suspensus.

28 Nec prædictis aduersatur, quin potius fauet Concilium Tridentinum, cap. 14. sess. 25. de refor-
29 mat. Nam ibi prohibetur primo ne Clerici concubinas, aut alias mulieres suspectas in domo, vel extra retineant, aut cum ijs vllam consuetudinē habeant, alioquin pœnis à iure, vel statutis Ecclesiarum impositis puniantur. Secundo statuitur, vt si moniti non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum, ac pensionum ipso facto sint priuati. Tertio, vt si monitioni secundæ non paruerint, fructus omnes vt supra amittant, & ab administratione beneficiorum suspendantur arbitrio Ordinarij. Quarto, vt si ita suspensi adhuc in concubinato perseuerauerint; tūc etiam beneficijs, & pensionibus, ac officijs Ecclesiasticis perpetuò priuētur, & ad alia obtinenda inhabiles reddantur, donec post pœnitentiam cum eis per superiores fuerit dispensatum. Quinto, vt si dimissas mulieres reassumpserint, excommunicationis gladio plectantur. Sexto, vt beneficia non obtinentes iuxta delicti, & contumaciæ perseuerantiam, & qualitatem ab Episcopo carceris pœna, suspensione ab Ordine, alijsq; modis iuxta sacros Canones puniātur. Vltimo, vt Episcopi si moniti à Synodo se ab his non emendauerint, ipso facto sint suspensi, & si perseuerent, etiam ad Papam ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per priuationem in eos animaduertat. Ex quo contextu potius colligitur Clericos concubinarios non esse suspensos ipso iure suspensione directa; tum quia post secundam monitionem amittunt solum fructus, & ab administratione beneficiorum suspenduntur arbitrio Ordinarij; & si adhuc non paruerint,

rint, praecipit Concilium, vt beneficijs priuentur, scilicet per sententiam, secundum glosſã notabilem, in l. Iubemus nulli, §. Oeconomus, in ver.
30 Priuetur, C. de Sacrosſ. Eccleſ. & sic non sunt ipso iure ſuſpenſi à beneficio, & conſequenter nec ab officio, quia ſuſpenſus ab officio, ſi duo concurrant, videlicet vt ſit ſuſpenſus propter crimen graue, & ſit in mora petendi abſolutionem, prout cõcurrunt hoc caſu, cenſetur etiam ſuſpenſus à beneficio, vt concludit gloſ. in Clem. Cupientes, in ver. ſuſpenſi, ad fin. de pœnis, quam dicit meliorem de corpore iuris, Io. de Imola in c. Cum dilectus, num. 31. de conſuetud. Tum quia Clericos non beneficiatos pro qualitate delicti, & contumaciæ Concilium puniri præcipit ab Episcopo pœna ſuſpenſionis ab Ordine. Ergo non ſunt ſuſpenſi à Canone ad gloſ. ſecundam, in cap. final. de iure patronat. & in l. In criminali, in ver. habeatur, verſ. Et dic, C. de iuriſd. omnium iudic. Tum denique quia ſpeciale eſt in Episcopis, quos in impudicitiæ ſordibus verſari longe deteſtabilius eſt, vt ſint ipso iure ſuſpenſi, vt in d. c. 14. in fin. grauius enim peccant propter altiorem gradum, c. Homo, 40. diſt. c. Quæſitum, & ibi, Io. Andr. n. 2. de Pœnit. & remiſſ. & ideo plus puniuntur, cap. Excommunicamus, il 1. §. Credentes cum gloſ. in ver. grauior exercetur, de hæreticis. Et nihilominus etiam in Episcopis ad incurrendã ſuſpenſionem ipso facto Concilium requirit monitionem, vt patet ibi: *& à ſynodo Prouinciali admonitiſe non emendauerint, ipſo facto ſint ſuſpenſi.*
31 Demum S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres conſulta, an concubinarij publici, cum quibus ex decreto Concilij, cap. 14. ſeſſ. 25. actum non eſt, ipso facto in irregularitatem incurrant, licet non celebrent, dum ſunt in peccato: cenſuit hoc decretum nihil ex veteri iure immutare, vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantum iuri communi addere.

De Clericis coniugatis,

Cap. Ioannes.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram.*
Declaratur num. 2.
2 *Clericus coniugatus non bigamus habitum, & tonſuram non deferens retinet priuilegium Canonis, & Eccleſiæ inſeruiens etiam priuilegium fori, ſed reliqua priuilegia perdit ipſo iure.*
3 *Nec poteſt eſſe Vicarius Episcopi in ſpiritualibus, ſed bene in temporalibus.*
4 *Clericus coniugatus in habitu laicali in contumaciã condemnatus in curia ſæculari, an poſſit reaſſumpto habitu, tonſura, & ſeruitio Eccleſiæ pro eodem delicto à iudice laico perſonaliter diſtringi, & num ſeqq.*
5 *Clericus vt gaudeat fori priuilegio quoad perſonam inſpicitur in quo ſtatu reperiatur, cum iudex laicus incipit eum diſtringere.*
6 *Iudex laicus ſi cauſam præuenit contra Clericum in habitu non incedentem, poteſt cauſam, modo à perſona abſtineat, ad finem deducere, non obſtãte reaſſumptione habitus: ſi verò præuenit perſonam, reaſſumptio habitus non impedit quominus iudicium etiam contra perſonam proſequi valeat.*

1 IOANNES. Clericus coniugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram, hoc dicit, ſecundum Andr. qui hanc Decretalem ſolemniter repetijt; cum quo concordant, Butr. Cardin. Abb. & reliqui omnes. Primò ponitur Ioannis quæſtio. Secundò Papæ definitio, ibi, *Quoniam igitur*.

In textu ibi, *etiam tonſuratus non poteſt priuilegio clericali gaudere*, nota Clericum coniugatum, non gaudere clericali priuilegio, licet habitum, & tonſuram deferat, vt hic eſt expreſſum, & notat Bernardus poſt caſum, & Io. Andr. n. 8. verſ.
2 Item quod coniugatus. Sed caue ne decipiaris, quia per conſtitutionem Bonifacij VIII in c. vnico, infra eodem lib. 6. innouatam à Concilio Tridentino cap. 6. in fin. ſeſſ. 23. Clerici coniugati non bigami gaudent duobus tantum priuilegijs, videlicet Canonis *Siquis ſuadente*, 17. q. 4. & fori, ne ſcilicet pro commiſſis exceſſibus trahi poſſint criminaliter, vel ciuiliter ad iudicium ſæculare. Ad hoc tamen ex dicto c. vnico requiritur, vt tonſuram, & veſtes deferant clericales, & ex dicto c. 6. et quoad fori priuilegium, præter habitum, & tonſuram requiritur etiam vt alicui Eccleſiæ inſeruiant. Dixi *quoad fori priuilegium*, quia quoad priuilegium Canonis decretum Concilij nihil noui ſtatuit, vt aliàs fuit reſolutum. Quare licèt hodie non coganțur deferre tonſuram præcisè, coguntur tamen cauſatiuè, id eſt, ſi velint Canonis, & fori priuilegio potiri, vt hic per Abb. num. 7. verſ. Et conclude latiùs, quia ſine tonſura, & habitu non retinent priuilegium Canonis, & ſine tonſura, habitu, & ſeruitio non retinent priuilegium fori. Dum ergo hæc Decretalis dicit Clericum coniugatum etiam tonſuratum non gaudere Clericali priuilegio, non intelligas tu de prædictis duobus priuilegijs, ſed de reliquis priuilegijs, Eccleſiaſticis, quę Clericus coniugatus perdit ipſo facto, vt in dict. cap. vnico, verſ. in cæteris, & ibi notat gloſ. communiter approbata, Neq; ad hoc requiritur monitio, ſed ſufficit ſolus contractus matrimonij; nam ex contracto actu hæc priuilegia amittuntur. Et ita limitãt, & intelligunt hunc tex. gloſ. 1. Abb. antiq. num. 1. in verb. Gaudere, Hoſt. poſt princip. in verb. Priuilegio, Io. Andr. num. 24. Abb. ſen. num. 3. & alij communiter.
3 Quo fit vt Clericus coniugatus, quamuis bigamus non ſit, & habitum clericalem, & tonſuram deferat, tamen eſſe non poteſt Officialis, ſeu Vicarius Episcopi, nec ipſius delegatus ad cauſam ſpiritualem, quia per dictam Decretalem vnicam de Clericis coniugatis, lib. 6. cenſetur Clericus in duobus tantum, in reliquis verò vt laicus iudicatur. Ad hoc cap. In noua, cum duobus, cc. ſeqq. 16. q. 7. c. Eccleſia de conſtitution. cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien. Et ita hic determinat. Io. Andr. nu. 20. qui ampliùs ſubdit ſententiam latam per talem, eſſe ipſo iure nullam, quia iudex non eſt: cap. Clericum nullus, 11. q. 3. cap. Ad noſtram, ſupra de cõſuetud. & cum Io. Andr. concordant hic, Butr. n. 16. Anchar. num. 11. Cardin. n. 18 Quarta q. Imol. n. 18. & Io. de Anan. in fine, Anchar. in d. cap. vnico, n. 3. Gemin. num. 8. & Franc. in gloſ. in verb. Recipiunt Abb. in cap. Decernimus, n. 12. in fin. & Dec. ibidem num. 123. de iudic. Quod tamen intellige ſi conſtitua-

ſtituatur Vicarius in ſpiritualibus, aut Vicarius Generalis, ſecus verò ſi in temporalibus tantum, vt ſi Epiſcopus haberet temporalem iuriſdictionẽ in loco, iuxta text. in cap. Romana, §. Debet, de appellat. lib. 6. quia tunc Clericus coniugatus benè poſſet eſſe Vicarius Epiſcopi, ſicut quilibet alius laicus, vt notat Archid. in d. cap. In noua, num. 1. & 3. & ibi etiam Turrecr. num. 1. & 2. 16. quæſt. 7. Io. Franciſc. Panin. de offic. & poteſt. Cap. ſed. vacan. in 2. par. principal. quæſt. 10. ſolu. 15. Lap. Abb. in cap. 1. num. 2. de offic. Vic. lib. 6. & tenent in dicto cap. Decernimus, de Iudic. Butr. num. 6. in fin. verſ. Si quæritur, Abb. num. 12. in fin. Felin. poſt alios num. 6. verſ. Quintò, & Dec. num. 125. qui etiam reſpondet obiectis Andreæ Sicul. contrarium ſentientis.

4 QVARTO, An Clericus coniugatus, qui pro delicto commiſſo in habitu laicali in curia ſæculari ante reaſſumptum habitum, & tonſuram clericalem fuit in contumaciam condemnatus, poſſit poſtquam reaſſumpto habitu cœpit ſeruire Eccleſiæ, pro eodem delicto à iudice laico in carcerem conijci, & perſonaliter puniri?

5 Videtur reſpondendum non poſſe. Ratio eſt, quia eo tempore, quo iudex laicus incipit Clerici perſonam diſtringere, reperit eandem ſibi non ſubeſſe; Quandoquidem hoc tempore, cũ habeat qualitates per d. cap. vnicum, de Cleric. coniug. lib. 6. & cap. 6. ſeſſ. 23. Concil. Trident. requiſitas, non poteſt ei non ſuffragari fori declinatoria, quia poteſt dicere, Mea perſona tibi non ſubiacet: & hoc eſt, quod ſibi volunt DD. poſt Io. Andr. hic quæſt. 4. & inter cæteros Cardin. & Anchar. ibi, qui in hac materia hoc ſolum conſiderant, an Clericus poſſit dicere; Hoc tempore, quo incipio à te conueniri, ſeu diſtringi, gaudeo priuilegio fori.
6 Idem videtur ſentire Io. Andr. Abb. & cæteri in cap. vnico de obligat. ad ratiocin. qui ſolum conſiderant præuentionem iudicij reſpicientem cauſam, & reſpicientem perſonam: nam ſi iudex laicus præuenit cauſam, aſſumptio habitus non tollit iuriſdictionem, quominus cauſam, modo à perſona abſtineat, ad finem deducat: Si verò præoccupat perſonam capiendo eam in ſtatu nõ exempto,
7 videlicet ſine habitu incedentem, reaſſumptio habitus non impedit quominus iudicium contra dictam perſonam proſequatur. Hoc idem probat Io. Monach. in d. c. vnico, de Cler. coniugat. lib. 6. qui etſi vtatur verbo, *ſaltem*, in effectu concludit Clericum coniugatum reaſſumere priuilegium etiam pro delictis, quæ commiſit quando habitũ non geſtabat. Vnde Franc. ibi, hoc ideo ſine trepidatione aſſerit, & cæteri DD. qui dum abſolutè dicunt Clericum coniugatum eo ipſo quod habitum reaſſumit, exemptionem reaſſumere, abſolutè etiam intelligunt quoad omnia delicta per eum ſiue tempore quo geſtabat, ſiue quo dimiſerat habitum commiſſa: Vnde hoc caſu ſolum habetur ratio, an quando iudex apprehendit Clerici perſonam, dictus Clericus ſit in habitu, vel non, vt primo caſu remittatur ad Eccleſiaſticum; Secundo non item, vt poteſt ſatis clarè deduci ex Cappell. Toloſ. deciſ. 104. 144. 147. & ibi addentes, vbi nunquam conſideratur tempus delicti, ſed ſolum tempus captiuæ perſonæ, & ſequitur Clar. in §. fin. quæſt. 39. verſ. Sed quid ſi Clericus, vbi ait, Clericum coniugatum, qui fuit condemnatus à laico eo tempore, quo non ferebat habitum, ſi ante captiuram illum reaſſumpſerit, non poſſe amplius à iudice ſæculari nec capi, nec puniri. Idem expreſſiùs tradit Marſil. ſingul. 488. vbi ait, communem eſſe opinionem iudicem ſæcularem non poſſe Clericum coniugatum incedentem in habitu, & tonſura punire pro delicto per eum perpetrato eo tempore, quo non incedebat in habitu. Et quamuis Alex. conſ. 8. vol. 1. teſtetur communem eſſe, vt attendatur tempus delicti; tamen hoc vltimum dictum procedit in alio caſu, ſcilicet, in illo de Clerico, qui modo deſijt eſſe, vel priuilegiatus, vel Clericus, de quo diſtinguitur, nam aut delictum, pro quo modò à iudice ſæculari moleſtatur, fuit ab eo perpetratum eo tempore, quo incedebat in habitu, & tonſura, & pro quo fuit tunc à iudice eccleſiaſtico citatus: & ei prodeſt fori declinatoria, aliàs non, quia hoc caſu attenditur tempus delicti; Alioquin Alexander contradiceret alteri concluſioni, quam paulò antè poſuit pro hac ſententia, aſſerendo cauſam eſſe communem, & hoc poſtremum dictum Marſil. & Alex. ſic, & non aliter eſſe intelligendum expreſsè patet ex doctrina Bart. cui Alexander innititur in l. affinitatis iure, C. commun. de ſucceſſ. in fin.

His adde, quod in propoſita dubitatione ſcripſi in cap. Magnus, num. 81. & ſeqq. ſupra de obligat. ad ratiocin. & ibi vide reſolutionem Sacræ Congregationis Concilij num. 73.

De Clericis non reſidentibus.

Cap. Ex geſtis.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis deponitur, qui in titulo ſuo non reſidet, & n. 17.*
2 *Geſta in Concilio perpetuam fidem faciunt.*
3 *Dummodo ſint deſcripta per perſonam publicam, vel reperiantur in archiuijs authenticarum perſonarum.*
4 *Geſta extraiudicialia ſunt; acta verò iudicialia.*
5 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine Concilio.*
6 *Imperator per Papam depoſitus, præſente, nõ autem approbante Concilio, & cur.*
7 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine conſilio fratrum.*
8 *Papa de honeſtate non debet ardua expedire ſine Cardinalium conſilio, poteſt tamen de plenitudine poteſtatis.*
9 *Cardinalis in ſuo titulo non reſidens priuari non debet, niſi legitimè monitus non redeat.*
10 *Cardinales tenentur in Romana Curia reſidere, nec poſſunt inde abſcedere ſine licentia Papæ, & cur, & nn. ſeqq. vſque ad n. 17.*
Fallitur in Cardinalibus, qui Cathedralibus, & maioribus Eccleſijs præfecti ſunt, num. 16. & n. 24.
11 *Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentioſi.*
12 *Cardinales ſunt Sacerdotes Leuitici generis, coadiutores & conſiliarij Papæ, & cum eo iudicant orbem.*
13 *Sunt membra. & pars corporis Papæ.*
14 *Eiuſque Collaterales.*
15 *Reſidentes in Curia æquiparantur ſtellis fixis, legati verò planetis.*

Car-

17 *Cardinalis, qui foret a Parochia sua tamquam vagus in alienis demoratur, deponi potest.*
18 *Et tempus, quo expectari debet est arbitrarium.*
Secus post Bullas Leonis X. & Sanctiss. D N. Innocentij X. n. 19. & 22.
19 *Cardinalis officium versatur in frequenti Papa assistentia, & Sedis Apostolica negotijs.*
20 *Cardinales à Romana Curia absentes ex Bulla Leonis X. quas pœnas incurrant.*
21 *Et quid ex Decreto Pauli III*
Et quid ex Bulla S.D.N. Innocentij X. n. 23.
22 *Constitutio S. D N. Innocentij X. super recessu Cardinalium à statu Ecclesiastico sine licentia Papa, & reditu eorum ad Romanam Curiam, compendiosè per partes refertur.*

1 EX GESTIS. Deponitur Cardinalis, qui in
titulo suo non residet. Hoc dicit secundū
Io. Andr. & omnes: & est textus multum
notabilis secundum Abb. & Alexan. de
Neuo. Diuiditur in duas partes. In prima nar-
rat depositionem Cardinalis. In secunda deposi-
tionis causam assignat, ibi, *eo quod*.
2 Nota primò ex principio textus gesta in Con-
cilio perpetuam fidem facere, vt hic, & in l. Gesta,
C. de re iudic. & in cap. fin. de probat. secundum
Host. hic, Io. Andr. Butr. Cardin. & Io. à Capist.
omnes in principio. Quod tamen Abb. & Alex.
de Neuo vterque in primo notab. intelligunt verū
3 esse, dummodo gesta sint descripta per personam
publicam, vt in iuribus præall. & idem est si reper-
tiantur in archiuijs authenticarum personarum,
putà eorum, qui potestatem habent authenticas
scripturas faciendi, vt notat Innoc. in c. 1. n. 1. su-
pra de Procurator. & ibi vide quot modis dican-
4 tur gesta: differunt autem ab actis, quia acta iudi-
cialia sunt, gesta verò extraiudicialia, vt l. 1. ff. de
offic. Procur. Cæsar. & ibi notatum in glos. 1. De
quo tamen vide ibi per Bart. n. 1.
5 Secundò nota ibi, *ab omnibus*, argumentum
quod Cardinalis non debet, & secundum aliquos
non potest deponi à Papa sine Concilio; & in hanc
partem propendit Host. hic num. 1. Butr. in primo
notab. & Abb. num. 3. Verum glos. 1. exponit ver-
bum, *ab omnibus*, idest approbantibus, quoniam
solus Papa hunc Cardinalem deposuit, & Innoc. in
princip. dicit in illius amotione Synodum congre-
gatam, & super ea totius Synodi consensum fuisse
habitum; sed tamen Papa depositionem fecit.
Hæc vltima opinio videtur omnino amplectenda,
quia in Summo Pontifice absque Concilio residet
plenitudo potestatis, vt est textus notab. in cap.
Cuncta per mundum, 9 qu. 3. ibi, *nec vlla Synodo
præcedente*, necnon ibi, *damnandi nulla existente
Synodo, quos oportuit, habuit facultatem*; & scripsi
latissimè in cap. Significasti, supra de elect. Ideoq;
Bonifacius sine Concilio Cardinales Columnēses
6 deposuit, vt in c. vn. de schismat. lib. 6. Item Papa
deposuit Imperatorem, præsente, non autem ap-
probante Concilio, vt in cap. Ad Apostolicæ, de
re iudic. eod. lib. vbi glossa prima: Nota, inquit,
quod in suprascriptione dicitur, sacro præsente
Concilio ad memoriam sempiternam, quod dicit
de Concilio potius est ad honestatem, quàm ad
necessitatem: nam sine sententia Concilij senten-
tia Papa sufficeret contra Imperatorem, & quem-
cumque alium, cap. Alius, 15. quæst. 6. vbi non
dicitur quod in Concilio facta fuerit depositio.
Et infra in eadem glossa super verbis inscriptionis,
Sacro præsente Concilio, sic legitur: Præsente, non
dicit approbante, sicut in cap. Sacro, de sent. ex-
comm. Fortè ea causa, ne crederet aliquis sine
approbatione Concilij depositionem Imperatoris
fieri non posse, & sequuntur ibi totidem verbis Io.
Andr. in Nouella n. 5. vers. in glos. 1. Gemin. col. 3.
vers. In eod. glos. ibi, *præsente*: & ad propositum
depositionis Cardinalium illam glossam pōderat,
& dicit valdè notabilem Abb. hic circa fin. vers. Et
contra dictum esset etiam valde graue, & forsan
multis periculis expositum si pro causa deposi-
tionis oporteret Synodum vniuersalem indicere,
& sententiam protrahere, vsque ad illius celebra-
tionem, arg. c. Vbi periculum, de elect. lib. 6. Quod
obseruat Andr. Sicul. in tract. de præstan. Cardin.
qu. 8. nu. 5. vbi ait non esse opus Concilio ad de-
ponendum Cardinalem propter difficultatem, quæ
subesset in congregando Concilio vniuersali, & hoc
tene incunctanter.
7 Maior est difficultas, an Papa possit Cardinalem
deponere, legitima subsistente causa, sine fratrum
suorum consilio.
Disputat hāc quæstionem in vtramque partem
Andreas Barbatia in præallegat. tract. de præstan.
Cardin. quæst. 8. per totam, & præmissa protesta-
tione quod non intendit in aliquo derogare po-
testati Romani Pontificis, tandem concludit pro
opinione negatiua dicens, num. 6 eam tenere illu-
stres Doctores Hostien. Io. Andr. Butr. Cardin. &
Modernos hic, & eum refert, & sequitur Dec. in
rubr. de Consti. in 2. lectura, num. 12. vbi Syluest.
Aldobrand. in addit. in ver. Deponere, testatur ita
seruari & allegat Hippol. de Marsil. in singul 669.
Cæterum fundamenta Barbatiæ videntur satis in-
firma, & Host. hic num. 1. Io. Andr. num. 2 & se-
quaces proponunt quæstionem de Synodo, vt dixi
supra num. 2. non autem de consilio Cardinalium,
licèt asserant Papam non debere, & secundum ali-
quos, non posse Cardinales excommunicare, vel
aliquod præceptum facere sine consilio, & consen-
su suorum fratrum, arg. c. Irrefragabili, §. 1. de offic.
Ordinar. & cap. 1. de excess. Prælat. & nihilominus
Hostien. tandem concludit his verbis: Quidquid
tamen dicatur, hoc de plano fateor, quod in solo
Papa plenitudo residet potestatis, c. Ad honorem,
supra de vsu pallij, contra quam scribere non in-
tendo, ex his, quæ leguntur, & notantur in c. Pro-
posuit, infra de concess. præben.
8 Tu dicas Papam de honestare non debere Car-
dinalem deponere, vel alia ardua expedire sine
fratrum consilio, vnde in cap. vn. de schismat. lib. 6.
sic legitur: *De fratrum nostrorum consilio depo-
suimus à Cardinalatu*, &c. & in cap. Ad Apostolicæ,
de re iudic. eod. lib. Depositio Henrici Imperato-
ris legitur facta cum fratribus nostris, & Sancto
Concilio deliberatione præhabita diligenti, & in
cap. 1. de renunc. eod. lib. Cælestinus deposuit se-
ipsum renunciando Papatui deliberatione habita
cum suis fratribus S. R. E. Cardinalibus. Sed de
plenitudine potestatis Papa potest proculdubio
ardua expedire, & Cardinalem deponere sine vlla
requisitione fratrum. Ita Alex. de Neuo hic n. 12.
Communis enim conclusio habet Papam posse
ardua explicare, etiam Cardinalibus inconsultis,
vt testatur Gemin. in c. Super eo, circa med. vers.
Communis conclusio, Dec. in rubr. de Constit. in
secunda lect. num. 10. & ante eum Felin. ibi nu. 2.
vers,

vers. Sed quod imò Papa, vbi hãc partem iuribus, & rationibus comprobat, & plurimos eumulat idem sentientes, & contrariam opinionem dicit procedere de honestate, prout etiam loquitur textus in cap. Per venerabilem, §. Rationibus, infra, qui fil. sint legit. in quò tantam vim faciunt Abbas num. 4. vers. Sed tu vide textum optimum, & Philipp. Franc. in d. c. Super eo, circa fin. vers. Et videtur de hoc, de haeret. lib. 6. Et prędictis adde quod in nouissima constitutione Innocentiana, de qua infra num. 22. vbi agitur etiam de imponenda pœna priuationis dignitatis Cardinalatus, legitur infrascripta clausula, videlicet, *perinde ac si in Consistorio nostro secreto de eorùdem venerabilium fratrum nostrorum consilio, & vnanimi assensu emanassent*. De his tamen consule, Cardin. Paleott. in tract. de Sacr. Consist. consult. part. 1. q. 3. vbi per octo distinctos articulos de hac materia luculenter disserit.

9 Tertiò nota ibi, *Canonicè est depositus*, Cardinalem in suo titulo non residentem esse prius legitimè commonẽdũ, vt redeat, vt hic, & in c. Inter quatuor & c. vlt. infr. eod. alias quantumcumq; vagabũdus discurrat, non est priuandus, vt infra, c. Ex tuę, & tenet hic glos. vlt. Host. n. 4. in ver. Canonicè.

10 Quartò nota ibi, *contra Canonum instituta*, ex Sacrorum Canonũ praescripto Cardinalem teneri in suo titulo, & sic in Romana Curia residere, vt hic patet, & notant, Hostien. in princ Io. Andr. n. 1. ver. Instituta. Abb. in 3. notab. & alij communiter. Quare inde abscedere nõ potest sine licentia Papae cùm habeat alas ligatas, vt inquit Praepos. in c. Filium vestrum, num. 1. & 2. q. 1. post Hostien. in cap. Bonae, il 1. nu. 1. supra de postul. Praelat. & sequitur Sarnen. in reg. de impetr. benefic. vac. per obit. famil. Cardin. quaest. 17. nu. 4. & constat ex Constitutionibus, de quibus infra in vlt. notab. à num. 19. vsque in fin. Cuius assertionis multiplex ratio reddi potest.

11 Prima ratio, quia Cardinalis in suo titulo curã habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentiosi, c. His quae, & ibi plenè scripsi supra de maiorit. & obed. & propterea iste Cardinalis Sãcti Marcelli dicitur hic deseruisse Parochiam suam, scilicet titulum, cùm esset Presbyter Cardinalis, vt hic per Abb. in 3. notab omnes autem, quibus animarum cura commissa est, tenentur in suis Ecclesijs personaliter residere, cap Quia nonnulli, & cap. Relatum, infr. eod. c. Extirpandę, §. Qui verò de praeben. Conc. Trid. sess. 23. cap. 1.

12 Secunda ratio, quia, vt inquit Innocentius III. in cap. Per venerabilem, §. Rationibus infra. Qui fil. sint legit. [Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis fratres nostri (scilicet Cardinales, secundum communem expositionem) qui nobis iure Leuitico in executione pastoralis officij coadiutores existunt] &, vt legitur in Constitutione Sixti V. quae incipit, *Postquam verus*, in procem. tom. 2. Bullar. pag. 560. [Sacrosanctae Romanę Ecclesiae Cardinales repraesentantes personas SS. Apostolorum, dum Christo Saluatori regnum Dei praedicanti, atque humanae salutis mysterium operanti ministrarent, eidem Pontifici in executionem Sacerdotalis officij, & in dirigenda ipsa Ecclesia Catholica, cui praeest, consiliarij, & coadiutores assistunt.] Haec ibi: Quamobrem eum Summo Pontifice orbem iudicant, & disponunt, vt per illum textum dixerunt, Host. hic num. 3. vers. Sed, & cum eo Io. Andr. num. 2. & reliqui post eos, & vt verbis Oldradi vtar. in cons. 48. Ius commune, nu. 1. Cardinales assumunt partem ponderis diei, & aestus, sicut illi, qui in partem solicitudinis fuat vocati, & de quorum consilio Summus Pontifex agendã ordinat, & disponit, cap Fundamenta, §. Decet, de elect. lib. 6. quod fusius prosequere, vt in praeall. Sixti V. constitutione. Quę omnia nequaquam ab ijs praestari, & impleri possunt, qui summo Pontifici personaliter non assistunt, & à conspectu sunt remoti, Sarnen. d. quaest. 17. num. 5.

13 Tertia ratio, quia Cardinales sunt membra, & pars corporis Papae, l. Iurisperitos, ff. de excus. Tutor. l. Quisquis, ibi, *Senatores etiam; nam & ipsi pars corporis nostri sunt*. C. Ad leg Iul. Maiest. c. Si quis, 6. quaest. 1. cap. Felicis de pœnis lib. 6. Host. hic, num 3. Abb. eod. num. vers. Sunt enim Cardinales, Oldrad. d. cons. 48. in fin. & constat ex praecitata constitutione Sixti V. Vbi Cardinales dicũtur Sũmo Pontifici assistere, quasi oculi, & aures, ac nobilissimae sacri capitis partes, & pręcipua illius membra à Spiritu Sancto constituta; Et sic etiam

14 sunt Collaterales Papę, cap. Excommunicatis supra de offic. Leg. Hostien. in c. Dilectus il 1. nu. 2. de pręben. Oldrad. loco citato. Ergo contra naturam rei est vt se ab illius latere subducant: nam & à capite non licet membra recedere, cap. Cum non liceat, supra de pręscript. Vnde, vt eleganter dixit Bald. in cap. Bonę, il 1. num. 5. de postul. Pręl

15 lat. Cardinales residentes in Curia aequiparantur stellis fixis, quę non mouentur, nisi motu orbis; sic & Cardinales non mouentur nisi motu Papę. Sed Cardinales Legati, qui de licentia Papę absentes sunt, ęquiparantur constellationibus, siue planetis, qui mouentur motu proprio, nutu Dei, sicut Legati nutu Papę. Sequitur Sarnen. in pręallegat. quest. 17. num. 4. in fin.

16 Fallit conclusio superius firmata in Cardinalibus, qui Cathedralibus, & maioribus Ecclesijs pręsesunt, tales enim non excusantur à residẽtia in prędictis Ecclesijs eo pretextu quod resideãt in suis titulis, aut etiã in Episcopatibus quos habent propè vrbem, vt scripsi in c. Qualiter, n. 22. infr. eod. & patebit infra num. 24. Quidquid contra inconsultè scripserit Anastas. serm. de indult. Cardin. §. Tibi quoad vixeris, num. 9.

17 Vltimò nota ibi, *in alienis vsque hodie demoratur*, vnam legitimam causam deponẽdi Cardinalem à dignitate Cardinalatus, videlicet, si deserto titulo, seu Parochia sua, in alienis partibus demoretur, scilicet, tanquam vagus, Ecclesia sua spreta, vt exponit Host. hic in fin. & Io. Andr. num. 1. in ver. in alienis: captiuis enim sobucnitur, & non transfugis, l. Inter, ff. ex quibus cau. maior. & videtur hic argumentum quod antequam deponatur, expectari debeat per quinquennium, sicut

18 fuit expectatus iste Cardinalis S. Marcelli, vt per Butr. hic in 3. notab. Sed dicendum est quod hic legitur de quinquennio, denotare facti contingentiam, alias enim tempus est arbitrarium per id, quod habetur in cap. Quoniam frequenter, §. 1. supra vt lit. non contest. secundum Io. de Anan. hic num. 2. & dicetur, in cap. Ex tuę, infr. eod.

19 Porrò aduersus Cardinales extra Romanam Curiam demorantes, aut ab ea recedentes sine licentia, Pontifices Maximi sanctionts diuersas edidrunt Nam Leo X. in constitutione incipien. *Supernae dispositionis arbitrio*, edita in Concilio Lateranen-

ranensi. §.28. in Bullar.tom.1.pag.474. sanxit in haec verba [Et cum Cardinalis officium in primis versetur in frequenti Romani Pontificis assistentia, & Sedis Apostolicę negotijs: propterea statuimus,
20 vt omnes Cardinales in Romana Curia resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum à die publicationis praesentis Constitutionis reuertantur; alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorum emolumenta amittant: omnibusque priuilegijs generaliter, & specialiter Cardinalibus concessis quamdiu abfuerint omnino careant: exceptis tamen illis, quos ratione officij ab Apost. Sede, iniuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia vel iusto metu, aut quauis alia legitima causa impediente, vel ægrotationis abesse contingat; priuilegijs, indultis, & immunitatibus eisdem Cardinalibus concessis, & in Bulla nostra sub data coronationis nostrę contentis, & expressis in suo robore nihilominus permanentibus.]

21 Similiter Paulus III. edidit decretum consistoriale, quo Cardinales iubentur residere in Romana Curia, quod si non sederint, priuantur ipso facto durante absentia omnibus indultis, & priuilegijs, quibus alij Cardinales gaudent, & gaudere possint, nisi cum expressa licentia Papæ apud Ecclesiam Metropolitanam, seu Cathedralem, cui praesint, resideant, vt refert Caput aq. decis. 85. n. 1. & 2. par. 2. & Anastas. Germon. de indult. Cardin. d. §. Tibi quoad vixeris, num. 18.

Sed & alia decreta prodierunt recessum Cardinalium à Romana Curia sine licentia Papę prohibentia sub diuersis pœnis etiam per Romanos Pontifices arbitrandis.

22 Nouissimè verò emanauit constitutio S. D. N. Innocentij X. sub datum Romæ sub annulo Piscatoris die 19. Februarij 1646. Pontificatus sui anno secundo quæ incipit, *Cum iusta* super recessu S. R. E. Cardinalium à statu Ecclesiastico sine licentia summi Pontificis, & reditu eorum, qui sine licentia huiusmodi recesserant, ad Romanam Curiam: cuius tenorem, per partes singulas compen-
23 diosè hic referendum putaui. Diuiditur ergo hæc constitutio in octo partes.

In prima, ponitur constitutionis causa, nempe obligatio Cardinalium residendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra sic recedentes edita, & illorum transgressiones.

In secunda ibi, *quia verò.* Cardinales, qui post Bullam non obtenta Papæ licentia se transferent extra statum ecclesiasticum, primò priuilegijs, & indultis omnibus, etiam beneficia conferendi pēsiones, & fructus Ecclesiasticos transferendi, & facultate testandi priuantur, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur, vltra alias pœnas arbitrio Papę infligendas: mandaturque deueniri ad sequestrum fructuum, officiorum, & beneficiorum, necnon pensionum, ac fructuum reseruatorum. Secundò, si infra sex menses à die recessus ad Curiā non redierint, priuantur ijsdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis. Tertiò, si non redierint infra alios sex menses immediatè sequentes, vltra memoratas pœnas priuantur omnibus officijs, beneficijs, pensionibus, & fructibus reseruatis vt supra distribuendis.

In tertia ibi, *Cardinales autem.* Cardinales, qui ante Bullam sine licentia Papę extra statum Ecclesiasticum iam se transtulerunt, si infra sex menses à die publicationis non redierint ad Curiam, primò interdicuntur ab ingressu Ecclesię, priuantur facultate testandi, ac priuilegijs, & indultis prædictis, deinde fructibus officiorum, beneficiorum, ac pensionum. Secundò, si non redierint infra alios sex menses immediatè sequentes, ipsis officijs, beneficijs, pensionibus, ac fructibus reseruatis priuantur.

In quarta ibi, *Si autem Cardinales,* statuitur, vt contra Cardinales, qui ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ecclesiasticum iam se transtulerunt; aut post Bullam se transferent, si per alios tres menses immediatè sequentes, qui pro tribus canonicis monitionibus, ac peremptorijs terminis assignantur, & sic in totum infra quindecim menses ad Romanam Curiam non redierint, deueniri possit ad alias pœnas per Papam declarandas, etiam vsque ad priuationem dignitatis Cardinalatus inclusiuè.

In quinta ibi, *ac demum,* Cardinalibus qui de cætero sine dicta licentia extra statum Ecclesiasticū se transferent, adimitur facultas substituendi Cardinalem, Prælatum, vel alium quemcumque in suis officijs, Legationibus, Præfecturis, Gubernijs, Protectionibus, necnon administrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Episcopatus, & Ecclesiarum etiam Patriarchalium, ac beneficiorum quorumcumque, & cassantur indulta super his concessa.

In sexta ibi, *ab omnium* declaratur ab antedictis pœnis non excusari Cardinales prætextu seruitij, aut iussus etiam Imperatoris, & Regum, aut distantiæ locorum, nisi ex causa in corpore Iuris clausa, coram Papa allegata, & expresse admissa.
24 Pręseruatur tamen constitutio Vrbani VIII. super residentia Episcoporum etiam Cardinalium.

In septima ibi, *Ac vlterius,* reseruatur Papæ absolutio, & relaxatio earumdem pœnarum priuatiuè etiam quoad Collegium Cardinalium Sede vacante.

In octaua ibi, *Decernentes,* Pręmissorum obseruantia iniungitur, decretum irritans apponitur, contrarijs derogatur cum clausulis admodum vrgentibus, Constitutio publicari, et illius transumptis fides adhiberi iubetur.

De Clericis non residentibus.

Cap. Quia nonnulli.

SVMMARIVM.

1 *Dignitates plures, vel Ecclesiæ vni conferri nō debent, & cur. & nn. seqq.*
2 *Beneficia plura obtinens ex dispensatione an teneatur pluries officium recitare.*
3 *Canonum instituta beneficiorum pluralitatem prohibentia vnde originem duxerint.*
4 *Beneficia personalem residentiam requirentia sunt incompatibilia.*
5 *Beneficia simplicia obtinentes an teneantur in diuinis deseruire per seipsos.*
6 *Collatio secundæ Dignitatis, vel Parochialis ex Lateranensi Concilio an valeat, & nn. seq.*
7 Amittat *verbum an importet priuationem ipso iure, & nn. seqq.*
8 Subiaceat *verbum est latæ sententiæ.*

Di.

9 *Dignitas quot modis accipiatur.*

10 *Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis quale seruitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quotannis vltra tres menses ab Ecclesia abesse, & nu. seq. vsque in fin.*

11 *Trident. Concilij decreta cap. 3. sess. 21. & c. 3. sess. 2. expenduntur, & conciliantur, & nu. seqq.*

12 *Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino constituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis.*

13 *Dignitates habentes reditus separatos à Capitulo de iure communi non obligant ad residentiam.*

14 *Nec sunt incompatibiles cum alijs beneficijs residentiam requirentibus.*

15 *Fructus prabenda Dignitatum qualiter in distributiones sint conuertendi, & num. 21.*

16 *Distributiones quãdo accrescant inseruientibus, vel applicentur fabricæ Ecclesia, & num. 21.*

17 *Ius accrescendi in quibus Dignitatum redditibus habeat locum.*

18 *Appellatio à conuersione fructuum in distributiones quando sublata sit à Concilio Tridentino.*

19 *Dignitatibus separatos reditus habentibus potest Episcopus arbitrio suo competens seruitium assignare.*

20 *Dignitates Cæsaraugustana eodem iure censeri debent, quo alia, de quibus agitur à Concilio Trid. sess. 22. cap. 3.*

21 *Et Archiepiscopus potest illis congruum seruitium statuere, & distributiones pro tertia parte fructuū deductis pensionibus assignare.*

1 QVIA NONNVLLI. Vni plures Dignitates, vel Ecclesiæ conferri non debent, & Ecclesia illi est conferenda, qui residere, & regere valeat per seipsum, aliàs perdet Ecclesiam, & donans conferendi potestate priuabitur. Hoc dicit secundum Io. Andr. & omnes, & tria facit vt dicebat Hostien. ponit vitium, adhibet remedium, imponit pœnam. Ponendo vitium tria facit, Primò ipsum nominat, secundò, exemplificat, tertiò, reprobat.

Nota primo ex principio textus quatuor rationes, ob quas non debet Clericus esse pluralis in beneficijs Ecclesiasticis; Prima est, quia hoc procedit ex fomite auaritiæ, quæ modum non habet, vt hic, & in cap. Sicut ij, 47. dist. & in cap. Quid dicam, 24. quæst. 4. Secunda, quia vix potest Clericus congruè in officio deseruire, & in duo diuisus plenam sui non habet potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur, dicit textus
2 in cap. Diuersis, supra de Cler. coniugat. Vnde sumitur argumentum, vt obtinens plura beneficia ex dispensatione teneatur pluries officium recitare, si potest, secundum Petr. de Anchar. in 4. notab. Hoc tamen communiter non seruatur, vt inquit Imola, num. 2. & Alex. de Neuo in 2. notab. quia dispensatus ad plura videtur ex consequenti dispensatus vt in altero tantum resideat, & illi deseruiat, cum in vtroque residere non possit. Facit quod notatur in cap. Quia in tantum, infra de præben. & in cap. Non potest, in glos. in ver. Retinere, eod. tit. lib. 6. Tertia ratio, quia sic vnus occupat stipendia plurium, & pauperes Clerici, qui possent huiusmodi Ecclesias obtinere, stipendijs
3 priuantur. Ad hoc cap. 1. 16. quæst. 7. Quarta, quia id obuiat sacrorum Canonum Institutis, vt 21. q. 1. per totam, cum concord. de quibus hic in glos. 2. Quæ quidem instituta originem duxerunt ab Apostolo dicente, 1. ad Corinth. 7. *Vnusquisq; in quo vocatus est permaneat apud Deum*, cap. 1. 21. dist. secundum Host. num. 7. Io. Andr. nu. 10. & Cardin. in 3. notab. Alias rationes prohibitæ pluralitatis recensent Host. Io. Andr. Abb. & alij in cap. Ad hæc, & ibi dixi in 1. notab. infra de præb. & rationes decem congerit Rebuff. in Praxi benefic. in tit. de dispens. ad plur. ac num. 1. vsque ad num. 11. & adde S. Thomam Quodl. 8. art. 15. & quod scripsi in cap. Quia in tantum, à nu. 3. vsque ad num. 14. infra de præb. & in cap. Dudum, 1. ibi in 2. notab. supra de elect.

4 Secundò nota ibi, *Ecclesiasticum ministerium*, non tantum Dignitates, sed etiam alia Beneficia Ecclesiastica personalem residentiam requirentia, de iure communi esse incompatibilia. Quod intelligit Innoc. in ver. ministerium, siue huiusmodi residentiam requirant ex consuetudine, siue ex priuilegio, vel statuto, aut alio quouis modo legitimo. Et consentiunt Host. nu. 7. & Io. Andr. n. 10. ambo in eod. ver. Hodie hoc est expressum in decreto Concilij Trident. sess. 24. cap. 17. ibi, *dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat*. Hanc materiam latius prosequor in c. Cum iamdudum, & in cap. De multa, infra de præb. vbi plenè videas quæ beneficia hodie sint incompatibilia, & quando per assecutionem secundi vacet primum ipso iure.

5 Tertio nota ibi, *per seipsum*, in beneficijs Ecclesiasticis Clericos teneri per seipsos deseruire, nec posse muneri suo satisfacere per substitutum, quia hic est actus, in quo censetur electa industria personæ, l. Inter artifices, ff. de Solut. cap. Quoniam Apostolica, de offic. deleg. & hanc regulam ex hoc textu eliciunt Butr. & Imol. ambo num. 3. & Alex. de Neuo num. 5. Contrariam regulam in beneficijs simplicibus constituit Lap. in pluribus allegationibus, quia cum de generali consuetudine personalem residentiam non requirant, oneri deseruiendi in diuinis potest per alium satisfieri, nisi secus in eorum fundatione cautum reperiatur: & illius allegationes Rota multoties sequuta est; quinimò, & Sacra Congregatio Concilij, vt plenè scripsi in cap. Vt Abbates num. 62. & seqq. sup. de ætat. & qualit. Nec obstat hæc Decretalis, quia loquitur in Dignitatibus, & Ecclesijs Parochialibus, aut etiam secundum Innocent. in beneficijs simplicibus ex consuetudine, vel statuto, aut alio iure speciali requirentibus personalem residentiam, vt dictum est in præcedenti notab. & in his saluari potest opinio Ant. de Butr. & sequacium.

6 Quarto nota ibi, *amittat*, collationem secundæ Dignitatis, vel Beneficij Curati hoc iure inspecto non valere, prout hanc litteram intelligunt Butr. num. 4. Anchar. num. 5. & Imol. num. 3. vers.
7 Item nota pœnam, & ita secundum eos verbum, *amittat*, importat priuationem ipso iure. Quod etiam voluit Abb. in cap. Cum in cunctis num. 6. vers. Non obstat, supra de elect. dicens verbum, *amittat*, esse intelligendum ipso iure, quia de illius significatu est, vt non requirat actualem exe-
8 cutionem, seu ministerium alterius, ad instar verbi *subiaceat*, quod similiter est latæ sententiæ, vt notat glos. vlt. in cap. vnico, de Inint. lib. 6. & sequitur Felin. in cap. Rodulphus, nu. 24. in ver. amittat, supra de rescr. Quibus videtur suffragari hæc littera

littera ibi, *quod contra Sacros Canones recepit, amittat*, quasi dicat, quod de facto accepit, de facto amittat. Contrarium, videlicet recipientem plures Dignitates, vel beneficia curata non esse ipso iure priuatum, sed priuandum secundo, quod est incompatibile cum primo, tenent hic Abb. & Alex. de Neuo ambo in vlt. notab. Card. in consi. 3. circa elucidationem num. 4. Cassad. decis. 1. in tit. de Constit. Pro quibus facit, quia verbum, *amittat*, non sonat in praeteritum, sed in futurum, nisi addatur, *ipso iure*, glos. in l. Amissione, §. 1. in ver. Relegati, ff. de Capit. dimin. quam tardò inuenies alibi secundum Baldum ibi, *quem videas*: tamen alia similis videtur esse in l. Si quis in tantam, in ver. amittat, C. Vnde vi, vt per Felin. vbi supra. Quidquid tamen sit, hodie hoc corrigitur per Decretalem, de multa, infra, de praeben. vbi recipiens secundam Dignitatem, vel Beneficium curatum nec est priuatus ipso iure, nec priuandus secundo, sed est ipso iure priuatus primo. In hac tamen materia tu distingue quinque tempora, vt dixi in cap. Referente, in prima quaestione infra, de praeben.

9 Glossa 1. ponit quot modis dicatur Dignitas: Dic vt in ea, & adde Archid. & Io. Andr. in c. 1. de consuet. lib. 6. & Bart. in l. 1. C. de Dignit. lib. 12. Prout tamen accipitur hic, & in cap. De multa, infra, de Praeb. Dignitas est administratio perpetua rerum Ecclesiasticarum cum praeeminentia in gradu, vt dixi in cap. Ad haec, à num. 10. eod. tit. vbi plenè videas.

10 QVAERO, Quale seruitium hodie requirant Dignitates in Cathedralibus, & Collegiaris Ecclesijs; & in specie, an Dignitates, de quibus agitur à Concilio Tridentino in c. 3. sess. 22. comprehendantur in c. 12. vers. Praeterea obtinentibus, sess. 24. ita vt illarum seruitium ita sit moderandū, vt eas obtinentibus non liceat quotannis vltra tres menses ab Ecclesia abesse.

11 Emersit haec quaestio in Ecclesia Caesaraugustana. Pro cuius solutione procedendo iuxta considerationes aliàs à S. Congregatione admissas circa intellectum, & concordiam cap. 3. sess. 21. & c. 3.

12 sess. 22. videtur animaduertendum Cōcilium duo genera Dignitatum, & officiorum in Collegiatis Ecclesijs distinxisse, quod etiam animaduertit Nauarr. in Manual. cap. 27. Vnum, earum Dignitatum, quae participant de redditibus Mensae Capitularis, de quibus intelligitur cap. 3. sess. 21. Alterum, earum, quae proprios, & separatos habent reditus, & nihil habent commune cum Capitulo;

13 quas etiam agnouit ius commune, vt per Oldrad. consi. 150. & non obligant ad residentiam, Host. in Summa tit. de Cler. non resid. §. Qualiter, num. 2.

14 vers. Item possunt esse Canonici, possuntque retineri cum alijs beneficijs requirentibus residentiam, cap. Dudum, ii 2. vbi Abb. num. 9. vers. & facit optimè, de elect. & in cap. De multa, nu. 21. vers. Secunda conclusio, cum seq. de praeben. Stapbil. de litter. grat. tit. de qualit. & aetat. benefic. nu. 44. cum seq. & de his intelligitur cap. 3. sess. 21.

15 In vtrisque autem Dignitatibus non idē ius Concilium statuisse, videre est primo in separatione tertiae partis; quia in illis fit deductio ex necessitate quando nullae sunt distributiones quotidianae, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur. In his sit etiam cessante hac ratione, & etiamsi distributiones essent tales, quae verisimiliter non negligerentur, dummodo non ascendant ad tertiam partem fructuum, & fit in odium non residentium.

16 Secundò, in applicatione distributionum, quae amittuntur; quia in illis distributiones non seruientium accrescunt deseruientibus in his applicantur fabricae Ecclesiae, aut alteri pio loco arbi-

17 trio Ordinarij. Et ratio diuersitatis inter vtrumq; casum non alia profectò reddi potest, quam quia vbi reditus sunt communes, inter participantes ex illis habet locum ius accrescendi, seu non decrescendi. Vbi autem sunt separati, reditus qui amittuntur, nemini accrescunt, sed Ecclesiae applicantur, glos. in Clem. 2. in ver. Pars dimidia, vbi etiam Imol. col. penult. nu. 10. Card. in §. Ille verò, num. 21. Vitalin. num. 15. in fin. de aetat. & qualit. Felin. in cap. Apostolicae, num. 12. de except. Couarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 13. num. 7.

18 Tertiò, in illis Episcopus exequitur non obstantibus appellationibus: In his Concilium appellationes non sustulit. Quartò, notanda est diuersitas in modo loquendi, quo Concilium de vtrisque disponens vtitur: nā illa tertia, quae deducitur vigore cap. 3. sess. 21. expressè mandatur conuerti in distributiones quotidianas diuidendas inter Dignitates, & caeteros Diuinis interessentes, iuxta diuisionem ab Episcopo faciendam: haec, de qua in sess. 22. cap. 3. diuiditur in distributiones Episcoporum arbitrio assignandas, vt scilicet obtinentes

19 Dignitates, si personaliter competens ibi seruitiū quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributiones amittant; cum credi possit non absque consilio factum, vt in hoc decreto sess. 22. nullam mentionem habeamus de distributionibus quotidianis, neque de distributionibus Horarum; siquidem de distributionibus quotidianis expressit in cap. 12. sess. 24. §. Distributiones verò. Nec abs re Patres Concilij Tridentini conscij de qualitatibus harum Dignitatum, quibus plerumque varia onera iurisdictionis, vel officiorū imminent; & scientes seruitium, ad quod de iure aliàs praestandum tenerentur: voluerunt competens seruitium ab illis requirere, quod significat arbitrium hominis potius, quam rigorem iuris; in quo arbitrio innuerunt habendam esse rationē personarum, ibi, *personaliter competens sibi seruitium*. Secundum primam editionem Aldinam in folio maiori. Alij enim codices habent, *competens ibi seruitium*, tum onerum talibus Dignitatibus imminentium, ibi, *quod si alicui ex praedictis*.

Ex quibus minus videtur absurdum hîc etiam differentiam inter vtriusq; generis Dignitates constituere, vt illę, de quibus in cap. 3. sess. 21. vltra tres menses iuxta §. Praeterea, d. cap. 12. abesse non possint, teneantur singulis horis interesse, & distributiones ex tertia parte deducta, pro singulis Horis assignentur. Has verò, de quibus in cap. 3. sess. 22. sufficiat praestare illud seruitium, quod cōpetens boni viri arbitrio iudicabitur, etiamsi non expleat numerum nouem mensium, nec obliget ad singulas Horas Canonicas; & consequenter pro singulis horis non sint assignandae distributiones quotidianae, sed pro illis diebus, & horis in competenti seruitio comprehensis. Cum igitur Di-

20 gnitates huiusmodi Caesaraugustanae ex sententia S. Congregationis eodem iure censeri debeant, quo censentur aliae, de quibus in cap. 3. sess. 22. de-

claratumque sit Archiepiscopum potuisse, & posse ipsis statuere competens seruitium iuxta primum decretum: competens harũ dignitatum seruitium nõ videtur esse præcisè determinãdum ad nouem menses, & omnium, singularumq; horarum interessentiã, iuxta §. Præterea Nec vrget quod Conc. in d. §. Præterea, generaliter loquatur, aptumque sit comprehendere obtinentes quascumque dignitates; quia dispositio generalis subsequens non refertur ad ea, de quibus specialiter supra cautum est, ad l. Doli clausula, de verb. obligat.

21 Itaque ad dubium videtur respondendum; Dignitates, & officia obtinentes in prædicta Ecclesia non comprehendi in d. §. Præterea, nec teneri illud seruitium præstare ad eum modum, qui præscribitur, d. §. Præterea. Sed Archiepiscopum posse seruitium illis congruum statuere, ex cap 3. sess. 22. illudque pro muneribus, & oneribus ipsis dignitatibus incumbentibus moderari, simulque rationem habere habitantium extra claustrum, in præscribendis videlicet horis, quibus interesse quisque teneatur. Et iuxta horas, & dies seruitij ad hunc modum determinatum diuidendas esse distributiones in tertia parte quorumcumque fructuum, & prouentuum earum Dignitatum, & officiorum desumptas, deductis tamen pensionibus, alijsque legitimis oneribus quamdiu durauerint. Quæquidem distributiones ab ijs, qui specialiter statuto tempore non deseruierint, amittantur, & fabricæ Ecclesię, aut alteri pio loco iuxta decretum eiusdem, cap. 3. applicentur. Et ita S. Congregatio respondit.

De Clericis non residentibus.

Cap. Relatum.

S V M M A R I V M.

1 *Præsentatus ad Ecclesiam non confirmatus si nolit residere, non instituitur; & confirmatus priuatur appellatione remota.*

2 *Verba in quacumque dispositione cum effectu sunt accipienda.*

3 *Beneficia sunt illis conferenda, qui velint, & possint residere, & curam per seipsos exercere.*

4 *Beneficium recipiens non intendens residere, vel intendens donec aliud pinguius adipiscatur, non dicitur canonicè promotus.*

5 *Prælatus inferior potest ex iusta causa impertiri licentiam Clerico à sua Ecclesia abscedendi.*

Declaratur num. 7.

6 *Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Episcopo.*

8 *Prælatus dicitur qui habet in loco ordinariam iurisdictionem.*

9 *Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum.*

10 *Beneficiatus vt licitè abesse possit, copulatiuè requiritur honesta causa, & Prælati licentia, & num. 29.*

11 *Prælati etiam in casibus à iure permissis sine iusta causa non dispensant contra ius.*

12 *Beneficiatus vt licitè abesse possit, requiritur Prælati licentia petita, & obtenta, & num. 29.*

13 *Et Prælato renuente, potest adiri superior, qui eum compellat licentiam concedere subsistente legitima causa.*

14 *Beneficiatus, si necessitas repentina occurrat, potest abscedere etiam Prælato inconsulto, & num. 33. & seqq.*

15 *Licentia Episcopi an requiratur vt beneficiati abesse possint temporibus à Concilio permissis.*

16 *Canonici vt abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur.*

17 *Episcopi vt æqua ex causa possint quotannis duos, vel tres menses abesse, Papa, vel Metropolitani licentia non exigitur.*

18 *Licentia an requiratur, vt docentes, vel studentes in Theologia percipiant in absentia fructus præbendarum suarum.*

19 *Dictio* omnino, *quid importet.*

20 *Parochi etiam per duos, vel tres menses abesse non possunt, nisi causa prius per Episcopum probata, ac de illius licentia in scriptis.*

21 *Dictio*, quandocumque, *comprehendit omne tempus.*

22 *Constitutio Episcopi, vt Parochi abesse non possint vltra duos dies, valida est.*

23 *Statutum prohibens ne quispiam Curatus ab Ecclesia absit, etiam vnicum diem, sine Episcopi licentia sub pœnis pecuniarijs, non est contra Concilium Tridentinum.*

24 *Addendum tamen statuto vt detur facultas Vicarijs foraneis concedendi talem licentiam.*

25 *Parocho licet abesse sex, vel septem dies ad inuisendum parentes senes, & pauperes.*

26 *Requiritur tamen licentia Episcopi, & n. 32. & 49.*

27 *Parochus an possit abesse sine Episcopi licentia ob solam distantiam loci ab Episcopo cum æqua discedendi causa, & n. 29. vsque ad n. 50.*

28 *Et an habens iustam causam abscedendi per duos, aut tres menses satisfaciat sua conscientiæ, si iuret grauem se habere causam, & licentiam petat, licet non obtineat. & n. 49 & seqq.*

29 *Parochus de iure communi abesse non potest etiam ex iusta causa sine Ordinarij licentia petita, & obtenta.*

30 *Licentia superioris vbi requiritur, videtur eidem reseruata cognitio, an casus sit licitus.*

31 *Absentia illicita Beneficiato non permittitur, etiam cum licentia.*

32 *Curatis inferioribus non licet abesse etiam per hebdomadã absque licentia Episcopi in scriptis, & n. 49*

33 *Parochus abesse non potest sine licentia, nisi causa tantam requirat celeritatem, vt Episcopus consuli non possit.*

Etiam per hebdomadam, n. 4c.

34 *Causa repentina an in foro conscientiæ excuset Parochum ab obtinenda licentia abeundi extra Parochiam, & n. 45.*

35 *Absentia quæ censeatur remota, arbitrarium est.*

36 *Causas absentiæ repentinas Episcopus non tenetur Metropolitano significare.*

37 *Casus repentini æquiparantur necessitati, quæ non succumbit legi.*

38 *Residentiæ decreta non sunt amarè intelligenda.*

39 *Statuta Episcoporum ne Parochi absint vltra duos dies, licet non sint contra Concilium Tridentinum, ex ijs tamen iubetur tolli pœna excommunicationis.*

40 *Excõmunicatio nõ infligitur, nisi pro culpa mortali.*

41 *Parochi ab Ecclesia absentes contra decretum Concilij Tridentini peccant mortaliter, nisi modicitas temporis eos excuset.*

Vita-

42 *Vicarij foranei licentia permittitur sufficere vt Parochus abesse possit in casibus repentinis.*
43 *Vicarius foraneus non est ordinarius.*
44 *Vicarius generalis an possit concedere Parocho licentiam abscedendi.*
45 *Parochus absens ex causa repentina, ac necessaria sine licentia an excusetur in foro fori.*
46 *Episcopi iudicium qualiter sit informandum in causis absentia Parochi.*
47 *Parochus abscedens sine licentia ex causa repentina non excusatur à pœna, nisi aut statim reuertatur, aut Episcopum certiorem faciat.*
48 *Licentia debet praecedere, nec sufficit tacita vbi requiritur expressa.*
49 *Ignorantia iuris non excusat Parochum absentē per hebdomadam, etiam ex iusta causa, sine licentia Episcopi.*
30 *Iuramento Parochi super necessitate causarum absentia non statur.*
51 *Conscientia sua quis relinquitur in materia indifferenti, non autem in probibita.*

1 RELATVM. Præsentatus ad Ecclesiam
non confirmatus, quem apparet nolle
residere, non instituitur. Et confirma-
tus sine iusta causa non residens, priua-
tur appellatione remota, hoc dicit. Sunt duæ par-
tes. In prima ponitur excessus. In secunda pro-
uisio, ibi, *Cum igitur.*
2 Nota primò, in quacunque dispositione verba
cum effectu esse accipienda, vt hic in littera, & in
§. Hæc autem verba, de pœniten. dist. 1. & in l. 1.
§. Hec autem verba, ff. quod quisque iur. cum cō-
cordant. de quibus hic per glos. 3. & Host. num. 1.
in ver. Cum effectus. Nam rebus, & non verbis
legem imponimus, cap. Psalmista, 23. dist. cap. In
Canonibus, vers. Custodes chartarum, ib. quæst. 1.
l. 1. in fin. C. commun. de legat. Ergo vt Abbas hic
dicit in 3. notab. reijciendus est intellectus, qui so-
lùm seruit de vento, & deseruit verbis, & non rei,
vt in cap. Commissa, §. Porrò, de elect. lib. 6.
3 Secundò nota, beneficia ecclesiastica esse illis
conferenda, qui velint, & possint residere, & cu-
ram per seipsos exercere, vt hic in littera, & in
cap. Quia nonnulli, supra eod. vnde deducit Host.
4 hic num. 2. in ver. Amoueri, vt si quis recipiat Ec-
clesiam, vel præbendam non intendens residere,
vel intendens quousque aliam pinguiorem pote-
rit adipisci, minus Canonicè promoueatur. Simi-
le in cap. fin. infra de condit. appos. & in cap. Sicut
vir, 7 qu. 1. Ex tali enim animo sequitur ambitio,
cap. Quia in tantum, & cap. Cum iamdudum, in-
fra tit. prox. licèt huiusmodi peccatum per pœni-
tentiam aboleatur, arg. c. fin. infr. de Simon. Et hæc
dicta Hostiensis sequuntur Io. Andr. num. 3. in
verb. Amoueri, & Card. in 3. notab. De quo tamen
dic plenius, vt habetur in d. cap. Commissa, §. Cæ-
terum, de elect. lib. 6.
5 Tertiò nota, non tantùm Episcopum, sed etiam
Prælatum inferiorem posse ex iusta causa imperti-
ri licentiam Clerico, vt à sua Ecclesia, vel Benefi-
cio abesse possit. Ad hoc, cap. Licet Canone in fi-
ne de elect. lib. 6. & tenent hic Innocen. in fine,
Host num. 3. & communiter DD. vt testatur Abb.
6 num. 4. & satis clarè deducitur ex hac littera, quæ
non loquitur de Episcopis, sed de Prælatis, ibi,
suorum Pralatorum, quorum appellatione veniūt
etiam inferiores Episcopo, cap. Cum ab Ecclesia-
rum, vbi optimus textus supra de offic. Ordinar.
cap. fin. infra de Regular. glos. in Clemen. 1. in ver.
Prælatum, de elect. plenè Abb. in cap. 2. num. 16.
de iudic.
7 Cæterum etsi DD. simpliciter transeant, hoc ta-
men ego intelligo si inferior Prælatus habeat pro-
prium territorium, & iurisdictionem quasi Epi-
scopalem priuatiuè ad Episcopum, aliàs enim abs-
cedendo, licentia non ab inferiori Prælato, sed ab
Episcopo petenda esset, vt meo tempore respon-
dit Sacra Congregat. Concilij ab Archiepiscopo
Theatino consulta, & sępe aliàs. Ad hoc glos. no-
tab. in Clem. 1. in ver. diœcesanis, de foro com-
pet. Et quod scripsi in cap. Accedentibus, infra de
excessib. Prælator. & in cap. Significasti, supra de
8 offic. Archid. Et videtur de mente Innocen. & Do-
ctorum hic, quia strictè, & propriè Prælatus di-
citur, qui habet in loco ordinariam iurisdictio-
nem, vt in d. c. 2. de iudic. & ibi glos. vlt. & Abbas,
d. n. 16. licèt, late sumpto vocabulo, quilibet Cle-
9 ricus habens curam animarum dicatur Prælatus,
vt probatur in cap. Tua, de Cler. ægrotan. & mi-
nus latè Prælatorum appellatione intelligantur
etiam alij habentes prærogatiuam maiorem sine
iurisdictione, vt Plebani, Decani, Archipresby-
teri, & consimiles, vt in cap. 1. de ætat. & qualit.
& in c. Romana, §. Nec etiam, de foro compet.
lib. 6. sed strictè, vt prędixi, inferiores Episcopo
non dicuntur Pręlati, nisi habeant ordinariam iu-
risdictionem, & ad effectum, de quo agitur, nisi
illam habeant exclusis Episcopis, iuxta glossam
præallegatam in d. Clem. 1. de foro compet. quam
ibi sequuntur, Cardin. Anchar, & alij communiter.
10 Vltimo nota, in vers. Nisi fortè, ad hoc vt Cle-
ricus Beneficiatus licitè abesse possit à Beneficio,
duo copulatiuè esse necessaria, videlicet honestam
causam, & Prælati licentiam. Ergo sola causa vt-
cunque honesta, & rationabilis sine Prælati licen-
tia, & dispensatione non sufficit, vt hic, & in cap.
Non oportet, de consecr. dist. 5. & in cap. Magnæ,
de voto. Sicut neque è conuerso sufficit licentia
11 Pręlati sine honesta, & rationabili causa. Et est
ratio, quia Prælati etiam in casibus à iure permis-
sis sine iusta causa non dispensant contra ius, cap.
Institutionis, 25. quęst. 2. & cap. Dilectus, & ibi,
Dixi, de tempor. ordin. Plenè Archidiac. in c. licet
canon. num. 3. vers. Et ibi, *assertiuè dixit*, de elect.
lib. 6. Et hodie est expressum in decreto Concilij
Tridentini, cap. 18. sess. 25.
Nec prędictis obstat, quod dum hæc Decretalis
dicit, vel studio litterarum, videatur velle vt stu-
dij causa beneficiatus abesse possit sine alia licen-
tia, ponderando disiunctiuam, *vel*, quæ facit ca-
sum diuersum à prędecenti. Sicut de copula, not.
glos. Rubr. ff. de iur. & fact. ignoran. Etenim ver-
ba illa, *de licentia Pralatorum*, referri debent ad
sequentes casus de studio, & de aliis honestis cau-
sis. Et posteriora verba, *vel studio litterarum*, &c.
debent intelligi expositiuè, non autem disiunctiuè,
vt post glos. penul. declarat Hostien. num 3. in ver.
suorum; dicens hunc esse verum intellectum, &
Card. num. 6. in 2. opposit. Et hic sensus facilè per-
cipitur legendo litteram ordine inuerso, videlicet,
*Nisi fortè aut studio litterarum, aut pro alys hone-
stis causis contigerit eos abesse de licentia suorum
Pralatorum*. Simile in cap. De cætero infra eod.
12 QVAERO, An vt Beneficiatus licitè abesse pos-
sit, sufficiat Pręlati licentia petita, licet non obtēta.

Respondeo non sufficere, vt probatur in c. Non oportet, il primo, & ibi glos. penult. de consec. dist. 5. & in cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. Vbi enim lex requirit licentiam superioris, duo intelligitur requirere, idest, vt petatur, item vt obtineatur, l. 2. iuncta glos. C. de in ius vocan. Et hanc esse generalem regulam dicit Ripa in tract. de Peste in tit. de priuileg. contract. num. 140. post Ias. in §. Pœnales, col. 3. per illum textum, institut. de action. Vnde non sufficit petita, nisi in casu in iure expresso, vt in c. Licet, infra de Regular. vt hic per Card. num. 4. in 4. notab. & Abb. num. 5. Et est ratio, vt dicam infra num. 28. & seqq. Nec refragatur, quod iura nonnunquam exprimant licentiam petitam, & obtentam, vt in cap. Religiosus, de testamen. lib. 6. & in Clemen. vn. eod. tit. Etenim hoc faciunt ad maiorem declarationem, quia in casu illo controuersum erat apud Doctores, An Religiosus posset esse executor testamenti de licentia sui Superioris petita, licet non obtenta. Ad quam dubitationem submouendam facta est illa expres-
13 sio, vt not. glos in d. Clem. in ver. obtenta, Quod si Clerico postulanti Prælatus renueret licentiam impertiri, posset haberi recursus ad superiorem ipsius Prælati; & subsistente rationabili causa, posset idem superior Prælatum compellere ad eam concedendam, arg. cap. Nullus, de Iurepatr. secundum Abb. hic num. 6. vers. Sed diceres tu, & Ripam de Peste in d. tit. de priuilegijs contractuum, num. 139. & censuit Sacra Congregatio Concilij, vt dixi in cap. Licet, num. 7. infra tit. prox.

14 Cæterùm si necessitas subitò occurreret, beneficiatus posset abscedere, etiam suo Prælato inconsulto: nam multoties tempus, seu locus non patitur licentiam peti. Ad hoc l. 1. ff. de exercit. action. & l. Tutor qui repertorium, ff. de administr. tutor. & tenent Doctores in cap. Inter quatuor, infra eod. Ripa loco cit. & Abb. hic num. 6. vers. Item adde. Quod tamen intellige, vt dicam infra num. 33 & 45.

15 QVAERO secundò, An temporibus à Concilio Tridentino permissis Beneficiati abesse possint sine Episcopi licentia.

16 Pro solutione distingue. Aut agitur de obtinentibus Dignitates, Canonicatus, Præbendas, vel Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs. Et hoc primo casu iam respondit S. Congregatio, vt prædicti abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, in c. 12. §. Præterea, sess. 24. nec Episcopi, nec Capituli licentiam, nec causam requiri. Circa quod tamen vide quę scripsi in d c. licet, à n. 48. & præsertim n. 52. infra tit. prox.

17 Aut agitur de Parochis, & alijs obtinentibus beneficia, quibus cura animarum incumbit. Et in his difficultas emergit, quia Concilium in d. c. 1. sess. 23. in vers. Quoniam, declarat Episcopis licere duos, aut tres menses singulis annis abesse à suis Ecclesijs, cum ea veterum Canonum sententia qui aliquantisper tantùm absunt, non videntur abesse. Manifestum est autem, vt Episcopi hos tres menses abesse possint, Summi Pontificis, aut Metropolitani licentiam non requiri; quia Concilium etsi pręcipiat legitimas absentiæ causas esse à Romano Pontifice, vel Metropolitano examinandas, tamen causam in prædictis tribus mensibus absentiæ dicit tantummodo debere æquam esse, eamque abscedentium conscientiæ relinquit, quam sperat religiosam, & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cuius opus non fraudulenter agere suo periculo tenentur. Itaque vt Episcopi duos, vel tres menses abesse possint, non requiritur vt causa sit probata à superioribus, & consequenter alia licentia non exigitur, cum id faciant
18 authoritate illius decreti. Ad hoc glos. in cap. Super specula, in ver. de licentia, infra de magistr. vbi cùm textus dicat, Docentes, & Studentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apostolicæ prouentus præbendarum suarum; Glossa exponit illud verbum, *licentia*, idest generali concessa authoritate illius Constitutionis, ita vt non sit necesse aliam indulgentiam impetrare. Simile in c. Non debere, 80. distinct. in c. Cunctis, 16. q. 1. & in c. Quoniam, 100. distin. cum alijs allegatis in glossa. Ergo idem videtur dicendum de Curatis inferioribus; quia quæ fuerunt disposita de Episcopis, Concilium ad inferiores Curatos extendit in illis verbis, [Eadem omnino etiam quoad culpam, fructuum amissionem, & pœnas de Curatis inferioribus Sacrosancta Synodus declarat,
19 & decernit.] Maximè ponderando illam dictionem, *omnino*, quæ idem importat quod *totaliter*, vt per Io. Andr. in c. Si beneficia, de præben. in 6. Et in omni casu secundum Bartol. in l. Græcè, §. post litem, ff. de fideiussor. Quas significationes, prçter alias plures, ponit etiam Pelin. in c. Ex parte, il primo in principio, vers. Dicunt hic Moderni, de offic. deleg.

20 Sed his nõ obstantibus tenendum est inferiores Curatos non posse ab Ecclesia abesse, etiam per illud spatium duorum, vel trium mensium sine licentia Episcopi in scriptis obtenta. Quia decretum d. c. 1. sess. 23. in vers. Eadem, etsi totaliter extendat disposita Circa residentiam Episcoporum ad Curatos inferiores; tamen immediatè subnectit limitationem his verbis: [ita tamen vt quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant.] Pon-
21 dera primò illam dictionem, *quandocunque*, quæ comprehendit omne tempus, & consequenter etiamsi contigerit Parochos abesse duos, aut tres menses, oportebit causam prius cognosci, & approbari ab Episcopo. Deinde pondera sequentia verba, quę apertè innuunt abscedendi licentiam esse omni tempore in scriptis, & gratis concedendam. Sed *vltra bimestre, non nisi ex graui causa*. Quæ cum ita sint, non licet inferre ab Episcopis ad inferiores Curatos, in quibus verba Concilij clara non admittunt interpretationem, seu voluntatis coniecturam. l. licet Imperator, ff. de legat. primo, Abb. cons. 97. Viso instrumento, n. 1. vers. Et primò quia, lib. 2. Atque ita semper intellexit hoc decretum Sacra Congregatio, imò consulta, an valeat constitutio Episcopi, vt Parochi non possint abesse vltra duos dies sine licentia; respon-
23 dit valere, Quin etiam cum Episcopus Brixien. esset editurus constitutionem prohibentem ne quispiam Curatus abesset à sua Ecclesia, etiam vnicum diem sine eius licentia sub pœnis pecuniarijs. Et Parochi eius diœcesis dubitassent, An id Episcopo liceret, cum ex Concilio cap. 1. sess. 23. qui paulisper abest à sua Ecclesia non videatur abesse: Sacra Congregatio censuit non

posse

posse declarari tale statutũ esse cõtra Concilium,
quod videtur velle ne paulum possit abesse Rector
absque licentia Episcopi, etiam per vnum diem.
24 Expectandum tamen vt Episcopus edat Consti-
tutionem, quæ si erit cum aliquo temperamẽto, po-
terit permitti; Sin minus, Sacra Congregatio cu-
rabit addi vt alicui ex Vicariis foraneis detur fa-
cultas concedendi talem licentiam.
25 Nec prædictis aduersatur, quod cum Parochus
quidam Oriolen. postulasset declarari, an liceret
sibi à sua Ecclesia sex, vel septem dies abesse vi-
sendi causa suos parentes senes, & pauperes in-
colentes locum distantem per dietam à Paro-
26 chiali. Responsum fuerit licere; siquidem S. Con-
gregatio tunc consulta fuit tantummodo super
causa absentię; & ad consultationem respondens,
existimauit causam illam esse æquam, & qualem
exigit Concilium in d. c. 1. sess. 23. ibi, *dummodo
id æqua ex causa fiat*. Sed de licentia nihil fuit
quęsitum. Vnde hoc responsum intelligi debet
de licentia Episcopi, iuxta declarationes alias
editas.
27 QVAERO tertio, An ob solam distantiam lo-
ci ab Episcopo cum ęqua discedendi causa Paro-
chus possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in
scriptis obtenta.
28 An ne habens iustam causam abeundi extra
Parochiam per duos, aut tres menses, satisfaciat
suę conscientię si petat licentiam, iurans grauem
se habere causam, quam non expediat manifesta-
re, vt sic petita licentia abesse possit, licèt Epi-
scopus non concedat.
29 Pro solutione dubij præmittendum, Curatos
ex dispositione iuris communis non posse a resi-
dentia abscedere, etiam ex iusta causa, sine licen-
tia Ordinarij: vt est textus hic, vbi not. Abb. n. 1.
post gl. in c. Præsentium, & c. Si quis in Clero, 7.
q. 1. & dictum est supra in vltimo notabili, nec
sufficit licentiam fuisse petitam, nisi obtenta fue-
rit, c. Tuę, vbi Abb. n. 3. infra eodem, & pariter
30 est dictum supra in quæst. 5. n. 12. Ratio est quia
vbi requiritur Superioris licentia, videtur illi re-
seruata cognitio, vtrum casus sit licitus, Abb. in
cap. Vt super, num. 17. de reb. Eccles. non alienan.
quasi ius voluerit occurrere ne quid indiscretè
agatur, & prouidere etiam in casibus licitæ absen-
31 tiæ; nam illicita absentia non permittitur etiam
cum licentia, vt hic per Abb. nu. 1. conferunt tra-
dita per eundem Abb. in cap. fin. num. 5. cum se-
quenti, de Eccles. ædifican.
Hanc iuris communis dispositionem Concilium
Tridentinum non solum probauit suis decretis,
sed expressius, & arctius statuit Episcopos, & infe-
riores Curatos non posse à suis Ecclesijs abesse,
nisi ex certis causis, & modis explicatis in cap. 1.
sess. 23. vbi quamuis Episcopis indulgeatur aliquã-
to longius absentiæ tempus ibi, *duos, aut ad sum-
mum tres menses*, & relinquatur eorum conscien-
tiæ iudicium super æquitate causę, nec requiratur
licentia pro dicto tempore, vt ostensum est supra
num. 17. inferioribus tamen Curatis visum est non
esse idem indulgendum. Ideoque post vers. *Ea-
dem omnino*, adiecta fuit restrictio in vers. *Ita ta-
32 men*, vt dixi latius in præced. quęst. num. 20. Vnde
infertur non valere argumentum in prędictis:
Hoc licet Episcopis per Concilium: ergo & infe-
rioribus: Hinc Sacra Congregatio censuit non
posse Parochos etiam per duos menses, imò nec
per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi,
quę causa cognita, & in scriptis concedenda est.
33 Quibus pręmissis ad primum dubium respon-
detur: non posse, nisi causa grauis, & necessaria
immineret, quę tantam celeritatem requireret,
34 vt Superior pro licentia consuli non posset. Quia
sola distantia, aut casus repentinus non releuat à
petitione licentię, argumento eorum, quę de con-
sensu Superioris requirendo in alienatione rerum
Ecclesię tradit Abb. in cap. fin. num. 8. de Eccles.
ædifican. & cumulat Redoan. in tract. de reb. Ec-
cles. non alienan. fol. 271. & fol 308. num. 9. Nam
etiam de iure illa tantùm absentia remota excu-
sat, quę habetur pro impotentia, Bellam. dec. 662.
35 num. 1. facit cap. Sciscitatus, de rescript. Quæ an-
tem absentia censeatur remota, arbitrarium est,
secundum gloss. in c. vnico, Ne sede vacan. in 6.
36 Non obstat Concilium in d. cap. 1. sess. 23. ibi,
nisi cum absentia inciderit. vbi videntur excipi
causę notorię, & repentinæ, vt eas nec significari
quidem sit necesse. Quia illud speciale est in ab-
sentia Episcoporum, quibus, vt pręmissum est, plus
indulgetur, quàm inferioribus. Et illæ causę non
aptantur ad inferiores, vt patet ibi, *propter ali-
quod munus Episcopatibus adiunctum*. Imò retor-
quetur argumentum: Nam si necesse fuit ponere
hanc exceptionem in Episcopis vt excusentur;
Cum nõ sit eadem repetita in inferioribus, quoad
ipsos manebit regula, de qua in vers. *Ita tamen*.
Hæc autem suprapostita Regulę exceptio circa
celeritatem defendi potest, arg. l. 1. in princ. de
exercit. act. & est de mente Hostien. & aliorum
in cap. Inter quatuor, infrà eodem: & pręsertim
Abb. hic num. 6. vt dixi supra num. 14. Quibus
addo Afflict. decis. 289. num. 34. Felin. in c. Que-
relam, num. 11. de iureiur. & in cap. Si pro debili-
37 tate, de offic. deleg. nu. 4. in fine. Ratio est, quia
talis casus æquiparatur necessitati, & necessitas nõ
succumbit legi, Felin. in d. cap. Querelam, Dec. in
38 l. Quę propter necessitatem, de regul. iur. Et quę
statuta sunt de residentia, non ita amarè intelligẽ-
da sunt. Cardinal. post glos. in Clem. 1. quæst. 12.
num. 21. de foro compet.
39 Nec aliter Decreta Concilij Sacra Congregatio
videtur intellexisse, quando in nonnullis statutis
Episcoporum circa prohibitionem absentiæ, etiam
ad paucos dies, vt puta duos, vel tres, desiderauit
aliquod temperamentum, licèt senserit non posse
talia statuta declarari esse contra Concilium, vt
dixi supra num. 23. & seq. Et propterea sustulit pœ-
nam excõmunicationis impositam aduersus eos,
40 qui per duos dies absuissent; Cum alioqui legiti-
mè imponatur vbi præsupponitur reatus peccati
mortalis, 11. q. 3. c. Nemo, & c. Nullus, quem rea-
tum incurrunt absentes contra decretum Con-
41 cilij, d. cap. 1. §. Si quis autem, nisi modicitas tem-
42 poris excuset. Hinc etiam Sacra Congregatio per-
misit, vt in casibus repentinis pro absentia modici
temporis sufficeret licentia Vicarij foranei, cum
alioquin Concilium requirat licentiam Ordinarij
43 d. §. Eadem omnino; Et Vicarius foraneus non
sit Ordinarius, sed solus Vicarius generalis, ad not.
per glos. & DD. in cap. Romana, in princip. de
44 appell. lib. 6. Imò potest dubitari etiam de Vicario
generali, maxime existente in diœcesi Episcopo,
per cap. 2. de offic. Vic. lib. 6. & cap. Cum nullus,
de tempor. ordin. eod. lib. & not. per glo. & Card.
in Clemen. 1. §. Volumus, de foro compet.

Præ-

45 Prædicta autem intelligenda videntur in foro
co. scientię respectu causę vrgentis, & difficultatis
petendi licentiam; vtrum excusent à peccato. At
in foro fori ita demum videntur excusari à pœna
amissionis fructuum absentes sine licentia, si de-
gradi causa, & repentina, vt non potuerit peti li-
centia, ipsi Episcopo deinde constiterit; quia ne-
que hoc casu relinquendi sunt conscientiæ suę, cui
46 Concilium non admodum confidit. Informabit
autem Episcopus iudicium suum, vt not. Abb. hic
num. 6. considerata qualitate causę, pręiudicij, &
difficultatis petendi licentiam. In quibus omni-
bus statur arbitrio Iudicis, prout in causa graui dis-
cernenda dicit Felin, in d. cap. Si pro debilitate,
num. 4.
Hæc cautela ad obuiandum malitijs necessaria
est, & quodammodo exemplo Concilij edocetur
adhibenda: nam sicut de licentijs concessis à Me-
tropolitano, vel Suffraganeis in Concilio prouin-
ciali iudicatur; ita inferiores Curati licentiati à
iure ex causis legitimis; nihilominns expectare
debent Episcopnrum suorum iudicium super ne-
cessitate, & qualitate earundem causarum. Ad
Felin. vbi supra num. 5.
47 Nec excusarem istos à pœna; nisi breui tempore
redirent ad residentiam, Io. Andr. in d. cap. Inter
quatuor, aut cum primum potuerint, Ordinarios
suos de absentia, & causis faciant certiores: nam
48 cessantes inciperent esse in culpa. Quod si dicatur,
quid ergo iuuat imminens necessitas cum diffi-
cultate, aut impotentia adeundi Ordinarium
pro licentia? Respondetur, multum, quia alids
etiamsi subesset causa necessaria, propter quam
Episcopus concessurus fuisset licentiam disceden-
di: nihilominus absens sine licentia puniretur ex
præmissis, cum licentia præcedere debeat, cap. Li-
cet, de regul. iur. in 6. Host. & Io. Andr. in cap. 1.
De his, quæ fi. à Pręl. & vbi requiritur licentia,
debet esse expressa, nec sufficiat tacita, C. de-
cis. 110. num. 7.
49 Ad primam partem secundi dubij respondetur,
stante responsione ad primum, non posse etiam
per hebdomadam Parochum abesse absque licen-
tia in scriptis obtenta ex dispositione iuris com-
munis, & verbis expressis Concilij, d. cap. 1. & aliàs
responsum fuit à Sacra Congregatione, vt dictum
est supra num. 32. Et consequenter absentem sine
licentia, licet ex iusta causa, debere suę conscien-
tię consulere, quod transgrediendo decretum Cō-
cilij grauiter offendit, cap. 5. de maior. & obedien.
Siue ex ignorantia iuris, quę non excusat, Reg.
Ignorantia, de reg. iur. in 6. pręsertim quando lex
resistit prohibendo, Dec. in reg. Non videtur dolo
facere, ff. eod. tit. siue ex contemptu, qui aggra-
uat peccatum, vt not. Felin. in d. cap. 2.
50 Non obstat iuramentum, quia illi statur cum
quęritur de iurantis conscientia, cap. Si verò, de
senten. excomm. non autem in pręiudicium tertij,
cap. Cum in iure peritus, de offic. deleg. & multo
minus in pręiudicium Ecclesię, cui pręsentia sui
Rectoris subtrahitur. Ad Felin. in d. cap. Si pro
debilitate, num. 5. vbi tenet allegantem impedi-
mentum teneri illud probare, aliàs non stari eius
51 dicto. Quare cum Episcopus debeat cognoscere,
& probare causam absentię, non est standum iu-
ramento asserentis se habere causam, quam non
expediat manifestare; ex quo Concilium non re-
liquit hoc conscientię Parochi absfuturi, nec sumus
in materia indifferenti, sed potiùs expresse prohi-
bita. Quibus in casibus non relinquitur quis con-
scientię suę, Card. in Clem. 1. §. Sanè, num. 2. de
foro compet.

De Clericis non residentibus.

Cap. Conquerente.

S V M M A R I V M.

1 *Residentiam non faciens in beneficio, etiam modicæ æstimationis, illo priuari debet.*
2 *Beneficium quantumcumque minimum de iure communi personalem residentiam requirit, & n. 18.*
3 *Solidorum appellatione veniunt vsuales.*
4 *Beneficia simplicia ex generali consuetudine non requirunt residentiam, nisi aliud sit inductum de iure speciali.*
5 *Beneficia plura obtinens ad sustentationem sufficientia priuari potest, sicut non residens.*
6 *Et quid post Concilium Tridentinum.*
7 *Beneficiatus post collationem non potest opponere, quod beneficium sit tenue, sed tempore collationis tantum.*
8 *Horas canonicas beneficiatus recitare tenetur, quantumcumque beneficium sit tenue, & nullum omninò seruitium requirat.*
9 *Quod procedit non modo si beneficiatus sit dubius, sed etiam si sit omninò certus de tenuitate beneficij.*
10 *Capellania ea lege fundata, vt vsufructuaria manutenere debeant Capellanum, qui omni die celebret, & resideat in Ecclesia, an sit Sacerdotalis, &c. & nu. seq. vsque in fin.*
11 *Capellanus non tenetur celebrare per seipsum, nisi in fundatione cautum sit, vt per seipsum celebret.*
12 *Residentiam facere in Ecclesia non Parochiali, nec Collegiata, an importet vt Cappellanus celebrare debeat per seipsum, & sit actu Sacerdos.*
13 *Residentia etiam in beneficijs simplicibus de iure cōmuni per alium impleri non potest.*
14 *Residentiæ onus intelligendum est cum effectu.*
15 *Parochus licet teneatur ad residentiam, potest tamen per alium celebrare.*
16 *Residere nihil aliud est, quam deseruire.*
17 *Residentia continua requirit seruitium magis præcisum, & num. 26.*
18 *Testator censetur se retulisse ad dispositionem iuris communis.*
19 *Relatio fit ad præcedentiam cum omnibus qualitatibus.*
20 *Verba geminata ostendunt magis enixam voluntatem.*
21 *Residentia ex vulgari vsu loquendi fundatorum intelligitur personalis.*
22 *Ad dignoscendum an Capella sit Sacerdotalis, multum faciunt prouisiones subsequuta.*
23 *Obseruantia longè post fundationem non potest esse interpretatiua actus fundationis.*
24 *Fundationis qualitatibus non potest ordinarius derogare, etiam de consensu patronorum.*
25 *Status vltimus non attenditur vbi constat de contrario statu præcedenti.*
26 *Capella ex eo, quod Capellanus debeat esse Presbyter est Sacerdotalis, sed non propterea Sacerdos tenetur per seipsum celebrare.*
27 *Fundationis verba quando non respiciunt actum pra-*

*præsentationis, sed illius prosecutionem, non requi-
runt Sacerdotium actu.*
28 *Beneficia Sacerdotalia exigunt solam habilitatem
ad Sacerdotium.*
29 *Capellania Sacerdotalis potest conferri simplici Cle-
rico in eam ætatem constituto, vt infra annum
posset ad Sacerdotium promoueri, nisi aliud ex
fundatione caueatur.*
30 *Verba habentia tractum successiuum non requirunt
qualitatem actu, sed sufficit aptitudo.*
31 *Manutenere idem est quod alere, ac sustentare.*
32 *Fundationis verba, pro sustentatione Clerici, qui di-
uinis inseruiat, non respiciunt actū præsentationis.*

1 CONQVERENTE. Qui non residet in
beneficio etiam modicæ æstimationis, illo
priuari debet, hoc dicit secundum om-
nes. Et sunt duæ partes. In prima impe-
trantis querela. In secunda commissionis forma.
ibi, *Fraternitati.*
2 Nota primò, ibi, *viginti solidos*, beneficium
quantumcumque minimum, puta viginti solido-
rum, ex quo habetur pro titulo, de iure com-
muni personalem residentiam requirere, adeout
non residens beneficio priuari debeat, & ita hic
est casus secundum Hostien. in princ. & num 3. &
Io. Andr in summ. textus, cui Butr. Card. Anchar.
Imol. & reliqui consentiunt. Rebuff. in tract. no-
3 min. quæst. 2. num. 25. Et quamuis solidorum
multiplex sit acceptio, vt latè per Couar. Variar.
resol. cap. 11. num. 3. & secundum, Abb hic in 2.
notab. hæc Decretalis intelligi possit de solidis au-
reis, seu legalibus, quorum septuaginta duo vnam
libram constituunt, vt l. Quotiescumque, & ibi glo.
vlt. & Bart. C. de suscept. & Anchar. lib. 10 Melius
tamen Cardin. in 1. notab dicit hoc debere intelligi
de solidis vsualibus, qui scilicet communiter cur-
runt; & sic non requiritur vt septuaginta duo fa-
ciant vnam librā auri, & sequitur hic Io. de Imol.
num 3. allegans textum cum glos. in c. 2. de male-
fic. & hæc est veritas, vt inquit Alex. de Neuo hic
num. 5. qui idem tenuit post Petr. de Anchar in c.
Quanto, num. 93. supra de iureiur. Et ita acci-
piendo viginti solidos pro paruis, & communiter
currentibus, iste textus optimè probat beneficium
quantumuis tenue de iure communi obligare ad
personalem residentiam.
4 Dixi de iure communi, quia ex generali con-
suetudine beneficia simplicia residentiam non re-
quirunt, nisi aliud sit inductum de iure speciali, vt
notat glos. in cap. Gratiæ in ver. de iure teneri, de
rescript. lib. 6. Lap. alleg. 36. in princ. Felin in c. De-
iectus, il 2. num. 1. de rescript. Rebuff. in Praxi be-
nefic. in tit. dispensatio de non resid. n. 8.
5 Secundò nota ibi, *vel quod eidem Ecclesiæ non
deseruiat*; hos duos casus æquiparari, videlicet ha-
bere plura beneficia ad sustentationem sufficiētia;
vel habere alterum, & in illo non residere: nam
quodcumque istorum sub disiunctione positorum
probetur, silentium imponitur, vt in textu, Vnde
sicut pluralis priuari potest beneficio, ita & non
residens, vt hic notat glos. vlt. Innoc. in princ. Host.
in 2. & alii communiter. Verum hodie ista æqui-
6 paratio non procedit, quia ex Concilio Tridenti-
no cap. 17. sess. 24. obtinens beneficium sufficiens, si
ab Ordinario obtineat secundum, etiam insufficiēs,
adepta pacifica possessione secundi, perdit primum
ipso iure; & si vtrumque retinere perrexerit, vtro-
que remanet ipso iure priuatus, ex cap. 4. sess 7 vt
scripsi plenè in cap. De multa, in 1. notab. n. 3 & in
cap. Cum iamdudum, num. 37. 44. & 70. infra de
præben. & sic hodie duriùs agitur cum plurali, quā
cum absente, qui non est priuatus ipso iure, sed pri-
uandus per sententiam, vt hic.
7 In glos. *percipere*. Nota bene hanc glossam iun-
cto textu, quod impetrans potest quidem oppo-
nere, quod beneficium sit exigui valoris, & insuf-
ficiens ad necessariam vitæ sustentationem tempo-
re collationis dumtaxat, sed non postea, vt c. Di-
lectissimi, 8 quæst. 2. Propterea enim hic Papa non
respondit allegationi eius, qui excipiebat de te-
nuitate beneficij, quia huiusmodi allegatio post
collationem non erat iuridica; nam ex quo semel
consensit, quamuis paupertate laboret, non po-
test amodo dissentire, sed debet proprijs manibus
sibi victum quærere, cap. Clericus victum 91. dist.
& ita hic notat glos. præalleg. Io. Andr. post. Aegid.
num. 1. in ver. vix, Cardin. num. 1. in 1. oppositione,
Anch. in 1. notab. Abb. num. 6. & Io. de Anan. n. 2. in
8 1. notab. Ex hoc notabiliter infero, vt tenuitas
beneficij non excuset beneficiatum à recitatione
diuini officij, quod efficaciter probat hoc caput,
quia sicut non excusatur à residentia ex eo quod
ex beneficio vitæ necessaria non percipiat, vt hic
patet; ita nec excusatur ab horis dicendis: nam,
vt formaliter, inquit Cardin. in clem. 1, num. 9. de
celebrat. Missar. imputet sibi si beneficium non sit
competens, quia nihilominus tenebitur ad horas
ex quo fecit se ad hoc intitulari. Idem Goffred.
in d. c. Clericus victum, 91. dist. & sequitur Syluest.
in ver. Hora num. 3. vers. Nec possunt se excusare
ratione exiguitatis, & Tabien. in eodem ver. n. 1.
in fin.

Et stringitur argumentum, quia multa sunt be-
neficia, quæ nullum omninò seruitium requirunt,
vt præstimonia, & præstimoniales portiones. Et
tamen illa obtinentes obligantur ad dicendas Ho-
ras Canonicas, vt in extrauag. Pij V. 135. quæ in-
cipit, *Ex proximo*, §. vers. 1. Declarantes, in Bullar.
tomo 1. pag 347. Ergo arctior est obligatio dicen-
di officium, quam residendi. Et consequenter si
exiguitas beneficij non excusat à residentia, mul-
tò minus ab horis dicendis, cap. Ex parte, il 3. de
decim. Cum præsertim Constitutio Pij V. vtatur
verbis illis vniuersalibus, *& qualiacumque alia
beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex
his quæ scripsit Aym. cons. 194 verb. transactionis,
col. antepenultima, vers. Secundò, & vers. Tertiò,
& cons. 227 Goffredus, num. 12. vers. Octauo con-
sidero. Ex quibus patet quam malè Salas in 1. 2.
9 quæst. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 17. num. 154. in fin.
scriptum reliquerit beneficiatum non teneri diui-
num officium recitare, cum dubitat an beneficium
sit tenue, necne: imo enim ad hoc obstringitur
non modo cum dubius est, quo casu tenetur sequi
ex præcepto partem tutiorem, vt probaui latissimè
in cap. Ne innitaris, à num. 114. vsque ad nu. 125.
supra de Constitut. sed etiam quando est omnino
certus de exiguitate beneficij, vt ex dictis constat.
10 Ex facto quæsitū est an posito tenore fundatio-
nis infrascriptæ beneficium, de quo agitur, sit Sa-
cerdotale, ita vt actu Sacerdoti sit conferendum.
Vsufructuariæ teneantur, & debeant manute-
nere vnum Capellanum, seu Presbyterum, qui
omni die celebret, & celebrare debeat Missam
vnam in Ecclesia per ipsum testatorem fundata, &

post

post earum obitum per. N. & N. quos elegit, in
patronos dictę Ecclesiæ, manuteneri debeant duo
Capellani, qui omni die residentiam faciant in di-
cta Ecclesia, & qui celebrent, & celebrare de-
beant Missam in eadem.

Præsens quęstio duas habet inspectiones. Altera
est, An capella, de qua agitur, sit Sacerdotalis. Al-
tera an requirat sacerdotium actu. Quoad primã
inspectionem, omissa priori clausula fundationis,
de qua inter partes non controuertitur, videtur
respondẽdum capellam esse Sacerdotalem ex po-
sterioribus illis verbis; Manuteneri debeant duo
Capellani, qui omni die residentiam faciant: Non
quia directè testator iusserit eligi Capellanos Pres-
byteros, sed quia censetur voluisse, vt eligan-
tur Capellani, qui per seipsos Missas celebrent,
quod perinde est, ac si voluisset vt Presbyteri eli-
11 gerentur. Quamuis enim sępè aliàs S. Congrega-
tio Concilij, & præsertim die 6. Iulij 1581. quam
Rota secuta est in causa Romana Capellaniæ co-
ram Card. Pamphil. declarauerit non teneri Ca-
pellanum sacros Ordines suscipere, sed per alium
Missarum oneri satisfacere posse, dummodo in
fundatione cautum non sit, vt Capellanus per se-
ipsum celebret, secundum opinionem Lapi in suis al-
12 legat. videlicet 36. 116. & 117. Nihilominus in ca-
su præsenti satis videtur cautum in fundatione, vt
Capellanus debeat per seipsum inseruire ea illis
verbis. Et qui omni die residentiam faciant in di-
cta Ecclesia, ex pluribus.

13 Et primò, quia cum dicta capella, nec paro-
chialis sit, nec collegiata, ac proinde onus non
habeat curæ, vel chori, ex nullo alio capite pote-
rat exigere residentiam, quam ratione celebra-
tionis Missarum. Sed oneri residentię de iure etiã
in beneficijs simplicibus non potest per alium sa-
tisfieri, vt hic. & in cap. super inordinata, vbi DD.
infra de præben. Ergo nec Missis celebrandis, qua-
rum ratione in casu præsenti requiritur residentia,
14 idest personale seruitium. Nam alioquin onus re-
sidentię frustra fuisset impositum à testatore, nisi
Capellanus teneretur per seipsum inseruire, cap.
Quia nonnulli supra, eod. Benè Card. in Clem. vni-
ca, num. 22. de foro compet. vbi ait onus residen-
tiæ esse intelligendum cum effectu; pręsertim
cum hoc casu Capellani arctentur ad residentiam
continuam, vt in verbis, *omni die*.

15 Et per hoc respondetur ad allegat. Lap. 116. n. 9.
in fin. vers. Etsi dicas, vbi dicit Parochum licet te-
neatur ad residentiam, posse tamen per alium ce-
lebrare, cum non teneatur per seipsum. Id enim
si verum est, procedit quia illa residentia in Paro-
cho satis operatur, idest, quoad Sacramentorum
administrationem, Verbi Dei prædicationem, &c.
At in casu, de quo agitur, esset omnino inutilis,
cum nullum aliud onus adsit, quàm celebratio
Missarum.

16 Secundò, Residere nihil aliud est, quã deseruire,
vt hic est textus apertus in illis verbis, *vel quod
eidẽ Ecclesiæ non deseruiat*, & notat Host. in Sum. de
Cler. non resid. nu. 2. vers. Qualiter autem, & ex-
pressius Card. in Clem. 1. nu. 22. vers. Decimoter-
tio quæro, de foro comp. Sylu. in verbo Residen-
tia, in princ. Præposit. in cap. Peruenit, n. 4. vers.
Et nota quod residere est deseruire, 7. quæst. 1.
Sed Capellani hoc casu tenentur residere per se-
ipsos, cum non admittatur residentia per substitu-
tum, d. cap. Super inordinata: Ergo etiam tenen-
tur per seipsos inseruire. Vnde Nauarr. cons. 6.
num. 3. de Cler. non resid. asserit, hæc verba *resi-
17 deat, intersit, canet, vel seruiat*, esse æquipollentia,
cum præsertim residentia, de qua in casu nostro, sit
de illa specie arctiori, quam ponit Innoc. in c. fin.
in fin. de præben. ob verba illa fundationis, *omni
die*. Quo casu requiritur seruitium magis præci-
sum, vt per Innoc. ibi: & Nauar. cons. 4. num. 4.
de Cler. non resid.

Tertio. Cum testator locutus est de residentia,
dicendus est intellexisse de illa, quam requirunt
huiusmodi beneficia simplicia de iure comm. vt
in hoc c. Oldr. cons. 140. n. 3. ver. Etsi dicatur, Re-
buff. in prax. tit. de non resid. n. 7. Aneh. cons. 233.
18 num. 3. Sed beneficia simplicia de iure communi
requirunt residentiam personalem, vt dixi supra
in 1. notab. & tradit Abb. in d. cap. Super inordi-
nata, num. 5. vbi nota, inquit tex. apertum, quòd
quis tenetur per se deseruire etiam in beneficio
simplici. Et est communis DD. conclusio, vt testa-
tur Nauar. cons. 6. num. 2. de Cler. non resid. Ergo
& beneficium de quo agitur requirit personalem
residentiam, quasi videatur redijsse ad primæuam
naturam suam, arg. l. Si vnus, §. Pactus ne pete-
ret, ff. de pact.

19 Quartò. Verba illa fundationis, *& qui cele-
brent*, &c. faciunt relationem præcedentium cum
omnibus qualitatibus, Bart. in l. Si quis seruus,
§. fin. vers. Sed quæro, de leg. 2. Alex. cons. 112.
num. 2. lib. 1. & cons. 145. num. 1. lib 2. Sed verba
illa antecedentia, *qui omni die residentiam faciant*,
&c. importent onus personale, vt superiùs dictum
est. Ergo etiam illa immediatè sequentia, *& qui
celebrent, & celebrare debeant*, &c. idem onus per-
20 sonale important præsertim ob dictiones gemina-
tas, *celebrent*, & *celebrare debeant*, &c. quæ osten-
dunt magis enixam fundatoris voluntatem, vt in
terminis Paris. cons. 50. num. 15. lib. 4.

Quintò. Hanc opinionem videtur sequi Lap.
alleg. 117. n. 2. vers. Nec etiam requirit. Vbi sen-
tit Presbyterum tunc posse per alium inseruire, cũ
verba fundationis illum non arctant ad resid. Et
idem Lap. alleg. 35. num. 4. vbi ait satis esse per
Vicarium deseruire, vbi non exigitur à iure perso-
nalis residentia, quasi sentiat oportere deseruire
per seipsum, vbi personalis residentia requiritur, vt
in casu præsenti; & loquitur in terminis Capella-
21 niæ, & de communi vsu loquendi fundatorum in
hac specie testatur Nauar. cons. 6. num. 6. de Cler.
non resid. vbi ait secundum vulgarem modum in-
telligendi eorum, qui fundant huiusmodi Capel-
lanias, per residentiam intelligi personalem.

22 Quæ confirmantur ex prouisionibus immediatè
subsecutis de Sacerdotibus, quæ multum faciunt
ad cognoscendum an Capella sit Sacerdotalis, vt
in specie Paris. d. cons. 50. num. 19. lib. 4. Lamber.
de Iurepatr. in 1. parte lib. 1. in 2. quæst. princi-
palis, art. 4. & lib. 2. quæst. 7. art. 3. num. 22. Et dixit
Rot. in Salamantina Cappellaniæ 12. Iunij 1598.
coram Orano. Et in Alexandrin. Decanatus 19.
Iunij 1598. coram eodem, & in Recanaten. Be-
neficij 14. Martij 1608. coram Cardinali Lancel-
lotto, quæ habetur in Recen. decis. 216. num. 2.
part. 2.

23 Nec obstat, quòd vltimo loco fuerit præsenta-
tus simplex Clericus, Aym. cons. 100. num. 11. Si-
quidem hęc pręsentatio tanquam longè facta post
fundationem Capellę non potest deseruire pro ob-
ser-

seruantia interpretatiua actus fundationis, vt decidit Rota Rom. 19 Octobris 1588. in Tirasonen. Iuris prȩsentandi coram Bubalo, & in d. Alexan-
24 drin. Decanatus coram Orano, 12. Iun. 1598. Prȩterquamquod hodie ex decreto Concil. Trident. cap. 5. sess. 25. de reform. non est in facultate Ordinarij derogare qualitatibus in fundatione appositis, etiam de consensu patronorum, vt censuit
25 S. Congregatio, & dixit Rota in d. Alexandrin. Et vbi constat de certo statu praecedenti, vt hoc casu, non attenditur vltimus status contrarius, vt in puncto dicitur fuisse resolutum in causa Caputaq. seu nullius iurisdatr. coram Clemente VIII. prima Martij 1574. & 11. Martij 1575. & in alia Perusin. sancti Bisignati coram Cardin. Pamph. 13. Martij 1588. & in eadem 17. Martij 1589.

Vltimò, pro hac sententia videtur in terminis esse indicta decisio S. Congregationis edita tempore Cardinalis Matthȩi, videlicet.

Posito tenore fundationis; Sint tres voces in prȩsentando Sacerdotem, & Capellanum d. Capellȩ, qui seruiat in diuinis eidem Capellȩ, & ibidem continuè diuina celebret, Missam, & officia diurna, & nocturna, & residentiam continuam faciat, &c.

Quaeritur an Rector dictȩ Capellȩ teneatur residere, ac munia supradicta adimplere per seipsum. S. Congregatio censuit, huiusmodi Rectorem teneri residere, ac munia huiusmodi explere per seipsum.

26 Vbi notandum est, S. Congregationem non fuisse motam ex illis verbis: *sint tres voces in praesentando vnum Sacerdotem*, &c. quia ex hoc solùm infertur, vt Capella sit Sacerdotalis, sed non infertur, vt Sacerdos teneatur per seipsum inseruire: iam enim S. Congregatio declarauerat ex verbis fundationis, quod debeat eligi Presbyter Capellanus, inferri tantum, vt Capella sit Sacerdotalis; sed tamen Presbyterum posse per alium inseruire. Sed S. Congregatio mota est simpliciter ex illis verbis: *Et residentiam continuam faciant*, quȩ important onus personale. Ex quibus eum huic parti videantur fauere ius commune, vulgaris vsus loquendi testatorum, obseruantia subsecuta, ac resolutio, S. Congregationis, videtur posse tuto responderi dictos Capellanos teneri per seipsos celebrare, ac propterea Cappellam esse Sacerdotalem.

27 Quoad secundam inspectionem, videlicet an requiratur vt Capellani prȩsentandi sint actu Sacerdotes, quod est alterum caput dubitationis per manus transmissum. Videtur negatiuè resoluendū; quia quotiescunque verba fundationis non respiciunt actum prȩsentationis, sed potiùs illius prosecutionem, satis est, vt praesentatus sit Sacerdos habitu, licet non actu, Abb. in cap. Cum in cunctis, S. Inferiora, sub num. 10. & ibi etiam Dec. n. 12. de elect. Vital. in Clem. 2. S. In illa, num. 16. post Imo. col. 10. de aet. & qualit. & sensit sȩpius Rota; & prȩsertim in causa Rom. Capellaniȩ 19. Martij 1586. & die 14. Nouembris 1586. & 23. Ianuarij 1589.

28 Et confirmatur, quia regula est in beneficijs Sacerdotalibus sufficere solam habilitatem ad Sacerdotium, c. 2. cum ibi not. de instit. lib. 6. Abb. & Dec. post Innoc. in d. S. Inferiora, Rolan. cons. 42. num. 59. lib. 1. vbi restatur de communi, & in terminis capellaniȩ Sacerdotalis de recepta opinione testatur Nauar. cons. 7. in fin. de praebend.

Prosp. Fagn. in 3. Decretal.

29 Vnde S. Congregatio censuit huiusmodi capellanias posse conferri simplici Clerico, in ea tamen aetate constituto, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quȩ requirerent obtinentem tempo-
30 re collationis esse actu Presbyterum. Verba autem prȩsentia fundationis sunt, *Manuteneri debeant duo Capellani*: quȩ habent potius tractum successiuum, quo casu nō requiritur qualitas actu, sed sufficit aptitudo, Alex. cons. 101. num. 13. lib. 7. Soc. in l. Solemus, in fin. ff. de cond. & demonstr. Dec. cons. 480. num. 8. Ruyn. cons. 9. num. 8. lib. 1.
31 Hoc enim verbum, *manutenere*, in casu prȩsenti idem importat, quod *alere*, seu *sustentare*, quod vulgariter dicitur (*mantenere*) vt in simili consuluit, Bald. cons. 110. per totum, & cons. 145 per
32 totum, lib. 3. In verbo autem, sustentationis, quod aequipollet verbo, manutentionis, adest in puncto decisio Rotȩ in d. Rom. Capellaniae die 19. Martij 1586. Vbi decidituf, verba illa in fundatione capellaniȩ Sacerdotalis apposita, nempè *pro sustentatione vnius Clerici, qui in diuinis inseruiat*, &c. non respicere actum prȩsentationis, sed illius prosecutionem; ideoque non requiri Sacerdotium actu. Atque ex his videtur concludendum, capellam praedictam esse quidem Sacerdotalem, sed non requirere Sacerdotium actu, & hȩc pars mitior videtur, & magis consona voluntati fundatoris, qui in secunda parte fundationis non meminit qualitatis Presbyteratus, sicut fecerat in priori parte.

De hac materia scripsi latissimè in cap. Vt Abbates, & in cap. Quaeris, supra de aetat. & qualitat. vbi plenè videas.

De Clericis non residentibus.

Cap. De caetero.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus existens in seruitio Episcopi percipit fructus beneficij, sed non distributiones quotidianas.*
2 *Et quid de existente in seruitio inferioris Praelati, & num. 6.*
3 *Beneficiatis absentibus de iure communi nihil debetur ex reditibus beneficij.*
4 *Absentes pro seruitio domini sui pro praesentibus sunt habendi.*
5 *Episcopi habere possunt duos Canonicos tantùm pro seruitio suo, etiam sine Capituli consensu, & non probata vtilitate Ecclesiae. Declaratur n. 12.*
6 *Praelati inferiores an vti possint opera duorum Canonicorum sine Capituli licentia, vel non probata Ecclesiae vtilitate.*
7 *Episcopus an, & qualiter pro suo seruitio habere possit vltra duos Canonicos, & num. seq.*
8 *Licentia Capituli non requiritur vt plures Canonici, quàm duo abesse possint ex causa vtilitatis Ecclesiae, sed sufficit licentia Episcopi.*
9 *Distributiones quotidianae absentibus non debentur, quantumcunque absint ex iusta causa.*
10 *Distributionum quotidianarum quae sit natura.*
11 *Canonici duo, vel Beneficiati absentes pro seruitio Episcopi an percipere debeant sine diminutione distributiones quotidianas, in quibus vniuersi Ca-*

 pituli

pituli reditus consistunt, & num. seq vsque in finem.

12 *Absentes pro seruitio Episcopi, quatenus Episcopus est, censentur abesse pro seruitio Ecclesia.*

13 *Ecclesia est in Episcopo.*

14 *Beneficiati Cathedralis Ecclesia, sicut & Canonici absentes pro seruitio Episcopi percipiunt integrè fructus beneficiorum suorum.*

15 *Canonici duo cogi possunt, etiam inuiti, Episcopo inseruire.*

16 *Absentia causa quadam probabilis est, quadam necessaria.*

17 *Distributiones quotidianas de iure communi integrè lucrantur duo Canonici in seruitio Episcopi existentes, si vniuersi Capituli reditus huiusmodi distributionibus constent. Et quid post Concilium Tridentinum n. 29. vsque in finem.*

18 *Distributiones quotidiana succedunt loco fructuum prabenda, vbi nulli sunt reditus à distributionibus distincti, & n. 23.*

19 *Intellectus, cap. Olim de verbor. significat.*

20 *Priuilegia iuris ita intelligi debent, vt aliquid operentur, & non sint elusoria.*

21 *Absentia pro seruitio Episcopi, & studiorum causa aquiparantur.*

22 *Studiorum causa absentes de iure communi integrè percipiunt distributiones quotidianas, in quibus reditus omnes consistunt.*

23 *Idem in obtinentibus ex dispensatione Apostolica Canonicatum, & Parochialem.*

24 *Canonici nullum detrimentum sentire debent ex absentia, cum non stat per eos quominus resideant.*

25 *Distributiones quotidiana debentur Canonico ab Ecclesia per vim expulso.*

26 *Item iniustè excommunicato, aut carceri mancipato, si antea solitus erat diuinis interesse.*

27 *Victualia cur dicantur distributiones quotidiana.*

28 *Distributiones quotidianæ propriè qua sint.*

29 *Canonici absentes pro seruitio Episcopi post Concliũ Tridentinum percipere debent duas tantum tertias partes distributionum, vbi alij non sunt redditus à distributionibus separati, & num seq. vsque in finem.*

30 *Distributiones vbi nulla sunt, vel tenues, tertia pars fructuum separari debet, & in distributiones conuerti.*

31 *Fictio non est tanta potentia, quanta est veritas, & naturalis actus.*

32 *Natura primaua facilius retinetur, quàm noua inducatur.*

33 *Naturalis causa prafertur accidentali.*

34 *Canonici studiorum causa absentes post Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias partes quotidianarum distributionum, in quibus redditus omnes consistunt, amissa alia tertia, qua accrescit inseruientibus.*

1 DE CAETERO. Legitur dupliciter. Primò exponendo litteram, ibi, *In seruitio tuo*, idest, Episcope; nam Episcopo loquitur secundum Host. in princ. Et iuxta hanc lecturam summatur sic. Qui est in seruitio Episcopi percipit fructus beneficij tanquam residens, sed non distributiones quotidianas. Se-
2 cundò legitur intelligendo litteram generaliter nõ tantùm in Episcopo, sed etiam in quocunque alio Prælato habente in subditos ordinariam iurisdictionem, prout intelligit Innocentius, cuius opinionem sequuntur communiter Doctores, vt hic testatur Abb. num. 3. Nam littera simpliciter dicit, *In seruitio tuo*, nec colligitur ex suprascriptione, cui hæc Decretalis Epistola directa fuerit. Et forrè Pontifex rescripsit inferiori Prælato. Et eadem ratio militat in omnibus Prælatis respectu subditorum, vt dicunt Io. Andr. Butr. Abb. & alij. Nisi tamen Canonici, vel inferiores Clerici hoc malitiosè procurarent, vel affectarent, arg. l. 2. §. Si quis caution. & l. qui mittuntur, cum duabus seqq. ff. ex quib. Can. maior. secundum Innoc. Host. & Io. Andr. Et iuxta hanc lecturam Decretalis hoc intendit; Canonicus, qui est in seruitio Prælati, fingitur residere. Diuiditur in duas partes. Primò ponit dictum. Secundò exceptionem, ibi, *Nisi fortè*.

3 Nota primò casum in iure expressum, in quo
Canonici percipiunt in absentia fructus præbendæ:
Regula enim est in oppositum, quia absentibus
nihil debetur ex reditibus beneficij; & hoc est ius
commune, cap. Cum omnes; vbi hoc notat glos.
1. supra de Constitution. cap. Peruenit, il 2. de appellat. cap. Inter quatuor, & cap. fin. infra eod. glo.
in cap. prox. in ver. deseruiat, supra eodem, Butr.
hic num. 2. & alij apud Couarr. lib. 3. variar. resol.
cap 13. nu. 3. vers. Verùm. Sed fallit in Canonicis
in seruitio Episcopi existentibus, vt hic patet. Et
4 sufficit vt absint pro seruitio Episcopi, quatenus
Episcopus est, licèt verè vtilitatem Ecclesiæ nõ prosequantur, secundum Doctores, vt latiùs dicam
infra num. 12. Ad hoc textus optimus, in l. Testamento, ff. de alimen. & cibar. lega. & in l. prædia,
§. 1. ff. de fund. instrum. vbi absentes pro seruitio
domini sui pro præsentibus sunt habendi.
5 Dicit tamen notabiliter Host. hic. num. 1. vers.
Dicas, hoc esse priuilegium Episcopi speciale vt
possit pro seruitio suo vti opera duorum Canonicorum, etiam sine Capituli consensu, & non probata vtilitate Ecclesiæ, ijdemque Canonici percipiant in absentia fructus præbendarum suarum.
6 Sed in alijs inferioribus Prælatis necessariam
esse licentiam Capituli, vel saltem probationem
necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, cap. Ex parte
tua, infra eod. Et sequitur Io. Andr. num. 1. Et
hoc modo conciliari possunt opiniones, & lecturæ,
de quibus supra in princ. licèt Butr. & Abb. ambo
nu. 3. haud fideliter videantur retulisse verba Ho-
7 stien. Nam secundum eos Host. dicit Episcopum
habere posse in suo seruitio duos Canonicos, licèt
non probet vtilitatem Ecclesiæ; sed vltra duos habere non posse, nisi de Capituli consensu, & probata Ecclesiæ necessitate, vel vtilitate. Sed verè
Host. nihil expressit de Canonicis vltra numerum
duorum; sed de Prælatis inferioribus, inter quos,
& Episcopum constituit illam differentiam vtilita-
8 tis Ecclesiæ, vt ex illius verbis videre est. Præterea in secundo casu Hostiensis non requirit consensum Capituli, & probationem prædictam copulatiuè, sicut referunt Butr. & Abb. sed alternatiuè; ait enim, In alijs autem Prælatis inferioribus requirenda est Capituli licentia, vel saltem probatio, &c. Et meritò, quia sufficit licentia Episcopi vt Canonici abesse possint ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, cap. Cum non deceat, de elect. in 6. & cap. vn. de Cler. non resident. eod. lib. Dictũ tamen ipsorum est in se verum, quia Episcopus nõ potest in suo seruitio adhibere vltra duos Canonicos, vt probatur in d. cap. Ad audientiam, infra eodem;

eodem; vbi omnes notant. Et quamuis hęc Decretalis loquatur simpliciter de Canonicis sine vlla numeri pręfinitione; tamen declarari, & restringi debet per d. cap. Ad audientiam, quod specialiter loquitur de duobus, idque Ecclesiarum vsus approbauit.

9 Secundò nota in vers. *Nisi fortè*, victualia, seu distributiones quotidianas nō deberi absentibus, quantumcumque absint ex iusta causa, sicut non debentur Canonicis in seruitio Episcopi existentibus, vt hic patet, & not. Petr. de Anchar. in secun-
10 do notabili. Etenim harum distributionum ea est natura, vt non debeantur his, qui fictè, & per iuris interpretationem, sed his tantùm, qui verè statis horis intersuerint, vt in cap. vnico infr. eod. lib. 6. innouato à Concilio Tridentino in cap. 12. vers. Distributiones verò, sess. 24. & tradit Couarr. lib. 3. variar. resolut. c. 13. num. 2. vers. Nam harum distributionum.

An autem, & in quibus casibus obtinētes beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs licitè percipere possint in absentia fructus præbendę, vel distributiones quotidianas, scripsi latissimè in cap. Licet, infra tit. prox. à num. 15. vsque ad num. 171.

11 QVAERO, An duo Canonici, vel Beneficiati absentes pro seruitio Episcopi percipere debeant integrè distributiones quotidianas, in quibus vniuersi Capituli reditus consistunt.

Contigit hic casus in Ecclesia Cathedrali Leiriensi, in qua non sunt præbendæ distinctè, neque aliqui fructus, vt vocant, grossi; sed omnes redditus Mensę Capitularis consistunt in distributionibus quotidianis, quę diuiduntur inter beneficiatos horis Canonicis, & diuinis officijs interessentes, ac inter eos, qui pro interessentibus habentur. Sed cum eiusdem Ecclesiæ Episcopus duos ex his beneficiatis in suo seruitio detineat, & eorum opera vtatur in causis visitationum, & alijs similiter iustis, & honestis, ab eodem Episcopo quæsitum est.

An stante decreto, cap. 12 sess. 24. Concilij Tridentini ijdem duo beneficiati, vt præfertur, in seruitio Episcopi existentes percipere debeant sine diminutione huiusmodi distributiones.

12 Pro solutione præsentis dubij supponendum est duos Canonicos, qui absunt pro seruitio Episcopi, percipere fructus prębendarum suarum, iuxta textum hic, & in d cap. Ad audientiam, infra eodem, & vtrobique notant Doctores Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vicar. Episc. num. 5. & tit. de dispens. de non residen à num. 37. Syluest. in summa in ver. residentia n. 7. & Nauarr. in Man. cap. 25. num. 121.

Ratio est quia absentes ab Ecclesia pro seruitio Episcopi, vbi seruitium vel necessarium, vel vtile est Ecclesię, & respicit Episcopum, quatenus Episcopus est, iuris censura pręsentes reputantur, & censentur inseruire Ecclesiæ. d.c. Ad audientiam, ibi, *cum absentes dici non debeant, sed præsentes, qui tecum pro tuo, & ipsius Ecclesiæ seruitio commorantur*. Et seruitium Episcopi quatenus Episcopus est, censetur quasi seruitium Ecclesię, cui pręsidet, cum Ecclesia sit in Episcopo, cap. Scire debes, 7 q. 1. c. Similiter, 16. q. 1. cap. Hęc huius placiti, 12. q. 2. & notat hic glos. 1. Host. in princip. & reliqui omnes Et quamuis Innocen. dicat oportere vt necessitas, & vtilitas vel Episcopi, vel Ecclesię adsit, tamen intellexit de Episcopo, vt Episcopus est; tum quia allegat textum in d. cap Ad audientiam, qui hunc habet sensum, vt mox patebit. Tum quia Innocentius subdit: aliàs cum non pertineret ad officium suum, non posset eis pręcipere, cap. Quia frater, 7. quęst. 1. & notatur in cap. Ad aures, supra de tempor. ordinat. Itaque sicut absens pro vtilitate, & seruitio suæ Ecclesiæ percipit fructus beneficij, quia residere, & illi inseruire censetur, cap. Ex parte tua infr. eod. cap. Cum non deceat, de elect. lib. 6. Sic eadem censura iuris absentes in seruitio Episcopi dummodò seruitium ad eūdem, quatenus Episcopus est, & ad Ecclesiæ vtilitatem ordinetur, omnes beneficij fructus percipere debent. idque apertè elicitur ex textu in d cap. Ad audientiam, inf. eod. qui cum in principio egerit de absentibus pro seruitio Episcopi; postea in fine dicit eos in Episcopi, & Ecclesię seruitio, commorari, plane significans seruitium Episcopi vsque adeo cum Ecclesiæ seruitio esse coniunctum, vt qui pro seruitio Episcopi absunt, in Ecclesiæ seruitio commorari dicantur.

14 Quæ omnia habent locum non solùm in Canonicis, verumetiam in quibusuis alijs eiusdem Ecclesię beneficiatis, prout supponit Innoc. hic in princ. & ferè omnes in d cap. Ad audientiam, Syluest. in ver. residentia, n. 7. Rebuff. vbi supra, n. 36. & Nauarr. d. cap. 25. num. 121.

15 Qui sanè duo Canonici, vel Beneficiati nō solùm vltrò debent suo Episcopo inseruire in his, quæ respiciunt ipsius, & Ecclesiæ vtilitatem, vt ex proximè relatis patet; verumetiam ad id inuiti ab eodem possunt cogi, vt sentit glos. in d. cap. Ad audientiam, in ver. Vt duo, in fine, ibi, *vltra duos non posse cogere*, & ibi etiam Abb. num. 3. post In-
16 nocen. in d. cap. De cætero. Quo fit vt causa absentiæ pro seruitio Episcopi non solum sit iusta, & probabilis, verumetiam necessaria, propterea quod est iustificata, & approbata à iure, atque includens necessitatem, quia potest quispiam illorum ad absentiam necessariò cogi, prout in causa militiæ, legationis, & similium resoluunt glo. fin. in princ. Bart. & DD. in l. vlt. ff. de in integr. restitut. Ias. num. 3. ibidem, & recentiores, in §. Rursus instit. de action. dum distinguunt causas absentiæ, vt quædam sint probabiles, & necessariæ simul; aliæ verò probabiles tantùm, & non necessariæ, veluti causa studij, ex qua etsi quis possit abesse, non tamen cogitur necessariò.

17 Quibus ita suppositis, verius videtur in casu de quo agimus, duobus Canonicis, seu beneficiatis Ecclesiæ in seruitio Episcopi absentibus, quod spectat ad iuris communis dispositionem, dari debere sine diminutione huiusmodi distributiones, ex sequentibus.

18 Primò, quia in Ecclesijs, in quibus non sunt præbendæ distinctæ, neque etiam fructus grossi, sed omnes redditus consistunt in distributionibus, quæ singulis diebus, & horis distribuuntur inter illos qui intersunt, & nihil datur non interessentibus; tales distributiones succedunt in locum præbendarum, & fructuum, quos grossos communiter appellamus, vt expressè notat glos. penult. vers. Et ad hoc facit, & vers. Sed quid dicis, in cap. vn. inf. eod. lib. 6. quam ibi sequuntur Gemin. §. Qui vero, num. 14. Franc. num. 8. & reliqui omnes. Sed in Ecclesia prædicta nullæ sunt pręb endæ, aut fructus grossi, sed totum in distributionibus consi-

stic, quę interessentibus distribuuntur, & nihil datur eis, qui non intersunt. Ergo tales distributiones iure debentur beneficiatis in Episcopi seruitio commorantibus, cum ex iuris dispositione illis debeantur fructus suarum præbendarum.

19 Secundò, pro hac sententia facit textus in cap. Olim, de verbor. signif. iuxta intellectum glos. penult. & aliorum ibidem post Host. & Io. Andr. quos referunt, & sequuntur glos. pragm. sanctionis, tit. Quo tempore quisq; debet esse in Choro, §. Iubet, ver. Distributiones. Paris. cons. 32. num. 7. lib. 4. Anton. de Butr. & alij complures hic, secundum quos in d. cap. Olim manualia beneficia, hoc est distributiones quotidianæ debentur ei, qui non intererat horis, & iuris censura residere fingebatur, quia videlicet in Ecclesia, de qua textus ille agit, non erant præbendæ distinctæ, aut aliqui fructus grossi, sed omnes reditus consistebant in illis manualibus beneficijs, seu quotidianis distributionibus, quæ cum succedant in locum fructuũ præbendę, quos Canonici singuli habere debent, cap. Relatum de præben. ne detur Canonia sine præbenda, cap. Dilectus, il 1. eod. tit. hæ distributiones sapiunt naturam fructuum præbendæ, in quorum locum subrogantur in his Ecclesijs, quæ alios fructus non habent, iuxta regulam textus in cap. Ecclesia, vt lit. penden. Vnde sicut in Ecclesijs habentibus præbendas, & fructus grossos, tales fructus debentur his, qui in Episcopi seruitio commorantur, vt ex initio relatis patet: sic in alijs Ecclesijs, vbi nec prębendę, nec alij grossi fructus habentur, sed reditus omnes in distributionibus constant, illas absentes in Episcopi seruitio habere debent.

20 Tertiò, suadetur hæc sententia ex hoc, quia certum est priuilegia à iure communi indulta semper ita esse intelligenda, vt iuxta concedẽtis intentionem operentur, ne aliàs sint frustratoriæ, cap. In his, vers. Cum autem, de priuileg. cap. Si Papa, eod. tit. lib. 6. tradunt Ant. de Butr. cons. 19. n. 3. Cranett. cons. 135. Rebuff. in prax. tit. de differentia inter rescriptum, & priuilegium, n. 10. Si autem in his Ecclesijs, in quibus nulli sunt fructus grossi, & totum in distributionibus consistit, huiusmodi distributiones non deberentur absentibus in seruitio Episcopi, vtique priuilegium, de quo in hac Decretali pro his, qui in Episcopi seruitio cõmorantur, nihil omninò operaretur, sed elusorium esset, quod absurdum est, & contra iuris intentionem, prout arguit, & concludit glos. fin. communiter recepta, in cap. licet, infra de pręben.

21 Quartò, vrget maximè pro hac parte quod iuxta communes traditiones ęquiparantur in iure qui in scholis studiorum causa absunt, & qui in Episcopi seruitio existunt, vt hic per glos. fin. & Doctores, & per Host. in summa hoc tit. §. Qualiter, Hoied. de benef. plur. in cap. 10. num. 8. sed studen-
22 tibus debentur omnes præbendarum, seu beneficiorum fructus integri, exceptis distributionibus quotidianis, cap. fin. de Magistr. cum simil. Ergo & absentibus in seruitio Episcopi, ita vt aliquid eis non subtrahatur præter quotidianas distributiones, vt hic patet in vers. *neque quidquam subtrahi debeat*, &c. At iure constitutum est vt in Ecclesijs, in quibus beneficiati non habent alias prębendas, aut massam grossam, & totum in distributionibus consistit, huiusmodi distributiones dentur absentibus in studio, vt constat ex his, quę notant glos. fin. in d. cap. Licet de præben. Host. in summ. tit. de Magistr. nu. 9. Oldrad. cons. 300. n. 10. glos. pragmat. sanct. tit. quo tempore quisque debet esse in Choro, §. Iubet, in ver. distributiones, Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 31. num. 12. & Crauett. cons. 125. nu. 24. Ergo eo casu dari etiam debent absentibus pro seruitio Episcopi. Quod in hac specie probat idem Hostien. vbi supra. & Abb. hic vers. Secundo quęritur. Quibus addo à fortiori easdem distributiones dari debere absentibus in seruitio Episcopi: nam causa studij quamuis sit iusta, & probabilis, nihilominus non est necessaria; cum tamen hæc inseruiendi Episcopo non solùm iusta, & probabilis, sed etiam necessaria sit, vt ex supranotatis constat.

Et confirmatur hoc ipsum ex nonnullis declarationibus S. Congregationis Concilij. Aliquando enim censuit legentem Theologiam quandiù legit pro residente haberi vt recipiat omnes fructus, pręter distributiones quotidianas, supposito, quod adsit massa grossa, seu prębenda, &c. Sanè verba illa *supposito*, &c. declarant ea, quę immediatè præcedunt, ibi, *præter distributiones quotidianas*, &c. Et ita sensus est vt non debeat illas percipere si adsit massa grossa, seu prębenda; Quòd si non adsit, vt quia totum consistat in distributionibus, eas percipere debeat. Ergo supposita prędicta æquiparatione eorum, qui student, & qui Episcopo inseruiunt, declaratio illa satis concludit vtroque casu deberi quotidianas distributio-
23 nes, vbi nulla adsit massa grossa, seu præbenda. Id ipsum constat ex alia declaratione Eugub. in hæc verba [Si nullæ sint præbendæ eo quod Canonicatus tantum distributiones habeant, idem statuendum est, quod de præbendis, cum in illarum locum succedant, &c.] Item ex alia Casalen. quæ sic se habet. [Canonicatum, & Parochialem habẽs ex præscripto Bullæ Pij V. distributiones quotidianas lucratur, si Canonicatus consistat solùm in distributionibus quotidianis non habens præbendam.]

24 Postremò, si Episcopus potest, vt supra notauimus, compellere beneficiatos vt ad ipsius seruitiũ accedant, & ita absentia hęc non solum probabilem, verumetiam necessariam inducit. Contra iustitiam videtur vt qui potest ad Episcopi seruitium per censuras, vel aliter cogi, & parere tenetur, dum sic coactus, & impeditus ab Ecclesia recedere compellitur, amittat huiusmodi distributiones; Cum imputari non debeat ei, per quem non stat si non faciat quod per eum fuerat faciendum, vt in Regula sexti imputari, & in regula cum non stat. Et nemo debeat incurrere in pœnã, aut detrimentum sentire pro eo, ex quo pręmium, & laudem promeretur, quia officium suum nemini debet esse damnosum, cap. a. vbi glos. de fideiussor. & cap. Cum non deceat, in princ. vbi glo. a. de elect. lib. 6. Itaque vbi Canonicus suo Episcopo obtemperans inseruit eidem, & propterea abest; non debet ipsi imputari quod horis, & diuinis officijs non interfit: Insuper sic obtemperans in re licita, & necessaria, pręmium, & non dispendium sentire debet. Sed imputaretur sibi, dispendiumque sentiret, & officium suum ei damnosum esset, si quandiu sic inuitus, & obediens degit in seruitio Episcopi, amitteret quotidianas distributio-
25 nes. Ergo, &c. Porrò is, per quem non stat, quominus in suo beneficio resideat, nullum ob non
resi-

residentiam detrimentum sentire debet. Ac propterea resoluunt Doctores Canonicum expulsum per vim, cui resistere non potest, veluti per potentiam alicuius coactum ab Ecclesia recedere, distributiones quotidianas percipere debere. Calder. cons. 17. notatur in d. cap. vn. infra eod. lib. 6. Et testatur communem esse opinionem, Paris. cons. 32.
26 num. 19. lib. 4. Couarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 8. vers. Decimò. Idemque in eo qui abest, & non inseruit propter excommunicationem, vel carcerem absque sua culpa, tradit Felin. in cap. Apostolicæ, num. 12. de except. Paris. & alij, vt per Guttiert. in Quæstionibus Canonicis, cap. 1. n. 137. declarantes hoc procedere in eo, qui ante excommunicationem, vel carcerem solitus erat diuinis interesse. Ergo, saltem in casu, vbi nulli sunt fructus, idem dicendum in eo, qui absque sua culpa, vel fraude aliqua cogitur inuitus commorari in seruitio Episcopi.

27 Quibus non obstat hęc Decretalis, vbi est expressum, absentibus in seruitio Episcopi dari non debere victualia, vbi glos. & Doctores interpretantur victualia esse distributiones quotidianas, quia sic appellantur multis in locis, eoquod in victum quotidianum præstentur, vt videre est in d. c. vn. ibi: *quotidianas distributiones, quæ aliàs manualia beneficia, seu victualia nuncupantur*, & in c. Olim, de verbor. significat. Vnde hinc multi deducunt huiusmodi quotidianas distributiones nunquam deberi absentibus pro seruitio Episcopi: nam respondetur textum nostrum, ac Iura omnia, quæ in contrarium facere videntur, procedere in distributionibus quotidianis, quæ distinguuntur à fructibus grossis, & à præbenda, hoc est in illis, quę vltra fructus grossos, aut præbendas distribuuntur inter eos, qui horis Canonicis intersunt; quia hæ sunt veræ, & propriæ distributiones, de quibus agunt textus, & DD. in contrarium citati, dum dicunt distributiones quotidianas nō dari his, qui Episcopo inseruiunt, docent, aut student in Scholis, prout constat ex supra relatis, & explicant glo. in Extrauagan. 1. in ver. In totum, Ne sede vacan. inter Communes, glos. penult. & DD. in eod. cap. vn. de Cler. non resident. in 6. glos. & alij in cap. Licet, de præben. glos. pragmat. Sanct. tit. Quo tempore quisque debet esse in Choro, §. Iubet, in ver. Distributiones, Rebuff. in concordatis, tit. de collat. §. Primum, versic. Distributionum, Paris. cons. 32. num. 5. & cons. 33. num. 2. lib. 4. Couarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. in princ. quæ procedere non possunt in alijs distributionibus, quæ distribuūtur in Ecclesijs, vbi nulli sunt fructus grossi, aut Præbendæ, & omnes reditus in distributionibus consistunt. Nam cum succedant in locum præbendæ, & massę grossæ, non incongruè fructus dici possunt. Quapropter de iure communi sine diminutione dari debent absentibus in Episcopi seruitio, cum illis aliàs dari debeant fructus suarum præbendarum. Quod verum esse constat etiā ex hac Decretali, ex d. cap. Licet, & cap. Cum non deceat, de elect. in 6. dum disponunt absenti in Episcopi seruitio, vel in Scholis, aut pro Ecclesiæ vtilitate deberi omnes fructus, præter distributiones quotidianas.

29 Cæterùm quæ superiùs dicta sunt, procedunt quidem inspecta iuris communis dispositione, secundum quam absentes ex legitima causa percipere debent integras distributiones, in quibus vniuersi Capituli reditus consistunt. At post Concilium Tridentinum ita sunt temperanda, vt sic absentes percipiant duas tertias illarū partes dūtaxat, amissa alia tertia, quæ inseruientibus accrescit.

Differentiæ ratio ea est, quia de iure communi, ne priuilegium sit elusorium, & ne detur Canonia sine Præbenda, vt considerant glos. & DD. in d. cap. vn. distributiones omnes eo casu succedunt loco fructuum; ideoque absentes pro seruitio Episcopi illas percipere debent absque diminutione, quemadmodum sine diminutione fructus pręben dæ perciperent, si à distributionibus essent distincti, vt habetur in d. cap. Ad audientiam, infra
30 eod. ponderando verbum, *integrè*. Sed aliud dicendum est post Concilium, quia decreto cap. 3. sess. 21. statuitur, vt vbi nullæ sunt distributiones, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur, ab Episcopo separetur tertia pars fructuum præbendæ, & in distributiones quotidianas conuertatur, quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros diuinis interessentes proportionabiliter diuidātur. Ex men-
31 te igitur S. Synodi est, vt in illis casibus, in quibus distributiones succedunt loco fructuum, tertia illarum pars retineat primęuam naturam distributionum, in quas etiam veri fructus ex præscripto Concilij debuissent conuerti: absurdum enim esset, vt magis operaretur fictio in casu ficto, quàm veritas in casu vero, cum fictio non sit tantæ potentię, quantę est veritas, & naturalis actus, vt inquit Bald. in l. 4. C. ad Velleianum, & cons. 337. In primis videndum num. 2. vers. Item nec debet, lib. 1. & Paul. de Castr. cons. 21. Primum dubium, in fine lib. 1. Sed in casu vero absentes ex iusta causa, si veri fructus extarent, deberent amittere tertiam illorum partem ob cōuersionem ab Episcopo faciendam in distributiones quotidianas. Ergo illam amittere debent etiam in casu ficto, idest, cum distributiones per fictionem, seu iuris interpretationem in locum fructuum subrogantur. Pręterquamquod ex contrario sequeretur, vt plus perciperent absentes in illis Ecclesijs, in quibus reditus omnes consistunt in distributionibus, quàm in illis, in quibus extarent fructus à distributionibus distincti, quia hoc secundo casu absentes pro seruitio Episcopi perciperent solummodo fructus, amissis distributionibus, cum tamen in primo nihil prorsus amitterent. Et sic distributiones quotidianæ inductæ ad diuini cultus augmentum, operarentur illius diminutionem contra iuris regulas, & contra rationem expressam in d. cap. 3. sess. 21. ibi, *ne qua in parte minuatur diuinus cultus, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur*.

32 Quibus accedit, quod facilius primæua natura retinetur, quàm noua inducatur, arg. l. per retentionem, C. de vsufr. & l. 2. vbi Bald. in 3. notab. C. de fideicomm. Et naturalis causa pręfertur accidentali, Abb. cons. 70. Videtur, num. 2. vers. Præ-
33 terea, lib. 1. Sed fructus prębendę ex pręscripto Concilij debent eorum naturam immutare pro tertia parte, & nouam accidentalem distributionum induere. Ergo longè magis eandem naturam retinere debent pro tertia parte reditus illi, qui iā à principio sunt verę distributiones quotidianæ.

34 Postremò sæpiùs respondit S. Congreg. Concilij, absentes studiorum causa percipere debere fructus prębendę tantùm, amissis distributionibus quotidianis.

Quod

Quòd fi vniuerfi Capituli reditus huiufmodi diftributionibus conftent, lucrari debere duas tertias illarum partes, amiffa alia tertia, quæ inferuientibus accrefcit. Ergo idem dicendum in Canonicis abfentibus pro feruitio Epifcopi propter æquiparationem, de qua fupra num. 21. arg. cap. Inter corporalia, de tranflat. Epifc. cum fimilib.

De Clericis non refidentibus.

Cap. Ex parte.

S V M M A R I V M.

1 *PRælatus, vel Clericus non refidens, qui citatus non reuertitur, priuandus eft, nifi habeat iuftū impedimentum.*

2 *Prælatus abfens etiam per decennium ex hoc folo non cenfetur habere Ecclefiam pro derelicta.*

3 *Rediiffe non dicitur, qui ftatim recedit.*

4 *Prælatus qui ad Ecclefiam reuertitur, & ftatim recedit, amplius non eft monendus.*

5 *Prælatus abfcedens, cui certus terminus fuit præfixus ad redeundum, lapfo termino priuari poteft fine alia monitione.*

6 *Dummodo in conceffione licentiæ fuerit monitus redire in termino.*

7 *Priuatio reuocatur poftquam Prælatus abfens docuerit de legitimo impedimento.*

8 *Epifcopus, qui tantum præeffe defiderat, & non prodeffe, non eft attendus Epifcopus.*

9 *Prælati curam animarum habentes tenentur in fuis Ecclefiis perfonaliter refidere.*

10 *Refidentiam Paftorum an Concilium Tridentinum definierit effe de iure diuino, vfque ad num. 20. & num. 28.*

11 *Epifcopi tam præfentes, quam abfentes an poffint paftoralia munia alijs delegare, & num. 28. & 67. verf.* Demum non obftat.

12 *Affiftere an importet perfonalem præfentiam, & num. 31.*

13 *Papa habet curam, vigilantiam, & follicitudinem omnium Ecclefiarum, & populi Chriftiani in vniuerfo orbe.*

14 *Deferere quid fit, & num. 31.*

15 *Refidentia debet effe laboriofa, & non otiofa.*

16 *Epifcopum non habere, vel habere inutilem, paria funt.*

17 *Epifcopus quamuis poffit aliquando gregem deferere corporaliter, numquam tamen poteft illum deferere fpiritualiter.*

18 *Ius diuinum nulla poteft defuetudine aboleri.*

19 *Hæreticus eft qui negat aliquem ex articulis ab Ecclefia diffinitis.*

20 *Epifcopi, & alij inferiores, quibus cura animarum incumbit, an teneantur iure diuino in fuis Epifcopatibus, vel Ecclefijs perfonaliter refidere, & num. feq. vfq. ad n. 75.*

21 *Ambrofius Catharinus fortè omnium primus afferuit Paftorum refidentiam effe de iure pofitiuo humano.*

22 *Confuetudo inferuiendi per Vicarium in beneficio curato, & fructus in abfentia percipiendi, valida eft fecundum aliquos.*
Contrarium, num. 27.

23 *Difpenfatio ad duo curata eft de iure pofitiuo, & ideò concedi poteft per Papam, etiam fine vlla caufa.*
Contrarium num. 56. & feq. Declaratur, num. 61.
Deftruere eius eft, cuius eft condere, ibidem.

24 *Papa poteft bona Ecclefiæ curatæ in feudum concedere, & ftatuere, vt cura per Cappellanum à feudatario deputandum exerceatur, & num. 65.*

25 *Refidentiam in Epifcopatibus, & beneficijs curatis effe de iure diuino qui authores fenferint.*

26 *Refidentiæ præceptum quo fenfu dicatur effe de iure diuino.*

27 *Confuetudo etiam immemorabilis percipiendi fructus beneficij curati in abfentia, eique per Vicarium inferuiendi, eft corruptela.*

28 *Refidentiæ præceptum in Epifcopatibus, & beneficijs curatis effe de iure diuino, multipliciter oftenditur*

29 *Epifcopi tenentur præcepto diuino oues fuas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum adminiftratione, & bonorum operum exemplo pafcere.*

30 *Medium fine quo finis effe non poteft, cadit fub obligatione finis.*

31 *Abfentes dicuntur Ecclefiam deferere.*

32 *Epifcopi præcepto diuino tenentur ad curam animarum propter illarum falutem, qui eft finis obligationis Epifcopalis.*

33 *Epifcopalis dignitas inftituta eft a Domino propter officium.*

34 *Media, quibus Epifcopum vti oportet ad curam animarum, quæ fint.*

35 *Epifcopi, & Parochi iure diuino per feipfos, ac fi legitimè impediti fuerint, per alios prædicare tenentur, & nn. feqq.*
Epifcopum oportet effe Doctorem, ibidem.

36 *Paftor dicitur occidere quos tacendo noluit increpare.*

37 *Prædicatio eft munus præcipuum ipfius Epifcopi.*

38 *Paftoris officium præcepto Euangelico incumbit ipfimet Epifcopo, nec poteft alteri demandari, & num. feq. vfq ad n. 54*

39 *Vifitatio Prælati curam animarum habentis eft de iure diuino.*

40 *Officium pafcendi per bonorum operum exemplum perfonaliffimum eft, nec poteft impleri per miniftros, & nn. feqq.*

41 *Epifcopi dicuntur lux mundi.*

42 *Exemplum vitæ eft veluti quoddam perpetuum prædicandi genus.*

43 *Epifcopi debent in feipfis oftendere qualiter alios in domo Dei oporteat conuerfari.*

44 *Epifcopus pauper vt extra fuam diœcefim alteri Epifcopo inferuiat, abufus eft deteftabilis.*

45 *Agris fuis fitientibus, alieni non funt irrigandi.*

46 *Altare vnum non debet difcooperiri, vt aliud cooperiatur.*

47 *Epifcopi titulares in Ecclefia funt per accidens.*

48 *Epifcopos titulares fine rationabili caufa creare abufionis eft.*

49 *Epifcopus in diœcefi aliena non eft Paftor, fed mercenarius.*

50 *Debitor in officijs, & muneribus perfonalibus non liberatur fi per alium facit.*

51 *Sacerdos officium, vel Miffam celebrans per alium fatisfacit his pro quibus tenetur offerre, fed non fuæ obligationi.*

52 *Subftitutus non admittitur vbicumq; electa eft induftria perfonæ.*

53 *Epifcopus qualis fit eligendus.*

54 *Epifcopi poteftatem iurifdictionis accipiant immediatè*

diatè à Papa; sed potestatē Ord. immediatè à Deo.

55 *Pascendi officium incumbit Episcopo ex diuina institutione, quæ ab Ecclesia immutari non potest.*

56 *Papa quomodo dispensare possit super residentia in episcopatibus, & beneficijs curatis, & nn. seqq.*

57 *Dispensatio dupliciter accipitur.*

58 *Papa dispensare potest super euangelio illud interpretando.*

59 *Dispensatio ad plura beneficia curata quam causam requirat, & nn. seqq.*

60 *Dispensatio ad ius naturale non pertinet, sed ad positiuum.*

61 *Disputare non licet de factis Papæ.*

62 *Dispensatio non habens respectum ad bonum commune, irrationabilis est.*

63 *Acceptio personarum non debet esse apud Papam.*

64 *Bona ecclesiastica sunt Dei.*

65 *Dispensatio intuitu carnalitatis, & affectionis non dicitur dispensatio, sed dissipatio.*

66 *Dignitatem obtinens, cui sit annexum beneficium curatum, residere debet in dignitate, & constituere Vicarium perpetuum in Parochiali.*

67 *Vicarius perpetuus dicitur curatus, & Pastor animarum.*

68 *Residentiæ præceptum in Episcopatibus, & Curatis per se obligat non tantū semper, sed etiam ad sēper.*

69 *Præcepta affirmatiua in quo differant à negatiuis.*

70 *Residentiæ præceptum licet affirmatiuum, includit in se præceptum negatiuum.*

71 *Episcopales actus sunt in triplici differentia.*

72 *Pastorem ita oportet esse assiduum munijs Episcopalibus, vt actum pascendi fere nūquā intermittat.*

73 *Pascendi actus est principalis actus Episcopi.*

74 *Episcopus quandoque per accidens ad personalem residentiam non tenetur.*

75 *Episcopus quibus ex causis excusetur à personali residentia.*

76 *Impedimentum duplex.*

77 *Episcopus an possit ab Ecclesia abesse ex causa infirmitatis.*

78 *Persecutionū duæ sunt species, & quæ præbeat Episcopo iustam causam recedendi ab Ecclesia.*

79 *Negotium excusans Episcopum à residentia tripliciter consideratur.*

80 *Episcopus an possit abesse à diœcesi pro tuendis iuribus Ecclesiæ suæ, & num 88.*

81 *Et quid pro necessitate spirituali alterius Episcopi.*

82 *Episcopi licitè sunt legati ad pacem inter Principes Christianos.*

83 *Secus ad negotia temporalia.*

84 *Episcopus an, & quando licitè abesse possit à diœcesi pro negotijs vniuersalis Ecclesiæ, vel pro seruitio Papæ, & nn. seqq.*

85 *Episcopus an esse possit Officialis in Romana Curia.*

86 *Conditio personæ an, & quando excuset Episcopum à residentia.*

87 *Persecutionis tempore an liceat Prælato fugere, & plebem derelinquere.*

88 *Prælatus vt abesse possit à sua Ecclesia non sufficit legitima causa, sed requiritur etiam licentia.*

1 EX PARTE. il primo. Priuandus est Prælatus, vel Clericus non residens, qui citatus non reuertitur intra congruum terminum sibi assignatum, nisi habeat iustum impedimentum. Hoc dicit cum duobus capp. seqq. Communis diuisio. Secunda, ibi, *Quia igitur*. Et secundum Hostiensem notantur hic tria, Facti peruersio, Peruersi Monitio, & Moniti rebellis punitio.

2 Nota primò, Prælatum à sua Ecclesia absentem etiam per decennium ex hoc solo non videri Ecclesiam habere pro derelicta, nec esse ipso iure priuatum, imò nec priuandum, nisi prius fuerit monitus, & intra tempus sibi præfixum non redierit, vt hic patet, & notant Petr. de Anchar. num. 1. in 2. notab. Anton. de Butr. Abb. & Alexand. de
3 Neuo, cap. Omnes, num. 2. Aduerte tamen quia non sufficit vt reuertatur, nisi etiam permaneat: nam si rediret, & statim recederet, non videretur redijsse, cap. Relatum, supra eod. l. Aliud, ff. de verb. obligat. & l. diuortium, ff. de diuort. quæ est canonizata in c. Diuortium, de pœnit. distinct. 1.
4 Ideoque qui reuertitur, & statim recedit, amplius non est monendus, cap. Clericus, cap. Sicut, & cap. Si autem, de cohabit. Cleric. & mulier. secundum Petr. de Anchar. hic num. 3. in 4. notab. & Alex. de Neuo, num. 8. post Host. & Io. Andr.

5 Adde alium casum, in quo monitio non requiritur, videlicet cum Prælato volenti se absentare certus terminus fuit præfixus ad redeundum; tunc enim statim elapso termino priuari potest, vt sic dies pro homine interpellet, l. Magnam, C. de contrahen. stipulat. & c. Potuit, de locato. secundum Goffred. hic. Quod tamen intelligit Io. Andr. si in concessione licentiæ fuit monitus redire in termino, vt notat similiter idem Io. Andr. in c. Quoniam, num. 14. supra. Vt lite non contest. & sequitur hic Petr. de Anchar. num. 3. vers. Quærit, Io. Andr. & Cardin. num. 5. vers. Quod dic verum, &
7 vers. Quod procedit. Hoc tamen casu, sicut & cum aliàs est monitus in absentia, si doceat de legitimo impedimento reuocabitur priuatio c. Præsentium, 7. q. 1. secundum Anchar. hic in fine. Vnde etiam post lapsum terminum prudenter faciet, superior, si aliquantisper absentem expectet, vt per Innocen in cap. Extirpandæ, num. 2. vers. Imò, & post hoc, infra tit. prox. Sed hodie quomodo sit procedendum contra Prælatos absentes ex decretis Concilij Tridentini, & ex Constitutione S. D. N. Vrbani VIII. dicam in cap. proximo infra eod.

8 Secundò nota, Prælatum debere esse talem, qui possit præesse pariter, & prodesse, debet enim præesse rectè iudicando, cap. Iudicet, 3. quæst. 7. prodesse verò prædicando, & rectè administrando secundum Cardin. hic num. 2. & Alexan. de Neuo num. 5. concordat text. in cap. Licet, inf. de Regular. adeout Episcopus, qui præesse desideret, & non prodesse, non sit dicendus Episcopus, c. Qui Episcopatum 8. q. 1.

9 Vltimò nota, Prælatum teneri in sua Ecclesia personaliter residere, concordat, c. Peruenit, cum multis seqq. 7. q. 1. cap. Quia nonnulli, & cap. Relatum, supra eod. cap. Extirpandæ, §. Qui verò, infra de præben. & hodie est expressum tam de Episcopis, quam de inferioribus Curatis in Concilio Tridentino, cap. 1. sess. 23.

10 Circa hoc decretum hæsitari solet à plerisque an Concilium ibi declarauerit Pastorum residentiam esse de iure diuino. Nauar. in Manuali c. 25. num. 121. vers. Ex quo obiter notandum, relatis verbis Concilij, ex illis notat nō solum Episcopos, sed etiam Parochos iure diuino teneri ad residendum in suis Parochijs, & ad prædicandum populo, quæ alibi non videntur ita expressa. Idemque ex eo decreto colligit Alphonsus Hoied. in tract. de

benef.

benef incompatib. part. 1. cap. 1. num. 4. & Vasq.
in opusc. moral. in tractat. de benefic. cap. 4. §. 2.
dub. 1. num. 121. & videtur sensisse S. Congregatio
Concilij, vt dixi in cap. Bonæ, il 2. num. 27. supra
de postul. Prælat. Sed alij existimant ex verbis
huius decreti nequaquam colligi sanctam Synodum voluisse hoc diffinite, ad quod expendunt
singula ibi enumerata Pastoris officia: nam etsi
negandum nō sit quin munia huiusmodi sint propria Pastorum ex iure Diuino; tamen inde non
sequitur, vt ad ea adimplenda necessariò requiratur de iure diuino Pastoris præsentia. Si enim ita
requireretur, eadem officia nullo modo essent delegabilia; cum tamen passim munus prædicationis, Sacramentorum administratio, præterea cura
pauperū, & munia Pontificialia ab Episcopis tam
præsentibus, quam absentibus ritè, rectèque alteri
delegentur, vt in cap. Inter cætera, in fin. supra de
off. Ordinar. cum mult. simil. Quin etiam, vt ipsi
aiunt, neque ad oues agnoscendas, neque ad pascendas bonorum exemplo, neq; ad offerendum
pro illis Sacrificium necessaria videtur præsentia
Episcopi, cum etiam absens possit per litteras, &
per alium oues cognoscere, & bona opera facere,
& sacrificia offerre. Et confirmatur ponderando
verba illa, quæ statim subnectuntur à Concilio, videlicet; [Quæ omnia ab his nequaquam præstari,
& impleri possunt, qui gregi suo non inuigilant,
neque assistunt, sed mercenariorū more deserunt]
non enim dicit prædicta munia nō impleri ab his,
qui absunt, sed ab his, qui non inuigilant, neque
assistunt. Requiritur ergo in Episcopis vigilantia,
vt excubent animo, quantumuis absint corpore;
eam dico vigilantiam, quam se habuisse Apostolus testatur dicens, 2. ad Cor. 28. *Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum*: ipse
enim quamuis de omnibus Ecclesijs esset sollicitus, non tamen omnibus Ecclesijs præsens esse po-
12 terat. Nec refragatur verbum illud, *assistunt*,
quia positum videtur pro synonymo illius verbi,
inuigilant superius explicati, & congruè referri potest ad animum, ad solertiam, curam, & diligentiam. Sic Romani Principes ex forma iuramenti,
quod præstant Ecclesiæ Romanæ, tenentur illi cōsilijs, & auxilijs assistere opportunis, vt legitur in
Clem. Vnica, col. fin. de iureiur. & tamen hoc sine
13 corporali præsentia præstare possunt. Sed etiam
dicimus Summum Pontificem esse totius, seu vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, cap. Suspectus, in superascriptione 3. quæst. 5. eiusque regimini præsidere. Extrauag. Ex debito. de elect. & habere curam, vigilantiam, & sollicitudinem Ecclesiarum,
& populi Christiani in vniuerso orbe, cap. Cum
instantia, de cens. Clem. Pastoralis, de re iudic. nec
tamen corpore singulis Ecclesijs assistit, sed animo, & vigilantia illarum curam, & tutelam gerit,
cap. 1. de Immunit. Eccles. & extrauag. Vnigeni-
14 tus, de pœnit. & remiss. Huic autem interpretationi videtur suffragari illud verbum *deserunt* quod
contraponitur duobus illis verbis *inuigilant*, &
assistunt, & significant negligentiam, & desertionem curæ. Ad hoc l. Quisquis, C. de Agricol. &
censit. lib. 11. vbi glos. 1. exponit verbum, *desertis*,
15 idest *neglectis*. Quod sanè fieri potest, etiam Episcopo residente, arg. cap. Quia nonnulli, & cap.
Conquerente, supra eod. Vnde Concilium Aquileiense 1. in tit. de residentia Episcoporum tom. 9.
Conciliorum, pag. 698. col. 2. [Quod verò, inquit,
de Episcoporum residentia à Sacro Trident. Concilio, & Summorum Pontificum Constitutionibus
cautum est, hoc non est intelligendum, vt præsentia assideant, nihil præterea agant, cum ex sacris
Canonibus residentia sit accipienda in eum sen-
16 sum, vt sit laboriosa, non otiosa.] Hæc ibi: parificantur enim Episcopum habere inutilem, & non
habere, cap. 1. de præscript. Quam multi autem
Episcopi sunt, qui licet residentes, tamen more
mercenariorum pecus deserunt, & abijciunt curā,
quam si longissime abessent, de quibus Augustinus in d. c. Qui Episcopatum, 8. quæst. 1. & Chry-
17 sostomus in cap. Multi, 40. dist. Hinc Caietanus
in 2. 2. quæst. 185. art. 5. vers. Tertium, Quamuis,
inquit, liceat Episcopo in casu deserere gregem
suum, non tamen licet ei vnquam deserere eum
spiritualiter.

Præterea ex modo loquendi, quo vti consueuit
Concilium, facilè colligitur verbum *deserunt*, importare curæ negligentiam, & contemptum, non
autem corporalem absentiam; quippe cum in eodem cap. 1. in fine, vbi agitur de absentia personali,
loquatur Concilium per verbum, *abesse*, nunquam
autem per verbum *deserere*. Quod ipsum licet ob-
18 seruare in cap. 1. sess. 6. Postremò præcipit S. Synodus in d. cap. 1. sess. 23. tam decretum illud sub
Paulo III. quam hoc ipsum de residentia in Concilijs Prouincialibus, & Episcopalibus publicari,
redditque rationem, vt nulla desuetudine aboleātur. At quæ sunt ex præcepto diuino, nulla vnquā
possunt desuetudine aboleri, cap. Cum esses, de
testamen. & est communis omnium resolutio in
cap. Quanto, de consuetud. teste Couarr. variar.
resol. lib. 3. cap. 13. num. 9. Rationem reddit sanctus Thomas in 1. 2. quæst. 83. art. 3. ad primum,
quia lex diuina procedit à voluntate diuina; vnde
non potest mutari per consuetudinem procedentem à voluntate hominis, sed solum per authoritatem diuinam mutari posset: & inde est, vt nulla
consuetudo vim legis obtinere possit contra legem
diuinam.

Quid dicendum? Ego existimo Concilium noluisse formaliter hunc articulum diffinire: nam si
voluisset, disertis verbis expressisset, vt moris est
Patrum in definitionibus fidei: & ideirco decreta
de Pastorum residentia nō posuerunt inter Canones ad dogmata pertinentes, sed inter alia decreta de reformatione. Quinimò in d. c. 1. sess. 23.
quamuis declarauerint Episcopos obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam;
tamen hanc declarationem non posuerunt in prima parte Decreti, in qua egerunt de præcepto diuino, neque illam deduxerunt immediatè ex principijs diuini iuris, sed eam posuerunt seorsim, &
ad alium finem, videlicet ne statuta sub Paulo III.
de residentia, in sensus à sanctæ Synodi mente
19 alienos traherentur, vt in §. Ne verò. Demum
Ecclesia neminem hactenus condemnauit ex eo,
quod docuerit, vel affirmauerit etiam cum pertinacia residentiæ præceptum esse tantum de iure
positiuo Ecclesiastico; & tamen secus esset si eiusmodi articulus esset ab Ecclesia diffinitus; cap. Sicut, 15. dist. cap. Cum Christus, infra de hæret. &
docet S. Thomas in 2. 2. quæst. 5. art. 3.

Cæterum si singula vtriusque Decreti verba
accuratè expendantur, non obscurè apparebit S.
Synodum vtrobique voluisse virtualiter insinuare
obligationem Pastorum ad personalem residentiā
deduci

deduci ex præcepto Euangelico. Hue enim spectāt verba toties inculcata tam in c. 1. sess. 6. ibi: *attendentes sibi, & uniuerso gregi*, &c. & ibi: *omnium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus*. Neenon ibi: *propria etiam salutis immemores, terrenaque cælestibus, ac diuinis humana præferentes in diuersis curijs vagātur, ouili derelicto*, & in d. cap. 1. sess. 23. ibi, *cum præcepto diuino mandatum sit*, &c. & ibi, *diuinorum præceptorum memores*. Item ibi; *cùm corda Deo pateant, cuius opus non fraudulenter agere sine periculo tenentur*. Item ibi; *& mortalis peccati reatum, quem incurrit*. Non enim moris est S. Synodi de mortali culpa mentionem facere, nisi vbi agitur de transgressione legis diuinæ, vt in decreto de iustificatione sess. 6. cap. 15. Ac demum ibi, *Consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est*. Et hæc quantū pertinet ad explicationem mentis Concilij supradictis verbis inuolutā.

20 Nunc QVAERO absolutè an Episcopi, & alij inferiores, quibus cura animarum incumbit, teneantur iure diuino in suis Episcopatibus, vel Ecclesijs personaliter residere.

21 Hac de re nulla fuit cōtrouersia apud antiquos, vt Caietanus adnotauit in 2. 2. quæst. 185. art. 5. quia nullus contradicebat quin Pastores animarum tenerentur præcepto diuino ad personaliter residendum. Vnde hanc quæstionem temporum iniquitas celebrem fecit, vt inquit Soto de iust. & iur. lib. 10. quæst. 3. art. 1. & fuit diu, multumque agitata in Concilio Tridentino inter Theologos, & Canonistas, vt patet ex Actis Concilij, quæ in Arce S. Angeli asseruantur.

Et quidem Ambrosius Catharinus Archiepiscopus Compsæ in opusculo de residentia, seu in Apologia quadam contra Dominicum Sotum, & Bartholomæum Mirandam, fortè omnium primus ante Concilij publicationem asseruit residentiam in Episcopatibus, & beneficijs huiusmodi esse tantum de iure positiuo humano. Sed eius rationes infirmæ sunt, easque dissoluit Gabriel Vasq. in opusc. moral. in tract. de benef. cap. 4 §. 2. dub. 1. & de scriptis eiusdem Catharini, & quanta cum cautela sint legenda, vide quæ Cardinal Bellarm. adnotauit in opusc. de Scriptor. Ecclesiasticis.

22 Eidem sententiæ adhæsit ante Concilium Albinianus in tract. de residentia, & ex Canonistis videtur hoc sensisse Io. de Imola prout à quibusdam citatur in cap. vlt. de rescr. lib. 6. vbi tenet valere consuetudinem inseruiendi per Vicarium in beneficio curato, & fructus in absentia percipiendi. Quam opinionem nec falsam, nec prorsus veram esse audet asserere Dec. in cap. Cum omnes in 2. lect. num. 4. de Constit. eamque expressè conatur defendere ibi Andreas ab Exea, num. 18. vt refert. Couarr. variar. resol. lib. 3. cap. 13. num 9. hoc enim necessariò supponit residentiam in beneficijs Curatis nō esse de iure diuino, aduersus quod nullam vim habet consuetudo, vt resoluunt omnes in cap. Quanto, supra de consuetud. & notat
23 Couarr. loco citato. Quinimò pro hac sententia adduci potest authoritas Innocentij in cap. Cum ad Monasterium, num. 3. infra de statu Monachor. ait enim: [Nota quod quidā dicunt, & fortè non malè, quod licet in his, quæ sunt contra Euangelium, non prosit dispensatio, nisi ex causa fiat; non tamen hoc est verum in his dispensationibus, quæ fiunt contra ius positiuum tantum, sicut apparet in statutis, quæ facta sunt de Ordinibus conferendis intra certa interstitia temporum, vt 87. dist. per totam; Et quod quis non possit habere duas curas, vt notat sup. de præben. cap. De multa, & de elect. cap. Dudum. In his enim dispensationibus sufficit sola voluntas dispensatoris etiam sine causa, quod probo: nam si sola voluntaria constitutio erat causa quare aliquid prohibebatur; & sola voluntas erit causa quare prohibitio relaxetur, quia eius est destruere ius, qui illud condit, nec tenetur Princeps sua lege ligatus, vt C. de legib. l. Digna vox.] Hæc Innocentius, qui vt vides non obscurè sentit obligationem residendi in beneficijs curatis esse de iure positiuo. Nam si secundùm eum prohibitio habendi duas curas est ex voluntaria constitutione Ecclesiæ; & ideò Papa potest in ea dispensare pro libito voluntaris, etiam nulla causa subsistente: consequens est, vt obligatio residendi in vtraque sit ex constitutione Ecclesię, non autem de iure diuino, quia sic dispensatus necessariò eximitur à residentia in altetutra ipsarum, cum impossibile sit in vtraque personaliter residere: & Innocentiū totidem verbis hic referunt, & sequuntur Host. num. 3. vers. Dicunt etiam quidam, & fortè non malè, Io. Andr. sub num. 29. vers. Refert etiam Innocentius, Butr. eod. num. 29. vers. Numquid autem Papa, & alij plures.

24 Quin etiam eidem sentētię videri potest aliquo modo adhęsisse sacra Congregatio Concilij. Nam cum Papa Ioannes omnia bona Ecclesiæ Brecen. curatę in feudum concessisset Christophoro Valerę, & eius successoribus cum onere eidem deseruiendi per Cappellanum ab eis deputandum, & omnia necessaria suppeditandi; Et Comes Vacratus dicti Christophori successor Nobilis, & egens petijsset declarari, An iure ea bona teneret; Sacra Congregatio censuit hunc Comitem posse se tueri ex auctoritate Pontificis, qui fecit hoc, & facere potuit, nec Concilium reuocauit.

25 Sed contrariam sententiam, idest personalem residentiam in Episcopatibus, & beneficiis Curatis esse de iure diuino, sequitur ferè vniuersa Theologorum Schola, eamque in primis tuentur Caiet. in 2. 2. d. quæst. 185. art. 5. Franciscus Torrensis Hispanus vnus ex Theologis à Summo Pōtifice missis ad Tridentinum Concilium in speciali tractatu hac de re edito; & omnium diligentissimè Bartholomæus à Miranda Archiepiscopus Toletanus in ea controuersia, quam super hoc apud Tridentum habuit, cui aduersus Ambrosium Catharinū latissimè subscripsit Dominicus à Soto de iust. & iure lib. 10. quæst. 3 art. 1. & 2. Corduba lib. 1. Quæstionarij, quæst. 19. & Vasq. in opuscul. moral. in tract. de benefic. c. 4. §. 2. dub. 1. n. 121. Idem tenet Thomas Campeggius, qui & Tridentino Concilio interfuit, in opusculo de residentia. Nauar. in Man. cap. 25. num. 121. Couarr. lib. 3. variar. resol. cap 13. num. 9. Alphonsus Hoieda alios citans in tract. de benef. incompatib. par. 1. cap. 1. num. 4. latè Ferretr. cons. 32. num. 14. & ex antiquis tribuitur hæc sententia Gabrieli in 4. dist. 15. quæst. 18. art. 3. dub 2. & Adriano in 4. in materia de restitut. quæst. de pluralit. beneficior. quæ incipit, Quia in præmissis, Gerson. Alphabeto 24. littera Q. & 40. littera E, & 1, & 44. littera I, Quiolimo & Diui Thomæ Quodl. 9. art. 15. & in 2. 2. quæst. 185. ar. 5. prout illum citant pro hac senten-

26 tia Caietanus, Sotus, & Vasq. locis citatis: qui
omnes docent Episcopos, & Prælatos curam animarum habentes teneri ad personalem residentiã
præcepto diuino, non quidem expresso per hæc formalia verba *Episcopi resideant*, nusquam enim
hoc legitur in Euangelio; sed per verba æquipollentia, & idem importantia; *nam, & hoc ius diuinum appellatur*, vt explicat Sotus d.art.1.in 2.col.
vers. Ad horum autem perspicacem intelligẽtiam
licet fateantur Episcopos, & inferiores Curatos
posse aliquando ex legitimis causis à suis Eccle-
27 sijs abesse. Quibus addi possunt Canonistæ, qui
tenent non posse consuetudine introduci, vt quis
percipiat fructus beneficij Curati in absentia, &
illi inseruiat per Vicarium: videntur enim tacitè
sentire residentiam non esse de iure positiuo humano, quod potest contraria consuetudine aboleri, vt in cap. fin. de consuet. Hi autem sunt Innoc.in cap.Quia nonnulli, supra eod.Abb. in cap.
Extirpandæ, §. Qui verò, col.16.num.36. de præben. Archid. Gemin. & Præpos. in cap. Sacerdotibus, 31. dist. Gemin.in cap.vlt.de rescr. in 6. super
glos.fructibus, Felin.in cap.Cum omnes, num.33.
de Const.& Io.de Selua de benef.in 4.p.q.2. Quorum sententiam probauit Concilium Tridentinũ
in d.cap.1.sess.23. ibi; *consuetudine etiam, immemorabili, quæ potius corruptela censenda est*.

28 Ego verò arbitror cum Caietano loco citato
præceptum de personali residentia esse de iure diuino; & obligare semper, & ad sẽper ex sui natura,
licet per accidens quandoque non obliget. Hæ
tres assertiones sunt sigillatim probandæ.

29 Et quidem prima assertio, idest præceptum de
personali residentia esse de iure diuino, omissis
Patrum testimonijs, quæ copiosè adducit Miranda, & epistolis Athanasij, quas referunt Franciscus
Torrensis, & Sotus locis supracitatis.

Probatur primò, nam Episcopi, & omnes, quibus
cura animarũ incumbit, tenentur præcepto diuino
oues suas agnoscere, verbique diuini prædicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, & in cætera munia pastoralia incumbere. Sed hæc omnia ab his impleri non possunt, qui gregi suo non
assistunt, sed mercenariorum more deserunt: ergo
Episcopi, & omnes curam animarum habentes,
tenentur præcepto diuino gregi suo assistere, eumque more mercenariorum non deserere, & consequenter eodem præcepto diuino tenentur in suis
Episcopatibus, & Parochijs personaliter residere.
Maior propositio habetur disertis verbis in Concilio Tridentino d.cap.1.in princip. sess. 23. & patebit ex dicendis infra n.34.& seqq. Minor propositio similiter est ad litteram expressa in eodem
Concilij decreto in vers. Quæ omnia, & in cap. 1.
sess.6.ibi, *Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant*. Et est per se nota, quia non est possibile
vt oues pascantur ab eo, qui illas deserit more
mercenariorum, & fusius patebit ex dicendis infra, num.35.38.& seq.

30 Consequentia est clara, quia eadem obligatione, qua quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad
medium, sine quo finis esse non potest, S.Thomas,
in 1.par.q.19.art.3. cum omnia ordinata ad finem
habeantur sub ratione finis, vt l. Nam & Pædius, ff.
de legibus, S.Thomas in 1.2. in princ.& notant in
proposito. Caiet.& Soto vbi supra. Quod si pastores tenentur præcepto diuino ouibus suis assistere,
31 & illas non deserere; consequens etiam est, vt eodem præcepto diuino teneantur personaliter residere, quia verbum *assistere* ex propria significatione importat nedum vigilantiam, & sollicitudinem
animi, sed etiam corporalem præsentiam, l.vlt.in
fin. C.de Aduoc. diuers. iudic. & idem est quod
adesse, cap. Si quem iuncto, cap. Quamuis in fine
de procurat.lib.6.Conc.Trid.in c.4. in fine, sess.13.
similiter verbum *deserere*, quamuis aliquando significet idem quod negligere, vt superius tetigimus; tamen ex proprietate vocabuli importat
subtractionem corporalis præsentiæ, & recessum
ab Ecclesia. Vnde absentes à sacris Canonibus
passim dicuntur Ecclesias deserere, vt in cap. Si
quis Presbyter ibi, *deserta Ecclesia sua ad aliam transeundum esse crediderit*. 7.q.1.cap.2.supra eod.
ibi, *Parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit*, cap. Inter quatuor in
princ.& cap Ex tuæ, ibi: *Qui se fraudulenter absentant, & vltra sex menses suas deseruerint Ecclesias*,
ins.eodem cum multis simil.lib.

32 Secundo, principaliter eadem propositio probatur, quia Episcopus ex necessitate præcepti diuini iuris tenetur ad curam animarum propter illarũ salutem, qui est finis obligationis Episcopalis,
S.Thomas dicta quæst 185 art 5 secundum illud
Actor. 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quos Spiritus Sanctus vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam exquisiuit sanguine suo*. cap.
33 Suggestum, 7.q.1 Concil.Trident.cap.1.sess.6. Dignitas enim Episcopalis instituta est à Christo Domino propter officium, sicut Augustinus dicit in
Isaiam homil 7. Qui vocantur ad Episcopatum,
non ad Principatum vocantur, sed ad seruitium
totius Ecclesiæ, vt patet in cap. Qui Episcopatum,
8.quæst.1.& cap. Multi 40. dist. cap. Nisi cum pridem, de renunc.& in cap.1.sess.25. Concil. Trident.
vbi Episcopi dicuntur esse vocati ad sollicitudines,
& labores pro Dei gloria, & animarum salute, &
passim alibi. Ergo ex eadem necessitate præcepti
iuris diuini tenetur ad medium necessarium pro
cura animarum, vt ostensum est supra n.30. Media
34 verò, quibus Episcopum vti oportet ad eiusmodi
finem consequendum, secundum Caietanum sunt
infrascripta, videlicet Doctrina, Sacramentorum
administratio, Consecratio, Visitatio, Custodia,
ac Vigilantia. Quæ singula partim explicitè, &
partim implicitè continentur in præallegatis decretis Concilij Tridentini, cap. 1. sess. 23. & cap. 1.
sess.6. Huiusmodi autem actus tenetur Episcopus
35 præcepto diuino per seipsum exercere: nam de
doctrina Apostolus ait 1. ad Titum 3. *Oportet Episcopum esse doctorem*, & non dicit oportet Episcopum habere Doctorem, & in ordinatione Episcopi dicitur, vade, prædica populo Dei, vt in Pontificali Romano, & non dicitur; Mitte ad prædicandum, & Paulus 1. ad Corinth.9. *Væ enim mihi est si non Euangelizauero, necessitas mihi incumbit*, &
36 in cap. Dispensatio, 43.dist. Anacletus, vel secundum alios Nicolaus Papa; Dispensatio, inquit, est
nobis cælestis seminis iniuncta, Væ si non sparserimus, Væ si tacuerimus, & in cap. præced. Pastor
dicitur eos occidere, quos tacendo noluit increpare; & non esse mundum à sanguine qui Dei consilium non annuntiat. Et plura sacrarum litterarum testimonia habentur in cap. Sit Rector. & in
cap. Ephesijs, 43.dist.& in d.cap. Nisi cum pridem
de

de renunc. vt propterea non mirum si prædicationis munus dicatur Episcoporum pręcipuum esse à Concilio Tridentino, cap. 4. sess. 24. At non esset pręcipuum ipsius Episcopi si absque legitimo impedimento posset per aliū adimpleri. Vnde meritò S. Synodus in d cap. 4. Episcopis mandat vt in Ecclesijs suis per se, aut si legitimè impediti fuerint per eos, quos ad prædicationis munus assument, in alijs autem Ecclesijs per Parochos, siue ijs impeditis per alios ab Episcopo deputandos sacram scripturam, & diuinam legem annuntient.

De administratione Sacramentorum patet, quia quædam sunt sacramenta, quę solus Episcopus potest ministrare, vt Confirmationis, & Ordinis, c. Quanto, de consuet. c vnico, §. Per frontis chrismationem de sacra Vnct. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. §. Secundum Sacramentum, & §. Sextum Sacramentum: & Tridentinum sess. 7. de Confirmatione can. 3. & sess. 23 de Sacram. Ordin. cap. 4. & can. 7. Idemque patet de Consecrationibus Virginum, Basilicarum, de vnctione Altarium, confectione Chrismatis, & huiusmodi, in cap. Quamuis. Chorepiscopis, 68. dist. cap. Perfectis, §. Ad Episcopum, 25. dist cap. Aqua, infra de consecr. Eccles. vel Altar. & d. c. 4. de Sacram. Ordin. sess. 23.

38 De visitatione, custodia, & vigilantia similiter patet, quia nisi ad hæc Episcopus personaliter teneretur, non esset ipse Pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, & agnoscens vultum pecoris sui, sed potius esset dominus ouium habens mercenarium, cui committit vt vigilet, custodiat, & visitet: At manifestum est Episcopos ipsos iure Euangelico esse Pastores ouium Christi, iuxta verbum Domini ad Petrum, *Pasce oues meas*; Ioan. 21. non enim dixit, fac pascere oues, & quamuis soli Petro hęc verba dicta fuerint, cap. Significasti, supra de elect. tamen Augustin. in libro de Pastore cap. 13 obseruat idcirco Christum iniunxisse singulariter Petro id, quod omnibus erat commune, vt vnitatem commendaret: multi enim, inquit, erant Apostoli, & vni dicitur, *Pasce oues meas*. Ad hoc cap. In nouo, 21. dist. & cap. Loquitur Dominus. 24. quęst. 1. Quod clarius explicans Ambrosius in Pastorali, [Nobis, (inquit) in verbis diuinis credita est dispensatio, gregemque Christi alendum suscepimus, & infra: Repetitum est à Domino tertiò, *Pasce oues meas*; Quas oues, & quē gregem non solùm tunc Beatus suscepit Petrus, sed nobiscum illas suscepit, & cum illo nos suscepimus omnes. Iussit Dominus Petro pascere oues, per quem ad reliquos omnes potestas, & authoritas pascendi manat à Deo]. Hæc ille. Sed & Pro-

39 uerb. 27. dicitur, diligenter *Agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera*; & non dicitur; fac agnoscere. Ex quo testimonio eliciunt Doctores personalem visitationem Pręlati esse de iure diuino. Extrauag. Saluator de pręben. inter commu-

40 nes. Similiter de bonorum operum exemplo dicitur Matth. 5. *Vos estis lux mundi, &c. sic luceat lux vestra corā hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est*. Pon-

41 dera, quia non dicit, vt audiant opera vestra bona, sed, vt videant, & hęc verba omnibus Episcopis Apostolorum successoribus à Domino dicta fuisse, adnotauit Sot. de iust. & iur. lib. 10. quęst. 3. art. 1. col. 3. vers. Hac quippe ratione, & ad Titum secūdo *In omnibus prabe teipsum exemplum bonorum operum*, & 1. ad Timoth. 3. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pu-*

42 *dicum, &c. & testimonium habere bonum ab ys, qui foris sunt*. Item abijs, qui intus sunt, cap. vnico, § Ad exhibendum de sacra vnct. cap. Licet ergo 8. q. 1. Nihil est enim quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruat, quam eorum vita, & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt. Cum enim à rebus sęculi in altiorem subiati locū conspiciantur, in eos tanquam speculum reliqui oculos conijciunt, ex ijsque sumunt, quod imitētur, vt legitur in decreto Concilij Tridentini, c 1. in princ. sess. 22. & hoc veluti perpetuum quoddam prædicandi genus esse dicitur, in cap 1. sess 25.

43 At ridiculum est affirmare Episcopum esse posse irreprehensibilem, sobrium, castum, & suis subditis posse prælucere, & exemplo esse per Vicarium, vel substitutum, cum in seipso debeat ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari, dicit textus in c. Cum in cunctis supra de elect. & salus subditorum sit integritas præsidentium, vt in cap. Miramur, 61. dist. & in cap. 1. in princ. sess eiusdē Concilij, item vanitas est subditos posse imitationis exemplum sumere ab Episcopo in longinquis partibus moram trahente. Vnde patet officiū hoc pascendi per bonorum operum exemplum, ad quod præcepto diuino obligantur Episcopi, esse personalissimum, nec vllatenus posse per ministros adimpleri.

Denique de custodia, & vigilantia idipsum patet ex authoritate Apostoli 2. ad Timoth. 4. Non enim dicit, Fac vigilare, sed dicit, *Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac Euangelistæ, ministerium tuū imple*. Quamobrem cum singula munia, ad quę Episcopi præcepto diuino obligantur, exigant corporalem ipsorum præsentiam, & personale ministerium; hinc manifestè sequitur, vt eodem præcepto diuino ad personalem residentiā teneantur.

44 Nō obstat si dicatur: Episcopi possunt hæc munia exercere per alios Episcopos pauperes: quoniā, vt verbis Caietani vtar, abusionis est detestabilis, vt pauper Episcopus relicta sua Ecclesia alteri seruiat, cum singuli Episcopi teneantur ad hæc omnia per se explenda in sua Diœcesi. Hinc statutum legitur in Concilio Antiocheno c. 11. Episcopum de diœcesi ad diœcesim alteram non debere transire, neque si seipsum ingesserit, neque si à populis fuerit violenter attractus, neque si etiā hoc ei ab Episcopis suadeatur. Manere autem debere eum in Ecclesia Dei, quam ab initio sortitus est, & non ab ea alio demigrare, secundum regulam super hoc olim à Patribus constitutam, refertur in cap. Episcopum, 7. q. 1. Item agris suis sitientibus alieni non sunt irrigandi, l. Præses, C de seruit. & aqua, ibi, [Cum sit durum, & crudeli-

45 tati proximum ex tuis prędijs aquæ agmen ortum sitientibus agris tuis, ad aliorum vsum vicinorum iniuria propagari] cap. Quia per ambitiones, 64.

46 dist. l. 2. C. Vt nemo priuat, l. Pupillus, & ibi Bart. ff. de excusat. tutor. glos. in cap. Qui, vult in ver. seipso, de pœnit. dist. 3, & vulgare est non debere vnum altare discooperiri, vt aliud cooperiatur. Clem. Quia contingit, de Relig. domib. cap. Cum causam de præben. & in Authen. Quomodo oporteat Episcopos, §. Si verò.

Quod si insistas. Saltem exerceri hæc poterunt per Episcopos titulares. Respondet Caietanus esse per accidens, vt in Ecclesia sint Episcopi titula-

tes: id enim contingit, quia Ecclesiæ aliquæ sunt
47 ab infidelibus occupatæ, vel destructæ, vt in cap.
Pastoralis, 7 q. 1. Quod autem est per accidens ab
arte, relinquitur, nec infirmat rationem per se
solidam, l. naturalem, §. Pauonum, ff. de acquir.
48 rer. domin. l. iura, cum trib. seqq. ff. de legib. Vt
enim creentur Episcopi titulares sine vlla rationa-
bili causa, & eo tantum fine, vt ea dignitate ali-
cuius persona qualificetur, seu decoretur, abusio-
nis est.
49 Præterea tollitur prædicta obiectio, quia quili-
bet Episcopus siue titularis, siue non, in alterius
diœcesi non est Episcopus proprius, sed alienus &
mercenarius, c. 1. c. Nullus primas, & per to-
tam 9 q. c. 1. 2. 3. & per tot. 71 dist. cap. 3. infr. de Pa-
roch. & cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.
cum mult. simil. & in specie de Episcopis Titulari-
bus patet in decreto Concilij Tridentini sess. 14.
cap. 2. ibi: [Nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quæ
in partibus infidelium consistunt, Clero carentes,
& populo Christiano, cum fere vagabundi sint, &
permanentem sedem non habeant, non quæ Iesu
Christi, sed alienas oues inscio Pastore quæren-
tes, &c.] At grex à Domino iubetur pasci, non
per mercenarium, ad quem non pertinet de oui-
bus, cap. Aduersitas, §. Hoc tunc seruandum, 7.
q. 1. sed per ipsummet Pastorem: ait enim Domi-
nus Ioann. 10. *Qui autem intrat per ostium Pastor
est ouium, cuius vocem oues eius audiunt, & pro-
prias oues vocat nominatim, & educit eas. Et cum
proprias oues emiserit, ante eas vadit, & oues il-
lum sequuntur, quia sciunt vocem eius, alienum
autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non
nouerunt vocē alienorum.* Hæc ibi. Pondera singula
verba quæ euidenter demonstrant officium Pasto-
ris animarum esse omnino personale ex præcepto
Euangelico, nec posse ex sui natura per alienum
adimpleri.
50 Demum tollitur eadem obiectio. Quia tametsi
aliquo speciali casu æquè benè posset esse consul-
tum vtilitati Ecclesiæ per deputationem optimi
Vicarij, vel Episcopi suffraganei; non tamen pro-
pterea proprius Episcopus eximeretur à persona-
li residentia, quia tenetur præcepto diuino non
tantum ad prouidendum vtilitati Ecclesiæ suæ, sed
etiam ad pascendum per seipsum, vt proximè
ostensum est. In debitis autem, seu muneribus
personalibus non absoluitur debitor, si per alium
facit, vt Caietanus obseruat in 2. 2. d. quæst. 185.
art. 5. & probatur in l. 1. & per tot. ff de excus. mu-
ner. & C. qui ætate se excus. & tit. seq. lib. 10. & c.
Peruenit, de immun. Eccles. & tradit Bald. cons. 165.
Proponitur lib. 5. Textus optimus in l. Inter artifi-
ces, ff. de solution. Sicut Sacerdos si diuinum offi-
51 cium, vel Missam celebret per aliquem deuotum
Presbyterum, satisfacit quidem illis, pro quibus
tenetur officium, vel sacrificium offerre, sed non
propterea excusatur à celebratione officij, vel Mis-
sæ, ad quam tenetur; quia debitum personale est,
52 cap. Nihil, 7. q. 1. Concilium Tridentinum in c. 4.
sess. 22. & in c. 18. vers. Omnes verò, sess. 24. Quod
multò magis procedit in muneribus publicis, præ-
sertim vbi agitur de regimine animarum, c. Cum
sit, supra de ætat. & qualit. In his enim censetur
electa industria personæ; & ideo non admittitur
substitutus, per regul. cap. fin. §. Is enim de off. de-
leg. & sunt iura aperta in cap. Quia nonnulli, ibi:
*Qui residere in loco, & curam per seipsum valeat
exercere*, & c. Relatum, supra eod. cap. Clericos,
ibi: *alios substituere non permittas, cum id satis sit
absonum, & absurdum*, de offic. Vicar. cap. Extir-
pandæ, §. Qui verò de præben. vbi dicitur: *Qui Pa-
rochialem habet Ecclesiam, non per Vicarium, sed
per seipsum deseruiat*, & notat Archid. in c. Sacer-
dotibus 11. q. 1. Abb. in d. §. Qui verò, nu 38. vers.
Quia in commissione curæ eligitur industria per-
sonæ, cui committitur; Ideo non est rationabile
quod ipse alij committat, Dec. in c. Cum omnes,
in 8 lect. in 1. notab. de Constit. Ferrett. cons. 38.
num. 15. & pluribus probat Sotus de iust. et iure
lib. 10. d quest 3. art. 1. col. 20. vers. Ad eorum ergo
argumentationem. Vnde meritò B. Bernardus
53 ab Hostiensi relatus in d. cap. Extirpandæ, num. 10.
dicit [Qui per vicarium inseruit, per vicarium re-
munerabitur.] Quo loco libet referre verba gra-
uissima Damasi Papæ epist. 4 quæ habetur tom. 1.
Concil. pag. 164. Ait enim [Curam vobis à Deo
demandatam negligitis. Qui talia sumunt, viden-
tur mihi meretricibus esse similes, quæ statim vt
pariunt infantes, alijs nutricibus tradunt educan-
dos, vt suam citiùs libidinem explere valeant, sic
et isti infantes suos, idest populos sibi commissos
alijs educandos tradunt, vt pro suo libito curijs
secularibus inhient, et ad Principes, et ad eorum
fauores confugiant, et quod vnicuique visum fue-
rit liberiùs peragant: pro talibus enim animę ne-
gliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hære-
ses & schismata prodeunt, Ecclesię destruūtur, Sa-
cerdotes vitiantur, et reliqua mala prouenlunt;
Non enim ita Dominus docuit, nec Apostoli in-
stituerunt, sed ipsi, qui curam suscipiunt, ipsi per-
agant. Nam Dominus ouem perditam diligen-
ter quęsiuit, ipse inuenit, ipse proprijs humeris
reportauit. Si Dominus pro ouibus tantam curā
habuit, quid nos miseri dicturi sumus, qui etiam
pro populo nobis commisso curam impendere ne-
gligimus, et aliis educandum tradimus?] Hæc
Sanctus Pontifex. Et sanè cum nihil magis incul-
cent sacrę Litterę Canones, et Concilia, quam vt
ad maiorum Ecclesiarum regimen non assu-
matur nisi qui pręstantior est ex omni populo, qui
doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminen-
tior, c. Licet ergo, 8. quæst. 1. c. Cum in cunctis,
supra de elect. et hoc munus eiusmodi esse cen-
seant, vt si pro rei magnitudine expendatur, nun-
quam satis cautum de eo videri possit, vt legitur
in decreto Concilij Tridentini, c. 1. sess. 24. et scripsi
plenè in cap. Nisi cum pridem supra de renunc. vti-
que tam exquisitę diligentiæ, et cautelæ essent
prorsus superuacaneæ, si Episcopi possent muneri
suo per alium satisfacere.
Rursus non obstat si dicatur: Episcopi accipiūt
potestatem immediatè à Summo Pontifice, c. Qui
se scit, et c. Decreto 2. q. 6. cap. Sacrosancta, et c.
Omnes, 22. dist. et docent Alex. de Ales, Albertus
Magnus, S. Thomas, et S. Bonauentura relati à
Cardinale Turrecrem. in d. cap. Omnes, 22. dist. vbi
latè hanc sententiam tuetur. Ergo Episcopi te-
nentur personaliter residere iure Pontificio, non
autem Diuino.
54 Id inquam non obstat; Primò, quia Episcopi ac-
cipiunt immediatè à Romano Pontifice potesta-
tem iurisdictionis tantum. Et ita loquuntur Ca-
nones, et DD. supracitati, vt scripsi latissimè in
cap. 1. à num. 31. supra de off. ordin. At verò pote-
statem Ordinis, qu non ex iniunctione hominis,
sed

ſed per conſeerationem confertur, accipiunt im-
mediatè à Chriſto, cap In nono, & ibi gloſ in ver.
Pari, 21. diſtinct. & dixi in cap. 1. in 2. notab. de
ſupplen. neglig. Prçlat. Cum autem Epiſcopi te-
neantur præcepto diuino oues paſcere, etiam Sa-
eramentorum adminiſtrarione, vt habetur in de-
creto præalleg. Concilij Tridenr. cap. 1. ſeſſ. 23. Et
hoc ſpectet ad poteſtatem Ordinis; vtique ſaltem
boc reſpectu præcepto diuino tenentur perſonali-
ter reſidere.
55 Deindè & fortè meliùs prædictum argumētum
dicimus non obſtare, quia etſi quiliber Epiſcopus
aceipiat iuriſdictionem immediatè ab Eccleſia
Romana, tamen inſtitutio ipſa Ordinis, & gradus
Epiſcopalis eſt Dei, vt eſt diffinitum à Concil. Tri-
dent. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. can. 6. & dixi ple-
nius in cap. Quanto, ſupra de conſuet. & in cap. 1.
de ordinat. ab Episc. Et huic inſtitutioni ab ipſo
Deo fuit annexum onus paſcendi oues, vt ſæpius
repetitum eſt, & conſequenter quamuis Romanus
Pontifex promoueat Epiſcopos, eiſque iuriſdi-
ctionem conferat; ipſam tamen diuinam inſtitu-
tionem immutare, aut onus illi annexum à Deo
adimere non poteſt. Et quemadmodum, vt Soti
exemplo vtar, qui morum ſerit, efficere non po-
teſt vt prunus inde, aut alia arbor germinetur quā
morus; ita nec qui Epiſcopum facit, efficere po-
teſt, vt eius natura diuinitus inſtituta non ſit per
ſe paſcere.
56 Similiter non obſtat ſi dicatur; Papa aliquando
diſpenſat ſuper reſidentia; Concilium Trident. in
cap. 2. ſeſſ. 6. ibi, *indulgentijs verò, & diſpenſatio-
nibus temporalibus*, &c. Quinimò, & Epiſcopus, vt
patet in cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. vbi eſt ex-
preſſum Epiſcopos diſpenſare poſſe cum babenti-
bus Parochiales Eccleſias, vt ad ſeptēnium abſint
ſtudiorum cauſa. Et generaliter ex iuſta cauſa, vt
in cap. Relatum, in fine, & ibi gloſ. fin. ſupra eod.
Item aliquando diſpenſat Papa ſuper retentione
plurium Epiſcopatuum, aut plurium beneficiorum
curatorum, vt in cap. De multa, in fin. de præben.
cap. Dudum, il ſecondo, de elect. Clem. Si plures, &
Extrauag Execrabilis, de præben. Ergo reſidentia
non eſt de iure diuino, ſuper quo Eccleſia non di-
ſpenſat, cap. Sunt quidam, 25. qu. 1. cap. Sicut, cum
ibi not. 15. diſtinct. D. Thom. in 1. 2. quæſt. 97.
art. 4 ad 3.
57 Reſpondetur enim ex Richardo de Mediauilla
in 4. ſent. diſt. 38. qu. 9. art. 1. & Cardinal. in c. Cum
ad monaſterium, §. Abbas, nu. 16. infra, de ſtatu
Monachor. diſpenſationem poſſe accipi dupliciter.
Vno modo pro iuris relaxatione, vt notatur in §.
Niſi rigor, 1. q. 7. Alio modo pro iuris declaratio-
58 ne, & hoc tantùm reſpectu dicimus Papam diſpē-
ſare ſuper iure diuino, videlicet illud declarando,
& interpretando, cap. In omni, de teſtib. addo gloſ.
vnic. in d. c. Sunt quidam, quæ dicit Papam diſpen-
ſare in Euangelio, interpretando ipſum, c. Licet, in
fine, de teſtib. itaque Summus Pontifex propriè
non diſpenſat cum Epiſcopo ſuper reſidentia, ſed
potius interpretatur ius diuinum eo caſu propter
aliquam circumſtantiam non obligare; & ita re-
ſpondet Couar. variar. reſol. lib. 3. c. 13. n. 9. verſ. Fa-
teor enim, Sot. de iuſt. & iure, lib. 10 qu. 3. art. 1. &
Vaſq. in opuſc. moral. in tract. de benef. c. 4. §. 2. dub.
8. nu. 122. in fin. Quod egregiè explicat D. Thom.
59 Quodl. 9 art. 15. ait enim: [Sunt quædam actiones,
quæ abſolutè conſideratæ inordinationem, & de-
formitatem quandam important, quæ tamen ali-
quibus circumſtantijs aduenientibus bonæ efficiū-
tur, ſicut non reſidere propter incompatibilitatem
in beneficio curato eſt per ſe malum; tamen aliæ
circumſtantiæ poſſunt ſuperuenire ita honeſtantes
actum, vt prædictæ inordinationes totaliter eua-
neſcant, vt puta ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccle-
ſijs eius obſequij, & poſſit plus ſeruire Eccleſiæ, vel
tantumdem abſens, quàm alius præſens, & ſi quæ
60 alia ſunt huiuſmodi; & tunc iſtis conditionibus
ſuperuenientibus cum recta intentione non erit
peccatum, etiam nulla diſpenſatione interuenien-
te, ſi conſideretur tantùm ſecundum ius naturale,
quia diſpenſatio ad ius naturale non pertinet, ſed
ſolum ad poſitiuum. Nunc autem certum eſt per
antiqua iura hoc eſſe prohibitum; & ideo neceſſa-
ria eſt diſpenſatio, etiam illis circumſtantijs ſu-
peruenientibus, quę ſecundum conſiderationem
iuris naturalis actum poterant honeſtare.] Hæc
61 S. Thom. Nec refert quod Innoc. in d. c. Cum ad
monaſterium, n. 3. teneat Papam diſpenſare poſſe
etiam ſine vlla cauſa, vt quis obtineat duo benefi-
cia curata, vt dixi ſupra n. 23. nam huic doctrinæ
Innocentij in ſpecie reſpondet Abb. in c. Extirpan-
dæ, §. Quia verò, n. 44. de præben. dicens illam pro-
cedere quoad forum militantis Eccleſiæ, in quo
non licet diſputare de factis Papæ, c. Si quis ſuadē-
te, §. Qui autem, 17. qu. 4. quia ipſe de alijs iudi-
cat, ſed à nemine iudicatur, c. Si Papa, 40. diſt,
62 ſed quoad Deum nō procederet nam ius ſcriptum
fundatum eſt ſuper bono communi, cap. Erit au-
tem lex, 4. diſt. hoc autem priuata conſideratione
iſtius, vel illius non debet omitti, cap. Miramur,
61. diſt. cap. Licet, de Regular. cum ſimil. Diſpen-
ſatio autem per priuatam conſiderationem illud
remittens irrationabilis eſt, cùm apud Papam non
debeat eſſe acceptio perſonarum, cap. Nouit, de
63 iudic. cum concord. Sed negari non poteſt quin
ſit acceptio vnius perſonę quod alijs communiter
64 denegatur. Item ſi Papa eſſet negligens, vel re-
miſſus, & non intentus circa bonum publicum,
grauius puniretur à Deo, vt in dicto c. Si Papa, &
maximè circa bona eccleſiaſtica, quæ ſunt Dei, vt
in c. Ex eo, de elect. lib. 6. Et in Extrauagan. Sal-
uator, de præben. inter communes, Innoc. in cap.
Cum ſuper, de cau. poſſeſſ. & proprietat. Nam quæ-
cumque Eccleſijs offeruntur, dicuntur eſſe oblata
Deo, c. Videntes, 12. quæſt. 1. & cap. Res, quæſt. 2.
Vnde non debet attenta carnalitate, & affectione
ſpeciali de his rebus diſponere, ſed attento bono
publico ſpirituali. Debet enim eſſe fidelis, & pro-
uidus diſpenſator, & non infidelis, & eius iudicium
debet de vultu Dei prodire, vt in cap. Vt noſtrum,
Vt eccleſ. benefic. & cap. Cùm æterni, de ſent. &
re iudic. lib. 6. ita Abb. & hoc ipſum dicit Io. de
65 Lign. in Clem. Gratiæ, de reſcript. vbi ſimiliter
concludit poſſe Papam diſpenſare generaliter, vt
vnus habeat plura curata, & conſequenter ſuper
reſidentia. [Totum tamen (vt ipſe ait) debere
referri ad cultum diuinum, aliàs ſi nuda volunta-
te, non babita relatione ad bonum publicum, non
foret diſpenſator, ſed diſſipator. De fideli diſpen-
ſatore loquitur textus Lucæ 12. ibi: *Quis putas fi-
delis eſt diſpenſator, quē conſtituit Dominus ſuper
familiam ſuam*, &c. Infidelis autem diſpenſator eſt,
qui non habet intuitum rationis, & boni publici.
Item imprudens non conſiderans cauſas motiuas
in bonum publicum directiuas. Ex quo ſequitur
vt

vt quoad Deum non sit tutus is, cum quo sic dispensatur, imò verius dissipatur, c. Non est, & ibi not.in 2.glos.de voto:facit c.Si is qui præest: 11.qu. 3. & c. Manet, 24 q.1.] Hæc Io.de Lignano, quem refert, & sequitur Abb.in d.§.Qui verò, nu.29.vers. Totum tamen, & nu. 46. vers. Alia conclusio, & cum his consentit D.Thomas in 1. 2. quæst.97. artic.vlt.

Nec ad rem pertinet decisio S. Congregationis adducta in contrarium supra num.24. siquidem Papa Ioannes non exemit Parochum à residentia; sed titulum Parochialitatis suppressit, & in locum Parochi Capellanum subrogauit; quod non excedit potestatem Papæ. Ideoque Concilium Tridentinum in cap. 16. sess. 25. etsi prohibeat ne beneficia curata conuertantur in simplicia, etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione, tamen præseruat gratias, quæ suum plenarium effectum sunt consecutæ.

66 Item non obstat cap.Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. vbi obtinens dignitatem, cui sit annexum beneficium curatum, debet residere in dignitate, & constituere Vicarium in Parochiali, quod fieri non posset si residentia in beneficio curato esset
67 de iure diuino. Nam respondetur eo casu Vicarium ipsum esse Pastorem animarum, vt patet ex littera, ibi, *idoneum, & perpetuum habeat Vicarium canonicè institutum*. Et propterea quæ de Ecclesijs curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum rectoribus promouendis ad sacerdotium, & de eorum ætate à iure statuta noscuntur, in perpetuis Ecclesiarum Parochialium Vicarijs, & assumptis ad eas iubentur obseruari in Clem.vnica de offic.Vicar. Et Vicarium perpetuum esse Curatum probat text.eod.tit in cap. fin. ibi, *resideant, & se in Presbyteros, vt eorum cura exigit, faciant promoueri*, & notat glos.fin.in d.Clem. vnica.

Demum non obstat quod dictum est de delegatione supra num.11. Nam, vt respondet Caietan.d. art.5.vers. Ad secundum argumentum, cum personali officio stat, vt persona Episcopi, salua conscientiæ puritate, ex rationabili causa abstineat ab aliquo proprio sibi actu, & per alium exerceat illum, puta vt prædicet per alium, vbi hoc magis expediens fuerit, exemplo Valerij, qui per Augustinum prædicabat. Et hanc Caietani responsionem in effectu olim probauit S. Congregatio Concilij in Curatis inferioribus, vt dixi in cap.Extirpandæ, §.Qui verò, in 2.notab.vers Cæterum, infra de præben. Aduertit tamen Sot.d.art.1.col.19.vers. Ergo si iura, Valerium hoc fecisse ingrauescente iam ætate, quando vires sibi non suppetebant.

Itaque rationibus firmatum est quemlibet Episcopum, vel Curatum, per se loquendo teneri ex diuini iuris præcepto personaliter residere in suo Episcopatu, vel Parochia: licet non me lateat de hoc articulo ingentem controuersiam, & diuturnam altercationem extitisse inter Patres Concilij Tridentini, imò & inter ipsos Cardinales præsidentes; & propterea Decretum ea forma verborum fuisse conceptum, vt neutri sententiæ formaliter aduersaretur, prout refert P. Sfortia Pallauicinus multis in locis suæ admirabilis Historiæ.

68 Secunda itidem assertio, videlicet præceptum de personali residentia Episcopi, vel inferioris Curati per se obligare, non tantùm semper, sed etiam
69 ad semper, probatur: Quia etsi præcepta affirmatiua obligent semper, non autem ad semper, sed pro loco, & tẽpore, & in hoc formaliter differant à præceptis negatiuis, vt per D.Thom.in 1.2.qu.71. art.5.ad 3.& qu.88.art.1.ad 2.& qu.100.art.10. in corp. nihilominus aliud dicendum est de personali
70 residentia, quoniam licèt sit affirmatiuum, tamen includit etiam præceptum negatiuum obligans ad semper, quia præcipitur Pastori, vt oues non dimittat, aut deserat more mercenariorum, vt ostensum est supra n. 29. & seqq. Simile habetur in cap. Super hoc, de renunc. & in c.1.in glos. In ver. Non timore, supra de ijs, quæ vi met.caus.

71 Præterea, vt obseruat Caietan. initio citatus, actus episcopales sunt in triplici differentia: nam quidam exigunt certum, & determinatum tempus, vt collatio Ordinum, c.3. de tempor. ordinat. & confectio Chrismatis, can.Litteris de consecr.dist.3. cap. Quoniam, de sent. excomm. lib.6. glos.in can.Presbyteris, de consecr.dist.4. & ratione actuum huiusmodi satis esset vt Episcopus resideret temporibus ab Ecclesia præscriptis ad illos exercendos. Quidam verò actus sunt temporis indeterminati, sed tamen non frequenter occurrunt, vt consecrationes, & benedictiones, de quibus in cap. Quamuis, 68. dist. & toto tit. de consecr.Eccl.vel Altar.& de consecr.dist.1. & horum ratione sufficeret Episcopum ita residere, vt ex defectu eorum actuum Ecclesia non pateretur de-
72 trimentum. Quidam denique sunt actus temporis indeterminati, & frequentis, itaut nullum tempus sit exceptum, in quo non facilè, & crebrò occurrat eorum necessitas, vt est actus pascendi gregem Christi: oportet enim muniis pastoralibus ita assiduum esse Pastorem, vt actum pascendi ferè nunquam intermittat: scriptum est enim, *Qui præest, in sollicitudine*, c. Quia præsulatus 1. qu.4. & 2.ad Corinth.11.28. *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego nõ vror.* Sic & Apostolicus à pastorali sollicitudine circa omnes Ecclesias nunquam omnino cessat, vt dicit text.in cap.Cum instantia, de cens. Et noctes ducit insomnes pro omnibus cogitationem suscipiens, vt in Auth. Vt iudices sine quoquo suffrag. in princ. Amplius à Pastore exiguntur sex actus, qui habentur Ezechiel.cap. 39. quos manifestum est exigere tempus continuum, aut valde frequens prout explicant Caietan.& Sotus, qui propterea irridet, & redarguit Episcopos, qui opinantur se muneri suo satisfecisse, si per aliquot horas causis decidendis assistant.

Et ratione actuum huius tertiæ speciei Episcopus iure diuino obstrictus est assiduè in suo episcopatu residere; quoniam tanta temporis frequentia continuam exigit residentiam, tum ex frequẽtia exercitij actuum huiusmodi, tum ex præparatione ad eosdem actus: nam etsi non omne tem-
73 pus insumatur in exercitio actuum pastoralium, nullum tamen tempus excipitur, in quo non oporteat Episcopum esse paratum ad pastorales actus exercendos. S.Thom. in 2.2. quæst.185. art.5. ad 3. Et quia actus pascendi secundum Caietan. est principalis actus Episcopi, & ex principali actu iudicium est sumendum; idcirco per se loquendo Episcopus adstringitur præcepto Euangelico ad continuam residentiam in suo Episcopatu, ita vt hoc præceptum quamuis affirmatiuum, tamen ex natura rei quæ præcipitur, obliget semper, & ad

sem-

ſemper, ideſt aſſiduè, quia ſicut habet determinatum locum, ſcilicet propriam diœceſim, c. Si quis Epiſcopus, 92. diſt. c. Peruenit, 7. quæſt. 1. & in certis temporibus ipſam Cathedralem Eccleſiam, c. Placuit, ead cau. & quæſt. Concilium Triden. in d. c. 1. verſ. Eoſdem interim admonet, ſeſſ. 23. ita & determinatum tempus, ideſt aſſidue, & quaſi ſemper.

Dixi, quaſi, quia breuis, & modica interpellatio continuam reſidentiam non interrumpit, vt not. Pett. de Anchar. in c. vn. num. 1. verſ. Quandoque verbum *reſidere* adijcitur dictioni *continuè*, de Cler. non reſid. lib. 6. Et ita ſecundum eum intelligitur quod de habitatione continua triennij dicitur in c. fin. de frigid. & maleſic. Nam & ſtillicidium non ſemper cadens dicitur habere cauſam continuam, vel. Foramen, ff. de ſeruit. vrban. prædior. & l. 1. §. Quotidiana, ff. de aqua quotid. & æſtiua, facit l. Si quis ita legauerit, ff. de condition. & demonſtrat. & l. Mæuia, ff. de ann. lega. Vnde Concilium Tridentinum in præcit. c. 1. ſeſſ. 23. admittit vt Epiſcopi duos, aut tres menſes ſingulis annis abeſſe poſſint. Quoniam, inquit, qui aliquantiſper tantùm abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt; dum tamen id æqua ex cauſa fiat, & abſque vllo gregis detrimento, quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ grauiſſimis verbis relinquit.

74 Tertia demum aſſertio, videlicet per accidens quandoque Epiſcopum non teneri ad perſonalem reſidentiam, ſecundum Caietan. in 2. 2. d. q. 185. art. 5. verſ. Et quoniam, probatur, quia cum hæc obligatio ad ſemper ſit ex parte materiæ, & materia ipſa ſit mutabilitati, & variationi obnoxia, propterea contingit, vt abſque violatione præcepti Epiſcopus non ſemper reſideat.

75 Cauſæ verò excuſantes Epiſcopũ à vinculo neceſſariæ continuitatis reſidendi in diœceſi ex decreto Concilij in eod. cap. 1. Sunt infraſcriptę, videlicet, Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ vtilitas. Quæ omnia Caietan. loco citato, & poſt eum recentiores Theologi perſtringunt ad tria capita. Primum eſt neceſſitas impedimenti. Secundum qualitas negotij. Tertium conditio perſonę.

76 Neceſſitas ſanè impedimẽti nemo dubitat quin excuſet, & eſt expreſſum in d. cap. 1. & in c. Inter quatuor, infra, eod. cum concordan Impedimen-
77 tum autem eſt in duplici differentia. Aliud enim eſt ab intrinſeco, aliud ab extrinſeco. Impedimentum ab intrinſeco eſt quod prouenit ex infirmitate, & hoc prębet iuſtam cauſam abſcedendi ad tempus ab Eccleſia, vt ſi oporteat cælum mutare, vel ire ad balnea, ſecundum Caietan. vbi ſupra. Ad hoc cap. Nihil, 7. quęſt. 1. cap. Ad euidentiam, inf. eod. cap. vnico, eod. tit. lib. 6. & de Cler. ægrot. per totum. Quod ſi morbus ſit incurabilis, permittitur reſignatio iuxta terminos c. Niſi cum pridem, §. Alia verò cauſa eſt debilitas corporis, ſupra de renunciat. Sic Siluanus Epiſcopus Philenenſium propter aeris intemperiem renunciauit Eccleſiæ, & Atticus Patriarcha Conſtantinopolitanus Eccleſiam Troadis illi commiſit inquiens: [Ecce quomodo nullam habes excuſationem, cũ Dominus tibi prouiderit de loco temperato, & commodo pro corporis morbis tolerandia.] Vel datur coadiutor, vt in cap. 1. & cap. fin. infra, de Cler. ægrot & cap. vnico, eod. tit lib. 6. Non enim conſueuit Sedes Apoſtolica abſolutè diſpenſare, vt quis non reſideat, ſed ad tempus, & ex legitima cauſa, cap. fin. de reſcr. lib. 6. Concil. Trident. ſeſſ. 6 cap. 2.

78 Impedimentum ab extrinſeco eſt, quod prouenit ex perſecutione. Perſecutionum autem duæ ſunt ſpecies ſecundum gloſ in cap. Aduerſitas, in ver. Hoc etiam, 7 quæſt. 1. Alia extrinſeca, quam patitur Eccleſia à tyranno, vel manifeſtis inimicis, de qua dicam infra num. 87. Alia intrinſeca, quę conſiſtit in eis, qui ab vnitate Eccleſiæ non ſunt pręciſi; ſed tamen nec paſci ab Epiſcopo, nec corrigi volunt, iuxta textum in d cap. Aduerſitas, & cap. ſeq. & in cap. Niſi cum pridem, §. Propter malitiam, ſupra, de renunc. Et hęc ſpecies an, et quando prębeat Prælato iuſtam cauſam non reſidendi, notaui plenè in cap. Poſt tranſlationem,
79 à num. 2. vſq. in finem, eod. tit. Negotium autem excuſans Epiſcopum à reſidentia tripliciter ſe habet ad ſuam Eccleſiam. Primò, in ordine ad ſeipſam, ſicut totum ad partes. Secundò, in ordine ad alias Eccleſias, ſicut pars ad compartem. Tertiò, in ordine ad Eccleſiam vniuerſalem, ſeu Romanam, ſicut pars ad totum, ſeu membrum ad caput.

80 Primo caſu, quando ſcilicet negotiũ ſe habet ad ſuam Eccleſiam, vt totum ad partem, puta quia imminet neceſſitas defendendi Eccleſiam, et iura ipſius, ob quam oporteat Epiſcopum ad remotiores partes migrare: tunc manifeſtum eſt iure excuſari à reſidentia; textus eſt in cap. Ex parte, inf. eod. & notat gloſ. 1. in c. fin. de priuil. lib. 6. Quinimò ſi neceſſitas poſtulet, poteſt, & debet Epiſcopus ad ſubleuandam Eccleſiam ſuam in aliqua calamitate conſtitutam accedere ad Curiam, vel Romanam, vel Regiam, idque iure diuino, & naturali, dummodo id per alios perficere non poſſit, vt formaliter inquit Sot. de iuſt. & iure lib. 10. quæſt. 3. art. 4. verſ Qualitas autem negotiorum; Et eſt ratio, quia Epiſcopus tenetur propriæ Eccleſiæ exhibere non ſolum alios actus Paſtorales, ſed etiam hunc, qui eſt defendere, vel procurare bonum eius, c. Suggeſtum, ibi, *quas tueri debent Eccleſias*, 7. quæſt. 1. Ac proinde ex hac cauſa licitè poteſt ab Eccleſia abeſſe. vt probatur in præal. leg. c. Ex parte, ibi, *Præpoſituræ tuæ iura fideliter proſequeris, cum per hoc cenſeri debeas reſidens*. Quamuis enim ab Eccleſia abſit; tamen adeſt negotijs Eccleſiæ, vt dicit ibi Innoc. & Hoſt. num. 2. in ver. reſidens.

81 Secundo caſu, quando ſcilicet negotium ſe habet in ordine ad alias Eccleſias, ſicut pars ad cõpartem, *cum ſimus omnes vnum corpus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra*, ad Rom. 12. c. Singula, 89. diſt. poteſt, & debet Epiſcopus iure charitatis alterius Epiſcopi neceſſitati ſpirituali ſuccurrere, etiam cum detrimento temporalium, licèt non è conuerſo. Et hac de cauſa Paulus Timotheum, & alios diſcipulos abire iuſſit ad alias Eccleſias pro neceſſitate promulgãdæ fidei, vt fusè probat Caiet. in 2. 2. d. quæſt. 185. art. 5. verſ. Cum autem negotium ad bonum alterius particularis Eccleſiæ, & Sot. d. art. 4. col. 8. verſ. Præter hæc.
82 Item ſecundum eos cum vnum ſpirituale bonum ſit magis neceſſarium, quam aliud, c. Bonæ, il 1. de Poſtul. Prælat. Concilium Tridentinum, c. 18, ibi,

ibi, *& maior quandoq; vtilitas postulauerit*, sess. 23. puta negotium fidei, vel pacis, quam ministratio Sacramentorum, & huiusmodi laudabiliter Episcopus pro negotio fidei, vel pacis in aliena moratur Ecclesia: & propterea licitè Episcopi sunt legati ad pacem inter Reges Christianos componendam. Si enim cuiusquam, inquit, Ambrosius officium est pacem facere, Sacerdotis maximè of-
83 ficium est. Sed de hoc infra n. 88. Quod autem legati eant promiscuè ad temporalia negotia, vt Caietanus subijcit) abusionis est, quia *nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus*, 2. ad Timoth. 2. c. 1. infra, Ne Cler. vel Mon.
84 Tertio casu, quando scilicet negotium Ecclesiæ particularis se habet ad Ecclesiam Romanam, vel vniuersalem, sicut pars ad totum, seu membrum ad caput, certum est si necessitas postulet, licitè posse Episcopum à sua Ecclesia abesse, arg. d. c. Bonæ, il primo, de Postul. Prælat. & c. Cum dilectus, infra eod, & est expressum in decreto Concilij Trident. d. c. 1. sess. 23. ibi, *euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas*: nam bonum partis ordinatur ad bonum totius vt ad finem; & debet pars exponi pro bono totius, vt cum manus præciditur pro salute totius corporis, c. Resecandæ, 29. quæst. 3. S. Thom. in 2. 2. quæst. 6. art. 1. Sylnest in ver. Homicidium,
85 3. numer. 4. Quo tamen loco libet referre ad litteram notabilia verba, & declarationem Cardinalis Caietani in d. art. 5. vers. Cum vero negotiũ, ait enim; [Est tamen hic opus distinctione, an negotium huiusmodi vniuersalis Ecclesiæ sit necessariò exigens Episcopum, vel non: nam si negotium necessariò exigit Episcopum, vt ire ad Concilium generale, vel ad Synodum Prouincialem, quæ etiam se habet ad Ecclesiam Episcopalem, vt totum ad compartem; constat quod rationabilis est absentia: Sed si negotium vniuersalis Ecclesiæ non necessariò exigit Episcopum, puta quia persona Episcopi habet officium, quo oportet ipsum vniuersalis Ecclesiæ seruitio perpetuò personaliter Romæ deseruire, verbi gratia, est Secretarius Sedis Apostolicæ, vel Auditor Rotæ, aut huiusmodi; non ex hoc excusatur à residentia quoad Deum. Et ratio diuersitatis est, quia partes dupliciter ordinantur ad bonum totius. Primò absolutè; & sic secũdum naturalem statum ordinantur ad bonum totius, sicut manus, pedes, & reliqua membra hominis absolutè quidem ordinantur secundum suos naturales status ad bonum hominis, cuius sunt partes. In casu autem, quo totius bonum periclitatur, partes etiam perdendo naturales suos actus ordinantur ad bonum totius. Secluso autem casu necessitatis, seu periculi totius, natura totius non requirit defectum in parte aliqua, sed nititur singulas personas saluare in suis naturalibus statibus. Sic autem proportionaliter oportet fieri in toto, & partibus Ecclesiæ Politicæ secundum rectam rationem, ita quod quælibet particularis Ecclesia ordinatur ad vniuersalis Ecclesiæ bonum, & seruitium, absolutè quidem, salua cuiusque Ecclesiæ perfectione. In casu autem necessitatis ordinatur ad bonum vniuersalis Ecclesiæ etiam cum sui detrimento. Et quia seruitia quædam, vt ire ad Synodum, sunt manifestè in articulo necessitatis Ecclesiæ vniuersalis, vel prouincialis, Seruitia autem, quæ Romæ in huiusmodi officijs exhibentur, nulla necessitate communiter exigunt, vt Episcopi incumbant talibus offi-

cijs, sed sunt tales in Ecclesia Dei, velut monstra in natura: ideo non excusantur à residentia. Et si instetur, quod residentes in Ecclesia communi, qualis est Romana, censentur vbique residere: Respondetur quod si hoc est verum fictione positiui iuris, quod Iuristis relinquo, non tamen est verum quoad Deum.] Hæc Caietanus; quem multum extollit Sotus, d. art. 4. vers. Si autem necessitas vniuersalis Ecclesiæ, qui tamen addit, si Papæ expedierit propter egregiam doctrinam, aut singularem authoritatem personæ accersere aliquem Episcopum ad Curiam, cuius consilium capiat in commune bonum, licebit quidem ad tempus eum à suo Episcopatu euocare. Quod ex eo confirmari potest, quia Leo Papa secum habuit Prosperũ Episcopum Regensem; & Vrbanus III. Anselmũ Episcopũ Lucensem; & Greg. lib. 12. epist. 15. inuitauit Iuulnium Episcopũ Catanensem, vt Romam veniret, quo ipsum in sacro eloquio collegam haberet.
86 Conditio autem personæ excusans Episcopum à personali residentia secundum Caietanum est vnica, videlicet cum persona talis est, vt melius aut saltem æquè benè per eam absentem regatur Ecclesia, quam regeretur per aliam præsentem. Quod & S. Thomas docuit d. Quodlib. 9. art. 15. Et hac ratione sunt sex Episcopatus prope Vrbem habentes Romæ residẽtiam, quia sunt Episcopatus Cardinales, vt in Constitutione S. D. N. de qua infra, in c. proximo. Similiter ob eamdem rationem, posset vnus plures Ecclesias habere, deficientibus alijs idoneis, c. Illud, 21. quæst. 1. glos. in cap. Dudum, il secundo, in ver. Intitulatam, ad fin. supra de elect. Vnde in Polonia ob Sacerdotum penuriam non rarò dispensatur super pluralitate Parochialium Ecclesiarum; & in Germania super pluralitate Cathedralium, vt dixi in d. c. Dudum.
Porrò quia his casibus per accidens est vt Episcopus excusetur à residentia, videlicet ob defectũ idonei Pastoris, non mirum si etiam per accidens oporteat supplere vices proprij Pastoris per Episcopum titularem, vel Vicarium. Sed his casibus cessantibus, & per se loquendo, residentiæ præceptum iure diuino obligat semper, & ad semper.
87 Et hęc est apertè doctrina D. Th. in 2. 2. d. q. 185. art. 5. vbi nec persecutionis tempore concedit licitam esse absentiam Pastoris, nisi in casu, [quia, (inquit) subditorum salus exigit personæ Pastoris præsentiam, non debet Pastor personaliter suum gregem deserere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod personale periculum imminens, cum bonus Pastor animam suam ponere teneatur pro ouibus suis.] Et sic deducit ex præcepto Euangelico obligationem residendi in Ecclesia, etiam vsque ad sanguinis effusionem. Quem locum D. Thomæ fusius explicat Sot. de iust. & iure lib. 10. q. 3. art. 4.
Eidem sententiæ adhærent vnanimiter Canonistæ dum in persecutione extrinseca quam patitur Ecclesia à tyranno, & manifestis inimicis quotiescumque sine Prælato non est tuta salus Ecclesiæ, vel cum non solus Prælatus quæritur, sed etiam Clerus, concludunt Prælatum non posse Ecclesiam deserere, sed potius debere animam suam ponere pro ouibus suis, exemplo B. Thomæ Cantuariensis, qui pro hac causa martyrium subijt, c. Sicut dignum, de homicid. Ita glos. in c. Aduersitas, in ver. Hoc etiam, 7. quæst. 1. quam sequitur Innoc. in c. Nisi cum pridem, in ver. Malitiam, sub n. 4.
Host.

Host. Cardin. Ant. de Butr. Anchar. & alij communiter supra de renunc. & probatur in c. Suggestum, in c. Sciscitaris, & in d. c. Aduersitas, & in §. Hoc tunc seruandum, 7. q. 1. Ergo si etiam persecutione ingruente tenetur Pastor potius mortem subire, quam gregem deserere; quantò magis persecutione cessante illicita erit, & perniciosa absentia Pastoris sine rationabili causa?

88 Porrò cùm de causis excusantibus à personali residentia Pastores animarum superius diffusè actum fuerit, hoc loco admonendi sunt causas eiusmodi non sufficere, nisi etiam adsit licentia superioris, textus est in c. Relatum in fine, & ibi notat. glos. in ver. Prælatorum, & communiter DD. supra eodem, c. Non oportet, de consecr. dist. 5. c. Magnæ, de voto, glos. in c. fin. in ver. absentare, de priuil. lib. 6. & Gregor. epist. lib. 3. cap. 36. neminem Pontificum à Parochia sua vel parumper absque ineuitabili prorsus necessitate discedere permittebat. Et ex Concilio Tridentino in c. 1. sess. 23. legitimæ absentiæ causæ à Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo absente, suffraganeo Episcopo antiquiori residente in scriptis sũt approbandæ. Sed in his omnibus hodie seruari debet nouissima Constitutio S. D. N. Vrbani VIII. de qua plenè dixi infra in c. proximo.

De Clericis non residentibus.

Cap. Qualiter.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus, qui propria temeritate ab Ecclesia recessit, & commonitus non rediјt, potest spoliari Archiepiscopatu.*

2 *Capitulum quamuis non possit citare Episcopum, potest tamen eum monere vt redeat ad residentiam.*

3 *Monitio procedit etiam de inferiori ad superiorem, & de pari ad parem.*

4 *Episcopus qui commonitus non redit ad residentiam, videtur habere Ecclesiam pro derelicta.*

5 *Prælatus quibus casibus censeatur habere Ecclesiam pro derelicta.*

6 *Episcopus, qui Ecclesiã habet pro derelicta, potest ea spoliari per Papam sine citatione, & sententia.*

7 *Citatio, & sententia in notorijs non requiritur.*

8 *Capitulum quantumcumque moueat Prælatum ad residentiam, non tamen potest procedere ad electionem alterius sine authoritate Papæ.*

9 *Episcopi non residentes ex decretis Concilij Tridentini, & Constitutionibus Apostolicis quas pœnas incurrant, & n. 11. & seq.*

Et quibus ex causis abesse possint, ibidem.

10 *Concilium Tridentinum in quibus innouet antiquos Canones contra Pastores non residentes.*

11 *Bulla Sanctissimi D. N. super residentia Episcoporum refertur.*

12 *Metropolitanus, vel eo absente suffraganeus antiquior residens an hodie probare possint causas absentiæ Episcoporum.*

13 *Cardinalis à Turrecremata inuectiua in Episcopos non residentes.*

14 *Episcopus ab Imperatore, seu Rege euocatus an excusetur à residentia.*

15 *Et quid si à Principe habeat regalia, & nu. seqq.* Prosp. Fagnan. in 3. Decretal.

16 *Intellectus c. Si Episcopus 18. dist. & c. Si vobis fratres, 23. quæst. vltim.*

17 *Episcopus habens feudum à Principe, si vocetur à Papa etiam post regiam præceptionem, relictis omnibus etiam Regalibus sequatur Papam, & nn. sequent.*

18 *Episcopus vocatus à Metropolitano ad Concilium, vel ad causam. Item vocatus à Rege, cui potius parere teneatur?*

19 *Episcopi non habentes regalia à Principe, illius præceptis non sunt obnoxij.*

20 *Sacerdotalis dignitas excedit omnem dignitatem sæcularem.*

21 *Episcopi ratione muneris, aut reipublicæ officij Episcopatibus adiuncti quomodo excusentur à residentia.*

22 *Cardinales ex eo quod in Episcopatibus prope Vrbẽ, vel in Vrbe in suis titulis resederint non excusantur à residentia in Cathedralibus, quibus præfecti sunt.*

23 *Auditor Cameræ procedit contra Episcopos non residentes vsque ad sententiam diffinitiuam exclusi.*

24 *Episcopi vltra, vel citramontes quandiu ex causa visitationis Liminum abesse possint.*

25 *Episcopus an hodie singulis annis abesse possit tribus mensibus à Concilio Tridentino permissis.*

26 *Cardinalibus Episcopis quomodo, & quandiu à suis Cathedralibus obesse liceat ex causa vacationis, Sedis Apostolicæ.*

27 *Episcopi temporibus Aduentus, Quadragesimæ, &c. an in Cathedrali Ecclesia residere teneantur, an verò satis sit vt in diœcesi resideant, & nn. seq. vsque in fin.*

28 *Episcopus absens à Cathedrali, si in diœcesi resideat, an incidat in pœnas Tridentini Concilij.*

29 *Lex vbi plura copulatiuè requirit, non habet locum, nisi omnia simul concurrant.*

30 *Dictio, si, adiecta verbo futuri temporis conditionem importat.*

31 *Gerundium importat conditionem.*

32 *Alternatiuæ natura est, vt alterutrum sufficiat.*

33 *Parochus etsi teneatur in ædibus Parochialibus residere, tamen si resideat extra, dummodo in Parochia, non incidit in pœnas non residentium.*

34 *Episcopi ante Tridentinum Concilium tenebantur omni tempore in Cathedrali residere.*

35 *Alternatiua, vel, an sit ordinis, vel electionis.*

36 *Distributiones Canonicorum absentium primò applicandæ sunt fabricæ Ecclesiæ si indigeat; sin minus alteri pio loco arbitrio Ordinarij.*

37 *Verbum* debet, *regulariter necessitatem importat.*

38 *Verba hortatoria iuncta verbis obligationem importantibus, non excludunt obligationem.*

39 *Episcopi an vti possint absentia trium mẽsium à Cõcilio promissa temporibus Aduentus, Quadragesimæ, &c. & num. 44.*

40 *Episcopus an possit iungere trimestrem absentiam vnius anni cum trimestri anni sequentis, & num. 44. & seq.*

41 *Episcopus in casibus, in quibus ex rationabili causa abesse potest, an primò vti debeat tribus mensibus à Concilio permissis, & non nisi ipsis consumptis, licentiam petere non residendi, & n. 46.*

42 *Episcopus visitans Limina in fine vnius triennij, an possit in principio triennij sequentis iterum visitare, & ab Ecclesia abesse per octo continuos menses ex Bulla Vrbani VIII., & num. 47.*

43 *Episcopo an possit concedi, vt per tres menses abesse*

*quest ex sola causa, quod per multos annos conti-
nuos resederit*, & *num.*48.
45 Statim *dicto*, *quid importet*.

1 QVALITER. Summatum est supra in
c. prox. Communis diuisio. Primo, ex-
cessus. Secundo mandatum, ibi, *Di-
scretioni*.
Nota primò, Archiepiscopum,
qui recessit ab Ecclesia temeritate propria, idest si-
ne licentia Romani Pontificis, vt exponunt Aegi-
dius Bononien. Io. And. & Cardin. omnes in ver.
Temeritate. si commonitus non redeat, posse
spoliari Archiepiscopatu.
2 Secundò nota, ex illis verbis, *per vestras etiam
litteras reuocatus*, quòd Capitulum quamuis non
possit citare proprium Prælatum, vel in eum ani-
maduertere, quia inferior in superiorem, &c. c.
Inferior, 21. dist. c. Cum inferior de maior. & obed.
potest tamen eum requirere, vel monere vt redeat
ad residentiam, vt notant hic Innocen. Abb An-
tiq. & Hostien. omnes in verb. reuocatus, Collectar.
num. 3. Ant. de Butr. num. 2. Petr. de Ancbar. in 1.
3 notab. & Abb. num. 1. idemque dicunt DD. in c. Ex
tuæ, inf. eodem. Monitio enim procedit etiam de
inferiori ad superiorem, c. 1. supra de supplen. ne-
4 glig. Prælat. Et de pari in parem, vt per glos. 1. in
c. Cum causa, vers. Item qualiter possunt duo, su-
pra de off. deleg. Et ex huiusmodi monitione Epi-
scopus videtur constitui in contumacia non resi-
dendi, vt per Butr. eod. num. 5. & habere Ecclesiã
pro derelicta, vt propterea meritò illa spoliari pos-
sit: nam secundum glos. 1. hic, & Abb. n. 5. vt ha-
5 beat quis Ecclesiam pro derelicta, tribus modis
potest contingere. Primò, si Beneficiatus fiat mi-
les, vel ioculator. Secundò, si matrimonium con-
trahat. Tertiò, si monitus non redeat, vt hic. Si-
quidem, vt inquit Host in ver. Eligatis in fin. præsu-
mitur euidenter præsumptione iuris, & de iure
6 quod Ecclesiam habeat pro derelicta, Papa qui su-
per omnes est approbante hoc. Et sequitur Io.
Andr. in fin. Et in his casibus nec solemnis citatio,
nec solemnis sententia requiritur, vt hic patet.
Nam Papa dedit licentiam Canonicis Ragusinis
eligẽdi alium in Archiepiscopum absque eo quod
præcesserit formalis citatio, vel sententia priua-
tionis, vt benè obseruat Abb. hic in 3. not. & te-
net glos in c. fin. in ver. Redierint, inf. eod. Et sic nõ
obstat, c. 1. inf. de concess. præben. quia non intel-
ligitur fieri electio in stitura Ecclesia, sed vacante,
vt dicit hic Host. in fin. Et secundum Abb. num. 6.
spoliatio hoc casu potest fundari super duplici cau-
sa. Prima, quia, vt dictum est, Ecclesia habetur pro
derelicta à Prælato absente, vt dicunt glossæ præ-
alleg. Intellige post monitionem, aliàs secus, etiã
si per decennium abfuisset, vt per Butr. supra in c.
prox. in 1. not. Secunda, ratione notorij, quia cum
crimen non residentiæ notorium sit, potest supe-
rior illum spoliare absque alia citatione, vel sen-
tentia priuationis, quæ in notorijs non exigitur,
& secundum eum ad hoc facit, c. Ex tuæ, infra eod.
7 Quod optimè probat hæc Decretalis, legendo,
per vestras litteras, vt habet communis littera;
Sed alias legitur, *per nostras*. Et secundum banc
lecturam videntur necessariæ litteræ Papę, vt per
Host. & Io. And. in princip. in ver. Vestras, et Petr de
Anchar. in princip. Et formalis citatio, vt per glo.
in c. Ex parte, in ver. per decem annorum, supra
8 eod. Primam tamen opinionem tuetur Abb. su-
pra in c. prox. nu. 4. in 5. notab. vbi etiam allegat
Oldrad. cons. 230. & Gaspar. de Calder. ibi dicen-
tem, aliàs sic fuisse in Curia determinatum. Addit
hic Innocen. in ver. Eligatis quod quantumcum-
que subditi moneant Prælatum de redeundo; non
tamen possunt procedere ad eligendum sibi su-
periorem sine auctoritate illius, in cuius manibus
potest renunciare, vel qui iurisdictionem habet
super eum. Quod dictum sequuntur Abb. Antiq.
Ioan. Andr. Collectar. Butr. Anchar. Abbas, &
cæteri omnes.
9 Hodie verò contra Prælatos non residentes ser-
uanda est forma à Concilio Tridentino præscripta
sub Paulo III. in c. 1. *sess.* 6. Nam qui iustis, & ratio-
nabilibus causis cessantibus ab Ecclesia sex men-
sibus continuis extra suam diœcesim morando
abfuerit, quartæ partis fructuum vnius anni fabri-
cæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci per superiorem
Ecclesiasticum (idest Metropolitanum respectu
Episcoporum Comprouincialium ex sententia S.
Congregationis) applicandorum, pœnam ipso iu-
re incurrit. Quod si per alios sex menses in hu-
iusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam
partem fructuum similiter applicandam eo ipso
amittit. Crescente verò contumacia, Metropo-
litanus suffraganeos Episcopos absẽtes, Metropoli-
tanum verò absentem suffraganeus Episcopus an-
tiquior residens sub pœna interdicti ingressus Ec-
clesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per lit-
teras, seu nuncium Romano Pontifici denunciare
tenetur, qui in ipsos absentes, prout cuiusque ma-
ior, aut minor contumacia exegerit, animaduer-
tere, & Ecclesijs ipsis de Pastoribus vtilioribus
prouidere poterit. Præterea ex decreto, c. 1. sess.
23. sub Pio IV. in § Si quis Episcopus absens præ-
ter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro
rata temporis absentiæ fructus suos non facit, nec
tuta conscientia, etiam alia declaratione non se-
quuta, illos sibi retinere potest, sed tenetur aut ip-
so cessante per superiorem ecclesiasticum illos fa-
bricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare. Et
paulo superius in §. Ne verò, exprimuntur quatuor
causæ, propter quas Pastoribus abesse licet, nem-
pè Christiana charitas, vrgens necessitas, debita
obedientia, & euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ
vtilitas.
Sed obijcies, In d. c. 1. sess. 6. innouantur antiqui
Canones aduersus Pastores non residentes, qui ha-
bentur 88. dist. per tot. & passim 21. q 3. in Conci-
lio Eliberino, c. 19. c. Peruenit, c. Si qui verò, c. Si
quis Presbyter, c. Placuit, c. Si quis in Clero, 7.
quęst. 1. cap. 2. 21. quæst. 2. Cur ergo alia illis pœ-
na à Concilio præscribitur? An vel possumus pœ-
na Concilij, vel Canonum contra non residentes?
Quòd si pœna à Concilio imposita vtendum est,
quorsum Antiqui Canones innouantur? At respõ-
detur innouari Canones quoad culpam, videli-
10 cet vt Episcopi residere teneantur, & quoad pœ-
nam priuationis tituli, de qua à Concilio nihil sta-
tuitur, vt declaratur paulo post in d §. Crescente
verò contumacia; & sic etiam quoad modum pri-
uationis. Quamobrem quod spectat ad priuatio-
nem tituli, & priuationis modum, seruandum erit
quod statuitur in hac Decretali, et in alijs Cano-
nibus, et præsertim in c. Ex tuę, inf. eod.
11 Nouissimè super residentia Episcoporum pro-
mulgata est Constitutio S. D. N. Vrbani VIII. quę
inci-

incipit, *Sancta Synodus*, sub die 15. Decamb. 1634. in qua Sanctitas sua primò innouat decreta Concilij Trident. Constitutiones Apostolicas, & Decreta Consistorialia super residentia Episcoporũ; multæ enim Constitutiones super hoc antea prodierunt, vt Pij IV. & Pij V. Item multa Decreta Consistorialia. Et in specie Gregorius XIII. declarauit Decreta Concilij, & pœnas eiusdem haberé locum etiam in S.R.E. Cardinalibus. Et Clemens VIII. suo Decreto Consistoriali addidit pœnam inhabilitatis Episcoporum non residentium ad maiores dignitates, & Ecclesias obtinendas.

Secundò, Sanctitas sua iubet iam præfectos Cathedralibus, & maioribus Ecclesijs etiam S. R. E. Cardinales se itineri committere, & ad residentiam conferre infra vnum mensem, si in Vrbe existant; infra duos, si extra Vrbem in Italia; si extra Italiam infra quatuor computandos à die publicationis Bullæ. Nondum autem præfectos infra terminos superius expressos computandos à die eorum promotionis. Indeque nec supradictos, nec alios iam residentes abscedere absque licentia per Breue, vel litteras missiuas sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuum, & facultatum testandi ipso iure incurrenda; nec non priuationis à regimine, & administratione Ecclesiarum, alijsque pœnis arbitrio Sanctitatis suæ infligendis. Concilium Trid. in d. cap. 1. vers. Nam

12 cum Christiana charitas, sess. 23. decernit legitimas absentiæ causas à Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo absente suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit, in scriptis esse approbandas. Bulla verò Sanctissimi prohibet ne Episcopi iam residentes abscedant absque licentia per Breue, vel litteras missiuas. Ergo hac in parte videtur adempta facultas probandi causas absentiæ, quæ ex Concilio competebat Metropolitano vel suffraganeo antiquiori. Et quidem optimo consilio. Nam Episcopis prætextu causarum, de quibus in §. seq. non fuisset difficile à Metropolitano, vel suffraganeo abscedendi licentiam extor-

13 quere, & lex esset ludibrio posita. Hæc iampridem fieri optauerat Turrecrem. in c. Si vobis, 23. q. vlt. dicens: [Turpe esse, vt Episcopi se infestant ad seruitia Imperatoris, vel alterius principis secularis, & deferant causam subditorum, & officia deuotionis. Hoc non facerent, si mortem spiritualem timerent, & intelligerent se reddituros rationem de ouibus suis Deo summo Iudici. Vtinam etiam de Curia Romana hoc in parta obseruaretur, in qua plures Episcopi conueniunt non deuotionis gratia, sed ambitionis spiritu propulsati, vt altiora quærant, aut beneficia addant beneficijs, aut honores honoribus, vtque officia, & legationes quærant, quæ curæ animarum sibi commissarum afferunt plurimum impedimenti. Vtinam Summi Pontifices considerarent quanta negligentia circa animas committitur ex absentia Prelatorum ab Ecclesijs suis.] Hactenus Turrecremata.

Quoad pœnas Pius IV. in Bulla, quę incipit, *In suprema*, edita post Concilij publicationem similiter præcipit Episcopis, vt in suis Ecclesijs personaliter resideant sub pœna priuationis à regimine, & administratione Ecclesiarum suarum, ac alijs suo arbitrio imponendis pœnis, & bona decedentium extra residentiam decreuit tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinere, etiamsi facultatem specialem de illis testandi obtinuerint. Et pœnam interdicti ab ingressu Ecclesię imponit in alia eius Constitutione edita ante publicationem Concilij, quæ incipit, *De salute Gregis*.

14 Tertiò, Sanctissimus declarat contrafacientes non excusari à pœnis prętextu seruitij Imperatoris, aliorumque Principum, aut Regnorum, defensionis litium, etiam Ecclesiarum, ineundi fœderis, aut alterius negotij etiam grauissimi, & speciali nota digni, distantię locorum, breuitatis temporis expectandi licentiam ab Vrbe, vel alterius causę etiam publicę, ac pię, & vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiarum, vel personarum. Ex his verbis Constitutionis satis liquet non habere locum, quod dicit hic glos. 1. & Host. in princ. in ver. Vltra quadriennium, videlicet Episcopum non debere vltra annum abesse, nisi iussio imperialis eum detineat. Præsertim verò, quia nec de iure communi Episcopi ab Imperatore vocati ad comitatum, idest ad Curiam Imperialem ire debent, c. Quo ausu, c. Si quis Episcopus, & c. Reprehensibile, 23. q. 8. c. Omne, 25. q. 1. c. Quicunque militum, 12. q. 2.

15 & c. Cum parati, infra de appellat. etiam pacis procurandæ gratia, vel Regi Consilium præbendi, aut eum orandi, nisi ab ipso habeant regalia, idest

16 bona feudalia, c. Si in morte, §. Ecce, 23. quęst. 8. & ita intelligi debet textus in c. Si nobis fratres, ead cau. & quęst. ibi: *Nisi fortè hi qui à Religiosis Imperatoribus vel inuitati, vel vocati fuerint*. Et in c. Si Episcopus, 18. dist. ibi, *excepta præceptione regia*. Et in Authen. Quomodo oporteat Episcopos, § Illud alias est, §. hr etiam diffiuimus, col. 1. ibi: *Nisi hoc per imperialem fiat iussionem*. Hęc enim iura vendicant sibi locum tantummodo in Episcopis habentibus Regalia, prout constat ex d. §. Ecce: & intelligunt Host. & alij in d. c. Cum parati, de appellat. Archid in c. d. Si vobis fratres, in princip. dicens. [Vocati ergo Episcopi ab Imperatore, ad Comitatũ, ire debent vt hic.] Quod verum est, causa pacis reformandę, vel causa consilij dandi, vel orandi, vt dicit Gratian. in §. pręced. Et hoc ita demum si regalia habuerint. Et in hac opinione, quam ponit secundo loco videtur ibi residere. Et idem dicunt ibi Bellam. & Turrecrem. Pręterea tex. in d. c. Si Episcopus, 18. dist. debet intelligi quando aliter insurgeret scãdalum nisi Episcopus pareret Regi. Et ita intelligit Hugo illum textum, allegat c. Salonitanę, 63. dist. Vel intelligitur quando Rex esset legatus Papę, quia tunc propter legationem est maior Archiepiscopo. Et sic ei potius, quam Archiepiscopo est parendũ. Quos duos intellectus ad illum textum sequitur etiam Io. de Pan. & Alexan. de Neuo in d. c. Cum parati, num. 29. vers. Secunda conclusio.

17 Accedit quod etiamsi Episcopus habeat regalia à Principe; tamen si vocetur à Papa etiam post mandatum Regis, exemplo Petri, Lucę 5. relictis omnibus, etiam regalibus, sequatur Papam. Quę sunt verba formalia glossę in d. c. Cum parati, in vet. In legatione Regis. Cui hac in parte subscribunt ibidem Host. num. 4. Io. Andr. num. 7. Butr. num. 6. in fin. Abb. num. 7. Et est communis opinio, vt testatur Pręposi. num. 20. in fine vers. Et prę✝

18 dictus articulus. Quinimmo, vt dicit ibi Innoc, [Si Archiepiscopus vocat Episcopum, vel alium Prelatum ad Concilium, vel ad causam, & Rex ante, vel post vocauit eundem, licitè potest pretermittere mãdatum Archiepiscopi, & ire ad Regem,

H 2 cui

cui honor est deferendus per iura, quæ primo allegat glos.] Quod intelligit Hostien. d. n. 4. de Episcopo tenente Regalia. Et sequuntur alij proximè citati. Sed si Archiepiscopus præceperit Episcopo, nõ obstante præceptione Regia, debet obedire Archiepiscopo, cum sit de eius iurisdictione, & non Regis, & magis obediendum sit spiritui, quàm carni, c. Solitæ, de maior. & obed. Papæ autem semper est obediendum nulla præceptione obstante, tam ratione honoris, quàm iurisdictionis c. Qui resistit, 11. quæst. 3. Et paulo post respectu Archiepiscopi dicit considerandum esse an Episcopus affectauerit se vocari à Rege, an non, vt in c. Pastoralis, §. fin. de off. deleg. & an habeat regalia, necne. Ita Innocen. cuius dicta sequuntur totidem verbis Hostien. eodem num. 4. Io. Andr. & alij præalleg. Itaque Canonistæ omnes videntur in hoc conuenire, vt si Episcopus habeat regalia à Rege, vocatus ab ipso, teneatur parere, nisi sub præcepto obedientiæ fuerit vocatus à Metropolitano. Papæ autem indistinctè sit obediendum posthabitis regalibus, & quacumque præceptione
19 Regia. Si verò regalia non habeat, non teneatur parere, quia cum non sit de illius foro, præceptia eius non obstringitur. Vnde Abb. in d. c. Cum parati, num. 7. not. post glos. quod Clericus non obtinens regalia, idest bona feudalia à Principe sæculari, non debet prætextu vocationis Principis resistere mandato superioris sui, quia Clericus quantumcumque simplex, maximè si est Sacerdos, non subijcitur in aliquo iudici sæculari, vt in
20 c. Cum non ab homine, de Iudic. Imò dignitas Sacerdotalis excedit omnem dignitatem sæcularem, c. Duo sunt, 96. dist.

21 Quarto, Sanctitas sua excipit causam interessentiæ in Synodis Prouincialibus, vel Congregationibus, seu Assembleis generalibus, quibus Ecclesiastici interesse solent ratione muneris, aut Reipublicæ officij Ecclesijs adiuncti, quandiu tamen actu durauerint. Hanc ipsam causam excepit Tridentina Synodus in d. c. 1. sess. 23. ibi: [Nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reip. officium Episcopatibus adiunctum, cuius quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem significari Metropolitano necesse erit.]

22 Quinto, declarat S.R.E. Cardinales priores in ordine habentes Episcopatus prope Vrbem, etiãsi in illis, vel in Vrbe in suis titulis resederint, non excusari à residentia in Cathedralibus, & maioribus Ecclesijs, quibus præfecti sunt, nec ex eo quod Papa eos videat, & toleret, & ad functiones etiam Pontificales, & solemnes admittat.

23 Sexto, præcipit Auditori Cameræ, vt summariè procedat aduersus non residentes vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiuè, quam sibi reseruat in Consistorio. Hoc ipsum ordinauit Pius IV. in motu proprio incipien. *Cum tam Sacrosanctum*.

24 Septimo, Sanctitas sua indulget vt existentes vltra montes abesse possint ex causa visitationis Liminum per septem menses, & citra montes per quatuor, dummodo eo tempore ad alios actus non diuertant.

25 Porrò trimestre spatium, quo Episcopis æqua ex causa singulis annis à suis Ecclesijs abesse licet ex decreto Concilij Tridentini in d. cap. 1. sess. 23. S.D.N. vt audiuimus declarauit sua Constitutione non sustulisse.

26 Octauo, indulget Cardinalibus Præfectis Cathedralibus, & alijs maioribus Ecclesijs, vt ex causa vacationis Sedis Apostolicæ possint non solùm ad locum Conclauis accedere, dummodo à diœcesibus non discedant, nisi habita certa notitia mortis Pontificis, sed etiam in Vrbe commorari vsque ad peractam electionem, & per duos menses post coronationem Pontificis.

Nono, statuit vt nemo possit prædictam Constitutionem interpretari, aut declarare præter Romanum Pontificem, & adijcit clausulas generales in forma amplissima.

Postremo, declarat eos, qui pluribus Ecclesijs præsunt, excusari quidem à pœnis, dummodo resideant in earum altera, in qua tenentur de iure; non tamen propterea excusari Cardinales habentes aliquem ex sex Episcopatibus prope Vrbem, quin teneantur residere in alijs, quibus Præfecti sunt.

27 QVAERO an Episcopi temporibus præscriptis in c. 1. vers. Eosdem interim admonet, sess. 23. Concil. Trident. in Cathedrali Ecclesia residere teneantur; an verò satis sit vt in diœcesi resideant.

28 Hæc quæstio habet duas inspectiones. Prima est quoad pœnas Episcoporum non residentium, An scilicet Episcopus, in diebus Aduentus, Quadragesimę, & alijs a Concilio pręscriptis ita apud Cathedralem Ecclesiam residere teneatur, vt si in Diœcesi resideat, incidat in pœnam amissionis fructuum inflictam decreto, c. 1. sess. 6. & illos non faciat suos iuxta d. c. 1. sess. 23.

Secunda est quoad ipsam obligationem simpliciter, & absolutè, An scilicet Episcopus pręddictis temporibus teneatur ex pręcepto in Cathedrali residere, quamuis si in diœcesi resideat, faciat fructus suos, neque illis priuari debeat.

Quoad primam inspectionem verius videtur Episcopum in diœcesi quandocunque residentem in pœnas Concilij non incidere: nam decretum in d. c. 1. sess. 6. ad hoc vt Episcopi incidant in pœnam priuationis quartę partis fructuum, requirit vt sex mensibus continuis à suis Ecclesijs
29 extra suam diœcesim morando absuerint. Vnde ad eiusmodi pœnam satis non est vt absuerint à suis Ecclesijs tantùm, nisi etiam absuerint extra diœcesim, cum Concilium vtrumq; copulatiuè requirat, vt sub vnica verborum structura, l. Si hęredes, ff. de condict. instr. Felin. in c. Ex parte, num. 22. & seq. de rescript. Quod maximè procedit in pœnalibus, in quibus si lex, vel statutum ad pœnam incurrẽdam duo requirat copulatiuè, nullatenus est locus pœnæ, nisi vtrumque simul concurrat, l. Inter omnes, §. Rectè, de furt. Oldrad. cons. 291. num. 5. vers. Pręterea, & Signoroll. cons. 239. num. 5.

30 Et confirmatur ponderando verba illa, *si quis*, quę cum sint adiuncta verbo temporis, *absuerit*, conditionem important, l. Conditionem, ff. de condit. & demonstrat. Oldrad. cons. 242. num. 3.
31 vers. Sed adhuc instatur. Sicut, etiam importat gerundium illud, *morando*. Bald cons. 267. proponitur, num. 3. vers. Ioannes fecit, iuncto vers. Ista quęstio, num. 4. lib. 5. Conditio autem debet impleri in totum, nec sufficit vt impleatur pro parte, quia perinde est ac si non esset impleta, l. qui duobus, & l. Cum fundus, ff. de condit. & demonstr. Bald. in l. 2. in fin. C. si aduer. rem iudic. Conditio

tio enim quoad implementum non scinditur, vt
inquit Angel. cons. 16. Testator in omnibus nu. 3.
vers. Verio ad secundum.

Hoc ipsum ante Concilij publicationem ijsdem
ferè verbis statuit Pius IV. in Constitutione, quæ
incipit, *De salute Gregis*; vt patet ibi: [Episco-
pos ab Ecclesijs, & Diœcesibus suis absentes in
virtute sanctę obedientię, ac sub interdicti in-
gressus Ecclesię pœna eo ipso absque alia declara-
tione incurrenda districtè pręcipiendo monemus]
Loquitur ergo Pius IV. de absentibus copulatiuè
ab Ecclesia, & Diœcesi, & his postea pœnas im-
ponit his verbis. [Si quis sex mensibus continuis
extra suam diœcesim morando absuerit]

32 Sed & aliud decretum Concilij in d. c. 1. sess. 23.
hoc ipsum indicat, primo enim declarat Episco-
pos teneri ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœ-
cesi residentiam. Ac deinde [Si quis (inquit) con-
tra huius decreti dispositionem absuerit, &c. pro
rata temporis absentiæ fructus suos non faciat]
Concilium ergo obligat Episcopos ad residēdum
alternatiuè in ciuitate, vel Diœcesi, & contraue-
nientibus pœnam imponit. At non dicitur contra-
uenire dispositioni alternatiuæ Episcopus, qui al-
terutrum adimplet residendo in Diœcesi, c. Inter
cæteras, & ibi dixi in primo notab. de rescr. l. ille,
aut ille, ff. de legat. 1. glos. in Clem. Dudum, in ver.
Vel quorum, de iudic.

Et similiter Pius IV. in alia Constitutione post
Concilij publicationem edita, quę incipit, *In su-
prema*, dum supponit spolijs Cameralibus bona
Episcoporum decedentium, restringit se ad dece-
dentes extra diœcesim his verbis: [Bona quæcun-
que ad Episcopos, qui extra prędictas Ecclesias, &
diœceses non residentes decesserunt, pertinentia,
tanquam spolia ad Cameram Apostolicam legiti-
mè pertineant] Et in alia Constitutione quæ inci-
pit; *Cum tam Sacrosanctum*, edita contra Præla-
tos non residentes, dum committit Auditori Ca-
merę, vt contra eos procedat, loquitur itidem
de non residentibus in diœcesi, ibi: [contra Epi-
scopos, & alios quoscumque Pręlatos in proprijs
diœcesibus non residentes de inobedientia pro-
pria vsque ad sententiam exclusiuè procedat, &c.]

Siue igitur Episcopi dictis anni temporibus te-
neantur in Cathedrali residere, siue non, de quo in-
ferius dicetur in secunda inspectione; absolutum
tamen videtur eos non incidere in pœnas non re-
sidentium, dummodo resideant in Diœcesi. Et
hæc interpretatio, vti magis consona verbis Con-
cilij, & dictarum Constitutionum, & quæ etiam
benignior est in pœnalibus, videtur omnino am-
plectenda, c. Statutum de elect. in 6. cum suis con-
cordant.

33 Præsertim quia idem suadetur etiam exemplo
Parochorum, qui quamuis teneantur omnino re-
sidere in ædibus Parochialis Ecclesię, tamen si ex-
tra eas resideant, dummodo non extra limites Pa-
rochiæ, fructos suos faciunt, nec incidunt in pœ-
nas à Concilio Parochis non residentibus infli-
ctas, vt in casu contingenti olim respondit Sacra
Congregatio.

34 Quoad secundam inspectionem, idest quoad
præceptum, & obligationem Episcoporum suppo-
nendum est ante Concilium Tridentinum Episco-
pos obstrictos fuisse omni tempore in sua Cathe-
drali residere. Quod constat ex Concilio Cartha-
ginensi V. c. 5. his verbis: [Placuit vt nemini sit
facultas, relicta principali Cathedra ad aliquam
Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre] vt
refertur in can. Placuit, 7. q. 1 vbi glo. in ver. in diœ-
cesi, dicit hoc adeo verum, vt non liceat Episcopo
ad diœcesim diuertere, nisi ex causa visitationis.

Idem patet ex Concilio Aurelianensi, c. 33. rela-
to in can. Episcopus de consecr. dist. 3. in hęc verba:
[Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus,
Ecclesię, cui proximus fuerit, die Dominico deesse
non debet. Vnde infert glos. Episcopum Domini-
cis diebus in Episcopali Ecclesia diuinis officijs in-
teresse debere, in qua Sacerdotali more residere
præcipitur. Et Gregor. lib 5. epist. 23. [Peruenit,
(inquit) ad nos Primerium Amalphitanæ Ciui-
tatis Episcopum in Ecclesia sua residere non esse
contentum, sed foris per diuersa loca vagari: Id-
circo hac tibi authoritate præcipimus, vt supradi-
cto Episcopo interminari non desinas, quatenus
hoc de cætero facere non præsumat, sed in Eccle-
sia sua Sacerdotali more resideat.] Quod refer-
tur in can. peruenit, 7. q. 1. vbi Præpos. num. 1. no-
tat residentiam esse faciendam in loco secundum
conditionem personę, quia Episcopus per villas va-
gari non debet, sed in ciuitate commorari.

Atque hoc supposito ad dubium videtur respō-
dendum, temporibus à Concilio præscriptis Epi-
scopum teneri omnino apud suam Ecclesiam resi-
dere, nisi munia Episcopalia in Diœcesi eum aliò
vocent: nam etsi decretum Concilij Tridentini, d.
c. 1. sess. 23. declarauerit Episcopos obligari ad per-
sonalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam:
tamen per hæc verba non est censendum funditus
sustulisse antiquam Episcoporum obligationem,
vt in simili legitur in c. Ecclesia vestra, il s. vers.
Neque enim credendum est, supra de elect. cum
præsertim ibi inhæreat decreto c. 1. sess. 6. quo in-
nouantur antiqui Canones aduersus non residen-
tes promulgati, sed tantùm moderatum fuisse ri-
gorem Sacrorum Canonum. Nām illa verba per
dictionem alternatiuam in sua Ecclesia, vel Diœce-
si, indicant potiùs ordinem, quàm electionem,
glo. in c penult. in ver. vel in Parochiali, de sepult.
35 Quemadmodum in terminis aliorum decretorum
Concilij sæpiùs censuit, S. Congregatio. Et in spe-
cie in decreto, c. 16. sess. 24. quo iubetur sede vacā-
te eligi Vicarius, qui in iure Canonico sit Doctor,
vel aliàs quantum fieri poterit idoneus: censuit di-
ctionem alternatiuam, *vel*, esse ibi ordinis, non
electionis, iuxta doctrinā Gemin. in c. licet in fin. de
sepult. in 6. ideoque electionem factam de Sacer-
36 dote non Doctore, quamuis alioquin idoneo,
omissis Doctoribus, esse nullam. Et similiter dum
in c. 3. sess. 22. distributiones absentium iubētur ap-
plicari fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco: Sacr.
Congregatio respondit alternatiuam, *vel*, non esse
electionis, sed ordinis: ideoque applicationem
primo loco faciendam esse fabricæ Ecclesiæ, si in-
digeat; sin minus, esse arbitrio Ordinarij illas al-
teri pio loco applicare. Eodem igitur modo dum
Conciliū declarat Episcopos obligari ad persona-
lem in Ecclesia, vel Diœcesi residentiam; hæc al-
ternatiua non est censenda importare electionem,
itant arbitrium sit Episcopo hic, vel alibi residere
sed potius ordinem, ita vt primo, & principali-
ter residendum sit in Cathedrali Ecclesia, idque
tempore Aduentus, Quadragesimę, & alijs solem-
nitatibus, in quibus maior, & præcipua est resi-
dentiæ obligatio, vt est textus in c. Si quis in Cle-

ro

to 7.q.1. Deiode verò, ideſt alijs temporibus, ſa-
tisfieri poſſit eiuſmodi obligationi, etiam reſiden-
do in Diœceſi.

Quę Interpretatio videtur primo amplectenda,
quia per eam minus receditur à diſpoſitione vete-
rum Conciliorum, & Canonum ad c. Cum expe-
diat, de elect. in 6. & l. Si quando, C. de inoff. te-
ſtam. cum ſuis concordant. Deinde quia hoc mo-
do ceſſat abſurdum illud, quod aliàs ſequeretur ſi
Epiſcopi poſſent pręcepto reſidentię ſatisfacere
abſque eo quod vnqnam Eccleſiam Cathedralem,
& ſponſam ſuam inuiſerent. Denique quia cum
pręcepto diuino mandatum ſit omnibus Epiſcopis
oues ſuas agnoſcere, verbique diuini prædicatio-
ne, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum
operum omnium exemplo paſcere, & in cætera
munia paſtoralia incumbere, vt habetur in d.c. 1.
non apparet quo modo hæc omnia impleri poſ-
ſint ab Epiſcopo, qui ad villas, & pagos diuertit,
nec vnqnam reſidet apud Eccleſiam ſuam Cathe-
dralem, vllaſque ibi functiones Epiſcopales exer-
cet, nec pręſens agnoſcit oues, quarum pars ma-
ior vt plurimum illic commoratur.

Quod ſatis indicant verba dict. c. 1. Nam dum
hortantur Epiſcopos vt certis temporibus ſuam
Cathedralem Eccleſiam non deſerant, eam ratio-
nem afferunt, nempè quia illis diebus refici maxi-
mè, & in Domino gaudere Paſtoris pręſentia oues
debent. Si ergo oues Cathedralis Eccleſię dictis
temporibus debent maximè refici, & Paſtoris pre-
ſentia gaudere: Ergo etiam vice verſa Paſtor de-
37 bet eas reficere, & permittere vt eius præſentia
oues gaudeant. Idque dicendum eſt in pręcepto
eſſe, cum verbum, *debet*, regulariter neceſſitatem
importet, vt notatur in l. Sępè, ff. de offic. Præſid.

Neque his obſtat quod illic Concilium vtatur
verbis hortatorijs, dum ait: [Eoſdem interim ad-
monet, & in Domino hortatur, ne per illius tem-
poris ſpatium Aduentus, Quadrageſimæ, &c. ipſi
ab Eccleſia ſua Cathedrali vllo pacto abſint] Quę
quidem verba cum non præceptum, ſed conſilium
importent, obligationem non inducunt, c. Quod
præcipitur, 14. quæſt. 1. & 4. diſtinct. §. fin. Dec. in
c. Nam concupiſcentiam, n. 20. de Conſtitut.

38 Nam reſpondetur primò verba hortatoria im-
propriari quando ſubiecta materia eſt de pręcep-
to, vt hoc caſu. Textus eſt in c. Rogo atq; ibi gloſ.
11. quæſt. 3. & in c. 1. in ver. hortamur, vbi gloſ. ex-
ponit, ideſt pręcipimus, de teſtam. Ad idem glo.
in Clemen. 1. in ver. hortamur, de teſtib. & Abbas
in d.c. Nam concupiſcentiam, num. 3. de Conſtitut.
vel certè, vt ait ibi Dec. num. 21. verba hortatoria
tunc non impropriantur, quia non eſt inconueniēs
aliquem hortari ad illud, quod facere tenetur, c.
Peruenit 84. diſt. Et ideo verbum, *rogo*, & verbum
hortamur, in locis prædlegatis propriè intelli-
guntur, & non inducunt pręceptum, ſed per alia
iura materia pręcepti eſſe dicitur, vt ibi per eum.

Deinde reſpōdetur eiuſmodi verba hortatoria
in decreto Concilij eſſe coniuncta cū verbis obli-
gationem importantibus, vt ſuperius dictum eſt;
vndè tantùm abeſt, vt per hanc admonitionem
ſublata cenſeatur antiqua obligatio, vt potiùs ex
ea videatur renouata. Nam Concilium hortatur
Epiſcopos vt reſideant in Cathedrali in illis diebus
in quibus maximè oues refici, & gaudere Paſto-
ris præſentia debent, quod perinde eſt ac ſi illos
adhortatum fuiſſet vt dictis diebus ſuam imple-
rent obligationem apud Cathedralem Eccleſiam
reſidendi. Pręſertim quia hoc ipſum feccrat ibi-
dem paulo ante his verbis: [Sacroſancta Synodus
eos (ideſt Epiſcopos) admonet, & hortatur, vt
diuinorum præceptorum memores, factique for-
ma Gregis in iudicio, & veritate paſcant, & regāt]
Ecce igitur quemadmodū adhortationem à prę-
cepto, & obligatione Concilium non ſeiunxit.
Quod & Pius IV. fecit in prælleg Conſtitutione.
De ſalute Gregis; ibi: *Epiſcopos ab Eccleſijs, & Diœ-
ceſibus ſuis abſentes præcipiendo monemus*.

Ac præterea obſeruandum eſt verba illa Conci-
lij *eoſdem interim admonet*, fortè non limitare re-
gulam, quam prius Concilium conſtituerat decla-
rando Epiſcopos teneri ad perſonalem in ciuitate,
vel Diœceſi reſidentiam; ſed potiùs ſublimitare
limitationem, per quam ſuperiùs immediatè de-
clarat licere Epiſcopis per duos, aut tres menſes
quotannis ab Eccleſia abeſſe: tria enim ibi facit S.
Synodus. Primò declarat obligationem reſiden-
39 di in Ciuitate, vel Diœceſi. Secundò, indulget
Epiſcopis, vt ſingulis annis duos, vel ad ſummum
tres menſes abeſſe poſſint. Tertiò, hortatur Epi-
ſcopos vt non tamen abſint temporibus Aduen-
tus, Quadrageſimæ, & alijs ibi præſcriptis. Quod
perinde eſt ac ſi dixiſſet: Etſi Epiſcopi poſſint quo-
tannis per tres menſes abeſſe; illos tamen horta-
mur, vt hac indulgentia minimè vtantur illis die-
bus in quibus maximè refici, & gaudere Paſtoris
pręſentia oues debent. Et hoc modo quamuis il-
la verba eſſent Conſilij tantùm, non tamen ſeque-
retur quin circumſcripta trium menſium indulgē-
tia, Epiſcopi aliàs non tenerentur in dictis diebus
apud ſuam Cathedralem reſidere. Prior tamen
intellectus magis congruit verbis Concilij, quia in
eod verſ. Eoſdem interim admonet, non agitur de
abſentia à Diœceſi, ſed à Cathedrali Eccleſia tan-
tùm, vt patet ibi: *Ab Eccleſia ſua Cathedrali*. Et
clarius, ibi: *Niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi*,
&c. Et conſequenter non limitatur Indulgentia,
qua Epiſcopis abeſſe licet tribus menſibus extra
diœceſim, Ad l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de
penult. leg.

Itaque ad dubium videtur reſpondendum, Epi-
ſcopos temporibus à Tridentino Concilio præſcri-
ptis teneri quidem apud ſuam Cathedralem Ec-
cleſiam reſidere, ita vt aliter ſuæ obligationi non
ſatisfaciant, niſi munia Epiſcopalia in ſua Dioce-
ſi eos aliò vocent; Cæterum non incidere in pœ-
nas à Sancta Synodo Epiſcopis non reſidentibus
inflictas, dummodo in diœceſi reſideant. Et hanc
ſententiam probauit Sacra Congregatio eiuſdem
Concilij interpres.

40 In Sacra Congregatione ſuper reſidentia Epi-
ſcoporum habita in Quirinali die 17. Iulij 1657.
cui interfuerunt Eminentiſſimi Cardinales Giner-
tus, Meltius, & Paulucius; necnon R. P. D. Far-
neſius, Alterius, Gualterius, Vgulinus, De Vec-
chijs Secretarius, & ego, propoſita fuerunt ex
ordine Sanctiſſimi infraſcripta dubia, videlicet.

Cum Sacrum Concilium Tridentinum cap. 1.
ſeſſ. 23. de reformat. permittat Epiſcopis, vt ſingu-
lis annis, dummodo æqua ex cauſa, & abſque
vllo Gregis detrimento fiat, abeſſe poſſint à ſua
diœceſi per duos, aut ad ſummum tres menſes:
Quæritur

Primo An Epiſcopus poſſit iungere trimeſtrem
abſentiam vnius anni, cum abſentia trimeſtri, ſe-
quen-

quentis anni, adeo vt licitè abesse valeat à sua Ecclesia per menses Octobris, Nouembris, & Decembris anni v.g. 1657. & continuare absentiam per menses Ianuar. Februarij, & Martij anni 1658.

41 Secundo, An Episcopus in casibus, in quibus rationabilem causam habet non residendi, debeat vti mensibus per Sacrum Concilium concessis, & non nisi ipsis consumptis, quatenus absentiæ causa duret, licentiam petere non residendi: An verò primò licentiam petere, & ad alios vsus reseruare bimestre, aut trimestre tempus à Concilio concessũ.

42 Per Bullam san. mem. Vrbani VIII. super residentia Episcoporum, incipien. *Sancta Synodus*, 27. aliàs 137. permittitur, vt Episcopi ad effectum visitandi statutis terminis Sacra Beatorum Apostolorum limina, abesse possint à suis Ecclesijs per certum tempus, videlicet citra montes, vel mare existentes per quatuor menses, alij vero, &c. hinc.

Tertiò quæritur, an Episcopus visitans sacra Limina in fine vnius termini, v.g. in fine vnius triennij, possit immediatè in principio sequentis triennij iterum visitare, ac proinde visitationum titulo abesse à sua Ecclesia per octo continuos mẽses.

43 Quartò quæritur, an Episcopo, qui antea per multum temporis, v.g. per decem continuos annos in sua Ecclesia resederit, & vel ab ipsa vacatione per Sacrum Concilium ex rationabili causa singulis annis permissa semper se abstinuit, possit aliquando concedi facultas non residendi per aliquod tempus, licet non adsit vlla causa ex approbatis ab eodem sacro Concilio Tridentino.

44 Ad primum Sacra Congregatio respondit, non posse, tum quia eiusmodi semestris absentia complectitur illius temporis spatium Dominici Aduẽtus, & Quadragesimæ, quo ne à sua quidem Cathedrali, ne dum à Diœcesi Episcopo abesse licet, vt in Concilio Tridentino d.cap. 1. vers. Eosdem interim admonet, sess. 23 & fusius dictum est supra à num. 34 vsque ad num. 40. Tum quia in eo, qui abest sex mensibus continuis, non verificatur illud verbum *aliquantisper*, quo vtitur Concilium in d. c. 1. dum ait: Quoniam autem qui aliquantisper tantùm absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, cum Concilium illud restringat ad duos, vel ad summum tres menses, & antiqui Canones ad vnum, vt in c. Præsentium, 7. q. 1. vel ad duos, vt in c. Si quis in Clero ead. caus. & q.

45 Et quatenus verificaretur verbum *aliquantisper*, non tamen verificantur sequentia, videlicet, *quia statim reuersuri sunt*, nam qui abest per semestre tempus, vtique non statim est reuersurus, cum dictio *statim*, regulariter significet modicum temporis interuallum, vt est textus in l. Cum quidam, ff. de legat. 2. & in l. Si finito, §. Non autem statim ff. de damno infect. & notat Tiraquellus in l. Si vnquam in ver. reuertatur, num. 120. C. de reuoc. donat. & aliquando importat interuallum vnius mensis, vt notatur in l. Diuortio facto, aliàs est l. fructus 7. §. Papinianus, in glos. in ver. statim, ff. sol. matr. Tum quia absentia Episcoporum per sex continuos menses à Concilio non reputatur breuis, vt patet sess. 6. cap. 1. ibi: [Si quis sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnius anni pœnam ipso iure incurrat.] Tum denique quia magis relaxari potest neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, maiusque detrimentum in spiritualibus, & temporalibus potest pati Ecclesia, & praui abusus, & corruptelæ in Clero, & populo faciliùs introduci, & difficiliùs eradicari, si trimestre tempus absentiæ vnius anni cõiungatur cum trimestri alterius anni, quam si trimestria sint interpolata. Ob quam rationem cum in cap. In singulis, de stat. Monach. statutum sit vt Capitula prouincialia Religiosorum fiant de triennio in triennium, Ioan. Andr. ibi in princ. dicit non sufficere in fine primi triennij facere vnum Capitulum, & statim in principio secundi triennij facere aliud, quia id potius esset facere Capitulum de sexto in sextum annum, quam de triennio in triennium, & multo tempore posset sic tardari Ordinis reformatio, vt scripsi plenius in c. Ego N. num. 51 de iureiur. Vnde trimestre tẽpus, quod interpolatè, & per se sumptum à Concilio reputatur breue, & cadit sub permissione, quia breui reuersus nec diuertisse videtur, l. 3. in fin. ff. de diuort. si postea iungatur cum alio trimestri, æstimatur esse longum, & cadit sub prohibitione, vt de diuersis donationibus simul iunctis notat Hostiensis in c. Apostolicæ de donationib. & de vnionibus, quæ quamuis singulæ per se non grauent; tamen simul omnes consideratę grauant; & ideo omnes sunt reuocandæ. Decidit Oldradus cons. 265. In quæstione num. 2. & de pluribus furtis rei modicæ docet S. Thomas in 2. 2. quęst. 66. art. 6. ad 3 Sylu. in ver furtum num. 4. Confert textus in l. Si libertus, §. Si quis plures, ff. de iurepatr. & arg. l. Nec non §. Si quis sæpius, ff. ex quib. caus. maior.

46 Ad secundum, Sacr. Congregatio consultius putauit nihil generaliter respondere, sed vbi casus particulares acciderint, maturius deliberare.

47 Ad tertium respondit Episcopum, qui Beatorum Apostolorum limina visitauit v.g. in fine vnius triennij, nequaquam posse immediatè in principio sequentis triennij iterum visitare, ac proinde nec visitationis titulo per octo continuos menses à sua Ecclesia abesse. Rationes huius tertiæ resolutionis habentur in d.c. Ego N. n. 50. vbi plenè videas de iureiuran.

48 Ad quartum respondit, non posse. Quam Congregationis sententiam S. D. N. ad se relatam in omnibus approbauit.

De Clericis non residentibus.

Cap. Ex tuæ.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiatus absens, si ignoretur vbi sit, tribus edictis citatus, & infra sex menses non reuersus, beneficio priuabitur*

Et quid post Concilium Tridentinum, num. 31. & seqq.

2 *Intellectus huius cap. in §. Contra eos, & n. 18.*

3 *Citatio per edictum contra Clericum absentem affigi debet valuis Ecclesiæ suæ.*

4 *Beneficiatus nunquam citari debet per edictum vt redeat ad residentiam, si personaliter citari possit, & num. 9.*

Et quid post Concilium Tridentinum, num. 32. 35. & 36.

5 *Citatio contra beneficiatum absentem fieri potest etiam extra prouinciam, sed ad id iudex non tenetur.*

Cita-

6 *Citatio per edictum vbi requiritur trina, non sufficit vnica, licet peremptoria.*

7 *Et an sufficiat vnica peremptoria ad pœnam incurrendam, si fuerit personaliter exequuta, & n. 10.*

8 *Citatio trina, & vnica peremptoria cum competentibus interuallis regulariter æquiparantur.*

9 *Beneficiatus absens personaliter citatus, nisi redeat infra terminum sibi præfixum beneficio spoliari potest, etiam non expectatis sex mensibus.*

10 *Monitio trina personalis cur requiratur vt Clerici, carnifices, seu tabernarij perdant priuilegium fori.*

11 *Beneficiatus absens quamdiu sit expectandus, vt beneficio priuari possit.*

12 *Citationis edicta sex mensium spatio præsumuntur deduci ad notitiam citati.*

13 *Beneficium Clerici, qui tribus edictis citatus infra sex menses non reuertitur ad residentiam, confertur quasi vacans sine alia sententia priuationis.*

14 *Canonici, & alij Beneficiati in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, ex capite non residentiæ priuari non possunt titulo, nisi post lapsum trium annorum, & num. 35.*

15 *Canonicus absens vltra tres menses primo anno priuari debet dimidia parte fructuum ad ratam mensium, quibus abfuit, si non integer est annus. Secundo omnibus fructibus.*

16 *Archiepiscopus potest procedere contra Episcopos deserentes Ecclesias suas excommunicando, & suspendendo, non autem remouendo eos ab Episcopatu vel administratione.*

17 *Depositio Episcoporum iure diuino est Papæ reseruata.*

18 *Episcopi arbitrium est procedere contra Parochos non residentes vel censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel priuatione Parochialis, & num. 20. vers.* Postremò.

19 *Forma procedendi aduersus Parochos non residentes à iure communi præscripta an immutata fuerit decretis Concilij Tridentini, & num seq. vsq. ad num. 35.*

20 *Statutum ad pœnam trahi non debet ad gratiam.*

21 *Qualitas apposita circa aliquas personas primò nominatas non censetur repetita quoad alias personas postea nominatas, etiam in eadem ratione.*

22 *Dictio* idem, *quandoque importat identitatem in genere, & diuersitatem quoad specificas qualitates.*

23 *Clausula in fine posita refertur ad præcedentia in eodem cap. sed non in capitulis separatis.*

24 *Episcopus quoties in pœnam non residentiæ vult Parochis subtrahere partes fructuum, quos fecerunt suos, quoad interualla, & quotas, seruare debet præscriptum Concilij, cap. 1. sess. 6.*

25 *Secus in executione facienda super fructibus, quos pro rata temporis absentia suos non fecerunt.*

26 *Concilium Tridentinum c. 1. §. Eadem, sess. 23. expenditur.*

27 *Lex innouata inest legi innouanti.*
Verba legis clara non admittunt interpretationem, nec voluntatis coniecturam.

28 *Forma procedendi contra Parochos non residentes à iure præscripta in quibus immutata fuerit à Concilio Tridentino, & n. seq. vsq. in finem.*

29 *Parochi non residentes à Concilio Tridentino quibus pœnis subyciantur.*

30 *Sententia priuationis beneficij contra Parochum non residentem est nulla si in vltima monitione, Episcopus comminatus fuerit priuationem fructuum, non autem tituli.*

31 *Parochus absens etiamsi ignoretur vbi sit, ex Concilio Tridentino citari potest per edictum, etiam vnicum, & non solemniter publicatum, & num. seqq.*

34 *Et lapso termino eidem præfixo priuari potest Parochiali, etiam non expectatis sex mensibus.*

35 *Canonici non residentes post lapsum trium annorum qua forma sint priuandi Canonicatu.*

36 *Forma huius capituli ad vnguem seruari debet tantum in obtinentibus beneficia personalem residentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias.*

1 EX TVAE. Si nescitur vbi sit Clericus absens,
tribus publicis edictis citabitur apud Ecclesiam suam; at si postea expectatus per sex
menses non redeat, ea priuabitur. Hoc dicit primo. Deinde ponit practicam procedendi
contra Prælatos non residentes. Atque ita sunt
2 duæ partes principales. Nam primò ponit practicam procedendi contra Clericos. Secundò, ponit
practicam procedendi contra Prælatos. Secunda ibi, *contra eos*, scilicet Prælatos. Vnde secundum
Hostiensem num. 7. in ver. Eos, & Io. Andr. n. 6. in eod. ver. Melius dixisset, *alios*, scilicet Episcopos, nam vsque huc loquutus est de inferioribus, hic incipit loqui de Episcopis.

Et hunc intellectum sequitur glossa in ver. Vt ipsos, & communiter Doctores teste Io. de Imola post princ. vers. Sed prima lectura communiter tenetur. Imò Innocent. supra in proœmio, vbi litteram huius Decretalis ex registro corrigit, & in aliquibus supplet, restatur veram litteram esse, *Contra alios*, vt hic referunt Butr. num. 1. in fine, & Imola post princ. vers. Et facit quod notat Innocentius.

3 Nota primò, quoties Clericus absens per edictum citari debet, citationem esse affigendam valuis Ecclesiæ suæ, vt probat hæc littera ibi, *in eorum Ecclesijs*, & notant Cardin. in princ. & Abb. n. 3. Nam contra latitantem sufficit procedere ex edicto ad Ecclesiam, vel domum suam, c. Causam, & c. fin. de dolo, & contumac. secundum Host. hic num. 6. in ver. publicari, Cardin. num. 1. in prima oppositione, & Anchar. in 1. notab. Rota in Terdonen. Præpositure, 17. Martij 1600. coram Decano relata à Ioanne Garz. in tract. de benef. p. 3. c. 2. num. 157.

4 Secundò nota ibi, *nec ad eos valeat citatio peruenire*. Clericum vtcunque ex iniusta caussa absentem ab Ecclesia sua, nunquam esse citandum per edictum, si intra prouinciã sui copiam faciat, & citari possit personaliter, vt per Host. d. num. 6. Cardin num. 2. vers. Ex quibus, Anchar. num. 1. in 2. notab. & Abb. num. 3. in 3. notab. Dixi *intra prouinciam*; quia si Clericus extra prouinciam abesset, intimari quidem posset, & forte etiam citari per c. Romana, §. Contrahentes, de foro cõpeten. lib. 6. & dixi post Collectar. in c. fin. eodem tit. Sed tamen ad hoc iudex forsan non tenetur secundum Host. nu. 6. in ver. Peruenire, Io. Andr. num. 2. in ver. Valer, & Anchar. num. 1. De hoc notatur in c. Dilectus, supra de Procurat. An autem hoc procedat post Concilium Tridentinum dicam infra num. 31. 33. & 36.

6 Tertio nota ibi, *Trina citationis*. Rectorem Ecclesiæ absentem, si ignoretur vbi sit, esse citandum

dum tribus edictis vt redeat ad residentiam. Quo fit vt non sufficiat vnicum peremptorium pro omnibus, quia huiusmodi citationes per edictum difficile transeunt in notitiam citati, & facilius est vt innotescant si ter publicè fiant, quam si semel, licet peremptoriè. Fortè enim amicus citati interfuerit in secunda, vel tertia, qui non interfuit in prima, & poterit hoc citato denunciare. Et ita firmat hic Io. Andr. num. 4. in ver. Trinę, & fusiùs in addit. ad Speculat. super hac rubrica in 3. q. vbi refert se ita cõsuluisse in quodam Clerico, qui vnica citatione peremptoriè citatus, beneficio priuatus fuit, quia non venit; Respondit enim priuationem esse nullam, ob nõ seruatam formam hic præscriptam: & sequuntur hic Anton. de Butr. num. 3. Anchar. num. 2. in 3. notab. Imola num. 3. vers. Et aduerte, & num. 4. & Abb. in 4. notab.

7 Quinimò vbi ad pœnam incurrendam lex requirit trinam citationem, non sufficit vna peremptoria, licet personalis, vt sentit glossa in Clem. 1. in ver. Tertio, de vita, & honest. Cleric. quam sequitur Imola, & singularem reputat Abb. vbi sup. Ad quod Gulielm. de Monte Laud. dicit esse textum apertum in c. 1. in tit. de Milite vassallo, qui
8 contumax est, in vsib. feudor. Quod nota ad limitationem l. Contumacia, vers. Contumax est, ff. de re iudic. & c. De illicita, vers. Quicumque tribus auctoritatibus, 24. q. 3. Nam regulariter æquiparantur trinæ citationes, & vnica peremptoria cum competentibus interuallis, vt in iuribus præallegatis, & in c. Constitutionem, de sent. excomm. lib. 6.

9 Hæc procedunt in Clericis latitantibus, de quibus ignoratur vbi sint, vel ad quos non valet citatio peruenire. Hi enim, vt dixi supra in 2. notab. citari debent tribus edictis, idest solemniter propositis, & publicatis, vt innuit littera in ver. Facias publicari; aliàs enim contra absentes ex edicto procedi non posset, & ita procedit textus in l. 1. §. Item cum ex edicto, ff. quæ senten. sine appell. rescind. quia ibi edictum non fuit solemniter positũ, vt post glos. 1. & Innoc. declarat hic Host. n. 6. in ver. Edictum, & in ver. Publicari, & sequũtur DD. de quo tamen vide hic per Imolam n. 4. vers. Circa primum. Hæc inquam procedunt in Clerico, qui nescitur vbi sit, vel ita longe distat, vt commodè personaliter citari non possit, & de eo loquitur hæc Decretalis. Inducuntur enim contra eum hæc duo specialia, vt citatio sit trina, & absens postea expectetur per sex menses, vt sic suppleatur defectus citationis personalis. At verò si sciatur vbi sit Clericus Beneficiatus, & commodè citari possit, tunc non requiritur trinum edictum, sed debet personaliter citari, & sufficit vnica citatio, si fuerit personaliter executa. Imò sufficit simplex requisitio, seu monitio, vel reuocatio cum competenti termino ad redeundum, quo elapso etiam non expectatis sex mensibus, Ecclesia spoliari poterit, cum videatur illam habere pro derelicta, textus est in c. Ex parte, & ibi dixi supra eod. Et ita distinguit, & declarat glossa communiter approbata in d. c. Quoniam frequenter, §. Porrò, in ver. Canonibus, supra, vt lite non contest. & Abb. hic num. 10. in 3. opposit. & num. 13. vers. Conclude ergo, Io. de Selua in tract. de benef. par. 4. q. 4. & seq. & resoluit Rota apud Cardin. Mantic. decis. 67. num. 5. quam decisionem postea secuta est eadem Rota in Terdonen. Præpositura supracitata in primo notab.

10 Non obstat glossa præallegata in Clem. 1. in ver. Tertio, de vita, & honest. Cleric. quæ dicit ad pœnam incurrendam non sufficere vnicam citationem etiam personalem, & peremptoriã, prout eam allegat Abb. hic in 4. notab. Quoniam textus in d. Clem. loquitur de Clericis officium carnificũ, & tabernariorum publicè, & personaliter exercentibus, & sic de his qui non latitant, sed personaliter citari possunt. Et tamen iubet eos nominatim, & tertio moneri. Non igitur mirum si ad illam pœnam incurrendam vnica citatio personalis non sufficit, cum textus in illo speciali casu trinam requirat. Et forte ratio specialitatis fuit grauitas pœnæ amissionis priuilegij Clericalis, quod est de iure diuino, c. Si Imperator. 96. dist. & scripsi latissimè in c. Ecclesia S. Mariæ, supra de Constitut. At secus est in beneficiatis absentibus, quia si eorum copia haberi possit, iura nihil aliud exigunt, quam vt semel personaliter moneantur, seu reuocentur ad residentiam, vt in d. c. Ex parte, supra eod. & constat ex supradictis. Verumtamen aliud dicendum est post Concilium Tridentinum quoad Parochos, quia sufficit citatio per edictum, nec requiritur personalis, vt patebit infra n. 31.

11 Quarto nota ibi, *vltra sex menses*. Clericum à sua Ecclesia absentem, si ignoretur vbi sit, post trinam citationem esse expectãdum per sex menses. Vnde sublata est dispositio antiquorum Canonum, qui variè circa hoc disponunt. Quidam enim dicunt Clericum duobus tantum mensibus esse expectandum, c. Præsentium, 7. q. 1. Quidam dicunt de tribus hebdomadis, c. Si quis in Clero, ead. can. & quæst. Quidam de quinque annis c. 2. supra eod. Quidam de anno, vt in Authen. de Sanctiss. Episc. §. Interdicimus, secundum Innoc. hic num. 1. & latius per glossam in c. Quoniam frequenter, §. Porrò, in ver. Canonibus, supra, vt lite
12 non contest. Sed hodie contra Beneficiarium latitantem de iure communi seruandum erit quod hic dicitur, vt scilicet expectãdus sit per sex menses: Iuris enim præsumptio est, vt infra hoc spatium citationis edicta ad illius notitiam perducantur. Ad quod hunc textum singularem repu-
13 tat Abb. hic num. 5. in 5. notab. Ergo lapsis sex mensibus beneficio spoliari poterit, vt in textu, etiam lite non contestata, vt in d. c. Quoniam frequenter; & hic notat glossa in ver. Remoueat, etiã non præcedente sententia priuationis: propterea enim dixi spoliari, & non priuari, quia non fertur sententia, sed datur beneficium quasi vacans; & sic absens videtur spoliari, vt formaliter hic dicunt Hostien. & Io. Andr. ambo in ver. Spoliari: & sequuntur alij. De quo dic vt scripsi in c. Ex parte, & c. Qualiter, supra eodem.

14 Limita nunc notabiliter dispositionem huius decretalis, vt non procedat in obtinentibus dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs. Hi enim ex decreto Concilij Tridentini, c. 12. §. Præterea, sess. 24. si vltra tres menses abfuerint, primo anno priuari debent dimidia parte fructuum. Secundò anno omnibus fructibus. Crescente verò contumacia procedendum est contra eos ad sacrorum Canonum præscriptum, idest, ad priuationem tituli. Atque ita absentes vltra tres menses hodie

beneficio priuari non poterunt, nisi post lapsum
trium annorum, & seruata forma ibi præscripta,
vt sæpius declarauit S. Congregatio eiusdem Con-
cilij interpres. Minimè enim verum est, quod re-
fert Mantica in præalleg. decis. 67. num. 6. videli-
cet per Illustriss. S. Cōgregationis Interpretes fuis-
se declaratum, Episcopos posse procedere ad pri-
uationem ob non residentiam; tametsi temporis
interualla, de quibus in d. c. 12. §. Præterea, sess. 24.
15 non fuerint obseruata. Imò enim S. Congregatio
censuit expectandum esse lapsum trium annorum,
priusquā ad priuationem in totum procedatur; Et
primo anno absentem vltra tempus permissum
priuandum esse dimidia parte fructuum, & quidē
ad ratam mensium, quibus abfuit, si non integer
est annus. Secundò, omnibus fructibus. Tertio,
priuandum titulo, & ad priuationem huiusmodi
procedi non posse, nisi hac forma seruata, vt etiam
dixi in c. Licet, num. 26. infra tit. proximo.
Idem responsum cum Episcopus in pœnam
residentiæ vult Parochis subtrahere partes fru-
ctuum, quos residendo suos fecerunt: debet enim
seruare quoad interualla, & quoad quotas præscri-
ptum Concilij, c. 1. sess. 6. vt latius dicam infra
num. 24.
16 Vltimò nota in §. Contra eos. Archiepisco-
pum posse procedere contra Episcopos deserentes
Ecclesias suas excommunicando, & suspendendo:
remouere autem illos ab Episcopatu, vel admini-
stratione nō posse: hoc enim specialiter Legato hic
conceditur, vt formaliter dicit Innocen. num. 5. io
17 ver. Procedatur, & sequuntur alij. Nam deposi-
tio Episcoporum iure diuino est Romano Ponti-
fici reseruata, vt in c. Inter corporalia, de transl.
Episc.
18 Verum intelligendo hunc §. Contra eos non
ponere casum diuersum, sed continuare casum
præcedentem de Clericis inferioribus iuxta alium
intellectum glossæ in ver. Spoliari. Hinc collige
Episcopum non arctari præcisè ad procedendum
contra beneficiatum non residentem per viam
priuationis beneficij; sed esse in optione ipsius pro-
cedere etiam per subtractionem fructuum, & cen-
suras Ecclesiasticas, vt hic notant Imola, & Io. de
Anan. quos sequitur Mantica in præalleg. dec. 67.
num. 6.
Quod procedit etiam contra Parochos non re-
sidentes in terminis Concilij Tridentini, c. 1. vers.
Quod si per edictum, sess. 23. ponderando illa ver-
ba, *liberum esse vult Ordinarijs*, &c. Et quamuis
oppositum videatur declarasse S. Congregatio cō-
tra Parochos nō residentes tempore pestis, vt dixi
in c. fin. num. 41. & 45. infra eod. Fortè tamen ita
censuit in illo speciali casu, quia erat admodum
controuersum inter Theologos, & Canonistas, an
pestis tempore Parochi tenerentur personaliter
residere, vt ibi dixi num. 42. & 49. Vnde contra
absentes existimauit non esse illico procedendum
ad priuationem Parochialis; sed prius experien-
da esse alia remedia censurarum, & subtractionis
fructuum. Verum extra illum casum generaliter
consulta an sit arbitrium Episcopi qua via, & quo
remedio vti voluerit contra nō residentes, nempe
vel censuris, vel sequestratione, & subtractione
fructuum, vel priuatione? Respondit ita esse. Idem-
que patet ex decisione edita in causa Imolen. de
qua infra num. 30.
19 QVAERO an forma procedendi aduersus Pa-
rochos non residentes à iure communi præscripta,
immutata fuerit decretis Concilij Tridentini, c. 1.
sess. 6. & c. 1. sess. 23.
Disponit S. Synodus in c. 1. sess. 6. aduersus Epi-
scopos non residentes, vt primis sex mensibus eo-
rum absentiç in pœnam amissionis quartæ partis
fructuum vnius anni ipso iure incurrant. Quod si
per alios sex menses in huiusmodi absentia perse-
uerauerint, aliam quartam partem fructuum simi-
liter eo ipso amittant. Crescente verò contuma-
cia, præscribit qua forma sit contra eos proceden-
dum ad grauiora remedia. Deinde in c. 1. sess. 23.
interpretatur primò dictum decretum, & statuit
vt eius prætextu non liceat Episcopis vltra tres
mēses quolibet anno abesse: alioquin præter mor-
talis peccati reatum, quem incurrunt, pro rata
temporis absentiç fructus suos non faciant. Po-
stremò eadem omninò quoad culpam, amissionē
fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus decla-
rat, & decernit, vt in §. Eadem. Quo loco, cum
nihil statutum fuerit de modo procedendi contra
inferiores Curatos, consequens videtur esse vt ser-
uari debeat veterum Canonum dispositio, de qua
præcipuè in hac Decretali, cum eam Concilium
non immutauerit: nam correctio iurium vitanda
est, c. Cum expediat, de elect. in 6. l. Præcipimus,
in fine, C. de appell. l. fin. C. de inoff. testamen. &
quod non mutatur, stare non prohibetur, l. Sanci-
mus, C. de testamen. Quod si Concilium voluisset
modum procedendi circa Curatos inferiores præ-
stituere, vtique expressè disposuisset, sicut de cul-
pa, pœna, & fructuum amissione disposuit. Ad hoc
c. Inter corporalia, ibi: *Si circa translationem id
fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de trans-
latione poterat expressisse, de transl. Episc.* Ad idem
text. in c. Ad audientiam, de decim. & in l. vnica,
§. Sin autem ad deficientis, C. de Caduc. tollen.
Quod igitur non est Sanctorum Patrum decreto
sancitum, superstitiosis non est adinuentionibus
præsumendum, vt in d. c. 2. & in c. Consuluisti,
2. quæst. 5.
Præterea intentio finalis S. Synodi in d. cap. 1.
sess. 23. fuit occurrere negligentiæ Pastorum non
residentium, illosque districtius arctare, vt gregi
sibi commisso sedulò inuigilarent. Et propterea
non est inferendum, vt interualla longiora Episco-
pus procedens contra non residentes seruare te-
neatur, quam de iure Canonum prius statuta fuis-
sent; alioquin inducta ad effectum coangustandi
licentiam non residentium, eorumdem habenas
laxarent; quod esset absurdum, vt per Bald. cons.
472. num. 8. vers. Sed vbi apponitur, lib. 2. & An-
20 gel. cons. 66. vers. Clausula enim. Siquidem quod
statutum fuit ad pœnam, trahi non debet ad gra-
tiam, d. c. Inter corporalia, vers. Nec quod de ces-
sione, de translat. Episc. & generaliter inducta
ad vnum finem, contra illum operari non debent,
l. Cum tale, §. Falsam, ff. de condit. & demonstr.
l. Legata inutiliter, ff. de adimen. legat. Ad hęc
cum in d. c. 1. sess. 23. in vers. Quod si per edictum,
eadem tribuatur facultas Ordinarijs compellendi
non residentes per censuras Ecclesiasticas, vel se-
questrationem, & subtractionem fructuum; se-
quitur vt quemadmodum nihil est immutatum
in modo procedendi quando eligitur via censura-
rum; ita nec quidquam noui censeatur inductum
quando proceditur per fructuum subtractionem:
vna enim determinatio respiciens plura determi-
nabi-

nabilia, debet illa æqualiter determinare, l. Iam
hoc iure, § fin. ff. de vulgar. & pupill. text. in l. fin.
& ibi Bart. C. de sententen. Doc. in c. Nouit. num. 56.
supra de iudic.

His accedit quod in eod. c. 1. sess. 6. Concilium
tantum de maioribus Prælatis disponit, vt patet
ex illis verbis: *Ab his, qui maioribus Ecclesijs præ-
sunt, initium censuit esse sumendum.* Ergo sequens
dispositio applicari non potest Parochis, cum ver-
ba posita in procemio iudicent, & ostendant ani-
mum disponentis, l. fin. vbi Bart. & omnes, ff. de
hæred. instit. l. fin. ad Maced. cum concord.

Postremo difficilius, & maiori deliberatione
proceditur contra Archiepiscopos, & Episcopos,
quam contra Parochos: quamuis enim Paro-
chus absens, & ter citatus intra sex menses non
reuersus priuari per Episcopum valeat, vt hic; Epi-
scopus tamen non potest per Archiepiscopum de-
poni, & priuari, d. c. Inter corporalia de transl.
Episc. Concilium Tridentinum, c. 5. sess. 29. & dict.
c. 1. sess. 6 & dictum est supra in vlt. notab. Ideoque
Episcopi non aliter coercentur ad residentiam,
quàm si per superiorem citra Papam excommu-
nicatione, & suspensione feriantur, vt hic pa-
tet in §. Contra eos, secundum communem intel-
lectum, de quo supra in princ. & in vlt. notab. &
non respicientes priuantur per Summum Pontifi-
cem, vel eius specialiter delegatum, & hic per Ab-
batem, num. 9.

21 Quamobrem non est protrahenda dispositio
loquens de Episcopis ad Parochos, in quibus mi-
nor ratio viget, & minus detrimentum, & scan-
dalum affert inconsulta coercitio, vel priuatio,
quia qualitas opposita circa aliquas personas pri-
mò nominatas non censetur repetita quoad alias
personas postea nominatas etiam in eadem ora-
tione, & structura verborum, l. vlt §. Seio, vbi Bart.
de leg. 2. Ita Alex. cons. 158. n. 2. lib. 6. Alciat. præ-
sumpt. 56. n. 25. vers. Tertiò quia, Socin. Iun. cons.
142. num. 22. lib. 3. Quod multo magis dicendum
est in casu præsenti, in quo qualitas modi proce-
dendi circa Episcopos fuit apposita in cap. 1. sess. 6.
Et propterea non debet censeri repetita quoad
Parochos nominatos in c. Diuerso, nempe in cap. 1
sessione 23.

22 Nec refragantur illa verba, *eadem omnino*, &c.
tum quia non est absurdum vt dictio *idem*, deno-
tet identitatem in genere, & diuersitatem quoad
specificas qualitates, glos. in cap. final. de magist.
23 Alex. in l. 2. in fine ff. si cert. petat. Tum etiam quia
illa clausula, *eadem omnino*, posita prope finem
capituli refertur quidem ad præcedentem capitu-
li contextum. l. Talis scriptura, §. fin. ff. de legat.
1. c. Inquisitioni, in fine de appellat. Felin. in c. Cau-
sam quæ de rescript. cum simil. sed non ad cap. 1.
sess. 6. separatum, Bart. in d. l. Talis scriptura; præ-
sertim cum capitulum illud sess. 6. circa modum
procedendi sit diuersum à Sacratum Canonum
dispositione; glos. in d. l. Talis scriptura, §. 1. Anton.
Gabr. in tit. de clausul. num. 5. vbi ex his ampliat,
etiamsi clausula in fine posita referret se in genere
ad omnia præcedentia.

24 Cæterum his non obstantibus oppositum de-
clarauit S. Congregatio Concilij Tridentini Inter-
pres: orta enim dubitatione an Episcopus proce-
dens per subtractionem fructuum aduersus Paro-
chos non residentes iuxta decretum, c. 1. §. Eadem
omnino, sess. 23. teneatur obseruare eadem inter-
ualla eamdemq; rationem, quæ contra Episcopos
non residentes statuitur in c. 1. sess. 6. censuit Epi-
scopum quoties in pœnam omissę residentiæ vult
Parochis subtrahere partem fructuum, quos resi-
dendo suos fecerunt, debere seruare quoad inter-
ualla, & quoad quotas præscriptum Concilij c. 1.
25 sess. 6. In executione autem facieda super illis fru-
ctibus quos ijdem Parochi pro rata temporis ab-
sentię suos non fecerunt, nec tuta conscientia reti-
nere possunt ex decreto, c. 1. sess. 23 §. Si quis au-
tem. Episcopum non debere sequi interualla, de
quibus in d. cap. 1. sess. 6.

26 Cōsiderationes vero supra in contrarium addu-
ctæ facile diluuntur, si verba d. c. 1. in vers. Eadem
sedulò expendantur. Nam cùm S. Synodus prius
egerit de residentia Episcoporum, postea subiun-
git, Eadem omnino etiam quoad culpam, amissio-
nem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus
declarat, & decernit. Et quidem de culpa, idest
de mortali reatu, quem incurrunt non residentes,
& de amissione fructuum, quos in absentia suos
non faciunt, disponit in eod. cap. 1. sess. 23. in vers.
Si quis autem. At verò de alijs pœnis ibi nihil no-
ui statuit, sed tantummodo innouauit pœnas ad-
uersus Episcopos non residentes sub Paulo III. im-
positas, idest in c. 1. sess. 6. Si igitur Concilium in
d. vers. Eadem, extendit disposita circa Episco-
porum residentiam ad inferiores Curatos non tā-
tum quoad culpam, & amissionem fructuum, sed
etiam quoad pœnam; & de pœnis nihil disposuit
nisi in d. c. 1. sess. 6. vtique hinc necessariò sequitur,
vt pœna Episcopis non residentibus ibidem infli-
cta locum habeat etiam in Curatis inferioribus; &
consequenter etiam in ipsis seruanda erunt tem-
porum interualla in pœna priuationis fructuum
ibi præfixa. Nam pœna illa licet in genere repe-
tita in d. vers. Eadem, tamen cum sit vnica, cense-
tur nominatim expressa, vt l. 2. ff. de liber. & post-
hum. & instit. de exhæredat. liber. §. Nominatim.
27 Pręterea etsi clausula posita in d. vers. Eadem. non
esset referenda nisi ad contenta in eod. c. 1. sess. 23.
tamen cum ibi innouentur pœnæ impositæ in d.
cap. 1. sess. 6. perinde est ac si pœnæ huiusmodi es-
sent in posteriori decreto insertæ; quia lex inno-
uata inest legi innouanti, non secus ac si illius te-
nor esset in ea insertus, c. Cum dilecta de confirm.
vtil. vel inutil. glos. in c. Vt litigantes, in ver. Statui-
mus, de offic. ordin. in 6. Doctores in Clem. Du-
dum, de sepultur. Atque ita cessant coniecturæ om-
28 nes adductæ in oppositum de correctione veterū
Canonum, de mente Concilij, & de clausula in
fine posita. Quoniam verba Concilij clara non
admittunt interpretationem, neque voluntatis
coniecturam, l. Licet Imperator, ff. de legat. 1. Ab-
bas cons. 97. viso instrumento n. 1. vers. Et primò
quia, lib. 2. Socin. cons. 13. n. 38. lib. 1.

Concludendo dic, iuris communis dispositionē
aduersus Parochos non residentes, de qua præci-
puè in hac Decretali, in multis fuisse a Concilio
29 immutatam, & alteratam: Primò enim fuit im-
mutata in eo quod Parochus non residens de iure
communi non perdit fructus ipso iure, sed proce-
di potest contra eum per fructuum sequestrationē,
seu priuationem, vt dictum est supra num. 18. At
verò post Concilium non solum non facit fructus
suos pro rata temporis absentiæ, vt in dict. cap. 1.
sess. 23. sed etiam si absuerit vltra sex menses, in-
cidit ipso iure in pœnam priuationis quartæ par-

tis fructuũ vnius anni impositã Episcopis in d.c.1. sess.6.& innouatã in c.1.sess.23.in vers. Si quis autẽ; & ampliatã ad Curatos inferiores in vers. Eadem. Quod si per alios sex mẽses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam partem fructuum, vt supra eo ipso amittit, vt in d.c.1.sess.6. Et quam-
30 uis integrum sit Episcopo procedere etiam ad priuationem beneficij, tamen si elegerit procedere per subtractionem fructuum; tenetur obseruare illa temporum interualla, nec potest illicò ad priuationem tituli procedere. Vnde cum Episcopus Imolen. priuasset Rectorem Parochialis, quia non residebat, & Rector Sacram Congregationem Concilij adijsset: Responsum est priuationem esse nullam, & restituendã Rectori Parochialem, quia in vltimo praecepto ante sententiam, quo illum ad residentiam vocauerat, comminatus fuerat Ordinariã fructuum amissionem, & non priuationem Parochialis.

31 Deinde forma procedendi contra Parochos non residentes à iure praescripta, fuit à Concilio immutata in eo, quod de iure communi Parochus si scitur vbi sit, citari non potest per edictum, sed citari debet personaliter, vt ostensum est supra, num. 4. & 9. At per Concilium citari potest per edictum, etiam non personaliter, ac si contumax fuerit, priuari etiam Parochiali, vt patet in dict. cap.1. sess.23. ibi: [Quod si per edictum citati, etiã non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinarijs per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere] Et verba illa, *vsque ad priuationem*, Sacr. Congregatio declarauit esse intelligenda inclusiuè.

32 Tertiò, fuit immutata in eo, quod de iure communi beneficiatus latitãs citari debet tribus edictis, vt patet hic in textu. At post Concilium sufficit indistinctè vnicum edictum peremptorium cum competenti termino ad redeundum, cum non requirat trinum, sed simpliciter dicat, *per edictum citati*.

33 Quartò, fuit immutata in eo, quod edicta huiusmodi de iure communi debent per praeconem solemniter publicari, secundum opinionem Hostien. & aliorum, de qua supra num.9. Secus post Concilium, quod hanc solemnitatem publicationis non exigit. Vnde satis est vt edictum affigatur valuis Ecclesiae, secundum ea quę dicta sunt supra in 1.notab.

34 Demum immutata fuit in eo, quod de iure cõmuni Parochus si ignoretur vbi sit, post trinae citationis edictum non potest illico priuari beneficio, sed expectari debet per sex menses, vt hic est casus. At post Concilium citatus siue sciatur vbi sit, siue non, lapso termino eidem praefixo, statim priuari poterit. Nam cum ex Concilio edictum successerit loco citationis personalis, quemadmodum personaliter citatus non est expectandus per sex menses, sed statim potest priuari, vt in c. Ex parte, il 1. & in c.seq. supra eod. & infra in c. fin. & dictum est supra num.8. ita & citatus per edictum. Ex quibus patet hanc Decretalem in primo respõso per Tridentinum Concilium ferè in omnibus abrogatam fuisse quoad Parochialium Ecclesiarum Rectores.

36 Quo verò ad obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, similiter patet primum responsum huius Decretalis fuisse immutatum in eo quod, ex Concilio, antequam beneficio priuari possint, expectandus est lapsus trium annorum, vt ostensum est supra num.14. Verum transacto tertio anno, si ignoretur vbi sint, citandi erunt trinę citationis edicto, & postea expectandi erunt per sex menses, iuxta formam hic praescriptam, quam Concilium non immutauit, imò expressè pręseruauit in dict. c. 12. §. Praeterea, sess.24. ibi: *Contra eos iuxta sacrorum Canonum Constitutiones procedatur*, idest beneficio priuentur ad eum modum, quo sacri Canones praescribunt.

36 Superest igitur vt forma procedendi contra Clericos non residentes praefinita in hac Decretali ad vnguem seruari debeat tantummodo quoad eos, qui obtinent beneficia simplicia personalem residentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias.

De Clericis non residentibus.

Cap. Tuae.

SVMMARIVM.

1 *PRiuilegiatus vt absens in studio fructus praebendae recipiat, existens in villa, vel castello, vbi nullum est, vel minus competens studium, priuilegio non vtitur.*

2 *Licentia Praelati, & priuilegium requiruntur ad hoc vt absens in studio fructus praebendae percipiat.*

3 *Et licentia non sufficit petita, nisi etiam sit obtẽta.*

4 *Quod si Praelatus eam deneget, adeundus est superior vt eum dare compellat.*

5 *Praelatus inferior an Curatis Ecclesiarum sibi subiectarum dare possit licentiam non residendi, & nu. seqq. vsque in fin.*

6 *Capitulum ex praescriptione, vel priuilegio potest in certis Ecclesijs sibi acquirere iura Episcopalia excluso Episcopo.*

7 *Ecclesia pleno iure subiecta dicitur in qua quis habet ordinariam, & quasi Episcopalem iurisdictionem.*

8 *Tridentinum Concilium vbi loquitur de concernentibus iurisdictionem, non intendit eam vni auferre, & dare alteri.*

9 *Licentiam dare de non residendo pertinet ad legem iurisdictionis.*

10 *Et eam dare potest non modo Episcopus, sed etiam inferior Praelatus.*

11 *Capitulum Ciuitaten. quam iurisdictionem habeat in Ecclesijs sibi subiectis.*

12 Liberè, *idest sine alicuius licentia.*

13 *Instituere, & destituere spectat ad Ordinariam iurisdictionem.*

14 *Obseruantia subsequuta superat omnes alias probationes; & est omnium interpretationum Regina.*

15 *Consuetudo interpretatiua non requiritur vt sit praescripta.*

16 *Tridentinum Concilium c.1. §. Eadem omnino, sess. 23. expenditur, & n.18.*

17 *Episcopi appellatione in materia iurisdictionis veniunt etiam inferiores Praelati similem iurisdictionem habentes.*

Secus si habeant solum ius conferendi n.20.

18 *Ordinarij appellatione venit etiam inferior Praelatus institutionem habens.*

TVAE

1 TVAE. Priuilegiatus quod absens in stu-
dio fructus præbendę percipiat. Studens
in studio particulari, priuilegio non vte-
tur. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin.
Anchar. Imol. Io. de Anan & Alex. de Neuo. Vel
sic secundum Abbatem; Priuilegiatus vt absens
in studio fructus præbendæ recipiat, existens in
villa, vel castello, vbi nullum est, vel minus compe-
tens studium, priuilegio non vtitur. Hoc dicit, &
sunt duæ partes. Quæstio, & Responsio, secunda
ibi, *Ad quod*.
2 In texru ibi *studiorum gratia est indultum*:
iunctis verbis *accepta licentia*; nota duo copulatiuè
esse necessaria ad hoc, vt absens studiorum causa
percipere possit fructus præbendarum suarum. Pri-
mum est, vt super hoc habeat indultum, seu priui-
legium. Secundum est, vt habeat licentiam Præ-
lati sui, prout hic notant Io. Andr. num. 1. in ver.
Fructus, vbi contra Archidiaconum, in cap. De
quibusdam, in fin. 37. dist. concludit non sufficere
licentiam, quam dat Episcopus existendi in stu-
dio, nisi etiam sit studium in hoc priuilegiatum,
nec licentia est superflua, quia operatur, vt puniri
non possit, quia non residet in beneficio, Butr. in
1. not. Cardin. num. 7. in 5. quæst. Imol. num. 1.
Anchar. num. 7. Abbas num. 3. Io. de Anan. nu. 2.
vers. Nota quod habens priuilegium, & Alex de
Neuo in 8. notab. & scripsi plenius in c. Relatum,
3 supra eodem. Et indultum intelligitur vel ab Epi-
scopo, vel à Papa, vt dicit glos. 1. hic, vel à iure, vt
in cap. Super specula, de Magistris; vel ex consue-
tudine, arg. cap. Auaritiæ, de præben. & cap. Cum
omnes, de Constitut. vel ex Constitutione Eccle-
siæ, vt cap. Cum dilectus, infra eodem, vel ex pri-
uilegio speciali, vt hic, & in cap. Cum ad hoc, infra
eodem, secundum Hostien. & Io. Andr hic num. 1.
in ver. Indultum, & omnes, vt attestatur Felin. in
cap. final. num. 3. vers. Sexto limita, de Magistris,
& licentia debet esse obtenta, vt probat hæc lit-
tera ibi, *accepta*, & sic non sufficit petita, vt hic, &
in c. Relatum, supra eodem, & notat Hostien. hic
num. 1. in ver. Licentia, & Io. Andr. num. 2. in ver.
4 Accepta, Butr. n. 7. Abb. n. 3, & reliqui omnes. Si
tamen Prælatus sine causa cõtradiceret, posset ha-
beri recursus ad Superiorem, vt eum compelleret
licentiam dare, arg. cap. Nullus, de iurepatr. se-
cundum Hostien. hic num. 1. Io. Andr. nu. 2. Abb.
num. 3. & Felin. loco citato. Nec obstat cap. Li-
cet, infra de Regular. vbi pro transitu Religiosi ad
strictiorem Ordinẽ sufficit licentia petita, licet non
obtenta. Quoniam illud est speciale fauore Reli-
gionis, secundum Goffred. & Io. Andr. vbi supra,
vel, secundum Host. in d. c. Licet, num. 11. talis à
Spiritu Sancto intelligitur absolutus à licentia im-
petranda, qui ei spirat vt transeat: ergo ei tanquã
Superiori obediendum est, cap. Qui resistit 11.
quæst. 5.
5 Porrò cùm decreto Concilij Tridentini cap. 1.
§. Eadem omnino, sess. 23. cautum sit, vt cum in-
feriores Curatos à suis Ecclesijs abesse contigerit,
causa debeat esse ab Episcopo prius cognita, &
probata, & licentiam in scriptis, gratisque conce-
dendam vltra bimestre tempus nisi ex graui causa
non obtineant: Ex facto quæsitum est, An Capitu-
lum Ciuitaten. Vicarijs Ecclesiarum sibi subiecta-
rum possit eiusmodi licentiam impertiri, necne?
6 Pro dubij solutione supponendum est primo de
iure, quemlibet inferiorem posse sibi acquirere iu-
risdictionem quasi Episcopalem in aliqua Ecclesia
priuatiuè ad Episcopum, vel præscriptione, vel pri-
uilegio, vt habetur in c. Auditis, & ibi notant Ab-
bas n. 4. & Felin. num. 1. supra de præscript. Fran-
ciscus Balb. de præscript par. 1. 5. partis principa-
lis quæst. 11. num. 2 & in terminis Capitulum posse
in aliquibus Ecclesijs sibi acquirere præscriptio-
ne, vel priuilegio omnia iura Episcopalia, & iuris-
dictionem Episcopalem, consuluit latè Calderin.
cons. 2. incipien. An Archipresbyter, in tit. de præ-
script. & sequitor Balb. vbi supra.
7 Supponendum secundo, idem esse habere Ec-
clesiam sibi subiectam pleno iure, & habere Ordi-
nariam, & quasi Episcopalem iurisdictionem, quia
tunc Episcopus nullum ius Episcopale potest in ea
exercere, vt notat Hostien. in cap. Quoniam, ante
num. 1. in ver. Vtroque iure, de priuileg. Abb. in
d. c. Auditis, num. 4. & ibi etiam Felinus eodem
num. de præscript. Bald. vbi sup. num. 3.
8 Supponendum tertio Concilium Tridentinum,
vbi non loquitur de concernentibus officium, vel
dignitatem Episcopi, sed de concernentibus iuris-
dictionem, noluisse iurisdictionem vni auferre, &
dare alteri, ex traditis per Vitalinum in Clement.
Attendentes, §. Hoc igitur, n. 3. & 4. de stat. Mo-
nachor. Put. in terminis Conc. Trident. decis. 239.
incipien. Die 1. Aprilis, lib. 3.
9 Supponendum quarto, dare licentiam de non
residendo spectare ad legem iurisdictionis, c. Re-
10 latum, supra eod. Quæ quidem licentia potest dari
de iure communi non solùm ab Episcopis, sed à
quibuscumque inferioribus Prælatis, vt probat
tex. in d. cap. Relatum, ibi: *De licentia suorum
Prælatorum*, vbi Innoc. num 2. Nota, inquit, infe-
riores Prælatos dare licentiam eundi ad Scholas,
&c. & concordant ibi Hostien. num. 3. Butr. nu. 5.
& Abb. qui de communi attestatur nu. 4. Cardin.
in Clem. 1. §. Sanè, il 2. n. 6. de stat. Monachor.
11 Supponendũ vltimo, Capitulum Ciuitaten. ha-
bere Ecclesias, de quibus agitur, sibi pleno iure
subiectas, quod patet ex litteris Cælestini, Pij II.
& Pauli III. nam in litteris Cælestini cauetur, vt
Capitulum possideat dictas Ecclesias liberè, & di-
ctam libertatem confirmat, & verbum *liberè*, om-
12 nem subiectionem excludit, & denotat possessio-
nem absque alicuius licentia, glos. in Clem. Du-
dum, §. Si verò, in ver. Liberè, de Sepultur. & no-
tatur in cap. De multa, de præben. & in cap. Licet
Episcopus, eod. tit. lib. 6. & probatur in c. fin. §. fin.
de consuetud. lib. 6. & in c. Cum plures, & ibi glos.
in ver. Liberè, de offic. delegat. eod. lib. & in cap.
Statuimus, & ibi dixi, num. 3. de Regular. Barbat.
cons. 11. num. 3. vers. Item transtulit, in fin. lib. 2.
Rubeus Alexandrin. cons. 43. nu. 4. ex litteris verò
Pij II. quia, vt ibi dicitur, Capitulum habet ius in-
stituendi, & destituendi, quod idem prius confir-
mat, necnon eius solitam iurisdictionem, & sic
13 quasi Episcopalem, cum instituere, & destituere
spectet ad ordinariam iurisdictionem, cap. Con-
querente, de offic. Ordin. & toto tit. de institut.
Paris. cons. 22. num. 19. lib. 4. Sed clarius ex litte-
ris Pauli III. in quibus Papa confirmat expressè
ordinariam iurisdictionem, ac ius conferendi, in-
stituendi, & destituendi, & vbi verba sunt clara,
non est admittenda quæstio voluntatis, l. Ille, aut
ille, ff. de legat. 3.
14 Confirmãtur omnia ex effectu subsequuto, quia
vt in facto supponitur, semper Capitulum in istis
Eccle-

Ecclesijs exercuit iurisdictionem Ordinariam in causis matrimonialibus, in dandis licentijs, in instituendo, & destituendo, & in similibus, cum obseruantia subsequuta superet omnes alias probationes, vt inquit Tiber. Decian. in consil. 124. num 12. lib. 2. & sit aliarum probationum regina.

15 Quæ quidem obseruantia cum sit interpretatiua dictarū Bullarum, non requiritur vt sit præscripta, Aretin. cons. 11. col. 3. vers. Sed tamen ex superabundanti, Rocch. de Curte, de consuetud. num. 28. Purpurat. in l. Certi conditio, §. Si munus, nu. 21. ff. Si certum pet. Dec. in l. Vti liberis, num. 19. C. de collat. & in cons. 48. col. 1. vers. & in tali consuetudine, Menoch. cons. 37. num. 96. lib. primo.

His ita constitutis, defluit suo marte solutio
propositi dubij: nam cum dictum Capitulum pos-
sit habere Ecclesias in Diœcesi Aquilegieñ. sibi
subiectas pleno iure, & sic cum iurisdictione quasi
Episcopali, vt supra in supposito primo, & secun-
do, & illas habeat sic subiectas cum dicta iurisdi-
ctione ex Bullis Summorum Pontificum, vt in vl-
timo supposito; & dare huiusmodi licentias sit iu-
risdictionis, & Concilium in his, quæ sunt iurisdi-
ctionis non intendat illam vni auferre, & dare al-
16 teri, vt in supposito 3. & 4. hinc resultat, vt ipsius
Concilij dispositio in d. c. 1. §. Eadem omnino,
sess. 23. dum loquitur de licentia danda ab Episco-
po causa cognita, minimè excludat Capitulum
Ciuitaten. quominus Vicarijs Ecclesiarum sibi
pleno iure subiectarum impertiri possit licentiam
absccedendi ab eorum Curis.

17 Nec obstat quod Concilium dicat, *causa prius per Episcopum cognita*. Quoniam vbi agitur de his, quæ sunt iurisdictionis, vbi fit mentio de Episcopo, intelligitur etiam de quocunque alio inferiori Prælato similem iurisdictionem habente, vt declarat Abbas in cap. Sicut vnire, sub num. 3. de excess. Prælator. Cardin. in cons. 47. Reuerende Pater, per tot. vbi dicunt dictum cap. Sicut vnire, licet loquatur de Episcopis, tamen cum ius vniendi Ecclesias sit iurisdictionis, intelligi etiam de alijs Prælatis Inferioribus habentibus iura Episcopalia. Præsertim verò quia dispositio Concilij in hoc debet recipere interpretationem passiuam à iure communi, l. 2. C. de Noual. de quo iure quilibet Prælatus inferior potest concedere huiusmodi licentias, vt dictum est supra in 4. supposito.
18 Imò constat manifestè Concilium ibi loqui de
Ordinario, vt patet ibi: *Vicarium idoneum ab ipso*
19 *Ordinario approbandum*. Appellatione autem Or-
dinarij veniunt etiam Prælati inferiores institu-
tionem habentes, vt dicit glos. in cap. Ordinarij,
in verb. Locorum, de off. Ordinar. lib. 6. Franc. in
c. 2. num. 7. de Constit. eodem lib.

20 Item non obstat decisio Sacræ Congregationis Concilij, quæ circumfertur, quod omnia contenta in d. cap. 1. sess. 23. per Episcopum executioni demandari debeant, etiamsi collatio ad inferiorem spectet, & ad Abbates Regulares. Quia illa loquitur quando sola collatio spectat ad inferiorem, qui non est casus noster. Secus verò dicendum est, vt ibi omnis iurisdictio Ordinaria ad aliquem inferiorem spectaret, vt in hoc casu, quia si inferior habet omnem Ordinariam iurisdictionem, debet etiam habere hanc facultatem dandi huiusmodi licentias, quia illa est iurisdictionis Ordinariæ, vt dictum est, & nulla subest ratio diuersitatis: imò si quis habet ius instituendi, & destituendi, quod est plus, debet habere etiam hoc ius dandi licentias, quod est minus, vt in reg. l. Non debet, ff. de reg. iur. & cap. Cui licet, eod. tit. lib. 6.

De Clericis non residentibus.

Cap. Ad audientiam.

S V M M A R I V M.

1 *Canonici duo absentes pro seruitio Episcopi fructus præbendarum suarum percipiunt, non obstante Constitutione contraria, & n. 7.*
Idem in absentibus pro seruitio Papæ n. 7.
2 *Statutum disponens idem, quod ius commune, & iuramentum super eo interpositum, recipit omnes limitationes, quas recipit ius commune.*
3 *Statutum excipiens duos casus censetur excipere etiam alios casus, in quibus viget eadem ratio.*
4 *Declaratur procedere si statutum sit secundum ius, secus si sit contra, vel præter.*
5 *Casus exceptus à iure communi extenditur ad alios casus consimiles.*
6 *Casus non prouisus à statuto relinquitur in dispositione iuris communis.*
7 *Infirmi percipiunt in absentia fructus præbendæ, distributiones, & portionem accrescentem, quatenus infirmitas est causa non residendi, vel non deseruiendi.*
8 *Consuetudo longiori quam nouem mensium spatio quotannis inseruiendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs, an sit sublata à Concilio Trident. & nn. seqq. vsque ad n. 16.*
9 *Consuetudo, aut statutum vacandi vltra tres menses à seruitio Cathedralis vel Collegiatæ Ecclesiæ restringitur à Concilio Trident. ad tres menses.*
10 *Constitutio, & consuetudo sunt duæ species iuris inter se valde differentes.*
11 *Et appellatione vnius non venit alia, etiam in materia in qua verba impropriantur.*
12 *Constitutiones longius seruitij tempus, quàm nouem mensium requirentes in Cathedralibus, vel Collegiatis, cur sint præseruata à Concilio Trident. & non consuetudines, & nn. seqq.*
13 *Consuetudo in quibus differat à statuto.*
Canonici de iure communi nullam habent certam vacationem à seruitio Ecclesiæ.
15 *Consuetudo iuri communi conformis sublata censetur iure communi sublato.*
16 *Consuetudo, secundum quam Canonici Regulares, & Portionarij sæculares absunt cum licentia per quadraginta dies, & lucrantur distributiones, an valeat, & nn. seqq. vsq. in fin.*
17 *In Ecclesia Regulari an Clerici sæculares habere possint præbendas, & beneficia, aut stipendia.*
18 *Beneficiati Regulares, & sæculares æquiparantur quoad potestatem dispensandi fructus beneficiorum.*
19 *Ecclesiæ Regulares an comprehendantur in c. vn. de Cleric. non resident. lib. 6. & in c. 12. §. Distributiones, sess. 24. Conc. Trid.*
20 *Ecclesiæ appellatione venit etiam Ecclesia Regularis.*
21 *Canonicorum appellatione, etiam Regulares continentur.*
22 *Victualia, seu manualia magis propriè dantur Regu-*

Regula-

gularibus ratione sui victus, quorum prabenda olim in h's solis consistebant.
23 *Regulares quoad dignitates, & officia, qua habent in titulum, non comprehenduntur in Decreto Cõcilij Trid. c.2. sess.25. de Regul.*
24 *Canonici Regulares, & Portionarij saculares in Ecclesia Regulari angaudeant vacatione trium mensium à Concilio Trid. permissa*
25 *Beneficia Regularia etiam non curata requirunt maiorem residentiam, quàm beneficia sacularia.*
26 *Tamen rationabilis causa excusat.*
27 *Beneficiati Seculares abesse possunt tẽpore permisso etiam absque licentia superioris: Regulares secus.*
28 *Licentia iustam causam includit.*
29 *Canonici Regulares abesse possunt cum licentia superioris, etiam vltra quadraginta dies ex consuetudine permissos, citra amissionem aliquam fructuũ.*
30 *Portionarijs absque licentia absentibus fructus grossi non debentur.*
31 *Clerici cessantes à Diuinis officijs tenentur ad restitutionem fructuum.*
32 *Verbum idem respectu diuersorum importare potest priuationem iuris, & facti.*

1. AD AVDIENTIAM. Duo Canonici absentes cum Episcopo, sen in eius
seruitio fructus prębendarum suarum
percipiunt, non obstante Constitutione
contraria. Hoc dicit; & continet optimum casum in materia interpretationis statutorum. Primò, ponitur facti narratio. Secundò, prouisio, ibi,
Decernimus.
2 Nota primo statutum disponens idem, quod ius
commune, & iuramentum super eo interpositum
recipere omnes limitationes, quas recipit ius cõmune, quod optimè probatur hic: nam Constitutio, quam isti Canonici ediderant, & iuramento
firmauerant super fructibus in absentia non percipiendis, erat iuri communi conformis, vt c. quia
nonnulli, & cap. Relatum, supra eod glos. vlt. in c.
Com omnes de Constitut. & glos. 1. hic. Dixi in c.
licet num. 21. infra de præben. & tamen quia ius
commune limitatur, vt non procedat in duobus
Canonicis pro seruitio Episcopi absentibus, vt c.
De cætero, supra eod. Eamdem limitationem, &
restrictionem recipit memorata Constitutio, vt hic
patet, & sic statutum recipit interpretationem
passiuam, vel suppletionem, seu subauditionem à
iure commoni. Ad hoc bonus textus in l. s. C. de
Noual. & declarat. Bart. & Doctores in l. 1. §. Hoc
autem edictum, ff. de nou. oper. nunc. & in l. sciendum, ff. qui satisdare cogan.
3 Secundò nota, ibi, *Illis exceptis*. Statutum
excipiens duos casus, censeri excipere etiam alios
casus consimiles; & sic exceptio non firmat regulam in casibus non exceptis, quando in illis eadem viget ratio, quæ viget in exceptis, quod similiter clarè probatur in hoc c. nam Constitutio
Canonicorum de fructibus nõ percipiendis in absentia excipiebat duos tantum casus, videlicet absentium ex causa infirmitatis, & absentium pro
seruitio Sedis Apostolicæ: & tamen textus decidit
idem iuris esse in absentibus pro seruitio Episcopi,
redditque eam rationem, quia absentes dici non
debent qui tecum pro tuo, & Ecclesiæ seruitio cõmorantur. Quæ quidem ratio communis est etiã
infirmis, & existentibus in seruitio Sedis Apostolicæ, vt de infirmis patet in c. 1. infra de Cler. ęgrot.
& in l. 3. § Stichus, ff. de stat. liber. & notat. glos.
hic in ver Infirmitas, & de existentibus in seruitio
Papæ, in c. Cum dilectus, supra eod. glos. hic in
ver. In Apostolicæ; & sic identitas rationis efficit,
vt hic quoque tertius casus censeatur exceptus:
quod nota ad limitationem Regulæ, de qua in c.
Dominus, 32. quæst. 7. & in l. quæsitum, § Deniq;
ff. de fund. instruct.
4 Cæterum aduerte, quia hæc theorica procedit
quando statutum excipiens nonnullos, casus disponit, idem quod ius commone, tunc enim censetur etiam excipere alios casus consimiles; & ita
loquitur hæc Decretalis, secundum Ant. de Butr.
5 Abb. & Alex. de Neuo, omnes in 1. not. Ratio est,
quia sicut casus exceptus à iure communi extenditur ad casum similem propter identitatem rationis, vt probatur in c. Cum dilecta, de con-
9 firm. vtil. vel inutil. & notat glos. in l. 1. in ver. Iudicati, C. de condit. indeb. ita & casus exceptus à
statuto disponente idem, quod ius commune, vt
hic probatur secundum Abbatem, & alios præal-
6 legatos. Afsecus videtur dicendum si statutum
disponat contra, vel præter ius; quia tunc casus
exceptus à statuto non extenditur ad alios casus
non exceptos ex identitate rationis. Imo casus
non prouisus, seu omissus à statuto relinquitur
dispositioni iuris communis, arg. l. Cõmodissimè,
ff. de liber. & posthum. c. Suscepti, de rescript. lib.
6. & c. In nostra, de iniur. secundum Abb. vbi supra. Quod satis placet; & potest esse ratio diuersitatis, quia in his, quæ à iure communi exorbitant,
non fit extensio de casu ad casum ex identitate
rationis, c. Quæ à iure, & ibi glos. vn. de regul. iur.
lib. 6. glos. in c. Constitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. eod. lib. Bart. in extrauag. Qui sint
rebelles, §. Transit, num. 3.
7 Tertiò nota ex Decretali tres casus, in quibus
Canonici percipiunt reditus in absentia videlicet
cum absunt ex causa infirmitatis, cum absunt pro
seruitio Sedis Apostolicæ, & cum absunt pro seruitio Episcopi, vt in textu, & notat Butr. num. 6.
non tamen hi tres casus per omnia æquiparantur:
nam infirmi percipiunt in absentia non solum fructus præbendarum suarum, sed etiam distributiones quotidianas, vt est expressum in c. vn. de Cler.
non resid. lib. 6. quinimo, & portionem accrescentem, vt dixi in c. 1. in vlt. quæst. infra de Cleric.
ægrotan. c. Quod tamen ita intelligit hic Io. Andr.
num. 2. vt is, qui alias erat residens, & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendã;
is verò, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatem impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic in tantum integrat ius, in quantum infirmitas priuat, & non plus: & concordant, Butr.
num. 8. Cardin. num. 2. Anchar. num. 6. & cæteri
omnes: & scripsi plenius in c. licet, à num. 136.
vsque ad num. 150. infrà de præben. Absentes verò pro seruitio Sedis Apostolicę percipiunt quidẽ
fructus præbendæ, vt hic patet, & in c. Cum dilectus, supra eod. Sed non distributiones quotidianas, vt hic notat glos. in ver. integrè, nisi in casu,
vt dixi in d. c. Licet, num. 1. 24 & seqq. Et eodem
modo duo Canonici absentes pro seruitio Episcopi percipiunt præbendam cum integritate, vt hic
dicitur, non autem distributiones, seu victualia,
vt est textus in d. c. De cætero, supra eodem, ibi,
Nisi fortè sint victualia, qua non consueuerunt absentibus exhiberi, & notat glos. præalleg. in ver Integrè,

grè,

grè, quod tamen fallit similiter, vt dixi in prædi-
cta Decretali De cætero, à num. 11. vsque in fin.
vbi plenè videas.
In glossa prima; Collige ex hac glossa duas con-
clusiones. Prima est quod de iure Canonici tenē-
tur Ecclesię inseruire, adeo vt in absentia nil perci-
pere debeant: nam beneficium quantumcumq;
simplex, & modicæ ęstimationis iure communi in-
specto, requirit personale seruitium, vt est textus
in c. Conquerente, & ibi dixi in 1. not. & n. 18. supra
eod. Secunda est, quod valet consuetudo percipiē-
di fructus in absentia, & cum hac glos. concordat
glos. vlt. in c. Cum omnes, supra de Constit. Sed ho-
die quoad vtramque conclusionem seruari debet
dispositio Sacri Concilij Tridentini in c. 12. sess. 24.
vt scripsi in d. c. licet à num. 25. infra de præben.
& in specie an, & quibus casibus hodie valeat con-
suetudo non residendi in Cathedralibus, vel Col-
legiatis Ecclesijs, & reditus in absentia percipien-
di, plenè notaui in d. c. Cum omnes, à num. 11. vs-
que ad num. 36.
8 Hic QVAERO, an consuetudo Cathedralis, vel
Collegiatæ Ecclesię, quæ alicubi ante Concilium
vigebat, vt obtinentes Dignitates, Canonicatus,
Præbendas, aut portiones longiori quam nouem
mensium spatio quotannis ipsi Ecclesiæ inseruirēt,
sit sublata eiusdem Concilij decreto, c. 12. §. Præ-
terea, sess. 24.
9 Videtur respondendum verbis Concilij, neque
sublatam esse, neque pręseruatam, sed relictam
in illis terminis, in quibus erat ante Concilium.
Non esse sublatam probatur primò, quia Conci-
lium voluit ampliare, non autem diminuere ser-
uitium Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesia-
rum: nam vbi Canonici vigore consuetudinis, aut
statuti longiori tempore, quam trium mensium
ab Ecclesiæ seruitio ante Concilium poterant ab-
esse, noluit de cætero vt abesse possent vltra tres
menses. Cum itaque seruitium Ecclesię velit Cō-
cilium augere, esset absurdum, vt tolleret consue-
tudinem longius seruitij tempus requirentem: nā
hoc pacto diminueret seruitium, non augeret, arg.
l. 1. §. Nunciatio, ff. de nou. oper. nunc. l. Quod fauore,
C. de legib. Bald. cons. 472. In causa, num. 2. vers.
Sed opponitur, lib. 2.
Pręterea si Concilium tolleret consuetudinem,
id non ex alijs verbis elici posset, quam ex illis, qui-
bus præseruat Cōstitutiones longius seruitij tem-
pus requirentes. Verum illa verba quę apposita
sunt ad præseruandum seruitium diuturnius, si tol-
lerent huiusmodi consuetudinem, operarentur
contrarium effectum illius, propter quem posita
sunt, contra vulgatas regulas, l. Legata inutiliter,
ff. de legat. 1. & de adimen. legat. l. Titia, § fin. de
manu. testam. cum simil. Constat igitur Concilium
noluisse tollere hanc consuetudinem.
10 Sed neque dicendum est eam dict. decreto c. 12.
præseruatam fuisse: cum enim d. vers. Saluis, Con-
cilium præseruet Constitutiones, & de consuetu-
dinibus nullam mentionem faciat, plenè constat
illis verbis non comprehendere consuetudines.
Primò, quia constitutio, & consuetudo sunt duæ
species iuris inter se valdè differentes. Alberic. la-
11 tissimè in l. De quibus n. 38. & num. 113. ff. de le-
gib. & appellatione constitutionis non venit con-
suetudo, nec è conuerso, etiam in materia, in qua
verba impropriantur. Bart. in d. l. De quibus in
fin. Guil. de Mont. Laud. & alij citati per Ias. d. loco
num. 91. Alber. ibidem num. 114.
Secundò, quia sicut Concilium paulò ante
mentionem habuit tam consuetudinis, quàm sta-
tuti, vbi statuit non licere vltra tres menses abesse:
ita si in clausula præseruatiua vtrumque compre-
hendere voluisset, vtrumque expressisset, c. Inter
corporalia, § Sed neque, vers. Vnde si circa, de
translat. Episc. Pręsertim cum etiam paulò post, vbi
agit de distributionibus, & vult derogare statutis,
& consuetudinibus, vtrumque exprimat, & in
specie in c. 9. sess. 22. vbi in alia materia, quam de-
rogationis, imo potius in materia pręseruationis
vtrumque expressit, ibi, *Quod si ex consuetudine,
vel constitutione aliqua loci*. Patet igitur neutram
ex his opinionibus esse tutam, videlicet, Conciliū
sustulisse huiusmodi consuetudinem, vel dicto de-
creto eam præseruasse: nam priori opinioni repu-
gnat ratio, & mens Concilij. Posteriori autem
non deseruiunt verba, quæ de constitutionibus
tantum loquuntur.
Tutior est igitur media opinio, videlicet Con-
cilium neque sustulisse, neque præseruasse huius-
modi consuetudinem, sed eam reliquisse in illis
terminis, in quibus erat ante Concilium: nam
quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de testam.
l. Præcipimus, in fin. C. de appell. glos. in c. Constitu-
tionem, in ver. Prorogamus de regular. lib. 6. Huic
opinioni conueniunt verba Concilij, & mens non
repugnat; & ita omnia vitantur absurda. Conue-
niunt verba, quia cum Concilium in pręseruatione
de constitutionibus tantum loquatur, nostrum
non est extendere Concilium ad speciem iuris di-
uersam ab illa de qua loquitur, c. Quod si dor-
mierit, 31. quæst. 1. c. Consuluisti, 2. quęst. 5. Præ-
sertim cum vna non comprehendatur sub altera,
etiam latè sumpto vocabulo, vt per Bart. & alios
supracitatos in d. l. De quibus, mens Concilij quo-
que huic opinioni non refragatur, quin sanè po-
tius; & ita vitatur absurdum supra consideratum
in prima parte, dum dicebatur alienum esse à re-
cta interpretatione, vt Concilium tendens ad cul-
tum Diuinum, & seruitium Ecclesiarum ampliā-
dum, illud diminuat, prout eueniret si tolleret
consuetudines longius seruitij tempus requiren-
tes. Nam hoc pacto non sequitur id absurdum,
cum dicamus Concilium, sicut eo decreto non
præseruat consuetudines, ita nec eas tollere, vel
eneruare, & consequenter diminuere seruitium,
sed relinquere in eo robore, in quo erat prius. Ces-
sat etiam illud absurdum quod Concilium in clau-
sula pręseruatiua tollat; quia hoc pacto si non
pręseruat, nec tollit etiam: & sic non sequitur ef-
fectus intentioni Concilij contrarius.
12 Quod si diceretur ob quam rationem Conciliū
Constitutionem in hac materia pręseruauit, con-
suetudinem prætermisit. Respondetur non om-
nium, quę à maioribus nostris statuta sunt, ratio-
nem reddi posse, l. Non omnium, ff. de leg. & suffi-
cit nobis legem ita esse scriptam, l. prospexit, ff.
qui, & à quibus, & casum consuetudinis esse omis-
sum, & consequenter remanere in dispositione
iuris communis, l. Commodissimè, ff. de liber. &
13 posthum. cum simil. Possent etiam reddi nonnul-
lę rationes diuersitatis inter constitutiones, & cō-
suetudines, nempè quod hæ pręsumantur illis ra-
tionabiliores, Alber. d. l. de quibus num. 79. quam-
quam constitutiones in facto recipiant minorem
dubitationem, quàm consuetudines, præsertim
pen-

pendentes ab actibus facultatiuis, vt esse videntur hæ, de quibus agimus.

14 Cæterum vera ratio cur Concilium eo loci non meminerit consuetudinis, ea videtur esse, quia cum de iure communi Canonici teneantur quotidie Horis Canonicis interesse, ita vt nullum habeant certum vacationis tempus à sacris Canonibus præfinitum, Clem. 1. vbi glos. in ver. Canonici, & in ver. Debitis de celebrat. Missar. Clem. 1. in fin. de reliq. & vener. Sanctor. & Clem. 2. in ver. Certis horis de ætat. & qualit. consuetudo requirens longius seruitij tempus, quàm nouem mensium, cum esset iuri communi conformis, nihil aliud erat, quàm obseruantia iuris communis, vt notat Hostien. in c. vn. de Cler. coniugat. lib. 6. Alex. in l. De quibus, in princ. ff. de legib. & Rochus de Curte in tract. de consuet. num. 11. ac propterea opus non fuit, vt Concilium illam expressè præseruaret; nam ex seipsa habebat iuris fomentum, & tanquam fauorabilis Ecclesiæ & cultui Diuino, non egebat adiumento, aut præseruatione Concilij: imo Concilium nouando iuris communis dispositionem quoad obligationem seruitij in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, videtur etiã tacitè innouasse, atque approbasse eiusdem iuris obseruantiam, quemadmodum in casu conuerso S. Congregatio in causa Mediolanensi declarauit, dum Concilium quoad fori priuilegium sustulit ius commune, sustulisse etiam consuetudinem iuri communi conformem, quę nihil aliud erat, quã ipsius iuris obseruantia, vt plenè scripsi in c. Si quis, num. 59. & seqq. de for. compet. At secus est in statutis Ecclesię, quia fortè non erant in vsu, aut per contrarium vsum abrogata fuerant: vnde consentaneum fuit, vt Concilium illa præseruaret, atque ita in vsum, atq; obseruantiam induceret.

16 QVAERO secundò, an consuetudo, secundum quam Canonici Regulares, & Portionarij, qui sunt in eadem Ecclesia sæculares, singulis annis cum licentia Prioris, & Capituli cùm quadraginta dies abesse possunt, & eius temporis quotidianas distributiones percipiunt, sit necne obseruanda.

17 Pro declaratione dubij pręmittendum est primò, quamuis Clerici sęculares prohibeantur recipi ad pręb endas in Monasterijs Regularium c. Ea quæ §. Præcipimus de stat. Monach. tamen sicut possunt habere beneficia in eadem Ecclesia, dummodo non faciant vnum corpus cum Canonicis, nec habeãt vocem in Capitulo, Hostien. Io. Andr. Anchar. & alij in d. c. Ea quæ; ita possunt habere portiones præbendarum. Et ipse Abb. qui cons. 59. par. 2. tenet non posse sæculares habere titulos beneficiarios in Ecclesia regulari, fatetur posse habere stipendia pro seruitio coadiutorio d. §. Pręcipimus, num. 10.

Pręmittendum secundò, ex Nauar. in c. Cui portio 12. quæst. 1. num. 15. & in c. Non dicatis, ead. ca. & q. num. 15. Proprium esse duplicis generis. Vnum importat verum dominium, & proprietatẽ: quale habent homines sæculares, tot tit. de acquir. rer. domin. cuius non sunt capaces Monachi, c. Monachi, & c. Cum ad Monasterium de stat. Monach. Alterum intelligitur proprium quoad liberam administrationem, qualem habent beneficiati; & hoc
18 distinguitur in tres species, vt per eundem Nauar. Et secundum hoc Clerici sæculares, & Religiosi habentes administrationem, hoc est beneficia in titulum, æquiparantur quoad potestatem dispensandi, Card. in Clem. 2. §. Sed & tales, per illum tex. de vit. & honest. Cler. quod resumit latius Nauar. in d. c. Non dicatis, nu. 10. & 11. Rota diuers. decis. 772. num. 2. par. 1.

19 Quibus pręmissis, dubitatur generaliter an c. vn. de Cler. non resid. lib. 6. & decretum Concilij c. 12. sess. 24. §. distributiones, locum habeant in Ecclesijs Collegiatis Regularibus. Pro negatiua facit, quòd cum superior Regularis sit loco statuti, c. vn. derogat consuetudinibus, non statutis. Et quamuis Concilium tollat etiam constitutiones, adhuc videtur dispositio tam Concilij, quàm iuris antiqui habere locum in Ecclesijs tantùm, non etiam in Monasterijs, quæ inuicem distinguuntur, c. Grandi, & ibi not. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6. Præterea si superior vult distributiones etiã absentibus elargiri, non videtur prohibendus ex causa sibi benè visa.

20 Sed in contrarium pro parte affirmatiua considerandum est appellatione Ecclesiæ venire etiam Regularem, Clem. 1. vbi not. de ætat. & qualit. Et dispositionem Concilij, & c. vn. loqui de Canoni-
21 cis simpliciter. At appellatione Canonicorum, & Canonicatus venire etiam regulares, glos. in Clem. Dispendiosam, in ver. beneficijs de iud. probant. c. Cum causam, c. de elect. & c. In causis, c. Dilecti,
22 de iudic. cum concord. Imo victualia, & manualia, in quibus consistunt distributiones quotidianę, magis propriè dantur Regularibus ratione sui victus, quorum præbendæ olim in his solis consistebant.

Concludendum huiusmodi statutum, & consuetudinem tolerari posse, cum non imponat necessitatem Priori, & Capitulo absentibus concedendi has distributiones quotidianas, sed ostendat subesse iustam causam, puta valetudinis, concedendi licentiam abscedendi, & eosdem ab amissione distributionum excusandi: possunt enim su-
23 periores ex causis cõgestis per Nauar. in c. Nullam 18. quæst. 2. num. 29. suis Regularibus concedere portiones, quas vocant priuilegiatas. Quæ opinio quamuis sit admodum periculosa quoad Regulares non beneficiatos, vt latissimè scripsi, in c. insr. de stat. Monach. tamen procedit de plano quoad Regulares obtinentes beneficia in titulũ, quia iam S. Congregatio Concilij declarauit dignitates, & officia, quæ dantur in titulum Religiosis non comprehendi decreto cap. 2. sess. 25. de Regular.

At verò quatenus existimaretur ex huiusmodi statuto, & consuetudine obligari superiores ad statuti obseruationem, vt denegari sic absentibus non possint distributiones: hoc esset contra ius, quia de iure beneficiatis absentibus non debentur distributiones, nisi ex illis tribus causis expressis in d. c. vn. nec plus iuris super distributione tribuit titulus Regularium, quàm sæcularium, imo minus ex præmissis.

Atque ex hac conclusione idem videtur inferẽdum de portionarijs, qui aut censeri debent vt alij portionarij sęculares in Ecclesijs sæcularibus, & manifestum est excludi à distributionibus quotidianis, nisi intersint diuinis officiis, etiam pro tempore permissæ absentię, iuxta declarationem S. Congregationis aliàs editam ad § Præterea eod. cap. 12. sess. 24. & §. distributiones. Aut censendi sunt eodem iure, quo Regulares, & non debent melioris esse conditionis, qui famulantur, & sunt

vein-

veluti stipendiarij, quàm ipsi Canonici.
24 Supposito autem quòd ex huiusmodi statuto,
& consuetudine tam Canonici, quàm portionarij
absentes vltra quadraginta dies priuentur distri-
butionibus quotidianis dumtaxat, non autem
parte aliqua fructuum, Dubitatur secundo loco an
eisdem liceat gaudere vacatione trium mensium,
iuxta permissum Conc. eo. c. 12. §. Præterea, citra
amissionem alicuius partis fructuum.
25 Pro resolutione præmitto beneficia omnia regu-
laria etiam non curata requirere personalem resi-
dentiam, c. Cum singulis, de præb. lib. 6. & quidem
maiorem, quàm beneficia sæcularia, Nauar. in c.
Nullam, 18. q. 2. num. 43. non enim sola possessio,
& fructuū perceptio est causa in ijs personalis resi-
dentiæ, sed titulus, vt amputetur materia vagatio-
nis, & dissolutionis, 16. q. 1. c. Quidam, & c. Mo-
nachi. Ita Vital. in Clem. 1. §. Sanè, num. 9. de stat.
Monach.
26 Secundò præmitto, à residentia etiam in bene-
ficijs regularibus excusare causam rationabilem,
puta studij, d. Clem. 1. § Sanè, Conc. Trid. sess. 25.
27 de Regul. c. 4. Cæterum inter beneficiatos sæcula-
res, & regulares hæc est differentia, quod illi tem-
pore permisso possunt abesse etiam sine licentia, &
nihilominus fructus percipere, vt censuit Sacra
Congregatio Regulares autem nonnisi cum licen-
28 tia sui superioris, d. c. Quidam, & c. Monachi, 16.
quæst. 1. quæ licentia includit etiam iustam cau-
sam, Abb. in c. Cum ad hoc, num. 4. de Cler. non
resid.
29 Hinc respondetur Canonicos Regulares posse
etiam vltra 40. dies abesse cum licentia sui supe-
rioris citra amissionem aliquam fructuum; tum
quia nulla supponitur Constitutio Ecclesiæ, qua
prohibeatur absentia vltra 40. dies. Vnde præser-
uatio Concilij d. c. 12. §. Saluis, non intrat; tum
quia quatenus adesset, non videretur impedire
quominus Prælatus permittere valeret Canonico
Regulari, vt ex causa rationabili abesset pro tem-
pore sibi benè viso, & interim fructus debitos ra-
tione tituli consequeretur. Quamuis de distri-
butionibus, quæ ratione personalis seruitij dantur,
diuersa quædam ratio sit, ob quam fortè necessa-
rius est consensus Capituli, de cuius interesse par-
ticulariter agitur propter ius accrescendi.
30 De Portionarijs sæcularibus quatenus absint cū
debita licentia, idem videtur dicendum; eisdem
autem absentibus absque licentia denegandos es-
se etiam fructus grossos, ne dum distributiones;
Tum quia Concilium quatenus permittit vaca-
tionem trium mensium, stat restrictiuè, vt tollat
longiores vacationes, non vt illam concedat vbi
aliàs non permittitur, ad glos. in c. Quantò, in
ver. Immoderatas, de Vsur. tum quia etiam de
iure communi qui non fecerunt residentiam, si pe-
tant fructus, repelluntur exceptione, vt per Abb.
in c. Conquerente, num. 4. supra eodem: quod ma-
gis procedit contra ipsos Portionarios, qui sunt
tanquam stipendiarij, Abb. in c. Ea quæ, §. Præci-
31 pimus, de stat. Monach. Et stipendium datur ra-
tione famulatus, c. Diuersis, de Cler. coniug. vbi
Abb. dicit esse tcarum pro opinione Calderini,
quòd Clerici cessantes à diuinis officijs teneantur
ad restitutionem fructuum. Quam opinionem in
foro conscientiæ tutiorem dicit Abb. in c. 1. in fin.
de celebr. Miss. & Sacra Congregatio alias vide-
32 tur secuta. Nec refragatur ponderatio Concilij

d. § Præterea, in ver. Priuentur, quia aduertendū est illud verbum referri etiam ad illam portionem fructuum, quos deseruiendo illo anno ratione præbendæ, & residentiæ fecerunt suos, quorum fructuum respectu propriè cadit priuatio. Non enim est nouum idem verbum respectu diuersorū importare priuationem iuris, & facti, vt not. per glos. in c. Eos, in ver. Statuunt, de tempor. ordin. lib. 6. Et facit tex. in l. 2. vbi glos in ver. Manumitti; ff. de off. Proconf. & in l. Pater Seuerinam, § Conditionum verba, ff. de condit. & demonst. Cum similibus adductis per Roman. cons. 480. n. 5. vers. Nec enim est incongruum vnum idemq; verbum, & latiùs per Soccin. iunior. cons. 128. n. 220. cum multis seq. lib. 2.

De Clericis non residentibus.

Cap. Cum ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati super absentia coguntur redire per substractionem prouentuum si Ecclesia patitur ministrorum defectum, & n. 14.*

2 *Canonici, & præbendati qui absque Episcopi licentia se contulerunt studiorum causa ad Vniuersitatem priuilegiatam, an possint ab eo reuocari ad residentiam, præsertim si Ecclesia ministrorum defectum patiatur, & n. seq. vsq. in fin.*

3 *Beneficiatis abesse non licet studiorum causa sine licentia Episcopi petita, & obtenta.*

4 *Aliàs coguntur redire per subtractionem fructuum, & beneficij.*

5 *Etiamsi vniuersitas sit priuilegiata super fructibus in absentia percipiendis. & n. seq.*

6 *Scholares vt in absentia licitè percipiāt fructus præbendarum suarum copulatiuè requiruntur licentia Episcopi, & priuilegium.*

7 *Et sufficit priuilegium generale, de quo in cap. fin. de magistris.*

8 *Dispensationes de non residendo, & de fructibus in absentia percipiendis non suffragantur nisi Ordinarij consensus accedat.*

9 *Licentia Capituli non prodest ad hoc vt beneficiatus abesse possit studiorum causa.*

10 *Scholares debent esse dociles, & Episcopus debet cognoscere an sint ætate, natura, & ingenio tales, qui possint in litteris proficere.*

11 *Scholares negligenter, & inutiliter studentes reuocari possunt ad residentiam.*

12 *Scholares sequentes castra, & numerantes tegulas non sunt scholarium priuilegijs honorandi.*

13 *Beneficiati, qui in studijs morantur sine licentia Episcopi, præsumuntur id facere in fraudem legis.*

14 *Canonici non vltra duos de licentia Episcopi abesse possunt studiorum causa.*

15 *Quod verum est vbi immineret præiudicium Ecclesiæ si plures mitterentur ad studia.*

1 CVM AD HOC. Si Ecclesia patitur ministrorum defectum priuilegiati super absentia per subtractionem prouentuū redire coguntur: hoc dicit secundum Io. And. & omnes, & est bonus text. & potest multum pra-

ticari

ficari secundum Abb. Primo narrat factum, Se-
cundo prouidet ibi, *mandamus*.
2 QVAERO. An Episcopus possit reuocare ad
residentiam Canonicos, & præbendatos, qui absq;
eius licentia abscesserunt, & se contulerunt ad stu-
dia alicuius Vniuersitatis priuilegiatæ, præsertim
si Ecclesia propter eorum absentiam ministrorum
defectum patiatur.
Emersit hoc dubium in Cathedrali Ouetensi:
nam cum Episcopus suis litteris conquestus esset
Domino Papæ quod plures Canonici, & præben-
dati deserta Ecclesia sine eius licentia ad vniuer-
sitatem Salamantin. studiorum causa se contulis-
sent, & Sanctitas sua misisset has litteras ad S. Cō-
gregationem Cardinalium Trid. Concilij inter-
pretum, emanauit supradictum dubium, ad quod
videtur affirmatiuè respondendum.
3 Nam explorati iuris est, nulli Beneficiato ex ijs,
qui ad residentiam tenentur, abesse licere studiorū
causa sine proprij Episcopi licentia petita, & ob-
tenta, vt apertè constat ex cap. Relatum, & ibi gl.
in verb. Prælatorum, & Abb. nu. 2. & 5. & ex cap.
Tuæ, ibi, *accepta licentia*, supra eod. vbi hoc notant
Io. Andr. num 1. Butr. num. 7. Abb. num. 3. & alij
communiter, & ex cap. Cum ex eo, & ibi glos. in
verb. Episcopi, Gemin. num. 9. & Franc. num. 2.
de elect. lib. 6. Felin. in cap. final. num. 3. vers.
4 Sextò limita, infra de magistris. Et qui sine
huiusmodi licentia abscesserunt compelli possunt
redire ad residentiam, non modo per subtractio-
nem fructuum, prout fit cum illis, qui absunt ex
indulgentia Sedis Apostolicæ, vt patet hic in fine,
iuncta glos. vltima, sed etiam per priuationem,
seu subtractionem beneficij ex toto, vt dicitur cap.
Relatum, vers. Poterunt amoueri, & ibi glos. in
verb. Amoueri, cap. Inter quatuor, & ibi glos. in
verb. Priuari, & cap. Ex tuæ, supra eod. & notat.
glos. vltim. hic Io. Andr. in d. c. Relatum, num. 1.
& 2. & ibi etiam Butr. num. 1. & idem Io. Andr.
in c. 2. nu. 4. Gemin. num. 7 de priuileg. lib. 6. Ho-
stien. in Summa huius tit. §. Quæ sit pœna, num. 3.
vers. Sed si non habuit, & vers. Aut causa proba-
bili, & in tit. de Magistr. §. An Clericus studio, n. 9.
vers. Sine licentia autem Prælati. Quod etiam
nouissimè statutum est in Concilio Trident. sess. 6.
de reformat. cap. 2. & in cap. 12. vers. Præterea ob-
tinentibus, sess. 24. de reformat.
5 Quæ conclusio vendicat sibi locum, etiam posi-
to quod Academia Salamātina sit specialiter pri-
uilegiata à Sede Apostolica super fructibus in ab-
sentia percipiendis, quia ad hoc vt absens studio-
rum causa huiusmodi fructus percipere possit, duo
6 copulatiuè requiruntur, videlicet, vt absit de licen-
tia sui Prælati, & studium sit priuilegiatum super
percipiendis fructibus in absentia, sicut est studiū
Bononiense; vel aliàs absens sit priuilegiatus ex
indulgentia Papæ, vel Prælati, vel à statuto Eccle-
siæ, vel consuetudine: Sic probat text. in cap. Tuę,
in verb. Studiorum gratia est indultum, iunctis
verbis, *accepta licentia*, supra eod. & ibi dixi nu. 2.
post Io. Andr. num. 1. in verb. Fructus, Butr. in
1. notab. Cardin. num. 7. in 5. quæst. Imol. num. 1.
Anchar. num. 7. Abb. num. 3. Io. de Anan. num. 2.
vers. Nota quod habens priuilegium, & Alex. de
Neuo in 1. notab.
7 Neque obstat, quod glos. in cap. fin. in verb. Li-
centia, de Magistris, exponendo verba illa text. *de
Scientia Sedis Apostolicæ*, dicat, scilicet generali
auctoritate illius Constitutionis: Vnde non est ne-
cesse aliam indulgentiam impetrare. Simile in cap.
Non debere, 80. distinct. cap. Cunctis, 16. qu. 1.
& c. Quoniam, 100. dist. cum alijs allegatis in ea-
dem glos. Id, inquam, non obstat, quia illa glos.
non loquitur de licentia non residendi, sed de li-
centia, seu indulgentia percipiendi fructus in ab-
sentia: nam cum textus dicat docentes, & studen-
tes in Theologica facultate per annos quinque
percipere debere de licētia Sedis Apostolicæ pro-
uentus præbendarum suarum, glos. exponit illud
verbum, *licentia*, idest generaliter concessa aucto-
ritate illius Constitutionis. Sed non excludit aliam
licentiam Prælati de non residendo, quæ vltra pri-
uilegium omnino est necessaria, vt constat apertis-
simè ex iuribus, & auctoritatibus supracitatis.
Neque ex eo quod priuilegium requiritur, licentia
Prælati est superflua; quia operatur, vt puniri non
possint, quia non resident in beneficio, vt contra
Archidiac. in c. De quibusdam, in fin. 37. dist. con-
cludit Io. Andr. in dicto cap. Tuæ, n. 1. in verbo
Fructus, supra eodem, cum quo concordant ibi
Cardin. in 5. q. Anchar. num. 7. & communiter
DD. Marian. Soccin. in cap. fin. num. 17. de
Magistr.
8 Quinimò hodie nec Indulta Apostolica de non
residendo, & de fructibus in absentia percipiendis
suffragantur, nisi Episcopi consensus accedat, quia
Pius IV. in sua Constitutione, incipien. *Sanctissi-
mus in Christo Pater*, publicata die 24 Nouem-
bris anni 1564. declarauit has dispensationes de
non residendo, ac de fructibus præbendarum, &
beneficiorum in absentia studiorum causa perci-
piendis quæ à Sacra Pœnitentiaria, & Sede Apo-
stolica concedi, & emanare contigerit, nequaquā
huiusmodi absentibus suffragari, nisi singulorum
Ordinariorum locorum, in quibus singula benefi-
cia huiusmodi consistunt, consensus gratis præ-
standus ad id accedat. Habetur hæc Constitutio
inter alias registratas post indicem materiarum
Concilij Tridentini. Quamobrem si Canonici, &
Præbendati absuerunt sine consensu, & licentia
Episcopi, vt supponitur in dubio, vtcumque vniuer-
sitas sit priuilegiata, ambigi non potest, quin iuris
remedijs possint ad residentiam reuocari.
9 Nec se tueri possunt licentia Capituli, quia vt
ex dictis constat, requiritur licentia, & consensus
Ordinarij; præsertim quia, vt inquit Hostien. in
Summa, de Clericis non resid. §. Quis Cleri-
cus teneatur, num. 1. ad fin. vers. Is vero, & §. Quæ
10 sit pœna, num. 3. vers. Item excusatur, non ita
exactè id curat Capitulum, quia cum interim
percipiat, quod absens lucraretur, faciliter dat
istas licentias. Ideo autem est necessaria Episcopi
licentia, quia cum transmittendi ad studia littera-
rum debeant esse dociles, vt dicitur in d. cap. fin.
Episcopus debet sedulò disquirere an sint ætate,
natura, & ingenio tales, qui possint in litteris pro-
ficere, & hos tantum licentiare; vt inquiunt ibi
Host. num. 2. Io. Andr. num 10. Butr. num. 3. & 9.
Abb. num. 2. & Felin. num. 3. vers. Sextò limita,
& idem Hostien. in Summa, eod. tit. an Clericus
studio insistens, num. 9. vers. Sine licentia autem
Prælati, glos. in cap. Cum ex eo, in verbo Littera-
rum, & ibi etiam Io. Monach. num. 1. & Philipp.
11 Francus num. 2. de elect. lib 6. Quo fit, vt ad resi-
dentiam reuocari possint etiam illi, qui manentes
in vniuersitate de licentia Episcopi negligenter, &

 inutl-

inutiliter dant operam litteris, vt notant in d. cap.
fin. de Magistris, num. 2. Io Andr. num. 4 & 10. Fe-
lin. num. 3. vers. Secundò limita, & vers. Sextò li-
12 mita; nam vt ibi inquit Host. reuocabitur ex cau-
sa, puta si non profuit, quia voluntas, seu natura
repugnat. Et placet mihi hæc opinio, quia Schola-
res non intrantes, & non attendentes, nec studen-
tes non gaudent priuilegio Scholarium, nec Scho-
lares sunt nominandi, vt notat Io. de Lignan. in
proœm. Clem. & post eum, Mar. Socein. in c. fin.
num. 24. de Magistr. facit text. in l. 1. in fin. C. de
Studen. lib. vrb. Rom. vbi glos. dicit: Nota text.
contra Scholares, qui malè attendunt, qui quan-
doque ædificant castra, & quandoque numerant
tegulas. Vnde Iure optimo, qui non præuia super
præmissis Episcopi cognitione, ac licentia in stu-
dijs morantur, ad residentiam reuocari possunt, ac
debent.

13 Et eo magis, quia tales id facere præsumuntur
in fraudem legis, secundum Io. Andr. in d. c. Re-
latum, num. 1. vt scilicet fugiant ipsius Episcopi
correctionem, vel vt libetius viuant, aut forsan vt
litibus vexent extraneos, vt colligitur ex glos.
pragmat. Sanctionis, tit. de collat. § Primum eum,
in glos. in ver. Libetius, vers. Ideo qui veniunt ad
studium.

14 Hæc autem fortiùs procedunt quando ex ab-
sentia ministrorum Ecclesia debito seruitio desti-
tuitur, tunc enim ad residentiam reuocandi sunt
etiam priuilegiati, vt est casus apertus in hac De-
cretali. Quinimo ab hanc rationem nō defuerunt,
qui existimauerint licentias de non residendo, &
indulta de percipiendis fructibus in absentia non
suffragari nisi duobus Canonicis, arg. cap. Ad au-
dientiam, cum ibi notatis per glos. in ver. Aut duo,
Butr. num. 13 & Abb. num 6. supra eod. Et quam-
15 uis hæc opinio non sit generaliter vera, tamen
admitti in eo casu, in quo immineret præiudiciū
Ecclesiæ in diuinis, si plures mitterentur ad studia,
vt declarat Felin. in d. cap. fin. nu. 3. vers. Quarto
limita, de magistris, & propterea quamuis Sacra
Congreg. Cōcilij aliàs declarauerit ad hoc vt Ca-
nonici abesse possint tribus mensibus à Concilio
permissis, nec Episcopi licentiam, nec causam re-
quiri, illico tamen adiecit limitationem, Dum-
modo non omnes simul absint, ne Ecclesia debito
seruitio destituatur: quota autem pars simul ab-
esse possit, Episcopi esse iudicium.

De Clericis non residentibus.

Cap. Clericos.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiatus non residens priuatur, si monitus nō redeat, nec iustam excusationem alleget.*
2 *Clericus habens beneficium residentiam requirens non potest ad aliam diœcesim morandi causa transire sine sui Prælati licentia.*
3 *Licentia quid importet.*
4 *Beneficiatus absens an, & quando teneatur inseruire per substitutum.*
5 *Indulta perpetua de non residendo etiam ex iustis, & rationabilibus causis concessa nō suffragantur.*
6 *Beneficiati an, & quando ad breue tempus ad aliam diœcesim transire possint sine licentia Episcopi.*
7 *Beneficiati quibus ex causis à residentia excusentur.*
8 *Infirmitas an excuset Parochum à residentia, & n. seq. vsq. ad n. 16.*
9 *Et quid si in morbum incidat extra locum beneficij.*
10 *Et quid si infra limites Parochiæ.*
11 *Et quid si desit ibi copia Medicorum, medicinarumue.*
12 *Et quid si oporteat cælum mutare, vel ire ad balnea.*
14 *Parochus, qui ad curandam valetudinē morbo graui instante sine licentia abscessit, an sit liber à culpa, & pœna amissionis fructuum.*
15 *Parochi non excusantur à residentia ob easdem causas, ob quas excusantur Canonici, & n. seq. vsq. ad num. 22.*
16 *Senectus non excusat Parochum à residentia.*
17 *Episcopo non licet pro Cathedralis Ecclesiæ seruitio, vel suo aliquem ex Curatis extra ipsorum curam adhibere.*
18 *Nec pro visitatione Diœcesis, nisi pro tempore à Cōcilio permisso; & tunc constituto in Parochiali idoneo Vicario.*
19 *Nec pro Vicario foraneo, vel seruitio seminarij.*
20 *Nec pro cura Monasteriorum Monialium etiam ob Sacerdotum penuriam.*
21 *Episcopi de iure communi dispensare possunt cum Parochis vt ad septennium studiorum caussa abesse possint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoueri.*
Et quid post Concilium Tridentinum.
22 *Inimicitiæ an excusent Parochum à residentia.*
23 *Recusari potest locus, vbi sunt inimici, vel eorum domestici, seu amici.*
24 *Inimicis capitalibus non debet quis se committere etiam cum litteris salui conductus.*
25 *Congregationis Concilij stylus in licentijs non residendi inimicitiarum causa.*
26 *Parochus, si inimicitiæ sint verisimiliter duratura, inducendus est ad resignandum, vel permutandum.*
27 *Punitur quis sine culpa, sed non sine causa.*
28 *Parochus leprosus ab administrationis officio remouetur, sed de bonis Ecclesiæ sustentatur.*
29 *Inimicitiæ graues, & grauissimæ, seu capitales quæ dicantur.*
30 *Odium Parochianorum non est sufficiens causa non residendi.*
31 *Lis super beneficio an excuset Parochum à residentia, & n. seq.*
33 *Lite pendente super titulo Parochialis, non tenetur Parochus ad sacros Ordines promoueri.*
34 *Parochus an licitè abesse possit vt se defendat in causa criminali, in qua fuit condemnatus ab Ordinario.*
35 *Aeris intemperies an Parochum à residentia excuset, & n. 48.*
36 *Titulus de Cler. non residen. in quibus beneficijs procedat.*
37 *Pestis tempore an Parochi teneantur residere in suis Parochialibus, & Sacramenta per seipsos ministrare Parochianis suis eo morbo infectis, & nn. seqq. vsq. in fin.*
An si id non faciant, possint statim priuari non expectato tempore à iure præfixo, num 41. & 45.
38 *Parochi an teneantur ministrare infectis peste alia Sacramenta, quam Baptismi, & Pœnitentiæ, n. 40. & 45.*
39 *Et an per se, vel per alium, & n. 45.*
40 *Archiepiscopi Florentini sententia de obligatione*

Paro-

Parochorum tempore pestis.
41 *Pestis tempore aduersus Parochos non residentes qua forma sit procedendum, & n 45.*
42 *Parochos abesse posse ex causa pestis, sicut ob capitales inimicitias, censuerunt multi ex Theologis, & Canonistis, & n.49.*
43 *Episcopus qua temperamenta adhibere debeat, vt peste laborantibus Sacramenta administrentur,*
44 *Consuetudo laudabilis, vt Principes, & Magistratus tempore pestis Ministros Sacramentorum cõducant mercede ex ærario.*
45 *Gregorij XIII. decretum de Parochorum residentia tempore pestis.*
46 *Episcopus pestis tempore an continuò residere, & Parochis infectis Sacramẽta ministrare teneatur.*
47 *Et an ad aliquam suæ Diœcesis partem, in qua pestis non vigeat, se conferre possit.*
48 *Parochus cur excusetur à residentia propter inimicitias, & non propter pestem.*
49 *Episcopus potest cedere Episcopatui, si in Diœcesi non possit securè morari, vel propter aeris intemperiem, vel propter inimicitias.*
50 *Prælatus potest fugere cum specialiter quæritur à persecutoribus: & salus animarum per alios tuta esse potest.*
51 *Secus si periculum omnibus immineat.*
52 *Pastor animarum vbi necesse fuerit, tenetur mortem subire pro ouibus suis.*

1 CLERICOS. Priuatur beneficio Clericus non residens, si monitus non redeat, nec iustam excusationem alleget. Hoc dicit. Nec patitur diuisionem propter vnicam verborum structuram.

2 Nota primò, Clericum habentem beneficium,
quod personalem residentiam requirit, non posse
licitè ad aliam diœcesim morandi causa transire
sine sui Prælati licentia, nec illuc esse recipiendum,
c. Primatus, cum trib. seqq. 71. dist. & c. Fraternitati,
supra eod. Vnde à contrario sensu infert. Abb.
in 1. notab. vt de licentia Prælati liceat Beneficiato
ad aliam diœcesim se transferre, etiam morā-
3 di causa. Quod tamen limitat duobus modis Pri-
mò, dummodo licentia fuerit cõcessa ex iusta cau-
sa; hoc enim indicat verbum, *licentia*, quæ non
nudam voluntatem importat, sed concessionem
ex rationabili causa factam, vt notat Bartol. in
Extrauag. ad reprimendum, & in l. Alio herede,
num. 8. ff. de alimen. & cibar. legat. licet Innocen-
tius aliud senserit in c. Cum ad monasterium, in
fine de statu Monach. Nam *licentia* deriuatur à
verbo, *licet*, quod importat arbitrium boni viri,
vt declarat ibi Bart. & idem Abb. in c. prox. in 3.
4 notab. num. 4. supra eod. Secundò limitat, dum-
modo Beneficiatus absens inseruiat Ecclesiæ suæ
per Vicarium, seu substitutum. Et hoc vltimum
sublimitat, dummodo beneficium habeat vnicum
rectorem; quia hoc casu Ecclesia carere non de-
bet ministri suffragio, vt in c. Cum ex eo, de elect.
in 6. & in decreto Concilij Tridentini, c. 1. vers.
Eadem omnino, sess. 23. ibi, [Ita tamen vt quan-
documque eos causa prius per Episcopum cogni-
ta, & probata abesse contigerit, Vicarium ido-
neum ab ipso Ordinario approbandum cum de-
bita mercedis assignatione relinquant.] At se-
cus est in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs,
quia cum sint alij ministri, & seruientes, qui pos-
sunt supplere vices absentis; Canonicus, vel alius
Præbendatus ex iusta causa absens de licentia Epi-
scopi non tenetur inseruire per substitutum arg. c.
prox. supra eodem, & ita sępius censuit S. Congre-
gatio Concilij. Nisi fortè Canonico ex legato, vel
Capellania eidem annexa incumberet onus cele-
brandi Missas, quia tunc ex ipsius Congregatio-
nis sententia teneretur huic oneri per substitutum
satisfacere.

5 Vltra limitationes Abbatis, supradicta conclusio
limitari potest tertiò, dummodo licentia mo-
randi in aliena diœcesi concedatur Beneficiato ad
tempus; Secus si in perpetuum, textus est in c. fin.
de rescr. in 6. & hodie est expressum in decreto Cõ-
cilij Tridentini cap. 2. sess. 6. vbi præseruantur In-
dulgentiæ temporales de non residendo, & fructi-
bus in absentia percipiendis ex veris, & rationabi-
libus causis tantum concessæ, & abrogantur per-
petuæ, & statuitur vt priuilegia huiusmodi, seu in-
dulta perpetua nulli suffragentur.

6 Secundò nota ibi, *morandi causa*, à contrario
sensu Clericum beneficiatum posse ad aliam diœ-
cesim transire, etiam sine Prælati licentia, si trans-
eat non morãdi causa, sed ad breue tempus, quia
ex veterum tantum sententia qui aliquantisper tã-
tum absunt, non videntur abesse, quia statim re-
uersuri sunt, vt legitur in decreto Concilij Triden-
tini, c. 1 vers. Quoniam autem, sess. 23. Ad hoc c.
Quanto 63. dist. c. Nam & ego, de verbor. signif.
l. Item eorum, §. 1. ff. Quod cuiusque vniuersit. l. Si
pro Patre, §. Versum, ff. de in rem vers. cum alijs
allegatis in glos. in c. Ad nostram, in ver. Statim
pœnituit, de Regular. Quod tamen est verum
quoad obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel
Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Eccle-
sijs, quibus licet singulis annis tres menses ab Ec-
clesia abesse ad præscriptum Concilij Tridentini,
in cap. 12. §. Pręterea sess. 24. absque licentia Epi-
scopi, vel Capituli, vt Sacra Congregatio declara-
uit. Item hoc est verum in Episcopis, qui abesse
possunt quotãnis æqua ex causa duos, vel tres mẽ-
ses absque licentia Papæ, vel Metropolitani, vt in
d. cap. 1. vers. Quoniam vero, sess. 23. At secus est
in Curatis inferioribus, qui nec duos menses, imò
nec per hebdomadam abesse possunt, nisi causa
absentiæ prius per Episcopum cognita, & proba-
ta, vt habetur in eod. c. 1. vers. Eadem omnino, &
scripsi pleniùs in c. Relatum, num. 20. & seqq. &
num. 23. & 49. supra eod.

Vltimo nota, ex fine litteræ aduersus beneficiatum absentem non posse procedi ad priuationem, vel alias pœnas, si rationabilem ostendat excusationem; concordat d. c. Relatum, c. Ex parte il 1. & c. Inter quatuor, supra eod.

7 QVAERO quę sint causæ rationabiles excusã-
tes Clericos beneficiatos a personali residentia.

Glos. fin. exemplificat primò in infirmitate, deinde in capitalibus inimicitijs, ac demum generaliter in alia quacumque iusta causa, & DD. ponunt exemplum in specie in intemperie aeris in fractione pontis, & in alijs impedimentis, de quibus Hostien. in ver. excusationem. Sed tu distingue. Nam quędam sunt beneficia, quę curam animarum nõ habent annexam, puta Dignitates, Canonicatus, Præbendæ, & Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs; vel aliæ simplicia beneficia, quæ ex fundatione, priuilegio, statuto, vel consuetudine personalem residentiam requirunt, vt in decretis Concilij Tridentini, c. 12. §. Pręterea, sess. 24.

fess.24. c.1.fess. 6. & cap.5. fess.25. Et de his die vt
fcripfi latiffimè in c. Licet, infra tit.prox. Quædam
verò funt beneficia, quibus cura animarum in-
cumbit, putà Parochiales Ecclefię, vt in c. Extir-
pandæ, §. Qui verò, infra de præben. vel Vicariæ
perpetuę, vt in c.fin.fupra de off Vicar. & quia non
omnes caufę quæ excufant Canonicos à perfona-
li refidentia, ęquè excufant obtinentes beneficia
curata, in quibus obligatio refidentiæ eft multo
arctior, vt dixi in d.c. Ex parte, ii 1. fupra eodem,
& patebit infra, n.15. Idcirco de his fpecialiter.
8 QVAERO primò, Vtrum infirmitas excufet
Parochum à refidentia?
9 Breuiter duo cafus funt diftinguendi. Primus
eft cum Parochus abfens extra locum beneficij in
morbum incidit, & hoc primo cafu manifeftum
eft eum non teneri redire ad refidentiam, ac fi
procederetur contra eum, non fieret illi præiudi-
cium. Cafus eft ad litteram in c.Pręfentium, 7.q.
1. Et ita intelligo, glof. vlt. hic, dum dicit, puta
quia erat infirmus, quare venire non potuit. At-
que ita fupponit beneficiatum in infirmitatem in-
cidiffe extra refidentiam iuxta terminos dict. can.
Præfentium, quem allegat, & hoc eft clarum.
10 Secundus cafus eft, cum Parochus ęgrotat in
loco refidentię, feu infra limites Parochię fuæ, &
tunc Sacra Congregatio Concilij declarauit infir-
mitatem non excufare Parochum à refidentia.
11 Sed fi Infirmitas fit curabilis, & in loco Parochia-
lis non fit copia Medicorum, medicinarumue;
poffe ab Ordinario dari dilationē trium, aut qua-
tuor menfium Parocho ægroto, vt curari poffit in
locis viciniori bus, & commodioribus; interim
tamen per ipfum Ordinarium deputato idoneo
Vicario ad curam dictæ Parochialis cum affigna-
tione congruę portionis ex ipfius Parochialis red-
12 ditibus. Idem dicendum effet fi Parochum infir-
mum ex Medicorum confilio oporteret cælum
mutare ad breue tempus, vel ire ad balnea, vt poft
Caiet. & Sot. dixi in prædicta Decretali, Ex parte,
num.77. fupra eod. Verum fi abfcederet fine li-
14 centia, non excufaretur. Nam propofito dubio
an fit liber à culpa, & à pœna amiffionis fructuum,
qui veluti per quatuor menfium fpatium ex vrgēti
admodum caufa ad curandam valetudinem mor-
bo graui inftante à Parochiali receffit, & ad huiuf-
modi abfentiam non petijt licentiam ab Epifco-
po, quia bona fide putauit euidentiam caufæ fa-
tis effe; Sacr. Congregatio cenfuit non effe libe-
rum nifi periculum fuiffet in mora petendi li-
centiam.
15 Non obftat c. Ad audientiam, fupra eod. &
c. vnicum, de Cler. non refiden. lib.6. vbi infirmitas
iuftam pęrbet excufationem non refidendi. Quo-
niam illa iura loquuntur in Canonicis, qui mor-
bo impediti non tantum habentur pro refidenti-
bus, fed etiam pro intereffentibus, & lucrantur
fine diminutione quotidianas diftributiones. Sed
alia eft caufa obtinentium beneficia curata, & Pa-
ftorum animarum, quorum refidentia, vt prędi-
xi, multò arctior, & ftrictior eft, vt in decreto
Concilij Tridentini, c.1. fess.23.
16 Hinc Sacra Congregatio cenfuit Canonicis fe-
nio confectis deberi in abfentia quotidianas di-
ftributiones, fi aliàs refidere fint foliti, & tamen
declarauit Parochos non excufari à refidentia
propter fenectutem.
17 Similiter Epifcopi vti poffunt opera duorum
Canonicorum pro feruitio fuo, & Ecclefiæ, c. De
cętero, & c. Ad audientiam, fupra eodem. Vnde
eorum minifterio vti poffunt in vifitatione diœ-
cefis, pro feruitio Seminarij, pro cura Monafte-
riorum Monialium, & pro alijs muneribus, vt fu-
fius dixi ex ipfius Congregationis fententia in c.
Licet, num.106. & feqq. infra tit.prox. Et tamen
confulta an liceat Epifcopo pro Cathedralis Ec-
clefiæ feruitio, vel fuo aliquem ex Curatis extra
ipforum curam ad certa negotia adhibere, con-
ftituto in illis etiam Vicario idoneo: refpondit
non licere. Item cenfuit Epifcopum non poffe vti
opera Parochi in vifitatione fuæ diœcefis, nifi pro
tempore à Concilio permiffo, quo tamen idoneus
19 Vicarius erit in Parochiali deputandus. Et iterum
fuborto dubio, an Epifcopus poffit dare licentiā
Parocho vt non refideat, vt eius opera vtatur pro
Vicario foraneo, vel feruitio Seminarij, Refponfū
eft non poffe. Et Epifcopo Burgi S. Sepulchri de-
20 clarari poftulante, an cum in ciuitate fua pauci
Sacerdotes effent, & quatuor Monafteria magni
Monialium numeri, poffet aliquos Parochos ad
curam Monafteriorum adhibere, ita vt ex hac
caufa liceret eis ab eorum Ecclefijs abeffe; Refpō-
fum non poffe, fed faciendum verbum cum San-
ctiffimo, qui renuit.
21 Demum, etfi Canonici ad quinquennium de
licentia Epifcopi abeffe poffint ftudiorum caufa,
& in abfentia percipere fructus præbēdarum fua-
rum, vt in c.fin de Magiftr. & in d.c. Licet de præ-
ben. tamen Parochis abfcedendi licentiæ ex hac
caufa iam nō conceduntur à locorum Ordinarijs,
cum Parochiales Ecclefiæ, præuia forma examinis
per concurfum magis idoneis fint conferendæ ad
præfcriptum Conc. Trid. in c.18. fess.24 & Confti-
tutionis Pij V. quę incipit, *In conferendis*. Licet
ex difpofitione Decretalis, Cum ex eo, de elect.
lib.6. poffint Epifcopi difpenfare cum obtinen-
tibus Ecclefias Parochiales, vt vfque ad fepten-
nium abeffe poffint, & interim non teneantur ad
Sacerdotium promoueri.
Imò nec S. Cōgregatio eiufdem Concilij inter-
pres eiufmodi licentias impertiri folet, nifi admo-
dum rarò, & perfonarum, ac locorum qualitati-
bus probè perfpectis. Vnde cùm Stanislaus Cleri-
cus Vladiflauienfis diœcefis ex nobili genere pro-
creatus, qui Parochialem Ecclefiam in diœcefi
Gnefnen. fitam obtinebat, petijffet vt fibi liceret
per triennium in pūblica Vniuerfitate vacare ftu-
dio facrorum Canonum, fructufque Parochialis
intereà percipere: Die 16. Iunij 1605. S. Congre-
gatio tametfi non confueuerit concedere vt Paro-
chi à parochiali abeffe poffint ftudiorum cauffa,
tamen quia facri Canones id priuilegium tribuūt,
& Concilium illud non reuocat, fed pręferuat c.1.
fess.5. cenfuit gratiam petitam iuueni optimę fpei
concedendam, vt rem Chriftianam facrorum Ca-
nonum fcientia inftructus, in illis partibus pro-
mouere poffet.
22 5. QVAERO an Parochus excufetur à refiden-
tia propter inimicitias? Refpondeo excufari, fi
inimicitię fint capitales, ita vt ad Ecclefiam redi-
re non audeat, c. Bonę il 1. fupra de elect. per quē
textum ita tenet hic glof. vlt. Hoft. num.5. in ver.
excufationem, Anton. de Butr. num.9. in glof. fin.
alij communiter, glof. 1. in c. Ad fupplicationem
fupra de renunc. quę exponit verba illa textus, eo
quod ibi non poteſt fecurè morari, fcilicet pro-
pter

pter capitales inimicitias. Melius probatur in c.
Pastoralis, 7 q 1. vbi propter inimicitias Prælatus
potest ab Ecclesia abscedere. Ad idem textus in
Clem. Ne in agro, §. Cæterum, iuncta glos. in ver.
Causa rationabili, de statu Monach. quem ad hoc
allegat Felin. in c. Accedens, il 2. vers. Sextra con-
clusio, vt lite non contest. Ias. in l.2. §. penult. ad
fin. ff. si quis caution. & Ripa in tractar. de Peste,
in tit. de priuileg. contract. num. 136. vers. Quinto.
23 Hinc Specul. in tit. de citat. §. 1. vers. Item quod
sit ad locum, dicit posse recusari locum vbi sunt
24 inimici, vel eorum domestici, seu amici. Imò non
debet quis se cōmitere suis capitalibus inimicis,
etiam cum litteris salui conductus. Textus est in
d. c. Accedens, ibi, *& licet litteras non habuerit de
conductu, tamen si missæ ei fuissent, non debebat se
credere suis capitalibus inimicis*. Simile in c. De
cætero, & c. Quamuis, infra, de senten. excomm.
25 Et in hanc sententiam sæpius respondit S. Congre-
gatio Concilij, quæ in his casibus consueuit dare
litteras ad Episcopum, vt si veræ sint, & graues
inimicitiæ, quæ narrantur, & absque Parochi cul-
pa, & antequam Ecclesiam obtinuit, exortę; super
quibus Episcopi conscientia oneratur, dilationem
ei det vt in alio tutiori, ac viciniori loco manere
possit, durantibus dumtaxat inimicitijs, dum ta-
men non vltra sex menses durent. Interea autem
Vicarium idoneū in illa Ecclesia constituat Epi-
scopus, assignata ei congrua portione ex redditi-
bus Ecclesiæ, & partes etiam suas interponat, &
omnem diligentiam adhibeat, vt tutò possit resi-
26 dere Parochus. Quod si intra sex menses necdum
sedatę sint inimicitię, rescribit Episcopo, vt det illi
sex mensium prorogationem, repetitis omnibus,
quę in prioribus litteris continebantur, & sine spe
vlterioris prorogationis, quę rarissimè concedi-
tur: nam cùm indulta perpetua de nō residendo,
etiam ex iustis, & rationabilibus causis iam subla-
ta fuerint decreto, c 2. sess. 6. vbi inimicitię sunt
verisimiliter duraturę, vt consulatur curę anima-
rum, inducendus est Parochus ad resignandum,
vel permutandum, arg. c. Ad supplicationem, de
27 renunc. Et ita Parochus punitur sine culpa, sed nō
sine causa, vt notat glos. in c. Tua nos, in ver. Ad-
ministrationis, de Cleric. ægrot. ad exemplum
28 Parochi leprosi, qui ab administrationis officio
remouetur, sed de bonis Ecclesię sustentatur, vt
in præd decr. Tua nos. Simile in c. Quoniam fre-
quenter, §. Quod si forsan, in fine, supra, vt lite
non contest.
29 Quæ autem sint graues, & grauissimę inimici-
tię, notat Bald. in l.3. §. fin. ff. adimen. legat. Et
quę sint inimicitię capitales, vide in l. Cum autem,
§. Excipitur, ff. de ædil. edic. in l. Edicto, ff. de
verbor. signif. in l.2. ff de public. Indic. & in l. Ca-
pitalium, §. Si opus, ff. de pœnis, notatur in c. Per
tuas, infra, de Simonia.
30 Porrò, ob solum odium Parochianorum Sacra
Congregatio censuit Parochum à residentia non
excusari.
31 3. QVAERO an lis super beneficio excuset Pa-
rochum à residentia. Respondeo excusare. Ca-
sus est in c. Ex parte, il 2. ibi: *Si te non absentando
32 in fraudem Præpositura tua iura fideliter proseque-
ris, cùm per hoc censeri debeat residens*, & ibi om-
nes notant, supra eod.
33 Hinc cum Antonius Lutius Diœcesis Fęsulan.
obtinens Ecclesiam S. Donati Parochialem, super
qua post habitam possessionem sibi lis mota fue-
rat, dubitasset an teneretur lite huiusmodi duran-
te, suscipere sacros Ordines: S. Congregatio cen-
suit non teneri, si vera est lis, suscipere sacros Or-
dines. Et licet Cassad. decis.9. de caus. possess. &
propriet. dixerit hoc intelligēdum quando lis mo-
ta fuit intra duos menses: tamen Patres dixerunt
nihil exprimendum de istis duobus mensibus, sed
simpliciter non teneri, si vera est lis, ad suscipien-
dum Ordines, cum nec residere teneatur. Et ex
stylo in his casibus dari solet dilatio paucorum
aliquot mensium ad litem prosequendam. Idemq;
obseruari consueuit in causis criminalibus. Et in
specie Archipresbyter Ripæ criminaliter inquisi-
tus, & condemnatus ab Ordinario, Romam pro-
fectus, & obtenta causæ commissione fuit citatus
ab Ordinario ad residēdum cum fructuum seque-
stratione. Et cum propterea adijsset Sacram Con-
gregationem pro remedio, dictum est videndam
prius commissionem causæ, quæ si vera fuerit, scri-
bendum ad Episcopum vt tollat sequestrum, & si-
nat eum abesse per quatuor menses ex hac causa.
Ad hoc c. Super causa, & ibi glos. fin. & DD. 2.q.4.
35 4. QVAERO an Parochus à residentia excu-
setur ob aeris intemperiem.
Doctores hic super ver. Excusationem, commu-
niter tenent intemperiem aeris præbere iustam
excusationem Clerico non residendi, per tex-
tum in cap. Quorumdam, 74. distinct. & acci-
piunt intemperiem pro aeris corruptione, vt per
Hostien. num. 5. & idem notat glossa in cap. Ad
supplicationem in ver. Securè morari, de renunc.
Et quamuis expressè non loquantur de Parochis,
sed de obtinētibus beneficia personalem residen-
36 tiam requirentia iuxta textum hic: tamen Inno-
centius quærens in quibus beneficijs habeat locū
hæc Decretalis, & totus hic titulus, concludit ha-
bere locum in beneficijs Curatis, & in beneficijs
simplicibus, quæ residentiam requirunt ex priui-
legio, statuto, consuetudine, vel quocunque alio
modo. Et eum eo transeunt Host. Io. Andr. Butr.
Card. Abb. & reliqui omnes.
Cæterum quidquid sit in obtinentibus bene-
ficia, quibus cura animarum non incumbit, de
quibus dic vt scripsi in c Licet, num. 46. infra tit.
prox. certè Parochos à residentia non excusat ae-
ris intemperies, vt sæpius S. Congregatio declara-
uit. Nec mirum, quia nec pestis formalis eos ex-
cusat, vt patebit in quæstione sequenti.
37 5. QVAERO an Parochi tempore pestis te-
neantur residere in suis Parochialibus, & Sacra-
menta per seipsos ministrare Parochianis suis
eo morbo infectis.
Anne si id non faciant, possint statim priuari
non expectato tempore à veteribus Canonibus
præfixo ijs, qui à suis Ecclesijs absunt.
38 Instante Sanctæ memoriæ Cardinali Borro-
meo Archiepiscopo Mediolanensi proposita fue-
runt in Sacra Congregatione Concilij suprascripta
dubia. Et die 11. Octobris anni 1576. Sac. Con-
gregatio censuit Parochos tempore pestis teneri
in Parochialibus residere ex sententia Ripæ in
tract. de Peste, tit. de priuileg contract. vers. Quin-
to, num. 147. & nu. 150. Item ex sententia Sancti
Thomæ in 2. 2. q. 26. art. 5. in fine, & Nauarr. in
Manual. c. 24 num. 10. & c. 25. num. 20. teneri eo-
dem tempore Parochianis suis peste laborantibus
ministrare dumtaxat duo Sacramenta ad salutem
necess-

necessaria, nempe Baptismum, & Pœnitentiam,
39 seu confessionem. Posse autem ea ministrare, vel per se, vel per alium. Sed quod attinet ad illud verbum, *alium*, quia Concilium obligat ad per se, faciendum verbum cum Sanctissimo.

Die 12 Octobris Sanctissimus audita sententia Congregationis, eam approbauit, etiam in eo vt posset per alium, dummodo idoneum, ea præcipuè ratione vt Parochus posset audire Confessiones sanorum, quia aliàs eũ reformidarent, si viderent ipsum accedere ad pestilentes, & nollent ei confiteri, veriti contagionem; vtque etiam ipse Parochus officio hortandi, prædicandi, consolandi suos omnes Parochianos vberiùs, & pleniùs fungi
40 possit. Cumque postea fuisset reperta decisio Archiepiscopi Florẽtini 3 p. tit. 22. c. 12. §. 3. his verbis; Eos quibus cura animarum imminet, de necessitate salutis suę oportet per se, vel per alium idoneũ Sacramenta ministrare, quantumcumque infectis pestis, & dubitari posset quid agendum, cum hic sanctus simpliciter sacramenta dicat, nec se restringat ad duo. Res tota ad Sanctissimum delata est.

Die 26. Octobris 1576. referentibus Cardinalibus Alc. & Senonen. dictum Archiepiscopi Florentini non haberi pro decisione necessaria, quia non Doctor, non Iudex, non alia auctoritate suffultus. Sanctitas sua inclinauit in eam sententiam vt littera scribenda indistinctè dicat Sacramenta: & decretum sic esse concipiendum, teneri omnino ministrare Baptismum, & Pœnitentiam. Et loco dictionis *dumtaxat*, apponendam dictionem, *omnino*. An sit facienda, & edenda constitutio, amplius deliberandum, & audiendas rationes fratris Montis Alcini, qui dicit se dissentire, & dubium mittendum ad Patrem Toletum, & alios duos vel tres Theologos, qui suam sententiam dicant. Et discutiendum etiam, an Parochi quatenus teneantur, si id non faciant, debeant statim expectato semestri priuari.

Sacra Congregatio die 6. Decembris 1576. censuit communi sententia (excepto tantum Senonen. qui dixit monendos, & seruandam consuetudinem) persistendum in decretis, vt scilicet teneantur residere, itemque Sacramenta Baptismi, & Confessionis omnino ministrare per se, vel aliũ
41 idoneum, hoc tamen non per legem generalem statuendum, sed per litteras Congregationis, vt solet, significandum Cardinali, & addendum contumaces Parochos non ideò statim priuandos esse; sed præmisso edicto, seu monitione, contra eos procedendum, prout Concilium mandat sess. 23. cap. 1. nempe prius per censuras, secundò per sequestrationem, & subtractionem fructuum; deinde si hæc remedia non prosunt, posse per priuationẽ. Sed agendum prius bonis verbis, & pijs cohorta-
42 tionibus, & admonitionibus. Amplius, quia Theologi aliqui dissentiunt, Tabiena, Armilla, & Canonistæ etiam in cap. fin. de Cler. non resident. & Barb. cons. 87. num. 2. dum dicunt, si Parochi excusantur propter inimicitias capitales, ita etiam excusari debent propter pestem; & quia sani fugerent Parochos, & quia Parochi omnes morerẽ-
43 tur: ideò censuere omnes ab Archiepiscopo Cardinali temperamentum aliquod adhibendum ex sua prudentia, vel vt non omnes Parochos cogeret, sed aliquos, partiendo opus, vel deputaret aliquos Sacerdotes etiam non Parochos, voluntarios tamen, etiam mercede constituta; qui Sacramenta
44 præstent ægrotis, prout aliàs Romæ dicitur factũ, & prout Cardinalis Senonen. testatus est inoleuisse laudabilem consuetudinem vt Principes, Magistratus, & Ciuitates prouideant de ministris Sacramentorum ex Clero, etiam conducendo eos mercede ex fisco, & ærario, collectis etiam à Clero exactis, & ita in litteris, quæ scribentur, addendum: tamen prius cum Sanctiss. agendum.
45 Die 10. Septembris 1576 facta Sanctissimo relatione in Consistorio, Sanctitas sua decreuit scribendas simpliciter litteras ad Cardinalem S. Praxedis, quibus significetur, dubio in Congregatione proposito, & ad Sanctissimum relato, Sanctitatem suam decreuisse, Parochos, tempore pestis teneri omnino residere in suis Ecclesijs Parochialibus, posse tamen per alium idoneum ministrare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos procedendum esse seruata forma, cap. 1. sess. 23. in fine.

Die 23. Decembris 1576. S. Congregatio censuit scribendas litteras in hanc formam: Parochi tempore pestis teneantur omnino residere in suis Ecclesijs Parochialibus; & si non resideant, agendum contra eos ex decreto Concilij, cap. 1. sess. 23. Et seruata forma ibidem præscripta, Ministrent verò Parochianis peste infectis Sacramẽta Baptismi, & Pœnitentiæ per alios. Et licet Alc. diceret quod ea vltimis verbis videtur prohiberi Parochis ne per seipsos hęc duo Sacramenta etiam volentes ministrent: tamen tota Congregatio dixit hanc fuisse mentem Sanctissimi in prohibendo hęc Parochis ad commodum Parochianorum, qui sani essent: hi enim verisimiliter nollent conuersari cum Parochis euntibus ad infectos peste. Hæc de Parochis, & Curatis inferioribus.

46 Quo verò ad Episcopos, dubium ortum est nõnullis Prælatis Ecclesiarum, quod sit proprium Episcopi officium tempore pestis, an scilicet ad residentiam continuam, & an ipse Curatis Ecclesiastica Sacramenta ministrare teneatur, vel potius hoc tempore ab Ecclesia sua abesse possit, vt se pro bono subditorum suorum incolumem seruet.
47 Et an tutiori conscientia ad aliquam suæ diœcesis partem, in qua forsan Epidimia non vigeat, se conferre possit, relicta ciuitate, & parte infecta, licet eius pręsentia summopere indigeat. Sanctissimus die 18. Decembris 1576. dixit decretum factum in Parochis, multo magis debere procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt, tamen posse Episcopos in locis tutioribus manere, & inde prouidere, sed nunc id non esse opus discutere vlterius, aut diffinire.

48 Superest pro complemento materiæ vt inuestigemus cur Parochi excusentur à residentia propter inimicitias; & tamen non excusentur propter pestem: videbantur enim hi duo casus à pari procedere, cum vtrobique subsit ęquale periculum
49 mortis. Vnde in c. Ad supplicationem de renunc. absoluitur à vinculo Ecclesiæ Archiepiscopus Ragusien. eo quod ibi non poterat securè morari, & si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum immineret. Et glossa exponens verba illa, *non poterat securè morari*, forsitan, inquit, propter intemperiem aeris, vel quia habebat capitales inimicos. Similiter in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de statu Monachor. statuitur vt priores tam Con-

uen-

uentuales, quam curam animarum habentes teneantur in suis Prioratibus, seu administrationibus residere nisi studiorum, vel alia causa rationabili ad tempus forte ab huiusmodi residentia excusentur. Et glossa exponit causam rationabilem, idest propter infirmitatem, aeris intemperiem, capitales inimicitias, vel similia. Atque ita glossæ præallegatæ, & DD hic æquiparant casum inimicitiarũ, & corruptionis aeris, seu pestis. Vnde licere beneficiato à residentia abscedere propter pestem, sicut propter inimicitias opinati sũt multi ex Theologis, & plerique ex Canonistis superius relatis, num. 35. & 42. & vltra eos Hostien. in summa hoc tit. §. fin.

50 Solutio patet ex verbis text. in c. Aduersitas, §. Hoc tunc seruandum, 7. quæst. 1. videlicet, [Cum Pastor specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Aegyptum fugiat exẽplo Pauli, qui à fratribus per murum submissus est in sporta. Vnde Augustinus ait: Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Aegyptum; fugiat & qui specialiter quæritur, dum per alios firma est

51 Ecclesiæ salus. Hinc etiam, ait Dominus Discipulis, Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Hinc etiam idem abscondit se, & exiuit de templo, quando Iudæi lapides tulerunt, vt iacerent in eum. Cum verò non Prælato tantum, sed generaliter periculum omnibus imminet, & animarum salus salua esse non potest, debet Prælatus animã suam ponere pro ouibus suis.] Hæc ibi. Et hanc distinctionem in materia inimicitiarum, & persecutionis extrinsecæ ponunt Innocen. Hostien. Io. Andr. Butr. Card. & omnes in c. Nisi cum pridem, §. Propter malitiam, supra de renunc. & S. Thomas in 2. 2 q. 185. art 5.

52 Itaque propterea Parochus potest fugere à persecutoribus, & inimicis, quia non desunt alij à periculo immunes, per quos animarum salus tuta esse possit. At non potest fugere à loco pestifero, quia cùm periculum omnibus sit commune, nec sint alij qui tutò possint gregi assistere; non illi ad quos non pertinet de ouibus, sed Pastor ipse pro ouibus suis debet animam suam ponere, c. Tres personas, 23 quæst. 4. id est mortem subire, vt sentit D. Thomas loco citato, quem ita explicat Sot. lib. 10. de iust. & iur. quæst. 3. art. 4. Sicut verus, & optimus Pastor illam posuit, & factus est obediens vsque ad mortem, §. Ecce 2. quæst. 7. & ita exemplum dedit Sacerdotibus suis, vt quemadmodum ipse fecit, ita & ipsi facerent, c. Significasti supra de cler.

De Præbendis, & Dignitatibus.

Cap. Non liceat.

SVMMARIVM.

1 *EPiscopus Clericum ordinans sine titulo, ei in necessarijs prouidere tenetur, & n. 3.*
2 *Allegatio generalis admittitur.*
3 *Clericos non debere sine titulo ordinari quibus ex causis constitutum fuerit, & n. 9.*
4 *Alimonia quid importent.*
5 *Episcopus promouens aliquem sine titulo ad minores Ordines an teneatur ei vita necessaria ministrare, & nn. seqq. vsque in fin.*
Prosp. Fagnan. in 3. Decretal.
6 *Clericorum appellatione veniunt etiam constituti in minoribus Ordinibus.*
7 *Intellectus, c. Neminem 70. dist. & n. 15.*
8 *Intellectus, c. Cum secundum infra eodem, & n. 12.*
10 *Ordinum minorum functiones exercentibus stipendia assignari debent ex redditibus beneficiorum, vel fabrica Ecclesiæ, & n. 14.*
13 *Clericis minorum Ordinum cur Episcopus non cogatur titulum assignare, sicut constitutis in sacris.*

1 NON LICEAT. Episcopus Clericum ordinans sine titulo, ei in necessarijs prouidere tenetur. Hoc dicit. Breue est, & ideo non diuiditur.

2 Nota primò, suprascriptionẽ pro generali allegatione: nam satis est dicere hoc habetur in corpore Canonum, vel in corpore iuris ciuilis secundum Anton. de Butr. n. 2. & Io. de Imol. n. 1.

3 Secundò nota, nulli Episcopo licere quemquam ordinare sine titulo. Quod multiplicem habet rationem, secundum Turrecrem. in c. Neminem, num. 1. vers. Respondeo dicendum, 70. dist. Prima ratio desumitur ex c. Cum secundum Apostolum, infr. eod. Iustum enim est, vt qui obligantur ad inseruiendum altari, seu Ecclesiæ ex prouentibus Ecclesiæ alantur, dicente Apostolo 1. ad Corinthios 9. *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant.* Sed Clerici in sua ordinatione obligantur ad inseruiendum Ecclesiæ, c. Cleros, 21. dist. c. Duo sunt genera 12. quæst. 1. & hodie est expressum in decreto Conc. Trid. c. 16. sess. 23 Ergo conuenienter eis in ordinatione assignatur titulus, ex quo vitæ necessaria percipiant. Et confirmatur, quia Clericus in ordinatione sua recipit officium in Ecclesia, d. c. Duo sunt, & c. Perlectis 25. dist. Ergo rationabiliter assignandum est ei beneficium in Ecclesia, cap. Dilectus, 1. & 2. infr. eod. & c. Proposuit supra de filiis Presbyt. nam propter officium datur beneficium, c. fin. de rescript. lib. 6. Ideoque priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur, cum sit eius sequela, c. Eos, & c. Si quis Sacerdotum, 81. dist. & c. Præter hoc 32. dist. glos. in d. c. fin. in ver. Datur. Vnde cum officium, & beneficium sint connexa, vno collato sine reliquo, esset diuidere vnitatem, & indiuiduum, quod esse non debet, vt formaliter inquit Petr. de Anchar. in 1. notab. Præterea rationabiliter hoc statutum est ne aliàs Clerici cum dedecore Ordinis clericalis mẽdicare cogantur, c. Diaconi sunt 93. dist. & probatur in c. Postulasti, supra de rescript. Ad hæc conueniens fuit sic statuere vt ordinatus ligetur ex titulo, ne incertis vagetur sedibus, & locum deserat inconsulto Episcopo, c. Non oportet, & c. Si quis vero 7. quæst. 1. & patet ex d. cap. 16. sess. 23. Conc. Trid. Quibus consequitur alia ratio secũdum Abbatem hic in 2. notab. videlicet ne numerus Clericorum nimium excresceret; nam turba facit eos contemptibiles, vt c. Legimus, vers. Diaconos. 93. dist. & propterea Conc. Trid. vbi supra inhærendo vestigiis 6. Canon. Conc. Calcedonen decreuit, vt nullus in posterum ordinetur qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate, vel vtilitate assumitur, non adscribatur. Ac demum secundum Petr. de Anchar. num. 1. non debet quis ordinari sine titulo, sicut nec fundari Ecclesia sine dote, c.

Nemo de consecr. dist. 1. spiritualia enim sine temporalibus diù esse non possunt, c. Si quis obiecerit, 1. quæst 3.

Tertiò nota, pœnam Episcopi ordinantis Clericum sine certo titulo: nam tenetur ei vitæ necessaria ministrare, donec beneficium Ecclesiasticum sit consequutus, de quo dic, vt scripsi latissimè in d. c. Cum secundum Apostolum.

4 Vltimò nota, verbum illud *alimonias*, quod importat vitæ necessaria, vt colligitur hic in fine, & concordant, c. Aurum, & c. Hæc huius, c. Ecclesiarum seruos, 12. quæst. 2. c. Inter cætera 22. qu. 4. & l Necare, ff de liber. agnosc. Quę autem dicantur vitę necessaria, & quid veniat illorum appellatione dixi in c. Episcopus in 2. notab infr. eod.

5 QVAERO, an Episcopus promouens aliquem sine titulo ad minores Ordines teneatur ei vitę necessaria ministrare.

Doctores non conueniunt, Glos. 1. & Innoc hic in princ. tenēt etiam Clericis in minoribus Ordinibus constitutis debere ordinatorem prouidere, arg. c. de ijs, 28. dist. & c. Proposuit supra de filiis Presbyr. & sequitur Abbas num. 2. vbi concludit Episcopum à principio seruare debere quod hic statuitur in omnibus Ordinibus. Idem tenet Hugo, & Glos. 2. in c. Neminem, 70. dist. dicens etiā in minoribus Ordinibus non debere quem sine titulo ordinari, arg. c. Videntes, 12. q. 1. & c. Si qui verò, 32. dist. glos. 1. in c. Episcopus, infr. eodem, Turrecrem. in d. c. Neminem, nu. 2. vers. Respondeo sub duabus conclusionibus: & idem firmant in c. Cum secundum Apostolum infr eod. Hostien. num. 21. in ver. Ordinatis, & Io. Andr. num. 3. in eod. ver. & ex Recentioribus Nauar. cons. 14. n. 1. de tempor. ordinat.

6 Pro hac opinione inducitur primò hæc Decretalis, quæ dicit, *Non liceat ulli Episcopo Clericos ordinare, & nullas ei alimonias præstare*. Et sic loquitur de Clericis generaliter, & indefinitè. Clericorum autem appellatione præsertim in materia fauorabili, qualis est hæc, veniunt etiam constituti in minoribus Ordinibus, vt patet in c. Cleros, 21. dist. & in c. Duo sunt, 12. q. 1. & expressius in Authen. de Sanctiss. Episcop. §. Presbyteros, quæ est canonizata in c. De persona 11. q. 1. Notatur in c. Cum non ab homine, de Iudic. & in c. 2. de for. compet. & in proposito notant hic glos. Host. Io. Andr. & Abb. loc. cit. & Decius post eos num. 17. & ita ex hoc text. colligunt Doctores, & in specie Ant. de Butr. num. 4. Nota, inquit, argum. quod obligatio, quæ surgit contra Episcopum ordinantem aliquem sine titulo, habet locum in quocunque Ordine promoueat Clericos. Et sequitur totidem verbis Imol. num. 1. in 2. notab. & Anchar. num. 3.

7 Secundò, Ad idem inducitur c. Sanctorum, 70. dist. vbi generaliter decernitur, vt sine titulo facta Ordinatio irrita habeatur: sub nomine autem Ordinationis dubitandum non est quin etiam minores Ordines comprehendantur, c. Acolythus cum tribus seqq. 23. dist. & c. 3. supra de tempor. ordinat. Conc. Trid. de Sacram. Ordin. sess. 23. c. 2. & can. 2. & 3. & ita illum tex. ponderat Hugo in c. Neminem eadem dist. dicens, Ego credo quod generaliter intelligatur de Ordine quolibet: nam generaliter, & indistinctè prohibetur in seq. c. Vt refert ibi Turrecrem. num. 2. vers. Hoc idem dicit Hugo.

Tertiò, pro eadem opinione videtur tex. apertus in d c. Neminem, 70. distinct. vbi Conc. Calcedon. decreuit neminem absolutè, (idest sine titulo, vt exponit glos. & Archid.) ordinari Presbyterum, vel Diaconum, vel quemlibet in Ecclesiastica Ordinatione constitutum. Hæc enim posteriora verba tanquam vniuersalia nō videntur posse restringi ad solos Subdiaconos absque eo quod vis inferatur litteræ, arg. c. Solitæ, vers. Quodcunque ligaueris, supra de maiorit. & obedien Nec refragatur quod dictum cap. Neminem, & c. Sanctorum fuerint correcta per c. Cum secundum, infra eod. quoniam hoc verum est quoad pœnam ordinati sine titulo, non autem quoad prohibitionem ordinationis, arg. l. Præcipimus in fin. C. de appellat. & l. Sancimus, C. de testamentis. Expedit enim iura iuribus concordare, c. Cum expediat, de elect. lib. 6.

8 Quarto, pro hac parte ponderandus est textus in d. c. Cum secundum Apostolum, inducendo eum duplíciter. Et primo ille textus in priori parte loquitur de Clericis in sortem, seu hæreditatem Domini assumptis. Hi autem propriè dicuntur non tantum in sacris, sed etiam in minoribus Ordinibus constituti, vt probat tex. in c. Cleros, 21. dist. & in c. Duo sunt, 12. q. 1. Et de his ponit decisionem in genere, videlicet, vt ordinatis sine titulo vitæ necessaria ministrentur per Ordinatores, vel successores eorum. Ergo bęfirandum non est quin huic pœnæ subijciantur etiam Episcopi, qui ad Minores Ordines promouent titulum non habentes. Nec refert quod in vers Inde est, postmodum textus agat in specie de quodam Subdiacono; quoniam id fecit, quia in facto sic contigit; sed per hoc non videtur restrinxisse generalitatem decisionis pręcedentis: nam genus non restringitur ad id, quod per speciem specialiter prouidetur, c. Denique, 4 dist. cum concordantibus, de quibus per Petr. Brixien. in Repertor. in ver. Genus. Deinde text. in d. c. Cum secundum Apostolum, commemorat pœnam antiquorum Canonum, videlicet c. Neminem, & c. Sanctorum, 70. dist. secundum quam ordinati sine titulo erant suspensi ab Ordinum executione, vt dixi in d. c. Cum secundum in 5. notab. num. 1. & illam pœnam abrogat, & eius loco aliam imponit, videlicet vt Ordinatores, & successores eorum teneantur sic ordinatis in necessarijs prouidere. Sed pœna antiquorum Canonum habebat locum etiam in promotis ad minores Ordines, vt dictum est supra in tertio, & quarto argumento. Ergo eodem modo in promotis ad minores habet locum pœna Ordinatoris, quę in locum primę suffecta est, argum. c. Is qui in ius, de reg. iur. lib. 6. & l. Is qui ius, ff eod. l. Si Iudex, & l. Mortuo, ff. de Iudic. cum suis concordantibus.

9 Quintò pro ead. opinione multum vrget pręcipua ratio, quam sacri Canones prę oculis habuerunt dum instituerunt neminem debere sine certo titulo ordinari, videlicet ne Clerici cogerentur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis: nā & legitur in c. Diaconi sunt, 93. dist. Mendicat infelix Clericus in plateis, & ciuili operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam. Et in hac ratione paupertatis Clericorū fundari hanc prouisionem declarat textus expressus in c. Postulasti, supra de rescript. qui est glos. c. Cum secundum Apostolum infr. eod. vt dicit ibi Hostien. num. 17.

num.17. in ver. Ecclesiasticum. Huiusmodi autem ratio, sicut & aliç, quarum superius meminimus in 1. notab. vigent etiam in Clericis inferiorum graduum: ergo in illis quoad hoc, idem ius seruari debet, vulgaris iuribus.

10 Vltimò, his accedit quod cuilibet Ordini suum peculiare officium in Ecclesia est assignatum, cap. Acolythus, cum tribus cap. seqq. 23. dist. & cap. Perlectis, 25. dist. Cuilibet autem in Ecclesia laboranti debetur stipendium, vt c. Charitatem, 12. q.2. Et propterea Conc. Trid. in c. 17. sess. 23. præcipit Episcopis, vt functiones Minorum Ordinum pluribus in locis, aliquando intermissas curent restituendas, & ex aliqua parte redituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricæ Ecclesiæ stipendia assignent eas functiones exercentibus.

Contrariam sententiam amplectuntur hic Host. & Io. Andr. ambo num. 3. Butr. n. 6. dicens hoc tenere Doctores, Card. num. 1. in 2. opposit. Anchar. num. 3. & Imol. num. 4. vbi ait, hoc communiter teneri, vt Episcopus non sit compellendus ad præstandum alimenta Clericis promotis sine titulo, nisi quando sunt promoti ad sacros, seu ad aliquem sacrorum Ordinum. Idem firmant in d. c. Cum secundum, infr. eod. Butr. num. 4. & Card. num. 6. in 10. notab.

Et pro hac opinione facit primo, quod etsi hæc Decretalis loquatur de Clericis indefinitè, tamen tex. in c. Episcopus, infr. eod. adstringens Ordinatorem ad præstanda alimenta ordinato titulum non habenti, quasi hanc declarando, restringit se ad Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vt patet ibi, *in Diaconum, vel Presbyterum ordinauerit,*
11 & eod. modo text. in d. c. Cum secundum Apostolum, quamuis in principio loquatur de Clericis in sortem Domini assumptis; tamen postea in vers. Inde est, agit de Subdiacono, quem sine titulo ordinauit Episcopus Zamorensis, quasi sentiat decisionem præcedentem non habere locum, nisi in promotis ad sacros, vt ibi aduertit Card. loc. cit. Vnde siue hoc c. Fuerit correctum, siue declaratum per posteriores canones, hodie pœna Ordinantis sine titulo non afficit nisi promouentem ad sacros Ordines. Et hoc intendit Host. hic num. 3. qui exponit verbum, *Clericos*, idest in Subdiaconatu, & supra constitutos, & apertius Ant. de Butr. in d. c. Cum secundum, num. 4. dicens: [Nota hodie promouentem quem ad sacros sine titulo teneri ad ministranda necessaria ordinato, donec sibi sit prouisum de beneficio;] & nota quod ista
12 iura habent locum in ordinato ad sacros. Et eod. modo responderi potest ad iura antiqua, nempe ad c. Neminem, & c. Sanctorum, 70. dist. nam illorum generalitas, vtcunque sit apta comprehendere etiam Clericos minorum Ordinum, tamen restringitur, seu declaratur per Canones posteriores de Ordinibus sacris specialiter loquentes. arg. c. Generi, de reg. iur. lib. 6. & l. in toto, ff. eodem cum simil.

13 Deinde facit pro hac parte, quia multum interest inter Clericos in minoribus, & in sacris Ordinibus constitutos, nam illis licitum est retrocedere ab habitu Clericali, vt c. Cum ex eo, circa fin. de elect. lib. 6. & propterea secundum Abb. hic nu. 6. Ecclesia non tantum eis subuenit, quantum constitutis in sacris: Et hanc rationem considerat Hostien. eod. num. 3. cui cæteri subscripserunt, ait enim: [Et ratio quare Clericis inferiorum Ordinum non cogitur Episcopus assignare titulũ, quia adhuc non sunt in Ecclesia radicati, immo quotidie auelluntur, vt notatur in c. 1. & c. Ioannes, supra de Clericis coniug. & ideo cum tales beneficiati sunt in Ecclesia, magis videtur inde Ecclesia confundi, & sperni, arg. l. Litigatores, 1. respon. ff. de Arbitr. c. Præterea 51 dist & c. vnico, supra de obligat. ad ratiocin.] Hæc ille. Et ex hoc patet etiam responsio ad quintum argumentum contrarium; nam ratio mendicitatis, & aliæ ibi consideratæ multò magis vigent in promotis ad Ordines sacros, quàm ad minores: & propterea tex. in d. c. Diaconi sunt, 93. dist. post illa verba, *Mendicat infelix Clericus*, &c. statim subiungit: [Et quidem ex eo despicitur cunctis Sacerdotale officium, dum misericordia desolatus iustè putatur ad hanc ignominiam deuenisse.] Et sic ille Canon loquitur de Sacerdotibus, prout etiam loquitur c. Legimus, qui immediatè subsequitur, ibi, [Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit.]

14 Ad vltimum respõdetur ex eo quod Clerici cuiuscunque Ordinis habeant suum peculiare officiũ in Ecclesia, hoc tantum inferri, vt subsidium sit eis assignandum pro obsequio, quod impendunt, ne cogantur militare proprijs stipendijs, vt in d. cap. Charitatem, & c. Quicunque, 12. qu. 1. Sed hinc non sequitur, vt in ipsa ordinatione sit eis assignãdus titulus, adeo vt Ordinator aliàs teneretur de suo prouidere, vt clarè colligitur ex decreto Conc. Trid. d. c. 17. sess 23 vbi exercentibus functiones minorum Ordinum iubetur assignari aliqua portio ex redditibus beneficiorum simplicium, vel fabricę Ecclesiæ. Ex quibus patet hanc posteriorem sententiam esse non tantum communem, sed etiam de iure veriorem, quæ etiam seruatur de consuetudine: nam Ecclesia Romana non consueuit cogere Ordinatores ad prouidendum ordinatis sine titulo nisi constitutis in sacris, alijs verò in minoribus constitutis ita demum si Ecclesiæ inseruiant, & aliunde non habeant vnde sustententur, vt testãtur Authores vtriusque sententiæ supracitati, n. 5. & n. 10. vers. Contrariam sententiam.

Hodie cessat difficultas ex Decreto Conc. Trid. c. 2. sess. 21. vbi quamuis præmittatur ratio illa generalis ad quoscunque Clericos, videlicet cum non deceat eos, qui diuino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, tamen decisio restringitur ad Clericos sacrorum Ordinum, & statuitur, ne quis deinceps Clericus sæcularis ad sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum sufficiens pacificè possidere. Et quoad hos innouantur pœnæ antiquorum Canonum. Quod & Nauarrus obseruat in præalleg. consil. 14. de tempor. ordinat. & de intellectu huius decreti, Vide quod scripsi in c. Episcopus, num. 25. & seqq. infra eod.

De Prabendis, & Dignitatibus.

Cap. Episcopus.

S V M M A R I V M.

1 *EPiscopus, qui ordinauit aliquem ad sacros Ordines sine titulo, non habentem de suo vnde viuat, ei de proprio prouidere tenetur, donec aliquem*

titulum fuerit consequutus.
2 Licet talis iam esset in sacro Ordine constitutus.
3 Intellectus huius capituli.
4 Dispensare non potest Episcopus cum ordinato sine titulo ed aliquem ex sacris Ordinibus, vt sine nouo titulo ad altiores Ordines ascendat, & refellitur contraria opinio Henriquez.
5 Ordinatus ad sacros Ordines sine titulo à pluribus Episcopis potest quemlibet in solidum conuenire super alimentis.
6 Is tamen, qui non ordinauit, non tenetur ex facto Ordinatoris.
7 Ordinato ad sacros sine titulo beneficij, vel patrimonij Ordinator tenetur vitæ necessaria ministrare.
8 Alimenta quid comprehendant.
9 Et qua ratione taxari debeant.
10 Beneficium sufficiens quod dicatur.
11 Quia in ordinato ad sacros Ordines sine titulo.
12 Et quid in Rectore Parochialis Ecclesiæ.
13 Et quid in eo, qui ratione nobilitatis, vel scientiæ pluribus indiget beneficijs.
Nobilis, & doctus pinguiora beneficia consequi debet, quam ignobilis, & idiota, ibidem.
14 Papa cum scribit pro aliquo beneficiando in pluribus Ecclesijs, considerata qualitate personæ, quæ sint consideranda in beneficij assignatione.
15 Subsidium vitæ, & necessaria vitæ idem important.
Legatum simpliciter factũ puellæ pro subsidio vitæ, intelligitur factum pro alimentis, ibidem.
16 Ordinatus ad sacros Ordines sine certo titulo, si ex patrimonio sustentari valeat, non potest petere alimenta ab Ordinatore, & nn seqq.
Et quid post Concil Trid. num 29.
17 Clerici non beneficiati habentes de patrimonio vnde viuant licitè possunt ad sacros Ordines promoueri.
Et quid ex Conc. Trid. n. 24.
18 Ordinatus ad sacros Ordines an possit petere alimenta ab Ordinatore, licet habeat patrimonium sufficiens, si ad illius titulum expressè ordinatus non fuerit.
Et quid post Conc. Trid.
19 Patrimonium non efficitur titulus Ecclesiasticus nisi hoc expressè sit actum, & n. 33.
20 Ordinatus si habeat patrem diuitem, à quo possit exigere alimenta, non potest illa petere ab Ordinatore, & n 23.
Secus post Conc. Trid. n. 26.
21 Pauper non dicitur qui patrem habet diuitem.
22 Aestimum patris filij reputatur, & n. 26.
24 Patrimonium hodie non est titulus ad sacros Ordines nisi dispensatiuè, & n. 49. & 50.
25 Concilium Tridentin. c. 2. sess. 21. expenditur, & nn seqq.
26 Patrimonium patris non est patrimonium filij, nisi interpretatiuè, & per iuris fictionem.
27 Obtinere dicitur qui habet ius in re, & legitimè possidet.
28 Veritas, & fictio opponuntur.
30 Patrimonium, ad cuius titulum Clericus est ordinatus, gaudet priuilegio bonorum Ecclesiæ, & num. 33.
Etiam in casibus in iure non expressis, n. 40.
Et subrogatur in locum beneficij, n 32. & 39.
31 Bona sunt accessoria ad personam.
33 Patrimonium Clerici ad hoc vt indistinctè gaudeat priuilegijs bonorum Ecclesiæ, exigitur vt Clericus ad illius titulum fuerit expressè ordinatus.
34 Congregatio super bono regimine consuluit Congregationem Concilij de pluribus dubiis spectantibus ad interpretationem, c. 2. sess. 21.
35 Bona patrimonialia Clericorum non gaudent priuilegiis bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis.
Et qui sint huiusmodi casus, n. 41.
36 Bona patrimonialia Clericorum præscribuntur sicut bona laicorum.
37 Restitutio in integrum non competit Clerico in bonis patrimonialibus, sicut competit in bonis Ecclesiæ.
38 Compromittere potest Clericus in laicum de bonis patrimonialib. non autem de bonis Ecclesiasticis.
40 Bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinantur, censentur quasi dotalia, & alienari non possunt sine licentia Episcopi.
42 Bona patrimonialia Clericorum an, & pro qua parte sint obnoxia solutioni onerum Cameralium.
43 Patrimonium, quod remanet Clerico beneficium resignanti, gaudet priuilegio bonorum Ecclesiæ, pro ea tantum parte, quæ ad congruam illius sustentationem sufficiat.
44 Patrimonium resignantis beneficium succedit loco tituli, tametsi Episcopus hoc non declarauerit.
45 Subrogatio quæ fit iuris interpretatione, censetur fieri cum omnibus qualitatibus.
46 Beneficium, quod consequitur iam ordinatus ad titulum patrimonij, non succedit loco tituli.
47 Nec prohibetur resignari à Concilio Trid.
48 Patrimonium, ad cuius titulum Clericus est promotus non potest sine licentia Episcopi alienari, licet postea Clericus adeptus sit beneficium sufficiens.
50 Patrimonij titulus est subsidiarius in Clerico ad Ordines sacros promouendo, non autẽ in iam promoto.
51 Titulus patrimonij de Episcopi licentia potest commutari in titulum beneficij, & è conuerso.
52 Priuilegium exemptionis ab oneribus Cameralibus concessum patrimonio donec Clericus assequatur beneficiũ extinguitur adepto beneficio, nec reuiuiscit per beneficij dimissionẽ, & nn. seqq. vsq. ad n. 63.
Contrarium n. 63 vsq. in finem, præsertim si dimissio sit coacta, n. 66.
53 Dictio, donec, collata in incertum euentum importat conditionem.
Vel terminum temporis, n. 56.
54 Conditio satis est, vt per momentum temporis impleatur, licet implementum non duret.
Nisi non duret facto illius, qui conditionem impleuit, num. 61.
Aut nisi aliter constet de mente disponentis, n 64.
55 Legatum factum alicui cum filios habuerit, debetur nato filio, licet is postea decedat.
57 Ius semel extinctum non reuiuiscit.
58 Fideiubens iudicatum solui donec lata fuerit sententia diffinitiua, liberatur lata sententia absolutoria, licet illa postea reuocetur.
59 Dispositio in primo actu verificatur si actus effectu fortitus fuerit.
60 Quod procedit in dispositione legis, secus in dispositione hominis.
61 Beneficium sponte dimittendi non datur regressus ad ius semel extinctum.
62 Beneficij assecutio tractum successiuum non habet, sed vnico momento perficitur.
63 Ius semel extinctum ex certa ratione, vel causa reuiuiscit ratione illa, vel causa cessante.

Con-

65 *Conditionem non sufficit semel extitisse, vbi sequitur effectus iuris.*
67 *Beneficium consequutus à Principe, si facto Principis illud amittat, debet ad suam gratiam ipso iure redintegrari.*

1 EPISCOPVS Qui ordinauit aliquem ad sacros Ordines sine titulo, non habentem de suo vade viuat, ei de proprio prouidere tenetur, donec aliquem titulum fuerit consequutus. Hoc dicit. Primò ponit dictũ. Secundò exceptionem, ibi, *Nisi*.
2 Nota primò ibi, *Diaconum, vel Presbyterum*,
non licere Episcopo ad vllum ex sacris Ordinibus
quemquam promouere sine titulo, licet talis iam
fuerit in sacro Ordine constitutus: nam hic arcta-
tur Ordinator ad præstanda alimenta ordinato in
Diaconum, vel Presbyterum, & sic ei, qui priùs
erat saltem Subdiaconus, vt hic per Decium in 1.
3 notab. Non enim placet expositio Hostiensis quod
hoc c. loquatur secundum antiqua tempora, quã-
do Subdiaconatus pro sacro Ordine non habeba-
tur: etenim cùm cœperit haberi pro sacro à tem-
poribus Gregorij I. vt in c. Ante triennium, vbi ple-
nè notatur, 32. dist. & Vrbani II. vt refertur in
c. A multis supra de ætat. & qualit. & Autor huius
capituli fuerit Alexander III. in Conc. Lateranen.
qui sedit multo post memoratos Pontifices; vtique
ex hoc capite non fuisset prætermissus Subdiacona-
tus, qui multò ante iam vbique in Ecclesia repu-
tabatur sacer, vt in d. c. A multis, & c. Miramur de
seru. non ordinand. Sed arbitror propterea hic nõ
fuisse factam mentionem Subdiaconatus, quia de
illo non erat dubium: nam cum Episcopus per
collationem Subdiaconatus primo ordinatum cõ-
stituerit in statu, à quo non poterat retrocedere,
& tamen titulum non assignauerit, absque dubio
obstrictus erat illi in necessarijs prouidere, vt in
cap. 2. supra eod. & inf. in c. Cum secundum. Sed
de ordinato ad Diaconatum, vel Presbyteratum
maior erat difficultas; quia cùm esset iam consti-
tutus in sacro ordine, non videbatur ei prohiben-
dus ascensus ad superiores Ordines, licet titulum
non haberet, & hunc casum vti magis dubitabi-
lem voluit hic decidere Conc. Lateranen. statuen-
do vt Episcopus teneretur alimenta præstare ordi-
nato etiam ad Diaconatum, vel Presbyteratum,
non obstante quod iam esset in sacro ordine con-
stitutus. Sed esto hoc cap. loqueretur secundum
tempora primitiuæ Ecclesiæ, adhuc tamen cum
adstringat Episcopum ad præstanda alimenta or-
dinato in Diaconum, vel Presbyterũ, & sic loqua-
tur alternatiuè: profectò locum habet etiam in
Episcopo, qui ordinauit aliquem in Presbyterum,
non obstante quod talis iam esset constitutus in
ordine sacro, idest Diaconatus, ad c. Inter cæteras
supra de rescript. & reg. in alternatiuis, de reg. iur.
4 lib. 6. Vnde incautè Henriquez in summ. lib. 10. de
excomm. cap. 37. dub. 2. §. Contrarium, dixit Epi-
scopum posse occultè dispensare cum sic promoto,
vt sine nouo titulo ad altiores Ordines ascendat,
contra quem est tex. clarus hic vt supra ponderA-
tus: nam si posset dispensare, vtique ordinando,
non incideret in pœnam hic statutam, quia, quod
legitimè factum est, pœnam non meretur, l. Grac-
chus, C. Ad legem Iuliam de Adulterijs: & ita in
dispensatione arguit glossa in c. Nihil in ver. Aeta-
tis, supra de elect. Tenet igitur iura prohibere pro-
motionem ad quemlibet ordinem sacrum sine
certo titulo, & non ad Subdiaconatum tantùm.
Sed & Conc. Trid. in cap. 2. sess. 21. distributiuè, &
in plurali loquitur. videlicet, Nequis Clericus sæ-
cularis ad sacros Ordines promoueatur, &c. Ex
5 his notabiliter infero, vt si quis sine titulo ad sa-
cros ordines promoueretur à pluribus Episcopis,
puta ad Subdiaconatum ab Episcopo domicilij,
ad Diaconatũ ab Episcopo originis, & ad Presby-
teratum ab Episcopo Beneficij iuxta tex. in c. Cum
nullus de tempor. ordinat. lib. 6. Quilibet horum
Episcoporum teneretur in solidum ei in necessarijs
prouidere, & esset in optione ordinati hunc, vel
illum conuenire, aut illius successorem vel hæredes
ad quod vide quod scripsi in c. Cum secundũ Apo-
stolum, in quinta ampliat. vers. Sed remanet du-
bium, num. 39. infr. eod. Cæterum si sacros Ordi-
6 nes quis suscepisset ab vno tantùm Episcopo, puta
Beneficij, Episcopus domicilij, vel ordinis non es-
sent cogendi; quia hæc Decretalis, & d. c. Cum
secundum, hac obligatione non deuinciunt nisi or-
dinatores, vel successores eorum.
7 Secundò nota, ibi, *necessaria*. Clerico ad Or-
dines promoto sine certo titulo Ordinatorem te-
neri præstare alimenta, idest cibaria, vestitum, &
habitationem, vt l. legatis, ff. de alim. & cib. legat.
8 item medicinas, salarium medici, stratum, siue
lectum, & omnia ad victum necessaria, l. Sicut im-
pendia, ff de vsufruct. l. Verbo victus, ff. de verbor.
signif. & notat Bartol. in l. Si cum dotem, §. Sin au-
tem, num. 9. ff. solut. matrimonio, Ias. post alios in
l. Cum hi, §. Qui transigit, num. 3. ff. de transact.
Et hæc taxari debent secundum facultates Episco-
pi, & conditionem ordinati, l. Cum alimenta, ff.
9 de alim. & cib. legar. l. Plenum, §. 1. ff. de vsu, & ha-
bit. & notatur in cap. De multa inst. eod. cum alijs
hic allegatis in glos. 2. atque ita hoc verbum, *ne-
cessaria*, in hac specie exponit Gotfred. in d. c. Cum
secundum Apostolum. Et post eum Hostien. n 15.
Io. Andr. num 5. in ver. necessaria, Butr. num. 11.
Card. num. 9. in 18. notab. & Abb. num. 9. Petr. de
Anchar. in c. Non liceat in 2. notab. supra eod. glos.
2. hic Butr. num. 7. & alij communiter. Et de Me-
dicinis vide hic pleniùs per Anchar. n. 5. Obseruã-
10 dum est tamen tribus modis quæri posse de bene-
ficio assignando, secundum Hostien. in præd. Decre-
tal. cùm secundum, num. 17 quem sequitur ibi,
Card. in 4. quæst. & Io. Andr. in c. 1. num. 3. in verb.
11 Substan. infr. eod. lib 6. Primo quoad ordinatum
ad sacros ordines, qui conqueritur de Ordinato-
re, vel præsentatore, & tunc locum habet quod
dictum est supra de victu, & vestitu, & hoc secun-
dùm Io. And. dici potest beneficium necessarium.
12 Secundò, quoad Curatum Parochialis Ecclesiæ, &
tunc requiritur vt beneficium sit sufficiens, idest
quod sibi, & ad minus vni Clerico, vel pluribus
secundum quantitatem, & qualitatem Parochiæ
sufficiat in victu, & vestitu, c. Vt quisque Presby-
tèr supra de vit & honest. Cleric. & quoad hospi-
talitatem seruandam, & iura Episcopalia persol-
uenda, vt in d. cap. 1. de Præben. lib. 6. in c. De Mo-
nach. supra eod. & in c. De supplen. negl. Prælatorũ.
Item quod prouidere possit personis coniunctis
indigentibus, vt matri, amitæ, vel sorori si ha-
beat, cap. 1. supra de cohabitat. Cleric. & mulier.
cum concord. de quibus ibi in glos. in ver. Canones
& de tali sufficiẽter loquitur textus in c. Extirpan-
dæ, infr. eod. & Conc. Trid. cap. 13. sess. 24. Tertiò
quoad

quoad dignum, & egentem pluribus beneficijs
ratione nobilitatis, vel scientiæ, qui pinguiora
13 beneficia consequi debet, quam ignobilis, & idio-
ta, vt c. De multa, in fine it. fr. eod. cum concord. de
quibus per Hostien. in d.c. Cum secundum, nu. 12.
in ver. Qualitate. Qui tamen num. 17. dicit hoc
14 præcipuè locum habere cum Papa scribit pro ali-
quo beneficiando in pluribus Ecclesijs, considera-
ta qualitate personę, vt in præallegato, cap. De
multa, & formam quam tunc dare consueuit Cu-
ria, ponit ibidem, Io. Andr. super ver. Ratio. Sed
& facultates ipsius videntur considerandę, l. Cum
plures, §. penult. ff. de administrat. tut. Item hone-
sta consuetudo patrisfamilias, arg. l. vel vniuerso-
rum, ff. de pignorat. act. & l. Qui semisses, ff. de
vsur. Rursus mos Patriæ in his omnibus spectan-
dus est: nam etiam ęqualibus personis minus bene-
ficium sufficeret in prouincia Prouincię, quàm in
Anglia, vbi maiores expensæ fieri consueuerunt,
ad hoc c. Quisque, 41. dist. c. Cum Apostolus, §. fin.
infr. de censib. & c. Cæterum de donat. Potissimù
habenda est ratio facultatum Ecclesiarum, quæ
prouidere coguntur, vt notatur in c. Quoniam su-
pra de vit. & honest. Clericorum. Ac demum alia
attendi debent, quę notantur in c. Cum adeo su-
pra de rescript. in glos. in ver. Sufficientem.
15 Tertiò nota, Necessaria vitæ, & subsidium vitæ
esse synonyma, & idem importantia. Vnde infer-
tur vt legatum simpliciter factum puellę pro subsi-
dio vitę intelligatur factum pro alimentis, vt l. Fi-
lia, & ibi Baldus, C. de Patr. Potest. & tenet hic
Dec. num. 11 & 12.
16 Quartò nota, Episcopum, qui ordinauit ali-
quem ad sacros Ordines sine titulo, non obligari
ad alimenta ei subministranda simpliciter, & ab-
solutè, sed in subsidium dumtaxat videlicet cum
ordinatus de patrimonio viuere non potest, vt cla-
rè probant illa verba, [Nisi talis de sua, vel pater-
na hæreditate subsidium vitę possit habere.] Idem
innuit littera ibi, *vitæ necessaria*. Ergo si diues est
ordinatus, quod petit intus habet, vt arguunt Ho-
stien. in princ. Io. Andr. num. 1. & vt inquit, glos. 1. in
c. Tuis inf. eod. Iudicium sibi manducant, & bibũt
17 qui de suo habent, & alienum recipiunt, c. Quo-
niam quicquid 16 quæst. 1. Idemque colligitur ex
d. c. Tuis, vbi Clerici non beneficiati habentes ex
patrimonialibus vnde viuant licitè possunt ad sa-
cros Ordines promoueri, & per consequens ordi-
nator ex facto à iure permisso non est puniendus,
vt dictum est supra in 1. notab. num. 4. & tenet ex-
pressè Innoc. hic num. 1. dicens: Nota non cogi
ordinatorem ordinato prouidere per Decretal. cũ
secundum infr. eod. si patrimonio sustentari valear,
arg. c. Pastor, & c. Clericos, 1. quæst. 2. idem firmat
Hostien. num. 1. in ver. Nisi; vbi ait ex hoc c. eui-
denter colligi, vt ordinato qualitercunque diuiti,
& qui sibi potest sufficere, non cogatur Episcopus
prouidere; vnde & talis potest ordinari nullo ti-
tulo assignato, vt in d. c. Tuis inf. eod. & sequun-
tur Doctores infra citandi num. seq. vers. Sed op-
positum.
18 Sed hic incidit quæstio, An ad hoc vt Episcopus
sit solutus obligatione suppeditandi alimenta Cle-
rico ad sacros Ordines promoto sine certo titulo,
sufficiat vt ordinatus habeat ex bonis patrimonia-
libus vnde viuere possit; an verò requiratur vt fue-
rit expressè ordinatus ad titulũ patrimonij. Ioan.
& Goffred. hic tenuerunt hoc nõ sufficere, sed opor-
tere vt ad titulum patrimonij fuerit expressè ordi-
natus. Idemque insinuat Innoc. num. 2. dum ait,
Necessariũ esse vt ordinator, & ordinatus expres-
sè consentiant vt de patrimonialibus viuat; alio-
quin posse ordinatum petere beneficium ab ordi-
natore, licet propter hoc patrimonium eius non
fiat Ecclesiasticum.
Sed oppositum censuerunt Tancred. & glos. fin.
existimantes satis esse vt promotus habeat ex bo-
nis patrimonialibus vnde sustentari valeat, quia
intelligitur tacitè ordinatus ad titulum patrimo-
nij; & hanc partem amplectitur, Hostien. num. 2.
dicens opinionem Ioannis, & Goffred. esse contra
hunc tex. & c. Cum secundum, 1. respons. vers. Cum
enim à Cleros, & c. Tuis infr. eod. Idem tenet glo.
3. in c. Si Episcopus, infr. eod lib. 6. & consentiunt
hic Io. Andr. num. 2 in ver. Nisi talis, Anton. de
Butr. in 2. notab. dicens: Nota quod ad hoc vt ces-
set obligatio ista, sufficit Clericum habere patri-
monium vnde sustentari possit, licet non assigne-
tur in titulum, Petr. de Anchar. in 3. notab. Abb.
num. 2. in vlt. notab. & Decius, n. 6.
19 Verum Cardinal. num. 7. in 7. quęst. dicit vtram-
que opinionem esse veram: nam Clericus intelli-
gitur tacitè ordinatus ad titulum patrimonij quo-
ad excludendam actionem per conditionem hu-
ius Capituli, & concordantium; idest quamuis
non fuerit expressè ordinatus ad titulum patri-
monij, tamen si verè patrimonium habeat vnde
viuere possit, non habet actionem ad alimenta
contra ordinatorem, & hoc respectu intelligitur
tacitè ordinatus ad titulum patrimonij, & ita pro-
cedit opinio Glos. Tancred. & Hostien. sed non
censetur ad titulum patrimonij ordinatus quoad
hoc vt patrimonium fuerit effectus titulus benefi-
cij Ecclesiastici; & sic procedit secunda opinio,
Ioann. Goffred. & Innoc. Eamdem distinctionem
ante Cardinal. posuit Glos. Ioannis Andr. in c. Si
Episcopus, in ver. Titulum infr. eodẽ lib. 6. in addi-
tione, vbi ait: [Licet ad obligationem, de qua
hic loquimur, sequar Tancred. & Hostien. non ta-
men dico patrimonium esse titulum, nisi expressè
fuerit sic actum.] Et pro primo huius distinctio-
nis membro vide tex. in cap. Postulasti supra de re-
script. qui est Glos. Capituli cum secundum Apo-
stolum, vbi habetur, Sedem Apostolicam per il-
lam formã voluisse succurrere necessitatibus pau-
perum Clericorum. Ergo si ex bonis patrimonia-
libus habeant vnde commodè viuere possint, non
intendit cogere ordinatorem ad alimenta eis prę-
standa.
20 Ex his infert Decius hic num. 7. vt si ordinatus
tempore promotionis haberet patrem diuitem,
vel alium coniunctum, à quo posset exigere alimẽ-
ta, non obligaretur Episcopus; & dicit hoc senti-
re Imolam hic col. 2. vers. Vltimò potes notare.
21 Ad quod facit, quia pauper non dicitur qui patrẽ
habet diuitem, vt cap. 1. infr. de Magistr. ibi, ne
pauperibus qui parentum opibus iuuari non pos-
22 sunt, subtrahatur, & quia æstimum patris filij re-
putatur, vt notat glos. in l. 2. in ver. Potestate, l. qui
ætate lib. 10. Qua de re plura scribit Alex. in l. 1. in
suis, ff. de liber. & Posthum. ad idem confert. text.
in c. Clericos, 1. quæst. 2. ibi, *Quibus parentum, &
propinquorum nulla suffragantur bona*. & cap. vlt.
23 ad finem 16. quęst. 1. Quod tamen limitat Decius,
n. 10. vt procedat dummodo pater teneatur ali-
menta filio præstare: fortè quia filius propter di-
gni-

gnitatem, non potest sibi proprijs manibus victum
quærere, secundum ea quæ notantur per Barto-
lum in l. Si quis, §.2. in ver. Sed filios, post glos. in
ver. Vt operis, ff. de libert. agnosc. aliàs secus, vt
hic latius per eum.

24 Tu aduerte; nam suprascriptas Doctorum opi-
niones hodie non obscurè sustulit S. Tridentin. Sy-
nodus, in c.2. sess.21.

Primo enim dum statuit, ne quis Clericus sæcu-
laris deinceps ad sacros Ordines promoueatur,
nisi prius legitimè constet eum beneficium Eccle-
siasticum pacificè possidere; patrimonium verò,
vel pensionem obtinentes ordinari posthac non
possint nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assu-
mendos pro necessitate, vel commoditate Eccle-
siarum suarum: apertè sustulit dispositionem cap.
Tuis, infr. eod. secundum quam Clerici non be-
neficiati licitè poterant ad sacros Ordines pro-
moueri ad titulum patrimonij; quod etiam lice-
bat in vim huius Decretalis, secundum intellectũ
Io. Andr. & Doctorum exponentium verba illa,
certo titulo, scilicet beneficij, vel patrimonij: nam
hodie solùm beneficium est titulus legitimus ad
sacros Ordines; patrimoniũ verò non nisi dispen-
satiuè, quemadmodum etiam aliàs declarauit sa-
cra Congregatio eiusdem Concil. Interpres. Et
propterea Concilium vtitur illi verbis, *statuit ne*
deinceps, quæ ostendunt hanc prouisionem esse ius
nouum, vt notat glos. in Clem. Eos, in ver. Dein-
ceps, de Regular. Ideoq; colligitur ex dictione illa,
posthac, quę idẽ importat quod *deinceps*, seu *de cæ-
tero*, vt l. Si quis posthac, C. de bon. Proscriptor.
25 Rursus Concil. ibidem correxit opinionem glos.
Tancred. & Host. de qua supra in 18. vers. Sed op-
positum, qui dixerunt Clericum, si patrimonium
habeat, ordinari posse etiam nullo titulo assigna-
to, & tacitè ad titulum patrimonij ordinatũ cen-
seri: nam post Concilium non sufficit vt habeat
patrimonium, sed exigitur vt expressè ad patri-
monij titulum ordinetur dispensatiuè ob necessi-
26 tatem, vel vtilitatem Ecclesiæ. Ad hæc dum
Conc. in vers. Eo quoque disposuit vt priusquam
Clerici ordinentur ad titulum patrimonij, consta-
re debeat patrimonium illud verè ab eis obtinen-
dum: satis clarè improbauit opinionem Imolæ,
& Decij existimantium Clericum posse ad sacros
Ordines iure promoueri, si patrem habeat diui-
tem, vt dictum est supra num. 10. Quandoquidem
patrimonium patris non est patrimoniũ filij, verè,
sed interpretatiuè, seu per quandam iuris fictio-
nem, secundum quam pater, & filius censentur
vna, & eadem persona, c. Contradicimus, §. Hac
auctoritate, 35. q. 3. vt notat glos. præallegata in
l.2. in ver. Potestate, C. de his, qui ætate se excu-
sant, lib. 10. At ex Conc. huiusmodi præsumptio,
seu fictio non sufficit; quemadmodum nec sufficit
vt pater teneatur filio ad alimenta: sed exigitur
vt promouendus patrimoniũ illud verè obtineat.
27 Obtinere autem nõ dicitur qui actionem habet,
vel ius ad rem, sed qui habet ius in re, & legitimè
possidet; vt notat Archid. in c. Si gratiosè, nu. 2.
vers. Nam cum non habeat ius in re, de rescript.
lib.6. & Alberic. in Dictionar. in ver. Obtinere,
sicut habere, est cum effectu habere, vt l. Nomen
28 filiarum, §. Habere, ff. de verbor. signif. Et aduer-
bium illud, *verè*, fuit appositum à Conc. ad huius-
modi fictiones excludendas: nam veritas, & fictio
opponuntur, vt l. qui in vtero, ff. de statu hom. &
l. si pater familias, §. qui duos, ff. de adopt. &
aliud est esse tale, aliud haberi pro tali; quod plu-
ribus exornat Oldrad. cons. 67. Quæstio talis est,
num.4. vers. Hæc autem multum refert. Præser-
tim verò, quia Concilium paulò post adiecit vt
patrimonium illud deinceps sine licentia Episcopi
alienari non possit, quæ verba non conueniunt nisi
bonis verè assignatis in titulum, non autem bonis
paternis, quorum pater liberam habet dispositio-
nem, l. Cum oporret, & l. Cum non solum, C. de
29 bon. quæ liber. Ac demum dum Concilium in d.
c. 2. sess. 21. in extremis verbis innouauit pœnas
antiquorum Canonum, C. Idest huius c. & c. Cum
secundum, infr. eod. non autem, c. Neminem,
& c. Sanctorum, 70. dist. vt S. Congreg. declara-
uit, videtur sustulisse opinionem Hostien. Io. Andr.
Butr. & aliorum, de quibus supra nu. 18. vers. Sed
oppositum, qui dixerunt ad hoc vt Episcopus exi-
matur à pœna, seu obligatione præstandi alimen-
ta, sufficere vt Clericus habeat patrimonium, vnde
sustentari possit, licèt ad illius titulum non fuerit
ordinatus. Hodie enim hoc videtur corrigi, quia
cum patrimonium non sit titulus ad sacros Ordi-
nes nisi dispensatiuè, ex eo quod Clericus habeat
vnde viuat, non videtur satisfactum Concil. quod
voluit neminem ordinari nisi ad titulum benefi-
cij, excepta causa necessitatis, vel vtilitatis Eccle-
siarum; & consequenter cum Episcopus non ser-
uauerit formam sibi præscriptam, videtur incidisse
in pœnam, de qua hic, & in d. c. Cum secundum,
à Concilio innouatam; & sic obligari ad proui-
dendum ordinato de competẽti beneficio Eccle-
siastico, ne alioquin inueniatur Clericus ad sacros
Ordines promotus sine titulo beneficij, nulla sub-
sistente causa necessitatis, vel commoditatis Ec-
clesiæ, tutius tamen esset super hoc dubio S. Con-
gregationem consulere.

30 In glos. fin. nota diligenter hanc glos. & ex ea
collige bona patrimonialia, ad quorum titulum
Clericus est ordinatus, gaudere priuilegijs bono-
rum Ecclesiæ, prout hanc glos. ad hoc ponderat
Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ, num. 10. de Consti-
tut. Et Dec. hic num. 20. rationem assignat glos.
quia talis de foro Ecclesiæ factus, licet non habeat
Ecclesiam: & allegat iura in c. Ecclesiarum seruos,
12. q. 2. & c. Sunt, 16. q. 1. Sed hæc ratio, & iura
allegata includunt quoad priuilegium in persona,
31 non autem in rebus. Abb. verò hic num. 4. dicit
hoc ideo esse, quia bona sunt accessoria ad perso-
nam, & propter prærogatiuam personæ sæpè pri-
uilegiantur bona, vt l. 3. C. de Episcop. & Cleric.
melior text. est in c. Similiter, 16. qu. 1. Verum
hæc ratio Abbatis generalis est ad omnia bona
patrimonialia Clericorum; quæ tamen non gau-
dent priuilegijs rerum Ecclesiasticarum, nisi in ca-
sibus expressis in iure, vt dicam infra num. 35. &
seqq. & è contra nimis stricta est alia ratio, quam
reddit glossa in c. Ex litteris, in ver. Obligata, infr.
de pignor. ait enim res Clericorum propterea
gaudere eod. priuilegio, quo res Ecclesiæ, iuxta
text. in d. cap. Similiter, 16. q. 1. quia sunt obli-
gatæ Ecclesiæ, si malè administrauerint. Hanc
enim rationem meritò refellunt hic Butr. num. 8.
& Abb. num. 4. nam si ratio glos. procederet, se-
queretur vt Clericus non habens beneficium non
gauderet illo priuilegio: Dic ergo veram rationẽ
esse, quia patrimonium, ad cuius titulum Cleri-
cus est promotus, subrogatur in locum beneficij,
& id-

& ideirco sapit illius naturam, §. Fnerat, Inst. de action. cnm similibus, vt latius dicam infr. n.43.

33 Ad vnum tamen aduerte, quix dum glos. nostrx dicit patrimonium Clerici ordinati sine titnlo beneficij gaudere priuilegio bonorũ Ecclesiæ; etiamsi patrimonium illud non fuerit ei expressè assignatum in titulnm, hoc à DD. nou admittitur; quia xd hoc vt patrimoninm Clerici gaudeat generaliter, & indistinctè priuilegijs bonorum Ecclesiasticorum, requiritur vt Clericus ad illius titulum fuerit expressè ordinatus, secundũ opinionem Io. Goffred. & Innoc. hie, & glos. in c. Si Episcopus in ver. Titulum, insr. eod. lib. 6. quæ à Doctoribus communiter recipitur, vt patet ex dictis supra num. 19. & susiùs patebit ex his, quæ dicentur infr. in præludijs quæstionum subsequentium.

34 Sacra Congregatio super Bono Regimine consuluit S. Congregationem Concilij super dubijs infrxscriptix.

Primo, Clericns ordinxtus ad titulum beneficij resignxuit illud nou constituto sibi auctoritate Principis, vel Ordinarij eerto patrimonio, sed solum narrato in resignatione quod habebat patrimonium sufficiens ad vitam,

Quæritur, an hoe patrimonium in totum, vel pro aliqua parte, & pro qua consequatur immunitates eoncessas patrimonio, ad cuius titulum Clericns ordinatur.

Secundo, Clericus ordinatus ad titulum patrimonij consequitur beneficium sufficiens ad vitam.

Quæritur an dictnm patrimonium amittat immunitates ei concessas in ordinatione.

Tertio, Clerico ordinato xd titulum patrimonij fuit coneessum priuilegium partieulare rexle ob oneribus cameralibus, donec consequatur beneficium: obtinuit beneficium, & postea illnd dimisit.

Quæritur, an dictum priuilegium, quod cessauic per assecutionem beneficij redeat ad primæuxm eius naturam per eiusdem beneficij dimissionem.

35 Pro clariori solutione harum dubitationum
præmittendum est bona patrimonialix Clerieorũ
hoc differre à bunis, ad quornm titulum Clerici
ordinantur, quod illa nõ gaudeant priuilegijs bo-
norum Ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis, &
hoc pro regula constituunt, Anton. de Butr. Imol.
& Abbas in c. Si diligenti, de præscript. Rom. in
l. Vsucapionem, ff. de vsucap. Felin. post alios in
c. Ecclesia S. Mariæ, sub num. 8. vers. Sed nihilo-
minus, de Constitut. Andr. Barbat. ibidem n.50.
& Decius hie num. 18. qui testatur hanc esse com-
38 munem opinionem: ideoque bona patrimonialia
Clericorum præscribuntur sicut bona laicorum,
vt notat glos. 1. in c. Possessiones, 16. q. 4. Roman.
37 sing. 463. Butr. & Abbas in d. c. Si diligenti. Rur-
sus in his bonis non competit Clerico restitutio
in integrum, sicut competit in bonis Ecclesiæ, vt
notat Specol. in tit. de restit. in integrum, §. Qua-
liter, vers. Sed nunquid, & gloss. 2. in Clem. 1. eo-
38 dem tit. Item potest Clericus de his propriá au-
ctoritate compromittere etiam in laicum, quod
non potest de Ecclesiasticis, glos. 2. in d. c. Si dili-
genti, ac plura alia exempla congerunt, Abb. &
Felin. loc. cit.

39 At verò bona, ad quorum titulum Clerici ordinantur, habent indistinctè omnia priuilegia, & exemptiones, quæ competunt bonis Ecclesiæ, in quorum locum sunt subrogata, glos. fin. hic Felin. in d. c. Ecclesia S. Mariæ, num. 10. vbi asserit hæc bonx gaudere priuilegijs bonorum Ecclesiæ, etiã in casibus à iure non expressis; quia cùm subrogentur loco beneficij, non videtur deinceps esse simplex patrimonium temporale, & profanum, sed quædam quasi spiritualis merces, & præminm pro seruitijs altari exhibendis, quod latius prosequitur, & ab obiectis tuetur Anton. Burgos. in repetitione eiusdem c. num. 130. & seq vers. Limitant Moderni.

40 Atque inde fit, vt bona patrimonialia licet possit Clericus alienare, etiam ineonsulto Ordinario, aliud tamen sit si ad eorum titulum fuerit ordinatus, quia tunc censeatur effectx quasi dotalia, atque xlienari non possunt absque solemnitxtibus &c. vt docuit Hostien. in c. Tuis, num. 1. infr. eod. quem ibi sequuti sunt Io. Andr. num. 6. vers. Hostien. dicit, Cxrdin. Zxbarel. num. 3. vers. Septimo quæro, Butr. & Anchar in fin. & Imol. nu. 11. vbi testatur de communi, Io. de Ananix num. 6. vers. An autem iste Clericus, Anton. Burgos. post alios in d. c. Ecclesia S. Mariȩ, num. 144. de Constitut. Quod clarius hodie est sancitum decreto Concilij Trid. c. 2. sess. 21.

41 Casus autem à iure expressi, in quibus bona patrimonialia Clericorum bonis Ecclesiasticis æquiparxntur, sunt immunitas à collectis, atque à iurisdictione sæculari, priuilegium fori, & xlij plures, quos cumulat Felinus in d. c. Ecclesia S. Mxriæ, num. 7. & seq.

42 Cæterùm quoad immunitatem à collectis, etsi inspectx iuris communis dispositione nulla sit differentia inter alia bona patrimonialia Clericorũ, & bona, xd quorum titulum Clerici sunt ordinati, sed omnia indistinctè sint immunia ab illarum exactione, vt proximè dictum est, vt probatur in c. 1. de Immunit. Eccles. lib 6. & in c. Quamquam, de censibus, eod. lib. tamen stantibus Bullis Paul. III. & Pauli IV. Clementis VIII. Pauli V. & aliorum Summorum Pontificum reuocatorijs quarumcũque exemptionum, & immunitatum à solutione onerum cameralium, S. Congregatio super Bono Regimine sæpius mandauit adstringi Ecclesiasticos, & alios priuilegiatos ad solutionem huiusmodi onerum, nisi libertatem præscripserint, prȩterquam ex bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clerici ad sacros Ordines fuor promoti.

Quod tamen non modicam patitur difficultatem, quix reuocationes huiusmodi non xfficiunt exemptiones, quæ de iure competunt Ecclesiasticis, prout expressè declarauit Paulus V. in Constitutione sux, quæ incipit, *In maximis*, in Bullar. tom. 3. pag. 188. ibi, *Volumus autem, ac declaramus nostra intentionis non esse reuocare exemptiones, & immunitates quibuscunque personis Ecclesiasticis tam Sæcularibus, quam Regularibus de iure competentes.*

Nec tolli obicem, quod ordinationes, vt prȩfertur, editæ à S. Congregatione referri debeant ad onera, quȩ copulatiuè sunt certa, realia, & inuariabilia, à quorum solutione Ecclesixstici non sunt exempti, vt in decis. Rotæ in causa Brundusinx gabellæ coram Peñia cum suis concordan. quam sæpius probauit S. Congregatio super controuersijs iurisdictionalibus. Quoniam si tales ordinationes ita essent intelligendæ, à solutione prædictorũ onerum non fuissent excipienda bona, ad quorum titu-

titulum Clerici sunt ordinati; quia solutioni illorum etiam hęc bona sunt obnoxia, perinde ac bonæ Ecclesiarum, vt in præallegat. decis. Verũ quicquid sit in hac disputatione supponenda est differentia inter patrimonium, ad cuius titulum Clericus est ordinatus, & alia bona patrimonialia Clericorum, vt illud quidem sit immune à solutione onerum Cameralium, hæc autem non item.

43 Atque hoc supposito, ad primam quæstionem videtur respondendum, patrimonium illud, quod remanet Clerico beneficium resignanti, consequi immunitates concessas patrimonio, ad quod Clericus ordinatur pro ea tantum parte, quæ ad congruam Clerici sustentationem sufficiat. Nam etsi
44 Concilium d. cap. 2. sess. 21. tantum disponat, vt beneficium, ad cuius titulum Clericus est promotus, resignari non possit nisi constito, quod ipse aliunde viuere commodè possit, nec vlterius procedat, arctando ordinarios ad certum patrimonium pro titulo resignanti constituendum; tamen bona illa, quæ ex Concilio debet habere Clericus resignans, videntur succedere loco tituli, etiamsi hoc Episcopus non declarauerit; alioquin Concilium minimè prospexisset decori Ordinis Clericalis, quia Clericus dimisso beneficio posset postea bona illa ad libitum alienare, si loco tituli non succederent, secundum opinionem Hostien. & communem in d. c. Tuis, infr. eod. atque ita cogeretur aut cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, contra expressam rationem, d. c. 2. Accedit quod cum de iure communi bona Clerici simpliciter ordinati non subrogentur loco tituli, nisi quoad hoc, vt Clerico non competat conditio aduersus Episcopum ordinantem, ex cõmuni sententia in d. c. Tuis, & in d. cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constitut. vt dictum est supra nu. 19. supernacaneum esset hac in parte Trid. Conc. decretum, si nihil adderet dispositioni iuris communis. Quamobrem vt Clericorum dignitati satis consultum sit, & Concilij prouisio in re tam necessaria inanis non videatur, ea bona quæ supersunt Clerico beneficium resignanti intelligi debent subrogari in locum tituli inalienabilis, licet Episcopus id non expresserit, ad hoc optimus, text. in l. Si donatę, §. 1. ff. de donat. inter virum, & vxor. & in l. Filiæ, §. fin. ff. de condit. & demonstrat.

45 Hæc autem subrogatio, cum fiat iuris interpretatione, intelligenda est fieri pro ea tantum parte, quam ius requirit; pro ea nimirum, quæ ad vitam Clerici congruè sustentandam sit satis. Neque enim aliud exigit Concilium in d. cap. 2. Et subrogatio legis censetur fieri cum omnibus qualitatibus, & conditionibus eius, in cuius locum fit, l. 3. §. Hæc actio, & ibi notat Bartol. ff. Si quis testamen. liber. ess. iuss. fuer. Iason in l. Licet Imperator. nu. 25. ff. de leg. 1. Quæ autem dicatur congrua sustentatio, & ad quam rationem taxari debeat, prolixè explicatum est supra in 2. notab. à num. 8.

46 Secundæ quæstionis solutio ex eo videtur pendere, An beneficium, quod consequitur Clericus promotus ad titulum patrimonij, succedat loco tituli, ita vt ex Concilio resignari non possit. Nam si succedit, patrimonij titulus extinguitur per acquisitionem alterius tituli Ecclesiastici; sicut dicimus de nouatione, quæ priorem obligationem extinguit, & in aliam transfundit, l. 1. ff. de nouat. & de obligatione Episcopi ordinantis aliquem sine titulo, quæ extinguitur, eo ipso quod ordinatus assequitur beneficium, vt hic, & in c. Cũ secundum, inf. eod. Sin autem beneficium non succedat loco tituli; tunc patrimonium, ad cuius titulum Clericus est promotus, retinebit sua iura, & priuilegia, arg. leg. Sancimus, C. de testam. Videtur autem dictum beneficium non succedere loco tituli, quia cum Clericus habeat titulum patrimonij ex prouisione hominis, cessat titulus beneficij ex prouisione legis, l. fin. C. de pact. conuent. cum simil. Ac præterea Concilium iussit Clericos ordinari cum titulo sufficienti, ne cogerentur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis. Quæ ratio cessat, vbi Clericus est iam promotus ad titulum patrimonij inalienabilis; ac proinde nulla ratio suadet, vt beneficium intelligi debeat subrogari in locum patrimonij, ad cuius titulum Clericus promotus fuerat. Quam interpretationem
47 sæpius videtur sequuta S. Congregatio Concilij. Aliquando enim censuit decretum d. c. 2. sess. 21. dum prohibet resignationem beneficij, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, non comprehendere resignationem illius beneficij, quod postea consequutus est Clericus iam promotus ad titulum patrimonij, sed patrimonium ipsum remanere inalienabile. Ergo ex sententia S. Congregationis beneficium illud non est loco tituli, neque extinguit antecedentem titulum patrimonij, & consequenter patrimonium non amittit propterea im-
48 munitates ei concessas in collatione Ordinum. Aliquando etiam respondit patrimonium alienari nõ posse sine licentia Episcopi, etiã si promotus adeptus sit beneficium sufficiens, &c. Ergo titulus patrimonij ex S. Congregatione non extinguitur per assecutionem beneficij; Nam si extingueratur, alienari posset etiam Episcopo inconsulto, ex communi sententia in d. c. Tuis infr. eodem vt patet ex dictis supra nu. 42. Cuius quidem decisionis potissima ratio fuit, quia si Clericus adepto beneficio alienare posset patrimonium sine licentia Episcopi, posset postea etiam beneficium illud designare in fraudem Concilij, quia decretum d. cap. 2. non arctat Clericum resignantem, nisi ad faciendam mentionem, quod ad illius beneficij titulum sit promotus. Hoc autem casu Clericus posset tutò subijcere se fuisse promotum ad titulum beneficij, quod postea adeptus fuit; quia vtcunque succederet in locum tituli, semper tamen verum esset eum non fuisse promotum ad illum titulum, sed ad titulum patrimonij, atq; ita Clericus vtroque titulo destitutus cogeretur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis, quod tantopere abhorrent Sacri Canones, vt c. Diaconi sunt 93. dist. & c. Postulasti supra de rescript. Quare huic interpretationi fauet expressa mens Concilij. Verba autem non aduersantur, quia illorum sensus non est vt bona, quæ sine licentia Episcopi prohibentur alienari, donec ordinatus beneficium Ecclesiasticum sit adeptus, alienari deinde possint sine licentia Episcopi; siquidem verba illa, *sine licentia Episcopi*, posita sunt ad ostendendam differentiã, quę constituitur inter eadem bona, antequam Clericus sit assecutus illud beneficium, & post quam illud assecutus est, vt prius quidem nec de ipsius Episcopi consensu possint alienari, postea verò possint, sed de consensu Episcopi tantum. Alioquin si alius esset dictorum verborum sensus, sequeretur vt dum Concilium prohibet Clerico alienatio-

nem patrimonij sine licentia Episcopi, donec be-
neficium sit adeptus, censeretur à contrario sen-
suillam permittere de Episcopi licentia. Quod
49 esset maximè absurdum. Neq; obstat quod titulus
patrimonij non sit titulus ad Ordines nisi dispen-
satiuè, eò quod non possint Clerici indistinctè or-
dinari ad eiusmodi titulum, sed illi tantum, quos
Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate
vel commoditate Ecclesiarum suarum, vt statui-
tur in d. cap. 2. Et consequenter per assecutionem
beneficij, qui est titulus approbatus à Sacris Ca-
nonibus, prior titulus minus Canonicus, & subsi-
diarius extinctus censeri debeat, arg. §. Sciendum.
instit. de satisdat. tutor. l. 1. & per totum, ff. de Ma-
gistrat. conuent. Nam obiectum tollitur, quia
Concilium d. cap. 2. non constituit differentiam,
an Clericus promotus ad titulum patrimonij asse-
quatur beneficium Ecclesiasticum, vel aliud suffi-
ciens habeat vnde viuere possit: Imò vtroque ca-
su permittit Clerico alienationem patrimonij; lo-
quitur enim alternatiuè, vt patet ibi, *permitti nul-
latenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum
sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant vnde vi-
uere possint*, & sic sufficit alterutrum verificari, vt
c. Inter cæteras supra de rescript. & regula in alter-
natiuis de regul. iur. lib. 6. Ergo quemadmodum
per assecutionem aliorum bonorum non extingui-
tur prior titulus patrimonij; ita nec per assecutio-
50 nem beneficij. Neque enim titulus patrimonij
est subsidiarius, nisi cum agitur de Clerico promo-
uendo: Eo enim casu ordinari non debet, nisi pro
necessitate, vel commoditate Ecclesiæ; at vbi est
51 iam promotus, Concilium non improbat tituli
commutationem; quinimo ex Concilio permitti-
tur transitus à titulo beneficij ad titulum patri-
monij, vt ibi, *Neque ea resignatio admittatur, nisi
constito quod aliunde viuere commodè possit*.
52 Ad tertiam quæstionem videtur respondendum
speciale priuilegium, quod cessauit per assecutio-
nem beneficij, minimè reuiuiscere per eiusdem
53 beneficij dimissionem. Nam verba illa, *donec cō-
sequatur beneficium*, cum sint collata in incertum
euentum, faciunt conditionem, Bartol. in l. 1. in
princ. in 6. col. ff. de cond. & demonst. Iason in l. suf-
ficit, num. 5. ff. de condit. indeb. Conditionem ve-
54 rò sufficit aliquo momento temporis impleri, licet
implementum non duret, l. Si quis hæredem, vbi
omnes notant, C de Instit. & substitut. l. in substi-
tutione, ff. de vulgar. & Pupillar. Anton. Gabriel.
post alios lib. 4. comm. concl. tit. de fideicom. concl.
55 7. & 8. Ideoque legatum factum alicui cum filios
habuerit, debetur nato filio, nec quicquam ob-
est si is decedat, text. in l. Cum vxor. Et ibi Bald.
& Salycet. C. quando dies legati cedat: Vel cer-
tè, vt placuit Bald. cons. 415. Quod dicta Cōcessina,
56 lib. 1. in princ. dictio illa *donec*, non conditionem,
sed terminum temporis importat; ac proinde pri-
uilegium Clerico concessum donec beneficium as-
sequatur, non perdurabit, nisi vsque ad illius asse-
cutionem. Neque enim est priuilegium perpe-
tuum, sed temporale, & limitatum vsque ad actū
consecutionis beneficij; atque hoc pacto arguit
Dec. cons. 14. visa prohibitione sub nu. 11. & Castr.
cons. 184. num. 2. vers. colligitur insuper, lib. 2. Ac
propterea cum priuilegium fuerit sublatum per
beneficij assecutionem, non redibit ad primæuam
eius naturam per dimissionem ipsius, quia ius se-
mel extinctum non reuiuiscit, l. qui res, §. Aream,
57 ff. de solut. & c. Quæri, de consecr. dist. 4. Petr. de
Anchar. cons. 38. mortua d. Domina, nu. 3. & quia
interea est ius quæsitum Cameræ in exigēdis one-
ribus, quod non potest auferri per dimissionem
voluntariam beneficij, atque ita cum ius non mo-
do quoad Clericum sit peremptum, verum etiam
ad alios deuolutum, nunquam reuiuiscit, vt ibi-
dem animaduertit Anchar. Ideoq; in simili vide-
58 mus eum, qui fideiussit iudicatum solui, donec la-
ta fuerit sententia diffinitiua; lata sententia abso-
lutoria liberari, nec postea obligationem reuiui-
scere per ipsius sententiæ reuocationem; quia cū
principalis fuerit semel absolutus, & sic quæsita
fuerit liberatio fideiussori; condemnatio postea
subsequens non potest ius illi quæsitum auferre.
Casus est in l fin. ff. de pactis, vbi ita concludunt
Bar & DD. & fusè consuluit Socin. cons. 91. Con-
59 cludo per totum volum. 4. Neque obstat quod di-
spositio ita demum verificetur in primo actu, si
actus effectum sortitus fuerit, secundum glos. quæ
60 communiter recipitur in l. Qui per salutem, §. Hoc
sermone, ff de iureiur. Nam respondetur hoc pro-
cedere in dispositione legis, non autem in dispo-
sitione hominis, vt in casu præsenti; sufficit enim
in isto casu vt dispositio verificetur in primo actu,
licet talis actus non duret, vel non sortiatur effe-
ctum. Ita declarat Bald. in l. 1, quæst. 4. C. de his
qui pœn. nom. & Socin. d. cons. 91. num. 4. Etenim
ad dissolutionem obligationis ex parte Cameræ
sufficit primum verum implementum, assecu-
tionis scilicet beneficij, licet implementum non
61 duret, vt inquit Anchar. cons. 404. Tria dubia
num. 6. Præsertim verò quia cum hoc casu imple-
mentum esset facto ipsius Clerici, qui potuit non
dimittere, non datur sibi regressus ad ius semel
extinctum, vt in terminis Clerici beneficiū spontè
dimittentis probat Archid. in c. Non potest, de
præben, in 6. & confert doctrina Bald in l. Si quis
hæredem vers. item facit ad quæstionem, C. de In-
stit. & substit. vbi docet non sufficere conditionem
semel extitisse, quando implementum non durat
facto, & culpa illius, qui impleuit. Et Bald. sequi-
tur ibi Salycetus circa finem. Et Alex. col. 2. vers.
Tangit etiam Bald. & alij, quos cumulat Gabriel.
comm. concl. lib. 4. tit. de fideicommiss. conclus. 8.
62 num. 3. Quæ omnia satis etiam comprobantur ex
tenore ipsius priuilegij, quod cum supponatur
concessum sub his verbis, *donec Clericus benefi-
cium consequatur*; nulla videtur habita ratio re-
tentionis beneficij, sed assecutionis tantum, quæ
tractum successiuum non habet, sed vnico mo-
mento perficitur, Bal. in l. fin. col. 2. in 2. notab. C.
de ind. ind. toll. Gabr. loc. cit. n. 6.
63 Fateri tamen oportet hanc materiam esse satis
dubiam: Nam ius semel extinctum ex certa ratio-
ne, vel causa, reuiuiscit ratione illa, vel causa ces-
sante, vt respondit, Abb. cons. 3. Nitar. sub num. 8.
col. 14. vers. Nec obstat. iuncto fin. illius quæst. 27.
lib. 1. In casu autem præsenti priuilegium immu-
nitatis ab oneribus Cameralibus donec Clericus
assequatur beneficium sufficiens, fuit concessum
ea tantum ratione, quia adepto beneficio ad vitā
sufficienti, Clericus habet vnde viuere possit, etiāsi
eius patrimonium sit obnoxium impositionibus
Cameralibus. Hæc autem ratio cessat dimisso be-
neficio; quia eo casu Clericus non haberet vnde
viueret, vel cogeretur cum Ordinis dedecore mē-
dicare, si eius patrimonium ab oneribus Camera-

libus

libus absorberetur, vel minueretur. Ac proinde
cessante huiusmodi causa extinctionis priuilegium
64 redibit ad primæuam eius naturam. Et confirmatur, quia non sat est conditionem momento extitisse vbicumque constat disponentem voluisse vt perduraret. Ang. cons. 159. Conradus Albert. n. 3.
65 col. 4 vers. Nec etiã obstat. Ad hæc vbi factum, vel casus positus in conditione requirit effectum iuris, prout si in conditione est, si testamentum fecerit. si consul fuerit, si matrimonium contraxerit, si monasterium intrauerit, cuius generis videtur esse etiam hæc, si beneficium assequutus fuerit, vtique si factum non duret, vel effectus iuris non sequatur, conditio non est impleta, nec sufficit, vt semel extiterit, nisi perseueret, vt tradit. Ang. d. cons. 159. num. 3. vers. Quandoque in conditione, & n. seq. vbi plura congerit exempla similia. Quod
66 proculdubio procederet si dimissio beneficij non esset voluntaria, sed coacta, puta ratione infirmitatis perpetuæ, inimicitiarum, vel præcepti superioris; ex singulari doctrina Anchar. cons. 404. n. 8. cuius verba hæc sunt. [Illa multum differunt, facere actum voluntarium, vel coactum, siue necessarium: illis enim qui necessariò actum faciunt, semper est à iure succurrendum vt remaneant sine damno; alijs non ita, vt l. Fideiussor, §. Si necessaria, ff. Qui satisd. cogan. Sic ergo huic resignanti videtur à iure subueniendum, vt si beneficium, quod vigore gratiæ consequutus fuerat, facto legis animatæ, idest Papæ amisit, ad suam gratiam pristinam etiamsi extincta fuerit, ipso iure redeat, vt seruetur illæsus, c. Si beneficia de præb. lib. 6. vbi
67 ad ius etiam per renunciationem extinctum quis reuertitur, si illud, quod obtinuit, facto Papæ perdidit, siue amisit. Pro hoc etiam facit natura rescissorum; quando enim facto legis, vel iudicis de nouo quæsitum rescinditur, semper ad antiquum quis reuertitu ipso iure. Et infr. si semel beneficio Principis beneficium consequutus sim, & illud facto eius amitto, æquum est me ad meã gratiam ipso iure reintegrari: nam sicut à beneficio Principis receditur, cum incipit esse iniquum, c. Suggestum de decim. Ita è conuerso, si reuocatio extinguitur debet beneficium reuiuiscere. Hęc Petr. de Anchar. qui hoc modo conciliat opiniones Archid. & Io. And. in d. c. Non potest de Præben. in 6. Itaque in hac 3. quęst. nihil putarem generaliter respondendum, sed inspiciendas rationes, ac verba cuiusque priuilegij, an Clericus sponte dimiserit, an coactus, an remaneat pauper, an diues dimisso beneficio: Atque ita in singulis casibus rerum, ac personarum qualitatibus maturè consideratis deliberandum, & ita responsum ad singula superius proposita.

De Præbendis.

Cap. Quia in tantum.

S V M M A R I V M.

1 *EPiscopi permittere non debent quem plures Ecclesias, vel præbendas obtinere.*
2 *Beneficiorũ pluralitas quibus ex causis improbetur.*
3 *Ambitio quid sit.*
4 *Ambitiosus quas pœnas incurrat.*
5 *Beneficia plura obtinere absque rationabili dispensatione an sit peccatum mortale, & nn. seqq vsque ad num. 20*
6 *Opinionum diuersitas circa pluralitatem beneficiorum, an excuset à peccato.*
7 *Præbendas plures obtinere, an sit probibitum iure diuino*
8 *Et an iure naturali*
9 *Beneficiorum pluralitas quas habeat deformitates, & inordinationes.*
10 *Et quibus ex causis huiusmodi deformitates eueniuntur, vel augeantur, & nn. seqq.*
11 *Dispensatio ad ius naturale non pertinet.*
12 *Beneficia plura obtinere etiam ex legitima causa iure ecclesiastico non licet absque dispensatione.*
13 *Dispensatio ad plura beneficia sine rationabili causa non reddit tutum dispensatum quoad Deum.*
14 *Dispensatio irrationabilis dissipatio dicenda est*
15 *Papæ voluntas in dispensationibus habetur pro ratione.*
16 *Declaratur.*
17 *Consuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum non valet.*
18 *Consuetudo obtinendi plura beneficia simplicia, si vnum sit sufficiens, est corruptela.*
19 *Beneficium secundum ex Concilio Tridentino ita demum vni potest conferri, si primum sit insufficiẽs, & vtrumque personalem residentiam non requirat.*
20 *Dispensationes sunt odiosæ, & in eis non valet argumentum de maiori ad minus.*
21 *Dispensatio cum Monacho ad beneficium curatum non extenditur ad simplex.*
22 *Dispensatio, vt quis transire possit ad Archiepiscopatum, non habet locum in Episcopatu.*
23 *Dispensatio extenditur ad accessoria, vel connexa, seu consecutiua, & dependentia.*
24 *Dispensatus ad plura beneficia censetur etiam dispẽsatus super fructibus alterius in absentia recipiendis, & num. 28.*
25 *Parochialem obtinens cum dignitate, vel Canonicatu ex dispensatione tenetur residere in Parochiali, & tunc lucratur reditus omnes dignitatis, vel Canonicatus, præter distributiones quotidianas.*
26 *Dispensatus ad Parochialem cum Canonicatu dum residet in Parochiali an percipere debeat integras distributiones quotidianas, in quibus vniuersi Capituli reditus consistunt, vel aliquam earum partem, & nn seqq. vsque in finem.*
27 *Dispensatus ad duo incompatibilia censetur dispensatus super residentia alterius*
28 *Et consequenter ad percipiendos fructus in absentia.*
29 *Distributiones quotidianæ, vbi nulli sunt fructus succedunt in locum præbendæ; & ideò debentur absentibus ex iusta causa.*
30 *Priuilegium debet latè interpretari vt aliquid conferat.*
31 *Canonia non datur sine præbenda.*
32 *Canonicis pro seruitio Episcopi, vel studiorum causa absentibus, de iure communi debentur integrè distributiones quotidianæ, in quibus vniuersi reditus consistunt.*
33 *Idem si fructus præbendæ sint admodum tenues.*
34 *Sed post Concilium Tridentinum debentur tantum duæ tertiæ illarum partes, amissa alia tertia, quæ inseruientibus accrescit.*

1 QVIA IN TANTVM. Non debent Epifcopi permittere quem plures Ecclefias, vel præbendas obtinere: Hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima ponitur exceffus, In fecunda prouifio, ibi, *Per patres*. Vel fecundum Hoft. & Io. Andr. Ambitionem Clericorum diuerfa beneficia vfurpantiũ præcipit corrigi, & pauperum inopiam fubleuari. Secunda ibi, *Et de multitudine*.

2 Nota ex hac Decretali pluralitatem beneficiorum, & præbendarum improbari tanquam Canonibus inimicam, vt hic, & in c. Presbyteros, 16. q. 1. 21. q. 1. per totam, c. Sanctorum, 70. diftinct. c. De multa, infra eod. cum multis fimilibus. Et collige ex littera plures caufas cur huiufmodi plu-
3 ralitas reprobetur. Prima eft, quia procedit ex radice ambitionis. Eft enim ambitio propriè afpiratio ad dignitatem procedens ad actum, c. Cum iamdudum, infra eodem, l. Quifquis, ff. fi cert. pet. fecundum Hoft. hic num. 1. in verb. Ambitio, Io. Andr. in eod. ver. Card. & Abb. in 1. notab. licèt S. Thom. in 2.2. quæft. 131. art. 2. dicat ambitionem effe inordinatum appetitum honoris: nam ambitiofus non refpicit vnde veneril, fed quò tendit, nec fibi tam iucundum eft multos poft fe videre, quam graue aliquem ante fe, vt ait Seneca
4 relatus ab Anton. de Butr. hic num. 3. Et quemadmodum talis tenetur pœna fimoniacæ prauitatis in fpiritualibus, c. 1. infra de Simon. ita l. Iulia, de ambitu in temporalibus, vt C. ad l. Iul. de ambitu, per totum, fecundum Hoft. & alios præalleg. Et quamuis Abb. dicat contra pluralem effe præfumptionem ambitionis, pro quo facit littera ibi, *Quorundam*, tamen Hoftien. exponens illud verbum, *quorundam*, melius, inquit, dixiffet *Omnium*. Et recitat illud B. Bernardi, videlicet: [O ambitio ambientium! Crux quomodo omnes torques, omnibus places!]

Secũda caufa eft, quia præbet diffolutionis materiam, videlicet in veftibus, & motibus, vt explicant Hoftien. & Io. Andr. in ver. Diffolutionis, & Cardin. in 4. notab. Nam *ex adipe prodit iniquitas*, vt dicitur in Pfalmo 72. Et rurfus in Cantico Moyfis Deuteron. 32. 15. *Incraffatus eft dilectus, & recalcitrauit, impinguatus, incrafsatus, dilatatus*.

Tertia caufa eft, quia præbet materiam vagationis, vt in c. 2. fupra de offic. Archipresb. nam vt Abb. inquit nu. 2. Quo magis homo exuberat, eo faciliùs efficitur vagus.

Quarta caufa eft impotentia pluribus feruiendi, vt patet ibi, *Cum nec duabus poffint debitam prouifionem impendere*. Ad idem, c. Quia nonnulli, de Cler. non refid. Rationem habes, in c. Diuerfis, fupra de Cler. coniug. fecundum Hoft.

5 Quinta demum caufa eft, quia talis pluralitas certum periculum continet animarum, vt dicitur in littera. Et hinc apertè deducunt Hoftien. & Io. Andr. Cardin. Abb. & alij peccatum effe plures
6 præbendas obtinere. Et quamuis multi, præfertim ex recentioribus, affirmẽt in hoc articulo extare vtrinque opiniones probabiles, ac proinde effe tutum in confcientia, qui eiufmodi opinionibus innixus, plures Ecclefias, vel beneficia obtinet: verè tamen, vt fingulariter inquit Hoft. hic, fi quæratur à te vtrũ tenere multas Ecclefias peccatum fit; nota quod dicitur hic, nec vbi certum te reddit littera, dicas te dubitare, c. Cum contingat, §. penult. fupra de refcript. fubdens hic effe expreffum ius, & in c. Quia nonnulli, fupra tit. prox. contra id, quod notat Innoc. in c. Cum Ecclefiafticæ, de exception. Quamobrem cum lex fit certa, quamuis qui fequitur opiniones Magiftrorũ non faciat contra confcientiam; tamen tenendo plures præbendas facit contra legem, & ideò peccat, vt egregiè probat D. Thom. Quolib. 8. ar. 13. De certitudine autem legis ambigi non poteft, quia eft textus clarus hic, in d. c. Sanctorũ, 70. dift. & in c. 1. 21. q. 1. quod eft feptimæ Synodi c. 15. vbi habetur: [Clericus ab inftanti tempore non connumeretur in duabus Ecclefijs; negotiationis enim hoc eft, & turpis lucri commodum, & ab Ecclefiaftica confuetudine penitus alienum.] Ad idem decretum Concilij Tridentini c. 17. feff. 24. vbi expreffum eft, [Ecclefiafticum Ordinem peruerti, cùm vnus plurium officia occupat Clericorum; & multos qui improbæ cupiditatis affectu ea, quæ benè conftituta funt, varijs artibus eludere, & plura fimul beneficia obtinere non erube-
7 fcunt, feipfos, non Deum decipere.] S. Thomas Quodlib. 9. artic. 15. difputat hanc quæftionem, Vtrum habere plures præbendas fine cura animarum fit peccatum mortale? Et ex eius dictis eliciuntur fex conclufiones.

[Prima conclufio eft, Iure diuino hæc quæftio non inuenitur determinata expreſsè, cum in facra Scriptura expreffa mentio de eo non fiat.

8 Secunda conclufio, Quod pertinet ad ius naturale, plures præbendas obtinere non eft actus habens deformitatem infeparabiliter annexam, ficuti eft fornicatio; aliàs in nullo cafu difpenfationem recipere poffet. Item non eft actus ex fe indifferens ad bonum, & malum; non enim licitum eft habere plures præbendas, ficut plura poma, vt nonnulli perperam dixerunt, fed eft actus con-
9 tinens in fe plurimas Inordinationes. Primò enim non eft poffibile aliquem in pluribus Ecclefijs deferuire, in quibus eft præbendatus, cum præbendæ videantur effe ordinatæ quafi quædam ftipendia Deo ibidem miniftrantium. Secundò, hinc fequitur diminutio cultus diuini, dum vnus loco plurium inftituitur. Tertiò, fraudantur voluntates teftatorum, qui ad hoc aliqua bona Ecclefijs contulerunt vt certus numerus Deo deferuientium ibi effet. Quartò, hinc fequitur inæqualitas, dum vnus pluribus beneficijs abundat, & alius nec vnũ habere poteft, & multa alia huiufmodi, quæ de facili patent. Vnde eiufmodi actus habendi plures præbendas non poteft contineri inter indifferentes actiones, & multo minus inter eas, quæ funt fecundum fe bonæ.

10 Tertia cõclufio, Quamuis idem actus fit ex genere illorum, qui abfolutè confiderati, deformitatem, vel inordinationem quandam important; tamen hæc deformitas cum non fit intrinfeca, feu infeparabilis, ceffare poteft aliquibus circumftantijs aduenientibus: nam ficut occidere hominem, vel percutere, in fe deformitatem quandam importat; fed fi addatur, occidere malefactorem propter iuftitiam, vel percutere delinquentem caufa difciplinæ non erit peccatum, fed virtuofũ: Ita quamuis plures præbendas obtinere aliquas inordinationes contineat; tamen aliæ circumftátiæ poffunt fuperuenire ita honeftantes actum, vt prædictæ inordinationes totaliter euacuentur, vt puta, fi fit neceffitas in pluribus Ecclefijs eius obfe-

obsequij, & possit plus seruire Ecclesiæ, vel tan-
tundem absens, quàm alius præsens, & si quæ alia
sunt huiusmodi.

11 Quarta conclusio. His conditionibus, seu circũ-
stantijs superuenientibus obtinere plures præben-
das cum recta intentione non erit peccatum, etiã
nulla dispensatione interueniente, si consideretur
tantùm secundum ius naturale; quia dispensatio
ad ius naturale non pertinet, sed solùm ad posi-
tiuum. Si verò aliquis ea intentione plura benefi-
cia habeat, vt sit ditior, vt lautiùs viuat, & vt fa-
cilius ad Episcopatum perueniat in aliqua Eccle-
siarum vbi est præbendatus; non tolluntur prædi-
ctæ deformitates, sed augentur, quia cum tali in-
tentione & vnum beneficium habere, quod nul-
lam inordinationem importat, esset illicitum.

12 Quinta conclusio, iure Ecclesiastico prohibitũ
est plures præbendas obtinere absque dispensa-
tione, etiam illis circumstantijs superuenientibus,
quæ deformitatem, seu inordinationem tollunt.

13 Vltima conclusio, cessantibus eiusmodi circũ-
stantijs licitum non est plures præbendas obtine-
re etiam cum dispensatione, eo quod dispensatio
non auferat ligamen iuris naturalis, sed solum li-
14 gamen iuris positiui. ¶ Hæc ea D. Thoma. Et in
hoc tandem resident hic Canonistæ nostri: nam
Hostien. in fine, dicit pluralitatem præbendarum
certum periculum animæ continere, idest pecca-
tum esse, nisi rationabiliter fuerit dispensatum:
alioquin, inquit, si sine causa fit, te talis dispensa-
tio dissipabit; quia secundum D. Bernardum, ta-
lis non dispensatio, sed dissipatio debet dici. Se-
quuntur Io. Andr. in fine, Card. num. 5. Anthar.
num. 3. & Abb. num. 2. vers. Nec valebit dispensa-
tio, vbi testatur de communi opinione. Et idem
fusiùs prosequitur in c. Extirpandæ, §. Qui verò,
de præben. post Io. de Lign. quem citat in Clem.
Gratiæ, de rescript. Dixi latissimè in c. fin. de fil.
15 Presbyt. & in c. Dudum, il 2. de elect. Nec dissen-
tit Dec. hic: nam etsi nu. 6. dicat doctrinam Ho-
stiensis procedere in Episcopo tantùm, cuius di-
spensatio super pluralitate beneficiorum non va-
let sine causa, non autem in Summo Pontifice,
quia de factis eius iudicare non licet, c. Nemini,
17. quæst. 4. Et in eius dispensationibus sola volun-
tas est pro ratione: & allegat Innocen. in d. c. Du-
16 dum, tamen inferius num. 9. declarat hoc proce-
dere quoad Ecclesiam militantem, secus quoad
Deum. Et ita etiam dictum Innocentij declarat
Abb. in c. De multa, col. 3. vers. Ex prædictis in-
fero, infra eodem, & in d. §. Qui verò, num. 44.
Dixi in c. Ex parte, à num. 56. vsque ad num. 66.
supra tit. prox. Vnde concludendum cum B. Ber-
nardo relato à D. Thoma d. quodlib. 9. artic. 15.
Qui non vnus, sed plures est in beneficijs, nõ vnus,
sed plures erit in supplicijs.

17 Ex his infert Ant. de Butr. num. 2. vers. & pro-
pter hoc vltimum, vt non valeat consuetudo nu-
triens pluralitatem beneficiorum; quia cum in-
ducat periculum animarum, & sit causa tantorum
malorum, est irrationabilis, c. Ex parte, & cap. fin.
de consuetud. & sequitur Abb. hic nu. 2. Et fusiùs
in d. c. Extirpandæ, § Qui vero, num. 36. de præ-
18 ben. vbi optimis rationibus concludit consuetu-
dinem obtinendi plura beneficia simplicia, etiam
personalem residentiam non requirentia, si vnum
sit sufficiens, esse corruptelam; & ideò imprascri-
ptibilem. Et videtur ex mente S. Th. d. quodlib.
9. art. 15. dum dicit, iura antiqua prohibentia
pluralitatem præbendarum continere ius natura-
le; & ideò non posse per contrariam consuetudi-
19 nem abrogari. Hodie Decreto Concilij Triden-
tini c. 17. sess. 24. statutum est, vt in posterum vnũ
tantum beneficium Ecclesiasticum singulis confe-
ratur. Quod quidem si ad vitam eius, cui confer-
tur honestè sustentandam non sufficiat, liceat ni-
hilominus aliud simplex sufficiens, dummodo
vtrumque personalem residentiam non requirat,
eidem conferri. Et circa hoc decretum vide quod
scripsi in c. Cum non ignores, infra eod.

20 In Glossa 1. ibi, *In omnibus accessorijs*: nota
dispensationem extendi ad consecutiua, seu acces-
soria, & dependentia, quod nunquam tradas ob-
liuioni ad limitationem eorum, quæ not. Host. in
c. Postulasti, num. 12. de rescript. vbi singulariter
ait in dispensationibus non valere argumentum;
Dispensatum est in maiori, ergo & in simili, vel
minori. Quod dictum valdè extollit hic Decius
n. 10. Ratio est, quia dispensationes sunt odio-
sæ, & strictè intelligendæ, c. 1. in fine de fil. Presb.
in 6. & c. Quod dilectio, insr. de consang. & affi.
nit. præsertim super pluralitate beneficiorum, vt
hic, & in c. fin. de translat. secundum Host. vbi sup.
21 Vnde si dispẽsetur cum Monacho ad beneficium
Curatum, non censetur dispensatum ad simplex,
vt notabiliter scripsit Io. Andr. in reg. quæ à iure
de regul. iur. in 6 in Mercurial. quem sequitur
22 Dec. hic num. 24. Et dispensatio vt quis transire
possit ad Archiepiscopatum, non extenditur ad
Episcopatum, vt est text. in d. c. fin. de translat. &
notat Gemin. in c. Quamuis, de præben. in 6. per
textum in c. Cui de non Sacerdotali, eod. tit. &
23 lib. Hæc, inquam, doctrina Hostiensis cum suis il-
lationibus, quas cumulant DD. in d. c. Postulasti,
non procedit in accessorijs, vel connexis, seu con-
secutiuis, & dependentibus; quia ad illa extendi-
tur dispensatio, quantumuis odiosa, & stricti iuris
vt in glo. nostra, quam sequuntur Anton. de Butr.
num. 5. & 6. Abb. nu. 3. & communiter DD. Man-
dos. ad regul. 20. Cancell. quæst. 7. n. 3.

24 Hinc fit, vt si dispensetur super pluralitate be-
neficiorum, censeatur etiam dispẽsatum super re-
sidentia alterius, vt dicam infra n. 27. Et dispen-
satus ad duo beneficia, censeatur etiam dispensa-
tus super fructibus alterius in absentia percipien-
dis, cum hoc sit consecutiuum, & accessorium ad
principalem dispensationem, secundum Archid. &
alios inferiùs citandos num. 28. argum. c. Licet,
infra eod. c. De cætero, & c. Cum dilectus, supra
25 tit. prox. & c. Olim, de verb. significat. Et hodie
est expressum in Constitutione Pij V. quæ incipit,
Cupientes edita 8. idus Iulij 1568. in Bullar. to. 2.
pag. 268. vbi obtinentes ex dispensatione Aposto-
lica Parochialem cum dignitate, vel Canonicatu
tenentur residere in Parochiali; & nihilominus
sic residentes lucrantur in absentia omnes, & sin-
gulos fructus, & prouentus Canonicatus sui, vel
Dignitatis, exceptis dumtaxat quotidianis distri-
butionibus, & alijs, quæ ex iusta causa absentes
percipere non solent.

26 QVAERO de quæstione facti. Posita dispẽn-
satione Ioannis Baptistæ de Angelis à Sede Apo-
stolica concessa ad obtinendum Canonicatum
Cathedralis, & Parochialem intra mœnia eiusdẽ
ciuitatis; ita tamen vt in Parochiali residere, &
in Cathedrali post impletum Parochialis seruitij
horis

horis Canonicis interesse teneatur, amittatque di-
stributiones quotidianas illarum horarum, qui-
bus ipse Parochialis seruitio occupatus, choro
Cathedralis non potuerit deseruire: Quæsitũ est,
An idem Ioannes Baptista obtinens vigore dictæ
dispensationis tam Parochialem, quam Canoni-
catum, cuius fructus omnes quotidianis distribu-
tionibus constant, illis horis, quibus præpeditus
Parochialis seruitio chori nequiuerit interesse,
percipere debeat distributiones quotidianas, vel
aliquam earum partem.

Iuxta vsitatum huius dispensationis tenorem
obtinens tam Parochialem, quam Canonicatum,
illis horis, quibus ob seruitium Parochialis non
potest interesse choro Ecclesiæ, in qua est Canoni-
catus, percipit fructus præbendæ, sed amittit di-
stributiones quotidianas, vt in Constitutione
27 Pij V. superiùs relata num. 25. Ratio autem per-
ceptionis fructuum ea est, quia dispensatus ad
duo incompatibilia, est dispensatus etiã super re-
sidentia alterius, & ex consequenti etiam ad per-
cipiendos fructus, vt de primo tradit glos. 2. in c.
Si quis in Clero, quæst. 1 quam hic sequuntur Car-
dinal. num. 6. Ancbar. & Abb. ambo num. 3. Idem
notat Specul. in tit. de dispens. §. Dicendum, vers.
Quod si habens, Hostien. & Io. Andr. in c. Dudũ,
28 il 2. de elect. Et de 2. tradit Archid. in c. 1. De
quibusdam, 37. dist. Feder. de Sen. cons. 246. de
iure communi, Lap. Gemin. & alij in c. 2. de priui-
leg. in 6. Et in summa taliter dispensatus veluti
priuilegiatus quoad residentiam debet haberi pro
residente quoad percipiendos fructus, sed non pro
interessente ad percipiendas distributiones quo-
tidianas, vt docent Gemin. & Franc. in c. vnico, §.
Statuimus, super glos. in ver. afuerint de Cler. non
residen. in 6. Cum igitur in casu huiusmodi dispen-
sationis, Io. Baptista, dum Parochiali inseruit, &
non potest Canonicatui deseruire, sit habendus
pro residente quoad fructus, sed non pro interes-
sente quoad distributiones; quæritur nunc in du-
bio, cum omnes reditus Canonicatus sint distri-
butiones quotidianæ, nec alij fructus ex Canoni-
catu percipiantur; an dispensatus dum Parochialis
seruitio occupatur, debeat earum horarum di-
stributiones percipere. Et certè siue spectemus ius
commune Sacrorum Canonum, siue Sacræ Con-
gregationis morem, decisionesque in casibus huic
affinibus sępius editas, videtur respondendum de-
29 bere hunc dispensatum prędicto tempore huius-
modi distributiones percipere: nam ex recepta
conclusione quoties fructus omnes Canonicatus
constant distributionibus tantùm; qui studiorũ vel
alia de causa habentur pro residentibus, sed nõ pro
interessentibus; & ideò aliàs percipere deberent in
absentia fructus præbendæ, amissis distributioni-
bus; eo casu lucrifaciunt distributiones ipsas per-
inde ac si diuinis interessent, textus est notabilis,
in c. Olim infr. de verb. signif. secundum intellectũ
Hostiensis verum, & communiter approbatum,
vt ibi dixi in 5. notab. Et est sententia glos. in c. Li-
cet de pręben. in ver. Distributiones, quam ibi Bu-
tr. Imol. & cęteri omnes sequuntur. Gugliel. de
Monte Laud. & alij, quos refert, & sequitur Rebuff.
in tract. de priuileg. Scholar. priuileg. 31. n. 12. Ho-
rat. Luc. Callien eod. tract. de priuil. Scholar. priuil.
100. in prima limitat.
30 Huius autẽ determinationis duæ sunt rationes,
Altera est, quam reddit glos. in d. c. Licet, quia
nisi priuilegiati ad fructus percipiendos percipe-
rent distributiones, cum ex Canonicatu nulli alij
reditus percipiantur, priuilegium eis nihil prodes-
set, contra text. in c. In his de priuileg. Altera est
31 ratio magis ex iuris Canonici proprijs terminis
desumpta, quia vbi omnes reditus Canonicatus
constant distributionibus, si tunc tales distribu-
tiones non haberent rationem præbendæ, esset da-
re Canoniam sine præbenda, quod iuxta sacros
Canones absurdum esset. Hanc rationem assignat
glos in c. vn. de Cler. non residen. in 6. in ver. Rece-
perit, dicens, hunc esse verum intellectum, d. cap.
Olim de verbor. significat. Cum igitur hic dispẽ-
satus percipere debeat fructus, & amittere distri-
butiones vbi illæ essent a fructibus distinctæ, perci-
piet hoc casu loco fructuum distributiones ipsas,
quę solæ ex Canonicatu colliguntur, quamuis non
inseruiat Choro illis horis, quibus vacat seruitio
Parochialis. Et ita in simili sæpius respondit Sacra
Congregatio, quæ tam scholaribus in publica vni-
uersitate, vel Theologiæ, vel iuri Canonico operã
dantibus, quam Canonicis Episcopo inseruienti-
bus pręstari iubet distributiones quotidianas, cum
præter eas nihil percipirur ex Canonicatu; quam-
uis vbi præbendæ sunt distinctæ à distributionibus
supradictis, concedat solos fructus præbendarum,
amissis distributionibus. Imò in causa Cameri-
33 cen. respondit absentes studiorum causa, qui per-
cipere debent distributiones quotidianas, in qui-
bus omnes reditus Canonicatus consistunt, debe-
re etiam easdem distributiones percipere, cùm
fructus præbendæ sunt adeò tenues, vt puta triũ,
vel quatuor ducatorum, vt perinde haberi debeat,
ac si nulli essent fructus. Et nonnunquam ad hũc
effectum arbitrata est fructus præbendę censeri te-
nues, ita vt illorum ratio habenda non sit, cum
ad quartam distributionum partem non ascendũt.
34 Semper tamen has decisiones ita temperauit, vt ta-
les priuilegiati cum percipiunt distributiones, eo
quod in illis vniuersi fructus Canonicatus consi-
stant, amittant tamen earum tertiam partem. Id-
que post Concilium optima ratione: nam cùm
decretum, cap. 3. sess. 21. mandauerit vbi nullæ
sunt distributiones, vel ita tenues, vt verisimili-
ter negligantur, præbendarum tertiam partem se-
parari, & in distributiones quotidianas conuerti,
non debent hi priuilegiati volentes acquirere di-
stributiones, eo quòd in eis solis consistant vni-
uersi reditus Capituli, esse hoc casu melioris con-
ditionis, quàm si omnes essent fructus præbendæ
absque distributionibus. Sed si essent omnes fru-
ctus præbendæ, tertia pars in distributiones con-
uertenda esset, ac proinde ab eis amitteretur. Er-
go idem iuris esse debet cum omnes sunt distribu-
tiones, ne sequatur inconueniens vt facilius acqui-
rantur distributiones, quàm fructus præbendæ, vt
plenius probaui in c. De cætero, à n. 29. vsque in
finem supra tit. prox. & in c. Licet, nu. 124. & seqq.
infra eodem. Posset itaque etiam hoc casu resolu-
tio ita temperari, vt dispensatus huiusmodi dicto
tempore amittat tertiam partem quotidianarum
distributionum, quæ reliquis inseruientibus ac-
crescat.

De

De Prabendis.

Cap. Referente.

S V M M A R I V M.

1 *ECclesias plures habens alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.*
2 *Metropolitanus, & Archiepiscopus an, & in quo differant.*
3 *Consuetudo appellandi ab Ordinario inferiori ad Metropolitanum omisso medio valida est.*
4 *Appellatio omisso medio valet parte non excipiente.*
5 *Beneficia duo incompatibilia obtinens absque dispensatione, an, & quando cogi possit vnum eligere, & alterum dimittere, & nu. seq vsq. ad n. 9.*
6 *Tempora quinque considerari debent ad dignoscendum an pluralis in beneficijs habeat optionem, an verò priuetur primo, vel secundo, vel vtroque, & nn. seqq.*
7 *Ordo scriptura in Decretalibus non attenditur quoad hoc, vt illa censeatur prime edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata.*
8 *Optio eligendi vnum beneficium, & alterum dimittendi hodie sublata est à Concilio Tridentino in quibuscunque beneficijs.*
Fallit, num. 10.
9 *Beneficia duo incompatibilia si alicui ab Episcopo cōferantur eodem instanti, an alterum ipsorum, vel vtrumque dicatur vacare; an verò liceat vnum eligere, & alterum dimittere.*
10 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

1 REFERENTE. Habens plures Ecclesias alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. Hoc dicit. Et sunt duæ partes. Prima impetrantis cōquestio. Secunda ipsius absolutio, & causæ commissio, ibi, *Nos autem.*

2 Nota primo Metropolitanum, & Archiepiscopum esse synonyma, seu idem importantia, cum textus dicat, ad Metropolitanum, idest Rhemensem Archiepiscopum. Sed Archidiac. in c. Præsenti num. 1. de offic. Ordinar. lib. 6. dicit inter Metropolitanum, & Archiepiscopum differentiam esse; nam Archiepiscopus est maior, allegat c. Clericos 21. dist. vbi Archiepiscopus dicitur præsidere tam Metropolitanis, quàm cæteris Episcopis, & in Authen. de priuileg. Archiepiscop. collat. 9. in princip. ibi, Non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & habetur illa Rubrica post titul. de sanctiss. Episcop. quæ non legitur, nec glossatur, secundum Io. Andr. in d. c. Præsenti, num. 5. Verum Cardinalis post Gulielm. de Monte Laudun. in Clem. 1. num. 27. de priuileg. affirmat Metropolitanum, & Archiepiscopum idem esse; sed Metropolitanum trahere nomen à *metros*, quod est mensura, & *polis*, quod est ciuitas, & sic trahere nomen ab Ecclesijs, & earum numero. Archiepiscopum verò à personis, ab *archos*, quod est Princeps Episcoporum, vt in d. c. Cleros & 80. dist. per totam.

3 Secundo nota argumentum, quod ab Ordinario inferiori videtur posse appellari ad Metropolitanum omisso medio, sicut iste Presbyter appellauit ad Archiepiscopum Rhemensem, posthabito Episcopo, & appellatio fuit valida, cum illius vigore ab eodem Archiepiscopo obtinuerit restitui ad Ecclesiam qua fuerat spoliatus. Sed hoc intelligit Hostien. in ver. Metropolitanum, & alij post eum, quia Rhemensis Episcopus habet ex consuetudine, vt ad eum omisso medio appellationes interponantur, alioqnin gradatim appellandum fuisset, c. Metropolitanum, 2. quæst. Et sic collige validam esse consuetudinem appellādi ad Archiepiscopum omisso medio, vt sentit glos. 2. hic & probatur in c. Romana, §. 1. de appellat. lib. 6.

4 Cæterùm aduerte quia etsi Rhemensis Ecclesia talibus vtatur consuetudinibus, prout se scire attestatur hic Hostien. in ver. Metropolitanum, vers. Scimus tamen quod spectat ad istum textum hic intellectus diuinat. Vnde secundum Abbatem, num. 4. dici potest hic non fuisse propositam exceptionem quod gradatim esset appellandum. Et ita habes hic casum, quòd valet appellatio omisso medio, parte non excipiente. Quod latius prosequitur idem, Abbas in cap. Dilecti, il 3. supra de Appellat. post glos vnicam, ibi, vers. Dicas quod gradatim, Calder. cons. 1. in tit. de appellat. quamuis contrarium sentiat Archid. in c. Si delegatus de offic. delegat. lib. 6. tamen prima opinio communiter tenetur, vt attestatur Præpositus in d. c. Dilecti, num. 9. vbi etiam allegat Rotam decis. 287 quę incipit, Item si tres.

Vltimò nota, textum valde notabilem, quod habens duas Ecclesias non potest vtraque vel earum altera præcisè priuari, sed habet optionem dimittendi vnam, & retinendi alteram, quam maluerit. Sed quia obstat Decretalis De multa, infra eodem, & Doctores se inuoluunt circa solutionem contrarij: ideo tu dic plenius, vt in quæstione sequenti.

5 QVAERO, an, & quando obtinens absque dispensatione duo beneficia incompatibilia, teneatur vnum eligere, & alterum dimittere.

6 Pro solutione distinguenda sunt quinque tempora. Primum tempus fuit ante Concilium Lateranen. sub Alexandro III. de quo in c. Quia nonnulli, supra de Cler. non resident. & tunc non priuabatur primo, nec secundo, sed opinionem habebat alterutrum retinendi. Et secundum hoc
7 tempus procedit hæc Decretalis, & c. Præterea, infra eod. Quamquam enim ordine compilationis sint posita post d. c. Quia nonnulli, & omnium author fuerit idem Alexander III. vt patet ex illorū suprascriptione: tamen in editione præcesserunt d. c. Quia nonnulli, vt ibi adnotauit Alex. de Neuo in vlt. notab. & communiter Doctores, vt hic testatur Abb. num. 3. Et hinc collige vt non sit attendendus ordo scripturæ, videlicet vt illa Decretalis censeatur primò edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata, vt per Alex. de Neuo loc. citat. Secundum tempus fuit Concilij Lateranen. in præcitato c. Quia nonnulli, secundum quod prima Dignitas, vel primum Beneficium Curatum nō vacabat ipso iure per receptionem alterius similis, sed recipiens secundum erat illo priuandus, vt per Cardinal. cons. 3. num 4. Abb. in d. c. Quia nonnulli, num. 4. & Alex. de Neuo in vlt. notab. vel erat ipso iure priuatus secundo, vt ibi dixi in 4. notab. post Butr. Anchar. & Imol. qui ita intellexerunt verbum *amittat*, ibi positum, scilicet ipso iure. Tertium fuit tempus Concilij Generalis sub Innocentio III. de quo in Decretali De multa, infra eod. qua statutum fuit, vt obtinens Beneficiū Cura-

Curatum; si secundum tale assequatur, perdat primum ipso iure. Quartum fuit tempus Extrauag. Execrabilis Ioann. XXII. de praeben. in §. Qui verò deinceps ubi statuitur, & recipiens secundũ Curatũ, vel secũdam dignitatẽ, nisi statim, adepta pacificâ illius possessione verbo, & facto in manibus Ordinarij sub testimonio publico dimittat primũ, priuatus sit vtroq; & inhabilis ad S. Ordines, & ad beneficia Ecclesiastica obtinenda; & beneficium, quod fuit vltimo collatum, non possit conferri per alium, quam per Papam. Et ita hæc quatuor tempora distinguunt Cardinalis d. cons. 3 num. 4. Abb. & Alex. de Neuo in d. c. Quia nonnulli, vterque in vlt. not. Cardinal. & Imol. hic. Cassador. decis. 1. in tit. de Constitut. Gammat. in tractat. de offic. Legat. lib. 3. Rubr. An Legatus possit plura beneficia vni conferre, num. 63. & Alphons. Hoieda in tract. de incompatibilit. beneficior. part. 2. c. 7. num. 7. Quibus temporibus inspectis, optio, de qua in hoc tex. non erat funditus sublata quandoquidem; c. Quia nonnulli, & Constitutio Execrabilis, locum non habent nisi in obtinentibus plures dignitates, vel plura beneficia curata. Et similiter Decretalis De multa, inducens vacationem primi per assecutionem secundi, non habet locum nisi vtrumque beneficium sit curatum, vt ibi dixi in 1. not. post Anchar. num. 10. & Abb. in 3. not. Vnde si obtinens dignitatem recipiebat beneficium curatum: aut vice versa obtinens curatum recipiebat dignitatem, vel aliud beneficium non curatum personalem residentiam requirens, non erat priuandus secundo, ex d. c. Quia nonnulli: nec erat ipso iure priuatus primo ex Decretali De multa, nec erat priuatus vtroque ex Constitutione Execrabilis. Sed optionem habebat dimittendi vnum; & retinendi alterum ex hoc cap. & c. Præterea; infra eod. vt hic per Abb. nu. 3. Alioquin si hæc iura fuissent funditus sublata per subsequentia, frustratorium fuisset illa inserere in hac compilatione contra ea, quæ dicuntur supra in proœmio. Quamobrem huic iuri antiquo standum erat, nisi in quantum ab eo reperiretur recessum per iura posteriora, l. Præcipimus, in fin. C. de appellat. glos. in c. Constitutionem, in vet. Prorogamus, de Regular. lib. 6. Expedit enim iura

8 iuribus concordare, cap. Cum expediat, de elect. eod. lib. Sed postea superuenit quintum tempus Concilij Tridentini, quod in c. 4. sess. 7. ampliauit pœnam, c. De multa, ad obtinentes plura beneficia ex quouis capite incompatibilia, & in c. 17. sess. 24. voluit incompatibilia esse duo beneficia simplicia, quando primum est sufficiens ad honestam Clerici sustentationem, vel quando vtrumq; personalem residentiam requirit. Quapropter hodie non habet amplius locum optio, de qua in hoc cap. Quia aut beneficia sunt compatibilia, puta, quia primum est insufficiens, & optio non intrat, quia ex Concilio potest retineri vtrumque. Aut sunt incompatibilia vel ratione sufficientiæ, vel ratione residentiæ, vel aliàs quomodocunque, & similiter non intrat optio, sed per assecutionem pacificam secundi vacat primum ipso iure, & per retentionem cum primo, vacat vtrumque ex d. c. 4. Et ita c. De multa, & Constitutio Execrabilis hodie locum habent in omnibus beneficijs qualitercumque incompatibilibus, prout hæc omnia plenius explicaui in d. c. De multa, à n. 3. & plenius in c. Cum iamdudũ, præsertim in 3. q. inf. eod.

9 2. QVAERO, Quid si Episcopus vno, & eodem momento, ac verbo conferat alicui duas dignitates, vel duas Ecclesias Parochiales, nec constare possit cuius possessionẽ prius sit nactus, an altera ipsarum, vel vtraque dicatur vacare; an verò sit locus optioni, de qua in hoc cap. & in c. Præterea, infra eod.

Hostiensis format hanc quæstionem in c. Quia nonnulli, num. 6. supra de Cler. non resid. Et primò dicit, responderi posse, non deficit ius, sed probatio, vt l. Duo sunt, ff. de testament. tutel. deinde dicit se non teneri respondere, quia quæstio excogitata, & ficta nec legislatores inspiciunt, quod rarò fit, vt in Auth. Vt sine prohib. matr. fil. tutel. ger. coll. 8. arg. l. Nam ad ea, ff. de leg. & c. Erit autẽ lex, 4. dist. Tertio concludit vacare vtrumque; nam de rigore iuris non tenuit collatio, cum nec duas vxores quis simul possit habere, c. Gaudemus, §. Quia verò, de diuort. Postea tamen subdit quod aliqui contrarium iudicarent, & huic Clerico optionem darent vt intra sex menses vnã dimitteret, & alteram retineret, vt sic res magis valeat, quàm pereat, c. Abbate, §. Contra quod, infra de verbor. significat. Tandem remittit adnotata in c. Dudum, il 2. de elect. & in c. Omnis, de pœnit. & remiss. Dixit Guliel. in Speculo in tit. 2. §. Videndum, vers. Sed quare, hanc glossam fuisse factam ab Hostien. ad instantiam suam. Et hæc dicta recitat simpliciter, nihil addens, vel detrahens Io. Andr. in d. c. Quia nonnulli de Cler. non resident. num. 9 & Anchar. eod. num. Primum dictum Io. de Lignano dicit esse verius, sed secundum æquius, Cardinalis verò ibid. in 12. q. n. 17. dat Clerico optionem; quia hic non est incompatibilitas in collatione, sed in consecutione: ergo antequam possessionem adipiscatur poterit eligere quam maluerit. Hæc ratio est in se vera, sed non soluit quæstionem propositam de illo, qui repetitur in possessione vtriusque beneficij: & non constat cuius possessionem prius sit nactus. Verius videtur huic Clerico competere optionem alterum retinendi, & alterum dimittendi; quia hic casus non potest dici prouisus per c. Quia nonnulli, nec per Decretalem, De multa, nec per Extrauag. Execrabilis, cum hæc iura loquantur in eo casu, in quo Clericus primo obtinuit vnam dignitatem; vel vnam Parochialem, & postea pacificè assecutus est secundam: hic autem quando eodem instanti assecutus est vtramque. Ergo huiusmodi casus tanquam omissus, remansit in dispositione iuris antiqui, & communis, quod dat optionem, vt in hoc cap. & in d. c. Præterea, infra eod. & hoc tenet Butr. in d. c. Quia nonnulli, num. 5. Imol.

10 num. 12. vers. Tangit etiam, & Alex. de Neuo in vlt. quæst. num. 22. Hoc autem puto verum est, post Concilium Tridentinum; quia dum, in cap. 4. sess. 7. extendit pœnam Decretalis, De multa, infra eod. ad omnia beneficia incompatibilia: hoc intelligi debet terminis ijsdem terminis, idest cùm quis primò obtinuit vnum beneficium, deinde adeptus est possessionem secundi, & vtrumq; simul retinere perrexit, quod non contingit quando eod. instanti assequutus est primum, & secundum, & vult alterum dimittere, & alterum retinere, & sic habes casum, in quo optio non est sublata [illegible]

De Prabendis.

Cap. Significatum.

S V M M A R I V M.

1 PRelatus, & Capitulum possint prabenda vacanti honestum onus imponere, ad quod prabendarius teneatur.

2 Contrarium.

3 *Beneficio nouum onus celebrationis Missarum ab Episcopo imponi non potest.*

Etiam ex coniecturis verisimilibus, num. 5.

4 *Beneficia simplicia obtinentes non tenentur deseruire per se, nec per substitutum.*

6 *Vicarius Apostolicus, cui facultas in litteris Apostolicis tributa non fuit, non potest beneficium onerare nouo onere celebrationis Missarum.*

7 *Sacerdos potest locare operas suas spirituales absque vitio simonia, n. 39.*

8 *Sacerdos non potest obligari pacto, vel statuto ad celebrandum quotidie, aut semper de vno Sancto.*

9 *Beneficij institutio, qua quis adstringitur ad celebrandum quotidie per seipsum, est illicita.*

10 *Secus si institutione cautũ sit vt celebret per seipsũ.*

11 *Dictiones* assiduè, semper, indesinenter, *& consimiles non sunt amarè intelligenda, sed ciuiliter, & cum aliquo temperamento.*

12 *Pralatus inferior cum* Capitulo *an possit statuere, vt prabendatus non possit prabenda sua renunciare, nisi de ipsorum consensu.*

13 *Papa in confirmatione potest immutare, alterare, & interpretari voluntatem statuentium, testantium, & paciscentium, & n. 25.*

14 *Missarum onera an, & quando per Sedem Apostolicam reduci possint, aut debeant, & n. seq. vsque ad num. 37.*

Quid si sint imposita ex pijs defunctorum relictis, num. 16.

Et quid si ex largitionibus inter viuos, n. 17. & seq. vsque ad n. 29.

15 *Missarum onera ante Concilium Tridentinum imposita, aut in beneficij fundatione Episcopi, & Generales Ordinum reducere non possunt in vim cap. 4. sess. 25.*

Etiamsi legatum sit adeò tenue, vt non sit qui velit onus illi iniunctum subire, ibid. vers. Quinimò.

18 *Laici, qui non sunt de temporali iurisdictione Ecclesia, non tenentur potestati Ecclesia obedire in non concernentibus animam.*

19 *Papa in actiones Laicorum potestatem non habet, nisi prout diriguntur ad beatè viuendum.*

20 *Pecunia pro Missis celebrandis collata, an sit restituenda si illarum numerus reducatur.*

21 *Princeps non tam amplam habet potestatem in dispositionibus inter viuos, atque in vltima voluntate.*

22 *Papa potest immutare pias dispositiones tam mortuorum, quam viuentium, & n. seq.*

Intellectus Clem. Quia contingit, *de relig. domib. ibidem.*

23 *Res, qua donantur Ecclesia cum onere celebrationis Missarum, desinunt esse laicales.*

24 *Ecclesia Romana est caput vniuersalis Ecclesia, & ideò eius est ad singula membra alimenta transfundere.*

26 *Pacta si respiciant tantum religionem, immutari possunt per Papam, etiamsi sint licita; secus si respiciant commodum temporale.*

27 *Pactum inferioris non potest praiudicare superiori.*

28 *Papa authoritas in pactis respicientibus religionem, & iuramentis semper intelligitur excepta.*

29 *Missarum onera futura an per Papam reduci possint, & n. seq.*

30 *Ecclesia recipiens rem oblatam cum onere celebrationis Missarum facto ipso naturaliter obligatur ad oneris implementum.*

31 *Pactum quantumcunque simplex potest appellari fides.*

32 *Pactum nudum quamuis non pariat actionem, parit tamen exceptionem, & recedens à pacto peccat mortaliter.*

33 *Inter pactum nudum, & vestitum nec Deus, nec bona conscientia distinguit.*

34 *Missarum onera si Ecclesia non adimpleat, res oblatas non facit suas, & ad restitutionem tenetur.*

35 *Datum ob causam repeti potest, causa non sequuta.*

36 *Legibus humanis non subsunt qua ratione naturali nituntur.*

37 *Leonis X. indultum fratribus Minoribus concessum super futuris eleemosynis Missarum dicitur subreptitiè obtentum.*

38 *Sacerdos, qui tenetur ad solam Missa celebrationem, non autem ad illius applicationem, an possit pro applicatione eleemosynam accipere.*

39 *Simoniacum an, & quando sit pro celebratione Missa pecuniam accipere.*

Ioannis Vvicleffi error asserentis omnes esse simoniacos, qui se obligant ad orandum pro subuenientibus, damnatur in Concilio Constantiensi.

41 *Sacerdos potest accipere eleemosynam pro Missa, etiamsi aliunde habeat sustentationem.*

42 *Intellectus c. Clerici, 1 q. 2.*

43 *Sustentationis duplex titulus haberi non potest, nisi pro rebus diuersis.*

44 *Eleemosynam dantes pro Missa communiter intendunt, vt sacrificium sibi applicetur.*

1 SIGNIFICATVM. Possunt Prælatus, & Capitulum præbendæ vacanti honestũ onus imponere, ad quod præbendarius teneatur. Sic summant Abb. Antiq. Io. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur ordinatio tria cõtinens. In secunda confirmatio cum limitatione, ibi, *Quam siquidem*.

Nota primò ibi, *communi voluntate dedistis*, iuncta suprascriptione, Prælatum etiam inferiorem cum Capituli consensu posse præbendæ vacanti ad suam collationem pertinenti per viam statuti, vel pacti aliquod spirituale onus perpetuum imponere, dummodò illud sit honestum, prout hic notant Butr. & Cardin. ambo in 5. notab. & Imol. num. 4. & colligitur hic intellectus ex glos. 1. ad cuius mẽtem Doctores cõmuniter summant textum, vt su-
2 pra proximè dictum est. Verè tamen præsens littera hoc non probat; quin potius innuit oppositũ. Nam Papa hic non decidit ordinationem Præpositi, & Capituli esse validam; sed illam confirmat cum modificatione, vt patet ibi, *institutionem eatenus confirmamus*. Ergo pactum, & onus iniunctum non substitisset, nisi accessisset robur confirmationis Apostolicæ, propterea enim fuit petita; arg. c. Cum pridem, supra de Pactis, c. 1. & 2. de

consit. vtil. vel inutil. & obseruant hic Io. Andr. n. 1.
in fine, Butr. num. 6. Cardin. & Abb. ambo in 1. no-
tab. Vel certè secundum Hostien. in princip. onus
fuit annexum huic præbendæ in limine erectionis,
arg. l. In traditionibus, ff. de pact. c. Cum venera-
bili, infra de censib. & c. Verum de condit. appos.
Sed præbendæ iam erectæ authoritate ordinaria,
nouum onus annecti non potest; quia obstat cap.
Cum dilectus supra de consuetud. Concilium La-
teranense in c. Prohibemus, infra de censib. & Cō-
cilium Tridentinum cap. 5. sess. 25. de reform. Vn-
3 de S. Congregatio eiusdem Concilij interpres sæ-
pius declarauit Episcopum non posse nouum bene-
ficijs onus imponere, sed tantum curare debere
vt quę illis ex fundatione, vel consuetudine incū-
bunt, exactè adimpleantur, & in specie; alias cē-
suit nouum onus Missę in hebdomada non potuisse
Episcopum imponere beneficio habenti onus an-
niuersarij tantum. Non igitur potuit iste Præpo-
situs cum Capitulo annectere præbendæ vacanti
nouum onus celebrationis Missarum, vel persona-
lis residentiæ, vt habet communis lectura; & ideò
fuit necessaria confirmatio Apostolica. Hinc cum
4 beatæ mem. Cardinalis Borromęus vellęt cogere
obtinentes simplicia beneficia in Parochialibus,
vt per se, vel substitutos deseruirent, cùm cap. 3.
sess. 21. præsupponat omnia beneficia destinata es-
se ad cultum diuinum, & ecclesiastica munia ob-
eunda iuxta c. fin. de rescript. lib. 6. S. Congregatio
ab eo consulta respondit non esse cogendos ad
aliud, quam ad dicendas horas Canonicas, nec te-
neri, si beneficia simplicia sint, deseruire per se,
nec per substitutum, exemplo Canonici, qui cum
non teneatur residere causa studij, non tenetur
etiam ab substitutum. Abb. in c. Licet de præben.
5 Rursus cum Episcopus Asculanus imposuisset
onus paucę eleemosynæ cuidam Prioratui, quod
est beneficium simplex, pro Missis bis in hebdo-
mada celebrandis in Cathedrali Ecclesia; Idque
quia licet dictus Prioratus actu Ecclesiam non ha-
beret, cum tamen haberet reditus, & adessent
vestigia veteris Ecclesiæ, non erat verisimile illam
sine onere missarum celebrandarū erectam fuisse:
S. Congregatio consulta an id potuisset Episcopus,
respondit nullum onus nouum imponendum ex
6 coniecturis verisimilibus. Sed nec visitatorem
Apostolicum, cui facultas attributa non fuerit in
litteris Apostolicis, censuit potuisse onerare bene-
ficium simplex nouo onere celebrationis Missarū.
7 Secundò nota ibi, ***Ita quod missam de S. Maria***,
Sacerdotem posse locare operas suas spirituales
absque vitio Simoniæ, arg. c. Cum sit de Simon.
secundum Vicent. Sed hoc latius explicabitur in-
fra in glos. 1. num. 38.
8 Tertiò nota ibi, ***debeat quotidie celebrare***. Sta-
tutum, vel pactum quo Sacerdos obligatur ad ce-
lebrandum vnam Missam quotidie, & de vno
sancto, non adeò strictè esse intelligendum, vt sin-
gulis diebus absque vlla intermissione, vel semper
de illo sancto celebrare teneatur; sed hanc inter-
pretationem admittere, vt illam celebret quanto
frequentius poterit salua honestate, & deuotione,
prout eiusmodi ordinationem, & pactum hic tem-
perat, & moderatur Pontifex in vers. ***Quam siqui-
dem institutionem***, & notant, Abb. & Dec. ambo
in 3. notab. & pleniùs idem Abb. in cons. 99. videtur
in 1. dub. lib. 2. & dixit *salua honestate*, fortè pro-
pter pollutionem nocturnā, vt in c. 1. in fin. ibi, *pro-
pter talem pollutionem à sacro mysterio ea die absti-
nere oportet* 6. dist. Vel fortè, quia non decet eum
celebrare cum vilibus indumentis, vel in Calice
æreo, secundum Innocent. in ver. Honestate, &
idem de similibus impedimentis, quæ poterunt
contingere, vt per Hostien. n. 9 & Abb. n. 4.
9 Declara notabiliter conclusionem proximè fir-
matam, vt procedat in eo tantum casu, in quo
specialiter cautum est vt Presbyter celebret vnam
Missam quotidie per seipsum, prout hic cautum
fuerat, vt patet ex littera ibi, ***vel cuiquam præben-
da illius anniuersarium delegare***, & notat glos. an-
tepenult. Hostien. n. 5. in ver. Vel cuiquam. Card.
in 4 opposit. & Dec. in 4. notab. Huiusmodi enim
institutio est illicita, secundum Abbat. in 3. notab.
quia multoties præberet materiam peccandi, cum
facile non contingat Sacerdotem quotidie deuo-
tum existere ad celebrationem; nam satis est felix
qui potest dignè vnā Missam quotidie celebrare.
Vnde Augustinus talem celebrantem nec laudat,
nec vituperat in c. Sufficit de consecr. dist. 1. ac pro-
inde talis institutio eam recipit interpretationem,
vt non obliget ad celebrandum, nisi quanto fre-
quentius poterit salua honestate, & deuotione, vt
10 dictum est. Secus verò si simpliciter statutum aut
conuentum sit vt Sacerdos celebret quotidiè vnā
Missam, nec sit adiectum vt celebret per seipsum,
quia tunc oneri celebrationis Missarum potest per
alium satisfacere, vt tenet Lapus in suis allegatio-
nibus, videlicet allegat. 34. alias 36. Verum abs-
que dispensatione alleg. 116. Philippus n. 3. vers. In
contrarium arguitur, & vers. Et licet prædicta, &
alleg. 117. factum super quo, num. 2. quem sæpius
& Rota. & S Congregatio Concilij sequuta est, vt
scripsi latissimè in cap. 1 supra de ætat. & qualit. à
num. 60. vsque ad num. 89. & præsertim num. 62.
& consequenter cum onus non sit personale, nihil
impedit quominus missa celebrari debeat quoti-
die absque vlla intermissione. Cessat enim ratio
honestatis, & deuotionis celebrantis hic consi-
derata, cum onus adimpleri possit per substitutum
arg. c. Etsi Christus de iureiur. cum simil. & ita
virtualiter hunc textum declarat, Abb. in d. cons.
99. in 1. dub. num. 4. vers. Et ex his patet responsio
lib. 2.
11 Quartò nota, ibi, ***Assiduè debeat obsequium suum
impendere***, hoc verbum *assiduè*, non esse amarè
intelligendum, & absque vllo temporis interual-
lo, sed ciuiliter, & cum aliquo temperamento, &
moderamine, vt hic patet in vers. Quam siquidem
institutionem, concordat, cap. 1. supra de offic. Ar-
chipresb. ibi, ***& assiduè in Ecclesia stare***, idest ho-
ris congruis, vt ibi per Hostien. num. 3. in ver. Assi-
duè, & c. Sacrosancta 12. dist. ibi, ***assidua effun-
datur oratio***. Idem dicitur de verbo ***continuè***, vt
in c. fin. de frigid. & malefic. & de verbo, ***indesinen-
ter***, vt in c. Si quis vult. & ibi glos. vlt. 36 dist. & ita
etiam intelligitur illud, ***semper orandum est***, vt c. Si
laicus 31. distinct. nec non illud, ***nunquam exci-
dat psalterium de manibus tuis***. c. Numquam de
consecr. dist. 5. idest horis constitutis, vt ibi in
glos. 1. facit textus in l. quod dicimus, ff. de solut.
Quod nota pro dictis testium deponentium Ec-
clesiam semper percepisse decimas ex tali loco, nā
intelligendum est, *semper*, idest, tempore compe-
tenti, quia de bladis in hyeme decimæ non per-
cipiuntur, sed in æstate, secundùm Abb. Antiq.
hic num. 1. in ver. assiduè.

Quin-

12 Quintò, nota argumentum quod Præpositus, & Capitulum possunt statuere vt liceat præbendato de communi consensu præbendæ suæ renunciare. Nam illa verba, *nonnisi communi tam Præpositi, quam Capituli consensu possit dimittere*, à contrario sensu videntur innuere, vt de communi consensu hoc possit. Sed quia obstat cap Admonet de renunciat. tu distingue ex mente Doctorum. Aut statuitur ab illis vt præbendatus possit renunciare cum solo consensu Præpositi, & Capituli; & non valet statutum, quia est contra ius commune, & in præiudicium Episcopi, in cuius manibus debet fieri dimissio, vt in d.c. Admonet. Nec obstat iste textus, quia statutum non valuit, nisi vigore confirmationis Apostolicæ, & ideo confirmatio fuit petita. Simile in c. Cum accessissent, supra de constit. secundum Hostien. hic num. 5. vers. Vel potest responderi, Io. Andr. num. 1. in fine. Butr. n. 6. & Cardin. num 3. in 2. opposit. In veteri codice Barcinonen. legitur, *authoritate Episcopi communi consensu*, vt refert Anton. Augustin. in notis ad primam collectionem Decretal. lib 3. tit. 5. cap. 13. Aut statuitur vt præter consensum Episcopi in renunciatione requiratur etiã consensus Præpositi, & & Capituli; valet statutum etiam sine confirmatione Apostolica, quia non est contra, sed præter ius commune, nec derogat iuri Episcopi, vt per Butr. vbi supra.

13 Vltimò nota ibi, *catenus confirmamus*. Papam in confirmatione posse immutare, alterare, & interpretari voluntatem statuentium, testantium, & paciscentium, prout hic notant Innocent. post princ. in ver. assiduè. Hostien num. 7. Abbas Antiq num. 1. in ver. Eatenus Io. Andr. num. 3. Butr. num. 8. Card in 5. opposit. Anchar. in 6. notabil. Abb. n. 5. vers. Et ex prædictis. Sed qualiter hoc sit intelligendum, plenè explicabitur in quæstione sequenti à num. 25.

14 QVAERO, an, & quando onera Missarum celebrandarum, quæ in aliquibus Ecclesijs ex varijs defunctorum relictis, vel ex largitionibus fidelium imposita sunt, Sedes Apostolica moderari, & ad pauciorum numerum reducere possit aut debeat.

15 Hæc quæstio proponitur de Sede Apostolica; quia de iure communi Episcopi hanc potestatem non habent, vt scripsi plenè in c. Ex parte à n. 20. supra de constit. & quod spectat ad Concilium Tridentinum, Sacr. Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij interpretum olim consulta an facultas tributa Episcopo in Diœcesana Synodo, & Generalibus ordinum in Capitulis generalibus per decretum Concilij cap. 4. sess. 25. sit intelligenda de præteritis oneribus ab antiquovsque ad Concilium, & primam Congregationem Episcopalem, seu generalem Capitulorum Ordinum, aut etiam de oneribus in futurum imponendis quoties opus fuerit: Respondit d cap. 4. esse intelligendum de onere Missarum imposito ante Concilium. Itẽ censuit decretum d. c. 4. non procedere in obligationibus Missarum, quæ impositæ sunt Capellis erectis in titulum, siue ex prima institutione testatorum, siue ex alia quacumqua. Et propterea in decretis de celebrat. Missar. à S.D.N. Vrb. VIII. confirmatis, §. 1. eadem Sacr. Congregatio districtè prohibet, atque interdicit ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducãt onera vlla Missarũ celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis: Sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, vt in Bullar. tom. 4. pag. 315. Quinimo etsi legatum sit ita tenue vt non sit qui velit onus illi iniunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessarijs: nihilominus S. Congregatio censuit pro reductione oneris, vt supra impositi ab ijs, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam, quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis in Domino è re esse iudicauerit, eodem tom. 4. pag. 317.

Pro solutione quæstionis est animaduertendum duplex esse genus harum largitionum: nam aliquæ semel offeruntur, vt cum dantur centum aurei, vt ex eorum annuo reditu Missę quinquaginta quotannis celebrentur. Aliquæ verò dietim dantur, & appellantur manuales, vt cum offeruntur duo iulij pro duabus missis. Prętcrea ex oblationibus primi generis, quę semel fiunt, aut quærimus de iam factis, aut de faciendis. Rursus iam factæ aut proueniunt à defunctis, aut ab his, qui adhuc viuunt. Singulas igitur considerando.

16 Dubitatur primò, an Summus Pontifex possit prædictas reductiones, seu moderationes facere pro similibus largitionibus factis ab ijs, qui iam mortuisunt, & cum hæ ad pias iam defunctorum voluntates reducantur, non videtur ambigendum quin id Pontifici ex causa liceat, vt satis patet ex d c. 4. sess. 25. & de hoc disputare dicit esse sacrilegium Gemin. cons. 63. Dubia suprascripta in princ.

17 Dubitatur secundò, quid de illis largitionibus, quarum largitores adhuc viuunt, & tunc cum versemur quidem in materia pia, sed extra defunctorum voluntates, aliquibus non videtur ità clarum Pontificem posse largitoribus non consentientibus
18 dictas obligationes moderari. Nam prima fronte cum laici, qui non sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ non teneantur potestati Ecclesiasticæ in non concernentibus animam obedire, c. Nouit. de iudic. Innocen. in c. Inquisitioni prope finem, vers Item si præcipiat laico, de sentent. excomm. Abb. in sua q. 1. incip. Episcopus, col. 2. circa med. Felin. in c. Accepimus, num. 2. de fide
19 instrum. Nec Papa super actiones laicorum habeat potestatem nisi prout diriguntur ad beatè viuendum, c. Per venerabilem, & ibi glos. in ver. Habeat potestatem. Qui filij sint legitim. Victor. de potestate Ecclesiastica in illa quæstione Vtrum potestas spiritualis sit supra temporalem, per totum, nec sit peccatum laico si nolit bona sua Ecclesiæ aliter dare, quam super prædictis sibi benè visis conditionibus, l. In traditionibus, ff. de pact. fortè non videtur subesse fundamentum quo Pontifex id in inuitos possit, contra reg. c. Id quod nostrum, de reg. iur. lib. 6. & in l. In re mandata
20 C. Mand. c. Super his, de Sepultur. Posset quidem Papa mandare, vt hæ oblationes cum hoc onere non reciperentur, seu etiam vt adiecta onera minuerentur: sed tamen res ob id receptæ, nisi rationabilis causa excusaret, fortè restituẽdæ essent, arg. eius, quod idem Concilium disposuit in dissolutione iurispatronatus sess. 25. c. 9. in fine ibi, *restituto patronis eo, quod ab eis idcircò datum est*, & hic notat Butr. num. 22. vers. Etsi non adimplea-

N 2 tur

tur, & tenendo hanc opinionem non obstat hæc Decretalis, vbi Papa modificauit illam erectionem præbendæ cum certis oneribus adiunctis. Quoniam hic solum moderatus est, quoad qualitates non laudabiles. Præterea hic nihil minuit, sed solum declarauit illud verbum, *perpetuò*, quomodo intelligatur, & continua etiam residentia quomodo esset intelligenda: sed non inde sequitur, vt eidem similis competat authoritas in recipientibus
21 temporalia, vt ibi not. Abb. num. 5. Similiter non obstat Concilium d. c. 4. sess. 25. quia Princeps habet quidem potestatem immutandi voluntates defunctorum, præsertim iusta ex causa, l. 1. & l. Legatam, ff. de administr. ter. ad Ciuit. pertinen. & quoad pia idem potest Papa, c. Quia contingit, de relig. domib. in Clemen. Sed inde non videtur inferri ad dispositiones inter viuos, in quibus Princeps non tam amplam habet facultatem, Bart. in l. Seruientes, in fin. ff. de seruitut.

22 Cæterum his non obstantibus contraria opinio est verior, pro qua primo adducitur textus in dicta Clem. Quia contingit, de relig. domib. vbi præcipitur vt impleantur onera hospitalibus incumbentia ex erogationibus, & largitionibus fideliū, nec distinguitur an huiusmodi largitiones factæ fuerint per dispositionem inter viuos, an in vltima voluntate, & glos. in ver. Largitione, exponit verbum illud, *in vita, & morte*, & tamen textus dum disponit, vt ea quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad aliū conuerti, expresse interserit præseruationem illam, salua Sedis Apostolicæ authoritate. Ergo ex eo textu constat apertè Sedem Apostolicam habere potestatem immutandi vsum piarum largitionum, & sic moderandi onera Ecclesijs, vel pijs locis incumbentia, etiam ex largitionibus viuentium, & propterea glos. ibi in ver. Sedis Apostolicæ. Nota, inquit, per hanc litteram solum Papam alterare posse vsum illorum, quæ per fideles donata sunt, vel relicta, c. Quod translationem, de offic. Leg. Pondera illud verbum gloss, *donata sunt*, quod propriè importat donationem inter viuos, l. 1. ff. de donat. & eodem verbo vtitur ibi
23 Abb. num. 3. vers. Solus Papa. Ratio est, quia res, quæ à laicis donantur Ecclesijs, vel locis pijs adiecto onere celebrationis Missarum, desinunt esse laicales, & transeunt in dominium, & proprietatem Ecclesiæ, c. Conquestus, & ibi gl. fin. de foro competen. Ancbar. hic num. 5. vers. Saluando tamen dicta Doctorum, & Ecclesiæ collatum dicitur consecratum Deo, & Sanctis eius, c. Iniustum, de rer. permutat. ac proinde subsunt omnimodæ
24 dispositioni Summi Pontificis, qui vt in proposito dicit Laudun. in d. Clem. Quia contingit, & post eum Card. ibi num. 4. est gubernator in solidum vniuersalis Ecclesiæ, cuius caput est Ecclesia Romana; & ideò eius est tanquam capitis ad membra singula alimenta transfundere, c. Cuncta, & c. Per principalem, 8. q. 3. Clem. Frequens, §. Præ-
25 terea, de excess. Prælator. Deinde pro hac sententia est textus apertus hic non cauillando litteram. Nam Papa immutauit pactum, vt conditionem illam in tribus secundum Innoc. post princ. in verb Assiduè, Abb. Antiq. n. 5. in ver. Eatenus, Host. n. 7. Io. Andr. n. 3. Butr. n. 8. Cardin. in 5. opposit. Anchar. in 6. not. & in 3. oppos. & Abb. n. 5. Quia vbi erat conuentum de celebrando Missam de S. Maria, & quotidie immutatur, primò vt Sacerdos non arctetur ad celebrandum quotidie, sed secundum qualitatem suæ deuotionis. Secundò, vt non arctetur semper ad dicendam Missam de Sancta Maria, sed possit solemniter alias celebrare secundum deuotionem, & honestatem. Tertiò, quod conuentum fuit vt non possit præbendatus dimittere Ecclesiam, & transire ad aliam; modificatur vt non habeat locum, subsistente legitima causa, & in hoc secundum Hostien. confirmatio Apostolica limitat, seu immutat pactum. Ex quibus patet in hac Decretali propriè agi de immutatione, seu modificatione conuentionis inter viuos, non autem de interpretatione, nisi quatenus interpretatio sumitur pro correctione, seu modificatione, iuxta text. in l. 1. §. Qui operas, iuncta glos. in ver. Interpretatione, ff. ad Tertull. Abb. in c. Super quæstionum, n. 8. de offic. deleg.
26 Paul de Castro cons 340. Præmissis allegationibus in princ. lib. 1. Et quamuis Innocentius, vbi suprà, dicat se non credere quod si aliquid esset in pactis à Iure tolerabile, liceret illud à confirmatore commutari: immediatè tamē subiicit aliam opinionem, quod si pacta respiciant tantum religionem, sicut est cantare missam de S. Maria, liceat Superioribus ea immutare, etiamsi sint licita; secus, si respicerent temporale commodum, & hæc secunda opinio placet ibi Hostien. cum quo transit Io. Andr & reliqui suprà citati. Vnde Anton. de Butr. n. 9 Oppono, inquit, Partes conuenerunt, & tamen Papa pacta istarum partium aliter moderatur, quod facere non debuit, quia contractus legem accipiunt ex conuentione, vt l. 1. §. Si conueniat, ff. depos. & ex eis oritur obligatio naturalis, ff. de pact. l. 1. Solutio. Aut pacta respiciunt religionem, & tunc possunt immutari per Papam vt hic, etiamsi sint licita. Aut respiciunt temporale commodum, & non est licitum Papæ ipsa commutare, postquam inita sunt authorizanta Iudice ecclesiastico, & in hoc secundo casu n. 12. dicit habere locum regulam l. In re mandata, C. Mandati, non autem in spiritualibus. Quod etiam dixit Cardin. in dicta Clem. quia cō-
27 tingit, in 2. oppos. n 9. de relig. domib. Ratio est secundum Ioan. Andr. & Butr. locis citatis, quia pactum inferioris non potest præiudicare suo superiori, nec inferior superioris sui ius reuocare
28 potest c. Cum accessissent de Constit. & in huiusmodi pactis, sicut & in iuramento semper intelligitur excepta authoritas Papæ, c. Venientes, & ibi glos. in ver. Superioris, de Iureiur. glos. in c. Constitutus, in ver. Iuramento, & ibi etiam Felin. n. 9. de rescript. gl. secunda in c. Ex parte, de Cler. non resid. Feder. de Sen. cons. 191. n. 4. Bald. cons. 19. n. 2. in fine lib. 1. & per hæc patet etiam responsio ad obiecta.
29 Dubitatur tertiò. numquid reduci possint onera futura Missarum celebrandarum, & non video qua ratione id fieri possit absque eo quod Christi fideles fraudentur, seu rebus suis spolientur cum mendacio, ac violatione fidei, & obligationis na-
30 turalis. Nam statim atque Ecclesia recipit rem sibi cum tali onere oblatam, facto ipso, quo magis quā verbis loquimur, l. si tamen, §. 1. ff. de ædil. edict. c. Dilecti, il 2. de appellat. promittit dicta onera adimplere; vnde obligatio naturalis deducitur, l. 1. ff. de pact. quæ super omnia seruanda est, vt ibi, & l. Iuris gentium, §. Ait Prætor, ff. eod. c. 1. eod. tit. c. Puellæ, 20. q. 1. c. Innocens, 22. q. 4. & c.

31 & c. Eleutherius, 18. q. 2. Omne enim pactum
quantumcumque simplex potest appellari fides.
32 c. 1. de Sponf. duor. & quamuis nuda pactio obli-
gationem non pariat, parit tamen exceptionem,
quia recedens à pacto morealiter peccat, vt dicit
33 glof. 1. in d. c. 1. de pact. Nam inter pactum nu-
dum, & vestitum nec Deus, nec bona conscientia
distinguit, vt ibi ait Bald. n. 5. subdens de Iure Ca-
nonico omne pactum æquum cuiuscumque sit ge-
neris, & formæ appellari vestitum vestiméto Ca-
nonis, seu vestimento roboris Canonicæ Sanctio-
34 nis. Accedit quod si Ecclesia accipit oblata hac in-
tentione vt onera adimpleat, vtique aliàs nec rem
sub hoc onere oblatam facere videtur suam, ad
exempium eorum qui beneficia Ecclesiastica ob-
tinent, & diuenum officium non recitant, secun-
dum opinionem Calder. in c. 1. de celebr. Missarũ.
Quomodo ergo potest eamdem retinere? arg.
35 c. Si res aliena 14. q. 6. Item vbicunque aliquid
datur ob causã, illa non sequuta, potest repeti, l. 1.
& quasi per tot. ff. de condict. caus. dat. l. In sum-
ma, §. Quod ob rem, ff. de condit. indeb. & l. 1. ff.
36 de condict. ob turp. cau. Quæ omnia nituntur na-
turali ratione; & ideò humanis legibus non vidẽ-
tur subesse, Clem. Pastoralis, cum ibi notat, de re
iudic. §. Sed naturalia, Instit. de Iur. natur.
37 Neque obstat quod Leo X. informatus quod
in quibusdam regionibus pro celebratione vnius
Missæ certa pecuniæ quantitas dari consueuit in
eleemosynam fratribus Minoribus adeò tenuis,
vt dicti fratres tot Missas. quot sunt largientes pro
singulis celebrare non valeant, declarauerit, & cõ-
cesserit prædictis fratribus vt celebrando vnam
Missam dumtaxat; si eleemosyna æquiualens vni
Iulio, ideft decimæ parti ducati non elargiretur,
commemorationem in genere faciendo, in hoc
conscientiarum puritati prædictorũ fratrum satis-
factum esset. Etenim, vt inquit Collector priui-
leg. Mendican. in ver. Missa 3. num. 14. [Cauen-
dum est omninò ne quis vtatur huiusmodi conces-
sione, quia reuera nullius est valoris, prout multi
celebres Theologi, & Iurisperiti super hoc con-
sulti responderẽt, & constat eam fuisse subreptitiè
obtentam. Vnde frater Ioannes Clapion dum in-
stitutus esset Procurator Curiæ Romanæ, promi-
sit procurare reuocationem, seu potius declara-
tionem nullitatis huius concessionis, & credendũ
est obtinuisse, licèt ad manus nostras non perueue-
rit.] Hæc ille, quem totidem verbis refert Ro-
driq. de Regular. tomo primo q. 43. art. 17. vbi e-
tiam allegat Medin. additque eam concessionem
per contrarium vsum fuisse abolitam. Nouissimè
in præalleg. de celebr. Missar. in §. Id verò, reuo-
cantur priuilegia, & induita omnia quibusuis per-
sonis, Ecclesijs, ac locis pijs tam sæcularibus, quam
regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregatio-
nis, & Instituti quamcumque ob causam conces-
sa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel
Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus col-
lectis, seu orationibus plurium Missarum oneri-
bus in futurum suscipiendis satisfiat, & verba illa,
in futurum suscipiendis, sunt intelligenda de one-
ribus suscipiendis post priuilegium, vt S. Congre-
gatio declarauit, habetur declaratio in Bullar. to-
mo 4. pag. 317.
38 In glos. prima Quero, an Sacerdos, qui te-
netur ad solam Missæ celebrationem, non au-
tem ad illius applicationem, possit pro applica-
tione eleemosynam accipere.
39 Videtur respondendum posse: nam communis
Theologorum sententia est post D. Thomam in
2. 2. q. 100. art. 3. nec non Canonistarum hic post
Vincen & gloss. præalleg. Sacerdotem pro Missæ ce-
lebratione iustè posse eleemosynam accipere, non
quidem ratione rei, & tãquam pretium commen-
suratum fructui Sacramenti. quem applicat. Hoc
enim tanquam simoniacum damnatur à Concilio
Toletano 11. cap. 8. vt in c. Quidquid, 1. q. 1. sed
tanquam sustentationis stipendium, vt inquit D.
Thomas vbi supra in responsione ad secundum, &
ibi Caietan. in 1. dub. seu ratione ipsius Sacerdo-
tis, qui secundum Vincent. glos. & Anton. de Butr.
hic num. 12. potius videtur locare operas suas,
quam vendere diuina. arg. c. Relatum, 10. q. 3. c.
fin. 1. q. 2. & c. Cum sit. de Simon. de quo tamen
plenè disserit Caietan. vbi supra in 2. dub. quia re
vt sacrificium offerat, debet ali ex iustitia, & viue-
re de altari: nam, *Quis militat suis stipendijs vn-
quam? quis pascit gregem, & de lacte gregis non
manducat?* 1. ad Corinth. 9. c. Ex his, 12. quæst. 1.
& c. Cum ex officij, de præscript. *dignus est* enim
operarius mercede sua. 1. ad Timoth. 5. c. Qui-
cumque, 12. quæst. 2 & denario fraudari non de-
bent in vinea Domini operantes, c. fin. de ma-
gistr. ne qui ad onus eligitur, repelli debet à
mercede, c. Cum secundum, infr. eod. c. Chari-
tatem. 12. q. 2. ibi, iustum namque est, vt illi con-
sequantur stipendium, qui pro tempore suum cõ-
modare reperiuntur obsequium, & c. Ecclesiasti-
cis, ead. cau. & quæst. vbi legitur: Ecclesiasticis
vtilitatibus desudantes Ecclesiastica dignum est
remuneratione gaudere. Atque hanc sententiam
clarè approbauit Concilium Tridentinum dum in
cap. 4. sess. 25. fecit Episcopis, & Generalibus fa-
cultatem reducendi onera Missarum, quia elee-
mosynæ pro illis celebrandis sæpe erant tenues, vt
non facilè inuenirentur qui vellent huic se oneri
subijcere. Nam si pecuniæ pro Missis celebran-
dis acceptæ fuissent à Sacerdotibus per simoniam
conuentionalem, non fuisset agendum de mode-
ratione onerum, sed de illarum restitutione, c. De
hoc, De Simon. ibi, *Si qua receperint, sine dimi-
nutione restituant, cum ea sine graui suæ salutis pe-
riculo retinere non possint*. Siluest in ver. Simonia,
num. 20. quidquid sit in simonia mentali per cap.
40 Mandato, & ibi Doctores, eod. tit. Quare iure
optimo in Concilio Constantiensi sess. 8. damnan-
tur quadragintaquinq; errores Ioannis Vvicleff,
quorum vigesimusquintus talis erat, videlicet:
Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro
alijs eis in tẽporalibus subuenientibus, vt habetur
41 tomo 3. Concil. pag. 859. col. 2. Potest autem ac-
cipi huiusmodi eleemosyna etiãsi Sacerdos aliun-
de habeat sustentationem, imò etiamsi reditibus
Ecclesiasticis abundet, glos. & Doctores in c. Cle-
ricis, 1. q. 2 & docet D. Thomas quodl. 6. art. 10.
Nauarr. in Man. c. 23. num. 102. & Suar. in 3. par.
42 tom. 3. disp. 86. sect. 3. concl. 1. & 2. Vnde cum in
d. c. Clerici 1. q. 2. decernatur vt Clerici omnes, qui
Ecclesiæ fideliter vigilant, & deseruiunt, stipendia
sanctis laboribus debita secundum seruitij sui me-
ritum per ordinationem Canonum à Sacerdoti-
bus consequantur. Abb. in sua q. 4. quæ incipit,
Titius Clericus in 4. dub. sub num. 12. vsque in fin.
obseruat ponderandum esse illud verbum, *omnes*,
quod includit tam pauperes, quam diuites, aliàs

ad

ad quid dixisset omnes? Item ponderanda esse illa verba, *stipendia sanctis laboribus debita*, quæ innuunt danda esse stipendia Sacerdoribus, non propter indigentiam, sed propter labores, quos sustinent. Quæ quidem ratio verificatur tam in diuitibus, quam in pauperibus. Item ponderandũ quod dicitur *secundum seruitij sui meritum*, non autem secundum indigentiæ qualitatem.

Non obstat textus in c. Sacerdos, 1.q.2. vbi deciditur Clericos pauperes siue ex natiuitate, siue ex propria voluntate iustè viuere de bonis Ecclesiasticis, quia ad ea accipienda non eos cupiditas ducit, sed viuendi necessitas cogit, & mox notabiliter subnectitur: De talibus videtur dicere Apostolus, 1. ad Cor. 9 *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui in altario seruiunt, cum altario participant*. Ex quo textu videtur colligi vt Clerici diuites, quos non necessitas, sed cupiditas ducit, non possint viuere de altario, quamuis eidem inseruiant, cum de talibus non intelligatur Apostoli authoritas, sed de Sacerdotibus pauperibus, prout ad hoc illum textum ponderat Abb. in d. q.4. in 4. dubio sub n.12. Nam vt idem respondet, ilic textus, atq; alij, qui in contrarium afferuntur, nempe c. Clericos, c. Si quis, & c. Pastor. 1. q. 2. & c. Quoniam, 16. q. 1. c. Illi, & c. fin. 12. qu. 1. procedunt secundum statum primitiuæ Ecclesiæ, quando exiles erant reditus, & distribuebantur ex facultatibus Ecclesiæ prout cuique opus erat, iuxta c. 2. & c. Tua, ead. cau. & quæst. Quæ solutio fuit originaliter Hugonis, & Archidiaconi in d. c. Clericos, in princ. vbi etiam Præpos. & latius idem Præpos. in Summa, 44. dist. Abb. in sua quæst. 3 incip. Sempronius Clericus, Felin. in c. Postulasti, n 6. de tescr Couarr. in c. 1. num. 2 de testam. & est ex mente S. Thomæ in 4. distinct. 38. ar. 2. q. 2. ad 3. qua de re nos latissimè diximus in c. Si quis sané, supra de pecul. Cler. in quæst. An, & quando Episcopi, & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel iustitiæ reditus beneficiorum suorũ pauperibus erogare, à num. 9. vsque ad num. 17. Atque hoc supposito, sequitur, vt Sacerdos, qui habet stipendium pro sola Missæ celebratione, adhuc tamen possit accipere aliud stipendium pro illius applicatione, quia scilicet ratione applicationis sufficientem sustentationem non habet, li-
43 cet eam habeat aliunde. Et quamuis nemo possit habere duplicem titulum sustentationis, vt tradit Vasq. in 3. par. disp. 234. cap 4. hoc tamen non habet locum vbi sustentatio recipitur pro rebus diuersis, cuiusmodi sunt celebratio, & applicatio Sacrificij, Atq; ita hanc sententiam sequitur Suar. in 3. par. tomo 3. disput. 86. sect. 3.

44 Verum tutius fortè esset abstinere ab huius dubij declaratione, quia hoc rarò accidit. Nam, qui dant eleemosynam pro Missa, licet aliud non exprimant, communiter intendunt vt sacrificium sibi applicetur, idemque intendunt beneficiorum fundatores, cum hoc sit eis vtilius, arg. l. 3. ff. de testam. milit. & obseruat Scot. quodl. 20. §. De secundo, vers. Potest ergo dici, & post eum Siluest. in ver. Missa, primo, num. 11. & Abb. consil. 99. videtur primò, col. 4. in 3. dubio, vers. Præterea, lib. 2. Itaque hic casus solum ferè posset verificari vbi benefactores exprimerẽt se nolle Sacerdotem obligare nisi ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, quod fortè vix vnquam continget. Deinde abstinendum esset à declaratione, quia Sacerdotes possent illa abuti, & eludere Decretum S. Congregationis accipiendo plures eleemosynas sub prætextu quod non teneantur ad applicationem Sacrificij. Difficile tamen erit non respondere postulantibus, cum hoc dubium intrinsecè pendeat ab intellectu decretorum de celebratione Missarum, quorum quidẽ decretorũ declaratio, seu interpretatio est omnibus alijs interdicta, vt habetur in §. Porrò, in fine.

Posset fortè responderi Sacerdotem ex decretis huiusmodi non prohiberi accipere eleemosynam pro applicatione sacrificij, si expressè appareat eũ non teneri nisi ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem. Verum an prohibeatur aliunde, quam ex ipsis decretis, non pertinere ad S. Congregationem id declarare.

De Præbendis.

Cap. Ad hæc.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitates plures, vel personatus in vna, vel diuersis Ecclesijs quis habere non potest.*

2 *Dignitatum, ac personatuum pluralitas est omni rationi contraria.*

3 *Ecclesias plures obtinẽs videtur spiritualis adulter.*

4 *Beneficiorum pluralitas æquè prohibita est in vna Ecclesia, atque in diuersis.*

5 *Dignitates, & officia requirunt residentiam continuam.*

6 *Dignitas, personatus, & officium quid sint, & an inter se differant, & nn. seqq. vsque in fin.*

7 *Dignitas, personatus, & officium quandoque accipiuntur vt synonyma, & n. 9 & 12.*

8 *Quandoque vt diuersa, & n 14. & 15.*

9 *Dignitas largè comprehendit etiam personatum, vel custodiam, seu officium, aut inferius ministerium.*

10 *Dignitatis appellatione an veniant Episcopatus, & maiores dignitates, & n. 17.*

11 *Personatus quandoque includit maiora, & minora beneficia.*

12 *Inter Dignitatem, personatum, & officium iura non constituunt specificam differentiam; & nominum diuersitas introducta est ex diuersis cõsuetudinibus Ecclesiarum, & nn. seqq.*

Contrarium, num. 14.

13 *Nominum diuersitas non semper arguit diuersitatem in substantia.*

15 *Persona Ecclesiarum in Anglia dicuntur qui præsunt Ecclesijs, qui alibi dicuntur Curati.*

16 *Dignitas se habet ad personatum, & officium tanquam genus ad species.*

Contrarium, num. 18.

17 *Dignitas sumitur largè, & strictè secundum subiectam materiam, vel intentionem proferentis.*

18 *Generis positio necessariò sequitur ad positionem speciei.*

19 *Dignitatem habens dicitur etiam habere personatũ, Sed non è contra.*

20 *Dignitatis diffinitio, quæ.*

21 *Administrationis appellatione continentur omnia Ecclesiastica officia.*

22 *Dignitatis ventosæ nullus alius est effectus, quam vt inuidiam generet, & scandalum seminet inter fratres.*

Digni-

23 *Dignitas Ecclesiastica non constituitur nisi sit perpetua.*
24 *Suffraganeatus non est titulus perpetuus, nec per illius acceptationē Parochialis intelligitur vacare.*
25 *Vicariatum Episcopi acceptans, an perdat dignitatē, vel beneficium Curatum.*
26 *Vicarius Episcopi dignitatem habet ratione praeminentiae prouenientis ex iurisdictione, & Tribunali Episcopi, & n. 28.*
27 *Iudex dicitur habere dignitatem.*
29 *Vicarius tam absente, quàm praesente Episcopo praecedit Canonicos, dignitates, & Capitulum etiam in actibus indifferentibus.*
30 *Dignitas Ecclesiastica satis est vt habeat administrationem rerum temporalium ad Ecclesiam pertinentium.*
31 *Dignitas est excellentior gradus.*
32 *Dignitas qua sit maior in Ecclesia, ex quibus deprehendatur. Remissiuè.*
33 *Dignitatis praeminentia, ex quatuor causis constituitur, & nn. seqq.*
34 *Dignitas Ecclesiastica cognoscitur ex eo, quod quis habeat administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione, & nn. seqq.*
35 *Dignitas, administratio, & iurisdictio sunt annexa, & quasi inseparabilia.*
36 *Syndici, Procuratores, Sacrista, & alij Ministri, qui sine vlla iurisdictione officium aliquod habent, non dicuntur in dignitate constituti, etiamsi sint perpetui, & num. 54.*
37 *Prior Ecclesiae Collegiatae, vel Conuentualis dicitur habere dignitatem.*
38 *Abbatissa an habeat dignitatem.*
39 *Thesaurarius an sit dignitas. Remissiuè.*
40 *Camerarius Papae cum administrationem habeat cum iurisdictione, dici potest habere dignitatem.*
41 *Dignitas propriè dicitur cum in illius institutione cautum est, vt sit dignitas.*
42 *Dignitas censetur quae ex consuetudine Ecclesiae reputatur dignitas, licet de iure non sit talis.*
43 *Consuetudine introduci potest vt officium in Ecclesia, quod nullam habet praerogatiuam iurisdictionis, sit dignitas.*
44 *Dignitates non tantum administrationem habentes cum iurisdictione, sed etiam quae solum ex consuetudine Ecclesiae pro dignitatibus habentur, praeseruata sunt à Conc. Trident in c. 6. sess. 25.*
45 *Dignitatem habere non dicitur exercens ministerium spectans ad dignitatem, si in loco non reputetur dignitas.*
46 *Consuetudo potest efficere vt dignitas perdat primauam naturam, & transeat in naturam beneficij simplicis.*
47 *Dignitas an constituatur ex eo, quod vocetur aliquo nomine dignitatis in iure expressa; & n. seq.*
48 *Consuetudo, & communis reputatio non solum defert, sed etiam adimit dignitatem.*
49 *Dignitas cognoscitur quando habet nomen dignitatis, & praelationis, & praerogatiuam in Choro, & in Capitulo licet non habeat rerū administrationē, vel iurisdictionem, vt Archidiaconus Parmensis.*
50 *Personatus quid sit.*
51 *Non habet praeminentiam in gradu, sed simplicem praerogatiuam in Choro, & in Capitulo, & similibus.*
52 *Et tenet medium gradum inter Dignitatem, & Canonicos.*
53 *Officium quid sit.*
54 *Castaldi, Syndici, Procuratores, Vicedomini, & alij habentes onus officio annexum, vt Praepositi Ecclesiae Carnoten. dicuntur habere officium.*

1 AD HAEC. Plures dignitates, vel personatus in vna, vel diuersis Ecclesijs quis habere non potest. Hoc dicit secundum Io. Andr. & omnes. Et sunt duae partes, In prima ponit dictum. In secunda rationem subdit, ibi, *Cum singula*.

2 Nota primò, pluralitatem dignitatum, ac personatuum esse omni rationi contrariam, vt in littera: aduersatur enim rationi naturali iuris humani primaeui, quod exigit vt vnus vnicam tantùm habeat coniugem carnalem, c. Gaudemus, infra de diuortijs. Ergo & spirituale, c. Sicut, 21. quaest. 2.
3 Atque ita plures habēs Ecclesias videtur spiritualis adulter. c. Sicut vir, 7. quaest. 1. Similiter aduersatur rationi, iuris Canonici, ex cuius dispositione singula officia singulos ministros requirunt, vt hic, & in c. Singula 89. dist. & in c. Cum singula infra eod. lib. 6. Rursus aduersatur rationi iuris ciuilis, quo cauetur vt vnus conscribi non possit in duabus militijs, l. 1. §. In posterum, l. Qui milit nō poss lib. 12. nec in duabus Societatibus, lib. 1. §. fin. ff de colleg. illic. glos. vlt. in c. Praeterea, infra eod. nec plures habere honores, l. Libertus, § Praescriptio. ff ad municipal. nec simul esse assessor, & aduocatus, vt l. Nemo, ff de off. assessor, & plenius notatur in d. c. Singula 89. dist. Demum haec pluralitas aduersatur etiam rationi congruae locutionis: nam si Petrus habeat duos Canonicatus, cogimur dicere Petrus Canonici venit, quod est contra rationem recti sermonis, l. Plautius, ff. de aur. & argent. legat. Ita Hostien. Io. And. Cardinal. Anchar. & Abb omnes num. 1. Butr. num. 2. & Imol. n. 3. plenè. Rebuff. in prax. tit. de dispensat. ad plura beneficia à n. 2. vsque ad n. 21.

4 Secundò nota, ibi, *in vna, vel diuersis Ecclesijs*, beneficiorum pluralitatem aequè prohibitam esse in vna Ecclesia, atque in diuersis: non obstat tex. in l. antepenult. ff. de oper. libert. vbi libertus seruit duobus dominis in ead. domo. Quoniam illud procedit quoad officia diuersa, nec se inuicem impedientia, vt per Hostien. num. 1. in ver. Vnus Clericus, Butr. num 5. Cardin. num. 3. Anchar. n. 2. & Imol. num. 5. magis tamen abhorrent iura vt quis sit pluralis in vna Ecclesia, vt notat glos. vlt. in Clem. fin. de praeben dixi in c. Litteras à num. 6. infra de concession. praeben.

Tertiò nota, ibi, *dignitates, vel personatus*: Aliud esse dignitatem, aliud personatum, ponderando particulam disiunctiuam, *vel*, l. Haec verba ff. de verbor. signif. c. Inter caeteras supra de rescript. Imol. hic. num. 9. sed de hoc latius dicam infra in prima quaestione.

5 Vltimò nota ibi, *assiduitatem exigunt personarū*, dignitates, & officia Ecclesiastica requirere continuam residentiam in Ecclesijs, prout verbum *assiduitatem* exponit Io. Andr. in fin. Butr. in 2. notab. Imol. num. 2. & Abb. num. 3. Hodie hoc est expeditum in decreto Conc. Trid. sess. 25 cap. 12. circa quod vide quod scripsi in c. Licet infra eod. & in c. Quia nonnulli in secunda quaestione supra de Clericis non resident.

6 QVAERO, quid sit dignitas, quid personatus, & quid officium; & an inter haec sit differentia.

Quae-

Quæstio est difficilis, tum ob varias istorum no-
minum acceptiones, quæ passim habentur in iure;
tum ob diuersas opiniones interpretum in c. De
multa, infra eod. & in c. 1. de consuetud. lib. 6. &
7 passim alibi. Nam iura interdum accipiunt di-
gnitatem, personatum, & officium tanquam syno-
nyma, vt est tex. expressus in c. Cum accessissent,
supra de const. vbi Primiceriatus Ecclesiæ Tullen.
primò appellatur personatus, secundò dignitas,
tertiò officium, in cap. Ad aures, de rescript. vbi
Decani, Archidiaconi, Præcentores, & alij, dicit
textus, supprimunt nomen dignitatis suæ tanquam
si non habeant aliquem personatum, & in c. Du-
dum, il 2. §. Licet autem, vers. Sed cum in iure,
de elect. vbi de Archidiacono iurisdictionem ha-
bente dicitur negari non posse quin sit personatus,
ad idem c. Cum olim, de consuetud. c. Cum in
cunctis, §. Inferiora, de elect. & c. Cum ad no-
stram, de institut. Hinc Host. in Summa huius ti-
tuli, §. 2. dicit, dignitatem esse præeminentiam
in gradu, quæ alio nomine dicitur personatus, al-
8 legat d. c. Cum ad nostram. Multoties verò digni-
tas, personatus, & officium accipiuntur in iure tan-
quam diuersa, vt patet in hoc cap. in c. De multa,
infra eod. in c. In Genesi, supra de elect. & lib. 6.
c. Statutũ, de rescript. c. 1. de consuet. c. 1. §. Hoc
autem de elect c. Eum qui, de eo, qui mitt in
in possess. c. Quia sæpe, de præben. cum simil. Et
ita negari non potest quin sint diuersa, vt inquit
Io. Andr. in prædicta Decretali De multa, nu. 13.
& in d. c. Cùm accessissent, num. 7. vbi dicit falsam
esse opinionem dicentium dignitatem, persona-
tum, & officium esse synonyma: & sequuntur ibi
Butr. num 4. Imol. n. 1. & Abb. in princ. & idem
Io. Andr. in d. c. Quia sæpe, in ver. Vel officio, vbi
notat hæc tria, scilicet dignitatem, personatum,
& officium ibi poni vt diuersa, prout etiam ponũ-
tur in c. final. de præben. lib. 6. Nec dissentit In-
nocen. in d. c. De multa, num. 6. nam, vt ipse ait,
hæc tria ferè semper pro eod. accipiuntur; & ita
secundum eum ex sui natura hæc sunt diuersa,
quamuis plerumque vsurpentur à iure ac si essent
idem, & cum ipso transeunt, ibi Io. Andr. d. n. 13.
Imol. num. 9. & 39. & plerique alij.

In hac varietate prima opinio fuit Abbatis An-
tiqui in c. Dudum, il 2. de elect. dicentis digni-
tatem esse præeminentiam cum cura, personatum
sine cura. Sed, vt inquit Io. Andr. ibidem nu 27.
hoc constat esse falsum per c. In illis, de præben.
lib. 6 & c vn. de ætat. & qualit. eod. lib.

9 Secunda opinio fuit Archidiaconi in c. 1. num. 1.
vers. Sed circa hoc, de consuetud. lib. 6. quem to-
tidem ferè verbis sequitur Io. Andr. eod. num.
Nam secundum eos si dignitas sumatur in larga
significatione, secundum quod dicitur quædam
præeminentia in gradu, comprehendit etiam per-
sonatum, & sic aliquando dignitas appellatur per-
sonatus, vel custodia, c. Cum ad nostram, de insti-
tut. seu officium, vel inferius ministerium, c. Cum
accessissent, de constitut. c. Cum olim, de consuet.
c. Cum in cunctis, §. Inferiora, de election. & c. Nisi
de præben. Vnde Archidiaconatus, Decanatus, &
Primiceriatus ijs nominibus promiscuè appellan-
tur; & possunt ij omnes Præpositi appellari ex eo,
quod præ alijs quamdam præeminentiam habere
noscuntur, c. Quamuis, de verbor. signif. lib. 6.
10 Sin autem strictè sumatur hoc verbum *Dignitas*,
accipitur etiam pro maioribus, scilicet Episcopa-
tibus, & similibus. De quo vide per Felin. in Rubr.
de maior. & obed. col 5. vbi an dignitas compre-
hendat Papatum, Archiepiscopatum, Episcopatũ,
11 Cardinalatum, Patriarchatum, & similia. Perso-
natus verò accipitur pro Archidiaconis, & simili-
bus, & hoc modo secundum eos intelligi potest
c. Eum qui, de eo, qui mitt. in possess. lib. 6. vbi
personatus comprehendit maiora, mediocria, &
12 minora beneficia. Verum, vt inquit Gemin. in d.
c. 1 col 1. post medium, vers. Mihi videtur, isti non
declarant funditus hanc materiam.

Tertia opinio fuit Gulielmi de Monte Lauduno
in Extrauag Execrabilis, num 3. de præben. quæ
habetur ibi in gloss. in ver. Personatus, vbi firmat,
iura inter dignitatem, personatum, & officium non
constituere aliquem gradum, seu distinctionem
aliquam: & licet nomina sint diuersa, vnam ta-
men formam tenere, sicut legitur de Primatibus,
& Patriarchis in c. Prouinciæ, 99. dist. Diuersitas
autem nominum introducta est ex diuerso modo
loquendi, & diuersis consuetudinibus Ecclesiarũ.
13 Nec obstat quod de stylo Curiæ omnia in litteris,
& Constitutionibus specificantur; quia secundum
eum hoc fit ad cautelam, & ex superabundanti,
cum talia non vitient, sed prosint potius ad exce-
ptiones superfluas citiùs elidendas, vel vt diuersis
locutionibus Gentium satisfiat, arg. Clem. 1. de
Magistris, c. Qui de mensa, 37. dist. Ad varieta-
tem autem diuersæ locutionis, seu mutabilitatem
nominantium nihil immutatur in istis realiter in
effectu, nec mutari debet, seu aliqua diuersitas de-
notari, arg. c. Lege, 10. dist. Vnde dicit Philoso-
phus, propter nostrum affirmare, vel negare rei
veritas non mutatur, l. Assumptio, ff. ad Munici-
pal. Eandem opinionem amplectitur Cardinal. in
d. c. De multa, §. Hoc idem, num. 3. vers. Et per
prædicta, dicens dignitatem, personatum, & offi-
cium non habere distinctionem præcisam in iure;
& licet personatus videatur poni supra officium, &
dignitas supra personatum, tamen hoc iure non
probatur; nec est ius, quia de istis idem iudicium,
c. 1. de consuetud. lib. 6. nec vlla realis differen-
tia inter hæc potest assignari; & hæc vocabulorũ
varietas potius originem traxit à diuersitate lo-
corum, quam à iure, & sequitur Abb. in d. c. De
multa, num. 2. vers. Prima conclusio, vbi ait, cre-
dendum esse ex diuersitate locorum insurrexisse
hæc diuersa vocabula; nam in multis locis digni-
tas appellatur personatus, & in aliquibus dicitur
personatus quodlibet beneficiũ curatum; & ideo
in his debet attendi substantia rei magis, quam
denominatio.

14 Sed certè hæc opinio destruitur ex prædicta de-
cretali, De multa, §. Hoc idem, vbi primò statuit de
dignitatibus, & postea subdit; hoc idẽ in personati-
bus decernimus esse obseruãdum. Quod frustra fe-
cisset si personatus in substantia idem esset quod
dignitas, vt benè per Archidiac. & Io. Andr. in d.
c. 1, n. 1. de consuet. lib. 6. & Oldrad. cons. 150. in-
cipien. In Ecclesia, n. 3. vers. Et hoc respectu. Et
satis infirma est responsio Laudani loc. cit. quia
illud verbum *idem*, non denotat identitatem per-
sonatus cum dignitate, sed identitatem iuris, cir-
ca diuersa tamen beneficia. Et consideratio illa,
quod hæc diuersitas nominum insurrexerit ob di-
uersas locorum consuetudines, adaptari potest
tantummodo ad illa iura, quæ emanarunt pro
aliqua peculiari Ecclesia, vt c. Cum accessissent,
de

de const. pro Ecclesia Tullen. c. Dudum il 2. de
elect. pro Ecclesia Ambian. & consimilia. Sed con-
gruè adeptari non potest ad illa iura, quæ non re-
stringuntur ad certa loca, sed per modum legis vni-
uersalis hanc differentiam constituunt, vt facit
Concilium Generale in d. c. De multa, Concilium
Lugdunen. in c. 1. §. Hoc autem, de elect. lib. 6.
ibi, *in dignitatibus, personatibus, & Canonijs
obseruari volumus*. Bonifacius in d. c. 1. de con-
suetud. lib. 6. per quem textum, vt inquit ibi Ge-
minian. col. 1. circa med. destruitur contraria opi-
nio, quia ibi dignitas, personatus, & officium po-
nuntur vt diuersa, & idem Bonifac. in c. Statutum,
in princ. de rescript. eod. lib. ibi, *dignitate prædi-
tis, vel personatum obtinentibus*, & in alijs iuri-
15 bus supracitatis num. 8. Et quamuis secundum
locorum consuetudinem hæc nonnunquam acci-
piantur tanquam synonyma, prout in Anglia, vbi
personæ Ecclesiarum dicuntur quæ præsunt Eccle-
sijs, qui alibi dicuntur Curati, c. Personæ, supra
de appellat. & c. Quæsitum, 1. q. 3. & nihilominus
dicantur in dignitate constituti, secundum Innoc.
in d. c. De multa, num. 6. Attamen circumscripta
consuetudine, necesse est fateri prædicta differre
non solum nomine, sed etiam re, & substantia, &
verum esse quod dicunt Archid. & Io. Andr. locis
citatis, & Oldrad. d. cons. 150. num. 3. vbi ait: [Si
horum duorum vocabulorum virtus, (scilicet di-
gnitatis, & personatus) propriè sumantur, neutrū
est alterum; licet si sumantur largè, & impropriè,
vel sint synonyma, vel conuertibilia alterum in al-
tero, sicut genus in specie, & sicut emptum & par-
tum, vt l. Siquid earum, §. inter emptum, ff. de
legat. 2.] quod etiam dixerunt Archid. & Io. Andr.
in d. c. 1. actibo n. 3. facit tex. in l. Si idem, C. de
Codicill.
16 Quarta opinio fuit Gemin. in c. 1. col. 1. post
medium, vers. Mihi videtur, de consuetud. lib. 6.
qui putauit dignitatem habere se ad personatum,
& officium tanquam genus ad species: nam di-
gnitas est quoddam nomen generale generalissi-
mum aptum denotare omnem habētem aliquem
gradum præeminentiæ, & hoc voluit glossa in c.
17 Denique, in ver. Dignitas, 4. dist. cum simil. Item
dignitas sumitur largè, & strictè secundum natu-
ram materiæ, in qua fit prolatio, vel secundum
intentionem proferentis si de ea constat. Vnde
etiam in materia stricta, & pœnali dignitatis ap-
pellatione comprehenditur Episcopatus, & supe-
riores, quando hoc exprimitur, vt in cap. Felicis.
§. Quod si quis, de pœn. lib. 6. quandoq. non com-
prehenditur Episcopatus appellatione dignitatis,
vt notatur in c. 2. de præben. lib. 6 & in c. Dilectus,
de concess. præben. eod. lib. Personatus, & officium
sunt species comprehensæ sub illo genere.
18 Verum neque hæc theorica videtur procedere;
quia si dignitas ad personatum, & officium se ha-
beret vt genus ad suas species, omnis personatus,
& omne officium esset dignitas, quia ad positio-
nem speciei necessariò sequitur positio generis, l. Si
quid earum, §. Inter emptum, & ibi notant glos.
Bart. & DD. ff. de legat. 2. sicut dicimus de credi-
to, & mutuo, vt in l. 2. §. Creditum, & ibi Bald. ff.
si cert. petat. & tamen hoc constat esse falsum, quia
est dare personatum, qui non est dignitas, vt in d.
c. De multa, infr. eod. & similiter est dare officiū,
quod non est dignitas, vt c. Saluator, §. Nomine,
1. q. 3. & patet in titulis de officio Custodis, de of-
ficio Sacristæ, & in multis iuribus infra citandis,
19 n. 54. Quin potius oppositum est verum, quia qui
dignitatem habet, dicitur etiam habere persona-
tum, sed non conuertitur, vt dicunt in c. 1. de con-
suetud. lib. 6. Archid. num. 3. vers. Dico tamen, &
Io. Andr. num 3. vers. Dicit autem, & Cardinal. in
c. De multa, §. Hoc idem, in vlt. quæst. n. 3. vers.
20 De hac materia, infra eod. Ego verò in hac ma-
teria ponam primo diffinitionem dignitatis strictè
sumptæ, prout comprehenditur in Decretali, De
multa, & illius partes explicabo. Deinde per qua-
tuor conclusiones deducam signa ad dignoscen-
dum quando quis dicatur habere dignitatem.
Tertiò, subijciam diffinitionē personatus. Quartò,
diffinitionem officij, ex quibus deprehendi facilè
poterit quænam inter ista sit specifica differentia.
Dignitas nihil aliud est quam administratio
perpetua rerum Ecclesiasticarum cum præeminē-
tia in gradu. Dicitur primo *administratio*, quod
21 est genus ad omnia officia Ecclesiastica; admini-
strationis enim appellatione iure nostro continen-
tur omnia Ecclesiastica officia, Clem. 1. de rescr.
c. 2. supra, de ætate, & qualitate, & notat glos. in
Extrauag. Execrabilis, in ver. *Personatus*, de pre-
ben. inter communes, Innoc. in c. Ex litteris, n. 2.
de probat. Idque ad exemplum tutoris, qui admi-
nistrationem habet, vt in tit. de administrat. tu-
tor. & dicitur habere officium, l. Alienam, C. de
Procurat. & dicitur *administratio*, idest guberna-
tio, l. Sancimus, §. fin. ff. de administr. tutor. seu
regimen, vt d. c. 2. de ætat. & qualitat. Itaq; digni-
tati inest administratio, vt notat Bald. in l. 2. n. 54.
22 C. de seruitut. & aqua. Et ex hoc excluditur di-
gnitas ventosa, & sine administratione, vt l. 3. C.
vbi Senator. vel Clariss. & l. ad Rempublicam,
ff. de muner. & honor. quæ est abusiuè digni-
tas, & cuius effectus alius non est, quàm vt in-
uidiam generet, & scandalum seminet inter fra-
tres, vt idem Bald. scripsit in c. Cum olim num. 8.
de consuet.
23 Sequitur in definitione illud verbum *perpetua*,
quia ad constituendam dignitatem Ecclesiasticam
requiritur vt sit perpetua, c. 2. §. 1. infr. de statu
Monachor. c. 1. de consuetud. lib. 6. & firmat In-
nocen. in c. De multa, n. 6. in fin. infra eod. vbi for-
maliter sic ait: [Nunquam autem reputamus ali-
quem ad hanc Constitutionem teneri, nisi perpe-
tuam habeat dignitatem; & eum sequuntur ibi
Host. Io. Andr. Abb. & alij communiter.
24 Et hinc fit vt cum suffraganeatus non sit titulus
perpetuus, Parochialis Ecclesia quam obtinebat
is, qui à Sede Apostolica ad Episcopatum titula-
rem promotus, ac eodem tempore alicui Episco-
po in suffraganeum deputatus est, non intelliga-
tur vacare, vt olim declarauit S. Congreg. Con-
25 cilij. Hinc etiam soluitur quæstio, numquid ac-
ceptans Vicariatum Episcopi perdat dignitatem,
vel beneficium Curatum ex dispositione d. c. De
26 multa, infra eod. Pro parte affirmatiua facit, quia
per Vicariatum consequitur dignitatem, vt notat
glos. in Clem. Etsi principalis, in ver. Per electio-
nem, de rescript. reddens rationem, quia quamuis
non sit perpetua, satis tamen est vt possit esse per-
petua, quia fortè Episcopus quandiu vixerit eum
non remouebit, arg. l. Iurisperitos, ff. de excusat.
27 tutor. Item facit pro hac parte, quia iudex dici-
tur habere dignitatem, l. vlt. ff. de alb. scriben. l.
Obseruandum, ff. de offic. Præsid. & notatur in c.

Quia nonnulli,supra de Cler. non resid. & per Ar-
chid.in c.1.n.1.vers.Sic etiã iudex,de consuet.lib.6.
In contrarium est veritas secũdum Abb. in d.c.De
multa, num.23.quia illa dignitas est Episcopi, &
Vicarius facile potest amoneri, ad hoc cap.1.de
offic.Vicar.lib.6. & sequuntur Rebuff. in prax. tit.
Vicar. Episcopor. num. 7. Alphons. Hoied. de be-
nef. incompatibilit. par.2 quæst.10. num.15. Ve-
28 rũtamen etsi Vicarius strictè dignitatem non ha-
beat, quæ sit cum alio beneficio incompatibilis,
habet tamen dignitatem quoad præeminentiam
ex iurisdictione prouenientem, & ex tribunali,
seu consistorio Episcopi, secundum quod ipse est
vna, & eadem persona cum Episcopo, cap.2.& ibi
Archid.de consuetud. lib.6. c. Romana de appel-
lat.eod. lib. & declarat glos. in dict. Clemen. Etsi
principalis,in ver. Delegatus, quæ propterea dicit
Officialem Episcopi tanquam constitutum in di-
gnitate Ecclesiastica comprehendi in c. Statutum,
de rescript.lib.6. quoad hoc vt possit dari delega-
tus Papæ; quamuis glossa dubitet an dari possit
Conseruator, & illam glos. sequuntur ibi Cardin.
num.22. Anchar. in princ.Imol. num. 13. & 18 &
Abb.num.8. & 11. Hostien.in summa de offic Vi-
car. num.2.Nicol. Mill. in Repertor.in ver Digni-
tas est esse Vicarium Episcopi; ideoque, siue præ-
29 sens sit Episcopus, siue absens, Vicarius debet se-
dere in prima sede ratione suæ locumtenentiæ, &
præferri omnibus Canonicis, & Capitulo, tam
in actibus, in quibus interuenit ratione suæ iu-
risdictionis, quàm in omnibus alijs indifferenti-
bus, & promiscuis, præcedendo ipsum Archidia-
conum, & Archipresbyterum, vt reprobatis duo-
bus consilijs Iacobi Menochij, videlicet 51. & 52.
respondit bon.mem.Robusterius Rotæ Auditor in
quodam suo voto nouissimè impresso apud Gra-
tianum discept.Foren.cap 181.num.23.ad fin.præ-
sertim si esset Vicarius Apostolicus, vt ibid.à n.54.
30 Subsequuntur in definitione verba illa, *rerum
Ecclesiasticarum*, vt in c. Saluator, §. Nomine,1.
quæst,3. ad differentiam dignitatis sæcularis, quæ
similiter dicitur administratio, vt in Auth.quo-
mod. oport.Episcop.§. Si quis autem, sed non re-
rum Ecclesiasticarum: non tamen intelligas, *Ec-
clesiasticarum*, idest spiritualium, quia satis est vt
habeat administrationem rerum temporalium ad
Ecclesiam pertinentium,secũdum Innoc.in d.c. De
multa, num.7. vers.Item dignitatem vocamus, in-
fra eodem.
31 Subiungitur in definitione, cum præeminentia
in gradu, quia dignitas est excellentior gradus, vt
inquit Bald.in c. Cum olim, num.8. de consuet. &
hoc ad differentiam Personatus, qui quamuis ha-
beat aliquam prærogatiuam, non tamen habet
gradus præeminentiam, vt dicam infra n. 50. Ad
hoc l.Honor, ibi, *cum dignitatis gradu*, ff. de mu-
ner.& honor. & confert quod notat Oldr. d. cons.
150. num. 3. dum ait, dignitatem esse quandam
præeminentiam ex administratione. Ex quibus
32 autem dignoscatur, quę dignitas sit in Ecclesia
maior, vide Dominos de Rota, apud Greg.XV.
decis. 411. & ibi adnotationes.
33 Quoniam vero huiusmodi præeminentia in gra-
du ex quatuor causis potissimum oriri potest, nem-
pe ex iurisdictione, ex institutione, ex consuetu-
dine, & ex denominatione consequens est, vt ex
his quatuor causis pariter dignitas constituatur, &
secundum hoc statui possunt quatuor sequentes
conclusiones.

34 Prima conclusio. Qui perpetuam habet admi-
nistrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdi-
ctione, is verè, & propriè dicitur habere dignita-
tem Ecclesiasticam, c. Volumus, c. Diaconum, &
c. Quia 99. dist. Hæc conclusio est Archidiaconi
in d. cap.1. num 2.de consuetud. lib.6.dum ait di-
gnitatem Ecclesiasticam cognosci ex eo, quod ha-
beat administrationem rerum Ecclesiasticarum
cum iurisdictione: & eum sequitur ibi, Io. Andr.
num.1. vers. Primus quando. Nam generaliter,
35 vt inquit Bald.in l.2.num.54. C.de seruit. & aqua,
Dignitati inest administratio, administrationi in-
est iurisdictio; vnde sunt annexa, & quasi insepa-
rabilia dignitas, administratio, & iurisdictio. Id ẽ
36 que voluit Innoc. in c. De multa, num. 7. in fine
dicens: Ministri autem, qui sine vlla penitus iu-
risdictione officium aliquod habẽt, sicut sunt Syn-
dici, Procuratores, & Sacristæ, qui pulsant cam-
panas, & huiusmodi, non dicuntur esse in digni-
tate constituti, etiamsi sint perpetui. Si autem
haberent aliquam iurisdictionem, secus l.1.ff. de
Procur. Cæsar. & cum Innoc. transeunt ibidem
Hostien.n.9 Abb.num.8.in 1. conclus. vers. Com-
muniter tamen,vbi ait communem conclusionem
Doctorum esse in hac materia vt is dicatur habe-
37 re dignitatem, qui habet iurisdictionem. Vnde
quilibet Rector, seu Prior Ecclesiæ Collegiatę di-
citur habere dignitatem; allegat Paul.de Eleazar.
in Clem 1 de elect. & in Clem. Ne in agro,de stat.
Monachor. & Domini de Rota decis. 166. quæ est
decis.9. incip De Thesauraria, de præben.in nou.
Similiter & Prior Ecclesiæ Conuentualis dicitur
38 habere dignitatem, vt c. Nisi essent infr. eod. nec
non Abbatissa, vt est tex. in c. Indemnitatibus,§.
Verum, & ibi Gemin.in 2. notab.de elect. lib.6.&
nota. Bart. in l 1. n. 43. C. de dignitatibus lib. 12.
dicens Abbatissas habere dignitatem, & admini-
strationem in suas Moniales, & interdum extra,
cùm habeant castra, & similia; Felin. in c. Memi-
nimus. num.5. vers Vlterius quæro an Abbatissa,
de accusat. Licet hodie de hoc dubitari possit in
Abbatissis Italiæ, quia non sunt perpetuæ, sed triẽ-
niales ex Constitutione Gregorij XIII. incipien.
Exposcit. in Bullario tom. 2. pag. 463. & sic deest
illis alterum ex substantialibus requisitis ad con-
stituendam dignitatem Ecclesiasticam, secundum
ea, quæ dicta sunt supra num.23. Sed nihilominus
dic contra, vt scripsi in cap.1. supra de filijs Pres-
byteror. De Abbatibus verò Decanis, Præpositis,
Archidiaconis, & Archipresbyteris vide textum
in c. Vt Abbates, & quod ibi plenè scripsi, supra
39 de ætat. & qualitat.& de Thesauraria an sit digni-
tas,vide latè per Dominos de Rot.in præcit.dec.9.
40 de præben. in nouis. Et de Camerario Papæ no-
tat Archid.in cap.1.num.3. vers.Si autem haberet,
& post eum Io. Andr.num.2. vers. Si autem cum
officio, & Rota d.decis.9. in fin. quia cum iurisdi-
ctionem habeat cum administratione, dici potest
habere dignitatem,arg.l.1.ff.de off.Prætor.August.
l.1. C.vt caus. final.
41 Secunda conclusio. Dignitas propriè dicitur
quando in illius institutione cautum est vt sit Di-
gnitas, vt colligitur ex Innoc.in d.c. De multa,n.6.
vers.Et intelligimus infra eod.dum ait personatũ,
vel dignitatem intelligi secundum institutionem,
& sequitur Abb.ibidem, vers. Quarta conclusio,
& plerique alij. Ad hoc c. Cum olim. de consue-
tud. cum simil.

Tertia

42 Tertia conclusio. Si ex consuetudine Ecclesiæ aliqua reputetur Dignitas, licet de iure non sit talis, tamen Dignitas censeri debet, secundum consuetudinem, & communem reputationem loci d. c. Cum olim, de consuetud. Hæc conclusio est Innocentij loco proximè citato, dum ait: [Et intelligimus dignitates, vel personatus secundum institutionem, vel secundum consuetudinem Ecclesię.] Et infra num. 7. dum ait: [Item Dignitatem vocamus, dummodo pro dignitate habeatur in Ecclesia, vbi est.] Et cum Innoc. consentiunt ibi, Abb. num. 22. vers. Tertia conclusio, Cardin. in §. Hoc idem, num. 3. ad fin. Rota decis. 4. incip. Fuit dubitatum, num. 2. de elect. in nouis, Feder. de Sen. cons. 80. factum est tale, num. 2. vers. Nec præsupponitur, Archid. in d. cap. 1. num. 2. vers. Tertius modus, & ibi etiam Io. Andr. eod. num. 3. vers. de consuetud. lib. 6. per l. De quibus, §. Inueterata, ff. de legib. c. Consuetudo, & c. Quemadmodũ 12.
43 dist. Vnde ex consuetudine introduci potest vt officium in Ecclesia, quod nullam habet prærogatiuam iurisdictionis in alios, sit dignitas, Gemin. cons. 101. quoad primum dubium in princ. Aretin. cons. 23. in præsenti consultatione per tot.

44 Hinc orta dubitatione an decretum Conc. Tridentini, cap. 6. §. Qui verò non obtinent dignitates, sess. 25. præseruet eas secundum dignitates, quæ habent administrationem cum iurisdictione: an verò etiam illas, quæ solùm ex consuetudine Ecclesiæ in qua sunt constitutæ, pro dignitatibus habentur: Die 21. Augusti 1596. S. Congregatio Concilij, cui interfuerunt S. R. Ecclesię Cardinales Montelpetus, Iustinianus, Cusanus, De Monte, Parauicinus, Mattheius, Plattus, Blanchettus, SS Quatuor, & Mantica censuit omnibus vno ore hanc sententiam probantibus, decretum d. cap. 6. §. Qui verò, præseruare etiam illas Dignitates, quę pro talibus habentur in Ecclesia, manu bon. mem. Cardinalis Matthei est adnotatum. Die 27 Augusti 1596. retuli Sanctissimo Domino nostro hanc sententiam, quam approbauit.

45 Idem dicendum in casu conuerso, nam, etsi quis exerceat ministerium spectans ad aliquam Dignitatem; tamen si in loco non reputetur Dignitas, non habebitur pro Dignitate, secundum Innoc. in d. c. De multa, num. 6. vers. Si autem ministeria, & quamuis Abb. ibi num. 23. vers. Sexta conclusio, dicat contrarium forte posse attentari, vt magis attendamus substantiam rei, quàm erroneam loci ęstimationem: tamen non videtur recedendum ab opinione Innocentij, quam sequuntur Domini de Rota d. decis. 4. num. 2. de elect. in nouis. Quia si communis reputatio licet erronea efficere potest vt aliqua censeatur dignitas, licet de iure non sit talis, vt ipsemet Abbas admittit in tertia conclusione: non video cur eadem reputatio, quamuis erronea, vice versa facere non possit, vt quæ de iure est dignitas, tamen pro dignitate non habeatur, cum vtrumque præstare valeat consuetudo, vt in d. c. Cum olim. de consuetud. Vnde si ex consuetudine habeatur pro simplici beneficio & non pro dignitate, erit officium, & non dignitas, vel personatus, secundum Archid. in d. cap. 1. num. 3. Tertio modo, & Io. Andr. ibidem num. 2.
46 eod. versic. Nam dubium non est quin consuetudo possit efficere vt dignitas perdat primęuam naturam, & transeat in naturam beneficij simplicis, arg. c. Cum de beneficio, de præben. lib. 6. & tenet Feder. de Sen. cons. 132. Casus talis est, quædam est Canonica sub num. 2. vers. Idem in Archipresbytero Massæ.

47 Quarta conclusio. Ad dignoscendam dignitatem spectare debemus an vocetur aliquo nomine Dignitatum, quæ sunt iure expressę, puta Archidiaconatus, licet nullum ministerium dignitatis exerceat. Ita Innoc. in d. c. De multa n. 6. dicens: [Non tamen puto quem cadere in hanc Constitutionem, nisi vocetur aliquo nomine, quod in dignitatem sonet, sed si vocetur aliquo nomine dignitatis, vel pro persona in dignitate constituta reputetur, licet nullum ministerium dignitatis faciat, reputo eum hac constitutione teneri.] Hæc ille, & ponit exemplum in Archidiacono Parmensi. Sed rectius potest poni exemplum in Archidiacono Senensi; Nam Parmensis saltem habet stallum præeminens in Choro, secundum Abb. ibidem, num. 21. vers. Nos rectius. Atque ita solum nomen dignitatis in iure expressum absque vllo ministerio, vel reputatione dignitatem constituit, secundum Innoc. cùm loquatur alternatiuè. Et enim simpliciter sequuntur Domini de Rota d. decis. 9. de præben. in nouis. Et Cardinalis in d. c. De multa, §. Hoc idem, in fin. sed cum refellit Abb. ibidem, num. 21. vers. Secunda conclusio. Quia potius debemus attendere vim, & substantiam rei, quàm nudum nomen. Et quia pluralitas dignitatum fuit prohibita propter impotentiam deseruiendi in vtrique, vt hic, & in c. Quia nonnulli supra de Cleric. non residen. & c. Quia in tantum, supra eod. Quæ ratio cessat in illa, quæ nudam habet denominationem absque vllo ministerio; Abbas tamen nihil determinat, sed cogitandum relinquit. Pro concordia mihi videtur sic distinguendum; Aut cum denominatione concurrit communis reputatio prouinciæ, vel Ecclesiæ, & absque dubio erit dignitas, cum ad hoc sola etiam reputatio sufficiat, secundum Dominos de Rota d. decis. 9. num. 2. de electione in nouis, & firmatum est supra in tertia conclusione, num. 42. Aut cum denominatione
48 communis reputatio non concurrit, eo quod in loco talis licet vocetur nomine dignitatis; communiter tamen dignitas non reputatur, vt Præpositi. Carnoten. & non erit dignitas, quia consuetudo, & communis reputatio dignitatem non solum defert, sed etiam adimit, c. Cum olim de consuetud. Rota in præalleg. decis. 9. de præben. in nou. & similiter firmatum est supra, n. 45. & 46.

49 Quæ distinctio videtur ex mente Archidiac. in d. cap. 1. num. 2. vers. Secundus modus, & Io. Andr. ibidem, n. 1. eodem vers. De consuetud. lib. 6. dum dixerunt dignitatem Ecclesiasticã cognosci quando habet nomen dignitatis, & prælationis, & prerogatiuam in Ecclesia sua tam in Choro, quàm in Capitulo, licet non habeat rerum administrationem, vel iurisdictionem: & exemplificant in Archidiacono Parmensi, & sic præter nudum nomen requirunt etiam prærogatiuam Chori, & Capituli. Hæc de dignitate. De varijs autem acceptionibus dignitatum vide per Archidiac. in d. c. 1. n. 1. glos. 1. & Doctores in c. Quia nonnulli, supra de Cler. non residen. & per Bart. in l. 1. C. de dignitat. lib. 12.

50 Personatus strictè sumptus est administratio perpetua rerum Ecclesiasticarum cum aliqua præ-
51 rogatiua. Et est quid minus, quam dignitas, quia

O 2 non

non habet præeminentiam in gradu, sed simplicem quandam prærogatiuam in Choro, vel in Capitulo, in optionibus, & Processionibus, in vocibus dandis, & similibus præ alijs Canonicis sui Ordinis, non tamen quantum illi, qui sunt in dignitatibus constituti, qui in prædictis prærogatiuis præferuntur eisdem. Ita Archid. in d. c. 1. n. 2. vers. Personatus verò, de consuetud. lib. 6. qui subdit hæc posse colligi ex c. Dudum, il 2. de elect. & c. De multa, infra eod. Idemque totidem verbis repetit ibidem Io. Andr. num. 1 vers. Personatus autem. Et est quid plus, quàm officium, quod nul-
52 lam habet prærogatiuam, vt inferiùs dicetur. Et sic personatus est quid medium inter dignitatem, & officium, quod pluribus comprobat Cuiac. in rubr. de præben. col. 2. in princ. vers. Parique ratione, ostendens personatum tenere medium gradum inter Dignitatem, & Canonicos, & sequitur Hoied de benef. incompatibilit. part. 1. c. 9. n. 2. & nouissimè Lotter. de re beneficiar. lib. 1. q. 16. num. 50. & ex his confunditur differentia quam constituit Oldrad. in præall. cons. 150 num. 3. dum ait, Dignitatem esse quandam præeminentiam ex administratione; Personatum esse honorem quemdam sine administratione.

53 Officium verò multipliciter accipitur, vt plenè notant in d. c. 1. de consuetud. lib. 6. Archidiac. num. 2. vers. Officium verò, & Io. Andr. n. 1. eod. vers. Sed strictè sumptum, est administratio perpetua rerum Ecclesiasticarum sine prærogatiua in
54 Choro, vel in Capitulo vltra alios sui ordinis, sicut sunt Præpositi Ecclesiæ Carnoten. & qui habent onus annexum officio, vt Syndici, Procuratores, & Castaldi, de quibus in c. Saluator, §. Nomine, 1. q. 3. & l. Alienam, C. de Procurator. Item Vicedomini, §. Officium, 89. distinct. Archidiac. & Io. Andr. locis citatis, & Domini de Rota d. decis. 9. vers. Tamen quicquid sit, de præben. in Nouis,

De Præbendis.

Cap. Præterea.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitates plures habens alteram dimittere compellitur.*

1 PRAETEREA. Habens plures Dignitates alteram eligere, alteram dimittere compelletur, hoc dicit. Concordat c. Referente, supra eod. vbi plenè scripsi de intellectu huius textus, & an optio, de qua hic, & ibi, funditus sublata fuerit per iura posteriora, ac Tridentini Concilij Decreta. Illuc recurre.

De Præbendis, & Dignitatibus.

Cap. Cum secundum.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinate per Episcopum ad sacros sine titulo, nemine præsentante, ordinator, vel successor compellitur in necessarijs prouidere, donec titulum habeat,*

2 *Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris debentur alimenta ex redditibus Ecclesiæ, et iure Diuino.*

3 *Sacerdotibus de altario viuere, non luxuriari permittitur.*

4 *Clerici habentes patrimonium, quamuis possint viuere de bonis Ecclesiæ, tamen si illa insumant in vsus inhonestos, tenentur ad restitutionem.*

5 *Pauper locare potest operas suas spirituales sine labe simoniæ.*

6 *Bona Ecclesiarum sunt patrimonium Iesu Christi.*

7 *Argumentum ab etymologia vocabuli validum est in iure.*

Si negatiuè sumatur; sed si affirmatiuè ita demum valet, si definitioni rei non contradicet, n. 10.

Et quid in etymologia nominis proprij, n. 14.

8 *Etymologia dat verbis proprium significatum vbi definitio non repugnat.*

9 *Etymologia quid sit.*

11 *Etymologia non conuertitur sicut diffinitio cum diffinito, sed generalior est.*

12 *Argumentum à genere ad speciem affirmatiuè non valet, sed negatiuè.*

13 *Genus comprehendit species, sed non infert: species verò infert genus, sed non comprehendit.*

15 *Nomina propria ad beneplacitum imponuntur.*

16 *Gregorius dicitur quasi gregem regens.*

17 *Prosper vnde dicatur.*

18 *Ordinationes factæ sine certo titulo olim irritæ erant quoad executionem, & n. 67.*

19 *Sed hodie secus, & num. 68.*

20 *Ordinato sine titulo, an, & quando Episcopus teneatur vitæ necessaria ministrare, & nn. seqq. vsque in finem.*

Quid si ordinatus iam erat constitutus in sacro ordine, n. 23.

Et quid si plures Episcopi ordinauerint subditum ratione originis, domicilij, vel Beneficij, n. 24.

Et quid in Episcopo alieno, qui ordinauit ex commissione general. Episcopi proprij, n. 25.

Et quid in successore Episcopi ordinantis, n. 26.

Et quid si ordinatus neglexerit petere alimenta ab ordinatore quando erat soluendo, n. 33.

Et quid si Episcopus renunciasset Episcopatui, aut esset depositus, n. 34.

Et quid in hæredibus ordinatoris, n. 36.

Et quid si titulus ordinato existens fuerit, aut exinanitus, n. 41 & 45. & seq.

Et quid in promoto ad minores Ordines sine certo titulo, n. 47.

Et quid si ordinatus aliunde habeat vnde viuere possit, n. 48.

Et quid si fuerit ab alio præsentatus, & examinatus, n. 49.

Et quid in Episcopo alieno, cui Diœcesanus commisit vt certas personas ordinaret, n. 50. & 58.

Et quid in alieno, qui ordinauit in vim licentiæ de se promoueri faciendo à quocunque Antistite, num. 59.

Et quid si ordinatus furtiuè se in numerum ordinandorum intruserit, n. 61.

Et quid si confecto titulo ordinatorem deceperit, n. 62 & 66. vsque in finem.

21 *Consecrans Ecclesiam sine competenti dote tenetur de suo eam dotare.*

22 *Argumentum à consecratione Ecclesiæ ad consecrationem Ministri, & e conuerso valet.*

27 *Successor cur teneatur ex delicto Episcopi, qui Clericum sine titulo ordinauit, & n. seq.*

Cri-

Crimina regulariter morte extinguuntur ibidem.

18 *Clericorum mendicitas cedit in dedecus ordinis Clericalis. & opprobrium eius, in cuius fortem assumpti sunt, & n.69*

29 *Actus qui eligitur, non debet repelli à mercede.*

30 *Clericorum numerum augere fauorabile est*

31 *Episcopus ex suo officio generali prouidere debet ne quis Clericorum egeat, & n 44 & 46.*

32 *Bona Ecclesiarum pauperum sunt.*

35 *Ordinator tenetur constituere ordinato ad sacros Ordines sine certo titulo unde perpetuò viuere possit.*

37 *Obligatio Episcopi ordinantis Clericum sine titulo oritur ex contractu, vel quasi, & ideo transit ad hæredem.*

38 *Hæredes secundum Canones etiam ex maleficio defuncti obligantur.*

39 *Hæredes an sint discutiendi prius quam conueniatur successor in dignitate super alimentis promoti ad sacros Ordines sine certo titulo, & n. seq.*

40 *Obligatio, quæ contrahitur ex ordinatione sine titulo, an sit realis, vel personalis.*

42 *Episcopus qui contulit beneficium alterius, an teneatur prouidere de æquiualenti beneficio.*

43 *Donator non tenetur de euictione.*

45 *Minori satis est ab initio adire locupletem hæreditatem.*

46 *Episcopus tenetur prouidere ordinatis si eorum patrimonium pereat chasmate, vel alluuione.*

50 *Ordinans subditum alienum ex commissione Episcopi proprij, non tenetur inquirere an promouendus sit idoneus, & n.55.*

51 *Et si promotus reperiatur sine titulo non tenetur ei prouidere qui ordinauit, sed qui eū nominauit.*

52 *Ordines conferre debent Episcopi per semetipsos, & ægritudine impediti subditos suos non aliter quā probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittere.*

53 *Ordinari nemo debet ab Episcopo alieno nisi eius probitas, & mores Ordinarij sui testimonio commendentur.*

54 *Etiam in vim licentia Apostolica de se promoueri faciendo ab alieno Episcopo.*

55 *Ordinans alienum subditum de Ordinarij licentia potest si vult, sed non tenetur deferre Ordinarij attestationē, & n. seq.*

56 *Litteris Examinatorum creditur.*

57 *Constitutio Sixti V. præcipiens Episcopis, vt examinent qualitates ordinandorum, intelligenda est de proprijs subditis tantùm.*

Examen de qualitatibus ordinandorum, quamuis sit faciendum ab Episcopo dimissorias concedente, non autem ab ordinante, tamen si Episcopus alienus sciret aliquem criminosum, peccaret ordinando, ibidem.

60 *Dimissorias concedere potest Episcopus etiam absenti, & examen committere Ordinario loci, in quo ille degit.*

62 *Episcopus ignoranter ordinans subditum alienum, qui furtiuè, aut ex simplicitate se in numerum ordinandorum ingessit, aut litteras detulit furtiuè impetratas, in pœnam suspensionis non incidit.*

63 *Ordinati ad sacros sine titulo post Conc. Trid an sint suspensi ab executione ordinum, ac si ministrauerint irregulares, & n. seq.*

64 *Patrimonium, ad cuius titulum Clericus est ordinatus, si sit minus sufficiens, tenetur Episcopus tandiu ex proprio supplere, donec per ipsum Episcopum, vel alium in sua, vel aliena Ecclesia fuerit competens beneficium assecutus.*

65 *Ordinati sine titulo ex Constitutione Sixti V. suspensi erant ab executione Ordinum, ac si ministrassent, irregulares. Sed ea Constitutio reducta fuit à Clemente VIII. ad terminos Iuris, & Concilij Tridentini.*

66 *Ordinatus ad sacros Ordines, qui confictо titulo Ordinatorem decepit, an incidat in suspensionem ab Ordinum executione, & nn. seqq. vsque in finem.*

67 *Ordinati sine certo titulo beneficij, vel patrimonij, quas pœnas incurrant, secundum ius antiquum, medium, & nouissimum, n. & seq.*

1 CVM SECVNDVM. Ordinato per Episcopum ad Sacros sine titulo, nemine præsentante, ordinator, vel successor cōpellitur in necessarijs prouidere donec titulum habeat. Hoc dicit. Primo ponit exordiū, ex quo elicit editionē noui iuris, & correctionem antiqui. Secundò, facti narrationem, mandatum, & comminationem, ibi, *Inde est*.

2 Nota 1. ex principio text. Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris deberi alimenta ex reditibus Ecclesiæ de iure Diuino: nam quod hic dicitur, secundum Apostolum: *Qui Altari seruit, de Altari viuere debet*, in can. 41. Apostolorum dicitur, Lex Dei præcipit, vt qui Altario deseruiunt, pascantur de ipso, vt refertur in c. Ex his, 12. quæst. 1. de quo plura testimonia concordantia ex sacris litteris desumpta posui in cap. fin. n. 7. infr. de Pecul.

3 Cleric. Et pondera illud verbum, *viuere*: nam, vt inquit Hier. in Michæam c. 3. in fine, [Tibi, ò Sacerdos, de Altario viuere, non luxuriari permittitur,] vt in summ. 44. dist. & ponitur luxuria

4 pro omni illicita concupiscentia. Ex quo notabiliter infert Abbas hic num. 2. vt Clerici habentes bona patrimonialia, quamuis licitè possint ex bonis Ecclesiæ victum percipere, secundum communem opinionem, de qua testatur Dec. in cap. Episcopus num. 13. supra eodem; tamen si reditus Ecclesiasticos conuertant in vsus inhonestos, teneātur ex proprijs bonis restituere Ecclesiæ quod malè expenderunt: allegat. c. 1. & 2. 11 quæst 4. Idem tenet Archidiaconus 44. dist. in princ. in ver. Permittitur, & Dec. in d. c. Episcopus num. 13. vers. prædicta ergo procedunt. Sed an hoc obtineat in portione, quæ contingit Clerico vltra congruam sustentationem, latissimè examinaui in d. c. fin. à n. 1. vsque in fin. de pecul. Cleric.

5 Secundo nota ibi, *A mercede*, prouentus Ecclesiasticos deberi Sacerdotibus tanquam mercedem oneris, seu laboris, vt hic, & in c. Charitatem, & in c. Quicunque 12. quæst. 1. Nam *dignus est operarius mercede sua*, vt 1. ad Timot. 5. Vnde colligit Abbas hic num. 3. vt pauper locare possit operas suas spirituales, nec simoniam committat; quia non intendit principaliter spiritualia vendere, sed victum sibi quærere, de quo dic vt in c. Significatum supra eodem.

6 Tertiò nota ibi, *de patrimonio Iesu Christi*, Bona Ecclesiarum non esse Prælatorum, sed Patrimonium Iesu Christi acquisitum sanguine suo; Cōcordat tex. in c. Cum ex eo, ibi, *de patrimonio Iesu Christi ditari, &c.* de elect. lib. 6. Quod signa contra Prælatos reputantes se dominos, secundū Host. hic, num. 1. in ver. Patrimonio, Ioan. Andr. num. 2. Card. num. 1. Abb. num. 4. & Io. de Anan. num. 9.

num. 9. & vide glos. in cap. Causa, Caspen. in ver.
Sacrilegus, de ver. signif. & Innoc. in c. Cum su-
per, de caus. possess. & propriet.
7 Quartò nota ibi; *Vt ipsa nominis ratio*. Lici-
tum esse arguere ab etymologia vocabuli, vt hic,
& in l. 2. §. appellata, ff. si cert. petat. in l. 1. vbi
Bart. Ang. Ioan. de Imola, Alex. & Doctores no-
tant ff. de acquirenda possessione in cap. Priuilegia,
3. dist. & in c. Cleros: vbi Gemin. & Præpos. 21.
8 dist. cum multis similibus. Nec mirum, quia ety-
mologia dat verbis proprium significatum, vbi dif-
finitio non repugnat, l. Notionem, §. Instrumen-
torum, in ver. Proprietatis, l. Quibus præcipua,
l. Tugurij, l. Vt Alphenus, & l. Pupillus, §. Terri-
torium, ff. de verb. signif. & c. Forus, inf. eod. tit.
9 Est enim etymologia resolutio vocis in proprium
effectum rei, quæ demonstratur, vt notat Bald.
in c. 1. §. Si quis, de manso. col. vlt. de contro-
10 uersia inuestituræ in vsibus feudorum. Sed secun-
dum Abbatem hic, num. 5. argumentatio hæc à vi
nominis semper est valida; si negatiuè sumatur,
vt in d. §. Appellata; sed affirmatiuè ita demum
valet, si diffinitioni rei non contradicat, d. l. 2. ff. si
cert. petat. & notat Bart. in l. 1. ff. de testam. vt
exempli gratia, cum mutuum dicatur, quia de
meo fit tuum, & testamentum quasi testatio men-
tis: concludit argumentum; De meo non fit tuũ:
ergo non est mutuum: item, Non est testatio mẽ-
tis: ergo non est testamentum, vt in d. l. 1. Sed non
procedit affirmatiuè, quia non semper sequitur,
De meo fit tuum: ergo est mutuum; nã potest esse
donatio, vt l. 1. ff. de donat. Item non sequitur; Est
testatio mentis: ergo est testamentum; nam &
codicillus est mentis testatio, & tamen non est te-
stamentum, vt l. Si idem, C. de codicil. Eamdem
theoricam posuit idem Abbas in cons. 82. incipien.
11 Quamquam. n. 2. lib. 1. & est ratio differentiæ;
quia etymologia non conuertitur, sicuti diffinitio
cum diffinito, vt l. 1. §. dolum, ff. de dolo: sed est
generalior, vt probatur in c. Cleros, §. Episcopa-
12 tus, 21. dist. A genere autem ad speciem affirma-
tiuè non valet argumentatio; non enim sequitur,
Est animal: ergo est homo: sed bene valet negati-
uè; quia à quo remouetur genus, remouetur & spe-
cies, vt l. Fũdi, ff. de fundo instructo, & l. Sed & si pa-
ter, & ibi glos. in ver. Ex omni euẽtu, ff. ad Macedo-
nian. & notat Dyn. in regul. mor. de regul. iur. lib. 6.
13 Item genus comprehendit species, sed non infert;
spacies verò infert genus, sed non comprehendit:
c. Pœnale, 14. q. 5. c. Auditis supra de præscript.
c. 2. Infr. de capel. Monac. notat Bart. in l. 2. §. doli
mali, ff. de vi bonor. raptor. & Petr. Brix. in reper-
tor. in verb. Genus.
14 Aduerta tamen, quia hæc differentia inter argu-
mentum negatiuè, & affirmatiuè sumptum pro-
cedit in etymologia nominis appellatiui, vt hic, &
in iuribus præallegatis: non autem in etymologia
nominis proprij: nam indistinctè non concludit
argumentatio, tex. est in l. fin. circa finem, iuncta
glos. in ver. Nam solam nominis, ff. ad municipal.
& notant Bartol. Bald. Imol. Alex. & alij in Ru-
15 brica, ff. solut. matrim. Ratio est, quia nomina
propria ad beneplacitum imponuntur, vt in l. Si
quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Vnde non
sequitur, Talis est Bolognettus: ergo est Bono-
niensis: vel è contra, Non est Bononiensis; ergo
non est Bolognettus, quo exemplo vtitur glos. in
16 d. l. fin. sicut Gregorius dicitur quasi gregem re-
gens, vt ait Ioan. Andr. in procemio huius com-
pilationis, in ver. Gregorius; num. 5. & tamen non
sequitur, Talis non regit gregem; igitur non est
17 Gregorius. Accipe aliud exemplum nostri nomi-
nis. Componitur Prosper ex procul, & asper, quasi
procul ex asperitate, & molestia, vt idem Ioann.
Andr. inquit in procemio 6. lib. §. Sacrosanctæ,
n. 1. in ver. Prosperitate. Profectò à nobis procul
non absuit asperitas, cum in miseriam cæcitatis
nos perduxerint peccata nostra; quod tã asperum
est, vt sacri Canones inhumanum putent tantæ
calamitatis non misereri, vt in c. Licet de censib.
& tamen Prosperi nuncupationem non amisimus,
licet aliquando visũ sit, nobis verior contraria al-
lusio, vt scilicet potius dicatur Prosper, quasi pro-
pe asper, quàm procul asper. Sed benedictus Deus
qui vnxit nos vnctione misericordiæ suæ, & con-
solatus est nos in omni tribulatione nostra.
18 Quintò nota, pœnam ordinati sine titulo secun-
dum antiquos Canones: nam ordinationes hu-
iusmodi in iniuriam ordinantis erant irritæ, & ina-
nes, vn hic dicitur in vers. Licet autem, & Concil.
Calcedon. cap. 6. præcepit tales habere vacuam
manus impositionem, & nullum tale factum vale-
re. Et in Conc. Vrbani II. habito Placentiæ statutũ
est, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur,
vt refertur in c. Neminem, & c. Sanctorum, 70.
dist. quod tamen intellige quoad executionem,
non autem quoad veritatem; quia characteris
impressionem non impedit defectus tituli, vt hic
notat glos. in ver. Irritas, & Butr. num. 14. glos. Ar-
chid. Bellam. & Gemin. in d. c. Neminem, omnes
in ver. Vacuum, & idem Archid. in d. c. Sanctorum
in princ. in ver. Irrita.
19 Sextò nota, hodie ordinatum ad Sacros sine ti-
tulo non esse amplius suspensum ab Ordinum exe-
cutione, quemadmodum erat ex dispositione ve-
terum Canonum; sed tantummodo ordinantes, &
eorum successores teneri sic ordinatis tandiu vitæ
necessaria ministrare, donec beneficium Ecclesia-
sticum fuerint assecuti: & sic pœnam antiquorum
Canonum fuisse abrogatam per hanc Decretalem,
quod fusiùs infra explicabitur in secunda, & ter-
tia quæstione.
20 QVAERO pro declaratione materiæ, An, &
quando Episcopus teneatur prouidere ordinato
sine titulo.
Hæc quæstio plures implicat inspectiones, quæ
faciliori methodo explicabuntur constituendo re-
gulam cum ampliationibus, & limitationibus.
Regula est. Episcopus, qui sine certo titulo
Clericum promouit ad sacros Ordines, tenetur
sic promoto tandiu de suo vitæ necessaria congruè
subministrare, donec ille in Cathedrali, vel alia
Ecclesia per ipsum ordinatorem, vel alium, com-
petens beneficium Ecclesiasticum fuerit assequu-
tus. Probantur hæc in hac Decretali in cap. 2. &
c. Episcopus, supra eod. & in c. Si Episcopus. eod.
titulo lib. 6. & ex dicendis infra num. 64. Quod
21 confirmatur etiam exemplo Episcopi, qui Eccle-
siam consecrauit sine competenti dote, contra
text. in c. Nemo, de consecr. dist. 1. nam tenetur
de suo illam dotare, vt notat glos. vnica in c. Cum
sicut infr. de consecr. Ecclesiæ, vel altaris, quæ il-
lic à Doctoribus communiter recipitur, vnde eod.
modo tenetur de suo prouidere Clerico consecra-
to sine sufficienti titulo, arguendo à consecratio-
22 ne Ecclesiæ ad consecrationem Ministri, & è con-
uerso,

uerso, prout in proposito arguit glossa præallega-
ta, & Lambertinus post alios in tract. de iure-
patr. lib. 1. par. 1. in 5. q. principal. art. 18. in princ.
vers. Si autem Ecclesia.

23 Ampliatur primò hæc regula, vt procedat etiã
in Episcopo, qui Clericum sine titulo iam consti-
tutum in sacro Ordine promouit sine nouo titulo
ad superiores Ordines, text. est in c. Episcopus,
& ibi dixi post Decium in 1. notab. supra eod.

24 Ampliatur secundò, vt procedat etiam in plu-
ribus Episcopis, qui Clericum subditum ratio-
ne originis, domicilij, vel beneficij sine titulo
ordinarunt; nam quilibet eorum tenetur in soli-
dum præstare alimenta sic ordinato, vt scripsi in
d. c. Episcopus num. 5.

25 Ampliatur tertiò, vt procedat non tantùm in
Episcopo proprio, sed etiam in alieno, cui nullis
personis expressis in genere proprius Episcopus
commisit vt in sua diœcesi Ordines celebraret: nã
si quempiam ad sacros Ordines promoueat titu-
lum non habentem tenetur illi, cum in culpa fue-
rit, taliter ordinando eundem, vitæ necessaria
ministrare donec ei per ordinatorem, vel alium
de competenti beneficio sit prouisum, vt est ca-
sus in c. Si Episcopus in 1. respons. infr. eod lib. 6.

26 Ampliatur quartò, vt procedat non solùm in
Episcopo ordinante, sed etiam in illius successore:
nam & is tenetur de suo prouidere ordinato ad
sacros Ordines sine certo titulo, vt hic disertis
verbis statuitur in vers. Licet autem, ibi *Per Ordi-
natores, vel successores eorum*, & in vers. Inde est,
vbi Clericus fuerat ordinatus ad Subdiaconatum
à prædecessore, & tamen Pontifex mandat Epi-
scopo successori, vt sic promoto vitæ necessaria
ministret.

27 Quod si quæras cur successor conueniatur ex
delicto defuncti contra tex. in l. vnica, C. ne ex de-
licto defuncti cum regulariter crimina morte ex-
tinguantur, c. Quorundam, 23. dist. & l. 2. C. Si
reus, vel accusator fuerit mortuus; soluit glos. hic in
ver. Successores, quod hoc casu non tam punitur
successor, quam Ecclesia, sine cuius consilio or-
dinationes fieri non debent, cap. penult. 24. dist.
propterea enim punitur, quia non restitit ordina-
tori delinquenti, vt c. Quapropter, 2. q. 7. Sed hæc
solutio non placet, Hostien. num. 11. quia multa
sunt Capitula Cathedralium, quæ parum punirentur
si Episcopalis mensa grauaretur, neque enim
puniretur Ecclesia, cum Episcopus teneatur pro-
uidere ex mensa sua, vt dicit Abbas, n. 10. vers. Nec
procedit dictum glossæ. Vnde dic melius, esse spe-
ciale in hoc casu vt successor ex facto prædecesso-
ris ad id obligetur, & ratio specialitatis multiplex
reddi potest, secundum Innoc. n. 1. & Hostien. n. 9.
in ver. Per ordinatores, Io. Andr. num. 20. in glos.

28 Sed quare Butr. n. 15. & Abb. num. 10. Prima ratio
est, quia mendicitas Clerici cedit in dedecus Or-
dinis Clericalis, c. Diaconi sunt, vers. Mendicat in-
felix Clericus, 93. dist. & c. Ad supplicationem,
ibi, *in vituperium ministerij nostri, defectum in re-
bus temporalibus patiatur*, supra de renunc. Adde
Concil. Trident. cap. 2. in princ. sess. 21. Secunda
est, quia si egeret Clericus, hoc redundaret in op-
probrium eius, in cuius sortem, seu hæreditatem
assumptus est, iuxta tex. hic, & in c. Cleros. 21. dist.
quandoquidem,

Non sibi, sed domino grauis est, cui seruit, egestas.

29 hic in glos. in ver. Obsequium. Tertia, quia ex quo
eligitur ad onus, repelli non debet à mercede, vt
hic dicitur, & in c. Charitatem, c. Quicunque, & c.
Ecclesiasticis, 12. quæst. 2. Quarta vt nomen con-
ueniat rebus vt in littera ibi, *vt ipsa nominis ratio
persuadet*, & in c. Chorepiscopi, §. Quod autem
68. dist. & instit. de donat. §. Est, & aliud. Quinta,
ne Ecclesia videatur sic promoto fraudulenter la-
queum iniecisse, arg. c. Constituit, 30. q. 3. c. de
viduis il 2. 27. quæst. 1. c. Per tuas, §. fin. infr. de

30 donat. Sexta, quia fauorabile est augere cultum
diuinum, & per consequens numerum Clerico-
rum, c. Ex parte supra de constit. c. Vasa de con-
secr. dist. 1. c. Quæ ad perpetuam 25. q. 1. & q. 2.
c. Quæcumque. Septima, quia Episcopus ex suo

31 officio generali prouidere debet, ne quis Clerico-
rum egeat, vt patet 10. quæst. 1. per totam, c. Præ-
cipimus, & c. Sequenti. 12. quæst. 1. & c. Possessio-

32 nes, 16. quæst. 1. Octaua, & vltima, quia omnia
bona Ecclesiarum pauperum sunt, vt c. Clerus, &
c. Pastor, 1. q. 2. & c. fin. 16. quæst. 1.

33 Procedit autem hæc ampliatio, etiamsi quo
tempore ordinator erat soluendo, ordinatus ne-
glexerit ab eo petere vitæ necessaria, & postea
idem ordinator ad inopiam redactus fuerit: nam
nihilominus poterit ordinatus ad successorem re-
currere, nec ei obstabit exceptio, quod dum po-
tuit ab Ordinatore titulum exigere, tamen ne-
glexit; quia hæc Decretalis tribuit illi hoc ius in-
definitè, ac sine vlla exceptione, vt concludit In-
noc. num 3. Hostien. num. 10. vers. Quid si dum
soluendo, Io. Andr. num 11. vers. Et licet ordina-
tus, & Cardin. num. 15. in 5. quæstione, quod lu-
siùs prosequitur idem, Hostien. in c. Tuis quæstio-

34 nibus, infr. eod. Cęterum si ordinator resignasset
Episcopatum, aut depositus esset, & haberet vn-
de posset Clericis à se ordinatis sine titulo vitæ ne-
cessaria ministrare, ipse ad hoc esset compellen-
dus, & non successor, vt hic determinat, Innoc.
n. 2. vers. Dicimus tamen, adijciens ita iudicatum
fuisse in Episcopo Ambianen. & sequitur Hostien.
num. 9 vers. Quid si ordinator resignauit, Io. Andr.
num. 11. Butr. num 17. Cardin. num. 13. in 2. q. &
Io. de Anan. num. 2. Et probatur à fortiori; nam
si pręsentator priùs tenetur prouidere talibus,
quàm ordinator, vt hic colligitur à contrario sen-
su: longè magis primo loco cogendus est ordina-
tor, qui non solum Ordines contulit, sed etiam
sibi præsentauit: nam de talibus loquitur hæc lit-
tera, vbi scilicet non est alius præsentator, vt la-
tius patebit infr. in 2. limitatione. Ad hoc argu-
mentum optimum in c. De multa, §. Vltra sex
menses, infr. eod. Quod nunquam tradas obli-

35 uioni, quia hæc est notabilis limitatio ad hanc
decretalem, quæ simpliciter, & indistinctè obli-
gat successorem in Episcopatu ex facto ordinato-
ris, & tamen Doctores illam restringunt, vt tan-
tummodo vendicet sibi locum in successore Epi-
scopi prædefuncti, non autem Episcopi, qui re-
nunciauit, aut depositus est. Immo plus voluit
Innoc. n. 2. vers. Immo plus videtur, videlicet vt
ordinator viuens, si habeat de proprio, cogi pos-
sit, vt ordinato constituat vnde perpetuo viuere
possit, & cum eo transit, Io. Andr. n. 11. & Card.
in 3. q. quod videtur intelligendum donec ordina-
tus consequatur competens beneficium Ecclesia-
sticum, vt hic, & in c. Episcopus supra eod. & in
c. Si Episcopus infr. eod. lib. 6.

36 Ampliatur quintò prædicta regula, vt procedat
etiam

etiam in hæredibus ordinatoris, vt firmant hic Innoc. n. 2. vers. Videtur etiam quod hæredes, Host. n. 50 Io. Andr. n. 11. vers. Videtur etiam Cardinalis
37 in 3. q. & alij communiter, quandoquidem ex contractu, vel quasi oritur hæc obligatio inter ordinatorem, & ordinatum, & ideo transit actio ad hæredem, vt inst. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur, & l. vnica, C. Vt actiones ab hæred. &
38 contra hæred. incipiant, in rubro, & nigro. Quod si dicas huiusmodi obligationem nō oriri ex quasi contractu, sed ex maleficio, vel quasi: nihilominus hæredes secundum Canones obligantur, vt patet in eo quod legitur, & notatur in cap. Parochiano, inf. de sepult. & in c. Litteris, de raptor. secundum
39 Hostien. Sed remanet dubium, quid si ordinator habeat hæredes respectu patrimonij sui, nunquid prius sint compellendi hæredes, quam successor in Dignitate, Abb. hic num. 11. dicit Hostiensem, quem communiter Doctores sequuntur, tenere, quod prius sint discutiendi hæredes per rationes proximè adductas. Ipse tamen Abbas dicit se dubitare an hoc sit indistinctè verū, quia hic text. insinuat oppositum, dum decidit ordinato prouidendum esse per ordinatores, & successores; ac deinde mandat indistinctè compelli successorem; nec præcipit, vt prius discutiantur hæredes ordi-
40 natoris. Vnde pro solutione putat considerandum an huiusmodi obligatio, quæ contrahitur ex ordinatione sine titulo, sit realis respectu Ecclesiæ, an verò personalis. Et concludit obligationem videri realē, si Ecclesia Cathedralis redditibus abundet; ac proinde in successorem transire, vt in cap. Dilecti, supra de for. competenti: nam sicut potest Sacerdos præsentare aliquem ad titulum Ecclesiæ suæ, vt in c. Per tuas, de simon. eodem modo Episcopus potest disponere, vt ordinati viuant ex prouentibus Ecclesiæ Cathedralis, & ideo text. fecit mentionem tantummodo de Episcopo, vel successore. Sed vbi Ecclesia esset impotens; tunc cùm Episcopus deliquerit: tenebitur ipse, vel hæres suus, per regulam, Delictum personæ, &c. Et ita Abbas vult in effectu, vt prius discutiendi sint reditus Ecclesiæ; & hæredes Ordinatoris non teneātur nisi in subsidium, vbi scilicet Ecclesia non est soluendo.

Tu aduerte, quia quod Abbas dicit, Hostiensem, & communiter Doctores tenere vt prius sint conueniendi hæredes, quam successor in Dignitate, hoc non videtur verum: nam Innoc. num. 2. cuius verba ad litteram transtulit Hostien. & alij supracitati, num. 36. cum prius declarasset successorem teneri ex facto prædecessoris, postea formaliter sic ait: Videtur etiam quod hæredes ordinatoris ad hoc teneantur, quia ex quasi contractu est hæc obligatio, vnde Innoc. & Hostien. non dicunt hæredes esse priùs discutiendos, quam successorem in Episcopatu, quin potius videntur sentire, aut primo loco teneri successorem, aut certè omnes teneri æqualiter, & in solidum. Idque eorum menti proximiùs accedit ponderando dictionem *etiam*, quæ est augmentatiua, & implicatiua præcedentiū. Vnde verius videtur tam successorem in dignitate, quàm hæredes in bonis patrimonialibus teneri in solidum ex facto ordinatoris, & esse in optione ordinati hos, vel illum conuenire, vt de duobus reis cauetur in l. 2. & l. 3. §. Vbi duo, ff. de duobus reis, & vide quod dixi in cap. Episcopus, in 2. notab. cer. Et ex his notabiliter infero, supra eod.

41 Ampliatur sextò ead. regula, vt locum habeat etiamsi Episcopus ordinauerit aliquem ad certū titulum, qui postea fuerit euictus: nam nihilominus tenebitur illi prouidere de alio beneficio, arg. cap. Præsentium, 7. q. 1. & c. Inter cætera, infr. eod.
42 & huius sententiæ fuit Vincentius. Sed hoc intellige verum si Episcopus fraudulenter contulit beneficium alterius, quo titularis non fuerat iustè priuatus, aut beneficium alteri debitum, & ipse, cui contulit hoc ignorauit, tunc enim tenetur Episcopus ei prouidere de æquiualenti beneficio, vt firmat glos. hic in ver. Donec per te: quæ in hoc adducit iura præallegata, & c. Pastoralis, infr. de iurepatr. & pro glos. in verb. Ignorauit, secundum Io. Andr. in fine. Facit text. in c. Si beneficia, infr.
43 eod. lib. 6. & sequuntur Butr. num. 19 & Card. in 6. quæst. Sed cessante fraude non oritur hæc obligatio; quia donator non tenetur de euictione, l. Ad res donatas, C. de Aedilitio edicto. Vnde si Episcopus ordinasset bona fide ad titulum beneficij, quod non credebat alteri debitum: tunc non posset conueniri ex obligatione speciali proueniente ex dispositione huius capituli: teneretur tamen
44 ex obligatione generali, qua obstringitur prouidere omnibus Indigentibus in sua Diœcesi, secundum Vincentium, & declarant Butr. n. 19. Abb. num. 15. vers. Sed si Episcopus ordinasset, & plenius Io. de Anan. num. 15. 16. & 17.
45 Et eod. modo non tenetur Episcopus si ab initio contulit ordinato beneficium sufficiens, quod postea effectū est insufficiens, & exinanitum, secundū Vinc. satis enim est minori ab initio adire locupletem hæreditatem, vt l. Verum, §. Si locupleti, ff.
46 de minoribus; videtur tamen teneri ex generali obligatione, vt supra, & hoc tenet glos. 1. in c. Tuis infr. eod. vbi firmat Episcopum teneri prouidere ordinatis de beneficio Ecclesiastico, si illorum patrimonium periret chasmate, vel alluuione; quia cùm ad sæculum redire non possit, eorum paupertas redundaret in opprobrium Ordinis Clericalis. Et idem tenet Innoc. in c. Episcopus, in fin. supra eodem.
47 Ampliatur septimò eadem regula, vt locum habeat etiam in Episcopo, qui aliquem promouit ad Ordines minores, vt probat tex. in sui generalitate, in c. Non liceat, supra eod. nam nec ad minores ordinari quis debet absolutè, seu sine titulo, et videtur expressum in c. Neminem, ibi, *vel quemlibet in Ecclesiastica ordinatione constitutum*, 70. dist. vbi hoc tenet glos. 1. & Hostien. hic num. 11. ver. Ordinatis, & Io. Andr. num. 3. in eod. verb. Sed hoc non seruat Ecclesia Romana; & ideo de hoc articulo dic plenius vt scripsi in prædicta Decretali, Non liceat, à num. 5. vsq. in fin.
48 Nunc limita primò regulam superiùs firmatam vt non procedat si ordinatus sine titulo aliunde habeat, vnde congruè possit sustentari, tex. est in c. Episcopus, supra eod. vbi primò ponitur regula, vt Episcopus ordinato ad sacros sine certo titulo, teneatur necessaria subministrare; ac deinde adijcitur limitatio ibi, *nisi talis ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ habere possit*: nam Clericus non beneficiatus, si de patrimonialibus bonis habeat vnde viuere possit, ad sacros Ordines legitimè promouetur, vt est casus in cap. Tuis, infr. eod. quia in eo casu intelligitur ordinari titulum patrimonij quoad hoc vt non possit petere alimenta ab ordinatore, vt ibi dixi conciliando opinio-

opiniones num.19. poſt gloſ. final.& Cardin. nu.7.
in 7. quæſt. & gloſ. in c. Si Epiſcopus in ver. Titu-
lum, infr. eod. lib.6. Hoc ipſum inſinuat hæc De-
cretalis, quæ adſtringit Epiſcopum ad ſubmini-
ſtrandum ſic ordinato vitæ neceſſaria: ergo ſup-
ponit eum eſſe pauperem, & aliunde non habere
vnde viuere poſſit. Atque ita Papam hic non in-
tendere niſi pauperibus Clericis prouidere, decla-
rat textus, qui eſt gloſ. huius Decretalis, in c. Po-
ſtulaſti, ſupra de reſcriptis, vt hic per Hoſtien.n.17.
in ver. Eccleſiaſticum. Hodie tamen in hoc ſeruari
debet ius nouiſſimum Conc. Trid. in c.2. ſeſſ. 21.
vt ſcripſi plenè in d. c. Epiſcopus, n.24. 25. & 29.

49 Limita ſecundò propoſitā regulam, vt non pro-
cedat ſi ordinatus ſine certo titulo fuerit ab alio
præſentatus, & examinatus; quia tunc non tene-
tur illi prouidere Epiſcopus qui eum ordinauit,
ſed ille, qui præſentauit, & examinauit, vt c. Ex an-
tiquis, & c. Si ſeruus, 54. diſt. & c. Quando, 24. diſt.
& notatur in c. Accepimus, de ætat. & qualit. Et
hoc innuit hæc Decretalis à contrario ſenſu in il-
lis verbis, *nullo præſentante*, & tenent gloſ. in ver.
Succeſſores, ad finem, verſ. Et hoc intellige, Innoc.
num.3. in ver. Præſentante, Butr. n. 5. & 16. Car-
din. num.7. in 11. notab. & num.15. & videtur ex-
preſſum in c. Si Epiſcopus, in fine, infr. eod. lib.6. vt
patebit in ſeq. limit.

50 Et hinc collige præſentatos, & examinatos ab
alijs Epiſcopis, vel exemptis, non eſſe neceſſariò
examinandos ab Epiſcopo ordinatore, ad hoc cap.
Epiſcopum, 9. q.2. quia non tenetur illis prouide-
re, ſecundum Innoc. d. num.3. verſ. Hic apparet, Io.
Andr. num.4. Butr. num. 9. Quotieſcunque enim
proprius Epiſcopus committit alteri Epiſcopo or-
dinationem certorum Clericorum, & nominato-
rum Epiſcopus cui facta eſt commiſſio, non te-
netur inquirere an nominati ſint idonei, necne;
ſed debet præſumere præſentatos eſſe idoneos;
51 ideoque ſi tales reperiantur ſine titulo, imputan-
dum eſt committenti, non ordinanti, vt ad litte-
ram inquit gloſ. Io. Andr. in cap. Si Epiſcopus, in
52 princ. infra eod. lib.6. Quod multò magis proce-
dit poſt Decretum Conc. Trid. c.3. ſeſſ.23. vbi ſta-
tuitur, vt Epiſcopi per ſemetipſos Ordines confe-
rant, quod ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos
ſuos non aliter, quam iam probatos, & examina-
tos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.
53 Oportet igitur, vt de idoneitate ordinandi conſtet
ordinatori per litteras teſtimoniales Ordinarij,
alioquin alieno Epiſcopo non liceret eum ordina-
re, vt eſt expreſſum in c. 8. eiuſdem ſeſſ. verſ. Quod
54 ſi quis ab alio promoueri petat. Quinimo S. Con-
gregatio eiuſdem Concil. interpres conſulta, an
qui facultatem à Sede Apoſtolica obtinuit, vt poſ-
ſit ordinari ab alio, quam à ſuo Ordinario, de-
beat nihilominus probitatem ſuam, & mores Or-
dinarij ſui teſtimonio comprobare: Reſpondit ita
debere, prout Signatura gratiæ iamdudum ſolita
eſt in huiuſmodi facultatibus ponere clauſulam il-
lam, *de licentia Ordinarij*, cuius teſtimonio probi-
55 tas, & mores commendentur: Et hoc caſu verum
eſt, quod docuit Innoc. videlicet Epiſcopum non
teneri promouendum examini ſubijcere, ſed ſuper
illius qualitatibus, & titulo poſſe deferre Ordina-
rij atteſtationi. Creditur enim litteris Examina-
torum, vt c. in præſentia, ſupra de renunc. c. Poſt
ceſſionem, de probat. c. Ad probandum, de re iu-
dic. c. Sopitæ, de cenſibus, & hic, vbi notant Ho-
ſtien. Io. Andr. in ver. Per litteras, Card. num.10.
Idemque iampridem probauit S. Congreg. Conc.
nam cùm fuerit quæſitum an Epiſcopus ordinans
alienos ſubditos ſæculares cum dimiſſorijs pro-
prij Epiſcopi aſſerentis eos examinatos fuiſſe, &
idoneos repertos, huiuſmodi atteſtationi deferre
teneatur, vel etiam poſſit eoſdem ordinādos exa-
minare: S. Congregatio cenſuit eſſe arbitrarium,
57 & ideo poſſe, ſed non teneri. Conſtitutio autem
Sixti V. qua parte iniungit Epiſcopis, vt exami-
nent natalia, vitam, & reliquas ordinandorum
qualitates, ex ipſius Congregationis ſententia
eſt intelligenda de proprijs dūtaxat ſubditis: nam
quoad eos, qui alienæ Diœceſis ſunt, huiuſmodi
inquiſitio adhibenda eſt ab Epiſcopis litteras di-
miſſorias concedentibus, quod tamen fallit in caſu
c. Si Epiſcopus in 2. reſponſo infr. eod. lib. 6. vt di-
ctum eſt ſupra in 3. ampliat. n. 15.

Subdunt tamen Innoc. Io. Andr. & Butr. vbi ſu-
pra, & bene, quod ſi Epiſcopus alienus ſciret eum
criminoſum, peccaret ordinando.

58 Limita tertiò ſupraſcriptam regulam, vt non
procedat in Epiſcopo alieno, cui Diœceſanus com-
miſit non in genere, ſed in ſpecie, vt certas perſo-
nas ordinaret: nam ſi quempiam illorum ad ſa-
cros Ordines promouerit titulum non habentem;
non ipſe qui ordinauit tenebitur ſic promoto pro-
uidere, ſed Diœceſanus, qui ordinationem com-
miſit: debuit enim præuidere an titulum habe-
59 rent. Et idem ſi Diœceſanus det aliquibus licen-
tiam, vt poſſint à quo maluerint Epiſcopo promo-
ueri: non enim qui ordinat, ſed qui licentiam tri-
buunt, cum eam dare non debeant titulum non
habenti, obligantur, vt de his eſt caſus ad litteram
in c. Si Epiſcopus, in 2. & 3. reſponſo infr. eod. lib.6.
Licet hæc limitatio in effectu coincidat cum præ-
cedenti: nam Decretalis Si Epiſcopus, emanauit
ad declarationem textus noſtri, præſertim in illis
verbis, *nullo præſentante*; & declarationem eorū,
quæ in propoſito ſcripſerunt Innoc. & Hoſtien. in
c. antepenult. & penult. ſupra de ætat. & qualit. vt
60 notatur in d. c. Si Epiſcopus in gloſ.1. Hanc tamen
tertiam limitationem ſublimita, niſi Epiſcopus
proprius committeret alieno, vt non ſolùm Ordi-
nes conferret, ſed etiam ordinandum examinaret
ſuper titulo, & alijs qualitatibus requiſitis; quia
tunc non is qui commiſit, ſed ordinator, & exa-
minator obligaretur ſi promoueret titulum non
habentem, vt patet tum ex dictis ſupra in 2. limi-
tat. num.49. tum quia licet de delicto promouen-
tis conſtet eo ipſo quod conſtat de inhabilitate
promoti, c. Tantis Daniel. in fin. 81. diſt. & c. Cum
ſit ars, ſupra, de ætat. & qualitat. Hoc tamen pro-
cedit ſi promouens per ſeipſum examinauerit, ſe-
cus ſi per alium, quia tunc puniendus eſt tantum
qui examinauit, c. Quando, 24. diſt. c. Ad hæc, ſu-
pra, de offic. Archid. & notant in d. cap. Cum ſit
ars. gloſ. in ver. Deprehendi, Innoc. num.2. in ver.
Ordinato, Hoſt. num. 10. & plerique alij. Poteſt
autem Epiſcopus proprius committere alieno Epi-
ſcopo examen ordinandi, non obſtante c.3. ſeſſ.23.
Conc. Trid. dummodo id faciat ex legitima cauſa.
Vnde cùm Epiſcopus Feretranus dubitaret, an poſ-
ſet litteras dimiſſorias cōcedere cuidam ſuo Diœ-
ceſano, qui in Vrbe habitabat, etſi eius qualita-
tes notas non haberet: S. Congreg. cenſuit poſſe;
ſi enim qualitates eius non nouit, poterit commit-
tere examen Ordinario loci, in quo degit, vt aliis

decisum fuit in vna Mediolanen. his verbis [Sacra Congregatio censuit Episcopum quanquam absẽtem posse litteras dimissorias dare, & ordinandos subijcere suo examini; & si absentes sint, ad se vt examinet vocare, si commodum erit; alioquin eorum examen committere Ordinario loci, in quo illi degunt.]
61 Limitatio quarta colligi potest ex dictis Io. Monachi in cap. 2. num. 6. de tempor. ordinat. lib. 6. videlicet cùm, Episcopo probabiliter ignorante
62 alienus Clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinẽ Ordinandorum ingessit, vel cum Episcopus fuit deceptus iuxta ignorantiam facti, puta si ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi. Et quamuis Io. Monach. loquatur de pœna suspensionis Episcopi ordinantis Clericum alienum sine licentia Episcopi proprij, de qua in d. cap. 2. & c. fin. de tempor. ordinat. in 6. tamen idem dicendum de pœna ordinantis Clericum sine titulo, vt patebit infra in tertia quæstione à n. 66. vsque in finem.
63 2. QVAERO, an per illa verba posita in fine cap. 2. sess. 21. Conc. Trid. videlicet, ***Antiquorum Canonum pœnas super his innouando***, censeatur innouata pœna, c. Neminem, & c. Sanctorum, 70. dist. ita vt qui sine aliquo titulo post Trident. Concil. sacros Ordines susceperunt, sint suspensi, ac si ministrauerint, irregulares.

Proposito hoc dubio, S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridẽtini Interpretum censuit fuisse innouatas dumtaxat pœnas, c. Cum secundum, de Præben. Præcipuum huius decisionis fundamẽtum fuit, quia cùm pœna suspensionis ab executione Ordinum, de qua in d. c. Neminem, & c. Sanctorum iam fuisset sublata per hanc Decretalem, vt dictum est supra in 6 notab. Concil. in d. cap. 2. dum innouauit pœnas antiquorum Canonum, nõ censetur innouasse pœnam illam, quæ per posteriores Canones iam fuerat abrogata, vt etiam patebit infra in tertia questione.
64 Vnde postea cum quidam promotus ad sacros Ordines ad titulum patrimonij insufficientis, quæsierit quid sibi agendum vt ad Sacerdotium promoueri posset, Sacra Congregatio censuit si patrimonium, ad cuius titutum orator est ordinatus, minus sufficiens sit ad eius sustentationem congruam, teneri Episcopum tandiu ex proprio supplere, donec per ipsum Episcopum in sua, vel alia Ecclesia fuerit competens beneficium assequutus: ideo debere ad reliquus Ordines oratorẽ ab Episcopo promoueri. Quod autem dixit S. Congregatio per ipsum Episcopum, supple, vel per alium: ita enim hoc c. Hodie suppletur per Decretalem. Si Episcopus, ibi, ***donec sibi per eum, vel alium de competenti beneficio sit prouisum***, infr. eod. lib. 6. & ita olim supplebat Innocen. hic in fine, & confert textus in cap. Si pauper eodem titulo, & libro.

Item cum nonnulli ad sacros Ordines absque titulo promoti quæsiuissent an essent suspensi, & irregulares ex eo quod in susceptis Ordinibus ministrassent: Sacra Congregatio censuit oratores minimè quidem debuisse ad sacros Ordines absq; titulo sufficienti beneficij, aut patrimonij promoueri, oportuisseque obseruare quod prouidè statuitur decreto cap. 2. sess. 21. Cæterùm Ordinatos ante felic. record. Sixti V. Constitutionem hac de re editam nequaquam propterea esse suspensos neque irregulares, tametsi in susceptis Ordinibus ministrauerint.
65 Porrò in constitutione Sanctum, & salutare cuius fit mentio in declaratione Sacr. Congregationis, Clerici sine titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, aut aliàs male promoti declarantur perpetuò suspensi ab executione Ordinum, ac si in eis ministrauerint, irregulares, vt in Bullar. tom. 2. pag. 651. Sed eam constitutionem, excepto capite Simoniæ, postea moderatus est, & ad terminos iuris Bullæ Pij II. & Concilij Tridentini redaxit Clemens VIII. in Constitutione, Romanum Pontificem in Bullar. tom. 3. pag. 54.
66 3. QVAERO. Posita prędicta Decisione S. Congregationis, qua declaratum fuit Concilium Tridentinum cap. 2. sess. 21. prohibens aliquem ordinari ad sacros Ordines absque titulo sufficienti beneficij, vel patrimonij, in illis verbis, ***Antiquorum Canonum pœnas super his innouando***, innouare pœnam vt mensa Episcopalis teneatur ad alimenta ordinati, non autem pœnam, vt ordinans, & ordinatus sint suspensi: An diuersum censeri debeat cum Clericus circa huiusmodi titulum in ordinatione fraudem committit, adeo vt si is confictо titulo beneficij, vel patrimonij ordinatorem deceperit, in suspensionem propterea incidere intelligatur.
67 In hac materia habemus ius antiquum, ius medium, & ius nouissimum Tridentini Concilij. Ius antiquum habetur in c. Neminem, & c. Sanctorum, 70. distinct. quibus ordinatio Clerici sine titulo in odium ordinatoris irrita decernitur, quod intelligendum est, vt ordinatus careat executione, prout declarant ibi omnes, præsertim Turrecrem. post Hugo. num. 5. & fusiùs dictum est supra
68 in 5. notab. Ius medium habetur in hoc cap. quo statuitur vt si quis ab Episcopo sine titulo ordinetur, mensa Episcopalis teneatur ad alimenta ordinati, quod etiam cauetur in c. Non liceat, & c. Episcopus supra eod. & c. Si Episcopus inf. eod. lib. 6. Hic verò satis perspicuè aboletur pœna, quæ antiquitus constituta erat in dict. c. Neminem, & c. Sanctorum, vt scilicet ordinans sit suspensus; quæ etiam de consuetudine non seruabatur, vt testatur Turrecrem. in d. c. Neminem, in fine, & propterea post hanc decretalem ordinatus sine titulo non carebat amplius executione; sed mensa Episcopalis tenebatur ità ordinato vitæ necessaria suppeditare. Ius nouissimum Tridentini Concilij traditur decreto cap. 2. sess. 21. quo constituitur, vt ordinati ad sacros debeant habere beneficium, vel patrimonium sufficiens, & antiquorum Canonum pœnæ super his innouantur: & cum esset postea dubitatum, an Concilium ibi innouasset pœnam huius cap. vt mensa Episcopalis teneretur alere ordinatum; an verò etiam pœnam positam in c. Neminem, & c. Sanctorum, vt ordinatus esset suspensus, S. Congregatio, vt prędiximus, n. 63. declarauit dicto Concilij decreto innouatam esse pœnam huius decretalis, quę obligat mensam ad alimenta ordinato; non autem pœnam suspensionis positam in c. Neminem, & c. Sanctorum, & iam abrogatam per hanc constitutionem.

His positis suboritur nunc alia dubitatio, an saltem quoad ordinatum sine titulo, qui ordinantem decepit ementitis falsis fortè probationibus se congruum titulum habere, adhuc duret pœna suspensionis, quæ statuta erat in d. c. Neminem, & c. Sanctorum. Cuius dubitationis solutio pendere videtur ab alia, de qua erat controuersia inter

d. Do-

d. Doctores, etiam ante Concilium Tridentinũ: An videlicet hoc capitulum correxerit, & sustulerit pœnam suspensionis statutam per anteriores Canones cum Clericus est in culpa, quia ordinantem conficto, falsoque titulo beneficij, vel patrimonij decepit. Nam si hæc pœna quoad huiusmodi Clericum non sit sublata, non videtur posse dubitari, quin vigeat, & quin innouata sit à Tridentino Concilio, si verò esset sublata, Concilium innouando pœnas non videretur referri ad iam abrogatas, vt iam in superiori decisione sensit Sacra Congregatio.

In hac dubitatione tutior, & salubrior videtur opinio, vt pœna suspensionis non sit sublata per hanc Decretalem, quam opinionem tenet hic Antonius de Butrio in fine, & Decius à n.29. vers. In glos.fin. eam validissimis rationibus defendit, inter quas ea est potissima, quia cum in hoc capitulo corrigatur pœna suspensionis, quæ erat inducta in iniuriam, idest vt Archidiaconus interpretatur in d. c. Neminem in ignominiam ordinatoris: vbi ordinator non fuit in aliqua culpa, & ordinatus dolo, & fraude, conficto titulo ordinatorem fefellit: consequens est, vt correctio pœnæ iuris veteris non extendatur ad casum, in quo nõ militat ratio correctionis, idest, vbi nihil est, quod imputetur ordinanti, sed soli ordinato. Et hanc sententiam post Tridentinum Concilium, & in ipsius Concilij terminis sequitur, & rationibus à Decio desumptis tuetur Nauar. cons. vltimo de tempor. ordin. Quod si ab ea recederemus, Concilium facilè eluderetur; quia si nulla esset pœna suspensionis in huiusmodi ordinatum, qui fraudẽ commisit, facile esset cuiquam confictis titulis absque vero titulo promoueri, & obtenta absolutione in foro conscientię absque vllo impedimento in Ordinibus susceptis ministrare; quo pacto multi ad sacros ascendere possent absque titulo, & postea contra mentem Concilij cum Ordinis dedecore mendicarent.

Non obstat, quod Imola, & Abbas in d.c. Non liceat, contrarium senserint; quia præter quam quod Imol. non satis clarè explicat quid sentiat: contra eos stant Ant. & Decius, & firmiores rationes à Decio collectæ, qui omnibus Abbat. rationibus plenè satisfacit.

Item non obstat, quod Imola testetur de communi opinione in oppositum, vt illum citat Decius, vbi supra. Nam respondetur Imolam non affirmare in hoc articulo contrariam opinionem esse communem; sed tantùm quod Doctores communiter sequuntur glos. fin. d.c. 1. Non liceat, quæ articulum nostrum nec examinat, nec attingit. Imò glos. potius facit pro hac opinione, dum ait per hoc cap. esse correctum quod statutum erat in odium ordinatoris, quasi à contrario sensu velit non esse correcta iura vetera quoad pœnam, quæ non odium ordinantis, sed ordinati delictum respiciebant, & ita glossæ, quam Doctores sequuntur, authoritas ponderata huic nostræ opinioni fauet; vt etiam videtur perpendisse Decius, qui insinuat opinionem Anton. de Butr. in illa glos. esse fundatam; & postea ibi confirmando hanc opinionem, dicit opinionem glossæ esse communem.

69 Quæ ratio validiùs confirmatur ex eo, quod Sacri Canones præ oculis habebant ne in opprobrium Cleri mendicaret per plateas infelix Clericus. Turrecrem. & alij in d. c. Neminem, num. 1. & traditur in c. Diaconi sunt, 93. distinct. & in c. Postulasti, supra de rescriptis, id autem incõueniens duobus modis vitarunt; Primò statuendo pœnam suspensionis in promotũ sine titulo: non enim erat in consideratione, quod mendicaret ex quo non habebat ordinis executionem, vt perpendit Decius in d. c. Non liceat in fin. Secundò abrogata hac pœna, aliam eius loco subijciendo, vt scilicet mensa Episcopalis ad eius alimẽta teneretur, adeo ut semper prouide occursum sit à sacris Canonibus huic periculo mendicandi cum totius Ordinis vituperio. Hoc autem absurdum remaneret in Clerico ordinantem decipiente, si iura antiqua etiam quoad ipsum essent correcta, & à Concilio Tridentino non innouata; quia ipse sine titulo ordinatus nec esset suspensus, nec à mensa Episcopali alimenta petere posset, & ex consequenti ordinatus ad sacros, habens executionem ostiatim cogeretur quærere eleemosynam, quod tantopere, & S. Canones, & Trident. Concilium sunt detestati. Die 27. Nouembris 1610. S. Congregatio Conc. proposito suprascripto dubio, omnium sententijs censuit hoc casu pœnam suspensionis ante Concil. non fuisse correctam, & hodie à Trid. Conc. esse innouatã, & propterea huiusmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo ordinatorem decepit, esse ipso iure suspensum, carereque ordinum executione.

De Præbendis.

Cap. Cum iam dudum.

S V M M A R I V M.

1 *Opponenti plura contra electum sufficit alterũ probare, quod ad cassationem sufficiat.*

2 *Dignitates plures obtinens absque dispensatione Apostolica ineligibilis est, & inhabilis ad beneficia obtinenda.*

3 *Intrusus est qui ingerit se administrationi ante confirmationem, vel præter authoritatem eius, ad quẽ spectat, etiamsi præcesserit electio.*

4 *Administrationi se introducere ante obtentam cõfirmationem, & post confirmationem cassatam paria sunt.*

5 *Cassatio deducit rem de esse ad non esse.*

6 *Confirmatus potest liberè administrare etiamsi de viribus confirmationis in iudicio disceptetur.*

7 *Dummodo à confirmatione appellatum non fuerit, aliàs secus.*

8 *Probare sufficit vnum ex pluribus copulatiuè in rescripto narratis, vel in iudicium deductis, si quodlibet per se sufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam causæ.*

9 *Nisi quis se astrinxerit ad omnia probanda, quod in dubio non præsumitur.*

10 *Clausula*, non esse tamen adstringens ad omnia probanda, *quid operetur.*

11 *Dispensatio tacita non inducitur ex simplici tolerantia Papæ in his quæ sunt contra ius.*

12 *Tolerantia Papæ non operatur vt pluralis iustè possideat, sed vt subditi licitè ab ipso Sacramenta percipiant.*

13 *Præbendarum, seu Beneficiorum simplicium pluralitas an de iure communi sit prohibita, nec ne*

& num. seqq. vsque ad num. 31.

Et quid ex Concilio Tridentino num. 31. & seqq. vsque ad num. 46.

14 Canonicus, & Præbendatus absque dispensatione quis potest esse in pluribus Ecclesijs etiam diuersorum Episcopatuum, secundum opinionem Innocentij, & nu. seqq. & num. 32.

15 Intellectus huius cap. & n. 21. & 23.

17 Beneficiorum simplicium pluralitas ante Concilium Tridentinum erat permissa ex generali consuetudine, & num. 30.

18 Præbendas plures intitulatas nemo potest habere nisi habeat ab eo qui omnia potest, secundum opinionem Hostiensis, & n. 32.

19 Canonici de iure communi sunt adstricti ad personalem residentiam.

20 Præbendæ singulæ requirunt singulos actus, & ministros.

22 Intellectus c. De multa, infra eod.

23 Dictio vna absonum est vt respectu vnius determinabilis stet alternatiuè, & respectu alterius copulatiuè.

24 Præbendatus non Canonicus, vel Canonicus non præbendatus, an quis possit esse in pluribus Ecclesijs, & num. seq. 34. & 42.

Canonicus in vna Ecclesia, & Præbendatus in alia tenetur seruare statuta Ecclesiæ in qua est Canonicus, ibidem.

25 Auaritia notatur magis in pluralitate præbendarum, quam Canonicatuum.

26 Præbendarum effrænata multitudo prohibita est, & num 33. & 35.

27 Beneficia plura personalem residentiam requirentia sunt incompatibilia.

28 Beneficiorum pluralitas an sit tantum inhibita quoad peccatum in foro animæ, an verò etiam quoad pœnam in foro fori, & n. 37

29 Beneficia constitui non debent nisi sufficientia ad congruam Clerici sustentationem.

30 Consuetudo generalis plura beneficia sine cura obtinendi absque dispensatione an excuset à peccato.

31 Tridentinum Concilium sess. 24. cap. 17. de beneficiorum pluralitate expenditur, & num. seqq. vsque ad num 38. & num. 57.

33 Beneficium vnum tantum ex Concil. Tridentino regulariter est singulis conferendum etiam S. R. E. Cardinalibus, & n. 60.

34 Canonicatus, & præbenda in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, cum hodie personalem residentiam requirant, sunt incompatibiles.

35 Beneficium insufficiens obtinenti potest Ordinarius conferre secundum, sed non vltra duo, & n. 45. & 71.

36 Beneficium sufficiens obtinenti, nec in titulum, nec in commendam licet obtinere secundum.

37 Beneficium primum sufficiens vacat per assecutionem pacificam secundi; & per retentionem cum primo vacat vtrumque, & n. 44.

38 Beneficia plura personalem residentiam requirentia sunt hodie incompatibilia siue vllam requirant ratione curæ animarum siue ratione seruitij.

39 Beneficia incompatibilia propter residentiam ratione curæ, quæ sint.

Et quæ ratione seruitij, n. 42.

40 Vicarius amouibilis indicat curam animarum esse penes Rectorem.

41 Parochialis accessoria vnita non est incompatibilis cum alia Parochiali.

43 Beneficium sufficiens obtinenti nō potest Ordinarius conferre secundum, etiam insufficiens.

44 Beneficium insufficiens obtinenti an possit ab Ordinario conferri secundum, quod per se sit sufficiens, & num. 55. & seqq.

45 Beneficia duo obtinenti non potest authoritate ordinaria conferri tertium, etiamsi omnia simul sint insufficientia, & n. 71.

46 Dispensare an possit Episcopus super pluralitate beneficiorum simplicium.

47 Quid si beneficia existant in diuersis Ecclesijs, & num. 49.

48 Et quid si in eadem Ecclesia, & n. 50.

49 Et quid post Concilium Tridentinum, & nu. seqq.

51 Beneficium sufficiens habenti si Ordinarius aliud cōferat, an collatio sit nulla, an verò adepta pacifica possessione secundi vacet primum ipso iure, & nu. seqq. & n. 56.

52 Conferatur verbum qualiter sit accipiendum, & num. 54. & 70.

53 Datarius qualiter admittere debeat supplicationes illas, quibus habens Parochialem, vel simplex sufficiens petit sibi aliam Parochialem, vel aliud simplex.

58 Beneficium obtinens, quod per se sufficiat, præsumitur moueri ad impetrationem secundi, ex ambitione, & auaritia; sed non è contra.

59 Canonicatum, & officium habenti in eod. Ecclesia, quæ ex fundatione compatibilia sunt, si Episcopus Canonicatum alterius Ecclesiæ contulerit, an collatio secundi Canonicatus sit irrita, necne, & nu. seqq. vsque in fin.

61 Beneficia duo incompatibilia obtinens ante Concilium Lateranen. habebat optionem alterutrum retinendi, ex eod. Concilio debebat priuari secundo. Post Concilium vacabat primum, & post Execrabilem, primum illico erat dimittendum.

62 Intellectus c. Ordinarius, §. in conferendis de offic. Ordinar. lib 6. & nu. seqq & n. 67.

63 Collatio tertij beneficij incompatibilis de iure communi est nulla, & n. 64.

Et quid in tertio beneficio, quod etsi esset compatibile de iure, effectum est tamen incompatibile ex Concilio Tridentino, vel ratione numeri, vel ratione seruitij, ibidem, & nu. seqq & n. 67. & seqq.

64 Beneficia duo incompatibilia obtinens etiam ex dispensatione inhabilis est ad aliud simile assequendum, & num. 66.

65 Beneficia duo compatibilia ex lege fundationis, non censentur compatibilia respectu tertij.

66 Dispensatio ad duo incompatibilia nihil operatur respectu collationis tertij beneficij.

68 Collatio tertij beneficij incompatibilis vigore statuti nō inducit vacationem aliorum incompatibilium.

1 CVM IAM DVDVM. Opponenti plura contra electum sufficit alterum probare, quod ad cassationem sufficiat: Hoc dicit secundum Ioann. Andr. vel specialiùs secundum Abb. Cassatur electio illius, qui possidet plures dignitates, atque præbendas, & idem si detinetur aliquo vitio hic scripto. Diuiditur secundum Host. in tres partes. Primo ponit sex, quę opponebantur contra electum. Secundò, diffinitionem quæstionis conditionalem. Tertiò, antipophoram. Secunda ibi, *mandamus*. Tertia ibi, *Cum multa*.

2 Nota primo ibi, *Multitudo*. Obtinentem plures

tes dignitates, vel personatus esse ineligibilem,
& inhabilem ad beneficia obtinenda, vt hic, &
in c. Ordinarij, de offic. Ordinar. lib. 6. in c. Du-
dum, il secondo, supra de electione, & in Extra-
uag. Execrabilis, §. Qui verò deinceps, de pręb.
& hic notant Imol. num. 7. & Abb. num. 2. Quod
intellige nisi habeat dispensationem Apostolicam,
d.c. Dudum, vers. Insuper, & c. De multa, §. Cir-
ca, infra eodem, secundum Bernar. hic in princ.
Host. in princ. in ver. Præbendarum, Ioan. Andr.
n. 2. Butr. n. 9. & Imol. n. 12.

3 Secundo nota ibi; *Die intrusionis suæ*. Intrusum
esse qui ingerit se administrationi ante confirma-
tionem; & sic sine titulo, vel pręter authoritatem
eius, ad quem spectat, etiamsi præcesserit electio,
quod notabis secundum Abb. num. 4. post Butr.
eod. num. & Imol. num. 6. Quippe nemo debet si-
bi honorem assumere, &c. c. Qualiter supra de
elect. & ex hoc quilibet reddit se suspectum, l. Quæ
omnia, ff. de Procur. & l. Si quemquam, C. de
Episc. & Cler. secundum Host. hic num. 2. Qui pro-
priè dicantur intrusi, & quot sint illorum species
dixi in c. Nisi cum pridem à num. 26. supra de re-
nunc.

4 Tertio nota ibi, *sicut & post*, paria esse admi-
nistrationi se intrudere ante obtentam confirma-
5 tionem, & post confirmationem cassatam. Et me-
ritò, quia cassatio huiusmodi deducit rem de esse
ad non esse; & perinde est ac si confirmatio non
præcessisset, l. Si propter, §. Versum, ff. de in rem
vers. c. Cum accessissent, supra de const. Vnde ex
vtroque vitio pariter quis redditur ineligibilis, vt
hic patet, & notant Host. num. 2. Butr. num. 5. &
Imol. num. 8.

6 Quarto nota ibi, *post confirmationem cassatam*,
argumentum optimum, quod post confirmatio-
nem, de cuius viribus in iudicio disceptatur, po-
test quis liberè administrare. Quod efficaciter hic
probatur per argumentum à contrario sensu. Nam
cum textus dicat non licere se administrationi in-
gerere post confirmationem cassatam; ergo à cō-
trario prius quam cassata fuerit, & sic etiam si de
illa disceptetur in iudicio, benè licebit se ingere-
7 re. Hoc tamen intelligunt, & declarant Docto-
res vt locum habeat quando à confirmatione non
extitit appellatum: quia tunc si administrat, & est
in possessione, remoueri non potest nisi per viam
denunciationis, vel accusationis. Facit quod ha-
betur, in c. Constitutus, supra de appellat. & in
c. Accedens, infra de Accusat. secus si à confir-
matione appellatum fuerit; quia tunc appellatio-
ne pendente administrare non debet, cum per eā
confirmatio sit extincta. Ita declarat glos. in c. A-
uaritiæ, in ver. Confirmatur, de elect. lib. 6. dicēs
ita fuisse olim disputatum, & terminatum Bono-
niæ, per l. Reus, §. Eum contra quem, ff. de mu-
ner. & honor. & sequuntur hic Petr de Anchar. in
2. not. Imol. n. 8. & Io. de Anan. n. .

Quinto nota ibi; *Plures alias Dignitates, atque
Præbendas*, solam pluralitatem Præbendarum non
esse de iure prohibitam, cum textus requirat v-
trumque copulatiuè, sed an hoc sit verum, latius
examinabitur infra in 1. quæst.

8 Sexto nota ibi, *Aut aliquid, aliud præmissorum*:
ex pluribus in rescripto copulatiuè narratis, aut
in iudicium deductis, sufficere vnum probare, si
quodlibet per se sufficiat ad fundandam intentio-
nem impetrantis, vel ad victoriam causæ, vt hic
est casus, secundum omnes in summario textus,
& notant Host. num. 7. Ioan. Andr. num. 4. Butr.
num. 6. Cardin. num. 4. Anchar. num. 3. Imol. n. 9.
& Ioan. de Anan. num. 4. Et est theorica glos. 1. in
c. 2. & ibi DD. supra de rescript. & vide quæ legun-
tur, & notant in c. Olim, eodem tit. & in c. Exhi-
9 bita, de iudic. Hoc tamen intelligas, nisi quis se
astrinxerit ad omnia probanda, per ea, quæ ha-
bentur in c. Licet, supra de probat. secundum
Anchar. Imol. & Io. de Anan. quod in dubio non
præsumitur, vt notatur in d.c. Licet, & per Bart. in
10 l. Diuus n. 5. ff. de re iudic. & Anchar. d. n. 3. Caute-
la est vt in positionibus, vel in articulis appona-
tur clausula, non se tamen astringere volens ad
omnia probanda; prout faciunt practici Aduocati
vt in forma Capitulorum Actoris, quam ponit Io.
Petr. de Ferrar. Papien. in sua Pract. fol. 138. & no-
tat Bart. vbi supra num. 6. de qua clausula vide per
Alex. cons. 6. Circa processum, num. 7. vol. 3. Mar-
sil. in rubr. C. de probat. n. 498. Dec. in c. 2. col.
penult. vers. Quintò, supra de rescript. & Maran.
in Specul. in secundo membro Iudicij n. 11.

11 Vltimo nota ex fine litterę, ex simplici tolerantia
Papę non induci tacitam dispensationem in his,
quæ sunt contra ius, arg. c. Super eo, infra de co-
gnat. spirit. & c. Mulieri, supra de Iureiur. Quia
multa per patientiam tolerantur quæ si deducta
fuerint in iudicium, exigente Iustitia tolerari non
debent, vt hic in tex. qui quotidie ad hoc con-
sueuit allegari, & firmant glos. vlt. Butr. num. 7.
12 Imol. num. 11. & Abb. n. 5. Sed in contrarium se-
cundum Host. num. 8. videtur tex. in l. 1. §. Scien-
tiam, ff. de tribut. act. vbi cauetur, vt si dominus
sciat, & toleret seruum contrahere in merce pecu-
liari, & non protestatur in contrarium, cum pos-
sit, consentire videatur. Facit tex. in l. Sed si pu-
pillus, §. de quo palam, ff. de institut. act. Idem
ergo dicendum in Papa, vt si sciat, & toleret, vi-
deatur consentire, & tacitè dispensare, ex quo po-
test resistere, ne dicamus eum præbere assensum
peccatis, c. Quapropter, 2. quæst. 7. & quod nota-
tum in c. Is qui tacet, de reg. iur. lib. 6. soluit Host.
sub distinctione, videlicet quod in pręteritum, &
quoad ea quæ concernunt animas subditorum,
ex tolerantia Papæ inducatur tacita dispensatio,
seu permissio, ne animæ illaqueentur: Secus ve-
rò quoad promotum indignè, seu illegitimè; quia
respectu illius dispensatio, seu permissio non in-
ducitur. Ratio differentię est, quia in subditis non
deficit fides, licet deficiat Sacramentum. Facit c.
Veniens, infr. de Presbyt. non baptiz. de quo per
glos. in c. Dudum, il secondo, supra de elect. quasi
velit Host. vt quoad ipsum pluralem patientia
Papæ non operetur, vt per hoc iustè teneat; ad hoc
enim non sufficit sola patientia, sed exigitur dis-
pensatio expressa, & in hoc casu loquitur, hic tex-
tus. Sed quantum ad subditos, vt ipsi iustè ab eo-
dem plurali Sacramenta recipiant ea tolerantia
Papæ, benè inducitur tacita dispensatio, seu per-
missio, quia putant eum iustè tenere, & sic in eis
non deficit fides. Quam distinctionem sequuntur
hic Ioan. Andr. & Butr. ambo in fin. Imol. n. 12.
& Abb. n. 10. Respectu subditorum an gesta à Prę-
lato putatiuo sustineantur propter communem re-
putationem; ita vt subditi ab ipso licitè Sacramen-
ta percipiant, est materia, l. Barbarius, ff. de of-
fic. Prætor. de qua vide per Canonistas in c. Nihil,
supra de elect. & quod plenè scripsi in c. Quod à
Præ-

Prędecessore, à n. 129. infra de schismat. Descen-
do ad quæstiones.

13 Et primo QVAERO, An pluralitas Præben-
darum, seu beneficiorum simplicium de Iure cō-
muni sit prohibita, necne?

Hæc quæstio ardua est, & difficilis ob diuersita-
tem Iurium, & opinionum inter primarios Cano-
nistas. Ego pro faciliori solutione primò referam
singulorum opiniones, earumque fundamenta;
Deinde subijciam quid hodie tenendum sit, con-
iungendo ius commune cum iure nouissimo Con-
cilij Tridentini. Ex opinionibus duę, videlicet pri-
ma, & secunda, sunt principales, & inuicem op-
positæ: reliquę septem sunt mediæ, & distinguen-
tes. Decima, & vltima, principales opiniones con-
ciliat.

14 Prima igitur, & principalis opinio fuit Innoc.
hic num. 4. vers. Tu autem dic, quod scilicet absq;
dispensatione quis possit esse Canonicus, & Præ-
bendatus in pluribus Ecclesijs, etiam diuersorum
15 Episcopatuum. Pro qua allegatur primò hæc De-
cretalis in illis verbis, *plures alias dignitates, atque
præbendas*, quæ probant ex sola pluralitate præ-
bendarum quem non reddi ineligibilem, cum
textus non loquatur alternatiuè per dictionem
vel, sed requirat pluralitatem Dignitatum, &
Præbendarum copulatiuè, per illam dictionem
atque. Et ita est hic argumentum expressum,
quod sola pluralitas Præbendarum, & Canonica-
tuum non improbatur à iure. Deinde allegatur,
c. De multa, infr. eod. vbi Papa in Concilio Ge-
nerali fecit specialem prohibitionem in Curatis,
Dignitatibus, & Personatibus: ergo de alijs vide-
tur pluralitatem tacitè concessisse, c. Nonne, de
præsumpt. l. Cum Prætor. ff. de iudic. Nam si idem
de præbendis intellexisset, sicut Dignitates, & cu-
rata excepit, pariter & præbendas excepisset, c. Ad
16 audientiam, de decim. cum suis concord. Tertiò,
pro hac opinione allegantur plura iura, quæ viden-
tur pluralitatem permittere, nempe c. Dilectus, su-
pra de rescript. vbi ille Ioannes Saracenus in tri-
bus Episcopatibus retinebat beneficia, c. Ex insi-
nuatione, supra de Procurat. c. Ecclesia, il 2. de
elect. & c. Officij, infr. de sent. excomm. vbi in ea-
dem persona ius habent diuersi Prælati, quod non
potest facilè contingere nisi ratione diuersorum
beneficiorum, ad idem c. Relatum, il 2. infr. de
testam. & c. fin. de religios. domib. vbi huiusmodi
pluralitas specialiter prohibetur Religiosis. Ergo
sęcularibus videtur permissa, d. l. Cum Prætor.
17 Quartò, allegat Innoc. in c. Cum Ecclesiasticæ, su-
pra de except. vbi hoc videtur expressum. Demū
huic opinioni suffragatur generalis consuetudo
plura simplicia obtinendi, quam Papa scit, & tole-
rat, Nam consuetudo talis cum patientia Supe-
rioris facit ius, vt l. De quibus, ff. de legib. Multi
enim damnarentur si contrarium diceremus, &
sanguinem elicit qui nimium emungit, c. Denique,
§. De ipsa, 4. dist. de qua consuetudine attestan-
tur hic post Innoc. num. 1. Host. & Io. Andr. ambo
num. 3. Cardin. num. 11. Anchar. num. 6. & pleriq;
alij. Host. in c. Litteras. num. 4. vers. Item gene-
raliter, infra de concess. præben. Henric. Boich. in
c. De multa, num. 5. in fin. infr. eod. & S. Thom.
quodlib. 9. art. 15. vers. Sed contra est, & in corp.
Non obstant iura, quæ prohibent pluralitatem
Præbendarum, nempe c. Sanctorum, 70. dist. cap.
Episcopi, 80. dist. & c. Presbyteros, 16. q. 1. cum
multis simil. Quoniam ex non multorum senten-
tia loquuntur secundum antiqua tempora. Vel
secundum Innoc. intelligi debent de pluralitate,
quæ sonat in vitium, & ex qua notatur ambitio, &
auaritia illorum, qui non propter honorem Dei,
nec propter vtilitatem Ecclesiarum plura benefi-
cia obtinent, sed propter fructus dumtaxat, quos
cum tali intentione neque de iure communi, ne-
que ex dispensatione possunt licitè retinere. Non
obstat quod pluralis in diuersis Episcopatibus nō
poterit duobus Prælatis parere diuersa præcipien-
tibus. Quoniam vt respondet Innoc. obediet pri-
mo; quia secundus videtur eum sub illa conditio-
ne elegisse, vt primo semper obtemperet, arg. l. in
operis, ff. locat. nisi fortè secunda Ecclesia multum
egeret eius seruitio, & prima modicum, aut nihil,
aut esset periculum in mora; quia tunc secundo
parebit. Et huic opinioni adhæret hic Abb. An-
tiq. cum suo Magistro Petro de Sampsone; eamq;
dicit veriorem esse Cardin. num. 11.

18 Secunda principalis opinio primæ opposita, fuit
Host. hic num. 6. qui post Vinc. & Goffred. repro-
bans primam opinionem Innocentij dicit illius
rationes esse satis debiles, & facilè posse omnibus
responderi, nullaque adhibita distinctione firmat
non posse quem habere duas prębendas intitula-
tas, nisi hoc habeat ab illo, qui omnia potest, cap.
Proposuit, de concess. pręben. & ita ipse notat in
c. Superinordinata, n. 1. in ver. Ecclesijs, & num.
seqq. infr. eod. Quod fusius prosequitur in c. Lit-
teras num. 5. infr. de concess. pręben. Mouetur Ho-
stien. per d. c. Sanctorum, 70. dist. vbi etiam ex
dispensatione Episcopi non potest quis esse Cano-
nicus Prębendarius in diuersis Ecclesijs. Itē per
d. c. Superinordinata: vbi dicit esse casū expresśè,
quod nullus potest habere plures prębēdas: quod
etiam innuitur in c. 2. De Instit. & in c. De multa,
§. Etsi, vltra, inst. eod. Ad idem c. Episcopi, 80. dist.
c. Presbyteros, 16. q. 1. c. Cum non ignores, supra
19 eod. & d. c. Litteras. Rursus mouetur, quia Ca-
nonici videntur adstricti ad personalem residen-
tiam, vt c. Conquerente, & cap. penult. supra de
20 Cler. non resid. & c. Extirpandæ, §. Qui verò, in-
fra eod. vbi residentia in Prębenda pręualet resi-
dentię in Parochiali: item singulę prębendę vi-
dentur requirere singulos actus, & ministros, cap.
Singula, 89. dist. & c. Ad hæc, supra eodem. Vnde
quemadmodum in castro requirente duodecim
custodes, non posset vnus occupare locum duorū,
ita nec in Prębendis, vt in Auth. Vt Cler. qui rec.
collat. 5. Nec obstant iura in contrarium adducta
pro prima opinone, num. 16. quę videntur per-
mittere pluralitatem. Quoniam secundum Host.
narratiuè loquuntur, & notant facti contingentiā,
non iuris dispositionem. Vel intelliguntur quan-
21 do dispensatio intercessit. Et ad hunc textum re-
spondet exponendo dictionem *atque*, pro *vel*, ar-
gumento eorum, quæ habentur in c. Cum tenea-
mur, & c. Cum non ignores, supra eodem iuncta
l. Sæpè, ff. de ver. signif.

Hæc opinio Host. mihi videtur de iure verior,
quod sic probo. Ex dispositione antiquorum Ca-
nonum pluralitas præbendarum absq; dubio erat
inhibita, vt sunt iura clara in d. c. Sanctorum, 70.
dist. cum alijs supra citatis num. 18. Regulæ igi-
tur, & antiquo iuri standum est, nisi in quantum
reperitur recessum, vt notat glossa in c. Constitu-
tionem, in ver. Prorogamus, ad finem, de regul.
lib. 6.

lib.6. & Io. Andr. in c. Quæ à iure, de reg. iur. eod.
22 lib. Qui verò affirmant antiqua iura esse correcta, fundantur tantummodo in d.c. De multa, infra, eod. & in hac Decretali. Quæ tamen iura si sedulò expendantur, nullatenus corrigunt ius antiquum: nam Constitutio De multa, solum disponit, vt recipiens secundum beneficium Curatum ipso iure sit priuatus primo, & si vtrumque contenderit retinere, etiam secundo spolietur. Et idem statuit de Dignitatibus, & Personatibus; & ita ibi est casus secundum omnes. Hanc autem pœnam fateor non esse extendendam ad præbendas, & beneficia simplicia, sed habere locum dumtaxat in Curatis, & Dignitatibus, in quibus illa Constitutio inducit ius nouum, vt probat Cardin. cons. 3. incipien. Circa elucidationem, num. 2. & ita illa dispositio specialis est quoad pœnâ ibi statutam. Ergo in reliquis; & sic quoad incompatibilitatem præbendarum, & beneficiorum simplicium iura antiqua manent in suo robore, vt per Cardin. loco citato. Nam quod non mutatur, cur stare prohibetur? l. Sancimus, C. de testam. Facit cap.
23 Cum expediat, de elect. lib. 6. Hæc autem Decretalis in illis verbis *plures alias Dignitates, atque Præbendas*, omnino intelligi debet disiunctiuè, vt sic copula *atque*, resoluatur in disiunctiuam *vel*. Quod efficaciter sic probo. Sola pluralitas Dignitatum sine Præbendis facit quem ineligibilem, vt hic, & in c. Dudum, il 2. §. penult. supra de elect. & hic notant Host. in princ. in ver. Multitudo Dignitatum, Io. Andr. n. 2. & reliqui omnes. Ergo similiter facit quem ineligibilem sola pluralitas præbendarum sine dignitatibus; & sic respectu vtriusque termini textus intelligitur disiunctiuè: absonum enim esset, vt eadem dictio *atque*, respectu vnius determinabilis, scilicet Dignitatum, staret copulatiuè, & respectu alterius, scilicet præbēdarū staret alternatiuè, l. Iam hoc iure, §. Sed &, & ibi Bart. n. 1. ff. de vulg. & pupill. cum concordan.
24 Tertia fuit opinio, quod in pluribus Ecclesijs possit quis esse præbendatus, sed non Canonicus, per d.c. Sanctorum, 70. dist. vbi videtur littera prohibere ne quis intituletur in pluribus Ecclesijs; & sic non videtur prohibere ne quis habeat plures præbendas. Vnde talis erit Canonicus in prima Ecclesia, & habebit præbendam in titulum. In secunda habebit præbendam in stipendium, sed non habebit ibi Canonicatum, & secundum hoc seruabit statuta primæ Ecclesiæ, & electioni illic celebrandæ intererit, & à Diœcesano illius Ecclesiæ ordinabitur, & iudicabitur; quasi censeatur sortiri domicilium vbi primò est Canonicus, non vbi secundò habet præbendam. Poterit tamen in ratione ipsius præbendæ in loco vbi est sita, cōueniri, per ea quæ habentur in c. fin. de for. compet. Et circa hanc tertiam opinionem vide quod tangit Henric. Boich. in d. c. De multa, num. 4. in fin. vers. Et tunc aut vnum est intitulatum.
25 Quarta fuit opinio præcedenti opposita, quod quis possit esse Canonicus in pluribus Ecclesijs, sed non præbendatus, quam posuit Innoc. in c. fin. supra de Cler. non resid. reddens rationem diuersitatis; quia in pluralitate præbendarum notatur auaritia, & ambitio, quę sunt causæ cur pluralitas sit prohibita, vt hic probatur: Sed in pluralitate Canonicatuū versatur vtilitas Ecclesiæ, cui expedit plures habere Consiliarios, arg. c. Prudentiā, de off. deleg.

Quinta fuit opinio, quod si in plures præbendas non potest notari ambitio, vel auaritia, vt quia ad illas non promouetur propter vtilitatem propriam, aut fauorem personæ, sed propter vtilitatem Ecclesiæ, & honorem Dei, vt quia est industriosus, & melius nouit gubernare quatuor beneficia, quam alter vnum: tunc talis pluralitas censeatur permissa, secus si fiat propter fauorem personæ; & sic notari possit auaritia, vel ambitio: quia tunc pluralitas est inhibita: & hanc opinionem tetigit Innoc. hic circa finem magnæ glossæ sub num. 3. vers. Quod enim.
26 Sexta opinio fuit, quod effrænata Præbendarū multitudo dumtaxat sit prohibita, veluti si quis obtinere vellet octo, vel decem præbendas, & in hoc casu intelligunt d. c. Sanctorum, 70. dist. Secus si non esset effrænata, vt quia non vult habere nisi duas, vt exemplificant Butr. n. 10. vers. Sexta fuit opinio, & Imol. num. 14. vers. Quinta fuit opinio, vel tres, secundum Abb. num. 6. vers. Secunda opinio, tunc enim huiusmodi pluralitas non prohibetur, vt hic, & pro hac distinctione facit quod habetur in c. Quia in tantum, supra eod. & hanc opinionem sequitur Butr. d. n. 10. vers. Videte.
27 Septima fuit opinio, quod in Præbendis personalem residentiam requirentibus pluralitas sit inhibita. Sunt enim incompatibiles propter onus residentiæ, c. penult. supra de Cler. non resid. & hoc est secundum mentem iuris: nam quodlibet beneficium creatur propter officium, vt c. fin. de rescript. lib. 6. & in hoc primo membro conueniunt hic Innoc. num. 4. Butr. num. 10. circa fin. vers. Modica item, Cardin. num. 11. Abb. num. 7. vers. Circa primum, & reliqui omnes, Host. in locis supra citatis in 2. opinione, Lap. allegat. 36. 96. & 117. Rota decis. 497. num. 7. part. 2 recent. Secus si residentiam non requirant: quia tunc videtur cessare ratio c. Quia nonnulli, & c. Relatum, supra de Cler. non resid. & hanc amplectitur Innoc. d. num. 4.

Octaua opinio fuit, quod aut vna præbenda, seu beneficium simplex sufficiens est ad congruam Clerici sustentationem, & non licet obtinere plura beneficia propter vtilitatem propriam, immo est peccatum mortale, cum sit ibi vitium ambitionis, & auaritiæ, vt occupentur stipendia aliorum pauperum, vt notat glos. in c. Dudum, il 2. in ver. Intitulatam, de elect. quæ concludit, si primum beneficium sit sufficiens, non posse obtineri secundum, nisi dispensatiuè, & ita etiam potest intelligi d. c. Sanctorum, 70. dist. vbi cauetur ne quis possit esse Præbendarius, & Canonicus in diuersis Ecclesijs. Aut vnum simplex beneficium per se non sufficit, & licet tenere plura vsque ad congruam sustentationem; & sic possunt intelligi c. Gratia, de rescript. lib. 6. & Clemen. Gratiæ, eod tit. & c. Cum teneamur, à contrario, supra eod. Et hanc opinionem tenet glos. præalleg. Imol. hic num. 14. vers. Vnde videtur dicendum, & Abb. n. 8.

Nona opinio distingnit an quis habeat plures præbendas in titulum; an verò vnam in titulum, aliam in commendam, vt primo casu inhibita sit pluralitas: in secundo autem non, per tex. in cap. Qui plures, 21. q. 1. & in c. Dudum, il 2. §. Insuper, & ibi glos. in ver. Intitulatam, vers. Item si habet, supra de elect. & facit quod habetur in c. Nemo, de elect. lib. 6. vt hic per Butr. n. 10. vers. Si verò non requirunt, & Imol. n. 14. in eod. vers.

De-

28 Decima, & vitima opinio fuit Cardin. hic n. 11.
qui dixit dupliciter quæri posse an multitudo be-
neficiorum simplicium sit permissa. Primo mo-
do vt quæramus an plura talia sint incompatibi-
lia in foro externo, adeout per assecurationem pa-
cificam secundi vacet primum ipso iure, vel saltem
liceat Ordinario obtinentem priuare primo, vel
secundo. Alio modo quæri potest an eiusmodi
pluralitas sit prohibita in foro animæ, ita vt sit
peccatum plura obtinere. Primo modo dicit ve-
ram esse opinionem Innocentij tam de iure, quam
de consuetudine: nam beneficia incompatibilia
modo prædicto dicuntur tantum in sequentibus
casibus, videlicet, si sunt duo Curata, vel Digni-
tates, vel Personatus, vel aliquod istorum cum al-
tero, vt c. 1. de consuetud. lib. 6. vel plura simplicia
residentiam requirentia, vt c. fin. cum ibi not. su-
pra de Cler. non resid. vel plures Canonicatus in
ead. Ecclesia, c. Litteras, infra de concess. præben.
prout hęc notantur in Clem. Gratię, in gloss. in
29 ver. Beneficium, de rescript. Quoad secundum
modum quærendi, cum inspecto statu beneficio-
rum originatio beneficia constitui non debeant
nisi sufficientia ad congruam Clerici sustentatio-
nem, c. Vt quisque, supra de vita, & honestat. Cler.
Hinc fit, vt absque peccato non liceat habere plu-
ra talia sine dispensatione; & sic loquitur text. in
c. Cum non ignores, supra eod. cum simil. & se-
30 cundum hoc procedit opinio Host. Subdit tamen
Cardin. hoc vltimo casu euitari peccatum, si quis
obtineat plura talia propter generalem consue-
tudinem, quæ potest de illicito facere licitum, &
è conuerso, c. Cum olim, de Cler. coniugat. Sed
attento statu hodierno beneficiorum, cum repe-
riantur sępè beneficia simplicia insufficientia, se-
cundum eum non est peccatum, propter huius-
modi generalem consuetudinem, ita tamen vt ab-
sit auaritia; tandem remittit ad ea, quę latius di-
xit in pręalleg. Clem. Gratię, in hoc secundo di-
stinctionis membro, tu recurre ad S. Thomam
quodlib. 9. art. 15. vbi egregiè explicat an habere
plures prębendas sine cura animarum absque di-
spensatione sit peccatum mortale; & an excuset
consuetudo. Et vide eundem quodlib. 8. art. 13.
& quod in proposito scripsi, in d. c. Dudum, il 2.
supra de elect.

31 Quid tenendum? Hodie tam ingens contro-
uersia ex omni parte sublata est ex Decretis Cõc.
Trid. & pręsertim ex cap. 17. sess. 24. cuius hęc sunt
verba. [Cũ Ecclesiasticus ordo peruertatur quan-
do vnus plurium officia occupat Clericorũ, sanctè
sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere
in duabus Ecclesijs conscribi. Verum quoniam
multi improbę cupiditatis affectu seipsos, non
Deum decipientes, ea, quę bene constituta sunt,
varijs artibus eludere, & plura simul beneficia ob-
tinere non erubescunt, S. Synodus debitam re-
gendis Ecclesijs disciplinam restituere cupiens,
pręsenti Decreto, quod in quibuscunque personis
quocumque titulo, etiamsi Cardinalatus honore
fulgeant, mandat obseruari, statuit vt in posterum
vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis
conferatur. Quod quidem si ad vitam eius, cui
confertur, honestè sustentandam non sufficiat, li-
ceat nihilominus aliud simplex sufficiẽs, dummo-
do vtrumque personalem residentiam non requi-
rat, eidem conferri.] Hæc ibi. Ponderanda sunt
singula verba, quæ videntur studiosè apposita pro-
pter dissidentes antiquorum opiniones. Et qui-
dem in illis verbis *Sanctè Sacris Canonibus cau-
tum fuit:* nec non in verbis *restituere cupiens*,
Concilium indicauit se velle innouare, & in vsum
restituere antiquos Canones super pluralitate be-
neficiorum, qui habentur in c. 1. & 2. 21. q. 1. in
c. Vnio, §. Sed & hoc, 10. q. 3. in c. Sanctorum, 70.
dist. cum alijs supracitatis, num. 13. Sed quia Ca-
nones illi videbantur abrogati, vel per iura poste-
riora, vel per contrariam consuetudinem, quę
vbique vigebat, vt dictum est supra n. 17. & n. 30.
Pręterea S. Synodus vtitur verbis illis *statuit vt in
posterum*, quę ius nouum inducunt, vt notat glos. in
Clem. Eos, in ver. Deinceps, de Regular. Et est
commune dictum, vt inquit Cardinal. cons. 3. n. 2.
& sic tollitur fundamentum, quod Innocen. & alij
32 constituebant super generali consuetudine. De-
inde in illis verbis *Vnum tantũ beneficium Eccle-
siasticum singulis conferatur*, nec non in illis verbis
aliud simplex Concilium sustulit primam opinio-
nem Innocentij, & approbauit secundam Hostien-
sis, qui sensit indistinctè non licere cuiquam absq;
dispensatione Papę obtinere plures prębendas, vel
beneficia simplicia. Nam de his etiam simplici-
bus Conciliũ loquitur, vt probat illa dictio *aliud*,
quę est repetitiua similiũ, Clem. 2. de celebr. Mis-
sar. glos. in l. Si fugitiui, in ver. Alia poena, & ibi
Bald. Ang. & Paul. de Castr. & Salyc. C. de seru.
33 fugit. Pręterea in ijsdem verbis sublata fuit sexta
opinio illorum qui dicebant solum effręnatam
beneficiorum multitudinem esse prohibitam: nam
Concilium constituit regulam, vt vnum tantum
beneficium singulis conferatur, & permittit secun-
dum in eo tantum casu, in quo primum est insuf-
ficiens; atq; ita ex Concilio beneficia sunt incom-
patibilia, etiamsi sint duo tantum, & non plura.
Rursus dum Concilium dixit: *hoc decretum locum
habeat in quibuscunque personis, etiamsi Cardinala-
tus honore fulgeant:* non admisit quintam opi-
nionem eorum, qui pluralitatem admittebant, si
persona esset industriosa, & quæ præ alijs sciret
Ecclesiam regere; licet hæc possit esse iusta causa
obtinendi Apostolicam dispensationem, secũdum
ea quæ habentur, & notantur in c. De multa, §.
34 Circa sublimea, infra eodem. Ad hæc in verbis
sequentibus, *dummodo vtrumque personalem resi-
dentiam non requirat*, correxit tertiam, & quartam
opinionem eorum, qui dicebant posse aliquem
in pluribus Ecclesijs esse præbendatum, & non Ca-
nonicum; vel è conuerso Canonicum, & non præ-
bendatum: hodie enim tam Canonicatus, quam
præbendæ, seu portiones in Cathedralibus, & Col-
legiatis Ecclesijs personalem residentiam requi-
runt ex alio eiusdem Concilij Decreto, nempe ex
c. 12. sess. 24. & consequenter sunt incompatibiles
ex d. c. 17. vt decidit Rota dec. 497. n. 1. p. 1. recen.
Vnde etiam patet Concilium hoc loco approbasse
primum membrum septimę opinionis quoad pro-
hibitam pluralitatem beneficiorum personalem
35 residentiam requirentium. Amplius in illis verbis,
*si ad vitam honestè sustentandam non sufficiat, liceat
nihilominus aliud simplex sufficiens eidem conferre.*
Similiter approbauit primum membrum octauæ
opinionis, & permisit pluralitatem beneficiorum,
simplicium personalem residentiam non requirẽ-
rium in eo casu, in quo primum est insufficiens, nõ
tamen permisit posse conferri vltra duo, quia dixit,
aliud, &c. & sic secundum, & non plura. Vnde
etiam

etiam improbauit illorum sententiam, qui exem-
plificabant multitudinem non effrænatam in tri-
bus beneficijs, vt dictum est in sexta opinione.
36 Demum iungendo hoc decretum, cap. 17. sess. 24.
cum decreto, cap. 4. sess. 7. Concilium sustulit duas
vltimas opiniones. Primò enim dum in c. 17. sta-
tuit vt secundum beneficium simplex sit incompa-
tibile, si primum sit sufficiens; & in d. cap. 4. impo-
suit pœnam obtinentibus plura incompatibilia, si-
ue in titulum, siue in Commendam: vtrique cor-
rexit, c. Dudum, il 2. de elect. & improbauit no-
nam opinionem eorum, qui dixerunt vnam præ-
bendam posse obtineri in titulum, & aliam in
Commendam: nam ex d. cap. 4. nec in titulum,
nec in Commendam licet obtinere plura incom-
patibilia, qualia sunt ex cap. 17. duo benefi-
cia, simplicia, quando primum est sufficiens. De-
37 inde dum in d. cap. 4. ampliauit dispositionem De-
cretalis De multa, ad beneficia incompatibilia ex
quouis capite, & in præd. c. 17. voluit primū bene-
ficium sufficiens esse incompatibile cū secundo, re-
probauit decimam opinionem Cardinalis, qui ad
sententias conciliandas dixit duas præbendas esse
incompatibiles, quoad peccatum, & in foro ani-
mæ; non autem quoad incurrendam pœnam pri-
uationis in foro iudiciali: nam hodie cum secundū
beneficium simplex sit incompatibile cum primo
sufficienti ex d. cap. 17. sequitur vt obtinens secun-
dum, perdat primum ipso iure, & per retentio-
nem amborum sit priuatus vtroque ex d. c. 4. quod
extendit pœnam cap. De multa, ad beneficia qua-
litercunque incompatibilia, vt plenè scripsi in præ-
dicta Decretali in 1. not. num. 3. Atque ita prohi-
betur incompatibilitas non solum in foro animæ,
& quoad peccatum, vt patet in d. cap. 17. ibi *seipsos,
non Deum decipientes*, quod Cardinalis fatetur: Sed
etiam in foro externo, & quoad pœnam; quod
Cardinalis negat.
38 Quibus ita constitutis, iungendo ius commune
cum decretis Concilij, & declarationibus S. Con-
gregationis, cùm quæritur an plura beneficia sint
hodie incompatibilia? pro solutione quæstionis
sic distingue. Aut quæris de beneficijs personalē
residentiam requirentibus: aut de alijs beneficijs,
quæ talem residentiam non requirunt. Primo ca-
su conclude plura beneficia esse incompatibilia,
tam de iure communi ex vnanimi Doctorum sen-
tentia, vt dictum est supra in septima opinione,
quàm ex Concilio Tridentino in d. cap. 17. siue
huiusmodi residentiam requirant ratione curæ
39 animarum, siue ratione seruitij. Qua de re mul-
tæ declarationes fuerunt editæ à S. Congregatio-
ne. Et primò ratione residentiæ propter curam
animarum incompatibiles sunt duæ Parochiales:
Item Parochialis cum Baptismali, & similiter be-
neficium, cui iniunctum sit onus coadiuuandi in
40 cura animarum. Item is, qui habet Rectoratum,
si curam exerceat per Vicarium amouibilem, po-
test Parochialem obtinere; Siquidem amouibili-
tas indicat curam residere penes Rectorem: secus
si cura exerceri solita esset per Vicarium perpetuū,
ita vt eo renuente Rector curam non posset exer-
41 cere. Et cùm fuisset quæsitum, an casu quo cura
vnita est alicui Ecclesiæ ex altera dependenti, ita
vt ei per Vicarium perpetuum deseruiatur, iuxta
terminos cap. Extirpandæ, §. Qui verò de præben.
resultet ratione curæ animarum incompatibilitas
talis Ecclesiæ cum alia Parochiali? Responsum
est negatiuè, vt etiam per glos. in c. Eam te, de
42 ætate, & qualitate, in ver. pendeat. Ratione re-
sidentiæ propter seruitium ex Concilio insurgit in-
compatibilitas non solum in Parochialibus, & Cu-
ratis, sed etiam in beneficio Curato, & Canoni-
catu, & in pluribus Canonicatibus, tam Cathe-
dralium, quàm Collegiatarum Ecclesiarum, cum
personalem residentiam requirāt propter seruitiū,
vt in c. 12. sess. 24. licet de iure communi hoc esset
controuersum, vt patet ex opinionibus suprà rela-
tis. Item ex Congregatione incompatibilis est
præbenda Theologalis erecta per vnionem ali-
quor simplicium beneficiorum cum Parochiali,
vel Canonicatu. Idemque dicendum de pluribus
Monasterijs, seu Capellanijs seruitium persona-
le, seu residentiam requirentibus propter diuini
Officij celebrationem. Verumtamen ex Congre-
gatione seruitium Ecclesiæ recepticiæ, pro quo nō
leuantur Bullæ, nec vlla fit institutio, seu confirma-
tio, sed Presbyteri tenentur solum ad Missas, &
horas Canonicas, deque præstimonijs participant
pro rata seruitij circumscriptis Ecclesiæ statutis, nō
est incompatibile cum Parochiali communi plu-
ribus vel pluribus, habente onus celebrandi ternis
hebdomadis; ideoque illam obtinens, vbi satis-
fecerit dictis oneribus Missarum, potest inseruire
dictæ Ecclesiæ recepticiæ.
43 Secundo casu, idest cùm beneficia personalem
residentiam non requirunt, eo quod ius commu-
ne inducens residentiam in omnibus beneficijs
secundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. Con-
querente supra de Cler. non resident. abrogatum
fuerit ex generali consuetudine, vt notatum est
supra in prima opinione, num 17. iterum sic di-
stingue. Aut primum beneficium est sufficiens ad
congruam sustentationem Beneficiati, & non po-
test haberi secundum, ex d. cap. 17. sess. 24. etiam-
si secundum sit insufficiens, quia Concilium per-
mittit vt possit conferri secundum in eo tantum
casu, in quo primum ad sustentationem non suffi-
cit. Collatio tamen secundi non est nulla, sed ade-
pta pacifica possessione secundi, vacat primum ip-
so iure, & per retentionem secundi cum primo
vacat vtrumque ex cap. 4. sess. 7 Quod ampliat di-
spositionem, c. De multa, infr. eodem ad benefi-
cia quomodolibet incompatibilia ratione sufficiē-
tiæ, de quo latius dicetur infra in tertia quæstione
44 Aut primum est insufficiens, & potest conferri se-
cundum etiamsi solum per se sufficiat, vt sonat lit-
tera d. cap. 17. ibi, *aliud simplex sufficiens*, non enim
dixit sufficiens vna cum primo, sed simpliciter suf-
ficiens; quod tamen fusius infra examinabitur in
45 quarta quæstione. Sed vltra duo haberi non pos-
sunt ab Ordinario, licet omnia simul sint insufficiē-
tia, vt sæpiùs S. Congregatio censuit, & dicam in-
fra, num. 70. An autem collatio tertij sit nulla, nec-
ne, fusè videbitur infra in vltima quæst. Et hæc in-
telligas de beneficijs in diuersis Ecclesijs: nam
si in ead. Ecclesia existant, erit aliter distinguendū,
vt dicam in quæst. sequenti.
46 2. QVAERO, An Episcopus super pluralitate
Præbendarum, vel Beneficiorum simplicium pos-
sit dispensare.
47 De iure communi articulus est satis dubius:
communiter tamen tenetur distinctio Io. Andr.
in cap. Litteras, infr. de concess. præben. Quod
aut Canoniæ, & præbendæ, seu beneficia simpli-
cia existunt in diuersis Ecclesijs, & dispenset Epi-

48 scopus. Aut existunt in ead Ecclesia, seu sub eo-
dem tecto; & tunc subdistingue: nam aut sunt dif-
formia, & potest Episcopus dispensare; aut sunt
conformia, & non potest, sed opus est dispensatio-
ne Apostolica. Ratio diuersitatis est, quia in pri-
mo casu non frangitur ibi numerus: secus in secũ-
do, & hanc distinctionem amplectitur hic Anton.
de Butr. num. 10. vers. vltimatè, dicens se illi ad-
hærere, quia est sententia tanti Doctoris, vt fuit
Ioan. Andr. quod latius prosequitur Abb. num. 9.
qui tamen limitat dictum Ioan. Andr. quando vna
præbenda non est sufficiens: aliàs secus, per c.
49 Sanctorum, 70. dist. Sed tu breuiter dicas hodie
ad plura beneficia simplicia in diuersis Ecclesijs
Episcopum nullo casu posse dispensare; quia aut
primum est insufficiens, & potest obtineri secundũ
non requirens residentiam absque vlla dispensa-
tione, vt dictum est in præcedenti quæstione
num. 45. Aut primum est sufficiens, & Episco-
pus non dispensat; quia obstat Concilium Triden-
tinum contra quod Episcopus non habet faculta-
tem dispensandi, vt latissimè probaui in c. final. de
fil. Presbyter. Quod multò magis procedit in Ca-
nonicatibus, & præbendis, cum ex capite perso-
nalis residentiæ sint incompatibiles, vt dictum
50 est supra num. 38. & 42. Si vero duo beneficia sint
sub eodem tecto, siquidem sint conformia, Epi-
scopus non dispensat: & vera est opinio, Io. And. &
communis in d. c. Litteras. Sin autem sint diffor-
mia, tunc aut primũ est sufficiens, & similiter non
dispensat Episcopus obstante Concilio Tridentino
in d. cap. 17. sess. 24. Aut est insufficiens, & hoc ca-
su Episcopus dispensare potest, & procedit limita-
tio Abbatis d. num. 9. dummodo tamen vtrumque
personalem residentiam non requirat; quia tunc
obstaret Concilium, & ideo opus esset dispensatio-
ne Apostolica, prout hæc omnia latius explicaui
in d. cap. Litteras in 1. quæst.

51 3. QVAERO, An quando habenti beneficium
sufficiens Ordinarius aliud confert, collatio sit nul-
la vel si valida sit, an adepta pacifica possessione
secundi, vacet primum ipso iure.

Hoc dubium fuit transmissum per manus Car-
dinalium Sacræ Congregationis Concilij cum vo-
to Cardinalis Alciati, qui eius erat opinionis, vt
Ordinarius non posset conferre, & si conferret,
nulla esset collatio. Rationes sunt infrascriptæ,

52 Primò, quia Concilium vtitur illo verbo, *confe-
ratur*, quod propriè respicit actum ipsum colla-
tionis; & sic in effectu prohibet eam fieri de duo-
bus beneficijs vni personæ. Vnde sequitur vt si fa-
cta fuerit contra hanc prohibitionem legis, sit ipso
iure nulla, secundum regul. l. Non dubium, vbi
Ias. num. 17. C. de legib. Nec potest hæc dispositio
Concilij intelligi iuxta terminos iuris communis,
de quibus in c. De multa, de præben. quia d. c. Non
vtitur verbo, *conferatur*, nec prohibet actum ip-
sius collationis; quinimo eam permittit, & am-
plius vult eam esse validam, quod patet ibi in vers.
Præsenti, dum statuit, vt quicunque receperit se-
cundum beneficium curatum, sit priuatus illo,
quod habebat. Ergo apparet quod collatio secun-
di fieri potuit, & facta valuit, & eam recipiens
acquisiuit secundum beneficium, licet primũ per-
diderit; At non ita Concilium disposuit, sed sim-
pliciter vetuit ne secundum conferatur, & videtur
Concilium Tridentinum voluisse renouare decre-
tum Lateranen Concilij, quod erat ante d. c. De
multa, & cuius fit mentio expressa in princ. dict.
c. Per quod prohibitum erat, ne habens Parochia-
lem reciperet aliam, & si recepisset, eam amitte-
ret, & qui contulisset, conferendi potestatem non
habuisse censeretur, & ita Sacra Congregatio vi-
53 detur à principio intellexisse, d. c. 17. Nã cum du-
bitatum esset an Datarius supplicationes illas de-
beret admittere, quibus habens Parochialem, vel
simplex, quod tamen sufficeret ad victum, pete-
bat sibi aliam Parochialem, vel aliud simplex:
fuit decretum, & ita d. Datario iniunctum, vt sup-
plicationes istas non admitteret, nisi addita hac
clausula, quod Orator habita possessione secundi
beneficij, intra duos menses, vel si per eum staret,
quominus haberet, teneretur primum, vel secun-
dum dimittere, aliàs careret vtroque. Ex quo de-
creto clarè colligitur, Congregationem non intel-
lexisse d. cap. 17. secundum dispositionem, c. De
multa, quia clausula illa non esset conformis dict.
c. Neque extrauag. Execrabilis, §. Qui verò dein-
ceps. Et sic longè diuersa à terminis iuris com-
munis, de quibus etiam per Abb. in d. c. De mul-
ta num. 10. secundum quos terminos neque præ-
figebatur impetranti aliquis terminus ad adipi-
scendam possessionem secundi beneficij, neque ei
dabatur optio dimittendi vtrum mallet; sed quã-
docunque possessionem secundi adeptus fuisset, il-
lico absque vlla mora cogebatur præcisè dimitte-
re primum. Et ex alijs etiam decisionibus appa-
ret Congregationem sensisse, in toto illo cap. 17.
nullam fuisse habitam rationem d. c. De multa,
& memor est Alciatus se audiuiss. à Patribus, qui
interfuerunt Concilio, eam fuisse mentem ferè
omnium, vt d. c. De multa, prorsus abrogaretur;
& quod ita etiam Pius IV. scripsisset ad Concil.

54 Tamen Congregatio censuit posse conferri se-
cundum, sed habita pacifica possessione secũdi va-
care primum ipso iure; quia verba illa Concilij,
conferatur, debent intelligi cum effectu, idest ad fi-
nem retinendi, & per tex. d. c. Nonnulli de Cleric.
non residen. ibi, *accipere*, quod verbum in sensu
passiuo est simile verbo, *conferatur*, prout sentiunt
ibi Abb. & alij, qui summant textum, quod plures
Ecclesiæ vni conferri non debeant, & tamen, vt
ibi declarant Abb. & cæteri, dispositio illius c. in-
telligitur vt illa simul retineat, sed debet altero
priuari, prout etiam probatur in d. c. De multa.
Quod cum non procederet nisi in Curatis, fuit per
Concilium ampliatum ad omnia beneficia suffi-
cientia, & cum Concilium sit ius nouum, & cor-
rectorium, satis est vt maximè operetur absque
eo, quod amplius restringatur Ordinariorum fa-
cultas, & maximè sine vtilitate, cum satis sit quo-
ad intentionem Concilij, vt vnus in effectu non
possit retinere plura beneficia. Sed cum hoc fuis-
set decretum Congregationis paruæ, fuit dictum
referendum ad Sanctissimum, an velit de hoc agi
in Congregatione generali. Sanctitas sua decre-
tum Congregationis paruæ probauit, & noluit re-
uocari in dubium in Congregatione generali; sed
tantum in ea agi, quidquando habenti duo aliàs
incompatibilia ex dispensatione Ordinarius con-
fert tertium, an collatio sit nulla.

55 4. QVAERO, Si quis habens simplex beneficiũ
non sufficiens, acquirat ex collatione Episcopi aliud
beneficium, quod per se solum sufficiat, an ex de-
creto Concilij, sess. 24. cap. 17. possit vtrumque re-
tinere: An verò dicantur hæc beneficia incompa-
tibi-

tibilia, ita vt adepta pacifica possessione secundi, primum vacet ipso iure, vel qui obtinet priuandus sit per sententiam.

In Congregatione publica discussa latè materia ex septem Cardinalibus, tres, nempe Per.... Sanctorum Quatuor, & Albanus tenuerunt posse vtrũque retineri, neque incompatibilia esse, & minus vacare ipso iure, aut eum qui obtinet, priuandum esse altero, nec obstare Concilium, quia non prohibet, quin habenti vnum insufficiens detur alterum; & Concilium, vt patet ex proœmio, & verbis, nihil voluit decidere nisi quod prius iure veteri, & communi erat decisum: & sic voluit tantũ restituere ius vetus, quo talia beneficia non erant incompatibilia. Sed alijs visa est hæc opinio periculosa; Primò, quia Concilium nihil noui induxisset. Secundò, quia verba Concilij loquuntur etiam de simplici, quod non erat iure veteri. Tertiò, quia Concilium loquitur taxatiuè, vnum vni tantum, &c. Ergo excludit, & prohibet duo, prout est naturæ taxariuæ, Ias. in l. 1. num. 47. de offic. eius. Item ex verbis *liceat conferre si non sufficit*; Ergo si sufficiat, non licebit, Lu.... dixit esse incompatibilia, non vt adepta possessione secundi vacet primum, sed iuxta glos. in c. Dudum, il 2. de elect. vet. Retinet, vt scilicet cum peccato tenens, non faciat fructus suos in conscientia, & sit priuandus, prout ius commune vetus sanxit. Senonen. & Carafa tenuerunt primum non vacare, etiamsi secundum requirat residentiam, sed per sententiam priuandum esse ex Concilio, quia prohibet vtrumque simul retineri, quando aliud sufficit, & iure veteri erat quoque sic priuandus, Abb. in c. Conquerente, in 3. not. & in c. Quia nonnulli, de Cler. non re-

56 resid. Alciatus autem admisso illo, quod Conciliũ prohibet vtrumque simul retineri, censuit primum vacare ipso iure: nam quando duo beneficia sunt incompatibilia, adepta pacifica possessione secũdi, vacat ipso iure primum, Abb. in c. De multa, de præben. num. 10. & 16. quæ habent locum etiam in secundo beneficio simplici, quod de iure nõ potest retineri cum primo, Clem. Gratia, de rescript. vbi post Innoc. Feder. de Sen. & alios in terminis firmat Barbat. in glos. in verb. Beneficium, col. 3. vers. Ego autem eligo opinionem, vsque ad vers. Et in quantum ista glos. & comprobatur per Cardin. cons. 3. prope finem, vers. Attento etiam testamento, vbi vult vt quando statutum est vt beneficium simplex non possit haberi cũ alio beneficio simul, tunc assecutione secundi beneficij vacet primum. Et ita quoque in terminis tenet Rebuff. in Praxi sua, tit. de dispensat. ratione ætatis, in vet. Incompatibilia, num. 6. iuncto cum num. 1. A Concilio autem satis clarè videtur statutum vt beneficium per se sufficiens non possit obtineri cum alio. Postea ex consensu omnium dictum fuit referendum ad Sanctissimum. Conuocata tota Congregatione, Sanctissimus voluit de hac quæstione amplius agi in Congregatione, suadendo omnibus, vt denuo studerent, & deliberarent. In Congregatione cui interfuerunt octo Cardinales, Sanctorũ Quatuor, & Albanus videntur sensisse non esse incompatibilia ex Concilio; ideo non vacare neque ipso iure, neque per priuationem ante sententiam. Lu...., Senonen. Montalt. Carafa, Per..... censuerunt non vacare ipso iure, sed bene senserunt priuandum; quia Concilium pro incompatibilibus habet; sed solum esse huic dubio respondẽdum, quod non vacet. Alciatus verò censuit vacare ipso iure, vt aliàs in similibus Congregatio decidit, & responsum est pluribus.

57 Tu verò considera: nam vt supra tetigi num. 44. Concilium in d. c. 17. sess. 24. non disposuit simpliciter vt habenti vnum beneficium insufficiens ad honestam sustentationem possit conferri aliud, sed vt possit conferri aliud sufficiens; nec addidit sufficiens vna cum primo, sed solum dixit sufficiens, & sic videtur intellexisse de alio, quod per se sufficiat; cum præsertim agatur ad effectum inducendi priuationem primi beneficij per assecutionem secundi. Vnde in constituenda sufficientia secundi beneficij coniungi non debent fructus insufficientes primi, quia in materia pœnali summæ non coacernantur, & quinquaginta, & quinquagiata non sunt centum, vt notat Bart in l. Fideiussor. in princ. ff. de solut. & dixi in c. Insinuante, num. 34. infra Qui Cler. vel vou. Et est communis theorica, quã pluribus exemplis exornat Alex. cons. 113. incip. Viso themate, num. 3. & seq. lib. 5. Nec obstat si dicatur, Mens Concilij fuit, vt Clericus ex fructibus vnius, vel alterius beneficij Ecclesiastici non habeat nisi honestam sustentationem; & quemadmodum non permittit, vt qui habet vnum sufficiens, possit obtinere secundum, etiam insufficiẽs, vt conclusum est in præcedenti quæstione; ita è conuerso non censetur permisisse, vt qui habet secundum sufficiens, possit illud retinere cum primo insufficienti, arg. c. Inferior. cum glos. in vet. Hinc,

58 2. dist. Id inquam non obstat, quia inter vtrumq; casum considero magnam esse rationem diuersitatis: nam qui habet primum sufficiens, cum iam habeat congruam sustentationem, videtur moueri ad impetrationem secundi ex auaritia, & ambitione, quæ sunt præcipuæ causæ prohibitionis pluralitatis, vt hic patet, & notat Innoc num. 3. vers. Quod enim. At qui habet primum non sufficiens, iustè appetit secundum ad sui honestam sustentationem. Et quamuis ex accidenti contingat, vt secundum per se sufficiat; tamen appetendo illud non peccat, cum hoc faciat Concilij authoritate, c. Qui peccat, 24. q. 3. nec recipiendo secundum sufficiens debet incidere in pœnam priuationis primi insufficientis; quia cum lex hoc permittat, quod legitimè factum est nullam pœnam meretur, dicit text. in l. Gracchus, C. ad l. Iul. de adulter. glos. 1. in c. 2. de constit. glos. in c. Nihil, in verbo Aetatis, de elect. Præterea si habens primum insufficiens non posset obtinere secundum sufficiens, oporteret eum expectare quousque vacaret aliquod beneficium insufficiens ad hoc vt posset illud retinere cũ primo; & ita posset contingere vt per multos annos remaneret cũ primo beneficio sine sufficienti sustẽtatione, prout accideret si per multum temporis non cõtingeret vacatio alicuius beneficij nisi sufficientis: non enim illud posset obtinere absque eo, quod per assecutionem pacificam secundi incideret in pœnam priuationis primi. Ad quod fortè animaduertentes Patres Concilij simpliciter voluerunt, vt habenti vnum beneficium, quod non sufficeret ad congruam sustentationem, posset conferri secundum sufficiens, nulla habita distinctione, an esset sufficiens per se solum, vel vna cum primo. Quæ ratio non viget in eo, qui certus est de sua congrua sustentatione; & ideo non potest appetere secundum sine vitio ambitionis, vel auaritiæ. Insuper ponamus iuxta consuetudi-

 nem

nem ioci, & conditionem personæ, congruam sustentationem esse ducatorum centum: si talis persona haberet beneficium ducatorum quinquaginta, absque dubio posset obtinere aliud beneficium ducatorum octoginta, cum neutrum per se consideratum sit sufficiens: neque hoc casu per assecutionem pacificam secundi perderet primum; alioquin remaneret sine congrua sustentatione contra mentem Concilij, & hoc planum. Si verò talis haberet beneficium ducatorum viginti, non posset obtinere aliud beneficium ducatorum centum, admissa opinione illa, quod habenti vnum insufficiens non possit conferri secundum, quod per se solum sufficiat. Atque ita talis ex Concilio posset authoritate ordinaria habere duo beneficia simplicia valoris centum & triginta ducatorum, vt in primo casu; & tamen habere non posset ex Concilio duo beneficia simplicia valoris ducatorum centum & viginti, vt in secundo casu. Dicamus ergo indistinctè habenti vnum beneficium insufficiens posse aliud conferri ab Ordinario, siue secundum sit per se sufficiens, siue non, arg. c. Maiores, §. Cęterum, infr. de Baptism.

59 Vltimo QVAERO, Si habenti in eadem Ecclesia Canonicatum, & officium, quæ ex fundatione compatibilia sint, Episcopus Canonicatum alterius Ecclesiæ contulerit, an collatio secundi Canonicatus sit irrita, necne?

60 Textus in c. Singula 89. dist. statuit singula beneficia esse singulis conferenda; & plerisque in locis improbatur pluralitas beneficiorum, vt hic, & in c. 1. & per totam 21. quæst. 1. in c. Quia in tantum, & c. Ad hæc, supra eodem, & infra in cap. Superinordinata, cum multis similibus, sed non deciditur an collatio tertij sit ipso iure nulla, necne; quemadmodum nullo iure irrita decernitur
61 collatio secundi beneficij incompatibilis. Nam ante Concilium Lateranen. prouisus habebat optionem alterutrum retinendi, cap. Referente, & cap. Præterea, supra eod. Ex Concilio Lateranen. relato in c. Quia nonnulli, de Cler. non resid. debebat priuari secundo, post Concilium Lateranen. vacabat primum ipso iure, ex c. De multa, infra eodem, At postea per extrauag. Execrabilis tenebatur primum verbo, & facto in manibus Ordinarij illico dimittere; alioquin vacabat vtrumq; & prouisus inhabilis efficiebatur ad Ordines, & beneficia, vt ibi in § Qui verò, prout hæc quatuor tempora distinctè recenset Cardinal. cons. 3. circa elucidationem num. 4. & in d. cap. Referente, &
62 Abb. in d. cap. Quia nonnulli. Decretum Concilij Tridentini c. 17. sess. 24. disponit vt ab Ordinarijs secundum beneficium eidem conferri possit, si primum non sit sufficiens, sed tertij collationem non irritat. Decretum verò cap. 4. sess. 7. similiter non agit de nullitate collationis, sed solum de pœna illorum, qui plura beneficia incompatibilia reci-
63 pere, & simul retinere præsumpserint. Sola tex. in c. Ordinarij, §. In conferendis, de offic. Ordinar. lib. 6. decernit irritam collationem tertij beneficij. Quamobrem solutio præsentis quæstionis pendebit ab inspectione, an d. §. In conferendis, quo irrita decernitur collatio tertij beneficij incompatibilis, habeat locum in tertio beneficio, quod quamuis non esset incompatibile de iure communi; tamen effectum est postea incompatibile, per superuenientem Concilij dispositionem, siue ratione seruitij iuxta cap. 17. sess. 24. siue ratione numeri, cum in cap. 17. eiusdem sess. Concilium prohibeat authoritate ordinaria conferri posse tertium beneficium obtinenti duo etiam in-
64 sufficientia. Præmittendum est primo d. §. In conferendis, quidquid senserint ibi Ioan. Monach sub num. 2. in fin. & Rebuff. in praxi tit. de dispensat. ratione ætatis, in ver. Quoad vixerit, ex identitate rationis procedere in omnibus beneficijs incōpatibilibus de iure communi, licet loquatur in specie de obtinente duas dignitates, vel personatus, siue Ecclesias curam animarum habentes. Atque ita ex eo textu colligunt Gemin. in princ. & Franc. in 2. notab. vbi notant habentem plura beneficia incompatibilia etiam virtute dispensationis censeri inhabilem ad aliud beneficium assequendum, Petr. de Anchar. cons. 59. in publicis num. 1. circa med. vers. Bene ponderandum, Vital. in Clem. Si plures, num. 12. vbi reddit rationem, & n. 46. de præben. & Parisius cons. 74. Gratia. num. 39. & 40. vol. 4. Itaque ex dispositione illius textus habenti duo beneficia quouis modo incompatibilia de iure communi non potest conferri tertium, & si conferatur, collatio est ipso iure nulla.

65 Præmittendum secundò, Canonicatum, & officium, de quibus agitur, esse compatibilia ex fundatione quoad hoc tantum, vt possint ab eodem recipi, & retineri absque dispensatione Apostolica: secus autem respectu tertij beneficij; quia lex fundationis non sustulit nisi primam speciem incompatibilitatis respectu seruitij, vel residentiæ, aliam verò speciem respectu numeri reliquit dispositioni iuris communis, cuius vigore cum hæc duo beneficia non sint inuicem vnita, iuxta
66 cap. Super eo, de præben. lib. 6. faciunt numerum respectu tertij, & pariunt incompatibilitatem à iure inductam, vt probatur ex doctrina Matt. relat. per Cardin. in Clem. Si plures, in 3. oppos. vers. Quod voluit hic, de præben. vbi ait: [Duo beneficia incompatibilia habentur quidem loco vnius, quoad hoc vt simul possint retineri contra ius cōmune vigore dispensationis; sed comparando ista duo simul respectu tertij, nihil operatur dispensatio] & consentiunt Gemin. & Franc. vt dictum est supra n. 64. Est ergo locus iuri communi, vnde & lex fundationis hoc casu tantum operatur, vt Canonicatus & officium, quę aliàs incompatibilia sunt, simul legitimè retineri possint; sed non propterea tollit incompatibilitatem à iure prouenientem quoad alios effectus; Quia enim sit contra ius commune, est strictè interpretanda, & vt minus faueat beneficiorum pluralitati, quam fieri possit, vt per Speculat. tit. de dispensat. vers. Dicendum restat, sub num. 20. vers. Pręsertim cum Indulgentia, Gemin. in cap. Si cui conceditur, col. 2. vers. Nec obstat, de præben. lib. 6.

67 His præmissis, ad quęstionem breuiter videtur respondendum; collationem secundi Canonicatus esse ipso iure nullam, veluti factam habenti duo beneficia incompatibilia, per tex. in d. c. Ordinarij, §. In conferendis, de offic. Ordinar. lib. 6. siue enim Canonicatus sit incompatibilis cum officio de iure communi, siue ex decreto c. 12. sess. 24. siue cap. 17. eiusdem sess. ille tex. vendicat sibi locum in quacunque specie incompatibilitatis, vt initio probauimus num. 64. In qua quidem incompatibilitate, quod attinet ad rem præsentem, nulla est habenda ratio fundationis, quia hæc nihil ope-

operatur respectu assecutionis tertij, sed tantum respectu retentionis Canonicatus, & officij, vt similiter patet ex doctrina Cardinalis proximè relati.

Neque obstat quod d.§. In conferendis, loquatur de incompatibilibus de iure communi, non autem de hac noua specie incompatibilitatis à Concilio introducta respectu residentię, vel numeri, eo quod de hac ius commune non cogitauerit; & quod propterea iura de incompatibilitate loquentia ad hanc speciem non extendantur, vt in specie consuluit Anchar. cons. 59. In publicis, per tot.

64 Nam respondetur Anchar. fuisse consultum an per collationem tertij incompatibilis vigore statuti vacatent duo prima incompatibilia ipso iure, per Clem. Si plures, de præben. & respondit non vacare: quia iura inducentia vacationem primi per adeptionem secundi incompatibilis, cùm sint pœnalia, & correctoria iuris communis antiqui, non extenduntur ad casum nouum, & improuisum, de quo antiqua iura non cogitarunt. At in casu præsenti non est quęstio an obtinens tertium incompatibile sit priuatus ipso iure beneficijs antea obtentis; sed an obtinens duo incompatibilia sit habilis ad tertium simile. Atque ita in casu Anchar. tractatur de iure quæsito amittendo: hic verò de inhabilitate ad ius quærendum, inter quæ Anchar. ipse ibidem sub num. 5. expressè differentiam constituens ait, difficilius tolli ius in re, quam ius ad rem; nec esse bonam consequentiam; Facio actum incōpatibilem iuri meo: Ergo videor ei renunciare; illud enim non est verum in iure quæsito, sed in iure quęrendo.

69 Rursus in casu Anchar. erat quæstio, An iura antiqua de incompatibilitate loquentia extenderentur ad beneficia incompatibilia ex statuto particulari in materia pœnali, & correctoria iuris cōmonis antiqui. At in casu præsenti quæritur an ius antiquum disponens de incompatibilitate habeat locum in beneficijs incompatibilibus ex generali Concilio, in materia fauorabili, & secundum ius commune, quod vbique improbat beneficiorum pluralitatem; & præsertim in cap. 1. de consuetud. lib. 6. vbi omnes notant. Quamobrem non mirum si dispositio d. §. In conferendis: procedat etiam in obtinente tertium incompatibile ex Concilio. Atque ita post Concilium, quamuis obiter, animaduertit Nicolaus Garz. in tract. de benef. part. 11. num. 298. quicquid scripserit Nauarr. cons. 10. de pręben.

His accedit quod decretū cap. 4. sess. 7. ampliat dispensationem c. De multa, infr. eodem, & iura omnia de incompatibilitate loquentia ad quamcunque speciem incompatibilitatis. Ideoque Sac. Congregatio sæpius respondit per adeptionem possessionis secundi beneficij, etiam insufficientis vacare primum sufficiens ipso iure, ex d. cap. 4. & similiter vacare primum Canonicatum adepta pacifica possessione secundi. Vnde quemadmodum Iura de incompatibilitate loquentis extenduntur à Concilio ad omnem speciem incompatibilitatis ad effectum inducendi vacationem propter omnium retentionem: ita dispositio d. § In conferendis debet censeri ampliata à Concilio ad nouam incompatibilitatis speciem ad effectum irritandi collationem tertij beneficij. Idque ex maioritate rationis, cùm in primo casu, quo inducitur priuatio, tollatur ius quæsitum; in secundo fiat inhabilitatio ad ius quærendum, & occurratur pluralitati sacris Canonibus inimicæ, vt per Anchar. in d. cons. 59. num. 5.

Postremò, videtur irrita collatio tertij beneficij, etiam ex decreto d. cap. 17. sess. 24. quod dum tribuit facultatem Ordinarijs duo beneficia ad summum conferendi, necessariò prohibet collationem tertij, & tacitè irritat si quid secus factum fuerit; quia lex præsertim lata in Concilio generali, quāuis simpliciter prohibeat, semper tamen intelligitur habere clausulam derogatoriam, & annullatiuam actus, vt notat Bald. per illum tex. in l. Non dubium in 4. not. & Ias. post alios num. 17. C. de legib.

70 Nec obstat quod Concilium ibi similiter prohibeat collationem secundi, quando primum est sufficiens; & tamen Sac. Congregatio sæpius declarauerit collationem secundi non esse irritam. Nam respondetur ideo obtinenti vnum posse conferri secundum, quia vnum obtinere non est contra ius commune; ideoque illud habens non censetur inhabilis ad aliud beneficium etiam incompatibile assequendum: & in hoc Concilium recipit declarationem à iure communi, ita vt quamuis simpliciter prohibeat collationem secundi; hoc tamen intelligi debeat ad effectum vtrumque retinendi, vt olim interpretata est S. Congregatio. At verò obtinere duo est contra ius commune; ideoque plura obtinens tanquam transgressor Canonum non est habilis ad aliud obtinendum absq; dispensatione Pontificis, & ita in proprijs terminis hanc rationem differentiæ assignat glos. fin. in dict. c. Ordinarij, §. In conferendis, de offic. Ordinar.
71 lib. 6. Atque hanc sententiam passim sequuta est S. Congregatio. Nam sæpius in casibus contingentibus respondit, Episcopum habenti vnum simplex beneficium, quod non sufficiat ad eius sustentationem posse aliud simile conferre, sed non posse vltra duo absque dispensatione Sedis Apostolicæ, etiamsi omnia simul ad illius sustentationem non sufficiant. Quod multò magis videtur habere locum hoc casu, in quo adest incompatibilitas, non solum respectu numeri, sed etiam respectu seruitij, cum tam officium, quam duo Canonicatus personalem residentiam requirant ad pręscriptum cap. 12. sess. 24.

De Præbendis.

Cap. Dilectus.

S V M M A R I V M.

1 *IN Canonicum recepto quam cito facultas se obtulerit præbenda debetur, & interim quotidianas distributiones habebit, & n. 16. vsque in fin.*

2 *Compositio super re spirituali fieri potest, sed non transactio.*

3 *Canonici receptio non vitiatur ex infecta promissione futuræ præbendæ.*

4 *Quod procedit si recipiatur ea intentione vt statim sit Canonicus, sed præbendam non habeat nisi cum vacauerit.*

5 *Secus si effectus tam receptionis, quam promissionis differatur in tempus vacaturæ.*

Fa-

6 *Factum idem diuersis respectibus potest simul approbari, & reprobari.*
7 *Canonico supranumerario debetur præbenda, cum se facultas obtulerit non ex vi promissionis, quæ nulla est, sed ex vi receptionis, & n.14.*
8 *Canonicus recipi potest sine beneficio seu præbenda.*
9 *Dummodo id fiat ex causa, & non multi sic recipiantur.*
10 *Nec interueniat pactũ vt receptus nihil participet.*
11 *Legatus de latere non potest contra Concilium dispensare.*
12 *Potest beneficium vacaturum reseruare etiam pro certa persona, sed non dare ius ad vacatura, & quæ sit ratio diuersitatis.*
13 *Præbenda vacans non Canonico numerario, sed vltra numerum recepto conferri debet vbi præbendæ sunt distinctæ.*
14 *Canonicus supranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerarius efficitur, & n.18.*
15 *Secus in Monialibus supranumerarijs.*
16 *Canonici vltra numerum recepti an habere debeant stallum in Choro, vocem in Capitulo, quotidianas distributiones, et num. seqq. vsque in fin.*
17 *Quid si super hoc extet consuetudo Ecclesiæ.*
Et cessante consuetudine quid in receptis voluntariè à Capitulo n.20.
Et quid in receptis de mandato Papæ, n.25.
18 *Consuetudo, quæ communiter est vbique, vt recepti vltra numerum non habeant iura Canonicalia, nec distributiones quotidianas, valida est & obseruanda.*
Canonici expectantes dici non possunt beneficiati, & vocantur Canonici in herbis. ibidem.
19 *Canonici vltra numerum ad limites installationis vocem consequuntur.*
21 *Numerus frangitur si receptio vltra numerum fiat à Capitulo simpliciter: Secus si cum adiectione vt receptus sit supernumerarius, n.24.*
22 *Canonicus vltra numerum receptus potest esse Delegatus Papæ.*
Item potest esse conseruator post Bullã Gregor. XV. de Conseruatoribus.
24 *Canonicus vltra numerum à Capitulo receptus eo adiecto vt sit supranumerarius non consequitur nisi ius quoddam præparatorium ad ius integrum obtinendum.*
25 *Numerus non frangitur si Papa mandat quem recipi in Canonicum vltra numerum simpliciter.*
26 *Clausula*, cum plenitudine iuris Canonicalis, *includit quotidianas distributiones.*

1 DILECTVS. Il primo. Recepto in Canonicum quam citò facultas se obtulerit præbenda debetur, & interim quotidianas distributiones habebit. Hoc dicit secundum, Io. Andr. cui consentiunt Butr. Anchar. Imol. Abb. & omnes, præter Cardin. qui ponderando litteram, quæ in fine dicit *portiones*, & non *distributiones*, aliter summat, videlicet: Si recipitur quis in Canonicum sub expectatione præbendæ, adiecto quod interim nil recipiat, non tenet adiectio etiam authoritate legati facta, & ei prouidebitur cum facultas se obtulerit, & interim portiones quotidianas habebit. Primam tamen lecturam videtur sequi glos. 3. & communiter Doctores, vt ipsemet Cardin. fatetur. Decretalis quatuor continet secundum Hostien. Primò scilicet mandatum Apostolicum. Secundò ibi, *ad instantiam*, iustum, & iniustum præceptum. Tertiò ibi, *Cum ergo*, iusti præcepti confirmationem, & iniusti reprobationem. Quartò ibi, *facientes* Papalem subiunctionem.

2 Nota primò ibi, *compositio intercessit*, valere compositionem super re spirituali, & per hoc signa differentiam inter compositionem, & transactionem: nam de spiritualibus strictè non potest transigi, c. super eo, supra de transact. & tamen fieri potest amicabilis compositio superioris authoritate, dummodo aliàs sit licita, vt hic, & in c. Statuimus, de transact. & hic notant, Butr. Imol. & Abb. omnes in primo notab. Facit textus in c. Nisi essent, vbi Abb. in 5. notab. infr. eod.

3 Secundò nota in vers. Cum ergo, receptionem in Canonicum non vitiari ex infecta promissione futuræ præbendæ, quia cum aliud sit Canonia, aliud Præbenda, & receptio, & promissio sint duo actus separati, & distincti, quamuis sint simultanei, vtilis ab inutili non inficitur, vt in regula Sexti, Vtile: & hic notat Butr. num. 5. Anchar. in 4. notab. & Imol. num. 4. Quod tamen procedit
4 quando ea intẽtione quis recipitur, vt statim sit Canonicus, sed præbendam non habeat nisi cùm vacauerit: & ita contigit in casu huius Decretalis: nam fuit conuentum inter partes, vt receptus in Canonicum illico haberet stallum in Choro, & participationem diuinorum, quæ ad Canoniam pertinent, sed præbendam non haberet, nisi loco proximo vacaturam. Et propterea Pontifex factũ legati licitum, scilicet receptionem approbauit, & factum illicitum, scilicet promissionem vacaturæ, quæ Lateranen. Concilio aduersatur, reprobauit.
5 Secus verò si effectus tam receptionis, quam promissionis differatur in tempus vacaturæ: tunc enim vitiatur vtrumque, quia licet inspecta diuersitate conceptionis verborum videantur duo actus, scilicet receptio, & promissio, tamen inspecta vnitate effectus, est vnicus actus, & indiuiduus, & idcirco vtile per inutile vitiatur. Ita Innocent. hic num. 1. in ver. Proximo, cui consentiunt, Hostien. num. 5. in ver. Nisi loco proximo, Io. Andr. num. 10. Butr. num. 11. & plerique alij, & idem Butr. in cap. Cum M. num. 32. vers. Quartus casus, vbi etiam Imol. num. 26. vers. Secus si constaret de mente, supra de Constit. Generaliter autem, an, & quando Canonici vltra numerum recipi possint cum expectatione futuræ præbendæ, & quibus casibus vitietur receptio, aut promissio vacaturæ, vel vtrumque, plenè examinaui in prædicta Decretali Cum M. à n. 57. vsque in fin.

6 Tertiò nota in eodem vers. Idem factum veluti sententiam, compositionem, donationem, & alia huiusmodi posse diuersis respectibus approbari, & reprobari. Potest enim reprobari respectu modi, seu medij, & approbari respectu finis. Ad hoc c. Raynutius, infra de Testamen. cum alijs hic allegat. glos. in ver. Approbantes, & per Hostien. n. 7.
7 Hic enim Pontifex improbat factum legati in quantum continet promissionem vacaturæ ex dispositione hominis, quia talis promissio damnatur à iure, vt in cap. 2. infra de concess. præben. Sed quia receptio fuit valida, & Canonicus non debet carere præbenda, vt hic, & c. Relatum, supra eod. cum simil. ideò præcipit vt præbendam habeat cum se facultas obtulerit, non ex dispositione hominis, quæ nulla est, sed ex dispositione iuris surgentis ex receptione; & sic approbauit finem,

finem, scilicet consecutionem præbendæ, sed reprobauit modum, scilicet mediante promissione; & ita non fuit sibi contrarius, vt hic bene per Butr.n.7. & 14. & notat glos. in cap.2. in ver. Indirectè de concess. præb. lib. 6. & Abb. in c. Cum M. num. 29. de Constit.

8 Quartò nota ibi, *quod est licitum approbantes*. Licitum esse recipere aliquem in Canonicum sine beneficio, seu præbenda, vt hic est expressum secundum Innoc. num.1. vers. Item hic habes, Host. n.6. & Abb.num.3. & est simile in c. Dilectus, infr. eod. & in c. Cum super, de concess. præben. Quamuis enim Canonicus esse non possit sine spe, & expectatione futuræ præbendæ, vt in prædictis iuribus, & in cap. Si quis obiecerit, 1.qu.3. tamen actualis præbenda non est de substantia Canonicatus, vt hic, & in c. Cum M. ibi, *in Canonicos receperunt nullis præbendis assignatis eisdem*, supra de Constit. & ibi notant Bald. num. 28. Abb. in 3. notab. & num.16. vers. Hoc dictum, Acetin. num.6. & Ripa num.26. post Innoc. in c. fin. supra de Cler. non residen.

9 Declara primò prædictã conclusionem, vt procedat dummodo receptio in Canonicum sine præbenda fiat ex causa, puta vt receptus instituatur in moribus, & officijs Ecclesiasticis, & inseruiat prioribus, & antiquis Canonicis, & Ecclesiæ, cap. Statuimus, de maior. & obed. alioquin superior ex officio cassabit; præsertim si multi sic fuerint recepti, arg. l. 1. §. In honorarijs, l. 2. & 3. ff. de var. & extraord. cognit. secundum Innoc. hic n.2. vers. Solutio, & Host. num.6. in eod. vers. & Abb. in d. c. Cum M. in 3.notab. de Constit. vbi ait non multos debere sic recipi, ne hoc tendat in dedecus Ecclesiæ. Quot autem recipi possint, & qualis proportio in hoc haberi debeat ad numerum antiquorum Canonicorum, vide hic per Io. Andr. num.12. & Butr. eod. num.

10 Declara secundo eamdem conclusionem, vt locum non habeat si receptio in Canonicum fieret cum pacto vt receptus nec de Canonia, nec de præbendis, nec de communibus prouẽtibus quidquam perciperet: hoc enim esset simoniacum, vt ex hoc textu deducit glos. in d. c. Cum M. in ver. Nihil perciperent, Innoc. num. 5. & communiter Doctores, supra de Constit. & est ex mente glos. 1. hic. Facit Concilium Tridentinum, sess.24.cap.14. Fallit hoc si Papa vellet facere Canonicum honorarium, vt not. Host. in c.1.num. 1. infr. de instit. dicens videri corrigendam formam litterarum Apostolicarum, quibus mandatur quotidie vt aliquis recipiatur, licet præbenda nõ vacet: nisi Papa velit facere Canonicos honorarios secundum ea, quæ notantur in c. Super inordinata, infr. eodem. Subdit tamen: quidquid sentiamus, non possumus (scilicet corrigere) quia non debemus ponere os in cælum. Ad quod vide quod de his Canonicatibus, & Dignitatibus honorarijs, & ventosis scripsi post Bald. in c. Ad hæc, num. 22. supra eod.

11 Quinto nota ibi, *facto eiusdem legati illicito reprobato*. Legatum etiam de latere, prout erat iste Episcopus Præuestinus, qui etiam erat Cardinalis, non habere authoritatem dispensandi contra generale Concilium, vt hic probatur euidenter. Nam Papa reprobat factum legati tanquam illicitum, scilicet promissionem vacaturæ præbendæ, & reddit rationem, qua obuiat Concilio Lateranensi, & ita hic notat glos. penult. communiter recepta, quam semper dicit esse tenendam Abb. num. 10.

12 Hinc etiam collige Legatum de latere, quamuis possit beneficium reseruare, vacaturum etiam pro certa persona, vt in c. Cum dilectus, infr. de iurepatr. & in c. penult. de offic.leg. lib. 6. non tamen posse dare ius ad vacatura, vt hic est expressum. Et potest esse ratio diuersitatis secundum Abb. hic num.3. quia per reseruationem nullum ius acquiritur personæ, cùm legatus variare possit, & alteri conferre beneficium sic reseruatum: vnde nõ præbetur tanta occasio captandi mortem proximi. Sed si posset dari ius ad beneficium vacaturum, ius acquireretur personæ, quæ de facili mortem alterius desideraret, vt eius beneficium consequeretur, contra rationem expressam in c. Nulla, de concess. præben. & c. Detestanda, & c. Ne captandæ, eod. tit. lib.6. Tu adde aliam rationem, quia promissioni vacaturæ resistit generale Concilium, vt in d. c. Nulla, contra quod legatus non dispensat, vt proximè dictum est. Reseruatio verò nullam habet resistentiam, quin potius ast iuri consona, vt in d.c. Cum dilectus.

13 Sextò nota ibi, *cum si facultas obtulerit* in Ecclesia, *vbi sunt præbendæ distinctæ*, præbendam vacantem non esse conferendam Canonico nume-

14 rario, sed Canonico vltra numerum recepto: nam ipse supranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerum antiquum ingreditur; & cum iam reperiatur de numero, non est inconueniens, imò iuri consentaneum vt præbenda illi conferatur, vt hic, & in c. Relatum, supra eod. & in cap. Cum super, inf. de concess. præben. cum simil. Neque hinc aperitur via ad vacatura, quia præbenda non debetur illi ex dispositione hominis, quod à iure improbatur, & ita loquitur c. Nulla, de concess. præben. ex dispositione iuris ex vi receptionis, & connexionis, quam habet præbenda ad Canoniam, vt dixi supra in 3.notab. & in c. Cum M. num. 17. & 28. supra de Constit. & ita hic declarant Butr. num.9. vers. Hæc est in effectu, & Imol. num.16. vers. Sed aduerte, contra Innocen. cuius dictum communiter damnant Doctores, vt Butr. testatur.

15 Contrarium in Monialibus censuit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium negocijs Præposita. Hę namque non subrogantur in locum Monialis numerarię decedẽtis, sed semper remanent supranumerariæ, vt dixi assignando rationem diuersitatis in c.1. de instit.

16 Vltimò nota ibi, *portiones quotidianas*. Canonico authoritate Apostolica vltra numerum recepto deberi quotidianas distributiones absque vlla diminutione, vt hic videtur expressum, & notat Butr.nu 8. Sed quia textus secundum Cardin. non loquitur de distributionibus, sed de portionibus quotidianis, & articulus est admodum controuersus; plenius examinabitur in quæst. sequenti.

Reuoco igitur in dubium an Canonici vltra numerum recepti habere debeãt stallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas distributiones?

Hęc quæstio difficilis est, & inuoluta ob multiplices Doctorum opiniones, quas recensent in c. Cum M. supra de Constit. Anton. de Butr. in vlt. quæst. num.66. Io. de Imol.num.28. & Abb. n.59.

17 in glos. vltra numerum. Ego dicta aliorum perstringendo, & opiniones quantum fieri poterit ad concordiam reducendo existimo sic distinguendum,

dum, videlicet; Aut super hoc viget consuetudo
in Ecclesia, & standum est consuetudini, vt firmat
glos. in prædicta decretali, Cum M. in vet. *vltra
numerum*, quæ hac in parte communiter recipi-
tur, & hoc ad limites consuetudinis, vt ibi per
Imol. num. 28. vers. Si tamen consuetudo Curiæ.
18 Vnde si consuetudo habeat vt Canonici vltra nu-
merum recepti non habeant iura Canonicalia, ta-
lis consuetudo, quæ communiter est vbique, valida
est, & obseruanda, vt decidunt Domini de Rota
decis. 445. incip. Si Legatus, alias 26. de præben.
in nou. vbi proposito dubio an Canonicus rece-
ptus cum expectatione futuræ præbendæ censea-
tur habere beneficium, post prolixam disputa-
tionem in vtramque partem, num. 6. pro deter-
minatione dicunt receptum vltra numerum, sicut
sunt omnes expectantes Apostolici, non posse dici
beneficiatum, quia tales hodie de consuetudine,
& obseruantia vniuersalis Ecclesiæ nec participant
de quotidianis distributionibus, & vocantur Ca-
nonici in herbis, nec perpetuo retinent illum Ca-
nonicatum sic collatum, sed vacante præbenda
distincta Canonicali infra numerum, & collata
impetranti, statim prouisus consequitur nouum
Canonicatum infra numerum, & primus esse de-
finit, allegant Io. de Lignano in hoc cap. Compo-
stell. in d. c. Cum M. & in c. Capitulum, de rescript.
& illam decisionem sequitur in eodem c. Cum M.
Imol. num. 28. vers. Tamen Domini de Rota,
Felin. num. 23. vers. Limita tertiò, & idem in casu
19 conuerso: nam si sit consuetudo installandi Cano-
nicos vltra numerum receptos, tunc ad limites
installationis vocem consequuntur, ita vt si sint in-
stallati in Choro, habeant ea quæ sunt Chori, si in
Capitulo, ea quæ sunt Capituli, vt tenent in d. cap.
Cum M. de Constit. Innoc. num. 4. & c. Compo-
stell. num. 12. quos refert, & sequitur ibi Ripa,
num. 187. Feder. de Sen. cons. 290. incip. quia in
præsenti, num. 5. vers. An isti recepti.
20 Aut non constat de consuetudine, & tunc con-
stituo duo membra. Primum est in receptis vltra
numerum de voluntate propria Capituli. Secun-
dum in receptis de mandato Papæ.
21 In primo membro subdistingue: nam aut rece-
ptio vltra numerum fit à Capitulo simpliciter; &
sic receptus habere debet stallum in choro, vocem
in Capitulo, & quotidianas distributiones, & in
hoc casu procedat opinio Innocen. in præcit. cap.
Cum M. d. num. 4. vers. Si autem nulla esset con-
suetudo. Tum quia ex quo receptus est ad ius Ca-
noniæ, consequenter habere debet iura Canoni-
calia, vt plenè per Rip. in d. c. Cum M. num. 186.
& imputent sibi qui voluntariè elegerunt, vt per
Butr. ibid. num. 66. Calder, & Imol. relatos ibi à
Felin. num. 23. Tum quia per receptionem simpli-
citer factam vltra numerum frangitur numerus, vt
probatur in eadem Decretali Cum M. ibi, *in de-
rogationem suæ Constitutionis*; & per consequens
habere debet omnia iura Canonicalia, & expecta-
re præbendam cum vacauerit, vt ibi per Abb. n. 31.
vers. Vnde ad propositam quæstionem, & Felin.
num. 23. in prima limit. vers. Vbi autem rece-
ptus.
22 Et hinc fit vt talis possit esse delegatus Papæ ad
præscriptum c. Statutum, de rescript. lib. 6. secun-
dum Gulielm. de Monte Landuno in Extrauag.
Ioann. XII. *Sedes Apostolica* in glos. incipien. Cum
integritate, Io. Andr. & Gemin. in d. c. Statutum,
23 & Felin. in d. c. Cum M. num. 23. Ex quo infero
vt hodie possit etiam esse Cõseruator, stante Bulla
Gregorij XV. de Conseruatoribus, incip. *Sanctis-
simus*: nam etsi de iure communi Canonicus Ca-
thedralis non posset eligi Conseruator, vt in cap.
fin. cum ibi notat. de off. deleg. lib. 6. tamen secus
post Gregorianam Constitutionem, per quam fuit
extensa dispositio d. c. fin. ad Canonicos Cathe-
dralium Ecclesiarum iuxta terminos d. c. Statu-
24 tum. Aut receptio vltra numerum fit à Capitulo
non simpliciter, sed eo adiecto vt receptus sit su-
pranumerarius; & tunc non consequitur iura Ca-
nonicalia, quia Capitulũ recipiendo cum tali adie-
ctione seu protestatione, censetur noluisse numerũ
frangere, sed quoddam ius extraordinarium dare;
vnde sic receptus non habet ius integrum, & or-
dinarium, sed tantummodo ius quoddam præpa-
ratorium ad ius integrum obtinendum, quod in-
terim est inane, & ventosum; & in hoc casu pro-
cedat opinio glossæ, ad quam quotidie fit remis-
sio in d. c. Cum M. in ver. Vltra numerum, de
Constit. vt ibi per Abb. num. 31. in fin. Felin. n. 23.
vers. Secundo limita, & Rip. n. 188.
25 In secundo membro principali, scilicet in rece-
pto authoritate Papæ, similiter subdistingue: nam
aut Papa mandat quem recipi vltra numerum
simpliciter; & sic receptus non consequitur iura
Canonicalia, quia in dubio Papa non censetur vo-
luisse numero derogare, sed potius vt dictum est
in præcedenti membro, creare ius quoddam ex-
traordinarium, & præambulum ad ius integrum
consequendum, iuxta textum in c. Dilecto, infra
eod. atque ita ex tali receptione numerus non
frangitur, secundum communem opinionem Do-
ctorum in c. Pro illorum, infr. eod. de qua testan-
tur in d. c. Cum M. Abb. num. 32. & Felin. nu. 23.
in 2. limitat. & in hoc casu procedat decisio Rotæ
supracitata, num. 18. Vnde ius pinguius habet sim-
pliciter receptus vltra numerum authoritate Ca-
pituli, quam Papæ, licet regulariter contra: nam
receptus à Capitulo consequitur distributiones
quotidianas, & alia iura Canonicalia, quod non
videmus seruari in receptis de necessitate, vt au-
thoritate Papali, vt inquit Io. Andr. hic num. 7.
Et sit ratio diuersitatis, quia magis subuenitur
Capitulo recipienti vltra numerum ex necessitate,
quam ex nuda voluntate, vt in c. Ab arbitris, &
ibi glos. fin. de off. deleg. lib. 6. & notant in d. cap.
Cum M. Io. Andr. num. 41. Butr. num. 66. vers. Si
est receptus authoritate, Imol. num. 28. Verum
Calder. ibi tenet indistinctè receptum vltra nume-
rum de mandato superioris, etiam simpliciter cõ-
sequi debere iura omnia Canonicalia; & sic vo-
cem, & distributiones quotidianas: eique adhæ-
rent ibi Io. de Imol. num. 28. vers. De iure mihi
placet, & Dec. num. 135. vers. Et supradicta, &
perpendit Ripa num. 189. Pro qua opinione viden-
tur textus expressus in hoc cap. vbi receptio vltra
numerum fuit facta simpliciter de mandato Papæ,
& tamen deciditur vt receptus habere debeat
quotidianas distributiones, vt per Butr. n. 8.
26 Aut Papa scribit vt aliquis recipiatur vltra nu-
merum non simpliciter, sed cum plenitudine iuris
Canonicalis: & hoc casu receptus absque dubio
obtinere debet vocem in electionibus, distribu-
tiones quotidianas, & alia iura, quæ competunt
Canonicis numerarijs secundum Anton. de Butr.
in c. Pro illorum, ad fin. infr. eod. quem sequitur
Abb.

Abb. in d. c. Cum M. n. 32. vers. Si verò ad mandatum Papæ, & Felin. d. n. 23. vers. Limita Secundò. Et in specie quod verba cum plenitudine iuris Canonicalis includant quotidianas distributiones, est textus expressus in c. fin. §. In illis verò, de concess. præben. lib. 6. vbi hoc tenet Gemin. in princ. adijciens tales non comprehendi in Statuto de Canonicis loquente, & eum sequitur Felin. loco citato.

De Prabendis.

Cap. Nisi essent.

SVMMARIVM.

1 *PEnsionem annuam potest Iudex commissarius pro bono pacis vni ex duobus electis assignare, & alterum confirmare.*

2 *Factum ab honesta, & prouida persona licet aliàs videatur de genere malorum, non præsumitur factum illicitè.*

3 *Compositio super iure beneficij præsumitur simoniaca, nisi facta fuerit authoritate superioris.*

4 *Compositio amicabilis super spiritualibus valida est, licèt transactio stricta non valeat, & n. 42.*

5 *Oportet tamen vt compositio capiat initium ab auctoritate superioris, & non à pactione partium.*

6 *Arbitratores pronunciando pro bono pacis possunt excedere limites iuris. Sed iudices contra ius pronunciare non possunt, & n. 41.*

7 *Beneficium quantum ad ipsius substantiam non est diuisibile, nec quantum ad fructus quando diuisio est realis, seu perpetua, & num. 43.*

8 *Pensio super fructibus Beneficij de consensu beneficiati auctoritate superioris imposita extinguitur mortuo ipso beneficiato, vel beneficium dimittente, & num. 13.*

9 *Quod si renunciet, & postea eligatur, præsumitur fraus, nisi probetur bona fides, & n. 11. & 12.*

10 *Renunciasse non videtur, qui statim iterum est assumptus.*

12 *Renunciatio præsumitur facta in fraudem pensionarij, si beneficium consanguineo renunciantis conferatur.*

14 *Episcopus an possit authoritate ordinaria pensiones imponere super prouentibus beneficiorum suæ Diœcesis, latè discutitur, vt nn. seqq. vsque in fin.*

15 *Sine iusta causa non potest, & n. 17.*

Nec sine consensu titularis, n. 22.

Nec quando beneficium confert cum pacto soluendi pensionem, num. 18.

Nec quando fructus Parochialis non excedunt ducatos centum, n. 25.

Nec quando pensio excedit medietatem fructuum, num. 27.

16 *Papa potest pensionem imponere nulla causa expressa.*

18 *Episcopus in collatione beneficij conuenire non potest, vt pensio soluatur sibi, vel alteri, & n. 53.*

19 *Conditio omnis quæ iure non inest, adiecta collationi beneficij efficit eam simoniacam.*

20 *Resignatio beneficij cum reseruatione pensionis non potest fieri coram Episcopo.*

21 *Simoniaca est pactio inter partes sine iudice, vt vna pars cedat liti, & recipiat pensionem ab altera, si pars cedens habeat ius in causa, aliàs secus.*

22 *Dignitatis iura Prælato irrequisito Episcopus diminuere non potest.*

23 *Pensio super fructibus beneficij vacantis non potest ab Episcopo reseruari, & num. 53.*

24 *Ecclesia vacante illius fructus diminui possunt. Declaratur, num. 30.*

26 *Pensio super beneficio de iure imponi non potest, nisi supersint reditus sufficientes ad sustentationem Rectoris.*

27 *Papa non solet reseruare pensionem vltra tertiam, vel dimidiam fructuum.*

28 *Episcopus an possit imponere pensionem duraturam ad vitam grauati, & nn. seqq.*

29 Toleramus *verbum inducit tacitam dispensationē super facto aliàs illicito, & n. 31.*

30 *Compositio super iuribus Ecclesiæ potest fieri à Rectore in præiudicium suiipsius, etiam sine consensu superioris.*

Episcopus antequam beneficium conferat, si aliquid subtrahat de fructibus illius in pios vsus expendendum, non est illicitum, num. 31. vers. Tertio ad idem.

32 *Episcopus an possit imponere pensionem ad vitam pensionarij, itaut sit transmissibilis ad successorem in beneficio, & nn. seqq. vsque in fin.*

33 *Census Ecclesiæ impositus ex causa transactionis sine auctoritate Episcopi non excedit vitam eius qui soluit.*

34 *Præbendæ duæ ex vna possunt constitui si rationabilis causa subsit.*

35 *Pensio imposita ab Episcopo pro persona sibi beneuisa est simoniaca, & confidentialis ex Bulla Pij V.*

37 *Episcopus potest reseruare pensionem per modum quantitatis, non autem per modum quotæ.*

38 *Sed contra.*

39 *Episcopus pro bono pacis, & ex causa concordiæ potest imponere pensiones transmissibiles ad successores in beneficio.*

40 *Contrarium.*

43 *Beneficium scinditur per impositionē pensionis realis, seu perpetuæ.*

44 *Beneficij sectio de iure est prohibita. Et in hoc non dispensat Episcopus etiam ex magna causa.*

46 *Pensionem nouam Ecclesijs imponi, vel veterem augeri prohibet Concilium Lateranense, contra quod Episcopus non dispensat.*

47 *Beneficia Ecclesiastica sine diminutione sunt conferenda, & num. 49.*

48 *Intellectus cap. Extirpandæ, §. Qui verò de præbendis.*

50 *Ecclesia non potest constitui censualis auctoritate Episcopi.*

Declaratur, num. 64.

51 *Pensio perpetua facit Ecclesiam censualem.*

52 *Beneficiatus consentiendo reseruationi pensionis auctoritate Episcopi obligat successorem.*

54 *Pensio non potest imponi ab Episcopo in actu collationis beneficij.*

55 *Et consensus Titularis est simoniacus.*

56 *Alienatio rerum Ecclesiæ etiam cum causa Episcopo est prohibita.*

57 *Pensionis impositio est alienatio, seu donatio rerum Ecclesiæ.*

58 *Pensionarius habet hypothecam specialem super fructibus beneficij, nisi pensio sit personalis.*

59 *Pensio super beneficio, de quo alteri per obitum prouidetur, imponi non potest sine expressa licentia Papæ ex Decreto Pauli IV. & n. 61.*

60 *Pensionis ab Ordinario impositæ non datur confirmatio Apostolica, sed Papa ex integro reseruat.*

62 *Pensio alicui Ecclesiæ ab Episcopo imponi non potest ex declarationibus S Congregationis Concilij.*
63 *Pensiones ex vsu, & stylo Romanæ Curiæ solus Papa reseruat.*
64 *Ecclesia dua si litigent super subiectione potest subiecta constitui censualis auctoritate Episcopi.*
65 *Præbenda dua si ex vna constituuntur, præbenda non diuiditur, sed sunt dua præbenda integra pro duobus Canonicis,*

1 NISI ESSENT. Si duo electi ad aliquã
Dignitatem compromittunt in iudicem,
potest ipse iudex alterum confirmare, &
alteri ad vitam confirmato pro bono pa-
cis annuam pensionem de prouentibus beneficij
assignare. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin. An-
char. Imol. Abb. & Io. de Anan Diuiditur in duas
partes: nam Primò excusat suspectam ordinatio-
nem, & duo membra ipsius declarat. Secundò præ-
missis motiuis cum certa moderatione illam ap-
probat. Secunda ibi, *quia igitur.* Io. Andr. & est
pulcherrima decisio, & in toto corpore iuris non
habes consimilem, Abb. Sicul.
2 Nota Primò ibi, *Viri prouidi, & honesti:* factum
ab honesta, & prouida persona, licet aliàs videa-
tur de genere malorum, vel de se suspectum, tamẽ
non debere præsumi factum illicitè, sed potiùs ex
honesta causa, vt hic patet. Ad idem c. Lugdun.
9. quæst. 2. cap Omni, 7. quęst. 1. c. Qui mensas vbi
de hoc 37. dist. io nostra supra de procurat. & hic
notant glos. 1. Abb. antiq. num. 2. in verb. Prouidi,
Collect. num. 1. Butr. num. 4. Card. Anchar. Imol.
Abb. & Io. de Anan. omnes in 1. notab.
3 Secundò nota ibi, *Ordinationem illam valde su-
spectam*, Compositionem factam super iure be-
neficij fructibus temporalibus alteri litigantium
assignatis videri suspectam de simonia, & habere
speciem Simoniæ: Sed nihilominus tolli hanc prę-
sumptionem, si assignatio facta fuerit auctoritate
4 superioris, pręsertim prouidi, & honesti; & sic li-
cet in spiritualibus transactio stricta non valeat,
tamen valet amicabilis cõpositio, & ad hoc quo-
tidie allegatur hoc cap. vt per Butr. & Imol. nu. 2.
5 Oportet tamen vt huiusmodi compositiones su-
per beneficijs, & beneficialibus, ad hoc vt valeant,
& à Simonia excusentur, capiant principium ab
auctoritate superiotis, & non à pactione partium,
vt probat hæc littera ibi, *Non quidem ex pactione
partium, sed ex iussiona iudicum.* Quamobrem qui
prius faciunt inter se compositionem, & postea
adeunt iudices vt interponant auctoritatem, non
excusantur secundum bonam conscientiam quo-
minus incidant in vitium Simonię, vt aduertunt
ijdem Butt. & Imol. num. 10. Abb. n. 8. vers. Quan-
doque partes recedunt, Dec. cons. 141. Ad plura
dubia, num. 2. vers. Et conclusio. Quinimo Rota
in Calaguritana pensionis 29. Maij 1595. coram
Penia, impressa apud Nicol. Garz. de benefic. p. 1.
cap 5. num. 343. resoluit reseruationem pensionis,
nec à cõpromissarijs posse initium capete. Sed hoc
est contra hanc litteram ibi, *sed ex iussione iudicum.*
Nam isti iudices delegati pensionem reseruarunt,
6 non tanquam iudices, & ex virtute delegationis,
secundum quam non poterant contra ius pronũ-
ciare, sed tanquam arbitratores, & amicabiles
compositores, qui pronunciando pro bono pacis
possunt excedere limites iuris, vt hic declarant
Butt. num. 6. Imol. eod. num. vers. Item nota quod
arbitrator, & n. 13. vers. Vnde licet glos. & Abb.
num. 4. vers. Item nota aliud pulchrum dictum
& num. 6.
7 Tertiò nota ibi, *Ne forte circa prouentus aliqua
videatur facta sectio prioratus*, quod sicut dignitas
& beneficium non est diuisibile quantum ad ius,
& substantiam ipsius beneficij, ita nec quantum
ad reditus, vel prouentus quando diuisio est rea-
lis, vel perpetua; secus quando esset temporalis,
vt hic, & in cap. vlt. 1. quæst. 3. & in cap. Si Mona-
chus, 16. quęst. 1 & in c. Vt nostrum, infra vt Ec-
clesiastica beneficia, & hic notant glos. vltim. Bu-
tr. num. 11. & 15. Cardin. num. 10. in 7. opposi-
tione, & Imola num. 11.
8 Quartò nota ibi, *Priore defuncto successor ipsius
ad præstationem quadraginta librarum minimè, te-
neatur*, quod pensio superioris auctoritate impo-
sita super fructibus beneficij de consensu benefi-
ciati non transit in successorem, sed extinguitur
ipso beneficiato vita functo, vt in littera: Supple
ru, vel remoto, aut quocunque alio modo benefi-
cium dimittente, quia qualitercunque vacet, ea-
dem ratio militat, ne successor remaneat obliga-
tus, secundum Hostien. hic num. 8. in ver. Defun-
cto, Io. Andr. num. 6. in eod. verb. Butr. n. 16. Car-
din num. 15. in 3. quæst. Anchar. n. 8. Imol. n. 17.
vers. Tertiò tangit, & Abb. n. 10.
9 Sed quid si renunciet, & postea eligatur? Præ-
sumitur fraus, & adhuc tenetur ad solutionẽ pen-
sionis, l. Sicut re. §. Superuacuum, & l. Volun-
tate, 1. responso, & l. vlt, ff Quibus mod. pignus,
& hypothec. soluat. l. Is bonis paternis, ff. de ac-
quir. hęredit. cap. Ad nostram, infra de contrahen.
emption. Petitur enim res eadem, & eadem est
obligationis causa, & eędẽ personę sunt, l. Cũ quę-
ritur, & l. seq. ff. de except. rei iudicat. nec renun-
10 ciasse videtur qui statim iterum est assumptus, l. Si
patrem, §. Versum, ff. de in rem verso, cap. Officij
cum suis concordant. Supra de elect. Et quod dixi
11 de pręsumptione fraudis, intelligas verum esse nisi
probet se bona fide renunciasse ex aliqua ratio-
nabili causa, & forte latente, vt quia vitiosum ha-
buit initium; aliàs præsumitur contra ipsum, cap.
Quanto, §. penult. de diuort. Hostien. hic d. num. 8.
vers. Quid ergo, & num. 9. Io. Andr. num. 6. Butr.
num. 16. Cardin. num. 13. in 4. quæst. Anchar. n. 8.
Imol. num. 17. vers. Quid autem si renunciauit, &
12 Io. de Anan. num. 9. & similiter, secundum eos, si
ipse renunciet, & beneficium eius nepoti, vel
consanguineo conferatur, pręsumitur hoc fecisse
in elusionem, & fraudem pensionarij, arg. l. Qui
autem, §. Similiter, & l. Ait pretor, §. Si mulier,
13 & l. Lucius, ff. de his quę in fraud. credit, Veruntamen Anchar. d. num. 8. vers. Sentiunt ergo, vide-
tur sentire obligationem soluendi annuam pensio-
nem remanere apud eum, qui consensit reserua-
tioni etiam post dimissum beneficium, etiam sine
vlla fraude, sed tamen in fine cogitandum relin-
quit.
14 QVAERO generaliter, an Episcopus possit or-
dinaria auctoritate super prouentibus beneficij
annuam pensionem imponere.
Hæc quæstio difficilis est, & admodum contro-
uersa; sed pro faciliori illius solutione excludam
casus non dubios. Sunt enim aliqui casus, in qui-
bus planum est Episcopo hanc facultatem non
competere.
15 Primus casus est quando nulla subest iusta cau-
sa,

sa, sine qua manifestũ est Episcopum non posse an-
nuam pensionem reseruare , vt hic probatur à
contrario sensu ibi : *Se pro bono pacis, & vtilitatis
hoc ordinasse fatentur*, & admittunt hic scribentes
16 omnes. Hæc enim est differentia inter Papam, &
Episcopum, quia Papa potest reseruare pensio-
nem absque eo, quod vllam exprimat causam,
cùm sit supra omne ius humanum positiuum, & in
beneficialibus plenissimam habeat potestatem. c.
Proposuit, de cõcess. Præbend. c. 2. de Præben. lib. 6.
17 Clem. 1. in fin. vt lit. pendent. Episcopus verò hoc
non potest sine iusta causa, & concernente vtilita-
tem Ecclesiæ. Ita Felin. in c. Ad Audientiam, il 2.
num. 2. circa fin. vers. Et ex istis videtur posse con-
cludi, de rescript. Caccialup. in tract. de pensionib.
q. 5. Hieron. Gigas in eodẽ tractat. q. 6. n. 5. 6. & 7.
aliàs reseruatio nulla est, & inualida. Coras. de be-
nefic. p. 1. c. 4. num. 13. & alij apud Nicol. Garz. in
eod. tract. par. 1. c. 5. num. 322.
18 Secundus casus non dubius, est quando Episco-
pus confert beneficium eum pacto, seu conditione
soluendi pensionem, hoc enim est simoniacum, vt
patet in hoc cap. ibi, *non quidem ex pactione par-
tium*, & fusiùs dictum est supra in secundo notab.
num. 5. vers. Oportet tamen, quod locum habet
nõ modo si in collatione beneficij Episcopus adij-
ciat pactum seu conditionem, vt pensio soluatur
sibi, secundum Abb. in cap. 5. in 13. notab. in-
19 fra, vt Ecclesiast. benefic. post D. Thom. in 2. 2.
quæst. 100. art. 4. in fin. sed etiamsi conueniat
vt pensio soluatur alteri, vt hic probatur, &
est ratio; quia omne pactum, & omnis modus, &
conditio, quæ iure non inest, adiecta collationi
beneficij, efficit eam simoniacam, vt cap. Quam
pio, 1. q. 2. & cap. fin. de pact. & in hac specie
respondit Nauarr. cons. 4. An committatur simo-
nia si Episcopus, de simon. & voluit Rebuff. de pa-
cific. possess. num. 122. aliàs 105. & in repetitione
cap. Extirpandæ, §. Qui vero, in 6. notab. circa
materiam pensionis, infra eod. Redoan. de simon.
in 2. parte cap. 14. in fin. & c. 22. & alij apud Ni-
20 col. Garz. de benefic. parte prima c. 5. num. 340. At-
que ita coram Episcopo non potest fieri resigna-
tio, seu cessio beneficij cum reseruatione pensionis,
vt tenent præcitati DD. & Coras. in eod. tract.
par. 1. cap. 8. num. 13. Boer. decis. 2. num. 45. dicens
ad solũ Papam spectare admittere resignationes
cum pensione, Petr. Andr. Gammar. de offic. leg.
lib. 6. num. 163. & 618. quos sequitur alijs relatis
21 Garz. vbi supra num. 345 quibus adde Abbatem
in cap. Cum pridem, num. 8. vers. Sed inter par-
tes, supra de pactis, vbi notabiliter ait, inter partes
sine iudice non debere admitti pactionem, vt vna
pars cedat liti super beneficio, & recipiat pensio-
nem annuatim ab altera, quia posset in se conti-
nere simoniam, quia forte renuncians liti habet
ius in causa; sed vbi ius non haberet, non esset ali-
qua simonia, sed pars potiùs redimeret vexatio-
nem suam, vt dicit glos. in dicto cap. Cum pridem,
in verb. Illicitæ pactionis, de pactis.
22 Tertius casus itidem non dubius est, cùm pen-
sio imponitur ab Episcopo sine consensu titula-
ris: Nam planum est hoc fieri non posse, vt notat
Innoc. in c. vnic. n. 6. infra, vt Ecclesiastica benef. vbi
ait [Cum dignitas non vacat, Prælato irrequisito,
qui est in dignitate constitutus, non potest Episco-
pus illius iura diminuere sine causæ cognitione,]
l. Nec tuo, C. de emancipat. l. Quicunque, C. de om-
ni agro deserto, c. Ad Audientiam, de Eccles. ædi-
ficand. & probatur à contrario sensu in hoc cap ibi,
Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta.
Vnde glos. tertia dicit Papam hic tolerasse compo-
sitionem, vt vnus habeat beneficium, alius pensio-
nem, tum propter bonum pacis, tum quia omni-
bus placuit, sequitur Cardin. num. 10. in prima
quæst. vers. Quod fuit autẽ vna, & Abb. num. 9. vers.
Sed aduerte, vbi expressè dicit Iudices hoc non
posse nisi partes consentiant.
23 Et hinc fit vt super fructibus beneficij vacantis
minimè possit Episcopus pensionem alteri reser-
uare, quia non est ibi Rector, qui possit consenti-
re, ac proinde non potest ius reale ibi constitui, vt
determinat Innoc. hic post med in verb. Sectio,
vers. Et est alia ratio, cum quo cæteri concordant,
24 vt latiùs dicam infra n. 53. & quod Ecclesia vacã-
te eius fructus minui non possint, tenet Host. &
post eum Io. Andr. in cap. Auaritiæ, num. 5. supra
eodem per cap. Dudum, de reb. eccl. nõ alien. lib 6.
25 Quartus casus similiter non dubius est in Paro-
chialibus Ecclesijs, quarum reditus summam du-
catorum centum secundum verum annuum valo-
rem non excedunt: planum est enim Ecclesias
huiusmodi nullis pensionibus, aut reseruationibus
fructuum posse ab Episcopo grauari reclamante
26 nimirum Concilio Tridentino in c. 13. §. Ad hæc
sess. 24. sed & iure communi inspecto oportet vt
detracta pensione supersint reditus sufficientes ad
sustentationem Rectoris, vt cap. Extirpandæ, infra
eod. & notat Abb. in c. Pastoralis, n. 6. supra de
his quæ fiunt à Prælat. non enim debet vnum al-
tare discooperiri, vt aliud cooperiatur, cap. Cum
causam infra hoc titulo.
27 Quintus denique casus non dubius est, cùm pẽ-
sio excedit medietatem fructuum, quãdo quidem
nec Papa solet reseruare pensiones vltra tertiam,
vel dimidiam partem fructuum, vt attestantur
Domini de Rota decis. 444. n. 1. par. 2. recent. ex
Gigan. de pension. q. 9. num. 1. Facit tex. in d. cap.
Extirpandæ, infra eodem; & quod notat Oldrad.
cons. 226. Quidam Episcopus vbi consuluit pensio-
nem ab Episcopo impositam super fructibus men-
sæ Episcopalis fuisse nullam, quia erat immo-
derata.
Extra casus supradictos, & si qui sint similes, re-
uocatur in dubium, An Episcopus super beneficijs
suæ Diœcesis possit pensionem imponere.
28 Pro solutione duo sunt videnda; Primum an
Episcopus possit imponere pensionem duraturam
ad vitã granati. Secundum, an possit imponere pen-
sionem ad vitam pensionarii, itaut sit transmissi-
bilis ad successores in beneficio. Circa primum,
receptissima sententia est Episcopum iure suo or-
dinario posse imponere pensionem ad vitam Titu-
laris granati, Innoc. in cap. De cætero num. 7. vers.
Sed benedicimus, supra de transaction. vbi ait, Cum
authoritate Capituli sui posse Episcopum consti-
tuere, vt aliquis possit ad tempus fructus alicuius
dignitatis tenere. Abb. ibid. num. 2. Glos. 2 in cap.
Audiuimus, infra de collus. detegen. quæ amplius
sentit etiam sine authoritate Episcopi posse con-
stitui pensionem ad vitam eius, qui soluit, dum-
modo per collusionem facta non fuerit, Oldrad.
cons. 226. vbi consuluit pensionem ab Episcopo
impositam super fructibus suæ mensæ Episcopalis
non transire in successorem; & ita sentit pensionem
restringi ad vitam constituentis; Felin. in c. Ad au-

dientiam ll 1.num.2.vers. Secunda conclusio, supra de rescriptis, vbi dicit, ex causa licita, & honesta posse ab Episcopo constitui pensionē alieni dandā ex redditibus beneficij per hoc c. Vbi pro bonis pacis fuit alteri litigantium statuta pensio de redditibus Ecclesiæ ad vitam soluentis. Sarnen. in Compend. vtriusque Signaturæ quæst. 36. num. 86 vers. [Et est aduertendum quod licet inferiores à Papa possint super beneficijs pensiones imponere in casibus notatis per Paul. Roman. in tract. pension. quęst. 1. num. 10. & 11. & quęst. 4. num. 10. & habetur in cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. Nisi, vbi Abb. in fin. de præben. tamen in illis pensionibus de stylo Signaturæ non solet in commissionibus apponi dicta clausula *sine retardatione*. Secus est in pensionibus impositis per Papam. Ratio diuersitatis est, quia inferiores à Papa non possunt nisi in certis casibus, & causa expressa imponere pensiones, quæ s. ō transeunt ad successores, vt notant Io. Bap. de S. Seuerino in tract. pension. q. 4. & DD. in c. Extirpandę, §. fin. de præben.] Hæc Sarnen. quem refert, & sequitur Rednan. de Simon. in 2. par. cap. 14. num. 27. Nauar. cons. 43. Calus, & Titius, num. 4. de Simonia vbi consulust posse imponi pensionem ab Ordinario duraturam, quamdiu grauatus tenuerit beneficium Redoan. de simonia in 2. par. cap. 21. nu. 36. dicens Episcopum non posse imponere pensionem nisi ad vitam onerati. Et pro hac opinione adduci possunt DD. omnes infra citandi num. 35. qui tenent Episcopum ex iusta causa posse super beneficijs suę Diœcesis imponere pensiones, etiam perpetuas, & transmissibiles ad successores: hi enim à fortiori cēsent eū posse imponere pensiones ad vitam onerati. Rursus pro hac opinione afferri possunt etiam thores, qui simpliciter, & absolutè affirmant Ordinarios ex iusta causa posse pensiones reseruare: videntur enim intelligendi de reseruatione ad vitam eius qui soluit. Inter quos Anchar. cons. 279. Quæstio proponitur num. 1. post med. vers. Ex qua causa Decius in cap. Ex parte, il 1. num. 16. de officio Delegati, vbi ait etiam Episcopum posse in collatione beneficij apponere onus alimentandi illum, qui renunciauit, & idem Dec. in cons. 436. visa institutione num. 12. subdens ita etiam sentire Oldrad. d. cons. 226. quia licet videatur pensionem impugnare, tamen hoc ideo facit, quia erat excessiua: ergo secus sentit si fuisset moderata. Et ex recentioribus Flaminius Parisius alios referēs de confident. q. 28. num. 120. vbi prosequitur plures modos, & causas reseruationis, & latissimè Nicolaus Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. nu. 295. & decidit Rota in Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595. coram Card. Millino, impress. apud Marches. de Commiss. par. 1. pag. 611. in qua fuit resolutum pro validitate pēsionis reseruatæ ab Episcopo in actu collationis beneficij in fauorem Clerici ex causa paupertatis, & quia sacris litteris operam dabat. Hęc conclusio probatur apertissimè in hac Decretali, vbi Papa tolerat ordinationem à Iudicibus factam, quod vnus ex litigatoribus habeat dignitatem, & alter annuam pensionem, hoc tamen adhibito moderamine, vt persona, non autem dignitas remaneat onerata: & sic Papa declarat Iudices potuisse imponere pensionem personalem, seu duraturam ad vitam onerati, idque ob rationem in textu expressam, quia per huiusmodi impositionem pensionis personalis, seu ad vitam non scinditur beneficium, sicut scinditur per impositionem pensionis realis, & transmissibilis ad successorea in beneficio.

29 Sed dices; Papa hic vtitur verbo *toleramus*, vbicunque autem in facto specifico Princeps respondendo, vel scribendo dicit *toleramus*, videtur dispensare super illo actu aliàs illicito, vt est tex. in cap. Quia circa 1 iuncta glos. vltima infra de consanguinit. & affinit. & hic declarat Abb. n. 9. ergo, vt inquit glos. 3. hic, [Papa tolerauit hanc compositionem ob causas in textu expressas, videlicet quia facta fuit pro bono pacis, & vtilitatis, & quia placuit omnibus, & si Papa compositionem non tolerasset, auctoritas Iudicis non fuisset sufficiens, quia de iure hoc facere non poterat; vnde dicit Papa, nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, & ad tempus vt sequitur.] Hactenus verba glos. quæ vt vides apertè sentit sine tolerantia Papę reseruationem pensionis etiam ad tempus non sustineri. At respondetur contra gloss. tenere Host. & communiter DD. vt dicit Abb. hic nu. 8. in fin. vers. Contrarium tamen, & idem tenent gloss. & Archid. in c. Ea quæ, 1. q. 3. & meritò quia Rector potest super iuribus Ecclesiæ immobilibus, & spiritualibus transigere, & componere etiam sine superioris consensu in præiudicium sui ipsius, itaut compositio sit valitura toto tempore, quo ipse erit Rector. Casus est in c. Veniens supra de transact. & ibi dixi num. 2. post Abbatem num. 8.
31 dicentem se nescire alibi ita bonum textum. Idcirco autem Papa hic dixit, *toleramus*, ne ex toto videretur approbare hoc factum, quia erat suspectum de simonia, nisi processisset à viris probis, & honestis, & non expediebat, vt assumeretur in exēplum, vnde dicit se tolerare, quia multa sunt toleranda, non laudanda propter malum, quod potest subesse, vel hic per Abb. num. 9. vers. Quare ergo dixit toleramus.

Denique pro hac opinione adducitur tex. in cap. De cætero, supra de transact. vbi Abb. num. 3. [Nota (inquit) quod per compositionem factam auctoritate Iudicis delegati potest Clericus se obligare ad soluendum aduersario censum, seu annuam pēsionem toto tempore vitæ suæ, licet Episcopus non consenserit, nec consentire velit,] quod est notatu dignum. Nam licet bona Ecclesiastica debeant conuerti ad vsus pios, vt in c. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat. tamen pro bono pacis potest constitui ex redditibus Ecclesiæ census soluendus aduersario.

Tertiò, ad idem facit quod notat Innoc. in cap. vnic. num. 6 infra, Vt Ecclesiastica beneficia, vbi ait esse ibi argumentum, quod Episcopus ex causa potest constituere cum consensu capituli sui de reseruandis fructibus dignitatis, vel præbendæ vacantis, puta si Ecclesia grauaretur debitis: allegat cap. Significatum, supra eod. & concordat S. Th. in 2. 2. quæst. 100. art. 4. in fine, vbi ait; [Si Episcopus antequam beneficium alicui conferat, ob aliquam causam ordinauerit aliquid subtrahendum de fructibus beneficij, & in pios vsus expendendum, non esse illicitum.]

Quicquid tamen sit de iure, vsus Sedis Apostolicæ vbique receptus habet, vt solus Papa pensiones reseruet; ideoque Congregatio deputata in causa Leodiensi, respondit non licere Serenissimo Episcopo pensiones ad vitam reseruare, vt scripsi in cap. Cum de sua, n. 11. & 17. de corpor. vitiat.

Circa

32 Circa secundum, videlicet an Episcopus possit imponere pensionem ad vitam pensionarij, itaut sit transmissibilis ad successorem in beneficio.

Ad partem affirmatiuam inducitur Primo, cap. Pastoralis, supra de his quæ fiunt à Prælat. vbi deciditur Episcopum non posse viris Religiosis pensionem constituere super fructibus Parochialium Ecclesiarum præter sui capituli voluntatem: ergo de cōsensu capituli potest. Et ita ex illo textu Abb. hic num. 3. notat Episcopum cum consensu capituli sui posse imponere pensionem Ecclesiæ abundanti soluendam ad sustentandam vitam Religiosorum; & sic non solum Papam, sed etiam Episcopum posse imponere pensionem Ecclesiæ, dummodo tamen detracta pensione Rector Ecclesiæ possit commodè sustentari.

33 Secundò, Ad hanc partem inducitur cap. De cætero, supra de transact. vbi census, seu pensio Ecclesiæ imposita ex causa transactionis sine consensu Episcopi non excedit vitam eius qui soluit, vbi Innoc. num. 5. sic ait. [Si constituatur census Ecclesiæ perpetuò soluendus, hoc non potest sine auctoritate Episcopi: ergo à contrario si pensio imposita fuerit de Episcopi consensu excedit vitam soluentis, & transit in successorem, & ita glos vltima dicit talem compositionem esse personalē, nec transire in successorem, nisi facta fuerit auctoritate Episcopi, & concordant ibi Butr. num. 4. vers. Nota quod non potest, & num. 6. Abb. nu. 2. vers. Item nota, & alij communiter.

34 Tertiò, Ad idem inducitur cap. Vacante infra eod. vbi habetur quod etsi Turonense Concilium sectionem inhibeat Præbendarum, tamen rationabili causa ex vna præbenda duæ possunt constitui: ergo & pensio perpetua potest imponi si rationabilis causa subsit.

Quartò, Ad idem allegantur, cap. Ad audientiam il 2. de rescript. cap. Conquerente de Cler. non resident. & cap. Quamuis, de præben. lib 6. & facit tex. in c. Constitutus, infra de Religios. domib.

35 Et pro hac opinione consuluit Petr. de Anchar. in cons. 279. Quæstio proponitur, num 1. post med. vers. Ex qua causa. vbi ex facto respondit Episcopum cessante pactione qualibet partium ex suo puro, & mero officio fortè posse prouidere, vt in permutatione beneficij vnus ex permutantibus teneatur dare alteri iam senio confecto, & inhabili annuam pensionem ad vitam eius sustentandam, quia huic seni, & debili dandus esset coadiutor cum congrua fructuum assignatione, cap. penult. & final. de Cler. ægrot. longè autem vtilius est habere compermutantem, qui ad sustentationem dicti senis aliquid conferat, quam ei coadiutorem dare cum onere expensarum; & sic tenet Anchar. auctoritate Episcopi posse constitui pensionem super beneficio ad vitam pensionarij, & sic transmissibilem ad successorem quandiu pensionarius vixerit, & istud cons. referunt, & sequuntur Felin. in cap. Ad audientiam, il 2. num. 2. vers. Secunda conclusio, de rescript. licet postea subdat se dici desiderasse de hoc habere pleniores decisiones, Dec. cons. 436. visa instructione num. 12. Caccialup. de pensio. q. 4. num. 3. & quæst. 5. Gig. in eod. tract. quæst. 6. num. 3. & num. 4. vbi quod in illis casibus, in quibus Episcopus potest pensionem imponere, tamen illam imponere non potest nisi ad vitam eius, cui assignatur. Item pro hac opinione allegatur Oldrad. d. cons. 226. Quidam Episcopus, per totum, vbi latè impugnat pensionem ab Episcopo constitutam cuidam nobili tanquam de Ecclesia benemerito, tum quia de meritis non constabat, tum quia pensio erat in quantitate enormi, & ex deductis per eum potest rectè inferri, vt vbi concurrunt merita, & de ipsis constat, possit Episcopus in quantitate moderata aliquam pensionem reseruare alicui, quoad vixerit, de reditibus Ecclesiæ, & ita ex illo cons. Oldr. deducunt Felin. & Dec. locis proximè citatis, & tenuit Rota in Meleuitana Canonicatus 6. Martij 1595. impress. apud Gars. de benefic. part. 1. c. 5. num. 113. & seq. in qua firmatum fuit Episcopum ex iusta causa posse reseruare pensionem ad fauorem alterius. Allegat Anchar. Felin. Dec. & Gigan. in locis supracitatis, & præter eos Abb. in cap. Conquerente num. 5. de Cler. non residentibus, & Rimin. cons. 298. num. 26. quæ decisio fuit firmata in Calagurltana pensionis 29. Maij 1595. coram Penia, apud eundem Garz. d. par. 1. cap. 5. num. 343. & idem tenuit Rota decis. 519. par. 1. diuers. vbi pensio reseruata in fauorem ex causa cessionis fuit iudicata valida. In prædictis tamen decisionibus non aperitur, an pensio sit perpetua, & transmissibilis ad successores, nec ne.

36 Et tenendo hanc opinionem non obstat Bulla 85. Pij V. super confidentia, §. 3. vers. Idem si Ordinarius, in Bullario tom 2. pag. 284. illis verbis: *seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut sedens, vel alius per se, vel alium scripto,*
37 *aut verbo iusserit, seu significauerit, persoluat.* Quoniam Bulla loquitur quando pensio fuit imposita per Episcopum personæ sibi beneuisæ, & postea declarandæ; tunc enim esset simoniaca, & confidentialis. Sed extra hunc casum per Bullam non fuit adempta Episcopis facultas reseruandi pensiones ex iusta causa, vt reprobando Flamin. Paris. de confiden. quæst. 28. num. 120. tenet Garz. de benefic. part. 1. cap. 5. num. 113. & seq. & Gonzal. ad regulam de mensib. glos. 5. §. 5. num. 27. & censuit Rota in Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595. corā Cardinali Mellino apud Marches. de commiss. part. 1. fol. 611. Temperant nonnulli hanc opinionem, vt locum sibi vendicet dummodo pensio reseruetur per viam quantitatis pecuniæ, seu frumenti, vel bladi, non autem per modum quotæ, puta tertiæ, vel quartæ partis fructuum, quia esset scindere beneficium, quod est de iure prohibitum, cap. Maioribus, de præben. & cap. De cætero, de transaction. & hanc declarationem posuit Felin. in d. cap. Ad audientiam, num. 2. post med. vers. Debet tamen istud ordinare, de rescript. & ante eum Io. de Anan. in cap. Audiuimus, num. 3. vers. Debet tamen istud ordinari, infra de collus. detegend.

38 Sed hæc declaratio est apertè contra text. nostrum, vbi improbatur pensio perpetua, & transmissibilis ad successorem in dignitate, quia per eā fit sectio beneficij, & tamen pensio non fuit constituta per modum quotæ, sed per viam quantitatis pecuniæ, videlicet quadraginta librarum, vt in littera.

39 Alij verò opinantur Ordinarium non posse pensionem imponere, quæ sit transmissibilis ad successores in beneficio, nisi pro bono pacis, & concordiæ, prout loquitur hoc Capitulum, & c. De cætero supra de transactionib. Et hanc dicit esse

esse communem opinionem Granut. ad Simonet. de reseruat. quæst. 62. num. 6. & 7. subdens in hac communi fuisse fundatum decretum Pauli IV. de quo infra num. 59. Gomes. in regula de Annali quæstione, num. 5. vers. Et sic videmus, vbi sic ait: [Licet pensiones impositæ per inferiores à Papa non sint perpetuæ, nec transeant ad successores, vbi tamen Ordinarius pensionem imponeret causa concordiæ, vt à lite recedatur, transiret pensio ad successores.] & eum sequuntur Redoan. de simon. in 2. par. c. 21. num. 36. & Mandos. in reg. 33. q. 14. num. 11. in hæc verba [Licet Ordinarius pensiones perpetuas, & ad successores transmissibiles, & alias vt Papa constituere non possit, nec fructus beneficiorum diuidere, cap. Prohibemus de censib. cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat. cap. Extirpandæ in fin. de Præben. Paul. Roman. in tract. pension. quæst. 1. n. 10. & seq. tamen pro bono pacis ex causa concordiæ, & ad lites tollendas, pensiones prout Summus Pontifex perpetuò duraturas, & quæ ad successores transeant, imponit] allegat præter alios Innocentium hic in fine, qui tamen hoc non dicit.

40 Sed his nō obstantibus dicendum videtur Episcopum ordinaria auctoritate nec pro bono pacis, seu ex causa concordiæ ad extinguendas lites posse imponere pensiones perpetuas, seu transmissibiles ad successores in beneficio. Quod probatur primò irrefragabiliter per illum textum. Nam hic per viam amicabilis compositionis, & pro bono pacis auctoritate superioris fuit ordinatū, vt vnus ex litigatoribus haberet dignitatem Prioratus, & colitiganti solueret annuam pensionem ex fructibus ipsius Prioratus, & Papa tolerat hanc ordinationem non simpliciter, sed hoc adhibito moderamine, vt pensio sit personalis ad vitam onerati, non autem realis, seu transmissibilis ad successorē in dignitate, & sic apertè improbat, vt pro bono pacis reseruetur vni ex litigatoribus annua pēsio, quæ duret ad vitam Pensionarij, itaut transeat ad successorem in beneficio.

Nec obstat si dicas impositionem pensionis hic fuisse improbatam respectu successoris in Prioratu, quia fuit facta à Iudicibus delegatis, quorum iurisdictio non extendebatur in tantum, vt possent grauare successorem in beneficio, cap. De cætero, de transact. ergo secus, si facta fuisset Ordinarij auctoritate, quia censeretur realis, & transmissibilis ad successores, vt cap. Veniens, eod. tit. & post Butr. declarat hic Io. de Imola num. 15. post med. vers. Dominus Antonius dicebat.

41 Nam huic obiectioni respondeo, Primò istos Iudices non imposuisse pensionem tanquam iudices, neq; ex virtute delegationis, secundum quam non poterant contra ius pronunciare, sed tanquā arbitratores, & amicabiles compositores, quo respectu potuerunt excedere limites iuris, vt ex Butr. Imol. & Abb. ostensum est supra in 2. notab. n. 6. Et tamen Papa noluit approbare impositionem pensionis, nisi cum hoc moderamine, vt esset personalis, & non afficeret successorem in beneficio: ergo longè minus eam approbasset, si facta fuisset auctoritate Ordinarij, qui pariter tenetur secundum ius pronunciare, cap. Iudicet, §. Bonus Iu-
42 dex, 3. q. 7. Et hinc est, vt in spiritualibus non valeat transactio, & tamen valeat amicabilis compositio, vt notat Butr. per illum text. in d. c. De cætero in 2. notab. supra de transact. & in terminis reseruationis pensionis idem Butr. in cap. Audiuimus, num. 2. infra de collus. detegen. & dictum est supra num. 4.

43 Deinde respondeo Papam non improbare reseruationem pensionis ex eo quod processerit auctoritate delegata, sed quia per reseruationem perpetuam, & realem scinditur beneficium, & in hoc fundat decisionem suam, vt patet ibi: *ne forte citra prouentus aliqua videatur facta sectio beneficij Prioratus*. Et hanc rationem decisionis ponderant hic Innoc. circa med. in verb. Sectio, Abb. antiq. num 4. Butr. num. 11. & 55. Cardin. num. 10. in 7. opposit. Imol. num. 51. & 17. vers. Secundò tangit, & reliqui omnes. Hæc autem ratio æquè viget in iudice ordinario, vt Episcopo, vel Legato, atque in Iudice delegato, vt mox patebit in 5. argum. & consequenter hic est textus apertus quod nec pro bono pacis, & concordiæ potest Episcopus, vel alius inferior a Papa imponere pensionem, quæ sit transmissibilis ad successorem.

44 Secundò, idem probatur, quia sectio beneficij de iure est prohibita, vt cap. Tuæ, & cap. Maioribus, supra eod. Sed per reseruationem pensionis perpetuæ fit sectio beneficij, vt hic est expressum
45 in vers. Ne forte circa prouentus, & fusius dictum est supra n. 43. Ergo reseruatio pensionis perpetuæ prohibita est, & contra huiusmodi prohibitionē cū fuerit inducta ab Alexandro III. in Concilio Turonen. vt patet in d. c. Maioribus, & refertur in d. c. Tuæ, Episcopus dispensare non potest etiam ex magna causa, vt latissimè probaui in cap. Nimis, à num. 11. vsque in fin. supra de fil. Presbyter. Facit cap. Cum causa, infra eod.

46 Tertiò, Ad idem arguitur, quia Lateranen. Concilij statuta prohibent nouam pensionem imponi Ecclesijs, vel veterem augeri, vt in cap. Prohibemus, de censib. & in cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat. sine cons. Cap. & contra prohibitionem Concilij Generalis, Episcopi etiam ex magna causa non habent facultatem dispensandi, vt proximè dictum est.

47 Quartò, Idem suadetur, quia Ecclesiastica beneficia Canones præcipiunt sine vlla diminutione conferri, cap. Si quis Præbendas, in fin. 1. qu. 3. & infra vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur in rubro, & nigro. Et contra hoc præceptum Canonum Episcopus etiam ex causa similiter dispensare non potest, vt post Innoc. Archid. Fedet. de Sen. plenè probaui in cap. Dilectus, sup. de tempor. ordin. & licet Abb. in cap. Conquerente, num. 5. de Cleric. non residen. & Rota in Meliten. Canonicatus, 9. Martij 1595. coram Cardinali Millino apud Marches. de Commiss. part. 5. pag. 612. num. 4. dicant non obstare reseruationi pensionis factæ ab Episcopo, quod beneficia debeant conferri sine diminutione, quia hoc est verum quando pensio non reseruatur ex iusta causa: tamen, vt dixi, Episcopus etiam ex causa non dispensat contra Canones præsertim Conciliares.

48 Quintò, hoc videtur expressum in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, in fin. infra eod. vbi sic legitur: [Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus Ecclesiæ, quæ curam habere debet proprij Sacerdotis, pensionē alij quasi pro beneficio conferre præsumat.] Dicitur enim *quasi pro beneficio*, idest, vt sit perpetua ad instar beneficij, & quamuis Abb. in d. c. Conquerente, num. 5. de Cler. non resid. dicat illum text. proce-

ced-

cedere quando Episcopus erigit in Parochiali Ec-
clesia beneficium, eique pro dote assignat pensio-
nem ex reditibus Ecclesiæ, ad hoc vt illud benefi-
cium in fraudem conferat, puta nepoti suo, quod
est prohibitum: tamen hic intellectus non conso-
nat litteræ d. §. Qui verò, quia pensio propriè non
est beneficium, vt c. Quamuis, de prębend. lib 6.
& tex. non dicit beneficio, sed quasi pro benefi-
cio; & sic loquitur de assignatione pensionis per-
petuę, & quasi in titulum in fraudem successoris, &
non de erectione, vel collatione beneficij propriè
sumpti; & sic tollitur etiam inductio, quam ex eo
textu facit Rebuff. de pacific. possess. num. 120. vers.
Et prohibetur; ait enim ibi, [probibentur Epi-
scopi in fraudem pensionem imponere:] ergo ces-
sante fraude non, Allegat. Gigantem de pension.
49 quęst. 6. sed nos dicimus fraudem probari eo ipso
quod pensio constituitur quasi pro beneficio, idest
vt sit perpetua: hoc enim semper fit in fraudem
successoris, qui sine diminutione aliqua collato si-
bi beneficio debet perfrui, vt dicitur in d. c. Si quis
præbendas, in fin. 1. q. 3. & innuit Innoc. hic post
med. in verb. Sectio vers. Item cùm ageretur.
50 Sextò, auctoritate Episcopi non potest constitui
Ecclesia censualis, cap. Prohibemus de censib. &
aliàs declarauit S. Congreg. Concilij Episcopũ non
posse nouum beneficio onus imponere. Sed per
51 impositionem pensionis perpetuæ Ecclesia consti-
tuitur censualis, vt notat glos. vltim. in d. c. Extir-
pandæ, infra eod. Ergo pensionem perpetuam Epi-
scopus imponere non potest.
52 Septimò, Aut Episcopus vult constituere pen-
sionem perpetuam ante vacationem beneficij, aut
post prouisionem, aut in actu collationis. Non pri-
mum, quia aut Rector beneficij non consentit re-
seruationi pensionis, & reseruatio non tenet, vt
ostensum est supra in 3. casu non dubio, n. 22. Aut
consentit; & tunc quamuis pro bono pacis possit
obligare seipsum ad soluendam pensionem colliti-
ganti, secundum ea, quę dicta sunt supra num. 21.
tamen nequit obligare successorem, de cuius vti-
litate non agitur, vt hic per Innoc. post med. in
verb. Sectio, vers. Item cùm ageretur de iure per-
sonali, Butr. num. 15. Cardin. num. 10. in 7. oppo-
sition. vers. Tertia quia.
53 Neque secundum, quia beneficio vacante nul-
lus est ibi Rector, qui possit consentire; & ideo
non potest ius reale ibi constitui, nec obligari suc-
cessor. arg. eorum, quæ notantur in cap. Statuimus
de transaction. in cap. 2. de precar. in l. Quamuis,
§. fin. & in l. In personam, ff. de pact. & hic tradunt
Innocen post med. in verb. Sectio, vers. Et est alia
ratio, Hostien. num. 7. in eod. verb. & vers. Io. An-
dr. num. 5. vers. Item tempore compromissi, Butr.
d. num. 15. Card. d. num. 10. in 7. opposit. vers. Alia,
quia tempore, Anchar. in 7. notab. Imol. num. 17.
vers. Secunda ratio, & dictum est supra num. 22. &
seqq. & quod Episcopus vacante adhuc beneficio
non possit pensionem imponere, non obscurè ad-
misit Rota in d. Meliten. pensionis apud Marches.
de Commiss. par. 2. pag. 611. in illis verbis; [Non
obstat quod Episcopus non possit imponere pen-
sionem quando beneficium vacat, sed antea, vel
postea: quia hoc non potest procedere in istis ter-
minis, cum pensio non reseruetur ante vacationẽ,
nec post prouisionem.]
54 Neque tertium, quia etsi Rota ibidem tenue-
rit pensionem potuisse imponi ab Episcopo in ip-
so actu collationis beneficij, ex Dec. in c. Ex par-
te num. 16. de off. delegat. & huiusmodi imposi-
tionem esse actum Episcopo licitum, ac proinde
non Simoniacum, ex Mohed. decis. 224. & alijs
allegatis, tamen obseruandum est Episcopum nũ-
quam imponere pensionem nisi de consensu bene-
ficiati, vt patet ex dictis supra in 3. casu non du-
bio num. 22. Huiusmodi autem consensus in ipso
55 actu collationis beneficij est Simoniacus, quia cõ-
tinet pactum, & conuentionem reciprocam dan-
di pensionem pro beneficio: & huiusmodi pactio-
nem esse Simoniacam clarè deciditur in hoc c. ibi:
non quidem pactione partium, & ita Episcopũ si be-
neficium conferat, reseruata sibi, vel alteri pensio-
ne committere Simoniam, firmat Nauarr. cons. 4.
de Simon. & latiùs probatum est supra in 2. casu
non dubio num. 18. & seqq.
56 Octauò, explorati iuris est Episcopum, etiã cum
causa hodie nõ posse res Ecclesię alienare sine be-
neplacito Apostolico, vt in Extrau. Ambitiosæ de
rebus Ecclesiæ nõ alien. Licet per veteres Canones
hoc posset ex causa, & cum solemnitate cap. Sine
exceptione, 12. qu. 2. c. 1. de reb. Eccles. non alien.
lib. 6. glos. penult. in cap. 1. & ibi, Abb. n. 17. de in
integr. restit. Oldrad. cons. 226. Quidam Episcopus,
57 in princip. Sed impositio pensionis perpetuæ est
alienatio, & donatio rerum Ecclesiæ, Rebuff. de
pacific. poss. num. 123. vers. Sed hæc est alienatio,
& in repetit. cap. Extirpandæ, §. Qui verò, in 6. no-
tab. vers. Circa tertium quæ solemnitas, & vers.
Quantum ad septimum de Prębend. Caccialup. de
pension. quæst. 5. Gig. in eod. tract. quæst. 10. n. 1.
& 2. & ante eos Oldrad. d. con. 226. Ergo est prohi-
bita Episcopo etiam cum causa, & solemnitate si-
ne beneplacito Apostolico.
58 Et confirmatur, quia in prędicta Extrauag. Am-
bitiosæ, est prohibita etiam hypotheca, scilicet spe-
cialis, vt cap. Nulli, infra de reb. Eccles. non alien.
Per impositionem autem pensionis realis indi-
citur specialis hypotheca super fructibus benefi-
cij in fauorem pensionarij, vt per Ludouic. Roman.
cons. 388. In casu propositi thematis, num. 3. & Gi-
gantem de pension. quæst. 51. n. 15. & seqq.
59 Nonò, hoc est expressum in decreto Pauli IV.
quo statutum est vt pensio super beneficio, de quo
alicui per obitum prouidetur, imponi non possit si-
ne ipsius Papę expressa licentia, vt refert. Quint.
Mandos. de signat. tit. de pension. vers. Hodie ta-
men ex decreto Pauli IV. cuius etiam meminit
Granat. ad Simonet. de reseruat. quæst. 62. num. 6.
60 & 7. Quo fit vt pensionis ab Ordinario impositæ
non detur confirmatio Apostolica, sed Papa ex in-
tegro concedit, & ita Alexand. IV. in signatura
seruandum esse statuit, vt idem Mandos. testatur
de signatur. in tit. de confirmation. vers. Pensionis
ab Ordinario, & rationem reddit, quia Ordina-
rius non potest beneficium diuidere, seu partem
fructuum vni assignare, prout Papa, & quamuis
61 Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 300. dicat d.
decretum Pauli IV. videri factum pro Dataria,
scilicet ne ministri, seu officiales Papæ absque ip-
sius expressa licentia pensionem imponant: tamen
hęc assertio diuinat, cum ex verbis decreti hoc
nullatenus deprehendatur, Item cum ministris,
& officialibus Papa non eget decretis, sed satis
est vt ore tenus mentem suam aperiat. Vnde Gra-
nat. ad Simonet. de reseruat. quæst. 62. nu. 6. & 7.
rectiùs affirmat prædictum decretum fuisse funda-
tum

rum in communi opinione, quod Ordinarius non possit pensionem imponere: de hoc tamen decreto Pauli IV. nobis non constat authenticè.

62 Decimo, Ad idem afferuntur duæ declarationes Sacr. Congregationis Concilij, Altera ad Vicarium Agrigentinum in hęc verba, videlicet. [Si resignatio Ecclesiæ Parochialis verè fuit Romæ expedita, antequam Ordinarius resignantem titulo, & beneficio dictę Parochialis priuaret, eandem resignationem debere suum sortiri effectum, nec Ordinarium posse eam infringere, nec alicui Ecclesiæ pensionem imponere. Pondera illa verba, *nec alicui Ecclesiæ*, quæ generalia sunt, nec restringuntur ad Ecclesiam illam, qua Parochus concubinarius ab Ordinario priuatus fuerat, vt male putauit Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. n. 304.

Altera declaratio est huiusmodi. Cum Episcopus vniuisset Ecclesiam Parochialem matrici ob eius paupertatem, & pensionem Parocho reseruasset; Sac. Congregatio censuit potuisse Episcopum facere huiusmodi vnionem, sed pensionem reseruatam petendam à Sanctissimo.

63 Vndecimo, Hanc sententiam firmauit diuturna obseruantia, quæ est optima legum interpres, l. Si de interpretatione, ff. de leg. c. Cum dilectus de consuetud. Nam, vt inquit Rebuff. in praxi benefic. tit. de reseruat. tam general. quàm special. hodie Episcopi non constituunt pensiones. Item Ludouic. Lopez in instiut. conscientiæ tom. 1. cap. 303. post Sotum de iust. & iur. lib. 9. quæst. 7. ar. 2. affirmat iam vsu Romano receptum esse, vt solus Papa pensionem imponere possit. Similiter Zecch. de benef & pens. cap. 12. num. 2. in princip. testatur iam vsu receptum esse, vt Episcopus nullo casu propria auctoritate possit pensionem imponere. Sed & Ledesma in 2. par. summ. tract. 12. concl. 20. & 21. asserit iure positiuo facultatem imponendi pensionem esse reseruatam Summo Pontifici, vt constat ex vsu. Quinimo, vt inquit Cardin. Toletus in summ. lib. 5. cap. 26. in fin. ob consuetudinem, & communem stylum Romanæ Curię siquis sine Summi Pontificis facultate pensionem haberet, Simoniacus esset. Et hanc facultatem ex nō vsu Episcopos amisisse affirmat Camillus Cautius in tract. de pension. Episcop. ad fin. eamque potestatem ex non vsu recessisse ab aula ante publicationem Bullæ Pij V. super confident. pariter attestatur Flamin. Paris. de confident. q. 28. n. 120. Allegat Rebuff. vbi supra, & modernos in tract. de pension. tom. 15 par. 2. tractat, & subdit, verè se nunquam vidisse hoc seruari in praxi; ideoque de huiusmodi facultate nullam esse habendam considerationem.

Postremò in terminis iuris hanc opinionem tenet Batt. in cap. Audiuimus, num. 2. infr. de collus. deteg. vbi nota, inquit, quod in causis beneficialibus non est licita transactio, vt beneficium vni remaneat, & alteri certa portio detur, & infra num. 5. tenet cum gloss. 2. quod etiam cessante collusione non valet constitutio pensionis, vt sit perpetua, & ex recent. per tex. hic idem firmat Garzias de benefic. par. 5. cap. 5. num. 334.

Nonobstant modo argumenta contraria: Nam ad primum, nempe ad cap. Pastoralis de his quæ fiunt à Prelatis, Respondetur Papam ibi non decidere affirmatiuè vt Episcopus possit super fructibus Parochialium Ecclesiarum pijs locis pensionem constituere cum consensu Capituli, sed negatiuè, videlicet vt id non possit præter Capituli voluntatem. Hinc autem non licet arguere à contrario; ergo cum voluntate Capituli potest; quia argumentum à contrario sensu non rectè sumitur vbi illius argumenti contrarium reperitur in iure expressum, sicut reperitur hoc casu in hac Decretali, ita declarat Io. And. in cap. Publicato, n. 18. supra de elect.

64 Et eodem modo respondetur ad secundum, id est ad cap. De cætero de transact. & ad doctrinam Innocent. ibi positam, num. 5. & ita in puncto respondet Abbas in cap. Audiuimus, in 2. notab. infra de collus. deteg. Deinde respondetur illum tex. intelligi in eo casu, in quo duæ Ecclesiæ litigant super subiectione: tunc enim Ecclesia subiecta potest constitui censualis auctoritate Episcopi, vt ibi notat glos. vltim in fine.

65 Ad tertium respondetur negando consequentiam, quia quando ex vna præbenda fiunt duæ, præbenda non remanet scissa, nec diuiditur vnitas, quæ diuisionem non recipit, c. Loquitur Dominus, 24. quæst. 1. nec pręebenda sic diuiditur, vt sub nomine præbendæ censeatur vterque quasi dimidius Canonicus, sed sunt duæ præbendæ integrę pro duobus Canonicis, & duo noua iura. Meritò id fieri potest ex rationabili causa non obstante statuto Turonensis Concilij, vt ibi decidit, & optimè declarat glos. Singularis in c. Tuæ fraternitatis, in verb. Sectionem, supra eod. At secus est in impositione pensionis perpetuæ, quia beneficium remanet scissum quandiu durat pensio, vt hic patet. Facit tex. in cap. Cum causa infra eod. vbi Papa dicit non esse intentionis suæ vt pro reintegratione vnius Præbendæ alia scindatur.

Alia iura in contrarium allegata parum, aut nihil faciunt.

De Præbendis.

Cap. Dilecto.

SVMMARIVM.

1 *Canonici duo si recipiantur ad vnam prebendā, non tenet receptio, etiamsi legati authoritas interuenerit, & n. 7.*
2 *Beneficium vacans etiam ex causa resignationis de iure communi non prohibetur quis conferre nepoti suo.*
3 *Secus est Bulla Pij V.*
4 *Et quid si beneficium vacet per assecutionem alterius incompatibilis, remissiuè.*
5 *Resignatio fieri potest ea intentione, vt beneficium alteri conferatur, dummodo id non deducatur in pactum.*
6 *Resignans cum pacto vt beneficium alicui conferatur, Simoniam committit.*
7 *Prabenda Canonia annexa est ius spirituale indiuisibile.*
8 *Canonici receptio ad vacaturam prabendam non valet.*
9 *Legatus non dispensat contra Concilium, nec contra Canones non Conciliares.*
10 *Nisi in casibus, in quibus dispensat Episcopus.*
11 *Possessio iuris Canonicalis qualiter sit articulanda.*
12 *Vacatio prabenda non est possibilis in Ecclesia non numerata.*

In

13 *In Canonicum cum quis recipitur in Ecclesia non numerata, creatur quoddam ius de nouo, quod nascitur, & extinguitur cum persona.*
14 *Canonico vita functo in Ecclesia non numerata, si eius Canonicatus impetretur, non valet impetratio.*
15 *Extingui aliud est, aliud cessare, vel in suspẽso manere*
16 *Canonicorum numerus an possit ab Episcopo augeri de Capituli consensu, & num. seqq. vsq. in finem.*
17 *Quid si numerus non sit per statutum iuratus, nec confirmatus.*
Et quid si sit iuratus, sed non confirmatus. n. 19.
Et quid si sit iuratus, & confirmatus cum decreto irritanti, n. 22. Et quid si reditus Ecclesiæ sint aucti, n. 23.
18 *Canonicorum numerus neque ab Episcopo augeri potest sine Capitulo, neq; à Capitulo sine Episcopo.*
20 *Statutum qui potest tollere, potest etiam tollere iuramentum illi accessorium.*
21 *Nisi iurauerit non contrauenire, quia tunc requiritur superioris authoritas.*
23 *Canonicorum numerus etiam iuratus, & cõfirmatus cum clausula decreti habet in se conditionem resolutiuam, nisi Ecclesiæ facultates excreuerint.*
24 *Ecclesiæ interest habere plures consiliarios, & ministros.*
25 *Canonicos supranumerarios potest Episcopus creare, ita tamen vt nullum ius ad vacaturam præbendam sibi vendicent ex tali erectione.*
26 *Dignitatem omnino nouam Episcopus erigere non potest.*
27 *Canonicatus erectio sine Capituli consensu est nulla.*

1 DILECTO. Si ad vnum Canonicatum, & præbendam vacantem in Ecclesia duo Canonici sint recepti, non tenet receptio, etiamsi Legati Sedis Apostolicæ authoritas interuenerit. Hoc dicit, Diuiditur in tres partes. In prima ponuntur multa, quę faciunt pro Cellerario. In secunda ponuntur quę faciunt contra eum. In tertia diffinit. In quarta protestatur, vel tacitæ quæstioni respondet. Secunda ibi, *Procurator*. Tertia ibi, *vnde dictum*. Quarta ibi, *Ita quod*.

2 Nota primò ibi, *intendentis prouidere G. nepoti suo*, habentem potestatem conferendi beneficium non prohiberi illud conferre nepoti suo, etiã si vacet ex causa resignationis, prout hic vacabat præbenda in Ecclesia Trecensi, concordat c. Ex parte, il primo, supra de off. deleg. Caueat tamen ne affectum sanguinis præponat iudicio rationis, c. Graue, infra eodem, secundum Hostien. hic in princ. in ver. Nepoti, Ioan. Andr. num. 2. in eodem ver. Card. in 2. notab. & Abb. n. 2. Ad quod vide grauissima verba Concilij Tridentini sess. 25.
3 cap. 1. vers. Omninò vero eis interdicit. Sed hodie hoc corrigitur ex Constitutione Pij incip. *Quanta Ecclesiæ Dei incommoda*, edita Calendis Aprilis 1568. qua prohibetur Episcopis, ne beneficia in eorum manibus resignata eorum aut dimittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant, alioquin irrita sit collatio, vt ibi habe-
4 tur in §. Præcipimus. Quid autem si beneficium vacet ob assecutionem alterius incompatibilis numquid Episcopus ex prędicta Bulla prohibeatur illud conferre nepoti suo, dixi in c. Non sine à n. 34. vsque in fin. supra de arbitr.
5 Secundò nota ex ijsdem verbis Clericum licitè posse beneficium suum resignare ea intentione, vt alteri conferatur, dummodo actum renunciatio-
6 nis tacitè, vel expresse non deducat in pactum, sed purè, & liberaliter resignet, & ita per hunc textũ tenet glossa notabilis in c. Ordinationes, in ver. pretio. 1. q. 1. Butr. & Imol. hic ambo in 1. notab. & Abb. n. 3. Sed si in actu renunciationis hoc in pactum deduceret, resignatio facta in manibus Ordinarij esset simoniaca. c. Cum pridem, & c. fin. de Pactis, c. Ex parte, il 1. de off. Deleg. c. Tua nos. de simon. & tenent hic glos. 1. Io. Andr. n. 15. Abb. n. 3. & cõmuniter Doctores, Felin. in c. Ad audientiam, il 2. n. 3. supra de rescript. Staphil. de litter. grat. tit. Resignationis modus. n. 5. Rebuff. in Praxi tit. de pura resignat. Hodie hoc est expressum in præclara Bulla Pij V. in §. Caueant autem.

7 Tertiò nota in vers. Procurator, electionem, seu receptionem duorum ad vnum Canonicatum, vel prębendam vacantem non valere, vt hic est casus valde notabilis. Rationem habes in textu: nam aut illi duo vnicam habent præbendam, & hoc est contra Concilium Turonense, quod præbendarum inhibet sectionem, vt in c. Maioribus, supra eodem. Præbenda enim Canoniæ annexa est ius spirituale indiuisibile, vt patet in hoc textu ibi, *ad vnicum spirituale ius*; & ibi, *quoddam ius spirituale*, & forte non probatur alibi ita clarè secun-
8 dum Cardin. in 10. notab. & Abb. n. 6. Aut pręb enda illa datur vni tantum ex duobus, & alius remanet sub expectatione futurę prębendę, quod est contra Concilium Lateranense, vt in c. Nulla, infra, de Concess. præben. & sic collige non valere receptionem duorum ad vnam præbendam animo illam scindendi; & similiter non valere receptionem vnius ad vacaturam, prout has duas regulas ex hoc textu colligunt Butr. num. 7. & Imol. num. 10.

9 Quartò nota; ibi, *prædicto legato non licuit*, Legatum non habere potestatem dispensandi contra Concilium: hic enim allegantur duo Concilia, & circa vtrumque denegatur legato potestas contrauenlendi. Nec mirum, quia nec contra Constitutiones Apostolicas non Conciliares Legatus dispensat, vt firmat, de hęret. lib. 6. Hoc tamen limi-
10 tat Abb. hic in 4. notab. vt non procedat in illis casibus in quibus dispensat Episcopus. Sed circa hoc vide tu quod scripsi in c. Dilectus, supra de tempor. ordinat. & in c. Nimis, de fil. Presbyter.

11 Quintò nota multa, ex quibus infertur quasi possessio Iuris Canonicalis, quæ colliguntur in vers. Dictus vsque ad vers. Procurator, & ex textu collige bonam practicam probandi hanc quasi possessionem: oportet enim vt articuletur super exercitio actuum, qui non competunt nisi Canonicis; non tamen requiritur vt eis competant ex dispositione iuris, sed satis est vt competant ex consuetudine; sicut iste Cellerarius allegabat se habuisse domum fortè prope Ecclesiam, quæ erat solita assignari Canonicis tantum, vt patet ibi, *quæ solis Canonicis consueuerat assignari*. Seque receptum fuisse ad osculum pacis eo tempore, quo soli Canonici recipiebantur, vt patet ex illis verbis, *cum tunc nonnisi Canonici ad osculum admittantur*, & ita hic notant Butr. n. 5. Anchar. in 8. notab. Cardin. nu. 4. Imol. n. 5. & Abb. n. 7.

12 Sextò nota in vers. Præterea, in Ecclesia non habente certum numerum præbendarum non esse
13 possibile dare vacationem alicuius præbendæ, idẽ-

que dicendum in Canonicatibus, nam cum in
rali Ecclesia quia recipitur in Canonicum, creatur
quoddam ius de nouo, quod cum recepto nasci-
tur,& desinit, seu extinguitur cum defuncto, vt di-
citur in littera. Vacare autem non potest quod
iam extinctum est. c. Ex parte, Asten. infra, de con-
cess. præb. c. Cum accessissent, supra de Constit. se-
cundum Host. hic n. 11. Butr. in c. Cum M. n. 2. in fin.
supra de Constit. & ad hoc quotidie allegatur hæc
14 Decretalis; vt per Abb. n. 9. Quò fit vt si in Eccle-
sia non numerata sint plures Canonici, quorum
vnus moritur, non valeant litteræ si impetrentur
super illius Canonicatu alteri cōferendo, quia non
vacat, sed desinit. Vbi verò est certus numerus non
desinit, sed vacat. Ita Innoc. hic n. 3. cui cōsentiunt
Io. Andr. n. 6 in ver. Desinit. Card. in 3. not. & Anch.
in 12. notab. Facit ad prædicta l. Cōperimus, C. de
Proxen. Sacr. Scrin. lib. 12. l. Non plures, C. de Sa-
crof. Eccl. l. Petitionem, C. de Aduoc. diuers. Iud.
15 Aliud enim est extingui, aliud cessare, sicut aliud
est extinctum esse, & aliud in suspenso manere, vt
l. Illa quæstio, §. fin. ff. de hered. instit. & l. 2. ff. de
verb. Obligat. §. 1. vbi habes bonam glos. in ver.
Desut.

Vltimo nota ibi, *augmentare numerum præben-
darum*. In Ecclesia numerata posse augeri Cano-
nicorum, & præbendarum numerum per eos, ad
quos spectat Canonicorum receptio, quoddam
ius spirituale de nouo creando, vt dicitur in lit-
tera; & notant Innoc. n. 3. in ver. Augmentare,
Abb. Antiq. in fin. Abb. Sicul. n. 10. & alij commu-
niter. Sed quia in textu excipiuntur duo casus,
& articulus plures habet inspectiones; ideò dic
plenius, vt in quæstione sequenti.

16 QVAERO An numerus Canonicorum pos-
sit ab Episcopo augeri de Capituli consensu.

17 Pro solutione quęstionis tres casus videntur distin-
guēdi. Nam aut numerus Canonicorum non est per
statutum iuratus, nec aliquo modo confirmatus,
& in hoc primo casu Episcopus cum consensu Ca-
pituli potest numerum dictum Canonicorum pro-
pria authoritate augere, vt hic patet, & in c. Va-
cante, infr. eodem. Quam sententiam sequutus fuit
Abb. in c. Cum accessissent, num. 4. de Constit. & in
18 eod. c. Felin. n. 11 asserentes tamen nec Episcopum
sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo huius-
modi augmentationem facere posse, cum vnum
corpus constituant Episcopus, & Capitulum, c. No-
uit, & c. Quanto, de his quæ fiunt à Pręl. glos. in c. 2.
vers. Statutum, de verb. signif. lib. 6.

19 Aut numerus Canonicorum est iuratus, sed non
confirmatus, & hoc etiā casu Episcopus cum con-
sensu itidem Capituli posset dictum numerum
augere, sublato tamen prius statuto. Idem Abb.
in preall. c. Cum accessissent, & post eum ibi Fe-
lin. n. 11. per ea quæ notantur in hoc c. Dilecto.

20 Nec refragatur quod tales Canonici videantur
venire contra iuramentum. Quoniam concessa
eis potestate tollendi statutum, quod est principa-
le vt in simil. sup. alleg. conceditur etiā potestas
propria authoritate tollendi iuramentum, quod
est accessorium. Præsertim quia ab altero alte-
ri præstitum, & non Deo præsentialiter, c. 2. de
sponsal. Cardin. in Clem. 1. vers. Tertiò quæro,
de Regular. per totam illam quæstionem, & Felin.
loco citato. Idem firmat Bart. in l. Omnes populi,
n. 32. ff. de Iust. & Iur. quamuis idem esset si Cano-
nici hoc facerent antequam tollerent statutum,
cum nemo præsumatur immemor propriæ salutis,
21 c. Saluberrimum, 1. q. 1. Quæ conclusio falleret,
si Canonici iurassent obseruare contenta in statu-
to. Quo casu esset necessaria Summi Pontificis li-
centia, Felin. loco citato, n. 11. & citati ab eo.

22 Aut demum numerus dictorum Canonicorum
est iuratus, & confirmatus, & hoc casu non posset
Episcopus illum augere cum solo consensu Capi-
tuli, si in confirmatione adesset clausula Decreti
irritantis, vt in hoc cap. & notat Felin. in d. c. Cum
accessissent, num. 13. de Constit. posset tamen au-
ctis facultatibus Ecclesiæ, vt tenet Butr. in c. Cum
M. num. 2. vers. Si est confirmatus, de Constit. Fe-
lin. loco citato, & Ias. in l. Quod Seruius, ff. de con-
23 dit. cau. dat. non seq. num. 11. quia secundum eos
huiusmodi statutum sic confirmatum cum dicta
clausula habet in se conditionem resolutiuam ta-
citè subintellectam, nisi facultates excreuerint, vt
est textus in d. c. Cum M. ibi, *nisi in tantum ex-
creuerint Ecclesiæ facultates*, & ibi notat glos. in
ver. Sufficere, Card. in princ. & communiter Do-
ctores, quibus propterea auctis, & sic eueniente
conditione, statuentes possunt statuto contraue-
nire absque superioris licentia.

Quibus sic se habentibus nulli dubium est quin
Canonici cum Episcopi consensu, & Episcopus cū
consensu Capituli possit numerum Canonicorum
augere, seruata tamen supradicta distinctione. Quę
conclusio fortius procederet in augendo numerū
Canonicorum, in quo nullum adest statutum, nul-
lum præstitum iuramentum, nullaq; Summi Pon-
tificis confirmatio, vt per Abb. hic num. 10 & in d.
24 c. Cum accessissent, num. 4. de Constit. Præsertim
verò quia huiusmodi augumentum cedit in vtili-
tatem Ecclesiæ, cuius interest plures habere consi-
liarios, & defensores, ac ministros, c. Extra, 64 dist.
c. Obeuntibus, 63. dist. Innoc. in c. fin. sub n. 1.
circa med. infra, de Cler. non resid.

25 Suffragatur prædictis decisio alias edita à sacra
Congregatione Concilij, videlicet posse ab Episco-
po Canonicos supranumerarios creari, ea tamen
conditione vt nullum ius ad præbendam vacaturā
26 habeant, vel vendicent sibi ex tali erectione. Ne-
que verò conclusioni superius firmatæ obstant iu-
ra contraria, cum loquantur in creatione digni-
tatis omnino nouæ, vt inter alios declarat Abb. in
d. c. Cum accessissent, num. 4. per textum in cap. 1.
22. dist. Nam dignitatem omnino nouam Episco-
pum erigere non posse etiam S. Congregatio de-
27 clarauit. Sicuti nec obstat textus in c. Olim, de
consuet. quia ibi non aderat consensus Capituli;
& ideo non mirū si habitus fuit recursus ad Sum-
mum Pontificem, vt declarat idem Abb. in eod.
c. Cum olim, n. 2.

De Præbendis.

Cap. Dilectus, il secondo.

S V M M A R I V M.

1 *Data tempus, vel receptionis an attendatur in
rescriptis ad lites, vel ad beneficia.*
2 *Quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis
in litteris ad beneficia inspicitur tempus execu-
tionis, & non data, & nn. seqq.*
*Nisi à principio fuerit commissa subreptio, num. 4.
& 5.*

Habi.

3 *Habilitas personæ satis est, vt adsit quando potentia excitatur ad actum.*

5 *Gratia ab initio subreptitia ob ætatis defectum per superuenientiam legitimæ ætatis non conualescit.*

6 *Accessus ante Concilium Tridentinum Clerico illegitimo reseruatus per decessum vltimi possessoris ad beneficium, quod ante eius Pater obtinuerat, an potuerit sortiri effectum defuncto vltimo possessore post Concilium, latè discutitur, vt nn. seqq. vsq; in finem*

7 *Gratia conditionalis superueniente impedimento ante implementum conditionis expirat.*

8 *Dies conditionis adimpleta non retrotrahitur ad tempus dispositionis, quando ante impletam conditionem superuenit impedimentum.*

9 *Clausula* ex nunc, prout ex tunc *non operatur nisi eueniente conditione, nec consideratur nisi à tempore conditionis purificatæ*

10 *Constitutio noua comprehendit dispositionem, quæ habet factum de præterito, quod expectat perfectionem de futuro, si antequam perficiatur noua constitutio superueniat.*

11 *Factum legitimè non retractatur, licet deueniat ad eum casum, à quo incohoare non poterit, si actus fuerit perfectus, & consummatus, aliàs secus.*

12 *Accessus non tribuit ius in re, sed spem quandam beneficium obtinendi, & n. 24.*

13 *Ius ad beneficium perditur, si inhabilitas ius habenti superueniat antequam beneficium consequatur.*

14 *Matrimonium per superueniens impedimentum non dissoluitur.*

Sponsalia secus, ibidem.

15 *Regressu vti nõ potest Regresfatarius propter superuenientem inhabilitatem.*

16 *Episcopus electus, & confirmatus repellitur si fiat inhabilis ante consecrationem.*

17 *Ius in re difficilius amittitur, quàm ad rem.*

18 *Habilitas quando consideretur vtriusque extremi.*

19 *Tempus vacationis beneficij attenditur vbi agitur de habilitate, vel inhabilitate personæ.*

20 *Constitutio prohibens vsum alicuius rei, vel actus comprehendit etiam vsum rei præteritæ.*

21 *Coadiutoria cum futura successione ante Concilium Tridentinum obtenta non potest post Concilium effectum sortiri.*

22 *Statutum de lucrãda parte dotis vxoris præmortuæ comprehendit dotem ante statutum acceptam, si vxor post statutum moriatur.*

23 *Statutum prohibens ne mulieres deferant vestes sericeas includit etiam vsum vestium iam factarum.*

25 *Verbum* obtinendi, *quid propriè significet.*

26 *Dispensatio ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, non extenditur ad beneficium patris.*

1 DILECTVS IL SECONDO summatur, & diuiditur, vt per Ioann. Andr. In textu ibi; *Tempore quo eiusdem Ecclesiæ Canonici nostras litteras receperunt*. Ex his verbis glos. in verb. *Receperunt*, mouet quæstionem illam broccardicam, Nunquid in rescriptis consideretnr tempus datæ, an rescriptionis? Allegat iura pro, & contra, & tandem concludit diuersificando casus contrarios, non tamen tradit aliquam bonam doctrinam, Ioann. Andr. num. 17. recitat prolixam distinctionem Petr. de Sampsone. Sed Abbas num. 7. coniungendo eorum dicta dat generalem theoricam distinguendo inter rescripta ad lites, & ad beneficia, & vtramque membrum prosequitur, plura

2 capita subdistinguendo. Ex eius dictis collige notabilem regulam cum limitatione. Regula est, quod in litteris ad beneficia, quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis, non inspicitur tempus Datæ, sed tempus executionis, hic est textus notabilis in cap. Ei cui, de præben. lib. 6. ad idem cap. Is cui, & cap. Si postquam eod. tit. & lib. sa-

3 tis enim est vt sit habilis persona quando potentia excitatur ad actum, vt dicunt in d. c. Is cui, Io. Monach. & Io. Andr. num. 3. in verb. Dimittat, & sequitur post alios Felin. in cap. Eam te, num. 18. in prima Fallentia, & ibi etiam Ripa num. 42. de

4 tefcripels. Limitatur prædicta regula quando à principio committitur subreptio, quia tunc inspicitur tempus Datæ. Et iste est casus cap. Si eo tempore, de rescript. lib. 6. & ita ad concordiam reducuntur hæc duo cap. Quæ videntur inuicem pugnantia. Nam in cap. Si eo tempore deciditur, vt si mandetur prouideri alicui de beneficio Curato vacaturo, & impetrans non habeat ætatem legitimam tempore impetrationis, licet eam habeat tempore vacationis beneficij, rescriptum sit subscriptum. Sed in cap. Ei cui, videtur dici oppositum: nam ibi cauetur, vt si mandetur prouideri alicui de præbenda vacatura, & in illa Ecclesia sint variæ præbendæ, quædam Diaconalis, quædam Sacerdotalis, quamuis tempore Datæ impetrans non habeat ætatem ad obtinendam præbendam Sacerdotalem, si tamen sit in legitima ætate tempore quo vacat, debetur ei Sacer-

5 dotalis: hæc enim diuersitas inde oritur, quia in cap. Si eo tempore impetrans commisit subreptionem eo ipso, quod impetrauit litteras ad beneficium Curatum, non facta mentione de defectu ætatis. Vnde gratia, quæ propter subreptionem fuit à principio nulla, non potuit postea conualescere per superuenientiam legitimæ ætatis; & ideo attenditur tempus Datæ: ad quod vide bonam glossam in cap. Dudum, il primo, in verb. Electionis tempore, supra de election. & Rota apud Verallum, decis. 40. num. 2. par. 2. Achill. decis. 3. nu. 2. de rescriptis, Seraphin. decis. 936. num. 1. & in recentior. decis. 140. num. 1. par. 7. At verò in c. Ei cui, nulla fuit commissa subreptio, quia impetrauit in genere non faciendo mentionem de præbenda Diaconali, vel Sacerdotali; & ideo satis fuit, vt tempore vacationis reperiretur in ætate legitima, quod bene nota.

Hinc sumpta suasione infero ad quæstionem, quæ olim conuigit in facto, videlicet.

6 Posito Decreto Concilij Tridentini c. 15. sess. 25. vtrum accessus ante Concilium Clerico illegitimo auctoritate Apostolica reseruatus per decessum vltimi possessoris ad beneficium, quod antea eius pater obtinuerat, effectum sortiri potuerit defuncto vltimo possessore post Concilij publicationem?

Gregorius Aluares Pater Ioannis de Barreda, dum viueret, in Ecclesia Conchen. obtinuit nedũ Canonicatum, sed etiam ipsum Decanatum, qui est prima Dignitas post Pontificalem. Postea idem Ioannes non obstante Decreto Concilij Trident. cap. 15. sess. 25. vigore accessus aliàs sibi per decessum Constantini senioris auctoritate Apostolica reseruati prætendebat obtinere eundem Decanatum per obitum prædicti Constantini senioris post

Concilium defunct:ex parte verò Constantini iu-
nioris de eodem Decanatu legitimè prouisi præ-
tendebatur aduersario obstare Concilium, dum
filios illegitimos Clericorum, qualis est ipse Ioan-
nes, in Ecclesijs, in quibus eorum patres aliquod
beneficium Ecclesiasticum habent, vel habuerunt,
quodcumque etiam dissimile beneficium obtine-
re prohibet, fuit quæsitum, quid iuris?

Videtur respondendum prędicto Ioanni obsti-
tisse Decretum d. c. 15. Licet accessus huiusmodi
fuerit ante Concilium reseruatus. Primò, quia
prætensa gratia dicti accessus fuit conditionalis, vi-
delicet, decedente Constantino seniore. Quæ
verba respiciunt futurum euentum, & diem incer-
tam, & sunt ablatiui absoluti, & ideo conditionem
important, l. A Testatore, ff. de condit. & demon-
strat. l. Euictio, ff. de euiction. Paris. cons. 81. n. 7.
lib. 1. Et in terminis idem Paris. cons. 82. num. 4. &
seq. lib. 4. & cùm ante euentum conditionis su-
peruenerit impedimentum, prętensa gratia non
suffragatur, ad tex. in l. Intercidit, ff. de condit. &
demonstrat. & in l. Quoties, §. 1. ff. de nouat. cum
notat. ibi per Bart. in l. 1. §. Sin autem aliquod, C.
de cadac. tollen. & in l. Si ita legatum, §. Illi enim
nolet, ff. de legat. 1. Et tradunt Io. Monach. Ioann.
Andr. & Anchar. in cap. Detestanda, de concess.
8 preben. lib. 6. Dies enim conditionis adimpletæ
tunc solum retrotrahitur, quando pendente con-
ditione non superuenit aliquod, quod illius dispo-
sitionis conditionalis effectum impediat, ad text.
in l. Bonorum, ff. Rem ratam haberi, in c. Si pro te,
de rescrip. lib. 6. & in terminis similis Concilij tra-
dit Cassad. in dec. 3. in princip. num. 16. & seq. de
pręben. alias secus, etiã vbi esset clausula *ex nunc,
prout ex tunc*: illa enim non operatur nisi euenien-
9 te conditione, & consideratur à tempore condi-
tionis, nõ autem à tempore Datę, glos. in Clem. 1.
in verb. Ex nunc, de concess. pręben. & ibi Cardin.
& Imol. Rota decis. 11. eod. tit. in nou. in prima
addit. Cassad. d. decis. 3. num. 15. Tiraquell. de re-
tract. num. 86. Sed hic tempore euenientis condi-
tionis, videlicet obitus Constantini senioris ema-
nauerat decretum Concilij, quod, vt dixi, inhabi-
litat filios Clericorum, vt non possint obtinere be-
neficia in Ecclesia, in qua pater, &c. Ergo dictus
10 accessus effectum sortiri non potest. Eadem quo-
que conclusio alia secunda ratione comprobatur,
videlicet quia constitutio noua comprehendit di-
spositionem, quę habet factum de pręterito, quod
expectat perfectionem de futuro, si antequam
perficiatur noua constitutio superuenerit, vt est
glos. communiter approbata in Clem. 2. in verb.
Imposterum, iuncto text. de ætat. & qualitat. Fe-
lin. in cap. fin. n. 12. de Constitut. post Abb. Imol.
11 Ant. Card. Dominic. & alios, quos allegat. Et
quamuis regulariter factum legitimè non pereat,
licet ad eum casum deueniat, vnde incipere non
possit, reg. Factum lib. 6. l. In ambiguis, §. 1. ff. eod.
tit. tamen illud procedit quando actus fuit perfe-
ctus, & confirmatus; secus est vbi non est consum-
matus, quia tunc destruitur si deueniat ad eum
casum, à quo inchoare non potest, l. Si metallum
§. Si seruo alieno, ff. de his quę pro nõ script. hab.
l. Patre furioso, ff. de his qui sint sui, vel alterius iu-
ris, Oldrad. cons. 58. num. 4. In casu autem nostro
tempore superuenientis Concilij prætensus acces-
sus nondum fuerat effectum sortitus, neque condi-
tio aliquo modo purificata, merito, &c.

12 Tertiò, quia per accessum huiusmodi nonnisi
ius ad rem, seu potiùs quædam spes obtinendi
beneficium dicto Ioanni ante conditionis purifi-
cationem acquisita fuit, non autem ius in re. Sed
13 omne ius ad rem ad aliquod beneficium compe-
tens perditur, si inhabilitas illud habenti super-
ueniat, antequam ius in re perfectum consequa-
tur, Rebuff. in concordat. de mand. app. in vers.
Prosequentes. Et in tract. nominat. quæst. final.
14 Anchar. cons. 58. Circumscriptis. Et facit quod in
simili videmus in matrimonio carnali: illud enim
si perfectum sit, propter impedimentum superue-
niens non dissoluitur, cap. Quoniam de coniug.
lepros. d. l. Patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel
alien. iur. sponsalia verò de futuro, quibus ius ad
rem assimilatur, per superuenientiam inhabilita-
tis dissoluuntur, cap. Quemadmodum de iureiur.
facit etiam quod hæres, qui tempore testamenti,
& mortis testatoris reperitur habilis ad hæredita-
tem adeundam, & sic ius ad rem habet, & multò
propinquius ad ius in re, quàm qui habet accessum
ad beneficium nondum mortui, si tamen ante
aditam hæreditatem fiat inhabilis, illud ius ad
rem ante sibi quæsitum perdit, l. Si alienum, §. In
extraneis, ff. de hæredibus instituen. & idem vide-
mus in legatario conditionali, nam is perdit spem,
si pendente conditione deportetur, & durante de-
portatione dies legati cesserit vel conditio purifi-
cata fuerit, d. l. Intercidit, ff. de condit. & de mon-
strat. l. Interuenit, ff. de legat. pręstan. l. Si Cogna-
tis, cum ibi notatis, ff. de reb. dub. & tamen con-
stat plus iuris esse legatario conditionali in legato
post mortem testatoris acquisito, quam habenti
15 accessum ad beneficium ante mortem illud obti-
nentis. Et in regressu, quod propter inhabilita-
tem superuenientem regressatarius illo vti non
possit, habetur per Anton. Augustin. in suis notis,
16 num. 347. & in fortioribus terminis de Episcopo
electo, & confirmato, quid si ante consecrationem
efficiatur inhabilis, repellitur. Tradunt Cardin.
Butr. Imol. & alij in cap. Ex parte, de Cler. ægrot.
17 & tamen post electionem, & confirmationem ius
in re acquiritur, cap. Transmissam, de elect. & dif-
ficiliùs amittitur ius in re, quàm ius ad rem. Prob.
in cap. Si pauper. n. 4 de præben. lib. 6. Paris. cons. 5.
num. 96. lib. 4. vbi propriè loquitur in terminis
regressus.

18 Quartò, quia decretum Concilij inhabilitat fi-
lios Clericorum ad obtinenda beneficia, & sic in-
habilitat finem, & consummationem actus, vt pa-
tet ex illo verbo, *obtinere*: sed consummatio dicti
accessus completa fuit post Concilium: ergo à Cõ-
cilio comprehenditur, à quo filius Clerici tempo-
re consumationis accessus inhabilitatus reperitur.
Ita in terminis alterius Concilij concludit Cassad.
in d. decis. num. 16. & seq. & in notab. quæst. Decius,
cons. 24. num. 6. vers. Prædicta fundamenta, quia
tunc habilitas consideratur tempore vtriusque, vt
per Cassador. ibi Sarnen. in reg. de infirm. q. 31. ad
fin. & in cap. Statutum, num. 116. de rescrip. lib. 6.
Imo quando actus recipit essentiam à fine, habili-
tas, vel inhabilitas consideratur in fine, non in
principio, Calder. & Ant. in cap. Dudum il 1. de
election. vel quando finis dat esse perfectum, res,
& præcedentia ordinantur ad finem, vt per Cassad.
in d. decis. 3. num. 13. vel quando initium habet
relationem ad finem, Sarnen de infirmis, quæst. 32.
num. 5. Quæ omnia in accessu concurrunt, quia est
actus

actus inchoatus, non perfectus, & recipit substantiam, & essentiam à fine, & ordinatur ad finem, videlicet, ad tempus vacationis beneficij: & regu-
19 lare est in materia beneficiali, vt vbi agitur de habilitate personæ, tempus vacationis attendatur, Abb. hic. & dictum est supra num. 2. & seqq. Et facit quod voluit Angelus in l. Vicarius, ff. de fideicom. & in l. 1. C. de his qui accus. non poss. videlicet stante statuto ne querelæ bannitorum audiantur, accusatorem, qui pendente accusatione bannitur, amplius audiri non debere, quia inhabilitas ante rem perfectam superueniens repellit.

20 Nec obstat quod natura legis sit futuris dare formam negocijs, cap. 2. & cap. fin. de Constitution. l. Leges Sacratissimæ, C. de leg. quia vbicunque constitutio prohibet vsum, & exercitium alicuius rei, vel actus, comprehendit etiam vsum, & exercitium rei præteritæ, vt per glos. iuncto tex. in Clem. 2. in verb. Vtetur de vit. & honest. Cler. quam sequuntur Cardin. Abb. Imol. ibi, & Felin. & Dec. in cap. fin. de Constitution. quoniam vt ibi glos. subtiliter subijcit, per hoc non extendimus Constitutionem ad præterita, sed damnatur vsus rei futurus. Sicut igitur d. Clem. 2. comprehendit vsum futurum rei præteritæ, ita & Concilium Tridentinum comprehendit futuram successionẽ ratione rei præteritæ, & sic futuram successionem
21 vigore dicti accessus. Et ita in similibus, & fere ijsdem terminis censuit Sac. Congregatio videlicet in gratia coadiutoris cum simili futura successione ante Concilium obtenta, cui futuræ successioni post Concilium locus factus fuerat, in vna Canarien. Canonicatus. Et iterum in facultate optandi vigore statuti Ecclesiæ ante Concilium competenti, censuit enim filium Clerici dicta facultatẽ vti non posse ad obtinendũ beneficium in Ecclesia, in qua pater. Et idem resoluit in vna Salamantin. Cantoriæ. Quæ conclusio pluribus alijs similibus comprobari potest, ex primo per tex. in cap. Auaritiæ de elect. lib. 6. vbi electus antequam confirmetur, non potest administrare, etiamsi ante dictam constitutionem electus fuisset, vt ibi declarat Dominic. col. 2 vers. Quod de illis; ea ratione, quia Constitutio loquitur de administratione & hæc sequitur post constitutionem, & sic respicit futura. Ita in casu nostro Concilium prohibet filios obtinere beneficia in Ecclesia, in qua pater, & hoc ipsum obtinere venit post Concilium, quia vacatio post superuenit, & ideo comprehenditur sub prohibitione Concilij. Contraria autem procederent si Concilium prohiberet, reseruari accessus: tunc enim dici posset non comprehendere accessus iam reseruatos.

Secundò, per glos. vltim. in cap. 1. de iniurijs lib. 6. quæ voluit textum illum, qui excommunicat concedentes, vel extendentes repræsalias ad Clericos, comprehendere etiam eos, qui antea concessas extendunt; & ita comprehendit actum futurum rei præteritæ.

Tertiò per Io. Andr. in cap. fin. num. 1. vers. Dico tamen quod hæc Constitutio de elect. lib. 6. qui voluit illud cap. statuens formam confirmandi electiones, comprehendere confirmationes electionum præteritarum, quia etsi electiones sint præteritæ, non tamen vsus earum, & confirmatio.

Quartò, per doctrinam Guil. de Susa, & Iacob. de Aren. quos Cyn. in l. 2. C. de leg. refert de statuto veteri, quod cõtinebat, vt banniti eximerentur à banno solutis 50. libris, postea superuenit nouum statutum, vt solui debeant libræ centum: bannitus ante nouum statutum volebat eximi à banno, & soluere 50. libras, fuit determinatum vt deberet soluere centum, quia statutum non dat formam futuris bannis, sed futuris exemptionibus bannitorum, & sic lex noua seruari debet.

22 Quintò, per Bart. in l. Omnes populi, num. 47. de iustitia, & iure, de statuto nouo de lucranda parte dotis vxoris præmortuæ, quod comprehendit etiam dotem vxoris ante statutum acceptæ, si vxor post statutum moriatur, & idem tenent Raymũd. de Forli ibi, num. 63. & Baptista de sancto Seuer. num. 83. Anchar. cons. 125. Visia, col. fin. & Bald. in
23 d. cap. Omnes populi, num. 14. concludit statutum vetans mulieribus, ne deferant vestes sericeas, includere vsum vestium iam facturam, & Crot. in ead. l. Omnes populi, num. 8. voluit vt statutum dans primum præsentanti bannitum habeat locũ etiam in eo, qui ante statutum captus fuisset, si post statutum præsentetur cum multis alijs similibus, quæ breuitatis causa omittimus.

24 Præterea non potest negari quin Ioãnes tractauerit de obtinendo beneficio Ecclesiastico post Concilium, & sic eo tempore, quo fuit inhabilitatus; quia certum est eum ante Concilium non potuisse prętendere ius in re, sed tantum ius ad rẽ, seu potiùs quandam spem, vt per Paris. cons. 5. nu. 96. lib. 4. cum vacatio beneficij non fuerit nisi post Concilium, quo tempore Ioannes vigore d. accessus ius in re se acquisiuisse prætendebat. Quam quidem acquisitionem ipsum Cõcilium prohibuit, dum disposuit, vt illigitimi non possint obtinere beneficia in Ecclesia, in qua pater.

25 Insuper dum Concilium prohibet obtentionẽ, intelligitur nedum de obtentione de iure, idest acquisitione iuris in beneficio, sed etiam de facto, idest adeptione possessionis, quia verbum *obtinere*, quo Concilium vtitur, verificatur de iure, & de facto, Rota decis. 32. de præben. in antiq. Imò secundum dicti verbi propriam significationem, obtentio facti, & non iuris designatur, vt per glos. & DD. in l. Stipulatio ista, §. Hoc quoque, ff. de verb. oblig. Et ideo cum Ioannes post Concilium voluerit acquirere possessionem Decanatus in Ecclesia Conchen. in qua eius Pater fuit Canonicus, & etiam Decanus; & sic Decanatum de facto obtinuerit, dictum decretum Concilij ei obstitisse dicendum est; & eo magis, quia ratio dicti Decreti, videlicet repellendi memoriam incontinentiæ paternæ ab Ecclesijs, magnopere viget in casu de quo agitur, cum Decanatus sit prima dignitas, & habeat etiam iurisdictionem, itavt Ioannes in Ecclesia Conchen. in oculis omnium extitisset valde conspicuus.

26 Neque etiam obstat quod in ipsis litteris accessus narretur cum Ioanne dispensatum fuisse, quia ex eadem narratiua apparet dispensationem non esse sufficientem: verba enim sunt huiusmodi; [etiam in Ecclesijs, seu locis, in quibus genitor suus fuit, erat, vel esset beneficiatus, &c.] Dispensatio autem est strictè intelligenda cap. 1. de fil. presbyter. lib. 6. Rota decis. 5. eod. tit. in antiquis. Odiosius autem est illegitimum obtinere ipsum beneficium, quod fuit obtentum à patre, quã obtinere aliud beneficium in eadem Ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ergo dispensatio non extenditur ad illud, ex notatis per Abb. & alios in cap. fin.

cap.fin eodem tit. vbi distinguunt de dispensatione facta ad obtinendum beneficium diuersum à paterno in eadem Ecclesia, & ad obtinendum ipsum beneficium paternum. Sed cessat omnis difficultas, quin Concilium tollit omnes dispensationes, dum ait: [Et super his quæcunque dispensatio subreptitia censeatur]; præsertim ponderando quod Concilium vtitur verbo pluralis numeri ibi, *& super his*, & sic refertur ad omnia, quæ in d. cap.15. disposita fuerunt, vt Alex. cons.226.n.8. lib.6. cum alijs per eum allegatis.

De Prabendis.

Cap. De multa.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem, vel personatum, aut beneficium Curatum obtinens si secundum tale recipiat, vacat primum; quod si retinere contenderit, etiam secundo priuabitur.*

2 *Beneficium primum vacat per receptionem secundi, dummodo vtrumque sit Curatum, alias secus.*

3 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

4 *Beneficium sufficiens habenti potest conferri aliud, sed habita possessione secundi, vacat primum sufficiens.*

5 *Beneficia plura ratione residentia, aut aliàs incompatibilia præsumens post Concilium Trid. retinere, incidit in pœnam cap.4 sess.7.*

6 *Beneficia plura incompatibilia quando quis retinere dicatur ad hoc vt omnibus ipso iure priuatus existat.*

7 *Beneficium primum, quo ipso iure priuatus est, per assecutionem secundi statim non dimittens in manibus Ordinarij, priuatus est etiam secundo, & inhabilis ad Ordines, & beneficia.*

8 *Beneficium Curatum obtinens, & aliud simile recipiens olim non erat priuatus secundo, sed erat priuandus per sententiam. Hodie secus*

9 *Beneficium Curatum non vacat per assecutionem alterius similis, nisi post adeptam possessionem secundi.*

10 *Et possessio debet esse pacifica.*
Et ideo non vacat per promotionem ad Episcopatum Titularem, num 15. vers. Et ex hoc.

11 *Et an requiratur administratio maioris partis bonorum.*

12 *Beneficium Curatum vacat adepta possessione secundi similis, etiamsi prouisus adhuc sit infra tempora promotionis ad Ordines, aut vi occupet secundum.*
Vel primum habeat de iure, & non de facto, ibidem.

13 *Prioratus etiam manualis, & non curatus vacat ipso iure per receptionem secundi similis.*

14 *Beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum, & adeptam possessionem, nisi post sex menses præfixos ad consecrationem suscipiendam.*
Electus, & confirmatus in Episcopum non est Episcopus, nisi post consecrationem, ibidem.

15 *Beneficium in multis casibus non vacat per assecutionem alterius incompatibilis, remissiuè.*
Liberè, *dictio quid importet.*

16 *Beneficium vacans per assecutionem alterius post & debet ab Episcopo statim conferri, etiam irrequisito possessore, ibidem.*

17 *Sed possessio tradi non potest nisi possessore prius vocato.*

18 *Collatio primi beneficij vacantis per assecutionem secundi ad proximum superiorem deuoluitur si Episcopus infra sex menses non conferat.*

19 *Et tantundem ex suis prouentibus tenetur Episcopus illi Ecclesia assignare, quantum ex fructibus ipsius durante vacatione constiterit esse perceptū.*

20 *Quod si proprios prouentus non habeat aliter puniatur arbitrio Iudicis.*

21 *Ex sex menses computari debent à die, quo Episcopus sciuit prouisum habuisse possessionem pacificā seruandi beneficium.*

22 *Personatus plures non Curatos in diuersis Ecclesijs obtinens an incidat in pœnam huius Constitutionis, & nn. seqq.*

23 *Dispensatus ad plures dignitates non censetur dispēsatus ad plures dignitates in ead. Ecclesia, nisi hoc exprimatur.*

24 *Personatus plures non Curati in diuersis Ecclesijs haberi non possunt absque dispensatione. Et an Episcopus possit super hoc dispensare.*

25 *Et quid post Concilium Trid.*

26 *Personatus plures in eadem Ecclesia haberi non possunt, licet curam non habeant animarum.*

27 *Et an per receptionem secundi vacet primus.*

28 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

29 *Dignitas aliud est, aliud Personatus.*

30 *Dispensare potest Papa cum sublimibus, & litteratis personis ad plures dignitates, & beneficia etiam Curata, & nn. seqq*

31 *Et quæ sit forma talis dispensationis.*

32 *Dispensare nequeunt Episcopi ad plura Curata ob prærogatiuam personæ.*

33 *Neque ob vrgentem Ecclesiarum necessitatem, vel euidentem vtilitatem.*

34 *Beneficia habitu tantum curata an debeant regulari, & conferri vt curata, an verò vt simplicia, & an comprehendantur in hac constitutione Concilij Generalis, & nn. seqq. vsque ad n.48.*

35 *Delegatio si fiat Episcopo, & vnus habeat Episcopatum habitu, alius exercitio, erit iudex qui habet habitu.*

36 *Parochialem Ecclesiam non facit existentia actus, sed superioris authoritas.*

37 *Potentia reducta ad actū reponit rem in primo statu.*

38 *Parochialis habitu non comprehenditur in c. Licet canon. de elect. lib.6.*

39 *Status vltimus attenditur ad cognoscendum an beneficium sit Curatum, necne, & nn. seqq.*

40 *Beneficium quod fuit rectum per decem proximos annos à Clerico sæculari censetur sæculare, nisi cōtrarium probetur.*

41 *Gratia ad beneficium Curatum verificatur in Curato tempore vacationis, licet tempore datæ litterarum esset simplex.*

42 *Gratia nulla ab initio ex superueniente causa confirmari potest.*

43 *Beneficium Curatum habitu non censetur curatum nisi subsit spes vt de proximo reuertantur Parochiani.*

44 *Collegiata Ecclesia non dicitur quæ per desuetudinē desijt esse collegiata.*

45 *Expectatiua ad beneficium simplex an comprehendat beneficium curatum habitu tantum, & nn. seqq.*

46 *Qualitates requisita in subiecto concurrere debent actu,*

actu, & habitu in dispositione hominis, secus in dispositione legis.

47 *Actus momentaneæ interpositionis non excludunt continuum.*

48 *Regula de Triennali an habeat locũ contra Decreta Concilij Trid. & nu. seqq. vsq. ad n. 52.*

49 *Dispensationibus veris super pluralitate incompatibilium à Concilio Tridentino sublatis; multo magis sublata censentur præsumpta.*

50 *Fictio non debet esse maioris efficaciæ, quam veritas, & naturalis actus.*

51 *Dispensatio Apostolica ex diuturnitate temporis in insolitis non præsumitur.*

52 *Regula de Annali an tueatur possessorem plurium beneficiorum incompatibilium contra eum, qui contenta in secunda parte illius non adimpleuit. & nu. seqq. vsq; in fin.*

53 *Regula de Annali non aduersatur Decr. Trid. Conc. prohibentibus pluralitatem beneficiorũ & n. seqq.*

54 *Regula de Triennali inducta est in fauorẽ possessoris.*

55 *Et tribuit robur iuri inualido, & tuetur possessorem quoad omnes, num. 57.*

Regula de Annali inducta est in odium impetrantium, & exquirentium lites, n. 54.

56 *Nullum ius tribuit possessori, sed tantum adimit ab impetrante.*

58 *Nec excludit omnes, sed solum impetrantem, qui contenta in regula non adimpleuit.*

59 *Et illius beneficio vti potest possessor Execrabilis.*

1 DE MVLTA. Famosũ est, & valde vtile in materia sua, licet in aliquibus sit alteratum ex Iure nouissimo Concilij Tridentini. Et in summa hoc intendit, secundum Io. Andr. Butr. Abbatem, & omnes. Habens dignitatem, personatum, vel beneficium curatum, si secundum tale recipiat, vacat primum; quod si retinere contenderit, etiam secundo priuabitur. Et is, ad quem spectat prioris collatio, liberè illud confert statimatque institutus secundum recepit. Quod si infra sex menses non conferat, duplici pœna punitur. Cum sublimibus tamen personis circa incompatibilium pluralitatem Papa dispensat. Diuiditur in tres partes principales. In prima ponitur Constitutionis causa. In secunda Constitutio, ibi, *Præsenti*. In tertia quędam protestatio, ibi, *Circa*. Prima pars pro Constitutionis causa Concilium Lateranen. repetit, & illius transgressionem ponit. Secũda verò subdiuiditur in sex. Nam prima priuat habentem beneficium Curatum ipso beneficio si secundum tale recipiat, Secunda ibi, *etsi fortè*: in contemptorem pœnam aggrauat, Tertia ibi, *Is quoq.* collatorem primi monet, vt conferat. Quarta ibi, *& si vltra*, eum punit si non cõferat. Quinta ibi, *Hoc idem*, ad personatus Constitut. prorogat, Sexta ibi, *Addentes*, addit de pluribus dignitatibus, aut personatibus etiam non Curatis in vna Ecclesia non habendis.

2 Nota primo ibi, *curam animarum habere annexam*, per receptionem secundi beneficij vacare primum ipso iure, dummodo vtrumque sit Curatum. Vnde à contrario sensu infertur vt si obtinens beneficium curatum recipiat non curatum, vel è conuerso obtinens non curatum recipiat secundum curatum, non inducatur vacatio primi ipso iure, licèt non curatum personalem residentiam requirat, vel aliàs sit incompatibile; quia textus requirit vt primum beneficium sit curatum sicut secundum, vt patet ibi, *si prius tale*, & quamuis nonnulli contradicant, hoc tamen dictum est verius, & communius, vt inquit Abbas hic in 3. not. post Anchar. num. 10.

3 Hodie dic contra, quia ex Iure nouissimo Concilij Tridentini pœna huius Decretalis extenditur ad beneficia quomodolibet incompatibilia in c. 4. sess. 7. nam decretum illud generaliter loquitur de quibuscunque beneficijs incompatibilibus vigore quorumcunque canonum, nec se restringit ad hunc textum, quia dicit præsertim, vt obseruat Rota decis. 483. n. 4. part. 1. diuers. Alphons. Hoted. de incompatibil. Beneficior. c. 9. n. 5. Gonzal. ad regul. de mens. glos. 15. n. 16. & Nicol. Garz. de benefic. part. 11. cap. 5. n. 80. dicens, ita esse indubitanter tenendum, & fuit aliàs resolutum, vt ibi per eum, & mox dicetur, quidquid contra scripserint Nauar. cons. 17. incipien. An per adeptionem, de præben. & nonnulli alij apud Garz. loco citato. Plura autem beneficia simplicia si personalem residentiam requirant, vel si primum sit sufficiens, sunt incompatibilia ex alio eiusdem Concilij decreto, nempe ex cap. 17. sess. 24. vbi [statutum est vt vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur: Quod quidem si ad vitam eius cui confertur honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri] Hæc ibi. Et consequenter primum beneficium simplex si sit sufficiens per receptionem alterius similis, & similiter primum personalem residentiam requirens, licet non curatum, nec sufficiens, per receptionem secundi similis vacant ipso iure, vt per

4 Rotam decis. 497. num. 1. par. 1. Recent. & ita sæpius fuit responsum à Sac. Congregatione Cardinalium eiusdem Concilij interpretum. Aliquando enim censuit, habẽti beneficium sufficiens posse conferri aliud, sed habita possessione secundi, va-

5 care primum sufficiens. Et aliàs cens. eum, qui retinere præsumit plura incompatibilia ratione residentię post Concilium, incidere in Decretum Concilij, sess. 7. cap. 4. Et iterum consulta an in omnibus beneficijs residentiam requirentibus, aut aliàs quomodocumque incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, vel Portiones, inducatur vacatio ipso iure primi per adeptionem secũdi pacifici possessi: respondit induci ex c. 4. sess. 7. & iuxta dispositionem, c. De multa, de pręben.

6 Secundo nota ibi, *retinere contenderit*. Ad hoc vt recipiens secundum beneficium Curatum illo sit priuandus, necessarium esse vt idem beneficium vna cum primo retinuerit vsque ad litis contestationem, Si enim ante destiterit retinere, non priuabitur vtroque secundum glossam secundam hic, quę ita intelligit verbum *contenderit*, scilicet vsque ad litem contestatam, & iudicium contentiosum. Ita enim est in alijs statutis pœnalibus, vt l. Hoc amplius, ff. rem rat. haber. & l. Quamuis, ff. de in ius vocan. & sic ponitur in c. Statuimus, 16. q. 1. & in hoc consentiunt Vincen. Io. & Philipp. Sed contrariũ tenet Innoc. hic n. 2. in ver. Contenderit, vers. Vel dic, cui adhęrent Abb. antiq. & Aegid. dicentes, ex sola retentione esse priuandum, etiamsi quando incipit conueniri, velit dimittere & hoc duplici motiuo. Vnum est, quia satis manifesta causa priuationis apparet ex quo non obtemperauit Canoni sic pręcipienti. Alterum, quia furtum committit in

In rebus prioris beneficij, quo ipso iure priuatus
est, c. Cum iamdudum, supra eod. & c. Dudum,
il secundo, supra de elect. Hostien. vero num. 2. in
ver. Alio, dicit hoc esse intelligendum, dummodo
monitus per Iudicem dixerit se nolle dimittere,
vel si hoc non fecerit infra tempus sibi à iure as-
signatum, & allegat. c. Sicut, de cohabitat. Cleric.
& mulier. & hoc dictum satis videtur æquum, se-
7 cundum Io. Andr. num. 17. Hodie hæc controuer-
sia sublata est per Extrauag. Ioann. XXII. Execra-
bilis, de præben. vbi si secundum recipiens, pri-
mum, quo priuatus est, absque moræ dispendio
verbo, & facto in manibus Ordinarij sub testimo-
nio publico non dimittat, priuatus est etiam secū-
do, & inhabilis ad sacros Ordines, & beneficia, vt
ibi in §. Qui verò, vbi glos. exponit verba illa,
absque mora dispendio, idest, non expectata senten-
tia priuatoria facti, vel litis contestatione, & ita
de prædictis opinionibus non est curandum, secū-
dum Io. Andr. hic num. 7. & d. num. 17. vers. Ho-
die, Henric. Boic. col. 4. circa fin. vers. Hodie verò,
Anchar. in 4. not. Cardin. in vlt. quæst. n. 9. Imol.
num. 5. & Abb. num. 10. Quod nota pro intellectu
Concilij Trident. in d. c. 4. sess. 7. in illis verbis, *ac
simul retinere præsumpserit*.
8 Tertiò nota ibi, *& alio spolietur*, per retentionē
primi, & secundi beneficij Curati in terminis hu-
ius Constitutionis non induci priuationem secun-
di ipso iure, sed requiri vt priuetur à Iudice; ita
enim intelligitur illud verbum *spolietur*, scilicet
per sententiam, secundum Innoc. num. 2. in verb.
Contenderit.

Contrarium tamen videtur innuere Concilium
Trid. in præalleg. c. 4. sess. 7. vbi cauetur vt retinens
plura beneficia incompatibilia omnibus ipso iure
priuatus existat iuxta dispositionem Concilij La-
teranen. de qua hic. Atque ita videtur supponere
ex dispositione huius textus induci priuationem
vtriusque beneficij ipso iure. Et quamuis addat
verba illa, *etiam præsentis Canonis vigore*. Fortè
tamen hoc fecit, quia de iure poterat hoc in dubiū
reuocari propter illud verbum, *spolietur*. Vnde
ad maiorem cautelam Concilium voluit inducere
priuationem etiam sui Canonis authoritate; quasi
dicat; sunt ipso iure priuati ex Concilio Lateranen.
sed nihilominus sint priuati etiam vigore huius
Canonis. Quidquid tamen sit, hodie expeditum
est, etiam secundum beneficium per retentionem
simul cum primo vacare ipso iure; & si non con-
stitutionem Concilij Lateranen. certè opinionem
Innocentij, & sequacium esse correctam per Con-
stitutionem Execrabilis, & Decretum d. c. 4. vt di-
ctum est in præcedenti notab. n. 7.
9 Quarto nota ibi, *post receptionem alterius*. Pri-
mum beneficium Curatum non vacare ipso iure
per assecurationem alterius similis, nisi post ade-
ptam possessionem secundi: hoc enim importat
illud verbum *receptionem*, scilicet corporalem, glos.
hic in ver. Post receptionem, allegat c. Si quis iam
translatus, 21. q. 2. & notata in c. Cum in cunctis,
§. Cùm verò, supra de elect. & in c. Si qui Episcopi
42. dist. Idem Innoc. hic num. 4. in ver. Sex men-
ses, Host. num. 1. in ver. Receperit, & n. 6. in ver.
Receptionem, Anchar. nu. 3. Imol. num. 5. & Abb.
num. 16. quia receptio secundi cum effectu est ac-
cipienda, cap. Relatum, de Cler. non resid. l. 1. ff.
quod quisque iur. Hodie hoc est expressum in c.
Licet Episcopus, de præben. lib. 6. & in Extrauag.
Execrabilis, §. Qui verò, eod. tit.
10 Sed numquid hoc habeat locum si possessio se-
cundi beneficij sit litigiosa? Innoc. hic n. 2. vers.
Sed si habet possessionem, & fusius num. 4. in ver.
Sex menses, tenet adhuc primum beneficium va-
care ipso iure, & posse statim conferri, per d. c. Si
quis iam translatus, 21. q. 2. & c. Cum in cunctis,
§. Cum verò, de elect. Nec obstat quod secunda
prouisio, ex quo per sententiam apparet inualida,
non debeat tollere primam. Quoniam vt respon-
det Innoc. in culpa fuit, acceptando rem litigio-
sam, vel de hoc non bene disquirendo, vt notatur
in c. Nostra, supra de rescript. Sed eius opinio cor-
rigitur hodie in d. c. Licet Episcopus, infra eod.
lib. 6. vbi patet primum beneficium curatum post
assecutionem secundi similis conferri non posse,
nisi prouisus habuerit pacificam possessionem se-
cundi, vel per eum steterit quominus haberet.
11 Quinimò secundum aliquos nec sufficit possessio
pacifica, nisi etiā habeat administrationem maio-
ris partis rerum secundæ Ecclesiæ, arg. c. fin. de
restit. spoliat. vt refert Innoc. hic num. 2. vers. Qui-
dam etiam dicunt, Host. num. 6. & Io. Andr. n. 9.
Tu dic sufficere liberum exercitium curæ, vt notat
glos. in c. Commissa, in verb. Pacificam, de elect.
lib. 6. & Cardin. hic in §. Is quoque in 2. quæst.

Et ex hoc notabiliter infero, vt beneficia pro-
moti ad Episcopatum in partibus infidelium mi-
nimè vacent, cùm per eum non stet quominus pos-
sessionem Episcopatus assequatur; Staphil. tit. de
qualit. & stat. benefic. §. Huiusmodi autem, nu. 15.
Mandos. reg. 26. Cancell. q. 4. num. 5. Bursat. cons.
351. Nauarr. cons. 14. num. 3. de elect. & alij apud
Garz. de benefic. par. 11. cap. 6. num. 24.
12 Hæc regula, qua dictum est primum beneficium
vacare ipso iure adepta pacifica possessione secūdi
incompatibilis, ampliatur primo vt procedat etiāsi
recipiens secundum beneficium adhuc sit infra
tempora promotionis ad Ordines, ad præscriptum
c. Licet canon. de elect. lib. 6. quia nihilominus
vacat primum adepta pacifica possessione secundi,
nullo tempore prætextu ordinationis expectato,
vt hic firmat Innoc. num. 1. vers Melius credimus,
& Host. num. 2. in ver. Receptionem.

Ampliatur secundo, vt procedat etiamsi obti-
nens primum beneficium vi occupet secundum,
vel in eo se scienter intrudat: textus est in c. Eum
qui infra eod. lib. 6. & hic notat Butr. num. 4. &
Cardin. in 5. not.

Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in eo, qui
habet primum beneficiū de iure, sed non de facto,
vt quia erat spoliatus: adhuc enim per receptio-
nem secundi vacat primum, secundum Innoc. cui
consentiunt Cardin. num. 9. in 5. quæst. & Butr.
num. 17.
13 Ampliatur quartò, vt locum habeat etiam in
Religiosis habentibus Prioratus, vel Ecclesias cu-
ratas, vt cap. Cum singula, infra eod. lib. 6. Quod
procedit etiam in Prioratibus manualibus, Clem.
Quia Regulares, cum ibi notatis in glossa antepe-
nult. de supplen. neglig. Prælator. Cardin. hic n. 4.
in 1. quæst. & Butr. n. 13.

Ampliatur quintò, vt locum habeat etiam in
eo, qui obtinet plura curata ex dispēsatione Apo-
stolica: nam si pacificè assequatur aliud Curatum,
vacabunt omnia priora, Clem. si plures, de præ-
ben. Caueat igitur ne vltimi vitietur collatio, vt
ibi notatur in glos. antepenult. per cap. Ordinatij,
in fin.

in fin. de offic. Ordinar. lib.6. Cardinal. hic n. 8.

Ampliatur sextò, vt multò magis vendicet sibi locum in eo, qui habet ius, seu ea pectatiuam ad dignitatem, vel beneficium Curatum: nam si pacificè assequatur aliud incompatibile cum primo, fortius extinguitur illud ius ad rem, quam hic extinguatur ius in re, hic est casus in Clem. Gratiæ, & ibi omnes notant de rescript.

14 Sed fallit eadem regula in Episcopatibus; non enim per promotionem ad Episcopatum, & adeptam possessionem vacant beneficia prius obtenta, nisi post sex menses præfixos ad munus consecrationis suscipiendum, c. Cum in Cunctis, §. Cum verò, supra de elect. glossa hic in ver. Post receptionem, & Innoc. num.1. vers. Melius credimus, reddens rationem diuersitatis, quia electus, & confirmatus in Episcopum, non est Episcopus nisi sit consecratus. Sed electus ad dignitatem inferiorem, puta Archidiaconatum, statim atque est confirmatus, est verus Archidiaconus, & omnia quæ pertinent ad dignitatem exercere valet: nec potest contra eum excipi vt non fiat Archidiaconus, licet excipi possit vt non ordinetur; quia est criminosus, arg. c. Constitutus, supra de appellat. Et dictum Innoc. sequuntur, licet rationem impugnent, Host. n.6. vers. Hæc tamen ratio nō placet, & Io. Andr. n. 18. Anchar. in 2. oppos. & Imol. n.16. Ratio tamen Innocentij placet Abbati, n. 12.

15 Item fallit supradicta Regula in quampluribus casibus, in quibus primum beneficium incompatibile non vacat adepta possessione secundi, quos ponit Vincentius in cap. Dudum, il 2. supra de elect. & Io. Andr. hic n. 19. Cardin. in §. Is quoque q. 11. Imol. n. 20. Abb. n. 13. & Io. de Anan. n. 5.

16 Quinto nota, ibi, *liberè conferat*, post adepta pacificam possessionem secundi beneficij incompatibilis posse, ac debere Episcopum statim conferre ptimum, etiam irrequisito possessore; hoc enim importat verbum *liberè*, id est sine monitione, vt hic per Io. Andr. num. 10. in verb. Liberè, Henric. Boich. num 19. vers. Et nota quod dicit textus, Butr. num. 29. Imola num. 6. Anchar. in 5. not. Cardin. in §. Is quoque in 3. quæst. Abb n. 3. & Io. de Anan. num. 8. & est ea pressum in d. cap. Licet Episcopus, infra eod. lib. 6. Neque hoc est speciale in casu isto ex indulgentia huius Decretalis: imo obtinet etiam in alijs casibus, in quibus bnoficium ipso iure vacat, vt fusè probat Innoc.

17 sub num. 3. vers. Quantum ad hoc. In possessionem tamen illum, cui contulit, Episcopus non inducet, nisi possessore prius vocato, vt est casus in d. c. Licet Episcopus, secundum Genselin. & omnes; & hic notat Io. Andr. d. num. 10. in vet. Liberè, & Imol. d. num. 6.

18 Sextò nota in vers. Si vltra sex menses conferre distulerit; & signa duplicem pœnam, in quam incidit Episcopus ad quem collatio pertinet, si infra sex menses non conferat primum beneficium

19 vacans per receptionem secundi. Prima est, quia deuoluitur ius conferendi ad proximum superiorem. Secunda, quia tenetur tantundem ex suis prouentibus assignare illi Ecclesiæ, cuius beneficium distulit conferre, quantum ex fructibus ipsius durante vacatione constiterit esse perceptum, vt in littera. Et dic constiterit, scilicet facta fide coram Iudice per iuramentum Rectoris Ecclesiæ, vel Syndici, cum hoc interesse surgat ex delicto, vt notatur in c. 1. supra quod met. caus. secundum Host.

Prosp. Fagn. in 3. Decretal.

hic num. 7. in ver. Constiterit, & Io. Andr. nu. 12. in eod. ver. Butr. num. 21. & Cardin. in §. Is quo-

20 que, in vlt. quæst. Quod si Episcopus proprios prouentus non habeat, aliter puniatur arbitrio Iudicis, c. Illud, 15. q. 1. cap. Si res, 14. q. 6. & c. Statuimus, infra de Maledict. Host. d. num. 7. & hoc non solum propter negligētiam, sed etiam propter delictum, quo deprehenditur; quia differendo collationem, præsumitur fauere detinenti, & vitium eius palliare, secundum Host. d. num. 7. in ver. Cogatur, Io. Andr. num. 11. in eod. ver. & Cardin. in

21 §. Is quoque, num. 1. Prædicti autem sex menses computari debent à die, quo Episcopus sciuit eum recepisse secundum beneficium, & illius possessionem pacificam habuisse, c. Quia diuersitatem, infr. de concess. præben. secundum Innoc. hic n. 4. in ver. Sex menses, Host. n. 6. in eod. ver. & in ver. Distulerit, & Io. Andr. num. 10. in ver. Sex menses, & num. 11. Anchar. n. 5. Butr. num. 19. Cardin. in §. Is quoque, in 4 & 5. quęst.

22 Septimò nota ibi, *hoc idē in Personatibus*, hanc Constitutionem, & illius pœnam habere locum nō tantum in beneficijs curam animarum habentibus, sed etiam in Personatibus diuersarum Ecclesiarum non curatis, secundum opinionem Host. num. 7. in verb. Hoc idem, qui ita intelligit hanc litteram, ductus hoc fundamento, quia cum textus in principio generaliter disposuerit de beneficijs curam animarum habentibus, in dispositione illa vtique erant comprehensi etiam personatus curati. Vnde superuacaneum fuisset postea decernere idem esse obseruandum in personatibus curatis, & consequenter ille versiculus, Hoc idem, intelligi debet de personatibus curam animarum non habentibus, cum de curatis iam hoc statutum fuisset. Idem tenet glossa hic in ver. Ecclesia, Dum dicit idem esse iudicium de personatibus curatis, & non curatis, & Cardin. in §. Hoc idem, in 1. q. Imol. num 8. Abb. num. 4. & Io. de Anan. nu. 19. Verum Innocentius num. 4. in ver. Hoc idem, tenet contrarium, sentiens hanc litteram esse intelligendam de personatibus curatis, vt sic verba illa, *curam animarum habens annexam*, quæ habentur in principio text. qualificent etiam personatus, de quibus agitur infra in eod. vers. Hoc idem, quasi dicat, quod statutum est, in genere de beneficijs habentibus curam animarū, vt ipso iure vacet primum recepto secundo simili, idem in specie statuimus in personatibus diuersarum Ecclesiarum similiter curam animarum habentibus. Et hic intellectus magis consonat litteræ; quia statim additur in eadem Ecclesia plures dignitates, vel personatus haberi non possint etiāsi curam non habeant animarum, vt in vers. Addentes. Ergo præcedens dispositio intelligi debet de personatibus diuersarum Ecclesiarum, qui curam animarum habent annexam; alioquin textus nihil adderet: nam prohibita pluralitate personatuum in diuersis Ecclesijs multò magis intelligebatur prohibita pluralitas in eadem Ecclesia, secundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Lit-

23 teras, infra de concess. præben. Vnde videmus dispensatum ad plures dignitates non censeri dispensatum ad plures dignitates in eadem Ecclesia, nisi hoc exprimatur, vt post Aegidium hic tenet Io. Andr. num. 13. Anchar. num. 7. Imol. n. 8. & communiter Doctores, vt Abbas testatur n. 4. Quinimo magis abhorrent iura, vt quis habeat duas

Præbendas in vna Ecclesia, quàm duo beneficia
Curata in diuersis Ecclesijs, vt probat glossa vlti-
ma in Clem. fin. de Præbend. & cum opinione
Innoc. videtur transire Ioan. Andr. num. 12.
24 Fatetur tamen Innoc. plures personatus non cu-
ratos etiam in diuersis Ecclesijs obtineri non pos-
se, & absque dispensatione retineri, licet Episcopus
possit super hoc dispensare. Nec obstat cap. Du-
dum, il secondo, supra de elect. quia non dicit
non posse dispensari, sed peccare eum, qui tenet
plures personatus non curatus absque dispensa-
tione; vel ibi est allegatio secundum Innoc. &
Ioan. Andr. vbi supra. Contrarium firmat Cardin.
hic in §. Hoc idem in 3. quæst.
25 Tu dic has controuersias hodie terminatas es-
se; quia pœna huius cap. ampliata est à Concil.
Trid. in cap. 4. sess. 7. ad beneficia ex quouis capi-
te incompatibilia, vt dixi supra in 1. not. n. 3. Plu-
res autem personatus etiam non curati, & in di-
uersis Ecclesijs, esto non comprehendantur in hac
Constitutione; tamen nemo negat quin sint incō-
patibiles, quia de hoc sunt Iura clara in c. Ad hęc,
supra eodem, in cap. Quia nunnulli, de cler. non
resid. & in cap. 1. de consuetud. lib. 6. cum suis con-
curd. Præsertim si sint in Cathedralibus, vel Col-
legiatis Ecclesijs; quia tunc personalem residen-
tiam requirunt ex Concilio Tridentino cap. 12.
sess. 24. Ac proinde sunt incompatibiles, etiam ex
capite residentiæ, tam de iure communi, vt per
Cardin. cons. 3. incip. Circa elucidationem, & Abb.
in c. Cum iamdudum, num. 7. vers. Circa primum,
supra eodem, quam ex alio ipsius Concilij decre-
to, nempe ex cap. 17. sess. 24. & per consequens pri-
mius personatus vacat ipso iure per assecutionem
pacificam secundi; & per retentionem amborum
vacat vtrumque ex d. cap. 4. sess. 7. & ita decidit
Rota decis. 497. num. 1. part. 1. Recent. Vnde cor-
rigitur prædicta opinio Innocentij, & approbatur
opinio Hostiensis. Nec Episcopus contra decretū
illud Conciliare dispensare potest, vt dixi in præ-
dicta Decretali Cum iamdudum, in 2. quæst. Quod
est secundum opinionem Cardinalis in d. §. Hoc
idem, in 3. quæst.
26 Octauò nota in vers. Addentes, textum expres-
sum, quod plures dignitates, vel personatus in
eadem Ecclesia haberi non possunt, licet curam
non habeant animarum, vt in litera, & notat Butr.
27 num. 6. & Anchar. num. 7. Textus tamen nihil re-
petit de pœna; vnde Ioan. tenet recipientem se-
cundam dignitatem non curatam in eadem Ec-
clesia non perdere primam ipso iure, arg. l. In-
terpretatione, ff. de pœn. Sed oppositum censet
Tancred. quia idem iuris est de Dignitatibus, seu
Personatibus, & Parochialibus, vt cap. Dudum,
il secondo de elect. Et quod præmissum est, mul-
toties intelligitur repetitum, l. Titia, § 1. ff. de
ver. obligat. & cap. Apostolus, 32. quæst. 7. Quod
verius est secundum Hostien. & Cardin. in §. Hoc
28 idem in 2. quæst. & Butr. n. 33. Sed hodie sublata
est hæc dubitatio, quia, vt dixi in præcedenti no-
tab. in fin. ex decreto Concilij Tridentini cap. 4.
sess. 7. pœna huius constitutionis extenditur ad
omnia beneficia qualitercumque incompatibilia,
& sic ad Dignitates non curatas in eadem Eccle-
sia, quæ absque dubio sunt incompatibiles, vt hic
patet in eodem vers. Addentes, & in cap. Ad hæc,
supra eodem, vbi est casus.
29 Nunò nota ibi, *Dignitates, aut Personatus*. Aliud
esse Dignitatem, aliud Personatum, vt ex hac lit-
tera colligit Ioan. Andr. num. 13. & concordant
alia iura per eum allegata. De hoc scripsi plenè in
d. c. Ad hæc, supra eodem. Dic vt ibi.
30 Vltimò nota ibi, *Circa sublimes, & litteratas
personas*, Sedem apostolicam posse dispensare pro-
pter prærogatiuam personarum ad plures digni-
tates, & beneficia etiam curam animarum ha-
bentia, vt hic est expressum, & fusè comprobat,
& ab obiectis tuetur Ioan. Andr. num. 14. & co-
pula *&* resoluitur in disiunctiuam, licèt, secun-
dum eum num. 13. in fin. in hoc instandum non
31 sit, cum agatur de potestate Papæ. Solet autem
in huiusmodi dispensatione, vt idem refert n. 14.
dari talis forma, videlicet, [Apostolicæ Sedis be-
nignitas sic merita personarum prouida delibera-
tione discernit, vt eos, qui litterarum scientia,
morum, ac generis nobilitate præcellunt, fauoris
gratia efferat amplioris, & maioribus studeat be-
neficijs honorare, quia non indignè tunc vni, quod
sufficeret pluribus, speciali prouisione conceditur,
cum circa dona virtutum solus obtinere dignosci-
tur, quod diuisum in pluribus inuenitur. Hinc
est, &c.] Aduerte tamen, quia tex. non dicit sim-
pliciter dispensandum cum sublimibus, & littera-
tis; sed addit verba illa, *cum ratio postulauerit*, vt
obseruant Ioan. Andr. d. n. 14. & Cardin. in §. Cir-
ca, num. 3. per hoc innuens in dispensatione ad
plura beneficia curam animarum habentia prin-
cipale obiectum esse debere bonum publicum spi-
rituale, vt fusè probaui in cap. Dudum, il secon-
do, à num. 20. supra de elect.
32 In glossa finali nota ad plura curata ob præro-
gatiuam personarum Episcopos non posse dispen-
sare, vt glossa firmat. Nam cum textus dicat, per
Sedem Apostolicam dispensari posse, per hoc in-
nuit hanc facultatem inferioribus non competere;
33 & quamuis Petr. de Samps, Abb. Antiq. Host. hic
num. 13. in ver. Honorandæ, & fusiùs num. 14. &
seq. & Abb. Siculus num. 19. distinguat triplicem
causam, quę dispensationem inducit, videlicet vr-
gentem Ecclesiarum necessitatem, euidentem
vtilitatem, & prærogatiuam personæ, & in tertio
tantum casu dispensationem esse Sedi Apostolicæ
reseruatam, & correctum esse c. Sanctorum 70.
dist. In primo autem, & secundo casu etiam Epi-
scopos posse dispensare iuxta tex. in d. cap. Sancto-
rum. Tamen contrariam opinionem seruat Cu-
ria, vt idemmet Host. fatetur, Ioan. Andr. n. 21.
vers. Fatentur. Imol. num. 28. & Anchar. in 3. op-
pos. Adeo vt etiam Legatus de latere censeatur ex-
clusus, prout seruari attestantur Ioan. Andr. &
Anchar. Et est verior, & communior sententia, vt
scripsi plenè in d. cap. Dudum il secondo, à n. 14.
de elect. Rursus & si Abbas in c. Extirpandæ, §.
Qui vero n. 38. vers. Et pro tanto, infra eodem
distinguat inter dispensationem, quę fit principa-
liter ob vtilitatem Ecclesiæ; secundariò autem ob
prærogatiuam personæ; & inter illam, quæ fit prin-
cipaliter ob prærogatiuam personę, secundario
autem ob vtilitatem Ecclesiæ; vt in primo casu
Episcopi dispensare valeant, non autem in secun-
do: Hanc tamen distinctionem latissimè confuta-
ui in prædicta Decretali Dudum, à num. 20. vs-
que in fin.
34 QVAERO, Vtrum beneficia habitu tantùm
curata debeant regulari, & conferri vt curata, an
verò vt simplicia, & signanter an comprehendan-
tur in

tur in hac Constitutione Concilij Generalis.
Ad partem affirmatiuam inducitur 1. textus in
l. Foramen, ff. de seruit. vrban. prædior. vbi dicitur:
Licet aqua cadens de cælo non cadat assiduè, quia
tamen est apta cadere, existimatur perpetuò cade-
35 re. Ad idem quod notatur per Io. Andr. in c. Per
venerabilem, num. infra, Qui filij sint legitimi, vbi
ait: [Si causa delegatur vni Episcopo, & vnus ha-
bet habitu Episcopatum, alius habet exercitium,
& possessionem; ille erit iudex, qui habet habitu
Episcopatum,]
36 Secundò, Ad hoc vt Ecclesia cēseatur Parochia-
lis, non attenditur existentia actus, sed authoritas
superioris qui eam constituit Parochialem, c. Nul-
lus omnino 16. quęst. 7. & hic notat Io. Calder. Sic
37 etiam Episcopus nullius Ecclesiæ dicitur, c. 2. de
translat. Episcop. Et ideo si homines reuerteren-
tur ad Ecclesiam non esset opus auctoritate supe-
rioris, vt efficeretur Parochialis, sed potentia re-
ducta ad actum reponit rem in primo statu, l. Si
vnus, §. Pactua ne peteret, ibi, *in pristinam natu-
ram redijt*, ff. de pact. Et ita scripsit Bald in l. Cun-
ctos populos, col. 2. num. 18 vers. Tertiò quia, sicut
dicimus, C. de Summ. Trinit.
Tertiò, Ea varietate facti non debet immutari
ius curæ quod non dependet à facto, sed ab ipso
superiore tribuente tale ius d. c. Nullus 16. q. 7. Et
quamuis Rector de facto non exerceat curam, ta-
men dicitur habere ius curę. & quacunque hora
Parochiani reuerterentur, posset eam curā exer-
cere, & quasi iure postliminij statum suum recu-
peraret, ex quo de illo aliter non est actum, c. In
prima actione 16. q. 3. ad hoc c. Quia diligentia de
elect. lib. 6. & c. Ab exordio, 35. dist. alioquin si
ponderaretur exercitium, sequeretur vt tempore
nocturno, vel etiam diurno quando de facto cu-
ra non exercetur, desineret Ecclesia esse curata,
quod esset absurdum; & ita per hanc rationem
concludit Cardin. hic in 3. quæst. & in Clem. vn. in
21. quæst. de offic. Vicar.
Quartò, Dispositio huius cap. habet locum etiā
in acceptatione beneficij habitu tantum curati, vt
hic firmant Innoc Abb. Antiq. Io. de Lignan. &
Calderin. cum quibus resident. Petr. de Anchar. in
2. not. & Io. de Imol. n. 33. vers. Tangit. Io. Andr.
& dicit esse verius Cardin. in 3. quæst. ne scilicet
Ecclesia sine culpa perdat iura sua, quod regula-
riter non contingit, c. Sine culpa de reg. iur. lib. 6.
& idem videtur velle Speculator de legat. §. Di-
cendum restat, circa medium, vers. Sed quia, Et fa-
cit quod not. glos. & Doctores in cap. Statutum, in
fin. de lect. lib. 6 & Thom. Fachol. dub. 25. incipien.
Aliud factum, Cęterum his non obstantibus vide-
tur verior contraria opinio.
38 Primò, per Glossam ordin. in proprijs terminis
in cap. Licet Canon. in ver. Parochialis, ad fin. de
elect. lib. 6 quæ decidit illum textum, quo irri-
tatur collatio Ecclesiæ Parochialis facta minori vi-
gintiquinque annis non habere locum in Eccle-
sijs, quę olim habuerunt Parochianos, sed nunc
habere desierunt; quia deficientibus personis, de-
ficit esse collegium, vt ibi per eam. Idem tenet
ibi Io. Monach. n. 2. & fusius Io. de Imol. Et quam-
uis hic Doctor ibi in 3. col. reassumat longam di-
stinctionem Butrij in procem. Clementinarum, ad
sciendum quando sufficiat aliquid esse habitu tan-
tum: tamen si accuratè expendantur membra di-
stinctionis, manifestè approbat glossam ibi, *& cō-
sequenter casum nostrum*. Nam in vers. Tertio ca-
su, dicit: Vbi actus deficit in re, & non in spe: tūc
sufficit habitus, vt procedat quod dictum est in
d. cap. De multa, in quo tamen communis opinio
est in contrarium, vt ibi dicam. Sed ad proposi-
tum nostrum subdit paulo post: Hoc est verum nisi
exprimat verba notantia actum, & ita potest pro-
cedere glossa ibi, quia textus requirit qualitatem
ætatis, & Sacerdotij, vt curam gregis gerat; sed
vbi non est actus, & facultas exercendi Curam,
cessat illa Constitutio, & ita etiam dicit tenere
Paulum in Clem. 1. de offic. Vicar.
Secundò, adducitur quod notat Butr. hic n. 9.
vbi dicit cōmunem opinionem esse quod hic tex-
tus non procedat in Curatis habitu tantum; quia
iura in hac materia ponderant periculum anima-
rum, quod cessat in carentibus exercitio Curæ. Si
igitur teste tāto Canonista hęc est communis opi-
nio: ergo & sequenda, cap. In Canonicis 19. dist.
Io. Andr. & alij in cap. 1. De constitut. cum con-
cord. Et communem esse patet, quia illam tenent
Hostien. Butr. & Imol. in c. Quia nonnulli, de Cler.
non resident. & Imol. post Paul. in Clem. 1. in 5.
col. de offic. Vicar. & Fedet. de Sen. cons. 80. inci-
pien. Factum est tale ad fin. de quo meminit Card.
hic num. 3. in vers. Tertiò quæro. Idem Marian.
Socin. col. 92. dicens: Ratio prohibitionis, c. De
multa, fuit actuale exercitium, & per consequens
deseruiendi vtrique Ecclesiæ. Quę ratio cessat in
Ecclesia Curata habitu tantum. Vnde Clem. 1.
de offic. Vicar. loquitur de habentibus actu; & cū
hæc constitutio sit pœnalis, non est extendenda,
vt latiùs per eum. Et idem tenent alij quampluri-
mi, quos citaui in cap. Extirpandæ, §. Qui verò
num. 42. infr. eod.
39 Tertiò, Adducitur quod notat Bald. in l. Si ma-
ter, C. ne de stat. defunctor. vbi arg. illius glossæ
quando beneficium fuit aliquando Curatum, po-
stea verò fuit rectum sine Cura, vt ipse ait, habe-
tur pro non curato; quia præsens vltimus status
attenditur, per l. Mala, §. Sed si alimenta, ff. de
alimen. & cibar. legat. vbi relictis alimentis con-
suetis, si diuersimodè præstita fuerint, attenditur
vltimus stylus temporis mortis testatoris. Ad idē
40 quod notat Rota in Antiq. sub tit. de probat. de-
decis. 19. vbi dicit, satis esse probare vltimum
statum beneficij, vt concludatur in materia, c. Cum
de beneficio, de præben. lib. 6. Vnde sufficit proba-
re, vt in decem proximis annis beneficium fuerit
rectum per sęculares Clericos, nisi contrarium
41 probetur. Ad idem quod notat Rota de Præben.
decis. 60. in Antiq. dicens, Si impetretur gratia
ad Curatum, venit illud, quod tempore vacatio-
nis est Curatum, licet antea esset simplex: & in
consideranda taxa inspicitur tempus præsens, non
præteritum; inducit notata per glos. & DD. in
Clem. fin. de rescript. & alia plura, quæ faciunt ad
propositum. Ad idem solemnis disputatio Cal-
der. quæ incipit, *Impetrauit Clericus*, vbi conclu-
dit, inspiciendum esse præsentem statum beneficij
vt cognoscatur an cadat sub gratia. De quo me-
minit, Anchar. in repet. Clem 1. in 18. col. nu. 83.
42 vers. Quid ergo si mutetur de concess. præben. Nec
obstat, cap. Si eo tempore de rescript. lib. 6. quia
ibi impetrans erat inhabilis, & sic cum gratia fue-
rit subreptitia, & per consequens nulla, ex super-
ueniente causa confirmari non potuit, per regulam
sexti, non firmatur; nam in consideranda habilita-

te, vel inhabilitate impetrantis attendimus tem-
pus gratiæ, cap. Dudum, il primo cum glos. in ver.
Electionis tempore, de elect. secundum Rotã vbi
supra, & post Oldrad. optimè Declarat Ioan. de
Imol. in Clem. fin. in penult. col. de rescript.

Quartò, affertur decisio Anchar. in c. 1. sub. n. 4.
vers. item nota, de consuet. lib. 6. vbi firmat, quod
si vnum beneficium denominatur Plebs, non ta-
men habet Parochianos, vel Collegium, licet ha-
beat Capellas sub se, & fructus Plebaniæ, non di-
citur Dignitas, ad hoc vt impediat habere aliud
Curatum; & refert ita consuluisse Feder. de Sen.
cons. 80. incip. Factum tale est, Legatus de latere,
43 & idem tenet Aegidius Bellam. in d. c. Licet Ca-
non. in 5. col. vers. Primo quæritur, vbi per tres
columnas solemniter hinc inde arguens concludit
intra loquentia de Beneficio Curato non habere
locum in beneficio habente curam habitu tantũ,
non actu, nisi sit spes vt Parochiani de proximo
reuertantur quod fusius reassumit in Clem. 1. in 1.
col. de offic. Vicar. addens aliam limitationem,
videlicet nisi Parochia habeat territorium, & di-
stinguatur per limites, infra quos consueuerint ho-
mines habitare; quia licet hodie non habitent, est
Curata, nisi homines recessissent, & haberent ani-
mum redeundi, & esset spes de reditu eorum. Idẽ
Io. de Anan. hic num. 4. dicens, hanc quęstionem
decidi per glossam in l. Vsufructus, ff. Quibus mo-
dis vsusfructus amittatur, quia si Parochiani reces-
serunt animo redeundi, habet locum hoc cap. Per
l. Nihil, ff. de capt. non enim dicitur recessisse qui
44 animum redeundi habet: aliàs secus secit, quod
notat Bald in proœmio Decretalium dicens Ec-
clesiam non dici Curatam, quando non est spes
reparationis, licet olim fuerit Curata. Secus si
est spes reparationis. Confert etiam quod notat
idem Bald. in l. Non ambigitur, n. 3. vers. In con-
trarium, ff. de legib. dicens Ecclesiam Collegiatam
non dici hodie Collegiatam si per desuetudinem
desijt esse talis. Idem Francus in d. c. Licet Ca-
non. in 2. col. affirmans indistinctè cum glos. 1. in
casu illius cap. Non sufficere habitum sine actu.
Idem Anchar. in 11. col. licet nihil firmet; sicut nec
Io. Andr. tamen Anchar. ait pro opinione prædi-
cta multum vrgere hanc rationem, quia textus di-
cit, *vt curam Gregis sibi crediti gerat*, quæ verba
non applicantur nisi Curato actu. Cum prędictis
est Abb. hic in fin. quia in pœnalibus verba debent
capi cum effectu; & sic mentio de Curato intelli-
gitur de Curato actu. Et quamuis Gemin. in
45 pnœm. Decretalium in 11. col. dicat, vbi in di-
spositione apponuntur verba, quæ denotant actum,
non sufficere habitum, allegando glos. in d. c. Licet
Canon. & sic vidratur transire cum prædictis, licet
in sua magistrali distinctione, quam ponit in c. Li-
cet canon. non videatur determinare aliquid in
proposito: tamen in illa distinctione in vers. Quar-
to casu, expressè approbat glossam ibi, *quia tex-
tus notat curam animarum Gregis illi commissi*, &
sic videtur gratia expectatiua ad beneficia simpli-
cia comprehendere ea, quæ habent curam anima-
rum solo habitu sine Parochia habente limites, &
sine probabili spe reuersionis incolarum. Et per
hoc facit doctrina Lapi, quam sequitur idem Ge-
46 min. in c. Deliberatione in fin. de offic. deleg. lib. 6.
quod licèt in dispositione iuris facta mentione
alicuius subiecti sufficiat vt illud subiectũ habeat
qualitates suas habitu tantum; tamen secundum
eum in dispositione hominis, quę strictiùs inter-
pretatur ad hoc, vt aliquid comprehendatur sub
ea, requiritur vt habeat qualitates suas habitu, &
actu. Et ideo Legatus habens facultates reseruan-
di Collegiatas, non reseruat Collegiatas habitu, &
non actu, secundum eos; sic in proposito habens
expectatiuam ad simplicia, intelligitur exclusus à
contrario sensu à Curatis habitu, & non actu. Vn-
de de habente curam, habitu tantum, concedens
gratiam non cogitauit; quia facta à contrario sen-
su mentione quasi expressa Curati, intelligitur de
Curatis actu. Atque ita solus habitus Curæ non
excludit eum quin in gratia sua comprehendatur,
ex quo in dispositione hominis requiritur habi-
tus, & actus. Inducitur etiam decisio Baldi cla-
ra in l. Sed & milites, §. fin. ff. de excusat. tutor. vbi
scripsit non dari Parochialem Ecclesiam, nisi ha-
beat populum actu, & exercitio. Similiter dicit
idem, Bald. in l. Siqui, §. fin. ff. de excusat. tutor.
non dari Ecclesiam Curatam, quæ habet curam
nomine, & habitu, sed non re, Sentit idem Imol.
in Clem. 1. plerisque in 3. col. vers. Vlterius quæ-
rit de elect. volens, vt si homines recesserint ani-
mo non reuertendi, Ecclesia desinat esse Parochia-
lis, facit l. Si vsusfruct. ff. quibus mod. vsufruct.
amittat. vbi si ciuitas cui legatur vsufructus, est
passa aratrum, non est amplius ciuitas, nec debe-
tur legatum.

Ad primam oppositionem d. l. Foramen respõ-
det Hostien. hic procedere in causa naturali. At
nos versamur in causa accidentali, sicut est habe-
re, & non habere Parochianos, quod venit ex ac-
cidenti. Eodem modo respondent in d. c. Licet,
canon. de elect. lib. 6. Io. Monach. n. 2. & Io. Andr.
num. 6. in glos. Sed numquid.

Ad secundum respondetur per defectum homi-
num non extingui habitum Curæ, quia ab ipsis
non fuit creatus, sed tamen extingui actum, quod
sufficit vt beneficia nõ veniãt appellatione Curati.
47 Ad tertium datur eadem responsio. Non ob-
stat absurdum Cardinalis, quia actus momentanei,
quibus non exercetur cura, non faciant, vt Re-
ctor dicatur continuè habere curam, & indefinẽ-
ter; quia sufficit habere temporibus congruis, li-
cet cum interpellatione, vt sunt plurimæ glossæ in
Decretalibus allegatis per Butr. in proœm. Decre-
tal. §. Rex Pacificus, ad fin. & ibi per DD. Ludo-
uic. Romanum, & alios in l. 1. ff. solut. matr. Sed hic
non est interpellatio momentanea, sed totalis ex-
tinctio quoad omnes actus, licet possibile sit, vt
aliquando reuiuiscat exercitium; & tunc erit Cu-
rata habitu, & actu; non autem nunc.

Ad hanc quæstionem vide quod scripsi in c. Ex-
tirpandæ, §. Qui verò infra eodem in hoc ipso ar-
ticulo, an Parochialis habitu tantum Curata regu-
letur vti beneficium simplex; an verò retineat pri-
mæuam naturam Parochialis quoad residentiam,
& incompatibilitatem, à num. 40. vsque in fin. Et
vide distinctionem, quam ad conciliandas opinio-
nes ibi posui, num. 43. secundum stylum Cancel-
lariæ, & decretum Gregorij XIII.

48 2. QVAERO, An pręsumpta dispensatio, in qua
fundatur regula de Triennali, locum habeat con-
tra decreta Concilij Trid. c. 4. sess. 7. c. 17. sess. 24.
Et cap 15. sess. 25. itaut possidentes beneficia con-
tra dispositionem dictorum Decretorum ex tali
præsumpta dispensatione suam possessionem tueri
valeant.

Re-

Respondendum videtur nec præsumptam dispẽsationem locum habere, nec tali possesione quem tueri se posse.

Primò, quia præsumpta illa dispensatio super pluralitate Beneficiorũ deducta ex pacifica triennali possessione prouenit ab allegatione dispensationis ex illo triennio inductæ, quæ præscriptio dat præsumptiuè titulum coloratum, sicut alias, decennalis possessio eumdem operatur effectum allegata, licet non probata aliqua causa ad colorandum titulum, vt per Cardinalem in c. Cum nostris, de concess. præben. Felin. in c. Sicut, num. 31. de re iudic. & in c. Licet Heli. de Simon. At Concilium expressè tollit quoscunq; titulos cuiuscumq; nominis existant, vt vniones ad vitam, & Commendas, aliosque contra formam huius cap. obtentos, vt in c.4. sess.7. quod verbum *quoscumque*, nullã restrictionem patitur, & nihil excludit, c. Solitæ, in fin. in ver. Quodcumque ligaueris, de maior. & obedien. Alciat. cons.30. num.3. Mandos. ad Roman. cons.31. num.2. & seq. Ergo & hic titulus præsumptiuus sublatus censebitur.

Deinde hæc præsumptio dispensationis oritur ex alia præsumptione visitationis Episcopi; nempe quod non præsumatur Episcopus visitando Diœcesim permisisse quem tot beneficia sine dispensatione retinere ad cap. Ordinarij, de offic. Ordinar. lib.6. & notat Abb. in c. Illud, num.8. de præsumpt. & Rot. decis.255. num.4. part.7. Recent. Et tamen certum est de iure non admitti præsumptiones ex alia præsumptione, seu quod duo specialia simul concurrant, l. fin. C. de dot. promis. cum vulgar. de communi, Castill. cons.4. num.14. in fin.

Tertiò, Canon Concilij Trientini dum innouat hanc Constitutionem, vtique à prohibitione, & regula excipit sublimes, & litteratos in c. Exceptos, cum quibus solum per Sedem Apostolicam, vel Summum Pontificem dispensatur, vt hic not. gloss. & DD. & dictum est, supra num. 32. Ergo cęteros casus omnes, & formas sub regula includit, vulg. l. Nam quod liquidæ, §. fin. ff. de pœnu legat. Idque ea præcipuè ratione, quia tenentes Execrabilem defendi per dictam regulam de triennali eo quod præsumatur titulus, & dispensatio, (etsi inter Scribentes valde dubia controuersia existat) principaliter fundant eorum sententiam, eo quia regula de triennali solùm excipit duos casus, simoniaci, & intrusi, neque alios; & Execrabilem includit, & per Ludou. Gomez, in d. reg. de Triennali, quæst. 10. nu.11. & 12. & seq. Ergo pari iure Concilium Tridentinum cum approbet vnicam formam huius Decretalis in odium definientium, & impetrantium plura beneficia, hunc titulum dispensationis præsumptæ sine dubio sustulisse arbitrabimur.

49 Quartò, tollitur ex verbis expressis dispensationes quæcumq; in d. c.17. & c.15. Si igitur tolluntur dispensationes veræ, & propriæ à Papa impetratæ, & denuò impetrandæ, quanto magis hæ fictæ, & præsumptæ sublatæ erunt, c. Ex parte, il 3. de de-
50 cim. Quippe præsumptio, seu fictio non debet esse maioris efficaciæ, imo minoris, quam veritas, & naturalis actus, Bald. in l.4. nu. 2. C. ad Velleian. nec tacitum maioris virtutis, quam expressum, c. Constitutionem, de reg. lib.6. & reg. expressa nocent.

51 Demum proposito suprascripto dubio, die 28. Ianuarij 1587. S. Congregatio Concilij cens. non habere locum contra citata Trid. Concilij Decreta, qua decisione ad Sanctissimum relata, Sanctitas sua respondit rectè Congregationem censuisse, atque ita exequendum esse. Ratio decisionis ea potissimum fuit, quia cum Papa hodie non consueuerit dispensare in insolitis, non est præsumenda dispensatio, Pur. decis.139. lib.3.

52 3. QVAERO, an possessor plurium beneficiorum incompatibilium possit se tueri regula de Annali contra eum, qui contenta in 2. parte illius non adimpleuit.

Iam S. Congregatio Concilij declarauit præsumptam dispensationem, in qua fundatur regula de Triennali, non habere locum contra Decreta Concilij Tridentini, c.4. sess.7. c.17. sess.24. & c.15. sess.25. nec possidentes beneficia contra dispositionem dictorum Decretorum ex tali præsumpta dispensatione suã possessionem tueri posse, vt proximè dictum est. Nunc posita huiusmodi decisione quæritur an saltem tueri se possint regula de Annali.

53 Videtur respondendum, posse; nam regula de Annali non aduersatur Decretis Tridentini Conc. prohibentibus pluralitatem beneficiorum, nec fouet obtinentem incompatibilia, quemadmodum illa de Triennali.

54 Primò, quia regula de Triennali inducta est in fauorem possessoris; regula autem de Annali in odium impetrantium, & exquirentium lites, vt habetur in principio regulæ, & considerat Sarnen. super ead. regula, quæst.52. vers. Pro qua opinione. Quint. Mand. ibid. quæst. 3. num. 2. & est decisio Cassadori 14. super regulis, num.2.

55 Secundò, quia regula de Triennali tribuit robur iuri inualido, Sarnen. in regula de Triennali
56 in princ. vers. Nec mirandum. Et ita si tueretur possidentem incompatibilia, validaret ius nullum, & à Concilio improbatum. At regula de Annali non reddit validum ius illius, qui possidet, nec ei quidquid tribuit, sed tantum adimit impetranti propter eius negligentiam.

57 Tertiò, regula de Triennali tuetur possessorem quoad omnes, vt habetur in regula ibi: *Super beneficijs taliter possessis molestari nequeant*. Et propterea si illa vti posset possessor triennalis incom-
58 patibilium, non daretur casus vt possidens incompatibilia per triennium contra Decreta Concilij, cogi posset ad ea dimittenda. At regula de Annali non excludit omnes, sed eum tantum, qui cõtenta in regula non adimpleuit. Et ideo quamuis talis impetrans repellatur, non propterea obtinens incompatibilia est tutus, cùm possit ab alio impetrante, qui seruet requisita in regula spoliari beneficio, & amoueri à possessione, vt per Sarnen.
59 d.q.52. vers. Prima est. Et in terminis ferè nostris possessorem Execrabilis vti posse beneficio regulæ de Annali tenuit Rota relata per Sarnen. d. regula quæst.54. in fine, & quæst.52. §. Pro qua opinione, in fin. vbi subdit eiusdem decisionis mentionem habere etiam Cassadorum.

De Præbendis.

Cap. Graue.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia indignis conferentes post secundam correctionem suspẽduntur, per Concilium Prouin-*

uinciale à beneficiorum collatione.

2 *Et illam suspensionem relaxat solus Papa, vel Patriarcha.*

3 *Indigni in defectum idoneum assumi possunt ad beneficia Ecclesiastica.*

4 *Nisi tanta sit indignitas, vt ei prouideri non possit sine mortali peccato, vel sine graui aliorum scandalo.*

5 *Mandato Papæ de prouidendo non est obtemperandum cum peccato mortali.*

6 *Illiterati an, & quando repellantur à promotione.*

7 *Prælatorum affectus erga nepotes, & propinquos peruertit iudicium rationis.*

8 *Argentinæ Ecclesiæ Canonicorum inordinata ordinatio de suis nepotibus in Canonicos assumendis, redarguitur ab Hostiensi.*

9 *Pœnitentiarius Cathedralis an habeat ius interessendi Diœcesana Synodo, ita vt ab Episcopo repelli non possit.*

10 *Ad Synodum Diœcesanam vocandi sunt Abbates, Sacerdotes, & vniuersus Clerus.*

11 *Item specialiter inuitandi sunt Canonici Cathedralis, & n. 15.*

Item Curati omnes tenentur accedere, num. 13.

12 *Pœnitentiarius Cathedralis habet iurisdictionem audiendi confessiones omnium Diœcesanorum non ex commissione Episcopi, sed à lege, & ideo habet ordinariam.*

14 *Ad Concilium Prouinciale de necessitate vocandi sunt soli Episcopi; si tamen alij veniant, sunt admittendi.*

1 GRAVE Concilium generale à Benefi-
ciorũ collatione suspendit eos, qui post
secundam correctionem indignis be-
2 neficia conferunt; Prouidet etiam quis
interim beneficia conferat; & illam suspensionem
relaxat solus Papa, vel solus Patriarcha. Hoc dicit.
Sed caue ne decipiatis, quia ver. *Generale*, fuit mẽ-
datè appositum in summario huius compilatio-
nis, forte per errorem Typographi; nam Generale
Concilium hic non suspendit, sed iubet suspendi à
prouinciali Concilio: quare loco verbi *Generale*,
reponendum est *Prouinciale*, prout summant Io.
Andr. Brut. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Io. de
Anan. primo narrat delictum secundo prouidet,
ibi, *volentes*. Dicebat Host. in princ. Tangit Præ-
latorum delictum: facit præceptum: punit con-
temptum: excipit Metropolitanum: honorat Se-
des Patriarcharum.
3 Nota primo, ibi, *cum possint*. Ad beneficia Ec-
clesiastica solos idoneos esse assumendos, si repe-
riri possint, vt in littera. Ergo à contrario in de-
fectum idoneorum assumi poterunt indigni, prout
ex hac littera deducunt Host. num. 1. in ver. Cum
possint, Io. Andr. num. 2. Butr. num. 10. Cardin.
num. 2. & Abb. in 1. notab. Nam secundum Host.
quia non semper possunt idonei reperiri, vt in cap.
Venerabilis, §. penult. infra eod. construenda est
domus ex lapidibus, qui occurrunt, & melius est
locum implere, quam vacuum dimittere, argum.
l. Generaliter, §. Spurios, ff. de Decurionibus, vbi
in defectum legitimorum spurij in Decuriones as-
4 sumuntur. Sed hoc notabiliter limitat Abbas vbi
supra, & est ex mente Host. & sequacium, nisi indi-
gnitas tanta sit, vt ei prouideri non possit sine
peccato mortali, vel sine graui aliorum scandalo.
Ad quod facit optimè quod notat Io. Andr. in
5 cap. Cum adeo, num. 6. de rescript. vbi ait; [Nec
mandato Papæ obtemperandum esse, quando est
tãta indignitas ex parte promouendi, vt sine mor-
6 tali peccato promoueri nõ possit: Secus verò si in-
dignitas non sit tanta, vt quia patitur solum defe-
ctum in scientia, in reliquis tamen est bonus Cle-
ricus;] tunc enim procedit argumentum à con-
trario huius litteræ, secundum Abbatem. Ad hoc
bonus textus in cap. Cum nobis, vers. Illius quoq;
de elect. Sed tu hoc intelligas, dummodo defectus
scientiæ non sit totalis: nam prorsus illiteratus
omnino repellitur, quinimo, & deijcitur iam pro-
motus, vt cap. final. de ætat. & qualit. per quem
textum dicebat Bald. in c. Nisi cum pridem, n. 7.
de renunciat. [In Episcopo requiritur scientia
eminens: tamen toleratur scientia competens:
sed nihil sciens, etiam si sit Episcopus, debet
deepiscopari, & sic de illiteratis, & Imperitis
Parochialium Ecclesiarum Rectoribus] vide Con-
cilium Tridentinum cap. 6. sess. 21. & quod scripsi
in cap. Cum in cunctis, n. 151. & 152. de elect. & in
c. Quæris, num. 18. de ætat. & qualit.
7 Secundò nota ibi, *carnalitatis sequentes affe-
ctum*, præcipuam causam, propter quam ad di-
gnitates, & beneficia Ecclesiastica interdum assu-
muntur indigni, esse inordinatum Prælatorum af-
fectum erga nepotes, & propinquos, quia iudiciũ
rationis peruertit, vt hic per Brut. in secundo not.
Vnde sancta Trid. Synodus in cap. 1. sess. 25. de re-
format. grauissimis verbis monet Ecclesiarum
Antistites, vt omnem humanum hũc erga fratres,
nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde
multorum malorum in Ecclesia seminarium ex-
tat, penitus deponant. Cæci enim sunt Episcopi
erga nepotes, vt inquit glos. in c. Peruenit, in ver.
Grauius, 1. q. 3. dixi in c. Accepimus, n. 45. & 46.
de pactis, & B. Hieronym. ad Fabiolam hic rela-
tus à Io. Andr. num. 3. [Multa nos cogit affectus,
& dum propinquitatem respicimus corporum,
corporis, & animæ offendimus Creatorem.] &
Beatus Bernardus dicebat: [Episcopus commit-
tit tali, scilicet nepotulo suo duo millia animarum
8 de facili, cui non libenter committeret duo pira,]
vt refert hic Host. num. 4. in fin. qui superius, n. 3.
ponit exemplum affectus carnalis in Canonicis
Argentinis, qui cum non possent concordare de
Canonicis creandis, conuenerunt in hoc, vt quili-
bet Canonicus crearet suum nepotem, vel consan-
guineum, nobilem tamen: & tales erant persecu-
tores Ecclesiæ, & indigni. Quidam Romanus ipsius
Ecclesiæ Canonicus nominauit Asinũ Canoniæ di-
cens illum alijs præferẽdum, quia semper procura-
uerat vtilitatem Ecclesiæ, & abstinuerat à damno,
quod alij non fecerunt, ad hoc c. In quibusdam, inf.
de pœn. & cap. Cum in officijs Charitatis, de te-
stam. & fortè de hac inordinata ordinatione loqui-
tur textus in cap. Super inordinata, infra eodem,
dirigitur enim Episcopo Argentino, qui fortasse
inductus fuit à prædicto Romano ad eam consul-
tationem faciendam, ita Host.] & ex illo Ioann.
Andr. hic num. 2. in ver. Carnalitatis.
Vltimo nota ibi, *annuatim*. Concilium prouin-
ciale hoc iure inspecto esse celebrandum singulis
annis, & idem dicendum de Diœcesana Synodo, vt
cap. Sicut olim, de accusat. vbi vtrumque dictum
probatur, secundum Abb. hic num. 5. Dixi hoc
iure inspecto, quia ex iure nouissimo Concil. Tri-
dent. cap. 2. sess. 24. satis est, vt Prouincialia Con-
cilia

cilia quolibet saltem triennio celebrentur.

Tractat hic Innoc. à num. 1. vsq; ad n. 8. de auctoritate Concilij Archiepiscopalis, & quinam sint vocandi tam ad hoc Concilium, quam ad Cōcilium Episcopale, seu Diœcesanum, de prouinciali Concilio egi latissimè in d. cap. Sicut olim de accusat. per decem quæstiones, & in quinta egi de ijs, qui ad eam Synodum sunt vocandi, de quo etiam, & plenè tractaui in cap. Et si membra, à num. 1. vsque ad num. 47. de his, quę fiunt à Prælat. de ijs verò qui interesse debēt in Synodo Diœcesana egi in c. Super his, à num. 1. vsque ad n. 15. de maior. & obedient.

9 Hic quæro quid in Canonico Pœnitentiario, cū
Raphael Miralles Canonicus Pœnitentiarius Ecclesiæ Illerden. voluisset interesse in Diœcesana Synodo habita anno 1516. fuit ab Episcopo repulsus hoc prętextu, quod ex dispēsatione iuris Pœnitētiarius locum in synodo non habeat. Quapropter, idē Canonicus sentiens se grauatum, ad S.D.N. & Sacrā Congregationem Concilij appellauit, quam nunc consulit an tanquam Pœnitentiarius institutus in vim Conc. Trid. c. 8. sess. 24. habeat ius assistendi in Diocesana synodo. Itaut absq. legitima causa ab Episcopo repelli non possit.

Videtur respondendum Pœnitentiarium esse admittendum ad synodum Diœcesanā, nec repelli
10 posse ab Episcopo, ex doctrina Innoc. in hoc cap.
num. 2. vbi ait ad Episcopale Concilium esse vocandos Abbates, Sacerdotes, atq; omnem Clerum ciuitatis, & Diœcesis per Tex. in cap. final. 18. distin. & Innoc. sequuntur hic, Ioan. Andr. num. 5.
11 vers. ad Synodale, Petr. de Anch. eodem vers. sub
num. 15. Butr. n. 16. vers. Ad Synodale autem, Cardin. num. 12. vers. Ad 5. & Io. de Anan. num. 14. vers. in Concilio autem Synodali. Canonici autē Cathedralis non modo sunt admittendi, sed etiam specialiter inuitandi c. fin. de ijs, quæ fiunt à Pręl. sine cons. Cap. tradit post alios Henric. Bott. de Synodo Episcopi, in 2. par. num. 5. 3. & seq. & iam cēsuit S. Congr. Concilij.

12 Non videtur autem dubitandum quominus Pœ-
nitentiarius teneatur ad Synodum Diœcesanam accedere, cum sit quasi Parochus totius diœcesis, habeatque ius audiendi diœcesanorum Confessiones, non ex speciali Episcopi commissione, sed à lege, idest à Tridentino Concilio, ideoque Ordinarius censeri debeat. Nam iurisdictio quæ defertur à lege, vel statuto, ordinaria est, l. Et quia, ff. de iurisdictione omnium Iudicum, l. 1. in 1. resp. ff de officio eius, cui mandata est iurisdictio, & notat Innoc. in c. Cum ab Ecclesiarum, num. 3. vers. Et quia lex, supra de off. Ordinar. Quod absque dubio procedit cum iurisdictio datur ad vniuersitatem causarum, vel ad vnum negocium vniuersale, vt in hoc casu, Bart. in l. Ambitiosa n. 34. vers. Sed concedendo, ff. de Decret. ab Ord. facien. & in l. More, quæst. 5. num. 9. vbi etiam Ias. n. 51. & communiter DD. ff. de iurisdictione omn. Iudic. & scripsi plenius in c. Cum olim, n. 65. de maior.
13 & obed. Certum est autem, teneri ad hanc Syno-
dum accedere omnes quoquomodo curam animarum habentes, vt tradunt omnes in c. quod super his, de maior. & obedien. & statuitur decret. Conc. Trid. c. 2. sess. 24.

Quamobrem si Pœnitentiarius tenetur ad Conc. accedere, Episcopus quoque tenetur illum admittere, cum obligatio accedendi, & admittendi reciproca sit, & correlatiua, arg. l. final. C. de indict. viduit. toll. l. vlt. ff. de Acceptilat. & l. 1.
14 C. de Cupressis lib. 10. Quinimo fortior, & strictior
est obligatio admittendi ex parte Episcopi. Ideoque quamuis ad Prouinciale Concilium Episcopi soli, & non alij de necessitate vocandi sint; si tamen alij veniant, sunt admittendi, secundum Innoc. Ioan. Andr. & Anch. locis citatis. Et Canonici Cathedralis, & si aliquando accedere non teneantur, tamen sunt semper specialiter inuitandi, vt probat Henric. Bott. d. par. 5. sub num. 24. vers. Quid tenendum. Et re vera absurdum esset, vt Pœnitentiarius teneretur ad Synodum accedere, si Episcopus non deberet illum admittere; & si admittendi sunt ex necessitate simpliciter Canonici, nulla ratio suadet cur admitti non debeat qui simul est Canonicus, & Pœnitentiarius, ad hoc bona glos. in Clem. Dudum, ad finem in ver. Pacta, de sepultur.

De Præbendis.

Cap. Extirpandę.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non obstante consuetudine Episcopi, vel Patroni debet de reditibus Ecclesiæ sufficientem habere portionem.*

2 *Consuetudo nutritiua peccati extirpanda est.*

3 *Item in constitutione, appellatione, iuramento, & priuilegio.*

4 *Et super talibus ad Papam, non ad Imperatorem est recurrendum.*

5 *Patroni, vel administratores Ecclesiarum prætextu consuetudinis congruam portionem Rectoris diminuere non possunt.*

6 *Consuetudo, qua Patronus aliquid sibi vendicat de fructibus Ecclesiæ vltra portionem Rectoris, an valeat de iure communi.*

7 *Et quid in Patrono laico.*

8 *Patroni qui in fructibus Ecclesiæ se ingerunt ex Concilio Tridentino quas pœnas incurrant, & n seq.*

9 *Patronis beneficiorum prohibitum est bona ipsorum conducere.*

10 *Pœna à Concilio imposita Patronis occupātibus fructus Ecclesiarum locum non habet nisi in dolosa occupatione.*

11 *Pater qui se ingerit in fructibus Ecclesiæ, cuius non ipse, sed filius est Patronus, an incidat in pœnam Concilij Tridentini.*

12 *Patroni Ecclesiarum Parochialium cogi possunt ad assignandam congruam portionem Rectoribus ibi institutis.*

13 *Parochialium Ecclesiarum paupertati quibus remedijs sit succurrendum.*

14 *Peritia nulla, vel modica æquiparantur.*
Competens tamen toleratur. ibidem.

15 *Illitteratis Parochialium Rectoribus dandi sunt Coadiutores ab Episcopo.*

16 *Parochiales non sunt ità prægrauandæ fructuum detractionibus, vt non supersit sufficiens portio pro Rectore.*

17 *Et quæ dicatur sufficiens portio.*

18 *Pensionibus, & reseruationibus fructuum grauari non debent Cathedrales, quæ ducatos mille, & Parochiales, quæ ducatos centum non excedunt.*

Et

19 *Et ducati intelligendi sunt iuxta morem cuiusque regionis.*
20 *Pensionarij an sint cogendi contribuere ad onera, cum non supersunt centum pro Rectore.*

1 EXTIRPANDAE. Rector Ecclesiæ, nō
obstante consuetudine Episcopi, vel Pa-
troni, de reditibus Ecclesiæ debet suffi-
cientem habere portionem. Hoc dicit
vsque ad §. Qui verò. Et sunt tres partes. Prima
narrat vitium in genere. Secunda specificat, ibi,
Nam vt. Tertia reformat, ibi, *Cum igitur*.
2 Nota primo ex principio litteræ extirpandam
esse consuetudinē nutritiuam peccati. Non enim
consuetudo, sed corruptela dicenda est, cum diu-
turnitas temporis non minuat peccatum, sed au-
geat, c. Schisma, 24. q. 1. c. fin. de consuetud. c.
Cum in Ecclesijs, & c. Non satis, infra de Simon.
Vnde hæc decretalis hanc non appellat simplici-
ter consuetudinem, sed consuetudinis vitium.
3 Similiter & omnis Constitutio nutriens peccatum
cassanda est, cap. fin. supra de præscript. Et omnis
appellatio, c. Cum speciali, de appellat. & omne
iuramentum, c. Inter cætera, 22. quæst. 4. & om-
4 ne priuilegium, l. vnica, C. de rapt. virg. Et super
talibus est ad Papam, non ad Imperatorem spe-
cialiter recurrendum, vt notatur in c. penult. §. 1.
supra de consuetud. & tenet hic Host. num. 9.
5 Secundò nota Patronos, vel Administratores
Parochialium Ecclesiarum non posse prætextu cō-
suetudinis ipsarum reditus ita sibi vendicare, vt
congruam portionem Rectoris diminuant, vt per
6 Abb. num. 2. Vnde à contrario sensu videtur col-
ligi vt valeat consuetudo legitimè præscripta ali-
quid sibi vendicandi de fructibus Ecclesiæ vltra
sufficientem portionem Rectoris. Quod verum
est de iure communi in Patronis Ecclesiasticis, de
quibus loquitur hæc Decretalis secūdum Hostien.
num. 2. in ver. Patroni, Ioan. Andr. num. 1. in fine,
7 in eodem ver. & Abb. in 5. notab. Sed laici in Ec-
clesijs nullā de iure possunt percipere portionem,
nisi in limine fundationis à Diœcesano fuerit eis
reseruata, vt est textus in c. Præterea, infra de iure
8 patron. Sed hodie decreto Concilij Tridentini
c. 9. sess. 25. generaliter interdictum est, ne Patro-
ni beneficiorum, etiamsi Communitates, Vniuer-
sitates, Collegia quæcunque Clericorum, vel lai-
corum existant, in perceptione fructuum, prouen-
tuum, obuentionum quorumcunque beneficio-
rum, vllatenus, vllaue causa, vel occasione se in-
gerant; sed illos liberè Rectori, seu Beneficiato,
non obstante etiam quacunque consuetudine, di-
stribuendos dimittant. Et infra: Si secus fece-
rint, excōmunicationis, & interdicti pœnis subij-
ciantur, & dicto Iurepatronatu ipso iure priuati
9 existant. Quo decreto sublata est supradicta diffe-
rentia, quam hic ponunt Doctores inter Patronos
Ecclesiasticos, & laicos. Nam quoad omnes de-
rogatum est consuetudini, secundum quam Patro-
ni in fructibus beneficiorum se ingerunt. Et dis-
positio huius Decretalis in hoc corrigitur, & in
alijs multipliciter ampliatur, ita vt ex Sacræ Con-
gregationis sententia prohibitum etiam sit Patro-
nis beneficiorum bona eorundem conducere. Et
versiculum illum, *si secus fecerint*, Sacra Congre-
gatio declarauit nedum ad clausulam immediatè
præcedentem, sed etiam ad superiorem esse refe-
rendum; Ita vt Patronus beneficij in eius se fructi-
bus ingerens, incidat in pœnam excommunica-
tionis, & priuationis positam eo decreto. Totum
tamen quod ibi dicitur de perceptione fructuum,
quam faciunt Patroni, censuit de dolosa occupa-
tione esse intelligendum; nam vbi non est dolus
ibi non cadit delictum.
11 Vnde orta dubitatione, An Prohibitio Concilij
ne Patroni in beneficiorum se fructibus ingerant,
habeat locum in patre Rectoris, qui est de fami-
lia, & patronatum non habet, licet post mortem
Patroni ad eum spectare debeat ex prouisione fun-
datoris, præsertim cum fructus quos accepit, fi-
lio Rectori restituerit: Responsum est non habe-
re locum. Post quam resolutionem cum ex facto
concordato proponeretur, quod pater Rectoris
erat principalis patruus, & exegisset etiam ante-
quam filius eius Rector esset, & post eius obitum
integrum annuum censum quindecim ducatorum
nomine proprio, quorum ducatorum octo debe-
bantur Ecclesiæ; dubitatum fuit, An haberet lo-
cum hoc casu Concilium d. c. 9. Et similiter respō-
sum est non habere locum, quia census erat sibi
communis cum Ecclesia. vnde fit interpretatio vt
iure suo, & non in fraudem exegerit. Ad hoc l. me-
ritò, ff. pro socio, cum alijs adductis per Roman.
cons. 123. Pro decisione, num. 1.
12 Tertiò, nota Patronos, vel alios habentes ad-
ministrationem temporalium in Ecclesijs paro-
chialibus teneri, & compelli posse ad assignandā
congruam portionem Rectoribus ibi institutis, vt
hic per Butr. num. 2. in 5 notab. & concordat cap.
13 De monachis, supra eodem. Alia remedia ad au-
gendos exiguos Parochialium Ecclesiarum redi-
tus habentur in decreto Concilij Tridentini c. 13.
vers. In parochialibus, sess. 24. Curare enim de-
bet Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non
tamen Regularium, id fieri non possit, vt primi-
tiarum, vel decimarum assignatione, aut per Pa-
rochianorum symbola, ac collectas, aut qua cō-
modiori ei videbitur ratione tantum redigatur,
quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate de-
center sufficiat.
Quartò nota, nullam, vel modicam peritiam
æquiparari, quod benè probat littera ibi, *Nullā, vel modicam*. Imò secundum Abb. num. 3. inter-
dum deterius est habere modicam peritiam, quā
nullam; quia modica aliquando in errorem per-
14 ducit; sed prorsus ignarus consulit alios: Sed mo-
dicam intellige, idest minus sufficientem, & infra
mediocritatem; alioquin contra, vt in cap. Nisi cū
pridem, §. Pro defectu, supra de renunc. per quē
textum Bald. ibi ait: In Prælato desideratur sciē-
tia eminens; competens tamen toleratur; sed ni-
15 hil sciens debet deepiscopari. Veruntamen Con-
cilium Tridentinum tolerat illiteratos, & impe-
ritos Parochialium Ecclesiarum Rectores iā pro-
motos, si aliàs sint honestæ vitæ, eisque tantum
dari præcipit ab Episcopo Coadiutores, seu Vi-
carios, & partem fructuum eisdem pro sufficienti
victu assignari, vt in cap. 6. sess. 25.
16 Vltimò nota, Parochiales Ecclesias non esse ita
prægrauandas fructuum detractionibus vt non su-
persit sufficiens portio ad sustentationem Recto-
ris. Et pondera inconueniens, quod hinc sequi-
tur quasi necessariò, videlicet promotio, & assū-
ptio imperitorum secundum Anton. de Butr. n. 2.
in 1. notab. & Abb. n. 3. Quod est valde periculo-
sum Ecclesijs. Nam si cæcus cæcum ducat, ambo
in

in foueam dilabuntur, cap. Per, in fine, supra de
ætat.& qualit. Et de Pastorum imperitia vide quod
scripsi in c.1. supra de Summ.Trinit.& in d.c. Nisi
cum pridem . de renunc.

17 Dicitur autem sufficiens portio non quoad ne-
cessaria vitæ tantùm, sed secundum decentiam,&
qualitatem personæ, vt not. in c. Cùm secundum,
§. penult.supra eod. & tenet glo.hic In ver.sufficiēs
Hostien.num.4.in ver. Congruè, & alij communi-
ter. Et est bona glos. in cap. Conquerente in ver.
Sufficientia, supra tit.prox.Imò secundum glo. hic
Portio debet esse sufficiens pro se, & suis, vt in
c. Studeat, 50. distinct. qui textus hoc benè pro-
bat secundum Abb. hic num.4.Cæterum in huius-
modi decentia arbitranda habenę non sunt nimis
laxandæ, vt scripsi plenè in cap. fin. supra de pecul.
Clericor. Vnde cum mysterio Concilium Tiden-
tinum coniunxit decentiam cum necessitate in d.
cap.13.sess.24.ibi; *Quod pro Rectoris, aut Parochiæ
necessitate decenter sufficiat.*

18 Porrò quoad pensiones, & reseruationes fructuū
Sancta Synodus in eod. cap.13. sufficientem æsti-
mauit portionem, quæ in Cathedralibus Ecclesijs
ascendit ad mille ducatos,& in Parochialibus ad
ducatos centum, dum statuit vt omnes hæ Cathe-
drales Ecclesiæ, quarum reditus prædictam sum-
mam ducatorum mille, & Parochiales, quę sum-
mam ducatorum centum secundum verum annuū
valorem non excedunt, nullis pensionibus, aut re-
seruationibus fructuum grauentur. Et Sacra Con-
19 gregatio consulta, An verba illa Concilij, *ducato-
rum centum*, sint intelligenda iuxta morem cuius-
que regionis; respondit, ità intelligenda die 30.
Martij 1594.

20 Porrò cum Sanctæ memoriæ Cardinalis Borro-
mæus conquestus esset apud Sacram Congrega-
tionem, quod Parochiales suę prouinciæ essent
grauatæ pensionibus, ita vt titulari non remane-
rent centum, vel quinquaginta quinque, nec Pen-
sionarij vellent contribuere necessitatibus Eccle-
siarum propter clausulas prægnantes in reserua-
tione pensionis; fuit in S. Congregatione dubita-
tum, an esset adhibendum remedium vt pensio-
narij omnes cogerentur ad ratam contribuere, nō
obstantibus quibuscunque clausulis,& Ordinarius
eos ad id compellere valeret. Et Patres censuerunt
non constituendam legem generalem hac de re,
sed casus particulares considerandos, postea illis
prouidendum, prout æquum videbitur inspecta
qualitate personarum, & locorum. Et ità Sanctis-
simus quoque probauit.

De Præbendis.

Cap. Extirpandæ, §. Qui verò.

S V M M A R I V M.

1 *PArochialium Rectores tenentur personaliter residere, eisque non per Vicarios, sed per seipsos deseruire.*

2 *Delegari non possunt ea, in quibus electa est industria personæ.*

3 *Pastor non est qui gregem alienum pascit, sed mercenarius.*

4 *Parochi cogi debent ad subeundum per seipsos, & non per substitutos omnia munia Parochialia.*
Prosp.Fagnan.in 3. Decretal.

5 *Et an sint tolerandi vt per substitutos suppleant in aliquibus casibus, & in quibus.*

6 *Parochus tenetur ad residentiam, licet reditus Ecclesiæ sint valdè tenues.*

7 *Imputandum est ei, qui beneficium tenue acceptauit.*

8 *Parochus non excusatur à residentia ex eo quod fructus omnes sint alteri reseruati, & nihil remaneat pro Rectore.*

9 *Parochiæ inopiæ subueniendum est ordinario, vel extraordinario auxilio.*

10 *Sed decreta de residentia interim suspendi non debent.*

11 *Residere tenetur* Parochus, *etiamsi essent in illa Parochia tres tantum, vel quatuor incolæ.*

12 *Parochi tenentur habitare in domo Ecclesiæ Parochialis, ac si domum non habeant, debent aliquam conducere, saltem infra limites Parochiæ.*

13 *Ex causa tamen quandoque permittuntur habitare in ædibus paternis infra limites Parochiæ, & n.17. & seqq.*

14 *Parochus residens in ciuitate, in qua sita est Parochialis, licet extra Parochiæ limites, non tenetur ad fructuum restitutionem, & num.16.*

15 *Cogendus est tamen residere in domo Ecclesiæ, vel si non habet in propinquiore infra limites Parochiæ.*

16 *Parochus iussus in ædibus Parochialibus residere nisi paruerit, multari potest ab* Episcopo.

17 *Episcopus permittere potest vt Parochus, qui neque ex fructibus ædes construere, nec aliàs intra Parochiæ fines conducere potest, inhabitet domum in viciniori Parochia sitam.*

18 *Rector duarum Parochialium vnitarum, qui permittentibus Episcopis residit in domo à Parochianis constructa in castro extra limites vtriusque Parochiæ fructus facit suos.*

19 *Et permittitur ita pergere arbitrio Episcopi, dummodo tamen domunculam ædificet propè alteram Ecclesiam, ibique alat Presbyterum, qui curam animarum exerceat.*

20 *Parochiani cogi possunt ad contribuendum pro ædificandis ædibus Parochialis Ecclesiæ, cuius fructus summam quinquaginta scutorum non excedunt.*

21 *Ecclesia baptismalis, licet non sit curata, tamen requirit personalem residentiam, & est incompatibilis cum Canonicatu, vel Parochiali.*

22 *Cancellaria inter signa Ecclesiæ Curatæ præcipuè attendit An in ea sit fons baptismalis.*

23 *Plebaniam obtinens, ad quam pueri baptizandi necessariò sunt deferendi, debet tempore collationis attingere annum vigesimumquintum, & infra annum ad Sacerdotium promoueri.*

24 *Parochialem obtinens annexam dignitati, vel præbendæ, tenetur in maiori residere, & Parochiali deseruire per Vicarium perpetuum.*

25 *Præbenda ratione Ecclesiæ, in qua sita est, dicitur maior Parochiali.*
Contrarium num.27.

26 *Beneficia duo incompatibilia obtinens potest residere in quo maluerit, si sint æqualia, aliàs residere debet in maiori, & n.30.*

27 *Cura animarum cæteras omnes superat, & excellit.*

28 *Residentia in beneficijs non Curatis est de iure positiuo.*

29 *Parochialis perpetuò, & accessoriè vnita amittit nomen Parochialis, & efficitur membrum beneficij, cui est annexa, & n.36.*
Nec in eius collatione requiritur concursus, n.39.

30 *Parochiales duas vnitas obtinens, & Præposituram*

Curatam ex dispensatione, teneatur residere in Præpositura tanquam in digniori.

31 *Parochiales duas obtinens æquè principaliter vnitas, potest eligere in qua maluerit residentiam, si per omnia sint æquales.*

32 *Aliàs residendum in digniori, aut si id non constet, in frequentiori, & in ea, quæ est intra vrbem.*

33 *Vnio Parochialis ad vitam non liberat obtinentes, quin teneantur se promoueri facere, & residere in eis.*

34 *Sardinia insula Parochiales vnitæ Canonicatibus Cathedralium postea destructarum, an obliget ad residentiam.*

35 *Sardiniæ insula Parochias ad primæuum statum reduxit Pius V.*

36 *Parochiales duæ quarum vna est alteri perpetuò, et accessoriè vnita, altera verò habitu tantùm Curata, an requirant residentiam, & sint incompatibiles cum aliâ Parochiali, & nn. seqq. vsque ad num. 53. & num. 56.*

37 *Dispensatio nulla requiritur vt quis possit habere personatum cum cura, & præbendam, cui sit annexa Ecclesia Parochialis.*

38 *Beneficiorum incompatibilium pluralitas cur sit prohibita.*

39 *Parochiales duas obtinens non tenetur alteram dimittere, si vna ex his vnita sit Dignitati, vel beneficio simplici perpetuò, & accessoriè*

40 *Consuetudo immemorabilis non residendi in Parochialibus sublata est à Concilio Trident. tanquam corruptela.*

41 *Parochialis habitu tantùm curata residentiam requirit, & est cum alia Parochiali incompatibilis, & num. 45.*

42 *Contrarium.*

Declaratur, num. 48.

43 *Parochialis habitu, an sit incompatibilis cum Cathedrali*

44 *Cancellariæ stylus circa collationem Parochialis habitu curata, & n. 47.*

45 *Gregorij XIII. declaratio circa incompatibilitatem Parochialis habitu tantum curata.*

46 *Episcopi iudicium est an beneficium sit curatum habitu tantùm, nec ne.*

48 *Beneficium habitu tantum curatum regulatur, vt curatum actu, si subsit spes reuersionis Parochianorum, aliàs secus, n. 55.*

49 *Episcopus ciuitatis ab hostibus captiuatæ alteri Ecclesiæ est præficiendus.*

50 *Officium pascendi, cui innititur obligatio residentiæ, cessat ouibus deficientibus.*

51 *Diuertisse non videtur populus statim reuersurus.*

52 *Potentia proxima actus in fauorabilibus habetur pro actu.*

53 *Rector Parochialis habitu ab Episcopo Seminario vnita, an teneatur residere in noua page infra limites ipsius Parochialis constructo, & nn. seqq. vsque in finem.*

54 *Ius Parochialis extinctum per recessum Parochianorum, reuiuiscit per nouorum parochianorum habitationem.*

55 *Parochialis habitu non potest ab Episcopo vniri Seminario.*

56 *Parochus tenetur residere in Parochiali habitu si sit spes vt redeant Parochiani.*

57 *Vnio ab initio valida, & effectum sortita non rescinditur ipso iure ex eo quod deueniat ad casum, à quo incipere non potest.*

58 *Vnio in dubio præsumitur perpetua vti facta contemplatione Ecclesiæ.*

59 *Vnio Parochialis habitu facta Seminario quamuis fuisset valida, tamen esset dissoluenda ob reditum Parochianorum.*

60 *Ecclesia Parochialis potest agere ad demolitionem Ecclesiæ, seu Capellæ infra Parochiæ limites constructæ.*

61 *Translata Ecclesia, omnia iura ad eam pertinentia transeunt in Ecclesiam, ad quam facta est translatio.*

62 *Remissoria non datur vbi articuli sunt irreleuãtes.*

§. QVI VERO. Priuatus est Parochiali Ecclesia Rector in ea non residens, nisi sit annexa Dignitati, vel Præbendæ; quo casu debet ibi perpetuum habere Vicarium. Et in fine prohibet in fraudem Rectoris de ipsius fructibus pensioné in beneficium dari. Hoc dicit, secundum Io. Andr. & DD. communiter. Vel secundum alium intellectum. Non residens in Ecclesia Parochiali non ponens Vicarium, quando est annexa beneficio maiori, priuatus est ea. Et quatuor facit. Primò statuit. Secundò excipit, ibi, *Nisi*. Tertiò punit, ibi, *Alioquin*. Quartò fraudem damnat, ibi, *Illud*.

1 Nota primò generalem regulam, secundum
Hostiensem, & DD. videlicet, Parochialium Ecclesiarum Rectores teneri personaliter residere,
eisque non per Vicarios, sed per seipsos deseruire,
vt hic est casus, & in c. Nonnulli, supra tit. prox.
Ratio est secundum Abb. num. 2. quia videtur electa industria personæ; ideoque non potest cura
2 alteri delegari per regulam, c. fin. §. Is enim. Supra de offic. deleg. & c. Is cui, & ibi glos. pen. eod.
tit. lib. 6. Confert optimus textus in l. Inter artifices, ff. de solution. Formalis ratio est, quia omnes,
quibus animarum cura commissa est, tenentur pascere iuxta præceptum Domini ad Petrum Ioannis 20 Concilium Tridentinum, cap 1. sess. 23. Pa-
3 scendi autem officium personale est: Nam qui gregem alienum pascit, non est pastor, sed mercenarius, ad quem non pertinet de ouibus, vt patet
Ioann. 10. c. Aduersitas, §. Hoc tunc seruandum 7. quæst. 1. & c. Tres personas, 23. q. 4. Dixi in c. Ex parte num. 38 & seqq. & num. 49. supra tit. prox. vbi etiam latissimè probaui à num. 10. vsque in finem, obligationem personalis residentiæ in beneficijs Curatis esse de iure diuino, licet Concilium Tridentinum hoc formaliter non diffinierit, vt ibidem probaui à n. 10. vsque ad num. 20.

Cæterùm si Curati resideant, & curam per seipsos exerceant, non repugnat sacris Regulis, quin aliqua munia in certis casibus possint alijs deman-
4 dare. Vnde nonnulli obtinentes Parochiales Ecclesias Archipresbyteratus, & Præposituras nuncupatas, etsi in eis residerent, cùm tamen essent plerique ex eis Portionarij & literis humanioribus præditi, obtinuerunt ab Ordinario vt residentes in Parochialibus, curam animarum non per se, sed per substitutos exercerent, satis esse asserentes si substitutis exercentibus curam adsint, & præsint. Vnde, excepta Missa, cætera omnia sacramenta, & munia substitutis exercenda permittebãt. Quæsitum fuit, an id ipsis, præcipuè ex licentia liceret. S. Congregatio censuit cogendos esse huiusmodi Rectores ad subeundum per seipsos, & non per substitutos omnia munia, ad quæ Parochi tenen-

tur

tur; tolerandos autem vt per substitutos suppleant
in illis tantùm casibus, in quibus expressis verbis
Canonum, decretorumque Concilij permissum est
Parochis, vt per Vicarios coadiutores; vel substi-
tutos possint officio suo fungi, quales sunt sess. 5.
c. 2. vers. Archipresbyteri, sess. 6. c. 2. in fine, sess. 21.
c. 4. in princip. sess. 22. de Sacrif. Missæ, c. 8. in fine,
sess. 23. c. 1. vers. Eadem omnino, c. 1. de reform.
matrim. sess. 24. vers. Qui aliter, & vers. Præterea
eadem, & eadem sess. c. 4.
6 Extenditur primò supradicta regula, vt habeat
locum etiamsi fructus Parochialis sint valdè te-
nues, puta viginti solidorum: nam nihilominus
Parochus tenetur personaliter residere, ac per se
ipsum deseruire, c. Conquerente, supra de Cleric.
non resid. & notat Hostien. in c. fin. num. 5. eod.
7 tit. Imputandum enim est ei, qui beneficium te-
nue acceptauit, vt dicit Abb. in c. Conquerente,
8 num. 6. Quinimò hoc vendicat sibi locum, etiamsi
Parochialis nullos habeat fructus. Vnde proposi-
to dubio in S. Congregatione Concilij, An excu-
setur quis à residentia, quia fructus omnes Eccle-
siæ reseruati reperiuntur, & nihil remanet pro Re-
ctore; vel quia Ecclesiam Parochialem parum à
ciuitate distantem obtinet; vel quia operam lit-
teris det in eadem ciuitate; ita tamen vt singulis
diebus Dominicis sit in Ecclesia, vel ob aeris in-
temperiem; vel quia locus in quo mansurus est
Parochus, necesse habeat eius opera pro Magistro
9 Grammaticæ: Responsum est in nullo ex his casi-
bus excusari. Subueniendum est tamen inopiæ
Parochi ordinario, vel extraordinario auxilio, cap.
Licet, infra de censib. c. Vnio, 10. q. 3. l. 1. C. noua
vectigal. l. His quoque, C. de alluuion. & not. Host.
in d. c. Conquerente, num. 1. in vet. Vitæ necessa-
ria. Et hodie est expressum in Decreto Concilij
Tridentini, c. 13. vers. In Parochialibus, sess. 24. vt
fusiùs dixi supra in principio Capituli, n. 13.
10 Hinc cum Canonici Collegiatæ Ecclesiæ, qui
Canonicatus, & Parochiales tenuis reditus obti-
nebant, peterent dictæ tenuitati prouideri per
vniones, & interim non compelli ad residendum
in Parochialibus, prout compellebantur in vim
Bullæ Pij V. & Concilij Prouincialis Mediolanen.
S. Congregatio censuit non posse suspendi Bullam
Pij V. & Decretum Synodi Prouincialis, sed scri-
bendum ad Episcopum vt vnionibus prouideat.
11 Extenditur secundò eadem regula, vt habeat
locum etiamsi numerus animarum sit valdè exi-
guus.
Vnde S. Congregatio consulta, An Parochus te-
neatur residere, etiamsi essent in illa Parochia
tres tantùm, vel quatuor incolæ; Respondit te-
neri.
12 Extenditur tertiò vt nec sufficiat Parochum
vbilibet residere infra limites Parochiæ, sed opor-
teat eum habitare in ædibus Parochialibus, vt sæ-
pius fuit solutum.
Et in specie cùm multi Rectores Parochialium
Ecclesiarum in Diœcesi Eboren. tametsi proprias
ædes Parochiales haberent, vel saltem percom-
modè possent alias conducere intra limites Paro-
chiæ; tamen aut extra Parochiam, aut extra præ-
dictas ædes inhabitarent; & Episcopus quæsiuisset
quid agendum: Sacra Congregatio censuit Paro-
chos teneri habitare in domo Ecclesiæ Parochia-
lis; ac si domum non habeant, debere aliquam
conducere, saltem intra limites Parochiæ.

13 Et rursus petente Præposito Piscien. declarari,
An possit compellere Parochos ad habitandum
ædes coniunctas Ecclesijs Parochialibus: Sacra
Congregatio censuit posse compellere. Si tamen
aliquis casus occurrat, qui rationibus specialibus
innitatur, rescribendum ad S. Congregationem.
Vnde Vincentio Taurellio postulante sibi concedi
vt posset habitare in domibus paternis, eo quod in
domibus Ecclesiæ Parochialis satis commodè, cũ
senex esset, habitare non posset, præsertim cum
Ecclesia esset vicina domibus paternis, & in Eccle-
sia etiam coadiutorem sustentaret; censuit scri-
bendum Episcopo, si vera sunt narrata, permitten-
dum oratorem manere in domibus paternis, dum-
tamen & ipse curam animarum exerceat, vt
debet.
14 Cæterùm cum fuerit quæsitum à Parocho Ra-
uennaten. An Parochialem Ecclesiam intra ciui-
tatem obtinens, & in ædibus Ecclesiæ, seu intra
limites Parochiæ diu, noctuque non residens, ei-
dem tamen Ecclesiæ in diuinis inseruiens, tenea-
tur tanquam non residens ad fructuum restitu-
15 tionem: Responsum non teneri, sed cogendum
in posterum residere in domo Ecclesiæ, vel si non
habet, in propinquiore intra limites Parochiæ.
16 Et iterum orta dubitatione, An Rector Paro-
chialis Ecclesiæ habens domos Parochiales satis-
faciat residentiæ habitando in domibus proprijs
ipsius Rectoris, intra tamen Parochiæ limites cõ-
stitutis, ita vt alias non faciat fructus suos, sed te-
neatur ad restitutionem perceptorum: Responsũ
est teneri habitare in ædibus Parochialis Eccle-
siæ, non tamen amisisse fructus, si intra Parochiæ
fines resedit, nisi ab Episcopo fuerit iussus in ædi-
bus Parochialibus residere; Quo casu si id non
præstiterit, mulctari potest ab Episcopo, 6. Aprilis
1606.
17 Verùm cum Parochialis sancti Pauli Castri Ma-
ioli Feretranæ Diœcesis sita extra, & prope dictũ
castrum, & triginta quatuor familias sub se ha-
bens, domo, & habitatione careret, nec ex eius
fructibus, qui vix ad quadraginta aureos ascen-
dunt, domus pro Rectore ædificari posset, nec vlla
alia infra limites Parochiæ in promptu esset, quæ
ab eo conduceretur; ac propterea idem petijsset,
vt sibi liceret habitare in alia parte castri, quæ est
intra limites alterius Parochialis, in qua sperabat,
se domum conducere posse: Die 16. Iunij 1607.
Sacra Congregatio censuit secundum ea, quæ
proponuntur, Episcopum suo arbitrio posse
permittere, vt Rector, qui neque ex fructibus ædes
in Parochiali construere, nec alias intra suæ Paro-
chiæ fines conducere potest, inhabitet domum in
altera Parochia viciniori eiusdem castri sitam;
atque ita in sua Parochiali animarum curam ge-
rat, fructusque suos faciat, perinde ac si in Paro-
chiali habitaret; idque donec alia ratio, qua resi-
dentiæ ad amussim satisfiat, possit iniri.
18 Similiter Michael Angelus Rector duarum Pa-
rochialium vnitarũ in territorio castri Delci eius-
dem Feretranæ diœcesis petijt declarari posse se
in dicto castro residere, quod per spatium tertiæ
partis stadij à finibus Parochiæ distat. Primò, quia
aliam domum non habet, præter illam, quam ibi
ad hunc effectum olim Parochiani ædificarunt,
quamue ab immemorabili tempore alij Rectores
omnes inhabitarunt, deinde quia his, quæ ad cu-
ram spectant animarũ, promptius potest ibi præ-

sto esse, quàm intra fines Parochiæ; defluit enim inter vtramque Ecclesiam flumen, quod media saltem anni parte vadari non potest, ita vt necesse sit per pontem transire, qui penès dictum castrum constructus est. Ac demum quia idem castrum nec ianuis, nec mœnijs cingitur, & Rector quandocunque liberè exire potest; die 15. Septembris 1607. S. Congregatio Concilij censuit Rectorem, qui hactenus in dicta domo in castro exædificata permittentibus Episcopis permansit,
19 fructus fecisse suos. Imò etiam deinceps posse Episcopum, si ita Parochianis ambarũ Parochiarum vnitarum consultum esse pro suo arbitrio existimauerit, permittere vt ibidem manere pergat, dum tamen domunculam prope illam ex duabus Ecclesijs vnitis, cui hyberno, vel alio tempore ob pluuiam, & itineris difficultatem præstò esse non potest, quamprimum ędificet, in eaque aliqua parte anni eiusdem Episcopi arbitrio, quod ex necessitate Parochianorum, & temporum qualitate pro sua prudentia moderabitur, alat Presbyterũ, qui in dicta Ecclesia celebret, illisque Sacra administret, & alia munia obeat Parochialia.

20 Nec est omittendum ex sententia S. Congregationis idem remedium, quod ex Decreto Concilij c. 13. sess. 14. competit pro augendis redditibus exiguis Parochialium Ecclesiarum per Parochianorũ symbola, vel collectas, competere etiam pro ędificatione domus Parochialis. Vnde in casu contingenti respondit Episcopum debere officium suum ad sacrorum Canonum pręscriptum impartiri Parocho petenti vt Parochiani compellerentur ad contribuendum pro ędibus intra Parochiã ędificandis, cùm ipse cogeretur habitare domum rustici cultoris terrarum Parochialium, & Ecclesię reditus non excederent summam scutorum quinquaginta.

21 Extenditur quartò prędicta regula, vt locum sibi vendicet etiam in Ecclesijs baptismalibus; nam proposito dubio, An obtinens Ecclesiam baptismalem Plebaniam nuncupatam, teneatur ad residentiam; Et an possit cum ea retinere beneficium Curatum. S. Congregatio licet huiusmodi Ecclesia non sit Parochialis, neque Curata ex doctrina Pauli, Zabar. Vital, Genozel. Gomez. tamen quia agitur de actu principali ad salutem animæ, & fons ibi stat erectus, & paratus ad baptizandum quibus tenetur, & in ministrando hæc Sa-
22 cramenta videtur electa industria personæ; & inter signa cognoscendi Curatum præcipuè Cancellaria attendit si in ea adsit fons baptismalis: ideò censuit teneri ad residentiam, nec posse oratorem huiusmodi Ecclesiam retinere vna cum Canonicatu, vel Parochiali. Et alias consulta, An obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi existentes sub cura Archipresbyteri, teneatur ad residẽtiam, præsupposito quod in Ecclesia Archipresbyteri præter baptismum, alia Sacramenta ministrentur; die 20. Maij 1587. itidem censuit teneri.

23 Ac demum propositis dubijs, cuius ætatis, & quibus Ordinibus initiatus esse debeat obtinens, vel retinens Ecclesiam Plebaniam nuncupatam Baptismalem tantum, an personaliter residere, & an per seipsum baptizare teneatur, & an possit ab his excusare se, ac defendere consuetudine quadam, vel abusu non residendi, sed baptizandi per substitutum, attenta præsertim Constitutione Synodali infrascripta, quæ dat regulam recipiendi, & præbendi Sacramentum baptismi in hæc verba [Inuestigent an baptizandus de suo Plebatu sit, ad eosque pertineat illum baptizare; Quòd si alieni compererint esse Plebatus, ad proprium iubeant deferri Plebanum, nulloque pacto eum baptizare præsumant, nisi vitæ periculum immineat, aut proprij Plebani licentia intercedat; priuilegio tamen Ecclesiæ Cathedrali à iure communi concesso vt in ea Diœcesani baptizari possint, in suo robore persistente:] Sacra Congregatio censuit si pueri baptizandi ad illam Plebaniam necessariò deferantur, eam obtinentem debere tempore collationis attingere vigesimum quintum annum, & infra annum ad Sacerdotium promoueri, personaliterque residere, & per seipsum vbi legitimè impeditus non fuerit, baptizare.

Sed cum quælibet Plebania habeat sub se aliquot certas Parochiales, in quibus Sacramentum baptismi non administratur, & adhuc fuerit quæsitum prò clariori intellectu Decreti, an pueri tam ipsius Plebis, quàm ipsarum Parochialium Parochiani dicantur necessariò pro baptismo deferendi ad dictam Plebaniam, attenta præsertim dicta Constitutione; licèt aliquando aliò propter maiorem commoditatem arbitrio parentum deferri contingat: Responsum est huiusmodi pueros, secundum ea quæ proponuntur, necessariò deferri ad plebaniam huiusmodi; ac propterea in ea locum habere superius conscriptam decisionem.

24 Secundò nota in ver. *Nisi*, limitationem ad regulam, de qua supra in primo notabili, videlicet vt non procedat in obtinenti Parochialem annexã Dignitati, vel præbendæ, quia non tenetur in Parochiali residere, sed in maiori, & Parochiali de-
25 seruire debet per Vicarium perpetuum; quod expressiùs habetur in c. Super eo, Infra eod. tit. lib. 6. Vnde infert Abb. hic in 4. notab. num. 5. vt non solum Dignitas, sed etiam præbenda ratione Ecclesiæ in qua sita est, censeatur maior Parochiali. Et ob hanc rationem putat Beneficiatum teneri deseruire in præbenda, tanquam in maiori per seipsum, & in Parochiali per Vicarium. Pro quo fa-
26 cit littera ibi, *In maiori Ecclesia*. Certum est enim obtinentem ex dispensatione duo beneficia teneri in digniori residere, & alteri per Vicarium deseruire, vt sentiunt hic DD. per hoc limitantes glossam notabilem in c. Non potest, in ver. Retinere; infrà eod. lib. 6. quæ dicit habentem duo beneficia incompatibilia ex dispensatione posse residere in quo maluerit, vel nunc in vno, & nunc in altero; debet enim illa glossa secundum Abb. restringi ad casum, quando beneficia sunt æqualia; secus si vnum sit dignius altero, sicut præbẽda est dignior
27 parochiali. Sed certè si hoc verum esset, obtinens ex dispensatione præbendam, & Parochialem Ecclesiam, teneretur residere in præbenda tanquam in digniori. Quod tamen est falsum, vt patet in Constitutione Pij V. quæ incipit *Cupientes*, edita octauo idus Iulij 1568. vbi statuitur vt obtinentes ex dispensatione Parochialem, & Canonicatum, vel Dignitatem, etiam maiorem post Pontificalẽ, in quibusuis Patriarchalibus, aut Metropolitanis, vel Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesijs teneãtur, & obligati sint ad residendum in Ecclesia Parochiali, & ibi in diuinis deseruiendum; ad idque per locorum Ordinarios cogi, & compelli possint, ac debeant. Et præmittitur ratio illa, cùm prima,

& præ-

& præcipua debeat esse cura animarum. Quę ratio
expressius habetur in alia Constitutione eiusdem
Pij V. de qua infra num.35. vbi in principio sic le-
gitur. ¶ Quantum animarum cura cęteras omnes
superat, & excellit; tanto nos impensius prouide-
re necesse est vt id officij genus omni vbique adhi-
bita industria excolatur. Ad hoc cap. Cum sit ars,
supra de ętat. & qualit. Atque ita quod spectat ad
rem pręsentem, dignior habetur Parochialis Ec-
clesia quęcunque alio beneficio non Curato. Et
28 meritò; Nam personalis residentia in Parochiali-
bus innititur iure diuino, vt in decreto Concilij
Tridentini cap. 1. sess. 23. & dictum est supra in pri-
mo notabili. In alijs verò beneficijs inducta est ex
Constitutione Ecclesię, itaut propterea valeat cō-
suetudo in eis non residendi, & fructus in absen-
tia percipiendi, vt est textus in cap. Cum omnes
& ibi dixi num. 18. supra de Constitution. cum ta-
men consuetudo non residendi in beneficijs Cu-
29 ratis sit corruptela, vt dicitur in d. cap. 1. Vera
igitur ratio cur obtinens Parochialem annexam
prębendę non teneatur residere in prębenda, non
est quod prębenda sit dignior, si seorsim à paro-
chiali consideretur, vt putauit Abbas, sed quia be-
neficium accessoriè, & perpetuò annexum amittit
nomen beneficij, & induit naturam beneficij, cui
est vnitum, & efficitur illius prędium, vt colligitur
ex textu in cap. Recolentes, in fine, infra, de statu
Monachorum, Oldrad. cons. 257. Factum tale est,
num. 15. vers. Fundata igitur, & dixit Rota decis.
370. aliàs 11. de reb. Eccles. non alienan. In antiq.
& apud Cardin. Seraph. decis. 1078. num. 6. Docto-
res in c. Dudum, il secondo, de elect. & ibi dixi
num. 31. & in cap. Licet, num. 68. infra eodem. Et
hoc respectu in hac Decretali Dignitas, vel Pre-
30 benda dicitur maior parochiali. Fateor tamen
verum esse quod dicit Abbas, videlicet obtinen-
tem ex dispensatione duo incompatibilia, ita de-
mum posse residere in quo maluerit, si sint ęqua-
lia. Et ita esse limitandam glossam in d. cap. Non
potest. Secus si vnum sit dignius altero, puta
Dignitas Curata cum simplici Parochiali, quia te-
netur residere in Dignitate tanquam in digniori.
Vnde orta controuersia, An obtinens ex dis-
pensatione Apostolica duas Parochiales vnitas, in
quibus non resideat, nec vnquam resederit, & Prę-
posituram Collegiatam, cui annexa est cura ani-
marum, & in qua hactenus resederit, possit dictis
parochialibus, seu earum fructibus priuari, prę-
cipuè cum Ordinarius per edicta omnes monue-
rit ad residendum in suis Parochialibus Ecclesijs
sub pœna priuationis: Sacra Congregatio censuit
non posse priuari si exercitium Curę Pręposturę
incumbit personę ipsius Prępositi, ipseque eam
exercuit, & exercet. Quinimò si nollet residere in
Prępositura esse cogendum, cum ea sit dignior.
& quis teneatur residere in digniori ex beneficijs
pluribus, quę obtinere potest.
31 Similiter si duo beneficia sint æquè principali-
ter vnita, Beneficiatus tenetur residere in dignio-
ri; et si per omnia ęqualia sint, in quo maluerit.
Vnde cum Andreas Abulen. declarari petijsset,
an cum ipse obtineret duas Parochiales ad inuicē
vnitas, liceret sibi in vtra mallet residere; Respon-
sum est, Si istæ parochiales sunt ad inuicem æquè
principaliter vnitæ, itavt altera non dicatur anne-
xa accessoriè; & æquales sint, ita vt neutra ipsa-
rum habeat titulum Dignitatis, posse Rectorem
eligere in vtra earum residentiam.
32 Verum hoc procedit, vt prædixi, si per omnia
sint æquales; aliàs secus. Ideoque suborto dubio,
si duæ Ecclesię fuerint vnitæ, in qua sit residen-
dum; Responsum est esse residendum in digniori.
Quod si non constet quæ sit dignior, in frequen-
tiori. Quod si vna fuerit extra, & altera intra vr-
bem, esse residendum in ea, quæ est intra.
Hæc, vt vides, procedunt in Parochialibus nō
vnitis, vel in vnitis ęquè principaliter. At verò cū
Parochialis subiectiuè, & accessoriè annexa est
præbendæ; tunc residendum est in præbenda, quę
propter vnionem subiectiuam dicitur maior, &
Ecclesiæ annexæ deseruiendum est per Vicarium
perpetuum. Et ita intelligitur textus, quia per
vnionem accessoriam extinguitur titulus Paro-
chialitatis; & Parochialis efficitur membrum be-
neficij, cui est annexa, vt prædixi, & Idemmet Ab-
bas fatetur. Quod adeo verum est, vt etiamsi Pa-
rochialis Ecclesia sit accessoriè, & perpetuò vnita
beneficio simplici; Nihilominus Beneficiatus non
sit obstrictus ad residendum in Parochiali, vt su-
fiùs patebit in quęstione sequenti, pręsertim n. 39.
33 Dixi *perpetuò*, quia vnio ad vitam non eximit
à residentia. Vnde cum fuerit dubitatum An in
Parochiali Ecclesia vnita præbendæ in Cathedrali
ad vitam præbendati possit institui Vicarius per-
petuus; Et posito quod non. An præbendatus te-
neatur se promoueri facere ad ordinem Presby-
teratus, vel satisfactum sit Canoni deputando Vi-
carium ad vitam præbendati, Sac. Congregatio
censuit Parochiales vnitas Canonicatui ad vitam
non liberare obtinentes, quin teneantur se pro-
moueri facere, & residere in eis.
34 Quid in Parochialibus vnitis olim Canonicati-
bus Cathedralium Ecclesiarū postea destructarū?
Contigit hic casus in regno Sardinię, in quo sūt
tres Archiepiscopatus, & quatuor Episcopatus,
& cuilibet eorum vnitæ sunt duæ, vel tres Ecclesię
Cathedrales destructæ, in quibus nulla est resi-
dentia Canonicorum. Et cum olim his Canoni-
catibus intra Cathedrales prędictas, antequam
destruerentur, plures Ecclesię Curatę vnitę fuis-
sent; postea abusus innaluit vt appellarentur Ca-
nonicatus; & hoc pretextu plures à multis obti-
nebantur, & in nulla residendo fructus lucraban-
tur omnium, constitutis tantum in pagis Eccle-
siarum Vicarij, qui nomine illorum Sacramenta
ministrarent. Et cum Episcopi dicti Regni Sacram
Congregationem pro opportuno remedio consu-
luissent: S. Congregatio censuit cogendos obtinē-
tes has Ecclesias Parochiales in eis residere, si
modò non sint suppressæ, donec Cathedrales de-
structę reficiantur, vel Ecclesię consistentes, qui-
bus vnitæ sunt destructę, non indigeant residen-
tia Canonicorum. Secundum quam sententiam
Pius V. edidit Bullā, quod obtinentes Dignitates,
& Canonicatus in Ecclesijs destructis nullum ha-
bere locum in eis contenderent, sed singuli in sin-
gulis Parochialibus residerent.
35 Porro edita per Pium V. Bulla qua cauebatur
obtinentes in Insula Sardinia parochiales anne-
xas Canonicatibus Cathedralium destructarum,
teneri in Parochialibus residere; Archipresbyter,
& Canonici Ciuitatis Castren. sub prætextu quod
eorum Cathedralis Ecclesia adhuc intacta mane-
ret, & ęquè principaliter vnita Ecclesiæ Algaren.
haberet Capitulum, ac nomen, & Dignitatem
Epi-

Episcopalem, obtinuerunt à Pio V. Motum proprium, in quo expresse disponitur Archipresbyterum, Canonicos, & Capitulum in eorum antiquo statu, nomine, & dignitate perpetuò relinqui. Verùm Episcopus Algaren. adijt Sanctissimum, narrando Motum proprium prædictum reducendum esse ad terminos Bullę prius editæ, quia ex vnione, quam exhibuit, constabat Canonicatus Ecclesiæ Castren. cum suis præbendis fuisse translatos ad Ecclesiam Algaren. Et ideò non posse diffugere eos Canonicos residentiam in dicta Ecclesia, prout faciunt nullibi residentes; præsertim, quia si Canonicatus Ecclesię Castren. non extinguuntur, Patochiales illis annexę debita residentia defraudantur. Sanctissimus negotium hoc totum Congregationi Concilij decidendum commisit, quæ censuit illum secundum Motum proprium Pij V. obtentum ab Archipresbytero, & Canonicis Castren. reducendum esse ad terminos Iuris, & primæ illius Constitutionis Pij V. Et ita iussit Sanctissimus obseruari. Constitutio hac de re edita fuit Calendis Octobr. anno 1568. Et incipit, *Quantum animarum cura*. Et habetur in Bullac. tom. 2. pag. 271.

36 QVAERO de quæstione facti: Raphael Miralles Hispanus habet in Diœcesi Ilerden. duas Parochiales Ecclesias, quarum altera sub titulo Sancti Saluatoris de Almenara ruralis est, carens populo, & incolis à ducentis annis, & vltra, itavt in præsentia sit solo habitu Curata: Altera verò sub titulo S. Mariæ de Balda ab immemorabili tempore accessoriè, ac perpetuò vnita est dictę Patochiali Curiali S. Saluatoris. In neutra harum Ecclesiarum resederunt vnquam Rectores supra hominum memoriam; sed tantum consueuit præfici Vicarius amouibilis in Ecclesia vnita, iuxta decretum Concilij Tridentini cap. 7. sess. 7.

Consuluit idem Raphael Sacram Congregationem Concilij, vtrum dictę Parochiales habeant onus residentię, &, An sint cum alia parochiali incompatibiles?

Et quidem quoad Ecclesiam S. Marię, res videtur carere omni difficultate, quia cum, vt proponitur non ęquè principaliter, sed accessoriè vnita sit Parochiali S. Saluatoris; suppresso eius titulo per huiusmodi vnionem subiectiuam, effecta est veluti prędium Ecclesię, cui est vnita, vt dictum est supra num. 29. ideoque nec residentiam requi-
37 rit, vt hic patet in vers. Nisi, nec est ex hoc capite incompatibilis cum alia Parochiali; sic probat tex. apertus in cap. Super eo, de pręben. in 6. vbi statuitur nullam requiri dispensationem vt quis possit habere personatum cum cura, & pręBendam, cui sit annexa Ecclesia parochialis; atque ita ibi notant gl. in verb. Non obuiet, Io. And. in summ. illius tes. Archid. & Franchus prope fin. in verb. Obuiet, Gemin. num. 4. Io. Mon. & Probus num. 1. & seq. Atque ita obseruatur in praxi, vt testatur illic Gemin. & Lap. alleg. 36. vers. Absque dispensatione prope fin.

38 Rationem assignat hic Innocen. num. 2. in ver. Prębenda. Quia, inquit, cum causa prohibitionis habendi plures Parochiales sit, quia non potest apud vtramque residere, & per se curam agere, cap. Quia nonnulli, & cap. Relatum, supra de Cler. non resident. & causa cesset in Parochiali annexa, quia residere non tenetur vt hic; Item cum prohibitio de iure communi cesset in pręBenda, hinc appatet quod constitutio De multa, locum non habet. Ita Innocen. cum quo reliqui transeunt.

39 Qua in re non est opus prolixiori disputatione, quia iam S. Congregatio censuit obtinentem duas Parochiales non teneri alteram dimittere, si vna ex his vnita sit dignitati, vel beneficio simplici perpetuò, & accessoriè, quia per talem vnionem parochialis desinit esse parochialis, & assumit naturam beneficij simplicis, vel dignitatis, cui annexa est. Hinc etiam responsum est in Parochialibus perpetuò, & accessoriè vnitis non requiri formam examinis per concursum à Concilio Tridentino præscriptam in cap. 18. sess. 24. Et in specie cum dubitatum fuerit an in collatione Dignitatis nuncupatę Abbatia De la Seij, cui vnita erat Parochialis Ecclesia de Valera, requireretur examen per concursum: S. Congregatio censuit non requiri, dummodo hæc vnio auctoritate Sedis Apostolicæ, ac perpetuò, & accessoriè facta sit.

40 Qui verò ad Ecclesiam S. Saluatoris, cum immemorabilis consuetudo non residendi in Curatis vti corruptela sit sublata à Concilio Tridenti-
41 no c. 1. sess. 23. difficultas restringitur ad hoc. An ex eo quòd sit habitu Curata, & non actu, reguletur vti beneficium simplex, an verò retineat primæuam naturam parochialis quoad residentiam, & incompatibilitatem.

Et quidem Ecclesiam habitu tantùm curatam, requirere residentiam, & esse incompatibilem cum alia parochiali tenuerunt multi ex grauioribus antiquis, videlicet in c. De multa supra eod. Innoc. in princ. vers. Item non est ius, Abb. antiq. num. 2. Io. Andr. post Calder. Petr. & Florian. n. 3. in verb. Parochiales, vbi residet cum opinione Innoc. & Abb. Anchar. num. 1. & 2. Io. de Imol. sub num. 33. vers. Io Andr. Et in c. Licet Canon. de elect. in 6. Archid. col. 1. vers. Et quod hic dicitur, vbi fusè hanc sententiam tuetur, Gemin. sub n. 6. col. 3. vers. Tertiò casu, Guil. Duran. num. 17. in verb. De parochialibus, Lap. num. 2. Io. Andr. post Io. de Lignag. sub num. 6. in verb. Parochianos. Petr. de Anchar. sub n. 5. vers. Quęrit glosa, Zabar. cons. 48. num. 2. vers. Intellige ergo, Gomez, in regul. de de Idiomate quæst. 11. sub num. 5. vers. Et hoc quod de cura, Syluest. verb. Beneficium, §. 4. n. 7. vers. Secundum Hostiensem. Sed ibi neutrā firmat. Card. in Clem. 1. quæst. 21. sub num. 20 de off. Vicar. & in Clem. In plerisque sub num. 4. vers. Quoad vltimū, de elect. Barb. inter cons. Alex. cons. 74. Viso puncto, vers. Et quod talis Ecclesia lib. 4. Alex. cons. 75. num. 33. vers. Nec in hoc habet obstare lib. 4. & ad hanc partem multa induxi in c. De multa, num. 34. supra eodem.

42 Contrariam verò opinionem, pro qua videtur textus expressus in c. Pastoralis, 7. quæst. 1. secuti sunt Glos. in d. c. Licet Canon. in verb. Parochialis, Butr. num. 13. ibidem, Hostien. in cap. Quia nonnulli, num. 5. vers. Quid si omnes parochiani de Cler. non resid. Feder. de Sen cons. 80. Factum tale est, col. 2. vers. Item non obstat Paul. in Clem. 1. de off. Vic. Roman. cons. 356. Circa primum num. 4. Abb. in d. c. De multa propè fin. Io. de Selua, de benef. par. 3. quęst. 42. Duen. reg. 71. vers. Quartò fallit Stapb. de lit. grat. rubr. de qualitate, &c. §. Circa secundum, vers. Dicitur ergo beneficium.

Et hanc esse communem opinionem testantur, Butr. in d. c. Licet Canon num. 9. Felin. in cap. Postulasti, sub num. 1. col. 2. vers. Sic verò ipsa Ecclesia

tia

fia de rescript. Præbend. Capra reg. 90. n. 74. cum seq. Rebuff. tractat. de nomin. quæst. 16. n. 23.

Eandem sequuntur recentiores ferè omnes, Alphōs. Hoicd. de benefic. incomp. par. 1. cap. 13. nu. 10. & seq. vbi testatur de communi opinione, & obseruantia, Gōzales super regul. 8. Cancell. glos. 6. §. fin. num. 89. & 90. Garz. de benef. par. 5. c. 3. n. 15. & 122. & par. 1. cap. 6. num. 4. & seq. Mascard. de prob. concl. 189. num. 7. & probatur pluribus fundamentis, quæ adduxi in c. De multa, à n. 38. vsq; ad n. 47. supra eod.

43 In hoc opinionum conflictu, cum tempore Cardinalis Alciati dubitasset Episcopus Septen. An Ecclesia habitu curata, seu parochialis, & non actu, esset incompatibilis cum Ecclesia Cathedrali iuxta decretum Trident. Conc. sess. 24. de reform. cap. 17. Sacr. Congregatio censuit. Non esse; quia appellatione parochialis non venit ista, quæ actu non est curata, & communis est DD. opinio, de qua testatur, Felin. in c. Postulasti, n. 9. de rescr. &

44 Reb. de non prom. infr. an. nom. 34. tamen quia Cancellaria aliud sensit, fortè quia de die in diem potest fieri actu si reuertantur parochiani, & Sanctitas sua aliàs visa est idem sentire. Ideo agendum cum Sanctissimo.

45 Sanctissimus declarauit secundum sententiam Cancellariæ appellatione parochialis comprehendi etiam illam, quæ tantùm habitu sit; quoniam in horas singulas potest fieri actu.

Deinceps verò S. Congregatio secundum Sanctissimi sententiam respondit. Et in specie cum Canonicus Cathedralis Aprutin. prouisus de beneficio tunc curato habitu, sed non actu, quod à 50. annis eius Ordinarius declarauit diffinitiua sententia beneficium simplex, & rurale non curatum actu, nec habitu, consuluisset S. Congregationem, an huiusmodi beneficium haberet onus residentiæ, & esset compatibile cum Canonicatu, S. Congregatio censuit scribendum ad Episcopum parochialem, quamuis curatam habitu tantùm, ad residentiam obligare, & cum Canonicatu incom-

46 patibilem esse. Verum cognitionem facti scilicet an curata verè habitu saltem existat, necne, S. Cōgregationem relinquere Episcopo, qui processu sententia, cæterisque omnibus pensatis, conscientiæ suæ, atque iustitiæ hac in re satisfaciat.

47 Huiusmodi tamen resolutionem ad præsens reuocatur in dubium, quia nouissimè officialium Cancellariæ testimonio & scripturis compertum est verè ex stylo Cancellariæ parochialem habitu tantùm curatam conferri vti beneficium simplex, quemadmodum etiam colligitur ex libello, qui inscribitur Praxis Cancellariæ, tit. Notabilia super vacantibus, &c. vers. curata Ecclesia fol. 128.

48 Inter has opiniones oppositas adest opinio quędā media, vt scilicet ità demum parochialis habitu reguletur vti beneficium simplex, si non adsit spes proxima vt habitus reducatur ad actum per reuersionem parochianorum, aliàs verò si sit verisimile vt breui Incolæ reuertantur, reguletur vt parochialis actu. Ita in specie distinguit Collectarius in d. c. De multa, num. 6. & quidam alij recentiores; & videtur sentire Gemin. in d. c. Licet col. 3. vers. Tertio casu. & apertiùs ibi, Bellam. in 5. col. vers. Primo quæritur, & sæpè decisum fuit in Rota.

Et secundum hanc sententiam, qua opiniones conciliantur, videtur tutò posse responderi, quia stylus Cancellariæ, secundum quem parochiales habitu tantùm conferuntur vti beneficia simplicia quem secutus est Gregorius XV. non videtur habere locum, nisi quando est verisimile, vt de proximo reuertantur animę. Nam S. Congregatio dicit Cancellariam aliud obseruare, quia parochialis habitu de die in diem potest fieri actu, & idem Gregorius hanc partem vti tutiorem probauit non simpliciter, quia ita esset stylus Cancellariæ, sed quia, inquit, Ecclesia habitu curata in horas singulas potest fieri actu si reuertantur parochiani. Et sic habuit rationem huiusmodi potentiæ proximæ.

49 Neque huic sententiæ obstat, imò potius fauet tex. in cap. Pastoralis, 7. quæst. 1. Nam ibi ciuitas Lissitana erat ab hostibus captiuata, nec suberat spes propinqua liberationis; ideoque non mirum, si ibi statuitur, vt eiusdem ciuitatis Episcopus alteri Ecclesiæ præficiatur.

50 Accedit etiam quod Auctores, qui sentiunt Ecclesiam habitu curatam regulari vti beneficium simplex, mouentur omnes ea potissimum ratione quia cessante causa incompatibilitatis, & residentiæ, eo quod Ecclesia careat populo, & incolis, & sic desit materia, in qua Rector Ecclesiæ officium pascēdi exerceat, debet etiam cessare effectus; qua præcipuè ratione ita concludunt glos. Ioan. Mon. Butr. Felin. atque alij omnes supra relati.

51 Hæc autē ratio non militat vbi est spes proxima reuersionis animarum: nam iuris interpretatione non videtur diuertisse populus, qui statim est reuersurus, l. diuortium, ff. de diuort. & l. plerique ff. de rit. nupt. Conferunt iura in c. Constat. 1. q. 1. in cap. Vides, 23. q. 6. in l. Si filius, ff. quod cum eo qui in alien. poss. & in l. Si pro patre, §. Versum, ff. de in rem vers. Et regulare est pręsertim in fauo-

52 rabilibus, vt potentia proxima actui habeatur pro actu, l. pen. vbi glos. & Bald. ff. de mil. testam. idem Bald. l. 2. col. 6. sub num. 24. vers. Quid si filius, ff. sol. matr. Ias. qui plura similia congerit in l. Diuortio, §. Interdum, num. 15. ff. Eo, licet in dubio sufficiat vt parochialis sit curata habitu, secundum Gemin. in dict. cap. Licet Canon. col. 3. propè fin. vers. Aut ex verbis non apparet de electione in 6.

Ex quibus omnibus videtur respondendum, parochialem habitu tantùm curatam minimè inducere incompatibilitatem, nec residentiam requirere, nisi subsit spes vt breui populus reuertatur, quę tamen non videtur subesse in casu præsenti, cū secundum ea, quæ proponuntur dicta Parochialis ruralis sit, ac sine populo, & incolæ supra ducentos annos. Et in hanc sententiam Sacra Congregatio respondit.

53 Vlterius QVAERO, An Rector Parochialis habitu ab Episcopo Seminario vnitę teneatur residere in nouo Pago infra limites ipsius Parochialis constructo.

Pagus Cortuladi Militen. Diœcesis ob aeris intemperiem, ac facinorosorum hominum iniuriam desertus, ac destructus fuit quadraginta circiter abhinc annis, & illius incolæ ad diuersa alia loca commigrarunt, adeout Parochialis Ecclesia eiusdem pagi, quæ adhuc integra est, & in qua illius Rector Missam quotidie celebrat, ad præsens non sit amplius Curata actu, sed habitu tantùm: & in hoc vtraque pars consentit. Ab annis verò circiter quatuor extructus est nouus pagus sub eodem nomine Cortuladi paulo minus quatuor milliari-

bus

bus distans à veteri pago destructo, vt deponunt testes. Cuius quidem noui pagi vniuersitas prætendit Rectorē pagi veteris debere in nouo pago residere, & in Ecclesia ibi ædificata administrare Ecclesiastica Sacramenta, hoc potissimum fundamento, quia nouus pagus constructus fuit infra
54 limites parochiæ, ideoque ius illud parochialitatis, quod quantum pertinet ad exercitium per dispersionem Parochianorum extinctum fuerat, reuixit per habitationem nouorum Parochianorum infra limites eiusdem parochiæ, iuxta tex. in c. Pastoralis, 7. q. 1. Quod autem nouus pagus situs sit infra eosdem limites, probat Vniuersitas per plures testes formaliter examinatos, qui tamen non reddunt sufficientem rationem, nec benè intelligunt parochiæ fines. Quinimo alij testes coram Episcopo Nicoterensi examinati iussu S. Congreg. Episcoporum, deponunt duas familias in indiuiduo, quæ olim pagum veterem incolebant, ad nouum demigrasse: sed reuera non carent suspicione falsitatis, & quidam illorum sunt apertè falsi.

Episcopus Militensis è conuerso negat dictum Rectorem debere in nouo pago residere, atque ibi administrare Sacramenta.

Et primo opponit vnionem, quam fecit de dicta parochiali habitu tantùm Curata seminario Clericorum. Quam quidem vnionē veluti factam ad præscriptum Concilij, c. 18. sess. 23. prætendit non debere dissolui ex eo quod habitus curæ fuerit redactus ad actum.

Deinde opponit nouum pagum minimè fuisse ædificatum infra limites parochiæ veteris, sed esse nouum populum, & intra alios fines. Ideoque Rectorem antiquæ Ecclesiæ non esse vllatenus cogendum illic residere, aut Sacramēta administrare: petitque litteras remissoriales ad hoc probandum.

55 Certum est primo vnionem ab Episcopo factam esse nullam, iam enim sæpius censuit S. Congregatio Concilij parochialem habitu tantùm curatam minimè posse vniri seminario ab Episcopo ex De-
56 creto d. c. 18. Et quamuis quoad residentiam parochis Congregatio consueuerit distinguere, an subsit spes vt parochiani reuertantur, & habitus reducatur ad actum, an non, ita vt primo casu Parochus teneatur residere in parochiali habitu, non autem in secundo: & hoc modo conciliauerit dissidentium Canonistarū opiniones in c. De multa, de præben. & in c. Licet Canon. de elect. in 6. tamen quoad vniones hanc distinctionem S. Congregatio non adhibuit. Ratio differentiæ est, quia per non residentiam nō infertur Ecclesiæ aliquod grauamen irreparabile: nam cum primum Parochiani reuertentur Parochus poterit apud suam
57 Ecclesiam residere, d. c. Pastoralis. At per vnionem infertur grauamen, quod reparari non posset reuertentibus parochianis, quia vnio ab initio valida, & effectum sortita, postea ob futurum euentum ipso iure non dissoluitur, textus est in c. Nouit. nec sede vacan. & tenet Rota in antiq. decis. 183. Caccialup. in tract. de vnion. Eccles. c. 9. n. 3. & 4. Petr. de Perus. in tract. de reuoc. vnion. c. 5. Ideoque S. Congregatio indistinctè respondit nullam esse vnionem Ecclesiæ habitu tantùm curatę. Quamuis enim actus destruatur, quando deuenit ad casum, à quo inchoari non potuit, l. Pluribus, §. Etsi placeat, & l. Inter stipulantem, §. Sacram. ff. de verbor. obligat. Hoc tamen non procedit, si actus sit omnino perfectus, & consummatus, l. Patri furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. & l. In ambiguis, la prima, §. Non est nouum, vbi ita declarat Dec. ff. de reg. iur. Card. Zabarell. consil. 105. num. 6. vers. Pro hoc.
58 Præterea vnio in dubio præsumitur facta contemplatione Ecclesiæ, cui fit vnio, c. Nouit. Nec sed. vacant. Petr. de Perus. in tract. de vnion. Eccles. c. vlt. num. 1. Ideoque ex sui natura perpetua est, vt patet in hac Decretali, & d. c. Nouit, Petr. de Perus. vbi supr. Non igitur benè infertur de residentia temporali ad vnionem perpetuam.
59 Accedit quod etsi vnio ab initio fuisset valida; tamen ob reditum parochianorum esset dissoluenda, Petr. de Perus. in eod. tract. de reuoc. vnion. cap. 1. num. 1.

Deinde certum videtur siue nouus pagus fuerit constructus infra limites parochiæ antiquæ, siue non; nihilominus Rectorem non esse cogendū residere in nouo pago: tenetur enim potius residere apud Ecclesiam antiquam, & in ædibus parochialibus, vt aliàs censuit S. Congregatio, quæ aliquando etiam Parochis indulsit ex rationabili causa, & ad tempus limitatum, vt possint domum paternam inhabitare infra limites parochiæ existentē,
60 vt patet ex dictis supra num. 12. & seqq. Quinimo Ecclesia parochialis potest agere ad demolitionē Ecclesiæ, seu Cappellæ infra parochiæ limites cōstructę, vt est textus in c. Coram de off. deleg.
61 Ad hoc autem vt esset cogendus residere in nouo pago, non solùm probandum esset illum fuisse constructum intra fines parochię veteris; sed amplius Ecclesiam antiquam fuisse legitimè trāslatam ad Ecclesiam nouiter ædificatam. Quo casu omnia iura pertinentia ad Ecclesiam translatam, pertinerent ad Ecclesiam, in qua facta esset translatio, c. Et hoc diximus, 16. quæst. 7. c. Abbati in fine, & ibi glos. de verbor. significat. glos. vn. in c. Si quis vult, 16. q. 7. Io. Andr. in c. Cum personę, & ibi etiam Auchar. in 13. not. de priuileg. in 6. Rota apud Cardin. Seraph. decis. 1149. n. 16. aliàs enim Rector non esset solutus obligatione residendi apud priorem Ecclesiam. Quod tamen nec
62 factum est, nec allegatur factum fuisse. Ideoque non videtur concedenda Episcopo remissoria, quia probatio constructionis infra, vel extra limites, quoad hoc nihil releuaret, l. Ad probationem, C. de probat. Seraph. decis. 1364. num. 2. Cappucaq. decis. 66. par. 3.

De Prabendis.

Cap. Licet.

SVMMARIVM.

1 *Absens in studio Theologiæ percipit fructus præbenda, non autem distributiones quotidianas.*
2 *Dispensatus super fructibus in absentia percipiendis quotidianas distributiones non percipit.*
3 *Fructuum appellatione non veniunt distributiones quotidiana.*
4 *Nisi materia largè interpretanda suadeat.*
5 *Distributiones quotidiana sunt reditus casuales, & incerti.*
6 *Dignitates obtinentes licitè possunt studiorum causa ab Ecclesia abesse.*

Epi-

7 Episcopus debet concedere Canonicis licentiam non residendi ad quinquennium studiorum causa; ac si renuerit, cogi potest à superiore.
Declaratur num 73.
8 Docentes, & studentes tam in Theologia, quam in Iure Canonico in publica Vniuersitate gaudent priuilegio de percipiendis fructibus in absentia, & num. 129.
9 Etiamsi prabenda sita sint in Cathedrali eiusdem Ciuitatis.
Et quid in docentibus in Ecclesia, n. 135.
10 Indulta Apostolica de non residendo studiorum causa non suffragantur, nisi accedat consensus Ordinarij loci, vbi beneficia consistunt.
11 Causa legitima absentia fingit quem haberi pro residente, non autem pro diuinis interessente.
12 Specialia duo non debent concurrere circa idem.
13 Priuilegium partim fauorabile, & partim odiosum debet restringi quatenus praiudicat alteri, vel cultui diuino.
14 Distributiones quotidiana cur instituta.
15 Canonicatus, & Beneficia obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs an, & quibus casibus percipere posiint in absentia redditus beneficiorum suorum, & n. seq. vsq. in finem.
16 Fructus Beneficiorum non debentur non residentibus, nisi in casibus in iure expresiis.
17 Fructus prabenda, & distributiones quotidiana in quibus differant.
18 Distributiones quotidiana censentur etiamsi diuidãtur in fine anni, dummodo diuisio fiat pro rata seruitij, & absentes nihil percipiant.
19 Seminario Clericorum non est contribuendum ex distributionibus quotidianis.
20 Intellectus Extrauag Cum nonnulla, la 1. de prab.
21 Dignitates. Canonicatus, vel portiones abtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis tenentur personaliter residere.
22 Canonici de iure communi in absentia fructus prabenda non percipiant,
Declaratur num. 25.
23 Residere quid sit.
24 Beneficia ad diuinum cultum, & Ecclesiastica munia obeunda sunt constituta.
25 Canonici absentes non sunt ipso iure priuati fructibus prabendarum suarum, sed priuandi ad prascriptum Concilij Tridentini.
26 Canonicus non residens hodie non potest priuari titulo nisi post lapsum trium annorum.
27 Nec est priuandus distributionibus in quibus vniuersi redditus consistunt, quia satis est illis priuatus.
28 Distributiones, quas perdit absens vltra tempus à Concilio permissum, non accrescunt, inseruientibus, si redditus omnes in distributionibus consistant.
29 Constitutio, qua absentes vltra duos menses priuantur Capellanijs, quomodo sit intelligenda.
30 Pœna amissionis fructuum ob nõ residentiam non habet locum in distributionibus, quas Canonicus inseruiens iam lucratus est.
31 Consuetudo vacandi à seruitio Chori vltra tres menses sublata est à Concilio Tridentino.
32 Etiamsi sit immemorabilis in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus.
33 Et quid in Collegiatis non insignibus.
34 Statuta Ecclesiarum, qua longius absentia tempus indulgent, itidem sublata sunt à Concilio.
35 Statutum vt vna, vel duabus horis interessentes lucrentur massam grossam, siue prabendam amissis distributionibus quotidianis, non valet.
36 Licentia, quam Capitula Cathedralium Hispania ab immemorabili concedere consueuerunt, vt Canonici abesse possint, quoad Capitulũ visũ fuerit, non excusat eos à pœna Concilij Tridentini.
37 Licentia vacandi à seruitio Ecclesia vltra tres menses nec Episcopus, nedum Capitulum concedere potest, etiam ex rationabilibus causis in iure non expresiis.
38 Canonici absentes in studio Theologia non percipiebant fructus prabenda ante c. Super specula, de Magistr.
39 Canonici facultatem nõ habent distributiones, aut fructus absentibus remittendi.
40 Dignitates obtinentes in Cathedrali sine vllis fructibus tenentur residere non obstante contraria consuetudine.
41 Canonici absentes à seruitio Ecclesia puniendi sunt, licet sint prasẽtes in ciuitate, vbi Ecclesia cõsistit.
42 Canonici etsi sua obligationi satisfaciant quoad seruitium Chori, & Altaris, tamen non possunt tuta conscientia ordinariè abesse à Capitulo.
43 Statutum, vel consuetudo, qua mulctantur non interessentes Congregat. Capitularibus, valent.
44 Canonicus an possit sumere dies absentia permissos in diebus Capituli, seu Congregat Capitularium.
45 Canonico absenti pro defensione iurium Ecclesia Parochialis, in qua est intitulatus, non debentur fructus sui Canonicatus.
46 Aeris intemperies an excuset Canonicos à residentia, & num. 57.
47 Indultum Capituli Caurieñ vacandi quinq; menses singulis annis à seruitio Ecclesia ob aeris intẽperiẽ.
48 Canonicis ita demum tres menses singulis annis abesse licet, si hoc habeat statutum vel consuetudo Ecclesia.
49 Constitutiones, qua longius seruitij tẽpus requirunt, quã nouem mensium, praseruantur à Conc. Trid.
50 Canonici, qui maiori seruitio Ecclesia, quam nouem mensium sunt adstricti si non resederint, subiacent pœnis Concilij Tridentini.
51 Indultũ vacandi tres menses à seruitio Ecclesia non conceditur Canonicis maiori seruitio adstrictis.
52 Canonici vt abesse possint tres menses à Concilio permissos, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur.
53 Et tunc absentes pro negotijs priuatis aliàs non sunt mulctandi, quam amissione quotidianarum distributionum, & n. 92.
54 Canonici nõ possunt à seruitio Ecclesia abesse vltra tres menses siue continuos, siue interpellatos.
55 Nec omnes simul abesse possunt, sed ea tantũ quota pars, qua videbitur arbitrio Episcopi, & Capituli.
56 Hora cuiuslibet diei non sunt computanda ad conficiendos tres menses absentia, sed dies integri absentia tantùm.
57 Statutum vt Canonici in vno ex nouem mensibus residentia vni hora quotidie intersint est contra Concilium Tridentinum; non tamen pradicti incidunt in pœnam quasi absint vltra tres menses.
58 Fundationum priuilegijs, quibus vltra tres menses Canonicis abesse licet, an Cõc. Trid. derogauerit.
59 Statuta à Sede Apostolica confirmata vt Canonici abesse possint vltra tres menses, an sint sublata à Concilio Tridentino.
60 Et quid de statuto, vt Canonici semel in vita annum

abesse possint, Hierusalem proficiscendi causa.

61 Et quid in statutis confirmatis à Cardinale authoritate Apostolica.

62 Et quid in confirmatis à Papa in forma communi.

63 Canonici regulares possunt cum licentia suorum superiorum ex rationabili causa abesse per id tempus, quod ipsis permittitur.

64 Portionarij sæculares in Collegiatis regularibus non lucrantur in absentia distributiones quotidianas, nisi ex causis in iure expressis.

65 Nec ipsis absentibus debentur fructus nisi pro tempore, quo ex statuto, seu cõsuetudine Ecclesiæ ipsis abesse licet, modo non vltra tres menses.

66 Abbates Vallis-vmbrosæ tenentur residere in loco Abbatiæ, vel Prioratus, licet ibi non possit Collegium Monachorum sustentari.

67 Canonicatum, vel Dignitatem obtinens cum Parochiali ex dispensatione Apostolica tenetur in Parochiali residere, & tunc lucratur fructus Canonicatus, vel dignitatis.

68 Beneficium annexum induit naturam beneficij, cui perpetuò, & accessoriè est vnitum.

69 Dignitates, quibus perpetuò, & accessoriè annexus est Canonicatus, non tenentur nisi ad residentiam Dignitatibus iniunctam.

70 Secus in obtinentibus Dignitates cum Canonicatibus ex consuetudine, vel dispensatione Apostolica.

71 Canonici duo in seruitio Episcopi existentes percipiunt in absentia fructus prabendæ.

72 Canonici familiares Papæ percipiunt fructus in absentia non obstante contraria constitutione.

73 Canonici studentes in publica Vniuersitate integrè percipiunt in absentia fructus prabendæ, modo vltra quinquennium non absint.

Idem in docentibus etiam in Ecclesia, n. 115.

74 Canonici in illis casibus, in quibus in absentia lucrantur distributiones quotidianas, multo magis percipere debent fructus prabendæ.

75 Canonicis abesse non licet à seruitio Ecclesiæ, nisi ex causis in iure expressis, quæ an vera subsint, Episcopi est iudicium.

76 Distributiones quotidianas non recipiunt nisi qui statis horis interfuerint.

77 Consuetudo percipiendi quotidianas distributiones in absentia non valet.

78 Etiamsi introducta fuerit post Constit. Bonif. VIII.

79 Et etiamsi sit immemorabilis.

80 Statuta vt distributiones quotidianæ debeantur nõ interessentibus, sublata sunt à Conc. Trid.

81 Statutum Ecclesiæ Compostellanæ vt Beneficiati qui diu inseruierunt, habeantur pro iubilatis, an valeat, & n. 166.

82 Distributiones non lucrantur absentes, licet per substitutum inseruiant.

83 Dignitates nõ obstãte contraria consuetudine tenẽtur per seipsas celebrare Missas sicut cætera officia.

84 Canonicis an liceat sese inuicem substituere.

85 Consuetudo, secundum quam qui non sunt Presbyteri, licet inseruiant, distributiones non lucrantur, seruanda est.

85 Consuetudo, quæ nullus percipiat de massa communi nisi per annum gratis inseruierit, non est sublata à Conc. Trid. nec à Constitutione Pij V.

87 Statutum Capituli vt recipiendi in Ecclesia non ordinentur sine Capituli licentia, & sic ordinati gratis per triennium inseruiant, valet.

88 Et seruari debet etiam in prouisio de Dignitate.

89 Canonici Basilicæ S. Petri tum de iure cõmuni, tum ex Conc. Trid. tenentur ad psallendum in Choro.

90 Canonici non possunt mutuam remissionem punctaturarum facere; & portionem, quam sibi inuicem remiserunt, debet Episcopus applicare fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco.

91 Et quid postquã portiones nõ residentiũ perceperunt.

92 Canonici absentes tres menses à Concilio permissos, percipiunt fructus prabendæ, sed non distributiones quotidianas, non obstante immemorabili.

93 Statutum a Canonicis generaliter iuratum, quo certum dies abesse licet, & distributiones lucrari, sublatum est à Concilio Tridentino.

94 Consuetudo, quâ absentes tres menses à Concilio permissos amittunt etiam fructus massæ grossæ, est laudabilis, & obseruanda.

95 Canonicis, qui pestis causa abfuerunt, an debeantur quotidianæ distributiones.

96 Studiorum causa absentes lucrantur fructus prabendæ, amissis distributionibus quotidianis.

97 Et quid si reditus omnes in distributionibus consistant, & n. 124. & seqq. & n. 129.

98 Episcopus Canonicus, dum abest ex causa visitationis suæ diœcesis, distributiones quotidianas non lucratur.

99 Familiares Papæ non percipiunt in absentia distributiones quotidianas.

100 Nec Priuilegiati super fructibus in absentia percipiendis.

101 Etiamsi in rescripto dicatur, vt pro præsentibus habeantur.

Secus si dicatur, perinde ac si diuinis interessent. num. 103.

102 Distribut. debentur his qui verè diuinis intersunt, non autem his, qui fictè, aut iuris interpretatione.

104 Distributiones quotidianæ non debentur Inquisitoribus, nec Examinatoribus Synodalibus, nec his, qui voluntariè se confessionibus audiendis exponunt.

105 Nec familiaribus Episcopi eũ comitantibus, aut illi inseruiẽtibus dum Missã particulariter celebrat.

106 Nec duobus Canonicis in seruitio Episcopi existentibus, nisi reditus vniuersi distributionibus consistant, & n. 124.

107 Nec associantibus Episcopum volẽtem audire Missam in Ecclesia non Cathedrali.

108 Canonici tenentur assistere Episcopo etiam nõ Pontificaliter celebranti, si ita se habeat consuetudo, sed distributiones non percipiunt.

109 Distributiones non lucrantur inseruientes Episcopo in Monialibus velandis, in examine promouendorum, in Seminario, aut in Congregat. S. Officij.

110 Nec comitantes Episcopum in visitatione diœcesis.

111 Nec Canonicus Vicarius Episcopi, non obstante immemorabili consuetudine.

112 Nec electus iudex in vim rescripti, aut Iudex Synodalis, nisi absit pro exequendis sibi commissis.

113 Nec assistens Congregationi rerum spiritualium.

114 Nec Sermocinantes ex debito sui officij.

115 Theologalem prabendam obtinens in diebus festis, in quibus non legitur, potest se excusare à seruitio Chori, & fructus percipere, amissis distributionibus quotidianis.

116 Sed in diebus, in quibus legit, habetur pro præsente, & interessente ex declaratione Gregorij XIII.

117 Non tamen censetur præsens matutinis, quæ ex cõsuetudine Ecclesiæ celebrantur vespere præcedẽti.

118 Distributiones non lucrantur Canonici Missã celebrãtes submissa voce, dũ hora Canonica recitatur, nisi illa hora ad celebrandum cõpulsi fuerint.

Nec

119 *Nec peregrinantes deuotionis causa.*
120 *Et quid in absentibus tempore Iubilei.*
121 *Parochialem obtinentes cum Canonicatu, vel dignitate ex dispensatione tenentur residere in Parochiali, & tunc lucrantur fructus, sed non distributiones.*
Nisi fructus omnes distributionibus constent, num. 124. & seqq.
122 *Et an excludatur à seruitio Canonicatus, & an teneatur per substitutum obire onus præbendæ magistrali iniunctum, ibidem, vers. Amplius.*
123 *Et quid in obtinentibus duos Canonicatus, vel Canonicatum cum Dignitate.*
124 *Canonici absentes ex causis in iure expressis lucrantur integrè distributiones quotidianas, si præbendas distinctas, aut fructus grossos non habeant.*
Sed post Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias illarum partes, amissa alia tertia, quæ inseruientibus accrescit, n. 126. & seqq.
125 *Distributiones in quibus vniuersi reditus cōsistunt, habentur loco præbendæ, & est locus erectioni præbendæ Theologalis.*
126 *Distributiones vbi nullæ sunt, vel tenues, tertia pars fructuum separari debet, & in distributiones conuerti.*
127 *Distributiones an succedant in locū præbendæ, vbi tenues sunt fructus à distributionibus distincti.*
128 *Et quomodo hæc tenuitas sit æstimanda.*
129 *Et quid si fructus quartam partem distributionum non superent.*
130 *Canonici Regulares an possint in absentia distributiones quotidianas percipere.*
131 *Distributiones debentur absentibus, si ita cautum sit lege fundationis.*
132 *Vel statuto à Sede Apostolica confirmato.*
133 *Priuilegia Apostolica percipiendi in absentia distributiones quotidianas non sunt sublata à Concilio Tridentino.*
134 *Distributiones debētur visitātibus limina pro Episcopo, aut eum in eadē visitatione comitantibus.*
135 *Ordinarius potest sine Capituli consensu excusare Canonicos à seruitio Chori ex causis tantum expressis in Constitutione Bonifacij VIII.*
136 *Distributiones quotidianæ debentur infirmis absentibus etiam non probata consuetudine illas in absentia percipiendi.*
137 *Famulo ægroto an debeatur salarium.*
138 *Statutum Capituli, vt ægrotis non dentur distributiones, non valet.*
139 *Canonicus infirmus percipere debet etiam portionem accrescentem.*
140 *Tempus infirmitatis nō est computandum pro tempore vacationum.*
Declaratur num. 149.
141 *Canonico conceduntur distributiones illius horæ, cui sine vitæ periculo interesse non potest.*
142 *Distributiones debentur podagra impedito.*
143 *Cæcus non tenetur horas Canonicas recitare.*
144 *Nec Choro interesse: & tñ. lucratur distributiones.*
145 *Cæcitas non priuat voto, quod quis haberet si cæcus non esset.*
146 *Distributiones debentur senio confectis, si aliàs residere sint soliti.*
147 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*
148 *Dummodo antea essent soliti Choro interesse.*
149 *Et an debeātur ei, qui dum abesset tribus mensibus vacationū, vel ex causa Iubilei, in morbū incidit.*
150 *Distributiones quotidianæ debentur absentibus ob iustam, & rationabilē corporalem necessitatem.*
Vnde debentur ei, qui medicinam sumpsit, aut sanguine minutus est, ibidem.
151 *Item expulso à ciuitate propter seditiones.*
152 *Etiam non probata consuetudine vt distributiones debeantur absentibus ex iusta causa.*
153 *Item indebitè coniectis in carcerem vbique locorū.*
Et quid de fructibus præbendæ seu massæ grossæ.
154 *Item absenti vt iniustam iudicis vexationem redimeret.*
155 *Item citato ob causam criminalem, qui se innocentem præbuit.*
156 *Item condemnato, vel excommunicato, & postea absoluto per sententiā, quæ in iudicatū transierit.*
157 *Excōmunicatus iniustè repetit fructus medij tēporis.*
158 *Distributiones quotidianæ debentur absentibus ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem.*
159 *Nisi probetur consuetudo, secundū quam absentes ob dictam causam distributiones non percipiant.*
Intellectus c. Cum non deceat, de elect. in 6. & conciliatio cum cap. vnico, de Cler, non residen. eod. lib. ibidem.
160 *Et cuius Ecclesiæ vtilitas ad hoc requiratur.*
161 *Canonicis à secretis Regis Portugalliæ in rebus Ecclesiasticis ex gratia conceduntur in absentia distributiones quotidianæ.*
162 *Archidiacono habenti nudum ius præsidendi in Choro, dum residet in locis suæ iurisdictioni subiectis, non debentur distributiones.*
163 *Debentur tamen absentibus pro exercitio curæ animarū suæ Dignitati, vel Canonicatui incūbentis.*
164 *Dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel ea exercendi, quæ ad curam spectant.*
165 *Et dummodo hoc præstent per seipsos.*
166 *Statuta vt qui per quadraginta annos continuos diuinis interfuerunt habeantur pro iubilatis, sunt toleranda.*
167 *Canonicus absens pro negotijs Capituli lucratur distributiones quotidianas, nec tenetur inseruire per substitutum.*
168 *Canonici, qui tenentur assistere Episcopo Pontificalia exercenti in Cathedrali, tenentur etiam in alijs ciuitatis locis, & suburbijs, tunc lucrantur distributiones.*
169 *Distributiones debentur Theologo præbendato in diebus, in quibus legit.*
170 *Item pœnitentiario audienti confessiones in Ecclesia, siue extra dum diuina celebrantur.*
171 *Item dum Capitulum comitatur corpus defuncti ad sepulturam.*

1 LICET. Absens in studio Theologię percipit fructus pręhendę, non autem distributiones quotidianas. Hoc dicit secundum intellectum Io. Andr. & communem. Vel generalius secundum alium intellectum Hostien.
2 Card. & Abb. Dispensatus super fructibus in absentia percipiendis quotidianas distributiones nō percipit. Diuiditur in duas partes. Primò, ponit priuilegij tenorem. Secundò, eius interpretationem, ibi, *volumus*.
3 Nota primò, appellatione fructuum præbendę non venire distributiones quotidianas. Idem probat textus in c. vnico, de Cler. non residen. lib. 6. & in c. fin. §. In illis, de concess. pręben. eod. lib. & tenet Cassador. decis. 1. de Cler. non resident. &
4 Couarr. lib. 3. variar. resol. cap. 13. num. 1. nisi materia largè interpretanda aliud suadeat, vt resoluit

5 Rota apud Put. decis. 239 lib. 1. Ratio est, quia
quotidianæ distributiones sunt reditus casuales,
& incerti, nec attinēt ad corpus præbendæ, vt fusè
probat Oldrad. cons. 118. Ex virtute gratiæ, cuius
rationes transtulit, ac sibi adscripsit Io. Andr. in
addit. ad Specul. in tit. de concess. præben. nulla
Oldradi mentione habita, de quo miratur Petr. de
Anchar. in Clem. vnica num 39. eod. tit. vbi idem
firmat, & post eum Felin. alios cumulans in c. Ad
aures num. 14. de rescript. & Couarr. loco citato,
inferentes propterea ad regulas Cancellariæ de
valore fructuum exprimendo.

6 Secundò nota, obtinentes dignitates licitè posse studiorum caussa ab Ecclesia abesse, vt de Archidiacono est casus hic, & de Abbatibus notat
Io. Andr. in c. 3. infra, Ne Cler. vel Mon. Intellige
secundum ea, quæ dicam infra num. 10. Fallentia,
7 num. 73. Item intellige de Ordinarij licentia, quā
tenetur ipse Ordinarius impertiri, vt legitur, & notatur in c. Relatum, supra tit. prox. secundum
Abb. hic num. 2. in 1. notab. ac si renuerit, adiri
potest superior, vt eum cogat, arg. c. Nullus, de
iurepatr. & tenet idem Abb. in d. c. Relatum, n. 6.
vers. Sed diceres tu. Sed & Sacra Congregatio
Concilij declarauit eiusmodi licentiam ab Episcopo ad quinquennium concedi posse; quod si renuerit, eius superiorem adeundum esse, qui eum
compellat.

8 Hoc autem priuilegium vendicat sibi locum
tam in docentibus, quam in studentibus, & tam
in Theologica facultate, vt est casus in d. c. fin. de
Magistr. quam in iure Canonico, vt notatur in c.
Cum ex eo, in glos. in ver. Litterarum, de elect.
lib. 6. & per Abb. & DD. in c. Tuæ, de Cler. non
9 residen. Quinimò censuit S. Congregatio docentes ius Canonicum in publica vniuersitate gaudere, & potiri priuilegio de percipiendis in absentia
suarum præbendarum fructibus, quamuis præbendæ, quas obtinent, sitæ sint in Cathedrali eiusdem
ciuitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur.
Quid autem in iure ciuili, dixi in c. Super specula.
10 Ne Cler. vel Monach. Hodie gratiæ de residendo,
& fructibus in absentia percipiendis studiorum
causa à Sede Apostolica impetratæ non suffragantur, nisi accedat consensus Ordinarij loci, vbi beneficia consistunt, ex Constitutione Pij IV. publicata 24. Nouembris 1564.

11 Vltimò nota, secundum Anton. de Butrio n. 3.
legitimam absentiæ causam, quamuis fingat quem
haberi pro residente, non tamen fingere vt habeatur pro diuinis interessente. Ratio potest esse du-
12 plex. Altera quam ponit hic Petr. de Anchar. n. 3.
quia cum distributiones quotidianæ debeantur
præsentibus, & interessentibus diuinis officijs, cap.
vnico, de Cler. non residen. lib. 6. Princeps concedendo vnum speciale, vt non præsens fructus percipiat, non censetur concedere aliud, vt scilicet
habeatur etiam pro interessente, & consequatur
distributiones quotidianas; quia duo specialia nō
debent concurrere circa idem, l. 1. C. de dot. pro-
13 miss. l. Cum post. §. Gener, de iure dot. Altera ratio est, quam ponit Abb. num. 3. in 2. notab. quia
priuilegium partim fauorabile, & partim odiosum
debet restringi quatenus præiudicat alteri, vel cul-
14 tui Diuino. Nam priuilegium hic concessum super
fructibus integrè percipiendis ideo non extenditur ad quotidianas distributiones, quia habet naturam separatam ab alijs fructibus Ecclesiæ, & introductæ fuerunt in vsum cultus diuini, vt Canonici ad diuina officia promptius conuenirent.
Clem. Si Dominū, de reliq. & vener. Sanctor. nam
vt Hostien. inquit in c. Olim, num. 2. in ver. Et manualia, talis interest pro denario, qui non interesset pro Deo. Et propterea neque in parte minuatur diuinus cultus, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur, statuit Concilium Tridentinum in c. 3. sess. 21. in Ecclesijs tam Cathedralibus, quàm Collegiatis, in quibus nullæ sunt
distributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum separari debere, & in distributiones quotidianas cōuerti, quæ inter dignitates obtinentes, & cæteros
diuinis interessentes, diuidantur.

15 QVAERO An, & quibus casibus obtinentes
beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs licitè percipere possint in absētia reditus suorum beneficiorum.

Hæc quæstio pro clariori solutione diuidenda
est in duo membra principalia. Primum est, An
& quando absentibus debeantur fructus præbendæ. Secundum est, An, & quando ijsdem debean-
16 tur distributiones quotidianæ. Et quia prouentus, & emolumenta beneficiorum non debentur
non residentibus nisi in casibus in iure expressis,
nec licet Episcopo impertiri licentiam percipiendi
fructus in absentia in casibus nō expressis in iure,
vt patebit inf. in discursu materiæ, præsertim n. 37.
ne multiplicitas, & varietas casuum ingerat confusionem, in vtroque membro procedam faciliori
methodo per cōclusiones, ampliationes, & limitationes; sed præcipuè ex respōsis S. Congreg. Conc.
Tum quia si oporteret singula discutere, materia
in volumen excresceret; tum quia ius commune
in multis reperitur immutatum ex iure nouissimo
Concilij Tridentini, itaut sidere Doctorum sententijs non sit vsquequaque tutum, cum pleraque ex
decretis, & declarationibus Apostolicis certam
interpretationem habuerint.

17 Ad euidentiam præmittendum est fructus hoc
differre à distributionibus quotidianis, quod fructus sint reditus certi ipsum corpus præbendæ cōstituentes, qui dantur residentibus non habita
ratione seruitij quotidiani, quia percipiuntur sine
facto, & ministerio hominis. Distributiones verò
sunt emolumenta incerta ad corpus præbendæ nō
pertinentia; pendent enim, & exitum habent ex
incerto fortunæ actualis ministerij, & operis; &
diuiduntur pro rata seruitij inter eos tantum, qui
horis Canonicis intersunt. Textus est in Extrauag.
Postulasti, §. Licet, de præben. Et hanc differentiam constituit, & pluribus firmat Oldrad. cons.
18 118. ex virtute gratiæ, per totum. Quod vendicat sibi locum etiamsi diuidantur in fine anni, non
autem dietim. Nam si diuisio fiat non æqualiter,
sed habita ratione seruitij cuiusque horę, & absentes nihil percipiant, sunt verę distributiones
quotidianę, non autem fructus prębendę, seu fructus grossi, vel massę communis, vt decidit Rota
apud Achill. decis. vnica de distribut. Caputaq. decis. 19. par. 2. & rursus coram Cardinali Seraphino
decis. 1140. num. 2. vbi resoluit reditus Collegia-
19 tę Ecclesię Aquaninę, qui in fine anni diuiduntur
pro rata seruitij diurni, esse distributiones quotidianas, ac propterea ex illis non esse contribuendum seminario Barensi. Quam decisionem postea in eadem causa probauit S. Congregatio Concilij

cilij, vt scripsi plenè in c. Olim, à num.45. vsque
in finem infra de verb. signif.
20 Nec obstat textus in extrauag. Cum nonnullæ
la prima, §. Præterea de præbendis vbi est ex-
pressum, illam bladi quantitatem, & pecuniæ
summam, quæ pro quolibet mense, vel hebdo-
mada Canonicis ministrantur, non debere pro
quotidianis distributionibus computari; sed illa
tãtum quæ præfatis Canonicis quotidie pro diur-
nis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude.
Nam respondetur textum loqui de illa bladi, &
pecuniæ quantitate, quę consuevit assignari absẽ-
tibus studiorum caussa, vel pro negotijs de licen-
tia Capitulorum, vt ibi est expressum; vnde secus
esset si nihil consueuisset absentibus exhiberi. Et
dum textus dixit censeri distributiones, quę diui-
duntur quotidiè, respexit ad id, quod frequentius
fieri solet: propterea enim appellantur distributio-
nes quotidianæ. Sed tamen si diuisio fiat habita
ratione quotidiani seruitij, non ideò minus cen-
seri debent quotidianę, quod diuidantur, in fine
hebdomadę, aut mensis, vel anni, quia hoc fit
gratia commodioris solutionis, nec alterat natu-
ram distributionum, quę consistit in hoc vt sint
deputatæ pro seruitio cuiusque diei, & non inter-
essentes nihil percipiant, vt habetur in dicta Ex-
tranag. Postulasti, §. Licet, de pręben. & in præal-
legat. §. Præterea, ad quem alida remisit Sacra
Congregatio Concilij; Nam consulta quæ sint di-
stributiones, de quibus Concilium, c.12. sess.24.
& c. vnico de Cler. non residen. in 6. & quę sint di-
stributiones, quę habentur loco præbendę, à qui-
bus non excluduntur absentes ratione alicuius
priuilegij, de quibus in d. c. vnico in vers. Recepe-
rit: simpliciter respondi id declarasse Extrauag.
Cum nonnullę, §. Præterea de præben.
21 Quibus præmissis circa primum membrum sta-
tuitur principalis conclusio. Obtinentes benefi-
cia, puta Dignitates, Canonicatus, præbendas, vel
portiones in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccle-
sijs tenentur in eis personaliter residere, nec in
22 absentia percipere debent fructus præbendarum
suarum, vt hic, & in c. Inter quatuor, & c. fin. de
Cler. non resident. & in c. Peruenit, il secondo, in-
fra de appellat. Idem probatur in c. Cum omnes
supra de Constit. vbi Canonici absentes percipere
possunt fructus præbendarum suarum vigore con-
suetudinis. Ergo seclusa consuetudine, de iure
communi illos percipere non debent; & ita notat
glossa prima communiter approbata dicens, hoc
esse ius commune vt Canonici absentes nihil per-
cipiant. Idem tenet glossa in cap. Conquerente
in vet. Deseruiat. de Cler. non residen. & glossa no-
stra in illis verbis, de corpore præbendæ suæ, quã
in absentia de iure communi percipere non debẽt
23 Clerici. Et verbum, *residere*, accipiendum est cũ
effectu, idest Ecclesiæ in diuinis officijs deseruire,
c. Relatum, de Cler. non residen. & d. c. Conque-
rente, & tenent, Hostien. in summa eod. tit. §.2.
quæst. 27. Asten. lib. 6. tit. 34. Syluest. in ver. Resi-
dentia, in princ. Andreas ab Exea in c. Cum om-
nes, nu.58. de Constit. quos sequitur Couarr. lib. 3.
variar. resolut. cap. 13. num. 3. vers. Verum prio-
rem huius distinctionis partem. Idem tenet Petr.
de Anchar. in c. vnico, in 6. notab. de Cler. non re-
siden. in 6. Nam residentia debet esse laboriosa,
24 non desidiosa, cum beneficia ad diuinum cultum,
& Ecclesiastica munia obeunda sint cõstituta, cap.
Cum ad hoc, in parte decisa eod. tit. & habetur in
decreto Concilij Tridentini c. 13. in princ. sess. 21.
Quid enim prodest præsentia in loco, ex quo di-
uinis non adsunt, vt inquit glossa in d. cap. vnico
in ver. Præsentes. Et ita intellexit Canonicorum
residentiam S. Congregatio eiusdem Concilij in-
terpres, vt patebit infra in sexta ampliatione n.41.
25 Cæterum etsi absentes percipere nõ debeant fru-
ctus præbendarum, non tamen hoc ita accipien-
dum est, vt illos perdant ipso iure: Imò enim ac-
quiruntur sine facto, & ministerio hominis, vt ex
Oldrado dictum est supra num.18. Sed ita est in-
telligendum, vt priuandi sint ad præscriptum Con-
cilij Tridentini in c.12. §. Præterea sess. 24. vbi sta-
tuitur vt absentes vltra tempus ibi permissum pri-
mo anno priuentur dimidia parte fructuum, quos
ratione etiam pręebendæ ac residentię fecerũt suos;
Quod si iterum eadem fuerint vsi negligentia, pri-
uentur omnibus fructibus, quos eodem anno lu-
26 crati fuerint; crescente verò contumacia, contra
eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones pro-
cedatur, idest, ad priuationem tituli. Atque ita
hodie correcta est dispositio antiquorum Canonũ,
secundum quam Canonicus absens priuari pote-
rat beneficio, si infra congruum terminum sibi
præfixum ad residentiam non redijsset, vt in d. cap.
Peruenit, il secondo de appellat. c. Inter, & c. vlt. de
Cler. non residen. Nam post Concilium priuari nõ
potest titulo, nisi post lapsum trium annorum.
Vnde cum Episcopus Tarentinus olim petijsset
declarari à S. Congregatione Concilij, An rectè
processisset contra Subcantorem Canonicum Ec-
clesiæ suæ iam decem. & octo menses absentem,
cum ei comminatus fuisset pœnam priuationis, si
intra mensem non resideret: S. Congregatio duo
declarauit: Primum, Concilium clarè disposuisse
expectandum esse lapsum trium annorum ante-
quam ad priuationem in totum procedatur, vt in
d. cap. 12. sess. 24. vers. Præterea obtinentibus. Nã
in primo amittit non residens dimidiam, in secun-
do omnes fructus, in tertio priuatur titulo, & itã
rescriptum fuit plurimis Episcopis.
27 Secundum, etsi omnes reditus in quotidianis
consistant, pro primo anno, vel secundo, non de-
bere indici priuationem; quia cum sint quotidia-
næ, & non percipiat eas non residens, satis est pri-
28 uatus & pro primo, & pro secundo; & admonen-
dum Episcopum ne has distributiones, quas amit-
tit iste non residẽdo, sinat accrescere seruientibus.
29 Constitutionem verò, qua absentes vltra duos mẽ-
ses priuantur Capellanijs, S. Congregatio sic cen-
suit intelligendam, vt absentes vltra duos men-
ses primo anno priuentur dimidia parte fructuum,
secundo omnibus, tertio Capellanijs; Hos autem
duos menses, cum Constitutio sit odiosa, opor-
tere esse continuos; quemadmodum & supradi-
ctos tres annos, non autem interpellatos. Quod
si quis fraude vsus fuerit, tunc Ordinario licere
animaduertere in eos, qui fraudem commiserint:
30 pœnam autem amissionis fructuum censuit non
habere locũ in quotidianis distributionibus, quos
Canonicus inseruiens iam lucratus est.
31 Ampliatur primò principalis cõclusio supra fir-
mata, vt habeat locum non obstante contraria
consuetudine nõ residendi, aut fructus in absentia
percipiẽdi. Nam etsi consuetudo huiusmodi valida
esset de iure communi, vt est textus in cap. Cum
omnes de Constit. & ibi notat glossa fin. Innoc. &
alij,

alij, saltem in eo casu, in quo Canonicus absens
inseruiebat per substitutum secundum opinionem
Hostien.ibidem num.10. cum quo transeunt com-
muniter Doctores, vt ibi testatur Abb.n.10.tamē
hodie sublata est à Concilio Tridentino in d.c.12.
§. Præterea, vbi statuitur, vt obtinentibus in Ca-
thedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs Dignitates,
Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat
vigore cuiuslibet statuti, vel consuetudinis vltra
tres menses ab eisdem Ecclesijs quolibet anno ab-
esse. Quo decreto corrigitur prædicta Decretalis,
cùm omnes, & opiniones Doctorum in hac ma-
teria, vt ibi dixi n.21.

32 Quinimo in Cathedralibus, & Collegiatis insi-
gnibus eo decreto sublata est consuetudo, etiam
immemorabilis vacandi vltra tres menses à serui-
tio Chori, vt multoties respondit S.Congregatio,
& dixi latius in prædicta decretali, Cum omnes,
num.31. & seqq.

33 Ampliatur secundò, vt procedat etiam in Col-
legiatis non insignibus; censuit enim S. Congre-
gatio Canonicos Collegiatarum Ecclesiarum, etiā
non insignium, teneri ad residentiam, nisi tamen
istæ non insignes Collegiatæ essent rurales prorsus
destitutę, aut in quibus nunquam antea supra ho-
minum memoriam solitum esset resideri; aut adeò
tenuis reditus esset, vt Canonicos aliunde non
habentes vnde viuant, alere non posset. Et de in-
tellectu huius declarationis vide quod scripsi in d.
c.Cum omnes, n.31. 32. & 33.de Constit.

34 Ampliatur tertiò, etiamsi Ecclesiæ statutum
longius absentiæ tempus indulgeat, quia decretū
d.cap. 12. sess.24.in præall. §. Præterea derogat nō
tantum consuetudinibus, sed etiam statutis ibi,
35 *Vigore cuiuslibet statuti*. Vnde cum fuerit quæsi-
tum an valeat statutum vt vna, vel duabus horis
interessentes lucrentur massam grossam, siue præ-
bendam, amissis distributionibus quotidianis; re-
sponsum est non valere.

36 Ampliatur quarto principalis cōclusio, vt locū ha-
beat non obstante licentia, quam Capitulū conce-
dere cōsueuit vacandi à Choro vltra tres menses.
Imò censuit S. Congregatio non excusare à pœna
Concilij licentiam, quam Capitula Cathedralium
Hispaniæ ab immemorabili tempore concedere
consueuerunt, vt Canonici abesse possint quoad
37 Capitulo visum fuerit. Quin etiam hanc licen-
tiam nec Episcopum, nedum Capitulum etiam ex
rationabilibus causis in iure non expressis, & sup-
38 posita immemorabili, posse concedere. Et prop-
terea Doctores dicunt de iure communi antiquo
nec absentes in studio Theologię debuisse perci-
pere fructus prębendæ antequam emanasset illa
decretalis, Super specula, de magistr. vt in spe-
cie hic notant Anton. de Butr. in 1. notab. &
idem Butr. Cardinal. & alij in prima oppositione.

39 Et eodem modo ad pœnam priuationis fru-
ctuum contra absentes vltra tempus à Concilio
permissum procedendum est, non obstante quauis
remissione Canonicorum. Censuit enim Sacra
Congregatio huiusmodi remissionem esse prohi-
bitam tam quoad distributiones, de quarum re-
missione si constiterit, debere Episcopum iure
agere in reos; quam quoad fructus prębendę quos
remittere non est in facultate Canonicorum, cum
Ecclesię sint applicandi.

40 Ampliatur quintò, etiam in Dignitatibus Cathe-
dralium Ecclesiarum, quę nullos habent reditus;
nam nihilominus obligant ad personalē residen-
tiam non obstante contraria consuetudine, de quo
tamen dic vt scripsi in d. c. Cum omnes, num. 25.
& sequentibus, de Constit.

41 Ampliatur sextò, vt nec sufficiat residentia in
ciuitate, sed omninò requiratur interessentia di-
uinis officijs, adeout contra absentes à Choro vl-
tra tres menses procedendum sit ad pręscriptum
Concilij: Residentia enim accipienda est cum ef-
fectu, vt dixi supra n.23. ideoque cum esset quæsi-
tum an verba posita in d.c.12. §. Præterea, sess.24.
prohibeant ne Canonici, & alij absint à Choro,
vel tantum ne absint à ciuitate, Sacra Congrega-
tio censuit prohibere ne absint à Choro. Et ad
consultationem Cardinalis S.Praxedis tunc Archi-
episcopi Mediolanensis respondit puniēdos esse,
qui absunt à seruitio Ecclesię, licet in Ciuitate lo-
cove, in quibus ipsa Ecclesia consistit, sint pręsen-
tes; quia verba Concilij dicūt [ab eisdem Ecclesijs
abesse, non à loco Ecclesiæ] & sic intelliguntur de
seruitio Ecclesiæ. Et iterum consulta quomodo
essent priuandi qui vltra medietatem anni absunt
à seruitio Ecclesię prætextu quod non discesserint
à ciuitate: respondit primo anno priuandos esse
dimidia parte fructuum; secundo, omnibus; ter-
tio, prout sancitum est decreto Concilij c. 12.
sess. 24.

42 Ampliatur 7. vt Canonici non solum teneantur
Choro interesse, sed etiam Congregationibus Ca-
pitularibus. Vnde cum fuerit quęsitum an Ca-
nonicus suę obligationi satisfaciens in eo, quod
attinet ad residentiam, & seruitium Chori, & Al-
taris, possit tuta conscientia ordinariè abesse à Ca-
pitulo, seu Congregationibus Capitularibus,
S. Congreg. censuit non posse.

43 Item declarauit validum esse statutum vel con-
suetudinem, qua mulctantur hi, qui Congregatio-
44 nibus Capitularibus non interfuerint. Verum
suborta dubitatione, An Canonicus possit sumere
dies absentiæ à consuetudine, vel statuto Ecclesiæ
permissos, & à Concilio non sublatos in diebus
Capituli, seu Congregationum Capitularium; in-
clinauit posse. Sed tamen nihil fuit decisum: quia
prius edoceri voluit numquid huius dubij solutio
peteretur ad euitandam pœnam, vel mulctam
impositam aduersus eos, qui huiusmodi Congre-
gationibus non interfuerint, vel ad acquirendas
distributiones assignatas pro horis, quibus haben-
tur huiusmodi Congregationes. Sed aliàs fuit re-
solutum posse.

45 Ampliatur 8. eadem conclusio vt habeat lo-
cum etiam in absentibus à Cathedrali pro vtili-
tate, vel necessitate alterius Ecclesiæ: nam ad hoc
vt pro præsentibus habeantur, exigitur vtilitas
vel necessitas illius Ecclesiæ in specie, de cuius fru-
ctibus agitur, vt latius dicam infra, num.98. &
num.160. Facit tex.in cap. Ex parte; il secondo,
ibi, *Si te non absentando in fraudem Prepositure
tua iura fideliter prosequeris, cum ex hoc censeri
debeas residens*, &c. supra de Cler. non residen.

Hinc Canonico absenti pro defensione iurium
Ecclesiæ Parochialis, in qua erat beneficiatus, &
electionis factæ de eius persona ad Rectoriam di-
ctæ Parochialis, non deberi fructus pręhendæ sui
Canonicatus decidit Rota, cuius decisionem Sa-
cra Congregatio probauit.

46 Ampliatur vltimò vt nec aeris intemperies ex-
cuset Canonicos à residentia vltra tres menses à
Con-

Concilio permissos. Hinc petentibus Canonicis,
vt liceret dimidiæ eorum parti per alternas heb-
domadas inseruire, eo quod Cathedralis frigida,
& humida esset: S. Congregatio abnuit, & San-
ctissimus itidem abnuit. Aduerte tamen, quia
Doctores super ver. Excusationem in c. fin. supra
tit. prox. communiter tenēt beneficiatum excusa-
ri à residentia ob aeris intemperiem, per c. Quo-
rundam, 74 dist. sed videntur accipere intempe-
riem pro aeris corruptione, prout accipit, ibi Ho-
stien. num. 5. quo casu licet eis abscedere etiam
renuente superiore, cum periculum sit in mora, vt
concludit Ripa in tract. de pest. in tit. de priuil cō-
tract. num. 140. Aliquando tamen hæc causa iusta
visa fuit cum aliquibus dispensandi. Et in specie
petente Capitulo Caurien. ob aeris intemperiem
ne residere tenerentur.

Sanctissimus die 7. Octobris 1580. audita rela-
tione Congregationis, impertitus est facultatem
Episcopo, vt possit singulis annis, si sibi iustæ caus-
sæ dispensandi videbuntur, licentiam concedere
Canonicis non residendi per alium mensem vltra
tres, quibus per Concilium, & quartum, quo vi-
gore litterarum sanctæ mem. Pij V. eisdem abesse
licet, in eo numero, qui Episcopo visus fuerit, ne
cultus diuinus deseratur.

48 Nunc principalis conclusio, & regula superius
firmata, num. 21. fallit primò, si ex statuto Ecclesię,
vel consuetudine vsque ad tres menses quolibet
anno ab Ecclesia abesse liceat: huiusmodi enim
consuetudinem, & statutum à contrario sensu præ-
seruat Concilium Tridentinum in d. c. 12 §. Præ-
terea, sess. 24. non autem indulget Canonicis om-
nium Ecclesiarum, vt tres menses abesse possint,
vt quidam incautè putarunt. Non enim proce-
dit concedendo, sed prohibendo ibi, *non liceat
prætextu cuiuslibet statuti, vel consuetudinis vltra
49 tres menses abesse*. Imo expressè prçseruat Con-
stitutiones, quæ longius absentiæ tempus requi-
runt, ibi, *Saluis nihilominus*. Vnde proposito du-
50 bio, An Canonici qui maiori seruitio Ecclesiæ,
quam nouem mensium sunt adstricti, subiaceant,
si non residerint, eisdem pœnis, de quibus in d.
c. 12. S. Congregatio censuit subiacere. Et Cano-
51 nicis vt suprà adstrictis postulantibus ex gratia
vacationem trium mensium, S. Congregatio meo
tempore semper abnuit.

52 Supposita autem consuetudine, vel statuto Ec-
clesiæ; vt Canonici abesse possint tres menses à
Concilio permissos censuit nec Episcopi, nec Ca-
pituli licentiam, nec causam requiri. Et absentes
53 eo tempore ex causa priuatorum negotiorum non
debere aliàs multari, quam amissione quotidia-
narum distributionum. De quo latius infra in
secundo membro principali in octaua ampliatio-
ne, num. 92.

54 Amplius censuit non oportere, vt absentia sit
continua vt comprehendatur, c. 12. sed satis esse
vt dies absentiæ licet interpellati superent trime-
stre. Item respondit non posse Episcopum contra-
55 rium statuere. Et rursus circa dubitatione, An
tres menses quibus Canonicis abesse licet ab eo-
rum Ecclesijs ex c. 12. sess. 24. possint esse continui,
& quoad omnes Canonicos: censuit posse esse cō-
tinuos, non tamen omnes Canonicos posse abes-
se eodem tempore, ne Ecclesia destituatur omni
seruitio, sed tantum eam quotam partem Cano-
nicorum, quæ videbitur arbitrio Episcopi, & Ca-
pituli: & Sanctissimus probauit sententiam Con-
gregationis ad se relatam subdens Concilium non
dedisse tres menses Capitulo, sed Canonicis, scili-
cet singulis per vices.

56 Verumtamen etsi Canonici teneantur omnibus
septem horis inseruire, Clem. 1. vbi glos in ver.
Canonicis, & in ver. Debitis de celebrat. Missar.
Clem. 1. in fine de reliq. & vener. Sanctor Clem. 2.
in ver. Certis horis, de ętat. & qualit. nec valeat
statutum vt residens in vna hora habeatur pro re-
sidente in omnibus, laud. Cardin. & Anchar. in d.
Clem. 1. de celebr. Missar. nihilominus ad confi-
ciendum spatium trium mensium responsum est
horas cuiuslibet diei non esse computandas, sed
dies integros absentiæ tantum. Sed nec posse con-
fici ex horis, quibus Canonici residentes absunt
à Choro, dies, vt ex diebus, & horis sic collectis
conficiantur menses absentiæ, de quibus in de-
creto, cap. 12. sess. 24. Neque ad constituendum ser-
uitium nouem mensium colligendas esse puncta-
turas; quasi ijs, qui nouem partes punctaturarum
ex duodecim, qui ex seruitio totius anni constan-
tur, deseruiendo tulerint, seruitio pūctaturarum
debito satisfecerint; sed ipsos dies residentiæ, &
seruitij siue cōtinui fuerint, siue interpellati, nume-
randos esse vt compleant numerum dictorum no-
57 uem mensium. Quare dubitante Episcopo Palen-
tino an Præbendati Capituli Palentini, qui in vno
ex nouem mensibus residentiæ vni horæ quotidie
intersunt, statuto Ecclesię id permittente propter
nimiam Ecclesię, & loci frigiditatem, & aeris in-
temperiem pro lucrādis fructibus illius mensis, ex
eo quod reliquis horis non intersuerint, priuari
possint tamquam absentes vltra tres menses iuxta
formam Concilij sess. 24 cap. 12. vers Pręterea. Sac.
Congregatio censuit statutum, de quo supra, tolli
debere, vtporè contra Concilium, adeout non in-
teressentes omnibus horis in prędicto mēse amit-
tant illam ratam fructuum, quam amitterent in
alijs octo mensibus singulis horis non interessen-
do, non tamen incidere in pœnam d. vers. Præ-
terea, quasi abfuissent vltra tres menses.

58 Fallit secundò principalis conclusio, si in funda-
tione Ecclesiæ cautum fuerit, vt abesse liceat vltra
tres mēses: Nam etsi hoc dubium fuerit diu, mul-
tumque agitatum in S. Congregatione, postremò
tamen cū postulassent declarari Canonici Ecclesię
Segobicen. An Constitutio in fundatione eorum
Ecclesię edita, quę permittit Canonicis abesse vl-
tra tres menses, censetetur sublata à Concilio sess.
24. cap. 12. Quatuor Cardinales censuerunt non
esse derogatum fundationi. Octo censuerunt de-
rogatum, præsupposito quod Concilium sustule-
rit consuetudinem immemorabilem in hac mate-
ria residentiæ in Cathedralibus: cùm enim ea det
meliorem titulum, qui possit allegari, & sic etiam
titulum fundationis; Ergo, &c. Non obstat deci-
sio Ludou. Rom. in l. Si verò, §. De viro, num. 45.
ff. sol. matrim. Felin. in tit. de liter. Apostol. in lim.
patr. col. 5. ampliat. 7. qui dicunt per Constitutionē
generalem nunquam cēseri derogatum fundatio-
ni: nam loquuntur in fundatione facta à laico pa-
trono, ne retrahatur à fundatione: Item in dero-
gatione facta à Papa in collatione beneficij: Mo-
do autem quæritur de derogatione legis in funda-
tione, quę nescitur à quo facta sit, nec si iuspatro-
natus adsit. Sed tamen non capta resolutio, sed
dictum vt videretur fundatio, & postea iterum re-
se-

ferendum ad Congregationem. Sed postea die 21. Februarij 1576. Congregatio parua declarauit non sublatum priuilegium in fundatione concessum non obstante dubitatione Congregationis generalis.

59 Fallit tertiò, Si statutum Ecclesię à Sede Apostolica confirmatum longius absentiæ tempus indulgeat: nam decretum Concilij in d. c. 12. etsi sustulerit statuta Ecclesiæ; non tamen sustulit confirmata à Sede Apostolica propter duplex vinculum ex doctrina glossæ post Io. Monac. in Clem. Dudum, ad finem, in ver. Pacta de sepultur. & decisionem Achillis. Vnde cum fuerit dubitatum in vna Valentina an per d. c. 12. esset sublatum statutum à Sede Apostolica confirmatum, quo disponitur Canonicos residentes posse eligere quatuor menses, per quos à residentia sint exempti: S. Congregatio censuit agendũ cum Sanctissimo prout de illa decisione Achillis, de qua Sanctitas sua, & Congregatio deliberarunt in vna Veronen. Sanctitas sua dixit proponendum esse in Congregatione generali an in capite residentiæ intret decisio illa Achillis, Congregatio generalis die 7. Iulij 1575. Quatuor nempè Vrsinus, Senonensis, S. Sixti, Carasa censuere statutum etsi confirmatum à Sede Apostolica esse sublatum à Concilio d. c. 12. Ex mente ipsius Concilij, quæ fuit solum indulgere tres menses pro maiori cultu diuino: Tum quia vult salua esse omnia statuta, quę maius seruitij tempus requirunt. Ergo nulla alia, quæ minus. Item quia fere omnia huiusmodi statuta fuerunt approbata à Sede Apostolica. Vnde facile eludetur dispositio Concilij de residentia. Tres verò nempè Moron. Gesualdus. Alc. censuerunt non esse sublatum statutum, quia de mente Concilij non constat, neque ea colligi aliunde potest, quam ex proprietate verborum. Sed verba Concilij secundum communes theoricas non tollunt approbata à Sede Apostolica, nisi exprimantur, & Concilium alibi expressit, quando voluit. Et ita in specie de residentia Parochorum sess. 23. c. 1. in fine, tollit etiam confirmata verbis expressis. Sed d. c. 12. non repetit illa verba, *etiam confirmata*. Ergo, &c. Tamdem dictum fuit dandam dilationem ad amplius informandum, & postea referendum Sanctissimo. Posteà iterum habita Congregatione quatuor pro statuto, quatuor contrà senserunt. Sanctissimus his auditis, iussit seruari statutum confirmatum.

60 Et postea cum in Ecclesia Eboren. extaret statutum ante Concilium à Sede Apostolica confirmatum vt Canonici semel in vita annum abesse possint Hierusalem proficiscendi causa, & sex mẽses, cum Basilicam S. Petri quolibet quinquennio visitare vellent: dubitatum fuit an illud esset sublatum à Concilio c. 12. sess. 24. S. Congreg. censuit statutum huiusmodi à Sede Apostolica confirmatum non esse sublatum per Concilium; & ita etiam Sanctissimus probauit.

61 Intellige hanc declarationem, dummodo confirmatio emanauerit immediatè à Papa; Secus si à Cardinali auctoritate Apostolica. Vnde stante declaratione, vt præfertur, edita, cum dubitatum fuerit quid censendum de statutis Ecclesiæ Taruisinæ super materia d. c. 12. sess. 24. à Cardinali auctoritate Apostolica confirmatis, vel ab eodem Cardinali similis auctoritate editis: die 22. Augusti 1583. S. Congreg. censuit ipsius Congregationis declarationem nequaquam habere locum in his statutis.

62 Rursus intellige declarationem prædictã dummodo confirmatio emanauerit à Papa ex certa scientia, & cum causæ cognitione; secus si in forma communi; quia talis confirmatio nihil noui tribuit, c. Cum dilecta, §. Nos igitur, ver. Nolentes de confirm. vtil. vel inutil. glos. in c. Ex parte in ver. Confirmatione, de Constit. Vnde in simili quamuis S. Congregatio declarauerit confirmationibus Apostolicis per Concilium sess. 6. c. 4. & sess. 25. c. 6. non esse derogatum; postea tamen dixit intelligi derogatum concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi.

63 Fallit quartò in Collegiatis Regularibus quæ quoad Canonicos Regulares non comprehenduntur decreto d. c. 12. sess. 24. § Præterea. Ideoque cum fuerit dubitatum stante decreto Concilij in d. c. 12. §. Distributiones verò, quid censendum de statuto, & consuetudine Ecclesiæ Collegiatę Canonicorum Regularium, vt tam ipsi Canonici Regulares, quam Portionarij, qui sunt sæculares in eadem Ecclesia, singulis annis cum licentia Prioris, & Capituli per quadraginta dies abesse possint, quibus vnà cum fructibus Grossæ & distributiones quotidianas accipiant, perinde ac si diuinis officijs interessent. Præsupposito quod ex huiusmodi statuto, & consuetudine ijdem Canonici, & Portionarij absentes vltra quadraginta dies priuentur distributionibus quotidianis dumtaxat, non autem parte aliqua fructuum Grossę; An liceat eisdem gaudere vacatione trium mensium iuxta præmissum Concilij decretum & d. c. 12. §. Præterea, circa amissionem alicuius partis fructuũ: S. Congreg. censuit decretum Concilij sess. 24. c. 12. §. Præterea, & §. Distributiones, non cõprehendere Canonicos Regulares; sed nulla habita ratione antedicti statuti, & consuetudinis Canonicos Regulares posse cum licentia suorum superiorum ex causa rationabili abesse per id tempus; quod ipsis permittitur, distributionesque quotidianas eatenus sic absentes percipere, quatenus Superiori, & Capitulo eis videbuntur concedendæ.

64 Portionarios verò sæculares, qui diuinis officijs non intersunt; minimè posse consequi distributiones quotidianas, nisi ex causis in iure permissis Canonicos Regulares cum legitima licentia Superiorum abesse posse etiam vltra quadraginta dies citra amissionem alicuius partis fructuum;

65 Portionarijsque sæcularibus absentibus non deberi fructus nisi pro tempore, quo ex statuto, seu consuetudine Ecclesiæ ipsis abesse licet, modo non vltra tres menses.

66 Verumtamen Congregatio Vallis-Vmbrosæ exposuit habere quasdam Abbatias, & Prioratus adeò tenues, vt in illis nõ possit ordinare Collegium Monachorum; ideo ad eorum curam consueuisse deputare Presbyteros sæculares, aut vnum vel duos Monachos eiusdem Ordinis; titulum autem, & dignitatem alicui Monacho eiusdem Ordinis in alio Monasterio Collegiato conferre. Dubitauit itaque an id iure liceret, cum talis Abbas, vel Prior hoc casu non resideat: & decisum est Abbatem, vel Priorem debere residere in loco Abbatiæ, vel Prioratus cum sit dignitas. Nec obstat quod non possit ibi Collegium sustentari, quia Abbates soli ibi commorari poterunt. Quod curam animarum, illam esse exercendam

cendam per eos, qui fuerint approbati ab Ordinario iuxta c. 11. sess. 25. de Regular.

67 Fallit quintò in Canonicis obtinentibus vnà cum Canonicatibus ex dispensatione Apostolica Parochiales Ecclesias, tenentur enim residere in Parochiali; & sic residentes lucrantur omnes, & singulos fructus reditus, & pronêtus Canonicatuũ, vel Dignitatum, seu alterius cuiuscumq; beneficij, vt in Constitutione Pij V *Cupientes*, in Bullario to. 2. pag. 265 & patebit infra in 2. membro principali in 21. ampliatione. Sed etsi in Parochiali adsit onus assistendi horis Canonicis, S. Congregatio inclinauit Canonicum simul & rectorem teneri potius interesse horis Canonicis in Parochiali, quam in Cathedrali, & vide limitationem proximè sequentem.

68 Fallit sextò in obtinentibus Canonicatus perpetuò, & accessoriè annexos beneficijs requirẽtibus seruitiũ minoris tẽporis, quàm nouem mensium; tenẽtur enim tantũmodò exhibere illud seruitiũ, quod requirit beneficiũ, cui Canonicatus est annexus, c. Extirpandæ, § Qui verò, de præb. & c. Super eo, eod. tit. lib. 6. Ratio est, quia beneficium, perpetuò annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij cui subiectiuè, & accessoriè est vnitum, & fit illius prædium. Rota decis. 370. aliàs 12. de reb. Eccl. non alien. in antiq. Oldrad. cons. 257. factum tale est n. 25. vers. Fundata igitur. Doctores in c. Dudum, il 2. & ibi dixi n. 31. supra de elect.

69 Hinc supposito statuto Ecclesiæ Iacen. à Sede Apostolica confirmato, vt Canonici teneantur per octo menses quotannis in dicta Ecclesia residere, Dignitates verò per quatuor menses, sacra Congregatio censuit Dignitates, quibus perpetuò, & accessoriè annexus est Canonicatus, siuè annexio facta fuerit ante confirmationem Apostolicam, siue post, non teneri nisi ad residentiam
70 quatuor mensium iniunctam Dignitatibus. Illos vero, qui ex sola consuetudine Ecclesię, aut aliàs ex dispensatione obtinent dignitatem cum Canonicatu, ratione Canonicatus teneri ad residentiam octo mensium, ratione Dignitatis ad residentiam aliorum quatuor.

71 Fallit septimò in duobus Canonicis in seruitio Episcopi existentibus, qui ex Sacrorum Canonum præscripto percipere possunt in absentia fructus prębendæ, vt sunt iura in c. De cætero; & ibi dixi, & in c. Ad audientiam, de Cler. non residen. quibus non est derogatum à Concilio Tridentino in d. c. 12. §. Præterea, sess. 24. in illis verbis, *cuiuslibet statuti*, quia iuri speciali per generale non derogatur, vt per Dec. in l. In toto, n. 7. de regul. iur; & ità consuluit Nauarr. cons. 1. de Cler. non residen, & fuit sæpius resolutum, vt dicam infra in 2. membro principali in 16. ampliatione, n. 106.

72 Fallit octauò in Canonicis familiaribus Papæ, qui percipiunt fructus pręb endarum in absentia, non obstante contraria constitutione, vt est text. in c. Cum dilectus, de Cler. non residen. Non enim debent, vt ibi legitur, minori prærogatiua gaudere, quam duo Canonici existentes in seruitio Episcopi. De hoc latius infra in 2. membro in 12. ampliatione, num. 99.

Fallit nonò in Canonicis absentibus pro seruitio suarum Ecclesiarum, cap. Cum non deceat, de elect. lib. 6, cui similiter non est pręiudicatum per Concilium in d. §. Pręterea, vt per Nauarr, cons. 8. *Prosp. Fagn. in 3. Decretal.* de Cler. non resid. & fusius patebit infra in secundo membro, in principali, num. 155.

73 Fallit decimò in Canonicis abentibus studiorum causa, quibus debentur integrè præbendarum suarum fructus, vt est textus hic, dummodo non studeant in villa, vel castello, vbi nullum est, vel minus competens studium, vt in cap. Tuę, de Cler. non residen. & in l. Sed & reprobare, §. fin. & ibi glossa fin. ff. de excusat. Tutor. sed in publica Vniuersitate, vt in d. c. fin. de magistr. ibi *in Scholis*, & clarius in decreto Concilij Tridentini, cap. 1. sess. 5. ibi, *dum publicè in Scholis*, textus in l. 1. C. de professor qui in Vrbe lib 12. & dixi supra num. 9. & idem si doceant in Ecclesia, vt patebit infra num. 115. & dummodo vltra quinquennium non absint d. cap. fin. Hostien. hic num. 1. & Anchar. num. 2. & annum ætatis vigesimum quintum non excedant, vt aliàs censuit Sacra Congregatio Concilij, & concurrat Superioris licentia, vt dictum est supra in secundo notab.

74 Fallit vndecimò in tribus casibus, in quibus Canonici lucrari possunt in absentia distributiones quotidianas, iuxta c. vnicum, de Cler. non residen. lib. 6. de quibus latè dicam infra in secundo mẽbro principali in vltima fallentia. In illis enim casibus multo magis percipere possũt fructus præbendę cùm non tantum pro præsentibus, sed etiã pro interessentibus habeantur, vt in d. c. vnico, & ibi Anchar. in princ.

75 Fallit postremò in omnibus casibus expressis in iure, generaliter enim censuit Sacra Congregatio nemini abesse licere, præterquam ex causis in iure expressis, quæ an verè subsint, Episcopi esse iudiciũ.

76 Circa secundum membrum de Distributionibus, quæ aliàs manualia beneficia, seu victualia nuncupantur, c. olim de verborum signif. & in c. De cętero, de Cler. non residen. similiter statuitur principalis Conclusio desumpta ex Tridentini Concilij decreto c. 12. §. Distributiones verò, sess. 24. videlicet, distributiones quotidianas, qui statis horis interfuerint, recipiunt, reliqui his carent iuxta Bonifacij Octaui decretum, quod incipit *Consuetudinem*, relatum in cap. vnico, de Cler. non resid. lib. 6. quod Sancta Synodus in vsum reuocat. Idem probatur hic, & in Extrauag. Postulasti, §. Licet de præben. & Extrauag. Cum nonnullæ, in prima, §. Præterea, eodem tit. & in alijs eiusdem Concilij decretis c. 3. sess. 21. & c. 3. sess. 22.

77 Ampliatur primò prædicta conclusio, vt procedat etiamsi consuetudine introductum sit, vt distributiones absentibus debeantur, ea enim consuetudo non valet: siue introducta fuerit ante Constitutionem Bonifacij in d. c. vnico, siue post,
78 quia cum ea Constitutio non simpliciter deroget consuetudini, sed illi resistat, eamque reprobet vt iniquam, & irrationabilem, ibi, *reprobantes*: ex hoc censetur non tantum præterita, sed etiam futura sustulisse, vt sentit Innocen. in c. Ex parte, vers. Sed distingue, de consuetud. Gemin. in cap. 1. col. vlt. de const. in 6. quos in proposito sequitur Couarr. lib. 3. variar. resol. cap. 13. n. 4. vers. Prima
79 conclusio. Et ob eam rationem sæpius respondit Sacra Congregatio decreto d. c. 12. vers. Distributiones, sess. 24. etiam immemorabilem consuetudinem fuisse sublatam, vt plenius patebit infra in discursu materiæ.

80 Ampliatur secundò vt locum habeat etiamsi ex statuto Ecclesiæ cautum sit, vt distributiones debeantur

beantur in absentia. Eiusmodi enim statuta ex-
pressè sublata sunt à Concilio in d. c. 12. §. Præ-
terea sess. 24. ibi, *cuiuslibet statuti*, vt dictum est
supra in primo membro principali, in tertia am-
pliatione,

81 Hinc infertur vt de rigore iuris non valeat statu-
tum vt Canonici, qui diu inseruierunt, habean-
tur, vt aiunt, pro Iubilatis. Et hęc fuit Sacræ Con-
gregationis sententia, licèt Gregorius XIII. in spe-
ciali casu Ecclesię Compostelianę dixerit toleran-
dum esse hoc statutum. Nam cum in prædicta Ec-
clesia extaret statutum ab immemorabili tempo-
re obseruatum, vt postquam Prębendatus annos
quadraginta in Ecclesiis Horis diuinis interfuerit,
& inseruierit continuè, habeatur pro Iubilato in
eo loco, itaut sit exemptus à seruitio, & lucretur
distributiones quotidianas perinde ac si resideret
& inseruiret; fuit dubitatum an esset validum. Sa-
cra Congregatio censuit huiusmodi statutum esse
sublatum à Concilio in cap 12. sess. 24. tamen refe-
rendum ad Sanctissimum, qui dixit tolerandum
esse hoc statutum, & ita scriptum fuit.

82 Ampliatur tertiò, etiamsi absentes inseruiant
per substitutum: nam nihilominus distributiones
quotidianas non lucrantur, nec valet contraria
cōsuetudo. Nam in d. c. 12 omnes diuina per se,
& non per substitutos tenentur obire officia Ec-
83 clesiastica, & Sacra Congregatio declarauit etiam
Dignitates per seipsas debere celebrare Missas, si-
cut cætera officia, nec valere contrariam consue-
tudinem,

84 Dixit tamen debere Episcopum concedere fa-
cultatem Capitularibus sese inuicem substituendi
in seruitio tum Ecclesię, tum Chori; dum tamen
non ijs temporibus substituantur, quibus seruitio
Ecclesiæ adstricti sunt. Sed circa intellectum hu-
ius declarationis vide, quod scripsi in c. Cum om-
nes n. 28. supra de Constit.

85 Ampliatur quartò ex sententia S. Congregatio-
nis, vt etiam seruanda sit consuetudo, secundum
quam qui non sunt Presbyteri, licet inseruiant,
non tamen distributiones lucrantur. De quo vide
quod scripsi in cap. Olim, num. 27. & num. 56. de
verbor significat.

86 Ampliatur quintò, vt eodem modo seruanda
sit consuetudo, secundum quam de massa com-
muni nullus Presbyter participat, nisi per annum
gratis Ecclesiæ inseruierit. Hanc enim consuetu-
dinem responsum est nec decreto dict. cap. 12.
sessione 24. nec Constitutione Pij Quinti Incipien.
Durum nimis, fuisse sublatam. Quinimò in
87 Ecclesia Andrien. extat statutum à Capitulo Ec-
clesię conditum absque confirmatione Sedis Apo-
stolicę, quo cauetur vt Clerici recipiendi in dicta
Ecclesia ad aliquem Ordinem non ascendant, nisi
de licentia Capituli; & sic ordinati teneantur in
quolibet ordine gratis per biennium inseruire, quo
elapso distributiones, & fructus percipere possint
iuxta consuetudinem dictę Ecclesiæ. Et orta con-
88 trouersia an Presbyter prouisus de dignitate Can-
toratus in dicta Ecclesia teneretur gratis inseruire
prout in dicto statuto continetur, vel esset admit-
tendus ad percipiendas distributiones, & fructus,
non expectato lapsu biennij: Sacra Congregatio
censuit dictum prouisum teneri expectare ad in-
star aliorum.

89 Ampliatur sextò, vt nec sufficiat Horas Cano-
nicas in Choro legere, aut submissa voce recitare;
oportet enim psallere alta voce, vt articulo dili-
genter discusso in Canonicis Basilicæ S. Petri de
Vrbe declarauit S. Congregatio: Nam proposita
controuersia, An stantibus Ecclesiæ Constitutio-
nibus, quarum exemplum datur in necessarijs, &
decreto Concilij Tridentini, cap. 12. sess. 24. vers.
Omnes verò. & consuetudine Ecclesię, etiam post
Concilium, vt Canonici Beneficiati, & Clerici in-
tonent Antiphonas, inchoent psalmos, hymnos,
inuitatorium, decantent versiculos, orationes tā
ad Missas, quam ad omnes horas; decantent le-
ctiones ad matutinum, & capitula, seu lectiones
breues ad omnes horas, recitent Confessionem,
& Absolutionem, & fungantur in Missa solemni,
quæ quotidie cantatur, officio Sacerdotis, Diaco-
ni, & Subdiaconi, Acolythi, & pariter in officio
Mortuorum: In cantando autem psalmos, & re-
sponsoria, &c. non soleant nisi ad libitum eorum
aliqui Cantoribus, & Capellanis, qui officia diui-
na decantant, suas voces adiungere, plerique ve-
rò silere, & assistere: Et stantibus Bullis Iulij II. &
aliorum, & nouissimè Gregorij XIII. & Sixti V.
quibus approbatur vsus Cantorum, & Capella-
norum ad dicendum in Choro, cum clausula ta-
men vt Canonici, Beneficiati, & Clerici non per
hoc à functionibus suis abducantur. An possint, &
debeant cogi omnes Canonici, & Beneficiati, &
Clerici ad alta voce in Choro psallendum, & de-
cantandum horas Canonicas.

Die 12. Nouembris 1592. propositum fuit su-
prascriptum dubium in Congregatione cui inter-
fuerunt decem Cardinales. Et cum fuerit dubium
plenè discussum, octo Cardinales fuerunt illius
sententiæ, Canonicos Basilicæ S. Petri tùm ex di-
spositione iuris communis, tum etiam ex decreto
Concilij, cap. 12. sess. 24. & ex Constitutionibus ip-
sius Basilicæ teneri ad psallendum in Choro.

90 Ampliatur septimò, vt nec liceat Canonicis pū-
ctaturas sibi mutuò remittere, aut condonare;
obstat enim huic remissioni tam iuris communis
dispositio, vt post Archid. notat Io. Andr. ad glos.
in d. cap. vnico, in ver. [Suas, de Cler. non residen.
lib. 6. quam Concilij Tridentini in d. c. 12. §. Di-
stributiones verò, sess. 24. ibi, Reliqui quauis col-
lusione, aut remissione exclusa his careant.]

91 Vnde cum fuerit quæsitum an Canonici possint
mutuam remissionem punctaturarum facere, re-
spōsum est non posse, imò debere Episcopum illas
portiones, quas Canonici sibi inuicem remiserunt
in pœnam fraudis applicare fabricæ Ecclesiæ, vel
alteri pio loco. Aliàs tamen dictum fuit posse
Canonicos, postquam portiones non residentium
perceperunt, illas quibus placuerit, dare,

92 Ampliatur octauò principalis conclusio, vt vē-
dicet sibi locum etiam in absentibus vltra tres
menses à Concilio permissos. Nam etsi eo tem-
pore percipere possint fructus præbendæ, non ta-
men lucrantur distributiones quotidianas; quia
hic casus non est de exceptis in Constitutione Bo-
nifacij VIII. innouata à Concilio in d. c. 12. vers.
Distributiones, sess. 24. Imo hoc procedit non ob-
stante contraria consuetudine etiam immemora-
bili, vt scripsi plenè in c. Cum omnes num. 22. su-
pra de Constit. Item procedit non obstante con-
93 trario statuto Ecclesiæ à Canonicis iurato. Ideò-
que cum in Ecclesia Eborensi extaret statutum à
Canonicis conditum, & inter alia eiusdem Eccle-
się statuta generaliter iuratum, per quod licebat

Cano-

Canonicis per centum dies quolibet anno à sua
Ecclesia abesse, & nihilominus distributiones quo-
tidianas lucrari, & dubitatum esset an hoc statu-
tum esset sublatum à Concilio, cap. 12. sess. 24. Sa-
cra Congregatio censuit quoad quotidianas di-
stributiones nec quidem in tribus mensibus à Cõ-
cilio permissis posse quamquam Canonicum eas
in absentia lucrari. Quod verò attinet ad quæ-
stionem, an statutum illud iuratum censeatur sub-
latum; censuit esse sublatum, quamuis iuratum;
Tum quia lex generalis tollit statuta. Ergo, & iu-
ratum, quia iuramentum fuit generale, non spe-
ciale ad istud statutum; Tum quia statutum factũ
est à solis Canonicis, qui nullam potestatem ha-
94 bent ita statuendi. Quin imò per contrarium si
adsit consuetudo vt absentes illis mensibus amit-
tant etiam fructus Massæ grossæ à distributioni-
bus distinctæ; responsum est consuetudinem esse
laudabilem, & obseruandam.
95 Ampliatur nonò, in absentibus à loco beneficij
tempore pestis; nam etsi fructus præbendæ perci-
piant, non tamen habebunt distributiones quoti-
dianas, nisi ex consuetudine obtentum sit eas ab-
sentibus ex iusta causa dari. Contigit hic casus Pa-
tauij; nam peste ibi sæuiente, quidam Canonici,
qui diu abfuerant à seruitio Cathedralis, petebant
distributiones quotidianas, quippe qui abfuissent
ex iusta, & rationabili causa. Sed cum cæteri Ca-
nonici, qui resedebant, sibi deberi contenderent;
Sacra Congregatio censuit Canonicis, qui causa
pestis abfuerant, non deberi quotidianas, nisi pro-
baretur consuetudo legitima, quod distributiones
huiusmodi darentur absentibus ex iusta causa, pro-
ut etiam decidit Ripa de peste de priuileg. contr.
31. vers. Quinta, pestis num. 143. 144. 145. & suffi-
cere vt probetur consuetudo, qua absentes ex iu-
sta causa percipiunt distributiones quotidianas.
Sequitur præallegatum Ripæ responsum etiam
Couarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. n. 8. vers. Nono
hinc deducitur.
96 Ampliatur decimò, etiam in Canonicis absen-
tibus studiorum causa, quibus debentur fructus
præbendæ tantum, non autem quotidianæ distri-
butiones, vt hic est casus ad litteram. Quod ta-
men ex sententia S. Congregationis locum habet
si Canonicatus habeant fructus à distributionibus
97 distinctos; Secus verò si reditus omnes in distri-
butionibus consistant, quia tunc studiorum causa
absentes lucrãtur duas tertias illarum partes amis-
sa alia tertia, quę inseruientibus accrescit, vt la-
tius dicam infra in prima fallen. num. 124. & seqq.
& num. 129. Idque declarauit habere locum tam
in docentibus, quam in studentibus.
98 Ampliatur vndecimò, etiam in Episcopo Cano-
nico, qui abest ex causa visitationis suę Diœcesis,
nõ enim eo tempore lucratur distributiones quo-
tidianas, quia littera d. c. vnici, de Cler. non resid.
lib. 6. ibi, *euidens Ecclesiæ vtilitas*, intelligitur de
vtilitate Ecclesiæ particularis, de cuius distribu-
tionibus agitur, vt fusius patebit infra n. 160.
Vnde proposito hoc dubio an Episcopi obtinen-
tes Canonicatus, & præbendas in eorum Ecclesijs,
possint, & debeant gaudere fructibus, & distri-
butionibus quotidianis durãte tempore Visitatio-
nis suorum Episcopatuum: S. Congregatio cen-
suit Episcopum pro tempore, quo visitat, non de-
bere percipere distributiones quotidianas dari so-
litas tantum interessentibus, iuxta cap. vnicum de
Cler. non residen. in 6. & Concilium Tridentinum
sess. 24. cap. 12.
99 Ampliatur duodecimo in familiaribus Papæ, qui
non obstante constitutione contraria, præbenda-
rum suarum fructus percipiunt in absentia, sed
non quotidianas distributiones, vt est casus in d. c.
Cum dilectus iuncta glossa omnium consensu ap-
probata in ver. Fructus de Cler. non resid.
100 Ampliatur decimotertiò in habentibus priuile-
gium Apostolicum percipiendi fructus beneficio-
rum suorum in absentia, quibus similiter deben-
tur fructus præbendę tantum, non autem distri-
butiones, vt hic est textus secundum vnam lectu-
ram. Item textus in c. fin. de rescript. in 6. & tra-
dit Couarr. lib. 3. variar. resolut. c. 13. num. 2. vers.
101 Quibus adstipulatur. Imo hoc vendicat sibi locum
etiamsi in rescripto Papæ præcipiatur, vt absenti
tribuantur fructus beneficij, ac si præsens esset: nã
nihilominus ex hoc ei distributiones non debe-
rentur, vt notat glossa in d. c. vnico, in ver. adfue-
rint, quam dicit ab omnibus approbatam Co-
102 uarr. loco citato. Nam harum distributionum
ea est propria natura, vt debeantur his tantum,
qui verè intersunt diuinis officijs, non autem his,
qui fictè resident, aut iuris interpretatione, c. De
cætero, de Cler. non resident. Couarr. eod. num. 2.
vers. Nam harum distributionum. Secus esset si
103 in rescripto diceretur, perinde ac si diuinis inter-
esset, secundum glos. præalleg. quæ propterea ad-
monet impetrantem, vt sit cautus, & secundum
hanc formam impetret, si potest, licet subdat: non
memini vidisse talem formam ab Apostolica Se-
de manasse; si tamen daretur, esset quartus casus
exceptus, scilicet ex priuilegio Apostolico. De
hoc infra num..
104 Ampliatur decimoquartò in Inquisitoribus, qui
hæreticæ prauitatis munere funguntur. Item in
examinatoribus Synodalibus dum similiter suo
munere funguntur. Item in Canonicis, qui vo-
luntariè, non autem ex officio sese Confessionibus
audiendis exponunt, absentes enim his tribus ca-
sibus à seruitio Chori ex sententia S. Congrega-
tionis distributiones non lucrantur, etiamsi adsit
contraria consuetudo in Synodo Diœcesana con-
firmata.
105 Ampliatur decimoquintò in Canonicis fami-
liaribus Episcopi, qui dum absunt, vel ex eo quod
ab Episcopo vocantur in Choro ad eum comitan-
dum, vel ad inseruiendum dum Missam particula-
riter celebrat ex S. Congregationis sententia non
lucrantur distributiones; imò etiam fructibus, si
non resederint, sunt priuandi, nisi sint illi duo Ca-
nonici, quorum opera Episcopus ad præscriptum
sacrorum Canonum vti potest; Hi enim tunc fru-
ctus perciperent amissis distributionibus quoti-
dianis.
106 Ampliatur decimosextò, in duobus Canonicis
existentibus in seruitio Episcopi, qui vt proximè
dictum est, percipiunt in absentia fructus prębeo-
dæ tantum, non autem quotidianas distributio-
nes, casus est in c. De cætero, & in c. Ad audien-
tiam de Cler. non residen. nisi reditus vniuersi di-
stributionibus constent, vt dicam infra num. 124.
& seqq. & scripsi latius in d. cap. De cætero. Hinc
censuit S. Congregatio duos Canonicos associan-
107 tes Prælatum volentem quandoque audire Missã
in Ecclesia non Cathedrali Ciuitatis, nõ posse par-
ticipes esse quotidianarum distributionum.

108 Item censuit stante consuetudine, vt Episcopo in
Cathedrali etiam non pontificaliter celebranti
duo Canonici assistant, hos Canonicos ad hoc te-
neri, si sit consuetudo legitimè præscripta. Cæte-
rum siue consuetudine adactos, siue volentes, vbi
adstiterint percipere distributiones quotidianas
nequaquam debere.

109 Item censuit distributiones non lucrari Canoni-
cos inseruientes Episcopo in visitatione diœcesis,
aut in Monialibus velandis, aut in examine ordi-
nandorum, & promouendorum ad beneficia, vel
qui Seminario præsident, aut in cognitionibus S.
110 Officij adhibentur. Quinimò Archiepiscopo Ia-
nuensi petente, vt duo Canonici eum comitantes
in visitatione Diœcesis pergere possent in perci-
piendis quotidianis distributionibus iuxta anti-
quam illius Ecclesiæ consuetudinem, censuit non
concedendum.

111 Item proposito dubio, an Canonico Cathedra-
lis Ecclesiæ, qui munere Vicarij Episcopalis fungi-
tur, distributiones quotidianę debeantur, etsi ho-
ris diuinis non intersit, pręsertim cum à tempore
immemorabili obseruatum sit, vt debeantur: re-
spondit non deberi.

112 Ampliatur decimoseptimò in Canonico, qui
electus fuit index vel vigore commissionis, si in
euidentem; vel vigore litterarum remissorialium,
vel compulsorialium, & id genus, aut electus iu-
dex Synodalis, qui nisi absit pro exequendis sibi
commissis, ex sententia S. Congregationis perdit
distributiones, nec potest ad illas admitti, & idem
113 responsum in Canonico assistente Congregationi
rerum spiritualium ad regimen, & directionem
Ecclesię spectantium.

114 Ampliatur decimooctauò in Canonico legēte, &
sermocinante ex debito sui officij, cui similiter re-
sponsum est deberi fructus prębendæ, sed non di-
stributiones.

115 Vnde cum obtinens prębendam Theologalem in
Ecclesia Anagnina quęsijsset à Sacra Cōgregatio-
ne, an teneretur ad inseruiendum in Choro diui-
nis officijs cum alijs Canonicis, præsertim in die-
bus festis, in quibus non legitur: S. Congregatio
censuit posse se excusare ab hoc onere, & nihilomi-
nus percipere fructus sui beneficij, exceptis quo-
tidianis distributionibus, ad cap. Super specula.
de Magistr.

Item consulta an c. 1. sess. 5. vers. Docentes, ha-
beat locum in docentibus in Ecclesijs, vt quam-
uis à seruitio Chori absint, possint tamen percipe-
re fructus suorum Canonicatuum, exceptis quoti-
116 dianis distributionibus: respondit habere. Verū
diebus, quibus legunt habendi sunt sicut pręsen-
tes in Choro, & interessentes, vt declarauit Gre-
gorius XIII.

117 Et stante hac declaratione suborto dubio an
censendus sit etiam præsens matutinis, quę ex an-
tiqua Ecclesiæ consuetudine dicuntur vespera
pręcedenti pro die sequenti: responsum est non
censeri.

118 Ampliatur decimonono in Canonico celebran-
te Missam deuotionis causa, quem similiter respon-
sum est distributiones non lucrari, nisi celebraue-
rit ex onere sibi iniuncto. Et aliàs decisum Ca-
nonicos Missam celebrantes submissa voce, dum
diuina celebrantur, distributiones itidem perci-
pere non debere, nisi illa hora ad celebrandum
Missam ab eo, ad quem pertinet, compulsi fuerint.
Idem responsum de Canonicis, qui absunt à Cho-
ro, vt celebrent in Capellis, in quibus tenentur
Missas celebrare, vel deuotionis gratia, qui non
debent percipere distributiones illius horæ. Quod
si permissu superioris id facerent, admonendum
esse superiorem, vt abstineat ab his licentijs con-
cedendis.

119 Ampliatur vigesimò in peregrinantibus deuo-
tionis causa, quos itidem non lucrari distributio-
nes declarauit Sacra Congregatio. Verumtamen
120 ex gratia censuit posse concedi, vt tribus mensi-
bus Iubilęi causa absentes distributiones quoti-
dianas percipiant; ita tamen vt Episcopi sit arbi-
trium quota pars Canonicorum eodem tempore
possit abesse.

121 Ampliatur vigesimoprimò in obtinentibus ex
legitima dispensatione Parochialem cum Cano-
nicatu, vel Dignitate; tenentur enim residere in
Parochiali, & sic residentes lucrantur fructus, ac
reditus omnes Canonicatus, vel Dignitatis, ex-
ceptis dumtaxat distributionibus quotidianis, vt
disertis verbis cauetur in Bulla Pij V. superius re-
122 lata num. 67. & sæpius Sacra Congregatio decla-
rauit. Quæ itidem consulta an habens Parochia-
lem, & Canonicatum, excludatur à seruitio Ca-
nonicatus: censuit non excludi, dummodo omni-
bus diebus, & horis prius debitis Parochiali in-
seruierit, vt nihil prorsus depereat debito seruitio
Parochialis.

123 Ampliatur vigesimosecūdò in obtinente duos
Canonicatus ex dispensatione Apostolica, qui ex
sententia S. Congregationis priuatur distributioni-
bus illius Canonicatus, cui non deseruit. Quini-
mò proposito dubio, an obtinens dignitatem cum
Canonicatu, seu portione in eadem Ecclesia, te-
neatur per seipsum vtriusque beneficij onera sub-
ire, ita vt non satisfaciat Concilio deseruiēdo per-
sonaliter in dignitate, per substitutum verò in Ca-
nonicatu, seu portione, non obstante contraria
Ecclesię consuetudine etiam immemorabili; Sacra
Congregatio censuit teneri, nec aliter Concilio
satisfacere, quam si personaliter vtrique beneficio
deseruiat, nisi seruitia ita simul concurrant, vt ab
vna persona eodem tempore præstari nequaquam
possint.

124 Fallit tunc conclusio supra firmata, n. 76. Pri-
mò si Canonici non habeāt præbendas distinctas
nec fructus grossos, sed vniuersi Capituli reditus
solis distributionibus constent, tunc enim absen-
tes in casibus expressis in iure, puta studiorum
causa inspecta iuris communis dispositione illas
lucrantur integre, textus est in c. Olim infra de
verbor. signif. secundum intellectum, quem dicit
verum esse, Hostien. num. 3. & Io. Andr. num. 2. &
plenius probaui ibidem in 5. notab. & tenet glos-
sa penult. vers. Et ad hoc facit, & vers. Sed quid di-
cis, in c. vnico, de Cler. non residen. lib. 6. quam
ibi sequuntur Gemin. §. Qui verò, n. 14. Franc. n. 8.
& reliqui omnes. Idem tenet glossa nostra hic om-
nium consensu approbata. Ratio est, Tum quia
cum iuxta Sacros Canones non detur Canonia si-
ne præbenda, c. Relatum, & c. Dilectus il primò
supra eod. consequens est, vt distributiones, in
quibus vniuersi reditus consistunt, succedant in-
tegrè in locum præbendę. Tum quia aliàs priui-
legium esset inutile, si absentes in casibus priuile-
giatis illas non perciperent, quas duas rationes
assignat glossa præallegata in d. c. vnico.

Hinc

125 Hinc orta dubitatione, an cum Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis omnes reditus in distributionibus quotidianis consistant, distributiones ipsæ pro præbenda sint intelligendæ, vt sit locus erectioni præbendę Theologalis, iuxta cap. 1. sess. 5. Sacra Congregatio censuit ita esse intelligendas, quia cum omnes reditus consistant in distributionibus, illę habentur loco præbendarum, glos. in c. Licet, quę loquitur de distributionibus, quæ dãtur interessentibus tantum de præben. & Cardin. ibidem.

Et quamuis Concilium ibi, *nulla, vel non sufficiens* prouiderit in casu, quo nulla adesset præbẽda; tamen non potest dici non adesse præbendam cum adsint distributiones, quæ habentur loco præbendarum. Idque etiam in materia perceptionis fructuum in absentia sentiebat olim Sacra Congregatio. Nam cum in Ecclesia Anagnina Canonici nullas haberent præbendas distinctas, sed tantum distributiones quotidianas, quę dantur inseruientibus tantùm, & partim sunt certę, vt illæ, quę ex redditibus Ecclesię colliguntur, partim incertæ, vt mortuaria, & alia similia. Dubitatum fuit an Canonico absenti ex causa studiorum, obtenta legitima licentia, deberentur hæ distributiones? Sacra Congregatio censuit exceptis incertis illis, & quotidianis distributionibus, quę tantummodo inter eos quotidie diuidi solent, qui sacris intersunt, reliquas debere dari ijs, qui obtenta legitima licentia, absunt ex causa studiorum.

Et iterum cum fuisset dubitatum in vna Nat. sien. An duo Canonici inseruientes Episcopo deberent lucrari distributiones quotidianas, si omnes reditus Capituli in illis consistant? censuit duos Canonicos verè inseruientes Episcopo debere lucrari partem suarum distributionum quotidianarum, ac si pręsentes inseruirent Ecclesiæ; quia cum nullus alius reditus sit, nullaue distinctio præbendarum, & solum sint distributiones istæ quotidianæ loco præbendarum secundùm glos. in c. 1. de Cler. non residen. in 6. debentur istis Canonicis seruientibus Episcopo, ne alias priuilegium datum Episcopo, & cap. de Cætero, inutilia reddantur, glos. in cap. Licet de præben. Butr. cons. 42.

Amplius suborta dubitatione, an obtinentes Parochiales ex legitima dispensatione vna cum Canonicatibus possint percipere distributiones, quæ dantur inseruientibus in Cathedrali, si in solis distributionibus reditus Capituli consistant: Sanctissimus decreuit ex sententia Congregationis, vt Canonici obtinentes ex legitima dispensatione dictas Parochiales, debeant in eis personaliter residere. Et si reditus suorum Canonicatuũ verè consistant in distributionibus quotidianis, ita vt omnes percipiantur de communi aceruo, & nullæ prorsus præbendæ distinctæ sint, nec detur aliquid ijs, qui horis diuinis non intersunt, possint sic residẽtes in suis Parochialibus ex integrè percipere, quod si post debitum seruitium Parochialibus suis præstitum poterint etiam Canonicatibus inseruire; tunc eos non percipient, nisi quatenus inseruirent. Ita, inquam, sentiebat olim Sacra Congregatio.

126 Verum quia in illis Ecclesijs, vbi nullæ sunt distributiones, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur, Concilium Tridentinum iubet separari tertiam partem fructuum, & in distributiones conuerti, quę inter Dignitates obtinentes, & cæteros diuinis interessentes diuidantur, vt in c. 3. sess. 21. Propterea S. Congregatio postea semper dixit in illis Ecclesijs, vbi reditus omnes distributionibus constant, tertiam partem retinere naturam distributionum, itaut non interessentes illam non percipiant: reliquas duas partes succedere in locum præbendæ, & deberi absentibus ex legitima causa, Qua de re plenius disserui in d. c. De cætero, de Cler. non residen. à n. 29. & in c. Quia in tantum, num. 34. supra eod.

127 Vlterius idem iuris esse censuit, si reditus Canonicatus ferè omnes in distributionibus consistāt; tunc enim declarauit perinde esse an si nulli essent fructus; ac proinde absentes studiorum causa, vel in seruitio Episcopi, aut in alijs eiusmodi casibus percipere debere duas tertias illarũ partes, amissa tertia, quę inseruientibus accrescit.

128 Quomodo autem hæc tenuitas fructuum æstimanda sit, S. Congregatio certis limitibus generaliter non præfiniuit. Licet aliquando declarauerit hoc habere locum in aliquibus Ecclesijs, in quibus adeò tenues erant fructus, vt Canonici in vniuersum triginta aureos tantùm perciperent. Et

129 aliàs censuit, vbi fructus præbendę sunt ita tenues, vt quartam partem distributionum non superent, concedi posse, si Sanctissimo visum fuerit, vt docentes in publica vniuersitate sacram Scripturam, necnon studentes per quinquennium duas partes lucrentur dimissa tertia, quę vt supra accrescit inseruientibus.

Vidi aliquando per Secretariam Breuium expediri litteras, in quibus indulgetur absentibus studiorum causa, vt percipere possint non tantum fructus præbendæ, sed etiam duas partes quotidianarum distributionum, nulla habita distinctione, an fructus præbendę sint tenues, necne. Sed hæc clausula fortè irrepsit per incuriam ministrorum: nam verè duę partes distributionum non sunt cõcedendę absentibus ex prædicta causa, nisi quando aut nulli extant fructus, aut ita tenues, vt non habeantur in consideratione, ex supradictis.

130 Fallit secundò principalis conclusio in Collegiatis regularibus, quarum Canonici regulares de licentia superiorum percipere possunt in absentia nedum fructus, sed etiam distributiones quotidianas, cum non comprehendantur in decreto Concilij Tridentini, cap. 12. §. Præterea, & §. Distributiones, sess. 24. vt dictum est supra in 1. membro principali in 4. Fallentia n. 63. & scripsi plenius in c. Ex quo; §. Præcipimus, de stat. Monachor.

131 Fallit tertiò si ex lege fundationis Ecclesiæ, vel Canonicatus cautum sit, vt absentes in aliquo casu perciperent de distributionibus quotidianis. Nam Concilium in d. c. 12. sess. 24. fundationibus non derogauit, vt dictum est supra in 1. membro principali in 2. fallentia num 58. Quippe in duobus tantum casibus Concilium legitur derogasse priuilegijs in limine fundationis, nempe in c. vlt. sess. 25. de regular. & in c. 6. sess. 25. de reform.

132 Fallit quartò, si ex statuto Ecclesię à sede Apostolica confirmato indulgeatur, vt absentes in aliquo casu similiter participent de quotidianis distributionibus. Nam etsi Concilium in d. cap. 12. §. Præterea, tollat statuta, non tamen tollit confirmata ex certa scientia, & cum causę cognitione, vt pariter dictum est supra in 3. fallentia primi membri principalis, n. 59.

Fallit

133 Fallit quintò. Si Canonici habeant indultum Apostolicum vacandi à seruitio Ecclesiæ, & nihilominus percipiendi distributiones, vt per Io. Andr. in d.c. vnico, num.3. in ver. Et excusaret, de Cler. non residen. lib. 6. quia Concilium in præcitato c.12. sustulit consuetudines, non autem priuilegia. De hoc supra in hoc secundo membro in 13. ampliatione, num.100.

Hinc cum fuerit quæsitum, an Concilium Tridentinum d.c. 12. sess. 24. obstet quominus Canonici Pistorien. iuxta indultum Sixti V. possint gaudere vacationibus permissis, & nihilominus percipere distributiones quotidianas, quæ aliàs de iure debẽtur interessentibus tantum: Secundò an sit auferenda facultas Capitulo concedendi licentias absentiæ, quam habet ex d. indulto. Quoad primum S. Congreg. censuit, quia Concilium in hac parte non derogat priuilegijs, non obstare. Ad secundum respondit nõ esse auferendam, licet possit Episcopus prouidere ne fiat fraus cultui diuino ex aliquo abusu; quia cum sit iam statutum in indulto quota pars Canonicorũ abesse possit simul, non est locus Decreto S. Congregationis tribuenti hanc facultatem Episcopo cum consilio Capituli: Et aliàs declaratum fuit Canonicos tempore permisso abesse posse absque licentia.

134 Fallit sextò in Canonicis, qui Episcopum ad limina Beatorum Apostolorum comitati sunt, aut qui eadem limina Episcopi nomine visitarunt; quibus ex Decreto Sixti V. iubentur assignari distributiones quotidianæ totius temporis accessus, mansionis, ac reuersionis, quod in hanc causam insumpserint; eisque ad Ecclesiam suam reuertentibus consueuerunt hac de re dari litteræ a Sacra Congregatione Concilij.

Fallit septimò in Canonicis absentibus tempore pestis, quibus debentur distributiones quotidianæ, si ex consuetudine obtentum sit, vt dentur absentibus ex legitima causa, vt ostensum est supra in hoc secundo membro in 9. ampliat. num.95. & huic limitationi suffragatur quod etsi consuetudine introduci non possit, vt distributiones quotidianæ debeantur non interessentibus diuinis officijs, vt est textus in d. c. vnico, de Cler. non resid. lib.6. & dictum est supra in hoc secundo membro principali in prima ampliatione: tamen hoc non procedit si consuetudo hoc introduxerit in eo casu in quo de iure dubium sit an distributiones absentibus debeantur, nec ne: eo enim casu consuetudinem validam esse, & iuris ambiguitatem posse interpretari, ac declarare scripserunt Bald. inter cõs. Cardin. cons.53. Dec. in c. Cum omnes, in prima lectura, col.1. num.. . de Constit. & Andreas ab Exea, ibidem num.50. Roch. de Curte in tract. de consuet. c. vlt. fol.15. col. 2. in 3. notab. 3. limit. & Couarr. lib.3. variar. resolut. c.13. num.3. vers. Prima sanè in hunc modum proponitur.

135 Fallit vltimò in tribus casibus expressis in Constitutione Bonifacij VIII. à Concilio innouata, quæ habetur in præalleg. c. vnico, de Cler. non residen. lib.6. ibi: exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta, & rationabilis corporalis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusaret. Vnde proposito dubio, Vtrum Ordinarius possit excusare à residentia chori aliquem Canonicum, vel Capellanũ ex causa legitima, iuxta c. vnicum, de Cler. non residen. in 6. sine consensu aliorum Canonicorum, aut Cappellanorum, quorũ interesse videtur propter ius accrescendi: Responsum est posse, si est ex causis comprehensis in d. c. vnico, quia illud Concilium non sustulit, nec requirit Capituli consensum.

136 Primus igitur casus exceptus, in quo de iure quotidianæ distributiones debentur absentibus, est infirmitas, vt ibi est expressum, & tenet gloss. ab omnibus approbata ibidem in ver. Infirmitas.

Extenditur primò hic primus casus, vt habeat locum etiã non probata consuetudine percipiendi distributiones in absentia. Neque enim admittendus est intellectus Philippi Franchi ad illum textum existimantis ita demum morbo impeditis deberi quotidianas distributiones, si ex consuetudine introductum sit, vt absentibus debeantur; imò enim etiam circumscripta consuetudine debentur infirmis, vt clarè probatur in d. c. vnico, vbi à regula, quæ permittitur de distributionibus quotidianis in absentia non percipiendis, excipiũtur primo loco ij, quos infirmitas excusauerit. Idẽ
137 probat textus in l. Arboribus, §. De illo, ff. de vsufructu, per quem textum glos. ibi adnotauit famulo deberi salarium etiam pro eo tempore, quo ægrotus sit. Quod etiam censuerunt Innoc. Io. Andr. & Barb. in c.3. de locato num. 25. Ad idem textus in l.4. §. Stichus si hæredi, ff. de statu liber. vbi conditio seruiendi certo tempore censetur euenisse, si eo tempore seruitium impendi nõ potuit morbo impediente, & optimus text. in l. 1. §. Diuus, ff. de var. cognit. Et est communis opinio, vt in d. c. 3. testatur Io. de Imola, num.13. & quidquid sit in famulo, in quo contrariam opinionem dicit esse veriorem, Imola eod. num. 13. & communem Abb. in cap. 1. num. 8. infra de Cler. ægrotan. quia titulum non habet, sed tantum locat operas suas, & potest ad nutum amoueri: certè in Clerico intitulato hæc sententia non est omnino amplectenda. Atque ita distributiones quotidianas deberi Canonicis, qui ægritudine impediti, diuinis officijs interesse non potuerunt, etiam nulla existente consuetudine, explosa contraria Philippi Franchi interpretatione, concludit post alios Couarr. d.l.3. variar. resolut. cap.13. num.8. vers. Ergo contrariam sequutus opinionem, & hoc seruat Curia, vt mox patebit.

138 Extenditur secundò, vt habeat locum non obstante statuto Capituli vt ægrotis, vel ex quauis causa absentibus non dentur distributiones: huiusmodi enim statutum S. Congregatio censuit nõ esse confirmandum, cum sit irrationabile, & contra bonum Ecclesiæ, vt probatur in c. 1. de Cler. ægrot. ibi: quia si alij eius essent exemplo deterriti, fortè non posset qui militaret Ecclesiæ inueniri.

139 Extenditur tertiò, vt procedat etiam quoad portionem accrescentem. Nam ex sententia Sacræ Congregationis hanc quoque percipere debet Canonicus infirmus, vt scripsi plenè in c.1. in 2. q. infra de Cleric. ægrotan.

140 Extenditur quartò, vt nec tempus, quo Canonicus fuit infirmus, sit computandum pro tempore vacationum, vt S. Congregatio declarauit. Quod tamen intellige, vt dicam infra num.149.

141 Extenditur quintò, vt habeat locum etiã in his, qui sine periculo vitæ diuinis interesse nõ possunt. Vnde cum Canonicus propterea primis horis, ac matutinis non interesset quòd Medici attestabantur id fieri non posse absque imminenti vitæ periculo;

ticulo; datæ fuerunt litteræ ad Ordinarium vt pro
suo arbitrio distributiones illius temporis eidem
Canonico concederet.
142 Extenditur sextò, vt habeat locum etiam in
Canonico, quo tempore podagræ ita infirmitate
verè impeditur, vt horis Canonicis nequeat inter-
esse: huic enim deberi quotidianas distributiones
censuit Sacra Congregatio.
143 Extenditur septimò, vt procedat etiam in cæ-
co; qui sicut non tenetur Horas Canonicas recita-
re, Angel. in ver. Hora, num. 9. vers. Vtrum non
habens librum, vel carens visu, Tabien. in eodem
144 ver. num. 20. Siluest. num. 5. vers. Tertium: ita nec
Choro interesse, & nihilominus percipere debet
quotidianas distributiones, vt Sacra Congregatio
declarauit, & scripsi plenè in d. c. 1. de Cler. ęgrot.
& videtur nō obscurè sensisse Petr. Rebuff. cons. 26.
num. 15. vbi respondit cæcitatem non esse minus
impedimentum, quam alias infirmitates, & lo-
quitur ad effectum c. vnici, de Cler. non residen.
145 in 6. quod ibi allegat. Simili modo Sacra Con-
gregatio consulta an cæcitas priuet aliquem eo
voto, quod alias haberet, si cæcus non esset, re-
spondit non priuare, facit textus in cap. Licet, de
censib. & l. 1. C. qui morbo se excus. lib. 10.
146 Extenditur octauò, vt locum sibi vendicet etiā
in senio confectis, quibus Sacra Congregatio de-
clarauit quotidianas distributiones deberi, si aliàs
residere sint soliti. Ad hoc cap. 1. §. Verum, ibi,
Senio, aut valetudine corporali grauatus, de Cler.
ęgrot. lib. 6. & cap. Peruenit, il secondo, 18. dist.
De senio scripsi latissimè in cap. Cum sis, de con-
uers. coniugator.
147 Extenditur vltimò, vt habeat locum etiam in
his, qui ex propria culpa in morbum inciderunt,
iuxta textum in cap. Cum infirmitas infra de pœ-
nit. & remiss. Nam & his quotidianas distributio-
nes deberi scripsit Couarr. lib. 3. variar. resolut.
cap. 13. num. 8. vers. Septimò quotidianæ distribu-
tiones, reprobata contraria opinione Philippi Frā-
chi in d. c. vnico num. 17. de Cler. non resid. lib. 6.
Ratio est quia etsi tales propria culpa sint impe-
diti; hoc tamen impedimentum nec à iure, nec
ab homine, sed ab ipso Deo illatum est. Confert
textus optimus in c. Cum percussio; 7. quæst. 1.
vbi Gregorius, [Cum percussio, inquit, corpora-
lis imminet; vtrum pro purgatione, an pro vin-
dicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur;
& ideo nō debet à nobis addi flagellatis afflictio.]
Et hoc respexit Sacra Congregatio Concilij in de-
cisione huius articuli: nam consulta an distribu-
tiones quotidianæ, quæ ex Constitutione Bonifa-
cij Octaui à Concilio Tridentino innouata, debē-
tur ægrotis, qui in Choro infirmitate impediente
diuinis officijs interesse non possunt, debeantur
ijs; qui ex propria culpa, & peccato in morbum
inciderunt: respondit deberi; aliàs enim nimius
rigor esset, nec superiorem huiusmodi inquisitio-
nem facere debere addendo afflictionem afflictis,
quia multæ possunt esse causæ, & non turpes. Et
hanc partem tanquam mitiorem approbauit Gre-
gorius XIII. Facit quod notat Host. in c. Nisi cum
pridem, num. 13. in fine, in ver. Infirmitas corpo-
ris, supra de renunc. vbi firmat debilitatem cor-
poris, quæ reddit Episcopum inhabilem ad exe-
cutionem pastoralis officij, esse iustam causam
cedendi, etiamsi ex peccato proueniat; dummo-
do Episcopum pœniteat, vt in d. c. Cum infirmitas.

148 Declatatur modo hic primus casus, vt proce-
dat dummodo Canonicus infirmus, dum integra
valetudine vteretur, solitus esset diuinis officijs
interesse; aliàs enim distributiones quotidianas
non incratur, quia morbus non est causa non resi-
dendi in eo, qui etiam sanus non resedisset, Io.
Andr. Cardin. & Abb. in c. Ad audientiam, de
Cler. non residen. & in c. Cum percussio, & ibi di-
xi in 4. not. infra de Cler. ægrotan. & idem Io.
Andr. Gemin. & Franc. in d. c. vnico; eod. tit.
lib. 6. Felin. dicens ita omnes tenere in c. Aposto-
licę, n. 12. de except. & alij apud Conarr. variar.
resol. in prǽalleg. c. 13. n. 8. vers. Sexto hoc ipsum
erit intelligendum.
149 Hinc Canonico, qui dum abesset in tribus men-
sibus à Concilio permissis, in morbum incidit, Sa-
cra Congregatio censuit illius temporis distribu-
tiones non deberi; quia ęgritudo non fuit causa
non interessendi, cum etiam ea cessante tunc tem-
poris vacasset à seruitio Ecclesię. Verum si vltra
tres menses morbus perdurasset, ab eo tempore
distributiones non esse illi subtrahendas; quia cum
antea solitus esset diuinis interesse; verisimiliter
expletis mensibus vacationis, ad seruitium Chori
rediјsset, & sic infirmitas fuisset causa non interes-
sendi.
Hinc etiam cuidam Canonico Romam pe-
tenti anno Iubilei ex Capituli licentia, vt votum
impleret, atque ibi in ęgritudinem lapso fuerunt
ex gratia concessę à Sanctissimo ex Congregatio-
nis sententia omnes distributiones illius tempo-
ris, quo ab Ecclesia abfuit.
150 Secundus casus exceptus in d. c. vnico, in quo
debentur quotidianæ distributiones in absentia,
est iusta, & rationabilis corporalis necessitas, vt si
potionem, vel medicinam sumpsit, vel sanguine
minutus est, vt ibi exemplificant Archid. & Ioan.
Andr. in ver. Corporalis necessitas, qui ad hoc al-
legant c. Si qui, de consecr. dist. 4. & c. Episcopus
18. dist. & sequitur Anchar. num. 1. in eodem ver.
151 & cæteri omnes. Hinc infertur vt Canonicus ex-
pulsus à ciuitate propter seditiones absque sua
culpa à cōtrarię factionis hominibus integrè per-
cipere debeat quotidianas distributiones, vt plu-
ribus probat Ioan. Andr. in d. cap. vnico, num. 2.
vers. Vidi iam dubitari, & ibi etiam Anch. num. 2.
vers. Sed quęrit ipse, & ex facto respondit Calde-
rin. cons. 17. in tit. de præben. quem sequuti sunt
Felin. in c. Cum omnes num. 22. de constit. & Phi-
152 lipp. Prob. in d. cap. vnico num. 22. Et quamuis
Conarr. in d c. 13. num. 8. vers. Decimo, eadem ra-
tione existimet hoc verum esse, dummodo distri-
butiones ex consuetudine debeantur absentibus
ex iusta causa; hæc tamen declaratio admittenda
nō est, quia tex. in d. c. vnico subvnica verborū stru-
ctura excepit casus infirmitatis, corporalis neces-
sitatis, & Ecclesiæ vtilitatis, vt ibi in vers. Excep-
tis. Ergo debet singulos æqualiter determinare,
l. Quamuis, C. de impub. l. Iam hoc iure, ff. de
vulg. & pupill. text. in l. fin. vbi Bart. C. de senten.
Dec. in c. Nouit. num. 56. de iudic. Sed ex causa
infirmitatis absentes lucrantur distributiones, etiā
si talis consuetudo non extet, idque idemmet Co-
narr. fatetur contra Philipp. Franc. vt dictum est
supra in prima extensione, num. 136. Ergo idem
dicendum in absentibus ex causa corporalis neces-
sitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, & ad textum in cap.
Cum non deceat, de elect. lib. 6. responde vt di-
cam

cam infra in 3. casu num. 159.
153 Hinc etiam infertur, vt iniustè detentis in car-
cere debeantur distributiones quotidianę perin-
de ac si diuinis interessent, vt concludit Io. Andr.
in d. c. vnico. n. 1. vers. Idem si vi detineretur, per
c. Bonę, il primo de elect. & c. Quoniam quidem,
vers. Siquis verò, 18. dist. licet Couart. in d. c. 13.
num. 8. vers. Vndecimò, hoc restringat ad Cano-
nicum iniustè coniectum in carcerem in eodem
loco, vbi Ecclesia sita est, & minus benè, quia ra-
tiones Ioan. Andr. militant vbinis locorum Cano-
nicus sine sua culpa vi detineatur. Neque hanc
distinctionem adhibuit Sacra Congregatio Con-
cilij; Sed generaliter orta dubitatione an distri-
butiones quotidianas lucretur is, qui indebitè
coniectus in carcerē fuerit: censuit lucrari: fructus
autem præbendæ, seu massæ grossę ei tamdiu de-
beri, quamdiu per sententiam fuerit declaratum
iustè illum in carcere detineri.
154 Item censuit distributiones deberi Canonico
absenti, vt iniustam Iudicis vexationem redime-
155 ret. Item citato ob causam criminalem, qui se in-
nocentem exhibuit, ac propterea à seruitio Eccle-
siæ absuit, licet ex statuto Ecclesiæ absentes per
sex menses vniuersam illius anni portionem amit-
156 terent. Sed & Canonicum, qui de crimine inqui-
situs, & condemnatus fuit, appellauitque, & fuit
absolutus per tres sententias conformes, vel vni-
cam, quę in rem iudicatam transierit, censuit de-
bere vtique percipere nedum fructus, sed etiam
distributiones quotidianas totius temporis, quo
propter eam causam horis Canonicis non potuit
interesse. Demum censuit Canonico excommu-
nicato, ac postea per sententiam absoluto, quæ in
rem iudicatam transiuit, deberi distributiones
quotidianas, & si quæ alia sunt emolumenta, quæ
157 ab infirmis percipi consueuerunt. Quippe iniustè
excommunicatum repetere fructus medij tempo-
ris tradit glossa fin. in cap. Super causa, 2. quęst. 4.
item gloss. fin. in c. Pastoralis, §. Verum, de ap-
pellat. & ibi Imola Abb. & DD. communiter, vt
Dec. testatur, Gemin. in c. Contumaces, 50. dist.
& Felin. in cap. Apostolicę, num. 12. de except.
158 Tertius denique casus exceptus in d. c. vnico, de
Cler. non residen. lib. 6. in quo distributiones de-
bentur non interessentibus, est euidens Ecclesiæ
vtilitas. Ad idem textus in cap. ex parte II secon-
do, eodem titulo.
159 Sed huic decisioni signatur contrarium in cap.
Cum non deceat, de elect. lib. 6. vbi illi, qui pro-
sequuntur vtilitatem Ecclesiæ distributiones per-
cipiunt, cuius oppositum deciditur in d. c. vnico.
Pro conciliatione harum decretalium dantur à
glossa, & Doctoribus plures solutiones. Prima so-
lutio est Archidiaconi in d. cap. vnico, dicentis il-
lam decretalem loqui in Ecclesijs, in quibus est
consuetudo, vt absentes ista recipiant; contra-
rium in Ecclesijs, in quibus non est talis consue-
tudo.
Secunda solutio est glossæ in d. cap. vnico in ver.
Vtilitas, quod Canonici non teneantur distribu-
tiones talibus concedere, vt in d. cap. Cum non
deceat, tamen si concesserint, recipientes non
tenentur ad restitutionem, vt in d. c. vnico.
Tertia solutio, quam refert glossa præallegata
est illorum, qui dicunt textum in d. cap. Cum nō
deceat, loqui in absentibus à loco Ecclesiæ; tex-
tum verò in d. cap. vnico, loqui in præsentibus,
ita vt præsentes in loco, qui prosequuntur vtilita-
tem Ecclesiæ, distributiones percipiant, licet di-
uinis non intersint; absentes minimè. Et hanc so-
lutionem sequitur Ripa in tract. de Peste, in se-
cunda par. num. 145. & Couarr. d. lib. 3. variarum
resol. cap. 13. n. 8. vers. Octauo non tantum ægrotis.
Verum Sacra Congregatio Concilij examinatis
singulorum opinionibus, & articulo diligenter
discusso, intellexit textum in d. cap. Cum non de-
ceat, in eo casu, in quo ex consuetudine absentes
ob Ecclesiæ vtilitatem non percipiunt distributio-
nes; sed non probata huiusmodi consuetudine
censuit absentes ob euidentem Ecclesiæ vtilita-
tem distributiones lucrari perinde ac si diuinis in-
teressent, iuxta textum in d. cap. vnico. Et Con-
gregationis sententiam sanctæ memor. Paulus V.
ad se relatam approbauit.
160 Cæterum hæc conclusio intelligenda est pro-
cedere, dummodo absentia contingat ob vtilita-
tem Ecclesiæ in specie, de cuius distributionibus
quæritur, vt formaliter inquit Ioan. Andr. in d. c.
vnico, num. 3. vers. Item intelligendum, de Cler.
non residen. lib. 6. allegat cap. Cum dilectus, &
cap. De cætero, eodem tit. & textum hic, & se-
quitur ibi Petr. de Ancharan. num. 4. in 5. notab.
Secus si absentia contingat ob vtilitatem alterius
Ecclesiæ particularis, vel Ecclesiæ generalis. Et
hęc est ratio cur distributiones nō debeantur Ca-
nonicis existentibus in seruitio Papæ, vt dictum
est supra num. 99. licet censeantur seruire Ecclesię
vniuersali, d. cap. Cum dilectus, ibi, [Qui circa nos
se obsequiales exhibent vniuersis,] de Cler. non
residen. nec absentibus in studio sacræ paginæ, vt
hic, quamuis hæc quoque causa concernat vtili-
tatem vniuersalis Ecclesiæ, vt probatur in cap. fin.
vers. Qui cum docti fuerint, infra de magister. in
cap. Super specula, vers. Quia verò Theologiæ
studium. Ne Cler. vel Monac. & melius in c. Cum
ex eo, ibi, [In grande vniuersalis Ecclesiæ, quæ vi-
ris litteratis permaximè noscitur indigere, dispen-
dium, & iacturam] de elect. lib. 6. Vnde Canonico
161 à secretis Regis Portugalliæ in rebus Ecclesiasti-
cis eadem de causa absenti fuerunt quidem con-
cessę distributiones, sed ex gratia, & de consensu
162 Capituli, vel maioris partis. Item Archidiacono
habenti tantum ius pręsidendi in Choro, nullum
tamen seruitium, & hebdomadam dum residet in
aliquibus locis suæ Archidiaconali iurisdictioni
subiectis, decisum est non deberi distributiones
quotidianas. Ad eas igitur percipiendas requiritur
vtilitas particularis Ecclesię, de cuius distributio-
nibus agitur, vt prædixi.
163 Ex hoc tertio casu infertur primò, vt absens
propter exercitium curę animarum suæ Dignitati,
vel Canonicatui incumbentis, quo tempore illam
exercet, pro præsente habeatur, & quotidianas di-
stributiones lucretur, vt expressum in decreto Cō-
cilij Tridentini, cap. 3. vers. Quod si alicui, sess. 22.
Vnde orta dubitatione, an Archipresbytero Ca-
thedralis absenti propter seruitium curę animarū
distributiones quotidianæ debeantur: Sac. Con-
164 gregatio censuit deberi. Et iterum cum fuerit quę-
situm an habeantur tamquam præsentes in Choro
qui curam animarum exercent imminentem Ec-
clesiæ Cathedrali: responsum est haberi, dum ta-
men sunt in actu administrandi Sacramenta, vel
165 alia exercent, quę spectant ad ipsam curam. Et
aliàs responsum, obtinentes Dignitates, quibus
immineat

immineat cura animarum, si resideant in suis Ecclesijs, lucrari distributiones, dummodo per seipsos curam actu exercuerint.

166 Infertur secundò, vt toleranda sint statuta Ecclesiarum, quibus declarantur Iubilati, & immunes à choro qui per quadraginta annos continuos Ecclesiæ inseruierunt. Hoc enim in vtilitatē Ecclesiæ intelligitur esse, sācitum, vt Canonici & Ministri spe immunitatis assequendę ad seruitiū chori diutius exhibendum alacriores reddantur. Licet de rigore iuris aliud dicendum sit, vt patet ex dictis supra num. 81. Sæpe etiam me Secretario indultū fuit Canonicis septuagenarijs, qui quadraginta annos continuos diuinis interfuerunt, vt tamquā benè de Ecclesia meriti, percipere valeant distributiones quotidianas, licet choro non intersint.

167 Infertur tertiò, vt pro præsente habeatur Canonicus absens pro negocijs Capituli, vnde in casu contingenti censuit S. Congregatio Canonicum, quo tempore pro negocijs Capituli abfuit, non debuisse onerari vt substitutum interim aleret, & Capitulum esse cogendum vt dicti temporis distributiones, ac stipendia capellani illi restituat.

168 Infertur, quartò, vt distributiones debeantur Canonicis assistentibus Episcopo Pōtificalia exercenti ad præscriptum d. cap. 12. vers. Omnes verò sess. 24. tam in Cathedrali Ecclesia, quam alibi. Censuit enim S Congreg Canonicos, qui tenentur assistere, & inseruire Episcopo celebranti, & Pontificalia exercenti in Cathedrali, teneri etiam assistere, & inseruire celebranti, & Pontificalia exercenti in alijs ciuitatis locis, atque eius suburbijs; tuncque huiusmodi Canonicos id officij Episcopo præstantes debere percipere distributiones quotidianas.

169 Infertur quintò, vt obtinentes præbendā Theologalem in diebus, in quibus legunt, distributionea quotidianas lucrentur, vt dictum est supra num. 116.

170 Infertur vltimò, vt Canonicus Pœnitentiarius, dū confessiones in Ecclesia audit, interim præsens in choro censeatur, vt disertis verbis cauetur decreto Concilij Tridentini, cap. 8 sess. 24.

Et cum fuerit quæsitum, an Pœnitentiarius sit habendus pro præsente in Choro dum audit Confessiones in Ecclesia siue in Confessionario, siue extra: responsum est habendum pro præsente eo tempore, quo audit confessiones, alijs in Choro diuina celebrantibus.

Et rursus cum dubitatum fuerit, An Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis audiendo confessiones eorum, qui non habent casus reseruatos, seu eorum, qui tantùm peccata venialia habent tanquam præsens in Choro censeatur, adeò vt percipere valeat distributiones quotidianas: Responsum habendum pro præsenti, & mirati sunt Patres huiusmodi dubium excitari; Tum quia Concilium generaliter loquitur; tum quia inde præberetur occasio reuelandi peccata grauia, & detegendi confitentes.

171 Ac demum cum Concilium decernat præsentē in Choro censeri Pœnitentiarium cum confessiones in Ecclesia audit, subortо dubio an etiam præsens censeri debeat extra Chorum, puta cum Capitulum comitatur corpus defuncti sepulturæ tradendum, vt eo quoque casu percipiat distributiones perinde ac si illis interfuisset: Dictum est referendum ad Sanctissimum, quia Concilium loquitur tantum de Choro; eamdem tamen vtroque casu militare rationem: Sanctissimus declarauit videri hoc in casu voluisse Concilium Pœnitentiarium esse participem, & quidem à fortiori, idest si in Choro, multò magis extra.

Prosp. Fagnanus in 3. Decretal.

De Præbendis.

Cap. Exposuisti.

SVMMARIVM.

1 Præbendis Ecclesiæ Cathedralis propter illarū paupertatem possunt annecti Capella, reseruata ipsarum Presbyteris congrua portione.
2 Vbicumque in iure fit mentio simpliciter de generali Concilio, intelligitur de Lateranensi sub Innocentio III.
3 Capellæ appellatione quid veniat, & quot sint Capellarum species.
4 Præbenda est incompatibilis cum Parochiali.
5 Præbēdis Canonicalibus quas ob causas annecti possint Ecclesiæ Parochiales.
6 Prærogatiua personæ quamuis interdum sit iusta causa dispensandi ad plura incompatibilia, non tamen est iusta causa annectendi vnum beneficium alteri.
7 Vnio incompatibilium ad vitam nō est propriè vnio, sed magis quadam palliata dispensatio, & reprobatur à Concilio Tridentino.
8 Vniri non debet Parochialis Ecclesia præbendæ Canonicali, nisi supersit congrua portio pro Vicario perpetuo.
9 Paupertas tolerabilior est in Canonico, quam in Rectore Ecclesiæ.
10 Vniri possunt ab Episcopo de iure communi Parochiales Ecclesiæ præbendis, vel Dignitatibus ob illarum paupertatem.
11 Secus post Concilium Tridentinum.
12 Vnio æquè principaliter Parochialis cum præbenda vel Dignitate an sit prohibita à Concilio Tridentino, & n. seqq. vsque ad n. 18.
13 Beneficium per annexionem Parochialis non fit curatum.
14 In Vnione æquè principali vnus est rector vtriusque beneficij.
15 Vnio facta ab Ordinario sine causa non valet.
16 Canonicus habens præbendam æquè principaliter vnitam cum Parochiali tenetur in Parochiali residere tamquam in digniori.
17 Præbendarū tenuitati in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus qua ratione Episcopus prouidere possit ex Concilio Tridentino.
18 An vel illis vnire possit de consensu Capituli aliquot portiones eiusdem Ecclesiæ, & num. seqq. vsque ad num. 14
19 Vniones sunt odiosæ, & restringendæ.
20 Beneficij appellatione non venit beneficium existens in Cathedrali.
21 Portiones existentes in Cathedralibus, vel Collegiatis insignibus person item residentiam requirunt. Beneficia simplicia ex generali consuetudine non requirunt residentiam, ibidem
22 Capellæ appellatione non venit portio.
23 Capellanorum tenuitati, aut fabricæ, vel Sacristiæ in Cathedrali Episcopus prouidere non potest remedio, cap. 15. sess. 24. Concilij Tridentini.

24 *Vuire an possit Episcopus beneficia simplicia mensæ Capitulari ob præbendarum tenuitatem in vim Concilij Tridentini, & n. 27.*

25 *Vnio beneficij facta ab Episcopo mensæ Capitulari etiam de Capituli consensu de iure communi est ipso iure nulla.*

26 *Et ad hoc requiritur authoritas Papæ, nec sufficit Metropolitani.*

27 *Vniendi facultas extendi non debet de casu ad casum ad correctionem iuris communis.*

28 *Vnio beneficiorum simplicium facta ab Episcopo mensæ Capitulari an valeat si in Ecclesia nullæ sint præbendæ distinctæ, sed tantum massa communis in distributionibus consistens, & nn. seqq. vsque ad num. 33.*

29 *Capitulum potest in facto proprio authorizare vbi agitur principaliter de interesse singulorum, & secundariò de interesse Capituli, sed non è contra.*

30 *Vnio fieri non potest ab Episcopo portionibus priuilegiatis.*

31 *Massa communis, cuius reditus omnes in distributionibus consistunt, non succedit loco præbendæ quoad effectum vnionis.*

32 *Authoritas in facto proprio ità demum interponi potest palam, & bona fide, si hoc fiat coram superiore.*

33 *Curatus, & Rector Parochialis annexæ quis dicatur, & nn seqq. vsque in finem.*

Quid si Parochialis sit annexa præbendæ Canonicali, num. 35.

Et quid si sit annexa Capitulo, vel mensæ Capitulari, num. 41.

Et quid si assignata sit certa portio super fructibus Parochialis alicui ex Canonicis, vel Capitulo; num. 42.

34 *Vnio quotuplex sit.*

35 *Canonicorum reditus quot modis augeri possint ex prouentibus Ecclesiæ Parochialis, & num. seqq. vsque in fin.*

36 *Cura habitualis in foro animæ an sit penes Canonicum, cuius præbendæ vnita est Parochialis.*

37 *Aetas vigintiquinque annorum an requiratur ad obtinendam præbendam, cui annexa est Parochialis, & num. 39.*

38 *Vicarij potestas an extinguatur extincta potestate principalis Prælati, & n. 40.*

41 *In Vicarium perpetuum S. Petri de Vrbe translatum est solum cura exercitium priuatiuè ad Capitulum, Cura verò habitu penes Capitulum remansit.*

43 *Pensio super fructibus Parochialis an possit ab Episcopo constitui pro augendis reditibus præbendæ, vel mensæ Capitularis.*

1 EXPOSVISTI. Propter paupertatem præbendarum Ecclesiæ Cathedralis possont eis annecti Capellæ, reseruata ipsorom Presbyteris congrua portione, hoc dicit. Primò ponit supplicationem. Secundò prouisiooem, ibi, *si euidens*.

2 Nota primo ibi, *Concilij generalis*, vbicumque in iure simpliciter fit meutio de generali Concilio, semper intelligi de Concilio Lateraneosi sub Innocentio III. vt hic, & in c. Ecclesia vestra, il 2. de elect. in c. Quamquam, & io c. Si cui, eod. tit. lib. 6. cum simil. & notat glos. 2. in cap. fin. de Capell. Mooachor. Idque noo per antonomasiam, sed ad differentiam alterius Concilij Lateranensis paulò ante celebrati sub Alexandro III. vt probaui in c. 1. à oum. 1. vsq. ad num. 12. supta, de Summa Trinit. & fid. Cathol.

3 Secundò nota, Capellæ appellatiooe venire Parochialem Ecclesiam: nam de parochialibus intelligitur hæc litrera secundum omnes, com referat se ad Conciliom generale, quod de illis loquitur in c. Extirpandæ, supra eod. & hic notat Abb. num. 6. Quandoque tamen nomine Capellæ iotelligitur Ecclesia Collegiata, vt in c. Cum Capella, infra, de priuileg. Quandoque domus religiosa, seu Monasterium, vt infra de Cappell. Monach. per tot. & ibi Abb. in rubr. & fusius Specul. eod. tit. frequentiùs aurem Capellæ nomine intelligimus vel Sacellum, idest locum Deo consecratum iotus, vel extra Ecclesiam, c Quisquis, vers. Capellæ, 17. quæst. 4. Paul. de Cittadin. in tract. de Iurepatr. p. 3. quæst. 32. Primę causæ, n. 43. vers. Secondò sciendum est, quod Capella dicitur locus, & Lamberr. in eod. tract. par. 1. lib. 1. art. 6. quæst. 11. fol. 97. In fio. Vel altaria in eisdem Sacellis coostructa, de quorom natura mulra cumulat Felin. in c. Ex parte, il 2. num. 1. & seq. supra de rescript. vel Capellanias siue perpetuas, siue manoales cum onere Missarum celebrandarum, de quibus egi latissimè in c. 1. supra de ærar. & qual. Licet vt plurimom capella, altare, & capellania, pro eodem accipiantur, vt probat gl. 1. io Clem. 2. vers. Quinto, qoid de capellanijs, vel beneficijs altarium, de decim. Felin. in d. c. Ex parte, nu. 2. vers. Naturam verò illorum altarium, siue capellarum, & Quintil. Mandos. in reg. de Annal quæst. 17. oum 2. qui etiam n. 5. distinguit qoatuor capellarum species. Frequenter etiam capellarum nomen vsurpamos pro oratorijs seo priuatis, seu publicis. Quorom species distingoit idem Mandos. loco citato nom. 8. & de his vide quæ nos plenè adnotauimus in cap. In his, à num. 1. vsque in fin. de priuileg. Interdum etiam capellæ dicuntur Sacrorum solemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus peraguntor, vt per Cardin. Paleott. de Sacri Consistor. consultat. p. 5. quæst 11. pag. 313. littera B. & de his capellis Pontificijs plura sanxit Sixtus V. in Constitutione, quę incipit, Egregia, in Bullar. tom. 2. pag. 517.

4 Tertiò nota ibi, *Non fuerunt concessæ Capellæ*: textum expressum secundum Abb. antiq. quod nō potest quis retinere cum præbenda Parochialem Ecclesiam, quæ illi non sit annexa. Circa quod Host. hic in prioc. vers. Si de hac materia, ponit prolixam distinctiooem, per quam dicit omnia iura contraria de hac materia loqoentia ad verā consonantiam reduci, eamque ad litteram recitat, & probat Io. Andr. oom. 4. Hodie hoc est expeditum iore nooissimo Concilij Tridentini, cum Canooicatus in Cathedralibos, & Collegiatis Ecclesijs personalem residentiam requirant, vt in c. 12. sess. 24. ac proinde suot incompatibiles cum Parochialibus, vt in c. 4. sess. 7. & c. 17. sess. 24.

5 Quartò oota ibi, *si euidens necessitas, vel vtilitas*, duas causas, propter quas Ecclesia Parochialis de iure communi licitè potest vniri præbendæ secundum Cardin. & Anchar. in 2. notab. & Abb. in 4. notab. Vna est propter euidentem necessitatem, idest cum ob præbendarum tenuitatem non reperiuntor qui velint acceptare Canonicatos, & ita Ecclesia debito seruitio destituitur. Altera est propter vtilitatem, quia licet reperiantur, non tamen sunt idonei, & conuenientes dignitati Ec-

clesię

**cleſiæ Cathedralis , puta quia ſunt ſimpliecs, &
idiotæ,& meliores non inueniuntur . Ex hoc enim
damnificantur Eccleſiæ Cathedrales,cum non ſint**
perſonæ idoneæ,quæ tantæ paupertati velint ſe al-
ligare,& indecens etiā ſit vt cogātur mendicare,vt
c.1.infra de Cler. ægrot.& c. Cum ſecundum , ſup.
eod. ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver. Suſten-
tari. Io.Andr. num.1. in eod.ver. & Card.in primo
6 notab. Et conſidera hic nullam fieri mentionem
de tertia cauſa, videlicet de prærogatiua perſonę,
de qua in c. De multa , in fin. ſupra eod. ſed tan-
tummodo de neceſſitate,vel vtilitate Eccleſiæ. Ex
quo notabiliter infert Abb. hic num.5.vt quamuis
prærogatiua perſonæ interdum ſit iuſta cauſa di-
ſpenſandi ad plura incompatibilia , vt in d. c. De
multa,non tamen eſt iuſta cauſa annectendi vnum
beneficium alteri , quia fieret præiudicium ipſis
beneficijs,cum vnum veniret acceſſoriè ad aliud .
7 Dic clarius propter prærogatiuam perſonæ , quæ
eſt cauſa temporalis , & extinguitur cum perſona,
non poſſe fieri vnionem perpetuam in præiudiciū
beneficij annexi, quia limitata cauſa,&c Clem. Ne
Romani, §. Eo tamen prouiſo,de elect. & de vnio-
ne perpetua loquitur hoc cap. Vnde nil mirum ſi
de prærogatiua perſonæ nullam fecit mentionem .
Vnio autem ad vitam non eſt propriè vnio , ſed
magis quædam palliata diſpenſatio,Put.deciſ.246.
num.3. lib. 1. Caſſad. deciſ. 3. num.3. de Iudic. &
hodie prohibita eſt à Concilio Trid. in cap. 4. ibi ,
ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeſſ.7.& c.17.§. Illi
vero, ſeſſ.24.
8 **Quintò nota ibi, *reſeruata congrua capellarum
Presbyteris portione* : quotieſcumque parochialis
Eccleſia vnitur præbendæ , hoc ſemper eſſe atten-
dendum vt ſuperſit congrua portio pro Vicario
curam animarum exercente , vt hic, & in c. Paſto-
ralis , ſupra , de his quę fi. à Pręlat. & in c. Extir-
9 pandę, §. Qui verò, ſupra eod. alioquin abſtinen-
dum erit ab annexione,quia,vt notabiliter inquit
Hoſtien. hic num. 2. tolerabilius eſt, vt Canonicus
egeat, quam Rector Eccleſiæ . Quod dictum ſe-
quuntur Io. Andr. num.4. in ver. Pręuia , Henric.
Boich. in fi. Butr. num. 5. Imol. & Anchar. ambo
num.3. & Abb.num.7. & tunc ſecundum eos pro-
uidebitur Canonicis,vt notatur in c.De rectoribus
in gloſ. vlt. infra de Cler. ægrot. & hodie vt dicam
infra num.17.
10 Vltimò nota Epiſcopum de iure communi poſ-
ſe augere redditus tenues prębendarum annecten-
do illis parochiales Eccleſias, vt hic eſt caſus ſecū-
dum vnam lecturam, quę communiter recipitur :
nam licet aliqui intelligant huiuſmodi vnionem
fieri poſſe ab Epiſcopo authoritate Apoſtolica ,
quos tacito nomine hic refert Innocen. in fin. ta-
men communis intellectus habet vt fieri poſſit
etiam authoritate ordinaria , prout hic firmant
Abb. antiq. in princ. Hoſt. & Io. Andr. ambo in
ver. Poteris,exponentes verbum illud, *poteris*, ideſt
authoritate tua, arg. c. Vacante, ſupra eod.& cap.
Sicut vnire , infra de exceſſ. Prælat. & ſequuntur
Butr. num.4. Cardin. eod. num. in 2. quæſt.& An-
char. in 3. notab. Idque communiter teneri teſta-
tur Imola num.2. Addunt tamen Io. Andr. & re-
liqui poſt eum debere Epiſcopum hoc facere de
Capituli conſenſu iuxta textum in Clem. Si vna ,
de reb. Eccleſ. non alienan. Et quod dictum eſt de
præbendis, idem intelligas de Dignitatibus , quia
eadem eſt ratio , & ſic idem ius , c. Tua , de con-**
ſang. & affinit. ſecundum Hoſtien. in princ. in ver.
eiſdem, Io Andr. num. 3. Cardin. in 3. quæſt. n.5.
Imol. in primo notab. Anchar. in 3.notab.& Abb.
num.8. verſ. Et credo .
11 Verum hodie hæc facultas vniendi Parochiales
Eccleſias præbendis Cathedralium Eccleſiarum
ob illarum paupertatem, vt in textu , vel Dignita-
tibus ob identitatem rationis , adempta eſt Epi-
ſcopis à Concilio Tridentino in c.13.verſ. In vnio-
nibus, ſeſſ.24. nam ſancta Synodus præcipuam ra-
tionem habens Eccleſiarum Parochialium ob ani-
marum periculum ſtatuit vt in vnionibus ſiue ob
redituum tenuitatem, ſiue ob alias cauſas facien-
dis, Eccleſiæ Parochiales Monaſterijs quibuſcum-
que, aut Abbatijs, ſeu Dignitatibus, ſiue præben-
dis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, ſiue alijs
beneficijs ſimplicibus, aut Hoſpitalibus, Militijſue
non vniantur , & quæ vnitæ ſunt , reuidcantur ab
Ordinarijs iuxta Decretum ſub Paulo III. editum
in c.6. ſeſſ. 7. Quare hæc decretalis ſi intelligatur
de vnione facienda ab Epiſcopo ordinaria autho-
ritate,iuxta communem intellectum, correcta eſt
à Concilio in d.c.13. Secus ſi intelligatur de vnione
facienda authoritate Apoſtolica, ſecundum aliam
lecturam, quia Concilium non ligat Papam,ſed li-
gatur ab ipſo, c. Significaſti, & ibi Io. Andr. n.10.
& reliqui, ſupra de elect.
12 Sed hic incidit dubitatio;Quid de vnionibus Pa-
rochialium, quæ fiunt præbendis ſine ſuppreſſione,
vt cum duo beneficia æquè principaliter vniuntur,
& vtrumque per ſe remanet, nec immutat ſtatum,
aut naturam ſuam, iuxta notata per gloſ. in cap.1.
infra, Ne ſed. vacan.
Et primo intuitu videtur dicendum hanc ſpe-
ciem vnionis non comprehendi in prohibitione
Concilij , quia nullum præiudicium fit Parochiali
ſic vnitæ, c. Et temporis, 16.q.1. Sicut fit per vnio-
nem acceſſoriam , ſeu ſubiectiuam , per quam Ec-
cleſia vnita amittit titulum , & nomen beneficij
iuxta diſtinctionem Felin. in cap. In noſtra, in 33.
coroll. num.30. de reſcript. poſt Oldrad. conſ.257.
num. 15. Rot. deciſ. 370. aliàs 11. de reb. Eccleſ.
non alienan. in antiq. Caſſad. deciſ.2. num.6. de
13 vnion. Item hæc ſpecies vnionis non facit Cano-
nicatum curatum, nec beneficium ſimplex, cui ſic
vnitur Parochialis , deſinit eſſe ſimplex , vt poſt
Oldrad. conſ.223. poſt princ. tenet Sarnen. In reg.
de Idiom. q.11. num. 6. & notant gloſ. & DD. in
c. Super eo , de præben. lib. 6. Item Concilium
non prohibet ne Parochiales, & præbendæ ad in-
uicem vniantur , ſed ne Parochiales vniantur præ-
bendis. Quæ verba videntur importare vnionem
acceſſoriam, non autem æquè principalem, d.cap.
Super eo , de declarat. Felin. loco citato . Item
hac interpretatione minus corrigitur ius commu-
ne, l. 1. C. de inoffic. dotib. c. Cum expediat , de
elect.lib.6. cum ſimil.
14 In contrarium facit , quia intereſt Eccleſiæ ha-
bere ſuum proprium Rectorem,c. Cum non igno-
res,ſupra eod. At per huiuſmodi vnionem,tametſi
vnumquodque beneficium retineat ſua iura,& pri-
uilegia ; tamen vnus eſt Rector vtriuſque, d. c. Et
temporis qualitas, & ibi gloſ.in ver. Vnire, 16.q.1.
& d.c.1, Ne ſed. vacan. Marian. Socin. in c. Sicut
vnire, in 2. articulo principali, nu.6.de exceſſ. Prę-
15 lat. Præterea vnio requirit cauſam neceſſitatis,
vel vtilitatis Eccleſiæ, vt hic patet , alioquin non
valet etiamſi fiat ab Ordinario ſeruata iuris forma

vt tenent Imol. & Abb. hic, Oldrad. conf. 261. & seq. Marian. Socin. in d. c. Sicut vnire, in 5. artic. principali, num.90. Rota decis. 133.num.3. par.2. diners. Huiusmodi autem vnio tantum abest, vt habeat causam necessitatis, vel vtilitatis, vt potius vtrique beneficio sit damnosa. Parochiali quidem, quia patitur fructuum dismembrationem, nec amplius habet peculiarem Rectorem, sed cōmunem cum præbenda, vt dictum est. Præbendæ verò, quia licet illi accrescant reditus, tamen decrescit seruitium, & minuitur diuinus cultus, ad quem beneficia Ecclesiastica sunt constituta, c.fin. de rescr. lib.6. Concilium Tridentin.c. 3. sess. 21.

16 Nam Canonicus, cuius præbenda vnita est cum Parochiali æque principaliter, tenetur in Parochiali residere tamquam in digniori, vt in Constit. Pij V. Cupientes, in Bullar. tom.2.pag.262. Nec obstat, c. Extirpandę, §. Qui verò, supra eod. quia loquitur in casu, in quo Parochialis annexa est dignitati accessoriè, vt ibi dixi num.17.& 29. Quod si teneretur residere in Cathedrali, Parochialis debito seruitio destitueretur, & tamen decretum d. c.13. prohibet vniones ex quibusuis causis faciendas: ergo fortius hanc, quæ nocet vtrique bene-
17 ficio. Et hoc puto verius, quia præbendarum tenuitati alia ratione Concilium prouideri voluit, quam per vnionem Parochialium Ecclesiarum: nam in c. 15. sess 24. decreuit vt in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes, adeòque tenues sunt prębendę simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, liceat Episcopis cum consensu Capituli, vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia ijs vnire, vel si hac ratione prouideri non possit, aliquas ex ijs supprimere, & illarum fructus reliquarum distributionibus applicare.

18 QVAERO, an Episcopus facultate sibi tributa decreto Concilij d. c.15. sess.24. posśit cum consensu Capituli vnire aliquot eiusdē Ecclesiæ portiones prębendis Canonicalibus, quarum fructus adeò sunt tenues vt sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant.

19 Videtur respondendum non posse. Nam Concilium d.cap. 15. extendi non debet ad alia beneficia, quam ad ea, de quibus loquitur, scilicet ad beneficia, & præbendas Canonicales, cum versemur in materia vnionum quæ sunt odiosæ, à iure exorbitantes, ambitiosæ, & restringendę, c. Sanctorum, 70. distin. per quem textum ita respondit Calder. cons.13. An vnio sub tit. de rebus Eccles. non alien. quem refert, & sequitur Dec. cons.233. Viso tenore, n.6.& Quintil. Mandos. in reg. 12. q.6. num.12.

20 Deinde d. c.15. dat Episcopo duplicem facultatem. Prima facultas est vniendi beneficia simplicia, quorum appellatione non veniunt portiones Cathedralium. Tum quia appellatione beneficij non venit beneficium existens in Cathedrali, cap. Quamuis in 1. & 2. responso de præben. lib.6. Rota in antiq. decis.2. de fil. Presbyter. & decis.4. de offic. Ordin. Io. de Selua in tract. de benefic. q.11. p.3.
21 num.117. Tum quia hæ portiones existentes in Cathedrali residentiam requirunt ex Concilio, cap.12. §. Præterea, sess 24. quam non requirunt beneficia simplicia ex generali consuetudine, glos. in cap. Gratia, in ver. De iure teneri de rescr. in 6. Lap. alleg.36. in princ. Rebuff. post alios in Praxi, tit. Dispensatio de non residen. n.8.

22 Alia facultas est aliquas prębendas supprimendi, cæterasque ad pauciorem numerum redigendi. Appellatione autem præbendarum, de quibus loquitur Concilium, itidem non venit portio, non solum quia quando Concilium voluit comprehendere portiones, id expresśit, vt in d. §. Præterea, sed etiam quia manifestè loquitur de præbendis Canonicalibus, cum requirat eas adeò esse tenues, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant. Et dum postea dat facultatem vniendi, loquitur de eisdē præbendis Canonicalibus; quod non potest contingere in portionibus, quarum suppresśio non diminuit numerum Canonicorum.

Confirmatur, quia Concilium eiusmodi facultatem adeò ampliauit, vt voluerit eam procedere non obstante reseruatione, vel affectione, cum tamen de iure communi Episcopus non posset vnire reseruata, vel affecta saltem, vt vnio tunc posset effectum sortiri. Rota decis.658. aliàs 6. de reb. Eccl. non alien. in antiq. Collect. in c. Sicut vnire, num.6.& ibi dixi n.22. infra de excess. Prælat. & ideò Concilium magis est strictè intelligendum ad limites verborum, c. Quę à iure de regul. iur. lib.6.

23 Demum orta dubitatione, An ob tenuitatem capellanorum Ecclesię Cathedralis pro diuini cultus augumento, vel ob tenuitatem redituum fabricę, vel Sacristiæ Ecclesię Cathedralis liceat Episcopis vti remedio cap.15. sess.24. S. Congreg. censuit non licere. Ergo si Concilium qua parte loquitur de præbendis Canonicalibus non extenditur ad capellas, vel fabricam, aut sacristiam, longè minus vbi loquitur de beneficijs simplicibus extendi debet ad portiones: nam respectu præbendarum, quibus fit vnio, dispositio Concilij est fauorabilis, cum per eam augeantur reditus Canonicorum ob causam necesśitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, vt hic patet. At verò respectu beneficiorum simplicium est odiosa, cum per vnionem titulus, & nomen beneficij annexi extinguatur, c. Super eo, de præben. lib.6. Oldrad. cons.157. factum tale est n.15. Rota decis. 370. aliàs 11. de reb. Eccl. non alienan.

24 Vlterius quæro, An Episcopus ex decreto Concilij in eodem cap. 15. sess 24. nedum præbendis Canonicorum, sed etiam ipsi Capitulo, seu Capitulari mensæ beneficia simplicia vnire posśit, vbi frequentes, atque adeò tenues sunt præbendæ, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant.

25 Ex iuris communis dispositione manifestum est irritā esse vnionem beneficij factam ab Episcopo mensę Capitulari etiam suo consentiente Capitulo, vt est casus in Clem. si vna, §. Quod si Episcopus, vbi omnes, de reb. Eccl. non alienan. & notant hic Io. Andr. num.2. in fin. in ver. Poteris, Imola num.3.& reliqui. Rationem asśignat glos. communiter approbata in dict. Clem. Si vna in ver. Capitulo, & Imol. d.n.3. quia Capitulum non potest in facto proprio authorizare, c. Qui manumittitur, 12. q.2. Quidquid contra scripserit Oldrad. cons. 182. qui nō respondet ad dictam Clem. imò propter illam fatetur se dubitare de victoria causæ, & eum reprobat Caccialup. in tract. de vnion. art.4.
26 quæst.10. Quare necessaria est authoritas Papæ, vt tenet glos. in d. Clem. in ver. Mensę, ad fin. quam ibi se-

sequuntur Cardin num.5. in fin. Abb. n.6. & ipse-
met Oldrad. sibi contrarius in cons. 262. n. 3. vbi
addit nec sufficere authoritatem Metropolitani,
quia hic non est de casibus Archiepiscopo reser-
uatis quoad subditos suffraganei, c. Pastoralis, &
quod ibi notatur supra de offic.ordin. Ad hoc, cap.
Sicut vnire, vers. Non obstante, infra de excess.
27 Prælat. & hoc planum. Sed in terminis Concilij
Tridentini die 29. Nouembris 1613. in S. Congre-
gatione, cui interfuerunt S.R.E. Cardinales Mõ-
telperus, Iustinianus, de Monte, Parauicinus,
Mattheius, Aquauiua, Plattus, Blanchettus, Mã-
tica, Doratus, Bonuisius, & Sanctorum Quatuor,
proposito suprascripto dubio, Mattheius censuit
Episcopum non posse vnire mensæ rationibus
in eius voto adductis; & pręcipuè, quia Conci-
lium tribuit facultatem vniendi præbendis dũ-
taxat, non autem mensæ Capitulari, & cum verse-
mur in materia stricta, & à iure improbata, vt in
Clem. Si vna de reb. Eccl. non alienan. extendi
non debet ad casum in verbis non comprehensum
ad correctionem Iuris communis. Montelp. idem
sensit, & in hanc sententiam allegauit cons. Hiero-
nymi Gabriel. 101. Idem senserunt de Monte, &
Parauicinus. Sed Aquauiua dixit se contrariam
sententiam veriorem existimare, quia nullam in-
ter vtrumque casum videbat rationem diuersita-
tis. Neque obstare quod Capitulum non debe-
ret authorizare in facto proprio, quia hęc non est
authoritas, sed consensus. Iustinianus putauit ne-
gatiuè respondendum, quia Concilium quando
voluit præiudicare iuri communi, id expressit;
quod cum non fecerit, videtur noluisse. Platt. di-
xit ex verbis Concilij se elicere quod vnio fieri
possit mẽsæ Capitulari eo quod voluit fructus prę-
bendarum soppressarum quotidianis distributio-
nibus applicari. Blanchett. considerabat quod
aut præbendę sunt inæquales, & non potest Epi-
scopus vnire mensæ; aut sunt ęquales, & potest
absque consensu Capituli, quia in alienatione,
quæ fit vigore legis, non requiritur solemnitas.
Mantica censuit respondendum negatiuè. Durat.
etiam negatiuam sententiam sequutus est, quia
quoties facultas aliqua tribuitur, non debemus
eam ampliare ad casus non expressos, l. Illicitas,
§. Qui vniuersas, ff. de offic. Præsid. Ad id quod
dicebat Dominus Cardinalis Platt. respondit fa-
cere pro hac parte, quia Concilium voluit præbẽ-
darum suppressarum fructus reliquarum distribu-
tionibus applicari, & sic semper egit de applica-
tione facienda prębendis, non autem mensæ. Ad
id quod adducebat Dominus Cardinalis Blan-
chettus, respondit Concilium non cogere vt fiat
hęc vnio, sed tantum dare facultatem illam faciẽ-
di, ideoque in hoc casu non procedere quod di-
citur in alienatione necessaria nullam requiri so-
lemnitatem. Bonuisius. & Sanctorum Quatuor
sententiam negatiuam & ipsi sequuti sunt. Ita-
que ex communi sententia decretum fuit nequa-
quam Episcopum posse huiusmodi beneficia vnire
Capitulo, seu Capitulari mensæ, idque si fecerit,
nullam esse vnionem. Quam Congregationis sen-
tentiam die 19. Decembris 1601. ad se relatam
S.D.N. probauit.
28 Successiuè quæro, Posita decisione S. Congre-
gationis Concilij, qua declaratum fuit Episco-
pum vigore facultatis sibi tributę decreto Conci-
lij Tridentini c. 15. sess. 24. beneficia simplicia præ-
bendis Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesia-
rum de consenso Capituli vniendi, non posse eadẽ
beneficia vnire mensę Capitulari, & si vniat, vnio-
nem esse nullam: An etiam nulla sit vnio benefi-
ciorum simplicium facta ab Episcopo mensæ Ca-
pitulari, si in Cathedrali, vel in Collegiata nullæ
sunt præbendæ distinctę, sed dumtaxat massa cõ-
munis Capituli, cuius prouentus omnes his tan-
tum, qui statutis horis interfuerunt, distribuuntur.
Episcopus Caluensis asserens fructus mẽsæ Ca-
pitularis esse tenuissimos, eidem mensę cum con-
sensu Capituli alias vniuit decem, & tria benefi-
cia simplicia, & cum postea quatuor ex eis vacas-
sent in mensibus reseruatis, Iulius Cæsar Mala-
spina illa à Sede Apostolica impetrauit, & lite prius
coram Auditore Cameræ, & deinde in Rota intro-
ducta cõtra Capitulum Cathedralis, quod se fun-
dabat in dicta vnione, Iulius Cæsar obtinuit à S.
Congregatione decisionem suppositam in dubio
per manus delato, videlicet nullam esse vnionem
factam ab Episcopo mensæ Capitulari, cum Con-
cilium tribuat solum facultatem vniendi præben-
dis, non autem mensę Capituli. Et quia Iulius
Cæsar hac decisione impugnauit vnionem in Ro-
ta, Capitulum habuit recursũ ad S. Congreg. præ-
tendens decisionem supradictam habere locum
tantum quoties in Cathedrali sunt prębendę di-
stinctæ, non autem cum nullæ sunt distinctę præ-
bendæ, sed sola massa Capitularis, vt in casu, de
quo agitur; ideoque petijt resolutionem dubij su-
pradicti.
Ad quod videtur affirmatiuè respondendum, vi-
delicet huiusmodi vnionem mensę Capitulari fa-
ctam iuxta priorem decisionem esse nullam, etiam
cum nullę sunt in Ecclesia præbendę distinctę, sed
sola massa Capitularis. Nam ratio in priori de-
cisione considerata quare liceat Episcopo vigore
cap. 15. sess. 24. vnire beneficia præbendis Cano-
nicalibus, non autem mensæ Capituli, ea fuit,
quia etiam de iure communi ante Concilium ea-
dem vniendi potestas competens Episcopo quoad
omnes præbendas, vt scilicet posset illis vnire be-
neficia, non competebat ei quoad mensam Capi-
tularem. Ita colligitur ex dicta Clem. Si vna, in
ver. Mensæ suę, vbi omnes notant de reb. Eccl. non
alienan. ex hac decretali, & declarat in specie Vi-
29 talin. in d. Clem. num. 14. & ratio diuersitatis in-
ter vtrumque casum ea assignatur à Doctoribus,
quod cùm in vnione requiratur consensus Capitu-
li, vt in d. Clem. Si vna, & Capitulum non possit au-
thorizare in facto proprio, vt ibidem omnes tra-
dunt, potest quidem Capitulum præstare authori-
tatem in vnione facta omnibus præbendis, vt hic,
quia tunc principaliter agitur de interesse singu-
lorum, & secundariò de interesse Capituli; non au-
tem cum vnio fit mensæ, quia tunc agitur princi-
paliter de interesse Capituli, & secundariò singu-
lorum. Clari autem iuris est posse interponi au-
thoritatem ab eo, cuius non interest principaliter,
sed secundariò, l. 1. ff. de authorit. Tutor. cum simil.
Huic autem opinioni apertè videtur adhęsisse Cõ-
cilium d.c. 15. cum facta mentione præbendarum,
voluit licere Episcopo de cõsensu Capituli aliquot
simplicia beneficia ijs vnire, scilicet prębendis, cũ
mysterio admittens vnionem cum consensu Capi-
tuli fieri prębendis, non facta mentione facultatis
vniendi mensæ tanquam prohibitæ de iure com-
muni, & aduersanti rationi naturali, secundum
quam

quam non conuenit quemquam in facto proprio authorizare, vt per DD. in d. Clem.

Hęc autem ratio decisionis iam editę, quod nō possit Episcopus vnire beneficia mensę Capitulari, quia requiritur consensus Capituli, quod illum interponere non debet in facto proprio, militat etiā cum præbendę non sunt distinctæ, quia vtrobique interest Capituli, & quidem principaliter; ac propterea decisio prædicta etiam hoc casu locum habere videtur. Quod in terminis iuris veteris apertè sentire videntur DD. in d. Clem. dum negantes vnionem factam ab Episcopo mensę Capitulari nō limitant hanc opinionem vbi prębendę non sunt distinctę; cùm tamen sint multę Ecclesię, quę non habent hanc distinctionem, vt ait Innoc. in c. Di-
30 lectus, il 1. num. 4. sup. eod. Imò Vitalin. in dicta Clem. Si vna, §. Quod si, n. 14. & 15. de reb. Eccl. non alienan. expressè declarat prohibitionem iuris communis, vt Episcopus mensę Capitulari beneficia vnire non possit, procedere etiam cum prębendę non sunt distinctę, inferens portionibus priuilegiatis non posse ab Episcopo fieri vniones, quia huiusmodi portiones non sunt Ecclesię, sed de redditibus communiter collectis extrahuntur, vt dicit Innocen. in d. c. Dilectus, in fin.

31 Non obstat quod vbi prębendę non sunt distinctæ, sed reditus omnes in distributionibus consistunt, quę ex communi massa percipiuntur, videantur distributiones esse loco prębendarū, iuxta glos. magnam communiter receptam in c. Licet, supra eod. quia alias esset dare canoniā sine prębenda, vt animaduertit glos. in c. vnico, de Cler. non resid. in 6. in ver. Receperit, adeòut sicut ex Concilio potest Episcopus vnire præbendis, ita potuerit vnire massæ communi, quæ resoluitur in præbendis iuris interpretatione. Ad hoc enim benè respondet Vitalin. loc. cit. [Licet enim, (inquit) alio respectu massa, vel portiones exæquentur præbendis, non tamen quoad hoc vt illis possit fieri vnio propter rationem superius expressam.] & propterea quoad effectum vniendi non sufficit, vt pro præbendis habeantur.

Non obstat quod secundum hunc intellectum sequatur vt Concilium hoc salutari vnionis remedio non omnibus Cathedralibus eo indigentibus prospexerit, cum multæ, vt dictum est, sint Ecclesiæ sine præbendis distinctis cum massa communi valdè tenui, quam Episcopus vnionibus beneficiorum non poterit reddere pinguiorem.

Nam respondetur casum hunc omissum à Concilio remanere sub dispositione iuris communis, vulg. l. Commodissimè, ff. de liber. & posthum. Nec propterea vllum sequi absurdum, quia si mensa Capitularis erit tenuis, adeundus erit pro vnione summus Pontifex, vt per DD. in d. glos. super verb. Mensæ, & dictum est supra, num. 26. die 5. Februarij 1611. Habita est Cōgregatio in ædibus D. Cardinalis Montelpeti, cui præter ipsum interfuerunt Domini Cardinales de Monte, Plattus, Arigonius, Mantica, Millinus, Nazareth, in eaque proposito suprascripto dubio omnes vno ore censuerunt decisionem iam editam habere locum etiam cum præbendæ non sunt distinctæ, sed sola
32 massa communis. Cardinalis Plattus addidit non obstare quod in facto proprio possit authoritas interponi bona fide, & palam, ex Bart. in l. Frater à fratre, num. 50. ff. de condict. indeb. quia id intelligitur quando authoritas interponitur corā superiore qui debet actum confirmare, vt ibi per Barr. Cardinalis Millinus etiam adiecit hanc dubitationem à Cardinali Platto propositam iam sopitam esse per d. Clem. Si vna, de reb. Eccl. non alien. contra opinionem Oldradi, cons. 182. Quoad dubium perpendit etiā hanc rationem, quod vnio est facienda præbendis distinctis, vt sciatur quis sit Prælatus beneficiorum vnitorum. Et pro hac opinione quod vnio sit nulla facta mensę Cathedrali, in qua præbendæ non sunt distinctę, citauit Gabriel cons. 186. alias 188. lib. 2.

33 In glos. 3. QVAERO cum Parochialis Ecclesia, vel fructus illius annectuntur præbendæ, vel mensę Capitulari, quis dicatur habere curam animarū, & sit Prælatus, ac Rector Ecclesiæ, an scilicet Canonicus præbendarius, vel Capitulum, an verò Vicarius perpetuus adhoc vt sibi, & non alteri debeantur decimæ, primitiæ, & oblationes, quæ de iure communi competunt.

Propositum dubium in duobus casibus ad praxim deduci potest. Primus est in vnionibus factis, vel faciendis authoritate Apostolica. Secundus in vnionibus ab Episcopo factis, & effectum sortitis ante publicationem Concilij Tridentini. Ex eo enim tempore sublata est facultas, quam ex hac decretali habebant diœcesani vniendi Parochiales Ecclesias præbendis Canonicalibus, vt dictum est supra num. 11.

34 Rursus ad praxim potest deduci hæc controuersia in vnione accessoria tantum, cum scilicet Parochialis perpetuo annectitur, & subijcitur prębendæ iuxta textum hic, & in c. Extirpandæ, §. Qui verò, supra, eod. & in c. Super eo, de præb. lib. 6. non autem in vnione extinctiua, seu translatiua cum scilicet ex duabus Ecclesijs vna fit Ecclesia, & iura vnius perimuntur, seu transferuntur in aliā. Nec in vnione æquè principali, vt cum duæ Ecclesiæ ad inuicem vniuntur, itaut vnaquęque retineat sua iura, & priuilegia. Quandoquidem in his duabus vnionum speciebus vnus tantum est Rector vtriusque Ecclesiæ, vt in c. Et temporis, & ibi gl. in ver. Vnire, 16. q. 1. & in cap. 1. cum glos. 2. infr. Ne sed. vacan. & consequenter non habet competitorem super iure prælationis, & curę animarum.

35 Quibus præhabitis, coniungendo dicta glossarum cum dictis Doctorum hic, & præsertim Host. n. 6. & Io. And. n. 8. pro solutione quęstionis obseruandum est tribus modis augeri posse reditus Canonicorum ex prouentibus, Ecclesiæ Parochialis.

Primus modus est per annexionem Parochialis alicui ex prębendis Canonicalibus, itaut fructuū perceptio spectet ad Canonicum certa portione Vicario relicta siue in pecunia numerata, siue in alijs speciebus, vt hic, & in c. 1. infr. eod. lib. 6. & d. §. Qui verò, siue quia ipse Vicarius concedit in mensa Pręlati, sicut fieri testatur Henr. Boich. in omnibus Prioratibus habentibus curam animarum annexam totius diœcesis Leonen. vnde ipse est oriundus, & hoc primo casu de iure communi cura animarum, & rei vendicatio fructuum spectat ad ipsum Canonicum, maximè in foro contentioso; sed exercitium curę in foro animę ad Vicarium pertinet, vt in c. Super eo de pręben. lib. 6. & ita intelligendi sunt Host. & Io. Andr. vbi supra, dum dixerunt Canonicum esse Pręlatum, & curā habere, & Vicarium suum similiter, vt c. 1. & 2. supra de offic. Ordin. idest Vicarium in foro animę, & Canonicum in foro iudiciali, itaut de iure communi

moni

muni vendicet decimas, & alia iura, vt probatur
in c. Ex tranſmiſſa, ſupra de pręſcript. in cap. Ex
parte, il primo, & in c. In noſtra, infra de ſepultur.
& hic declarat Henric. Boich. ante med. verſ. Aut
36 perceptio fructuum, vel certè, vt inquiunt Butr.
in fin. & Cardin. in 7. quæſt. num. 8. Canonicus eſt
Pręlatus, & habet curam quoad habitum, Sacer-
dos verò quoad exercitium. Idem Io. de Ligna-
no, & poſt eum Gemin. in c. Super eo, colum. 2. in
gloſ. a. & Franc. n. 2. in ead. gloſ. de pręben. lib. 6.
vbi ſic diſtinguunt. Aut loquimur de cura fori cõ-
tentioſi, & tunc proculdubio illam habet Cano-
nicus, aut in terminis d. c. Super eo, & notatur in
Extrauag. Execrabilis, in ver. Perpetuos. Aut lo-
quimur de cura fori pœnitentialis: & tunc in illa
concurrit habitus, & actus. Quoad habitum curę
clarum eſt, quia eſt penes Canonicum; quoad
37 actum, ſeu exercitium eſt penes Vicarium. Cęte-
rum Petr. de Anchar. hic num. 6. videtur conclu-
dere Canonicos, quorum prębendis facta eſt an-
nexio, nec quoad exercitium, nec quoad habitum
habere curam fori pœnitentialis. Primò quia
cum poſſint eſſe minores vigintiquinq; annorum,
vt notatur in c. Si eo tempore, de reſcr. lib. 6. per
Hoſt. & DD. in c. Poſtulaſtis, infra de conceſſ. pręben.
non apparet quo pacto poſſit in eis cadere ti-
38 tulus, & ius curę, ſeu illius exercitium. Deinde
quia ſi penes ipſos eſſet ius curæ, & Sacerdotes in
Parochialibus poſiti cenſerentur illorum Vicarij
in curę exercitio, ſequeretur vt defunctis, vel tranſ-
latis Canonicis extingueretur ius ipſorum Sacer-
dotum, qui haberent cauſam, & titulum à Cano-
nicis, & penderent ab eis, vt c. 1. de offic. Vicar.
lib. 6. Sed hoc eſt falſum, vt notatur in d. c. Extir-
pandę, ſupra eod. Ergo huiuſmodi Sacerdotes nõ
ſunt cenſendi Vicarij Canonicorum propriè, cum
ſint perpetui, nec ad libitum Canonicorum poſſint
remoueri, vt in d. c. Extirpandę, §. Qui verò, nec
ab eis dependentiam habeant vllo modo, ſed au-
thoritate iuris habeant curę exercitium de per ſe,
quam principalis Canonicus impedire nõ poſſet,
nec ſe de ſeipſa intromittere, ſicut nec Epiſcopus
inuito Rectore Eccleſiæ Parochialis poſſet ibi cu-
ram animarum aſſumere. Demum ob dictam cu-
ram Vicarius eſt ille, qui adſtringitur ad pœnas
c. De multa, & Extrau. Execrabilis, de præben. re-
cipiendo aliud beneficium ſimilem curam habens
vt patet in prædicta Extrauag. in fine, & in Clem. 1.
de offic. Vicar. Fatetur tamen Anchar. Canonicũ
agere poſſe pro iuribus ſpectantibus ad Eccleſiam
annexam, & pro eis conueniri, quia emolumen-
tum temporalium principaliter ſpectat ad eum.
Sed certè quidquid ipſe dicat, non videtur rece-
dendum à communi opinione, quia Sacerdos Ec-
cleſiæ annexæ appellatur Vicarius, vt eſt caſus in
d. c. Extirpandæ, §. Qui verò, ſupra de præben. &
conſequenter habitus curæ videtur eſſe penes Ca-
39 nonicum. Neque obſtat quod Canonicus poſſit
eſſe maior ſeptennio, vel annorum quatuordecim,
licet ſit minor vigintiquinque. Quoniam iura, quę
præſcribunt ætatem vigintiquinque annorum, lo-
quuntur in Parochiali, vt in cap. Licet Canon. de
elect. lib. 6. ſecundum Cardin. vel certè vt dicit Io.
de Imola, iura prædicta vendicant ſibi locum in
his, qui habere debent curam quoad exercitium,
non autem quoad habitum in quandam conſe-
quentiam propter annexionem factam præbendæ:
tunc enim ius videtur quodammodo diſpenſare
vt habeant huiuſmodi curam in habitu, ex quo
permittit eum habere præbendam, cui annexa eſt
Eccleſia curata, arg. c. Præterea, & c. Ex litteris,
ſupra de offic. deleg. & l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic.
40 Item non obſtat ſecundum motiuum Ancharan.
quod deberet extingui poteſtas Vicarij extincta
poteſtate principalis Prælati; ſiquidem hoc pro-
cedit in Vicario temporali, & voluntario: ſecus
in perpetuo, & neceſſario, qui authoritate Cano-
nis, non autem ipſius Prælati conſtituitur, prout
contingit hoc caſu, vt patet in d. §. Qui verò. Tan-
dem non obſtat vltimum motiuum quod Vicarius
adſtringatur ad pœnas, c. De multa, & Extrauag.
Execrabilis. Quia hoc non prouenit ex eo, quod
ſit Prælatus, & habeat ius curæ; ſed propter curæ
exercitium, Canonicus verò his pœnis non ad-
ſtringitur, quia cum habeat curam annexam præ-
bendę, conſideramus ipſam prębendam tanquam
principale, vt notatur in c. Super eo, in gl. in ver.
Non obuiet, infr. eod. lib. 6. Curam verò tanquam
acceſſorium, ad hoc c. Si confirmationem, de elect.
lib. 6. ſecundum Cardin. hic num. 8. & ita opinio-
nem Petri de Ancharano refellit Io. de Imola n. 4.
verſ. Sed certè, cum quo tranſit Io. de Anan. eod.
num. verſ. Io. de Imola. Et hanc ſententiam pro-
bauit S. Congregatio Concilij, vt mox patebit.
41 Secundus modus augendi reditus Canonicorũ
eſt per annexionem Parochialis Eccleſiæ ipſi Ca-
pitulo, ſeu menſę Capitulari; intellige per Papam,
vel de illius mandato, propter Clem. Si vna, de
reb. Eccl. non alienan. ita vt ad Capitulum ſpectet
perceptio fructuum Eccleſiæ, vt in proprios vſus
conuertat, vt in c. Conſultationibus, infra, de do-
nat. certa portione ſimiliter relicta Vicario perpe-
tuo: & tunc iure pertinet ad Collegium ſimul, non
autem ad ſingulos, §. Qui manumittitur, 12. q. 2.
l. Sed ſi hac lege, §. Qui manumittitur, ff. de in
ius vocan. & l. Sicut municipium, §. 1. ff. Quod cu-
iuſque vniuerſ. nom. & firmant hic Hoſt. num. 6.
Io. Andr. num. 8. Butr. & Cardin. ambo num. 7.
Sed hoc intellige quoad temporalia, ita vt ad ipſũ
Collegium ſpectet vendicatio rerum Eccleſiæ, &
quoad habitum tantum, non autem quoad exer-
citium in foro animæ, quod ſpectat ad Vicarium
perpetuum priuatiuè ad Capitulum, vt concluſum
eſt in caſu præcedenti.

Hinc cum fel. record. Pius V. in Baſilica Princi-
pis Apoſtolorum de Vrbe erexiſſet perpetuam Vi-
cariam pro cura animarum Parochianorum præ-
dictæ Eccleſiæ exercenda, prout in Motu proprio
ſub Dat. Romæ apud S. Petrum nonis Nouembris
ſui Pontificatus anno 6. & modernus Vicarius per-
petuus prætenderet curam animarum prædictæ
Baſilicæ ad ipſum ſpectare priuatiuè ad Capitulũ:
ob eam cauſam orta ſuper hoc lite, quæſitum eſt
à S. Congregatione Concilij, an litteræ Motus pro-
prij Pij V. Inſtitutionis Vicariæ transferant om-
nem curam in Vicarium perpetuum priuatiuè ad
Capitulum, S. Congregatio Cardinalium Concilij
Tridentini Interpretum auditis vtriuſque partis
procuratoribus, & aduocatis, reque diligenter
examinata, cenſuit ex litteris ſan. mem. Pij V. ſo-
lum curæ exercitium fuiſſe tranſlatum in Vicariũ
perpetuum priuatiuè ad Capitulum; curam verò
habitu penes Capitulum remanſiſſe. Cęterum
quæ ad habitum, & quæ ad exercitium pertineant,
maturiùs, vbi partes petierint, eſſe deliberan-
dum.

Ter-

42 Tertius denique modus augendi reditus Canonicorum est per assignationem, seu impositionem pensionis super fructibus Parochialis, vel ad fauorem ipsius Capituli, vel particularis Canonici, ita ut Collegium, vel Canonicus præbendarius certā portionem percipiat, reliquis fructibus cedentibus in vsus Vicarij, & hoc tertio casu cura animarum, & vendicatio fructuum pertinebit ad Sacerdotem, ipseque erit Prælatus & Rector Ecclesię, vt c. Auaritię, & c. De monachis supra eod. & ita intelligitur finis huius glos. 3. ibi, *sed verius*, dum approbat primam opinionem.

43 Non obstat c. Extirpandæ, §. Qui verò supra eod. vbi non licet pensionem ex fructibus Parochialis conferre non beneficiato: Quoniam ibi fraus tantum excluditur per illa verba, [Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudē Ecclesiæ curatæ pensionem quasi pro beneficio conferre presumat] hic verò assignatur pēsio bona fide, & ex causa rationabili secundum Hostien. vel ibi sine annexione, hic autem per annexionē quæ fit præbendæ secundum Cardin. vel denique ibi censetur excepta causa euidentis necessitatis, vel vtilitatis, vt hic. Hodie non puto augeri posse reditus præbendarum ab ordinario per impositionem pensionis, seu dismembrationem fructuum Ecclesiæ Parochialis; quia in hac materia iam prouisum est à Concilio Tridentino qua forma sit procedendum, vt dictum est supra num 11. præsertim post regulam Sanctissimi Domini Nostri Vrbani VIII. reuocatoriam reseruationum pensionum perpetuarum super beneficijs ecclesiasticis etiam ad fauorem Collegiorum, Capitulorum, & beneficiorum, quæ nondum sortitæ sunt effectum; nec non Indultorum imponendi pensiones etiam temporales. Quæ habetur in Bullar. tom. 4 pag. 379. Prædictam distinctionem probauit Guil. de Monte Laud. in Clem. 1. in glos. magna vers. Hic quæro, de offic. Vicar. & in Clem. 1. in ver. Iura Episcopalia, de censib. & in Extrauag. Execrabilis, in fin. super ver. Parochias de præben. & idem Guil. & Zenzelin. in Clem. 1. super ver. Assignare neglexerint de iurepatr. Gemin. post. Io. de Lignano in c. Super eo, colum. 2. in 2. glos. & ibi etiam Franc. colum. 1. in ead. glos. infra eod. lib. 6. & sequuntur hic Henric. Boich. n. 1. & Abb. n. 10. & est ex mente Hostien. Io. Andr. & reliquorum ferè omnium.

De Præbendis.

Cap. Super inordinata.

S V M M A R I V M.

1 *PVeri, & aliàs beneficiati non sunt idonei ad beneficia consequenda.*
2 *Potestas, & voluntas requiritur ad quemlibet actum expediendum.*
3 *Beneficium simplex obtinenti an, & quando Episcopus possit conferre secundum ex iuris communis dispositione, & nn. seqq.*
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 7.
4 *Responsio, vt sit latior, quam interrogatio, non est inconueniens.*
5 *Beneficia simplicia de iure communi requirunt personalem residentiam.*
6 *Beneficium obtinens, quod personalem residentiam non requirit, de iure communi non est inhabilis ad aliud obtinendum.*
7 *Et quid post Concilium Tridentinum.*
8 *Beneficia duo personalem residentiam requirentia quantumcunque modici sint valoris, hodie sunt incompatibilia.*
9 *Collatio secundi beneficij incompatibilis valida est, sed adepta pacifica possessione secundi vacat primum.*
10 *Aetas quæ requiratur de iure communi ad obtinenda beneficia simplicia, & Canonias in Cathedrali Ecclesia, & nn seqq.*
11 *Pueri qui dicantur.*
12 *Canonicos Cathedralis iura præsumunt esse peritos & consilio maturos.*
13 *Aetas quatuordecim saltem annorum hodie requiritur ad beneficium obtinendum.*
14 *Et collatio antea facta ab Episcopo est ipso iure nulla, & prouisus non facit fructus suos.*
15 *Sufficit tamen annum decimumquartum esse inchoatum.*
16 *Puer præsentari potest ad beneficium iurispatronatus in duodecimo ætatis anno, si ita in illius fundatione sit cautum.*
17 *Canonicatus, & Portiones Cathedralis Ecclesiæ hodie annexum habent Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus.*
18 *Aetas quæ requiratur ad singula beneficia tam secularia, quam regularia obtinenda, remissiue.*
19 *Ordines minores in qua ætate ab Episcopo conferri possint, aut debeant, & nn. seqq. vsq. in finem.*
20 *Tonsura requirit ætatem septem annorum completam, & nn. seqq.*
21 *Aetatem nullam præfiniuit Concilium Tridentinum ad primam tonsuram, & minores Ordines, & num. 41.*
22 *Aetatis decem & octo annorum latoribus præfinita in cap. Nemo, 78. distinct. nulla est habenda ratio, & cur.*
23 *Decreta Conciliorum, Decretales, & leges ciuiles à Gratiano voluminis suo inserta non aliam habent authoritatem, quam leges ipsæ, Decreta, & Decretales.*
Leges ciuiles ita demum dicuntur Canonizatæ si à Papa in Canonibus inserantur. ibidem.
24 *Aetas minorum Ordinum ex decreto Zosimi Papæ.*
25 *Item ex decreto Siricij.*
26 *Item ex Concilio Toletano.*
27 *Item ex opinionibus glossarum, & Doctorum,*
Item ex consuetudine generali, n. 32.
Item ex Pontificali Romano, n. 34. vers. Alterū est.
28 *Intellectus c. De ijs, 28. dist. & nn. seqq.*
29 *Dictio, A, ex sui natura est exclusiua, præsertim coniuncta tempori.*
30 *Infantiæ proximus quis dicatur.*
31 *Dictio, mox, quid importet.*
32 *Consuetudo vniuersalis Ecclesiæ quamuis sit contraria iuri scripto pro lege seruanda est.*
33 *Consuetudo interpretatiua facilius, & minori tempore inducitur, quam noui iuris industria.*
34 *Ordinatus in Acolythum ante pubertatem non potest suspendi ab executione.*
35 *Ordines minores an de necessitate Sacramenti, vel de necessitate præcepti, an verò de honestate tantum requirant vsum rationis.*
36 *Pueri, & vsu rationis carentes possunt suscipere Sacramen. omnia, in quibus non requiritur actus suscipientis.*

Ordi-

37 *Ordines sacri vsum rationis requirunt ex necessitate precepti, non autem Sacramenti.*
38 *Et quid in consecratione Episcopali.*
39 *Ordinatus infra annos discretionis nõ reordinatur.*
40 *Sacramentum quodlibet non iterabile non requirit aliquam dispositionem ex parte suscipientis, sed tantum vt obex contraria voluntatis nõ obsistat.*
41 *Ordinantes ad primam tonsuram, vel minores, aut sacros Ordines ante ætatem legitimam quas pœnas incurrant ex Bulla Sixti V.*
42 *Aetas discretionis quæ dicatur.*
43 *Aetas septennij sufficit ad sponsalia contrahenda.*
44 *Ordines minores vna die hodie conferri non debent nisi ex causa.*

1 SVPER INORDINATA. Pueri, & aliàs beneficiati non sunt idonei ad beneficia consequenda. Hoc dicit. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda rationis ratio ibi, *Cum autem* In tertia responsio, ibi, *Consultationi*. Secundum Hostiensem, & Io. Andr. fit consultatio. Respondetur in genere. Exemplificatur in specie.

2 Nota primo ibi, *possunt, & volunt*, ad quemlibet actum expediendum duo esse copulatiuè necessaria, potestatem scilicet, & voluntatem, vt hic per Butr. in 1. not. Ad idem text. in c. Cum super de offic. deleg. & in l. Cum se, & ibi Bald. num. 1. C. de donat. ante nupt.

3 Secundò nota, obtinentem simplex beneficium non esse habilem ad aliud beneficium obtinendũ primo retento. Concordat textus in c. Is cui infra eodem lib. 6. vbi patet habentem potestatem Apostolicam conferendi beneficium personæ idoneæ non posse illud conferre obtinenti beneficium simplex, si illud sit sufficiens. Et hoc tenet glossa secunda hic, & in c. Dudum, il secondo in ver. Intitulatam, in fine supra de elect. vbi concludit obtinentem simplex beneficium, quod sit sufficiens, non posse obtinere secundum nisi dispensatiuè. Et quamuis Innocen. in ver. Reputandi, restringat hanc decretalem ad Prælaturam; tamen Hostien. num. 1. in ver Ecclesijs. Dicit hic non agi de Prælationibus, sed de beneficijs non curatis, & Ecclesiarum prębendis, & de hoc esse casum expressum hic, & fusius idem prosequitur infra n. 6. vers. Sed puto quod alia sit mens.

4 Neque obstat quod integra, cuius pars est hæc decretalis, quamuè ex registro desumptam referunt hic ad litteram Hostien. & Io. Andr, loquatur de obtinentibus Dignitates, & beneficia intracta: nam nihilominus decisio sumenda est ex parte inserta in hac compilatione, quę generaliter, & indistinctè loquitur de beneficiatis, secundum ea, quæ adnotaui in c. 1. num. 14. & num. 20. vers. Ad hanc difficultatem, supra de Pactis. Prętorquam quod, vt considerat Hostien. vbi supra non est absurdum, vt Papa latius respondeat, quam quæsitum fuerit: hoc enim sępe accidit, vt legitur, & notatur in cap. vnico 1. respon. supra de Sacra Vnctione. Nec consulens de hoc potest cõqueri; imò debet gratias agere si consultationi suę satisfiat, ipseque vlterius instruatur, prout hic fit; vt latius per eum. Pondera tamen rationem
5 in littera expressam, cur obtinens beneficium simplex non sit idoneus ad beneficiũ in alia Ecclesia obtinendum; quia scilicet in eadem seruire nõ potest. Et ea hac ratione collige duas conclusiones.

Prima conclusio est, de iure communi beneficia quantumcumque simplicia, & Ecclesiarum præbendas personalem residentiam requirere. Et ad hoc quotidie hic textus à Doctoribus allegatur: Nã dum decidit beneficiatum propterea esse inhabilẽ ad obtinendum aliud beneficium, quia eidem seruire non potest, necessariò supponit vtrumq; requirere personale seruitium: Nulli enim dubium esset quin beneficiatus esset idoneus ad inseruiendum alteri Ecclesię per substitutum, vt hic per Abbat. num. 5. Idcircò igitur vt dicatur non idoneus, qui non potest vtrique per seipsum inseruire, cùm non sit possibile, vt simul corporaliter adsit, & ministret in duabus Ecclesijs, c. Acutius, & c. Presbyteros 16. quæst. 1. l. Sicut certo, §. Si duobus vehiculum, ff. commod. & notatur per Innocen. & Doctores in c. Bonæ, il primo de Postular. Prælat. & per Hostiens. hic. num. 6. vers. Sed puto quod alia sit mens.

6 Secunda conclusio est. Si beneficium ex fundatione, vel aliàs personalem residentiam non requirat, prout hodie non requirunt beneficia simplicia ex generali consuetudine, vt dixi in cap. Licet num. ... supra eod. sic beneficiatus de iure communi est inhabilis ad aliud beneficium obtinendum, prout hic concludit Hostiens. num. 8. in ver. In eadem. Ergo, inquit, à contrario si quis haberet beneficium, quod non requireret residẽtiam, idoneus reputaretur, vt notatur in cap. fin. de Cler. non resid. & sequuntur Io. Andr. n. 3. in ver. Non possunt. Anchar. in 3. notab. in fine, & Abb. num. 3. In huiusmodi enim beneficijs cessat ratio personalis seruitij hic considerata.

7 Verum hodie hęc aliter se habent propter ius nouissimum Concilij Tridentini in cap. 17. sess. 24. quo statutum est, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Quo decreto in multis sublatæ sunt veterum Doctorum opiniones in materia incompatibilitatis beneficiorum simplicium.

Primò enim dum decernit vnum tantum beneficium esse singulis conferendum, sustulit opinionem illorum, qui asseruerunt clericum posse duas præbendas, seu duo beneficia simplicia obtinere, saltem ex dispensatione Episcopi. Quod tenuit glos. in d. c. Dudum, il secondo in ver. Intitulatam post med. vers. Quid dicemus de alijs clericis supra de elect. Hodie enim hoc amplius non licet, cùm Episcopi nequeant contra hoc decretum generalis Concilij dispensare, vt scripsi latissimè in c. fin. supra de fil. Presbyter.

Deinde dum statuit obtinenti vnum beneficiũ insufficiens posse nihilominus aliud sufficiens conferri, correxit opinionem Hostiens. hic num 8. vbi post multa concludit sic; [Consideratis igitur verbis, & intentione huius Capituli, expone quod hic dicitur, & beneficiati, idest quocumque titulo alligati etiam viginti solidorum, vt patet in c. Conquerente, supra de Cler. non resident Imò, & quantumcumque simpliciter beneficiati sint, repelli possunt. Cum enim hic dicat simpliciter, & indistinctè beneficiati; simpliciter, & indistinctè hoc intelligi oportet.] Ita Hostiens. cuius opinio, vt vides, corrigitur à Concilio, quia insufficientet

beneficiatus non repellitur à secundo; licet teue-
na Hostiensis videatur loqui de beneficijs perso-
nalem residentiam requirentibus, vt dictum est
supra num. 6. quæ etiam ex Concilio sunt incom-
patibilia, quantumcumque modici sint valoris, vt
paulò inferiùs dicetur.
8 Tertiò, dum decidit obtinenti insufficiens, posse
conferri secundum, dummodo vtrumque perso-
nalem residentiam non requirat, à contrario sensu
correxit opinionem Doctorum, de quibus supra
eod. num. 6. qui restrinxerunt hanc decretalem ad
beneficia personalem residentiam requirẽtia exi-
stimantes obtinentem simplex beneficium, cui nõ
sit annexum personale seruitium, non esse habilẽ
ad aliud obtinendum, licet primum sit sufficiens.
Secus enim est post Concilium, vt mox dicetur.
Quartò in, ijsdem verbis, *dummodo vtrumque*,
abrogauit antiquos Canones, qui permittebant vt
Episcopi possent vni conferre duas Parochiales,
sel aliàs incompatibilia beneficia, quorum redi-
tus ita erant teaues, vt proprium Sacerdotem nõ
possent conuenienter alere, vt in c. Vnio, in fine,
10. q 3. & in c. Eam te, supra de ætat. & qualit. &
notat glos. prælleg. in d. c. Dudum, il secondo, in
ver. Intitulatam, vers. Item propter paupertatem
Ecclesiarum: hodie enim hoc corrigitur, quia ex
Conc. obtinenti beneficium quantumcumq. insuf-
ficiens, non potest Ordinarius conferre secundum,
si vtrumque requirat personalem residentiam.
9 Hoc tamen non ita intelligi debes, vt collatio
secundi incompatibilis sit nulla: imò enim valida
est, sed adepta illius pacifica possessione vacat pri-
mum; ac si beneficiarus vtrumque retinere per-
rexerit, vtroq; ipso iure priuatus existit per decre-
talem De multa, supra eod. innouatam, & ad om-
nia incompatibilia ampliatam à Concilio Triden-
tino in c. 4. sess. 7. Et ita aliàs declarauit S. Congre-
gatio eiusdem Concilij interpres, licet dissentien-
te Cardinali Alciato, cuius fundamenta retuli in
c. Quia nonnulli, supra tit. proximo.
10 Tertiò nota, ad beneficium Ecclesiasticum ob-
tinendum quem nõ esse idoneum ante decimum-
quartum annum: hic enim pueri dicuntur non
11 idonei ad beneficium. Puer autem propriè quis
dicitur à septennio vsque ad annum decimum-
quartum, c. Pueri, 22. q. 5. c. Indecorum, & c. Ex
ratione, supra de ætat. & qualit. gloss. 1. hic, & Butr.
num. 5. Dixi in c. Cum sis, de conuers. coniug.
vbi hominũ ætates distinxi post glossam in proœ-
mio Sixti, in ver. Perfectus, & Turrec. in c. In sin-
gulis, 77. dist. Et quamuis glossa prima prælleg.
vers. Quid ergo, primò videatur intelligere hoc
capitulum de pueris ante septennium, quia tunc
seruire nõ possunt, quia nec discretionem habent;
vnde non reputantur idonei; Secus verò post sep-
tem annos, quoniam sunt doli capaces, c. Pueris,
infra, de delict. pueror. & hoc per cap. De his, 28.
dist. c. In singulis, & c. Quicumque, 77. dist. tamen
postea ab hac opinione videtur recedere, dum di-
cit standum esse huic Capitulo tãquam posteriori.
Atq. ita glos. videtur residere in prima opinione,
videlicet vt pueri ante decimumquartum annum
non sint habiles ad beneficium obtinẽdũ, cùm sint
impotentes ad seruiendũ propter defectum ætatis,
prout eam intelligit Cardin. hic n. 7. & Abb. n. 6.
Sed oppositum tenet glossa Io. Andr. in cap. Si
eo tempore, in ver. Aetatem, de rescr. lib. 6. vbi cõ-
cludit pueros septennes, & maiores septennio esse
idoneos ad Canonias, & præbendas Cathedralis
Ecclesiæ, & beneficia non curara, quia cum in tali
ætate possint ordinari, ergo & in beneficio inti-
tulari, arg. c. Cum secundum, supra eodem, & se-
quuntur Butr. num. 5. & Cardin. num. 10. vers. Se-
cundo casu, dicens opinionem Io. Andr. melius de
iure probari. Et idem Butr. in d. c. Si eo tempore,
num. 15. vbi dicit opinionem Bernardi quod mi-
nor quatuordecim, maior septennio sit idoneus
ad simplicia, esse communiorem, & veram. Et
pro ea videtur text. in c. Ex eo, de elect. lib. 6. vbi
impubes fuit prouisus de Canonicatu, & interim
eius vox suspenditur. Et quamuis Archid. ibi di-
cat puerum illum fuisse promotum dispensatiuè;
tamen secundum Cardin. hoc est diuinare. Et hãc
opinionem Io. Andr. seruauit curia vsque ad tem-
pora D. Ioannis Papę, vt hic testatur Collectar.
num. 1. Abbas verò hic num. 12. distinguit inter
beneficia simplicia sonantia in nomen Rectorię, &
beneficia in Ecclesia: vt primo casu pueri non di-
cantur idonei ad beneficium, quia indecorum est,
vt regant Ecclesiam, qui non nouerint gubernare
selpsos, vt dicitur in d. c. Indecorum. In secundo
autem casu sufficit ætas septem annorum, nisi be-
neficium requirat maturitatem consilij, vt Cano-
nicatus Ecclesię Cathedralis, quia tunc requiritur
ætas quatuordecim annorum secundum Host. hic
num. 9. vers. Aliud sęculare simplex, & Ancharan.
num. 5. vers. Et istorum aliud, & Archid. in d. cap.
Si eo tempore, de rescr. in 6. Quorum opinionem
seruat Curia, vt testantur de suo tempore Cardin.
12 & Abb. locis citatis. Quod etiam credit veriorem
Collectar nisi fiat violentia literæ huius decre-
talis. Iura enim præsumunt Canonicos Ecclesiæ
Cathedralis esse peritos, & consilio maturos, cap.
Statutum, de rescr. lib. 6. Quibus ego etiam ac-
cedo: nam contraria opinio fundatur in d. c. Ex
eo, de elect. lib. 6. & tamen ille textus eam non
probat, quia ibi non agebatur an Canonicus im-
pubes esset legitimè promotus necne, sed tantum
erat controuersia an haberet vocem in electione,
& ita supponebatur eum fuisse ritè promotum, &
sic dispensatiuè, neq; hoc est diuinare, vt idemmet
Cardin. in simili casu declarat in c. Dilectus, nu. 5.
vers. Et vult hæc solutio, & ibi dixi num. 16. vers.
Neque dicas hunc intellectum esse diuinatiuum,
13 supra de rescr. Hodie tamen huiusmodi alterca-
tiones, & distinctiones sustulit Concilium Triden-
tinum. Nam in c. 6. sess. 23. statuit vt nullus pri-
ma tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Or-
dinibus constitutus ante decimumquartum annũ
beneficium possit obtinere. Itaque correcta est
opinio Ioann. Andr. & sequacium existimantium
beneficium non curatum posse conferri puero se-
ptenni, & maiori septennio. Item sublata est di-
stinctio Abbatis volentis beneficium in Ecclesia
posse conferri ante annum decimumquartum,
14 dummodo nõ requirat maturitatem consilij: ho-
die enim nullum beneficium Ecclesiasticum potest
conferri ab Episcopo minori annorum quatuor-
decim; alioquin collatio nulla est, vt probat ver-
bum, *possit*, quod præcedente illa negatione, *nul-
lus*, tollit potentiam, & inficit actum ipso iure se-
cundum glos. ordinar. in c. 1. de regul. iur. lib. 6.
Vnde cùm dubitatum fuerit an d. cap. 6. sess. 23.
disponens neminem ante decimumquartum an-
num beneficium obtinere posse, comprehen-
dat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium
ob-

obtinuit, & nunc effectus est ętatis annorum quatuordecim, adeò vt nunc non sit legitimus possessor, & fructus suos non fecerit: S. Congregatio iuxta doctrinæ Iasonis in l. Galius, n. 17. cum seq. deliber. & posthum. vbi quod actus redditur nullus ipso iure, cum quid prohibetur eum verbo, *non possit*; censuit collationem ante decimumquartum annum fuisse nullam, & prouisum fructus suos non facere.

15 Verumtamen consulta, An idem c. 6. sess. 23. requirens ætatem annorum quatuordecim ad obtinendum Ecclesiasticum beneficium procedat in eo, qui ingressus est annum decimumquartum, sed non compleuit: respondit sufficere annum de-
16 cimumquartum esse inchoatum. Item decretum illud non sustulit legem fundationis, cui nusquã legitur Concilium derogasse, nisi in cap. vlt. sess. 25. de Regular. quoad decreta omnia illius sessionis, & in cap. 6. sess. 25. de reform. Ideoque cum aliàs Rota declarari petierit an decretum eiusdem, c. 6. sess. 23. in quo disponitur vt nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus ante decimumquartum annum beneficiũ possit obtinere, habeat locum in fundatione iurispatronatus, in qua testator ordinauit, vt præsentandus ad dictum beneficium sit constitutus in duodecimo suę ætatis anno: responsum est non habere locum. Et secundum banc sententiam postea resoluit Rota apud Farinacc. decis. 194. n. 1.
17 par. 2. recent. Quo verò ad Canonias, & præbendas Cathedralium Ecclesiarum hodie non solum abrogata est opinio Ioan. Andr. & aliorum de quibus supra num. 11. vers. Sed oppositam, qui voluerunt quemlibet puerum septennem, & maiorem septennio esse idoneum ad illas obtinendas, sed etiam opinio Hostiensis, Archidiaconi, Collectarij, & Abbatis requirentium ætatem quatuordecim annorum, quia ex Concilio Trid. in cap. 12. vers. In omnibus verò Ecclesijs, sess. 24. omnes Canonicatus, & portiones in Cathedralibus Ecclesijs annexum habent Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Vnde recipiendi non sunt nisi existentes in tali ætate, vt infra annum Ordinibus requisitis initiari valeant, vt ibi statuitur in vers. Neminem, & in c. 4. sess. 22. Atq; ita hodie factus est locus limitationi, quam posuit Ioan. Andr. in d. cap. Si eo tempore, in glo. in ver. Aetatẽ in fine, de rescr. lib. 6. vbi declarauit opinionem suam esse intelligendam; dummodo non essent talia beneficia quæ sacrum Ordinem ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, vel alio modo requirerent. Ad hoc cap. Ei cui, de pręben. eod. lib. Sed quid iuris sit ante factam Ordinum distributionem, dixi in cap. Cum in cunctis in 4.
18 quęst. n... infra de elect. Quæ autem ætas generaliter requiratur ad singula beneficia Ecclesiastica obtinenda latè examinat hic Host. num. 9. & post eum Ioan. Andr. num. 4. Abb. num. 7. & reliqui. Sed quia multa hodie correcta sunt ex decretis Concilij Trid. ideò tu dic, vt scripsi plenissimè in d. cap. Cum in cunctis.

19 Glossa secunda attingit quę ętas requiratur ad Ordioes minores. Sed quia admodum succinctè loquitur, & sine vlla examinatione materiæ, & res non est vsque adeò clara, non erit abs re hunc articulum plenius examinare. Reuoco igitur in dubium.

In qua ætate minores Ordines ab Episcopo cõferri possint, aut debeant.

Non leuis est difficultas veram, & consistentẽ habere, ac resolutam conclusionẽ in iure quę sit cuique minorum Ordinum constituta ætas; adeò generaliter processere ij, qui hac de re scripserunt.
20 Et quidem quoad primam tonsuram conueniunt omnes infantiam expletam, quæ septennio concluditur, l. Si infanti, & l. Potuit, C. De iure deliber. à sacris Canonibus constitutam esse. c. Nullus, & ibi gl. in ver. Infanti de tempor. ordinat. lib. 6. c. In singulis, & c. Quicumque, 77. dist. gl. 2. hic, Præpos. in cap. De ijs, 28. dist. Rebuff. in Praxi benefic. tit. de Cler. male promot. in gl. 5.
21 n. 1. Et quamuis S. Congregatio Concilij olim dixerit nullam esse à Tridentino Concilio præstitutam ętatem tonsuræ, & quatuor minoribus Ordinibus, sed eam attendendam quæ à sacris Canonibus præscribitur; Alias tamen denegante Episcopo Toletano primam tonsuram conferre cuidam, qui attingebat septimum annum, sed nondum compleuerat, eum ordinandus S. Congregationem adiuisset; responsum est in prima tonsura requiri ætatem septem annorum completam, c. In singulis, 77. dist. Angel. in ver. Aetas. At vero in reliquis minoribus Ordinibus adeò confusa, & incerta, quinimò, & repugnans videtur mens Canonum, vt vix aliquid certi haberi possit.
22 Pri.num enim textus in c. Nemo, 78 dist. Lectoribus voluit ætatem non esse minorem decem, & octo annis. Verum illius capituli nulla est habenda ratio; tum quia Palea est non habens legis auctoritatem. Tum quia desumpta est
23 ab Imperatore in Authen. de Sanctiss. Episc. §. Presbyterum, cuius quidem de his statuendi nulla est authoritas, vt habetur 10. dist. per totam, & in cap. Ecclesia Sanctę Mariæ, & ibi dixi num. 17. post. Abb. num. 10. sup. de Const. Decreta enim Conciliorum, Decretales, & leges ciuiles à Gratiano volumini suo insertæ nõ aliam habent auctoritatem, quam leges ipsæ, Decreta, vel Decretales, vt notant Io. Andr. & alij, post eum in c. de rescr. & in addit. ad Specul. in tit. de appellat. §. In quibus, vers. Sed pone. Ac proinde si interserat in volumine decreti leges correctas, vel contrarias, non censentur approbatæ, nec canonizatæ, vt notat gl. in c. Nouit. de Iudic. in c. 1. de reb. Eccl. non alienan. lib. 6. & in c. In primis, 2. q. 1. Sed illæ tantum leges censentur canonizatæ, quæ à Papa Canonibus inseruntur, vt in d. c. In primis. Ita Præpos. in proœmio Decreti n. 2. post Archid. in c. Quicumq; 11. q. 1.

24 Zosimus verò relatus in c. In singulis, 77. dist. secundum vulgatam lectionem primis tribus Ordinibus minoribus assignauit ętatem annorum duodecim. Acolythatui verò quatuordecim, vt ibi communis habet interpretatio. Verba enim illius decreti sic se habent. [Si ab infantia Ecclesiasticis ministerijs nomen dederit, vt inter Lectores, & Exorcistas quinquennio teneatur. Exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuordecim annis fiat. Hunc tamen locum alij deprauatum esse volunt, eumque aliter referunt, videlicet. Si ab infantia Ecclesiasticis ministerijs nomen dederit inter Lectores vsque ad vigesimum ætatis annum continuata obseruatione perduret. Si maior iã, & grandæuus accesserit, ita tamen vt post baptismum statim se diuinæ militię desideret mancipari, siue inter Lectores, siue inter Exorcistas quinquennio te-

neatur; Exinde Acolythus, vel Subdiaconus qua-
tuor annis.] Hæc ibi. Et in vno etiam peruetusto
Gratiani Codice, & apud Raban. de Instit. Cle-
ric. lib. 1. c. 13. legitur quatuor annis, non autem
quatuordecim. Et eodem modo refertur tom. 1.
Concil. par. 1. pag. 711. col. 2. licet propter glos-
sas nihil immutatum, additumue fuerit, vt est ad-
notatum in calce d. c. In singulis. Vnde ex hac
lecturarum varietate apparet tanta perplexitas,
vt nihil prorsus certi ex eo textu desumi posse vi-
deatur.

25 Siricius autem in cap. Quicumque 77. distinct.
post Zosimum videtur eius sententię fuisse, vt
ætatem legitimam ad primos tres Ordines existi-
mauerit esse ab infantia vsque ad annos puberta-
tis, & sic à septennio vsque ad quartumdecimum
annum, qui excludens pubertatem in masculis di-
citur annus adolescentię; exinde verò tẽpus, quod
intercedit vsque ad vigesimum annum, assignet
Acolytho, ait enim: [Quicumque ita se Ecclesiæ
vouerit obsequijs, à sua infantia ante pubertatis
annos baptizari, & lectorum debet ministerio so-
ciari, qui ab accessu adolescentię vsque ad vige-
simum ætatis annum si probabiliter vixerit, &c.
Acolythus, & Subdiaconus esse debebit.] Hacte-
nus verba Siricij, ex cuius interpretatione ad tex-
tum Zosimi redditur satis dubia expositio Docto-
rum, qui interpretati sunt mentem Zosimi eam
fuisse, vt primi tres minores conferri possint ab
anno septimo vsque ad duodecimum, & ex eo tẽ-
pore vsque ad decimumquartũ fiat collatio Aco-
lythatus. Pręterquam quod nec Siricius aperuit
quo tempore singuli Ordines conferri debeant.

26 Demum textus in c. De ijs, 28 dist. ex Concilio
Toletano II. c. 1. videtur sensisse Clericum quan-
documque posse ad minores ordinari vsquę ad de-
cimumoctauum annum. In eo enim decreto sic
legitur. [De ijs, quos voluntas parentum à pri-
mis infantię annis Clericatus officio mancipauit,
statuimus obseruandum vt mox detonsi, vel mini-
sterio electorum, siuè (vt in vulgata lectione ha-
bent alij) lectorum, traditi in domo Ecclesiæ sub
Episcopali pręsentia à præposito sibi debeant eru-
diri. At vbi octauum decimum ętatis suæ com-
pleuerint annum, voluntas eorum de expetendo
coniugio perscrutetur, quibus si gratia castitatis
Deo inspirante placuerit, & promissionem casti-
moniæ suæ absque coniugali necessitate spopon-
derint seruaturos, Subdiaconatus ministerium à
vigesimo anno suscipiant.] Hæc ibi. Sed certè
ille textus nihil statuit super eo, de quo quærimus.
Nam prius disponit de disciplina, qua pueri tra-
diti Ecclesijs sęcularibus, & detonsi debeant eru-
diri, & mox subdit: [Cum attingunt decimum-
octauum annum, ex quo in proximo volunt ad sa-
cros promoueri, perscrutetur de eorum conscien-
tia an velint contrahere matrimonium, vel perpe-
tuam promittere continentiam.] Et id omne
quod de infante dicitur in textu, existimari po-
test incidenter dictum fuisse, quia sic contigit in
facto: textus enim loquitur per illa verba, *à pri-
mis infantia annis*. Vnde si intelligeretur loqui di-
spositiuè, sequeretur vt infans minor septennio
tonsurari posset; quod esset inconueniens, & cõ-
tra c. Nullus, de tempor. ordin. lib. 6.

27 Quamobrem cum textum hac de re expressum,
clarum non habeamus, non mirum si glossatores
primum, deinde reliqui scribentes tantoperè di-
screpauerint inter se.

Prima opinio est glossę Io. Andr. in c. Si eo tem-
pore, in ver. Aetatem de rescr. lib. 6. quæ tenet pue-
rum septennem, & maiorem septennio posse ordi-
nari, & sequitur ibi Gemin. col. vlt. circa finem vers.
Quædam sunt; & Franc. in fine, vers. facit glossa
hic. Licet illa glossa cum simpliciter dicat septen-
nem posse ordinari, nec specificet ad quos ordines,
verificari possit in prima tonsura, quæ à Canoni-
stis habetur pro ordine, vt c. Cum contingat, &
ibi dixi supra de ætat. & qualit. Sed apertius glos.
fin. in Clem. Generalem, eod. tit. docet ætatem mi-
norum Ordinum esse maiorem infantia, & moue-
tur per textum in d. c. De ijs, & in c. Nullus de
tempor. ordin. in 6. & cap. a. 28 dist. & cum ea glos-
sa consentiunt ibi, Abb. nu. 10. in fine, & Io. Vuan-
quel. vers. Tertio casu, Similiter glos. 1. hic dicit
pueros post septem annos esse habiles ad minores
Ordines, quia sunt doli capaces, c. Pueris, de de-
lict. puer. & sequitur totidem verbis, Butrium. 5.
& plerique alij. Et hanc opinionem seruari in prę-
ctica testantur Cardin. & Io. Vuanquel. vbi supra,
& Albertus Trotius de vero, & perfecto Clerico,
c. 18. n. 2. inter tract. commun.

Secunda opinio est glossæ in summa 77. dist. quę
dicit Clericum posse fieri Ostiarium, Lectorem, &
Exorcistam vsque ad annum duodecimum, & ex-
inde posse ordinari Acolythum. Et hanc glossam
sequuntur Goffred. in summa de ætat. & qualit.
Cardin. & post Paul. in d. Clem. Generalem num. 7.
vers. De ordinandis. Io. de Imola ibidem nu. 18.
& Vitalin. n. 33. Henric. Boich. in cap. Super inor-
dinata propè finem, vers. Aut pro quatuor minori-
bus Ordinibus de præben. post Guliel. de Monte
Laud. in d. Clem. Generalem. Turrecrem. in dict.
c. in singulis, in princ. in ver. Teneantur 77. dist.
Armilla in ver. Ordines 1. Rebuff. in praxi benefic.
de Cleric. ad sacr. Ordin. malè promot. in glos. 2.
num. 1. vers. Aetas legitima, & ad regulas Cancell.
regul. 23. vers. Ista ætas. Et hanc opinionem de
iure veriorem esse affirmant Cardin. & Albertus
28 Trotius locis citatis, & videtur probari in d. cap.
De ijs, 28. dist. si diligentius expendatur. Neque
enim, vt ibi glossa adnotauit, verba illa, *à pri-
mis infantia annis*, videntur exponenda, idest à
primis pueritiæ annis, sed potius, post proximos
infantiæ annos: atque ita post septimum annum
expletum. Sępe enim iure nostro dictio, *A*, idem
29 significat, quod *post*, vt in c. Statutum, de pręben.
in 6. in Clemen. Sicut de appellat. & vtrobique
notat glos. & in l. Neminem, C. de decur. lib. 10.
cum concord. Siquidem ex sui natura dictio hu-
iusmodi est exclusiua, & separatiua, vt per glos. in
d. Clem. Sicut in ver. A die, & in l. Ratio, §. Si per
venditionem, in fine ff. de act. empti. DD. in l. 1. ff.
si quis caut. pręsertim coniuncta tempori, Abb.
30 in d. Clem. Sicut, num. 2. per textum ibi. [Quod
autem sequentia verba, idest, *primis infantia an-
nis*, exponi debeant, idest *proximis*, & sic exacto
septimo anno, suaderi potest, quia propriè trans-
acto eo anno dum pueritia incipit, illa ętas appel-
latur proxima infantiæ.] Quod affirmarũt Cuiac.
Mising. & alij Instit. de inutil. stipulat. sic expo-
nentes textum, ibi in §. Pupillus. Dici etiam po-
test antiquitus à parentibus filios etiam ætate in-
fantili septimo anno nondum peracto Ecclesiæ
sæculari tradi consueuisse, de quibus quid agen-
dum esset, statuerunt Patres in eodem Concilio
Toletano, vt à traditione, *mox*, idest *postea*, tem-
pore

pore congruo minoribus Ordinibus initiaretur. Quod vtrumque probat textus, Primò ibi, *quos voluntas parentum à primis infantiæ annis Clericatus officio mancipauit*. Secundò ibi, *ſtatuimus obſeruandum vt mox detonſi, vel miniſterio lectorum traditi in domo Eccleſiæ erudiri debeant*.
31 Nec propterea quod textus dicat, *mox detonſi*, cenſeri debet ſtatuiſſe vt ſtatim à tempore traditionis, vel à ſeptennio exacto detonderentur. Sed dictio, *mox*, videtur exponenda. ideſt tempore congruo. Scimus enim dictionem illā, *mox*, non ſolum idem ſignificare quod incontinenti, & ſtatim, ſed importare etiam longius interuallum pro ſubiecta materia, l. De ętate, §. Es cauſa, ff. de interrog. act. Quod latius declarat Bald. in l. Gallus, §. Illi caſus, num. 9. da liber. & poſthum. & Rebuff. in l. Auunculus, colum. 2. & in l. Labeo, & l. Sabinus §. Idem ſi Dominus, num. 7. circa med. de verbor. ſignif. etiamſi integri anni intercedant, vt eſt tex. in l. Sed ſi conditioni. §. Solemus, ff. de hęred. inſtit. Quare cum lex indefinitè loquens intelligenda ſit ſecundum aliarum legum diſpoſitionem, ac diſtinctionem, vt per Bald. in l. Aduerſus, num. 3. C. de furt. verba illa, *mox detonſi* ſunt referenda ad communem intellectum textus in d. c. In ſingulis, cum ſeqq. 77. diſt. Vnde patet iura iuribus concordando, Canonem Concilij Toletani in d. c. De ijs, potius facere pro ſecunda opinione.

Tertia demum opinio fuit Hoſtienſis in Summa de tempor. ordinat. §. Et cui poſt omnes regulas, verſ. Sed & præter regulas prædictas, qui putauit à ſex annis vſque ad duodecimum poſſe Clericum ordinari. Verum hanc opinionem vti ſingularem, & ſine textu, & ratione non reperi à quoquam approbatam fuiſſe. Sed certè littera ibi eſt corrupta, & in meo Codice ſic legitur: *ab infantia, ſcilicet à ſeptem annis vſque ad duodecimum poteſt tradi Eccleſiæ, & recipere minores Ordines*: & citat iura prææallegata. Quamobrem Hoſtienſis eſt apertè pro ſecunda opinione gloſſæ in Summ. 77. diſt.
32 Porrò in hac ſententiarum diſſonantia, etſi verior; & magis communiter recepta videatur iam relata diſtinctio temporum, & ordinum; tamen plerique teſtantur vniuerſaliter ſeruari vt minores Ordines conferantur quandocumq; poſt ſeptimū annum completum, nulla niſi pro voluntate ordinantis annorum, aut ordinum diſtinctione ſeruata, atque etiam vt vno die dentur omnes, c. De eo, de tēpore ordinat. & c. penult. De eo, qui furtiuè ordin. ſuſcep. Hæc autem generalis Eccleſiæ obſeruantia antiquis iuribus eſt præponenda, vt eſt textus clarus in d. Clem. Generalem, de ætat. & qualit. quandoquidem habetur pro lege, c. Illa, 12. diſt. cap. Perniciosus, infra, de celebr. Miſſar. Dixi in c. Conſilium, num. 44. eod. tit. Et quamuis apertè eſſet contraria legi ſcriptæ; ſeruari tamen deberet, quia legem tollit, l. De quibus, ff. de legibus, & ius poſitiuum, cap. final. de conſuetud.
33 Sed multò magis hoc procedit in caſu præſenti ex triplici capite. Primum eſt, quia cum ſacrorum Canonum diſpoſitio in hac materia ſit ſatis obſcura, & ambigua, vt oſtenſum eſt ſupra; conſuetudo hæc dicenda eſt potius interpretatiua, quam noui iuris inductiua, ac proinde facilius, ac minori tempore inducitur, ad l. Si de interpretatione, ff. de legib. & c. Cum dilectus, de conſuet. & vtrobique gloſſa, & DD. Bart. in l. Labeo, ff. de ſuppellect. legata, Put. deciſ. 283. lib. 1. & ob hanc
34 rationem Cardin. in d. Clem. generalem, verſ. Puto tamen, de ætat. & qualit. exiſtimat ordinatum in Acolythum ante pubertatem poſt infantiā non poſſe ſuſpendi ab executione Ordinis, ex quo non eſt ius expreſſum hoc prohibens.

Alterum eſt, quia huic conſuetudini apertè ſuffragatur Pontificale Romanum rubr. de Ordin. conferen. ibi: *Prima tonſura, & minores Ordines ante ſeptimum annum completum dari non debent*. Quibus verbis à cōtrario ſenſu ſatis clarè inſinuat etiam minores Ordines dari poſſe ſeptennio completo, eoſque à pari procedere reſpectu ætatis cum prima tonſura.

35 Tertium eſt, quia eadem conſuetudo quandocumque maiores Ordines conferendi poſt ſeptimum ætatis annum, ratione quoque probari poteſt. Imò à fortiori, quoniam ex ſententia D. Th. in 4. ſentent. diſt. 25. q. 2. art. 2. q. 2. [Ad ſuſceptionem horum Ordinum vſus rationis nec requiritur de neceſſitate Sacramenti, nec de neceſſitate
39 pręcepti, ſed de honeſtate tantum: ait enim, Per pueritiam, & alios defectus, quibus tollitur vſus rationis, pręſtatur impedimentum actui; & ideo omnia illa Sacramenta, quæ actum requirunt ſuſcipientis, talibus non competunt, ſicut pœnitentia, matrimonium, & huiuſmodi. Sed quia poteſtates infuſæ ſunt priores actibus, ſicut & naturales, quamuis acquiſitæ ſint poſteriores, remoto autem poſteriori non tollitur prius; ideo omnia Sacramenta, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis de neceſſitate Sacramenti, ſed poteſtas aliqua ſpiritualis diuinitus datur, poſſunt pueri ſuſcipere, & alij qui vſu rationis carent: hac tamen diſtinctione habita, quod in minoribus Ordinibus requiritur diſcretionis tempus de honeſtate propter dignitatem Sacramenti, ſed non de neceſſitate præcepti, neq; de neceſſitate Sacramenti. Vnde aliqui, ſi neceſſitas adſit, & ſpes profectus, ad minores Ordines poſſunt ante annos diſcretionis promoueri ſine peccato, & ſuſcipient Ordinem; quia quamuis tunc non ſint idonei ad officia, quæ eis committuntur, tamen per aſſuetudinem idonei redduntur: ſed ad maiores Ordines requiritur vſus rationis & de honeſtate, & de neceſſitate pręcepti propter votum continentiæ, quod habent annexum, & quia etiam eis Sacramenta tractan-
38 da committuntur. Sed ad Epiſcopatum vbi in corpus myſticum accipitur poteſtas, requiritur actus ſuſcipientis curam paſtoralem, & ideo eſt etiam de neceſſitate conſecrationis Epiſcopalis quod vſum rationis habeat. Quidam autem dicunt quod ad omnes Ordines requiritur vſus rationis de neceſſitate Sacramenti; ſed eorum dictū ratione, vel authoritate non confirmatur.] Hæc D. Thomas. Et idem docuit ibidem S. Bonauentura, quos refert, & ſequitur Cardin. Turrecr. in c. Subdiaconus, num. 2. & ibi etiam Præpoſ. eod. num. 77. diſt. Imo plus dicunt Hugo, & Archid. ibidem, videlicet in cunis poſſe puerum eſſe Sacerdotem, & Epiſcopum, & omnes Ordines recipere.
39 Porrò doctrina hæc D. Thomæ quod pertinet ad neceſſitatem Sacramenti, communiter recipitur, & probatur efficaciter in c. 1. de Cler. per ſalt. promot. vbi promotus ad minores Ordines infra annos diſcretionis non reordinatur, ſed permittitur in eis miniſtrare, quod non fieret niſi verum
40 Ordinem ſuſcepiſſet. Item probatur à Scoto relato

lato à Præpos. in eod. c. Subdiaçonus, num.3. quia respectu cuiuscumque Sacramenti non iterabilis non requiritur ex parte suscipientis necessariò aliqua dispositio præcedens dispositionẽ Sacramenti, sed requiritur tantum non factio, vel positio contraria obicis actualis ad hoc, c. Maiores, in fin. infra de baptis. vbi hoc est expressum. Sed nihil horum est in puero ante vsum rationis, quia nec factio contrarij esse potest, nec deliberatio voluntatis. Ergo puerilis ætas non excludit susceptionem cuiuscumque Ordinis sacri.

Sed quoad necessitatem præcepti supradicta distinctio inter Ordines minores, & sacros non procedit, quia obstat Clem. 1. de ætat. & qualit. secundum Siluestr. in ver. Ordo 4. n. 1. vers. Et tertio. Sed certè illa Clem. loquitur tantum de ætate præficiendorum; at de Ordine nihil dicit, prout etiam ibi aduertit Io. Andr. in glos. in ver. Aetate. Verum est tamẽ prædictam distinctionem quoad necessitatem præcepti adhuc non procedere, quia ex c. Nullus, de tempor. ordin. lib. 6. & ex Pontificali Romano prohibitum est Episcopis primam tonsuram, vel minores Ordines conferre ante septimum annum completum; & sic puero non habenti vsum rationis. Vnde dubitari non potest quin hodie hoc sit in præcepto.

41 Idem apertiùs constat ex Constitutione Sixti V. quæ incipit, Sanctum, & salutare, edita nonis Ianuarij 1588. vbi statuitur [vt Episcopus, qui ad primam tonsuram, vel minores, aut sacros Ordines quemcumque sæcularem, aut regularem ante ætatem per sacri generalis Tridentini Concilij decreta primæ tonsuræ, ac cuique ordini præscriptam, aut non seruatis temporũ interstitijs clericali charactere insigniuerit, aut ad Ordines minores, vel sacros, vt præfertur, vel aliàs malè promouerit, vt in eo in quo deliquit, puniatur, à collatione quorumcumque ordinum, atque adeò ipsius tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificaliũ eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existat.] Hæc ibi. Et quamuis verba illa Constitutionis *Per sacri Tridentini Concilij decreta prima tonsura, & cuique ordini præscripta*, fortè per ministrorum incuriam irrepserint, quia reuera Concilium Tridentinum nullam ætatem præfixit primæ tonsuræ, aut minoribus Ordinibus, vt ex sacræ Congregationis sententia dictum est supra num. 21. Quidquid tamen sit, certum est Episcopis districtè prohibitum esse quẽquam ad primam tonsurã, vel alios Ordines promouere ante ætatem legitimam. Præterea dici potest etiam ex Concilio non debere quem tonsurari ante vsum rationis; id enim non obscurè colligitur ex cap. 4. sess. 23. dum statuitur [vt prima tonsura non initientur, de quibus probabilis coniectura non sit eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse] huiusmodi enim electio, & propositum voluntatis non cadit in pueros ante vsum rationis, l. Si infanti, C. de iure deliber. l. 1. C. de fals. mon. c. Ex parte, il primo, infra, de corp. vitiat. Et hoc modo saluari possunt verba Bullæ; tacitè enim Cõcilium præscripsit ætatem maiorem infantia, dum requisiuit electionem generis vitæ in promouendis ad primam tonsuram. Quod etiam tacitè videtur sanxisse de Ordinibus minoribus, dum in c. 11. eiusdem sessionis eos promoueri iubet, qui saltem linguam latinam intelligunt. Vnde vsus rationis tam ex præscripto sacrorum Canonum, quam ex mente Tridentinæ Synodi in promouendis exigitur non tantum de honestate, sed etiam ex necessitate præcepti. Hic tamen omittendum non est suprascriptam Constitutionem Sixti V. exceptis pœnis contra Simoniacè ordinantes, vel ordinatos, fuisse redactam ad terminos iuris, Constitutionis Pij II. & Concilij Tridentini per Clementem VIII. in Bulla, quæ incipit Romanum Pontificem, edita pridie Kalend. Martij 1595. In
42 Bullar. tom. 3. pag. 54. Cæterum expleto septennio pueri etiam de honestate ad minores Ordines promoueri possunt, quia sufficit vt ordinandus in ea ætate sit constitutus, vt virtutibus erudiri possit; quod probe fieri potest septimo anno absoluto: tunc enim dicitur homo peruenisse ad eam, quam discretionis ætatem appellant, c. 1. 30. q. 2. c. Omnis vtriusque, vbi glos. & DD. de pœnit. & remiss. & tantum habet cognitionis, & intelligentiæ, quantum de honestate sat est ad nudum illum actum susceptionis Ordinum, qui nec officij, nec ministerij tam sancti, atque solemnis fuat, vt à pue-
43 ris nequeant expleri, c. Perlectis, 25. dist. Et quemadmodum ad ineunda sponsalia, quæ ad matrimonium carnale præambula dicuntur, ætas septennij sufficit, d. c. 130. quæst. 2. c. *Litteras*, de despons. impub. eo quod voluntas, ac naturalis consensus cadat etiam in impuberem post septimum annum, d. l. Si infanti, iuncta l. potuit. C. de iure deliber. ita etiam sufficere debet ad ineunda spiritualia: in minoribus enim Ordinibus constituto adhuc remanet libertas retrocedendi, c. vnico de bigam. lib 6. c. 1. de Cler. coniug. eod. lib. c. Ioannes, & c. Cum olim, infra eod. tit. c. 1. de vita, & honest. Cleric. & Clem. 1. eod. tit. & in illis conferendis ferè maior ratio videtur habenda litteraturæ, ac morum, quam ætatis. Quod sensisse videntur Patres Concilij Tridentini sess. 23. c. 4. 5. 7. & 11. & Concilij Toletani II. c. 1. relati in d. c. 1. De ijs, 28. dist.

44 Tẽperanda est tamen huiusmodi consuetudo, ac reducenda ad limites d. c. 11. sess. 23. Nam etsi antiquitus omnes etiam vno die darentur, c. De eo, de tempor. ordinat. hodie tamen nonnisi ex causa omnes simul conferri debent, sed per temporum interstitia, vt in d. c. 11. & in Constitutione Sixti V. superius relata.

Regula verò, quã Antistites ordinantes seruare, ac præ oculis habere deberent videtur sumenda à textu cum glossa, & alijs supra allegatis in d. c. In singulis, 77. dist. videlicet, vt tres primi Ordines minores Ostiarij, Lectoris, & Exorcistæ conferantur à septimo ad duodecimum annum: & exinde ad quatuordecim ordinetur Acolythus.

De Clerico ægrotante, vel debilitato.

Cap. Cum percussio.

S V M M A R I V M.

1 *INfirmus integrè percipit beneficij fructus.*
2 *Verbum*, hortamur, *quandoque est necessitatis.*
3 *Clerici sunt humaniter tractandi, ne alij deterreantur à clericatu.*
4 *Beneficio suo sine causa quis priuari non debet, etiã per Papam.*

Papa

5 *Papa volens ſine rationabili cauſa turbare ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ non eſt tolerandus.*
6 *Clerici dicuntur milites Eccleſiæ.*
7 *Priuilegia militibus conceſſa competunt etiam clericis.*
Declaratur, num. 10.
8 *Donatio facta à clerico concubinæ non valet, ſicut nec facta meretrici à milite.*
9 *Clericus inſtar militis non conuenitur niſi in quantum facere poteſt.*
10 *Ignorantia iuris excuſat militem, ſed non clericum.*
11 *Infirmo debentur etiam diſtributiones quotidianæ, dummodo infirmitas ſit principalis cauſa non reſidendi; & num. 26.*
12 *Cæcus an teneatur choro intereſſe, ita ut alioquin non lucretur diſtributiones quotidianas, & nu. ſeqq. vſque ad num. 28.*
13 *Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico, qui amittit officium linguæ, quamuis choro non interſit.*
14 *Oculorum officium amiſiſſe durius eſt, quam linguæ.*
15 *Canonicorum munus eſt pſallere in choro.*
16 *Obligatio pſallendi in Eccleſia eſt vnica, & indiuidua.*
17 *In obligationibus indiuiduis qui non tenetur ad totum, ad nihil tenetur.*
18 *Præceptum Eccleſiæ obligans ad aliquid certo modo faciendum non obligat ad quamlibet eius partem eo modo, quo fieri poteſt, faciendam.*
19 *Horarum canonicarum maiorem partem qui recitare non poteſt, ad partem ſuperſtitem, quam poteſt non obligatur.*
20 *Ieiunare obſtrictus certa die, ſi in ea non poteſt, non tenetur in alia.*
21 *Horas canonicas recitare impeditus non tenetur alia die eas reſumere.*
22 *Opera nec ſolui, nec deberi, nec peti pro parte poteſt.*
23 *Cæcus excuſatur à muneribus perſonalibus.*
24 *Infirmus qui horas canonicas recitare non poteſt, non tenetur illas audire.*
25 *Cæcus non tenetur dicere horas canonicas.*
27 *Cæcus tamquam miſerabilis perſona eſt ſub protectione Eccleſiæ.*
28 *Canonicus infirmus an percipere debeat etiam portionem quotidianarum diſtributionum, quæ à Canoniſis abſentibus amiſſa, inſeruientibus accreſceret, & nn. ſeqq. vſque in fin.*
29 *Infirmus iuris fictione habetur pro intereſſente.*
30 *Lex loquens in caſu vero an habeat locum in caſu ficto.*
31 *Ficta præſentia an æquiparetur veræ.*
32 *Portio portioni accreſcit non perſonæ, & aſſumit naturam portionis, cui accreſcit.*

1 CVM PERCVSSIO. Clericus infirmus integrè percipit beneficij ſui fructus. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & omnes. Ponit dictum, & rationem interſerit, ibi, *Quia ſi alij*, & eſt pars c. Cum percuſſio, 7. quæſt. 1. vt patet ex ſuprascriptione.
2 Nota primò, ibi *hortamur*, hoc verbum quandoque neceſſitatem importare, vt hic per Innoc. & Hoſtien. in princ. qui tamen loquuntur per dictionem, *fortè*; Sed ſine illa Cardinal. num. 2. & Imol. num. 6. concordat textus in cap. 1. infra de reſtam. vbi per hoc verbum, *hortamur*, demandatur cauſæ cognitio, & exponitur ibi à gloſſa, ideſt *præcipimus*. Tu dic verba hortatoria ex ſui natura eſſe conſilij, non præcepti. Improprantur tamen, & præceptum inducunt quando ſubiecta materia hoc ſuadet, vt ſcripſi in c. Canonum Statuta, n. 45. ſupra de Conſtitut.
3 Secundò nota ibi, *exemplo deterriti*, & ſigna præcipuam rationem ver. Clerico ægrotanti ſtipendia Eccleſiæ non ſint ſubtrahenda; nimirum quia ſi alij hoc exemplo eſſent perterriti, nō reperirentur qui vellent Eccleſiæ deſeruire, vt in litera. Nam vt inquit Petrus de Ancharano n. 3. ex mala vnius clerici tractatione multi deterrentur; & multis minatur qui vni facit iniuriam; ſic & pœna vnius eſt metus multorum, ad hoc c. Clericos in fin. ſupra. De cohabit. cler. & mulier. Ergo clerici humaniter ſunt tractandi, ne alij arceantur à clericatu, vt hic per Cardin. in 3. & 4. notab. Imol. num 6. & Ioann. de Anan. num. 5. Quod ſecundum eos facit contra collectores, qui nimis rigidè ſpoliant clericos vita functos. Item contra eos, qui docēt clericos in fructibus beneficiorum ſuorum eſſe ſimplices vſuarios, ac ſi eſſent monachi. De quo tamen dic, vt plenè notaui in c. Si quis ſanè, num. 3. 5. & 12. vſque ad num. 17. infra de pecul. clericor. Ex ex prædictis collige ex eo quod Clerici inhumaniter tractentur, & tempore ægritudinis priuentur fructibus beneficiorum ſuorum, turbari ſtatum Eccleſiæ nedum præſentem,
4 ſed etiam futurum. Vnde ſingulariter infert Abbas hic num. 3. vt clericus priuari non debeat beneficio ſuo ſine cauſa, etiam per Romanum Pontificem 1 nam, vt ipſe ait, [Si exiſtenti in infirmitate, & ſic in impotentia ſeruiendi non debet ſubtrahi beneficium ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ, vt hic: Ergò longe minus vbi nulla ſubeſt cauſa
5 ſa rationabilis. [Papa autem non eſt tolerandus volens turbare ſtatum Eccleſiæ ſine rationabili cauſa, vt notabiliter ait Innocentius in c. Quanto, num. 5. verſ. Tamen ſi Papa alia faceret, ſupra de conſuetudine, & fuſius idem Abbas in ſua q. 1. incipien. Epiſcopus, & quidam Rector. Sed circa hoc vltimum dictum Innocentij vide quod ſcripſi in c. Significaſti, n. 66. ſupra de elect.
6 Tertiò nota ibi, *militare*. Clericos dici milites Eccleſiæ, vt hic. Item cæleſtes milites, vt in cap. Chriſtianis, 11. quæſt. 1. & c. Degradatio, de pœn. lib. 6. item milites Chriſti, vt in c. Reprehenſibile, 23. quæſt. vlt. & milites Dei, vt in c. 1. infra. Ne
7 cler. vel monach. Vnde conſtituitur notabilis regula ſecundum Abb. hic n. 5. & Io. de Anan. nu. 6. vt priuilegia conceſſa militibus ſæculi competere etiam debeant militibus cæleſtis militiæ. Quò fit
8 vt ſicut miles ſæculi non poteſt donare meretrici, l. 2. C. de donat. inter vir. & vxor. ita nec Clericus concubinæ, vt diſputando tenuit Richardus Malubra, quem refert, & ſequitur Bart. in l. Affectionis, n. 1. ff. de donat. Cardin. hic num. 4. dicens ſe ita vidiſſe in facto. Anchar. & Imol. ambo num. 5. Abb. num. 4. & Io. de Anan. num. 7. Hinc etiam
9 fit vt quemadmodum miles non conuenit niſi in quantum facere poteſt, vt l. Miles in princ. ff. de re iudic. ita nec Clericus, vt tenet gloſ. notab. in d. l. Miles in ver. Facere in fin. Cardin. & alij proximè citati. De quo tamen dic vt legitur, & notatur in c. Odoardus, de ſolution. Declaratur ta-
10 men prædicta regula ſecundum Abb. vbi ſupra d. num. 5. vt procedat in caſibus, in quibus viget eadem ratio, alias ſecus. Vnde licet iuris ignoran-
tia

tiæ, l. 1. C. de iur. & fact. ignoran. & l. Regula, in
princ. ff. eod. Quippe quem arma magis, quam
leges scire oportet, vt l. fin. §. 1. in fin. C. de iur.
delibet. non tamen excusat clericum, vt notat gl.
in d. §. 1. in ver. Arma, Anchar. hic num. 4. in
fin. & Abb. d. num. 5. itidem in fin.
11 Quartò nota ibi, *exiguitate*. Canonico infir-
mo respōdendum esse de reditibus Ecclesiæ, quos
percipiebat dum sanus esset, sine vlla diminutio-
ne; & sic debentur illi etiam victualia, seu distri-
butiones quotidianæ secundum Innocen. in ver.
Exiguitate, cum quo alij transeunt, hodie hoc est
expeditum in c. vnico, de Cler. non residen. lib. 6.
Quod tamen declarat hic Io. Andr. num. 2. in ver.
Aegritudo, vt vendicet sibi locum, dummodo in-
firmitas sit principalis causa non seruiendi, & de-
prehendat infirmum in seruitio Ecclesiæ. Secus si
deprehendat eum absentem, quia tunc sicut ante
ægritudinem non debebantur illi distributiones,
ita nec debentur, si in eo statu morbus superue-
niat, vt sic casus superueniens secundum proxi-
mum statum illius declarationem assumat, argum.
c. Maiores, ad fin. infra de baptism. remittit Io.
Andr. ad ea, quæ adnotauit in c. Ad audientiam,
supra de cler. non residen. & sequuntur hic Butr.
num. 5. Cardin. num. 6. in 2. opposit. Anchar. eod.
num. 6. Imol. num. 2. Abb. num. 6. & Io. de Anan.
num. 1. & vide in materia quæ scripsi in cap. Licet,
supra, de præben. vbi egi latissimè an, & quando
Canonico ægrotanti debeantur in absentia distri-
butiones quotidianæ, à n. 136. vsque ad n. 151.
12 QVAERO An Canonicus post adeptum ca-
nonicatum vtroq; lumine orbatus teneatur choro
interesse, itaut alioqnin non lucretur distributio-
nes quotidianas.
Tametsi Nauarr. in tract. de horis canonic. c. 19.
conclus. 8. nec authoritate, nec ratione vlla sufful-
tus opinatus fuerit Canonicum cęcum distributio-
13 nes non lucrari nisi diuinis intersit. Verior tamen
videtur contraria opinio, pro qua primò irrefra-
gabiliter induco hanc decretalem: nam Canoni-
cus hic Vrbeuetanus personaliter adiuit Papam, vt
probat littera ibi, *lator præsentium*: & tamen
ægrotabat. Erat igitur talis ægritudo, quæ non
impediebat eum itinerare, & churo interesse, sed
tantum impediebat psallere, fortè quia amiserat
officium linguæ, prout obseruant Io. Andr. num. 1.
in ver. Laborem, Talis, inquit, erat infirmitas, quę
impediebat seruire, sed non itinerare, fortè quia
perdiderat loquelam, & Butr. num. 4. Card. n. 6. in
1. opposit. Imol. num. 2. vers. Quando autem,
Abb. num. 6. vers. Sed contra, & Guido papa, n. 2.
& tamen textus decidit huic Canonico respon-
dendum esse in absentia de reditibus beneficij sui
absq; vlla diminutione, sicut respondebatur dum
sanus erat, & sic etiam de victualibus, & distribu-
tionibus quotidianis, vt dictum est supra in 4. no-
14 tab. Si igitur distributiones huiusmodi debentur
Canonico absenti, qui propter impedimentum
linguæ non potest psallere, qui tamen potest per
seipsum adire Ecclesiam, & choro interesse; multò
fortius debentur cęco, qui nec potest psallere, nec
ad Ecclesiam accedere sine ope, & ministerio
alterius, vt in c. penult. ibi, cęcus lucem ignorat,
& quo gressus porrigat, nescit, 49. dist. & c. Cum
sit ars, ibi, si cęcus cęcum ducat, ambo in foueam
dilabuntur, supra de ætat. & qualit. In cęco enim
concurrunt duo impedimenta, quæ vincunt vnum,
c. Causam quæ, de elect. c. 1. de treug. & pac. cum
simil. & per Bald. in cons. 188. incipien. in subsi-
stentione, in princ. lib. 1. Vnde decretalis vltima,
infra eod. quæ loquitur de Archidiacono, qui pro-
pter paralysim amisit officium linguæ, fortius lo-
cum habet in eo qui amisit officium oculorum,
vt ibi declarat glos. 1. Host. in princ. Io. Andr. in
fin. & alij communiter.
15 Sed etsi cęcus posset per seipsum ad Ecclesiam
accedere, adhuc tamen non teneretur diuinis in-
teresse. Quod sic probo. Canonicorum obliga-
tio est psallere in choro, Clem. 1. ibi, *fructum la-
biorum suorum*, & infra ibi, *deuotè psallatur*, de
celebr. Missar. S. Thom. in 2. 2. q. 83. art. 12. & sta-
tuitur à Concilio Tridentino in c. 12. vers. Omnes
verò, sess. 24. ibi, [Atque in choro ad psallendum
instituto hymnis, & canticis Dei nomen reueren-
ter, distinctè, deuotèq; laudare.] & olim respon-
dit S. Congregatio eiusdem Concilij interpres in
Canonicis S. Petri de Vrbe, articulo diligenter
examinato. Sed Canonicus cęcus non tenetur
psallere, cum nec possit, nisi fortè integrè psalteriũ
memoriter teneret. Ergo nec tenetur choro in-
16 teresse; quandoquidem obligatio psallendi in
choro est vnica, & indiuidua, cum sit facti, l. Stipu-
lationes non diuiduntur, ff. de verbor. oblig. Do-
17 ctores in l. 4. §. Cato, ff. eod. Ideoque qui non te-
netur ad totum, ad nihil tenetur, l. Operas, ff.
de oper. libert. & notat Ias. in d. l. Stipulationes,
18 num. 28. & Ecclesiæ præceptum obligans ad ali-
quid certo modo faciendum, non obligat ad quã-
libet eius partem eo modo, quo fieri potest, faciẽ-
dam; sicut iussus Romam petere, si id implere
non possit, non tenetur dimidiam itineris partem
conficere, vt notatur in c. Cum dilecti, supra de
19 dolo, & contumac. Et qui aduersa valetudine, vel
aliàs legitimè impeditus maiorem horarum par-
tem dicere non valet, ad partem superstitem, quã
potest dicere, non obligatur, vt pluribus probat
Nauarr. in eod. tract. de Horis canonicis cap. 11.
20 num. 15. & seqq. Sic etiam obstrictus certa die
ieiunare, si ea die impediatur, non tenetur in alia,
vt notat Abb. in c. 1. num. 1. infra, de obseruat. ie-
21 iunior. Et impeditus recitare officium non tene-
tur alia die illud reassumere, secundum Innocen.
quem cęteri sequuntur in c. 1. infra de celebr. Mis-
sar. & Siluest. in ver. Hora, sub num. 5. Ad idem
optimus textus in l. Libertas, ff. de oper. libert.
22 vbi Vlpianus respondit, libertum, qui post indi-
ctionem operarum valetudine impeditur quomi-
nus operas præstet, ad partem non teneri, quia,
inquit, neque solui, neque deberi, nec peti pro
parte opera potest. Quod fusiùs prosequuntur gl.
& Doctores in l. Si quando, ff. eod. Ergo simili mo-
do cum Canonicus teneatur psallere in choro, si
ob cęcitatem non possit psallere, vtique non tene-
bitur choro interesse, quia hæc obligatio, vt præ-
dixi indiuidua est, nec potest pro parte adimpleri.
23 Præterea cæcus excusatur à muneribus perso-
nalibus, l. 1. C. qui morbo se excus. lib. 10. c. Li-
cet, infra de Censib. vbi id notant Innoc. in princ.
Hostiens. num. 3. Io. Andr. Collect. & Io. de Anan.
omnes num. 2. Henric. Boich. Butr. & Anchar. om-
nes, num. 1. Nec mirum quia corporis debilitas
eorum munerum excusationem præstat, quæ cor-
pore implenda sunt, dicit textus in l. 2. §. Corpo-
ris, ff. de vacat. muner. totius autem corporis hu-
mani debilitas est oculos perdidisse, vt inquit Lu-
cas

cas de Penna in d. l. 1. num. 4. Ergo ſimiliter excu-
ſari debet cæcus ab hoc perſonali munere intereſ-
ſendi in choro diuinis officijs, vt per Io. Franciſc.
Paulu. in tract. de viſitat. n. 100. q. 10. p. 2.
24 His accedit quod qui ægritudine impeditur ho-
ras canonicas recitare, non tenetur illas audire, vt
tenent Innocen. & DD. communiter in c. 1. infra
de celebr. Miſſar. Petr. de Palude in 4. diſt. 15. q. 5.
col. 5. Summa Piſana in ver. Hora, verſ. Verum
clericus, Silueſt. in eod. ver. num. 5. verſ. qui ex infir-
mitate, Tabien. ibidem num. 19 Nauarr. de hor.
25 Canon. cap. 11. num. 6. Sed cæcus non tenetur re-
citare, vt per Angel. in ver. Hora, num 9. verſ.
Verum non habens librum, vel carens viſu. Sylueſt.
d. n. 5. verſ. Tertium, & Tabien. vbi ſupra num 20.
Igitur nec audire. Quo fit vt nec teneatur choro
intereſſe, quia ſolutus eſt vtroque munere, & re-
citandi, & audiendi: neque enim exigitur in cho-
ro canonicorum pręſentia, vt augeant numerum,
ſed vt diuinas laudes perſoluant, vt in d. Clem. 1.
de celebr. Miſſar. & in decreto Concilij Trid. c. 12.
verſ. Omnes verò ſeſſ. 24. & pręſentia cęci reliquis
Canonicis canentibus potius impedimento, &
perturbationi eſſe poſſet. Atque hinc conſequi-
26 tur vt in abſentia cæcus lucretur integrè diſtribu-
tiones quotidianas tamquam morbo impeditus,
iuxta textum hic, & apertius in d. cap. vnico ibi,
*exceptis illis, quos infirmitas, ſeu iuſta, & ratio-
nabilis neceſſitas excuſauerit*, de Cler. non reſiden.
lib. 6. vbi id notant Archid. Io. Andr. Gemin. &
omnes, Couarr. lib. 3. Variar. reſol. cap. 13. & ſæ-
pius reſpondit S. Congregatio Concilij. Atque
hanc opinionem in cæco videtur ſequutus, licet
ſubobſcurè, Petr. Rebuff. conſ. 26. nu. 15. vbi con-
ſuluit cæcitatem non eſſe minus impedimentum,
quam alias infirmitates, & loquitur ad effectum
d. c. vn. quod ibi allegat.
27 Poſtremò hæc ſententia videtur in dubio am-
plectenda tamquam ęquior, & benignior, quia
cæcus tamquam miſerabilis perſona eſt ſub prote-
ctione Eccleſiæ, c. Defenſionis, 87. diſt. d. c. Licet,
& ibi Innocent. Hoſtienſ. & alij infra de Cenſib. &
ſatis calamitate cæcitatis affligitur, nec debet am-
plius affligi, c. Cum percuſſio, 7. quæſt. 1. Ideò-
que potius eſt ei conſulendum, quam aliquid au-
ferendum, vt de ipſo dicit gloſſa in d. c. Licet, in
ver. Miſereri. Facit text in l. 1. §. Caſum, ff. de po-
ſtul. & in l. Cęcus, ff. de indic. Qua de re plura
ſcripſi in c. Significantibus, à n. 50. ſupra de offic.
deleg. Et ita reſolutum.
28 2. QVAERO, Poſita deciſione S. Congregationis
Concilij, qua declaratum fuit Canonicum ob in-
firmitatem choro non inſeruientem percipere de-
bere diſtributiones quotidianas, perinde ac ſi in-
ſeruiret: an percipere etiam debeat portionem ea-
rum diſtributionum, quæ à Canonicis abſque le-
gitimo impedimento à choro abſentibus amiſſa,
præſentibus accreſceret.
Videtur reſpondendum debere percipere, ex
duobus fundamentis.
29 Primum eſt, quia cum infirmus quoad perci-
piendas diſtributiones quotidianas fictè, ac iuris
interpretatione habeatur pro intereſſente, vt patet
ex deciſione S. Congregationis, & probatur in c.
vnico, de Cleric. non reſident. lib. 6. Abb. hic in 2.
notab, & num. 7. Aufrer. deciſ. 268. Couarr. variar.
reſol. lib. 3. cap. 13. nu. 8. Sicut portio deficientium
per ius accreſcendi verè intereſſentibus acquiri-
tur, gloſ. in Clemen. Vt ij, in ver. Pars dimidia, de
ætat. & qual. Couarr. d. loco num. 7. ita acquiri de-
bet etiam infirmis, qui fictè, ſeu iuris interpreta-
30 tione ſunt intereſſentes: nam lex loquens in caſu
vero extenditur ad fictum, & ficta pręſentia veræ
æquiparatur, adeo vt fictè præſens conſequi debeat
ea, quę verè præſentibus tribuuntur, Io. Andr. in
c. Cum in tua num. 3. & 4. quem ibi, Gemin. &
Franc. ſequuntur de cõſuet. lib. 6. Cui opinioni etſi
aduerſetur Archid. quoad ius optandi, quod eſt
contra ius, & in quo ius non facit æquiparationem
inter veram, fictamque præſentiam: tamen quan-
31 tum ad caſum noſtrum attinet, etiam ſecundum
opinionem Archid. ficta præſentia ſufficit ad con-
ſequendas diſtributiones, quia verſamur in mate-
ria, in qua ius ipſum ęquiparat fictè præſentem, id-
eſt infirmum, verè pręſenti, vt in d. c. vn. de Cler.
non reſiden. lib 6. Et quia nos non verſamur in
ſtatuto, quod eſt contra ius de quo loquitur Ar-
chid. ſed in lege, & in iure communi, quod ex ſui
natura cum loquitur de caſu vero, extenditur ad
fictum, Iaſ. poſt alios in l. Si is qui pro tempore
n. 284. ff. de vſucap.
32 Alterum fundamentum eſt, quia in materia iu-
ris accreſcendi portio portioni accreſcit, non per-
ſonę, l. Cum ex filio, §. fin. ff. de vulg. & pupill. quia
portio eſt illa, quæ portionem ad ſe trahit, vt de-
clarat, Ripa in l. Re coniuncti, n. 7. & ibi DD. de
leg. 3. Sicut ergo portio principalis diſtributionũ
debetur infirmo quamuis à choro abſenti, ita hæc,
quæ aſſumit naturam portionis, cui accreſcit, Ri-
pa poſt alios in d. l. Re coniuncti, nu. 200. Gomez,
qui plures textus ad hoc citat lib 1 variar. reſol.
cap. 10. n. 16. verſ. Sed vlterius. Et ita S. Congre-
gatio cenſuit, vt dixi in cap. Licet, n. 139. ſupra de
præben.

De Cleric. ægrotan.

Cap. De Rectoribus.

S V M M A R I V M.

1 R*ECtori Eccleſiæ leproſo dandus eſt coadiutor, qui ſuſtentandus eſt de facultatibus Eccleſiæ.*
2 *Leproſi à communione hominum ſeparari debent.*
3 *Eiſque interdici poteſt ingreſſus Eccleſiæ.*
4 *Leproſus ſiue ſit Epiſcopus, ſiue inferior, non remouetur ex toto à prælatione, ſed datur illi coadiutor, ita vt habitus curæ ſit penes coadiutum, exercitium verò penes coadiutorem, & nu. ſeqq. vſque ad num. 8.*
5 *Rectores Eccleſiarum ex proprietate vocabuli dicuntur inferiores curati.*
6 *Coadiutor dicitur habere curam animarum quoad exercitium, non autem quoad ius, & habitum curæ, & n. 34.*
7 *Leproſus priuatur officio actualis adminiſtrationis, ſed dignitatem tenet, ſiue officium, quod in ius reſonat, & n. 38.*
8 *Coadiutor viuere debet de Eccleſiæ prouentibus, & inde recipere congruam portionem.*
9 *Congrua portio coadiutoribus, & Vicarijs aſſignanda ex præſcripto Concilij Tridentini an, & quando taxari debeat arbitrio Epiſcopi.*
10 *Et qualiter ad arbitrium ſit moderandum.*
11 *Appellatio à datione coadiutoris, & aſſignatione*

congrua datur ad effectum deuolutiuum tantũ.

12 *Coadiutori, & coadiuto si reditus Ecclesiæ non sufficiant, vter sit præferendus, & nn. seqq.*

13 *Parochiani cogi possunt ad sumptus coadiutori ministrandos, si alia ratio non suppetat.*

14 *Reditus Ecclesiæ an sint in dispositione Rectoris infirmi, an vero coadiutoris.*

15 *Habere curam animarum non dicitur qui non est Prælatus Ecclesiæ, & n.17.*

Sed contra num.34.

16 *Pœnitentiariæ Officialis luminibus orbatus an remanserit priuatus officio ex eo, quod maior Pœnitentiarius asseruerit alium obtinuisse prædictũ officium facto verbo cum Sanctissimo, & nn seq. vsque in fin*

17 *Obtinere idem est quod habere.*

18 *Habere quis dicitur iure dominij.*

Declaratur, n. 34. & 38

17 *Obtinere quis dicitur quando Canonicè possidet, & habet ius in re.*

Tamen verificatur etiam in detentatione, nu.37. vers Et eò magis.

20 *Officium tunc dicitur Papa voluisse alteri tradere, & priuare possessorem, quando in locum eius aliũ subrogat.*

Declaratur. n.39.

21 *Spoliato per supremum Principem non dantur remedia restitutoria.*

22 *Pœnitentiaria officia sunt perpetua, sicut beneficia Ecclesiastica & nn. seq. vsque ad n. 32.*

23 *Confirmatio Apostolica dat ius perpetuum, & irreuocabile.*

24 *Pœnitentiariæ officia ordinem sacrum habent annexum; & ideo regulantur vt beneficia Ecclesiastica, & n 26.*

25 *Officijs manualibus sacri Ordines non annectuntur.*

27 *Ordinari nemo potest ad titulũ officij manualis.*

28 *Vacatio in manualibus non datur.*

29 *Officia quædam Pœnitentiariæ conferuntur prævio concursu, qui in manualibus non seruatur.*

30 *Pœnitentiariæ officiales absentes pro seruitio Sedis Apostolicæ, vel alias legitimè impediti percipiunt emolumenta, & officio inseruiunt per substitutum.*

31 *Officium manuale respectu illius, cui ad vitam fuit collatum, censetur perpetuum.*

32 *Priuatio non præsumitur, nisi probetur.*

33 *Cæcus retinet magistratum, & officium prius obtentum, & n. 41.*

35 *Coadiutor nec titulum habet, nec possessionem, sed nudum exercitium, titulus verò, & possessio remanet penes coadiutum.*

36 *Titulus radicatus in persona vnius non euellitur, licet alteri exercitium, & administratio concedatur.*

37 *Priuatio tituli non inducitur sine expressa derogatione iuris quæsiti*

38 *Verba sunt improprianda ne ius tertio quæsitum collatur.*

40 *Cardinali asserenti aliquid factum de mandato Papæ vt sit credendum, tria debent concurrere, & nn. seqq.*

41 *Officialis perpetuus propter morbum incurabilem ab officio nõ remouetur, sed datur illi coadiutor,*

42 *Cardinalis etiam maioris Pœnitentiarij assertioni non statur in præiudicium tertij.*

43 *Beneficium, vel officium minimè vacans Papa non intendit conferre.*

44 *Vacatio beneficii iustificari debet de iure, & de facto: alias gratia, de cuius validitate agitur, est obreptitia.*

1 DE RECTORIBVS. Si Rector Ecclesię sit leprosus, dandus est ei coadiutor, qui sustentandus est de facultatibus Ecclesiæ. Hoc dicit. Communis diuisio Secunda ibi, *Hoc volumus*.

2 Nota primo ibi, *Ecclesias ingredi*. Leprosos debere à communi hominum separari, & hanc esse generalem consuetudinem testatur hic Guidopapa in 1. not. Idq; ob eam rationem, ne morbi contagione sani inficiantur, c. Resecandæ, 24. q.3.

3 Propterea enim leproso interdici potest ingressus Ecclesię, vt est hic argumentum optimum secundum Abb. in 2. not. Hinc Pius V. in Constitutione quę incipit, Decori, edita die 1. Februarij 1570. permisit Monialibus exire clausuram ex causa magni incendij, lepræ, & epidimiæ.

4 Secundò nota ibi, *Dandus est coadiutor*. Rectorem Ecclesiæ leprosum non remoueri ex toto à Prælatione, sed dandum illi esse coadiutorem, ita vt habitus curę sit penes leprosum coadiutum, exercitium verò penes coadiutorem, & ita nihil est speciale in leproso, vt propter scandalum, & abominationem remoueatur omnino ab administrationis officio, vt voluit glos. in c. Tua, in ver. Administrationis, infr. eod. Idem enim est in lepra, quod in alijs infirmitatibus, vt scilicet nullo casu ęgroto viuenti alius substituatur, nisi eo renunciante, secundum opinionem Hugonis, & Laurentij, & quamuis alij aliter sentiant, vt pleuè per Host. in d. c. Tua, in ver. Ministrentur, tamen hęc opinio verior, & communior est, vt ibi testatur Abb n. 4. Pro qua est textus apertus hic non cauillando litteram. Hic enim formatur quęstio de leproso; & tamen Pontifex iubet illi dari coadiutorem: ergo necessario supponit propter morbum lepręeum non desinere esse Prælatum quoad ius, & habitum Curæ; alioquin si ex toto remoueretur, impossibile esset, vt daretur illi coadiutor, quia non esset quem coadiuuaret, vt inquit Cardin. in c. fin. n. 19. in 24. quæst. ad fin. infra, eod. & tamen coadiutor diffinitur esse qui datur vt coadiuuet ministri, vel præsidentis officium, & dicitur coadiutor à coadiuuando, sicut tutor à tuendo, vt l. 1. ff. de tutel. secundum Io. Andr. in d. c fin. n. 3. vers. De primo, & n. 4. Nec accessoriũ potest esse sine principali, vt de coadiutore tradit Put. decis. 226. n. 3. & 12. lib. 3. Rota decis. 410. n. 3. & seqq. part. 4. Recent. Expositio autem Tancredi, qui ver. Coadiutor, exponebat, idest successor, infert vim litteræ.

Non obstat quod hæc Decretalis sit intelligenda de eo, qui non erat adeo infectus lepra, vt nõ posset esse in Collegio suo, secundum Innoc. in d. c. Tua, circa medium, vers. Et respondetur, quoniam hic intellectus diluat. Imo repugnat verbis textus quę clarè loquuntur de totaliter infectis, vt patet ibi, lepręmacula vsque adeo infectis, quod altari seruire non possunt, nec sine magno scandalo eorum, qui sani sunt, Ecclesias ingredi. Item non obstat quod hic textus intelligi debeat in Episcopo, qui propter lepram ex toto non remouetur, sed datur illi coadiutor, cum spirituale coniugium, quod est propriè inter Episcopum, & Ecclesiam, difficilius sol-

uatur

uatur, c. Inter corporalia, de translat. Episc. Textus verò in d. c. Tua, infra eod. procedat in inferioribus, qui in speciali casu lepræ prorsus remouentur, prout distinxit ibi Host. in ver. Ministrentur,
5 & Archid. in summa, n. t. 7. q. 1. Imo enim hoc cap. expressè loquitur de Rectoribus Ecclesiarum, & curam animarum habentibus, quorum appellatione ex proprietate vocabuli veniunt inferiores Curati, c. fin. de præben. c. Ex transmissa, de decim. c. Ad audientiam, il 1. de Eccles. ædific. cum mult. simil. Præterea hoc c. est pars c. Ad aures, sup. de rescript. & Lucius tertius respondet cõsultationi Lincol. seu Vinton. Episcopi, aliàs Lingon. Archid. vt refert Ant. August. in 1. collect. Decretal. tit. 2. c. 6. & in notis ad c. 3. tit. 6. Ergo debet necessariò intelligi de Ecclesiarum Rectoribus, qui subiecti erant illi Episcopo, seu Archidiacono, non autem de Episcopis, quibus non dantur coadiutores, nisi à Sede Apostolica, vt c. vnic. Infra eod. lib. 6. Meritò Io. Andr. & communiter alij sequentes tenent indistinctè primã opinionem Hugonis, etiam in Prælatis Inferioribus, vt testatur Abb. in d. c. Tua, n. 4. vers. Sed Io. Andr.

6 Demum non obstat, quod coadiutor hic dicatur habere curam animarum, ex quo glos. in ver. Curam, inferebat eum esse Prælatum: etenim hoc debet intelligi quoad exercitium tantum, non autem quoad habitum ipsius curæ, qui remanet penes coadiutum, vt hic declarant Host. Io. Andr.
7 & communiter Doctores, vt plenius dicam infra n. 34. Et eod. modo intelligi debet tex. in d. c. Tua, infra eod. dum dicit leprosum remoueri ab administrationis officio, quoniam, vt ait Laurentius, Sacerdos leprosus priuatur officio actualis administrationis, sed dignitatem tenet, siue officium, quod in ius resonat, puta quia illi præstabitur obedientia in his, quæ vtiliter mandabit, arg. c. Ex parte, infr. eod. & c. Quia frater. 7. q. 1.

8 Tertio nota ibi, *de facultatibus Ecclesiæ*, coadiutorem viuere debere de Ecclesiæ prouentibus, & inde recipere congruam portionem, vt hic est tex. expressus, concordat c. vn. infr. eod. lib. 6. ibi, [Coadiutores huiusmodi de prouentibus Prælatorum, in quorum assumuntur auxilium, sumptus recipiant moderatos:] & notat Abbas hic in vlt. not. & communiter alij. Io. Andr. in c. fin. n. 12. infra eodem, dicens [coadiutorem debere alimenta congrua, & moderata habere de bonis dignitatis, Ecclesiæ, vel officij, cuius Prælato, vel ministro datus est.] Put. decis. 226. n. 13. lib. 3.

9 Porrò Coadiutoribus, quos Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, deputare possunt Rectoribus Parochialium Ecclesiarum illitteratis, & imperitis, itidem assignanda est pars fructuum pro sufficienti victu, ex decreto Concilij Trid. c. 6. sess. 21. Ac similiter Parochi abscedentes tenentur idoneum Vicarium relinquere cum debita mercedis assignatione, vt in c. 1. §. Eadem omnino, sess. 23. & in Parochialibus vnitis ab Episcopo deputandi sunt Vicarij cum tertiæ partis fructuum aut maiori, vel minori arbitrio ipsorum Ordinariorum portione etiam super certa re assignanda, vt in c. 7. sess. 7. licet hæc congrua Vicarijs perpetuis assignanda ex Bulla Pij V. Ad exequendum, non possit esse maior scutorum centum, nec minor quinquaginta. Sed & Vicario in Parochialibus vacantibus deputando assignari debet cõgrua portio arbitrio Episcopi, vt in c. 18. in princ. sess. 24. Et ita cũ dubitatum fuerit quænam sit congrua portio assignanda Vicario, qui ponitur in Parochialibus vacantibus: responsum est congruam esse portionem arbitrio Iudicis. Ex his collige & congruam portionem coadiutoribus assignandam ex præscripto huius Decretalis taxandã esse arbitrio Ordinarij, cum & aliæ congruæ sint arbi-
10 trariæ, excepta illa Vicarij perpetui, quæ tamen à quinquaginta vsq; ad centum, & ipsa arbitraria est, qualiter autem arbitrium in huiusmodi taxatione sit moderandum, conijce ex infrascripta declaratione. An fructuum portio constituenda Parochialium Ecclesiarum vacaturarum Vicario curam exercenti quousq; ad nouam institutionem deueniatur, referri debeat ad solam ipsius sustentationem, quotam, aut ipsarum vacantium annuum valorem, vel ad ipsius Vicarij, qualitatem: S. Congregatio censuit ad hæc omnia esse referen-
11 dam. Rursus censuit à datione coadiutoris Vicario insufficienti, & à congrua assignatione dari appellationem deuolutiuam tantum, & de grauaminibus videndum in secundo iudicio.

12 Sed hic occurrit quæstio notabilis, & quotidiana, quid si reditus Ecclesiæ non sufficiant coadiutori, & Prælato ægrotanti, quis eorum sit præferendus.

Glossa finalis hic tenet ex prouentibus Ecclesiæ prius esse prouidendum coadiutori, qui Ecclesiæ inseruit; & Rectori infirmo prouidebit Episcopus, allegat c. 1. & 2. 82. dist. & cum glos. concordant Tancred. & Goffred. hic, Archid. in Summa in fin. 7. q. 1. & Henric. Boich. in c. fin. n. 10. infra eod. iura tamen quæ glossa adducit, hoc non probant, secundum Cardin. & Abb. hic, sed tantum faciunt in argumentum, generaliter enim disponunt, vt Episcopus pauperibus, & infirmis, qui suis manibus laborare non possunt, victum, & vestitum largiatur. Vnde Vincentius dicit hanc glossam sibi non placere, quia debilioribus in loco consulitur, allegat c. In nullo, 18. q. 2. Et quamuis neque hic textus ad rem pertineat, tamen cum opinione Vincentij, quam recitant vltimo loco, simpliciter hic transeunt Io. Andr. nu. 3. in glos. vlt. Butr. n. 4. & Anchar. eod. num. eamque expressè approbant Cardin. num. 2. & 3. subdens se ita in facto consuluisse, Abb. num 6. & Io. de Anan. n. 13. quæ etiam mihi magis placet, & maiori æquitate, ac solidioribus nititur fundamentis, quia ægrotus intelligitur Ecclesiæ deseruire, cap. 1. supra eod. Ergo illi prius subueniendum est de reditibus Ecclesiæ, quia qui altari seruit, &c. cap. Cum secundum, supra de præben. & cum habeat titulum, & possessionẽ vnà cum seruitio, præferendus est coadiutori, qui nec titulum habet, nec possessionem, sed nudum exercitium, vt dicam infra num. 35. Alioquin si ægroto subtraherentur stipendia, hoc exemplo deterriti, non inuenirentur qui vellent Ecclesiæ militare, vt legitur in d. c. 1. & ita ex hoc videretur perturbari status Ecclesiasticos nedum præsens, sed etiam futurus, vt accuratè ibi obseruat Abb in 2. not. & hic num. 6. vers. Et ad decisionem. Pro qua opinione multum etiam stringit quod coadiutor debet de reditibus Ecclesiæ congruam recipere portionem, vt hic dicitur, vel moderatos sumptus, vt in c. vn. infra eod. lib. 6. Ergo prouentus Ecclesiæ primo, & principaliter sunt in dispositione Rectoris, & cõsequenter illius necessitati prius
13 est prouidendum. Coadiutori autem, cum redi-

tus vtrique non sufficiant, prouidebit Episcopus,
vel Parochiani secundum Cardin. & Abb. locis ci-
tatis. Et pro hoc vltimo vide bonam glossam in
c. Omnis Christianus, in ver. Vacuus, de conse-
crat. dist. 1. & quod leg. & notat. in c. Ad audien-
tiam, il primo, de Eccles. ædific. & in Conc. Trid.
c. 4. sess. 21. vbi si reditus Ecclesiæ non sufficiāt pro
Sacerdotibus Parochialium nouiter erectarū, cogi
potest populus ea subministrare, quæ sufficiant ad
vitam dictorum Sacerdotum sustentandam. Et in
coadiutore aliàs respondit S. Congregatio eiusdem
Concilij Interpres; nam cum pro augendis redi-
tibus tenuissimæ Parochialis plus quam mille ani-
mas habentis, coadiutoris assumendi gratia quæ-
situm esset, an possent compelli parochiani, cum
alia ratio non suppeteret: S. Congregatio censuit
dandas esse litteras ad Archiepiscopum Theati-
num, vt ageret cum vniuersitate.
14 Quærit hic Abb. num. 5. vers. Et ex hoc insur-
git, in cuius dispositione sint reditus Ecclesiæ, an
scilicet Prælati ægrotantis, an verò coadiutoris? Et
distinguit sic: Aut infirmitas est talis vt impediat
administrationē in tēporalibus, & spiritualibus pu-
ta dementia, seu furor: & tunc coadiutor habeat
administrationē in vtrisque, & congruam portio-
nem tribuat ægroto, & aliam congruam sibi reti-
neat; reliquos autem fructus conuertat, seu di-
spenset in vtilitatem Ecclesiæ, sicut tenetur bonus
Rector; & ita secundum eam potest intelligi cap.
Tua, infra eod. Aut verò infirmitas impedit admi-
nistrationem in spiritualibus tantum: & tunc cum
officium coadiutoris se non extendat ad tempora-
lia; Prælatus percipiat reditus omnes, & congruam
portionem assignet coadiutori. Sed contra hanc
distinctionem facit textus in d. c. vn. infr. eod. lib. 6.
qui in specie loquitur de Prælato dementi, & ta-
men præcipit vt coadiutor de reditibus Ecclesiæ
habeat tantum sumptus moderatos: ergo reliqui
reditus sine diminutione spectant ad Prælatum
ægrotantem, cum illis non appareat priuatus, quo
argumento in casu contrario vtitur ipsemet Abb.
hic num. 5. versic. Sed contra. Ego puto inspi-
ciendam esse formam coadiutoriæ, an scilicet fue-
rit datus coadiutor in spiritualibus, & temporali-
bus: an verò in spiritualibus tantum, & de varijs
speciebus coadiutoriæ vide Cardin. cons. 70. in-
cip. In Ecclesia Magdeburgensi, in princ.
15 In glossa in ver. Curam, nota ver. *habeat*, sonare
in ius, adeo vt ex eo, quod quis habeat curam ani-
marum, rectè inferri possit, vt sit Titularis, & Præ-
latus Ecclesiæ, vt apertè sentit hæc glossa.
16 Ex hoc infero ad notabilem quæstionem facti,
Cum N. Sacræ Pœnitentiariæ corrector desijsset
officium exercere ob superuenientis cæcitatis im-
pedimentum, fuit authoritate Apostolica deputa-
tus ad illud exercēdum S. Rotæ Auditor cum ho-
noribus, & oneribus dumtaxat. Sed postea & emo-
lumenta fuerunt ei persoluta: ac subinde ipso Au-
ditore vita functo, idem officium vti vacans per
illius obitum, semel atque iterum fuit alijs colla-
tum, & sic primus officialis non citatus, nec audi-
tus remansit de facto spoliatus titulo, & emolu-
mentis officij: & cum propterea petijsset se rein-
tegrari, ex aduerso fuerunt exhibitæ litteræ paten-
tes Cardinalis Maioris Pœnitentiarij, in quibus
enunciatus, quod prædictus Rotæ Auditor exer-
cuit Correctoris officium primo cum honoribus,
& oneribus, & deinde facto verbo cum Sanctissi-
mo etiam cum emolumentis obtinuit. Quibus
verbis aduersarij contendebant constare primum
officialem fuisse officio priuatum à Summo Ponti-
fice, ac proinde reintegrationem petitam non esse
illi concedendam, quæritur quid iuris?
17 Contra Officialem inducitur hæc glos. in verb.
Curam: nam verbum *obtinuit*, idem importat
quod verbum *habuit*, c. Dudum, il 2. circa fin. vers.
Suggessit enim, supra de elect. c. Quia in tantum,
iuncto c. Ad hæc, c. De multa, & quasi per tot. de
præben. & notat Archid. in c. Si gratiosè, num. 1.
vers. Nam cum non habeat, de rescript. eod. lib. 6.
Dum autem prædictus Rotæ Auditor obtinuit
Correctoris officium, vtique dicitur illud habuisse
respectu tituli, nō autem quoad nudum exercitiū,
& ministerium facti; sicut coadiutor ex eo quod
hic dicatur habere curam animarum, arguit glos.
vt ipse, non autem coadiutus infirmus, sit Præla-
tus Ecclesiæ, & cum hac glos. consentiunt Tan-
cred. Goffred. & alij. quos retuli supra num. 12. Et
18 meritò quia habere quis dicitur iure dominij, l.
Hoc Senatus, & ibi glos. in ver. Habuit, ff. de vsu-
fruct. ear. rerum, quæ vsu consum. l. Habere, ff. de
ver. signif. l. Stipulatio ista, §. Habere, ff. de verb.
19 obligat. Et eod. modo obtinere quis dicitur quā-
do canonicè possidet, & habet ius in re, c. Quod-
dam, in fin. de præben. lib. 6. c. Quoniam, de con-
cess. præben. eod. lib. Archid. loco citato Alber.
20 in Dictionario in ver. Obtinere: & consequenter
primus officialis remansit officio priuatus, quia
tunc Papa dicitur voluisse alteri officium tradere,
& priuare possessorem, quando in locum officialis
possidentis alterum subrogat, vt notat Angel. in l.
Quod si fortè, §. 1. n. 4. ff. de solut. Socin. cons. 4.
21 super quæstione, num. 33. in fin. lib. 3. Quo fit, vt
idem officialis de spolio conqueri non possit, quia
spoliato per supremum principem non dantur re-
media restitutoria. Doctores in cap. Ex conque-
stione, de restit. spoliat. Carol. Tapia, de Constit.
Princip. in l. fin. c. 9. num. 74. Mohed. decis. 4. de
restit. spoliat. Et conferunt quæ de absoluta pote-
state Papæ in officijs, & beneficijs Ecclesiasticis
plenè adnotaui in c. fin. à num. 25. infra eod.
22 Contrarium credo verum, & ad euidentiam
præmitto officia S. Pœnitētiariæ ex sui natura esse
perpetua, sicut Ecclesiastica beneficia, quod con-
stat ex infrascriptis. Et primò, quia ex præscripto
Constitutionis Pij V. In omnibus, edita super re-
formatione Pœnitentiariæ Apostolicæ, §. 9. in Bul-
lar. tom. 2. pag. 281. illius officiales deliguntur à
Maiori Pœnitentiario, & à Summo Pontifice con-
23 firmantur. Ex huiusmodi autem confirmatione
confertur electo ius perpetuum, & irreuocabile,
c. 2. & ibi Innoc. Host. & Io. Andr. omnes in princ.
de confir. vtil. vel inutil. c. Super his, de accusat.
glos. in c. Frater, in ver. Authoritate, 17. q. 4. tex-
tus optimus in c. Si Apostolicæ, & ibi glos. in ver.
Præferri, de præben. lib. 6. & de officiali confirma-
to tradit Bald. cons. 355. Super primo puncto, circa
finem, vers. Aut est confirmatus, lib. 5. Romanus
cons. 467. Vt clara, num. 4. vers. Secundum idem,
& ante eos Cynus in l. Cum lex, ff. de legib.
24 Secundo, quia officia Pœnitentiariæ ex eadem
Pij V. Constitutione, §. 10. Ordinem sacrum ha-
bent annexum: ideoque in litteris patentibus
prouisionum apponi solet clausula, [& quia dictū
officium iuxta ordinationem noui status eiusdem
S. Pœnitentiariæ sacrum Ordinem requirit, volu-

mus,

mus, vt infra sex proximos menses sacris Ordini-
25 bus initiari teneearis.] Hæc autem annexio Or-
dinis sacri non fit officijs manualibus, sed perpe-
tuis dumtaxat, Clem. Vt ij, de ætat, & qualitat.
Concil. Trid. c.4. sess.23. & esset valde absonum, &
contra naturalem rationem, vt postea quam offi-
cialis sacro Ordine est insignitus, posset illico, &
sine vlla causa ab officio amoueri, & remaneret
obstrictus voto perpetuo continentiæ, & onere
Diuinum officium quotidie recitandi, l. Secundum
naturam, ff. de regul. iur. c. Cum secundum, de
26 præben. cum simılib. Vnde officia S. Pœnitentia-
riæ, & alia id genus, ex eo, quod sacrum Ordinem
habeant annexum regulari, vt beneficia Ecclesia-
stica, tradit in puncto Sarnen. in regul. de infirm.
quæst.33. vers. Aut loquimur de officijs mixtis.
27 Tertiò, quia nonnunquam S Pœnitentiariæ of-
ficiales ad titulum suorum officiorum fuerunt sa-
cris Ordinibus initiati: quod apertè ostendit ti-
tuli perpetuitatem, cum ad titulum officij manua-
lis non liceat quemquam ordinare, reclamante
Triden. Concilij decreto, c.2. sess.21. vt sæpius Sa-
cra Congregatio respondit.
28 Quartò, quia prædicta officia vacant per obitū,
vel promotionem ad instar Clericatuum Cameræ,
Auditoratuum Rotæ, & aliorum consimilium of-
ficiorum ex sui natura perpetuorum, ex hoc au-
tem quod huiusmodi officia dentur vti vacantia,
sequitur vt dici non possint manualia, vt censuit
Rota coram Gregor, XV. decis. 48. n. 5. In ma-
manualibus enim non datur vacatio. Seraph. dec.
13. n.7. par.6. Recent. dec.1095. n.2. Rot. post alios.
29 Quintò, quia ex præscripto eiusdem Constitu-
tionis in §. 11. quædam Pœnitentiariæ officia, vi-
delicet Procuratorum, & scriptorum conferuntur
præuio concursu positis edictis. Hæc autem for-
ma in manualibus obseruari non consueuit, sed
solum in perpetuis, vt in Cantoribus Capellę Pon-
tificię, & in Parochialibus ex decreto Concilij
Trid. c. 18. sess. 24.
30 Vltimò, hoc idem constat apertissimè, quia offi-
ciales huiusmodi absentes pro seruitio Sedis Apo-
stolicæ, item infirmi, vel aliàs legitimè impediti
officiorum suorum titulos indifferenter, retinue-
runt, sibique emolumenta perceperunt, & officio
inseruierunt per substitutum, nec vnquam audi-
tum est quod eorum aliquis fuerit amotus quan-
tumcumq; diuturnum fuerit impedimentum. Et
ita in indiuiduo obseruatum in Sanctissimo D. N.
Innocentio X, olim S. Pœnitentiariæ Consultore
Canonista, in bon. mem. Cardinali Millino Re-
gente, & in Cardinali Cennino Sigillatore, dum
apud Catholicam Maiestatem Nuntij Apostolici
extitere, & nunc idem quoq; casu accidis in R.P.D.
Rospigliosio itidem Sigillatore. Quin etiā extat no-
tabile exemplū Petri Brisonij scriptoris, qui quāvis
esset senio confectus, infirmus, & perpetuò inhabi-
lis, tamen quoad vixit, officium retinuit cum
emolumentis, & illud exercuit per substitutum,
cui salarium fuit subministratum à b. m. Cardinali
Burghesio maiori Pœnitentiario. Quæ quidem
obseruantia innititur præcitatæ Constitut. Pij V. in
§. 12. qua decernitur, vt legitime impediti fru-
ctus, & emolumenta percipiant, quamvis non
sint præsentes, & actu inseruiant, ex quibus credi-
mus officiorum huiusmodi perpetuitatem in du-
bium reuocari non posse.
31 Et nihilominus etiam si essent manualia, tamen
cum officium Correctoris per litteras in forma
Breuis concessum fuerit prædicto Officiali ad sui
vitam, respectu ipsius censetur perpetuum, vt de
officijs manualibus scripsit Abb. in c. Cum inter
R. in 3. not. de elect. & in c. Ad nostram, n. 7. de
confir. vtil. vel inutil.
32 Quibus præmissis dicendum videtur petitam
reintegrationem deberi prędicto Officiali ex Iu-
stitia; quia nunquam per sententiam iuris, vel ho-
minis fuit priuatus officio ex sui natura perpetuo,
sibiq; ad vitam collato, & tamen priuatio cum
sit facti probari debet ab allegante, l. 1. C. de pro-
bat. & tradit Bald. in l. Ex persona, n. 14 C. Eod.
33 tit. Non per sententiam iuris, quia cæcus retinet
Magistratum, & officium prius obtentum, l. 1. §.
Quamuis autem, ff. de postul. l. Cæcus, & ibi glos.
Barr. & DD. ff. de iudic. c. fin. iuncta glos. 1. com-
muniter approbata, & ibi dixi n. 42. Infra eod.
34 Nec per sententiam hominis, quia ad hoc pro-
bandū adducitur sola enunciatiua Maioris Pœni-
tentiarij, quod B. Rotę Auditor habuerit prædi-
ctum officium, & per consequens eo priuatus re-
manserit primus officialis. Sed hęc non est bona
consequentia, qui verbum *habuit*, seu *obtinuit*.
intelligi debet respectu exercitij, non autem respe-
ctu tituli ad quod inducitur in terminis hoc cap.
iuncta cōmuni expositione Doctorum, hic enim
cauetur, vt coadiutor dandus Rectori Ecclesię le-
proso curam habeat animarum: & tamen illud
ver *habeat*, non intelligitur respectu tituli, & ha-
bitus curæ, qui remanet penes infirmum, sed re-
spectu exercitij tantum, prout reiecta expositione
glossæ, firmant hic Host. post princ. in ver. Anima-
rum Io. Andr. in ver. Curam habeat, Butr. n. 3.
Cardin. n. 1. Anchar. n. 3. Imol. n. 1. & 3. Abb.
35 n. vlt. & Io. de Anan. n. 2. quorum authoritati-
bus innixi Domini de Rota, decis. 410 n. 5. part.
4. Recent. decidunt coadiutorem nec ius, nec ti-
tulum habere in beneficio, sed tantum exercitium
& administrationem; ius autem residere penes
coadiutum, & subdunt glossam præallegatam cō-
muniter reprobari, quinimo n. 3 tenent coadiu-
torem non solum non habere titulum, sed nec pos-
sessionem, cum illam habeat coadiutus, nec pos-
sessio possit esse penes plures in solidum, l. 3. §. ex
contrario, ff. de acquir. possess. quod etiam firmat
Cott. decis. 398. in Miscellan. & Caputaq. decis.
65. in manuscript. Rota in Salmantina Coadiuto-
riæ 25. Iunij 1593. coram Penia, impressa apud
36 Garz. de benef. par. 4. c. 5. n. 34 Habemus igi-
tur hic tex. apertum, secundum communem in-
tellectum, quod quando quis dicitur habere seu
obtinere officium ab alio obtentum, hoc non in-
telligitur respectu tituli, sed respectu exercitij
tantum. Atq; ita ius, & titulus radicatus in perso-
na vnius non euellitur, licet alteri dicti iuris exer-
citium, & administratio concedatur, l. 3. ff. pro
soc. & in terminis Coadiutoris est tex. in c. Grandi,
vbi id notat Anchar. n. 5. vers. Nam ius de sup-
pl. relig. Prælator. lib.6. Abb. in c. Tua nos, n.4.
infra eod. Et ratio est euidens, quia pœna in mate-
ria priuatiua sine expressione aperta non induci-
tur, vt in auth de nō eligen. secun. nuben. §. Cū igi-
tur vers. Sin autem Cassad. decis. 3. n. 3. vers. Nam
non reperitur expressum de locat. & pœna priua-
tionis tituli, quæ grauissima est, non inducitur si-
ne expressa derogatione Iuris quęsiti, vt notat
Bald. in Auth. ex testamento, n. 13. c. de secund.
nupr.

nupt. & eò magis, quia verbũ *obtinuit* plus habet
facti, quam verbum *habuit*. Nam obtinere verifi-
catur etiam in ſola detentione, l. Habere, ff. de ver.
ſignif. Rot. dec. 8. de elect. in antiq. Mohed. dec. 6.
circa med. verſ. Obtinere, & per tot. de locat. Vnde
ſi ver. *habuit*, quod plus habet Iuris, refertur ad nu-
dum exercitiũ, ne titulus addicetur à coadiuto, vt
hic: longe magis idem dicendũ de ver. *obtinuit*, &
nihilominus quamuis hoc verbum ex propria ſi-
gnificatione intelligeretur etiam reſpectu dominij,
vt in contrarijs: tamen verba ſunt etiã impropriã-
da, ne ius tertio quæſitum tollatur, vt per Sarnen.
in reg. de iur. quæſit. non toll. q. 2. n. 4. & propterea
verba illa, *ab administrationis debet officio remo-
ueri*, quæ habentur in c. Tua, infra eod. quamuis
propriè ſint apta importare remotionem à titulo
beneficij; tamen impropriantur, & intelliguntur
reſpectu actualis exercitij tantum, ne inferatur
præiudicium Rectori coadiuto, prout intelligit
Laurentius, & alij communiter, & tetigi ſupra
n. 7. quod adeo verum eſt, vt etiam ſi Papa con-
tuliſſet officium, ſeu beneficium, cum clauſula, *non
obſtante collatione alteri facta*; tamen intellige-
retur de collatione inualida, ne lęderetur ius ter-
tij, vt voluit originaliter Compoſtell. in C. cauſam
quæ, n. 13. verſ. Et per eaſdem rationes, ſupra de
39 reſcript. Cuius opinio non habet contradictorẽ,
vt ibi teſtatur Felin. n. 19. & 25. in fin. eamq. ſe-
quuta eſt Rota coram Mohed. dec. 7. n. 6. de re-
ſtit. ſpoliat. vbi in terminis reſoluit collationem
officij Portæ Salariæ ab alio obtenti factam per Pa-
pam cum clauſula *non obſtante collatione per Nos
alteri facta*, non valere, & obſtare Regulam de Iu-
re quæſito, & eam clauſulam eſſe intelligendam
de collatione inualida. Allegat Bart. idem tenẽ-
tem in l. Prædia, n. 2. c. de locat. Prędior. lib. 11.
& Bald. in Auth. Hoc inter liberos, n. 3. verſ. De
clauſula autem, C. de teſtam. & per hæc patet re-
ſponſio ad obiectum, quod Papa intelligatur offi-
cialem ab officio remouere, quando in eius locum
alium ſubrogat: Hoc enim vendicat ſibi locum,
quando ſubrogatio fit plenariè, & reſpectu tituli,
non autem reſpectu adminiſtrationis, & exercitij
vt ex dictis conſtat.

40 Sed quatenus verb. *habuit*, ſeu *obtinuit*, impor-
taret collationem tituli, & per conſequens remo-
tionem primi officialis; tamen certum eſt Cardi-
nali aſſerenti aliquid factum de mandato Papæ,
ſtandum non eſſe, niſi hæc tria ſimul concurrant;
Primò, ſcilicet, vt Cardinalis afferat veriſimilia; Se-
cundo vt Papa ſit pręſens, ad quem facilè poſsit
haberi recurſus. Tertiò, vt aſſertio non conti-
neat rem tertio præiudicialem, prout hæc tria co-
pulatiuè ad conciliandas opiniones requirit Rota
deciſ. 630. num. 2. par. 4. recent. Hoc autem caſu
tantum abeſt vt hæc tria requiſita ſimul concur-
rat, vt potius deficiant omnino. Deficit enim pri-
mum, quia cum non deceat honeſtatem ſuperio-
ris ſine manifeſta, & rationabili cauſa aliquem
ſuis officijs, vel beneficijs ſpoliare, cap. Conque-
rente, de reſt. ſpoliat. omnino inueriſimile eſt, vt
Papa, qui eſt fons Iuſtitię, & non præſumitur vel-
le contra ius, cap. Ex ore, de priuileg. voluerit of-
ficialem priuare officio ex ſui natura perpetuo, ei-
que ad vitam per ipſummet Pontificem collato,
ex ſola cauſa cęcitatis in ipſo officio contractæ,
contra ęquitatem naturalem, Cardin. conſil. 142.
num. 2. contra inueteratam conſuetudinem Sac.
Pœnitentiarię, in qua, vt dixi ſupra num. 30. Offi-
ciales impediti ſemper retinuerunt officium cum
emolumentis, inſeruientes per ſubſtitutum, cap.
Conſuetudinis 11. diſt. cap. Sub ſancta Romana,
41 cum quinque ſeqq. 12. diſt. Et contra omnia iura,
quę vbique inculcant inhabilem ad officium exer-
cendum propter morbum incurabilem non eſſe ab
officio prius habito remouendum, ſed tantum-
modo illi dandum eſſe coadiutorem, vt hic, & in
cap. Ex parte, ibi, *incurabili morbo*, infra eodẽ,
& in cap. vn. §. Verum; ibi, *perpetuò impeditus*.
& ibi gloſ. in ver. Perpetuò, Io. Monach. Archid.
Gemin. & omnes eod. tit. lib. 6. Vitalin. in Clem.
Cupientes, num. 46. de pœnis, & in cęco tenet
gloſ. 1. Hoſt. in princ. Ioan. Andr. num. 14 & alij
communiter in cap. fin. infra eodem. Deficit etiã
ſecundum requiſitum facilitatis recurſus ad Pa-
pam, ſed hęc inſpectio cum pendeat ex multis
circunſtantijs, quæ in facto conſiſtunt, & nihil ha-
bent iuris, in lectura conſultò prętermittitur.

42 Demum deficit tertium quia cum aſſeratur enũ-
ciatiuam illam importare priuationem officialis,
negari non poteſt, quin contineat rem tertio ma-
ximè pręiudicialem. Quod quidem præiudicium,
data etiam veriſimilitudine, & facilitate recurſus,
per ſe ſolum ſufficeret ad hoc vt aſſertioni Cardi-
nalis ſtandum non eſſet, vt originaliter ſcripſit An-
gel. conſ. 182. num. 2. verſ. Finaliter credo, cui ſub-
ſcribunt Anchar. in Clemen. 1. num. 3. de probat.
latiſſimè Barbat. de Cardinali Legato, quæſt. 1. in
2. prælud. Abb. in cap. Sicut nobis num. 5. poſt glo.
ibi in ver. Alio modo, de ſent. excomm. Aret. in c.
Cum à nobis num. 15. verſ. Nam hoc dictum limi-
to, de teſtib. Dec. in cap. Cum cauſam in fin. de
offic. Delegat. & alij paſſim, & in aſſertione maio-
ris Pœnitentiarij tenuit Gozadin conſ. 41. col. pe-
nult. Gabriel. concl. 3. de probat. n. 17. & Maſcard.
in tract. de probat. concl. 140. n. 13.

43 Cùm igitur prædicta verba enunciatiua nulla-
tenus probent priuationem officialis, conſequens
eſt vt prouiſiones Apoſtolicæ poſtea ſubſequutæ de
officio Correctoris tanquam de vacante ſint ſub-
reptitię, ac nullæ, cùm Papa non intendat conferre
officium minimè vacans ad notata in c. Cum no-
ſtris, & c. Nulla de conceſſ. præben. c. Deteſtanda,
eod. tit. lib. 6. & dixit Rota deciſ. 348. num. 2. p. 3.
Recentior.

44 Nec releuat obiectum, quod ad iuſtificationem
vltimæ prouiſionis ſufficiat, vt officium vacaret
de facto, licet non de iure, iuxta deciſ. Bellam. 116.
num. 3. in fin. Rota deciſ. 8. de elect. in antiq. & d.
deciſ. 348. ſub num. 1. verſ. Cumulabantur. Quo-
niam hic non agitur de iuſtificatione gratiæ pro
executione litterarum Apoſtolicarum, quæ iam
executionem habuerunt, in quibus terminis lo-
quuntur deciſiones præallegatæ: Sed agitur de
validitate earumdem litterarum, in quibus cum
narratum fuerit officium vacare, neceſſariò proba-
ri debet, & verificari quod tunc temporis illud va-
caret de iure, & de facto, aliàs gratia eſt manife-
ſtè obreptitia, vt per Oldrad. conſ. 208. Quoniam
ex tempore, num. 2. verſ. Ex hoc facto. Io Monac. in
c. Si tibi abſenti, num. 12. de præben. lib. 6. Gemin.
conſ. 86. In cauſa, num. 1. vbi ait de hoc eſſe caſum
in d. cap. Cum noſtris de conceſſ. præben. Put. deciſ.
30. num. 4. & 5. lib. 1. Ex quibus etiam conſequitur,
vt idem officialis meritò poſſit conqueri de ſpolio,
eique competant remedia reſtitutori, cum non à

ſu-

supremo principe, sed ab inferiore fuerit de facto spoliatus, c. In litteris, c. Item cum quis, & c. Ex conquestione de restit. spoliat. Rota decis. 15. eod. tit. in nouis cum multis similibus.

Verum si concederemus officialem priuatum fuisse per ipsummet Principem, idque sufficienter probari ex prędictis verbis conunciatinis Maioris Pœnitentiarij: tunc dicendum esset priuationem ex causa cæcitatis non sustineri, & cassandam esse per Summum Pontificem successorem, vt tredecim fundamentis latissimè probaui in c. Consultationibus, infra eod.

Et ita obtentum, vt dixi in c. Cæterum in fin. supra de rescript.

De Cleric. ægrotan.

Cap. Ex parte.

S V M M A R I V M.

1 *Coadiutor dandus est Episcopo, qui propter incurabilem morbum pastorale officium exercere non potest.*
2 *Coadiutorum datio Episcopis, & superioribus Prælatis est de causis maioribus, & pertinet ad solum Papam.*
3 *Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum non potest compelli ad cedendum, & nn. seq.*
4 *Coadiutor datur etiam inuito.*
5 *Afflictio non est addenda afflictio, sed potius illius miseria miserendum, & nn. seq.*
6 *Afflictus in vno, in alio est releuandus.*
7 *Duplici damno quis affici non debet.*
8 *Beneficia Ecclesiastica debent esse perpetua.*
9 *Coadiutoris officium quando expiret.*
10 *Beneficium vacat per mortem coadiuti, tam naturalem, quam ciuilem, & nn. seq.*
11 *Vsufructuarij ius deperit corpore perempto.*
12 *Tutela finitur morte pupilli, seu naturali, seu ciuili.*
13 *Coadiutor vnde dictus, & n. 20.*
14 *Coadiutoria duplex.*
15 *Coadiutoria cum futura successione quãdo expiret.*
16 *Coadiutori cum futura successione acquiritur in beneficio ius ad rem, quod eueniente vacatione per obitum coadiuti efficitur ius plenum, nec est opus noua collatione.*
17 *Coadiutor datus Episcopo cum futura successione an possit administrare ea, quæ sunt iurisdictionis spiritualis, seu temporalis ipso Episcopo contradicente, & nn. seqq. vsq; ad n. 25.*
18 *Quid si datus sit dementi, vel aliàs omnino inhabili.*
19 *Et quid si datus sit impedito, vel non prorsus inhabili, & nn. seq.*
21 *Coadiutor quid sit.*
22 *Coadiutus retinet in habitu potestatem, & iurisdictionem.*
23 *Potentia ad operationem reducitur.*
24 *Coadiutor an, & quando possit beneficia conferre.*
25 *Coadiutus alteri delegare non potest ea, quæ coadiutor vult, & potest per seipsum exercere.*
26 *Coadiutus non potest reuocare quæ coadiutor gessit in casibus sibi à iure, vel consuetudine permissis.*
27 *Coadiutori conueniens habitatio est concedenda in ædibus Episcopalibus.*
28 *Coadiutor in consueto tribunali Episcopi ius reddere debet.*

1 EX PARTE. Episcopo, qui propter incurabilem morbum pastorale officium exercere non potest, dandus est coadiutor. Hoc dicit, & sunt duę partes. In prima ponitur facti narratio. In secunda prouisio, ibi, *Verum.*
2 Nota primò, ibi, *Cum sis Metropolitanus eorum,* spectare ad Archiepiscopum dare coadiutorem Episcopo suffraganeo ęgrotanti, vt hic notat Bernardus. Sed hodie hoc reprobatur in cap. vn. infr. eod. lib. 6. vbi expressum est, dationem coadiutorum Episcopis, & Superioribus Prælatis esse de causis maioribus, & ad solum Papam pertinere. Nec aduersatur hæc Decretalis, quin potius facit pro hac parte; quia iste Archiepiscopus non dedit coadiutorem Episcopo comprouinciali authoritate ordinaria, sed tanquam Sedis Apostolicę delegatus, vt patet ex littera ibi, *Mandamus.* Et obseruant Cardin. in 4 not. Abb. n. 3. & Guidopap. n. 2.
3 Secundò nota ibi, *Incurabili morbo,* tex. apertum, quod Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum, & ineuitabilem non potest compelli ad cedendum officio suo, sed tantummodo ad recipiendum
4 coadiutorem, qui datur etiam inuito, vt hic, & in c. De Rectoribus, supra eod. & infra, c. prox. & arg. c. Ad audientiam il primo infra de Eccles. ædif. Atque ita hic expressè reprobatur distinctio Basiani, an morbus sit curabilis, vel incurabilis, de qua in c. Tua, in glos. penult. supra eod. Concordat textus in d. c. vn. §. Verum, ibi, *perpetuò impeditus*, infr. eod. lib. 6. & hic notant glossa vltima in fin. Hostiens. in princ. & in fin. Cardin. Anchar. Abb. & Io. de Anan, omnes in 1. not & scripsi plenius in c. prox. num 40. infr. eod. Si verò morbus sit curabilis, & temporalis nedum Prælatus non cogitur cedere, quod fieri non debet etiamsi morbus sit perpetuus, sed nec dandus est illi coadiutor, vt est argum. hic secundum Abb. in 1. not. & firmat. Archid. in summ. 7. q. 1. in glos. Adde, & Henric. Boich. infra in c seq. col. 1. vers. Idem Archid. Quicquid contra incautè scripserit Nicolaus Garzia de benef par. 4. c. 5. n. 4. Sed eo casu ipsemet Prælatus poterit sibi Vicarium temporalem constituere, vt dixi in cap. seq. n. 12. & 13.
5 Tertio nota ibi, *Nec afflictio,* & signa rationem cur ægrotus non sit remouendus à beneficio, videlicet, quia non est addenda afflictio afflicto, vt hic, & in c. Cum percussio, 7. q. 1. in c. Iudicas, 3. q. 9. & in c. Ad eius, 5. dist. Sed potius illius miseriæ miserendum, vt in littera, & in c. Licet, infra de
6 cens. & in l. Iure succursum, ff. de iur. dot. vbi dicitur, afflictum in vno releuandum esse in alio, ne detur afflictio afflicto, & hic notant glos. in verb. Afflictio, Host. num. 1. & Butr. in 2. not. Propensior enim in calamitosos debet esse benignitas, nisi calamitate digni fuerint, vt inquit Tull. 2. de offic.
7 Et cum hac ratione coincidit alia, quam Host. adducit hic in princ. in ver. Possis, nempe quia duplici damno quis affici non debet, l. Nauis, §. Cum autem, ff. ad legem Rhodic. de iact. vbi si iactus mercium factus est, & alicuius merces remanserunt deterioratæ, is non tenetur conferre ne oneretur duplici damno deteriorationis, & collationis, c. Scripsit, c. Qualiter, & c. Quamuis sit tristę, 7. q. 1. Aliam rationem, & quidem valde notabilem adducit textus in c. 1. supra eod. qui est para d. c. Cum percussio, videlicet exempli perniciem: nam alij qui vident Clericos ita inhumaniter tractari, ex hoc arceantur à clericatu, & status Ecclesię tur-

turbatur. Circa quod, vide quod dixi infra in c.
seq. num. 49 Aliam denique rationem affert hic
glos. fin. Host. num. 3. Io. Andr. num. 5. & Cardin.
8 num. 3. in 2. oppos. Quia scilicet beneficia Eccle-
siastica debent esse perpetua, c. Praecepta, 55. dist.
& arg. l. Quęsitum, ff. de adopt. ibi, Nec enim
moribus nostris conuenit temporalem filium ha-
bere, l. Hæreditas, ff. de hæredib. instituen. ibi:
[Hæreditas ad diem, vel ex die non rectè datur,
sed vitio temporis sublato, remanet institutio.]
l. actus legitimi, ff. de reg. iur. vbi actus legitimi,
veluti emãcipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio,
serui optio, datio tutoris in totũ vitiantur propter
temporis, vel conditionis adiectionem, l. Liber-
tas, ff. de manumiss. testam. vbi libertas ad tem-
pus dari non potest, & l peculium, §. 2. ff. de pecul.
vbi, qui semel de peculio egit, rursus aucto pecu-
lio, de residuo debiti agere potest.
9 QVAERO quando expiret coadiutoris offi-
cium.
Respondeo expirare eo mortuo, cui datus est
coadiutor, vt firmat Io. Andr. in c. prox. in 8. q.
num. 10. infra eod. cum quo Butr. Anchar. Abb.
10 & alij transeunt, Put. decis. 226. num. 3. lib. 3. Vbi
dicit per obitum coadiuti beneficium vacare, cum
coadiutoria non duret nisi durante vita ipsius co-
adiuti: & est expressum in c. Grandi, in fin. de sup-
plen. neglig. Prælat. lib. 6. & ibi Gemin. num. 7.
Rota decis. 456. nu. 5. par. 1. Recent. vbi ait coad-
iutoriam expirare cum omnibus eius effectibus
11 mortuo coadiuto. Quemadmodum & ius vsus-
fructuarij deperit corpore perempto, l. 2. ff. de
vsufructu. Quod intelligunt Doctores etiam in
morte ciuili, vt quia renunciat, vel deponitur is,
cui datus est coadiutor; talis enim quoad Eccle-
siam habetur pro mortuo, c. In apibus, §. Ecce in
quibus, 7. q. 1. & notatur in c. Susceptum, in glos.
12 penult. de rescript. lib. 6. Idque ad exemplum tu-
telæ, quæ similiter finitur per mortẽ pupilli tam
naturalem, quam ciuilem, vt instit. quib. mod.
tut. finitur, §. 2. & 3. Quod etiam probat vocabuli
etymologia, à qua validè sumitur argumentum,
13 vt c. Cum secundum, sup. de præben. Dicitur enim
coadiutor à coadiuuando, sicut tutor à tuendo,
quasi tuitor, & defensor, vt l. 1. ff. de tutel. Sicut
æditui dicuntur qui ædes tuentur, vt ibi; Mortuo
autem, vel deposito, aut renunciante coadiuto,
non est vlterius quem coadiuuet, itaque iurisdi-
ctionem tunc exercebit Capitulum, vel is, ad quem
spectat sede vacante, c. 3. & 4. de supplen. neglig.
Prælat. lib. 6. c. 1. de iustit. eod. lib. c. His quæ, &
c. Cum olim, supra de maior. & obed. & cap. vn.
eod. tit. lib. 6.
14 Obseruandum est tamen duplicem esse coadiu-
toriam: Alia enim est temporalis, & reuocabilis,
cum scilicet coadiutor ad normã iuris datur Præ-
lato, qui propter morbum incurabilem, vel seniũ
factus est inhabilis ad Pastorale officium exercen-
dum, iuxta textum hic, cum concordantibus, de
quibus supra in 2. notab. & in hac specie vendicãt
15 sibi locum, quæ supra proximè dicta sunt. Alia
est perpetua, & cum futura successione, quæ ex sty-
lo est adinuenta, vt apud Cassad. decis. 2. num. 2. de
restitut. spoliat. cuius formam ponit Mandas. reg.
11. q. 6. Et coadiutoria huius secundæ speciei qua-
tenus respicit fauorem coadiuti, expirat eo mor-
tuo ad exemplum coadiutorię temporalis, & re-
uocabilis, Put. in præcit. decis. 226. num. 3. lib. 3.

16 Sed in quantum respicit fauorem coadiutoris per
obitum coadiuti non expirat, vt declarat idem
Put. decis. 98. lib. 2. Per huiusmodi enim gratiam
præuentiuam acquiritur coadiutori in beneficio
ius ad rem, quod eueniente vacatione per obitum
coadiuti efficitur ius plenum, adeo ut nõ requira-
tur pro coadiutore noua collatio, sed absque ali-
quo ministerio gratia coadiutoriæ ex primo iure
sibi concesso effectum sortiatur, cum Papa in istis
coadiutorijs ex nunc prout ex tũc faciat collatio-
nem, vt resoluit Rota in Tirasonen. Coadiutoriæ,
8. Nouembris 1599. coram Penia, quæ habetur
impressa apud Garziam de beneficijs, par. 4 cap. 5.
num. 118. seu 138. Nec beneficium potest alteri
conferri, vt per Seraph. decis. 1447. num. 4. An au-
tem coadiutoria cum futura successione exorbitet
à iure communi, & quibus casibus à Concil. Trid.
sit permissa, scripsi in cap. Accepimus, à num. . .
vsque ad num. . . . . supra de pact. vbi plenè vi-
deas.
17 Quæsitum fuit, An perpetuus coadiutor datus
Episcopo cum futura successione, & cum libera
potestate administrandi, &c. prout in Bulla coad-
iutoriæ, possit solus administrare quæ sunt iuris-
dictionis spiritualis, seu temporalis, ipso Prælato
contradicente?
18 Videtur distinguendum, aut coadiutor datus
est Episcopo dementi, vel aliàs omnino inhabili,
vt in casu c. vn. §. Si verò Episcopus, infra eodem
lib. 6. & hoc casu coadiutor potest solus admini-
strare, quia cum non possit Prælatus præstare ra-
tionalem consensum, vel dissensum, §. Furiosus, in-
stit. de inutilib. stipulat. coadiutor liberè exequi-
19 tur, d. §. Si verò. Aut coadiutor datus est impe-
dito, vel aliàs non prorsus inhabili, sed propter
grauem infirmitatem pastoralia munia per seipsũ
exercere non valenti: & tunc nõ potest solus exe-
qui, & expedire ea, quibus Prælatus rationabili-
ter contradicit.
20 Probatur primò ex vi nominis: nam vt forma-
liter arguit Franc. in d. c. vn. in fin. dicitur coad-
21 iutor, quia coadiuuat: ergo non solus. Item ex
vi definitionis: nam coadiutor est qui ad hoc da-
tur ex causa iuris, vel iudicis auctoritate, vt coad-
iuuet ministri, vel præsidentis officium, prout dif-
finit Io. Andr. in c. proxim. num. 3. vers. De primo
dic, infr. eod. quem ibi sequuntur Butr. Cardin.
Anchar. Abb. & omnes in 1. quęst.
22 Secundò, Prælatus, cui datus est coadiutor, re-
tinet in habitu potestatem, & iurisdictionem, vt
paret ex littera huius Decretalis ibi, *Coadiuto-
rem associes*, & argum. cap. 1. supra de ordinat. ab
23 Episcop. qui renunc. Episcop. At frustra retineret,
si causa suadente illius vsum non haberet, adnot.
in c. Ex tenore, & c. Licet, supra de for. compet.
Quibus in locis patet iurisdictionem in laicos, quã
Ecclesia habet in habitu, reduci in certis casibus
ad actum, & generaliter habetur per Philosophum
in 3. Metaph. c. 1.
Tertiò facit, quia reuerentia, quæ inculpabili-
ter exhiberi debet Prælato, cui constitutus est
coadiutor, c. Frater, 7. q. 1. non patitur vt eodem
Prælato inuito omnia possit expedire coadiutor;
in quem communicata quoad exercitium; & non
translata est iurisdictio penitus quoad habitum,
vt hic.
24 Quartò facit quod notat Io. Andr. in c. fin. in
7. membro, num. 9 vers. Sed numquid, infra eod.
vbi

vbi quærens, An coadiutor possit beneficia conferre, Resolui sub hac distinctione, videlicet aut datus est ad aliquod certum, puta ad administrationem rerum temporalium dumtaxat, & non confert beneficia, sed illa cōfert Prælatus vt prius. Aut datus est ad spiritualia; & de coadiutoris consensu Prælatus confert si sit sanæ mentis: sin autem datus sit dementi, vel huic simili; tunc coadiutor ille confert beneficia, & sequitur Franc. in cap. vn. num. 3, vers. Et aduerte Infra eod. lib. 6.

Nam obstat c. Is cui, de elect. lib. 6. quia non loquitur in coadiutore, sed in procuratore, seu administratore dato per Papam cathedrali Ecclesiæ cum plena, & libera facultate in spiritualibus, & temporalibus, vt sonat illa littera.

Item non obstant verba generalia, quæ consueuerunt apponi in Bulla coadiutoriæ, videlicet, *In coadiutorem perpetuum, & irreuocabilem*, &c. *cum plena, libera potestate*, &c. *& futura successione*. Quoniam restringuuntur ad ea, quæ pertinent de iure, vel consuetudine ad coadiutoris officium.

Demum non obstat quod coadiutor detur etiā inuito, vt dixi supra num. 4. Quandoquidem hoc non auget potestatem coadiutoris.

Ex quibus inferendum ex Congregatione, vt
coadiutor datus Episcopo ob senium, aut ægritu-
dinem de eius consensu cum futura successione,
& cum plena, libera, & omnimoda facultate in
temporalibus, & spiritualibus administrandi ea
omnia, quæ ad officium coadiutoris pertinent;
minimè possit se immiscere in exercitio Pontifi-
calium, neque iurisdictionalium, quibus defungi
potest, & vult ipse Episcopus; nec ea solus expedi-
te, quibus ex rationabili causa Episcopus contra-
25 dicit. Ea verò, quæ Episcopo impedito coadiu-
tor exercere potest, & vult per seipsum, non potest
26 Episcopus alteri delegare. Et quæ coadiutor in
casibus prædictis, & alijs sibi à iure, & consuetu-
dine permissis gessit, & expediuit, similiter Epi-
27 scopus reuocare non potest. Ad hæc si domus
Episcopalis commodè capere potest Episcopum,
& coadiutorem, conueniens in ea habitatio est im-
28 pertienda. Coadiutor autem separatum tribunal
statuere, aut habere non potest, sed in consueto
tribunali Episcopi ius reddendum est.

De Clerico ægrotante.

C. Consultationibus.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor dandus est Archidiacono loqui non valenti.*

2 *Prælatus inhabilis propter morbum superuenientem ab officio non amouetur, sed datur illi coadiutor, & n. 6.*

3 *Idem in habente personatum, vel quodcumque beneficium certi ministerij, & officij.*

4 *Idem in Abbate, & n. 71.*

5 *Idem in Generali perpetuo Religionis, & n. 40.*

7 *Electus, & confirmatus, qui ante consecrationem officium linguæ, vel oculorum amisit, consecrari non debet, sed in totum amoueri, & quia in inferiori Prælato, ibidem.*

8 *Coadiutor vt infirmo dari possit, aut debeat, talis esse debet infirmitas, vt eum impediat officium suum exercere.*

Item debet esse perpetua, & incurabilis, n. 10.

Et talis censetur, licet tolli possit per diuinum miraculum, n. 11.

9 *Infirmitas debilis, aut vetus quartana non est iusta causa percipiendi in absentia reditus beneficij.*

12 *Coadiutor non datur ægroto si morbus sit curabilis, sed ipsemet potest sibi Vicarium temporalem cōstituere ab Ordinario approbandum, & n. seq.*

13 *Vicarios instituēdi auctoritas est penes Episcopum, si sint perpetui, sed si temporales, est penes Curatos, & Vicarios perpetuos.*

14 *Coadiutor datur illi, qui officium linguæ, vel oculorum amisit, & n. 41.*

15 *Non autem monoculo, & n. 70.*

16 *Item datur epileptico.*

17 *Item decrepito.*

18 *Item dementi, vel furioso.*

19 *Leprosus si sit Episcopus, vel Superior, non cogitur cedere, sed datur illi coadiutor. Inferior autem remouetur in totum, & n. seq.*

Et quæ sit ratio differentiæ, n. 21. sed contra, ibid. vers. Tu dic melius.

20 *Episcopi per excellentiam dicuntur Ecclesiarum Rectores.*

22 *Coadiutor quid sit, vnde dicatur, quis detur, cur, & quibus casibus, & per quem, quid sit eius officium, quæ potestas, & quando expiret, an detur inuito, & cuius expensis, an plures vni, & vnus pluribus dari possit.*

23 *Coadiutores de iure communi, non sumebantur nisi propter necessitatem regendi Ecclesias, & hi non cum futura successione.*

24 *Officialis Pœnitentiariæ an ex sola causa quod cæcus euasit, iustè potuerit ab officio remoueri & alius in eius locum subrogari, & num. seqq. vsque in fin.*

25 *Papa supra ius, contra ius, & extra ius omnia potest.*

26 *Maximè in beneficialibus.*

27 *Et ideo potest quem priuare beneficio suo, etiam sine ulla causa.*

Imò & Episcopum deponere, n. 30.

Contrarium n. 45. & seqq. vsq. ad n. 51. & 76.

Declaratur, n. 72. & 76.

28 *Beneficiatus non habet dominium vtile, neque directum, sed à Papa est constitutus administrator.*

29 *Papæ Beneficia omnia sunt manualia.*

Declaratur, n. 72. & 76.

31 *Officiorum omnimoda dispositio in cōferendo, transferendo, & remouendo pertinet ad Rom. Pontif.*

Declaratur n. 46. vers. Quartò, & n. 72. & 76.

36 *Verba, ad* vui vitam, *perpetuitatem important.*

37 *Officia Ecclesiastica perpetua regulantur ad instar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferuntur.*

38 *Officialis perpetuus habet titulum.*

39 *Papæ, & Imperatori limitatæ potestates sunt à Deo tributæ.*

40 *Officialis propter morbum perpetuum, & incurabilem effectus inhabilis, non potest ab officio remoueri, sed dandus est illi coadiutor.*

42 *Cæcus quamuis ad nouum Magistratum aspirare prohibeatur, tamen retinet Magistratum prius acceptum.*

43 *Idem in furioso.*

1 CONSVLTATIONIBVS. Archidiacono loqui non valenti dandus est
coadiutor. Hoc dicit. Breue est, & non
diuiditur.
2 Nota ex text. Prælatum non esse remouendum
à beneficio suo propter morbũ superuenientem:
sed si ad officium exercendum sit effectus inhabilis,
dabitur illi coadiutor, neque ita remanebit
Prælatus in statu suo respectu tituli, sed exercitiũ
non habebit, vt de Archidiacono est casus hic.
De Episcopo, et superioribus Prælatis in cap. Ex
parte, supra eod. et in c. vn. eod. tit. lib. 6. De Rectore
Parochialis Ecclesiæ in c. De Rectoribus, su-
3 pra eod. secundum vnam lecturam. De habentibus
personatum, vel quodcumque beneficium
certi ministerij, & officij tenet Host. hic num. 1.
vers. Nam si fuisset, argum. c. Quemadmodum,
4 §. Quod si post huiusmodi, supra de iureiur. De
Abbate fusè probat Archid. in c. final. num. 2. de
suppl. neglig. Prælat. lib. 6 quem hic sequuntur Io.
Andr. num. 1. Butr. n. 18. & Guido papa in princ.
vers. Sed numquid Abb. reprobata contraria opi-
5 nione Io. Vincentij; & Host. De Generali perpetuo
Religionis tradit Anchar. consil. 118. incipien.
Visis consilijs, n. 7. vers. Præmittendum est etiam
pro veritate, & nu. 12. vt latius dicam infra n. 40.
6 & generaliter de quocumque Prælato notat glos.
hic in figuratione casus, Host. n. 1. in vers. Coadiutor.
Io. Andr. in eod. vers. num. 1. & 2. & Butr.
in 1. notab.
7 Fallit supradicta conclusio in electo in Episcopum,
& confirmato, qui ante consecrationem officium
linguæ, vel oculorum amisit, aut aliàs
effectus est inhabilis; huic enim non datur coadiutor,
sed amouetur in totum, nec debet consecrari,
vt tenent Vincentius, & post cum Io. Andr. in
c. prox. num. 1. supr. eod. Abb. Antiq. hic, & glos.
in summa in ver. Quod autem, in fin. 7. q. 1. & est
ratio, quia aliud scrutinium adhuc restat, vt cap. 1.
sup. de ætat. & qualitat. & in illo transire non debet
minus idoneus. Contrarium tamen dixit idẽ
Vincentius in c. vlt. sup. de corp. vitiat. arg. c. Cum
in cunctis, §. Hæc sanè sup. de elect. cum confirmatus,
qui Prælatus est, sine culpa Prælatura priuari
non debeat, sed fortè intellexit illud in non 8

Epi-

Episcopo, hoc verò in Episcopo, secundum Ioan.
Andr. loco cit. & Butr. ibid. n. 5. Card. n. 4. Anchar.
in 1. notab. & Abb. in vlt. notab.
8 QVAERO, qualis debeat esse infirmitas, ad hoc
vt dandus sit coadiutor?
Respondeo debere esse talem, vt impediat offi-
cium suum exercere, vt hic, & in c. Ex parte, &
cap. 3. supra eod. c. Scripsit, c. Quamuis, & c. Pe-
tijsti, 7. q. 1. Io. Andr. hic num. 6. Ergo vetus quar-
9 tana, vel debilis infirmitas, quæ non impedit sua
propria negotia expedire, non esset iusta causa
dandi coadiutorem, imò talis nihil perciperet, ni-
si per seipsum inseruiret arg. l. Quæsitum, ff. de re
iudic. & l. 1. §. Sed sciendum, ff. de Aedilit. edict. qui
enim non præstat officium cum præstare possit, nõ
percipit beneficium, vt c. 2. infra de instit. Ita Ho-
stiens. & Io. Andr. hic ambo num. 1. in fin. Henric.
Boich. col. 1. circa med. in vers. Aut quæritur de
alio morbo, & Butr. n. 18. vers. Nisi esset.
10 Insuper, oportet vt morbus sit incurabilis, &
perpetuus, vt in d. c. vn. ibi, *impeditus perpetuò*,
infra eod. lib. 6. & in c. prox. ibi, *graui & incurabi-
li morbo*, & ibi Cardin. Anchar. Abb. & Ioan. de
Anan. omnes in 1. notab. sup. eod. & perpetuus cẽ-
11 setur, licèt tolli possit per diuinum miraculum, vt
per Io. Andr. d. n. 6. & in c. Fraternitatis, infra de
frigid. & malef. secus si sit curabilis, & tempora-
12 lis, vt tenet multum notabiliter Archid. in sum-
ma 7. quæst. 1. in glos. Adde Io. Andr. hic num. 6. &
Henric. Boich. col. 1. vers. Idem Archidiaconus,
tũc enim ipsemet poterit sibi Vicarium tempora-
lem constituere pro tempore morbi durantis arg.
c. Peruenit, il secondo supra de Appellat. & l. 1. §.
Huius rei, ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd. &
notat Hostiens. in cap. Clericos, supra de offic. Vi-
carij.
13. Quamquam enim authoritas instituendi Vica-
rios perpetuos in beneficijs sit penes Episcopum, vt
c. ex frequentibus, cum ibi notatis per Bernard.
& Hostiens. infra de instit. Curati tamen, & Vica-
rij perpetui vtique Vicarios temporales absque
Episcopi licentia sibi assumere possunt, dummodo
sint noti, & de promotione eorum constet, vt no-
tatur in c. Adijcimus, 16. q. 1. Ad idem c. Mulier,
23. dist. Ad hoc Concilium Tridentinum c. 4 in
princ. sess. 21. dummodo tamen statutũ Synodale,
vel prouinciale non impediat, c. Illud, & c. Nihil, 7.
quæst. 1. secundum Henric. Boich. vbi supra. Ho-
dic tamen approbari debent ab Ordinario, vt in
Conc. Tridentino, cap. 1. §. eadem omnino, sess. 23.
& cap. 11. vers. Nec ibi aliqui, sess. 25. de regul. &
ab ipso Ordinario deputari debent in casu cap. 7.
14 sess. 7. & cap 6. sess. 21. Quæ cum ita sint, dabitur
coadiutor ei, qui amisit officium linguæ, vt hic
est casus; & ex identitate, seu potius maioritate
rationis dabitur & illi, qui amisit officium oculo-
rum, vt hic tenet glos. 1. & Hostiens. in princ. licet
15 secus sit si amisisset vnum tantùm, quia talis re-
manet tutor, vt l. Frater tuus, C. de excus. tutor.
secundum Philipp. quem hic sequitur Ioan. Andr.
16 num. 14. Butr. num. 19. Item dabitur epileptico,
c. Scripsit, 7. quæst. 1. & notat glos. in summa ead.
quæst. in ver. Quod autem, Io. Andr. hic num. 6.
Item dabitur seni, c. Petijsti, 7. q. 1. secundum glos.
& Io. Andr. vbi supra. Intellige si sit decrepitus, se-
cundum Anchar. cons. 188. n. 7. idest si excesserit
annum septuagesimum, vt notat Franc. in c. vn. §.
18 Verum in princ. infr. eod. lib. 6. Item dabitur de-
menti, & furioso, c. Quamuis, 7. q. 1. & d. c. vn. An-
char. vbi supra. Rursus dabitur leproso, vt cap. De
19 Rectoribus sup. eod quod tamen aliqui dicunt ve-
rum esse in Episcopo, vel Superiore, qui propter
lepram non cogitur cedere, sed datur illi coadiu-
tor; secus autem in inferiori Prælato, vel benefi-
ciato, qui propter lepram omnino amouetur à
Prælatione, & beneficio, & hoc propter scanda-
lum, & abominationem populi, vt in c. Tua, su-
pra eod vbi post multa ita concludit glos. in ver.
Administrationis, Hostiens. hic num. 1. in fin. vers.
Excipe, & Henric. Boich. col. 1. Nec obstat quod
20 in d. c. De rectoribus, Rector Ecclesiæ leprosus
non amouetur, sed illi datur coadiutor; quia se-
cundum Hostiens. ille textus intelligitur de Episco-
pis, quos ibi per excellentiam Papa vocat Recto-
res, cum sint loco Apostolorum, cap. In nouo, 21.
dist. & sequitur hic Henric. Boich. post princ. & est
21 speciale in Episcopo, vt per lepram non amouea-
tur, & est ratio specialitatis secundum eum, quia
facilius remouentur inferiores, quàm Episcopi, vt
cap. Inter corporalia, & c. Licet supra de translat.
Episcopi, & c. Qualiter, & quando, il 2. §. 1. infra
de accusat. & c. Per tuas, il primo in fin. de Simon.
Quia Episcopus nullo casu remoueri potest nisi per
Romanum Pontificem, vt d. c. Inter corporalia, in
princ. & c. Multum stupeo, 3. q. 6. & quia propriè
est sponsus Ecclesiæ, vt c. 1. & 2. 32. q. 7. & d. c. In-
ter corporalia, & ideo non remouetur etiam pro-
pter lepram, nihil enim humanius est, quàm in
fortuitis casibus mulieris maritum, & vxorem vi-
ri participem esse. l. Si cum dotem, §. Si maritus,
ff. sol. matrim. & infra de coniug. leprosor. per tot.
& ita etiam de consuetudine obseruatur secũdum
Hostiens. in præalleg. c. De rectoribus, & in sum-
ma eod tit. & Archid. in summa, 7. q. 1. in glos. Ad-
de & Henric. Boich. vbi supra, & latius infra col.
2. vers. Ad primũ. Tu dic melius, idem esse in infe-
riore, quod in Episcopo, vt scilicet propter lepram
nullus amoueatur ex toto, sed detur illi coadiu-
tor, vt ex communi sententia latè probauit in d.
c. De rectoribus, in 2. notab.
22 Coadiutorum materiam compendiosè hic tra-
ctat idem Io. Andr. Quærit n. 1. quid sit coadiutor.
2. vnde dicatur. 3. quis detur, 4. cui, & quibus, ca-
sibus. 5. per quem. 6. quod sit eius officium. 7. quæ
potestas. 8. an expiret illo mortuo, cui datus est.
9. an detur inuito. 10. cuius expensis alatur. 11. an
plures vni, & vnus pluribus dari possit, & eius quæ-
stiones, quas per te videas, ferè ad litteram tran-
scribunt, & probant Butr. Card. Anchar. Abb. &
Io. de Anan. Nihil tamen agit de coadiutorijs per-
23 petuis, & cum futura successione, quia de iure
communi coadiutores non sumebantur nisi ob ne-
cessitatem Ecclesiam regendi, & gubernandi, & hi
non cum futura successione, c. Inter cætera de of-
fic. ordinar. & c. vn. infra eod lib. 6. copiosè Ioan.
Andr. hic in 8. q. Imò nec ei, qui proximus morti
erat permittebatur alium successorem pro se or-
dinare, vt c. Episcopo, il primo 8. q. 1. Sed de his
coadiutorijs vide tu ius nouissimum Concilij Tri-
dentini in cap. 7. sess. 25. de reformat. & quod scripsi
in c. prox. a num. 14. supra eod. & plenius in c. Ac-
cepimus, supra de pactis.
24 Secundò quæro de notabili quæstione facti. Cũ
N. S. Pœnitentiariæ corrector plaga cæcitatis per-
cussus, desijsset huiusmodi officium exercere, fuit
Apostolica authoritate deputatus ad illud exer-

cendum cum honoribus, & oneribus dumtaxat, B. Rotæ Auditor, qui tamen poſtea, vt aſſeritur in literis patentibus Cardinalis maioris Pœnitentiarij, facto verbo cum Sanctiſſimo, idem officium cum emolumentis obtinuit. Ex quibus verbis deducebatur prædictum Auditorem obtinuiſſe officium, etiam reſpectu tituli; & per conſequens primum officialem fuiſſe per Papam eodem officio priuatum. Et quamuis hęc deductio non ſit iuri conſona, vt oſtendimus in c. De rectoribus, à num. 16. vſque in fin. ſup. eod. tamen ea nunc ſuppoſita, vertitur in dubium, an priuatio officialis de Correctoris officio, vt præfertur, facta ex ſola cauſa cæcitatis ſuperuenientis, de iure ſubſiſtat, necne.

Ad partem affirmatiuam, videlicet priuationem ſubſiſtere, inducitur primo textus in c. Si Euangelica, 55. diſt vbi Diaconus, cui nulla ſui culpa oculus erutus fuit, propter huiuſmodi impedimentum remouetur ab Eccleſia Collegiata, in qua erat poſitus, & alius in eius locum ſubſtituitur. Fortius ergo idem dicendum in illo, qui vtroque lumine orbatus eſt, vt hoc caſu, arg. l. Frater tuus, ff. de excuſat. tutor.

Secundò, ad hanc partem inducitur c. Si quis Abbas, 18. q. 2. vbi Abbas effectus inhabilis, ab Epiſcopo, & vicinis Abbatibus remouetur ab officio, prout ex illo textu deducunt gloſſa Ioannis in ſumma, 7. q. 1. in ver. Quod autem in fin. Vincen. hic, & Hoſtienſ. in ſumma huius tit. in fin. Et confert quod ait Seneca epiſtola 9. videlicet: Qui vtilitatis cauſa aſſumptus, tamdiu placebit, quamdiu vtilis fuerit. Cuius dictum in propoſito hic refert Henric. Boich. col. 1. poſt med.

Tertiò, induci poſſunt iura in l. Si longius, ff. de iudic. & in l. Si quos, C. de offic. Præfect. Rector. Orien. & Illyric. quę probant propter nimiam ſenectutem primo iudici alterum ſubrogari.

25 Quartò, pro hac parte ponderatur, quod hæc priuatio, & prouiſio emanauit à Summo Pontifice; vnde nullatenus videtur poſſe impugnari, quia Papa habet plenitudinem poteſtatis, c. Propoſuit, de conceſſ. Præben. c. Ad honorem, de authorit. & vſu pall. c. Cuncta per mundum, & c. Per principalem, 9. q. 3. Item Papa eſt omnia, & ſuper omnia ſecundum Bald. in l. Barbarius in fin. ff. de offic. Prętor. Item Papa poteſt mutare quadrata rotundis, vt dixit Hoſtienſ. in c. Cum veniſſent, n. 5. de iudic. Marian. Socin. in c. Ad petitionem, n. 28. de accuſat. & præpoſ. in d. c. Per principalem, n. 7. Item Papa ſupra ius, & contra ius, & extra ius omnia poteſt, vt Bald. inquit in c. Cum ſuper, n. 1. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Item Papa eſt cauſa cauſarum, ideoque nō eſt de eius poteſtate inquirendum, cum primæ cauſæ nulla ſit cauſa, vt idem Bald. ait in c. Eccleſia S. Mariæ, in penult. col. vt lit. penden. Item nemo poteſt dicere Papæ, Cur ita facis, ſecundum Speculat. in tit. de legat. §. Nunc oſtendendum in ver. 89. ſola enim poteſtas eſt pro cauſa, & qui de hoc dubitat, dicitur dubitare de fide Catholica, vt verba ipſius Baldi vtar. in conſ. 447. incipien. Quæritur vtrum, n. 28. lib. 1. & Abb. poſt eum in ſua quęſt. 1. incipien. Epiſcopus col. 2. in fin. & col. 3. in princ. Hęc autem maximè pro-
26 cedunt in officijs, & beneficijs eccleſiaſticis, in quibus Romanus Pontifex abſolutè poteſt omnia, c. 2. ibi, *plenaria diſpoſitio*, de Præben. lib. 6. & Clem.
27 1. in fin. ib. *plena, & libera diſpoſitio*, vt lit. penden. Vnde poteſt quem priuare titulo beneficij, etiam nulla ſubſiſtente cauſa. Ad quod conſueuit allegari gloſſa celebris in d. c. Per principalem, in ver. Ad nos, 9. q. 3. & tenent Gemin. in c. Si gratioſè col. 3. in fin. verſ. Nota iſtam gloſſam de reſcript. lib. 6. & in conſ. 8. incipien. Super pręmiſſis, num. 5. & 6. verſ. Papa autem liberè conſ. 88. Innoc. Papa in princ. verſ. Et pędicto, & conſ. 53. Pro reſponſione num. 1. verſ. Secundò præmitto, Card. in Clem. 1. in 10. notab. vt lit. pend. Roman. conſ. 198. incipien. Circa præmiſſa, n. 2. verſ. Et ſi hęc vera ſunt, Iaſ. in l final. num. 17. ff. de pact. & in d. l. Barbatius, n. 43. ff. de offic. Prętor. Hippol. de Marſil. in ſingul. 634. incip. Credo te ſcire, & alij apud Anton. Gabriel. in tit de iure quæſit. non tollen. concluſ. 1. n. 9. Rationem aſſignat Abb. in pręalleg. quæſt. 1. col. 3. num. 4. quia tituli beneficiales ſunt de iure poſitiuo, c. 1. & 2. 22. diſt. Vnde non mirum ſi ſubſint omnimodæ diſpoſitioni Romani Pontificis, qui eſt ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. Prępoſuit, & ibi omnes notant, de
28 conceſſ. pręben. Aliam rationem reddit Paul. de Caſtr. conſ. 415. incip. in facto præſente n. 4. verſ. Præterea, lib. 1. Quia ſicut Imperator poteſt auferre rem priuati, & dare militibus in præmium, l. Item ſi verberatus, §. 1. ff. de rei vendicat. Ita & multò magis Papa poteſt auferre rem vnius eccleſiæ, vel clerici, & dare alteri: nam beneficiatus non habet dominium, neque vtile, neque directum, ſed eſt conſtitutus procurator, & adminiſtrator à Papa, vt in c. 2. infra de donat. & idem repetit conſ. 46. Viſo, & examinato, in fin verſ. Plus videtur, & n 3. verſ reſtat. lib. 2. Et cum omnia
29 beneficia ſint libera, & manualia Papæ, & alijs concesſerit ius diſponendi, ſi ad ſe reuocat, neminem lædit, quia quod ſuum eſt vendicare poteſt, vt per Aeneam de Falcon. de reſeruat. In ſecundo præludio. Quinimò in tantùm Papa in beneficialibus habet poteſtatem abſolutam, vt Secundum
30 Hoſtienſ. Io. Andr & Anton. de Butr. in c. Si vnanimiter de poſtul. Prælat. poſſit etiam Epiſcopum inuitum transferre, & amouere, quia Epiſcopus reſpectu ad Papam ſe habet vt Monachus reſpectu ad ſuum Superiorem, qui non habet contradicendi poteſtatem, & ſequitur Iaſ. in d. l. final. num. 17.
31 ff. de pact. Quæcumque autem ſuperius dicta ſunt de beneficijs, obtinent etiam in officijs eccleſiaſticis, quorum omnium plena diſpoſitio ad Romanum Pontificem noſcitur pertinere in cōferendo, remouendo, & ſimilibus, vt formaliter inquit Petr. de Anchar. conſ. 188. Viſis conſilijs, num. 4. verſ. Et maximè in materia.

32 Ad partem verò negatiuam, ideſt priuationem prædicti officialis de Correctoris officio de iure non ſuſtineri, multa ſimiliter induci poſſunt. Sed ad euidentiam præmittendum eſt primò officia ſacræ Pœnitentiarię Apoſtolicæ ex ſui natura eſſe perpetua, ſicut beneficia Eccleſiaſtica, vt plenè probaui in c. De rectoribus, à num. 22. ſup. eod. & quamuis eſſent manualia, nihilominus officialis prædictus fuit declaratus ad Correctoris officium
36 à maiori Pœnitentiario, & à Papa confirmatus per literas in forma Breuis cum illis verbis: *ad tui vitam*, quæ clarè inducunt officij perpetuitatem. Textus, & gloſ. 1. in l 1. ff pro ſoc. & tradit Abb. in c. Cum inter, R in 3. notab. de elect. & in c. Ad noſtram, n. 7. de confirm. vtil. vel inutil. & Rota deciſ. 354. n. 1. par. 4. diuerſ.

Præ-

37 Præmittendum secundò, officia Ecclesiastica perpetua regulari ad instar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferuntur; æquiparantur enim Officium, Personatus, & Dignitas, vt est textus in d. cap. De consuet. lib. 6. & notat Federic. de Senis cons. 20. in princ. & n. 3. vers. Sed quod officio Pœnitentiariæ, & num. 4. in fin. vers. Item quod non acquiratur, & num 5. in col. antepenult. num 7. Et de his officijs mixtis Sac. Pœnitentiariæ, quæ ordinem sacrum habent annexum, tradit Sarnen. in regula de infirm. quæst. 22. vers. Aut lo-
38 quimur de officijs mixtis. Etenim officialis perpetuus habet titulum, vt per Gemin. cons 79. incip. Super primo dubio, num. 2. vers. Sed illam receptionem, & perpetua huiusmodi officia resignantur in manibus Papę, sicut beneficia Ecclesiastica, c. Quod in dubijs, & c. Admonet, de renunc. & tradit Rolan. à Valle cons. 18. Omissis phylacterijs num. 8. lib. 2. post Nicol. de Vbald. in tract. de success. ab intest. in prima par. num. 31.

39 Demum præmittenda videntur ipsamet verba, quæ in proposito præmisit Alex. cons. 216. in princ. lib. 2. videlicet nec arguendi sumus si de Principis potestate, prout in consultatione præsenti accidit, disputare contingat, cum Imperatori, & Pontifici potestates limitatæ tributæ sint, vt plura sint, in quibus eorum authoritas versari non potest, patet in c. Litteras, de testit. spoliat. & in c. Cum ad Monasterium, in fin. de stat. Monach. c. Sunt quidam, 25. q. 1. & quod legitur, & notatur in c. Ex publico, de connect. coniug. & plenè Specul. in tit. de leg. §. Tunc breuiter dicendum. Hæc Alexander, vbi Adden. litt. A, plures citant concordan.

His pręmissis ad hanc partem, videlicet priuationem non sustineri, inducuntur infrascripta.

40 Primum enim omnia iura clamant, inhabilem ad officium exercendum propter morbum perpetuum, & incurabilem non posse ab officio, seu beneficio prius habito amoueri, sed tantummodo dandum esse illi coadiutorem. Casus apertus est hic, & in c. Ex parte, ibi, *graui, & incurabili morbo*, supra eod. vbi redditur ratio, quia afflictio afflicto non est addenda, sed potius eius miseriæ miserendum, & in c. vn. §. Verùm, ibi, *perpetuo, impeditus*, infra eod. lib. 6. vbi glos. in ver. Perpetuò, & sic nota, inquit, quod licet ęgrotans laboret morbo incurabili, non remouetur, sed datur ei coadiutor, & consentiunt ibi Io. Monach. Archid Gemin. Franc. & omnes, Host. in d. c. Ex parte, in princ. in ver. Incurabili, & ibi etiam Cardin. & Anchar ambo in 1. notab. Vitalin. in Clem. Cupientes, num 46. de Pœnis, vbi ait, [suspensum ab officio sine culpa, vel delicto suo, sicut est quando casu, vel senio, aut morbo perpetuo, seu incurabili redditus est inhabilis, seu impotens deseruire officio, non desinere esse intitulatum, nec propterea priuandum esse, sed soluendum esse stipendium alicui, qui pro ipso deseruiat illi officio] allegat d. c. vn. & c. 2. & c. Ex parte, supr. eod. & text. in præsenti. Idem firmat Host. hic n. 1. in ver. Coadiutor, dicens, hoc inconcussè tenendum, Io. Andr. in eod. ver. n. 1. & 2. Henric. Boich. n. 3. & 4. Butr. in 1. notab. Archid. in sum. 7. q. 1. in glos. Adde, & fusius dictum est supra in 1. notab. & in 1. quæst. & ex facto respondit Petr. de Anchar. in cons. 188. incipien. Visis consilijs, qui loquitur in Generali perpetuo Humiliatorũ, qui ea causa superuenientis dementiæ a Summo Pontifice amotus fuit ab officio Generalatus, & consuluit literas ad instantiam partis desuper impetratas non valere, nec debere executioni demandari tamquam contra ius, & n. 7. rationem reddit, quia valetudo corporis, dementia, vel defectus alius superueniens absq; culpa non est iusta causa remotionis ab officio, sed dationis coadiutoris, vt ibi per eum, & sequitur Nauarr. dicens, hanc esse communem opinionem, in cons. 1. n. 1. hoc tit.

41 Idq; pro regula in hac materia constituunt passim Doctores. Hæc autem regula in specie procedit non solum in eo, qui amisit officium linguę, de quo est casus hic, sed ex identitate, seu maioritate rationis, etiam in illo qui amisit officium oculorum, vt in casu præsenti, quemadmodum hic tenet glos. 1. Host. in princ. Io. Andr. n. 14. Boich n. 4. Butr. n. 19. & concordant leges ciui-
42 les. Nam cæcus quamuis ad nouum magistratum aspirare prohibeatur tamen retinet magistratum priùs acceptum, vt est text. in l. 1. §. Casum, & §. Quamuis autem, ff. de postul. & in l. Cęcus, iuncta
43 glo. in ver. fungitur, ff. de Iudic. Nec mirum, quia & furiosus retinet magistratum ante furorem obtentum, vt l. Qui furore, ff. de stat. homin. & l. Cum furiosus, ff. de iudic. & de vtroq; notat Specul. in tit. de testam. §. 1. vers. Sed numquid cæcus, & in cæco respondit Abbas, cons. 47. incipien. Videtur primo, per totum, lib. 1. Facit optime textus, in c. Quemadmodum, §. Quod si post huiusmodi supra de iureiur. vbi mulier, cum qua quis iurauit contrahere, si ante contractum matrimonium oculos, vel nasum amittat, aut quid deterius ei contingat, repelli potest, secus si post. Nec refert quod cæcus non possit iudicantis officio fungi, & in scriptis sententiam ferre, prout tenetur, l. 1. & l. fin. C. de sentent. ex pericul. recitan. Quoniam etsi non possit per seipsum, poterit tamen per aliũ quod satis est, vt notat glos. & Bart. in d. l. fin. hoc enim operatur necessitas superueniens, cuius ratione multa permittuntur aliàs prohibita, vt hoc tit. per totum, & l. Longius, ff. de iudic. secundum Abb. d. cons. 47. n. 4.

44 Quod multò clariùs procedit hoc casu quia Corrector Pœnitentiariæ duplex habet ministerium. Vnum scilicet corrigendi supplicationes, & hoc potest cæcus probè adimplere per seipsum faciendo, vt supplicationes sibi legantur à Procuratoribus Pœnitentiariæ, vt moris est. Alterum consulendi, & votum suum in Congregationibus proferendi, quod per seipsum pręstare potest: nam cęcus non solum potest, sed etiam tenetur obire munera, quæ cõsilio adimplentur, vt l. 2. §. Corporis, ff. de vacat. muner. & notat glos. in l. 1. C. Qui morb. se excus. lib. 10. in ver. Personalium, quæ dicit, cæcum non excusari à consilio, vel patrocinio, quia ingenio pollet cui vim natura negauit, & Ioan. de Anan. in cap. Licet, num. 4. inf. de Censibus, vbi ait, cæcũ cogi posse si sit sapiens, vt consilijs intersit, vt ibi dixi num. 23. Sed & Sac. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum iampridem respondit, cęcitatem non priuare aliquem eo voto, quod alias haberet, si cęcus non esset.

Corroborantur etiam prædicta ex Bulla Pij V. Reformationis Pœnitentiariæ Apostolicæ, quę incipit, In omnibus, in Bullario tom. 2. pag. 281. vbi sic legitur: Omnes verò supradicti (scilicet officiales, inter quos & Corrector, officia sua per

seipsos

seipsos exerceāt, soliq; pręsentes, & actu exercētes, nisi legitimè impediti, fructus, & emolumēta percipiant,] Ecce igitur verba Constitutionis clara, quę legitimè impeditis, qualis est cęcus, concedūt non tantùm officij retentionem, sed etiam illius fructus, & emolumenta. Bulla intelligi debet etiā de impeditis morbo perpetuo, & incurabili, vt sic recipiat interpretationem passiuam à iure communi, iuxta text. in l. 2. C. de noxal. cum simul.

45 Secundo principaliter inducitur textus in c. Scripsit, 7. q. 1. vbi Gregorius: [Omnino, inquit, iniustum est, vt si molestia corporis irruit, honore suo priuetur ęgrotus; Atq; ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex eius depositione veniat,] Hæc ibi, & pondera, quia non dixit, *per nos fieri non debet*, sed *nullatenus potest*, quæ verba negant potentiam, & reddunt actum ipso iure nullum, vt notat glos. ordinaria in c. 1. in ver. non potest de regul. Iur. lib. 6.
46 & scripsi plenius in c. Causam, n. 21. & seq. de elect. Item pōdera rationem illam, *ne anima peccato inuoluatur*, quę insinuat in Ecclesia non esse hanc potestatem remouendi quem ab officio ex sola causa ægritudinis; nam ad peccatum non se extēdit potestas Ecclesiæ, imo nec potentia Dei, quia posse peccare est posse deficere in agendo, quod repugnat omnipotentiæ, & pręclare docet S. Thom. in 1. par. quæst. 25. art. 3. ad 2. & in his terminis Bellam. in cap. Per principalem num. 87. versic. Secundo igitur hoc probo 9. quæst. 3.

Tertiò, ad idem adducitur textus in c. Quamuis, 7. quæst. 1. ibi; [quia viuentem ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abduxit alium loco eius, nisi recusante eo, nulla fuit ratio ordinari.] concordat textus in cap. Petijsti, eadem caus. & quæst. vbi Zaccharias Papa [Nimis (inquit) reprehensibile esse manifestum est, vt te viuente, tibi alium substituamus, & loquitur de inhabili propter senectutē, & corporis inhabilitatē.

Quartò, ad idem allegatur c. Satis peruersam, 56. dist. vbi idem Gregorius generaliter sic ait; [Satis peruersum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, vt frustra pro quorundam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur, gradu non deijcit.] Hæc ibi, & loquitur Gregorius de remotione inferiorum clericorum, vt ibi per glos. & Archid. Vnde per illum textum Rebuff. in tract. nominat. q. 21. num. 65. dixit *peruersum esse*, vt à Papa ægrotus priuetur suis officijs, vel beneficijs, quia debēt esse perpetua, c. Præcepta, 55. dist. & Papa plenissimam habet potestatem antequam conferat, postea non vt auferat, allegat Barbar. in cap. Quod translationem, num. 121. de offic. leg. vbi idem asserit per c. Inuentum, 16. q. 7. & Abb. in c. fin. de confir. vtil. vel inutil.

47 Quintò, allegatur c. Conquerente de restit. spoliat. vbi dicitur: [Non decet honestatem superioris sine manifesta, & rationabili causa, aliquem suis beneficijs spoliare, imò tenetur illis paterna prouisione consulere] quem textum in remotione facta per Papam allegat Roman. cons. 345. circa primum, num. 14. omnis autem indecentia in Principe est impossibilis, vt in proposito inquit Henric. Boich. in c. Nulla, col. 2. post med. infra de concess. præben. post Io. Monach. quem allegat sub nomine Card. in c. Super eo, sub num. 3. de hæretic. lib. 6.

48 Sextò, ad idem est textus notabilis in c. Cum percussu, 7. q. 1. vbi glos. sic format casum: [Calumniosus clericus corporalē patiebatur percussionem, cuius occasione Candidus Episcopus de Vrbe-veteri ipsum beneficio Ecclesiæ spoliauit. Super quo cū Gregorius querela pulsaretur, pręcepit Candido quatenus omnia sibi restituat; quia si pro ægritudine Ecclesia priuaretur, & Deus offenderetur, & alij non inuenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellent Ecclesiæ militare.] Hactenus verba glossæ, quæ subdit istum casum colligi ex textu ibi, iuncto c. 1. supra hoc tit. quæ est pars d. c. Cum percussio, vt patet ex parte decisa, & ex suprascriptione, vt ibi notant Io. Andr. & Cardin. ambo in princ. Hæc autem iura dupliciter probant clericos inferiores non esse ab officio remouendos, etiam per Papam ex causa ægritudinis corporalis, Primò, quia id fieri non potest sine offensa Dei, & peccato, vt patet ex littera d. c. Cum percussio ibi, *ne nos culpa, quod absit, offensa respiciat*; & post glos. præalleg. & Hugon. notant in d. c. Cum percussio, Archid. num. 1. Bellam. & Gemin. ambo in princ. & Turrecr. in fin. Papæ autem authoritas, vt prædixi, ad peccatum non se extendit. & propterea Gregorius apertè ibi loquitur de
49 peccato Papę, dum ait *ne nos culpa*, &c. Deinde quia textus in d. c. 1. reddit rationem illā cur hoc fieri non posit, videlicet quia si alij hoc essent exēplo deterriti, non inuenirentur qui vellent Ecclesiæ militare. Ex quibus verbis Abb. in 2. notab. singulariter ait: [Nota quod clerici non debent inhumaniter tractari, ne alij terreantur à clericatu; hoc enim videtur turbare statum ecclesiasticum ne dum præsentem, sed etiam futurum, & potest adduci hæc ratio multum notabilis in argumentum, quod clericus non debet priuari beneficio suo sine causa, etiam per Romanum Pontificem; Nam si existenti in infirmitate, & sic in impotentia seruiendi, non debet subtrahi beneficiū, ne ex hoc turbetur status Ecclesiæ: ergo multò fortius vbi nulla subest causa rationabilis. Papa autem non est tolerandus volens turbare statum ecclesiasticum sine causa rationabili, vt notabiliter dicit Innoc. in c. Quanto, ad fin. vers. Tamen si Papa talia faceret, de consuet.] Hactenus verba Abbatis, Idem firmat Cardin. cons. 142. incip. Punctus quęstionis, n 3. & 4.

50 Septimò, principaliter cùm officiali prędicto iam esset plenè quæsitum ius perpetuum per confirmationem, & institutionem Apostolicam, vt ostensum est supra in 2. pręlud. num. 34. non potuit iure suo sine rationabili causa priuari: nam, vt formaliter inquit Card. in d. cons. 142. num. 2. vers. Sed his litteris non obstantibus: [Hoc est contra ęquitatem naturalem, vt quis iure suo sine culpa, & sine iusta causa priuetur, c. 2. de Constit. & reg. sine culpa, lib. 6. Vnde dicit Canon, Quisquis alicui ius suum detrahit, iniustitiam facit, cap. 1. 22. dist. & glos. ibi in ver. Iniustitiam, dicit, nec Papam debere vni detrahere, vt det alteri, nisi subsit causa. Quod si hoc est iniustum; ergo illicitum, & peccatū, & sic etiam Papę inconueniens, qui debet omninò iustè iudicare, c. Ex ore, de priuileg. cum eius sententia faciat ius quoad omnes, vt cęteri debeant similiter iudicare, c. In causis, de re iudic. nam & eius gesta conformari debent Redemptori nostro, c. Significasti, de elect. Dicunt autem Theologi, omne

inde-

indecens esse Deo impossibile. Quæ autem de-
centia, vel iustitia potest esse, vt quis priuetur iure
suo fortè vigilijs, expensis, & laboribus quæsito?
c. Super hoc, de renunciat. & præcipuè in Papa,
qui debet habere meliorem solum omnibus alijs,
c. Officijs, 24. q. 1.] Hactenus verba Cardin. cuius
consil. sequitur Ias. cons. 145. incip. Circa primũ,
num. 3. vers. Illud idem, vol. 2. & Rebuff in praxi
beneficiar. in tit. de non tollen. Ius quæs. in glos. 6.
num. 13. vbi ait: [Quamuis Papa in beneficiali-
bus plenariam habeat potestatem conferendi,
vniendi, diuidendi, & aliàs iure disponendi; ta-
men ius parti quæsitum tollere non intendit, nec
potest sine peccato; nam quæ iustitia potest esse, vt
alicui tollatur beneficium tot laboribus acquisi-
tum, sine causa? Sanè hoc esset exercere potesta-
tem ad destructionem, non ad ædificationem,
quæ tamen ædificatio Papæ incumbit, vt Diuus te-
statur Paulus in suis Epistolis; [Hæc Rebuff. quæ
latius prosequitur in tract. nominat. q. 21. num. 65.
Vnde non abs re Bart. in l. fin. C. Si contra ius, vel
vtil. publ. dixit, numquam potuisse intrare in caput
suum quod Deus dederit istam potestatem Papę,
vel Imperatori, vt possit mihi auferre rem meam,
vel beneficium sine causa, vt referunt Adden. ad
Abb. in c. fin. sub littera A. de confirm. vtil. vel
inutil. & consentiunt Cotta in memorab in verb.
Beneficium, pag. 73. & in ver. Papa, pag. 647. Sar-
nen. in Proœm regul. q. 2. & in reg. de non tollen.
ius quæsit. glos. 6. num. 13. Staphil. de litter. grat.
tit. de mod prouis. num 11. Nauar. in c. Si quan-
do, except. 13. de rescript. Sor. de iust. & iur. lib. 3.
q. 6. art. 2. & in terminis reuocationis concessio-
nis officij plura in proposito cumulat Bolognet.
cons. 3. num 26. & quamuis nonnulli dissentiant,
hæc tamen opinio est communior, & rationabilior,
vt patet ex relatis ab Anton. Gabriel. in præalleg.
tit. de iur. quæs. non tollen. concl. 1. num. 10. vers.
Contrarium, & est ex mente S. Thomæ, vt dicam
infra n. 67. in fin.

51 Octauò, principaliter quatenus priuatio offi-
cialis impugnari non posset ex defectu potestatis
Papæ, in quo nihil audeo firmare; est tamen in-
ualida ex defectu voluntatis, quia huiusmodi lit-
teras contra ius tertij Princeps vult non valere,
quasi obtentæ fuerint ipso circumuento, l. fin. C. Si
contra ius, vel vtil. publ. l. Nec damnoso, & l. Re-
scripta, C. de precib Imper. offeren. quæ sunt ca-
nonizatæ, 25. q. 2. ita Bald. cons. 359. incip. Pro-
ponitur, num. 1. lib. 1. Rescripta enim quæ absor-
bent ius tertij, præsumuntur per occupationem
Papæ, aut per importunitatem, vel ambitionem
impetrantium extorta; & ideo non valent, nec
sunt exequenda, c. Ex parte, & ibi glos. in ver. Oc-
cupationem, infra de Cappell. Monach. & cap. Si
quando, supra de rescript. vbi dicit Pontifex: pa-
tienter sustinebimus si non feceris quod praua fue-
rit nobis insinuatione suggestum, & per illum
text. tradit Anchar. d. cons. 188. nu. 7. & plenius
cons 313. Nisi legibus, in princ. Card. d. cons. 142.
52 num. 6. & 7. nam Sedes Apostolica quandoq; con-
cedit non concedenda ex importunitate impetrã-
tium, c. Tuæ fraternitatis, supra de præben. & c. Si
quando, infra de sentent. excomm. Quemadmo-
dum & Imperator, vt l. 1. de petit. bonor. sublat.
lib. 10. Per quæ datur materia obloquendi de Prę-
latis ecclesiasticis, & dicendi vbi est Deus clerico-
rum, quę sunt verba Cardin. in cons. 143. incip.
Post hoc consil. in fin. & propterea, vt ipse ait n. 2.
talia impugnari possunt ex defectu intentionis cõ-
cedentis. Imò displicet Papę quando aliquis vsq;
adeo formidat rescripta contra ius impetrata, vt
non audeat reclamare d. c. Si quando. Ideoque
debent talia extorqueri de manibus impetrantis,
l. 3. C. de offic. Comit Sacr. largit. Oldr. cons. 326.
Quod articuli, num. 1. in fin. & ab omnibus iudi-
cibus refutari, dicit text. in c. Rescripta, 25. q. 2.
& notat Anchar. cons. 240. per prædicta in princ.

53 Et confirmatur hęc quęstio voluntatis secundũ
Cardin. in pręalleg. cons. 142. num. 2. vers. Confir-
matur, quia non est de mente Papę cum alterius
iactura aliquid sibi applicare, c. Ecce, 99. dist. &
quod ibi notatur in glos. 1. ergo longè magis ad
commodum alterius, cum omnibus alijs pręferre
debeat Sedis Apostolicę dignitatem, nec permit-
tere ipsam pro alijs confundi, c. Nisi, de author.
54 & vsu pall. Hinc fit, vt si Papa alicui conferat be-
neficium cum clausula, *non obstante collatione al-
teri facta*, intelligitur de collatione inualida, non
autem de valida, vt probat Alex. cons. 3. Ex his
quę, num. 3. lib. 5. & fuit originaliter opinio Com-
postell. in c. Causam quę, n. 13. vers. Et per easdem
rationes, supra de rescript. quę non habet contra-
dictorem, vt ibi attestatur, Felin. num. 19. & 55. in
fin. Sarnen. in reg. de iur. quęs. non tollen. qu. 1.
55 num. 2. Et similiter si conferat pluribus idem be-
neficium, pręfertur primus, etiamsi secundus pos-
sessionem obtinuerit, quia Papa non pręsumitur
velle contra ius, vt per Roman. cons. 298. Circa
premissam, num. 2. vbi dicit communem, quod
procedit etiam in gratia motu proprio, nisi dero-
getur iuri quęsito secundum Alex. d. cons. 3. nu. 7.
vers. Accedit.

56 Nonò, principaliter multum stringit, quod be-
neficium Principis decet esse mansurum, l. Bene-
ficium, ff. de Constit. Princip. c. Decet, de regul.
iur. lib. 6. & c. Si cui, de prębend. eod. lib. Cardin.
cons. 142. nu. 5. vers. Et prçcipuè si quam gratiam
fecit, adeout Bald. in proœm. Decretal in verbo
Gregorius, num. 13. dixerit: Quędam Papę sunt
possibilia, quę tamen non sunt honesta, nec lauda-
bilia, vt beneficium reuocare: allegat notata in
c. Quod dilecti, de consanguin. & affinit. in c. Per-
uenit, de immunit. Eccles. & in c. Cum venisset, de
57 iudic. per Hostien. Ad quorum confirmationem
confirmant quę eleganter scribit idem Bald. consil.
327. incip. Hodie enim, in primo vol. num. 4. vbi
primò asserit, [Principem fingi circumuentum
quando etiam motu proprio reuocat suam conces-
sionem, adeout contrarium probari non possit,
quasi hęc sit pręsumptio iuris, & de iure, quę pro-
bationem in contrarium non admittit; & ita se-
cundum eum ampliatur quod dicitur in c. Cum
olim, de re iudic quod secunda concessio contra-
ria primę non valeat, allegat bonum text in l. Prę-
dia, C. de locat prędior. ciuil. lib. 10. ac deinde
58 subdit: in principe tamquam iustitię fonte debet
esse constans, & perpetua voluntas, et conuenit ei
illud verbum, *semel locutus est Deus*, et iterum
quod scripsi, scripsi: Vnde Princeps debet habere
vnum calamum, et vnam linguam, et non plures
linguas, quia scriptum est, *quæ processerunt de la-
bijs meis non faciam irrita*; & ideo debet esse im-
mobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cæ-
lo.] Hęc Bald. quę totidem verbis refert, et sequi-
tur Dec. cons. 293. incip. Pro tenui facultate, n. 9.

Quę

59 Quæ maximè vendicat sibi locum in Principe Ec-
clesiastico, in quo variatio plurimum damnatur,
quia est quædam illusio, cap. Quidam de renunc.
Clem. Cum illosio, eod. tit. & notat Card. in præ-
alleg. cons. 142. num. 5. dicens: [Si quam gratiam
fecit Papa, quæ sit cōsummata, debet eam de faci-
li reuocare; est enim summa vilificatio dignitatis
Apostolicæ & status ecclesiastici, vt ex nulla ratio-
nabili causa fiant mutationes in officijs, & benefi-
cijs ecclesiasticis, c. Querimoniam de iure patr. &
loquitur in reuocatione facta motu proprio, & de
plenitudine potestatis, ac ab eodem principe, qui
gratiam fecit, vt patet ex themate consilij, & nu. 1.
prout & Bald. loquitur d. cons. 327. n. 3. vers. Item
Cælestinus, lib. 1. Sed & Gemin. cons. 36. incipien.
Quod collatio, num. 2. [Non præsumitur (inquit)
quod Dominus Papa ita de facili reuocet ea, quæ
fecit, imò omnis dispositio facta per eum contra
ea quæ fecit, censetur subreptitia, & non valet,
quia præsumitur circumuentus contra ea, quę le-
guntur, & notantur in c. Ex parte, il primo, de of-
fic. deleg. & in cap. Cum olim de re iudic. & infra
61 num. 5. Non præsumitur quis velle sua iudicia im-
pugnare, notaretur enim talis de variatione, in-
constantia, & illusione, quæ reprobatur à iure,
maximè in omnibus ecclesiasticis, fortius ergo in
Papa.] Hæc Gemin. Vnde Bald. in c. 1. n. 1. de na-
tura feud. arguit contra Cælestinum Papam, qui de
mane conferebat gratiam, & de sero auferebat, &
alteri conferebat. Cuius dictum refert Andreas
Bonbat. in suo cons. 1. n. 1. vol. 1. et conferunt quæ
in proposito notat Abb. in cons. 41. incip. Viden-
dum est num. 4. vers. Item potest non immeritò at-
tentari lib. 1.

62 Decimò, secundum Cardin. in præcit. cons. 142.
num. 5. is qui acceptat officium, vel beneficium
sibi collatum, videtur per quasi contractum se
obligare ad illius administrationem c. Nisi de re-
nunc. & hæc est ratio cur beneficiatus non possit
beneficium demittere sine superioris licentia, cap.
Admonet, & c. Quod in dubijs, eod. tit. Talis er-
go contractus non debet sine causa dissolui, per ea,
quæ notat Innoc. in cap. Quæ in Ecclesiarum de
Constit. nam & princeps obligatur ad obseruantiā
contractus per se initi cum subditis, c. 1. de probat.
per quem textum sic notant Cyn. & Bald. in l. Di-
gna vox, C. de legib. quod ergo debet in seipso, te-
netur & in alijs obseruare. Ita arguit Card. vbi
supra, & Alex. d. cons. 216. n. 4. & 8. lib. 2.

63 Vndecimò principaliter, officium, de quo agi-
tur fuit officiali concessum in remunerationem
laborum, quos diu sustinuerat, ac iugiter sustine-
re non desistebat pro Sede Apostolica, vt patet ex
verbis narratiuis Papæ, super quibus fundatur eius
intentio, vt plenè deducit Petr. de Anchar. in cons.
295. incipien. Pro clariori euidentia, num. 7. sed ita
est, quod concessio in remunerationem non dici-
tur mera liberalitas, vel donatio propriè, vt tradit
Bartol. in procem. c. Forū n. 14. vers. Pręterea probo
per l. Sed si lege, §. Consuluit, ff. de petit. hæred. &
l. Aquileius, & l. Si pater, §. Si quis, ff. de donat. &
Canonistæ, præsertim Abb. in rubr. infra de donat.
per l. 1. ibi, & propter nullam aliam causam, ff. eod.
sed potius est debitum iustitię, vt per Anchar. loc.
cit. ergo huiusmodi concessio est omninò irreuo-
cabilis, vt d. §. Si quis, & firmat Alex. d. cons. 216.
num. 2. & Paris. post alios in cons. 11. incipien. Ca-
strum illud per Summum Pontificem, n. 44. & seq.
64 lib. 1. ob quam rationem videmus, nec priuile-
gium concessum à Principe propter benemerita
posse reuocari, sicut non reuocatur debitum na-
turale solutum, & respondit Oldr. cons. 266. incip.
Quod autem per reuocationem nuper factam per
Dominum Papam, num. 7. & Alex. loco prox. cita-
to. Sic etiam priuilegium concessum Auditori-
bus Rotæ in remunerationem laborum esse irre-
uocabile, quia transiuit in contractum, consuluit
Roman. cons. 436. incip. Quod indultum, n. 14. in
fin. vers. Septima principalis ratio, quem refert, &
sequitur Petr. Rebuff. super concord. in præfat. ad
rubr. de collat. ante fin. vers. Item quando priuile-
gium, & in terminis officij concessi propter bene-
merita, dixi Rota d. 334. n. 1. vers. Et tanto ma-
gis par. 4. diuers. post Bolognett. cons. 3. n. 132. vsq;
ad n. 137. & cons. 2. à n. 42. Quod adeo verum est,
65 vt concessio à Principe facta propter benemerita,
seu ex causa remunerationis reuocari non possit,
etiamsi ingratitudo superueniat, prout per d. l. Si
pater, §. Si quis, ff. de donat. scripsit. Alex. d. cons.
216. n. 2. & 3. post Bald. quem citat in l. Si cum mi-
hi, ff. de dolo, & sequitur Felin. in cap. 1. n. 10. ver.
Secūda dispositio supra de rescript. Dec. cons. 186.
incip. Pro tenui, num. 4. Anton. Gabr. lib. 2. reg. 6.
in tit. de iur. quęsit. nō tollen. & latissimè Tiraquell.
in l. Si vnquam n. 13. C. de reuoc. donat. vbi exem-
plificat in quadragintaquinque priuilegijs,

66 Duodecimò, principaliter; Esto Papa de plenitu-
dine potestatis possit, si velit, quem officio, vel be-
neficio suo priuare, etiam sine causa, tamen vt ver-
bis vtar Præpositi in c. Per principalem, n. 9. vers.
Et retenta opinione glossæ 9. q. 3. Tenebitur mihi
Papa si aufert à me beneficium meum sine iusta
causa, de æquè bono prouidere, per ea, quæ notat
Innoc. in c. Nisi cum pridem de renunc. Paul. de
Castr. in l. Digna vox, C. de legib. Bald. post glos.
in c. 1. §. Ad hæc de pace iuram. firman. in vsibus
67 feudor. Potestas enim Papæ intelligitur, vt omnia
possit claue non errante, vt not. Bald. post glos. 2.
in c. Quanto, & ibi communiter sequuntur Docto-
res de senten. excommun. Grauiter enim erraret
clauis Papæ si sine causa priuaret me beneficio
meo, & non daret mihi recompensam.] Hactenus
Præpositus, qui paulò superius n. 7. [Non negamus,
inquit, quin in foro conscientiæ Papa peccet si in-
iustè me beneficio meo priuet non data mihi re-
compensa.] Id ipsum plenè tradit Hippol. de Mar-
sil. in singul. 634. circa fin. & Rebuff. in Praxi be-
nefic. in tit de non tollen. ius quæsit. in glos. 5. n. 16.
dicens: [Quando Papa tollit ius quęsitum alteri
de plenitudine potestatis, tenetur illi de simili be-
neficio, vel de re æquiualenti, alioquin iniustè agit,
& tenebitur reddere ratione Deo optimo max.]
Hæc ex illo. Ex alios plurimos cumulat Carol.
Tap. in l. fin. ff. de consc. princip. cap. 9 num. 6. par. 2.
Cuius rei extat memorabile exemplum apud Io.
Valer. de differ. inter vtrumq. forum in vec. Electio,
differens, vbi refert Sixtum V. contulisse quam-
dam dignitatem cuidam nobili Doctori Cæsar-
augustano, & postea precibus Oratoris Regis Ca-
tholici, & in eius gratiam abstulisse dictam digni-
tatem à prouiso iam in Hispania agente, & cum
anceps esset Papa quonā modo hoc facere posset,
cōcessit antidatam in fauorem illius in quem Rex
Catholicus conferri cupiebat. Quod cum prædi-
ctus Doctor Cæsaraugustæ cognouisset, rediit ci-
tus Romam, cui posteà alia Dignitas fuit data in-
te-

recompensationem, & satisfactionem ablatę. Et in Cantoribus Capellæ Pontificiæ idem Sixtus V. statuit. vt graui ægritudine, aut corporis, seu vocis imbecillitate, vel alio legitimo impedimento decenti, à Collegio amoneti nullatenus possint, nisi eis prius de æquiualenti recompensa fuerit omnino prouisum, vt in eius Constitutione 38. In suprema, §. 8. in Bullar. tom. 2. pag. 545. Ad hoc l. Venditor, § Si constat, ff. Commem. prædior l. Si pendentes, §. Si quid cloacarum, ff. de vsufr. l. Si locus, §. fin. ff. Quemadm. seruit. amitt. per quæ iura dicunt Doctores, non posse Principem etiam de potestatis plenitudine sine causa auferre rem priuati, nisi data æquiualenti restauratione, vt per Alex. cons. 190. incip. Maturè digestis, n. 2. & 3. lib. 2. & cons 155. In causa n. 1, vers. Circa secundum, lib. 6. Rolan. à Vall. cons. 69. in casu præsenti per tot. maximè nu. 14 & seqq. lib. 2. Et quamuis hæc ardua sit quæstio, & vtrinque sit Doctorum caterua, tamen negatiua opinio est communior, & rationabilior, teste Fulgos. in d. l. fin. C. si contra ius, vel vtilit. public. & patet ex cōgestis ab Anton. Gabr. in tit. de iur. quæsit. non tollen. concl. 1. num. 1. & eam amplectitur S. Thomas quodl. 52. art. 24. in fin. dicens contrarias leges esse tyrannicas; & in proprijs terminis officij latè consuluit Bolognet. cons. 3. num. 16.

68 Decimotertiò, & vltimò quatenus priuatio officialis, & subsequens prouisio non esset nulla ex defectu potestatis, aut voluntatis, adhuc tamen impugnari posset ex defectu solemnitatis, quia ad priuationem processum fuit sine citatione ipsius officialis. Explorati enim iuris est etiam in beneficialibus requiri citationem, licèt procedatur de plenitudine potestatis, Clem. Pastoralis circa fin. de re iudic. vbi redditur ratio, quia citatio est species
69 defensionis, quæ à iure prouenit naturali: Papa autem non est tantæ potentiæ, vt possit auferre defensionem oppresso, & ita per illum textum dixit Roman. cons. 521. incip. circa proximam, n. 5. Ad idem textus in cap. 1. supr. de caus. possess. & propriet. & in l. fin C. de legib. & ibi notant glos. Bald. & Paul de Castr. Roman. cons. 89. incip. Quamuis copinsè, nu. 3. vers. Nec potuit etiam citatio tolli lib. 5. & saltem de potestate ordinaria nequit Papa non seruata solemnitate iuris, idest non citata parte, ad priuationem procedere, alioquin actus est nullus. Ita enim resultat nullitas sententiæ Principis ex defectu citationis, sicut & sententiæ Ordinarij inferioris. Hic est casus in d. l. fin. & in alijs iuribus supracitatis: & probatur per locum à speciali in c. Cum olim, vbi id notant Imol. Abbas, & Felin. sup. de re iudic. & tradit Roman. in cons. 369. incip. Circa primum, n. 5. & 6. vbi Mandos. in addit. litera C. in ver. Legitimatio, plurimos citat concordantes. Et in terminis Generalis Humiliatorum amoti per Papam ex causa dementię ab officio Generalatus non præuia citatione tradit Petr. de Anchar. d. cons. 188. n. 7. vers. Deponere autem Prælatum non citatum.

70 Et retenta hac opinione non videntur obstare iura, & fundamenta in contrarium adducta. Et primò non obstat c. Si Euangelica 55. dist. Quoniam ille Diaconus, cui oculus à Presbytero fuit effossus, nō erat in aliqua administratione positus, cuius ratione aliquos certos reditus perciperet, vt in hoc casu; atque ita non habebat officium, vt patet ex dictis supra in prælud. num. 32. sed erat de quadam Collegiata Ecclesia, in quā plures erāt Sacerdotes; & quia propter oculi amissionem in Presbyterum ordinari non poterat, idcirco ab Ecclesia amouetur, & alius in eius locum substituitur, & ita ad illum textum respondet ad litteram Hostiens. hic num. 1. in ver. Coadiutor, Io. Andr. in eod. ver. num. 1. & 2. & Butr. in 1. notab. Præterea Diaconus ille promoueri non poterat non tantum quia oculum amiserat, sed etiam quia Presbyterum ad tantam iracundiam prouocauerat, vt ibi aduertunt Archid. num. 3. Gemin. num. 4. & Præpos. num 3.

71 Non obstat secundum, videlicet c. Si quis Abbas, 18. quęst. 2. Quoniam ille textus loquitur de Abbatibus vitiosis ex causa damnabili, non autem de senio confectis, aut corpore vitiatis, vt patet ex illa littera in princ. & ibi: *etiamsi omnis Congregatio vitiis suis consentiens*, &c. & notat hic Io. Andr. num. 5. Butr. num. 8. Guidopapa in princ. vers. Numquam Abbas, Archid. in c. fin. n. 2. de supplen. neglig. Prælat. & Turrecr. in c. Scripsit, n. 1. q. 1. ad fin. vers. Ad quartam de Abbati, 7. q 1. & dictum est supra n. 4.

Non obstat tertium, quia leges illæ loquuntur de honore temporali, nos autem de honore spirituali, & perpetuo, & alia est ratio in sęcularibus causis, alia in diuinis, c. Non ita, 2. q. 6. & c. Celebritatem, in fin. de consecr. dist. 3. Ita in specie ad illa iura respondet Hugo in d. c. Si quis Abbas, 18. q. 2. & post eum Archid. in d. c. fin. num. 2. vers. Ad hoc potest dici de suppl. neglig Prælat. lib 6. & Turrecr. loco cit. in resp. ad 1. & 2. vers. His habitis, vel secundum Archid. ibidem vers. Sed posset responderi, illa l. Si longius, ff de iudic. loquitur in iudice delegato, cuius iurisdictio de facili per Ordinarium iudicem eum delegantem reuocatur, cū iudicium soluatur viuente eo, qui iussit iudicare, vt l. iudicium, & l. Sed etsi senium in fin, ff. eod. & notatur in c. Super quæstionum, § Porrò in glos. in ver. transfert, vers. Dicas quod leges illę sup. de offic. deleg. demum vt formaliter respondet Turrecr. vbi supra: Dictæ leges habent aliàs contrarias leges, in quibus continetur, quod propter furorem, vel cæcitatem superuenientem iudex, vel magistratus non debet remoueri, vt ff de stat. homin. l. Qui furore, & ff. de postul. l. 1. §. Casum, & ff. de iudicijs l. Cæcus.

72 Non obstat quartum fundamentum, nēpe quod amotio primi officialis, & prouisio secundi emanauerit à Summo Pontifice, qui in his, quę sunt iuris positiui, & maximè in beneficialibus habet potestatem plenariam. Nam respondetur in Papa duplicē esse potestatē. Alia est suprema, & absoluta, quā alio nomine appellamus plenitudinem potestatis, eamq; sic diffinit Bald. in l. 2. n. 45. C. de seruitut. & aqua, plenitudo potestatis est arbitrij plenitudo nulli necessitati subiecta, nullisque iuris publici regulis limitata: & secundum hanc in beneficialibus iuxta vnam opinionem Papa absolutè potest omnia, & sola voluntas habetur pro ratione. Ita Gemin. cons. 8. incip. super præmissis, n. 6. & 7. quia pro libito suæ voluntatis potest in totum tollere ius positiuum, vt idem Gemin. ait consil. 53. Pro responsione in princ. vers. Quędam est potestas suprema, & de hac specie potestatis sunt intelligenda quæ in contrarium dicta sunt supra num. 25. De hac enim disputare instar sacrilegij obtinet, l. 2. C. de crimin. sacrileg. c. Si quis suadente, §. Qui autem

73 17. q. 4. Bolognet. cons. 3. n. 2. Hac tamen vti non debet sine magna causa, secundum Innoc. & Abb. in c Innotuit in fin. de elect. & dicebat Bald. in tit. de Pace Constantiæ in 23. col. in ver. non obstante. Populum Romanum nunquam fuisse
74 vsum ista clausula, *de plenitudine potestatis*. Cuius dictum vti egregium extollit Iaf. conf. 145. incip. Circa primam dubitationem, n. 3. vers. Hine
75 est, quod Papa, vol. 2. Quapropter necesse est, vt cōstet Papam voluisse vti potestatis plenitudine cum clausula, *Non obstante*, &c. aliàs ea vti non præsumitur, vt notat Innoc. in d. c. Innotuit. Angel. in l. Benè à Zenone, C. de quadrien. præscript. Matil. singul. 84. incip. Princeps in dubio, & Gemin. consil. 36. incip. Quod collatio facta per Dominum Papam non valeat, n. 5. vers. Et hoc, loquendo de potestate regulata, vbi etiam allegat Bald. in l. Si testamentum, C. de Testam. & probatur in l. Si quando, in princ. C. de inofficioso testamen. & mos est apponendi in litteris clausulam illam, *Deq; Apostolica potestatis plenitudine*. Quæ tamen clausula in litteris, de quibus nunc agitur, non reperitur apposita.
76 Alia verò est potestas ordinaria à iure regulata, & secundum hanc Papa non potest sine iusta causa quem ab officio, vel beneficio amouere; quia licèt Princeps sit solutus legibus, tamen secundum leges viuere debet, l. Digna vox, C. de legib. Ita dissidentes opiniones conciliat, & declarat Gemin. loco proximè citato, Dec. in c. fin. n. 30. & 31. vers. Et ita opinio, de confir. vtil. vel inutil. Præpos. in c. Per principalem, n. 8. 9. quæst. 3. Cranett. de antiq. tempor. par. 1. n. 37. & seq. & Anton. Gabr. in tit. de Iur. quæst. non tollen. concl. 1. n. 11. Et in terminis terminantibus dixit Rota in Bononien. officijs Portę Palatij, 5. Nouembris 1594. coram Litta, quæ est dec. 334. par. 1. diuers. in hæc verba: [Domini resoluerunt obstare regulam de iure quæsito non tollen. nam regulariter officia de sui natura sunt perpetua. Guidopapa dec. 195. n. 1. Caldr. cons. 3. de rescrip. præsertim quādo conceduntur ad vitam, tunc officiales habent ius quæsitum in tantum, vt sine causa de potestate ordinaria non debeant remoueri, vt latè deducit Bolognett. cons. 3.] Hæc ibi. Quinimo Ludouic. Roman. plura adducens in cons. 345. incip. Circa primam, n. 15. absolutè ait, non rectè dixisse glossam simpliciter loquentem in d. c. Per principalem, & Bald. in l. Rescripta, C. de precib. Imper. offer. dum volunt omnia beneficia mundi, etiam Episcopatus quoad Papam dici debere manualia, vt sic eorum Rectores ab eo ad nutum remoueri possint. Quoniam hoc verum non est nisi iusta subsit causa, vel nisi consensus interuenerit ipsius amouendi, & ista est magis communis opinio, vt ibi testatur Horatius Mendos. in additar. littera B. in ver. Non possit. De qua latè per Felin. in c. Quę in Ecclesiarum, n. 43. de Constit. Similiter Cardinalis in præcitat. conf. 142. n. 3. vers. Et si dicatur, affirmat [Papam habere quidem plenariam potestatem in titulis beneficialibus, sed etiam hoc ita intelligendum esse, vt euitetur incōueniens, ne alicui fiat iniustitia. Item, vt ipse ait, non est verum quod glos. dicit in d. c. Per principalem, Papam posse sine causa auferre beneficium: hoc enim debet intelligi cum causa; sicut, & aliàs dicit glos. Papam posse Episcopatus diuidere ex causa, c. t. 10. dist. nam & l. Benè à Zenone, quā allegat glos. in d. c. Per principalem, non probat Imperatorem posse sine causa alicui rem auferre; imò etiam Constitutio Principis, quæ sine causa transfert ius vnius in alium, non tenet, nec obseruanda est etiam in foro iudiciali, vt notabiliter dicit Innoc. in c. Quia plerique ad fin. glossæ magnæ de Immunit. Eccles.] Hæc Cardin. & sequitur Alex. cons. 216. incip. Hæc arguendi sumus, n. 1. lib. 2.
77 Amplius quod dicunt Doctores, Papam de potestatis plenitudine posse sine causa quem ab officio, vel beneficio amouere, in hunc sensum est accipiendum, vt in foro quidem iudiciali eodem Pontifice adhuc superstite, illius iudicium à nemine infringi possit; nimirum, quia non est forus contentiosus, qui de factis Papæ valeat iudicare, aut primæ Sedis retractare iudicium, c. Patet, c. Nemo, c. Alíorum, c. Facta subditorum, & per totam 9. q. 3. Sed hinc non sequitur quin Papa in foro conscientiæ peccet contra iustitiam, vt declarat Præpos. in d. cap. Per principalem, n. 9. vers. Et hæc attendenda sunt, ead. cau. & quæst.
78 Ac propterea sic gesta cassari debent, vel ab ipso, vel à Pontifice successore, qui eadem fungitur authoritate, & imperio, c. Innotuit de elect. & ita declarat Card. Bellam. in d. c. Per principalem, n. 94. 9. quæst. 3. vbi quod si Papa hoc fecerit sine causa, peccat quoad Deum, sed quoad istam Ecclesiam militantem oportet tenere quod facit, quia non est qui de factis ipsius iudicare possit, sed ipse, vel successor secus requisitus istud reuocare debet. Quippe successor factum Prædecessoris reuocat propter manifestam iniquitatem, c. Nouit, 100. dist. Item propter alterius oppressionem, c. Ante triennium, 31. dist. Item propter exempli perniciem, c. Quia sancta, §. Verum, 63. dist. Item ob Iudicis circumuentionem, c. Apostolicæ, cum duob. seqq. 35. q. 9.
79 Nec aduersatur prędictis, quod in Principe disponente contra ius tertij causa præsumatur, vt notant Legistæ in l. Rescripta, C. de Precib. Imper. offer. & Canonistæ in c. Quæ in Ecclesiarū, supra, de Constit. nam respondetur hanc esse arduam quæstionem, in qua vix discerni potest vtra opinio sit communior, vt patet ex cumulatis per Anton. Gabr. d. tit. de Iur. quæsit. non tollen. conclus. 3. n. 1. & 4. sed nihilominus opinio affirmatiua recipit quatuor declarationes, quæ omnes concurrunt in casu præsenti. Primò enim declaratur, vt vendicet sibi locum quando Princeps tollit ius tertij per viam legis generalis; secus si per viā rescripti, vt hoc casu, quia tunc non prēsumitur causa, quin potius litterę finguntur extortæ Principe circumuento animo. Ita Curt. Sen. in cons. 50. incip. Sæpenumerò animo voluit, n. 10. vers. Tertiò respondeo, Roman. cons. 436. incip. Quod indultum, n. 19. Rebuff. in tract. nominat. q. 1. n. 66. & probatur ex dictis supra n. 51.
80 Secundò declaratur, vt locum habeat quando princeps procedit motu proprio: secus si ad supplicationem partis, vt in hac specie, quæ declaratio fuit Ioann. Monachi in c. Si motu proprio, n. 10. & 13. de præben. lib. 6. Felin. in d. c. Quæ in Ecclesiarum, col. 23. vers. Limita quintò, de Const. & aliorum quos congerit Gabriel d. concl. 3. n. 12.
81 Tertiò declaratur, vt non habeat locum quando Princeps procedit, parte non citata ad dispositionem alteri præiudicialem. Et hoc voluit Abb.

in c. 1.

in c. 1. col. 2. in princ. de caus. possess. & propriet. Soccin. sen. cons. 266. incip. In Causa quæ vertitur, n. 49 & cons. 164. Visa Bulla, n. 14. & 15. vol. 2. Ias. cons. 233. Circa primam, n. 3. vers. Præterea quando Princeps, vol. 2. Curt. sen. d. cons. 20. n. 8. Curt. iun. cons. 170. Habita diligenti consideratione, n. 25. vers. Cum igitur in proposito, & Crauett. cons. 50. Tria sunt principaliter, n. 5.

82 Quartò, (& hoc remouet omne dubium) prędicta opinio affirmatiua declaratur non procedere quando Princeps in rescripto contra ius tertij exprimit causam euidenter friuolã, seu minus iustam, quia tunc non obstante clausula *ex certa scientia, de plenitudine potestatis, motu proprio*, & similibus, Princeps pręsumitur circonuentus, & tales litteræ sunt ipso iure nullæ. Hæc est singularis limitatio Decij, in cons. 576. n. 10. quam in terminis concessionis officij prius alteri ad vitam concessi, sequitur Bolognet. cons. 2. n. 45. & eam tenent Soccin. sen. cons. 273. ante fin. vol. 2. Ruin. cons. 123. n. 23. vol. 3. & Gabriel. d. conclus. 3. n. 10. Et est simile in libello, in quo tametsi non sit necessaria causæ expressio parte non opponente, l. fin. C. de except. si tamen causa inepta exprimatur, libellus reijcitur, secundum Bart. in l. 1 in princ. ff. de eden. Bart. & Bald. in l. Edita. C. eodem. Nam secundum Alexand. ibi, & Ruin. d. cons. 123. n. 24. per expressionem causæ ineptę apparet notoriè de calumnia libellantis, allegat glos. in l. Qui cum maior, §. 2. de bon. liber. & text. cum glos. in Clem. Constitutus, de elect. quę ratio cessat quando causa non fuit expressa. Idem videmus in appellatione à sententia diffinitiua, in qua etsi non oporteat illam causam exprimere, sed satis sit dicere, appello, vel. Seio. ff. de appellat. c. Cordi, §. His quæ, vbi hoc notant Archid. & Io. Andr. infr. eod. lib 6. tamen si causa friuola exprimatur, non tenet appellatio, talia enim expressa nocent, non expressa non nocent, l. Expressa, ff. de reg. iur. & declarat Henric. Boich. in c. Constit. col. 2. vers. Tamen sic appellans, de appellat. Ita ergo in proposito cum in litteris Apostolicis fuerit expressa causa inhabilitatis ad officiũ exercendum propter cæcitatem, & hæc causa sit rationabilis, & insufficiens ad remouendam officialem ab officio Correctoris sibi ad vitam concesso, vt abundè ostensum est supra n. 40. & seqq. hinc manifestè sequitur, vt cesset præsumptio iustæ causę, licèt aliàs in Principe præsumeretur.

In hac causa per tres Cardinales iudices Delegatos pronunciatum fuit pro reintegratione Officialis amoti, vt dixi in c. Cæterum, in fin. supra de rescript.

Omnia tamen, & singula superius dicta humiliter subijcio determinationi, & correctioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, repetita protestatione, quam posui supra in procemio operis.

De Institutionibus:

Cap. Non amplius.

S V M M A R I V M.

1 *NVmerus personarum in Monasterijs institui debet secundum mensuram facultatum ipsorum.*

2 *In Monasterijs tam virorum, quam mulierum nõ plures sunt recipiendi, quam quod de illorum reditibus absque pecunia sustentari valeant.*

3 *Rescripto vt quis recipiatur in Ecclesia non numerata, si facultates non suppetant, obstat exceptio paupertatis.*

4 *Nisi Papa faciat Canonicum honorarium.*

5 *Prælati cogi possunt tot Monachos, vel Clericos instituere, quot possunt de reditibus Ecclesiæ se sustentare.*

Declaratur, n 38.

6 *Numerus in Monasterijs ex Concilio Tridentino qualiter constituendus.*

7 *Clericorum Regularium appellatione Monachi & Moniales non comprehenduntur.*

8 *Monachi latè sumpto vocabulo veniunt appellatione Clericorum.*

9 *Numeri præfixio in Monasterijs tam virorum, quam mulierum ad quem spectat.*

10 *Et qualiter fieri debeat in Monasterijs virorum Italiæ, & Insularum adiacentium.*

Constitutio Sanctiss. D. N. Innocentij Decimi circa statum Regularium compilata in Congregatione hic refertur, ibid. vers. Sed quia decreta.

11 *Numeri præfinitio in quibus Monasterijs sit facienda.*

12 *Quid de iure communi.*

13 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

14 *Monasterij reditus in præfixione numeri ad quam rationem pro alimentis vniuscuiusque de familia computari debeant, & n. seq. vsq. ad n. 26.*

Quid de iure communi, n 15.

Et quid ex Concilio Tridentino, num. 19.

15 *Commode sustentari, & sine penuria an differant, & n seq vsq. ad n. 20.*

16 *Commoditas æstimatur secundum consuetudinem regionis, & qualitatem personæ, & n. 18. & 20.*

17 *Penuria quid sit, & vnde dicatur.*

21 *Dotis taxatio in ducatis ducentis indifferenter facta ab Episcopo in monasterijs Monialium Maioricen non probatur à S Congreg. Concilii.*

23 *Monasteria pro duodecim Monialibus nullibi fundantur cum minori reditu, quàm trecentorum scutorum præter dotes ordinarias.*

24 *Dos Monialis numeraria an licitè recipi possit à monasterio.*

25 *Cautela recipiendi pecuniam ab ingredientibus monasterium sine labe simoniæ.*

26 *Professiones eorum qui recipiuntur in monasterio vltra quam sustentari possint, an valeant, & nu. seq. vsq ad n. 33.*

27 *Quid in professione Monialium, & n. 32.*

28 *Et quid in professione Monachorum.*

29 *Et quid post Concilium Tridentinum, & nn. seqq*

30 *Decretum irritans tollit consuetudinem nedum præteritam, sed etiam futuram.*

31 *Et operatur vt non possit dari de non vsu Constitutionis.*

33 *Numerus familiæ in monasteriis tam virorum, quã mulierum semel præfinitus an augeri possit auctis reditibus, & n. seq. vsq. ad n. 41.*

34 *Numeri præfixio habet tacitam conditionem, nisi reditus monasterii augeantur.*

36 *Numerus non rumpitur ipso iure per augmentationem redituum, sed inducitur potentia rũpendi.*

37 *Numerus augeri non potest nisi ex fructibus supercrescentibus supranumerarii æquale stipendium habeant cum existentibus de numero.*

38 *Numerus præfixus in monasteriis virorum Italiæ, & Insularum adiacentium augeri non potest*

etiam auctis reditibus sine licentia S. Congregationis Concilii.

39 *Numeri taxatio facta in vim Bulla Pauli V. non computatis computandis iterum est facienda.*

40 *Nouitius profiteri potest in monasterio, vbi commodè viuere nequit, dummodo postea collocetur in alio. vbi commodè ali possit.*

41 *Moniales supranumeraria an, & qualiter recipi possint in monasteriis, in quibus numerus est taxatus, & n. seq. vsq. ad n.47.*

42 *Dos Monialis supranumeraria quanta esse debeat.*

43 *Monialium decedentium loca non possunt concedi cuiquam puella ante vacationem.*

44 *Moniales supranumeraria qualitates requisitas habere debent tunc temporis, cum loco eis promittuntur, vel dantur.*

45 *Monialibus supranumerariis satis est vt durante anno probationis alimenta à parentibus ministrentur, & post professionem ex dote reditus augeantur quantum sufficiunt puellis recipiendis.*

46 *Monialibus supra numerum recipiendis in monasteriis Placentia Congregatio Concilii probauit, vt propinqui vltra dotem se obligent ad annuam prastationem.*

47 *Et promissio facienda est monasterio, & pecunia recta deferri debent ad manus Abbatissa.*

48 *Moniales supranumeraria non subrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum, sed semper remanent supranumeraria.*

49 *In cateris tamen ab aliis non differunt, sed illis per omnia sunt aquales.*

50 *Canonici supranumerarii cur ingrediantur locum Canonicorum decedentium intra numerum, Moniales, secus.*

51 *Monasteria de nouo erigi non possunt nisi duodecim saltem Religiosi in eo habitare, & commodè ali possint.*

52 *Alioquin sic erecta post diem 21. Iunii 1625. subiecta sunt omnimoda iurisdictioni Ordinarij loci, & nihilominus remanet antiqua prohibitio, num.54. vers. Et nouissimè.*

53 *Quod locum habet etiam in Religionibus Capuccinorum, Societatis Iesu, & aliis, qua non consueuerunt onera Missarum recipere.*

54 *Item locum habet etiam extra Italiam.*

55 *Monasteria tam virorum, quam mulierum an erigi possint de licentia solius Episcopi, & n. seq. vsq. ad n.72.*

56 *Quid de iure communi antiquo.*
Et quid ex Constitutione Bonifacij VIII. n.59.
Et quid ex Concilio Tridentino, n.60.
Et ex Constitutione Clementis VIII n.65. & 87.
Et quid ex Bulla Innoc. X. num.71. vers.4.

57 *Monasterij destructi readificatio fieri non potest sine licentia Episcopi, reparatio secus.*
Nouum dicitur cuius facies immutatur, ibidem.

58 *Monasterij erectio sustinetur si Episcopi consensus accedat post factum.*

59 *Mendicantibus ex Constitutione Bonifacij VIII. non licebat noua loca recipere, vel recepta mutare sine licentia Papa, nisi pro eremitica vita ducenda.*

60 *Monasteria ex Concilio Tridentino an possint erigi sine licentia Sedis Apostolica, & n. seq. vsque ad num.72.*

61 *Quid in non mendicantibus, & eremitis.*
Et quid in mendicantibus, n.62.
Et quid in monasteriis Monialium, n.69.

62 *Mendicantes qui sint.*

63 *Correctio iuris est fauorabilis quando fit reditus ad ius commune antiquum.*

64 *Licentia quid sit.*

65 *Monasteria Mendicantium erigendi licentia qua forma ab Ordinariis sit concedenda ex Bulla Clementis VIII. & n.87.*

66 *Eadem forma seruari debet in erectionibus, qua fiunt de licentia Ordinarii, non autem Sedis Apostolica.*

67 *Congregationi peregrinorum Ordinis Pradicatorum conceditur vt sine Episcopi consensu possint conuentus erigere vbi non sunt Episcopi*

68 *Ecclesia sacularis ab Episcopo erigi potest in monasterium de consensu quorum interest, & sine praiudicio Rectoris.*

70 *Vicarius Capituli sede vacante an dare possit licentiam erigendi nouum monasterium.*

71 *Carmelitarum Discalceatorum Congregationis B. Maria Fulliensis, & Clericorum Regularium S. Pauli Decollati indulta erigendi monasteria de sola Ordinarii licentia expenduntur.*
Monasteria virorum in Italia post Bullam Innocentis X. erigi non possunt sine licentia Sedis Apostolica, num.71. vers. Quartum.

72 *Vicarius generalis Episcopi absque speciali mandato an possit licentiam concedere nouum monasterium erigendi, & nn. seqq. vsq. in fin.*

73 *Mandatum generale non includit ea, qua ob sui grauitatem certa persona, vel dignitati à iure specialiter sunt commissa, & num 84.*

74 *Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest beneficium supprimere, & n. 86.*

75 *Vicario generali non censetur commissa facultas, qua non competit de iure communi.*

76 *Vicario Episcopi regulariter non competunt qua sunt iurisdictionis voluntaria, & sapiunt gratiam.*

77 *Licentia erigendi monasterium est voluntaria iurisdictionis, & gratiam sapit.*

78 *Ecclesias, & altaria dedicare solus Episcopus potest, non autem Vicarius.*

79 *Vicarius Episcopi sine mandato speciali non potest nouam Dignitatem erigere.*

80 *Et sicut non potest beneficium conferre, ita nec creare.*

81 *Monasterium institui non potest sine Abbate, vel Priore, & Monachis.*

82 *Beneficia regularia duplicia qua dicantur.*

83 *Et qua simplicia.*

84 *Monasterii adificatio est de maioribus, qua non transeunt in generali mandato.*

85 *Vicarius Episcopi non potest Ecclesias de loco ad locum transferre.*

87 *Ordinariorum appellatione, de quibus fit mentio in Bulla 99. Clem. VIII. qui comprehendantur.*

1 NON AMPLIVS. Io. Andr. non summat. Sic tamen summari potest. Numerus personarum in Monasterijs institui debet secundum mensuram facultatum ipsorum. Hoc dicit, & non diuiditur.

2 Nota primò in Monasterijs tam virorum, quàm puellarum non plures esse recipiendos, quam quot de illorum reditibus absque penuria sustentari valeant, vt hic est casus desumptus ex Concilio Arelatensi, cap.8. & hoc ne ad mensuram personarum

que-

quaeramus possessiones, quod nimis auarum est; sed ex possessionibus quae sunt, metiamur expensas, vt in Auth. Vt determin. sit numer. Cler. post med. collat. 1. secundum Io. Andr. hic num. 3. Car-
3 din. in 1. notab. & Anchar. num 2. Qua fit vt si quis impetraret rescriptum, vt in tali monasterio, vel Ecclesia reciperetur, obstaret exceptio paupertatis, vt hic, & in c. Si proponente, supra de rescript. secundum Host. in princ. Abb. num. 4. vers. Vltimò, idem Butr. n. 2. & Imol. n. 1. qui ex hoc notant in Ecclesia non numerata semper competere exceptionem vt plures non recipiantur, quã ex bonis ipsius possint sustentari sine penuria.

4 Fallit hoc si Papa faceret Canonicos, vel Dignitates honorarias, secundum ea, quae notantur in c. Super inordinata, supra de pręben. vt hic Host. num. 2. & vide quod de his Dignitatibus ventosis notat Bald. in c. Cum olim, num. 8. supra de consuetud.

5 Quamuis autem praeceptum hic positum sit negatiuè conceptum, videlicet non amplius recipiãtur in monasterijs, quam possint ibi sustentari, vt in littera; tamen includit in se praeceptum affirmatiuum, idest, vt tot sint recipiendi, quot ex reditibus monasterij sine penuria ali possint, & ad hoc quotidie allegatur iste textus, secundum Abb. in 1. notab. qui hinc colligit bonam practicam contra Praelatos, qui auaritiae causa nolunt multos Monachos instituere. Possunt enim compelli ab eorum Superioribus, vt tot instituant, quot possint de reditibus Ecclesiae se sustentare, subdens hoc nunquam esse obliuioni tradendũ, & est ex mente Innocentij, vt dicam infra num. 35. Sed hoc supponit aliam quaestionem, videlicet An Praelati Regulares auctis reditibus monasterij possint, aut debeant augere numerum ibi praefinitum, quod inferius examinabitur in 5. quaest. à n. 35. & praesertim n. 38.

6 Secundò nota argumentum quod in Ecclesijs Regularium certus numerus taxari potest, secundum Abb. Antiq. hic. Hodie hoc est expressum à Concilio Tridentino in c. 3. sess. 25. de Regular. vbi statuitur vt in monasterijs tam virorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex reditibus proprijs monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Concordant Constitutio Pij V. quae incipit. Circa pastoralis, §. 7. in Bullar. tom. 2. pag. 184. & Decreta Clem. VIII. super reformatione Regularium, §. 7. in Bullar. tom. 3. pag. 81.

7 Tertiò nota ibi, *vel clericorum* appellatione clericorum regularium non comprehendi Monachos, nec Moniales, cum ista ponantur hic tamquam diuersa. De clericis enim regularibus intelligi debet haec littera, non autem de clericis sęcularibus, vt intellexerunt Butr. Card. & alij, & non benè, quia verbum *clericorum* regulatur à verbo monasterijs. Non dicuntur autem monasteria clericorum sęcularium, sed regularium dumtaxat. Quinimo monasteria religiosorum non debent conuerti in habitacula saecularium clericorum, nec debent regi per saeculares, c. Dudum, 189. 2. c. Quae semel, & c. seq. 19. q. 3. & clerici sęculares vtentes habitu, & nomine monachali iubentur fieri Monachi, vel ab hoc desistere, vt in c. Vt clerici inf. de regular. Nec placet vt verbum *clericorum* suppleatur, idest Collegio, vt voluit Cardin. quoniam cum littera possit congruè intelligi de clericis regularibus, non est recurrendum ad suppletiones, cum pręsertim de sęcularibus dispositum fuerit in c. Authoritate, infr. eod.
8 Hoc tamen intellige in stricta significatione; nam latè sumpto vocabulo Monachi comprehenduntur etiam clericorum appellatione, vt hic per Abb. in 2. notab.

Hinc inuestiganda sunt multa, quae à Doctoribus aut non attinguntur, aut minus perfectè. Primò scilicet, ad quem spectet praefixio numeri in monasterijs. Secundò, in quibus monasterijs sit facienda. Tertiò, ad quam rationem. Quartò, an receptio supra facultates monasterij sit nulla. Quintò, an numerus augeri possit auctis reditibus. Sextò, an, & qualiter in monasterijs recipi possint Moniales supranumerarię. Septimò, an supranumerariae in locum numerarię decedentia subrogentur. Octauò, pro quot Regularibus monasteria sint erigenda. Nonò, an erigi possint de licentia solius Episcopi. Decimò, & vltimò, an possint erigi à Vicario Episcopi sine speciali mandato.

9 QVAERO igitur primò ad quem spectet pręfixio numeri in monasterijs mulierum?

Solutio. In monasterijs Monialium, quae subiecta sunt Episcopo dioecesano, planum est numeri praefixionem ad ipsum tantum pertinere, arg. cap. Praecipimus, 12. q. 1. c. Omnes Basilicae, 16. qu. 7. c. Monasteria, 18. q. 2. Si verò sint subiecta superioribus regularibus, numeri praefinitio spectat tã ad Episcopum, quam ad Praelatum regularem ex Concilio Tridentino, c. 3. iuncto c. vlt. in fin. sess. 25. de regular. nam in d. c. 3. Concilium loquitur impersonaliter ibi. *Is tantum numerus constituatur, & in posterum conseruetur*. In praedicto autem c. vlt. praecipit vt decreta omnia illius sessionis executioni demandentur ab Episcopis in monasterijs sibi subiectis, & in omnibus alijs, ipsis in superioribus decretis specialiter commissis, atque omnibus Abbatibus & Generalibus, & alijs superioribus Ordinum.

Et ita S. Congregatio eiusdem Concilij Interpres olim consulta an taxatio numeri Monialium Regularibus subiectarum; quae facienda ex decreto Concilij c. 3. sess. 25. de Regular. pertineat ad Episcopum solum, vel superiorem regularem: respondit spectare ad vtrumque, & ad Ordinarium, & ad superiorem. Postea edita fuit Constitutio Gregorij XIII. quae incipit, Deo sacris virginibus, quae obseruanda est. Mandat haec Constitutio in §. 6. Monialium numerum per locorum Ordinarios etiam in monasterijs ab eorum cura, & regimine quomodocumque exemptis cum illarum superiorum interuentu stabiliri, & ordinari, neque supra illum numerum aliàs recipi posse etiam de consensu Superiorum suorum, vt in Bullar. tom. 2. pag. 368.

10 Nec obtinent in monasterijs Monialium vbiq; locorum. Pro monasterijs autem virorum Italię, & Insularum adiacentium emanauit decretum S. Congregationis Concilij de celebr. Missarum, §. Postremò, quo praecipitur Superioribus regularibus intra fines huiusmodi existentibus, vt in qualibet prouincia adhibitis duobus, aut tribus Regularibus sui Ordinis, bona immobilia, reditus, & cõsuetas eleemosynas diligenter recognoscant, omni-

omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, & alia onera consueuerunt absorbere: eaq; omnia in proximo Capitulo generali, vel proninciali coram tribus iudicibus ab ipsomet Capitulo deligendis proponant, qui sedulò examinent quot religiosi homines connumeratis etiam laicis, alijsq; necessarijs seruientibus in vnoquoque monasterio iuxta regiones, & proprij instituti morem competenter valeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, & eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Capitulo exhibeant, vt in illo diligenter omnibus discussis, in singulis monasterijs cuiusque prouinciæ certus earum tantum personarum numerus Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ ex reditibus, & eleemosynis huiusmodi sufficienter ali possint, vt in eodem decreto pleniùs continetur, pro cuius executione in §. seq. alia adijciuntur, & pœnę transgressoribus infliguntur, vt in Bullar. tom. 4. pag. 316. Idemque ferè per omnia sanxerat Paulus V. in sua Constitutione, quæ incipit, Sanctissimus, edita die 4. Decembris 1605. vt in Bullar. tom. 3. pag. 187. Sed quia Decreta huiusmodi nondum fuerunt executioni demandata, in Congregatione Cardinalium, ac Prælatorum à Sanctissimo Domino nostro Innocentio X. nuper instituta super statu Religionum, diù, multumque deliberatum est de ratione ineunda pro illorum executione; & iniunctum est mihi velut vni ex Prælatis ipsis Congregationis, vt minutam Constitutionis desuper conficerem, quæ postea per manus delata, & à Sanctissimo probata, tandem iussu Sanctitatis suæ promulgata fuit. Et est tenoris infrascripti, videlicet.

INNOCENTIVS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

INTER cætera quæ ad Regularem disciplinã instaurandã, conseruandamque Sacrosancta Tridentina Synodus salubriter decreuit, illud semper pręcipuum, & maximi momenti habitum est, quo iniungitur vt in singulis monasterijs, & domibus Regularibus tantum numerus constituatur, & in posterum conseruetur, qui vel redditibus proprijs monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Quapropter ad eius vsum inducendum fel. record. Clemens VIII. Paulus V. & Vrbanus VIII. Romani Pontifices Prædecessores nostri varia decreta ediderũt; Sed quia nihilominus, siue ob iniuriam tẽporum, siue ob Superiorum incuriam, siue alias ob causas, illius executio hucusque protracta est, non sine graui monasteriorum in spiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum iactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes quantum ex monasterijs piè institutis, & rectè administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque vtilitatis oriatur, quantumcumque dignitati, & commodo Ecclesiastici Ordinis detrahat multitudo Religiosorum, quæ sine delectu supra vires monasteriorum in Religiones inuehitur; Ac proinde arbitrati valdè acceptum, sacrisque Religionibus proficuum fore, vt Decretum tam salubre debitæ executioni demandetur, De consilio nonnullorum Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, ac Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium pręcipimus, & mandamus omnibus, & singulis dilectis filijs Generalibus, Commissarijs, Præsidentibus, Prouincialibus, Ministris, Abbatibus, Prioribus, Prępositis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicarijs, & quibuscumque alijs Superioribus Monasteriorũ, Conuentuum, Collegiorum, ac Domorum quorumcumque Monachorum, & Regularium virorum bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cuiuscumq; Ord. Mendicantium, vel non Mẽdicantiũ Congreg. Societaris, & Instituti etiam necessariò, & in indiuiduo exprimẽdi existentium intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium, vt singuli ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus sui Ordinis probatioribus, ac rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, ac prouentus omnes monasteriorum, conuentuum, collegiorum, ac domorum Regularium huiusmodi (etiamsi sint Hospitia, vel ab alio monasterio dependeant, sintne illius granciæ, seu membra) sex annorum immediatè præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo quod grandines, sterilitates, reparationes, & alij casus huiusmodi absorbere solent; Consuetas item eleemosynas, & obuentiones. Item victus, vestitus, ac medicinalium, & alias quascumque tam ordinarias, quàm extraordinarias expensas, æris quoque alieni, necnon Missarum celebrandarum, fabricæ, Sacristiæ, annuarum præstationum, contributionum, ac procurationum aliaue cuiusuis generis onera diligenter, ac maturè recognoscant, eaque omnia in scripturam redigant, exprimentes ipsius monasterij titulum, seu denominationem, item capacitatem, ac situationem, videlicet in qua diœcesi, & an intra mœnia ciuitatis, vel oppidi, anue in pagis, seu villis, vel in siluis, aut nemoribus, & quantum distet à locis frequentibus & populosis: Item à quo tempore fundatum fuerit, quaue auctoritate, & cuius sumptibus; Anue, & à quo numerus Religiosorum in eo fuerit aliàs præfixus, & quot ibi Religiosi, & seruientes in præsentia degant, specificatis vniuscuiusque nomine, cognomine, & patria; scripturamque sic confectam propria manu subscribant, medio iuramento attestantes vera esse omnia, quæ in ea continentur, consnetoque sigillo obsignatam infra quatuor menses à publicatione pręsentium in hac Alma Vrbe nostra, vt infra, facienda computandos transmittãt, seu cõsignent Procuratori generali sui Ordinis in Vrbe commoranti, qui vna cum aliquibus grauioribus Religiosis à Congregatione prædictorum Cardinalium, & Prælatorum ad hoc specialiter deputandis, negocio maturè perpenso, ac computatis huiusmodi redditibus, eleemosynis, & obuentionibus vniuersis, atque oneribus, vt supra, detractis, sedulò examinent quot Religiosi homines, connumeratis etiam laicis, alijsque necessarijs seruientibus in vnoquoque monasterio, conuentu, collegio, & domo Regulari, quamuis, (vt præmittitur, sit hospitium, seu alterius Monasterij membrum) iuxta proprij instituti morem, victum, & vestitum, ac medicinalia in communi habentes commodè valeant sustentari, omnibusq; diligenter discussis, familiæ cuiusque monasterij, conuentus, collegij, ac domus Regularis huius-

modi

modi in qualibet prouincia, vel congregatione, certum earum tantum personarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemosynis, & obuentionibus, vt supra, competenter ali possint, easq; numeri præfixiones vna cum originalibus scripturis super statu cuiusque monasterij, ac domus Regularis à Superioribus, vt præfertur, confectis infra alios quatuor menses eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, vt ab ea recognoscantur, & approbentur. Quod si memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, necnon officiorum quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipso absque alia declaratione incurrãt rehabilitatione Nobis, & Sedi Apostolicæ reseruata. Interea verò prohibemus, & interdicimus omnibus, & singulis capitulis, & Congregationibus generalibus, prouincialibus, & conuentualibus, necnon Superioribus tam generalibus quàm prouincialibus, & localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum suæ Religionis recipiant, nec iam receptos, aut in posterum contra huiusmodi prohibitionem forsan recipiendos ad professionem admittant, donec scripturæ prædictæ, & præfixiones numeri familiæ cuiusque monasterij, ac domus Regularis huiusmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & professionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quàm ad professionem aliter factæ, sint ipso iure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in specie, vel in genere, aut ad alios quoscunque effectus. Et nihilominus contrauenientes sententiam excommunicationis incurrant, à qua per alium quam per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentẽ, nisi in mortis articulo constituti absolui non possint. Non obstañ. quod præmissa omnia, & singula Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarũcumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cuiusuis alterius instituti, etiam Societatis Iesu, & monasteriorum, conuentuum, collegiorum, domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis, & priuilegijs etiam ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis, etiam in Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis sub quibuscumque teñ. & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritañ. Decretis etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine etiam ad Imperatoris, Regum, seu aliorum Principum instantiam, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis quoad ea quæ præsentibus quomodolibet aduersantur, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis teñ. & formis specialis, & indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut quæuis alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Volumus autem quod præsentes literæ in valuis Ecclesiæ Lateranen. & Basilicæ principis Apostolorum, necnõ Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Vrbe publicentur, & affigantur; Quæ postquam sic affixæ, & publicatæ fuerint, omnes, & singulos quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si vnicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent: Quodque earumdem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annolo Piscatoris die xvij. Deceb. MDCXXXXIX. Pontificatus Nostri Anno Sexto. M. A. Maraldus.

Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi millesimo sexcentesimo quadragesimo nono, Indictione secunda, Pontificatus autem Sanctiss. in Christo Patris, & D. N. D. Innocentij Diuina Prouidentia Papæ X. anno sexto, die verò 22. mensis Decembris supradicta littera affixa, & publicata fuerunt ad valuas Ecclesiæ Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ per nos Ioannem Garziam, & Iacobum Cornelium, prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

11 2. QVAERO in quibus monasterijs facienda sit numeri taxatio.

12 Solutio De iure cõmuni facienda erat tantummodo in monasterijs non Mendicantium, ex Constitutione Bonifacij VIII. in c. vn. §. Sanè, de statu Regular. lib. 6. & potuit esse ratio, quia cum monasteria Mendicantium bona immobilia non possiderent etiam in communi, vt c. Nimis iniqua, & c. Nimis praua de excess. Prælat, c. Exijt qui seminat, de verb. signif. lib. 6. taxatio numeri ad rationem redditum propriorum monasterij non videbatur possibilis, cum nec possent habere annuos reditus, qui inter immobilia computantur, vt in Clem. Exiui, §. Cumque annui reditus, de verb. signific. Vnde nec in his seruari poterat hæc Decretalis, quæ præcipit tot recipi, quot ex reditibus monasterij sustentari possint. Verum hanc dif-
13 ferentiam sustulit Tridentina Synodus in d. cap. 3. sess. 25. de Regular. vbi disertis verbis præcipit taxari numerum familiæ in monasterijs tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus. Atque ita hac in parte ampliauit Constitutionem Bonifacij ad monasteria quæcumque etiam Ordinum Mendicantium. Nec obstat obiecta impossibilitas. Quoniam ex Concilio in monasterijs non possidentibus bona stabilia fieri potuit taxatio secundum consuetas eleemosynas: præterquam, quod in monasterijs virorum etiam Mendicantium, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obseruantia, & in omnibus monasterijs Sanctimonialium poterit fieri taxatio numeri, etiam ad rationem propriorum redituum

mo-

monaſterij, qnia ex indulgentia Concilij bona im-
mobilia eis poſſidere licet, vt in d.c.3. in princ.
14 3. QVAERO, ad quam rationem reditus mona-
ſterij in præfixione numeri pro alimentis vniuſcu-
iuſque de familia computari debeant.
15 Solutio. Textus noſter in taxandis Regulariũ
alimentis hoc tantum requirit, vt ſine pecunia ſu-
ſtẽtari poſsint: & ita etiã loquitur c. vn. §. Sanè, de
ſtatu Regular. lib. 6. Vnde Io. And. in ſua gloſ. ordi-
naria ibi poſita in ver. Abſque penuria. [Nota (in-
quit) non dixit, *commodè*, ſed *abſque penuria*, nã po-
teſt contingere vt ſuſtentari nõ poſſint cõmodè, &
tamẽ poſsint ſine penuria; ſicut Canonicus Bono-
nien. de centum florenis non poſſet cõmode ſuſtẽ-
tari, & tamen abſque penuria de viginti quinque
16 ſuſtentaretur. In illa enim commoditate inſpici-
tur conſuetudo regionis, & qualitas perſonę. Penu-
17 ria verò ſecundum deriuatores habet in ſe egeſta-
tem, indigentiam, & defectum neceſſariorum. Hoc
ergo voluit Conſtitutio, vt conſtitutæ in monaſte-
rio non Mendicantium non haberẽt neceſſe men-
dicare propter neceſſariorum defectum,] Hęc Io.
Andr. cuius diſtinctionem probant ibi Gemin.
n. 4. & Franc. n. 1. Imol. hic n. 1. & Abb. n. 4. di-
centes ſatis eſſe vt ſine penuria ibi eſſe poſsint, li-
cet non commodè, & inter hæc longam eſſe diffe-
rentiam. Et conſentit Rebuff. in tract. congruæ
portionis q. 8. num. 78. nam, vt ipſe ait, Penuria
dicitur inopia earum maximè rerum quę in penu
recondi ſolent, & penus nomine continentur, quæ
vſui, & potui ſunt accommodata, l. 3. in princ. ff. de
18 pen. leg. Commodè autem viuere intelligitur
aptè, vtiliter, & ſecundum qualitatem ſtatus. Eam-
dem differentiam pluribus confirmat Ripa in
c. Cum M n. 21. ſupra de Conſtit. ſed illã impu-
gnat Dec. ibi n. 4. contendens, eam iure non pro-
19 bari. Ego verò aduerto differentiam hanc fortè
admitti poſſe in terminis iuris communis, ad in-
ducendam nullitatem profeſsionis, prout loquitur
gloſſa Io. Andr. in d. §. Sanè: nam illud ius nouum,
& pœnale, quod receptionem vitiat, & loquitur
de receptis, quæ ſuſtentari non poſſunt abſque
penuria, non debet extendi ad receptas, quę non
poſſunt ibi commodè ſuſtentari, licet abſque pe-
nuria poſsint: & ita in eo caſu Io. Andr. dicit ſe in
facto obtinuiſſe. Verum quoad receptionem ip-
ſam, & taxationem numeri familiæ in monaſterijs
tam virorum, quam mulierum dico hanc differẽ-
tiam hodiè ſublatam eſſe à Concilio Tridentino
in d. c. 3. ſeſſ. 25. de Regular. vbi diſertis verbis
præcipitur, vt is tantum numerus in eis conſtitua-
tur, & in poſterum conſeruetur, qui vel ex rediti-
bus proprijs monaſteriorũ, vel ex conſuetis elee-
moſynis, commodè poſsit ſuſtentari. Pondera,
quia non dixit ſine penuria, ſed dixit commodè.
20 In hac autem commoditate arbitranda fateor cũ
Ioan. Andr. loco citato certam regulam conſtitui
non poſſe, ſed pro qualitate regionis, & perſona-
rum modò plus, modò minus taxari debere.
21 Vnde cum Vniuerſitas Maioricen. conqueſta eſſet
apud Sacram Congregationem Concilij, quod
Epiſcopus ſtatuiſſet ne Moniales in monaſteria
22 reciperentur cum minori dote, quam ducentorũ
ducatorum, Sac. Congregatio cenſuit ſcribendum
ad Epiſcopum, vt nihil præcisè ſtatuat, & ſi quid-
23 quam ſtatuit, abroget: Verumtamen pro quali-
tate perſonarum, ac temporum modò plus, mo-
dò minus bonorum monaſterijs tradi ſinat. Ha-
benda tamen eſt ratio onerum monaſterij, vt hic
per Abb. num. 5. verſ. Et intellige, & fuſius dictum
eſt ſupra num. 10.
In ſpecie autem pro monaſterijs Sanctimonia-
lium vbique locorum fundandis Sac. Congrega-
tio Epiſcoporum, & Regularium negocijs præ-
poſita non conſueuit fundationes admittere niſi
pro numero duodecim Monialiũ conſtituatur dos
perpetua non minoris ſummæ, quam annuorum
ſcutorum trecentorum, non in cenſibus, ſed in bo-
nis ſtabilibus, & frugiferis conſiſtentium, ac præ-
terea requirit vt Moniales ſecum deferant eleemo-
ſynam dotalem poſt profeſſionem in bonis ſtabi-
libus, vel in cenſibus perpetuis, ac tutis inueſtien-
dam.
24 Sed dices. Si monaſteria habent, prout habe-
re debent reditus ſufficientes ad alendas Monia-
les numerarias; Ergo dotis delatio illicita eſt, &
ſimoniaca, per textum in c. Quoniam, infra de
Simon. vbi Simoniaca labea dicitur vſque adeò
pleraſque moniales infeciſſe, vt vix aliquas ſine
pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu
volentes huiuſmodi vitium palliare, & S. Congre-
gatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpre-
tum olim conſulta an monaſterijs Monialium, in
quibus iuxta decretum c. 3. ſeſſ. 25. de Regular.
Epiſcopus certum numerum conſtituit, liceat
Abbatiſſæ in locum Monialium deficientiũ alias
recipere, pacta certa eleemoſyna pro dote; & qua-
tenus non liceat, quæ prouiſio ſit per Epiſcopum
adhibenda: reſpondit ſi ex reditibus monaſterij,
vel ex conſuetis eleemoſynis rantũ ſuppetat Mo-
nialibus, vt ad ipſarum victum, & ad fabricam
Eccleſiæ, aliaſque neceſſitates commodè ſufficiat,
minimè licere. Secus ſi monialium numerus au-
geatur. Cum autẽ huiuſmodi theorica ad praxim
1 difficulter deduci poſsit, referendum Sanctiſsimo,
qui probauit ſententiam Congregationis, confir-
mans augendum numerum ſi dos recipienda ſit.
Verum hanc difficultatem poſtea ſuſtulit S. Cõ-
gregatio ſuper negocijs Epiſcoporum, & Regula-
rium, quæ animaduertens Sanctimonialium
Monaſteria ſine dotium ſubſidio dici ſuſtineri non
poſſe; & propter ingruentes neceſsitates, & caſus
inopinatos plerumque ad inopiam redigi: Sum-
mis Pontificibus approbantibus prudenter San-
xit, vt dotales eleemoſynæ à Monialibus numera-
rijs perſoluerentur, tametſi numerus eſſet taxatus
ad menſuram redituum Monaſterij. Ex penuria
enim multa proueniunt mala, præſertim in Mona-
ſterijs Dominarum, vt inquit Hoſt. hic in fin. facit
25 c. Si quis obiecerit, 1. q. 3. Nec obſtat textus in d.
c. Quoniam: nam vt ibi reſpondet gloſſa Ioannis
in ver. Paupertatis. Si moniales ita pauperes sũt,
vt non poſsint aliquo modo ibi aliam recipere,
quia non habent ibi victum; ſub hac forma poſ-
ſunt recipere, non habemus quid demus tibi pro
victu, niſi tu portes tecum vnde viuas, dum tamen
hoc non dicatur in fraudem, nec deducatur in pa-
ctum, arg. c. Si quis propter hoc, 1. q. 2. & quã-
uis Bernardus ibi in fine eiuſdem gloſſæ addat
tutius eſſe vt nullo caſu taliter aliqua recipiatur;
tamen praxis quotidiana docuit id ſine graui Mo-
naſteriorum detrimento ſeruari non poſſe.
26 4. QVAERO. Si in Monaſterio plures reci-
piantur, quàm ex reditibus ipſius poſsint ſine pe-
nuria ſuſtentari, An receptio ſit nulla, nec ne.
27 Solutio. Si Monaſteria ſint mulierum ordinis
non

non Mendicantium , de iure communi palam est receptionem non valere , quia Bonifacius VIII. in c. vn. §. Sane , de statu Regular lib.6. districtè inhibuit ne in Monasterijs dictorum Ordinũ aliquæ reciperentur de cætero in sorores,nisi quot possēt de ipsorum Monasteriorum bonis, siue prouentibus absque penuria sustentari,irritum decernendo si secus actum esset. Atque ita ex hoc capite professiones esse nullas firmant hic Io. Andr. n. 1. in ver. Puellarum Butr. Imol. & Abb. omnes n.2 Secus si monasteria mulierum sint Ordinis Mendicantium , quia de illis non loquitur Constitutio , & pœna nullitatis professionis vltra casum ibi expressum extendi non debet ad correctionem iuris
28 communis , c. Quæ à iure, de regul. Iur. lib. 6. Et idem est in Monasterijs etiam Ordinis non Mendicantium , vt post Io. Monach & Archid. firmat glos. vltra in d. §. Sanè , quia licet etiam in his vltra quam sustentari possunt recipi non debeant; si tamen fuerint recepti, tenebit ; nam & hominũ cœtibus se immiscere , & sibi vitæ necessaria acquirere possunt, c. Numquam, de consecr. dist.5.
29 Cæterum hanc Constitutionem Bonifacij VIII. quoad pœnam nullitatis professionis contrariã consuetudine abrogatam esse existimat Thom. Sanch. in præcepta Decalogi tom.2. lib. 3. c. 23. n. 4. vers. Secunda conclusio , & moderni Collectores in d. §. Sanè ; n. 31. cum compertum sit plures sępe admitti , quam sustentari valeant, nec vnquam nostris temporibus auditum sit ex hoc capite in controuersiam verti validitatem profes-
30 sionis, nedum eam irritari . Sed iudicio meo hoc pariter difficultatem , quia cum Constitutio Bonifacij in d. §. Sanè, habeat decretum irritans contraria consuetudine abrogari non potuit : namq; decretum irritans tollit consuetudinem nedum præteritam,sed etiã futuram,vt firmant in c.Cum ad beneficia de præben. lib. 6. Archid. in ver. Sed pone, Io. Andr. in ver. Legitima, vers. Si Papa, Gemin. col.2. vers. Nota benè , & Franc. n. 4. vers. Ex quibus nota, & est cõmunis opinio, vt testatur Anton. Gabriel plures cumulans lib. 6. commun. conclus. in tit. de clausul. conclus. 3. num. 40. versic. Tertius principalis effectus , & num. 42.
31 Nec potest dari de nõ vsu illius Constitutionis,in qua est appositum decretum irritans, Abb. in c. 1. num. 4. vers. Vnde ibi , supra de tregu. & pac. & ibi etiam Felin. n.6. vers. Lex noua , Rota dec.207. num.6. par.7. recent. Dico igitur ex alio capite professionem sustineri , nempe quia Conciliũ Tridentinum in d.c.3. sess. 25. de Regular. præscribit nouam formam taxationis numeri in monasterijs tam virorum , quam mulierum, etiam Ordinum Mendicantium, nec apponit pœnam nullitatis receptionis; inde signum est noluisse vt professiones ex hoc capite essent irritæ , arg. c. Inter corporalia, vers. Vnde si circa, sup. de transl. Episc. Præsertim stante longissima obseruantia subsequuta, ad l. Si de interpretatione , ff. de legib. & c. Cum dilectus, de consuetud. Et quamuis sic inducatur correctio Constitutionis Bonifacij in d. § Sanè , tamen hoc casu correctio iuris est fauorabilis , cum per eam reducamur ad ius commu-
32 ne antiquum, vt dicam infra num 63 Atque itã proposito dubio an professio receptarum vltrã facultatem monasteriorum præfixo, vel non præfixo numero sit nulla, stante c. Periculoso, §. Sanè, de statu Regular. iuncta reg. c.fin. sess.25. de regul. nempè in ea verba , [Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta obseruari S Synodus præcipit .] S. Congregatio Cardinalium Tridentini Concilij Interpretum censuit non esse nullam .
33 5. QVAERO An numerus familiæ in monasterijs tam virorum,quàm mulierũ semel præfinitus augeri possit si reditus fuerint adaucti.

Ad partem negatiuam facit decretum Concilij Tridentini in d.cap.3. sess. 25. de regularib Quod non tantum præcipit,vt in monasterijs ad mensuram redituum numerus constituatur , sed etiam vt in posterum conseruetur.
34 In oppositum est veritas, quia in constitutione taxatiua numeri subintelligitur tacita conditio, nisi reditus monasterij augeantur . Casus est in c. Cum M. vers. Nisi in tantum excresc rent Ecclesiæ facultates , supra de Constit. & ibi notat gl. in ver Sufficere, Cardin. in princ. & communiter omnes . Nam quælibet dispositio intelligitur rebus sic stantibus , c. Beatus, 22.q.2. & c. Quemadmodum , cum ibi notatis , de iureiur. & constitutio limitatur ad limites causæ ipsius constitutionis . Causa determinatina numeri est sola penuria, fructuum augmentario : ergo fructuum debet esse causa resolutiua cõstitutionis ex defectu causæ , vt benè per Butr. in d.c.Cum M. num. 2. vers. Si est confirmatus , Felin. in c. Cum accessissent , num.13.de Constit.& Ias. in l. Quod Seruus,n. 11. ff. de condit. cau. dat. non seq. & hoc tenet apertè Innoc. hic post princ. dicens plures in monasterio esse ponendos , si plures quàm ibi sint commodè possint sustentari, allegat c. Quanto, infra, de cens. c. Præcipimus, 12.q.1. & c. Canones, 16.q.7. & cũ Innoc. consentiunt hic Host. num.2 in ver. Regere,
36 & Abb. n. 51. Quinimò glossa hic videtur tenere per superexcrescentiam fructuum in monasterio numerum frangi ipso iure. Quam glossam extollit Butr. hic num. 5. & 6. remittens ad c. Dilectus, il primo, supra de præben. & c. Cum M. de Constit. Contrarium tamen ex eadem glossa postea deducit idem Butr. hic num. 7. colligens ex illa augmentationem , seu diminutionem redituum non rumpere numerum , sed inducere potentiam rumpendi . Quod magis placet,nec glossa dicit, ipso iure, & in hoc etiã resident hic Imol. num. 3. vers. Nota bene , & Abb. n. 5. in fin. Concludo igitur auctis reditibus posse augeri numerũ familiæ tam in monasterijs virorum vltra montes, quam in monasterijs Monialium vbique locorum, iuxta declarationem S.Congregationis Concilij à Sanctissimo approbatam, de qua supra in 3. quęst.
37 num. 24. Dummodò tamen augmentum sit tale , vt personæ vltra numerum receptæ ex reditibus superexcrescentibus æquale stipendium habeant cum reliquis de numero, vel saltem sufficiens , & honestum , vt probat text. in d. c. Cum M. ibi , si ea eis pares potuerint cum alijs sortiri præbēdas, supra de Constitut. & firmat glossa nostra hic vers. Ergo tantum debet : nam propter augmentum modicum non est augendus numerus , arg. l. 1. & fin. C. de allu. secundum Innoc. hic in fin. Host. num.3. Butr. num. 6. Cardin. & Anchar. num. 3.
38 Dixi in monasterijs virorum vltra montes ; quia in his , quæ sunt in Italia , & insulis adiacentibus seruari debent decreta S.Congregationis Concilij de celebr. Missar. quibus specialiter cautum est , vt Superiores regulares perpetuò seruare teneantur

numerum familiæ in singulis huiusmodi monaste-
tijs Capituli generalia, vel prouincialis authorita-
te præfinitum, nec possint illum quoquo modo
augere, etiam prætextu augmenti redituum absq;
Sacræ ipsius Congregationis licentia sub pœna
priuationis officiorum, vocisq; actiuæ, ac passiuę,
& perpetuæ inhabilitatis eo ipso iucurrenda, vt in
§. 13. in Bullar. tom. 4. pag 316. Idemque prius
statuerat Paulus V. in Constitutione, quæ incipit,
Sanctissimus, edita die 4. Decembris 1605. vt in
Bullat. tomo 3. pag. 187.

39 Porrò vbi hæc numeri præfixio facta iam fuerat
in vim prædictę Constitutionis Pauli V. absque
tamen computatione redituum cuiusque religiosi,
S. Congreg. Concilij Sanctiss. D. N. Vrbano VIII.
approbante censuit esse iterum faciendam seruata
forma vltimi decreti hac de re edici, vt in declara-
tionibus impressis, quę habētur in Bullar. in calce
eorumdem decretorum, tom 4. pag. 318. vers. De-
40 cimoseptimo, declarauit etiam nouitios ad habi-
tum regularem admissos esse admittendos ad pro-
fessionem in monasterijs, in quibus habita, vt su-
pra, præfixione numeri, commodè ali non possunt,
si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio
monasterio eiusdem Religionis collocandos esse,
vbi commodè ali possint, vt in declarationibus
impressis, quę habentur in Bullar. in calce eorum-
dem decretorum, vers. Decimoseptimò, & vers.
Decimooctauò.

41 6. QVAERO an in monasterijs Monialium,
in quibus numerus est taxatus, possint recipi Mo-
niales supranumerarię.

Affirmant Nauarr. de redit. Eccles. q. 1. monit.
62. Soar. de relig. tract. 3. lib. 4. cap. 9. n. 17. Valer.
Reginal. In Praxi fori pœnitential. lib. 23. nu. 194.
& Sanchez in Præcepta Decalogi tomo 2. lib. 7.
c. 23. num. 24. vers. Tertia, existimantes ex disposi-
tione iuris communis, & Concilij Tridentini tan-
tummodo prohiberi ne in monasterio, in quo plu-
res Moniales ali non possunt, alię recipiantur Mo-
nasterij expensis alendę, & ad hanc partem facit
glossa in c. Quoniam, in ver. Paupertatia, infra de
simon. vt dixi sup. in 3. quæst. num. 25.

Solutio. Ex stylo Curię pro Monialibus supra-
numerarijs in Italia, & Insulis adiacentibus dari
solent licentię impressę S. Congregationis Episco-
porum, & regularium sigillo Cardinalis Pręfecti
obsignatę, & à Secretario ipsius Congregationis
subscriptę. Extra Italiam verò expediuntur per
litteras Sanctissimi Domini Nostri in forma Bre-
uis. In quibus quidem licentijs multę conditio-
nes pręscribuntur, & inter cęteras, vt duplicem sol-
42 uant eleemosynam. Declarauit autem sacra eadē
Cōgregatio die 6. Septembris 1604. duplicis elee-
mosynę nomine intelligi semper debere duplicatā
summam eius, quę in receptione cuiusque Monia-
lis intra numerum in quolibet monasterio consti-
tutum erogari pro tempore consueuerit: ita ta-
men vt vbi summa, quę confertur, minor est scu-
tis ducentis, ibi saltem ratione duplicatę elee-
mosynę soluenda sint scuta quadringenta, & non
43 minus: eadem quoque S. Congregatio districtè
prohibuit ne loca per obitum Monialium intra
numerum decedentium pro tempore vacatura,
cuiquam puellę ad habitum regularem recipien-
dę concedantur, neque promittantur, nisi sequuta
vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum
& non antea de eis disponi, ac Monialis demortuę
locum, promissionem, aut receptionem in Capi-
tulo, seu quouis alio modo fieri iussit, dummodo
tunc temporis puella ipsa recipienda, & ętatem
habeat idoneam, & cęteras qualitates requisitas,
44 quibus etiam prędìtas esse debere voluit eas puel-
las, quę supra numerum recipiendę sunt, etiam
tunc cum eis loca vel promittuntur, vel dantur. Si
quid verò contra à quoquam fieri contigerit, irri-
tum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore,
& esse decreuit. Ac nihilominus Abbatissas, Prio-
tissas, & alios quoscumque monasteriorum Supe-
riores, qui cuiusuis puellæ receptioni, vel admissio-
ni, aut locorum vacaturorum promissioni aduersus
præsentis decreti dispositionem consenserint, pri-
uationis vocis actiuæ, & passiuæ, alijsque arbitrio
eiusdem Congregationis infligendis pœnis obstri-
ctos, & obnoxios fore declarauit; saluis etiā sem-
per, & in suo robore permanentibus alijs quibus-
cumque ipsius Congregationis decretis aliàs latis
præsenti decreto non contrarijs, præsertim circa
Monialium admissionem, & receptionem ad ha-
bitum, & professionem, circa eleemosynarum
depositionem, & derogationem in bona stabilia,
quibus nullatenus derogare voluit, & intendit.]
Decretum habetur impressum apud Stephan. Qua-
rant. in Summa Bullar. in ver. Monasteria Monia-
lium, pag. 359. licet corruptè ibi legatur verbum,
quadraginta, & legendum sit, quadringenta.

45 Porrò cum Placentię ferè in omnibus Monaste-
rijs taxatus esset numerus Monialium, qui ex re-
ditibus, & consuetis eleemosynis commodè su-
stentari valeat, Cumque multæ puellæ instarent,
vt supra numerum reciperentur, dicentes, se non
fore onerosas monasterio; Tum quia solberent do-
tem solitam, quę poterit conuerti in emptionem
alicuius annui reditus; Tum quia parentes se obli-
gabunt dare cuilibet ipsarum donec vixerint ali-
quid pro sustentatione vitæ illius, & cum difficile
esset cohibere ciues, vt expectarent mortem mul-
tarum quæ nunc sunt Monialium, Episcopus an-
ceps quid agendum esset, consuluit S. Congregatio-
nem Concilij. Primò an durante tempore proba-
tionis satis consultum sit, si puellæ alimenta à pa-
rentibus subministrentur.

Secundò, an adueniente tempore emittendæ
professionis, satis sit soluere dotem ea pactione,
vt inde emantur annui reditus, vel res stabilis,
vel vt redimatur aliquis ager monasterij ita vt au-
geatur reditus monasterij, licet inspectis omni-
bus monialibus in communi, adhuc non possint
commodè sustentari.

46 Tertiò, an satis consultum sit menti legislatoriā
si vltra dotem in solutum dandam certa promissio
fiat à parentibus alicuius annuæ pensionis vita du-
rante illius puellæ, quę sufficiat ad victum illius.

47 Quartò, an promissio facienda sit monasterio,
vel puellæ.

Ad primum S. Congregatio respondit satis esse
consultum.

Ad secundum satis esse si pecunia, quæ nomine
dotis dabitur, conuertatur verè in emptionem
tanti annui reditus, vel in redemptionem tot bo-
norum monasterij oppignoratorum, vt sic reditus
monasterij tantum augeantur, quantum sufficiat
victui puellarum in Moniales recipiēdarum: Quod
tamen augmentum non priuatim vertatur in vti-
litatem ipsarum puellarum, sed in totius mona-
sterij communem vsum, ex quo & ipsæ puellæ vna
cum

cum alijs Monialibus ali poterunt.
Ad tertium debere Episcopum id curare omninò, vt propinqui publico, validoque instrumento se obligent ad certam annuam prestationem, quæ minor non sit duodecim aureis pro necessitatibus puellarum dum vixerint.
Ad quartum respondit promissionem hanc faciendam esse monasterio, non autem puellis ipsis. Minimè permittendum, vt pecunia hęc detur eis, ne alioquin contra votum suum solemne fiãt proprietariæ; sed recta deferatur ad manus Abbatissę, quæ in primis ex ea subueniet arbitrio suo necessitatibus earum Monialium, pro quibus persoluta fuerit. Si quid verò reliquum erit, conuertet in communem vsum monasterij. Quę omnia Sanctissimus in Consistorio approbauit, non tamen ad eum finem, vt fiat noua Bulla super hac declaratione, sed vt singulis Episcopis petentibus, prout nunc petijt Placentinen. ita respondeatur.
48 7. QVAERO, an Monialis supranumeraria, decedente aliqua Moniali de numero, in eius locum subrogetur.
Ad partem affirmatiuam facit, quia Canonicus vltra numerum receptus in ecclesia in qua sunt prębendæ distinctæ, si moriatur Canonicus numerarius, extinguitur. & locum decedentis ingreditur, eique præbenda, vt præfertur vacans, est conferenda, non autem Canonico numerario, vt ex communi Doctorum sententia contra Innocẽtium firmata Anton. de Butr. in d. c. Dilectus il 1. n. 9. vers. Hæc est in effectu.
Solutio. S. Congregatio negotijs Episcoporum, & Regularium præposita generali decreto statuit, & declarauit Moniales quæ supra numerũ in quolibet Monasterio constitutum recipiũtur, in locum Monialium decedentium intra numerum nequaquam subrogari, neque impedimento esse quin aliæ in locum earumdem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant, quo in singulis monasterijs Moniales intra numerum possunt admit-
49 ti. Quinimo easdem sic supra numerum receptas supranumerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cæteris ab alijs nihil differant, sed illis in omnibus pares, & ęquales iuxta cuiusque monasterij institutum esse debeant 6. Septembris 1604.
50 Non obstat contrarium de Canonicis vltra numerum receptis, quia in eis diuersa militat ratio: nam cum nihil in ecclesiam deferant, de illius redditibus sunt alendi, videlicet de quotidianis distributionibus, vt in c. Dilectus Il primo in fin. supra de præb. & de reditibus superexcrescentibus, vt in d. c. Cum M. de Constit. ijsque non extantibus, habere debent præbendam cum primum se facultas obtulerit, d. c. Dilectus, & c. Relatum de præben. & c. Cum super de concess. pręb. meritò supra numerum receptus subrogatur in locum antiqui præfuncti. At secus est in Monialibus supranumerarijs, quia cum vnaquæque secum deferat eleemosynam dotalem scutorum ad minus quadringentorum in bonis stabilibus, vel censibus perpetuis inuestiendam, ex quorum redditibus commodè ali possit, nulla ratio suadet vt locum decedentis ingrediatur.
51 8. QVAERO, pro quot Religiosis ad minus monasteria sint erigenda?
Solutio. Gregorius XV. approbante S. Congregatione Cardinalium super negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium, sub die 17. Augusti 1621. reuocauit licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus cum sola licentia Ordinariorum, voluitque, vt de cætero non erigerentur, nisi in eo saltem duodecim Religiosi habitare, atque ex reditibus ipsorum monasteriorum, & consuetis eleemosynis commodè sustentari possent.
52 Ex decretis autem S. Congregationis Concilij de celebrat. Missar. editis sub die 21. Iunij 1625. §. 14. statutum est vt monasteria, conuentus, domus, congregatio, vel societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiantur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Religiosi degere, & ex reditibus, & consuetis eleemosynis competenter sustentari valeant ad præscriptum Decreti Gregorij XV. hac de re edita, alioquin monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non habitauerint, ordinarij loci visitationi, & correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur in Bullar. tomo 4. pag. 316.
53 Et S. Congregatio consulta An hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Religiones, quæ non consueuerunt onera Missarum recipere, vt sunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis Iesu: Sac.
54 Congregatio censuit comprehendere. Item consulta An Idem decretum habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam eli restrictum decretum proximè antecedens, an verò etiam extra Italiam: Respondit habere locum etiam extra Italiam, vt in declarationibus S. D. N. Vrbani VIII. authoritate editis, quæ habentur impressę in Bullar eodem tomo 4 pag. 318. vers. Decimonono, & vers. Vltimò.
Et nouissimè quæsitum fuit, An decretum felic. rec. Vrbani VIII. de celebr. Missar. §. 14. Bullar. nou. tom. 4. pag 314. prohibens recipi monasteria, seu Conuentus, in quibus 12. saltem Religiosi sustineri non valeant, adiecta pœna subiectionis iurisdictioni Ordinarij loci, sit correctorium, seu abrogatiuum Constitutionis fel. rec. Gregor. XV. 31. in Ordine eod. tom. 4. pag. 134. absolutè prohibentis erectionem monasteriorum, seu Conuentuum, in quibus 12. saltem Religiosi ex reditibus, eleemosynis consuetis sustentari non possint, ita vt aliàs erectio, quamuis ex pio legato facta, censeatur prohibita, & indigeat dispensatione Apostolica?
Die 13. Aprilis 1652. S. Congregatio Eminentiss. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cẽsuit supradictũ decretum fel. rec. Vrbani VIII. non esse correctorium, seu abrogatiuum dictæ Constitutionis fel. rec. Greg. XV. incipien. Cum aliàs.
55 9. QVAERO, an monasteria tam virorum, quam mulierum erigi possint de licentia solius Episcopi?
56 Pro solutione quatuor tempora sunt distinguẽda. Primum tempus est iuris communis antiqui, & secundùm hoc monasteria regularium absque dubio erigi poterant authoritate Episcopi Diœcesani, vt c. Quidam, 18. quæst. 2. ibi, [Placuit igitur neminem aut ædificare, aut construere monasteria, aut Oratorij domum sine conscientia ipsius Ciuitatis Episcopi.] Quod & leges ciuiles sanxerant, vt in Auth. Vt nullus fabricet Oratorij do-

mos, §. Sancimus, collat. 5. Ad idem c. Cellulas,
ead. caus. & quæst. vbi dicitur, cellulas nouas, aut
congregatiunculas Monachorum absque Episcopi
notitia prohibemus institui, & cap. De Monachis
immediatè præcedēti, vbi sic legitur. [De Mona-
chis monasterium nouum, nisi Episcopo aut per-
mittente, aut probante, nullus incipere, aut fun-
57 dare præsumat.] vbi glossa prima pōderando illud
verbum, *nouum*, notat requiri consensum Episco-
pi, si totum monasterium sit destructum, quia no-
uum dicitur, cuius facies immutatur, l. 1. §. Opus
nouum, ff. de nou. oper. nunciat. Secus in repara-
tione, c. Si quis vult. 16. q. vlt. c. Iudæi infra de
Iudæis, & l. 2. & 3. C. de oper. publ. Item glos. vlt.
58 in d. c. De Monachis ponderando verbum, *pro-
bante*, notat satis esse vt Episcopi consensus acce-
dat post erectionem, quia ratihabitione potest
confirmare, c. vlt. 22. quæst. 2. & consentiunt, ibi.
Hugo, Archid. & alij; alioquin quod factum fuerat,
destruatur, vt c. Placuit, de consecr. dist. 1. Licen-
tia verò Sedis Apostolicæ tunc temporis non re-
quirebatur, vt c. Nimis il secondo vers. Ad hoc
infra de excess. Prælat. & notat glossa in cap. vn. in
ver. Deinceps per illum textum eod. tit. lib 6.

59 Secundum tempus est Constitutionis Bonifa-
cij VIII. in d. c. vnico de excess. Prælat. lib 6. qua
prohibetur ne deinceps liceat fratribus Mendicā-
tibus noua loca, aut monasteria alicubi ad habi-
tandum suscipere, seu olim suscepta mutare, vel
in alios transferre absque speciali Sedis Apostoli-
cæ licentia, quæ de illa prohibitione mentionem
faciat. Excipiūtur tamen acquirētes loca pro Ere-
mitica vita ducenda, & hæc prohibitio adiectis
pœnis fuit postea innouata in Clem. Cupientes in
princ. de pœnis. Vnde hoc tempore inspecto ad-
empta erat Episcopis facultas, quam habebant ex
dispositione antiquorum Canonum, quoad mo-
nasteria, & loca Ordinum Mendicantium dum-
taxat; sed salua erat quoad Eremitas, & non Men-
dicantes.

60 Tertium tempus est Concilij Tridentini quod
in cap. 3. in fin. sess. 25. de Regular. statuit per hæc
formalia verba, videlicet. [Nec de cætero simi-
lia loca (idest monasteria, & domus tam virorum
quam mulierum bona immobilia possidentes, vel
non possidentes) erigantur sine Episcopi, in cuius
Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.] Et
posito hoc decreto in dubium vertitur An Mona-
steria hodie erigi possint de licētia solius Episcopi.

Negant Hieronym. Campan. in diuers. iur. Ca-
non. rubr. 12. cap. 13. num. 80. vers. Verum cum
dispositione, Zerol. in Praxi Episcop. par. 1. in ver.
Monachi, §. 2. & Augustin. Barbos. de offic. & po-
test. Episc. par. 2. allegat. 26. num. 4. existimantes
Episcopi consensum non sufficere, nisi etiam Sum-
mi Pontificis accedat authoritas, eo quod Conci-
lium Tridentinum in d. cap. 3. non abrogauerit
iuris communis dispositionem, de qua in d. c. vn.
de excess. Prælat. lib. 6. & referunt ita decisum fuis-
se per Eminen. Patres eiusdem Concilij Interpre-
tes. Quam opinionem inde etiam confirmant,
quod multę religiones impetrarunt indulta à Se-
de Apostolica erigendi monasteria de sola Episco-
pi licentia, vt dicam infra num. 71. hinc deducen-
tes sine huiusmodi indulto monasteria sic erigi
non posse: alioquin priuilegium fuisset inane, & ni-
hil eis contulisset contra textum in cap. In his in-
fra de priuileg. & cap. Abbate de verb. Signific. Sed
contra Episcopi tantum licentiā esse necessariam
affirmant Sorb. in Compen. Priuileg. Mendican.
in ver. Aedificare in annotat. vers. Circa, §. 20. &
Eman. Rodriq. quæst. regular. tomo 2. q. 49. art. 3.

61 Tu dicas quoad loca Eremitica, & monasteria
Ordinum non Mendicantium rem carere omni
difficultate, quia facultas, quam Episcopi habe-
bant de iure veteri, similia loca erigēdi ex d. c. Qui-
dam, c. De monachis, & c. Cellulas, 18. q. 2. fuit
expressè illis præseruata in d. c. vn. quoad loca Ere-
mitica, & quoad monasteria non Mendicantium
non fuit illis adempta, cum prohibitio illa loqua-
tur tantummodò de Mendicantibus. Vnde quod
non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de testamen. &
l. Præcipimus, in fin. C de appell. & cum Constitu-
tio de Mendicantibus negauerit, de nō Mendican-
tibus censetur concessisse, c. Nonne, supra de præ-
sumpt. c. Qualis, 25. dist. & l. Præter. ff. de Iudic.

62 Quo verò ad Mendicantes exceptis Capuccinis,
& Minoribus de obseruantia S. Francisci, videtur
idem dicendum. Nam prohibitio Bonifacij VIII.
in d. cap. vn. locum habet in illis Mendicantibus,
quibus victum tribuit incerta mendicitas, & qui
reditus, aut possessiones ex regula, vel constitutio-
ne habere non possunt, iuxta textum in c. vn. de
religios. domib. lib. 6. vt notat glossa in prælleg.
decretali Bonifacij in ver. Mendicantes. At ex
Concilio Tridentino in d. c. 3. in princ. Regulari-
bus quorumcumque Ordinum, prædictis tantum
exceptis, licet bona immobilia possidere, & con-
sequenter in eis videtur cessare prohibitio Bonifa-
ciana, & nihilominus quoad omnes Concilium
videtur Episcopis restituisse facultatem eis adem-
ptam à Bonifacio, cum de omnibus loquatur sub
vnica determinatione, & iuris correctio sit fauora-
63 bilis, cum per eam fiat reductio ad ius com-
mune antiquum, vt notatur in c. Cum dilectus,
in glos. in ver. Iuri communi, & ibi per Host. n. 17.
& communiter Doctores, supra de Consuetud.

64 Nec credendum est S. Synodum voluisse arctare
eos, qui licentiam erigendi Conuentus à Summo
Pontifice impetrarunt, ad aliam licentiam obti-
nendam ab Episcopo Diœcesano cum licentia
sit gratia, per quam alicui licet quod prius non li-
cebat, secundum Cardin. post Gullelm. de Monte
Laud. in Clem. fin. n. 9. de elect. Nec Patres eo
casu fuissent vsi verbo *licentia*, sed potius ver. *Con-
sensus*, sicut vsus fuit Pius IV. dum voluit vt di-
spensationes Apostolicæ de non residendo studio-
rum causa non suffragarentur nisi accedente Or-
dinariorum consensu, vt in Constitutione incip.
Sanctissimus, edita die 26 Nouembris 1564.

65 Et confirmatur: nam Clemens VIII. in Con-
stitutione 99. incip. Quoniam ad institutum, edita
die 23. Iulij 1603. de voto S. Congregationis Car-
dinalium super negocijs Episcoporum, & Regula-
rium declarauit [locorum Ordinarios non posse
licentiam ad nouos Conuentus cuiuscūque Men-
dicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum
&c. Ordinariæ Iurisdictione subiectis erigendos
impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eis-
dem ciuitatibus, & locis existentiū conuentuum
Prioribus, & alijs interesse habentibus, & causa
seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem
ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos
conuentus sine aliorum detrimento commodè
sustentari posse. Quod si à sententijs Ordinario-
rum ad Sedem Apostolicam appellari contigerit,
tamdiu

tamdiu ipsos Ordinarios erectionem nouorum conuentuum suspendere debere, quousque ab ipsa Sede in eadem causa pronunciatum extiterit. Decernens irritum, &c. vt in Bullar. tomo 3. pag. 146. Quam Constitutionem postea innouauit Vrbanus VIII præuia reuocatione facultatum Regularibus concessarum non erigendi Conuentus vbique locorum de sola Ordinarij licentia, vt in eius Constitutione 25. incipiente Romanus Pontifex, edita 21. Septembris 1624 in Bullar.
66 tomo 4. pag. 265. Ergo à contrario sensu seruata forma in Constitutione Clementis præscripta Conuentus Mendicantium erigi poterunt de licentia Ordinarij, nec opus erit licentia Sedis Apostolicæ, & hunc intellectum iampridem probauit S. Congregatio Concilij, dum censuit pro erectione monasterij nedum requiri licentiam Ordinarij, sed seruandam esse decretum Clementis VIII. nisi erigatur de licentia Sedis Apostolicæ, quia tunc erigi potest sine Ordinarij licentia. Patet igitur non esse admittendum intellectum eorum, qui dixerunt Concilium in d. c. 3. in fin. non sustulisse Constitutionem Bonifacij VIII. sed præter licentiam Sedis Apostolicæ, voluisse vt adhiberetur etiam licentia Ordinarij: imò enim ex sententia Sacræ Congregationis vbi erectio fit de licentia Papæ, Ordinarij licentia non est necessaria; & vbi fit de licentia Ordinarij, non est necessaria licentia Papæ, sed tantummodo seruari debet solemnitas Constitutionis Clementis, & ita multoties vidi obseruatum: nam eadem S. Congregatio tam me Secretario, quam anteactis temporibus multas monasteriorum erectiones probauit ab Ordinarijs factas absque licentia Sedis Apostolicæ.
67 Quinimò aliàs censuit concedendum Congregationi Peregrinatium Ordinis Prędicatorum, vt possint erigere conuentus inconsultis Episcopis quoad loca, in quibus non sunt Episcopi. Aliorum verò locorum Episcopis commendandos esse hos Regulares, vt eum postulauerint alicuius Monasterij erectionem, illis faueant pro tempore, nisi ali-
68 quod releuans obstiterit. Et aliàs censuit Episcopum non prohiberi de Capituli, & quorum interest consensu, & absque Rectoris præiudicio ecclesiã sęcularem ordinaria authoritate in monasteriũ erigere. Et Datarius idem sensit, nisi agatur de
69 commutatione vltimæ voluntatis. Rursus censuit Episcopum non prohiberi ordinaria authoritate monasterium Monialium erigere. Quid tamen in hoc seruetur de stylo Curiæ dixi in cap. Graue, num. 53. vers. Consueuit, supra de off. Ordinar. Quin etiam hanc facultatem nouum monasterium erigendi S. Congregatio nec denegauit Vicario generali Episcopi ad id speciale manda-
70 tum habenti, vt dicam latè in sequenti quæst. Nec forsitan Vicario Capitulari sede vacante, & propterea quoddam monasterium fratrum S. Dominici cœptum ædificari de illius licentia, respondit sinendum esse ad finem perduci. Quæ omnia cogunt me credere apocripham esse decisionem, quã referunt Campan. & alij præcitati. Cum præsertim loquatur de Monachis, qui nullo iure arctantur ad obtinendam super hoc licentiam Sedis Apostolicæ, nec talem decisionem vnquam reperi in libris publicis S. Congregationis.
71 Non obstant indulta erigendi monasteria de licentia solius Ordinarij: nam si rectè aducerentur, regulares præsertim non Mendicantes indulta

hæc nõ impetrarũt, vt se eximerent ab obtinenda licẽtia Summi Pontificis, qua nõ indigebant, sed solum vt se eximerent à forma dictæ Bullæ Clementis VIII. vt scilicet Monasteria possent erigere vbique locorum, nullo aliorum Ordinum Regulariũ requisito consensu, & sic cantant indulta pro Monachis Congregationis B. Mariæ Fulliensis, pro Carmelitis Discalceatis, pro Clericis Regularibus S. Pauli Decollati, quæ habentur respectiuè in tribus Constitutionibus Pauli V. nempe 51. & 10. alias 8. & 64 in Bullar. tom. 3. pag. 242. 188. & 254. Vnde patet ex prædictis indultis ineptè inferri, vt in huiusmodi erectionibus licentia Sedis Apostolicæ sit necessaria.

Quartum denique tempus est Bullæ Sanctiss. D. N. Innocentij X. quæ incipit Instaurandæ: me Secretario compilatæ in Sacra Congregatione super statu Regularium, ac publicatæ die 22. Octobris 1652. in qua ex causis in proœmio expressis primò [extinguuntur, ac supprimuntur conuentus omnes Regularium virorum tam Mendicantium, quã non Mendicantium existentes intra fines Italiæ, & insularum adiacentium in litteris ab eadem Congregatione propediè expediendis nominatim exprimendi, in quibus ob paruum numerum Religiosorum Regularis disciplina seruari non potest. Ac deinde quia parum est mala præcidere, nisi etiam malorum causa, & radix euellatur, innouantur Constitutiones Bonifacij, & Clementis, quarum superius meminimus, nu. 59. & 65. aliorumque Romanorum Pontificum super erectione nouorum Conuentuum editæ, illisque addendo prohibetur, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregat. Societatis, & cuiusuis alterius instituti etiam Societatis Iesu in aliqua ciuitate, castro, villa, seu loco ad habitandum domos, vel loca quæcumque de nouo recipere, seu monasteria, conuentus, & collegia incipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali plenam, & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem in scriptis, & gratis concedenda, præuia examinatione S. Congregationis negotijs Episcoporum, & Regularium præpositæ. Si secus egerint, eo ipso incurrant pœnas priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, necnon dignitatum, & officiorum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda; & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones sint ipso iure nullæ, & inualidæ; & domus, ac loca ipsa, & personæ in eis degentes omnimodæ iurisdictioni visitationi, & correctioni Ordinarij loci plenè in omnibus subiaceant.] Hæc ibi. Quamobrem cessant hodie altercationes, quæ ex præcedentibus Constitutionibus, & Tridentini Concilij Decretis oriebantur; nam post Bullam Innocentianam manifestum est noua monasteria erigi non posse sine licentia Sedis Apostolicæ. Sed quia hęc Bulla loquitur de monasterijs virorum, & nondum egressa est fines Italiæ, & insularum adiacentium; propterea in monasterijs Monialium, & vltra montes seruabis antedictam temporum distinctionem: nam quod non mutatur, stare non prohibetur, l. Sancimus, C. de Testam. cum concordan.

72 Decimò, & vltimò QVAERO posito Decreto Trid. Conc. c. 3. in fin. sess. 25. de Regul. An Vicarius generalis Episcopi absq; speciali mandato possit licentiam cócedere nouum monasterium erigendi.

Vi-

73 Videtur respondendum non posse. Primò quia
in generali commissione non veniunt ea, quæ ob
sui grauitatem certæ personę, vel dignitati à iure
specialiter sunt commissa, l. 1. ff. de off. eius, cui
mand. est iurisd. & cap. 2. de off. Vicar. lib. 6. Sed
facultas nouum monasterium erigendi ob rei gra-
uitatem de iure specialiter est commissa Episcopo,
cap. Quidam, c. De Monachis, & cap. Cellulas, 18.
q. 2. Ergo non transit in Vicarium ex generali cō-
74 missione. Quo argumento vtitur Ferret. cons. 347.
num. 12. & per hanc rationem Rota apud Puteum
decis. 53. lib. 2. decidit Vicarium non posse bene-
ficium supprimere absque speciali mandato.

75 Secundò, per generalem Vicarij constitutionem
non censetur translata facultas, quę non compe-
tit Episcopo de iure communi, c. fin. vbi not. de
offic. Vicar. lib. 6. Innoc. quem cęteri sequuntur,
in c. Cum in cunctis, num. 5. de elect. Sed facul-
tas erigendi nouum monasterium non competit
Episcopo de iure communi. Ergo non censetur
translata per generalem Vicarij constitutionem.
Minor probatur, quia etsi de iure communi anti-
quo nouum monasterium constitui posset de licē-
tia Episcopi, vt in d. c. Quidam, 18. q. 2. quod est
decretum Concilij Calcedonensis, & in d. cap. De
Monachis, & c. Cellulas, 18. q. 2. quæ sunt Conci-
lij Agathensis: tamen Bonifacius VIII. postea de-
creuit ne deinceps liceret fratribus Mendicanti-
bus noua loca, aut monasteria alicubi recipere
absque Sedis Apostolicæ licentia, vt in c. vnic. de
excess. Pręlat. lib. 6. quam Constitutionem deinde
innouauit Clemens V. ac pœnas contrafacienti-
bus adiecit, vt in Clem. Cupientes, de pœnis. Post
hęc superuenit decretum Concilij Tridentini c. 3.
sess. 25. de Regular. quod restituit Episcopo facul-
tatem antea sublatam Constitutione Bonifacij
VIII. vt fusius dictum est in pręcedenti quęstione
à num. 55. Vnde hęc facultas saltem quoad Men-
dicantes competit Episcopo de iure ipsius Conci-
lij, non autem de iure communi; ac proinde non
censetur demandata Vicario per generale man-
datum. Et ob hanc rationem, quamuis Cardina-
les in suis titulis iurisdictionem habeant Ordina-
riam, & Episcopalem, secundum ea, quę leguntur,
& notantur in c. His quę, supra de maior. & obed.
tamen Gregor. XIII. dixit se nolle, vt illis compe-
terent ea, quę Episcopis concessa sunt à Concilio
Trident. vt scripsi in prędicta Decretali His quæ,
num. 16.

Tertiò ea, quę sunt voluntarię iurisdictionis, &
sapiunt gratiam, regulariter non censentur trans-
lata in generalem Vicarium, sed tantum ea, quę
sunt contentiosę iurisdictionis, & sapiũt iustitiam,
c. 1. & 2. de offic. Vic. lib. 6. Ferrett. cons. 344. n. 1.

77 Sed licentia erigendi nouum monasterium est
voluntariæ iurisdictionis, cum iudicialem indagi-
nem non requirat, saltem ante decretum Clemen-
tis VIII. & sapit gratiam, sicut beneficiorum col-
latio, vt per Ferrett. cons. 347. num. 13. prope fin.
facit quod dixi supra num. 64. Ergo non censetur
translata in generalem Vicarium; Atque ita ar-
guit in simili Lap. allegat. 81. num. 7. & Ferrett. d.
cons. 344. n. 2.

78 Quartò, solus Episcopus, non autem eius gene-
ralis Vicarius potest ecclesias, & altaria dedicare,
cap. Quicumque, 16. quęst. 1. & c. Nemo, il primo
de Consecr. dist. 1. & tradit Io. de Selua in trac. de
benef. par. 2. quęst. 5. num. 175. Sed monasterium
erigi non debet absque dedicatione ecclesię, vel
altaris, c. Abbas, & c. Pridem, 18. q. 2. Ergo sal-
tem rationem ecclesię facultas erigendi monaste-
rium competit generali Vicario.

79 Vltimò, Vicarius generalis sine speciali man-
dato non potest nouam dignitatem erigere, vt post
Io. de Deo, Feder. de Sen. & Gemin. tradunt in
c. Cum accessissent de Constit. Felin. num. 15. vers.
Verum non sufficit authoritas Vicarij non haben-
tis speciale mandatum, & Dec. num. 41. Ferrett.
cons. 327. nu. 7. vbi ampliat hoc procedere etiam-
si Vicarius habeat mandatum cum expressione
aliquorum specialium, ac deinde cum clausula
80 generali. Imò nec nouum beneficium Vicarius
generalis potest erigere sine speciali facultate, vt in
d. cap. fin. tradit Ioan. Andr. in princ. quem illhic se-
quuntur Gemin. col. 1. vers. Sed pone quod Pleba-
nus, Anchar. n. 1. Franc. col. 2. in 2. quem Ferrett.
d. cons. 327. num. 4. & cons. 343. sub num. 109. vers.
Rursus. Ratio est, quia sicut Vicarius Episcopi
non potest beneficium conferre, vt habetur in d.
cap. fin. nec illo priuare, vt in cap. Præcedenti, ita
nec illud creare, vt ibi deducit, Io. Andr. & alij su-
pra relati. Quemadmodum nec potest erigere
nouam Parochiam iuxta, c. Ad audientiam, il pri-
mo de Eccles. ędifican. vt probatur in d. c. Nemo,
in ver. Veniat, de Consecr. dist. 1. Non videtur au-
tem posse dubitari quominus in erectione noui
monasterij erigatur noua dignitas, aut saltem plu-
81 ra beneficia Regularia; quia monasterium erigi,
atque institui non potest sine Abbate, vel Priore,
& Monachis, cap. 2. & c. Cum ad monasterium in-
fra de statu monach. Abbatia verò est propriè Di-
82 gnitas ecclesiastica, c. Sicut deinceps, 16. quæst. 7.
& c. Vt Apostolicę de priuileg. lib. 6. Et quidem
de maioribus secundum Lapum alleg. 87. col. fin.
aut saltem media inter Episcopatum, & Inferio-
res Dignitates, vt tradit Ioan. de Selua in tract. de
benefic. par. 1. q. 2. n. 8.

Similiter Prioratus Conuentualis dicitur esse
dignitas, vt in c. Nisi essent de pręben. & in Clem.
2. de rescript. Prioratus autem claustralis quamuis
non sit dignitas, est tamen beneficium, d. c. Cum
ad monasterium de statu Monach. & Clem. Ne in
agro eod. tit. & notat Io. de Selua vbi sup. Et hæc
tria inter beneficia regularia appellantur duplicia
secundum Rebuff. in Praxi tit. Quod sit, & quot
modis dicatur beneficium in rubr. Regularia be-
neficia multiplicia, à n. 1. vsque ad n. 6.

83 Simplex itidem Prioratus dicitur beneficium,
vt notat Abb. in c. Super inordinata, n. 9. vers. Aut
est Prioratus, de præben. Sicut & simplex Mona-
chatus, glos. in Clem. Dispendiosam, in ver. Bene-
ficijs, de iudic. & Io. de Selua loco citato in fine
Et hæc duo nempe Prioratus Regularis, & Mona-
chatus inter beneficia regularia vocantur simpli-
cia à Rebuffo vbi supra n. 6.

Cum itaque monasterium erigi, atque institui
non possit, quin simul erigantur Abbatia, vel Prio-
ratus, ac plures Monachatus, hinc necessariò se-
quitur, vt sicut non potest Vicarius generalis Epi-
scopi nouam dignitatem, aut beneficium erigere,
sic & multò minus monasterium, quod constat di-
gnitate, ac pluribus beneficijs conuentualis eccle-
84 się. Atque ita in puncto consuluit Calder. cons. 3.
incip. An Vicarius Generalis de offic. Vicar. mo-
tua, quia ædificatio monasterij est de maioribus,
quę non transeunt in generali mandato, allegat.
c. Ne-

c. Nemo, il primo de Consecr. dist.1. c. Quicumq; & c. Quidam, 18 q.2. c. Cum olim de priuileg. & c. Authoritate, eod. tit. lib.6. in quibus exprimitur de Episcopo. Nec secundum eom. obstat glos. dict. c. Nemo, dicentis Episcopum id posse per se, vel alium: quia, vt dicit ibi Archid. num. 4. in glos. per se, illud, *alium*, intelligitur de delegato Episcopi speciali, & sequuntur ibi Bellam. in eadem glos. num.2, & Turrecr. in 3. q. nom.5. dicens idem tenere Hostien. in summa de eccles. ędific. & ita prędicti omnes sunt apertè pro hac sententia.

Nec dicatur in erectione noui monasterij non creari noua beneficia, sed potius transferri de loco ad locum. Nam id iure negari potest; Verè enim dignitas quæ transfertur, desinit esse dignitas in loco, in quo erat ante translationem, c. Si quis iam translatus, 7. q. 2. & c. Si qui Episcopi, 92. dist. At per erectionem noui monasterij dignitas illius nullibi esse desinit; ergo non transfertur, sed de nouo erigitur. Et quamuis aliæ eiusdem speciei dignitates in alijs monasterijs reperiantur, tamen quotiescumque agitur an Vicarius possit erigere nouam dignitatem, non intelligitur de dignitatibus omninò nouis, puta Cardinalatus, &c. quia illas nec Episcopus potest erigere, vt iam
85 censuit S. Congregatio Concilij, sed de vsitatis, vt Abbatia, Archidiaconatus, & consimiles. Præterea etsi hæc non esset erectio nouę dignitatis, sed translatio de loco ad locum; adhuc tamen idem esset respondendum, quia Vicarius generalis absq; speciali mandato non potest ecclesias de loco ad locum transferre, ex traditis per Innocen. & Abb. in cap. Ad hæc supra de offic. Archid. & per Doctores in d. cap. fin. de offic. Vicar. lib.6. Sicuti nec
86 potest beneficium antea erectum supprimere, vt decidit Rota apud Put. d. decis. 53. lib. 3. Quamobrem cum facultas erigendi nouum Monasteriū non competat Vicario Episcopi ex dispositione iuris communis, absurdum esset vt competeret ex decreto Concilij Tridentini cap. 3. sess. 25. de regular. Quod constituit regulam prohibitiuam ibi, *non erigantur*, à qua deinde solum excipit casum, nisi de Episcopi licentia. Vnde cum emanauerit ad restringendam monasteriorum multiplicitatē, ne scilicet illorum multitudo potius detrimentū, quàm vtilitatem Religionibus afferret, non debet eorumdem ampliationem operari, l. Legata inutiliter, ff. de adim. legat. cum simil. Præsertim quia Concilium quando voluit comprehendere etiam Vicarium, regulariter vsus est nomine Ordinarij, non autem Episcopi.

87 Neque obstat decretum Clementis VIII. quod vtitur verbo *ordinarij*: nam respondetur factum esse, quia ibi præscribitur modus generalis, & ab omnibus obseruandus in erectione nouorum monasteriorum. Quæ quidem erectio quia fieri consueuit non tantum ab Episcopis, sed etiam ab alijs ordinarijs locorum, vt sunt Patriarchę, Primates, Archiepiscopi, & Vicarij generales habentes speciale mandatum, ideò vsus est nomine Ordinarij, quod magis latè patet, quam Episcopi, c. Ordinarij, cum ibi notatis de offic. ordin. lib.6. Felin. in c. Cum olim. col.1. de præscript. Sed non licet inde inferre, vt hæc facultas competat indistinctè omnibus locorum Ordinarijs. Hoc enim decretum non tribuit Ordinarijs nouam erigendi facultatem, cum potius emanauerit ad comprimendā huiusmodi erectionum multiplicationem in præiudicium aliorum regularium. Et quamuis dum prohibet ne ab Ordinarijs locorum de cætero noua monasteria erigantur, nisi seruata forma ibi præscripta à contrario sensu videatur permittere, vt seruata eadem forma Ordinarij possint huiusmodi erectiones facere, in hoc tamen supponit terminos habiles, l. Qui testamento, ff. de testam. & c.1. de ætat. & qualit. lib.6. gl. 3. in l. Gallus, ff. de liber. & posthum. Atque ita intelligi debet de illis Ordinarijs, quibus hęc facultas aliàs legitimè cōpetat, qualis non est Vicarius Episcopi absque speciali mandato, vt superius ostensum est. Et ita resolutum me Secretario sub die 11. 162..

De Institutionibus:

Cap. Ex frequentibus.

S V M M A R I V M.

1 *INstitutio beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum Officiales.*

2 *Vicarius Episcopi, qui in concursu Parochialis vacantis magis idoneum elegit, an possit parochialem eidem conferre vigore generalis mandati, & nn. seqq.*

3 *Collatio beneficiorum alia necessaria, alia voluntaria.*

4 *Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest facere collationes voluntarias.*

5 *Sed necessarias potest.*

6 *Collatio necessaria non est donatio, & nu. seq.*

7 *Collatio parochialis est debita magis idoneo praelecto in concursu.*

8 *Ratione legis correcta censetur etiam correcta illius dispositio.*

1 EX FREQVENTIBVS. Institutio Beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum Officiales, hoc dicit Io. Andr. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan.

2 QVAERO, An Vicarius Episcopi, qui Instituto parochialis vacantis concursu ad præscriptum Cōcilij Tridentini cap. 18. sess. 24. ex concurrentibus ab examinatoribus præuio examine approbatis eum elegit, quem cæteris magis idoneū iudicauit, possit eidem parochialem conferre quādo collatio ad Episcopum spectat, quamuis speciale mandatum ad conferenda beneficia ab Episcopo non obtinuerit, sed tantum generale in forma.

3 Videtur respondendum posse: Nam duplex est beneficiorum collatio, scilicet necessaria, quam collator facere tenetur: altera voluntaria, quæ ex mera voluntate dependet, Rebuff. in praxi benef. in tit. de collat. n.1. & 2. Put. decis. 100. lib. 3. Vi-
4 carius autē nō potest quidem vigore generalis mādati facere collationem voluntariam, quia est species donationis, quæ in generali facultate non includitur, vt est casus in cap. final. vbi Doct. de off.
5 Vicar. lib.6. sed bene potest facere collationes necessarias, vt nominatis beneficia conferre, vel pręsentatos instituere, vt patet in hoc cap. quia tunc
6 non exercetur aliqua liberalitas, l. Rem legatam, ff. de adimen. legat. & declarat Abb. hic n.7. & est bona glos. in cap. Relatum, in verb. Liberaliter supra de præben. & ideo transit hęc facultas ex ge-
7 nerali concessione. Cum itaque hodie necessaria sit

sit effecta collatio parochialis quoad illum, qui est electus tanquam magis idoneus inter probatos ab examinatoribus Synodalibus, vt patet ex Concil. Trid. in d. c. 18. in illis verbis: [illique, & non alteri collatio fiat ab eo, ad quem spectabit eam conferre:] sequitur vt veniat in generali mandato
8 cum non sit amplius species donationis. Et ita cum sit correcta ratio tex. d. c. fin. de offic. Vicar. lib 6. propter quam ibi decretum fuerat in generali mandato beneficiorum collationem non comprehendi, correcta etiam censeri debet illius dispositio ad text. cum glos. 1. in l. 1. & ibi iatè per Alex. in addit. ad Bart. in princ. ff. de legit. Tutor. cum similib. vt per Tiraquell. in tract. cessante causa par. 1. n. 127.

De Institutionibus.

Cap. Cum venissent.

S V M M A R I V M.

1 *Institutiones, & custodia possunt de iure speciali ad inferiorem pertinere, & pendente lite cum Diœcesano, in possessione defenditur.*
2 *Episcopus fundat intentionem de iure communi super institutione, & destitutione personarum in beneficiis sua diœcesis, & n. 11.*
3 *Declaratur.*
4 *Consuetudo generalis potest concurrere cum iure communi, eique aliquid addit saltem illud confirmando, & roborando.*
5 *Verba generalia, & adulatoria ad complacentiam alterius prolata non inducunt obligationem, seu dispositionem.*
6 *Placet verbum* importat arbitrium boni viri.
7 *Possessio contra ius sufficit ad repellendum proprietarium si sit adiuta vera præsumptione alicuius tituli, licet clarè de aequalitate tituli non constet.*
8 *Possessio contra ius regulariter non prodest contra proprietarium in iudicio proprietatis, nec releuat ab onere probandi.*
9 *Præposito Buxeti an competat ius instituendi tã ad beneficia in suo priuilegio expressa, quàm ad alia postea erecta infra limites præpositura, & nn. seq. vsque ad n. 22.*
10 *Burgi Sancti Donini erectio in Episcopatum non obstat iurisdictioni Præpositi Buxeti.*
Præpositi Buxeti iurisdictio est cumulatiua cum Episcopo ibid.
11 *Ius instituendi in beneficijs iurispatronatus non pertinet ad Prælatum Ecclesiæ inferioris, sed ad Episcopum præuia patronorum præsentatione.*
12 *Gesta à Delegato præter, vel contra formam rescripti sunt ipso iure nulla.*
13 *A iure destituẽdi non infertur ad ius instituendi, si ius destituendi sit ex priuilegio, secus si de iure communi.*
14 *Prælatus inferior habet ius instituendi in Ecclesijs sibi plene iure subiectis.*
15 *Secus si eius iurisdictio sit cumulatiua cum Episcopo.*
16 *Ius instituendi potest præscribi ab inferiore.*
17 *Possessio longissimi temporis sufficit ad præscribendum etiam sine scientia, & patientia Episcopi.*
18 *Scientia, & patientia Episcopi ex quibus præsumatur.*
19 *Titulus iustus eliditur ex facto executoris institutionem tribuentis.*
20 *Ius instituendi, ac iurisdictio ex præscriptione an censeatur priuatiuè ad Episcopum, vel cumulatiuè.*
21 *Præscriptio non currit vacante Ecclesia.*
22 *Iuramentum à Prælato præstitum in damnum Ecclesiæ ab ipso Prælato seruandum est.*
Si sit separabile à præiudicio Ecclesiæ, aliàs secus num. 28.
23 *Iuramenta non sunt, sed periuria quæ contra vtilitatem Ecclesiæ attentantur.*
24 *Iuramentum præstitum ab Episcopo Antuerpiensi de seruandis consuetudinibus, & priuilegijs collegiatæ ecclesiæ, an post erectionem dictæ ecclesiæ in cathedrali obstet quominus Episcopus vti possit sua iurisdictione in eiusdem ecclesiæ capitulũ, & personas eiusdem ciuitatis.*
25 *Iuramentum generale de obseruandis priuilegijs an extendatur ad reuocata, & n. 35.*
26 *Iuramentum de seruando statuto tollitur per statuti reuocationem, & n. 36.*
27 *Episcopus etiam de Capituli consensu non potest abdicare à se iurisdictionem in totum.*
28 *Episcopus tenetur seruare iuramentum in his, quæ sunt separabilia à præiudicio ecclesiæ, & n. 30.*
29 *Archidiaconus, qui abiurauit institutiones, & custodias vacantium ecclesiarum, non potest eas repetere.*
30 *Præiudicium Prælati quando censeatur diuiduum à præiudicio ecclesiæ.*
31 *Iuramenta ab episcopis præstita in materia visitationis, ac priuationis capitularium suos obligant authores.*
32 *Iuramentum non porrigitur ad incogitata.*
33 *Iuramentum per relationem ad aliud perinde habetur, ac si esset præstitum super re certa per se.*
34 *Iuramentum habet tacitam conditionem rebus sic stantibus.*

1 CVM VENISSENT. Si possidet Ius instituendi is etiam, ad quem de iure communi non spectat, pendente iudicio proprietatis, in possessione defenditur. Hoc dicit secundum Io. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. & omnes. Vel sic secundum Abbatem; Institutiones, & custodiæ possunt de iure speciali ad non Episcopum pertinere, & pendente lite cum Diœcesano, defenditur in possessione. Diuiditur in tres partes. In prima allegatio pro Archiepiscopo, In 2. allegatio pro Archidiacono, ibi, *Inter alia*, In 3. interlocutio, & sub certa forma diffinitiuè commissio, ibi, *Nos igitur*.
2 Nota primo ibi, *Ad eum spectat de iure communi*. Episcopum fundare intentionem de iure cõmuni super institutione personarum in beneficijs suæ diœcesis, Ad hoc cap. Omnes Basilicæ, & c. Nullus omnino 16. q. 7. c. Ex frequentibus, supra. end. cap Cum ex iniuncto, in fin. de Hæreticis, cum similibus, Butr. hic n. 3. & Abb. in 1. notab.
3 Sed hoc intelligas tu de institutione collatiua, vt in prædictis iuribus, & de Institutione authorizabili, vt in cap. Cum satis, supra de officio Archid. secus verò de institutione corporali, quæ de iure communi spectat ad Archidiaconum, vt in c. Ad hæc, §. In quadam, & in c. Vt nostrum, in fin. eodem titulo, & scripsi pleniùs in cap. Eam te, n. 2. Et seqq. de ætat. & qualit.

Secun-

4 Secundò nota ibi, *quam de consuetudine generali*, consuetudinem posse concurrere cum iure communi: nam etsi disponat idem, quod ius commune, nihilominus aliquid addit, saltem illud cõfirmando, & roborando, vt hic per Butr. n. 4. & Abbatem n. 3. quod bene nota ad declarationem glossę in c. 1. in ver. Facti, de Constitut. & eorum, quæ scripsi in cap. Si quis, n. 6. supra de foro compet.

5 Tertiò nota ibi, *faceret, quod sibi placeret*, generalia verba; & adulatoria ad complacentiam alterius prolata obligationem, seu dispositionem non inducere: quamuis enim iste Archidiaconus dixerit Archiepiscopo, vt de omnibus reditibus faceret quod sibi placeret; non tamen obstrictus fuit illas libertates dimittere ad votum Episcopi, vt per Butr. hic n. 8. & 9. & ad hoc quotidie allegatur hoc c. secũdũ Abb. n. 5. & notat Bald. in consi. 418. Petita venia, col. 2. circa fin. vers. Considerandum, lib. 3. Corneus cons. 149. Visis nonnullis actis, n. 7. & seqq. lib. 2. Ad hoc bonus textus in l. Litteræ, ff. de Iure Codicillor. & in §. Cæterum Instit. de militar. testam. Vnde si tu petas à me librum, & ego respondeam, oc dum de illo libro, sed etiam de omnibus bonis meis facias ad placitum tuũ, seu quicquid tibi placebit: huiusmodi verba nullam inducunt obligationem, vt post. Butr. Cardin. Imol. & Abb. hic tradit Alex. alios referens in cons. 237. Perspectis n. 12.

6 vers. Accedit illud, lib. 6. & facit secundum Abbatem, quia verbum *placet*, importat arbitrium boni viri, vt l. Thais, §. Sorore; ff. de fideicom. libert. Vnde Host. hic n. 11. exponit verb. Placeret, idest placere deberet, ad hoc cap. Ex litteris, il 1. infra de sponsal.

7 Vltimò nota, in verf. *Nos igitur*, quod possessio, quam habet inferior Prælatus contra ius commune, sufficit ad repellendum Episcopum proprietarium illius iuris, si sit adiuta vera præsumptione alicuius tituli, licet clare de qualitate tituli non constet, nisi exaduerso clare probetur defectus tituli præscripti. Quod sic colligitur ex hoc cap. secundum Abb. n. 8. nam ius commune hic faciebat contra Archidiaconum, & pro ipso erat possessio, & eius titulus præsumptus, quia clarè non constabat concessionem iuris instituendi fuisse factam Archidiaconatui realiter, sed propter præsumptionẽ, quę erat pro eo, quia constabat de cõcessione per cõfessionẽ Archiepiscopi, præsumebatur cõcessionẽ fuisse realem ex longęua, & cõtinuata possessione adiuta hac præsũptione. Et hæc fuit sufficiens ad Archiepiscopum repellendum, nisi Archiepiscopus probaret defectum tituli, vt in fine

8 textus. Quod nota perpetuò ad limitationem cap. Cum personæ, de priuileg. lib. 6. nam possessio contra ius regulariter non prodest contra proprietarium in iudicio proprietatis, nec releuat ab onere probandi, vt probatur in c. Cum Ecclesia Sutrina, in fin. de cauf. possess. & propriet. & notat in c. Ex institutionibus de Procurat. & in c. Cõstitutus, de elect. vbi Innoc. in princ. verf. Sed forte dices. Sed hoc fallit, quando possessio est aliquo titulo roborata, licet de modo tituli non constet, vel qualitate. Quod est notabile dictum, & memoriæ perpetuò commendandum, nec alibi ita apertè probatur, vt inquit Butrius hic n. 12.

9 Ex facto quæsitum est, an Præposito Buxeti Diœcesis Burgi Sancti Donini ex priuilegio, vel

Prosp. Fagnanus in 3. Decretal.

præscriptione cõpetat ius instituendi tam ad Canonicatus, & Ecclesias in litteris Apostolicis sui priuilegij expressas, quàm ad Ecclesias post priuilegium erectas infra limites ipsi Præposito assignatos.

10 Proposita iurisdictionis controuersia inter Episcopum Burgi S. Donini, & Præpositum Buxeti, S. Congregatio Concilij censuit neque litteras erectionis Ecclesiæ Burgi Sancti Donini in Cathedralem, neque subreptionem litterarum Eugenij IV. quam Episcopus afferebat quidquam obesse Pręposito, quin sua iurisdictione vti possit in Ecclesias, Canonicos, & Personas iisdẽ litteris designatas. Cæterum nec Pręposito priuilegiũ obstare Episcopo, quominus si præuenerit, ius suum in easdem Ecclesias, Canonicos, & Personas exercere valeat; atque ita Præpositi iurisdictionem cumulatiuam cum Episcopo, non autem priuatiuam.

Nunc verò plures dubitationes emergunt inter Episcopum, & Prępositum, de quibus vterque consulit S. Congregationem; atque inter alias vna est, An Præposito competat ius instituendi ad Canonicatus, & Ecclesias in litteris Eugenij expressas. Altera an Præpositus eamdem habeat iurisdictionem in Ecclesias post priuilegium Eugenij erectas, & fundatas infra limites ipsi Præposito assignatos.

11 Quoad primam ex dispositione iuris communis in Beneficijs iurispatronatus, qualia sunt hæc, de quibus agitur, ius instituendi non pertinet ad Pręlatum Ecclesię inferioris, sed ad Episcopum, præuia Patronorum præsentatione, vt in proprijs terminis decidit Cassador. dec. 22. n. 3. verf. Et in patronalẽ præsentatione, de Præbendis. Et indistinctè institutionem spectare ad Episcopum, non ad Inferiorem, probãt in c. Cum in Ecclesia Vulterana, de elect. Anton. de Butr. n. 21. verf. Aut agitur de prouisione Ecclesiæ Collegiatæ, Imol. sub n. 5. verf. Si verò non sit patronata, Abbas sub n. 8. verf. Quoad secundum casum. Selua de Benefic. p. 2. quæst. 22. nu. 45. & seq. Felin. in c. Cum venerabilis, num. 35. & seq. de except. & est communis opinio, quam Rota sequi consueuit, Cassador. d. decis. 22. num. 3. Puteus decis. 135. lib. 1. Itaque ius commune fauet Episcopo, qui habet intentionem fundatam super institutione, & destitutione beneficiorum omnium suæ diœcesis, vt hic, & in c. Cum ex iniuncto, in fine, de Hęret. lib. 6. Cum concordant. de quibus supra in 1. notab. Neque verò in litteris erectionis Præpositurę legitur attributa Pręposito instituendi facultas; quinimo ex illarum serie contrarium potius colligitur, quia in ea parte, in qua Pontifex dat facultatem reseruandi iuspatronatus familię DD. de Pallauicinis, vnico contextu iubet fieri pręsentationes coram eis, ad quos institutio pro tempore pertinebit, quod indicat Pontificem nihil voluisse disponere circa institutionem, sed eam reliquisse in terminis iuris communis; præsertim ob clausulam incontinenti additam, *iuribus Episcopi aliàs semper saluis*, ad text. in c. Salno, 9. q. 3. & in c. Cum longè, 63. distinct. & in l. Si debitor, §. Si in venditione, ff. Quibus modis pignus, vel hypoth. solu. Ac propterea executor Apostolicus, qui reseruauit Pręposito ius instituẽdi, excessit limites mandati, quia reuera id non continebatur in litteris commissio-

12 nis: ideoque quicquid per ipsum gestum est pręter, vel contra formam litterarum Apostolicarum dicitur ipso iure nullum, cap. Cum dilectus, vbi

notatur de eescript. & cap. Cui, de præben. lib. 6.

13 Nec obstat quod in dictis litteris concedatur Prçposito facultas destituendi, quasi hinc videatur etiam inferri ad ius instituendi, ex regula dicti c. Cum ex iniuncto, in fin. de hçret. lib. 6. Nam hoc procedit in eo, cui hçc facultas cnmpetit de iure communi, secus si ex priuilegio, vt hoc casu, sicuti declarant Host. Abb. Felin. & alij, ibid. & Rota decis. 6. de renunc. in nouis.

14 Rursus non obstat, quod inferiori Prælato competat ius instituendi in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis, c. In Lateranensi, vbi omnes notant, de

15 præben. Quia id procederet si Episcopus nullum ius Episcopale ibi exerceret, sed tota iurisdictio ad Præpositum pertineret. Quod non est hoc casu, cum iurisdictio vtriusque sit cumulatiua ex decisione iam à Sacra Congregatione edita: ita declarat Lambert. de iurepatr. 3. par. lib. 2. art. 17. ante 1. quæst. principalem, num. 2.

16 Cæterum etsi Præposito ius commune obsistat; cui litteræ Apostolicæ non derogarunt, fauet tamen illi antiquissima instituendi possessio. Certum est enim ius instituendi posse acquiri præscriptione, Cardin. in Clem. 1. sub num. 12. col. 9. in fin. de supplen. neglig. Prælat. Abb. post alios in cap. Auditis, num. 6. de præscript. Gemin. in c. 1. num. 6. 21. dist. Lambert. de iurepatr. art. 10. 1. q. princ. 3. par. lib. 2. Felin. in c. De quarta, num. 13. eod. tit. Cassador. d. decis. 25.

Præpositus autem exhibet institutiones ab anno 1506. vsque ad annum 1601. atque ita centum

17 ferè annorum. Quæ quidem longissima possessio sufficit ad præscribendum etiam absque scientia, & patientia Episcopi, secundum sententiam, quã dicit esse veriorem, ac magis communem: Alex. cons. 6. col. 2. in fin. num. 4. vol. 1. & alij quamplures relati à Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1219. num. 42. & in quadragenaria præscriptione incorporalium ita decidit Innoc. in c. Bonæ, il secondo, de postulat. Prælat. quem refert, & sequitur Paul. de Castr. in l. 2. col. 1. num. 3. super ver. Vsus tibi interdictus, C. de seruit. & aq. & alij apud Ma-

18 scard. loco cit. num. 56 Ratio est, quia spatio longi temporis scientia & patientia Episcopi præsumitur. Salicetus in l Authen. vers. Quæro de quæstione facti, C. Vnde vi, Rota decis. 28. num. 7. & decis. 147. nu. 3. part. 1. diuersor. Quemadmodum etiam hoc casu præsumitur ex institutionum multiplicitate; Abb. in c. Cum Ecclesia, num. 25. de caus. poss. & propr. Put. decis. 217. in fin. lib. 1. Rota in Nullius, seu Squillacensis Iurisdictionis coram Martino Andrea 9. Martij 1616. & ex visitationibus Episcopi Cremonen. Rota diuers. par. 2.

19 decis. 106. num. 8. Iustus verò titulus, etsi in præscriptionibus longissimi temporis non requiratur, elicitur tamen ex facto executoris institutionem tribuentis, cap. Cum dilectus, de consuetud. vbi Ant. de Butr. notat colum. 5 vers. Secunda est opinio, vsque ad col. 8. vers. Secundò oppono.

Non obstat sententia anno 1565. lata per Ormanettum Iudicem compromissarium inter Episcopum Cremonæ, & Præpositum, in qua cassantur, atque irrita decernuntur omnia acta hinc inde producta. Nam non propterea fuit sublatũ ius instituendi, quod Præpositus ex præscriptione iam completa acquisierat spatio annorum supra quadraginta, idest ab anno 1506 vsque ad tempus sententiæ. Præter quam quod sententia hac in parte non habuit effectum, quia postea Præposi-

20 tus perrexit instituere vsque ad annum 1601. Habet igitur Præpositus ius instituendi ad suprascriptas Ecclesias ex præscriptione, quo casu inspecta iuris communis dispositione, grauis quæstio esset an illud haberet in priuationem, & exclusionem Episcopi; an verò cumulatiuè cum ipso. Aegidius enim in c. Cum satis, num. 3. ad fin. de offic. Archid. sentit, licet subobscurè, ius instituendi quæsitum præscriptione competere inferiori priuatiuè ad Episcopum: atq; hoc ipsum de præscripta iurisdictione respondit Calder. cons. 2. de præscript. & cons. 6. de sent. excom. Abb. in cap. Auditis num. 7. de præscript. glos. in c. Pastoralis, vbi etiam Abb. num. 4. & Felin. num. 5. in 8. limitatione de offic. Ordin. Paris. in d. cap. Auditis, num. 12. vers. Secunda conclusio, latissimè Balb. de præscript. par 1. primæ partis principalis, q. 11.

At contra quod iurisdictio per præscriptionem quæsita priuatiuè non competat, sed cumulatiuè, probare conantur, & verum censent Hostien. Io. Andr. Butr. & Imol. in d. c. Pastoralis, quorum opinio fortè seruaretur in practica ob illorum authoritatem, vt testatur ibid. Abb. & est magis cõmunis, vt asserit Couar. in prima parte relect. cap. Alma mater, 9. 12. sub n. 3.

Sed certè in casu præsenti manifestum videtur iurisdictionem Præpositi esse cumulatiuam cum Episcopo, quia vterque tam Præpositus, quam Episcopus instituerunt spatio annorum plus quam quadraginta: ex parte enim Episcopi exhibentur institutiones ab anno 1558. vsque ad 1613. atque ita supra quinquaginta annos; quando autem etiam Episcopus exercuit iurisdictionem inferioris præscribentis esse cumulatiuam, pluribus probat Abb. in d. c. Auditis, num. 14.

Et quamuis Præpositus anno 1558. iam compleuisset præscriptionem: nihilominus etiam Episcopus potuit contra ipsum cumulatiuè præscribere spatio annorum quadraginta, Abb. cons. 94. in fin. vers. Item, & 2. lib. 5. Zabarell. cons. 131. Videndum est, num. 6. Alex. cons. 5. sub num. 11. vers. Nec istis obstat, lib. 5. & est textus in c. Cum de beneficio, de præb. lib. 6.

Nec refragatur, quod ab anno 1601. Præpositus amplius non instituerit: nam non propterea dicendus est amisisse hoc ius quæsitum præscriptione, quia Præpositura vacauit ab eo tempore per spatium quatuor annorum, quibus subductis vsque ad tempus motæ litis, vix octo, aut nouem

21 anni intercesserunt: non enim currit præscriptio vacante Ecclesia, cap 1. c. Auditis, & c. De quarta, vbi glos. & Doctores, de præscript. Quamobrem non est opus discutere, an Præpositus ex non vsu decem annorum amiserit ius instituendi legitima præscriptione quçsitum.

Atque ex his satis perspicuum videtur ius instituendi competere Prçposito cumulatiuè cum Episcopo. Quia tamen non desunt graues authores in d. c. Auditis, qui sentiũt ex Institutionibus Episcopi interrumpi præscriptionem inferioris Prçlati, & è conuerso, ita ut nullo modo prçscribat: fortè satius esset hunc articulum cumulatiuç prçscriptionis in alia Congregatione diligentius examinare. Hunc articulum habes plenissimè à nobis examinatum in d. c. Auditis, à num. 2. vsque ad num 19.

Quoad secundum caput itidem manifestum videtur

detur iurisdictionem Pręposití extendi etiam ad
Ecclęsias post priuilegium Eugenij erectas infra
limites eidem pręfixos: ita enim disertia verbis
cauetur in litteris erectionis huiusmodi, & in sen-
tentia executoriali in hęc verba: [Ipsis Prępo-
sitis tam pręsentibus, quàm futuris ius Archidia-
conale in Ecclesias, Canonicos, & Personas huius-
modi pręsentes, & futuras, &c.] perpetuò concé-
dimus; nam verbũ illud *futuras*, videtur qualifi-
care tam personas, quam ecclesias, Paris. cons. 26.
num. 37. vol. 3.

Verum & quoad hoc caput fortasse satius esset
nihil generaliter respondere, sed tantum perspe-
ctis qualitatibus cuiusque Ecclesiæ post dictam
erectionem constructæ, A quo sint dotatę, An
sint eiusdem, vel alterius spęciei; An obseruantia
suffragetur Episcopo, vel Præposito, & similia id
genus iuxta decisionem, Rotæ 17. p. 2. diuersor.

22 In Glossa in ver. Abiurasse, nota ex hac glossa,
& ex textu, factum Prælati non præiudicare
Ecclesiæ, sed nihilominus iuramentum præsti-
tum à Pręlato seruandum esse contra id, quod
23 habetur in c. Sicut, il primo, supra de iureiurando,
vbi dicitur non iuramenta, sed periuria potius es-
se dicenda, quæ contra vtilitatem Ecclesiasticam
attentantur, cap. Peruenit, il primo eodem titulo
c. Si quis Presbyterorum, de reb. eccles. non alie-
nand. Sed qualiter hoc sit intelligendum, declara-
bitur in sequenti quęstione, præsertim n. 28.

24 Supposita declaratione Sacræ Congregationis
Concilij, qua censuit priuilegia Capitulo, & De-
cano Ecclesiæ Collegiatę Antuerpiensis concessa
esse reuocata per eius erectionem in Cathedralē:
Itemque supposito præsentis Episcopi iuramento
in ea forma, cuius exhibetur exemplum: Dubita-
25 tur, an ipsum iuramentũ obstet Episcopo, quomi-
nus vniuersa iurisdictione Episcopali vti possit cō-
tra Decanum, & Capitulum, aliasque personas
26 Ciuitatis Antuerpien. Contra Capitulum duo præ-
cipuè videntur vrgere: Primum quia cum priui-
legia hæc iam essent reuocata, iuramentum gene-
rale Episcopi de seruandis priuilegijs ad reuocata
extendi non debet. Ripa resp. 5. num. 4. & 5. lib. 1.
& ad rem facit doctrina Baldi in proœmio feud.
num. 15. vbi vult, vt si quis iurauerit obseruare
statutum, & illud postea reuocetur, tollatur vin-
culum iuramenti. Secundum quia Episcopus
27 etiam de consensu Capituli non potest abdicare
à se iurisdictionem in totum, Abb. in c. Cum olim,
il secondo, num 4. de priuileg. Felin. in c. Cum in-
ter, num. 4. circa princ. vers. In contrarium, vbi te-
statur de magis communi de re iudicat. Quod si
iuramentum huiusmodi ligaret Episcopum, perin-
de esset, ac si ipse totam iurisdictionem in vita sua
alienasset.

Sed his nō obstantibus contrariũ videtur respō-
dendum, videlicet Episcopũ impediri iuramento,
quominus possit dũ viuit iurisdictionem, quæ ante
erectionem Capitulo, & Decano Collegiatæ com-
28 petebat sibi vendicare. Est enim communis con-
clusio, quando Episcopus iurauit in his, quæ sunt
separabilia à pręiudicio Ecclesiæ, vt sunt iura in-
corporalia, teneri eum obseruare iuramentum,
ac si contra illud velit venire, non esse audiendum,
vt post glossam nostram optimè declarat Anton.
de Butr. hic num. 32. & satis probatur in hac De-
29 cretali, vbi Archidiaconus, qui abiurauerat li-
bertates Archidiaconatus, scilicet institutiones,
& custodias vacantium Ecclesiarum, non potest
eas repetere, & contrauenire iuramento. Et quā-
uis textus non dicat non posse repetere, cum ta-
men dicat Archidiaconum esse conseruandum in
quasi possessione libertatum, donec probetur ipsũ
eas abiurasse, necessariò infertur, vt vbi constaret
de abiuratione, non esset audiendus contra iura-
mentum, vt hic tradunt omnes. Opinionem Butrij
sequitur Felinus, in cap. Peruenit, il primo, nu. 8.
de iureiur. vbi eam defendit ab impugnatione
Imolæ, Abbas hic num. 16. & 18. Io. de Selua in
tract. de Iuram. in 3 par. in 1. quæst. num. 33. Are-
tin. cons. 114. num. 3. quem sequuta est Rota in
30 decisionibus exhibitis coram Seraphino, & de
Grossis, vbi iuramentum Episcopi in materia visi-
tationis dixit esse seruandum cum sit separabile à
præiudicio ecclesiæ, & durat durante vita Episco-
31 pi iurantis. In his enim, quæ sunt iurisdictionis,
fructumque non afferunt, sed sunt solum hono-
rificentiæ personæ pręsidentis, præiudicium Pręla-
ti censetur diuiduum à præiudicio Ecclesię, vt per
Butr. d. num. 32. vers. Vbi verò præiudicium. Aret.
d. cons. & Rota in eadem decis. Et hanc doctri-
32 nam videntur probasse Patres in Concilio Trid.
dum decretis cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. in ma-
teria visitationis, & priuationis Capitularium, san-
xerunt iuramenta ab Episcopis præstita suos obli-
gare auctores. Facit textus in cap. Per suas, ad fin.
ibi: Quia iuramento suo seipsum personaliter, non
Ecclesiam poterat obligare de arbitr.

33 Non obstant adducta in contrarium: nã ad pri-
mum respondetur verum esse, quod dicitur iura-
mentum generale, & incertum de obseruandis sta-
tutis non porrigi ad reuocata, quia iuramentum
non porrigitur ad ea de quibus non est cogitatum,
glos. in cap penult. in ver. Quod promisit, de iure-
iurand. iurans autem non censetur cogitasse de
statutis reuocatis. Cæterum iuramentum, de
quo nunc agimus, non est simpliciter generale, &
incertum de obseruandis consuetudinibus, & pri-
uilegijs, sed eo modo, quo Capitulares vsi fuerunt
tempore Episcoporum Cameracen. & sic refert se
34 Episcopus iurans ad factum, & ad vsum, quo ca-
su non potest iuramentum restringi ad priuilegia
non reuocata, cum iuramentum sit super re cer-
ta per relationem ad aliud, quod perinde habetur,
ac si esset præstitum super re certa per se, l. Certum
ff. si certum petat. l. In summa, ff. de re iudicat. &
ita videtur specialiter iurasse se obseruaturum hęc
& hæc priuilegia, exemptiones, & consuetudines.
Imo hoc casu apertè constat iurantem voluisse se
obligare etiam quoad priuilegia reuocata, quia
retulit se ad tempus Episcoporum Cameracen. &
sic ad tempus ante reuocationem per erectionem,
adeo vt videatur iurasse se seruaturum priuilegia,
quibus positum est Capitulum tempore Episcopo-
rum Cameracen. etiamsi hodie mutato statu ab-
rogata fuerint. Et propterea cessat interpretatio
defectus voluntatis in iurante.

35 Secundo respōdetur opinionem Ripæ nulla au-
thoritate fulciri: nam Bald. quem citat, loquitur de
iuramento obseruationis statuti, quod postea tol-
litur, & dicit iurantem non teneri ad illud obser-
uandum, vt etiam tradunt Doctores in c. 1. de his
quæ fiunt à maior. part. cap. Quia iuramentum ha-
bet tacitam conditionem, rebus sic stantibus, c.
Ad naturam, il secondo, & c. Quemadmodum, de
iureiur. Oldrad. cons. 241. factum tale est, n. 2. vers.

Secundò, quia d. iuramentum, Feder. de Sen. cons. 239. Super 5. except. circa med. vers. Et vos scitis, Gemin. cons. 84 Quia istud dubium, in fin. vers. Ad illud quod dicitur, Baccon. de iureiur. n. 126. dicens iuramentum superueniente renocatione, & sic statu murato amplius non obligare. At nos loquimur de priuilegijs iam reuocatis tempore iuramenti, in quibus nihil superuenit, quod euincat iurantem.

Ad secundum respondetur primò nos non quærere, An Episcopus potuerit Capitulum à se validè in perpetuum eximere. Quo casu obstaret opinio illa DD. Sed tantum an Archiepiscopus, qui iurauit, impediatur dum viuit venire contra proprium iuramentum. Secundò respondetur nos non versari in alienatione vniuersæ iurisdictionis, de qua loquuntur DD. exaduerso; quia etsi iuramentum seruet Episcopus, reliqua tamen ei erit iurisdictio in casibus Decretorum Concilij Tridentini, quos Episcopus in iuramento excepit.

De Concessione Præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

Cap. Nulla.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent.*

2 *Beneficia conferri debent infra sex menses, quibus elapsis de Episcopo ad Capitulum, & è conuerso, & demum ad proximum superiorem collatio deuoluitur, & num. 34.*

3 *Ministeria ecclesiastica, beneficia, & ecclesia, an, & in quo differant.*

4 *Beneficij vacaturi promissio non valet, nec vllam inducit obligationem.*

5 *Siue fiat in specie, siue in genere.*

6 *Beneficium promittens cum poterit, olim obligabatur: Hodie secus.*

7 *Papa potest tribuere ius in beneficijs vacaturis, & num. 15. & 45.*
Declaratur, n. 20. 81. & seqq.

8 *Expectatiuæ, reseruationes mentales, & quæcumque gratia ad vacatura, & indulta ad alienas ecclesias ex Concilio Tridentino nemini sunt concedenda, etiam S.R.E. Cardinalibus.*

9 *Precum primariarum indultum Imperatori concessum, & à Pio IV. confirmatum est sublatum à Concilio Trident. & nu. seq.*

10 *Imperator non comprehenditur in decreto Concil. Tridentini, sess. 24. c. 19.*

11 *Beneficia vacantia possunt per Prælatum promitti, sed ex hoc non adeò afficitur beneficium, vt annulletur collatio alteri facta.*

12 *Votum simplex non dirimit secundum solemne.*

13 *Mortem proximi separare non licet.*

14 *Quantò quis est sanctior, tantò facilius debet abstinere à promissionibus vacaturorum beneficiorum.*

15 *Beneficij vacaturi collatio, vel promissio non inducit votum captandæ mortis causaliter, sed occasionaliter. Et ideò Papa potest super hoc dispensare, & num. 18.*

16 *Canones non dedignantur leges gentilium imitari.*

17 *In beneficijs ecclesiasticis expectatio futuræ successionis est contra omnia iura.*

19 *Vtilitas publica prætextu priuilegij vacillare non debet.*

20 *Papa quamuis possit conferre in genere beneficia vacatura, tamen in specie & ad instantiam certæ personæ conferre non debet, nisi ea ignorante.*

21 Diu *dictio quod tempus importet?*

22 *Officia, & beneficia conferri debent personis, quæ dignè valeant administrare.*

23 *Pœna c. Cum in cunctis de elect. non habet locum in conferente.*
Persona quid sit, ibidem.

24 *Beneficium qui distulit conferre vltra sex menses, priuatur ea vice potestate conferendi.*

25 *Et tempus sex mensium currit à die scientiæ, nec requiritur monitio.*

26 *Et moram purgare, aut in integrum restitutionem petere non licet.*

27 *Item tempus sex mensium est vtile in quantum non currit ignoranti, aut conferre non valenti, & num. 33.*

28 *Sed est continuum in quantum currit etiam diebus feriatis.*

29 *Deuolutio potestatis conferendi fit ad superiorem, si is ad quem spectat, vltra sex menses conferre neglixerit.*

30 *Quod procedit in omnibus Dignitatibus, officijs, & præbendis, dummodo sint distincta, vel certus numerus sit statutus.*

31 *Item procedit etiam in Episcopatibus, & Abbatijs; Sed minus tempus datur ad eligendum, id est triũ mensium.*

32 *Institutioni faciendæ nullum tempus reperitur à iure præfixum.*

33 *Deuolutionis pœna locum non habet contra eum, qui beneficium non contulit propter impotentiam iuris, vel facti etiam culpa contingentem.*

34 *Deuolutio ob negligentiam non conferentis beneficium fit ad proximum superiorem gradatim, & quilibet ipsorum habet sex menses ad conferendum.*

35 *Deuolutio potestatis conferendi non fit ad Metropolitanum, nisi omnes inferiores infra præscriptum tempus conferre neglexerint.*

36 *Papa lapso primo semestri statim potest de beneficio prouidere.*
Et illius negligentiam nemo supplet.

37 *Papa si beneficium vacans in Curia non conferat infra mensem à die vacationis, Ordinarius confert, ibidem.*

38 *Legati nati quamuis possint iurisdictionem exercere in diœcesibus suffraganeorum suorum, non tamen possunt conferre beneficia ad eorum collationem spectantia, nisi post deuolutionem.*
Legati nati non habent nisi vnum semestre ad conferendum beneficia ad se deuoluta propter negligentiam inferiorum, ibidem.

39 *Deuolutio potestatis conferendi fit etiam de superioribus ad minores, velut ab Episcopo ad Capitulum.*
Inferior non supplet negligentiam superioris, vel paris, nisi in iure sit expressum, ibidem.

40 *Capitulo potest competere ius conferendi beneficia etiam priuatiuè ad Episcopum.*

41 *Beneficiatus potestatem non habet dandi successorem in beneficio.*

Coad-

41 Coadiutoria, quæ dantur hodie à Sede Apoſtolica cum futura ſucceſſione an aduerſentur iuri communi, vel decretis Concilij Trid. & nn. ſeqq. vſque, in fin.

43 Coadiutoria gratia non eſt merè prauentiua, ſed habet fomentum iuris propter conſenſum coadiuti.

46 Coadiutorias hodiernas eſſe odioſas, & à iure communi exorbitantes qui authores ſenſerint.

47 Coadiutoria cum futura ſucceſſione in cathedralibus, & Monaſterijs an, & quo reſpectu dicatur eſſe contra Canones, & nn. ſeqq.

48 Intellectus, c. Petiiſti, 7. quaſt. 1. & num 49. 78. & ſeqq.

49 Papa ex ſpeciali indulgentia, & diſpenſatione poteſt tribuere Epiſcopo facultatem, vt in vltimo vitæ ſpiritu ſibi ſucceſſorem deſignet, & num. 78. & 82.

50 Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione, quæ dantur à Papa in Canonicatibus, & alijs beneficijs, in cathedrali, vel collegiata eccleſia an exobitent à iure communi, & nn. ſeq. vſq. ad n. 69.

Annæ exorbitent à Concilio Tridentino, n. 69.

51 Coadiutoria cum futura ſucceſſione in inferioribus beneficijs eſt prorſus incognita ſacris canonibus.

52 Coadiutoria hodierna hæreditariæ ſucceſſionis imaginem refert, & n. 75.

53 Coadiutoria cum futura ſucceſſione ingerit votum captandæ mortis, quod non excluditur per conſenſum coadiuti, & nn. ſeqq.

54 Coadiutor cum futura ſucceſſione reſpectu beneficij nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed eſt fictus beneficiatus, & n. 66.

56 Coadiutoria cum futura ſucceſſione propter conſenſum coadiuti eſt minus odioſa, quàm gratia merè prauentiua.

57 Coadiutoria hodierna in quibus differat à coadiutoria ſecundum formam iuris communis, & nn. ſeqq. vſque ad n. 69.

58 Coadiutoria perpetua requirit conſenſum coadiuti; alioquin gratia eſt nulla.

59 Coadiutor de iure communi tenetur reſidere.

60 Coadiutor cum futura ſucceſſione non poteſt choro, aut capitulo intereſſe, nec aliquid iurium canonicalium exercere contradicente coadiuto.

61 Coadiutoria de iure non datur propter benemerita, aut in fauorem perſonæ, ſed ob Eccleſiæ neceſſitatem.

62 Coadiutoria cum futura ſucceſſione continet duas gratias æquè principales, vnam in fauorem coadiutoris, alteram in fauorem coadiuti.

63 Coadiutoria temporalis non datur niſi decrepitis, vel morbo incurabili impeditis officium exercere.

64 Coadiutori de iure datur certa portio ex redditibus beneficij in compenſationem laborum.

65 Coadiutor cum futura ſucceſſione diſtributiones non lucratur ſibi, ſed ad vtilitatem coadiuti, nec quidquam percipit ex fructibus beneficij.

66 Coadiutor temporalis poteſt quandocumque amoueri, & alius in eius locum ſubrogari.

67 Coadiutoria temporalis dari poteſt ab eo, ad quem ſpectat deſtitutio, vel ceſſionis admiſſio.

68 Coadiutoriam perpetuam non dat Legatus de latere, ſed ſolus Papa.

69 Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione permittuntur à Concilio Tridentino in cathedralibus, & monaſterijs dumtaxat, non autem in beneficijs inferioribus, & n. ſeqq. vſque ad n. 87.

Et quæ ſit ratio differentiæ, n. 72.

70 Concilium Tridentinum, quo ſenſu in aliquibus prohibitionibus intelligatur includere Summũ Pontificem, & n. ſeq.

72 Expectatiuæ ad beneficia vacatura ab inferioribus à Papa concedi non poſſunt.

73 Canonicus infirmus, vel ſenio confectus non tenetur inſeruire per ſubſtitutum.

74 Coadiutoriæ vtilitas non eſt tanta vt illi non præponderent grauamina plurima, quæ ex futura ſucceſſione eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis inferuntur.

75 Et quæ ſint huiuſmodi grauamina, & n. ſeq & 79.

76 Ad coadiutoriam obtinendam exiguntur litteræ cõmendatitiæ aut Epiſcopi, aut Capituli.

77 Papa concedendo in Germania coadiutorias perpetuas in omnibus menſibus, dicitur Concordatis contrauenire.

79 Coadiutor cum futura ſucceſſione quibus conditionibus detur Epiſcopo ſecundum antiquos Canones.

80 Ordinare quandoque idem importat quod conferre, vel confirmare.

81 Auguſtinus non fuit ſucceſſor, ſed coepiſcopus Valerij Hipponenſis eccleſiæ Epiſcopi.

82 Papa poteſt dare futuram ſucceſſionem in beneficio viuentis non ſecundum ius commune, ſed diſpenſatiuè, & ex plenitudine poteſtatis, & nn. ſeqq.

85 Expectatiuæ conceſſa à Papa ſuſtinentur, etiamſi Concilio Trid. derogatum non fuerit.

86 Concilio Tridentino nec ſolet, nec oportet generaliter, aut ſpecialiter, derogari, dummodo ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit, ex motu proprio Pij V.

1 NVLLA. Quidam erant nimis celeres in conferendis beneficijs, quia promittebãt illa, vel conferebant priuſquam vacarent, & contra hos prouidet prima pars Concilij Lateranen. Alij verò vice verſa nimis erant tardi in illis conferendis cum vacabant, & contra hos deſides prouidet pars ſecunda ibi, *Cõtra verò*. Et breuiter hoc intendit ſecundum Io. Andr. cui

2 cæteri conſentiunt. Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent; & cum vacauerint, concedi debent infra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è conuerſo, & demum ad proximum Superiorem collatio deuoluitur. Prima pars tria facit. Primò ponit prohibitionem. Secundò eius cauſam, ibi, *Ne deſiderare*. Tertiò illam fortificat per locum à minori, ibi, *Cum enim*. Pars ſecunda itidem facit tria, Primò, ſtatuit tempus ad conferendum. Secundò, punit negligentiam primi gradus, ibi, *Si autem*. Tertiò, punit negligentiam ſecundi, ibi, *Vel ſi omnes*.

3 Nota primò, ex principio textus differentiam eſſe inter eccleſiaſtica miniſteria, beneficia, & eccleſias: nam pro eccleſiaſticis miniſterijs hic poſſunt intelligi officia, & dignitates, veluti Archidiaconatus, Præceptoriæ, Sacriſtiæ, & ſimilia, vt c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra de elect. Pro beneficijs ſtrictè intelliguntur præbendæ; & pro eccleſijs parochiales, vt hic per gloſ. 1. Hoſt. in princ. Io. Andr. n. 2. Card. n. 1. & Abb. in 1. notab. In latiori tamen ſignificatione omnia comprehenduntur beneficij appellatione, vt c. Beneficium, de reg. iur. lib. 6. Abb. 6. vbi ſupra, & notant Butr. & alij in c. Olim, infra, de verbor. ſignific.

Se-

4 Secundò nota ibi, *antequam vacent*, promissio-
nes de beneficijs vacaturis non valere, vt hic, &
in c. seq. c. Ex tenore, & c. Final. infr. eod. Cum
enim sint contra ius, nulla ex illis oritur obliga-
tio, l. fin. ff. de pact. & c. fin. eod. tit. & ita hic fir-
mant glos. secunda Host. in princ in ver. Antequam
5 vacent, Butr. in 1. notab. & Card. n. 6. Quod pro-
cedit siue promissio fiat in genere, siue in specie,
& siue per hæc verba, *cum beneficium vacabit*, siue
alio quouis modo, vt hic per Henr. Boich. col.
2. in fin. vers. Aut numquid possint, post Goffred.
& Io. Andr. n. 13. ver. Et per hoc dicunt quidam.
6 Et quamuis ex constitutione Innocentij in c. Ac-
cedens infra, eod. obligaretur Prælatus promit-
tens beneficium sub hac forma, *cum poterit*, vel
cum se facultas obtulerit, tamen constitutionem
illam postea reuocauit Bonifacius VIII. decer-
nens has, & consimiles promissiones, per quas
directè, vel indirectè aperitur via ad beneficia va-
catura, esse omninò irritas, vt in c. Detestanda,
7 infr. eod. lib. 6. & prædicta intellige in Episcopis,
& alijs Prælatis inferioribus, non autem in Papa,
qui potest ius tribuere in beneficijs vacaturis, vt
c. 2. de præb. lib. 6. cum sit supra ius, vt c. Pro-
posuit, infr. eod. & hic notat Innoc. in princ. ibi,
verum est nisi in Papa, Henr. Boich. col. 2. vers.
In 1. casu. Butr. n. 12. in fin. Io. Andr. in d. c. Pro-
posuit, n. 3. in ver. Vacaturæ, & latius dicam infra
n. 82. & 84.
8 Sed hodie à Concilio Tridentino sess. 24. c. 19.
decretum est mandata de prouidendo, & gratias
expectatiuas nemini amplius, etiam Collegijs,
Vniuersitatibus, Senatibus, & alijs singularibus
personis, etiam sub nomine Indulti, aut ad certam
summam, vel alio quouis colore concedi, nec hac-
tenus concessis cuiquam vti licere. Sed nec re-
seruationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ
ad vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias, vel
Monasteria alicui, etiam ex S. R. E. Cardinalibus
concedantur, & hactenus concessa abrogata esse
censeantur.
9 Stante hoc decreto Philippus de Monte impe-
trauit ab Imperatore preces primarias ad Archi-
episcopum Cameracen. quæ dantur pro beneficijs
vacaturis, cum tale sit ius earum precum, quibus
legitimè intimatis Archiepiscopo, vacauit Eccle-
sia Beatę Marię Virginis Cameracen. Thesauraria,
de qua licet vigore dictarum precum prouiden-
dus fuisset assertus Philippus, qui infra tempus
debitum eam acceptauit; nihilominus Archiepi-
scopus Cameracen. illam contulit cuidam Giber-
to Leonino sub prætextu quod decretum Concilij
c. 19. sess. 24. tollit quascumque concessiones ad
vacatura. Et quia in d. c. 19. nulla habetur mẽ-
tio de Imperatoribus, supplicauit declarari per
Congregationem Concilij an d. c. 19 afficiat huius-
modi concessiones, & indulta ad vacatura sic an-
tea concessa per Romanum Pontificem Imperato-
10 ri, & demum per Pium IV. confirmata, S. Con-
gregatio censuit hasce primarias preces non com-
prehendi d. c. 19. quia non nominatur Impera-
tor, qui est speciali nota dignus, nominantur Car-
dinales, qui sunt & ipsi speciali nota digni. Vnde
si Concilium voluisset comprehendere Imperato-
rem, expressisset, vel saltem post Cardinales dixis-
set, & quibuscumque alijs. Quo casu dictio, *alijs*,
intelligeretur de ijs, qui & ipsi speciali nota digni
fuissent. Præterea exprimitur de expectatiuis con-
cessis Vniuersitatibus, Senatibus, & alijs singula-
ribus Personis. Ergo Concilium expressisset etiã
Imperatores, si voluisset: Referendum tamen
Sanctissimo D. N. Gregorio XIII. qui probauit
sententiam Congregationis, & iussit fieri decla-
ratoriam per litteras Congregationis, & vltra ra-
tiones ponderatas à Congregatione addidit San-
ctitas Sua quod meminit tempore Concilij quãdo
formabatur d. c. 19. aliquos voluisse addi, & pri-
marias preces Imperatori concessas, sed commu-
nior sententia Patrum fuit vt tolleretur earum
mentio. Sicque non comprehenduntur d. c. 19.
11 Tertiò nota, præbendas vacantes per Prælatũ,
vel Capitulum posse promitti: vt hic probatur à
contrario sensu in illis verbis, *antequam vacent*,
secundum Io. Andr. num. 3. Collect. num. 4. Hen-
rich. Boich. col. 3. in princ. vers. Numquid possunt
promitti, Butr. num. 7. Card. num. 9. Anchar. n. 8.
Abb. num. 2. & Io. de Anan. num. 6. Qui tamen
omnes affirmant ex promissione huiusmodi non
vsque adeò beneficium affici, vt annulletur colla-
tio alteri facta, ad instar sponsaliorum de futuro,
quæ non irritant matrimonium cum alia initum,
12 c. Sicut, & c. Si inter, infra de sponsal. Sic etiam
votum simplex non dirimit votum secundum so-
lemne, c. Qui post votum, de Regular. lib. 6. Facit
textus à contrario in c. Si tibi absenti, de præben.
eod. lib. An autem ex vi promissionis ad aliquid
possit agi, & ad quid, dic vt notatur in c. 5. infra
eod. lib. 6.
13 Quartò nota ibi, *ne desiderare*: non esse licitum
cuiquam sperare mortem proximi sui, quem dili-
gere debet sicut seipsum, Matth. 22. Lucæ 10. c. vn.
cum sua glos. in ver. Caput, supra, de Sacr. Vnct.
Card. hic in 3. notab. & Anchar. nu. 9. Propterea
enim expectatiuæ sunt prohibitæ, quia ingerunt
votum mortis alienæ, concordat c. 2. & c. Ne cap-
tandæ, infra eod. lib. 6. l. De fideicommisso, C. de
transact. Sunt enim huiusmodi pactiones plenæ
tristissimi, & periculosi euentus, dicit textus in l.
14 fin. C. de pact. & ideò quanto superior est sanctior,
tãtò facilius debet abstinere à promissionibus va-
caturorum beneficiorum, vt formaliter inquit
Abb. hic num. 3. non tamen id efficiunt causaliter,
15 sed occasionaliter; & ideo Papa potest super hoc
dispensare, vt notat Io. Andr. in c. Proposuit, nu. 3.
in ver. Vacaturæ, infr. eod.
16 Quintò nota ibi, *in ipsis etiam legibus Gentibũ*.
Sacros canones non dedignari leges gentilium
imitari: nam canonum statuta Principum consti-
tutionibus adiuuantur, c. 1. infra, de nou. oper.
nunc quasi sint ancillæ canonum, vt ibi explicat
Io. Andr. num. 2. in ver. Adiuuantur, & de libris
gentilium, & paganorum vide bonam glossam in
c. Forus, in ver. De qua Virgilius, infra, de verb.
signific. Sed quæres vbi sunt eiusmodi leges gen-
tilium improbantes pactum de futura successione?
Io. & Tancred. inducunt l. Ea eo instrumento, C.
de inutil. Stipul. & l. fin. C. de pact. Sed non benè,
quia leges illæ sunt Christianorum Imperatorum.
Soluit Host. hic num. 1. Quod pro Gentilibus hic
intelligantur laici gentiliter viuentes. Sed melius
infra, in verb. Gentiles, dicit hoc esse inhibitum
etiam in legibus digestorum, vt l. Neminem, ff. de
acquir. hæred. l. Quidam, §. Vn. ff. de donat. l. 2.
in fin. ff. de his quib. vt indig. & in alijs compluri-
bus per eum allegatis. Quod etiam innuitur in
d. l. fin. C. de pact. ibi, *secundum veteres itaque*
regu-

regulas, & sequitur Io. Andr. num. 11. & Cardin.
num. 4.
17 Sextò nota ex parte textus expectationem fu-
turę successionis in beneficijs ecclesiasticis esse
contra omnia iura, vt probat hic contextus Con-
cilij Lateranen. ponderando singulas illius partes.
Quod sit contra ius diuinum, insinuant verba illa,
& diuini plenam animaduersione iudicij: nisi enim
legi diuinæ aduerteretur, vtique diuina vltione
18 non puniretur, cap. Qui peccat, 23. q. 4. Quod sit
contra ius naturale, colligitur ex textu, tum quia
dicit hoc turpe esse, idest contra bonos mores, vt
l. Ex eo, C. de inutil. stipulat. Tum quia subnectit
rationem illam, ne quis desiderare mortem pro-
ximi videatur. (idest præsumatur secundum Host.
& Io. Andr.) in cuius locum, & beneficium se cre-
diderit successurum. Atque ita expectatio futurę
successionis ansam prębet captandi mortem pro-
ximi sui, quod repugnat principijs naturæ. Matth.
22. Luc. 10. Vnde Collectar. in c. Accepimus, n. 1.
vers. Sed dicendum, supra de pact. dicit hanc ra-
tionem naturalem esse, & pro bono publico indu-
ctam; & publica vtilitas pretextu priuilegij vacil-
lare non debet, l. 2. C. de priuil. Scholar. lib. 12. Et
20 propterea quamuis Papa possit conferre in genere
beneficia vacatura, vt c. Tibi qui, de rescript. lib. 6.
& c. Is cui, de præb. eod. lib. In specie tamen, & ad
instantiā certę personę conferre non debet, vt ibi
per eū quē refert, & seq. Bellam. ibid. in 4. q n. 4. Et
quāuis possit reseruare illius contemplatione, hoc
tamē fieri debet eo ignorāte, ne detur occasio, &c.
& ita obseruat Curia secundum eos. Quod sit con-
tra ius gentium satis innuunt illa verba, *quam ipsi
etiam Gentiles condemnare curarunt*, l. 1. §. Ius gen-
tium, ff. de iur. natur. Similiter quod sit contra
ius ciuile demonstrat littera ibi, *in ipsis etiam legi-
bus Gentilium inueniatur inhibitum*: & patet ex
legibus supracitatis in præced. notab. num. 16. De-
mum quod sit contra canones, & decreta genera-
lium Conciliorum patet apertissimè ex hac con-
stitutione Concilij Lateranen. & c. Dilectus, il pri-
mo, supra de præben. ibi, *vacaturam expectare
præbendam Lateranen. Concilio non sit dubium
obuiare*, & c. Detestanda, de concess. præb. lib. 6.
ex Concilio Tridentino d. c. 19. sess. 24. & cap. 7. in
princ. sess. 25. & c. Accepimus, supra de pact. vbi
futura successio in beneficijs ecclesiasticis dicitur
Iniqua, detestabilis, & sacris Canonibus inimica,
cum concord. de quibus ibi per glos. in ver. Cano-
nibus.
21 Septimò nota ex secunda parte textus dictio-
nem, *diu*, quandoque connotare tempus sex men-
sium, vt patet hic, secundum Io. Andr. num. 6. qui
remittit ad c. fin. infra de fideiuss. Anchar. nu. 12.
Imol. num. 4. & Io. de Anan. num. 16. Quandoque
denotat tempus quadraginta dierum secundum
stylum Curiæ, vt per Io. Andr. in c. Ex parte Ab-
batissæ, infra, de priuileg. & Gemin. cons. 78. In-
cip. Formantur, sub num. 5. vers. Nec obstat si di-
catur. Quandoque *diu* dicitur tempus decem,
vel viginti annorum, vt notat glos. in l. 2. in verbo
Diu, C de acquir. possess. & Bart. in l. 1. §. Denique,
num. 2. ff. de aq. pluu. arcen. Alibi dicitur arbitrio
iudicis, vt notatur in l. Lucius, ff. Mand. & in l. Si
pro eo, C. eod. & per Menoch. de arbitrar. iudic.
in addit. ad lib. 2. cas. 231. num. 40. vide remissio-
nes Petri Brixien. in suo Repertorio in ver. Diu.
22 Octauò nota ibi, *personis*, officia, & beneficia ec-
clesiastica esse conferenda personis, quæ dignè va-
leant administrare, vt hic in littera. Est autem
persona rationalis naturæ indiuidua substantia, vt
diffinit Boetius, relatus à D. Thoma in 1. Senten.
dist. 25. art. 1. vel, rationalis creaturæ indiuidua
essentia, secundum Io. Andr. hic num. 7. Ad quod
non aduertit ille Episcopus Brixlensis, qui amico
ab eo petenti ecclesiā vacantem pro filio suo non-
dum nato, respondit, Habeat illam, sit masculus,
vel fœmina: & ita refert Io. Andr. se audiuisse à
23 Ioanne ipsius Episcopi successore. Conferens ta-
men indigno non incidit in pœnam cap. Cum in
cunctis, de elect. quia pœna illa locum habet in
eligente, non autem in conferente, vt notat Butr.
in c. De multa, per illum textum num. 3. supra de
præben. & ibi etiam Imol. num. 4. In hoc tamen
vide Abb. in prædicta decretali, Cum in cunctis,
§. fin. num. 4.
24 Nonò nota ibi, *infra sex menses*. Ordinarios
Collatores habere semestre tempus ad conferen-
dum beneficia ad ipsorum collationem spectantia,
quo elapso pro illa vice conferendi potestate pri-
uantur, vt hic est casus secundum omnes, & notant
Butr. in 2. notab. Anchar. num. 13. Imol. num. 3.
25 Abb. num. 4. & Io. de Anan. num. 18. Hoc autem
tempus incipit currere non à die monitionis, vt
voluit Hugo, quæ non requiritur, cum dies inter-
pellet pro homine, c. Potuit, de locat. Neque à die
vacationis beneficij, vt quidam putarunt, sed à
die scientiæ, vt c. Quia diuersitatem, in fin. infra
eod. & tenet hic glos. in ver. Infra sex menses In-
noc. in eod. ver. Host. num. 2. Butr. num. 13. An-
char. num. 17. & alij communiter. Abb. in cap. Ex
parte, num. 13 infr. eod. & in c. fin. num. 7. de
iurepatr. Rota dec. 6. de iurepatr. in nouis. Ideo-
que impetrans beneficium tamquam deuolutum
probare debet notitiam vacationis illius, ad quem
collatio pertinet: alioquin gratia non censetur iu-
stificata, vt resoluit Rota coram Card. Seraphino,
26 decis. 1270. num. 1. Elapso autem semestri etiamsi
superior iure deuoluto nondum contulerit, non
licet moram purgare, arg. c. Licet, & c. Litteras,
de suppl. neglig. Prælat. secundum Innocent. in
eod. ver. Sex menses, vers. Nos autem dicimus,
Host. num. 3. & Io. Andr num. 14. Butr. num. 15.
Anchar. num 18. Imol. num. 12. & Abb. num. 11.
vbi reddit rationem, quia per lapsum huius tem-
poris incontinenti deuoluitur potestas ad supe-
riorem. Quo fit vt nec liceat petere in integrum
restitutionem, secundum Collect. hic num. 20. per
d. c. Licet, post Io. Andr. in Clem. vn. de in integr.
27 restit. Rursus hoc tempus sex mensium est vtile
ab initio, tum quia non currit ignoranti, vt proxi-
mè dictum est per d. c. Quia diuersitatem, §. fin.
& d. c. Licet, & sic est vtile, vt l. Annus, ff. de Ca-
lumniator. & l. 2. C. qui admitt. Tum quia non
currit non valenti conferre etiam sui culpa, vt d.
c. Quia, §. Sic tamen. Vnde ex hoc semestri sub-
trahitur tempus suspensionis, & peregrinationis,
vt hic per glos. in ver. Infra sex menses. Innoc. in
eod. ver. Host. num. 2. & 3. vers. Quæritur an istud
28 tempus. Sed alio respectu est continuum, quia
currit etiam diebus feriatis secundum Io. Andr.
num. 14. vers. Et ibi vtile. Facit c. Capellanus, de
fer. & l. 1. §. Item nunciario, ff. de nou. oper. nunc.
& est simile in decenulo appellationis, de quo in
c. Anteriorum, 2. q. 6.
29 Decimò nota ibi, *conferre distulerit*, ius confe-
rendi

tendi beneficium deu lui ad superiorem, si is, ad quem spectat collatio, distulerit vltra sex mensea
30 conferre, vt est casus hic. Quod procedit in omnibus dignitatibus, officijs, & præbendis, dummodò tamen sint distinctæ, vel certus numerus statutus: aliàs secus, vt in ecclesijs non numeratis, quia in illis non datur vacatio; ac proinde non potest esse locus deuolutioni. Textus est in c. Ex parte, infr. eod. & hic notat glos. in ver. Infra sex menses, vers. Ista tamen Constitutio, Innoc. post med. vers. Et dicimus locum habere, licet legatur corruptè Host. n. 3. vers. Quarto.
31 Rursus quamuis olim hæc deuolutio locum non haberet in Episcopatibus, & Archiepiscopatibus, vt c. Dilecta, infr. eod. hodie tamen locum habet tam in ipsis, quam in Abbatijs, vt potestas eligendi transferatur ad Superiorem, sed minus tempus deuolutioni præscribitur, idest trium mensium, quia mora in talibus est periculosa, hic est textus in c. Ne pro defectu, supra de elect. & in c. Quamquam, eod. tit. lib. 6. glos. præall. hic. Innoc. circa fin. vers. Et licet olim, & Host. num. 3. vers. Quarto.
32 Ceterum non vendicat sibi locum pœna deuolutionis hic statuta in eo, qui debet instituere præsentatum à Patrono, vt tenent Domini de Rota, decis. 112. aliàs 4. vers. Præterea nullum tempus, de inrepar. in nouis; quia hæc decretalia loquitur à eo, ad quem spectat ius conferendi: vnde non extenditur ad eum, ad quem spectat ius instituendi: respectu enim institutionis faciendæ non reperitur tempus à iure præfixum, & illam decisionem refert, & sequitur Abb. hic n. 11.
33 Demum pœna deuolutionis locum habet dummodo is, ad quem spectat collatio, distulerit conferre per negligentiam: secus si per impotentiam iuris, vel facti, etiam culpa contingentem, vt cap. Quia diuersitatem, infr. eod. & c. Cum M. supra de Constit. secundum Innoc. hic in fin. Host. n. 3. in ver. Conferre, & Io. Andr. num. 7. in ver. Distulerit, quibus cæteri consentiunt, & fusius dictum est supra in præced. notab. num. 7
34 Vndecimò nota in eodem ver. *distulerit*: hanc deuolutionem potestatis conferendi beneficium ob negligentiam nõ conferentis fieri ad proximũ Superiorem gradatim, vt hic est decisio multum notabilis, quæ quotidie obseruatur in praxi. Vnde si Capitulum infra sex mensea non conferat, potestas deuoluitur ad Episcopum, qui habet sex mensea, vt hic, & in c. Licet, supra de suppl. neglig. Prælat. & Episcopo negligente, fit deuolutio ad Metropolitanum, qui similiter habet alios sex menses: eoque non conferente, deuoluitur potestas ad Patriarcham, cui Archiepiscopus subest. Quodsi Superiorem non habeat, ad Papam fit deuolutio, vt hic firmat Abb. in vlt. notab. post Host. in fin. Io. Andr. num. 8. in ver. Omnea, Imol. n. 16. Rebuff. in Praxi benefic. tit. de deuolut. num. 7. & & tenent Domini de Rota decis. 1. num. 4. de suppien. neglig. Prælat. in nou. Mantic. decis. 260. n. 2.
35 Nota tamen differentiam inter Metropolitanum, & Papam: nam Metropolitanus conferre non potest iure deuoluto, nisi omnes inferiores Collatorea vltra sex menses conferre neglexerint, vt patet ex littera ibi, *vel si omnes*, & in c. Postulastis, infr. eod. & tenent hic Io. Andr. num. 8. in ver. Omnes.
36 Sed Papa lapso primo semestri statim potest prouidere, vt per Gonzal. ad reg. de Mensib. in proœm. §. 3. nom. 5. & vide Rot. apud Card. Seraph. decis. 1363. Rursus Papæ negligentiam nemo supplet, cum superiorem non habeat; Saluo tamen eo, quod habetur in c. Statutum, de præb. lib. 6. vbi si Papa beneficium vacans in Curia non conferat infra mensem à die vacationis, Ordinarius confert, secundum Boattinum, cuius dictum hic sequitur Io. Andr. num. 8. in ver. Metropolitanus, Imol. num. 16. & Io. de Anan. num. 19.
37 (see above)
38 Sed hic incidit dubitatio, numquid legatus natus, ad quem deuoluitur potestas conferendi propter negligentiam inferioris, habeat duo semestria ad conferendum.

Præmitto eiusmodi legatos natos, vt sunt Archiepiscopi Eboracen. Cantuarien. Rhemen. & Pisan. quamuis possint suam iurisdictionem exercere in diœcesibus suffraganeorum suorum, & tota prouincia, vt habetur in c. 1. de off. leg. lib. 6. & in c. 1. de appellat. non tamen posse conferre beneficia ad collationem inferiorum spectantia, nisi postea quam propter negligentiam eorumdem inferiorum ad eos deuoluta fuerit collatio, iuxta textum hic. In quo casu dubitatur an talis habeat duo semestria, vnum scilicet, tamquam Archiepiscopus, aliud tamquam Legatus.

Pro parte affirmatiua facit concurrentia diuersorum iurium in eadem persona, arg. eorum, quæ habentur in c. A collatione, de appell. lib. 6. in c. Postulastis, infr. eod. in c. Cum inter vniuersas, supra de elect. & in l. Tutorem, ff. de his qui indig. Contrarium tenent Domini de Rota in præalleg. dec. 1. n. 5. de suppl. neglig. Prælat. in nou. dicentes de hoc esse casum in c. Licet, supra de suppl. negl. Prælat. vbi de Eboracen. Archiepiscopo, qui est Legatus natus ratione suæ dignitatis, sicut, Cantuarien. vt in c. 1. supra de off. l. & tamen ibi antequam fiat deuolutio ad Papam non habet nisi vnicum semestre, & sequuntur prædictam decisionem Butr. hic n. 10. & Imol. n. 17. quia tamquam Prælatus non haber potestatem supplendi negligentiam propriam vbi neglexerit tamquam Archiepiscopus; & ideo sibi tamquam legato non dabitur aliud semestre sicut de seipso non potest appellari, nec querela deponi secundum ea, quæ habentur in c. Romana, de foro compet. lib. 6. & in c. 2. de Consuetud. eod. lib. Non obstant contraria, quia loquuntur in eo casu, in quo quis simul cum alio debet actum exercere: tunc enim potest negligentiam propriam supplere d. c. Postulastis. Secus quando solus debet actum expedire, quia tunc negligentiam suam minimè supplebit, vt per eosdem firmat glos. Pragmat. Sanct. in tit. de collat. in ver. Respectiue, & Io. de Selu. de benefic. in 2. par. q. 3. n. 55.
39 Duodecimò nota, ibi, *per Capitulum ordinetur*, potestatem conferendi non tantum deuolui ex minoribus ad Superiores, sed etiam ex Superioribus ad minores, quemadmodum hic fit deuolutio de Episcopo ad Capitulum, & notant Host. n. 3. vers. Tertiò quæritur, Anchar. n. 14. & Imol. n. 5. Aliàs verò minor, aut par negligentiam Superioris, vel paris non supplet, nisi vbi reperitur expressum, vt post Archid. io c. Volumus 89. dist. notat hic Collectar. n. 5. & Abb. n. 6. Simile habetur in c. Cum simus, 9. q. 3.
40 Vltimò nota ibi, *Quodsi ad Capitulum pertinuerit*. Capitulo posse competere ius conferendi beneficia etiam priuatiuè ad Episcopum, vt apertè pro-

probatur hic: aliàs enim non fieret deuolutio de
Capitulo ad Episcopum, & notat Bernard. hic
in princ. & Abb. n. 5. De simultanea verò inter
Episcopum, & Capitulum, vide textum in c. Cum
Ecclesia Vulterana supra de elect. & in c. Postula-
stis, & quod vtrobique plenè notaui infr. eod.

41 In glos. 3. nota benè rationem glossæ cur pactū
de futura successione in beneficijs ecclesiasticis
non validetur ex consensu beneficiati, cum tamen
secus sit in pacto de hęreditate viuentis, vt l. fin.
C. de pact. Ratio enim differentiæ est secundum
glos. quia non est in potestate beneficiati dare
successorem in beneficio, vt c. Detestanda infr.
eod. lib. 6. Sed Pater familias bene potest conce-
dere cui vult suam hęreditatem. Beneficiatus
enim est Procurator, pater familias dominus, vt
per Card. hic, n. 7. Eamdem rationem assignant
in c. Accepimus, de pact. Io. Andr. n. 2. Bellam.
in princ. in 1. opposit. Butr. n. 6. & Card. n. 2.

42 QVAERO an Coadiutoriæ quæ dantur ho-
die à Sede Apostolica cum futura succesſione, ad-
uersentur iuri communi, vel decretis Concilij Tri-
dentini.

Quod spectat ad Ius commune, duæ sunt opi-
niones; Prima est eorum, qui putant huiusmodi
Coadiutorias esse conformes iuri communi, cui
adhęrent nonnulli ex modernis, videlicet Nicolaus
Garzia in tract. de benefic. par. 4. cap. 5. num. 19.
& Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 25. à n. 6. vbi
nititur hanc gratiam à detractoribus vindicare,
& n. 8. contendit illius vsum esse antiquisſimum,
& à Sacris Canonibus approbatum, & videtur ex
mente Putei decis. 478. n. 5. lib. 2. vbi ait, gratiā
Coadiutoriæ non esse merè præuentiuam, sed ha-
bere fomentum iuris propter consensum coadiu-
ti, nec esse ita odiosam, sicuti est gratia merè præ-
uentiua, & Quintil. Mandos. ad reg. 11. q. 5. n. 5.
dum dicit vsum huius gratiæ habere aliquam
conformitatem cum iure Canonico, licèt cum car-
pat Gonzal. ad reg. de Mensib. glos. 5. §. 9. n. 46.

Allegantur pro hac opinione tria iura. Primò
scilicet c. Petijsti, 7. q. 1. vbi hoc videtur expres-
sum. Sed de intellectu huius textus plenè dicam
infra n. 48. 49. & n. 78.

44 Deinde allegatur c. Sicut vir, § Ecce his anthori-
tatibus, vers. Hinc etiam, cum c. Non autem, im-
mediate seq. ead. cau. & quęstione, vbi Beatus
Augustinus successit in ecclesia Hipponensi de cō-
sensu Episcopi ægrotantis, vt dicunt Put. decis.
256. n. 57. lib. 3. & Lotter. d. q. 25. n. 8. qui ta-
45 men errore sunt lapsi, vt patebit infra n. 80. Ter-
tiò allegatur c. 2. de præb. lib. 6. vbi expressum
est Romanum Pontificem non solum beneficia
cum vacant posse de iure conferre, sed etiam ius
in ipsis tribuere vacaturis. Ex quibus verbis vi-
detur colligi has gratias pręuētiuas respectu Papæ
non aduersari Lateranensi Concilio, de quo ta-
men videbimus infra n. 82.

46 Secunda opinio primæ opposita est existiman-
tium Coadiutorias cum futura succesſione nequa-
quam esse iuri communi conformes, sed ex stylo
adinuentas. Ita Cassador. decis. 2. n. 2. de re-
stit. spoliat. Mohedan. decis. 10. de priuil. aliàs 36.
ad fin. dicens hodiernas Coadiutorias esse in vtraq;
parte odiosas, & exorbitantes à Iure, Rota decis.
392. n. 2. par. 3. recent. vbi ait in forma huius
gratiæ multa decreta contineri ad fauorem Coad-
iutoris, & coadiuti, quę non conueniunt Coad-

iutoriæ in forma iuris communis, Petr. Andr.
Gamb. in tract. de offic. & potest. leg. lib. 5. sub
tit. de Coadiut. n. 23. Quintil. Mandos. de signat.
grat. tit. de Coadiut. vers. Altera cum futura suc-
cesſione, & in reg. 11. q. 5. n. 4. Nauarr. cons. 2.
n. 2. in tit. de Cler. ęgrot. Quinimò Petr. Gregor.
Tholosanus de benef. c. 30. n. 2. affirmat Coad-
iutorias cum futura succesſione per mortem eius
cui datur Coadiutor, videri detestabiles in Iure
per textum in c. Accepimus supra de pact.

Nituntur omnes hoc præcipuo fundamento,
quod de iure cōmuni coadiutor datur pro neces-
sitate Ecclesię, & ad tempus impedimenti, non
autem cum futura succesſione, quæ est Sa-
cris Canonibus inimica, vt dicitur in d. c. Acce-
pimus, imò eius officiū expirat per obitum coad-
iuti, vt patet supra de Cler. ægrot. per tot. & in
c. Grandi de suppl. negl. Prælat. lib. 6. & tradunt
Io. Andr. Butr. Cardin. & reliqui in c. fin. omnes
in 8 quæst. de Cler. ægrotan.

47 Quid dicendum? Pro solutione quęstionis arbi-
tror distinguendas esse duas species coadiutorię
cum futura succesſione. Quędam enim datur
pro Cathedrali ecclesia, vel Monasterio, cum sci-
licet Episcopus, vel Prælatus propter senium, vel
ęgritudinem factus est inhabilis ad pastorale mu-
nus exercendum. Quędam verò datur pro bene-
ficijs inferioribus in Cathedrali, vel Collegiata
ecclesia, cum scilicet Dignitatem obtinens, vel
Canonicatum, aut portionē similiter propter se-
nium, aut morbum redditus est inhabilis ad inser-
uiendum ecclesiæ in diuinis. Quoad primam spe-
ciem dum dicimus gratiam Coadiutorię perpe-
tuæ in Cathedralibus, & Monasterijs etiam respe-
ctu Papę esse contrariam S. Canonibus, obser-
uandum est hoc duobus modis accipi posse.
Vno modo vt dicamus hanc gratiam vsqueadeò
esse canonibus iniustam, vt neque ex priuilegio, vel
dispensatione Papę sit alicui concedenda, & in
hoc sensu hęc gratia nullatenus est contra Cano-
48 nes; Quod patet manifestè, quia canones permit-
tunt vt Papa posſit eam concedere ex vrgenti ne-
cesſitate, textus est apertus in c. Petijsti, 7. q. 1.
Vbi Zacharias Papa duo concesſit Archiepisco-
po Moguntino. Vnum scilicet vt sibi Coadiuto-
rem adiungeret, cum esset senectute, & corporis
imbecillitate grauatus. Alterum vt in qua hora
cognosceret se ex hac vita migraturum esse, eum-
dem Coadiutorem sibi successorem designaret.
Sed & Concilium Tridentinum permittit hanc
speciem Coadiutorię in c. 7. vers. Quod siquando
sess. 25. vt fusius patebit infra n. 69. & hoc planum.

49 Alio modo hæc gratia dici potest iuri communi
contraria, in quantum conceditur à Papa non iure
ordinario, sicut conceditur coadiutoria tempora-
lis, vt in c. vn. de Cler. ægrot. lib. 6. Sed ex spe-
ciali priuilegio, & dispensatione, & hoc sensu ve-
risſimum est Coadiutoriam perpetuam etiam
pro Cathedralibus, & Monasterijs exorbitare à
Iure communi, etiam respectu Summi Pontificis
Hoc deduco euidenter ex d. c. Petijsti, vbi postea
quā Papa fecit Archiepiscopo gratiā Coadiutoris
cum futura succesſione, statim subiecit hæc verba
videlicet, [hoc nulli concedi alij patimur, quod tibi
charitate cogente largiri censuimus] Et ita hanc
concesſionem vti Ecclesiæ necessariam prodijsse
ex speciali priuilegio adnotarunt ibi Hugo, Ar-
chid. Pręposit. & alij, seu ex speciali indulgentia, vt

loquuntur in c. Accepimus, de Pact. Host n. 2. in vet. Omnino friuolas, Bellam. in princ. vers. Non obstat, Butr. n. 8 & Io. Andr. in fin dicens idem tenere Goffred. Tancred. & Host. in c. Constitutus infra, eod. Facit optimè decretum Concil Trid. c. 18. sess. 25.

50 Quo verò ad secundā speciem coadiutoriæ, quę datur à Summo Pontifice cum futura successione in Canonicatibus, & alijs beneficijs Inferioribus, existimo huiusmodi gratiam omninò exorbitare à iure communi, & à Concilio Tridentino.

51 Quod spectat ad ius commune moueor primò, quia nullus canon in corpore iuris clausus reperitur, qui meminerit similis gratię in inferioribus beneficijs: nam textus in contrarium adductus in c. Petijsti, 7 q. 1. & §. Ecce his authoritaribus. cum c. Non autem, immediatè seq. ead. cau. & quæst. loquuntur in Episcopo, in quo longè diuersa est ratio, vt inferius explicabitur n. 72 Vnde coadiutoria, per quam succeditur coadiuto in Canonicatibus, & consimilibus beneficijs, est prorsus incognita Sacris Canonibus. Et qui contrarium dicit, adducat textum, alioquin erubescat sine lege loqui, l. Illam. C de collat.

52 Moueor secundò, quia Sacri Canones magnopere abhorrent à successione in beneficijs ecclesiasticis, vt patet in c. Accepimus, supra de Pact. in illis verbis *Hoc iniquum est et SS. Canonibus inimicum, & ideò non debet aliquatenus tolerari*, nec non infra ibi, *huiusmodi successiones tam detestabiles, & iniquas*. Concordant iura plurima ibi allegata in glos. in ver. Canonibus. Hęc autem iura obtinere etiam in coadiutoria quæ datur hodie à Sede Apostolica cum futura successione, ostendo apertissimè ex pręalleg. c. 7. sess 25. Concilij Tridentini: nam ibi in princ. præmittitur ratio illa, videlicet, Cum in beneficijs Ecclesiasticis ea, quæ hæreditariæ successionis imaginē referunt, Sacris Constitutionibus sint odiosa, & Patrum decretis contraria, ac deinde veluti consequens ex pręmissa ratione deductum statuit vt accessus, regressus, & coadiotoriæ cum futura successione de cætero nemini permittantur, scilicèt à Summo Pontifice, vt latè deducam Infra n. 70. Ergo euidenter apparet has Coadiutorias etiam respectu Papæ à S. Synodo referri inter ea, quæ sapiunt hæreditariam successionem, & Sacris Canonibus aduer-

53 santur. Quod etiam alia ratione suadetur: nam ratio cur iura detestentur hanc successionem illa est pręcipua, quia alienæ mortis Ingerit votum, c. Detestanda, de concess. præb. lib. 6. & latius dictum

54 est supra in 4. notab. Hęc autē ratio negari non potest quin potissimum vigeat in hac specie Coadiutoriæ cum futura successione, cum coadiuti vita durante coadiutor gratis inseruiat, & respectu beneficij nec titulum habeat, nec possessionem, sed sit fictus beneficiatus, vt decidit Rota in Salamantina Coadiutoriæ 25. Iunij 1593. coram Penia, impressa apud Marchesan. de Commiss. lib. 1. fol. 468. & Nicol. Garz. de benefic. par 4 c. 5. num. 34.

55 Nec releuat responsio Lotterij de re benefic. lib 2. d. quęst. 25. num. 20. & 21 quod in hodierna coadiutoria requiritur consensus, & requisitio coadiuti, & propterea cesset amaritudo captandæ mortis, vt notat Bart. per illum textum in l. fin. sub num. 11. vers. Tertio probo, C. de Pact. Ossasc. decis. 100. sub num. 3. vers. Tertiò defenditur, & in terminis huius gratię Puteus decis. 478. col. vlt. versic. Nam licet gratia, lib. 2. Etenim hæc ratio videtur satis infirma, quia cum coadiutor non possit succedere in beneficio, nisi ipso coadiuto prius de medio sublato, in quoddam veluti necessarium antecedens ad consequutionem beneficij inclinatur in desiderium mortis ipsius, vt colligitur ex hoc cap ibi, *ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum*. Hæc autem inclinatio, & propensio, cum sit naturalis, vt dixi supra num. 19. ex Collect. & Bellam. ridiculum est vt cesset ex eo, quoad coadiutus consenserit futurę successioni: non enim coadiutor minus appetit illius beneficium, quod coadiutus voluerit eum habere in ipso beneficio successorem. Et quidquid sit secundum leges, certè secundum Canones improbatur pactum futuræ successionis propter votum captandæ mortis, etiam consentiente benefi-

56 ciato, vt ostensum est supra num. 41. Put. verò loco citato tantum dicit gratiam coadiutorię propter consensum coadiuti esse minus odiosam, quam sit simplex expectatiua; sed non dicit propter consensum coadiuti cessare desiderium captandæ mortis.

57 Moueor tertiò ex quampluribus differentijs, quæ apparent Inter coadiutoriam secundum formam iuris communis, & hodiernam. Differunt enim primò, quia coadiutoria de iure communi datur ad tempus impedimenti, Mohedan. dec. 10. alias 36. de priuil. & expirat per mortem coadiuti tam naturalem, quam ciuilem. Io. Andr. in c. fin. in 8. quæst. & ibi omnes de Cler. ægrot. Hæc verò quatenus respicit fauorem coadiutoris per obitū coadiuti non extinguitur, vt declarat Put. dec. 98. lib 2. & scripsi plenius in cap. Ex parte, num. 5. eod. tit. Differunt secundò, quia de iure coadiutor datur etiam inuito, c. De rectoribus, de Cler. ægrot. & d. c. Ex parte, vbi glos vlt. in fin. Hostien. itidem in fin. & alij communiter, Io. Andr In d c. fin. in 9. quæst. num. 11. Sed in hodierna coadiutoria requi-

58 ritur coadiuti consensus, Put. d. decis. 478. num. 5. lib 1. Rota decis. 410. num. 8. par. 3. recent. alioquin gratia est nulla. Rota decis. 313. num. 27. par. 7.

59 Differunt tertiò, quia coadiutor secundum formā iuris tenetur residere, ne alias Ecclesia ob impedimentum coadiuti debito seruitio fraudetur, ad hoc enim principaliter fuit adinuēta coadiutoria, cap. 1. de Cler ęgrotan. Put. decis. 226. n. 13. lib. 3. Rota decis. 276. num. 2. par. 3. recentior. At coad-

60 iutor hodiernus nec potest in choro residere, nec Capitulo interesse, nec aliquid iurium canonicalium exercere contradicente coadiuto, Rota dict. decis 410. num. 8. Differunt quartò, quia de iure

61 coadiutoria non datur propter benemerita, aut in fauorem personæ, cui conceditur, sed ob ecclesiæ necessitatem, cap. vn. de Cler. ęgrot. lib 6. Put. dict. decis 226 num 13. lib. 3. Rota decis. 114. n. 13. p. 6.

62 recent. Sed hodierna coadiutoria datur ex gratia, & in fauorem coadiutoris, & coadiuti, vt patet ex tenore litterarum Apostolicarum, & obseruat Nauarr. cons. 2. de Cler. ęgrot. & Rota d decis. 392. num. 2 par. 3. recent. Continet enim duas gratias æquè principales, vnam in fauorem coadiuti, alteram in fauorem coadiutoris, vt per Put. dec. 98.

63 vers. Fuit tamen resolutum, lib 2. Differunt quintò, quia coadiutoria hodierna indistinctè dari solet Canonicis sexagenarijs, etiāsi alias imbecillitate corporis non sint grauati, vt passim seruari videmus,

mus, cum tamen de iure non detur nisi decrepi-
tis, idest annorum septuaginta, vel alio morbo in-
curabili impeditis officium exercere, d.cap. vn. §.
Verum, vbi id notat. Franc. in 2. notab. post Ar-
chid. num.6 de Cler. ægrot. lib. 6. Ancharan. cons.
188. incip. Visis consilijs, num. 7. Differunt sextò,
64 quia iure cõmuni inspecto coadiutori datur certa
portio ex redditibus beneficij in compensationẽ la-
borum, c. De rectoribus, de Cler. ægrot. & d.c. vn.
glos. vlt. in fin. in c. Ex parte, & Io. Andr. in c. fin.
in 10. membro, n. 12. eod. tit. Put. decis. 226. n. 13.
65 lib 3. At coadiutor hodiernus nihil percipit. Mo-
hed. d. decis. 10. aliàs 36. de priuil. & diuinis inte-
ressendo distributiones nõ lucratur sibi, sed ad vti-
litatem coadiuti absentis. Nauarr. cons. 2. n. 3. de
Cler. ęgrot. & dicitur censuisse S. Rituum Congre-
gat. in causa Conimbricen. 16. Septembris 1606.
in 6. dubio, & in Elboracen. 15. Aprilis 1606. &
patet ex formula coadiutorię quam ponit Nicol.
Garz. de benefic. p.4.c.5. n.54. Et quamuis non-
numquam inter partes aliter conueniatur, regu-
lariter tamen in litteris consueuit apponi clausula
infrascripta, videlicet, quia partes ita conueniunt
vt coadiutor non possit petere cõgruam, nec quid-
quam exigere quouis titulo ratione coadiutoriæ,
vt refert. Garz. loco citato, & in addit. sub n. 130.
66 dub. 36. Differunt septimò, quia licet coadiutor cũ
futura successione nullum ius habeat in beneficio,
nec respectu tituli, nec respectu possessionis; nihi-
lominus habet ius quoddam nouiter creatum cir-
ca facultatem coadiuuandi, & est fictus beneficia-
tus, vt dixit Rota supracitata, num. 54. nec reuo-
cari potest, Put. decis. 98. lib. 2. Seraph. dec. 1447.
in fin. At coadiutor datus secundum formam iuris
nullum habet ius de nouo creatum, sed nudum
ministerium manuale, & potest quandocumque
amoueri, & alius in eius locum subrogari, vt per
Io. Andr. in d. cap. fin. in 11. membro num. 13. de
Cler. ęgrot. Ex quibus liquidò constat hodiernas
coadiutorias fere nullam habere conformitatem
67 cum iure communi. Et hinc resultat alia differẽ-
tia, quia licet coadiutoria temporalis in inferiori-
bus Pręlatis dari possit ab Ordinario, ad quem
spectat destitutio, vel cessionis admissio, vt c. De
rectoribus, & cap. fin. vbi hoc tenet Io. Andr. in 5.
membro num. 7. Abb. num. 5. & communiter Do-
68 ctores, de Cler. ęgrot. tamen Coadiutoriam per-
petuam etiam in beneficijs inferioribus dat solus
Papa, qui potest solus contra canones dispensare,
c. Proposuit, infra eod. cap. 2. de pręb. lib. 6. & fir-
mat. Lambertin. de iure patr. eod. lib. in 1. par. 2.
libri art. 20. n. 4. & Nauarr. cons. 1. de Cler. ægrot.
adeo ut nec dari possit à Legato de latere, vt per
Gambar. de offic. leg. lib. 5. in rubr. de coadiutor.
Gonzal. ad regul. de mensib. glos. 5. §. 9. num. 91.
Flamin. Paris. de resign. benefic. lib. 6. q. 5. nu. 15.
& lib. 7. q. 20. n. 14. & propendit Lambertin. dict.
art. 20. n. 5. Hactenus de iure communi.
69 Quod verò spectat ad Concilium Tridentinum, si
illius verba sedulo expendantur, constabit apertis-
simè Coadiutorias, quæ dantur hodie cum futura
successione in Canonicatibus, & consimilibus be-
neficijs, à S. Synodo esse omninò improbatas, &
tantummodo esse permissas ex vrgenti causa in
Episcopatibus, & Pręposituris regularibus iuxta
distinctionem, quam superius adhibui, n. 47. Nam
in decreto, c. 7. sess. 25. de reform. post prohibitum
accessum, & regressum ad quodcumque beneficiũ,
primo statuitur regula his verbis, videlicet, *In
coadiutorijs quoque cum futura successione idẽ post-
hac obseruetur, vt nemini in quibuscumque bene-
ficiis ecclesiasticis permittantur.* Et in hac regula
70 dubitandum non est quin præcipuè includatur
Summus Pontifex, quia cum facultas concedendi
Coadiutorias cum futura successione ante Conci-
lium Episcopis minimè competeret, vt ostensum
est supra num. 68. vtique frustra Concilium statuis-
set vt id eis non permitteretur in futurum per il-
lam dictionem, *posthac*, per quam ius nouum sta-
tuitur, vt notat glos. in Clem. Eos, in ver. Dein-
ceps, de Regular. Ergo necesse est vt mens Conci-
lij fuerit, vt de cętero non permitterentur huius-
modi Coadiutorię à Summo Pontifice, cui soli
prius erant permissæ ob suæ potestatis plenitudi-
nem, c. Proposuit, infr. eod. Et quamuis Conci-
lium vi coactiua Pontificem Maximum non astrin-
gat, c. Significasti, & ibi Abb. Antiq. nu. 2. Abb.
Sicul. num. 3. & alij communiter de elect. eum
tamen non comprehendit vi directiua rationis,
quia voluntarius debet se illi subijcere, vt est ex-
pressum in c. vlt. §. His ita, 25. quæst. 1. & in l. Di-
gna vox, C. de leg. & post D. Thomam in 1. 2. q. 96.
artic. 5. ad 3. scripsi plenè in cap. Canonum sta-
tuta num. 9. de constit. Per hoc enim Concilium
indicat Papę non quid sit possibile, sed quid sit
honestum, & laudabile, c. vlt. de rescript. lib. 6. &
notat Calder. cons. 526. circa med. alias 11. de pri-
uil. Bald. in procem. Decretal. in ver. Gregorius
num. 13. Sicut fecit in cap. 5. in fine sess. 24. de re-
form. matrim. dum vetuit in secundo gradu di-
spensari, nisi inter magnos Principes, & ob publi-
cam causam. Et in c. 19. sess. 24. dum prohibuit ex-
pectatiuas, reseruationes mentales, & alias quas-
cumque gratias ad vacatura, etiam in fauorem
71 Cardinalium: has enim prohibitiones vtique in-
dicauit principaliter Pontifici Maximo, cum in
inferioribus nulla sit potestas in gradibus prohibi-
tis dispensandi, c. Quod super his de consang. &
affinit. Nec gratias expectatiuas concedendi con-
tra Concilium Lateranen. vt hic, & in c. Dilectus,
il primo, de præben. & in c. Detestanda, de conces.
pręben. lib. 6. Regula igitur Concilij in præcitato
cap. 7. sess. 25. hæc est, videlicet coadiutoriæ cum
futura successione in quibuscumque beneficijs ec-
clesiasticis à Sede Apostolica de cætero nemini
permittãtur, Ab hac regula immediatè ibi subne-
ctitur exceptio per hęc formalia verba, idest [Quod
quando ecclesiæ cathedralis, aut monasterij vr-
gens necessitas, aut euidens vtilitas postulet, Pręe-
lato dari coadiutorẽ, is non aliàs cum futura suc-
cessione detur, quam hæc causa prius diligentissi-
me à Sanctissimo Romano Põtifice sit cognita, &
qualitates omnes in illo concurrere certum sit,
quę à iure, & decretis huius S. Synodi in Episco-
pis, & Prælatis requiruntur. Aliàs concessiones
super his factę subreptitię esse censeantur.] Hæc
ibi. Ex quo contextu luce clarius apparet coadiu-
torias cum futura successione à S. Synodo non
esse permissas Summo Pontifici quacumque de
causa nisi in cathedralibus, & monasterijs: nam
cum pręmiserit regulam vniuersalem negatiuam
in quibuscumque beneficijs, & ab illa exceperit
tantum cathedrales & monasteria ex vrgenti cau-
sa, vtique hæc exceptio firmat regulam in contra-
rium, in canonicatibus, & alijs beneficijs non
exceptis, adeo vt in illis quacũque de causa coad-

iutoriæ cum futura fucceffione de cætero à Summo Pontifice nullatenus fint permittendę, c. Dominus, & ibi glof. 32.quæft.7. cap.2. de coniug. leprufor. l.Nam quod liquidę, §. fin.in 1. refp. ff. de penu. leg.cum fimil.& ita hodiernam coadiutoriam dici exorbitantem, quia deuiat ab orbita Concilij Tridentini in d.c.7. dicit Mohed.decif.10. ad fin. de priuil. ad glof.vlt. in c.Quæ à iure de reg. iur. lib. 6. cum alijs per Menoch. de recuperan.remed. 15. n. 13. Vnde poft Concilium nemini fuerunt conceffę vfque ad tempora Sixti V.vt atteftarut Nicolaus Garzia de benefic.par.4. cap.5.n.23. & 24.

71 Quod fi quæras cur Concilium illas permiferit
tantummodo in cathedralibus, & monafterijs,
non autem in beneficijs inferioribus: Refpondebimus inter hęc magnam effe rationē diuerfitatis:
nam in primo cafu cum Epifcopus, vel Prælatus
propter fenium, vel ægritudinem redditus eft inhabilis ad paftorale officium exercendum, neceffitas cogit vt illi deCoadiutore prouideatur propter
periculum animarum, ne gregi fidelium defit cuftodia paftoralis, cap. Qualiter, 7 q. 1. c. Ex parte
de Cler. ęgrot. Sæpe autem contingit, præfertim
vltra montes, vt Epifcopatus, vel Abbatię, Prælato exiftente inhabili indigeant coadiutore magnæ
authoritatis, & potentiæ, qui valeat ibi catholicam
Religionem fartam tectam feruare, & bona, immunitatemque ecclefiæ, ac perfonarum ecclefiafticarum ab infidelium, & hęreticorum iniurijs
defendere. Perfonæ autem huius generis vix, ac
ne vix quidem induci poffunt ad onus coadiutoris
fubeundum, nifi cum futura fucceffione, vt docuit
experientia. Igitur in eo cafu, & in alijs fimilibus
charitate cogente, vt dicit textus in c. Perijfti 7.q.
1 potuit fummi Pontificis circumfpecta prouidētia de perpetua coadiutoria falubriter prouidere.
Hęc autem ratio non viget in canonicatibus, &
alijs beneficijs cathedralium, vel collegiatarum
72 ecclefiarum. Tum quia illis non imminet periculum animarum; & fi fortè immineret, non deeffent qui cum competēti mercede coadiutoriam
fufciperent fine futura fucceffione. Tum quia
in prædictis ecclefija diuina officia perfoluuntur à
reliquis collegialibus, & miniftris ecclefię; nec Canonicus infirmus, vel fenio confectus tenetur fibi
coadiutorem adiungere, aut inferuire per fubftitutum, c.vn.de Cler.non refid.lib.6.& fuit millies refolutum, vt fcripfi latè in c. Licet à num. 136. fupra de præben. Non igitur mirum fi in beneficijs
inferioribus Tridentina Synodus has coadiutorias
minimè permiferit, cum in illis confiderari non
poffit ratio vlla vrgētis necefsitatis, c. Quod pro
necefsitate, 1. q. 1. c. Pro remedio, & ibi glof.p. 1.
q. 7 & cap. Paftoralis, 7.q. 1. Non enim in argumentum trahi poffunt quæ propter necefsitatem
aliquando funt conceffa, c. In argumentum de
reg.iur. lib.6. & cap. Quod non eft licitum, infra
eodem tit.

74 Nec dicatur faltem in eis poffe confiderari rationem vtilitatis ecclefiæ, quæ neceffitati æquiparatur, c. Poft tranflationem, §. Cum ergo, de renunc. & d.c.7. verf. Quod fi Cathedralis, feff. 25. eo quod ecclefiæ addatur minifter, qui feruiat in diuinis loco Canonici impediti. Nam refpondetur hoc augmentum vnius miniftri ad tempus impedimenti non effe tanti momenti, vt illi non præponderent grauamina plurima, quæ inde perfonis
ecclefiafticis inferuntur, vt c. Deteftanda, de con-
75 ceff.præb.lib.6. Nam, vt ait Petr. Andr. Gamb.de
offic.& poteft. legat. lib.5. fub tit.de coadiut.n.15.
per has gratias intrat fœda fucceffio in Ecclefia
Dei veluti referens in beneficijs hæreditariam
quamdam imaginem, fub qua plerumque hæredes
fiunt pueri, qui nedum ipfi coadiutore, fed pędagogo egent. Cuius dictum refert, & approbat
76 Gonzal. ad reg. de menfib. glof.5.§.9. num.41. Ad
hoc bonus textus, in c. Indecorum, fupra de ætat.
& qualit. Et quamuis Lotter. de re benefic. lib 2.
quæft.25. num. 19. dicat hoc pertinere ad contingentiam contra mentem Summi Pontificis ex finiftra informatione, quæ vix præcaueri poteft, vt
oftendit Pius II. in Epiftola quæ infcribitur De
morib. Germanor. char. 6. verf. Decipitur interdum. Nihilominus fi res feriò confideretur, apparebit id prouenire etiam ex natura rei: nam ad
coadiutoriam non folent concurrere nifi graues,
& prouectiores, ac bene de Ecclefia meriti. Tum
quia taica fperant fe poffe prouideri de beneficio
cum per obitū vacabit; tunc enim digniores præferri folent. Tamen quia fibi dedecori effe putant
tamquam fictos beneficiatos dici gratis inferuire,
poftremum locum tenere, & ad beneficium peruenire per viam gratiæ præuentiuæ. Indeq; fit, vt viri
feniores, & præftātiores à iunioribus, & minus idoneis excludantur, & quafi fupplantentur. Et quamuis ad coadiutoriam obtinendam exigantur litteræ teftimoniales, & commendatoriæ aut Epifcopi,
aut Capituli fuper qualitatibus coadiutoris, & indigentia ecclefiæ, vt atteftantur Gonzal. ad reg.
de menfib. glof.5.§.9. nu.48. cum feqq. & Lotter.
d. q.25. num.27. Docuit tamen experientia hanc
cautelam parum prodeffe, cum fæpe fæpius huiufmodi litteræ emendicatis fauoribus extorqueantur. Quinimò audiui pluribus abhinc annis quēdam cathedralis ecclefiæ Canonicum (Papa, vt arbitror, circumuento) prætextu inhabilitatis ad inferuiendum ecclefiæ in diuinis obtinuiffe fibi dari
coadiutorem in Canonicatu cum futura fucceffione, & paulo poft eumdem Canonicum fuiffe deputatum coadiutorem dignitatis, itidem cum futura
fucceffione in alia ecclefia: atque ita fuit fimul coadiutus, & coadiutor; & qui habebatur pro inhabili ad inferuiendū pro feipfo, & egebat coadiutore in ecclefia propria, fuit reputatus habilis ad
inferuiendum, & coadiuuandum alium in ecclefia
77 aliena. Vnde ad hæc, & fimilia abfurda euitanda
fortè cōfultius foret vt Sedes Apoftolica ab huiufmodi gratijs abftineret vbique locorum, ficut abftinet in Germania, vbi ex concordatis cautum
eft, vt Papa concedendo coadiutorias cum futura
fucceffione in omnibus menfibus, dicatur concordatis contrauenire. De quo plenè agit Put. decif.
78 226. per totam, lib. 3. Non obftat c. Perijfti, 7.q. 1.
quia loquitur in Epifcopo, cui ex permiffione canonum difpenfatiuè dari poteft coadiutor cum futura fucceffione fecundum ea, quæ dicta funt fupra
79 num.47. & num.69. Præterea, vt ex illo textu perfpicuè apparet, etiam Epifcopo Papa non dat coadiutorem cum futura fucceffione nifi cum duabus conditionibus. Vna eft, vt Epifcopus eum
probet in minifterio coadiutoriæ. Altera eft, vt
poftquam eum probauerit, & aptum effe repererit ad officium Paftorale, in vltima hora, in qua cognouerit fe fore ex hoc fæculo migraturum, eumdem fibi fucceflorem defignet. Nam in tam breui
inter-

interuallo, & ſalute Epiſcopi iam deſperata, ceſſat omnis ſuſpicio voti captandæ mortis. At in hodierna coadiutoria neutra ex his conditionibus obſeruatur; imò ante vllum experimentum, & citra periculum mortis coadiuti vnico contextu datur coadiutoria, & futura ſucceſſio, ad hoc c. Miramur, 61. diſt. Denique ſi textus ille accuratè expendatur, conſtabit Zachariam Papam non dediſſe Archiepiſcopo Moguntino poteſtatem ſibi eligendi ſucceſſorem, ſed tantummodo coadiutorem aſſumendi, qui tamen poſt obitum Prælati
80 à Sede Apoſtolica eſſet ordinandus, vt clarè colligitur ex littera ibi, [ea hora, qua tu de præſenti ſæculo migraturum eſſe cognoueris, præſentibus cunctis ſucceſſorem deſigna, & huc veniat ordinandus.] Hæc ibi; & ſic non fuit ibi coadiutoria cum futura ſucceſſione, ſed ſimplex deſignatio ſucceſſoris, qui tamen ordinandus, ſeu prouidendus eſſet ab Apoſtolica Sede poſt obitum coadiuti. Nam ordinare idem importat quod conferre, vt patet ex littera huius textus ibi, *Si autem Epiſcopus conferre diſtulerit, per Capitulum ordinetur*, & notat Butr. in 5. notab. Archid. in cap. Si tibi abſenti, de præben. lib. 6. Vel certè idem eſt quod confirmare, c. Nullus, 58. diſt. c. 2. de arbitr. & ita ad text. in d. cap. Petijſti, reſpondet Auguſt. Triumph. de poteſt. Eccleſiaſt. quæſt. 2. art. 2. ad 2. dicens: Zacharias Papa non conceſſit Epiſcopo Moguntino ſucceſſorem poſſe ſibi inſtituere; ſed benè conceſſit aliquem Epiſcopum poſſe ſibi coadiutorem aſſumere, qui poſt obitum eius ad Apoſtolicam Sedem accederat eligendus, & confirmandus.

81 Item non obſtat c. Non autem, 7. q. 1. & §. His authoritatibus immediatè præced. Quoniam ſimiliter loquitur in Epiſcopatu, non autem in inferioribus beneficijs, de quibus nunc agimus. Præterea ille textus non tractat de ſucceſſione, ſed de acceſſu: nam Auguſtinus non fuit ſucceſſor, ſed coepiſcopus Valerij; quidquid contra ſcripſerint Put. & Lotter. ſupracitati, num. 44. vt clarè conſtat ex illis verbis, [Ita conſecratus eſt, vt non ſuccederet in cathedra Epiſcopo, ſed accederet; nã incolumi Valerio Hipponenſis eccleſiæ coepiſcopus Auguſtinus factus eſt.] Hæc ibi. Vnde hæc authoritas potuiſſet à modernis omitti, quia impertinens eſt ad coadiutoriã cum futura ſucceſſione, quæ multum differt ab acceſſu, vt illic patet, & in præcitato decreto Concilij Tridentini cap. 7. ſeſſ. 25.

82 Demum non obſtat c. 2. de præb. lib. 6. quia tantum probat ſummum Pontificem poſſe tribuere ius in beneficijs vacaturis, quod nemo negat. Sed hoc intelligitur non per viam iuris communis, ſed per viam diſpenſationis, quæ eſt iuris relaxatio, gloſ. in c. Vt conſtitueretur, in ver. Detrahendum, 50. diſt. & dicitur vulnus, quia per eam ius vulneratur, c. Ipſa pietas, 23. q. 4. & notat Syluest. in ver. Diſpenſatio, in princ. Quod autem futura ſucceſſio in beneficio viuentis nõ concedatur à ſummo Pontifice ſecundum ius commune, imo contra canones, & ex ſpeciali indulgentia, & diſpenſatione, ac de plenitudine poteſtatis, probo apertiſſimè per quatuor textus. Primus eſt in cap. Propoſuit, infr. eod. in illis verbis: [licet autem intentionis noſtræ non ſit inueſtituras de vacaturis factas contra canonum inſtituta ratas habere, qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra ius diſpenſare.] vbi Io. Andr. num. 3. in ver. *vacaturæ* notabiliter ait: [Quomodo in prouiſione vacaturæ Papa tollit vitium, quod eſt in promiſſione, voti ſcilicet captandæ mortis. Reſpondeo quia Papa eſt ſupra ius.] Secundus textus eſt in c. Conſtitutus, infr. eod. vbi dicitur ex Canonicis Sanctionibus prohiberi beneficia cõcedi, vel promitti antequam vacent, & mandatum de vacaturis continere gratiam perſonalem. Tertius eſt in c. Ne captandæ, de conceſſ. præb. lib. 6. vbi dicitur: Ne captandæ alienæ mortis occaſio ex benignitate gratiarum Sedis Apoſtolicæ tribuatur; & ſic futura ſucceſſio in beneficijs emanat non ſecundum ius, ſed ex gratiæ benignitate, & ſpeciali indul-
83 gentia Apoſtolicæ Sedis. Quartus textus admodum clarus eſt in c. Petijſti, 7. q. 1. vbi poſtea quam Zacharias Papa indulſit Archiepiſcopo Maguntino vt in ſuo tranſitu coadiutorem ſuum poſſet ſibi ſucceſſorem deſignare, immediatè ſubdit: [hoc nulli concedi alij patimur, quod ſibi charitate cogente largiri cenſuimus.] & ita id eſſe non ſecundum ius, ſed ea ſpeciali gratia tenent ibi Hugo, & Archid. ſeu ex ſpeciali indulgentia, vt loquitur Io. Andr. in c. Accepimus, in fin. & Butr. num. 8. ſupra de pact. Idem firmant ibi Hoſt. num. 2. in ver. Omninò friuolas, dicens coadiutorem cum futura ſucceſſione, de quo loquitur textus in d. cap. Petijſti, concedi ex diſpenſatione facta à Papa ex certa, & ſpeciali gratia: & ſequitur Bellam. in d. c. Accepimus, in 4. quæſt. num. 4. poſt Collectar. ibi num. 1. Concludo igitur hodiernas coadiutorias eſſe odioſas, & exorbitantes à iure communi, & Concilio Tridentino.

84 Cæterum conſtanter affirmo poſſe Pontificem Maximum ex ſpeciali indulgentia, & diſpenſatione, vt prædixi, legis vinculum relaxare, & has gratias concedere, vt clarè probatur in iuribus proximè citatis, & in d. c. 2. de præben. lib. 6. & tradit Put. deciſ. 226. num. 17. lib. 3. & alibi paſsim Doctores. Nec quiſquam auderet hoc in dubium reuocare propter plenitudinem poteſtatis Papę in beneficialibus, vt in Clem. 1. in fin. Vt lit. penden. & ſcripſi latè in c. Conſultationibus, num. 26. & ſeqq. ſupra
85 de Cler. ægrot. Quod adeò verum eſt, vt non ſolum coadiutoria cũ futura ſucceſsione, ſed etiam ſimplex expectatiua, quæ procul dubio eſt contra Concilium Tridentinum, c. 19. ſeſſ. 24. vt dixit Rota deciſ. 276. num. 3. par. 1. recent. ſuſtineatur, li-
86 cet Tridentino Concilio derogatum non fuerit, quia illi nec ſolet, nec oportet ſpecialiter derogare, propter expreſſam pręſeruationem authoritatis Apoſtolicę Sedis, quę habetur in c. vlt. ſeſſ. 25. de reform. ſed ſatis eſt vt Papa diſponat contrarium eius, quod Concilium diſponit, dummodo ſupplicatio manu Papę ſignata fuerit, vt expreſsè declarauit ſan. mem. Pius V. in ſuo Motu proprio, quem ad litteram refert Nicol. Garz. de benefic. part. 4. cap. 5. num 32. & 33. & ſępius cenſuit S. Congregatio einſdem Concilij Interpres, & fuit declaratum in Cancellaria Apoſtolica per Abbreuiatores, vt idem Garz. atteſtatur d. c. 5. num. 34. & 35. & decidit Rota in vna Penſionis S. Angeli 16. Decembris 1594. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, vt per eumdem Garziam, d. c. 5. num. 30.

De

De Confessione Præbendæ:

Cap. Quia diuersitatem.

SVMMARIVM.

1 *SEmestre ad eligendum, seu conferendum à iure præfixum non currit legitimè impedito, & n.7.*
2 *Nec incipit currere nisi à die notitia vacationis, & num.9.*
3 *Quot capita, tot sententiæ.*
4 *Diuersitatem corporum diuersitas sæpe sequitur animorum.*
5 *Arguitur quandoque de extrinsecis ad intrinseca.*
6 *Intrusus propriè quis dicatur.*
7 *Impedimenti tempus non computatur à semestri dato ad conferendum, siue impedimentum sit iuris, siue facti.*
8 *Impeditus iustè non potest dici negligens.*
10 *Ignorantia excludit negligentiam.*
11 *Suspenso non currit tempus ad conferendum, nisi sit negligens in petenda absolutione.*
12 *Tempus currit etiam ignoranti si præfixum sit non in odium negligentiæ, sed in fauorem alterius.*
13 *Prælato suspenso ius conferendi non deuoluitur ad Capitulum, nec ad Archiepiscopum, sed ad Papam, & num. 23.*
14 *Papa potest præbendas conferre etiam non data negligentia inferioris collatoris.*
15 *Collatio si sit simultanea inter Episcopum, & Capitulum, Episcopo suspenso, ius conferendi ad Capitulum deuoluitur.*
16 *Prælato excommunicato, vel suspenso an iurisdictio deuoluatur ad Capitulum, itaut sit locus electioni Vicarij capitularis, & nu. seqq. vsque in finem.*
17 *Sedes vacat interpretatiuè, si Prælatus sit excommunicatus, vel suspensus.*
18 *Aut sit inutilis ad agendum de iure, & num. 31. Declaratur n.20. & n 23.*
19 *Viduata dicitur ecclesia habens Prælatum inutilem.*
21 *Prælatus excommunicatus, vel suspensus pro mortuo reputatur.*
22 *Donatio causa mortis confirmatur morte ciuili sicut naturali.*
23 *Actus fictus non debet esse maioris potentiæ, quàm actus naturalis, & verus.*
24 *Episcopo notoriè hæretico facultas concedendi dimissorias pertinet ad Capitulum, & n 34.*
25 *Episcopo excommunicato, vel suspenso nec eius officialis, nec alius potest ius reddere nisi Papa.*
26 *Suffraganei excommunicati iurisdictio non deuoluitur ad Metropolitanum.*
27 *Argumentum à speciali validum est in iure.*
28 *Episcopo à paganis, vel schismaticis capto, sedes quasi vacat, & iurisdictio tribuitur Capitulo, & nu. seqq.*
29 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali, nisi in casibus in iure expressis.*
30 *Prælato ab hostibus capto iurisdictio iure proprio pertinet ad Papam.*
32 *Prælato inhabili datur coadiutor, nec iurisdictio transit in Capitulum.*
33 *Sede vacante interpretatiuè ob suspensionem Prælati, œconomus non potest conuenire, nec conueniri.*

1 QVIA DIVERSITATEM. Seme-
stre ad eligendum, seu conferendum à
iure præfixum non currit legitimè im-
pedito. Hoc dicit Abb. Antiq. Io.
Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol.
2 & Io de Anan. nec incipit currere nisi à die noti-
tię vacationis, Abb. Sicul. & Guido papa. Diuidi-
tur in duas partes principales. In prima Archie-
piscopi querela. In secunda causę commissio, ibi,
mandamus. Secunda subdiuiditur: nam primò
ponit mandatum, & soluit obstaculum. Secundò,
duos casus excipit, ibi, *nisi*, & secundum casum
tripliciter exponit ibi, *sit tamen*. Abbas Siculus
adijciens omnes diuisiones esse notandas, quia
multum conferunt ad declarationem tex. nec fru-
stra sunt adinuentę.
3 Nota primò ex principio litteræ illud vulgatū;
Quot capita, tot sententiæ; de quo pleniùs in glos.
erant enim diuersæ opiniones, An Archiepiscopo
ex sua culpa suspenso curreret semestre tempus ad
conferendum, & ad quem deuolueretur collatio
Præbēdarum, an ad Capitulum, vel ad proximum
4 superiorem, quia diuersitatem corporum diuersi-
tas sæpe sequitur animorum, vt obseruant Abbas
Antiq num. 1. Abb. Sicul. & Io. de Anan. in primo
5 notab. nam de extrinsecis quandoque arguimus
ad intrinseca, & ad hoc sæpe allegatur hoc capit.
vt per Anton. de Butr. num. 1.
6 Secundò nota intrusum propriè dici qui præter
auctoritatem superioris, ad quem pertinet colla-
tio, beneficium est ingressus, vt patet in text. ibi,
Præter eius auctoritatem se intruserunt, concor-
dat cap. Ex frequentibus, de institution. & c. Cum
venissent, de in integr. restit. & hic notant Butr.
num. 4. dicens de hoc esse hic textum apertum,
Imol num. 1. & Abb. in 2. notab Dixi in cap. Cum
iamdudum, num. 3. de præben. & in cap. Nisi cum
pridem à nu. 26. de renunciat. vbi latè de intrusis,
& quatuor illorum speciebus.
Tertiò nota, in tempore sex mensium dato Epi-
scopis ad conferendum non computari tempus,
quo iustè sunt impediti siue impedimentum sit iu-
ris, siue facti. De impedimento iuris exemplifi-
cat textus ibi, *tempus suspensionis in sex mensibus*
nullatenus computetur. De impedimento facti
exemplificat ibi: *Tempus etiam quo ad Apostolicā*
Sedem accessit, & apud illam permansit, vel reces-
sit ab illa. Et notant Butr. num. 7. Imol. num. 4. &
8 Abb. num. 3. & signa rationem in tex. expressam,
quia Lateranensis Concilij Constitutio contra ne-
gligentes tantum fuit promulgata, vt in cap. Nulla,
supra eodem. Iustè autem impeditus non potest
dici negligens, & ideo tempus ei non currit, vt hic,
& in l. 1. §. vltim. C. de ann. excep. & in l. In rebus,
C. de iure dot. & hic notat glos. in verb. Suspen-
sionis, Io. Andr. Cardin. Ancharan. & omnes in
summario textus, Butr. Imol. & Abb. in locis pro-
9 ximè citatis. Vnde etiam fit, vt tempus sex men-
sium ad conferendum non currat à tempore vaca-
tionis beneficij, sed à die habitæ notitiæ ipsius va-
cationis, vt hic est casus, & tenuit Rota dec. 323.
num. 2. part. 2. recent. & apud Cardin. Seraphin.
decis. 702. num. 1. vbi etiam habes quomodo præ-
dicti sex menses sint computandi, de quo in glos.
in cap. Quam sit, in verb. Menses, de elect. lib. 6.
10 Ratio est, quia data ignorantia, excluditur negli-
gentia, & is qui nescit, potestatem experiendi non
habet, l. Annus, in fin. ff. de calumniat. l. Cum sex
men-

mensés, ff. de ædilit. edict. cap. Biduum 2. qu.6.
secus si sciuisset, quia imputeretur ei, vt hic in
glos. vltim. Nam etiam Romę, & in via posset be-
neficia conferre, vt inquit Innoc. n.5.
11 Ex quo infertur, vtsi Archiepiscopus fuisset ne-
gligens in petenda absolutione, tunc bene tempus
ei curreret, arg. c. Quoniam, 100. dist. c. Si autem de
rescript. l. Quoniam potest, ff. de re iudicat. l. Non
omnia, ff. de minor. secundum glos. final. hic In-
noc. num.4. vers. Si enim esset in mora, Hostiens.
num.6. vers. Aliàs enim, Io. Andr. n.7 vers. Secus
si potuisset, & alios communiter. Et est simile
in l. Qui potest facere, ff. de reg. iur. & in l. Non om-
nes, §. Qui captus, ff de re militar. Hoc autem casu
Archiepiscopus licet fuerit in culpa, non tamen
fuit in mora petendi absolutionem, ex quo proti-
nus ad Curiam se contulit, vt patet in text. ibi, *Ad
Apostolicam Sedem accessit*, & in integra relata ab
Antonio Augustino in 3. Collect. Decretal. lib.3.
tit 8. cap.2. & hic obseruat Innoc. d. n.4.
12 Ex his rectè deducit Abb. hic n.3. vt si tempus
esset præfixum non in odium negligentiæ, sed in
fauorem alterius, tunc tempus curreret etiam
ignoranti, de quo est tex. in l. Genere, ff. de his qui
notant in fam. quod latiùs prosequere, vt per eum.
13 Vltimò nota, ibi, *Non tamen ad ipsum Capitu-
lum*, Prælato suspenso ab officio, & iurisdictione
secundum Laurentium, & Ioannem, vel in specie
à potestate conferendi beneficia, secundum Abb.
antiq. hic nu.1. in verb. Culpa, ius conferendi non
deuolui ad Capitulum, nec ad Archiepiscopum,
14 sed ad Papam, qui potest præbendas conferre, etiā
non data negligentia inferioris collatoris, vt in
tex. ibi: *sed ad illum, qui præter eius desidiam, &
negligentiam poterat præbendas donare*, ad c.1. Cum
ibi notat. de supplend. neglig. Prælat. lib.6. Et hic
notant glos. in verb. Præter Innoc. num. 4. in verb.
ad illum, & infra vers. Melius videtur, Abb. Antiq.
in fin. Hostiens. num.8. in verb. Sed ad illum, &
in verb. Donare, Io. Andr. num.6. in verb. Sed ad
illum, & in verb. Poterat, Abb. Siculus n.4. & 5. &
reliqui omnes.
15 Hoc tamen limita notabiliter nisi collatio inter
Episcopum, & Capitulum sit simultanea, quia
tunc suspenso, vel excommunicato Episcopo, ius
conferendi ad Capitulum deuoluitur, vt hic firmat
Innoc. num.3. Hostien. eod. num. in verb. Compu-
tetur, & Abb. d. num.4 Hodie hoc est expressum
in cap. vnico ne sede vacant. lib.6. vbi glos. 1. dicit
illam Decretalem emanasse ad declarationem eo-
rum, quę hic notant Goffred. Innoc. & Hostien.
16 Hinc sumpta occasione QVAERO, An Prælato
excōmunicato, vel suspenso iurisdictio ad Capitu-
lum deuoluatur, adeout sit locus electioni Vica-
rij Capitularis.
Emersit nuper hæc quæstio in casu Archipresby-
teri Altamuræ, qui ab Episcopo Grauinæ declara-
tus fuit excommunicatus, eo quod ipsius iurisdi-
ctionem turbauerit. Et cum propterea Capitulum
contenderet iurisdictionem ad se deuolutam, &
esse locum electioni Vicarij Capitularis, iuxta cō-
suetudinem illius Ecclesiæ. Re ad S. Congregatio-
nem Episcoporum, & Regularium delata consul-
tus fui quid mihi iuris esse videretur.
17 Pro Capitulo allegabatur Hostiens. in summa
tit. Ne sede vacan. §. Quot modis dicatur sedes va-
care, num.2. vbi ait, sedem vacare duobus modis,
scilicet verè, vt in tit. Ne sed. vacant. & interpre-
tatiuè, vt quia Prælatus est hęreticus, excommu-
nicatus, vel suspensus per hoc cap. & per cap.1. de
Paroch. cap.1. & ibi notat glos. vltim. de præscript.
18 & cap. Quia diligentia, de elect. vacat enim si Prę-
latus inutilis sit ad agendum de iure, l.1. §. penult.
ibi, [non esse auctorem, vel syndicum: tunc quo-
que intelligimus, cum is absit, aut valetudine
impediatur, aut inhabilis sit ad agendū.] ff. Quod
19 cuiusque vniuers. nomin. Vnde dicitur ecclesia iu-
dicata, quæ licet Prælatum habeat, tamen inuti-
lem perhibetur habere, vt cap. Inter corporalia,
§. Sed neque de translation. Episcop. sic malus
20 Sacerdos non dicitur Sacerdos, cap. Multi, 41. di-
stinct. nec malus Episcopus dicitur Episcopus, cap.
Non omnes, 2. quæst. 7. & quamuis hoc casu se-
cundum Hostien non habeat locum d. titul. Ne
sede vacan. vtrumque tamen verè vacat sedes, vel
interpretatiuè, scilicet de iure, delicto Prælati exi-
gente; vel de facto, dummodo eiusdem negligen-
tiæ imputari possit, ille titulus locum habet, arg. c.
Sciscitatus, de rescript. ita Hostien. quem ferè ad
calamum refert, & sequitur Io. Franciscus Paui-
nus in tract. de off. & potest. cap. Sed. vac. prælud.7.
& vltim. nu.13. vers.2. Si Prælatus tractat. tom.13.
par.2. fol.413. subdens hoc etiam tenere Zenzeli-
21 num in Clem. final. de procurat. Quemadmodum
ergo cùm sedes vacat verè, iurisdictio deuoluitur
ad Capitulum, vt cap. His quæ, & cap. Cum olim,
de maior. & obedient. ita & cum vacat interpre-
tatiuè, scilicet Prælato excommunicato, vel sus-
penso, quia mortuus reputatur, cap. Facilius, § Hoc
idem probatur, de pœnit dist. 1. cap. Visis 16. q.2.
glos. in d. cap. Inter corporalia, §. Sed neque, in
verb. Inutilem, de translat. Episcop. Hostiens. in
22 cap. Per venerabilem n.35. qui fil. sint legitim. Ad
quod vide bonam glossam in cap. Si Episcopus, in
verb. Sed Capitulum de Supplen. neglig. Prælat.
lib 6. vbi ait; [Et sic nota quod sicut capitulum
cum vacat ecclesia, supplet vicem Episcopi in iu-
risdictione, vt cap. Ecclesiæ, eodem tit. & lib. &
cap. 1. de maior. & obed. lib.6. Sic & cum quasi
vacat; allegat simile in l. Res vxoris, C. de donat.
inter virum, & vxor. vbi donatio causa mortis con-
firmatur morte ciuili sicut naturali, & in l. vltim.
C. de Episcop. & Cler.
23 Non obstat quod Prælato suspenso ad Capitu-
lum non deuoluatur ius conferendi beneficia, vt
hic est expressum. Quoniam responderi potest hoc
ideo contingere, quia etiam quando sedes vacat
verè, puta per mortem Prælati, tamen ius confe-
rendi in Capitulum non transit, vt est tex in c. Illa,
ne sede vacant. per rationem glossę in d. c. Cum
olim, in verb. Capitulo circa finem de maior. &
obedient. Vnde nil mirum si nec transeat cùm se-
des vacat interpretatiuè; quia actus fictus non de-
bet esse maioris potentiæ, quam actus naturalis,
& verus, vt inquit Bald. in l.4 num. 2. C. Ad Se-
nat. Consult. Velleian. Nec vsquam reperitur iure
sancitum, vt Capitulum suppleat vices Prælati in
collatione beneficiorum, nisi quando Prælatus est
negligens in conferendo infra semestre tempus, vt
hic, & in c. Nulla, supra eod. & ideo licet ius con-
ferendi prębendas sit actus iurisdictionis; tamen
ex eo non infertur ad iurisdictionem in genere,
quæ transit in Capitulum sede vacante, vt notat
glos. fin. in verb. Legitimam, de supplen. neglig.
Pręlati, dicens, non esse bonam consequentiam,
24 Quis habet administrationem legitimam: ergo be-
ne-

neficia confert. Et hanc sententiam in terminis Episcopi hæretici olim probauit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum. Nam proposito dubio, An Episcopo existente hęretico, facultas concedendi dimissorias iuxta cap. 10. sess. 7. pertineat ad Capitulum cathedralis ecclesię Die 14. Ianuarij 1588. Sacra Congregatio censuit ad Capitulum pertinere, si Episcopus sit notoriè hæreticus.

25 Sed his non obstantibus respondi, Prælato excommunicato, vel suspenso iurisdictionem non deuolui ad capitulum, nec esse locum electioni Vicarij Capitularis, sed Papam esse adeundum, vt prouideat.

Primò enim expressè hoc voluit Hostiens. in c. 1. num. 8. de off. vicar. lib. 6. dicens Episcopo excommunicato nec eius Officialem, nec alium posse ius reddere nisi Papam. Idem tenuit gloss. ibi in verb. Ipsius, vbi ait: Si Episcopus est excommunicatus, nec ipse nec ipsius Officialis, cum eorum idem sit consistorium, de causis cognoscent. Quid ergo tunc fiet? Adeatur Papa vt prouideat. Idem Io. Monach. num. 5. ibi: Sed pone, Episcopus est excommunicatus, dic quod nullus cognoscit præter Papam, qui hoc casu habet prouidere.

26 Secundò hoc probat tex. quem præcitati auctores allegant in cap. Romana de supplen. neglig. Prælat lib. 6. vbi deciditur iurisdictionē suffraganei excommunicati ad Metropolitanum non deuolui, & redditur ratio, cùm id non inueniatur à iure concessum, & consequenter conditor Canonis cēsetur eam facultatem sibi retinuisse per regulam cap. Nuper, infra de senten. excomm. Item si iurisdictio Prælati suspensi deuoluta esset ad Capitulum, Papa non reddidisset eam rationem quod iurisdictio non inueniatur Metropolitano à iure concessa, sed potius reddidisset aliam, nempe quod iurisdictio inueniatur à iure concessa alteri, scilicet Capitulo, cui ius suum non potest Metropolitanus auferre, vt dicit glos. in cap fin. in verb. Non potest de supplen. neglig. Pręlat. lib. 6.

27 Tertiò, Ad idem est tex. in c. Si Episcopus de supplen. neglig. Prælat. lib. 6. inducendo illud per locum à speciali, quod argumentum est validum in iure, vt cap. Præsenti, §. Loca de Præben. eod. lib. & notat Abb. in cap. Inter alia n. 21. infra de immunit. Eccles. nam in d. c. Si Episcopus, iurisdictio
28 Episcopi naturaliter viuentis tribuitur Capitulo, in speciali casu quando ipse Episcopus est captus à paganis, vel schismaticis, quasi tunc sedes per mortem Prælati vacare censeatur, vt in littera. Ergo
29 regulariter secus, quia mors ciuilis, vel spiritualis non ęquiparantur morti naturali, nisi vbi in iure hoc cautum inuenitur. Et hoc pro regula tenendum esse dicit glos. Ioannis, in cap. Placuit, il secondo, in verb. Mortuus, 16. q. 1. quam in proposito allegat. glos. in d. cap. Si Episcopus, in verb. Sed Capitulum, in fin. & ita Iurisdictionem Prælati superstitis non transire in Capitulum, nisi in casu illo speciali d. c. Si Episcopus, firmat Paulus de Castro, in cons. 99. Circa primum, n. 1. vers. Si igitur, lib. 2.
30 Et confirmatur, quia iurisdictio ibi non competit Capitulo iure proprio, sed ex indulto prouisionali ipsius Papę, vt patet ibi, *donec per sedem Apostolicam, cuius interest ecclesiarum prouidere necessitatibus, super hoc per ipsum Capitulum quamcitò poterit consulendum, aliud contigerit ordinari*, & ibi notant Io. Andr. & omnes in summario tex. Ex his enim verbis apparet ecclesia quasi vacante per captiuitatem Prælati administrationem in spiritualibus, & temporalibus iure proprio nō ad capitulum, sed ad Summum Pontificem pertinere, vnde ipse poterit ordinare aliter prouidendo, vel forte visitatorem dando, vt dicit ibi glos. in verb. Ordinari. Ergo idem dicendum cum sedes vacat interpretatiuè per ipsius Pręlati excommunicationem, vel suspensionem.

31 Quartò; Sedes ęquè vacat interpretatiuè per excommunicationem, vel suspensionem Prælati, ac per ipsius inhabilitatem, vt cap. Inter Corporalia, §. Sed neque de translat. Episcopi & post Hostien. tradit expressè Io. Franciscus Pauin. de off. & potest. Episcop. sede vacan. in vltim. prælud. num. 13. vers. Secūdò, si Pręlatus est hæreticus excommunicatus, vel suspensus, & vers. Tertiò, si Prælatus est inutilis ad agendum; & dictum est supra, nu. 17. Sed cum sedes vacat interpretatiuè per inhabili-
32 tatem Prælati, iurisdictio non deuoluitur ad Capitulum, sed Papa prouidet dando illi coadiutorem, vt cap. 1. Cum plurib. cap. seqq. 7. q. 1. cap. Ex parte de Cleric. ægrotan. & cap. vnico eodem tit. lib. 6. Ergo nec deuoluitur ad Capitulum cum sedes vacat interpretatiuè per excommunicationem, vel suspensionem ipsius Prælati.

Quintò, Huic sententię suffragatur diuturna obseruantia, quæ est optima legum interpres, l. Si de interpretatione, ff. de legib. cap. Cum dilectus, de consuetud. Nam Episcopis propter delictum, vel inhabilitatem à iurisdictione suspensis, non administrat Capitulum; sed Sedes Apostolica consueuit constituere Vicarios Apostolicos, sicut nunc reperiuntur constituti in Ecclesia Beneuentana, Tranen. Lancianen. Bisinianen. & Alatrina.

Sextò, Pręcipuè hoc vendicat sibi locum in inferiori Prælato, de quo nunc agitur: Tum quia non conueniunt Doctores, an iurisdictio Prælati inferioris transeat in Capitulum sede vacante, de quo articulo egi plenissimè in c. His quæ à num. 36. vsq; ad 49. de maior. & obedient. Tum quia Sac. Congregatio Concilij aliàs consulta an Decretum Cōcilij in cap. 16. sess. 24. quod Capitulum sede vacāte constituere debeat Vicarium, qui saltem in iure Canonico sit Doctor, vel licentiatus, locum habeat etiam in Collegiata defuncto eius Prælato, qui ordinariam iurisdictionem, & omnia iura Episcopalia habeat, Respondit non habere locum.

33 Non obstat Doctrina Hostiensis, & Io. Francisci Pauini suprà in contrarium allegata, quia dum dicunt sedem vacare interpretatiuè Pręlato existente hæretico, excommunicato, vel suspenso, non loquuntur ad effectum deuolutionis iurisdictionis in Capitulum, sed ad effectum, vt sit locus titulo ne sede vacante aliquid innouetur, vt patet ex verbis eorum supra relatis, n. 17. æquitas enim suadet, vt tunc temporis nihil innouetur, cum sedes quasi vacet, nec œconomus possit conuenire, vel conueniri, & sic Ecclesia careat legitimo defensore, vt cap. 1. & per tot. ne sed. vacant. & notat glos. vltim. in cap. 1. de præscription. Sed hinc non potest inferri vt iurisdictio ad Capitulum deuoluatur; ideoque in casu iurisdictionis ipsemet Hostien. cōtrarium tenuit, vt dictum est supra, n. 25.

Item non obstat glos. in contrarium allegata in cap. Si Episcopus, in verb. Sed Capitulum, de supplen. neglig. Prælat. quia non dicit generaliter Capitulum supplere vices Episcopi, cum ecclesia

quasi

quasi vacat, sed loquitur in terminis illius textus, id est, cum Sedes quasi vacat per captiuitatem Prę-lati: In alijs verò casibus in iure nō expressis mors ciuilis non æquiparatur naturali, vt innuit illa glossa in fin. dum se remittit ad glossam Ioannis in cap. Placuit il secondo, 16. q. 1. & dictum est supra num. 29.

34 Demum non obstat declaratio Sac. Congregationis Concilij superius relatæ num. 24. quia loquitur quando Episcopus est notoriè hæreticus; tunc enim iurisdictio, & ius concedendi dimissorias idcirco spectat ad Capitulum, quia Sedes non vacat interpretatiuè, sed vacat verè, cap. Vt commissi, de hæretic. lib. 6. & fusè probauimus in cap. Ad abolendam à num. 19. vsque ad num. 44. eod. titulo.

De Concessione Præbendæ.

Cap. Litteras.

SVMMARIVM.

1 *Præbendam habens, si in eadem Ecclesia recipiat dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima.*

2 *Beneficij tertij collatio vni facta ab Ordinario non est nulla de iure communi.*

3 *Nisi omnia beneficia in eadem Ecclesia existant, & num. 39.*

4 *Vel nisi aliàs sint incompatibilia.*

5 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

6 *Beneficiorum pluralitas magis est inhibita in vna ecclesia, quam in diuersis, & nn. seqq.*

7 *Consuetudo obtinendi duas præbendas in eadem ecclesia de iure communi non valet; secus in diuersis ecclesijs, & n. 10.*

8 *Præbendam obtinens in vna ecclesia, non potest ibi aliam obtinere etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad dignitatem, & n. 61.*

9 *Præbendas duas, vt quis habeat in vna ecclesia magis abhorrent iura, quàm aliàs duo beneficia curata.*

10 *Præbēdæ quot sunt in ecclesia, tot Canonici debent constitui.*

11 *Genus idem operatur quoad omnia, quod species quoad speciem.*

12 *Consuetudo obtinendi in eadem ecclesia duas præbendas non valet, etiamsi vnam præbendam quis habeat vti principalem, & aliam vt annexam.*

13 *Dispensare non potest Episcopus ad duos canonicatus, vel duas præbendas in eadem ecclesia, & num. 39. & 41.*

14 *Beneficium quandoque vacat de iure, sed non vacat de facto, & è conuerso, & n. 27. & 30.*

15 *Dominium quandoque difficiliùs perditur, quàm possessio. Regulariter contra.*

16 *Declaratur.*

17 *Beneficium simplex vacat ipso iure per assecutionem alterius similis in eadem ecclesia, & n. 65.*

18 *Et quid si in diuersis ecclesijs.*

19 *Litteræ impetrationis beneficij vacantis de iure, sed non de facto, valent, etiam non facta mentione possessionis alterius, quæ colorata non est, & n. 22. & seqq. & n. 37.*

20 *Executor Apostolicus beneficium conferre non potest, nisi priùs cogat detentorem ad renunciandum de facto. & n. 23.*

24 *Beneficium vacans de iure, licet non de facto, conferri potest ab Ordinario absque eo, quod cogat detentorem ad dimittendum; sed non à delegato, & cur, & nn. seqq.*

25 *Potestas extraordinaria magis est restringenda, quàm ordinaria.*

26 *Papa non præsumitur per suas litteras velle alicui dare causam litigij.*

27 *Beneficium an vacare debeat de iure, vel de facto, vel vtroque modo ad hoc vt conferri possit ab Ordinario vel Delegato, & nn. seqq.*

28 *Institui scienter se patiens in beneficium viuentis, hoc ipso pellendus est, & nihilominus deponendus.*

29 *Conferens ignoranter beneficium viuentis tenetur ei, cui contulit, ad consimile beneficium.*

30 *Beneficium vacans de iure, sed non de facto, an possit conferri priusquam possessor facto ipso renunciauerit, & nn. seqq. vsq. ad n. 36.*

31 *Quid si possessio sit colorata, & n. 34.*

32 *Et quid si nullum habeat colorem iuris.*

Detentatio pura nec collationem impedit, nec impetrationem, ibidem.

Declaratur, num. 36. vers. Tene igitur.

33 *Possessio quando dicatur colorem iuris habere, & quando non.*

34 *Possessor si causam habet à iudice, vel ab aliquo colore iuris, factum iudicis tuetur Prætor.*

35 *Possessio incolorata differt à penitus incolorata secundum Io. de Imol.*

36 *Contrarium.*

38 *Dispensare an possit Episcopus ad duo beneficia in ead. ecclesia, & nn. seqq. vsq. ad n. 51.*

39 *Quid si beneficia sint conformia.*

40 *Et quid si difformia.*

Dispensare potest Episcopus ad dignitatem cum canonicatu in eadem ecclesia, ibidem, & nu. 43. & 45.

Contrarium n. 49.

41 *Beneficia plura conformia sub eodem tecto cum in vna persona vniuntur, frangitur ibi numerus. Secus si sint difformia, & nn. seqq.*

42 *Canonico in ecclesia non numerata si conferatur secundus canonicatus, collatio nihil operatur.*

43 *Canonicatus cum capella in eadem ecclesia obtineri potest ex dispensatione Episcopi, & n. 45.*

44 *Item Canonicatus cum Archipresbyteratu, cui ex consuetudine annexa est duplicata præbenda.*

Contrarium n. 49.

46 *Beneficia, quorū onera ad parochialem translata sunt, eo quod eorum ecclesiæ in syluis essent sitæ, non sunt incompatibilia quasi sub eodem tecto.*

47 *Dispensare non intelligitur Episcopus conferendo simpliciter duo beneficia difformia sub eodem tecto, sed requiritur dispensatio expressa, & n. 67.*

48 *Dispensatio ad duo difformia sub eod. tecto quam causam requirat, & n. 68.*

49 *Dispensare non potest Episcopus ad duo difformia sub eodem tecto si præcisam residentiam requirant.*

50 *Idem si primum sit sufficiens ad congruam sustentationem.*

51 *Consuetudo obtinendi duo difformia sub eodem tecto ex collatione Ordinarij an locum habeat in præbenda Theologali cum Archidiaconatu, & n. seqq. vsq. in fin.*

Prosp. Fagnanus in 3. Decretal.

52 *Consuetudo obtinendi duo beneficia difformia sub eodem tecto de iure communi valida est.*

53 *Consuetudo, quæ habet fomentum iuris, & nemini praiudicat, extenditur ad casus similes.*

54 *Consuetudo obseruata in monasterijs Religionis extenditur ad noua eiusdem Religionis monasteria.*

55 *Regula, Tantum præscriptum, quantum possessum, non habet locum in consuetudine.*

56 *Præscriptio non extenditur de specie ad speciē, sed bene ad actus eiusdem speciei postea occurrentes.*

57 *Præbenda Theologalis, & Archidiaconatus sunt beneficia difformia.*

58 *Pœnitentiarÿ præbenda cum dignitate post Concilium Tridentinum retineri non potest in vim consuetudinis ante Concilium obtinendi duo difformia sub eodem tecto.*

59 *Beneficia tria etiam difformia sub eodem tecto vigore consuetudinis obtineri non possunt.*

60 *Pœnitentiarÿ officium etiam ante vacationem præbendæ est beneficium, & incompatibile cum parochiali, & n. 62.*

61 *Beneficium etiam vnitum computatur ad inducendam incompatibilitatem in ead. ecclesia.*

62 *Theologus cathedralis habet onus legendi iniunctū præbendæ per se stans, & n. seq.*

63 *Pœnitentiaria institui debet ante vacationem præbendæ.*

64 *Beneficia duo conformia sub eodem tecto obtineri non possunt absque dispensatione Apostolica, non obstante contraria consuetudine etiam immemorabili.*

Nisi secus cautum sit lege fundationis ab Ordinario approbato, n. 66.

65 *Beneficium seruitorium, & præstimonium in eadem ecclesia sunt conformia, ac primum vacat per assecutionem secundi.*

67 *Beneficia duo difformia sub eodem tecto obtineri nō possunt absque prouisione Apostolica, nisi id dictet ecclesiæ statutum, vel consuetudo, aut Episcopus expressè dispenset.*

68 *Prouisi ab Ordinario de duobus beneficÿs difformibus sub eod. tecto tutius est vt petant nouam prouisionem à Sede Apostolica.*

1 LITTERAS. Legitur variè: sed secundum intellectum, quem dicunt esse verum Cardin. Imol & Abb. hoc intendit. Si habens præbendam in eadem Ecclesia, recipit dignitatem cum præbenda; vel aliam præbendam, vacat prima; & quamuis à superiore sibi confirmetur, tamen valet eius impetratio, etiam tacita de possessione alterius, quæ colorata non est. Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur consultatio. In secunda responsio, ibi, *Cum igitur*. Prima subdiuiditur: nam primò ponit formam mandati pro actore decreti. Secundò allegationem actoris, ibi, *de facto*. Tertiò defensionem rei, ibi, *Sed Præpositus*. Quartò elicit dubia ex prædictis, ibi, *Vnde*.

2 Nota primò ex decretali collationem tertij beneficij eidem factam ab Ordinario nō esse nullam de iure communi, vt hic probatur expressè. Nam iste N. erat Canonicus ecclesiæ S. Viscardi: deinde assumptus fuit in canonicum maioris ecclesiæ. Tertiò obtinuit Præposituram cum præbenda in primo dicta ecclesia S. Viscardi, & sic erat triplex; & tamen collatio Præpositurę non fuit nulla, sed tantummodo per illius assecutionem vacauit prima præbenda, vt colligitur ex sententia Papæ.

3 Hinc censuit S. Congregatio Concilij Episco-
pum non prohiberi instituere ad beneficium ob-
tinentem alia duo simplicia; sed institutum postea
non posse illud vna cum duobus vtcumque insuffi-
cientibus retinere absque noua prouisione, vel di-
spensatione Papæ. Hoc tamen limita primo nisi
tria beneficia essent in eadem ecclesia; quia tunc
collatio tertij sine dispensatione Apostolica esset
nulla ipso iure, non obstante contraria consuetu-
dine etiam iurata, & immemorabili; Textus est
clarus in c. 1. & ibi omnes, de consuetud. lib. 6. &
hic notat Imol. num. 8. vers. Intellige dummodo
4 quis non sit triplex. Deinde limita nisi duo be-
neficia essent aliàs incompatibilia; quia tunc non
valet collatio tertij similiter incompatibilis, vt est
casus in c. Ordinarij, §. In conferendis de off. Or-
5 dinar. lib. 6. Hodie verò cum Concilium Triden-
tinum c. 17. sess. 24. non permittat vt habenti vnum
beneficium possit conferri nisi aliud, & sic tertium
indistinctè sit incompatibile cum prioribus; col-
latio tertij etiam simplicis, & insufficientis irrita
est ex d. §. In conferendis, iuncto d. c. 17. vt fusè
probaui in c. Cum iam dudum, in vltima quæst.
supra de præben.
6 Secundò nota, ex textu pluralitatem beneficio-
rum magis esse à iure improbatam in eadem ec-
7 clesia, quam in diuersis. Nam consuetudo gene-
ralis obtinendi in eadem ecclesia plures præben-
das, propter iuris resistentiam non valet, & tamen
valet si præbendæ existant in diuersis ecclesijs.
Vtrumque probatur in textu secundum Abb. in
primo notab. Nam iste Præpositus obtinebat pre-
bendam in vna ecclesia: deinde obtinuit aliam
præbendam in diuersa ecclesia; & sic retinuit
vtramque, nec vacauit prima per assecutionem se-
cundæ, saltem ex consuetudine generali. Postre-
mò obtinuit in prima ecclesia Præposituram, cui
erat annexa alia præbenda, vt colligitur ex versic.
Sed Præpositus, licet in littera non exprimatur.
Et per hoc vacauit ipso iure prima præbenda non
obstante consuetudine generali, vt patet ex sen-
tentia Papæ in fine textus, & sic magis resistunt iu-
ra, vt quis sit pluralis in vna, quam in duabus ec-
clesijs; quo fit vt dispensatus à Sede Apostolica
ad duas dignitates, non censeatur dispensatus ad
duas dignitates in eadem ecclesia, nisi hoc in lit-
teris sit expressum, vt tenet Aegidius in cap. De
multa, supra de præben. quem ibi sequuntur Io.
Andr. num. 13. Anchar. num. 7. Imol. num. 8. &
communiter Doctores, vt testatur Abb. num. 4.
8 Hinc etiam fit vt obtinens præbendam in vna ec-
clesia non possit in eadem obtinere aliam pręben-
dam etiam virtute annexionis, quam habet præ-
benda ad dignitatem, vt hic, & apertiùs in Clem.
fin. de pręben. & tamen obtinens parochialem po-
test aliam obtinere virtute annexionis, quam ha-
bet ad dignitatem, vel præbendam, vt c. Super eo,
9 de præben. lib. 6. Vnde deducitur vnum, quod vi-
detur mirabile, videlicet vt magis abhorreant iu-
ra, vt quis habeat duas præbendas in eadem ec-
clesia, quam aliàs duo beneficia curata, vt notat
glos. vlt. in d. Clem. fin. & Abb. hic in 1. notab. in
fin. Non obstat c. Cum in ecclesia, de præben. lib. 6.
quia ibi non erat consuetudo, vt Episcopus habe-
ret duas præbendas in eadem ecclesia, sed solum
vt haberet vnam præbendam, quia ex consuetu-
dine

dine eo ipſo quod erat Epiſcopus, erat etiam præ-
bendarius, vt hic per Io. Andr. num.2. in ver. Ge-
nerali, & Butr.num.10.
10 Tertiò nota ibi, *ex conſuetudine generali*, tex-
tum expreſſum, quod conſuetudo obtinendi duas
præbendas in eadem eccleſia non valet: eſt enim
corruptela, c. Ad noſtram, cum duob. cap. ſeqq.
de conſuet & cap.1.eod. tit. lib.6. quia quot præ-
bendæ, vel perſonatus ſunt in eccleſia, tot Cano-
nici debent inſtitui, arg. c. Nulla, ſupra eodem,&
cap. In eccleſia, de inſtitut. c. Singula, 89. diſt. &
c. Cum ſingula, de præben. lib.6. & ita hic firmat
gloſ. in ver. Ex conſuetudine. Idem Tancred. Io.
Vincent. & Philip. Innoc. in princ. in ver. Conſue-
tudine, Hoſt. num. 1. in eodem ver. Io. Andr. n.11.
Butr. num. 10. Cardin. num. 2. in prima oppoſit.
Abb. in primo not. & Io. de Anania num.3. & ita
hoc communiter tenetur, vt inquit Imol. num.4.
11 Et quamuis nonnulli dicant hoc habere locum
duntaxat in conſuetudine generali, de qua textus
loquitur, non autem in ſpeciali conſuetudine Ec-
cleſiæ: hoc tamen nihil eſt ſecundum Cardin. quia
idem operatur genus quoad omnia, quod ſpecies
quoad ſpeciem, & è conuerſo, c. Si non licet, 23.
q.4. cap. Denique, 4. diſt. c. Ad eius, 5. diſt. nota-
tur in c. Solitæ, de maior. & obed. & in cap. Quia
circa, de priuileg. & per gloſ. & Bart. in l. Sed ſi
12 quis, §. Quæſitum, ff. Si quis caut. Et procedit
hæc concluſio etiamſi quis habeat vnam præben-
dam, vt principalem, & aliam vt annexam, ſicut
erat hic vna ex duabus præbendis annexa Pręposi-
turæ, vt innuitur in verſ. Sed Præpoſitus, ſecundũ
Anchar. in 3. not. & Io. de Anan. num. 3. ad hoc
Clem. vlt. de prębend.
13 Quartò nota ibi, *de communi Canonicorum con-
firmauit aſſenſu*; ad duos canonicatus, vel duas
pręebendas in eadem eccleſia Epiſcopum diſpen-
ſare non poſſe: & ita eſt hic argumentum optimũ,
& quaſi expreſſum, vt inquit Abb. num.3. Sed de
hoc latius infra in 1. quęſt.
14 Quintò nota ibi, *& ſi non de facto*, quandoq; be-
neficium vacare de iure, & tamen nõ vacare de fa-
cto, prout in caſu huius c. In quo ius inducit vaca-
tionem primę pręebendę per aſſecutionem ſecun-
dę in eadem eccleſia, & tamen prima pręebenda
non vacauit de facto, quia poſſeſſor facto ipſo illam
non dimiſit. Et propterea quamuis dignitas, vel
beneficium curatum vacet ipſo iure per aſſecutio-
nem pacificam alterius ſimilis, vt in c. De multa,
ſupra de pręben. nihilominus in Extrauag. Exe-
crabilis Io. XII. in §. Qui verò deinceps ſtatuitur,
vt poſſeſſor, facto ipſo abſque morę diſpendio te-
neatur primum dimittere in manibus Ordinarij:
alioquin ſit priuatus vtroque, & inhabilis ad or-
15 dines, & beneficia. Et hinc collige quandoque
facilius perdi dominium, quàm poſſeſſionem. Re-
gulariter tamen dominium difficilius perditur, l. Si
quis vi, §. Differentia, ff. de acquir. poſſeſſ. & ita
poſt Vincent. & Io. hic notat Io. Andr. num. 7.
16 Cardin. in 2. not. & Io. de Anan. num. 5. Tu dic
ſecundum Anchar. in 7. notab. Iuris authoritate
dominium facilius amitti, quam poſſeſſionem,
quia dominium conſiſtit in iure, poſſeſſio in facto
conſiſtit, & ſine facto non perditur iuris diſpoſi-
tione, vt l. Denique, & l. Nec vtilem, ff. ex quib.
cauſ. maior.
17 Sextò nota ibi, *de iure vacare noſcatur*: & ſi-
gna caſum ſingularem, in quo primum beneficium
ſimplex vacat ipſo iure per aſſecutionem alterius
ſimilis, videlicet cum vtrumque eſt in vna eccleſia,
ſeu ſub eodem tecto, ſecundum Cardin. in primo
notab. & Abb. in 3. not. & videtur communis opi-
nio, vt teſtatur Imol. num.4. quam etiam probauit
Sacra Congregatio Concilij, vt dicam infra n. 65.
18 Secus enim eſt ſi in diuerſis eccleſijs exiſtant, vt
probatur per locum à ſpeciali in c. De multa, & ibi
dixi in primo notab. ſupra de pręben. Sed hodie
hoc regulariter eſt etiam in beneficijs ſimplicibus
diuerſarum eccleſiarum, ſi aliàs ſint incompatibi-
lia vel ratione reſidentię, puta duo canonica-
tus, vel pręebendę, vel ratione ſufficientię: vnde
ſimplex beneficium ſufficiens vacat ipſo iure ad-
pta pacifica poſſeſſione alterius ex Concilio Tri-
dentino, cap.4. ſeſſ. 7. iuncto c. 17. ſeſſ. 24. vt dixi
in prædicta decretali De multa, num.3. & in cap.
Cum iam dudum, in tertia quæſt. ſupra de præ-
bend.
19 Vltimò nota ex fine litteræ, textũ valde notabi-
lem in materia, quod litteræ impetrationis bene-
20 ficij vacantis de iure, ſed non de facto, validæ ſunt
etiam non facta mentione poſſeſſionis alterius,
quæ colorata non eſt; ſed tamen executor Apo-
ſtolicus beneficium conferre non poteſt, niſi prius
cogat detentorem ad dimittendum de facto.
21 Vtrumque hic probatur expreſsè iuxta verum in-
tellectum Cardinalis, vt dixi ſupra in Summ. quem
communiter Doctores ſequuntur. De primo pa-
tet; nam præbenda S. Viſcardi vacabat ipſo iure
per aſſumptionem ad Præpoſituram cum præben-
da in eadem eccleſia, ſed non vacabat de facto,
quia Præpoſitus illius poſſeſſionem vacuam non
dimiſerat, nec in litteris de hoc fuit facta mentio,
& tamen litterę impetrationis fuerunt validæ; quia
virtute illarum ſecundum communem intellectũ
iſti executores iubentur cõferre primam præben-
22 dam: & poſſeſſio illa non erat colorata, cum titu-
lus iam eſſet extinctus; alioquin litteræ impetra-
tionis non valuiſſent, quæ de huiuſmodi colorata
facti poſſeſſione mentionem non feciſſent, & ita
obſtaret text. in c. Cum noſtris, ſupra eodem, ſe-
cundum intellectum Io. Andr. verum, & commu-
23 nem, vt ibi teſtatur Abb. in princ. De ſecundo ſi-
militer patet, quia Papa hic mandat, vt executo-
res non conferant prius quam coegerint detento-
rem ad dimittendum, ſcilicet facto ipſo, iuxta Ex-
trauag. Execrabilis, §. Qui vero deinceps de præb.
24 Et ex hoc pondera differentiam inter Delegatum,
& Ordinarium, nam Delegatus vt prædixi, confer-
re non poteſt niſi prius compellat detentorem ad
cedendum de facto. Sed Ordinarius poteſt liberè
conferre beneficium vacans per aſſecutionem pa-
cificam alterius, vel per alium modum vacatio-
nis, etiam irrequiſito poſſeſſore, vt eſt tex. in c. De
multa, §. Is quoque, ſuprà de præbend. vbi hoc te-
nent Innoc. num.3. Io. Andr. num. 10. in verb. Li-
berè, Henric. Boich. num.19. verſ. Et nota quod
dicit textus, Butr. num.29. Imol. num. 6. Anchar.
in 5. notab. Cardinal. in dict. §. Is quoque in 3. q.
Abb. num. 3. & Io. de Anan. num.8. Concordat tex-
tus in c. Extirpandæ, §. Alioquin eod. titul. & ita
prædictam differentiam ponunt hic Innoc. num.2.
Hoſtienſ. eod. num. in ver. Confirmauit, Io. Andr.
num.3. & 8. Butr. in 7. notab. reddentes rationem
25 diuerſitatis; quia magis eſt reſtringenda poteſtas
extraordinaria, quam ordinaria, ad hoc, cap. Vt
debitus, de appellat. & ideo delegatus non poteſt

quod potest Ordinarius, d. c. De multa, §. Is quo-
26 que. Præterea non est præsumendum vt Papa per suas litteras aliquibus præbere velit causam litigij, cap. Nonnulli de rescript. quin potius præsumptio est, vt intendat dare Ecclesiam impetranti auocata possessione à possessore. In Ordinario autem præsumptio est vt velit ius suum tueri, cap. 2. de feud. l. 1. ff. Si quis iurisdic. non obtemper. verumtamen nec Ordinarius eum, cui contulit, in possessionem inducet, nisi possessore prius vocato, vt est casus in cap. Licet Episcopus, de præben. lib. 6. & notant in d. c. De multa, Io. Andr. num. 10. in ver.
27 liberè, & Imol. num. 6. Et iuxta prædicta concludo generaliùs distinguendo, secundum Io. Andr. hic num. 7. in ver. Quam eum de facto. Quandoque beneficium vacat de iure, & de facto, & tunc est conferendum personæ idoneæ, cap. 2. supra de institut. cap. Super, & c. Graue de præben. Quandoque vacat de facto, & non de iure, vt cum quis spoliatus est beneficio, cap. Ad audientiam, & cap. Abbas, supra de his, quæ vi met. cauf. Quandoq;
28 nec de facto, nec de iure, quod non eget exemplo. Et in his duobus casibus conferri prohibetur, adeo vt qui scienter patitur se institui in beneficium viuentis, hoc ipso pellendus sit, cap. 1. supra eod. & nihilominus deponendus, c. In primis, 2. quæst. 1. & notat glos. in d. c. 1. in ver. Pellendi. Si verò igno-
29 ranter, excusatur conferens, sed tenetur, ei cui nulliter contulit, ad consimile beneficium, vt cap. Præsentiam, 7. quæst. 1. & notat glos. præallegata adhibita tamen distinctione, de qua per Io. Andr. in cap. Inter cætera, supra de præben. Aliquando
30 verò beneficium vacat de iure eo quod ius ipsum vacationem inducit, sed non vacat de facto, quia possessor facto ipso non cessit beneficio, vt hic patet in illis verbis *etsi non de facto, de iure tamen vacare noscatur*. Et hoc quarto casu Ioan. Andr.
31 vbi supra post. Hostiens. subdistinguit: nam aut factum aliquid iuris habet, seu colorem tenendi, & tunc beneficium conferri non potest quousque tenunciatum sit, vt hic, & in c. Cum nostris, supra
32 eod. aut factum nullum habet colorem iuris, & non obstante detentatione facti, conferri potest, cap. Proposuit, supra eod & cap. De multa de præben. Atque ita purum factum, quod in sola detentatione consistit, collationem nō impedit, nec impetrationem: factum verò quod aliquid iuris habet, vtrumque impedit, & sic sine calumnia, vt inquit Io. Andr. potest intelligi quod hic dicitur, & c. Cum nostris, §. Auditor, ibi, *Quia talis possessio*,
33 supra eodem. Dicitur autem factum purum, & nihil iuris habere, quando nullum iuris colorem habet. Illud verò dicitur aliquid iuris habere, quando habet authoritatem iudicis, vel alium colorem iuris, puta quia possessor causam habet ab illis, qui etsi iniustè eligant ad præbendam, vel ipsam conferant, habent tamen potestatem eligendi, vel conferendi, secundum Io. Andr. vbi supra, & patet ex notatis per eumdem in c. Post electionem, in 2. responso, in ver. Personæ idoneæ, num. 4. & in c. Proposuit, §. Si super. in ver. Intelligebatur, supra eod. c. Illa, infr. ne sed. vac. & c. Auditis supr.
34 de elect. Et est ratio diuersitatis cur in possessione colorata aliud sit tenendum, quàm in nuda detentione facti tantum; quia si possessor habet causam à iudice, vel ab aliquo colore iuris, factum iudicis tuetur Prætor, l. 1. §. 1. & 2. ff. Quod cum fals. tutor. pro quo semper est præsumendum, vt leg. & nor. in c. In præsentia, §. 1. supra de renunc. & qui peccat, non peccat iuris authoritate, c. Qui peccat 24. quæst. 3. & iustè possidet qui iudicis authoritate possidet, l. Iustè, ff. de acquir. possess. Ideoque talis possessor, vel ex indulgentia Sedis Apostolicæ, quam ostendit electoribus, vel conferentibus antequam eum eligerent, vel ei conferrent; vel aliquo alio iure credendus est iustam causam fouere, de qua etiam inquirendum est; & nisi reperiatur iusta, poterit priuari ipse possessor, & cogi ad resignandum; & facta resignatione poterit fieri collatio, vt hic patet, & in d. c. Cum nostris, §. fin. & in c. Proposuit, §. fin. supra eod.
35 Cæterum in hoc 4. membro, videlicet, Cùm præbenda vacat de iure, sed non de facto, aliter distinguit Imola, num. 16. vers. Et prædictis: nam, vt ipse ait, interdum est possessio penitus incolorata, interdum est incolorata, sed non penitus, interdum verò est colorata. In primo casu quando est penitus incolorata, non impeditur impetratio, nec etiam collatio, ne dum Ordinarij, sed nec etiam Delegati, per ea, quæ notantur in cap. De multa, §. Is quoque, & in c. Extirpandæ, §. Alioquin, de præben. meliùs in c. Cum in cunctis in glos. penul. de elect. Dicitur autem possessio penitus incolorata quando possidens nullum habet titulum, nec etiam habuit, vel si habuit, fuit illo priuatus per sententiam iuris. vel hominis, per ea, quæ habentur in d. §. Is quoque, & notat glos. præallegat. Idemque videtur si habet titulum ab illo, ad quem non spectat originaliter, nec accidentaliter, per id quod habetur in c. Illa, infra ne sede vacante, non tamen potest possessor sua possessione priuari, nisi priùs eo citato, & de iure illius cognito, cap. Licet Episcopus, de præben. lib. 6. Secundo autem casu quando possessio est quidem incolorata, sed non penitus, veluti si quis habeat titulum ab eo, ad quem originaliter spectat, licet potestas accidentaliter sit translata in aliū: tunc talis possessio non impedit impetrationem, nec collationem Ordinarij. Executor tamen conferre non potest antequam coegerit possessorem ad dimittendum, vt hic est casus secundum intellectū Anchar quem dixit notabilem idem Io. de Imola, num. 16. col. 12. in fin vers. Vnde posset dici: nam iste Archiepiscopus originaliter poterat conferre primam vacantem per assecutionem secundæ: sed accidentaliter potestas ad Papam fuit deuoluta, vt patet ex littera; vnde per confirmationem, quam concessit Archiepiscopus concessio non remansit penitus absque colore.
36 Verum hæc distinctio inter possessionem incoloratam, & penitus incoloratam, est nimis subtilis, & est contra mentem Doctorum, qui communiter dicunt, possessionem tunc esse incoloratam quando nullum habet colorem tenendi, quē quidem colorem nullo prorsus modo præbuit dicta confirmatio, quia ad hoc non inspicitur origo, sed tempus ipsius confirmationis, c. Dudum, el primo, §. Cum autem, ibi, *electionis tempore*, c. Cum inter R. in fin. & cap. Auditis, vers. Cum tamen de elect. c. Quorumdam eum ibi notat per. Ioan. Monach. & Io. Andr. eod. tit. lib. 6. Henrich. Boic. in d c. Dudum, n. 26. Quo quidem tempore inspecto certum est Archiepiscopum caruisse funditus pro illa vice conferendi potestate, cap. 2. supra eodem. Vnde perinde est ac si eam nunquam habuisset. Tene igitur intellectum Cardinalis, de quo

quo ſupra, num.19. quod ſcilicet impetratio beneficij vacantis de iure, ſed non de facto, quia ab alio poſsidetur, ſit valida, ſi poſſeſsio nullum habeat colorem tenendi; ſed nihilominus executor Apoſtolicus conferre non poſſit priuſquam coegerit detentorem ad cedendum de facto, vt hic vi-
37 detur caſus non cauillando litteram. In tertio autem caſu, quando ſcilicet poſſeſsio eſt colorata, breuiter conclude collationem Ordinarij valere, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra n.24. ſed impetrationem certi beneficij, non facta mentione talis poſſeſsionis eſſe inualidam, vt eſt text. ſecundum communem intellectum in c. Cum noſtris, ſupra eod. & dictum eſt ſupra, num. 22. In hoc tamen vltimo caſu poſſet latius diſtingui, vt per Compoſtell. in c. Capitulum S. Crucis, ſupra de reſcript. Cuius diſtinctionem hic reaſſumunt, & probant Henric. Boich. num.3. & Imol. n. 16. col. 13, poſt med. verſ. Tertio caſu.

38 QVAERO, an Epiſcopus poſsit diſpenſare ad duo beneficia in ead. eccleſia. Præmittendum eſt hanc quæſtionem proponi de beneficijs, alias compatibilibus: nam ſi eſſent incompatibilia, vel ratione curæ animarum, vel ratione ſufficientiæ ſecundum ea, quæ dixi in c. Cum iam dudum, à nu.21. ... ſupra de præben. explorati iuris eſſet Epiſcopū diſpenſare non poſſe, quia cum hanc facultatem non habeat, quando hæc beneficia incompatibilia exiſtunt in diuerſis Eccleſijs, ſed opus ſit diſpenſatione Apoſtolica, vt firmaui in d. cap. Cum iam dudum in 2. quæſt. longè minus illam habet quando exiſtunt in ead. eccleſia, vt patet ex dictis ſupra, num.6. & ſeqq.

Hoc præmiſſo, in quæſtione propoſita duæ ſunt opiniones. Prima eſt Tancredi, qui arbitratus eſt Epiſcopum poſſe diſpenſare. In qua etiam reſidet hic Bernard. in gloſ. vlt. & ad hanc Decretalem reſpondet confirmationem idcirco non valuiſſe, quia Archiepiſcopus non intendebat diſpenſare. Nam præbenda vacabat de iure, licet non de facto, & Archiepiſcopus de nouo non contulit, ſed confirmauit; quę quidem confirmatio ſine noua collatione non induxit diſpenſationem c.2. de ſchiſmat. ſecus autem eſſet ſi diſpenſationem expreſsè, & cū cauſa impertitus fuiſſet, vt c. Cum noſtris ſupra eodem.

Secunda opinio eſt Goffredi qui dixit Epiſcopū ad plures præbendas, ſiue in diuerſis, ſiue in ead. eccleſia nullatenus poſſe diſpenſare, & reprehendit Tancredum, qui dixerat oppoſitum, quia crimina non ſunt palpanda, vt incurata ſeruentur, c. Si quis Diaconus, 50 diſt. & Goffredum ſequitur Petrus de Sampſone dicēs hoc eſſe hic expreſſum; & cum eo tranſit, Abb. Antiq. eius auditor, nu. 3. Idem ex hoc text. colligit Innoc. in princ. in ver. Quoniam. Quibus adiungi poſſunt Hoſtienſis, & authores omnes, qui exiſtimant Epiſcopum non habere facultatem diſpenſandi ad plures præbendas, etiam in diuerſis eccleſijs, quos retuli in cap. Cum iam dudum, in 2. quæſt. verſ. Secunda opinio, n... ſupra de præben. Hi enim fortius tenent Epiſcopum id non poſſe in eadem eccleſia, per ea, quæ dixi ſupra num.6. Mouentur per c. Sanctorum, 70. diſt. vbi Epiſcopus non diſpenſat vt quis habeat duas præbendas, etiam in diuerſis eccleſiis. Item quia cùm tranſierit ad ſecundam, vacauit prima, cap. Si quis iam tranſlatus, 21. quæſt.2. Ergo Epiſcopus non poteſt hoc ius tollere, c. Dilectus ſupra de tempor. ordinat. Item quia cùm diſtinctæ ſint præbendæ in aliqua eccleſia, non poſſunt vniri duę in vnam perſonam, nec vna diuidi inter duas, cap. Tuę, ſupra de præben. c. Singula, 89. diſt. ſecundum Innoc.

39 Tu verò pro concordia ſequere diſtinctionem Io. Andreæ num. 8. videlicet. Aut beneficia in eadem eccleſia ſunt conformia, puta duo Canonicatus, vel duę præbendę, & Epiſcopus diſpenſare non poteſt, ſed requiritur diſpenſatio Apoſtolica, de qua eſt argumentum optimum, & quaſi expreſſum hic, ſecundum Abb. in 2. notab. Et in hoc caſu intelligi poteſt ſecunda opinio Goffredi, & ſequa-
40 cium. Aut beneficia ſunt difformia, puta dignitas cum canonicatu, vel præbenda, & diſpenſat Epiſcopus, vt videtur caſus in c.1. in fin. & ibi gloſ. in ver. Niſi vnicum, de conſuetud lib. 6. & facit tex. in Clem. Si iuxta, & quod ibi notatur in vlt. gloſ. de præben. & Ita procedat prima opinio Tancredi,
41 & Bernardi. Ratio diuerſitatis eſt, quia in primo caſu cum duo beneficia conformia in vna perſona vniuntur, frangitur ibi numerus: nam ſi in vna eccleſia mihi Canonico detur alia canonia, aut eccleſia, non habet certum numerum, aut habet.
42 Primo caſu ſuperflua eſt datio ſecundi Canonicatus, & videtur fieri potius verbo tenus, quam quoad effectum; veluti cum ſecundo manumittitur ſemel manumiſſus, baptizatur baptizatus, vel ordinatur ad eundem ordinem iam ordinatus, vt l.2. C. de manumiſſ. vindict. c. Presbyteris, §. Quod, ergo & quod ibi notatur, 68. diſt. Secundo autem caſu cum habet numerum, per diſpenſationem numerus frangeretur: nam ſi ſint duodecim canoniæ, & ego habeam duas, non erunt niſi vndecim; & ſi diſpenſaretur cum alijs quinque, vt ſinguli duas haberent, non eſſent niſi ſex. Patens eſt igitur ratio fractionis numeri. Præterea ſubtrahitur eccleſiæ alterius conſilium, & ſuffragium, ad quod ego iam tenebar ex prima canonia, ita vt per ſecundam nihil addatur: vnde eccleſia multum læderetur. Secus autem eſt cum beneficia ſunt difformia: nam ſi in vna eccleſia ſint duodecim canonici, & extra numerum ſint Perſonatus, vel officia perpetua, ſi Perſonatum habeo cum canonia, numerus non infringitur, & nunc Canonicatui, nunc Perſonatui potero deſeruire: conformitas ergo officiorum prohibet, quod diuerſitas officiorum permittit: Ita diſtinguit, & declarat hic Io. Andr. nu.11. verſ. Item ſi in diuerſis; cui adſtipulantur Butr. num.11. verſ. Per quæ concludit.
43 Imol. n.8. & communiter Doctores, vt Abb. teſtatur num.6. Eodem modo diſtinguit gloſ. vltima in Clem. fin. de præben. dicens Epiſcopum non poſſe diſpenſare vt quis habeat duas canonias in eadem eccleſia, ſed benè poſſe diſpenſare vt habeat canoniam cum perſonatu, & ſequuntur ibi Doctores, Feder. de Sen. conſ. 120. Quæſitum eſt, per tot. vbi conſuluit ex diſpenſatione Epiſcopi poſſe quem obtinere canonicatum cum capella in eadem eccleſia, licet obtinere non poſſit duas præbendas, & ſequitur illud conſ. Abb. conſ. 70. Videtur primo, circa fin. verſ. Ad ſecundum lib. 1. & idem Fe-
44 der. conſ. 205. Ad aures, iuncto conſ. 206. Reuerende Pater, vbi reſpondit ſimiliter poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt in eadem eccleſia Canonicus præbendatus poſſit obtinere Archipresbyteratum, cui ex conſuetudine annexa erat duplicata præbenda. Lapus allegat. 117. Philippus, num.3 & 4. verſ.

45 vers. Et eadem ratione, dicens duos canonicatus esse duo membra, requirere duo consilia, & vota in eodem corpore, videlicet in capitulo; & ideo in illis intrare incompatibilitatem sub eodem tecto. Secus in canonicatu, & capellania, vel in canonicatu cum dignitate. Doctores in c. Cum iamdudum, supra de pręben. vbi in specie Abb. num. 9. & Butr. num. 10. vers. Vltimatè, vbi ait, se prædictę distinctioni adhęrere, quia est opinio tanti Doctoris, vt fuit Io. Andr. quam etiam sępius probauit Rota, & præsertim in causa Toletana Capellanię de Baraias 3. Martij 1589. & 4. Iunij 1590. coram Cardin. Mantica, & 15. Februarij 1591. coram Cardin. Pamphil. vt in decis. impress. apud Garz. de benef. part. 11. cap. 5. sub num. 222. Quinimo eamdem probauit & S. Congregatio Concilij, vt dicam in sequenti quęstione num. 64. & 67.

45 Beneficia tamen, quorum onera ad parochialem ecclesiam translata sunt, eo quod eorum ecclesiæ in syluis essent sitę, ex ipsius Congregationis sententia non sunt incompatibilia tanquam existentia sub eodem tecto.

47 Declara primo secundum membrum propositę distinctionis, qua dictum est duo beneficia difformia sub eod. tecto posse obtineri ex dispensatione Episcopi, vt locum habeat dummodo Episcopus expressè dispensauerit: nam vtrumque simpliciter conferendo, non intelligitur tacitè dispensare, c. 2. infra de schismat. & tenet glos. vlt. hic, vers. Vel dic quod ideo confirmatio, Imol. nu. 7. col. 5. vers. Alia fuit opinio, Butr. num. 11. vers. Quod non dato, & aliàs censuit S. Congregatio, vt dicam infra num. 67.

48 Declara secundò, vt procedat dummodo dispensatio fiat ex magna, & euidenti Ecclesię vtilitate, vel vrgenti necessitate, aut maxima prærogatiua meritorum: aliàs enim dispensatio non valeret, vt plenè per Feder. de Senia in pręalleg. cons. 205. & cons. 206. num. 1. Ad quod tamen vide quod dicam infra num. 68. ex Sacrę Congregationis sententia.

49 Declara tertiò, nisi vtrumq; beneficium difforme ex priuilegio, statuto, vel consuetudine requireret præcisam residentiam; quia tunc Episcopus dispensare non posset, vt tenet Feder. de Sen. d. cons. 120. num. 2. vers. In quæstione. Et est ratio, quia si beneficia huiusmodi vnirentur in eadem persona, minueretur diuinus cultus, & ecclesia non modicum reciperet in spiritualibus, & temporalibus detrimentum, vt per eumdem Feder. d. cons. 205. in princ. & hoc seruatur de consuetudine, vt dicam in declaratione sequenti. Ex quo notabiliter infero, vt cum hodie dignitates, canonicatus, & portiones in cathedralibus, & collegiatis ecclesijs non causatiuè ad effectum percipiendi fructus, sed pręcisè personalem residentiam requirant ex Concilio Tridentino, c. 12. sess. 24. Episcopus dispensare nequeat, vt quis in eadem ecclesia obtineat dignitatem cum canonicatu, vel portionem, aut eorum alterum cum altero, & ita in hoc corrigitur cap. 1. in fin. de consuet. lib. 6. & opinio Io. Andr. & sequacium, de qua supra num. 40. qui tenuerunt ex dispensatione Episcopi posse obtineri canonicatum cum dignitate, vel personatu. Et eo magis, quia non desunt qui senserint etiam de iure communi non licere ex dispensatione Episcopi obtinere in eadem ecclesia canonicatum cum dignitate, & per assecutionem dignitatis censeri renunciatum canonicatum: quod tenuit Signorol. de Homod. cons. 112. Præterea ex alio eiusdem Concilij decreto, nempe cap. 17. sess. 24. Episcopi prohibentur conferre duo beneficia etiam simplicia, & ad sustentationem insufficientia, quando vtrumque requirit personalem residentiam: nec distinguitur an in vna, vel in pluribus ecclesijs existant; fortius autem est inhibita pluralitas sub eodem tecto, vt ostensum est supra num. 6. & mox patebit ex his, quæ dicentur in sequenti declaratione.

50 Declara quartò, vt locum habeat nisi primum beneficium sit sufficiens ad honestam sustentationem; tunc enim Episcopus ex Concilio Tridentino in d. c. 17. sess. 24. prohibetur cōferre secundum, etiam in diuersis ecclesijs, vt scripsi pleniùs in cap. Cum iamdudum, num. 31. 43. & 49 supra de pręben. Ergo fortius in eadem ecclesia; quia magis est inhibita pluralitas sub eodem tecto, quam in diuersis ecclesijs, vt patet euidenter in hoc cap. Litteras: nam præbenda ecclesię S. Viscardi non vacauit per assecutionem secundæ in maiori ecclesia, & tamen vacauit ipso iure per assecutionem alterius præbendæ in eadem ecclesia S. Viscardi, & fusiùs dictum est supra in 2. notab. & notat glos. vltima in Clem. fin. de præben. Obtinenti igitur beneficium sufficiens magis prohibetur à Concilio conferri secundum in vna ecclesia, quàm in diuersis. Et hoc approbat etiam communis consuetudo, secundum quam Episcopus dispensare non potest ad duo beneficia simplicia quando exigunt residentiam, vel quando primum est sufficiens, vt testatur Abb. in præall. cons. 70. in fin. vers. Et hodie ex communi consuetudine iuncto præcedenti vers. Ad secundum.

51 Secundò QVAERO supposita consuetudine Ecclesię Barcinonen. obtinendi ex collatione Ordinarij, retinendique duo beneficia difformia sub eodem tecto, an liceat vigore huius consuetudinis obtinere in eadem Ecclesia, ac retinere prębendam Theologalem vna cum Archidiaconatu.

52 Videtur respondendum licere: nam consuetudo obtinendi duo beneficia difformia sub eodem tecto valida est ex dispositione iuris communis, vt probatur per locum à speciali in cap. 1. & ibi Doctores, de consuetud. lib. 6. Et quamuis in Ecclesia Barcinonen. nunquam fuerit obseruata in præbenda Theologali vt eam aliquis retinuerit cum dignitate, vel alio beneficio dissimili; tamen satis est, vt in genere fuerit obseruatum vt duo beneficia difformia possent in dicta Ecclesia licitè
53 obtineri; & ideo nunc idem seruari potest in prębenda Theologali: nam consuetudo non præiudicans iuri alterius, & legi non contraria, prout est hęc quæ habet fomentum à iure communi, iuxta d. c. 1. extenditur ad casus similes, Abbas in cap. Translato, in fin. de constit. Felin. in c. Audiris, num. 21. in secunda declaratione, de præscript. Balb. in tract. de pręscrip. in 2. par. princip. in 2. quęstione, num. 29. cum seqq. Aegid. Bellam. consil. 589. Gabriel, qui attestatur hanc esse receptiorem opinionem, lib. 5. de præscription. concl. 2. n. 15.

54 Et propterea consuetudinem obtentam in monasterijs alicuius Religionis extendi etiam ad noua eiusdem Religionis monasteria tradit Felin. post
55 Cardin. loco citato. Quod autem dici solet tantum præscriptum, quantum possessum, l. Quod meo, §. fin. vbi Doctores, ff. de acquirenda possess. procedit in præscriptione, in qua vertitur ri-

got,

got, non autem in consuetudine, in qua conside-
ratur æquitas, Bald. in l. Scimus, prope fin C. de
inoffic. testam. Balbus, & Felin. in locis supracit.
56 Ias. in l. Non dubium, num. 30. C. de legib. Præ-
terea etiamsi ageretur de pręscriptione, non posset
quidem fieri extensio de vna specie actuum ad
aliam speciem; sed tamen posset fieri extensio ab
actibus vnius speciei, in quibus habuit locum pre-
scriptio, ad alios actus eiusdem speciei postea oc-
currentes, vt declarat Abb. in cap. Cum in tua,
in 2. not. de decim. Balb. vbi supra num. 23. Ga-
briel dicto loco num. 19. Et ita quamuis casus nō
acciderit in præbenda Theologali vt obtenta fue-
rit cum alio beneficio difformi; tamen satis est vt
in genere receptum fuerit, vt in illa specie benefi-
ciorum, scilicet difformium, consuetudo sit ser-
uata: debet enim vigore obseruantię in illa specie
subsequuta extendi ad omnes alios actus sub illa
57 specie comprehensos, & consequenter habebit lo-
cum in præbenda Theologali, & Archidiaconatu,
quæ sub specie beneficiorum difformium compre-
henduntur, vt constat ex dictis supra num. 40. 43.
& 45.
58 Non obstat quod Sacra Congregatio iamdudū
declarauerit vigore consuetudinis obtinendi duo
beneficia difformia sub eodem tecto, quæ ante
Concilium inoleuit, non licere post Concilium
retinere in eadē Ecclesia pręhendam Pœnitētia-
59 rij cum dignitate. Nam huiusmodi decisio eo niti-
tur fundamento, quod in eadem Ecclesia non li-
cet esse triplicem, etiam vigore consuetudinis, licet
beneficia sint difformia, DD. in d. cap. 1. de con-
suet. lib. 6. obtinens autem dignitatem, & præbē-
60 dam Pœnitentiarij esset triplex. Primo enim ob-
tineret dignitatem. Secundò, officium Pœniten-
tiarij, qui est titulus Ecclesiasticus per se stans, cū
iuxta decisiones Sacrę Congregationis posset con-
ferri, & sit incompatibile cum Parochiali, etiam
ante vacationem præbendę; ideoque huiusmodi
officium Ecclesiasticum est beneficium, Iosn. de
Selua in tract. de Incompatibil. beneficiorum in
prima par. quæst. 8. num. 3. & cadit sub prohibitio-
nem pluralitatis, d. cap. 1. & ibi Doctores, Hoied.
vbi supra. Tertiò obtineret pręhendam Canoni-
calem, & ita esset triplex in eadem Ecclesia.
61 Neque obstat quod præbenda vnita officio Pœ-
nitentiarij non inducat incompatibilitatem, cum
solum officium, cui facta est vnio, sit consideran-
dum, cap. Super eo, vbi Doctores de præbend.
lib. 6. Lapus allegat. 35. in fin. & beneficium vni-
tum nomen beneficij amittat, Oldrad. consil. 257.
num. 15. Paris. cons. 30. num. 18. in 4. vol. Nam re-
spondetur id procedere cum beneficiū alteri vni-
tum non existit in eadem Ecclesia. Nam pluralitas
in vna, & eadem Ecclesia adeo est sacris canoni-
bus inuisa, vt ad inducendam pluralitatem etiam
beneficium vnitum alteri debeat considerari, vt
post glos. vlt. in Clem. fin. de pręben. tradunt Do-
ctores communiter in d. cap. 1. de consuet. lib. 6.
& præsertim Franc. ibidem num. 7. Abb. hic n. 2.
& patet ex dictis supra num. 8. Declarauit igitur
Sacra Congregatio non posse vigore d. consuetu-
dinis post Concilium obtineri cum dignitate prę-
bendam Pœnitentiarij; quia obtinens fuisset tri-
62 plex in eadem Ecclesia. Hæc ratio cessat in casu
præsenti; nam obtinens præbendam Theologalē,
cum dignitate erit tantum duplex; quia habebit
præbendam, & dignitatem. Nec vrget si dicas,
Obtinebit etiam officium *Lectoris*: nam id est
onus annexum pręhendæ, non autem officium
per se stans, quod conferatur in titulum beneficij
Ecclesiastici, vt possit causare pluralitatem. Quod
patet ex pluribus. Primò, quia Concilium Tri-
dentinum loquens de hac pręhenda sess. 5. cap. 1.
vtitur his verbis *cui aliud onus incompatibile in-
iunctum non sit*; per illam dictionem *aliud*, impli-
cans onus legendi, & quasi insinuans non esse of-
ficium, ad glos. fin. in add. marg. in l. 1. C. de ser-
63 uis fugit. Secundò, quia Concilium sess. 24. cap. 8.
voluit institui Pœnitentiariam ante vacationem
præbendæ, vt Sacra Congregatio declarauit: &
sic voluit esse titulum beneficij Ecclesiastici, qui per
se staret. At verò non ita disposuit de Lectore Sa-
crę Scripturę, sed tantum decreuit præbendam
ad hunc casum ipso facto constitutam, & deputa-
tam intelligi, & sic voluit esse præbendam, quæ
huic vsui inseruiret; non autem voluit id munus
legendi esse titulum, vel beneficium Ecclesiasti-
cum. Tertiò, id munus legendi esse onus præben-
dæ annexum, & non titulum, inde apparet, quod
Doctores in cap. Significatum, supra de pręben.
& in cap. Quia nonnullis, de Magistr. quærentes,
An Episcopus pręhendę vacanti onus iniungere
posit, loquuntur tam de onere Missas celebrandi,
quam legendi, & sic vtrumque appellant onus, &
non officium: & in specie glos. in d. cap. Quia nō-
nullis, in ver. Pręhendę, in fin. quam ibi Docto-
res sequuntur, obligationem legendi, ad quam
pręhendatus tenetur, appellat onus pręhendæ an-
nexum. Et propterea qui talem præbendam, quā-
uis onus annexum habentem, obtinuerit, poterit
etiam dignitatem obtinere, & cum illa in eadem
ecclesia non triplex, sed duplex erit; quod licet in
difformibus vigore consuetudinis, iuxta d. c. 1.
64 Sed dices hoc dubium frustra proponi cum sup-
posito consuetudinis, quia si beneficia sub eodem
tecto sint conformia, puta duo personatus, vel duæ
dignitates, aut duo officia, obtineri non possunt
absque dispensatione Apostolica; non obstante
contraria consuetudine, etiam immemorabili, vt
65 est casus in d. c. 1. de consuetud. lib. 6. Ideoque Sa-
cra Congregatio ab Episcopo Salamantino consul-
ta declarauit duo beneficia simplicia personalem
residentiam non requirentia in eadem ecclesia pa-
rochiali, quorum alterum seruitorium, alterum
verò præstimonium nuncupatur, esse conformia;
ac propterea si vni ab Ordinario fuerint collata,
primum per assecutionem secundi ipso iure vacas-
se; sed & secundum vacare, si vtrumque sciens, &
prudens retinere perrexerit, nisi aliud lege funda-
tionis ab Ordinario approbata cautum esset.
66 Quippe hanc legem non fuisse à Concilio subla-
tam cens. ead. Congregatio cum per eam non frā-
gatur numerus, nec minuatur cultus diuinus, quę
sunt duæ rationes, ob quas vetitum est obtinere
duo beneficia sub eodem tecto, vt dixi supra n. 41.
Quod si duo beneficia in ead. ecclesia sint diffor-
mia, obtineri possunt cum dispensatione Ordina-
rij, etiam circumscripta consuetudine, secundum
opinionem Io. Andr. & communem, de qua supra
num. 40.
67 Verum ad hoc patet responsio ex subiectis de-
clarationibus S. Congregationis Concilij. Et pri-
mò cum Episcopus Maurianensis in suo mense
contulisset Canonicatum, & Capellam in sua Ec-
clesia vacantem Amedeo Clerico Gebēnen. & quę-
situm

situm esset, An tuta conscientia posset idem Amedeus retinere capellam cum canonicatu absque dispensatione Apostolica: Sac. Congregatio cens. nō posse Amedeum absque prouisione Sedis Apostolicæ hæc duo difformia sub eodem tecto beneficia obtinere, nisi id dictet statutum, vel Ecclesiæ Maurianensis consuetudo, vel Episcopus cum eo expresse dispensauerit, cum vtrumque conferendo non intelligatur tacitè dispensasse. At de-
68 inde cum generaliter dubitatum fuerit, an pro tutiore conscientia obtinentium duo beneficia difformia sub eod. tecto collata sibi ab Ordinario debeat noua prouisio peti à Sanctissimo: Respondit ita debere, quia licet Episcopus possit ex causa dispensare ad duo beneficia difformia sub. eod. tecto; tamen periculosum esse, an causa subsit ea, quam Canones requirunt; ideo tutius esse adire Sanctissimum.

Huiusmodi autem difficultates cessant supposita consuetudine ecclesiæ Barcinonensis obtinendi duo difformia sub eod. tecto; quia illius vigore licitum est simul obtinere præbēdam theologalem, & Archidiaconatum, cum sint difformia, etiamsi Ordinarius non dispensauerit, sed simpliciter vtrumque simul contulerit, quod absque consuetudine non liceret, vt ex prædictis patet.

De Concessione Præbendæ:

Cap. Postulastis.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio pertinens ad Capitulum, & Prælatū, vt Prælatum lapsu temporis ad alium non transit, & num. 6.*
2 *Canonicatuum, & præbendarum collatio in cathedrali de iure communi est simultanea inter Episcopum, & Capitulum.*
3 *Intellectus huius cap.*
4 *Verbum* pertineat, *quid importet.*
5 *Collatio beneficij potest appellari donatio.*
6 *Actus vbi per Prælatum, vt Prælatum, & Capitulum explicandus est, vnus non supplet negligentiam alterius.*
7 *Secus si vnus sit effectus inhabilis.*
8 *Capitulum solum an possit præbendas conferre stāte absentia Episcopi in Curia, cuius reditus facilè non sperabatur.*
9 *Intellectus cap. vnici ne sede vacan lib. 6.*
Conferre habens de consilio alterius, illo in remotis agente, potest solus conferre, ibidem.
10 *Secus si collatio sit simultanea, vel fieri debeat de consensu alterius.*
11 *Episcopus aliquando interesse potest Capitulo tamquam Canonicus.*
12 *Vna, & eadem persona potest vices duarum repræsentare, & respectu diuersæ qualitatis diuerso iure censeri.*
13 *Etiam in actibus incompatibilibus.*
14 *Argumentum de tamquam, seu respectiuis.*
Episcopus cui commendatum est monasterium exēptum, ordinare non potest sæculares sibi subditos ratione monasterij, ibidem.
15 *Oratori, seu Legato quod donatur an cedat lucro ipsius, an verò mittentis, & nn. seqq. vsque ad num. 25.*
16 *Procurator tenetur restituere, si tamquam procurator percepit, non autem si tamquam quilibet.*
17 *Donatum socio occasione societatis cedit lucro Donatarij.*
18 *Socio imputatur si occasione societatis damnum sit passus, non societati.*
19 *Legati consueuerunt remunerari ab eo, ad quem sunt missi.*
20 *Donationes, quæ fiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione eius, in quem conferuntur.*
21 *Donorum qualitas an sit attendenda ad dignoscendum cuius intuitu fuerint collata & nn. seqq.*
22 *Leonis, vel statuæ donum an magis congruat Principi, quam Oratori, & nn seqq.*
23 *Sceptrum, vel corona regalis si donentur Oratori, non ipsi, sed Regi acquiruntur.*
24 *Donorum magnitudo spectanda est non tam ex persona illius cui conferuntur, quàm ex persona eius qui confert.*
25 *Episcopus, qui Capitulo interest tamquam Canonicus, quo in loco sedere debeat, & nn. seqq.*
26 *Vicarius Episcopi, qui etiam est Canonicus, in choro non debet sedere primus, quando est ibi in apparatu Canonicali.*
27 *Episcopus qui est in studio, vt scholaris, in actibus Scholasticis sedere debet post Rectorem Vniuersitatis.*
28 *Patriarcha Hierosolymitanus, qui est etiam Canonicus Basilicæ S. Petri, sedet in Choro post Canonicos primò receptos.*
29 *Ordo sedendi in Prætorio S. Pœnitentiariæ.*
30 *Prælatus quomodo constet an intersit Capitulo, vt Prælatus, an vt Canonicus.*
31 *In dubio censetur quis in actu interuenire tamquā præsidens maiori Dignitati.*
32 *Appellandum est in dubio à collatione simultanea Episcopi, & Capituli, non ad Episcopum, sed ad Superiorem.*

1 POSTVLASTIS. Si ad Capitulum, & Prælatum, vt Prælatum potestas conferendi pertinet, de vno ad alterum lapsu temporis non transibit. Secus si Prælatus sit ibi vt Canonicus, quia tunc de Capitulo transit ad Prælatum, nisi dolum committat. Hoc dicit. In prima parte consultatio. In secunda ibi, *Ad quod*, Responsio à qua vnum casum excipit ibi, *Nisi*, quem determinat ibi, *Et in hoc*.
2 Nota primò ex principio litteræ ibi, *Cum ad vos, & Archiepiscopum vestrum simul collatio præbendarum ecclesiæ vestræ pertineat.* Collationem Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali ecclesia de iure communi esse simultaneam inter Episcopum, & Capitulum: non enim textus loquitur
3 conditionaliter, vt putauit Aegid. Bellam. cons. 10. incipien. Factum est tale col. vlt. vers. Nec obstat, c. Postulastis. Sed loquitur causatiuè, & dictio, *Cum*, exponitur pro, *quia*, vt in cap. fin. supra de consuetud. & in l. Si ab arbitro, ff. qui satisd. cogan. cum simil. Vnde sensus est, quia de iure ad vos, & Archiepiscopum vestrū simul collatio præbendarum pertinet; ideo postulastis, &c. Et quamuis Io. Andr. & DD. communiter summent hoc capitulum per modum conditionis; hoc tamen faciunt, quia in vers. Nisi fortè, supponitur esse dubium an Archiepiscopus intersit Capitulo vt Prælatus, an vt Canonicus, & in hoc dubio Doctores coniungentes vtramque partem constitutio-

nis,

nis, diſtinxetunt; ſi ad Prælatum, vt prælatum, & Capitulum collatio pertinet, de vno ad alterum non fit deuolutio. Secus ſi ad Prælatum vt Canonicum. Sed hinc non ſequitur quin textus, qui ſeorſim loquitur, in primo reſponſo procedat deci-
4 ſiuè, & per modum cauſæ. Nec refert quod Hoſtienſ. hic in principio intelligat hoc capitulum de conſuetudine, eò quod non dixerit, pertinere debeat, ſed pertineat; & ſic notet factum, & non ius; ideoque parum faciat hæc littera ad id, ad quod alij ipſam inducunt. Etenim contrarium tenet, Goffred. cum quo tranſit Io. Andr. num. 1. in ver. Pertineat, intelligentes hanc litteram de iure communi. Nec verum eſt, verbum *pertineat* connotare factum: imo enim connotat ius, vt l. 1. §. Iuris noſtri, cum gloſ. in ver. *pertinet*, ff. de verb. ſignificat. gloſ. in cap. Inter dilectos, in ver. Pertinere, ſupra de fide inſtrum. Et quamuis referri poſsit etiam ad ius competens ex conſuetudine, vt notat Iaſ. in l. Centurio, col. penult. ff. de vulgar. tamen cum hic nulla fiat mentio conſuetudinis, in dubio potius referri debet ad ius commune, arg. cap. 1. de conſtit. lib. 6. Et propterea Doctores, qui firmãt de iure communi inter Epiſcopum, & Capitulum collationem eſse ſimultaneam, ad hoc primò allegant hanc Decretalem, vt gloſ. in cap. Cum eccleſia Vulterana, in ver. Poſtulauit, ſupra de elect. ibi. Et quod ſimul eligere debeant habes infra De conceſs. præben. c. Poſtulaſtis. Item gloſ. in cap. Si pro te, in ver. Epiſcopi, & Capituli, de reſcr. lib. 6. Ioann. Lauren. Vincen. Goffred. Io. Monac. & Io. Andr. quos refert, & ſequitur Henric. Boich. in c. Nouit col. 1. circa med. verſ. Aut iſta omnia ceſſant infra de his quæ fin. à Præl. Et ſanè ſi collatio ad eos pertinuiſset de conſuetudine, Pontifex non fuiſset loquutus per modum cauſæ, ſed per modũ conditionis, ſicut fecit in c. fin. & ibi notat gloſ. in ver. Pertineat, de Regular. lib. 6. & hæc eſt communis opinio quam etiam hodie ſeruat Rota Romana, vt dixi in d. c. Cum eccleſia Vulterana, ſupra de elect. vbi hunc articulum, relatis Doctorũ opinionibus, latiſsimè examinaui.
5 Secundò nota, in ver. *donatio*. Quod ter hic legitur reperitum, collationem beneficij poſse appellari donationem. Quod tamen intellige, vt dixi in c. Cum acceſsiſsent in ſexto notab. ſupra de Conſtitut.
6 Tertiò nota, id quod dictum eſt in Summa, videlicet vbi collatio præbendarum eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum, lapſo ſemeſtri tẽpore à Lateranen. Concilio ad conferendum præfixo in c. 2. ſupra eod. ius conferendi de vno ad aliũ non deuolui. Et ſic vbi actus per Prælatum vt Prælatum, & Capitulum explicandus eſt, vnus non ſupplet negligentiam alterius, ſi tempus vtrique ad actum explicandum eſt lapſum, vt hic notat
7 Abb. num. 4. dicens mente tenendum. Secus tamen eſt ſi vnus ſit effectus inhabilis, quia alter explicabit, vt eſt text. in cap. vnico in princ. ne ſede
8 vacan. lib. 6. Quod ſi vnus in remotis agat, ad aliũ non fit deuolutio, vt mox patebit. Vnde redditur valdè dubitabile quod dixit Rota in cauſa Placentinæ Canonicatus 26. Februarij 1596. coram Orano relata à Garz. de benef. par. 5. cap. 4. nu. 43. videlicet ſtante Epiſcopi abſentia in Curia, cuius reditus de facili non ſperabatur, ſolum Capitulum
9 potuiſſe conferre ex d. c. vnico in fine. Quoniam ille textus loquitur in eo caſu in quo quis tenetur conferre cum conſilio Epiſcopi: tunc enim Epiſcopo in remotis agente, ius conferendi habens, conferre poteſt ſine illius conſilio, vt ibi decidi-
10 tur in fine. At non procedit ille textus vbi collatio ſimul pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, vt colligitur ex text. ibidem iuncto primo reſponſo, vbi nulla fit mentio de abſentia Epiſcopi, & tenet ibi Gemin. num. 10. & Franc. num. 8. imo nec habet locum illa decretalis, cum quis conferre tenetur cum conſenſu Epiſcopi, vt ibi firmat gloſ. in ver. Cum conſilio, & Franc. ſub num. 3. & 6. in fine Item gloſ. in cap. Pro te, in ver. Aſſenſus, de reſcript. eod. lib. & Lap. ibidem, num. 8. & Gemin. num. 12. ad finem.
11 Vltimò nota ibi, *non vt Prælatus, ſed vt Canonicus*, aliquando Epiſcopum intereſſe Capitulo tamquam Canonicum. Quod intelligit gloſ. 2. quando ius Canoniæ eſt annexum Epiſcopatui ex conſuetudine concordat. c. A collatione, de appell. lib. 6. & cap. Cum in eccleſia de præben. eod. lib.
12 cum ſimilib. Et hinc collige vnam, & camdem perſonam poſſe vices duarum repræſentare, & reſpectu diuerſæ qualitatis diuerſo iure cenſeri. Ad hoc c. Per tuas, de maior. & obed. c. Ex ore in fin. & c. Cum capella, & ibi gloſ. vnica de priuileg. Et procedit hoc etiam in actibus incõpatibilibus, vt declarat. Gemin. in d. c. A collatione in 6. notab.
13 Quod nota ad limitationem regulæ de qua in cap. Cognouimus, in fine 12. quæſt. 2. & cap. Cum in tua, de decim. Et propterea electum à ſe vt Canonico Epiſcopus vt Epiſcopus examinabit, & cõfirmabit. Et ſic diuerſis reſpectibus idem erit elector, & confirmator, vt poſt Hoſtienſ. notat hic Io. Andr. num. 3. verſ. Et ſequitur ex his, & eſt hic arguendi locus, quem Doctores appellant de Tamquam, ſeu reſpectiuis. Cuius meminit gloſ. in l. Si verò, §. Item quidquid, in ver. Quaſi ad patronum, ff. ſol. matrim. & ibi Bart. in princ. verſ. Nota argumentum de Tamquam, gloſ. fin. in c. Cum inter vniuerſas, ſupra de elect. Io. Andr. in d. c. A collatione, num. 7. verſ. Ad eundem inducitur hæc littera, de appell. lib. 6. Bartol. in l. Si pater, §. Qui duo, num 3. & 4. ff. de adopt. Io. Andr. in regula In toto de regul. iur. lib. 6. in Mercurial. Abb. hic num. 4. Hinc S. Congregatio Concilij aliàs conſulta An Epiſcopus cui commodatum eſt monaſterium exemptum poſſit ſibi ſæculares ſubditos ratione monaſterij ordinare, non obſtante c. 10. ſeſſ. 23. Concilij Tridentini; Reſpondit non poſſe, quia ordinaret eos ſubditos tamquam Abbas, non tamquam Epiſcopus.
15 Hinc etiã Doctores inferunt ad quæſtionem, An quod donatur legato, ſeu, vt vocant Ambaſciatori cedat ipſius lucro, an verò Principis mittentis.
Pro mittente inducitur primò hæc Decretalis. Nam quemadmodum Prælatus, qui in Capitulo perſonam Canonici repræſentat, non regulatur vt Prælatus, ſed vt Canonicus; & ideò in caſu negligentiæ fit ad eum deuolutio tamquam ad Prælatũ: eodem modo quia legatus in actu legationis non repræſentat perſonam priuatam, ſed domini mittentis intelligitur honorari tamquã dominus mittens, ac proinde dona ipſi mittenti acquiruntur quaſi ipſius intuitu, & contemplatione videantur collata, arg. huius textus, & c. fin. 93. diſt.
16 Secundò, pro hac parte inducitur textus in l. Qui proprio, §. Procurator vt in cæteris, ff. de Procur. ibi. [Itaque quod ex lite conſecutus erit, ſiue prin-

cipaliter ipsius rei nomine, siue extrinsecus ob eam rem, debet mandati Iudicio restituere.] vbi Accurt. In ver. *Nomine*, notat Procuratorem teneri restituere, si tamquam Procurator percepit, non autem si tamquam quilibet. Sed legatus percipit dona non tamquam quilibet, sed tamquam legatus, & procurator Principis mittentis, & occasione legationis: ergo tenetur restituere. Et ita subdit Accursius diffinitam fuisse causam, quam habuerunt Consules Mediolanenses missi ad Imperatorem Constantinopolitanum. Idem notat gl. in l. Sed si plures, §. In arrogato, per illum textum in ver. Beneficio, ff. de vulgar. & pupill. Licet non firmet.

17 Contra verò dona cedere lucro ipsius Legati, seu Oratoris, licet occasione legationis in eum fuerint collata, probatur efficaciter in l. Si socium qui in eo, §. fin. ff. pro socio, vbi secundum communem lecturã, si donatur socio occasione societatis; nihilominus quia donatio fit personæ, & non societati, cedit lucro donatarij, non autem societatis. Nec mirũ, quia non tantũ in lucro, sed etiam
18 in dãno idẽ est indicium. Nam si socius occasione societatis damnum sit passus, sibi imputatur, & nõ societati, vt ibi est tex. notab. & notat Innoc. in c. Sicut, il secondo, n. 8. vers. In societate tamen, de iureiur. & per illam l. Bart. in d. §. Procurator. reprobat prææallegatam glossam Accurtij, & in l. Si verò, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. affirmat pro Ambasciatoribus esse casum, si bene inspiciatur in d. l. Socium qui in eo, in fine.

Secundò, ad idem inducitur textus in d. l. Si verò, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. vbi quidquid maritus seruum dotalem manumittens consequitur ex bonis liberti, restituit vxori; beneficiũ tamen quod in eum libertus contulit, in restitutione non venit. Et ita per illam l. determinat quæstionem pro Legatis Mediolanensibus ad Imperatorem Constantinopolitanum, glos. ibi in ver. Quasi ad patronum, & Bart. num. 3. Oldrad. in simili, cons. 129. in quæstione.

19 Tertiò, ad hoc inducitur textus in l. Diuus, ad fin. ff. de bon. damnat. ibi: Barbaros etiam inde munerati venientes ad se, vel legationis, vel alterius rei causa. Ex quibus verbis patet legatos consueuisse remunerari ab eo, ad quem sunt missi: at nulla esset remuneratio, si quod acquirunt, non sibi, sed mittenti acquirerent.

20 Demum idem probatur secundum Bartol. quia donationes quæ fiunt ab Imperatore, videtur fieri contemplatione eius, in quem conferuntur, l. Cum multa, C. de bon. quæ liber. Nec est nouum vt etiã in honorem alterius detur alteri, vt in l. Cum filius, §. Pater, ff. de legat. 2.

21 In hac varietate Io. Calderin. hic dicit esse coniungendas opiniones, quæ ponuntur in d. l. Qui proprio, §. Procurator, ff. de Procur. ait enim considerandum esse an legati prius noti essent Principi, ad quem sunt missi; & tunc putat dona cedere ipsorum lucro. An verò ignoti; & hoc secundo casu censet inspiciendam esse qualitatem rei do-
22 natæ: quædam enim præsumuntur magis congruè Principi, à quo sunt missi, veluti si donaretur Leo: & tunc dona eidem Principi acquiruntur, quæ illius contemplatione censentur donata. Quædam verò magis congruunt ipsis Legatis, vt vestes, pecunia, vel quid simile, & hæc cedunt ipsorum lucro. Ita Calderin. cum quo residet Abb. hic n. 5. concludens in dubio donorum qualitatem esse inspiciendam. Quod etiam verius putat Euerard. in sua Centuria in loco, de Tamquam, n. 6. Eamdem distinctionem probauit Io. Andr. in c. A collatione, num. 7. vers. Hæc iura faciunt ad quæstionem, de appellat. lib. 6. Nam in casu illo Mediolanensium sic ait [Dici solet quod dona cedunt Ambasciatoribus si prius noti erant Principis; aliàs communi, si erant ignoti; vel communi cedunt, si donum conueniebat communi, vt leo, statua, vel simile. Secus si conueniebat personis, vt si Doctori librum, vel militi arma donauit, [& sequuntur totidem verbis ibi Gemin. col. 4. vers. Hæc iura faciunt, & Franc. num. 3. vers. Quod inducitur ad quæstionem.

Baldus autem in cons. 194. Præmissis verbis, num. 2. lib. 2. dicit fuisse antiquam quæstionem de Ambasciatoribus Mediolani, qui receperunt xenia, siue dona ab Imperatore Constantinopolitano, vtrum teneantur ea restituere communi Mediolani, & refert in ea Doctores communiter sic dixisse. Aut donatum fuit contemplatione communis; & tunc communi quærunt: aut contemplatione ipsorum; & tunc ipsis quæritur. Aut dubitatur; & tunc aut Imperator habebat eos notos; & tunc videtur eorum contemplatione datũ, vt l. Si forrè, l. Miles, l. Dotem filio, §. fin. & l. Hęredi in princ. ff. de castren. pecul. Aut non habebat eos aliàs notos: & tunc refert an pęmiserit nomina propria an appellatiua, vt l. Si seruus communis, §. s. ff. de stipul. seruor. l. Cum ita datur, ff. de condit. & demonstr. & l. Cum aliquis, C. de iure deliber. Alij verò, vt idem Bald. subdit, dixerunt. Aut donaria sunt eis congruentia, aut non; & ex eorum qualitate coniecturam esse sumendã, vt l. Vtrum, ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. In rebus, §. Possunt, ff. Commod. quæ distinctiones, vt vides, si coniungantur, ferè coincidunt cum distinctione Io. Calder. de qua supra.

Verum Bartolus in d. l. Si verò, §. Item quidquid, ff. solut. matrim. determinat Legatos, seu Oratores non teneri restituere, nisi fuerit expressè donatum eo pacto vt redderetur mittenti, & allegat Guliel. de Cun. idem dicentem in d. §. Procurator, vt in cęteris hoc ipsum tenent Petr. & Iacob. de Rauenn. nam, vt ipsi dicunt, quamuis contemplatione mittentis fuerint eis concessa donaria; tamen eis conceduntur vt sibi habeant, l. Diuus, in fine, ff. de bon. damnator. & sequitur Bald. d. cons. 194. vbi consuluit pro Consiliario Admirati ciuitatis Ianuæ super donatione eidem facta per Regem Cypri. Et cum opinione Bartoli transeunt in d. §. Item quidquid Paul. de Castr. & DD. communiter teste Euerar. in d. loco de Tamquam, n. 6. quæ etiam moribus recepta est; nam vt Bald. inquit in præall. cons. 194. num. 2. vers. Item quia, consuetum est sic fieri, vt hoc potissimè inspiciendum est, vt l. Iurisgentium, §. Pactorum, ff. de Pact.

Et tenendo communem opinionem, non obstat hæc Decretalis, quia, vt disertis verbis respondet Abb. num. 5. circa fin. vers. Et ad istum textum. Episcopus intererat hic, vt Canonicus. Sed Orator licet repræsentet personam domini mittentis, nihilominus considerari potest, vt persona priuata in donis ei conferendis.

Item non obstat text. in d. l. Qui proprio, §. Procurator, vt in cęteris, ff. de Procur. Quoniam illa

lex

lex determinatur per d.l.Socium qui in eo, in fine,
ff. Pro soc. secundum Bartol. in d. §. Procurator.
23 Limitari forsan posset communis opinio vt non
procederet si dona essent talia vt nullatenus, con-
gruerent misso, sed mittenti dumtaxat: Quid enim
si dono daretur Regio Oratori corona, aut scep-
trum regale; aut Nuntio Apostolico regnum Pa-
pale? Quippe absonum esset vt missis hæc dona
sibi retineret; cum videantur eis collata non vt sibi
habeat, sed vt deferat ad suum Principem. Et in
hoc casu fortè saluari posset distinctio Io. Calder.
Non enim mihi prorsus probatur illud exemplum
leonis, & statuæ, quia cum Legati, & Oratores regij
plerumque sint Primates regni, & Barones insi-
gnes, non dedecet vt sibi habeant leonem, prout
aliquando habuerunt Romæ. Et statuas passim
24 habent etiam priuati. Et quamuis hæc sint dona
insignia; tamen donorum magnitudo spectanda
est non tam ex persona illius, cui conferuntur, quã
ex persona eius qui confert. Adhoc etsi quæstio-
nes, ibi, *quem etiam* (idest equum) *Ioculatori
non petenti vir tantus, & tam abundans fortè do-
naret*, infra, de Simon. vbi Io. Andr. num 8. refert
illud Alexandri qui cum cuidam vrbem donaret,
dicente illo, cui donabatur, non conuenire fortu-
næ suæ: Non quæro inquit quid te oporteat acci-
pere, sed quid me oporteat dare.
25 Vlterius QVAERO quo in loco sedere de-
beat Episcopus quotiès interest Capitulo tam-
quam Canonicus.
Glossa in c. A collatione, in ver. Prælatus, vers.
Sed quando sedet, vel subscribit, de appell. lib. 6.
videtur velle, vt quando quis est in capitulo, vt
pars capituli, & non vt superior; sedere debeat
in eo loco, in quo sederet si non esset superior,
prout ex illa glossa deducunt ibi Gemin. col. 4. circa
med. vers. Nota tamen ex ista glossa, & Franc. n. 4.
26 vers. In ea glos. in fin. Quod secundum eos facit ad
quæstionem de Vicario Episcopi, qui est canonicus
ecclesiæ, vt in choro non debeat sedere primus in-
ter alios quando est ibi in apparatu canonicali.
Quod etiam tenet Cassan. in Catal. glor. Mund.
4. par. 45. consider. & Cardin. Seraph. decis. 437.
27 num. 5. Quinimò, vt formaliter inquit Abb. in
cap. Additis, num. 4. de elect. glossa illa dicit quod
si Episcopus habet vocem in capitulo tamquam
canonicus, non debet habere primum locum in
capitulo, quia non est ibi vt Episcopus; sed prior
capituli debet habere primum locum. Similiter
ex eadem glossa infertur ad quæstionem de Epi-
scopo, qui est in studio vt scholaris, vt in actibus
scholasticis debeat ante ipsum sedere Rector Vni-
uersitatis, vt concludunt Gemin. & Franc. locis
citatis, & facit quod notatur in procem. Sexti, &
ita de consuetudine obseruari in Vniuersitate Lo-
uaniensi testatur Euerard. in loco de Tamquam,
num. 9. Imò hanc consuetudinem vigere in om-
nibus ferè studijs, eamque defendi posse per illam
glossam affirmat Abb. in d. c. Auditis, num. 4. vers.
Et propter hanc glossam.
Pro solutione quæstionis distingue. Aut Episco-
pus est Canonicus in sua ecclesia; & debet sedere
immediatè post eum, qui præest Capitulo, vt sentit
gloss. præall. & Abb. hic n. 8. Pelin. in rubr. de ma-
ior. & obed. col. 2. in fine. Aut habet canonica-
tum in alia ecclesia; & debet sedere in loco cano-
nicatus. Ita distinguit Rota in præallegat. decis.
Seraph. 437. num. 4. dicens speciale esse vt Episco-
pus sedeat post illum, qui præest Capitulo, quando
est Episcopus illius Capituli; alioquin debet sede-
re in loco canonicali. Et quamuis Rota non al-
leget rationem specialitatis; tamen ratio esse po-
test, quia cum Episcopus sit caput Capituli sui, &
Canonici membra, c. Nouit, & c. Quantò, De
his quæ fi. à Præl. indecens esset, vt sederet vlti-
mus, vt semper contingeret in Episcopo nouiter
assumpto, aut vltimo recepto. Vnde honorari de-
bet vt saltem habeat secundum locum post præ-
sidentem. Quæ ratio cessat in aliena ecclesia.
Confert text. in c. Requisisti, vers. Quoniam non
28 est tanta communio, de testam. Sic ad præsens in
Basilica S. Petri Patriarcha Hierosolymitanus, qui
est etiam Canonicus, sedet in choro post Canoni-
cos ante ipsum receptos.
29 Et meo tempore in Prætorio Sacræ Pœnitentia-
riæ hoc ordine sedebamus. Primus post Summum
Pœnitentiarium Dominus Coccinus Pœnitentia-
riæ Regens, & Rotæ Decanus. Secundus P. Ste-
phanus à Bubalo Societatis Iesu Pœnitentiariæ
Rector, & Consultor Theologus. Tertius Domi-
nus Merlinus Pœnitentiariæ Datarius, & Rotæ
Auditor. Quartus D. Pirouanus Consultor Ca-
nonista. Quintus ego vti Corrector Pœnitentia-
riæ. Sextus, & vltimus D. Alterius Episcopus Ca-
merinen. Pœnitentiariæ Sigillator. Licet in pu-
blicis functionibus Episcopus Camerinen. sedeat
secundus immediatè post Regentem, & Pater à
Bubalo vltimus post omnes Prælatos.
30 Quodsi quæras quomodo constabit an Prælatus
intersit Capitulo vt Prælatus, an vt Canonicus.
Soluit glossa in d. c. A collatione, in ver. Præ-
latus, de appell. lib. 6. videlicet; Si est in primo
loco, & ei primò scribitur, tunc apparet eum esse,
vt Prælatum, vel vt caput. Sed quando sedet, &
subscribit post Archidiaconum, vel alium, qui ibi-
dem præest Capitulo; tunc patet ipsum ibi esse vt
Canonicum, ad hoc c. vlt. 17. dist. & c. Statuimus,
de maior. & obed. In dubio autem censetur ibi
esse vt Prælatus secundum glossam, & idem tenent
ibi Archid. Io. Monac. Io. Andr. Gemin. & Franc.
eodem modo distinguit Abb. hic nu. 8. qui tamen
dicit in hoc primum esse recurrendum ad statutũ
ecclesiæ si quod est, secundò ad communem con-
suetudinem, & reputationem loci, vt l. Labeo, ff. de
supellect. leg. & cap. Ex litteris, infra de sponsal.
quibus cessantibus sequitur glossam præallegatã.
31 Itaque in dubio præsumitur quis in actu interue-
nire tamquam præsidens maiori dignitati, licet in-
teruenire possit etiam tamquam simplex persona,
vt ibi per Franc. num. 3. Vnde fit vt si aliud non
appareat, per lapsum temporis ius conferendi non
deuoluatur à Capitulo ad Episcopum; quia cum
in dubio censeatur interesse vt Episcopus, fieret
deuolutio ab Episcopo ad ipsummet Episcopum,
quod repugnat, arg. c. Cum ad nostram, supra
de institut. cum concordan. de quibus ibi per gl.
32 fin. Et ob hanc rationem Io. Monac. Io. Andr. &
Franc. vbi supra concludunt in terminis prædictæ
Decretalis A collatione simultanea Episcopi, &
Capituli in dubio non ad Episcopum, sed ad supe-
riorem esse appellandum. Quod nota.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

Cap. Nouit.

S V M M A R I V M.

1 *Sede vacante statue ecclesia mutari non debet, & num. 14.*
2 *Vnio ecclesiarum quot modis fieri possit, & n. seqq. vsque ad num. 12.*
3 *Vnio accessoria qua dicatur, & qui sit illius effectus, & n. 8.*
4 *Vnio aequè principalis qua, & illius effectus, & n. 9. & 10.*
5 *Sancti Angeli in Vado, & Castri Durantis ecclesia in cathedrales erecta ab Vrbano VIII. & aequè principaliter vnita.*
6 *Vnionum quinque sunt species, & n. seqq. vsque ad num. 12.*
7 *Monachus potest in diuersis monasterijs locum habere quoad communicationem spiritualium, non autem vagationis causa.*
11 *In vnionibus ecclesiarum attendendus est tenor priuilegij.*
12 *Monasterium etsi in cathedralem erigatur, tamen ibi seruanda est Religio.*
13 *Monasteria ordinantur ad Religionem, eleemosynam, & hospitalitatem.*
14 *Sedis vacantis tempus non est conueniens ad aliquid agendum, vel tractandum super statu ecclesia.*
15 *Etiamsi negotium fuerit coeptum in sede plena.*
10 *Praescriptio dormit vacante ecclesia.*
17 *Sede episcopali vacante non debet aliquid innouari, cum non sit qui episcopale ius tueatur.*
18 *Sententia lata contra ecclesiam vacantem non valet sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem, vel curatorem.*
19 *Panormitani ad sedandam populi commotionem absoluerunt gabella.*
10 *Et cum nonnullas sedi vacante reposuissent, etiam ab ecclesiasticis persoluendas, supplicatio confirmationis fuit reiecta.*
21 *Vicarius capitularis cum clero sede vacante non supplet consensum Episcopi ad hoc, vt ecclesiastici grauentur gabellis.*
21 *Capitulum sede vacante non succedit in potestate deducendi iura Episcopi in iudicium, etiam defendendo.*
23 *Item non succedit in potestatem alienandi iura, & bona ecclesia, & n. 31.*
24 *Etiamsi magna vrgeat necessitas, & n. 29.*
25 *Ecclesia comparatur pupillo, & iure minoris fungitur.*
26 *Et sine decreto Episcopi nil alienare potest.*
27 *Clerus etiam donando Papa non potest obligare Episcopum ad soluendadatia à se indicta.*
28 *Sede vacante nihil fieri debet, in quo ecclesia praeiudicetur.*
30 *Principum, & Praelatorum petitioni non est annuendum, cum aequitatem non foueant.*
31 *Capitulum sede vacante alienare non potest res quae seruando seruari non possunt, dummodo pretium seruetur.*
32 *Item si ecclesia diu esset vacatura, & ex dilatione periculum immineret.*
33 *Debet tamen ecclesiae dari curator, aut defensor, cuius auctoritate fiat alienatio.*
Et est speciale in ecclesijs inferioribus, ibidem.
34 *Vniones cathedralium ecclesiarum Papa solus potest dissoluere.*
35 *Restitutio in integrum non datur contra factum Principis.*
36 *Nec supplicatio admittitur nisi infra biennium.*
37 *Authoritas eadem quae requiritur in constructione actus, requiritur in illius destructione.*
38 *Legatus de latere non potest dissoluere vniones factas à Papa de plenitudine potestatis.*
39 *Nec reuocare vniones ecclesiarum exemptarum, quia nec potest illas vnire.*
40 *Camaldulenses, & Montis Coronae Eremitas vniuit Vrbanus VIII.*
41 *Quae vnio ab eis dissolui non potuit.*
42 *Religiones diuersas, vel monasteria diuersorum Ordinum solus Papa potest vnire, & vniones dissoluere.*
43 *Vnione dissoluta ecclesia vnita redit ad primaeuam naturam, & statum, in quo erat ante vnionem.*
44 *Res de facili reuertitur ad naturam suam.*
45 *Congregatio Clericorũ Doctrinae Christianae vnita Religioni Clericorum Regularium de Somascha, dissoluta vnione, redacta fuit ad antiquum statum secularem.*

1 NOVIT. Vacante ecclesia status ipsis mutari non debet. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. Io. de Anan. & Guido pap. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur petitio cum facti narratione. In secunda petitionis repulsio cum quadam protestatione ibi, *Attendentes.*

2 Nota primo ibi, *Ipsam Bathonien. Ecclesia vniendo, vt idem esset Episcopus vtriusque,* vnum modum vnionis faciendae. Tribus enim modis potest fieri vnio Ecclesiarum, vt dicit glos. hic in verb. Vniendo, & Innoc. in princip. Item glos. in cap. Et temporis qualitas, in verb. Vnire, 16. q. 1. Primò scilicet vt vna Ecclesia subijciatur alteri, & secundum hoc dignitas, & Sedes Episcopalis erit tantum apud Ecclesiam, cui fit vnio. Secundo modo fit vnio vt ex duabus dignitatibus vna fit dignitas, iuxta tex. in cap. Decimas, in fin. ibi, *sicut enim Papa duos Episcopatus in vnum potest redacere,* 16. quaest. 1. & secundum hoc illi qui sunt Canonici in vna Ecclesia, erunt Canonici in altera, & Canonici vtriusque simul intererunt electionibus, & alijs communibus negotijs. In hac tamen
3 vnione distinguitur secundum praecitatas glossas. Nam aut vna Ecclesia vnitur alteri, aut illae duae vniuntur simul, quae duo sunt longè diuersa. Primo casu, scilicet cum vnitur alteri, assumit ius, naturam, consuetudinem, & priuilegia eius, cui vnitur, & pereunt iura Ecclesiae vnitae cap. Recolentes §. vlt. infr. de stat. Monach. Item, vt dicebat Archidiacon. in d. c. Et temporis, num. 4. Ecclesia, cui fit vnio, censetur tanquam mater, & Ecclesia vnita censetur tanquam filia, cap. Cum dilectus supra quod metus caus. cap. Inter dilectos, infra de donationib. & tunc filia sortitur priuilegia matris, dicto cap. Recolentes, Doctores communiter appellant hanc speciem vnionis accessoriam, seu subiectiuam, per quam beneficium annexum amittit nomen beneficij, & inducit naturam beneficij, cui est vnitum, & efficitur illius praedium, Oldrad. cons. 257. factum tale est, num. 15. vers.

vers. Fundata igitur, Rota decis. 370. alias 11. de
rebus Eccles. non alien. in antiq. Cardin. Seraph.
decis. 1078. num. 6. Doctores in cap. Dudum ii
secundo, & ibi dixi num. 31. supra de elect. & in
cap. Licet, num. 68. de præben. Hoc tamen primũ
membrum secundæ speciei in effectu videtur co-
incidere cum prima specie vnionis, de qua supra,
num. 2. Ideoque Innocentius non posuit hanc sub-
diuisionem. Secundo autem casu, videlicet cum
neutra Ecclesia vnitur alteri, sed ambæ insimul
vniuntur, consuetudines, & priuilegia, quæ me-
liora sunt, & humaniora in altera earum, debent
vniri, vel retineri in vnitate, cap. Medicamentum,
de pœnit. dist. 1. & cap. Non est culpandus, 32. q. 1.
sicut cum Imperator vnit actionem bonæ fidei, &
stricti iuris, illud vnicum retinet ea, quæ meliora
fuerunt in altera actione, vt l. Vnic. in princ. C. de
rei vxor. act. & cum legata, & fideicommissa vniũ-
tur, id, quod humanius erat tàm in vna, quàm in
alia, retinet illud vnitum, l. 2. circa fin. C. comm.
4 deleg. Tertio modo possunt vniri duæ Ecclesiæ, ita
vt vtraque remaneat Episcopalis: & secundum
hoc duæ erunt dignitates, seu Episcopatus sicut
erant ante vnionem; erit tamen vtraque Ecclesia,
seu dignitas sub regimine vnius Episcopi, & de hac
vnione est casus hic, & in d. c. Et temporis, 16. q. 1.
& secundum hoc si huiusmodi Ecclesiæ diuersis
suberant metropolitanis, propter hanc vnionem
neuter metropolitanus perdit ius suum, cap. Quia
monasterium infra de Religios. domib. cap. vltim.
de confirmat. vtil. vel inutil. secundũ Innocent. &
gloss. præallegat. sic, & Imperator quandoque vnit
duas dignit. vt in auth. vt Iudic. sin quoquo suffrag.
§. Illud col. 2. & hæc vnio dicitur æquè principalis
quę operatur, vt quælibet Ecclesia retineat naturā
suam, vt per Caccialup. in tract. de vnion. art. 8.
num. 5. vers. Et hoc si modo, Rebuff. in prax. bene-
fic. tit. de vnion. num. 11. latè Mandos. cons. 27.
per tot. Alphonsus Oieda de benefic. incompati-
bilitat. 2. par. cap. 3. num. 2. vers. 3. & hoc modo
paucis abhinc annis fel. record. Vrbanus VIII. in
Cathedrales erexit Ecclesiam sancti Angeli in
Vado, quæ mihi patria charissima est, & Ecclesiam
sancti Christophori Castri Durantis hodie Vrba-
nia, & vtramque insimul æquè principaliter vni-
uit, ita vt vtraque esset Cathedralis, & vnus esset
Episcopus vtriusque, & idem de Episcopatu Viter-
bien. & Tuscanellæ dicunt Oieda vbi supra, & Gõ-
zal. super reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 7. n. 29.
6 Sed plenius Host. hic num. 4. & in summ. huius
tit. §. Quot modis fiat vnio, ponit quinque species
7 vnionum. Primò enim fit vnio quoad communi-
cationem spiritualium tantum, & sic multę Cathe-
drales, & monasteria inueniantur vnita. Nam vno
ex fratribus vita functo conueniunt omnes in alia
Ecclesia sicut in propria ad faciendum Anniuer-
sarium, seu septimum, vigesimum, vel trigesimũ
pro ipsius anima, de quibus legitur in cap. fin. infr.
de testamen. & hoc modo potest vnus Monachus
in diuersis monasterijs locum habere, neque ad
hanc vnionem requiritur auctoritas Papæ, vel Epi-
scopi Diœcesani. Nec obstat cap. fin. de Relig.
domib. quia obtinere locum in diuersis monaste-
rijs vagationis causa non est licitum, vt ibi, sed
bene ex causa charitatis, & officij Diuini, arg. cap.
Damnamus, §. Cum ergo supra de summ. Trinit.
8 Secundò; sic fit vnio, vt vna Ecclesia alteri subij-
ciatur in spiritualibus, & temporalibus, itaut
vna sit mater, & altera filia, vt cap. Cum dilectae,
supra quod met. caus. & fusius dictum est supra
9 in secunda specie vnionis. Tertiò, sic fit vnio, vt
neutra Ecclesia subijciatur alteri, sed quęlibet in
suo statu, & suo honore permaneat: vnde si ante
vnionem vtraque erat Cathedralis, & Episcopalis,
vtraque remanebit talis etiam post vnionem, nec
Canonici vnius Ecclesiæ erunt Canonici alterius,
isti vocabuntur ad depositionem illorum, neque
è conuerso, erit tamen vnus Episcopus duarum
Ecclesiarum, & ab omnibus communiter elige-
tur in loco, de quo in vnione conuentum est, alias
deferant sibi mortem arg. cap. Pastoralis supra de
rescript. & in hoc casu potest intelligi tex. in cap.
Et temporis qualitas, 16. quæst. 1. Si verò vna sit
Cathedralis, & altera Conuentualis, in Cathe-
drali fiet electio, & Prælatus erit Episcopus eccle-
siæ Cathedralis, & Abbas, siue Præpositus eccle-
się Conuentualis, & secundum hanc speciem vi-
dentur vnitæ ecclesiæ Viennen. & Romanen. eius-
dem Diœcesis. Item Lugdunen. & sancti Iusti eius-
dem Ciuitatis. Item Cistercien. & Folcarquerien.
eiusdem diœcesis, nec propter hoc Conuentualis
efficitur Cathedralis, nisi hoc habeat à Sede Apo-
stolica cap. Felix 16. q. 1. arg. cap. De locorum de
consecrat. distinct. 1. & c. Cum Inferior, supra de
maior. & obedient. Nam ab Ecclesia Romana di-
gnitates omnes traxerunt originem cap. 1. 22. di-
stinct. Quartò sic potest fieri vnio, vt idem sit col-
legium vtriusq; Ecclesiæ quoad spiritualia, & tem-
poralia, itaut qui est Canonicus in vna, sit Ca-
nonicus & in altera; & tunc dicitur vera vnio; nam
cũ priùs essent duo collegia post huiusmodi vnio-
nem erunt vnum, cap. Ad Apostolicam infra de
Conuers. Coniugat. & tali vnione facta, eligi de-
bent de vtraque ecclesia consuetudines, & statuta
laudabiliora, quę in vtraque de cætero debeant
10 obseruari; Quintò denique sic fit vnio, vt ecclesia
Conuentualis etiam Regularis in Cathedralem
erigatur, & alteri Ecclesiæ Cathedrali anti-
quę vniatur, vtraque Episcopali remanente sub
vno, & eodem Præsule: & de tali vnione loquitur
hęc Decretalis, ità Host. cum quo concordant hic
Io. Andr. num. 11. Butr. eod. n. Anchar. n. 4. vers.
Host. dicit Abb. n. 6. communiter Doctores Petr.
de Perusio in tract. de vnion. cap. 1. num. 5. Cac-
11 cialup. in eod. tract. art. 2. n. 1. Hęc tamen, quę
diximus non sunt perpetuò vera; Ideo diligenter
attendendus est tenor priuilegij, cap. Porrò, de
priuileg. cap. Dico simul supr. de off. ordin. secun-
dum Innoc. hic num. 1. in fin. vers. Hęc verò, cum
quo transeunt Host. num. 4. circa fin. vers. Tamen
secundum Dominũ nostrũ, & Io. Andr. 11. ad fin.
12 Secundò nota ibi, *Cum per ipsam dissolueretur
religio*. Tametsi monasterium in ecclesiã Cathe-
13 dralem erigatur, nihilominus ibi secũdam esse Re-
ligionem, ex quo ibidem remanent Religiosi, qui
tenentur ad eleemosynam, & hospitalitatem ser-
uandam. Nam ad hęc tria ordinantur monaste-
ria, vt hic per Butr. n. 4. Imol. eod. n. & Abb. n. 2.
14 Tertiò nota ibi, *quia tempus aduenerat*. Tem-
pus sedis vacantis non esse conueniens ad aliquid
agendum, vel tractandum super statu ecclesiæ;
Nam isti Monachi exultabant quasi tempus sedis
vacantis esset opportunum ad reparandam eccle-
siæ ruinam, & dicebant Benedictus Dominus, ec-
ce nunc tempus acceptabile, &c. Sed decipieban-
tur, quia tempus huiusmodi contra eos reuolui-
tur,

Panotmitani reiecta fuit, sed eas consultò omitti-
mus, quia non faciunt ad materiam huius Decre-
talis.
34 Vltimò nota, *Authoritate Apostolica indulgen-*
tes; Solum Romanum Pontificem, qui potest ca-
thedrales ecclesias erigere, cap. Felix, 16. quæst.6.
easque inuicem vnire, cap. Sicut vnire infr. de ex-
cess. Prælat. similiter posse illarum vniones dissolue-
re: Papa enim auctoritate Apostolica hic indulget,
vt postquam Bachoniensis Episcopus fuerit ordi-
natus, Prior, & Monachi ecclesiæ Glastonensis vni-
35 tæ facultatem habeant prosequēdi ius suum apud
Sedem Apostolicam pro dissolutione vnionis. In
hoc autem fuit indulgentia, quia cùm vnio ha-
rum ecclesiarum facta fuisset à Cęlestino, & ab In-
nocentio confirmata permittitur eis agere contra
factum pędecessoris, & Principis, contra quod
non liceret etiam petere beneficium restitutionis
in integrum, l. Minor autem, ff. de minor. nec po-
36 terat supplicari, quia biennium erat elapsum, l.
Quę supplicatio, C. de precib. Imper. offer. & hic
not. glos. fin. Innoc. num. 7. in verb. Indulgentes,
vers. Item est specialis gratia, Hostien. num. 24. Io.
Andr. nu. 7. vers. Item quia promitt. & Butr. n. 9.
37 vers. Item est Indulgentia. Pręterea omnis res
per quascunque causas nascitur, per easdem dis-
soluitur, cap. 1. infr. de reg. iur. l. Nihil tam natu-
rale, & l. Ferè, la seconda, ff. eod. & ead. auctoritas
quę requiritur in constitutione actus requiritur
etiam in illius destructione, Clem. Ne Romani de
elect. Roman. cons. 65. vers. Themate, nu. 2. vers.
Hoc enim, & cons. 116. Visis in princ. & in terminis
reuocationis vnionis est tex. in d. c. Sicut vnire, ibi
auctoritate, de excessib. Pręlatorum. Ideoque
38 nec Legatus de latere potest reuocare vniones,
quas fecit Papa de plenitudine potestatis, vt con-
cludit Petr. de Perus. in tract. de reuocat. vnion. c. 4.
num. 2. circa fin. vers. De secundo verò. Quem-
admodum nec potest Legatus reuocare vniones
39 ecclesiarum exemptarum, quia nec potest illas
vnire, vt notat glos. in d. cap. Sicut vnire in verb.
In tua diœcesi, de excessib. Prælat. Et ibi etiam Ho-
stiens. num. 1. in verb. Suæ diœcesis, & n. 2. in verb.
Auctoritate nostra, & firmat Petr. de Perusio dict.
cap. 4. num. 3. vers. Secundò quæritur, & genera-
liter vniones factas per Papam non posse per infe-
riorem dissolui, dixit Rota in recent. dec 737. n. 2.
par. 2. per notata in cap. Inter dilectos, de fide in-
strument.
40 Et ex his cum superioribus annis san. mem. Vr-
banus VIII. de plenitudine potestatis vniuisset Ere-
mitas Camaldulenses, & montis Coronę, & Ca-
maldulenses prætenderent vnionem fuisse dissolu-
41 tam ab ipsismet Eremitis montis Coronæ in Con-
gregatione particulari habita die 22. Nouēb. 1649.
hęc prętensio reiecta fuit tanquam friuola, quia
non licuit partibus venire cōtra factum Papæ, c. In-
ferior, 21. distinct. c. Cum inferior, de maior. &
obedient. Clem. ne Romani de elect. & in termi-
nis dissolutionis vnionis tradunt Innoc. & alij su-
42 pracitati num. 35. Et quemadmodum solus Papa
post diuersas Religiones aggregare, seu vnire, vt
cap. fin. de relig. domib. lib. 6. & latè probaui in
cap. Recolentes, à num. 24. infra de stat. monach.
& monasterij diuersorum Ordinum tenet Paulus
de Leazzaris, in Clem. 1. de elect. & post eum Butr.
hic num. 11. circa fin. vers. An vnio possit fieri de
monasterijs diuersæ religionis; ita solus Papa po-
test vniones Religionum dissoluere, quia prout,
quodque producitur, sic resoluitur, vt Bald. inquit
in cons. 28. super eo, num. 1. vers. Nam regula Ge-
neralis est, lib. 3. & constat ex dictis.
43 Vltimò nota ibi, *vt vnione dissoluta monaste-*
rium vestrum reduceremus in statum antiquum,
hunc esse pręcipuum effectum dissolutionis vnio-
nis, quia cuius conditionis, & qualitatis erat ec-
clesia ante vnionem, illius conditionis, & quali-
tatis remanebit dissoluta vnione: & hanc regu-
lam principalem ex hoc text. elicit Petrus de Peru-
sio in tractat. de reuocation. vnionis cap. 7. nu. 1.
inter tractat. communes vol. 15. fol. 561. vnde se-
cundum eum si ecclesia vnita erat sine cura, rema-
nebit sine cura dissoluta, & reuocata vnione. Item
si ecclesia erat curata, remanebit curata: Item si
erat baptismalis ecclesia, remanebit baptismalis:
Item si Ecclesia erat Collegiata, remanebit Col-
legiata: Item si Ecclesia erat sæcularis, remane-
bit sęcularis: Item si ecclesia erat Regularis, rema-
nebit Regularis: Item si monasterium erat ere-
ctum in ecclesiam cathedralem, remanebit vt mo-
nasterium, non vt ecclesia cathedralis, quia hæc
omnia respiciunt antiquum statum ecclesiæ, vt
per eum facit tex. in l. Planè, ff. de oper. libert. in
l. Adulter. §. fin. ff. de adulter. in l. In rem, §. fin. ff.
de rei vendicat. & in §. Si quis ex aliena instit. de
44 rerum diuisione. Res enim de facili redit ad na-
turam suam, cap. Ab exordio 35. dist. l. Si vnus, §.
Pactus ne peteret ff. de pact. Idem firmant Ioan.
Bapt. Caccialup. de vnionib. in 10. art. eod. volum.
15. Tractatuum fol. 152. Rebuff. in Praxi benefic. in
tit. de Reuocat. vnion. n. 38. Calcan. cons. 34. n. 3.
vers. Fateor, & Nicolaus Garzia de benefic. p. 12.
§. 3. num. 309. concludentes reuocationem, & dis-
solutionem vnionis operari, vt corpora vnita re-
uertātur ad suam primæuam naturam. Facit Rota
dist. 706. num. 4. par. 2. recent. & coram Verallo
decis. 345. n. 1. par. 3.
45 Et ex hoc cum Congregatio Sæcularis Clerico-
rum Doctrinæ Christianæ in Gallia à Clem. VIII.
instituta, à Paulo V. vnita fuerit religioni Cleri-
corum Regularium de Somascha, vt in bulla vnio-
nis, quæ incipit Ex iniuncto, in Bullar. tom. 3. in
appendic. pag. 66. & nuper à Sanctissimo D. N. In-
nocentio X. per litteras in forma breuis sub die
30. Iulij 1647. hæc vnio fuerit dissoluta: Die 12. Iu-
nij 1655. in Congregatione Cardinalium, & Præ-
latorum à Sanctitate sua ad hoc specialiter depu-
tata dictum fuit, primo dictam Congregationem
Clericorum Doctrinæ Christianę per dissolutionē
vnionis huiusmodi redactam esse ad statum sęcu-
larem, nec opus fuisse illam sæcularizare, quia ex
ipsa vnionis dissolutione amisit statum regularita-
tis, & reassumpsit statum antiquum sæcularitatis,
in quo ante vnionem reperiebatur; licet personæ,
quę solemnęm professionem in ea emiserunt durā-
te vnione, adhuc remaneant Regulares: actus
enim omnes facti durante vnione non reuocantur
per reg. Factum legitimè nō retractatur, licet per-
ueniat ad casum, à quo incipere non potuit, &
notat Rebuff. vbi supra n. 45.

Ne

Ne Sede vacante.

Cap. Illa.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum sede vacante non confert beneficia spectantia ad collationem solius Prælati, & num. 8.*
2 *Secus si collatio inter Episcopum, & Capitulum sit simultanea, vel ad Capitulum tantum pertineat, & num 16.*
3 *Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de collatione prius alteri facta à non habente potestatem conferendi, nec de possessione inde secuta.*
4 *Collatio facta à non habente potestatem non imprimit colorem tenendi.*
5 *De gratia aduersarij, quæ nulla est, non tenetur quis in gratia sua facere mentionem.*
6 *Prohibitum censetur quod non apparet concessum in his, quæ generaliter sunt prohibita.*
7 *In aliis procedit contraria regula.*
8 *Collatio beneficiorum vacantium post obitum Episcopi reseruatur Episcopo successori, & si periculum sit in mora, recurritur ad Papam.*
9 *Sed ex Regula secunda Cancellariæ pertinet ad Papam indistinctè.*
10 *Capitulum sede vacante succedit in iure confirmandi electiones, sed non in iure conferendi beneficia, & quæ sit ratio diuersitatis, & nn. seqq.*
11 *Confirmans non donat, sed tantum modo seras administrationis soluit, & reserat.*
12 *Confirmatio est actus necessitatis, & sapit iustitiam: collatio est voluntatis, & sapit gratiam.*
13 *Capitulum sede vacante non succedit in iurisdictione voluntaria, sed in necessaria tantum.*
14 *Non succedit in dandis indulgentijs.*
15 *Succedit in præsentationibus admittendis, & institutionibus faciendis.*
Institutio præsentatorum est iurisdictionis necessariæ, non voluntariæ, ibid.
17 *Capitulum sede vacante, vel Decanus nullam auctoritatem sibi vendicat in examinibus, per concursum pro collatione Parochialium Ecclesiarum, sed infra octo dies post obitum Episcopi Vicarium constituit, & n. 25.*
18 *Vicarius Capituli sede vacante constituit Vicarium in Parochiali vacante cum congrua fructuum assignatione, & n. 28.*
19 *Item vacat per edictum publicum, Omnes, qui volent examinari, & concursum instituit, & magis idoneum eligit iuxta formulam præscriptam à S. Congregatione Concilij.*
20 *Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret.*
21 *Examen per concursum requiritur in qualibet vacatione, nec sufficit vt quis fuerit alias in concursu approbatus.*
22 *Examinatores Synodales non vnum solum, sed plures, quos iudicauerint idoneos, debent renunciare.*
23 *Ex quibus non Examinatores, sed Episcopus, vel Vicarius Capituli sede vacante magis idoneum eliget.*
24 *Vicarius Capituli sede vacante, qua formula concipiat litteras testimoniales concursus peracti transmittendas ad Papam pro collatione Parochialis ecclesiæ.*
26 *Capitulum sede vacante non potest conferre Parochialem vacantem in Commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit iudicatus.*
27 *Nec ei fructus concedere durante Commenda.*
29 *Vicarius Capituli sede vacante non potest eum, quem magis idoneum iudicauit in Parochiali vacante Vicarium constituere.*
30 *Vicarius Apostolicus deputatus cum iurisdictione contentiosa, & voluntaria, excepta beneficiorum collatione, an possit concursus instituere, & nn. seqq. vsque in finem.*
31 *Exceptio firmat Regulam in casibus non exceptis.*
Visitator ecclesiæ vacantis non confert beneficia, nisi sit datus à Papa, ibid.
32 *Electio magis idonei, & collatio sunt diuersa, & ex vna ad aliam non infertur.*
33 *Concursus fieri debet ab Episcopo, licet collatio Parochialis ad alium spectet.*
34 *Vicarius Capituli sede vacante beneficia non confert, & tamen concursus constituit.*
35 *Vicarius Episcopi sine Capituli commissione nō confert beneficia, & tamen instituit concursus Episcopo impedito.*
36 *Capitulum habens ius conferendi Parochialem non potest edicta proponere pro concurrentibus, sed hoc ius pertinet ad Episcopum.*
37 *Prohibito aliquo, prohibetur omne id, per quod peruenitur ad illud.*
38 *Prohibito consequenti, censetur etiam prohibitum omne necessarium antecedens.*
39 *Quod procedit quando consequens est destructum, aut perpetuò prohibitum.*

1 ILLA. Capitulum sede vacante non confert præbendas spectantes ad collationem Prælati. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Io. de Anan. Vel clariùs secundum Abbatem, Beneficia spectantia ad collationem Prælati dumtaxat non possunt conferri per Capi-
2 tulum sede vacante; Secus ergo si collatio inter Episcopum, & Capitulum esset simultanea, vel ad Capitulum tantum pertineret, vt cap. vnico infra eod. lib. 6. & hic notant Abb. Antiquus in fine Host. num. 3. vers. Hoc est intelligendum. Io. Andr. eod. num. in ver. Episcopi, & reliqui omnes. Diuiditur in tres partes. Prima decisè narrat factum. Secunda diffinit. ibi, *Ecclesiam*. Tertia soluens obstaculum probat deuolutioni locum non fuisse. ibi, *Non obstante*.
3 Nota primo ibi, *Non obstante concessione per Capitulum facta*. In impetratione beneficij non esse opus mentionem facere de collatione priùs alteri facta à non habente potestatem conferendi, nec de possessione inde sequuta, prout hic fuit facta collatio, seu prouisio per Papam non habita mentione de collatione prius alteri facta per Ca-
4 pitulum sede vacante; Nam talis collatio non imprimit colorem tenendi, & sic non obstat cap. Cum nostris, supra de concess. præb. & hanc regulam ex hoc textu deducunt hic Anton. de Butr. num. 3. Imol. n. 2. Anch. & Io de Anan. in primo notab. Et quamuis Io. Cald. in d. c. Cum nostris, & Abb. hic num. 2. dicant hic non apparere quod prouisus per Capitulum possederit: tamen verius videtur quod primo dixi, quia possessio hic non erat colorata,

rata, cum Capitulum careret conferendi potestate; & ideo de tali possessione non erat facienda mentio in litteris prouisionis, vt etiam aduertit Cardin in d. c. Cum nostris, in 10. oppos. num. 12,
5 vers. Vel ibi possessio non erat colorata. Generaliter autem de gratia aduersarij, quæ nulla est, non teneor in gratia mea facere mentionem, quia non præstat impedimentum, &c vt resoluit Rota decis. 179. incip. Nota quod de gratia aduersarij, aliàs 69. de rescript. in Antiq.

6 Secundò nota ibi, *Cum nusquam reperiatur tantum*; Censeri prohibitum quod non apparet concessum, vt hic, & in concord. de quibus in gl. 3. quæ regula procedit in his quæ generaliter sunt probibita, sicut est collatio præbendarum. Nam regula prohibitoria est, vt nullus beneficia conferat nisi Episcopus, vt c. Nullus, il primo, 16. qu. 7. cum concord, de quibus hic per Io. Andr. num. 2.
7 in ver. In iure, & declarat Card. eod. num. 2. In alijs procedit contraria regula, videlicet intelligitur concessum quod non inuenitur prohibitum, cap. Sunt nonnulli, 16. q. 1. cap. Nuper, & ibi glos. in ver. Non tetinuit, de sent. excom. l. Nec non, §. Quod eis, ff. Ex quibus caus. maior. cum similibus, vt per glos. in c. Inter corporalia, §. Sed neque, in ver. Non inuenitur, de Translat. Episcopi. In talibus enim edictum est prohibitoriū; & ideo quicumque non prohibetur per consequentiam admittitur, vt cap. Cum apud, de spons. l. Mutus, ff de Procurat. & l. 1. ff. de testib. Et in idem recidit alia distinctio, quam ibi ponit glossa in fine, videlicet, quod vbi constitutio promulgata fuit affirmatiuè, tunc intelligitur concessum, nisi reperiatur prohibitum, vt patet exemplum in c. Deus masculum, & cap. Quod si dormierit, 31. q. 1. vbi verò Constitutio fuit promulgata negatiuè semper intelligitur prohibitum, nisi inueniatur concessum. Exemplum habes in cap. Si non licet 23. q. 5. & in hoc secundo membro loquitur hoc cap.

8 Vltimò nota ibi, *fungatur iure Episcopi in collatione*. Capitulum sede vacante quamuis succedat in iurisdictione Episcopali, vt c. His quæ, & c. Cum olim, & ibi dixi in 2. notab. supra de maiorit. & obed. tamen non succedere in ius conferendi præbendas, & beneficia pertinentia ad collationem solius Episcopi, vt hic est casus secundum omnes in summario textus. Imo eorumdem collatio reseruari debet successori. Quod si periculum esset in vacatione, recurrendum esset ad superiorem, vt cap. Quia diuersitatem, §. penult. supra de concess. præb. secundum Innoc. hic in princip. scilicet Papam, qui Generalis est Ordinarius totius Orbis, vt cap. Cuncta per mundum, 9. q. 3. & cap. 2. de præb. lib. 6. Vnde alius superior in hoc se intromittere non posset, c. Romana de suppl. negl. Prælat. lib. 6. secundum Hostien. hic num. 1. circa med. in ver. Fungatur, Io. Andr. num. 2. in ver. In iure, Card. num. 4. vers. Tertio oppono, Abb. num. 3. &
9 alios communiter. Tu verò dicas hodie nullo casu collationem transire in Episcopum successorem, sed indistinctè pertinere ad Papam, licet non sit periculum in vacatione, quia ex regula secunda Cancellariæ reseruantur dignitates, & beneficia omnia, quæ tempore vacationis Episcopatuum quomodocumque vacauerint vsque ad prouisionem successorum, & adeptam ab eis pacificam possessionem.

10 Quod si quæras rationem cur collatio præbendarum non transeat in Capitulum sede vacante, respondet Innoc. hic in principio, quia Prælati ius conferendi præbendas non habent à Capitulo, sed à fundatione, vel priuilegio, vel alio modo, vt notatur in c. Ad abolendam, de hæret. Et inde est, vt Capitulum succedat in iure confirmandi electiones, vt cap. Cum olim, supra de maior. & obed. quia confirmatio est de iure Episcopali, quod Prælatus intuitu ecclesiæ habet: collatio autem præbendarum competit Episcopo de iure speciali, in quo Capitulum non succedit. Sed hæc ratio non placet Host. hic num. 5. post med. vers. Hæc ratio, quia ius conferendi præbendas de iure communi spectat ad Capitulum, & non ad alium, vt leg. & notat. in c. Cum Ecclesia Vulterrana, de elect. in cap. fin. de cler. peregrin. in c. 3. de instit. Sed etsi ex donatione Regis, vel alio modo Episcopus hoc ius acquisiuisset, nihilominus ecclesiasticum censeretur, vt legitur, & not. in c. Dilectus, il tertio, de præben. Dicendum est igitur secundum Host. idcirco ius conferendi beneficia non transire in Capitulum, quia specialis prohibitio est, generaliter tamen promulgata, vt nullus conferat beneficia nisi Episcopus, vel eius Vicesgerens, vt c. Nullus, il primo, 16. q. 7. c. 3. de institut. & cap. Admonet, de renunc. Statur ergo huic speciali prohibitioni contra regulam generalem, quod Capitulum supplet defectum Episcopi sede vacante, vt in cap. his quæ, & cap. Cum olim, de maior. & obed. quia semper generi per speciem derogatur, cap. 1. & cap. Pastoralis, supra de rescript. cap. Generi, de reg. iur. lib. 6 & propterea ius conferendi Capitulo non conceditur, quamuis de iurisdictione sit, vt cap. Host. de elect. secundum Host. cum quo concordat per omnia Io Andr. num. 2. in ver. In iure.
11 Est igitur ratio differentiæ inter confirmationem, & collationem, quia plus est conferre, quam confirmare: nam qui confirmat non donat, l. Et quia, ff. de iurisd. omn. iudi. cap. Inter dilectos, §. Cæterum, de fide instrum Sed tantummodo seras administrationis soluit, & reserat, cap. Cum dilecta, §. Nos igitur, ad fin. de confir. vtil. vel inutil. Oldrad. cons. 146. Factum est tale, de consuetud. n. 4. vers. Sed ad hoc respondetur. At qui confert, donat, vt cap. vlt. de offic. Vicar. lib. 6. Et hanc rationem differentiæ assignat glossa in c. 1. in verb. Non possit, de institut. eod. lib. Host. & Io. Andr.
12 locis citatis. Ego assigno aliam rationem, quia confirmatio est necessitatis, cap. 3. & ibi Butr. in 5. notab. supra de elect. & sapit iustitiam, cum per electionem sit ius quæsitum electo, eique sit debita confirmatio, vt cap. Cum inter, il tertio eod. tit. sed collatio est voluntaris, & sapit gratiā, vt hic in princ. & in d. cap fin. de offic Vicar. lib. 6. & notat glos. ante casum in cap. 1. de instit. eodem lib. & Abbas hic, num. 3. post med. & num. 6. vers.
13 Ratio diuersitatis. At Capitulum sede vacante non succedit in iurisdictione voluntaria, sed in necessaria tantum, quia est necessarius, & non voluntarius administrator, vt tenet glos. in Clem. 1. in ver. Capituli, de hæret. quam dicit communiter approbatam Felin. in d. c. Cum olim, num. 6. vers. Ad decimamtertiā quæst. supra de maior. & obed. Rota decis. 5. incip. Si Episcopus, num. 3. de offic. Vicar. in nouis. Nec succedit in his, quæ sapiunt gratiam, glos. in c. 1 in ver. Præsentatos, de institut. lib. 6.

14 Et inde est, vt Capitulum sede vacante non suc-

cedat in dandis indulgentijs; vt voluit Io. Andr.
in c. Accedentibus, num.2. vers. Ex prædictis, de
excess. Prælat. Calder. in repet. c. Nostro, ad fin.
de pœnit. & remiss. Archid. & Gemin. in c. 1. eod.
tit. lib.6. & Felin. post alios in d.c. Cum olim, n.7.
Et quamuis nonnulli oppositum sentiant; tamen
hæc opinio communiter tenetur, vt dicit Cardin.
in Clem.2. §. Ad hæc, quæst.3. num.14. ad fin. vers.
De Capitulo etiam, de pœnit. & remiss.
15 E contra verò Capitulum succedit in admit-
tendis præsentationibus, & institutionibus facien-
dis, quia hæc sunt iurisdictionis necessariæ, & non
voluntariæ, vt est expressum in c. 1. & ibi notat Io.
Andr. num.10. vers. In glos. & ibi, *conferendi*, de
institut. lib.6. Host. hic num.3. ad finem, vers. Puto
contrarium, Cardin. in c. His quę, num.2. de ma-
ior. & obed. Rota d. decis.5. num. 3. de offic. Vi-
16 car. Et propterea in reg.2. Cancellariæ, qua reser-
nantur Papæ Beneficia vacantis tempore vacatio-
nis Episcopatuū ad collationem, præsentationem,
electionem, & quamcumque aliam dispositio-
nem Episcoporum pertinentia, apponuntur duæ
exceptiones per illa verba; *non tamen ad collatio-
nem cum alio, vel alijs, aut etiam alterius præsen-
tationem, vel electionem pertinentia*. Prima exce-
ptio fuit posita propter ea, quæ habētur in c. vnic.
Ne sede vacante, lib.6. vt tetigi supra n.2. Secunda
verò propter ea, quæ habentur in d. c. 1. de insti-
tut. eod. lib.
17 Et ob eamdem rationem Vicarius Capituli se-
de vacante potest instituere concursus parochia-
lium vacantium, & magis idoneū eligere ad præ-
scriptum Concilij Tridentini, cap.18. sess.24. Nam
magis idoneo reperto inter probatos ab examina-
toribus synodalibus debetur prælectio ex iustitia,
ita vt si fuerit postpositus possit appellare, & prouo-
care prælectum ad nouum examen ex Constitu-
tione Pij V. 33. in conferendis, vt plenè adnotaui
in c. Eam te, supra de ætat. & qualit. Vnde cum
actus prælectionis sit iurisdictionis necessariæ,
meritò transit in Vicarium Capituli sede vacante
ex prædictis, licet Capitulum in hoc se ingerere
non possit.
Porrò in S. Congregatione Concilij fuit actum
de obseruandis in examinibus faciendis pro colla-
tione parochialium sede cathedrali vacante; &
ita concepta fuit declarationum formula per ma-
nus transmissa, & à Sanctissimo approbata. In pri-
mis Capitulum nullam sibi in hisce examinibus
auctoritatem vendicabit, sed constituet officialem,
seu Vicarium infra octo dies post mortem Episco-
pi, prout mandat Concilium Tridentinum, sess.24.
18 cap.16. Is Vicarius sic constitutus obibit illa om-
nia munia, quæ Concilium sess. 24. cap.18. statuit
obeunda ab Episcopo, seu eius Vicario cum pa-
rochialis ecclesiæ vacatio contigerit; & in specie
statim habita notitia vacationis ecclesiæ, & ante-
quam vllum fiat examen, constituet idoneum in
ea Vicarium cum congrua fructuum portionis as-
signatione, reseruatis reliquis fructibus ijs, quibus
iure videbitur. Hic autem Vicarius in parochia-
li positus eius onera sustinebit, donec ei de Re-
19 ctore prouideatur. Postea per edictum publicum
vocabit omnes, qui voluerint examinari pro ob-
tinenda parochiali vacante. Deinde examinabit
eos, qui concurrerint, adhibitis etiam alijs exami-
natoribus, saltem tribus, quorum votis si paria,
aut singularia fuerint, accedere possit ipse Vica-
rius, quibus magis ei videbitur. Curabit idem
20 Vicarius, vt singulis annis à diœcesana synodo
probentur examinatores saltem sex, ex quibus
tres ipse eliget, eosque congregabit, qui secum
examen perficiant ad singulas parochiales vacan-
tes, & si duo, vel vnus tantum ex dictis examina-
toribus etiam cum Vicario, vel omnes tres, aut
etiam sex absq; Vicario se ipsos congregauerint,
& examen perfecerint, nullum erit. Et si ex dictis
sex examinatoribus aliqui intra annum suæ ele-
ctionis mortui fuerint, tota facultas examinandi
ad superstites, etiam si vnus tantum superesset,
spectabit eo anno durante. Si contingat sequen-
tibus annis nullos alios examinatores eligi in sy-
nodo diœcesana, illi sex, qui semel præcedenti
anno ex decreto Concilij fuerint electi, pro legiti-
mis habeantur etiam post lapsum anni suæ ele-
ctionis, & sic in officio suo perseuerare possint, do-
nec alij seruata forma Concilij electi fuerint. Et si
ex dictis sex examinatoribus aliqui mortui fue-
rint, curabit Vicarius, vt lapso anno alij in locum
demortuorum sufficiantur, seu eligantur in Syno-
do diœcesana: alioquin qui supererunt, pro legi-
21 timis non habeantur. Examen, & approbatio
pro legitimis non habeantur ad parochialem va-
cantem, si ante ad alias parochiales, quæ prius
vacauerint, fuerint facta, ita vt non sufficiat, quem
iudicatum fuisse idoneum præteritis mensibus,
aut annis ad aliquas parochiales, sed semper opus
sit nouo examine, & noua approbatione ad ipsam
parochialem, de cuius collatione singulis vicibus
22 agitur. Examinatores ex pluribus examinatis non
vnum solū, sed plures, quos iudicauerint idoneos
23 significabunt Vicario, & ex istis pluribus idoneis
per examinatores iudicatis, non ipsi examinato-
res, sed solus Vicarius eliget, quem cæteris ma-
gis idoneum iudicauerit. Hæc enim facultas nul-
lo modo examinatoribus competit, cum soli Epi-
scopo à Concilio sit attributa; cuius loco erit Vi-
24 carius sede vacante. Ipse etiam solus Vicarius
absq; examinatoribus scribet litteras ad Sanctis-
simum D. N. ad quem collatio parochialis specta-
bit, quibus præcipuè testabitur propositum fuisse
edictum, & examen per concursum factum, totque
examinatos fuisse, & ex examinatis tot idoneos à
tribus saltem examinatoribus iudicatos, se verò
ex istis idoneis talem cæteris magis idoneum iu-
dicasse, elegisseque.
25 Capitulū, aut Decanus cathedralis ecclesiæ nullū
sibi ius vendicet proponēdi edictū, aut deputandi,
seu eligendi, vel conuocādi corā se examinatores,
nec iubendi, aut curandi, vt corā se, aut examina-
toribus deputatis, ab eo examen fiat; minus eligē-
di magis idoneum, aut literas testimoniales de eo
scribēdi. Sed hęc omnia, vt supra dictū est, exeque-
tur partim synodus diœcesana, partim Vicarius se-
de vacante constituendus, quē Capitulum omnino
26 constituere debebit ex d. 16. Multò magis idem
Capitulum abstineat à conferendo Parochialem
vacantem in commendam temporalem ei, qui
27 magis idoneus fuerit iudicatus; maximè: etiam
caueat, ne concedat omnes fructus ipsius Paro-
28 chialis eidem dicta commenda durante; Quo-
niam Concilium hęc omnia prohibuit, dum sta-
tuit debere Episcopum statim habita notitia vaca-
tionis Parochialis idoneum in ea Vicarium cum
congrua fructuum portione constituere, quod
munus obibit, vt supra dictum est, Vicarius præ-
cisè

cissè sede vacante deputatus. Cauebitque & ipse à dicta commenda, & à concessione omnium fru-
29 ctuum. Et illud quoque sibi interdictum sciet, ne enim, quem magis idoneum ipse iudicauerit, constituat Vicarium in Parochiali, aut ei quoquomodo præficiat, donec collatio fiat, sed debet omnino à principio vacationis, & antequam vllum examen fiat constituere in ea alium Vicarium, qui curam animarum interea gerat, donec Parochialis fuerit à Sede Apostolica magis idoneo collata.
30 Sed quæritur An Vicarius Apostolicus deputatus cum iurisdictione tam contentiosa, quam voluntaria ad Episcopum pertinente, excepta tamen facultate beneficia ecclesiastica conferendi, & litteras commendatitias, & dimissorias ad sacros Ordines concedendi, possit edicta proponere pro concursibus Parochialium vacantium instituendis, & magis idoneum eligere: An verò id ius ad Episcopum spectet, iuxta formam d. c. 18. sess. 24.

De hoc dubio consultus de mandato Sanctissimi D. N. Innocentij X. in casu Archiepiscopi Beneuentani, Respondi huiusmodi facultatē pertinere ad Vicarium Apostolicum, quia cum fundatam habeat intentionem super exercitio iurisdictionis Episcopalis tam contentiosæ, quam voluntariæ ex forma litterarum Apostolicarum, & excipiantur tantummodo duo casus, videlicet beneficia conferendi, & litteras commendatitias, & dimissorias
31 concedendi: talis exceptio firmat regulam in cōtrarium in casibus non exceptis, l. Quæsitum, §. Denique, Nerarius, ff. de fund. instruct. cap. Dominus, 32. q. 7. Sicut Visitator datus à Metropolitano cum administratione spiritualium, & temporalium excepta Beneficiorum collatione, vt in c. Ecclesiæ, §. vlt. de suppl. negl. Prælat. lib. 6. In alijs videtur potestatem habere, quasi per exceptionem firmetur Regula, vt dicit glossa in Clem. 1. in ver. Capituli. de Hæret. post Io. Monach. in d. c. Ecclesiæ, n. 4. Præsertim verò quia Vicarius Apostolicus, nisi obstaret illa exceptio in litteris suæ commissionis apposita, posset etiam beneficia conferre ad instar Visitatoris dati à Papa Ecclesiæ vacanti, qui in spiritualibus, & temporalibus administrat, & beneficia confert, vt in d. §. Huiusmodi, & ibi notat glos. in vet. Non potest, & communiter Doctores.
32 Et confirmatur, quia ius instituendi concursus & eligendi digniorem inter probatos ab Examinatoribus synodalibus est quid omnino diuersum à collatione beneficij, & ex vno ad aliud non infertur, arg. cap. In illis, §. Illis, de præb. lib. 6. Clem. 1. & ibi glos. in ver. Quamuis, eod. tit. Dixi in
33 c. Nullus, n. 23. supra de elect. Ideoque Concilium Tridentinum in d. c. 18. vers. Peracto, sess. 24. statuit vt inter probatos ab Examinatoribus Synodalibus Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi, & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre, & sic alius eligit, alius confert. Vnde & in Parochialibus affectis, & reseruatis Papa confert, sed Episcopus ex d. c. 18. & Bulla Pij V. 33. in conferendis instituit concursū, & eligit dignio-
34 rem. Similiter Vicarius Capituli Sede vacante nō potest beneficia conferre, vt hic probatur, & constat ex dictis supra in vlt. notab. & tamen potest concursus instituere, & digniorem eligere, vt ex sententia Sacræ Congregationis ostensum est su-
35 pra, num. 17. & seqq. Item Vicarius Episcopi sine speciali commissione non confert beneficia, vt c. final. de offic. Vicar. lib. 6. & tamen impedito Episcopo instituit concursum, vt habetur in d. c. 18.
36 vers. Transacto constituto tempore. Item Sacra Congregatio Concilij in causa Burgen. censuit Capitulum habens ius conferendi non posse edicta proponere pro concurrentibus, sed hoc ius pertinere ad Archiepiscopum, vt in subiecta declaratione, videlicet.

Cardinalis Pacecho Episcopus Burgensis petijt declarari, quando collatio Parochialis etiam ab immemorabili tempore pertinet ad Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ; vel ad alium inferiorem, an ad eundem occurrente illius vacatione pertinere possit edictorum positio ad vocandos oppositores, an verò ad Episcopum tātum, Die 17. Septembris 1574. S. Congregatio cens. si Beneficium sit in diœcesi Burgen. spectare ad Episcopum propositionem edictorum. Et cum idem petijsset declarari Archiepiscopus Compostellanus, die 15. Iunij 1575. eadem S. Congregatio censuit respondendum, vt in Burgensi.

Igitur ex eo quod Vicarius Apostolicus non possit beneficia conferre, non rectè infertur, vt non possit edicta pro concurrentibus proponere, & magis idoneum eligere: sicut è conuerso non rectè infertur, Archiepiscopus habet collationem Beneficiorum: ergo & ius instituendi concursus.
37 Sed obijcies, aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod peruenitur ad illud, vt l. Oratio, ff. de sponsal. cum pluribus concord. de quibus ibi in glos. vnica, & per Io. Andr. in c. Cum quid prohibetur, num. 1. de reg. iur. lib. 6. Sed Parochialis Ecclesiæ collatio prohibita est Vicario Apostolico in litteris suæ deputationis. Ergo videtur etiā prohibitus concursus, & electio magis idonei, per quæ peruenitur ad collationem, sicut prohibito matrimonio prohibentur etiam sponsalia, per quę peruenitur ad matrimonium, vt in d. l. Oratio, & notat Io. Andr. vbi supra: & eo magis quia concursus, & prælectio dignioris sunt veluti præambulum, & antecedens necessarium ad collationem Parochialis ecclesiæ, cum aliter facta collatio non teneat, vt in d. c. 18. ad fin. vers. Alias prouisio-
38 nes, sess. 24. Prohibito autem consequenti censetur etiam prohibitum omne necessarium antecedens, vt l. 2. §. Mutui datio, & ibi glos. in ver. In creditum, ff. Si certum petatur, & notat Io. de Platea, in l. 1. C. de Delatoribus, lib. 10. cum simil. vt per Euerardum in sua cēturia legali in loco A destructione consequentis ad destructionem antecedentis num. 1. & 2.
39 At respondetur huic argumentationi inesse fallaciam, quia maior propositio desumpta ex Regula d. l. Oratio; procedit in consequenti prohibito simpliciter, & absolutè; tunc enim destructo consequenti, destruitur etiam necessarium antecedens. At collatio ecclesiæ Parochialis non est prohibita simpliciter, & absolutè; imo potest, & debet fieri per eum, ad quem pertinet, vt in d. c. 18. sed tantummodo prohibetur Vicario Apostolico, vnde consequenti non destructo, non licet inferre ad destructionem antecedentis, sed vnus confert, & alius eligit, vt ex dictis constat. Præterea dictum argumentum procedit tantum, quando cōsequens est perpetuò prohibitum: tunc enim est etiam prohibitum antecedens, vt in d. l. Oratio,

secus verò si consequens non sit prohibitum perpetuò, vt in hoc casu, in quo post concursum fieri debet collatio ab eo, ad quē spectat; quia tunc non est prohibitum antecedens, vt l. Si quis officium, in princ. ff de rit. nuptiar. & post alios declarat Euerardus vbi supra n. 4. circa fin. vers. Vel poteris dicere aliter, & ita resolutum in Congregatione particulari, die 8. Nouembris 1648. videlicet ius instituēdi concursus Parochialium ecclesiarum vacantium in ciuitate, & diœcesi Beneuētana, & eligendi magis idoneum ad præscriptum Concilij Tridentini cap. 18. sess. 24. non ad Archiepiscopum, sed ad Vicarium Apostolicū pertinere, quam resolutionem in Signatura Gratię Sanctissimus approbauit die 19. Iulij 1650.

De his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli,

Cap. Cum Apostolica.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum donatio, quas laicus ante Concilium Lateranense habuit in feudum, facta per eum ecclesiæ de solius Diœcesani consensu, valida est.*

2 *Lateranense Concilium sub Alexandro III. quo tempore fuerit celebratum.*

3 *Laici etiam hodie licitè possunt decimas possidere, quas Ecclesijs obtinuerunt ante Concilium Lateranense.*

4 *Decimarum infeudatio in laicum quo tempore primum fuerit prohibita.*

5 *Laicus in perceptione decimarum non potest se tueri immemorabili præscriptione, sed necessarius est titulus, & nn. seqq.*

6 *Immemorabilem habens potest allegare meliorem titulum de mundo.*

7 *Fallit in laico quoad spiritualia propter eius incapacitatem.*

8 *Immemorabilis sola non suffragatur laico in perceptione decimarum.*

Nisi laicus possedisset decimas tamquam vassallus, & vt talis fuisset agnitus ab Ecclesia, n. 11.

Vel nisi vnà cum immemorabili concurrat fama priuilegij, n. 12.

Et quid post Bullam Vrbani VIII. n. 13.

9 *Immemorabilis est infinita, & capit omne tempus.*

10 *Laici nec ante, nec post Concilium Lateranense fuerunt decimarum capaces.*

1 CVM APOSTOLICA. Tenet donatio, quam de solius Diœcesani consensu facit laicus Ecclesiæ de decimis, quas ab Ecclesia habuit in feudum ab antiquo.
Hoc dicit, secundum omnes. Diuiditur vt hic per
Ioan. Andr. & DD. & intellige hunc textum secun-
dum Abb. num. 11. de decimis in feudum con-
cessis laico ante Conc. Lateranen. sub Alexand. III.
c. 9. relato in c. Cum, & plantare, infra de priuileg.
& in 1. compilat. Decretal. cap. 3. eod. tit. Quod
2 fuit celebratum Romæ in Basilica Lateranen. An-
no Domini 1179. secundum Io. Andr. hic n. 9. cum
quo Abbas n. 11. in fin. & alij transeunt, & quam-
uis alij aliter sentiant; tamen hæc est ipsa veritas,
vt patet ex Bulla indictionis Concilij, quæ habe-
tur tom. 3. Concilior. par. 2. pag. 553. & in Bullar.
tom. 1. pag. 29. quæ est nona, & vltima inter Con-
stitutiones Alexandri III. vbi patet hoc Conciliū
fuisse indictum ab Alexand. 11. Calendas Octo-
bris Anno 1178. Illius Pontificatus 19. pro prima
Dominica aduenientis Quadragesimæ. Olim nam-
3 que vt Ecclesia auxilium haberet à Christianis, di-
spensatiuè concessit, vt laicis possent decimæ in-
feudari, sed postea hoc fuit reuocatum, & decre-
tum, vt deinceps non concederentur: priùs tamen
concessæ penes vassallos remanserunt. Vnde etiam
hodie laici licitè possunt possidere decimas, quas
ab ecclesijs obtinuerunt ante Lateranen. Conci-
lium, vt hic patet, & apertius in c. Statuto, §. Sa-
nè, de decim. lib. 6. & ibi omnes, maximè Anchar.
4 in 11. not. Et quamuis aliqui opinentur hanc pro-
hibitionem infeudationis, seu translationis deci-
marum in laicos 1. factam fuisse in Concilio Tu-
ronen. ab Vrbano II. vt in cap. Decimas, il quarto,
16. quęst. 7. & in vsibus feudor. in tit. Episcopum,
vel Abbatem, cap. 1. Aliàs est, §. Item si Episco-
pus, vel Abbas in tit. Quibus modis feudum amit-
tatur. Et in hac opinione fuerit Hostien. hic n. 9.
in ver. Concessę: tamen Archid. in cap. Statuto, §.
Illas autem in princ. de decim. lib. 6. veriùs putat
istam prohibitionem primò factam fuisse non in
Concilio Turonen. congregato anno Dom. 1096.
Sed per Alex. Papā III. in Concilio Romæ habito
in Basilica Lateranen. anno 1179. quia iura loquē-
tia de ista materia non loquuntur de Turonen. sed
de Lateranen. prout etiam notat glossa 1. in cap.
Causam quæ, supra de præscript. & patet ex supra-
scriptione illius Decretalis, Cum & plantare, de
priuileg. Nec refragatur decretum illud Vrbani;
quia de decimis nullam facit mentionem, sed ge-
neraliter prohibet res ecclesiasticas in feudū con-
cedi, vt obseruat Henric. Boich. in c. Quamuis n. 3.
infra eodem, vbi etiam plenè videas, an, & quibus
casibus laicus possit decimas sibi concessas licitè
retinere.
5 Sed hic insurgit dubiū pulcherrimum, & vsu fo-
rensi frequentissimum, videlicet, Quid dicendum
si probari nō possit decimas fuisse concessas in feu-
dum laico ante Concilium Lateranen. fortè, quia
probationes perierunt ob temporis longinquita-
tem, sed tamen laicus possedit decimas per tan-
tum tempus, vt illius contrarij non extet memo-
ria: nunquid possit se tueri immemorabili præ-
scriptione, ita vt ecclesia non possit has decimas si-
bi vendicare?
Breuiter concludendum pro ecclesia, quia de
iure communi Parochialis fundat intentionem in
perceptione decimarum prædialium ex fructibus,
qui colliguntur infra limites Parochię suæ, c. Cum
contingat. Et ibi glossa 2. Hostiens. num. 1. Butr.
in 1. not. & cæteri omnes & c. Cum in tua infra
de decimis. Ergo nisi ex parte laici probetur ti-
tulus, ecclesia debet obtinere, cap. 1. de præscript.
lib. 6. c. Ad decimas, de restit. spoliator. eod. lib. &
cap. Cum Ecclesia, supra de Caus. possess. & propriet.
Nec obstat præscriptio, quia laicus non potest de-
cimas possidere; ac proinde nec præscribere, vt in
6 c. Causam de præscript. Et quamuis immemora-
bilis regulariter habeat vim tituli, l. Hoc iure, §.
Ductus aquę, ff. de aqua quot. & ęstiu. ita vt ha-
bens pro se immobilem possit allegare meliorem

titulum

titulum de mundo, ad glossam finalem in c. In aliquibus, vers. Quia clerici, vel ecclesia de decimis, & dixit Rota decis. 642 n 4. par. 4. diuers. & in Recent. decis. 150. num. 4. par. 5. & sæpe aliàs Tamen
7 hoc limitatur vt non procedat quoad laicos, quia detentio immemorabilis tunc non habet vim tituli propter illorum incapacitatem, glos. 1. In c. Illud, 93. dist. & egregiè probant Io. Monachus, & Io. Andr. in cap. 2. num. 6. de præben. lib. 6. Card. cons. 57. num. 3. Abb. hic n. 13. vers. Nota tamen bene, & in c. Quanto, num. 2. de consuet. Felin. in c. Cum contingat, num. 4. vers. Secundò fallit de foro compet. Balbus de præscript. in 1. par. 5. partis principalis in 7 quæst. n. 53. Paris. in c. Cum nobis, n. 6. de præscript.

8 Et ita solam immemorabilem præscriptionem laico non suffragari in perceptione decimarum firmant hic Hostiens. num. 10. Abb. d. n. 13. vers. Nota tamen bene, & alij communiter, Io Monach. & Archid. in cap. 2. de decim. lib. 6. Feder. de Sen. cons. 234. Super primo, num. 3. vers. Item potest poni exemplum in laico. Et pluribus alijs relatis, articuloque accuratè discusso resoluit Rota in Toletana iuris decimandi, quæ est decis. 215. p. 2. diuers. vbi clarè ostendit hanc esse magis receptam opinionem, pro qua etiam plurimos cumulat Anton. Gabriel. in tit. de præscript. conclus. 1. n. 16.

9 Nec obstat si dicatur: Laici ante Concilium Lateranen. erant capaces decimarum, vt hic, & in d. cap. Cum & plantare, & immemorabilis percutit etiam tempus ante hoc Concilium, cum sit infinita, & capiat omne tempus, vt dixit Rota in Pla-
10 centina decimarum 29. Maij. 1587. coram Bubalo, & in Comen. decimarum 10. Aprilis 1596. coram Orano. Nam respondetur imo laicos nunquam fuisse capaces iuris decimandi ante, nec post Concilium, vt bene explicat Rebuff. in tract. de decimis, quæst. 13. n. 79. Guidopap. decis. 61. Rota decis. 193. n. 19. p. 7. recent.

11 Conclusionem superiùs firmatam declarat notabiliter Io. Andr. hic n. 9. vers. Satis videtur contrarium tenendum, vt locum non habeat si laicus ab immobili tempore possedisset decimas tanquã vassallus, & vt talis fuisset agnitus ab ecclesia. Vel
12 nisi vnà cum Immemorabili concurreret fama, seu communis opinio priuilegij. Et cum hac declaratione transeunt hic plerique ex Doctoribus, vt Abbas testatur n. 12. vers. Et cum hac opinione subdens illam esse satis æquam, quia aliàs ob defectũ probationis sæpe laicus priuaretur iure suo de cõmuni Reboff. de decimis qu. 13. nu. 76. alios refert Ant. Gabriel. de præscript. d. concl. 1. n. 18. Et ita laicum posse decimas prædiales percipere si vel exhibeat titulum priuilegij Apostolici, vel probet immemorabilem vna cũ ipsius priuilegij fama, multoties firmauit Rota, vt in d. decis. 215. nu. 2. & 7. par. 2. diuers. & in Recent. decis. 298 n. 2. p. 3. & decis. 545. n. 1. p. 4. & decis. 22. n. 14. & dec. 56. n. 1. p. 7.

13 Tu verò dicas hanc limitationem hodie nõ procedere, quia ex Bulla san. mem. Vrbani VIII. Incip. Romanus Pontifex, edita 5. Iunij 1641. cassantur quæcunque præiudicialia Sedi Apostolicæ, vel iurisdictioni, immunitati, aut libertati Ecclesiæ, ecclesijs, & personis ecclesiasticis, eorumque bonis, ac iuribus, etiam si cum immemorabili concurrat fama priuilegij Apostolici, vt scripsi latissimè in c. Consuetudines, supra de consuetud. præsertim, n. 55. 57. 72. & 74.

De his quæ fiunt à Prælat.

Cap. Pastoralis.

SVMMARIVM.

1 *Parochiales ecclesias, vel obuentiones ipsarum Episcopus etiam de consensu patroni sine consensu Capituli sui monasterio conferre non potest.*

2 *Parochias singulas an primus distinxerit Dionysius Papa.*

3 *Parochi non sunt in totum Domini fructuum, & oblationum, sed dispensatores, & n. 30. & 31.*

4 *Dispensare an possit Episcopus contra Concilium generale de sui Capituli consensu.*

5 *Pensionem an possit Episcopus imponere cum consensu Capituli super fructibus beneficiorum suæ diœcesis.*

6 *Quinquagesima, vel centesima redituum ecclesiasticorum an, & quando ab Episcopo assignari possit monasterijs, vel pijs locis.*

7 *Et an ex fructibus mensæ Episcopalis tantum, an verò etiam ex fructibus ecclesiarum sibi subiectarum.*

Et an requiratur consensus capituli, n. 9.

8 *Exceptio debet esse de regula, aliàs est inepta, & impertinens. & nn. seqq.*

10 *Ecclesiam sæcularem non potest Episcopus in regularem erigere, nec monasterium de nouo construere sine consensu Capituli.*

11 *Alienationes rerum ecclesiæ, quæ fiunt ex necessitate iuris, non requirunt solemnitatem. Secus si fiant voluntariè, licet ex causa vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ.*

12 *Fratres Minores possunt vendere bona immobilia sub modo licito sibi legata sine vlla solemnitate.*

13 *Parochialis ecclesia fundat intentionem de iure communi super omnibus reditibus spiritualibus infra limites Parochiæ suæ, & n. 16.*

14 *Oblationes factæ imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra Parochialem, sed infra limites Parochiæ, cui debeantur, & nn. seqq. vsque in fin.*

15 *Imagines Sanctorum sunt res religiosæ, quarum vsumfructum priuatus habere non potest.*

16 *Oblationes factæ obiuis locorum infra limites Parochiæ debentur Parocho.*

Ampliatur sex modis à n. 19. vsque ad n. 29. & declarantur quinque à d. n. 29. vsque in finem.

17 *Prouentuum spiritualium appellatione veniũt decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, fructus, & reditus ex Parochia prouenientes.*

18 Obuentionum *verbum est valde latum, & comprehendit decimas, & alios reditus spirituales cuiuscumque sint qualitatis.*

19 *Consuetudo vt oblationes factæ imagini alicuius Sãcti debeantur laico domino muri, vbi depicta est illa imago, non valet.*

Etiam respectu administrationis, n. 20.

Fallit, num. 21. & 22.

20 *Oblationes res spirituales sunt quarum laicus non est capax, & num. 23. & 29.*

21 *Laicus potest esse collector oblationum, & fructuum decimarum non iure proprio, sed ex deputatione Parochi, & tamquam nudus minister.*

22 *Confraternitates laicorum ex consuetudine possunt recipere oblationes, dummodò nil sibi applicent, sed in pios vsus totum conuertant.*

Laico

23 *Laico domino muri, vbi sacra imago depicta est, non potest Episcopus concedere vt oblationes dispensit ad libitum suum.*

24 *Oblationes factæ sacræ imagini existenti in capella, seu oratorio infra limites parochiæ debentur parocho, non autem capellano ibi instituto.*

25 *Idem si fiant ad altare in capella alicuius ecclesiæ.*

26 *Oblationes, quæ fiunt sacræ imagini existenti in cathedrali, non quæruntur Episcopo, sed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti.*

27 *Oblationes factæ presbytero celebranti sunt Rectoris ecclesiæ, non autem presbyteri.*

28 *Nisi sit Episcopus, qui Missam celebret etiam in parochiali.*

29 *Oblationes cedunt parocho in dubio tantum. Secus si appareant factæ alterius contemplatione, vel in alium vsum sint destinata ex pia intentione offerentium.*

30 *Oblationum administratio spectat ad parochum non vt sibi applicet, sed vt dispenset in vsus ab offerentibus præscriptos.*

31 *Oblationes an, & quomodo à parocho sint diuidendæ.*

32 *Oblationes quæruntur Episcopo si locus, vbi depicta est religiosa imago, non sit intra fines alicuius parochiæ.*

33 *Canonica portio an de oblationibus Episcopo debeatur.*

34 *Oblationes, quæ fiunt in ecclesijs Regularium, quæruntur monasterio pro Monachis ibi seruientibus.*

35 *Monasteria exempta, quamuis sint in parochia, vel in diœcesi, tamen non sunt de parochia, nec de diœcesi.*

36 *Consuetudo vt oblationes non debeantur parochiali, sed alteri ecclesiæ vel personæ ecclesiasticæ, valida est.*

37 *Oblationes factæ nouis sacerdotibus dum celebrant primas Missas quæruntur ipsis, & non parocho.*

38 *Mens offerentium recipit interpretationem à consuetudine.*

39 *Sacerdotes noui non prohibentur primas Missas decantare, & in illis post offertoriū in medio altaris ad populum se conuertere, & oblationes accipere à sponte dantibus, sed perambulationes per ecclesiam, & extortiones prohibentur.*

40 *Parochi diebus festis possunt post offertorium in medio altaris vertere se ad populum, & inuitando ad oblationes manipulum, vel aliud offerentibus præbere deosculandum, sed alijs Sacerdotibus hoc non licet.*

41 *Parochi stante consuetudine possunt recedere ab altari post offertorium, & ad infimum locum ecclesiæ accedere ad recipiendas mulierum oblationes.*

42 *Oblationes an possint laicis locari, aut vendi, & num. seqq.*

43 *Laicis non licet de altari immediatè oblationes accipere.*

1 PASTORALIS. Episcopus parochiales ecclesias, vel obuentiones ipsarum etiam de consensu patroni sine consensu Capituli sui monasterio conferre non potest. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur duplex quæstio. In secunda communis responsio, ibi, *ad quod*.

2 Nota primò ibi, *Auctoritate*, parochias singulas fuisse à Dionysio Pontifice distinctas, ac limitatas. Quod fusius patet ex illius Epistola secunda Seuero Episcopo, quæ refertur in c. Ecclesias, 13. q. 1. & habetur integra tomo primo Concilior. par. 1. pag. 159. col. 2. & ex hac littera deceptus Abbas hic in primo notab. putauit Parochias antea non fuisse diuisas, quia Sacerdotes simul regebant populum: Idemque fuisse in Episcopatibus in primitiua ecclesia. Sed vtrumque est falsum. Constat enim hanc Parochiarum distinctionem non primum à Dionysio, sed ab Euaristo factam fuisse. Verum cum in persecutione Valeriani publico edicto Christiani ab ecclesijs arcerentur, eorumque conuentus in cœmeterijs prohiberentur; ecclesiarum, parochiarum, & cœmeteriorum confusio facta est; sed Valeriano vita functo, & restituta per Gallienum pace Ecclesiæ, & libera facultate adeundi cœmeteria, Dionysius ecclesias Rectoribus propter martyrium, vel exilium spoliatas singulis presbyteris dedit, iterumque parochias, & cœmeteria diuisit. Lege Cardinalem Baronium ad annum 270. n. 17. & notas ad Concilium sub Dionysio Papa tomo primo Concilior. par. 1. ead. pag. 159. Termini verò Episcopatuum ante tempora Apostolorum in gentilitate fuerunt distincti, vt c. 1. 80. dist. & notat glos. 1. in d. cap. Ecclesias, 13. q. 1. & scripsi pleniùs in c. Nullus, infra de Paroch. Nec verum est in primitiua ecclesia non fuisse Episcopos, sed solos presbyteros rexisse populum, vt dixi in c. Quanto, supra de Consuet. vbi hunc errorem latissimè confutaui à n. 6. vsque ad n. 20.

3 Secundò nota ibi, *necessarios*, Ecclesiarum Rectores non esse in totum dominos fructuum, & oblationum, sed dispensatores, cum ad hoc illarum reditus ab initio fuerint deputati, vt in vsus ecclesiarum cederent necessarios, & stipendia ministrorum, vt hic dicitur. Quod facit contra eos, qui omnia sibi applicant, vt notatur in c. Ratio, & c. Cum secundum supra de præben. & per D. Thom. in 2. 2. quæst. 86. art. 2. in corpore, & vide quod dicam infra num. 30. & 31. Item facit contra eos, qui dant histrionibus, vel alias prodigè expendunt, c. Donare, 86. dist. secundum Host. hic num. 1. 2. & 4. Ioan. Andr. num. 2. in ver. Necessarios, Butr. num. 3. Cardin. num. 2. & Imol. num. 1. De hac materia vide quę scripsi in cap. Si quis sanè, infra de pecul.

4 Clericorum. Tertio nota ibi, *Lateranensis Concilij statuta*, Episcopum de sui Capituli consensu posse dispensare contra statutum concilij generalis, vt clarè videtur probare iste textus ad hoc non ponderatus à Doctoribus. Nam Concilium Lateranense sub Alexandro III. interdixit nouam pensionem ecclesijs imponi, vel veterem augeri, vt hic refertur, & habetur in cap. Prohibemus, infra de Censib. & tamen hic Pontifex videtur determinare à contrario sensu Episcopum pijs locis pensionem constituere super fructibus Parochialium ecclesiarum absque beneplacito Apostolico, dummodo id non faciat pręter sui Capituli voluntatem. Verū hoc non admitto, vt latissimè probaui in c. Nimis, supra de fil. pręsbyter. & ad hunc textum respondeo Papam hic non decidere affirmatiuè vt Episcopus hoc possit cum consensu Capituli; sed negatiuè, videlicet vt non possit præter capituli voluntatem. Hinc autem non licet arguere à contrario: ergo cum voluntate Capituli potest; quia argumentum à contrario sensu non rectè sumitur vbi illius argumenti contrarium reperitur in iure

ex-

expressum, sicut reperitur hoc casu in d. c. Prohibemus. Ita declarat Io. Andr. in c. Publicato, num. 18. supra de elect. & ex hoc videtur satis du-
5 bia opinio Abbatis hic n. 6. Qui ex hoc textu colligit Episcopum cum consensu capituli sui, posse imponere pensionem ecclesiæ abundanti in fauorem monasterij ad sustentandam vitam Religiosorum; atque ita non solum Papam, sed etiam Episcopum posse ecclesiæ pensionem imponere, dummodò detracta pensione supersint reditus competẽtes ad sustentationem Rectoris; aliàs enim non debet vnum altare discooperiri vt aliud cooperiatur, c. Cum causam, supra de preben. & ad hoc multum extollit istum textum. Sed vt prædixi hoc non videtur verum, quia obstat generale concilium, contra quod Episcopus dispensare non potest vt est textus in Extrauag. Io. XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem, etiam ex magna causa, vt scripsi in dicta decretali, Nimis, de fil. presbyter. à n. 11. vsque in finem, & hoc intellige si pensio sit perpetua vt per Gigan. de pension. q. 6. n. 4. vers. Supradictam conclusionem. Sed an Episcopus possit pensionem imponere super fructibus beneficiorum suæ diœcesis ad vitam pensionarij, & ex qua causa, an vè hæc facultas ex decretis Apostolicis, aut ex non vsu illis adempta fuerit vide per Nicolaum Garziam in tract. de benef. par. 1. c. 5. à n. 295. Ego de hoc materia scripsi latissimè in c. Nisi essent, à num. 14. vsque in finem, supra de preben. ibi plene videas.

Quartò nota ibi, *religiosis*, Episcopum posse cõcedere monasterio parochialem ecclesiam cum consensu capituli. Hodie dic contra, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 13. vers. In vnionibus verò, sess. 24.

6 Quintò nota ibi, *quinquagesima portione*, licere Episcopo quinquagesimam partem redituum ecclesiæ pijs locis assignare. Et quidem si monasterium de nouo fundetur, assignare poterit quinquagesimam; si verò ecclesiam iam constructam voluerit in regularem erigere, seu monasticis regulis informare, aut ibi suas magnificare sepulturas; non amplius licebit ei conferre, quam centesimam, vt in decreto Concilij Tnletani IX. quod refertur in cap. Bonæ rei, 12. quæst. 2. & declaratur in cap. Apostolicæ, infra, de donat. secundum Abb. Antiq. hic num. 1. in ver. Locis pijs, Host. num. 4. in ver. Quinquagesima, Io. Andr. eod. num. & ver. Butr. num. 8. Cardin. 5. notab. & Imol. n. 4. vers. Et nota.

7 Sed circa hoc duplex occurrit difficultas. Prima est an Episcopus conferre possit hanc quinquagesimam, vel centesimam, non modo ex bonis ad episcopalem mensam, vel cathedralem ecclesiã pertinentibus, prout loquuntur iura præallegata; verumetiam ex reditibus inferiorum ecclesiarum sibi subiectarum. Petrus de Sampsone opinatus est hanc portionem conferri posse ab Episcopo etiã ex fructibus Parochialium ecclesiarum, & sic cap. Bonæ rei, fuisse ampliatum à Cathedralibus ad alias ecclesias inferiores per hanc decretalem, nã Põtifex hic proponit quæstionem de reditibus Parochialium Ecclesiarum; & deinde excipit quinquagesimam. Ergo vt congrua sit exceptio, necessario intelligi debet de reditibus earumdem ecclesiarum, alioquin non esset de regula, & esset impertinens, l. Nam quod liquidè, §. fin. ff. de penu leg. Idem censuit, Goffred. hic, & in summa cod. tit. §. fin. & sequitur Abb. Antiq. num. 2. dicens ita consuluisse eumdem Petrum Magistrum suum in quæst. Auenioni suborta inter Fratres Prædicatores, & parochiales Ecclesias. Verum Innocen. n. 1. in fine, asserit Episcopum conferre posse hãc quinquagesimam de reditibus ecclesiæ cathedralis duntaxat, non autem de reditibus ecclesiarum sibi subiectarum; & cũ eo transeunt Host. n. 5. vers. Dicunt tamen aliqui, Butr. num. 7. & 8. vers. Dicunt quidam, & Abb. Sicul. nu. 6. eamdem opinionem probat Ioan. Calderin. & tutiorem dicit, Imola num. 6. & veriorem Cardin. num. 4. in fine, quia hoc cap. in illis verbis, *Salua Constitutione canonica de quinquagesima*, &c. Refert se ad d. c. Bonæ rei qui de Cathedralibus loquitur; & ideò dixit, *Salua*, ne quis crederet illum canonem fuisse correctum. Præterea illa decretalis, Apostolicæ est Innocentij III. qui etiam fuit author huius c. Quod si intelligeretur de prouentibus parochialium, Põtifex videretur sibi contrarius, cõtra id quod legitur supra in proœmio. Adde quod iste textus simpliciter præseruat constitutionem canonicam de quinquagesima per illa verba, *salua*, &c. De natura autem præseruationis est vt nihil addat de nouo, sed tantummodo rem conseruet in eo statu, in quo prius reperiebatur, c. Quia intentionis, & cap. Ex parte il 2. infra de priuileg. gl. 1. & Doctores in cap. Cum dilecta, supra de confirm. vtil. vel inutil. Tene igitur cum Innocentio Episcopum non posse hanc portionem conferre locis pijs nisi ex fructibus mensæ Episcopalis.

9 Secunda difficultas est an Episcopus conferre possit hanc quinquagesimam, vel centesimam sine consensu capituli. Hugo, & Tancredus tenent etiam hoc casu requiri capituli consensum, quia licet Episcopo permittatur alienatio ex causa vtilitatis, vel necessitatis, tamen consensus Capituli est adhibendus, c. Sine exceptione, 12. q. 2. Contrarium tenet Ioannes in d. c. Bonæ, in glos. 1. & Bernar. hic in glos penult. quorum opinio videtur probari in hac decretali: nam exceptio debet esse de regula, vt tetigi supra nu. 8. & notatur in rubr. de regul. iur. lib. 6. Ergo cum Pontifex faciat primò regulam vt Episcopus non possit portionem redituum dare sine consensu Capituli, & deinde excipiat hanc quinquagesimam; hinc manifestè apparet hanc dari posse sine Capituli consensu. Quod verum intelligit glossa penultima non obstante Episcopi iuramento de rebus ecclesiæ non alienandis, vt in c. Tua, infra, de eccles. ædifican. & in cap. Intellecto, supra de iureiur. nemo enim potest Episcopum accusare, quod templum Dei ædificet, c. Aurum, 12. q. 2.

In hac contrarietate Host. hic num. 5. putauit sic distingnendum; Aut Episcopus vult quinquagesimam dare de reditibus proprijs, vel communibus cum Capitulo; & potest sine Capituli consensu, vt innuitur in d. cap. Apostolicæ, §. 1. vers. Vnde cum graue, de donat. licet non sine consilio vt c. Nouit, & c. Quanto, supra eod. sequitur Collectar. hic in princ. Aut vult quinquagesimam dare de reditibus Capituli separatis, & tunc requiritur consensus ipsius Capituli, arg. l. Meritò, ff. pro
10 soc. Sed aliter distinxerunt Petr. de Sampsone, & Abb. Antiq. hic nu. 3. Dixerunt enim Episcopum non posse ecclesiam sæcularem monasticis regulis informare, idest, in monachalem erigere, aut monasterium de nouo construere, per cap. Si

Epi-

Episcopus, 12.q.2. sed iam informatæ, vel constructæ benè posse sine consensu Canonicorum dare quinquagesimam, vel centesimam, quia ad dotandum est obligatus, ex quo ecclesiam construxit, vt c. Cum sit, de consecr. eccles. vel altar. & ita ad concordiam reduci possunt diffidentes opiniones, & hoc placet Io. Andr. in fine, Cardin. in 2. quæst. Imol. num. 4. in glos. penult. & communiter Doctoribus sequentibus, vt testatur Abbas Siculus
11 num. 4. vers. Petrus, & Abbas. Ratin hnius distinctionis est, quia in primo casu alienatio licet fiat ex causa vtilitatis, vel necessitatis, tamen est voluntaria, cum non sit ortá aliqua obligatio ad dotandum. At in secundo casu est necessaria, quia ius præcipit illam fieri; & ideo non est opus seruare aliam solemnitatem. Ex quo notabiliter deducit Abbas num. 5. vt in alienationibus rerum ecclesiæ, quæ fiunt ex necessitate iuris, non sit seruanda solemnitas. Secus si fiant voluntariè, licet subsit causa necessitatis, vel vtilitatis: nam hic textus loquitur de alienatione, quæ fit propter necessitatem religiosorum; sed tamen quia est voluntaria, idest quia ius non mandat eam fieri, propterea requiritur Capituli consensus. Eamdem theoricam posuit hic Anton. de Butr. num. 11 vers. Or. attendatis, dicens, [Sit regula in ista materia, quod omnes alienationes, quæ sunt necessariæ ex necessitate iuris potest facere Episcopus sine consensu Capituli, nō obstante iuramento de nō alienando, dum tamen nō tangat bona Capituli. Omnes autem alienationes voluntarias, licet propter necessitatem, facere non potest sine Capituli consensu: nam multum interest inter alienationem, quam ius vult fieri, quia hęc dicitur necessaria, & alienationem, quā ius non præcipit fieri, sed propter necessitatem, vel vtilitatē ecclesiæ fieri expedit.] Hæc Butrius, qui ita conciliat dicta glossarum, & intelligit notata per Doctores in c. Tua, infra, de eccles. ædifican. & pro hac distinctione facit textus in l. Obses, ff. de præd. Minor. sequi-
12 tur Imola num. 7. vers. Concludit. Sed & Cotta hanc theoricam seruat. Idemque à S. Congregatione Concilij responsum est valere legatum immobilium factum, fratribus Minoribus sub modo licito, nempe vt vendant, & pretium conuertant in vsum fabricæ, vel Sacristiæ: & idem si factum fuit simpliciter, quia sub modo licito factum intelligitur, vt c. Exiit qui seminat, § Ad hæc, quia fratribus, de verb. signif. lib. 6. nec in huiusmodi alienatione esse opus solemnitate; quia fit ex regulæ præscripto, & Extrauag. Ambitiosæ, de rebus eccl. non alienan. habet exceptionem in ventre ibi, *præterquam in casibus à iure permissis*.

13 Vltimò nota ibi, *singularum parochiarum conuentus*. Parochialem ecclesiam habere intentionem fundatam de iure communi super omnibus redditibus spiritualibus infra limites parochiæ suæ, prout ex hac littera colligunt Hostien. num. 3. Io. Andr. num. 1. in ver. Quatenus, Butr n. 2. Cardin. num. 1. Anchar. Imol. & Abb. omnes in 2. notab. & idem Abb. in c. Dilectus, num. 4. vers. Secus autem est in ecclesia sæculari, supra de offic. ordin. concordant c. Vt dominicis, infra de paroch. cap. Quoniam, c. Cum in tua, & c. Dudum, de decim. & latius dicam infra n. 16.

14 Ex hoc infero ad quæstionem an oblationes factæ imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra parochialem, sed infra limites parochiæ debeantur ipsi parochiali, nec ne.

Hęc est quæstio quotidiana, & satis dubia propter varietatem opinionum; nam quidam arbitrati sunt eiusmodi oblationes quoad distributionem ad Episcopum pertinere, qui debebit eas erogare in sustentationem pauperum; sed quoad proprietatem acquiri Deo, vel Sancto, qui per illam imaginem repræsentatur; & in hac opinione fuit Angel. de Perus. in sua disputatione, quæ incipit, In refulgenti deliciarum palatio, in secundo dubio, & in l. Statuæ, ff. de vsufruct. vbi plenè disputat hunc articulum, & in alijs locis citatis à Felin. in c. Dilectus, in princ. supra de offic. ordin. & vbique allegat glos. in d. l. Statuæ, quæ sentit donata Vultui sancto Lucano esse ipsius Vultus. Sed illum reprobat Abb. in d. c. Dilectus, num. 4. vers. Vide tamen alias; & meritò quia obstat hoc cap. & alia iura, quæ probant parochialem ecclesiam fundare intentionem super omnibus prouentibus spiritua-
15 libus infra suos limites. Quidam verò, quos tacito nomine recenset Ferrett. cons. 278. Licet super hoc articulo num. 1. putant has oblationes deberi dominio parietis vbi illa figura, seu imago depicta est. Verum communiter tenent omnes Doctores oblationes huiusmodi ad dominium muri, seu parietis nullatenus pertinere, vt testatur Marian. Socin. in tract. oblation. libello 18. num. 4. vers. Et istam opinionem. Idq; certum esse affirmat Abb. in c. Quoniam, num. 1. vers. Illud autem certum est, infra de decim. quia priuata persona non potest habere oblationes, vel vsufructum alicuius rei religiosæ, quales sunt picturæ, vel imagines Sanctorum, secundum glossam, quam dicit singularem in d. l. Statuæ, & idem repetit in d. c. Dilectus, num. 4. de offic. ordin. maximè si sit persona sæcularis, & meritò, quia oblationes sunt res spirituales, quarum laici non sunt capaces, c. Sanctorum, 10. q. 1. Decian. cons. 16. num. 15. lib. 2. & latius dicam infra num. 20. & 23.

Alij consuluerunt pro ecclesia Cathedrali, præsertim si constructa sit sub titulo illius imaginis, cui fiunt oblationes, & hoc casu putant oblationes esse diuidendas pro medietate inter cathedralem, & Episcopum, iuxta textum in c. Requisisti, de testamen. vbi videtur casus, & ita pro cathedrali Senensi super oblationibus factis imagini B. Mariæ Virginis apud Cassatum de Magaiottis consuluit Petrus de Perusio, vt refert Marian. Socin. de oblat. in præall. libello 18. num. 7. circa fin. qui tamen dicit hanc opinionem sibi non placere per ea, quæ inferiùs deducit pro ecclesia parochiali.

Alij verò consuluerunt has oblationes deberi Episcopo; & ita Abb. in rubr. infra, de paroch. testatur se vidisse Io. Andr. in addit. ad Specul. allegantem pro Episcopo, & pro hac opinione videtur textus in c. Pręter, in fine ibi, [Oblationes viuorum, & mortuorum ecclesijs Dei reddantur à laicis, & in dispositione Episcoporū sint.] 32. dist. Sed hanc opinionem refellit Marian. Socin. dicto libello 18. num. 8. & contra Episcopum videtur textus in c. De his, 10. q. 1.

Alij demum scripserunt pro Presbytero parochiali, & quidem frequenti calculo, vt inferius patet. Nec desuerant qui opiniones medias, & distinguentes sequuti sint, vt Petrus de Perusio, qui hanc quæstionem luculenter, & Felino teste melius omnibus disputauit in suo tractatu de canonica Episcopali, cap. 4. in 16. quæst. principali, de

quo

quo latius infra num.29. Ex quibus vides quanta
ſit in hoc articulo opinionum diſſonantia, quæ ta-
men facilè ad concordiam reduci poſſunt ſi con-
ſiderentur caſus, & circumſtantiæ, in quibus Do-
ctores loquuti ſunt. Vnde pro conciliatione vide-
tur mihi ſtatuenda concluſio cum aliquibus am-
pliationibus, & declarationibus, ex quibus clarè
ni fallor rei veritas apparebit.
16 Hæc igitur ſit concluſio. Oblationes factæ ima-
gini Beatiſſimæ Virginis, vel alterius Sancti depi-
ctæ, vel affixæ in pariete, ſeu muro alicuius priuati
debentur eccleſiæ parochiali, in cuius limitibus eſt
illa imago. Probatur hæc concluſio efficaciter in
hac decretali: nam Dionyſius Pontifex, vt hic di-
citur, limitauit parochias ad hoc vt ſingularum
eccleſiarum prouentus, ſeu obuentiones in vſus
eccleſiæ cederent neceſſarios, & ſtipendia mini-
ſtrorum. Atq; ita vt dixi ſupra in vltimo notabili,
parochialis eccleſia fundat intentionem de iure
17 communi in perceptione prouentuum omnium
ſpiritualium, quæ obueniunt infra limites paro-
chiç ſuæ, quales ſunt decimæ, primitiæ, oblatio-
nes, mortuaria, fructus, & reditus ex parochia
prouenientes, vt c. Cum inter vos, infra de verb.
ſignific. Innoc. hic ante med. verſ. Nos dicimus,
Hoſt. num.3. in ver. Prouentus, & Io. Andr. nu.1.
verſ. Tu dic quia fuit dubitatio, & ita in terminis
propoſitæ quæſtionis hunc textum ponderat Butr.
nu. 3. dicens ſe de hoc ſcripſiſſe in quadam Clem.
licet non recordetur vbi. Imol. & Abb. ambo in
ſecundo notab. & Io. de Anan. in 1. not. Ad idem
eſt textus in c. Quoniam, infra, de decim. vbi pa-
tet reditus ſpirituales nouiter prouenientes infra
limites alicuius parochiæ pertinere ad parochia-
lem eccleſiam: ergo idem dicendum de oblatio-
nibus factis imagini intra parochiam exiſtenti:
nam de noualibus, quæ nondum fuerant ad cultũ
redacta parochialis eccleſiæ prius nihil percepe-
rat: & nihilominus quia emerſerunt in ſuis limiti-
bus, debentur eidem eccleſiæ: & ita illum textum
ad hoc inducit, Abb. ibi in 1. not. verſ. Et optimè fa-
cit textus iſte, & videtur quaſi expreſſum in cap.
Ad audientiam, il primo, infra, de eccleſ. ædific.
per locum à ſpeciali, ibi, *eiuſdem villæ obuentio-
nes eccleſiaſticas percepturum*: nam verbum, *ob-*
18 *uentiones*, eſt multum generale, & comprehendit
omnes reditus ſpirituales cuiuſcumque ſint qua-
litatis, vt ibi notat Abb. num. 15. per c. Cum in-
ter, de verbor. ſignificat. Ac demum idem pro-
batur expreſsè in c. Hanc conſuetudinem, 10.q.1.
& in c. Ex tranſmiſſa, de præſcript. Quamobrem
has oblationes, quæ fiunt Sacræ imagini infra li-
mites parochiæ non ad dominum parietis, nec ad
Epiſcopum, ſed ad Parochialem eccleſiam, ſeu il-
lius Rectorem pertinere, præter Butr. Imol. Abb.
& Anan. ſupracitatos, tenuerunt Petrus de Ra-
uenna ſingulari 468. incip. Oblationes, Dec. conſ.
148. incip. Reuerende Pater, num.2. & 3. Decian.
conſ. 16. lib. 2. vbi ex facto reſpondit pro parocho
contra Epiſcopum ſuper oblationibus factis Iconi
Sanctiſſimi Crucifixi. Capella Tholoſ. deciſ. 483.
& Marian. Socin. in tract. de oblat. libello 18. n.9.
vbi teſtatur hanc eſſe communem Doctorum con-
cluſionem, quam etiam ſæpius ſequuti ſunt Domi-
ni de Rota, vt in deciſ.256. part.1. & deciſ.37. n.2.
part. 5. recent. vbi hæc ſententia licet fuerit olim
controuerſa: tamen hodie dicitur eſſe receptiſſi-
ma: quam etiam videtur amplexus D. Thom. in
2. 2. quæſt. 86 art. 2. præſertim in reſponſione ad
2. arg. eamque probauit S. Congregatio Cardina-
lium Concilij Tridentini Interpretum in cauſa Ca-
uen. vt refertur in prælleg. deciſ.37. n.2.
19 Ampliatur primò concluſio ſuperiùs firmata,
vt vendicet ſibi locum etiam ſi conſuetudo habeat
vt oblationes huiuſmodi debeantur laico domino
muri, in quo depicta eſt illa imago: talis enim con-
ſuetudo expreſsè damnatur in c. Hanc conſuetudi-
nem, 10. quæſt. 1. & tenent Marian. Socin. in tract.
de oblat. d. libello, 18. num.4. Dec. conſ.148. nu.3.
Decian. conſ 16. num.15. lib.2. Ferrett. conſ.278.
20 in princ. Quod procedit etiam reſpectu admini-
ſtrationis, quia cum oblationes res ſpirituales ſint,
c. Quia Sacerdotes, 10. quæſt. 1. laici non debent ſe
de illis quoquo modo intromittere, & contraria
conſuetudo eſt praua, & contra libertatem eccle-
ſiaſticam, vt plenè conſuluit idem Ferrett. conſil.
21 143. num.5. Conſuetudo tamen ſaluari poſſet ſi ad
hoc deputarentur à Rectore Parochialis eccleſiæ,
vt nomine ſuo has oblationes perciperẽt, & cuſto-
dirent, itaut eſſent nudi miniſtri, non tamquam
habentes aliquam authoritatem, vel præeminen-
tiam: poteſt enim merus laicus conſtitui principa-
lis collector fructuum decimarum, & oblationũ,
vt tenent Butr. & communiter Doctores in c. De-
cernimus, ſuprà de iudic. vt ibi per Abb. num.11.
& Dec. col.13. num.20. verſ. Quartò quæritur, & in
ſpecie noſtra declarat Ferrett. conſ.143. num.5. &
plenius conſ.278. n.2. & 3. vbi etiam refert Stepha-
num Aufretium aſſerentem ita ſeruari de conſue-
tudine in Gallia in tract. ſuo de poteſt. ſæcul. ſuper
perſon. eccleſ. in 33. fallen. Idemque non obſcu-
rè voluit Petrus de Peruſ. in ſuo tractatu de Ca-
nonica Epiſcopali, c. 4. in 16. quæſt. principali in
fine: nam, vt ipſe ait, de conſuetudine quandoque
præponuntur clerici, quandoque laici ad perci-
piendas, & cuſtodiendas huiuſmodi oblationes,
atque ita Petrus ſentit conſuetudinem valere, dũ-
modo laici ad id deputentur ab habente authori-
tatem, ſecus ſi iure proprio, quia eſſet tractare
iura eccleſiæ propria authoritate contra textum,
& notã per omnes ſcribentes in d. cap. Decerni-
22 mus. Rurſus poſſet ſaluari conſuetudo recipien-
di oblationes in confraternitatibus laicorum, dũ-
modo nil ſibi applicent, ſed in pios vſus textum
diſtribuant. In quibus terminis hanc conſuetudi-
nem approbant Decius d. conſ. 148. num. 3. verſ.
Sed tamen in caſu propoſito, & Ferrett. dict. conſ.
143. num. 6.
23 Ampliatur ſecundò ſupradicta concluſio, vt nec
poſſit Epiſcopus concedere facultatem laico do-
mino parietis vbi religioſa imago eſt depicta, vt
oblationes illi factas diſpenſet ad libitum ſuum,
quia ſunt iuris ſpiritualis, cuius laici ſunt penitus
incapaces, c. Maſſana, & c. Sacroſancta, ſupra de
elect. cap. Cauſam de præſcript. & in his terminis
notat Abb. in c. Quamuis, in 2. notab. infra de de-
cim. & Ferrett. in præcit. conſ.143. n.5. verſ. Ideo
dicit notabiliter.
24 Ampliatur tertiò eadem concluſio vt locum
habeat etiam in oblationibus factis imagini exi-
ſtenti in aliqua capella, ſeu oratorio infra limites
Parochiæ; non enim cedunt eidem capellæ, ſed Pa-
rochiali, vt tenet Abb. hic, num.3. per iſtum tex-
tum, & per locum à ſpeciali in d. cap. Ad audien-
tiam, il primo, infra de eccleſ. ædifican. Sed Dec.
in prælleg. conſ. 148. n.2. quando non eſt imago

depicta in muro sub dominio alicuius priuati, sed in capella, vel oratorio, dicit omnes Doctores conuenire, & communiter tenere, vt oblationes acquirantur ipsi capellæ, per textum, in §. Si quis autem vnum, in Auth. de eccles. tit. col. 9. & per illum textum dicit hoc voluisse Angel. in disp. supra alleg. num. 14. & Petrum de Perusio loco citato, allegat etiam Abbat. in cap. 1. in vlt. notab. infra de statu Monach. Sed Abbas ibi non loquitur de oblationibus, quæ fiunt capellis; sed de his, quæ fiunt monasterijs, seu locis religiosis, quæ non quæruntur Parocho, vel Episcopo, sed ipsi monasterio in sustentationem Monachorum inibi seruientium, vt est textus ibi, & latius dicam infra in 4. declaratione, num. 34. Opinio Decij potest procedere si de mente offerentis appareat, vel de consuetudine; alioquin quidquid ipse dicat, communis opinio est in contrarium, vt testatur Marian. Socin. in præcit. libello 18. num. 5. vers. Sed his non obstantibus, per textum in c. Ex transmissa de præscript. & per ea, quæ dicta sunt supra de Parochiali n. 16.

25 Ampliatur quartò memorata conclusio vt procedat etiam si oblationes fiant ad altare in capella alicuius ecclesiæ. Nam nihilominus cedunt Parochiali intra cuius limites ecclesia illa sita est. Ità Gaspar. Calderin. cons. 15. de Paroch. per hanc decretalem. Item per d. c. Ad audientiam, & per c. Cum inter, de verbor. signific. & idem tenent, Butr. & Abb hic, & Dominicus in cap. Ex transmissa supra de præscript. vbi dicit has oblationes debere esse Rectoris, & non Capellani instituti in illa capella, vel altari, & sequitur Marian. Socin. d. libello 18. num. 10. Idem firmant Innoc. Hostien. Butr. & Abb. in rubr. infra de Paroch. & est communis Doctorum opinio, vt testatur Ferrett. dict. cons. 143. num. 4.

26 Ampliatur quintò eadem conclusio vt locum habeat etiam in oblationibus factis sacræ imagini existenti in cathedrali ecclesia, quia non quæruntur Episcopo, sed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti, vt resoluit Rota in Beneuentana spolij 22. Decemb. 1585. & 2. Decemb. 1587. coram Orano, vt refertur in prælleg. dec. 37. n. 5. par. 5. recentior.

27 Ampliatur sextò, vt procedat etiã si oblationes offerantur in Missa Presbytero celebranti: non enim cedunt ipsi Presbytero, sed Rectori ecclesiæ secundum Abb. hic n. 2. vers. Et per hoc etiam, quo ad hoc inducit textum in cap. Requisisti, infra de testam. vbi relictum Episcopo ab extraneo videtur relictum contemplatione ecclesiæ. Ergo similiter oblationes factæ celebranti videntur factæ intuitu ecclesiæ: nam oblationes faciunt parochiani propter administrationem Sacramentorum, vt c. Omnis Christianus, cum glos. de consecr. dist. 1. sequitur Felin. in c. Dilectus, n. 1. circa fin. vers. Et adde, supra de offic. ordin. vbi etiam num. 2. dicit
28 oblationes factas capellano, seu vicario deberi Rectori. Fallit hoc si sit Episcopus, qui Missam celebrat; quia tunc oblationes sunt ipsius, etiamsi celebret in ecclesia Parochiali, & ei offerantur à parochiano, vt tenet Hostiens. in summa in tit. de Paroch. §. In quibus, vers. Quid ergo si Episcopus, & Archid. in c. Omnis, de consecr. dist. 1. sequitur Marian. Socin. in d. tract. oblat. libello 18. nu. 10. vers. Item quod dixi, & Syluest. in ver. Decima, num. 3. vers. Quod tamen fallit.

29 Declaratur primò supradicta conclusio, vt procedat in dubio. Secus verò si oblationes ex pia voluntate offerentium appareant factæ alterius contemplatione, quia tunc nullatenus debentur Parocho, sed pia voluntas eorum, qui oblationes fecerunt, præcisè seruanda est: nam rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, l. In re mandata, C. Mandati, & in traditionibus rerum suarum potest quis adijcere conditiones quas vult, dummodo honestæ sint, l. In traditionibus, ff. de pactis, & ita in specie notabiliter declarat Marian. Socin. in d. tract. de oblat. libello 18. in princ. & n. 3. Quò fit vt si appareat huiusmodi oblationes factas fuisse à fidelibus contemplatione illius sacræ imaginis res oblatæ eidem imagini acquirantur vel sancto, per illam imaginem repræsentato: & in hoc casu procedat opinio Angeli de Perusio, de qua supra in princ. quæstionis, n. 13. Eodem modo si constaret eam fuisse intentionem offerentis, vt res oblata fieret domini domus, vel muri, vbi est imago depicta eo quod talis esset pauper, vel oblationes in certos pios vsus conuerteret, vtique adimplenda esset huiusmodi voluntas, & procederet secunda opinio, de qua supra eod. nu. 14. Idem & fortius dicendũ si obtulisset contemplatione Episcopi, vel Cathedralis, aut alterius ecclesiæ. Hæc enim est regula vt res oblata semper illi acquiratur, cuius contemplatione facta est oblatio, vt in c. Relatum, il secondo de testam. & declarat Marian. Socin. vbi supra; & hoc intendit Petrus de Perusio in prælleg. tract. de Canonic. Episcopal. in 16. quæst. personali num. 5 inter Tractat. commun. tom. 15. pag. 258. vbi post prolixam disputationẽ huius articuli concludit in hæc verba. [Quandoque oblationes fiunt per respectum ad ecclesiam Parochialem, & quæruntur ecclesiæ Parochiali, siue tales oblationes fiant in ecclesia, siue extra ecclesiam] & ita loquitur c. Cum inter vos, de verbor. signific. [Quandoque fiunt oblationes non per respectũ ad ecclesiam Parochialem, sed per respectum ad alium locum, vel extra ecclesiam ad aliquem sanctum, cuius figura est in Parochia alicuius ecclesiæ, & tunc Parochiali ecclesiæ non quæruntur. Ratio est quia non offeruntur contemplatione Parochialis ecclesiæ, nec contemplatione Rectoris, sed per respectum ad Deum, seu Imaginem sic depictam.] Hęc ibi Et hanc distinctionem alias probauit Rota in Bracharen. oblationum 17. Decembris. 1612. coram Cardin. Pamphilio, & in Lunen. Sarzanen. 8. Februarij 1627. coram Merlino, vt in decis. 37. num. 8. par. 5. rec. vbi firmauit oblationes factas imagini depictæ in muro spectare ad Parochum in dubio tantum, secus si ex piorum offerentium voluntate in certos vsus sint destinatæ. Quod etiam dixerunt Adden-
30 tes ad Capell. Tholos. decis. 483. & alij Recentiores in decis. Rotæ allegati. Aduerte tamen, quia etsi oblationes destinatæ sint in certum vsum ab offerentibus; nihilominus illorum administratio ad Parochum pertinet ex iure Parochialitatis, nõ quidem vt sibi applicet, sed vt fideliter custodiat, & dispenset in vsus ab offerantibus destinatos, vt notat hic Abbas num. 2. vers. Administrationem autem, Ferrett. cons. 143. num. 4. vers. Et quod, & firmatur in præcitata decis. 37. num. 9. & 10. licet secundum Petrum de Perusio d. quæst. 16. num. 7. cuicumque ecclesiæ talia acquirantur, videantur remanere sub dispositione Episcopi per c. Præter

hoc

31 hoc 32. dist. Aduerte etiam quia dum Rota in alleg. decis. 37. num. 10. concludit oblationes in eo casu, in quo cedunt ecclesiæ Parochiali, esse per Parochum diuidendas, ita vt partim conuertat in proprium vsum, partim eroget in ijs, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam subleuandam; per c. Volteranæ, & c. Quatuor 12. quæst. 2. Hoc non videtur verum, quia illa iura loquuntur in matricibus. In Parochialibus verò, salua portione Episcopi, omnia sunt Rectoris, c. Quoniam infra de decim. & ibi dixi in 3. notab. post Io. Andr. & scribentes communiter. Vide tamen quæ notaui supra in 2. notab.

32 Declaratur secundò conclusio superius firmata, vt non procedat si locus, vbi depicta est illa imago, non sit intra fines alicuius Parochiæ, aut incertum sit de cuius Parochia existat eo quod limites non sint distincti; quia tunc oblationes integrè pertinent ad Episcopum diœcesanum, vt probat textus in d. c. Quoniam de decim. vbi hoc notant Innoc. Petrus de Sampsone, Abb. Antiq. Hostien. & reliqui omnes, vt ibi dixi in vlt. notab. num. 10. Et quamuis ille textus loquatur de decimis, tamē decimarum appellatione veniunt etiam oblationes, vt cap. Cum inter vos, infra de verbor. signif. & in terminis de istis oblationibus factis imagini alicuius sancti hoc tenet Abbas in cap. Dilectus, num. 4. vers. Quoad primum supra de offic. ordin. & Rota in præcit. decis. 37. n. 4.

33 Declaratur tertiò eadem conclusio, vt locum non habeat in canonica portione, quæ de his oblationibus perceptis à Parocho debetur Episcopo, vt traditur in c. Officij, de testamen. & tenet Abb. in cap. 2. de Sepultur. Sed Petrus de Perusio in d. tract. de Canon. Episcopal. cap. 4. in 16. quæst. personali num. 7 vers. Secundò incidenter quæritur. Firmat de oblatis inter viuos Imagini B. M. Virginis non deberi Episcopo canonicam portionem. Secus si sint relicta in vltima voluntate per textū in c. Requisisti, S. Illud, de testamen. & hoc si teneamus has oblationes spectare ad ecclesiam Parochialem secundum eum. Sequere indistinctè primam opinionem, nisi aliud obtineat de consuetudine, pro qua consuluit Gaspar. Calderin. cons. 15. in tit. de Paroch. per textum in c. De his, 10. quæst. 1. in c. Conquerente, supra de offic. ordinar. & c. Cum olim. infra de censib. quam etiā tenent Marian Socin. in sæpius alleg. libello 18. n. 8. vers. Illud solum adiungens, & Siluest. in ver. Decima, n. 5. vers. Quo tamen casu.

34 Declaratur quartò, vt non procedat in oblationibus, quæ fiunt Sacris imaginibus existentibus in ecclesijs Regularium: tales enim non quærantur Parocho, vel Episcopo, sed monasterio pro Monachis ibi seruientibus, vt est textus in c. 1. in fin & ibi Abb. in vlt. notab. infra de statu monach. & in c. Nimis, il primo, circa finem, de excess. Prælat. & tenet Petrus de Perusio in præalleg. q. 16. num. 6.

35 & est ratio secundum eum, quia licet monasteria sint infra limites parochiæ, tamen propter exemptionem non sunt de parochia; ideò oblationes in ibi factę non quærantur Parocho. Eamdem rationem adducit Abb. in c. Dilectus, col. 2. supra de offic. ordin. & Ferrett. consil. 143. n. 2. Adde tu, quod monasteria exempta, qualia sunt monasteria Fratrum Prædicatorum, & Minorum, de quibus loquitur d. c. Nimis, licet sint in diœcesi, non tamen sunt de diœcesi, c. Cum Episcopus, & ibi Gemin. in 3. notab. & Franc. in 2. de offic. Ordinat. lib. 6. glos. in Clem. frequens in ver. Anni, vbi etiam Vitalin. n. 127. de excess. Prælat. Rota decis. 207. n. 2. pat. 2. diuersor. Vnde etiam ex hoc capite Episcopus excluditur à perceptione dictarum oblationū.

36 Declaratur vltimò conclusio supradicta vt non procedat si consuetudo præscripta, aut aliud speciale ius habeat vt res oblatæ imagini alicuius Sancti non debeantur ecclesiæ parochiali, sed alteri ecclesiæ, vel loco pio, aut personæ ecclesiasticæ, quæ capax sit quasi possessionis iurium spiritualium, huiusmodi enim consuetudo valida est, vt est textus expressus in c. Cum inter, infra de verb. signific. & hoc tenent ibi omnes Doctores, vt inquit Marian. Socin. in sępius alleg. tract. de oblat. libell. 18. num. 3. vers. Tertiò præmittendum. Item indubitanter procedit talis præscriptio, cap.

37 Ex transmissa, & c. De quarta, de præscript. Et ex hoc infero, vt oblationes, quæ fiunt nouis Sacerdotibus dum celebrant primam Missam, non quærantur Parocho, sed ipsismet Sacerdotibus, quia sic se habet consuetudo vbique locorum, & hoc tenet Gaspar. Calder. cons. 15. in tit. de Paroch. vbi dicit oblationes factas presbytero celebranti non deberi parocho si contra eum sit consuetudo, quæ seruanda est, & eum refert, & sequitur Marian. So-

38 cin. d. libello 18. num. 10. vers. Subdit tamen. Pro quo facit, quia stante consuetudine ex verisimili mente offerentium res censentur oblatæ contemplatione ipsius presbyteri: vnde sicut potuissent offerre ea intentione declarata vt cederēt ipsi presbytero, vt ostensum est supra in prima declaratione, num. 19. ita illorum intentio videatur declarata per hanc consuetudinem secundum ea, quæ notat Bart. in l. Hæredes mei, S. Cum ita, ff. ad Trebell. & in l. Iurisiurandi, S. Si liberi, ff. de oper. libert. Præpos. in c. Sacrosancta, num. 3. vers. Nec dicitur fraudare, 22. dist. & in hac specie obseruat idem Socin. d. libello 18. num. 3. vers. Et ex his.

39 Aduerte tamen circa huiusmodi oblationes, quæ fiunt pro missis nouis: nam Concilium Tridentinum, sess. 22. in decreto de obseruan. & euitan. in celebr. Missæ, in S. Atque, vt multa præcipit Episcopis locorum Ordinarijs [vt quidquid pro Missis nouis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque huius modi, quæ à simoniaca labe, vel certè à turpi quæstu non longè absunt, omninò prohibeant.] Hęc ibi. Non tamen prohibentur Presbyteri ex S. Congregationis sententia à Sanctissimo approbata quominus primas suas Missas decantent, & in illis post offertorium in medio altaris, ad populum se conuertant accipiendo oblationes à sponte offerentibus, & eleemosynas, vt solent Parochi diebus festis. Perambulationes verò per ecclesiam, similesque extorsiones prohibentur. Sed & Sacra Congregatio Episcoporum declarauit Sacerdoti Missam nouam celebranti licere oblationes accipere modo non discedat ab Altari, vt in Ianuen. 1. Octobris 1601. in Registro originali fol. 96. Rutsus in illis verbis, *illiberales eleemosynarum exa-*

40 *ctiones*, S. Congregatio Concilij dixit hoc nomine non venire consuetudinem, quæ inoleuit vt Parochus diebus festis solemnibus, vel non solemnibus post offertorium in medio altaris vertat se ad populum, & inuitando ad oblationes, manipulum, vel aliud offerentibus præbeat osculandum:

alijs verò Sacerdotibus simplicibus id non esse
41 concedendum. Et iterum quærenti, an liceat Pa-
rochis extante consuetudine in diebus festiuis in
medio Missæ inuitare populum ad oblationes dan-
do singulis pacem, & ad recipiendum mulierum
oblationes recedere ab altari, & ad infimum locũ
ecclesiæ, vbi mulieres maneãt seiunctæ à maribus,
accedere stante Constitutione Concilij cap. vn. de
obser. & euitan. sess. 22. ibi, *quæcumque impor tu-
næ; atque illiberales eleemosynarum exactiones*:
respondit consuetudinem hanc restringendam ad
exemplum decreti iam facti nonis Octobris 1573.
Sed facta postmodum relatione ad Sanctissimum,
Sanctitas Sua dixit non esse eamdem rationem,
seu bonam connexionem de Missis nouis ad Mis-
sas Parochorum, quibus debentur istæ oblationes,
ideò permittendam huiusmodi consuetudinem
prout inoleuit.
42 Amplius in illis verbis Concilij, *aliaque huius-
modi*, potest poni exemplum in consuetudinibus,
quæ in quibusdam Hispaniæ locis inoleuerant, vt
Plebani, seu Rectores venderent, vel locarent lai-
cis oblationes, quæ ponebantur in pede altaris.
Super qua controuersia communis opinio Docto-
rum est, tales oblationes locari, aut vendi non
posse, ne per manus laicas prophanentur, vt per
glos. 1. in c. Altare, 1. q. 3. Archid. in c. Sanctorum,
num. 1. vers. Sed nonnè, 10. q. 1. Abb. in c. 2. in fin.
supra, Ne Cler. vel Monach. Roman. singul. 63.
Doctores in c. 2 vbi in specie Aretin. num. 21. Dec.
num. 114. & Ripa num. 55. de iudic. Andreas Hi-
spanus de decim. q. 13. num 9. Troil. de oblat. 3. p.
43 dub. 3. n. 6. & fusius, num. 8. Verum, vt dicit Hugo
in d. c. Sanctorum, siue hoc fit de iure, siue non;
tamen quotidie fit ab Episcopis, & etiam à Domi-
no Papa. Illud tamen certum est quatenus id li-
ceat, nullo tamen casu laicos posse huiusmodi ob-
lationes accipere immediatè de altari, sed debere
clericum constitui, qui de altari accipiat, & tribuat
eis: nam manus prophanæ, & nefariæ non debent
Sacra contingere, arg. c. Aurum 12. q. 2. c. Ligna,
c. Nemo, & c. In sancta, de consec. dist. 1. & tenet
Archid. in d. c. Sanctorum, num. 1. vers. Sed num-
quid, & ibi etiam Turrecr. num. 2. nec videtur dis-
sentire S. Thom. in 2. 2. q. 86. art. 1. ad 3. ait enim;
[Oblationes postquam fuerint consecratæ non
possunt cedere in vsum laicorum, sicut vasa, & ve-
stimenta sacra, & hoc modo intelligitur dictum
Damasi Papæ in c. Hanc consuetudinem, 10. qu 1.
illa verò, quæ non sunt consecrata, possunt in vsum
laicorum cedere ex dispẽsatione Sacerdotum siue
per modum donationis, siue per modum vendi-
tionis.] Hæc ille, & sequuntur Turrecr. in c. Quia
Sacerdotes, num. 2. in respons. ad 3. eadem causa,
& quæst. & Syluest. in ver. Decima, num. 5. vers.
Tertium.

De his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli,

Cap. Et si membra.

S V M M A R I V M.

1 A*D Concilium Prouinciale debent vocari, & admitti Cathedralium Ecclesiarum Capitula.*

Et an hoc procedat ex honestate, vel ex necessitate, num. 4. 37. 40. & seqq. & n 49.

Admitti debent ad tractatum, & ad consulendum, non autem ad decidendum, n. 10. 41. & seqq. & num. 53.

Et pro negocijs etiam ipsa Capitula non contingentibus, n. 11.

Nisi Prælati aliqua secreta haberent, quæ reuelare non possent sine transgressione obedientiæ, vel iuramenti, n. 14.

Vel nisi alia iusta causa subesset ea non admittendi, num. 15.

2 *Canonici Collegiatarum Ecclesiarum, & alij clerici inferiores non sunt vocandi, & n 37.*

3 *Nisi habeant iurisdictionem quasi Episcopalem.*

4 Debet, *verbum ex proprietate vocabuli est necessitatiuum.*

5 *Inuitato ius acquiritur ex inuitatione.*

6 *Citatus ad actum debet admitti, & sortiri expectari.*

7 *Nisi de nouo perueniat ad citantis notitiam, citatum non habere ius.*

8 *Vocantes tamen non tenentur præcisè vocatum admittere, sed ei non admisso tenentur ad interesse.*

9 *In Concilio prouinciali Capitula Cathedralium possunt comparere per procuratorem.*

10 *Votum habent consultiuum, non decisiuum, & n. 41. & seqq. & n 53*

Et possint contradicere, & appellare, n. 13.

Omnia sunt gerenda de consilio Capitulorum prouinciæ, n 46.

Abbates commendatarij, & Capitulorum deputati vocem habent consultiuam tantum, n. 53.

Procuratores Episcoporum vocem habent etiam decisiuam, si Concilio Prouinciali placuerit; n. 54.

12 Maximè *dictio implicat idem esse in casu contrario.*

16 *In Concilio prouinciali an laici interesse possint, an debeant, distinguitur, & n. seqq.*

17 *Interesse non debent nisi specialiter vocentur, & num. 50.*

18 *Vel nisi tractaretur causa fidei.*

Declaratur n. 27. & 28.

19 *Vel nisi tractaretur de gradibus circa matrimoniũ contrahendum.*

20 *Et in his admitti debeat ad audiendum, non ad iudicandum, vel docendum.*

21 *Item ad consulendum, & ad iustitiam petendam, vel defendendam, & n. 50.*

22 *Ab ecclesiasticis negocijs, & vbi agitur de correctione clericorum laici omnino sunt excludendi.*

Vtile tamen est eos vocari in causis communibus, num. 29.

Nullo casu interesse possunt auctoritate propria, sed ita demum si vocentur ex electione synodi, num. 30. & 50.

23 *Legati regij non debent interesse sub quouis titulo, & n. seq.*

24 *Reges, seu eorum officiales synodalibus conuentibus interesse non debent, nisi in casibus in iure expressis.*

Idest in concilio generali vbi agitur de fide, reformatione, & pace, n. 26.

Item in prouinciali ad recipiendam fidem, ad tuendos Patres ab infidelibus, & ad petendum consilium in spectantibus ad regnum, n. 27.

25 *Concilia sunt cœtus Episcoporum, & Sacerdotum, & fiunt propter ecclesiasticas causas.*

31 *Ad Concilium prouinciale quinam sint vocandi, & admittendi. & num. seqq vsque in finem.*

32 *Episcopi suffraganei vocari debent ex necessitate, & num. 44.*

Et si non veniunt, cessante legitimo impedimento, puniuntur, n. 45.

33 *Exempti tenentur semel eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cuius synodo prouinciali intersint.*

Nec requiritur consensus Capituli, n. 35.

34 *Quod locum habet etiam in Prælatis inferioribus nullius diœcesis.*

36 *Episcopi existentes in prouincia Romana non tenentur eligere Metropolitanum, cuius synodo intersint.*

37 *Presbyteri, & clerici inferiores an sint vocandi ad concilium prouinciale, & n. seq.*

38 *Conuenire debent omnes, qui de iure, vel consuetudine interesse tenentur.*

39 *Non omnes de prouincia sunt vocandi, sed qui se læsos existimant.*

40 *Capitula cathedralium non tenentur accedere nisi velint, nec possunt compelli, & n. 42.*

43 *Abbates, & alij inferiores Episcopo subiecti non coguntur venire, licet sit expediens vt veniant.*

Exempti, & Abbates non tenentur venire, nisi qui de iure, vel consuetudine interesse debent, num. 48.

Capitula cathedralium sunt specialiter inuitanda, num. 49.

47 *In Concilio prouinciali quo ordine Capitula, Abbates, Commendatarij, Dignitates, & Procuratores cathedralium considere debeant.*

51 *Concilij prouincialis decreta subditi omnes Episcoporum obseruare tenentur.*

52 *Exempti compelli possunt ad eorum obseruantiam in casibus, in quibus de iure communi, vel ex Concilio Tridentino potestas in ipsos tributa est Vel Episcopis, synodo prouinciali.*

1 ETSI MEMBRA. Ad Concilia Prouincilia conuocari debeant, & admitti cathedralium ecclesiarum capitula. Hoc dicit, Io. Andr. Butr. Cardin. Ancharan. Imola, Abb. & Io. de Anan. Prima pars ponit querelam. Secunda prouidet ibi, *Visum fuit.*

2 Nota primo, ibi, *Cathedralium*: ad synodum prouincialem non esse vocandos Canonicos collegiatarum ecclesiarum, vel alios clericos inferiores; ex eo enim quod textus includat cathedrales ecclesias, tacitè excludit alias, licet collegiatas; & meritò, quia de illis disponitur per Episcopum, & suum Capitulum, c. Nouit, supra eodem, & ita post Aegid. firmat hic Io. Andr. num. 1. vers. Et nota quod dicit Cathedralium, Cardin. eod. numero

3 Anchar. & Abb. in primo notab. Fallit si Capitula Collegiatarum haberêt iurisdictionem quasi Episcopalem, quia tunc ad synodum essent vocanda ex sententia S. Congregationis Concilij.

4 Secundò nota ibi, *debeant inuitari*. Cathedraliũ ecclesiarum Capitula ad prouinciale Conciliũ esse inuitanda, & admittenda ex necessitate, ponderando verbum *debeant*, quod ex proprietate vocabuli necessitatem designat, glos. in Clem. Attendentes, in verb. Debeant, de stat. Monachor. Signorol. de Homod. cons. 87. num. 4. & 5. & hic tenent Cardin. num. 3. in fin. & Abb. num. 2. vers. Sed ego, quod videtur esse contra Innocen. in cap. Graue, num 3. supra de præben. dicentem Capitula cathedralium ad hoc Concilium non esse vocanda, nisi ex honestate. Sed an hoc sit verum, & quomodo sit intelligendum, pleuè examinabitur infra in vltima quæstione, num. 37. 40. & seqq. & num. 49.

5 Tertiò nota ex eod ver. *Inuitari*. Inuitatum
ad actum debere admitti. Vnde est argumentum,
quod ex inuitatione ius acquiritur inuitato: nam
turpius eijcitur, &c. c. Quemadmodum, supra de
6 iureiur. Item est argumentum, quod citatus ad
electionem debet admitti, & sic fortiùs expectari,
7 vt notatur in c. Cum inter vniuersos, supra de
electione, nisi de nouo perueniat ad eorum notitiam citatos non habere ius, c. Pastoralis, supra
de except. Butr. hic num. 4. Cardin. in 2. notab.
8 Anchar. & Imol. num 3. Concludunt tamen Butr.
Cardin & Imol. vocantes non teneri præcisè vocatos admittere, sed eis non admissis, teneri ad interesse, de quo dicendum, vt not. per glos. & DD. in d. c. Cum inter vniuersos.

9 Quartò nota ibi, *Procuratores eorum*. Capitula posse comparere in Concilio per procuratorem: nam per se commodè comparere non possunt, c. vlt. iuncta glos. penult. supra de maior. & obed. Host. hic num. 1. Io. Andr. num. 2. Anchar. num. 2. not. & Abb. num. 3.

10 Quintò nota ibi, *Ad tractatum admitti*. In synodo prouinciali Capitula cathedralium ecclesiarum, vel eorum procuratores esse admittendos ad tractatum, non autem ad decidendum, & sic habere vocem consultiuam tantum, non autem decisiuam, prout ex hac littera deducit Abbas hic num. 2. Præpos. in c. Propter ecclesiasticas, num. 9. vers. Vel aliter posses dicere, 18. dist. & censuit S. Congregatio Concilij, vt dicam infra in vltima quæst. 53.

11 Vltimo nota ibi, *Maximè super illis*. Cathe-
dralium ecclesiarum Capitula admitti debere ad
synodum prouincialem etiam pro negotijs ipsa
Capitula non contingentibus, ponderando dictio-
12 nem *maximè*, quæ implicat idem esse in casu con-
trario, l. 1. §. Vel maximè, ff. de Collat. bonorum,
l. Scire etiam oportet, §. Sed etsi maximè, ff. de
13 excus. tutor. Et hic tenet Vincent. dicens debere
admitti ad omnia generalia, etiamsi non appareat de eorum interesse, quia potest fieri, vt intersit, ita vt si præsentes essent, contradicerent, & appellarent: quod possent, & cap. Super eo, de offic. delegat. & consentiunt hic Host. num. 2. in fin. Io. Andr. num. 3. in fin. in ver. Maximè, Butr. num. 6. Card. num. 3. vers. Oppono, Anchar. num. 5. Imol. num. 4. & 5. dicens hanc partem esse veriorem, Abb. & Io. de Anan. num. 4. Ex quibus patet hanc esse communem opinionem, quam etiam sequitur Henric. Botteus de synod. Episc. parte secunda num. 42.

14 Hoc tamen intelligas secundum Host. & alios
proximè citatos, nisi Prælati aliqua secreta haberent de mandato superioris in Synodo pertractanda, quæ reuelare non possent sine transgressione obedientiæ, vel iuramenti, cap. Ego N. de
15 iureiur. Vel nisi aliqua alia iusta causa subesset,
quare non deberent id, quod agitur omnibus publicare, vt in simili notatur in cap. Nouit, post principium supra eod.

16 In glossa vltima QVAERO An laici Prouinciali interesse possint, aut debeant?

Glossa

17 Glossa tenet laicos huiusmodi Concilijs non
debere interesse, nisi in tribus casibus. Primus
est si specialiter vocentur, & inuitentur, & ita de-
18 bet intelligi cap. Adrianus, 63. dist. Secundus est,
quando tractatur causa fidei, quia hæc communis
est tam clericis, quàm laicis, vt cap. Vbinam le-
19 gistis, & cap. Nos ad fidem, 96. dist. Tertius quan-
do tractaretur de gradibus circa matrimonium
contrahendum, c. Ad sedem, 35. q. 5.
20 Sed Host. hic n. 4. declarat hanc glos. ita esse
intelligendam, vt in casibus præmissis admitti de-
beant laici ad audiendum, non autem ad iudican-
21 dum, vel docendum, c. Docendus, 62. dist. Addit
Abb. n. 6. vers. Et in quantum, laicos admitti pos-
se etiam ad consulendum, per cap. Ad sedem,
31. quæst. 6. & c. Ad Apostolicæ, de re iudic. lib. 6.
Quod & Sacra Congregatio Concilij approbauit,
vt dicam infra nu. 50. Item admitti debent ad iu-
stitiam petendam, vel defendendam, c. Nouit, su-
22 pra de iudic. & cap. 1. de sponsal. In ecclesiasticis
autem negocijs, & vbi tractatur de clericorum
correctionibus, laici omnino sunt excludendi, arg.
c. Massana, supra de elect. & extrauag. Non debet,
Bonifacij VIII. Pro modico enim animosè nobis
insidiantur, & oppidò sunt infesti, c. 1. & c. Laici, 2.
q. 7. Ita Host. cum quo transeunt hic Io. Andr.
n. 4. Butr. nu. 7. Anchar. n. 5. vers. Quintò, Imol.
n. 6. vers. In glos. final. Abb. n. 5. vers. Et nota, &
Io. de Anan. nu. 5. vers. Adde, quod latius prose-
quitur Præpositus, & de communi attestatur in
c. Canones, num. 5. 15. dist.
23 Porrò Legati Regij sub quouis titulo in Conci-
lijs Prouincialibus non debent admitti, & hoc po-
tissimum, vt Præsules liberius ea, quæ agenda sunt,
ad Dei honorem, & Ecclesiæ ædificationem pertra-
24 ctare, & decernere valeant, arg. c. Quisquis, supra
de elect. Reges verò, aut eorum officiales de iure
synodalibus conuentibus non nisi in certis in iure
expressis casibus interesse debent, vt in VIII. Syno-
do cap. 17. & in d. cap. Vbinam legistis, 96. dist.
25 & notatur in d. c. Adrianus 63. dist. Sunt enim hi
cœtus Episcoporum, & Sacerdotum, fiuntque
propter Ecclesiasticas causas, cap. Propter Eccle-
siasticas 18. dist. & per tot. Quippe negatur laicis
in causis Ecclesiasticis quicquam decernere, cap.
Bene quidem, 96. dist. cap. Decernimus, supra
de iudicijs. Cumque Pontificiæ, & sæcularis di-
gnitatis officia sint distincta c. Cum ad verum, ead.
dist. sicut quando Reges habent suos conuentus,
nullus Pontificis legatus interuenit, nec reciperc-
tur: ita iniquum est impedire summos Præsules, &
Sacerdotes, vt de rebus ad ipsos pertinentibus
tractaturi non possint conuenire exclusis Regijs
26 arbitrijs d. c. 17. VIII. Synodi intersint quidem
Principes sæculares per seipsos, vel per suos Nun-
cios in Concilijs Vniuersalibus, vbi agitur de
27 fide, reformat. & pace, d. c. Nos ad sedem, & c. Vbi
nam, 96. dist. sic & Concilijs prouincialibus inter-
dum interfuerunt Reges, vt reciperent fidem,
quam ipsi prostrati in terram profitebantur, & iu-
rabant: interdum ad tuendos Patres ab immani-
tate, Infidelium, & Hæreticorum: Quandoque vt
votum, & iudicium Concilij haberent super rebus
ad ipsos Reges, & Regni regimen pertinentibus,
sicut passim in Concilio Toletano, & in alijs vide-
28 re est; licet quam plura ex d. Concilijs non sint
merè prouincialia, sed potius totius illius natio-
nis, & quamuis glossa nostra videatur sentire lai-
cos debere synodis Prouincialibus interesse, vbi de
fide agitur: tamen causę fidei non tractantur nisi
in Concilijs Vniuersalibus, nec glossa loquitur ex-
plicitè de prouincialibus, sed dicit in Concilijs hu-
iusmodi, & de generalibus Concilijs eam intelligit
29 Abbas hic num. 5. In alijs verò causis communi-
bus vtile quidem esse laicos vocari, vt per Gulielm.
30 Durand. in tract. de Concilijs rubr. 10 Sed neces-
sario, vel auctoritate propria etiam in his casibus
interesse non debent, Cald. cons. 8. de constit. sed
illi dumtaxat sunt admittendi, qui ex Concilij ele-
ctione vocantur, vt intersint, prout loquitur in
Concilio Toletano IV. cap. 3. & hic iunge quod
dicam infra num. 50. ex sententia Sac. Congrega-
tionis Concilij.
31 QVAERO generaliter quinam sint vocandi,
& admittendi ad Concilium prouinciale.
32 Manifestum est Episcopos suffraganeos esse vo-
candos, & admittendos ex necessitate, secundum
Innoc. in cap. Graue, in princ. supra de præbend.
quem sequuntur communiter DD. teste Præposi-
to in cap. Propter Ecclesiasticas, il primo num. 9.
vers. Sed assumendo latius, 18. dist. & probatur
apertè in cap. Sicut olim, ibi, *Metropolitanus cum
suis suffraganeis*, infra de accusat. in cap. Non
oportet, cap. Peruenit, cap. Quoniam, cap. Si Epi-
scopus, cap. Placuit, & cap. Si quis Episcoporum,
eadem dist. Quod locum habet etiam in Exemp-
tis, vt in Concilio Lateranen. nouissimo sub Leo-
ne X. sess. 10. in Constitutione, quæ incipit, Regi-
mini, circa finem, §. Maturè quoque consideran-
tes, tom. 4. Conciliorum, par. 2. pag. 99. col. 1. &
in Concilio Tridentino sess. 2. cap. 24. vbi statuitur
vt Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subijciuntur
aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant,
in cuius Synodo prouinciali cum alijs interesse de-
beãt, & quæ ibi ordinata fuerint, obseruent, ac ob-
seruari faciant,
34 Archipresbytero Altamuræ declarari postulã-
te à S. Congregatione Concilij, An dispositio d. c. 2.
sess. 24. secundum quam Episcopi, qui nulli Ar-
chiepiscopo subduntur, aliquem vicinum metro-
politanum semel eligant, cuius prouinciali synodo
intersint, extendatur ad ipsum Archipresbyterum
nullius diœcesis, nullique Archiepiscopo subiectũ:
Sanctissimus ex sententia S. Congregationis de-
clarauit ex identitate rationis d. cap. 2. extenden-
dum etiam ad omnes alios Inferiores Prælatos,
qualis hic Archipresbyter, qui sunt nullius diœce-
sis, vt & ipsi debeant eligere vnum Metropolita-
num iuxta d. c. 2. & clarè innuit c. 9. sess. 24. ibi:
35 *Qui semel in Concilio prouinciali à Prælato illius
loci electus fuerit*, & cum Concilium d. c. 2. Præ-
beat facultatem eligendi soli Episcopo absque cõ-
sensu Capituli, ita, & inferiores poterunt eligere
sine consensu suorum Capitulorum.
36 Sed cum dubitatum fuerit, An decretum d. c. 2.
§. Itidem Episcopi, sess. 24. habeat locum in Epi-
scopis, qui sunt in prouincia Romana, veluti, qui
sunt inter Capuanam prouinciam, & Pisanam, qui
habentur in c. Sua, de offic. Vicar. & latius in pro-
uinciali Cancellariæ Apostolicæ; S. Congregatio
censuit non habere locum.
37 Verum de alijs inferioribus, & præcipuè de Ca-
pitulis Cathedralium Ecclesiarum, Iura, & DD.
non videntur conuenire, Num ad Concilium pro-
uinciale ex necessitate vocari debeant: nam tex. in
d. cap. Propter ecclesiasticas il 1. 18. dist. videtur
in-

innuere præter Epiſcopos ad hoc cōcilium eſſe vo-
candos etiam inferiores, vt patet ex illis verbis:
*In ipſis autem Concilijs & Presbyteros, & Diaco-
nos præſentes eſſe oportet, & omnes quotquot ſe læ-
ſos exiſtimant*. Ad idem tex. in c. propter eccle-
ſiaſticas il 2. ead. diſt. ibi: *Itaut ad Cōcilīū veniāt
omnes Presbyteri, & Diacons, vel hi, qui ſe læſos
exiſtimant*, & in d. c. Sicut olim, de accuſat, ibi:
Ad Metropolitanum, & ſuffraganeos, & alios nam
illa dictio, *alios*, oſtendit præter Epiſcopos in Sy-
nodo prouinciali, alios quoque intereſſe debere, &
ita illum textum ponderat ibi Innoc. ad fin. in
ver. Alios, dicens eſſe ibi argumentum quod non
38 ſolum Prælati ſcilicet Epiſcopi, ſed etiam alij de-
bent intereſſe Concilio prouinciali, & concordat
Concilium Tridentinum in d. c. 2. ſeſſ. 24 in illis
verbis: *Epiſcopi omnes, & alij, qui de iure, vel con-
ſuetudine intereſſe debent, cōuenire omnino teneātur*,
& in cap. 2. ſeſſ. 25. ibi: *Patriarchis, Primatibus, Ar-
chiepiſcopis, Epiſcopis, & omnibus alijs, qui de iure
vel conſuetudine in Concilio prouinciali intereſſe de-
bent*. Et de cathedralium Eccleſiarum capitu-
lis, quod neceſſariò vocari debeant, & admitti.
Videtur tex. apertus in hoc cap. Illud ponderando,
vt dixi ſupra in 2. notab. & hoc tenent expreſsè
Card. hic num. 3. in fin. & Abb. num. 2. verſ. Quin-
imo.
39 Sed gloſ. in d. c. propter Eccleſias il primo in verſ.
Et omnes, exponit copulam, &, pro *ideſt*, ſentiens
per hoc non omnes de prouincia eſſe vocandos
ad prouinciale Concilium, ſed illos tantum, qui ſe
læſos exiſtimant; & mouetur ab abſurdo, quia ſi
omnes de prouincia eſſent præſentes, ſuperfluum
eſſet vt in diœceſana ſynodo proxime futura pu-
blicarentur eis acta prouincialis Concilij, ſicut fie-
ri præcipitur in d. c. Sicut olim, de accuſat. & idem
tenet gloſſa in d. c. propter Eccleſiaſticas il ſecun-
do, in ver. Vel hi.
40 Similiter Innoc. in d. c. Graue, poſtea quam in
princ. dixit ad prouinciale Concilium ſolos Epi-
ſcopos eſſe vocandos ex neceſſitate, num. 3. ſubijcit
Capitula Cathedralium tunc eſſe vocanda, cum de
eorum factis agitur, & ita intelligit hanc Decreta-
lem, aliàs verò minimè vocari debere, niſi de ho-
neſtate, vel propter conſilium, vt c. Obeuntibus,
64. diſt. Et hæc opinio Innocētij magis placet Præ-
poſito in cap. Propter Eccleſiaſticas il primo nu. 9.
verſ. Tamen mihi potius placet, 18. diſt. Et hęc quia
iura, quæ de hac materia loquūtur tantum de Epi-
ſcopis faciunt mentionem, vt patet ex capitulis ſu-
pra allegatis, num. 32. Et hæc Decretalis intelligē-
da eſt de honeſtate, vel vbi agitur de illorum præ-
iudicio. Sed certè hę tres ponderationes ſunt ſa-
tis infirmæ. Imo enim iura in hac materia loquū-
tur non tantum de Epiſcopis, ſed de alijs, vt oſten-
ſum eſt ſupra num. 37. & hoc cap. non loquitur de
honeſtate, cum ſtatuat ver. *Debent*, quod eſt neceſ-
ſitatiuum, vt inquiunt hic Card. num. 3. in fin. &
Abb. num. 2. verſ. Sed ego. Et tetigi ſupra in 2. no-
tab. Nec ſine violentia hic textus reſtringi poteſt
ad caſum vbi agitur de eorum negocijs, vt loqua-
tur per aduerbium, *maximè*, quod implicat idem
eſſe in caſu contrario, vt obſeruat Io. And. hic n. 3.
in fine, in ver. Maximè, & ſimiliter dixi ſupra in
vlt. notab.
41 Quid dicendum? Ego conſidero Innocentium
habuiſſe optimum ſenſum, & opiniones Doctorū
in hac materia, ſi ſedulò expendantur, non diſcre-
pare: Nam Innocentius in d. c. Graue, num. 3. de
præben. tenet Capitula Cathedralium ad prouin-
ciale Concilium eſſe vocanda de honeſtate tantū
præter quam in duobus caſibus, videlicet cum de
eorum factis agitur, vel propter conſilium: itaque
ſenſit Innoc. Capitula eſſe vocanda ex neceſſitate,
non quidem vt votum habeant ad decidendum,
ſed tantum ad conſulendum, hoc enim innuunt
illa verba alternatiuè poſita, *vel propter conſilium*;
in quo conueniunt etiam Abb. & Præpoſ. in locis
ſupra citatis, quia tenent Canonicos Cathedra-
lium vocari debere, & admitti ad Synodum pro-
uincialem, non tamen vt habeant votum deciſi-
uum, ſed conſultiuum dumtaxat. Et eſt ex men-
te Hoſtienſ. hic num. 2. in ver. Nuncij, Ioan. Andr.
num 3. in eod. ver. Dum dicunt in Concilio pro-
uinciali omnia gerenda eſſe de conſilio Capitulo-
rum prouinciæ arg. c. Humiles, ſupra de maior. &
obed. Sicut in Diœceſana Synodo agi debent om-
nia de Conſilio Canonicorum, arg. c. fin. infra de
his quæ fiunt à maiori par. Capituli, cap. Nouit, &
cap. Quanto, ſuprà eod.
42 Præterea quod Innocentius dixit ad Concilium
Archiepiſcopi ex neceſſitate vocandos eſſe Epiſco-
pos, & non alios, intelligi debet de neceſſitate
non reſpectu eorum, qui vocantur. Vnde ſenſus
eſt, quod ſoli Epiſcopi cogi poſſunt ad ſynodum
venire, prout loquuntur iura ab Innoc. allegata.
Alij verò non vocantur ex neceſſitate, quia ne-
ceſſe non habent comparere, nec compelli poſſunt
inuiti; Et ideo hic textus cum myſterio dixit, *in-
uitari*, non autem *vocari*, quia non tenentur ve-
nire, niſi velint, vt hic per Abb. Antiq. poſt princ.
in ver Inuitari: ideoque de Abbatibus ſubiectis
43 Epiſcopo, & alijs inferioribus, qui non coguntur
venire ad Synodum prouincialem, licet ſit expe-
diens vt veniant, concludunt Hoſtien. in c. Quod
ſuper his, num. 4. & Io. Andr. ibid. nu. 9. ſupra de
maior. & obed. Id quod apertius declarat Præpo-
ſitus in d. c. Propter Eccleſiaſticas, num. 9. verſ. Vel
aliter: ſic enim ait: [Licet Cathedralium Eccleſia-
rum Capitula debeant inuitari ad Concilium; non
tamen per hoc concluditur, vt habeant vocem
diffinitiuam in Concilio, quia hoc pertinet ad ſo-
44 los Epiſcopos per iura ſuperius inducta. Et hoc
etiam colligitur ex alio, quia Epiſcopi cum ſint ne-
ceſſarij tamquam diffinitores in Concilio, ne dum
45 inuitantur ad Concilium, imo vocantur inuiti, &
ſi non veniant ceſſante legitimo impedimento, pu-
niuntur, vt in c. Peruenit, & in c. Placuit, 18. diſt.
De Capitulis verò Eccleſiarū Cathedralium hoc
non dicitur, ſcilicet vt compellantur, ſed vt de-
beant inuitari; & hoc eſt pro conſilio: Nam ſicut
46 vnuſquiſque Epiſcopus cum conſilio ſui Capituli
expedire debet grauia, & non aliter, vt in cap. 1.
de exceſſibus Prælat. Ita omnes Epiſcopi prouin-
ciæ ibi exiſtentes iuſtum eſt vt cum conſilio ſuo-
rum Capitulorum expediant ea, quæ in prouin-
ciali Concilio aguntur. Vtile enim eſt in rebus
arduis multorum, & præſertim peritorum adhi-
bere conſilia, vt l. Humanum, C. de legibus, & l.
Diui fratres ff. de iurepatr.] Hęc Præpoſ qui ſubdi.
ſecundum hæc poſſe intelligi iura, quæ dicunt Ab-
bates, vel alios debere interuenire in Prouincia-
li Concilio, ideſt vel pro conſilio, vel ſi eorum
intereſt.
Demum hanc ſententiam nō obſcurè aliàs pro-
bauit Sacra Congregatio Concilij: nam cùm quæ-
rere

reretur de sessione in Concilio prouinciali, & de
obseruatione Decretorum, de que interessentia,
tum exemptorum, tum laicorum: ita fuit de-
cretum.
47 Sacra Congregatio censuit in Conciliis prouin-
cialibus Commendatarios Monasteriorum, siue
Abbatiatum inter Abbates esse recipiendos, quã-
do capitulariter procedunt, Extra hunc casum
Abbates Titulares, vel habentes vsum Mitræ de-
bere præcedere Commendatarios. Post hos locũ
tenere dignitates, & post dignitates collocandi
sunt Procuratores Ecclesiarum Cathedralium.
48 Nec teneri venire ad Concilium prouinciale ex-
emptos, & Abbates, nisi ij, qui de iure, vel con-
49 suetudine interesse debent. Capitula tamen Ca-
thedralium Ecclesiarum esse specialiter inuitan-
50 da. Laicos verò inuitatos posse interesse, in eo-
que votum consultiuum habere. Et ad obserua-
51 tionem Concilij prouincialis omnes esse obliga-
tos, qui Episcoporum iurisdictioni subduntur. Ex-
52 emptos etiam in casibus, in quibus à iure commu-
ni, & Concilij Tridentini decretis specialiter Epi-
scopis, aut Concilio prouinciali in ipsos potestas
tributa est, & contra inobedientes iuris remedijs
53 esse procedendum. Abbates autem Commenda-
tarios, & Capitulorum deputatos vocem dumta-
xat consultiuam in Concilio prouinciali habere.
54 Episcoporum verò procuratores posse habere
etiam decisiuam, si Concilio prouinciali placuerit.

De his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.

Cap. Cum in cunctis.

S V M M A R I V M.

1 *ORdinatio maioris partis capituli per contra-*
dictionem, & appellationem minoris nil ra-
tionabile opponentis, impediri non debet.
2 *Gesta à maiori, & saniori parte vniuersitatis*
regulariter valent, etiam contradicente minore.
3 *Pars maior, & sanior quæ dicatur.*
4 *Pars maior in dubio censetur etiam sanior, nisi con-*
trarium probetur.
5 *Maiori parti regulariter standum est in omni di-*
spositione.
6 *Contemptus plus iuris habet ad annullandum ge-*
sta maioris partis, quàm plures præsentes, &
contradicentes.
7 *Minoris partis contradictio non impedit gesta à*
maiori parte vniuersitatis, nisi causa rationabilis
probetur coram superiore.
8 *Ius pascendi quod habent clerici, & laici in diœcesi*
Caputaquensi an locari possit ab Vniuersitate cle-
ricis contradicentibus.
9 *Ius pascendi est commune pluribus vt singulis, non*
vt vniuersis.
10 *Maior pars non potest statuere in præiudicium*
minoris in ijs, quæ competunt pluribus vt sin-
gulis. Secus si pluribus vt vniuersis, & n. 12.
11 *Vniuersitas non potest statuere de pascuis nisi omni-*
bus consentientibus, & n. 13.
14 *Minor pars vti potest re communi ad vsum desti-*
nata, licèt maiori contradicat, & n. 16.
15 *Vniuersitas non potest prohibere ne incolæ vtantur*
pascuis iuxta consuetudinem.
17 *Superior lege inferioris non ligatur.*
18 *Vniuersitas etiam in re communi pluribus, vt vni-*
uersis non potest statuere in præiudicium domi-
ni temporalis.
19 *Clerici sunt laicis superiores, & exempti ab eorum*
iurisdictione.
20 *Clerici volentes mittere sua animalia ad pascua*
vniuersitatis tenentur ad onera statuto vniuer-
sitatis imposita.
21 *Secus si pascua sint ad vsum Clericorum, & laico-*
rum.
22 *Clerici etsi sunt membra Reipublicæ, non tamen*
ligantur statutis vniuersitatis laicalis.
23 *Ad statuti validitatem non solum requiritur ratio-*
nabilis, & honesta causa, sed etiam statuentis
iurisdictio.
24 *Statutum vniuersitatis etiam generaliter conceptũ*
in subditos est nullum in præiudicium clericorũ.
25 *Statutum vniuersitatis adimens clericis ius pascen-*
di est contra immunitatem ecclesiasticam.
26 *Statutum editum in odium clericorum non valet*
etiamsi odium redundaret in personam subditam.

1 CVM IN CVNCTIS. Ordinatio maioris
partis Capituli per contradictionem, &
appellationem minoris nil rationabile
opponentis impediri non debet. Hoc di-
cit secundum Io. Andr. Anton. de Butr. Card. An-
char. & Imol. vel clarius secundum Abbat. in vni-
uersitatibus ecclesiasticis præualet regulariter
quod fit à maiori parte, nisi minor pars rationa-
biliter contradicat. Verum quia non sufficit con-
tradicere, nisi probetur obiectum, vt in littera, &
dicam infra in 2. notab. aptius ex mente glossę in
c. Quia propter in ver. Vice omnium, supra de elect.
sic posset summari. Gesta à maiori parte vniuer-
sitatis effectum sortiri debent nisi rationabilis
causa à paucioribus ostendatur. Diuiditur in duas
partes. Prima ponit factum reprehensibile. Se-
cunda prouidet per statutum, ibi, *Quocirca.*
2 Nota primò ex hac decretali regulam, quod in
actibus vniuersitatum regulariter valent gesta à
maiori, & saniori parte etiam contradicente mi-
nore, concordat cap. 1. 2. & 3. 65. dist. c. De qui-
bus, 20. dist. c. Licet supra de elect. l. Duo ex tri-
3 bus, ff. de re iudic. & dicitur pars maior respectu
numeri, & sanior respectu consilij, & materię sub-
iectæ, secundum Hostien. num. 2. & Abb. num. 3.
Et dum iura simpliciter dicunt standum esse maio-
ri parti, intelligi debet de maiori, & saniori, quia
maior pars dicitur quę maiori ratione, & pietate
nititur, c. Sana quippe, 9. dist. cum concord. de
quibus hic per glos. in ver. Rationabiliter. Non
enim, vt inquit Hostiens. in princ. quæ maior pars
est semper sanior est; sed quæ sanior est semper
maior reputatur. Et secundum Abb. in 2. notab.
num. 3. Non sufficit, vt maior pars vniuersitatis de-
cernat, nisi etiam illa sit sanior, vt hic. In dubio
4 tamen maior pars censetur etiam sanior, quia prę-
sumitur pro pluralitate, cap. Nullus, 61. dist. nisi
contrarium probetur, vt hic patet. Et in cap. Illud,
23. dist. Secundum glos. præalleg. Regulare enim
5 est vt maiori parti stetur in omni dispositione
vniuersitatis, & tractatu ipsius, in authoritatibus
Sanctorum, in promulgatione sententiarum, &
statutorum, in datione tutorum, & creatione Ca-
nonicorum, & Prælatorum, in remissione facien-
da à creditoribus, & similibus, vt post Tancredum,
Gof-

Goffredum, & Philippum dicunt Hostien. num.4.
6 & Io. Andr.n.11. Et intellige prædictam regulam,
dùmodo pars maior fuerit præsens, dum actus ge-
rebatur; secus si fuerit absens, & contempta, vt si
vocata non fuisset eo casu, quo vocari debuisset,
quia tunc contemptus non solum minoris partis,
sed vnius tantum, reddit inualidum quod gestum
est à maiori parte, c. Quod sicut supra de elect.
secundum Anton. de Butr. hic num.2. Petr. de An-
char. n.2. & Imol. num.1. Quinimò contemptus si
suum contemptum prosequatur, plus iuris habet
ad annullandam ordinationem, seu prouisionem
maioris partis, quàm haberent plures præsentes,
& contradicentes, Oldrad. cons. 64. Quodam
Canonico contempto, & vide Angel. consil.269.
Punctus est.
7 Secundò nota in vers. Nisi, &c. exceptionem à
prędicta regula, vt scilicet non procedat si à mi-
nori parte aliquid rationabile obijciatur contra
ordinationem maioris partis vniuersitatis, quia
tunc quoad effectum impeditur, quia reuocabi-
tur postea quam de veritate obiectę exceptionis
legitimè constiterit: non enim sufficit opponere
nisi obiectum probetur coram superiore, vt patet
ex littera ibi, *obiectum fuerit, & ostensum*, Innoc.
num.3. vers. Sed est ius, & num.4 Butr. num.2. & 3.
Anchar. num.3. Imol. num.1. & Abb. num.5. & fa-
cit quod not. in l 1. ff. Si quadrupes pauper. fecisse
dicatur, & in Clement. 1. de testit. in integr. Cæ-
terum tam regula superius proposita, quam ex-
ceptio procedunt in actibus vniuersitatum, prout
loquitur hęc Decretalis, & sic in his, quę compe-
tunt pluribus, vt vniuersis; Secus autem est in his,
quæ cōpetunt pluribus, vt singulis, quia tunc vnius
tantum contradictio habet actum vitiare, vt fusius
dicam in seq. quęst.
8 Ex facto quæsitum est, An ius pascendi, quod
habent clerici, & laici in Diœcesi Caputaquensi,
locari possit ab vniuersitate Clericis contradicen-
tibus.
9 Videtur respondendum non posse. Primò, quia
cum ius pascēdi sit commune pluribus vt singulis,
non vt vniuersis, ex rationibus adductis à Capic.
decis. 152. incip. vniuersitas, sub num.3. vers. Du-
bium modo stat an hoc territorium, & Surd. cons.
10 65. num.7. vol.1. maior pars vniuersitatis non po-
test de eo statuere nisi omnes consentiant siue cle-
rici, siue laici, glos. communiter approbata in
c. Cum omnes, in ver. Constitutum, vers. Sed num-
quid est verum, de constit. Atque ita ob hanc ra-
tionem Capic. d. decis. 152. videtur concludere
vniuersitatem non potuisse aliquibus contradicen-
tibus statuere, vt deinceps non liceret cuiquam
vti iure pascendi, nisi soluta certa pecunia in com-
munes necessitates eroganda. Hanc eamdem opi-
11 nionem, idest maiorem partem vniuersitatis non
posse aliquibus contradicentibus statuere de pa-
scuis, sed necessarium esse omnium consensū, quia
agitur de re communi pluribus vt singulis, tenent
Cagnol. in l.2. in princ. §. fin. num. 145. vers. Et
similiter, de orig. iur. Conarr. variar. resol. lib. 1.
cap.17. num.15. vers. Sic rector ciuitatis, & Surd.
cons.65. per tot. col.1. vbi etiam citat Ias. cons.71.
12 col.2. vers. Ne isto casu, vol. 3. Quod enim maior
pars possit statuere in damnum minoris, procedit
in rebus, & negocijs vniuersitatis, quæ sunt com-
munia pluribus vt vniuersis, l. Quod maior; atque
ibi glos. & Bart. ff. ad municip. glos. in c.1. in ver.
Tractatus de reb. eccles. non alienan. lib.6. In alijs
13 verò vnius dissensus potest actum impedire, c. fin.
vbi not. de maior. & obed. c. Quod omnes, atque
ibi declarat Dyn. de reg. iur. in 6 Io. Andr. in cap.
vnico de rer. permutat. eod. lib glos. in cap. Quia
propter in ver. Vice omnium, supra de elect. & tra-
dunt omnes in d. c. Cum omnes.
14 Secundò, quia etsi ius pascendi competeret plu-
ribus, vt vniuersis, cum tamen commodum à
singulis percipiatur; præferuntur qui nemoribus,
& pascuis vti volunt ad vsum destinatum, licet ma-
ior pars contradicat. Sic probat tex. in l. Ciuitati-
bus, ff. de legat 1. Atque ita in terminis per hanc
rationem respondit Ripa respons.5. incip. Antiquo
sub. tit. de iurisd. & imper. aliàs respon. 93. seu 22.
lib.1. vbi pluribus probat vniuersitatem non pos-
15 se prohibere ne incolæ vtantur pascuis iuxta con-
suetudinem, & esse deferendum appellationi super
hoc interpositæ ab aliquibus, non obstante ordi-
natione, & statuto maioris partis, & ibi etiam
ostendit statutum huiusmodi esse iniquum, & ir-
rationabile cùm alias ob causas. Tum quia iniquū
16 est vt quis non possit vti re communi ad vsum de-
stinatum, l. 1. C. de pasc. publ. lib. 10. l. Arboribus,
§. Nauis ff. de vsufr. l. Si ædes, ff comm. diuid. cū
concord. Ripam refert, & sequitur Surd. cons. 59.
Dubitari non potest, sub nu.21. vers. Circumscripta
etiam superioritate & cons 65. per tot. vol. 1.
17 Tertiò etsi ius pascēdi esset commune pluribus
vt vniuersis, & maior pars posset de eo absolutè
statuere; id tamen haberet locum quoad eos tan-
tum, qui pares essent, vel inferiores; quia supe-
rior lege inferioris non ligatur, c. Venientes de iu-
reiur. c. Inferior. 21. dist c. Cum inferior, de ma-
ior. & de obed. Clem. Ne Romani de elect. & ver-
ba statuentium non referuntur ad personas non
suppositas, c. A nobis, il primo de sent. excomm.
c. Vt animarum de Const. lib.6. Qua ratione quid-
quid contra videatur disisse Vincent. de Franch.
decis. 197. vniuersitas Lapigij per totam. Sentiens
vniuersitatem posse vendere ius pascendi etiam
18 contradicente Barone, qui se primum ciuem pro-
fitebatur. Surd. d. cons 59. n. 15. & 16. Consuluit
vniuersitatem quamuis possit statuere circa ea, quę
concernunt administrationem rerum suarum, &
prohibere ne ciues, & incolæ vti possint nemori-
bus, & pascuis; hac tamen illius prohibitione non
ligari Comitem loci dominum temporalem, qui
licet tanquam ciuis habeat ius pascendi, non affi-
citur tamen populi ordinatione, quia statuta infe-
rioris non limitant iurisdictionem superioris, vt ait
Bald. in authen. sed nouo iure num.8. in fin C. de
seru. fugit.
19 Quamobrem cum clerici sint superiores laicis,
& exempti ab eorum iurisdictione, cap. Ecclesia
S. Mariæ de Constit. cum concord. locatio vniuer-
sitatis non obstabit ipsis quominus vti possint iure
pascendi consuetudine acquisito. Dequo est aper-
ta decisio Abb. in cons.6. par. 1. incip. Casus super
quo petitur, &c. licet perperam pro contraria par-
te allegetur; ibi enim in prima parte concludit, si
20 pascua sint communitatis laicorum, Clericos, qui
volunt animalia sua mittere ad illa loca communi-
tatis, teneri soluere onus impositum ex statutis
ipsius vniuersitatis, quia non dicitur hoc casu Cō-
munitas legem imponere clericis, quibus ius pa-
scendi non competit, sed vendere vsumfructum
rerum suarum quibus si clerici vti velint æquū est,

vt etiam subeant onera ijsdem rebus incumben-
tia,& hic non est casus noster, quia Abb. ibi suppo-
21 nit clericos ius pascendi non habere. Deinde sub
num. 2. [Si verò (inquit) ista loca pasturæ fuis-
sent ad vsum communitatis clericorum, & laico-
rum, & sic forent communia clericis, & laicis, (vt
in casu præsenti) tunc non teneretur clericus, &c.
quia per statuta laicorum non tenentur clerici
soluere; tum quia statuta laicorum non afficiunt
clericos; tum quia in rebus communibus non
possent soli laici constituere in præiudicium aliorũ
ius in rebus habentium. Quare quod omnes tan-
git debet ab omnibus approbari, &c. tum quia in
re communi potior est conditio prohibentis,& par
in parem non habet imperium.] Hæc ille.

Non obstat quod Mastrill. decis. 49. vol.1. con-
trarium senserit; nam nullis ducitur authoritati-
bus,& eius rationes sunt leuissimæ: mouetur enim
potissimum, quia cum clerici sint membra Reipu-
blicæ, & veniunt vniuersitatis appellatione, sub-
duntur & ipsi statutis laicorum in materia ad vni-
uersitatem pertinente.

22 Quod tamen nõ admittitur à Canonistis: nam
esto tam clerici, quam laici sint mystici corpo-
ris ecclesię membra; tamen Deus iurisdictiones
distinxit, & clericos non legibus, & potestatibus
sęcularibus, sed ecclesiasticis tantum voluit esse
subiectos, c. Si Imperator, vbi Turrecrem. & Pręp-
pos. notant 96. dist. cap Quamquam, de cens. in 6.
d.c. Ecclesia S. Marię, de Constit. c. Quoniam, &
per totam 10. dist. Pulchrè Oldrad. cons. 83. incip.
An Episcopus, per tot. Gofred. Abb. & Felin. in
c. 2. de foro compet. Sunt enim clerici membra
honorabilia Reipublicę, vt inquit Bald. cons. 241.
Verba Capituli, in fine, lib. 3. & dicuntur magis nõ
subditi, quam alij non subditi laici, secundum Si-
gnorol. cons. 21. Statuta ciuitatis, col. 2. & Dec. in
d. c. Ecclesia S. Marię, num. 224. Argumentum
autem Mastrilli hanc clericorum exemptionem
23 radicitus conuellit. Nec refert quod statutum aliàs
sit ex se honestum, & rationabile, quia ad validi-
tatem statuti nedum requiritur honesta, & ratio-
nabilis causa, sed etiam authoritas, & iurisdictio,
quam laici in clericos non habent, Bald. in l. 1.
C. de Summa Trin. & fide Cathol. & docent in d.
c. Ecclesia S. Marię, Felin. num. 81. & Dec. nu. 53.
Socin. iun. cons. 8. num. 22. vol. 4 Couarr. pract.
quęst. cap. 8. num. 5. & Burs cons. 93. num. 22. lib. 1.
24 vbi testatur de magis communi opinione. Quod
procedit etiam si statutum sit generaliter conce-
ptum, nec specialiter disponat de clericis, quia li-
cet verba cautè dirigantur in subditos, tamen cũ
clerici ex locatione grauentur, non est curandum
cum quo quis loquatur, sed quò dirigatur inten-
tio. Ita Alexan. cons. 211. num. 12. lib. 1. post An-
char. in repet. c. Canonum Statuta, 2. quęst. in
25 princ. vers. Ego quæro, de Const. Est autem ordi-
natio Vniuersitatis contra communitatem eccle-
siasticam, quia tollit clericis ius pascendi ex con-
suetudine acquisitum, quod fieri non potest, vt cõ-
siderat Anchar. cons. 155. in princ. & Io. Baptista
26 Laderch. in cons. suo 103. num. 11. vol. 1. Pręser-
tim quia id videtur studiosè factum fuisse in odiũ
clericorum. Quo casu statutum nõ valeret etiamsi
odium redundaret in personam subditam, secun-
dum Bart. in l. Omnes populi, num. 53. de iust. &
iure, Felin. in d. c. Cum omnes, num. 1. & 2. & in
terminis iuris pascendi obseruat Surd. cons. 59.
sub n. 26. vers. Ex alio etiam.

De Rebus Ecclesiæ non alienandis.

Cap. Nulli.

S V M M A R I V M.

1 *RES ecclesiarum immobiles, & pretiosæ mobiles alienari non debent, & num. 2.*

2 Nullus *est verbum vniuersale negatiuum.*

3 *Alienatio bonorum ecclesiæ per canones prohibetur quibuscumq; clericis, & multò magis laicis, & n. 5.*

4 *Clerici omnes dici possunt Sacerdotes.*

6 *In concernentibus animam omnes homines de mundo sunt de foro ecclesiæ.*

7 *Alienatio bonorum ecclesiæ requirit causam, & solemnitatem, n. 13.*

8 *Et causæ alienationis quæ sint.*

9 *Alienatio bonorum ecclesiæ, quam solemnitatem requirat, & an sufficiat solemnitas introducta de consuetudine, & n. 11.*

10 *Consuetudo aliquid addens solemnitati à iure requisitæ in alienatione rerum Ecclesiæ, valida est, si sit ecclesiæ vtilis.*

11 *Decretum iudicis in alienatione rerum ecclesiæ non requiritur, sed sufficit causæ cognitio.*

12 *Alienatio rerum ecclesiæ etiam cum causa, & solemnitate post Extrauag. Pauli II. fieri non potest Papa inconsulto, & n. seqq. vsque ad n. 19.*
Fallit in 5. casibus, vt num 19. vsque ad n. 29.

13 *Intellectus Extrauag. Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alien. & nn seqq. vsq. ad num 18. & n. 21.*

14 *Clausula in medio posita refertur ad proxima, non autem ad omnia præcedentia.*

15 *Claus. in fine posita refertur ad omnia præcedẽtia.*

16 *Emphyteusis contractus de bonis ecclesiæ potest fieri sine beneplacito Apostolico, si tres conditiones concurrant.*

17 Tunc, *dictio denotat extremitatem temporis.*

20 *Feudalia bona ecclesiæ possunt infeudari non obstante iuramento de non alienando Papa inconsulto.*

22 *Fructus, & bona ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt, licitè alienantur sine beneplacito Apostolico.*

23 *Et talia dicuntur quæ non durant triennio, vel vsu consummantur, & non fructificant.*

24 *Terrulæ, vel vineolæ ecclesiæ alienari possunt de consensu Episcopi tribus concurrentibus.*

25 *Cap. Terrulas, 12. q. 2. non fuit sublatum per Constitutionem Pauli II. nec per Conc. Trid.*

26 *Terræ exigui valoris quæ dicantur ad hoc vt alienari possint sine beneplacito Apostolico.*

27 *Alienatio bonorum ecclesiasticorum, quæ fit ex necessitate, iuris non requirit solemnitatem.*

28 *Fratres Minores alienare possunt sine solemnitate bona immobilia eis legata sub modo licito, vel simpliciter.*

29 *Alienatio, & specialis hypotheca differunt.*

30 *Hypotheca specialis bonorum ecclesiæ est prohibita. Et quid in hypotheca generali, ibidem.*

31 *Hypotheca generalis bonorum ecclesiæ in casu permisso an fieri possit sine auctoritate Episcopi, & num 32.*

32 *Congregationis Concilij Decretum de rebus Regularium non alienandis non comprehendit generalem hypothecam.*

33 *Hypotheca in quo differat à pignore.*

34 *Alienationis verbo quæ contineantur.*

Alie-

35 *Alienationis verbum largè ſumitur quando lex, teſtator, vel pactio prohibet alienari.*
36 *Alienatio ſtrictè accipitur pro eo contractu, quo transfertur dominium.*
37 *Contractus conditionis dicitur vbi prædium conſtituitur tributarium.*
38 *Prædium conditionale quod dicatur.*
39 *Locare, & conducere an, & quando ſit alienare.*
40 *Locatio perpetua quando dicatur.*
41 *Conductio ad non modicum tempus dicitur quando excedit decennium, vel eſt ad decennium.*
42 *Locatio, & conductio bonorum eccleſiæ poſt Extrauagantem Pauli II. fieri non poteſt vltra triennium.*
43 *Et triennium computari debet ex tribus fructuum collectionibus.*
44 *Alienantes bona immobilia eccleſiarum quas pœnas incurrant, & n.46.*
Conſtitutio Leonina quæ dicatur, ibidem.
45 *Lex ciuilis canonizata, ſeu inſerta canoni dicitur lex canonica.*
46 *Alienationis contractus ſi ſit eccleſiæ vtilis poteſt per eam ratificari, nec ab illo receditur niſi eccleſia volente.*

1 NVLLI. Res eccleſiarum alienari non debent. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardinal, Anchar. Imola, Abbas, Io. de Anania, Barbatia, Guidopap. & Bero. Sed poſt ver. *Res*, addendum videtur *immobiles*, prout loquitur iſta littera; nam res mobiles alienari non prohibentur, vt l. Lex quæ tutores, C. de adminiſtrar. tutor. & l. Inter omnes, C. de prædijs minorum, ſecundum Innoc. hic poſt princip. in ver. Immobilem, niſi ſint pretioſæ, vt d. l. Lex quæ, cap. Quod ſicut, §. final. ſupra de elect. c. 1. infra de pignorib. Extrauag. Ambitioſæ, ibi, *Pretioſa mobilia Deo dicata*, de rebus eccleſ. non alien. & hic notat Hoſt. num. 1. circa fin. in ver. Immobilem. Diuiditur in tres partes. In prima alienationis prohibitio. In ſecunda quid ſit alienatio. In tertia pœnæ impoſitio. Secunda ibi, *Alienationis*. Tertia ibi, *Vnde omnes*, Hoſt.

2 Nota primo ex princ. textus regulam negatiuã,
quod rem eccleſiæ immobilem nemini licet alienare, Abb. hic in primo not. & Guidopap in ſum.
textus, & Bero. num. 2. traditur n. hic regula per
verbum *Nulli*, quod eſt vniuerſale negatiuum,
gloſ. in c. Statutum, § Inſuper, in ver. Nullum, &
in ver. Qualitercũque, de reſcript. lib. 6. gloſſ. 2. in
cap. Nemo poteſt, de regul. iur. eod. lib. Gemin.
3 conſ. 35. Pro clariori, num. 4. & 5. Quare hæc prohibitio
fit clerico cuicumque maiori, medio, &
minimo, ſecundũ Hoſt. hic in princ. in ver. Nulli,
Io. Andr. n. 1. in eod. ver. & Cardin. in primo not.
4 Nec obſtat littera ibi, *Sacerdotes*, id eſt Prælati;
quoniam clerici omnes dici poſſunt Sacerdotes, vt
cap. 2. ſupra de cohabit. cler. & mulier. ſecundum
Abb. Antiquum hic circa finem in ver. Sacerdo-
5 tes. Rurſus hæc prohibitio multò magis fit laicis,
vt cap. 2. ſupra eod. ſecundum Hoſt. & Io. Andr. vbi
ſupra, & Bero. num. 2. verſ. Ex quibus infero, idque
rum ratione rerum eccleſiæ, quæ ſunt ſub iuriſdictione
Papę, & eccleſię ſecundum ea, quę leguntur,
& notantur in c. 1. de nou. oper. nunc. in c. Eccle-
6 ſia S. Marię, & c. Quę in eccleſiarum, de Conſtitut.
arg. c. 2. de foro compet. tum etiam ratione peccati;
ex his, quę habentur in cap. vlt. de pręſcript.
& notat gloſ. in Clementina Paſtoralis, in ver. Fidelitatem
de re iudicat. nam in concernentibus animam
omnes homines de mundo ſunt de foro eccleſię,
vt inquit Inno. in c. Quod ſuper his n. 4. de vot.
& Bero. hic num. 3. laici enim etiam cum cauſa res
eccleſię alienantes mortaliter peccant, alias perperam
excommunicarentur in c. 2. ſupra eod. cùm excommunicatio
non feratur niſi pro culpa mortali, vt c. Nemo
Epiſcoporum, cum ſua gloſ. 11. q. 3. & hic obſeruat
Bero. num. 4. De Papa autem ſine cauſa res eccleſię
alienante vide hic per eumdem Bero. num. 5. & ſeqq.
& latiſſimè per Bellam. in c. Non liceat Papę, 12. q. 2.

7 Limitatur regula ſuperiùs propoſita, niſi alienatio fiat ex cauſa neceſſitatis, & cum iuris ſolemnitate, cap. Sine excepc. 12. quæſt. 2. cap. Et hoc ius, 10. quæſt. 2. & hanc ſolam cauſam excipiunt gloſ. 1. & Innocent. in princ. ſed certè multò plures debuiſſent excipere, quas hic enumerat Hoſt. num. 1. & Io. Andr. num. 5. & ante eos Petr. de Sampſone, & Abb. Antiquus in c. penult. num. 2. infra eod. Alia enim cauſa eſt neceſſitatis, vt ſi debita vrgeãt eccleſiam, nec poſſit de fructibus ſatisfieri, c. Hoc ius, 10. q. 2. Alia eſt pietatis pro redimendis captiuis, vt c. Sacrorum, cap. Aurum, & c. Gloria, 12. q. 1. cap. 1. infra de pignor. Alia vtilitatis; nam poteſt vnam rem alienare, vt habeat aliam meliorem, d. c. Sine excepc. & c. Vt ſuper, §. final. infra eod. Alia eſt ęquitatis, vt cum res eccleſię conceduntur ei, qui illas ad culturam reduxit, cap. Ad aures, infra eod. vel cum manumittitur ſeruus eccleſię de ipſa benemeritus, c. Si quos de ſeruis, 12. q. 2. Alia eſt incommoditatis, ſeu minoris vtilitatis, vt quia res alienanda eſt magis damnoſa eccleſię, quàm vtilis, veluti cùm alienantur terrulę, vel vineolę incultę, aut longè poſitę, c. Terrulas, ead. cauſ. & quęſt. Alia demum eſt damni vitandi, vt in rebus, quę ſeruando ſeruari non poſſunt. l. Lex quę tutores, C. de adminiſtrat. tutor. l. fin. C. Quando decreto opus non eſt. Et ita in vniuerſum ſex cauſę numerantur, ex quibus res eccleſiæ licitè alienari poſſunt. Sed gloſ. in Summa, 12. q. 2. & Abbas hic num. 4. numerant quatuor dumtaxat nempè neceſſitatis, vtilitatis, pietatis, & incommoditatis, putantq; alias omnes ad iſtas eſſe reducibiles. Sunt tamen qui numerant multò plures, & in ſpecie Benedictus Canopilus in repetit. Extrauag. Ambitioſę, de rebus eccleſię non alien. à num. 43. vſq; ad num. 88. vol. 6. Repetent. fol. 36. coaceruauit caſus quinquaginta ſex, in quibus res eccleſię poſſunt alienari, & fallit regula illius Extrauag. ſecundum eum.

9 Similiter quoad ſolemnitatem ſeruandam in alienatione bonorum eccleſię, gloſ. 1. hic non meminit niſi de ſolemnitate iuris, de qua in Auth. Hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. eccleſ. quę eſt canonizata, in cap. Ea enim, §. Hoc ius, 10. q. 2. ſed Goffredus hic dicit ſolemnitatem illam non ſeruari, & ſatis eſſe ſeruare ſolemnitatem requiſitam ſecundum conſuetudinem loci, & eod. modo Innocentius hic in princ. dicit eſſe attendendam ſolemnitatem, quę in eccleſia illa per conſuetudinẽ introducta eſt, licet ſit pręter ius, dummodo tamen non ſit alias grauis, quia tunc obſtaret, cap. Cum cauſa ſupra de re iudicata.

Verùm huic opinioni contradicit Hoſt. hic n. 1. poſt med. verſ. Et quamuis Goffredus, dicens eam apertè reprobari in c. 1. infra eod. lib. 6. Et ſic pu-

tat consuetudinem non posse aliquid operari in tollendo solemnitates à iure requisitas in alienatione bonorum Ecclesiæ.

Sed Io. Andr. hic num.5. per id, quod habetur in d.c.1.infra eod.lib.6. & in cap.1. in fine supra de consuetud. finaliter concludit, quod si quæratur an consuetudo possit tollere solemnitatem Auth.Hoc ius porrectum, dicendum est posse, quia illa solēnitas fuit introducta à iure ciuili, & ideo consuetudo potest ei detrahere, l. De quibus, ff de legibus. Si autē quæratur de solemnitate requisita per c.Sine exceptione 12. quæst. 2. tunc consuetudo illi detrahere non potest, quia aliàs esset ecclesiæ nimis grauis, & contra ipsius vtilitatem, vt d.cap.1.
10 de consuetud. Fatetur tamen Ioan.Andr. quod si consuetudo aliquid adderet solemnitati, de qua in d. cap. Sine exceptione, tunc consuetudo valeret si cederet in vtilitatem ipsius, ecclesiæ allegat cap. Super his, cum ibi notatis per eum infra de Consanguinit.& Affinit.& quod notatur in c Ioannes de cleric. coniugatis, lib.6 & cum hac distinctione Io. Andr. transeunt hic Butr.num.9.vers Io. Andr. dicit, Cardin. num.2. & communiter DD. vt testatur Abbas num. 6. vers. Io. Andr. dicit. & ita secundum DD. non valet consuetudo contra solemnitatem, cap. Sine exceptione 12.q. 2. De-
11 bet ergo præcedere tractatus, item debet interuenire authoritas superioris, consensus Capituli, & subscriptio clericorum, non tamen requiritur decretum iudicis, sed sufficit causæ cognitio, aliàs alienatio non teneret, prout prædicta notantur per Abbatem hic num 6. vers. Et nota istum textum. Item secundum Hostien. n.1. in alienandis rebus monasteriorum requiritur consensus Diœcesani, vt notatur in c.1. supra eod. In rebus verò ecclesię Parochialis non sufficit consensus Episcopi, nisi & Rector consentiat, vt notatur in eodem cap. Consuetudo, igitur his solemnitatibus detrahens non valet, cùm sit ecclesiæ onerosa quod procedit de plano post Bullam Vrbani VIII. incipien. Romanus Pontifex, qua improbantur quæcumque consuetudines ecclesijs, earumque bonis præiudiciales, vt dixi in cap. Consuetudines ferè per totum, & præsertim à nu. 59. vsque ad num.81. supra de consuetud.

12 Verùm hodie nemini licet etiam cum causa, & iuris solemnitate alienare res ecclesiæ immobiles, vel quæ inter immobiles computantur, inconsulto Romano Pontifice, quia in Extrauagante. Ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alienandis, Paulus II. prohibet omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum (scilicet immobilium, & pretiosorum mobilium, de quibus supra in procemio) alienationem, omnemque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam (scilicet specialem) locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis; & tunc Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari possunt pro instantis temporis exigentia: & innouat decreta, & Constitutiones Prædecessorum super hoc editas: Alienationes, hypotheeas, concessiones, locationes, conductiones, & infeudationes irritat, & contrauenientibus pœnas imponit, de quibus dicam infra num.44. Quare per dictam Extrauag. omnis alienandi modus etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus, regulariter prohibetur, Papa inconsulto.

13 Sed dices: In eadem Extrau. apponitur exceptio illa: Præterquam in casibus in iure permissis. Sed in iure permissum est, vt ob euidentem ecclesiæ vtilitatem, & ob alias causas superius memoratas num 8 ac seruata iuris solemnitate fieri possit alienatio bonorum ecclesiasticorum, vt patet in iuribus supracitatis, num.7. & hic notant glos. 1. Innoc. in princ. & communiter Doctores plenè Oldrad. cons.226. quidam Episcopus Cardin.Seraph. decis. 508 nu.1.& decis.1490. num.1. Ergo etiam post dictam Extrauag. licebit res ecclesiæ alienare in casu licito, & cum debita solemnitate, sicut licebat per antiquiores Canones. Et augetur difficultas ex verbis, quæ habentur in prędicta Extrauag. ibi [Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, & decretis alijs super hoc editis, quę tenore præsentium innouamus, in suo nihilominus robore remansuris.] Quæ ostendunt Papam noluisse antiquis Canonibus derogare, nec credendum est Romanum Pontificem, qui iura tuetur, solemnitates multis vigilijs, & laboribus excogitatas vno verbo subuertere voluisse, l. Si quādo, C. de inoffic. testamen. cap. Ecclesia vestra, il secundo, vers. Neque enim credendum supra de elect.

14 Verum huic difficultati responderi potest, clausulam illam, *Præterquam in casibus à iure permissis*, esse referendam ad emphyteusim dumtaxat, non autem ad præcedentia, quod apertè ostenditur triplici consideratione. Prima est, quia est posita in medio duorum capitulorum, quæ de emphyteusi loquūtur, & cōsequenter referri debet ad solum contractum emphyteuticum, non autem ad omnia præcedentia, secundum theoricam Bart. in l. Talis scriptura, §. Hanc autem, num. 3. ff. de legat. 1. quam refert, & sequitur Abb. cons. 75. Illud de iure, col. 2. circa finem, vers. 2. hoc videtur. lib.2. Socin. Senior. cons.156. pro fundamēto, n.15. vers. Ad vltimum, lib. 2. & sic verba illa, *Præterquam*, &c. non limitant regulam de non alienando, sed solum limitant regulam de non emphyteuticando. Secunda consideratio est, quia dum ille textus permittit concessionem emphyteuticā de bonis in emphyteusim concedi solitis, addit illa verba: *& tunc ecclesiarum euidenti vtilitate*, quæ verba fuissent superflua, si exceptio illa præterquam in casibus in iure permissis esset referēda ad omnem speciem alienationis, quia causa euidentis vtilitatis est vnus ex casibus permissis in iure, vt cap. Sine exceptione, 12. q.2. cum similibus. Tertia consideratio est, quia si in omnibus casibus in iure permissis liceret alienare, dicta Extrauagās nihil operaretur, & frustra occuparet membranas, contra id, quod legitur supra in procemio, §. Sanè neque occurrisset abusibus, qui narrantur in procemio ipsius Constitutionis. Non obstat, quod
15 exceptio, quæ postea subsequitur ibi, *Ac de fructibus & bonis, quæ seruando seruari non possunt* non restringatur ad solam emphyteusim: nam respondetur id contingere, quia hæc clausula non est posita in medio, sed in fine; & ideo refertur ad omnia præcedentia d. l. Talis scriptura in fin. cum leg. seq. ff. de legat. 1. c. Secundò requiris, supra de Appellat. Bart. cons.54. Angelus Mariæ num.3. vers. Clausula, lib. 1. Petr. de Ancbar. cons.68. subtili-

16 tiliter num.s. Vnde ſenſus Extrauagantis eſt, vt
contractus emphyteutieus bonorum eccleſiæ ſine
beneplacito Apoſtolico licitè fieri poſſit ſi tres cō-
ditiones concurrant. Prima, eſt vt ſit de caſibus
in iure permiſſis, Secunda, vt ſit de bonis ab anti-
quo in emphyteuſim dari ſolitis. Tertia, vt ſubſit
euidens eccleſiæ vtilitas de tempore contractus,
ponderando dictionem, *tunc*, quæ denotat tempo-
17 ris extremitatem, l. 1. in princ. & ibi gloſ. in ver.
Tunc, & communiter ſcribentes, ff de liber. & poſt-
hum. l. 4. §. final, vbi gloſ. & Bart. ff. de condit. &
demonſtrat, & in puncto cenſuit Rota coram Car-
din. Seraph. deciſ. 367. & deciſ. 1125. num 5. Nec
propterea verba illa, *Præterquam in caſibus in iu-
re permiſſis*, redduntur ſuperflua; quia poteſt con-
tingere vt bona ſint ſolita in emphyteuſim con-
cedi, & tamen non ſit permiſſum in iure, vt poſſint
iterum emphyteuticari, veluti ſi à Prælato fuerint
menſæ eccleſiæ incorporatę, vt dixi in cap. Ex par-
te, num. 8. infra de feud. Item non obſtat clauſula
Præſeruatiua præcedentium conſtitutionum; quo-
niam cùm fuerit poſita immediatè poſt prohibi-
tionē alienationis debet referri ad conſtitutiones
illas, quæ ſimiliter alienationem prohibent, ſicut
etiam innuunt illa verba *prohibitionibus*, & *De-
cretis alijs ſuper hoc editis*. Et quatenus eſſet refe-
renda generaliter ad omnes Conſtitutiones de
hac materia loquentes, tamen hoc intelligendum
eſſet præterquam in his, quę ipſi Extrauag. aduer-
ſantur, arg. l. Doli clauſula, ff de verb. ſignif.
18 Hæc igitur ſit regula, quod alienatio bonorum
eccleſię immobilium, vel pretioſorum mobilium
hodie prohibita eſt, etiam cum cauſa, & ſolemni-
tate, ſine beneplacito Apoſtolico.
19 Fallit primò hęc regula in contractu emphyteu-
tico concurrentibus tribus conditionibus, vt di-
xi ſupra, num. 16.
20 Fallit ſecundò in bonis eccleſiæ feudalibus. ſeu
ab antiquo in feudum dari ſolitis, poſſunt enim
infeudari non obſtante iuramento de non infeu-
dando Romano Pontifice inconſulto, vt eſt caſus
in cap. Ex parte infra de feudis: & ibi notant Ber-
nardus poſt caſum, Innocentius in princ. & ad fi-
nem, in ver. Concedas, Abbas, Antiq. nu 1. in ver.
De nouo, Hoſtien. n. 1. in ver Infeudare, & in ver.
De nouo, Io. Andr. num. 1. & reliqui omnes. Nec
21 obſtat, quod in prædicta extrauag. Ambitioſæ pa-
riformiter prohibeatur infeudatio, vel contractus
emphyteuticus; & tamen exceptio fiat tantummo-
do de bonis in emphyteuſim concedi ſolitis, non
autem de bonis infeudalibus: nam reſpondetur
contractum feudalem, & emphyteuticum eſſe
eiuſdem naturæ, vt notat Speculator in tit. de feu-
dis, §. Quoniam ſuper homagijs, num. 63. ad fi-
nem; verſ. Non intereſt etiam, & vbi eſt eadem
ratio, nec contrarium reperitur in iure expreſſum
deciſiones loquentes de feudo vendicant etiam ſi-
bi locum in emphyteuſi, & è conuerſo ſecundum
cōmun. opinionem, de qua teſtatur Soc. Senior. in
conſ. 167. Non inutilis quæſtio, n. 24. lib. 2. & ſcripſi
pleniùs in c. 1. n. 9. 13 & ſeqq. infra de feud & ita
exceptio, de qua in prædicta Extrauag. Ambitioſæ,
quamuis videatur reſtricta ad emphyteuſim, tamē
procedit etiam in feudo, non per viam extenſio-
nis, ſed comprehenſionis, cum vtroque caſu ſit
eadem ratio, & quod ſtatuitur in dicta Extrauag.
de bonis ſolitis emphyteuticari, ſit etiam à iure
communi ſtatutum de bonis ſolitis infeudari, vt
in d. cap. ex parte de feudis, & dictum eſt ſupra
num. 20 Quando autem bona dicantur in feudum,
vel emphyteuſim dari ſolita dixi in prædicta De-
cretali ex parte, n 7. & 8.
22 Fallit tertiò in fructibus, & bonis, quæ ſeruan-
do ſeruari non poſſunt pro inſtantis temporis exi-
gentia, quæ exceptio ſimiliter habetur in prælle-
gata Extrauagan. Ambitioſæ, concordat tex. l. Lex
quæ tutores, C. de Admin. tutor. & in l vlt. C. quan-
do decret. opus non eſt; & hic notat gloſ. a & Ho-
ſtienſ. num. 1. tales autem dicuntur res mobiles,
23 quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, &
non fructificant, arg. d. l. Lex quæ tutores, § final.
C. de adminiſtrat. Tutor. c. Veſtra infra de locato,
& declarant Rebuff. in compendio alien. num 25.
Redoanus de rebus eccleſ. non alienan. quæſt. 6.
num. 29. Nauar. de alienat. rerum eccleſiaſtica-
rum num. 4.
24 Fallit quartò, in terrulis, & vineolis, quæ de
conſenſu Epiſcopi alienari poſſunt ſine ſolemnitate
vt cap. Terrulas, 12. quæſt. 2. debent tamen tria
copulatiuè concurrere, primò ſcilicet, vt res hu-
iuſmodi ſint exigui valoris, ſecundo, vt ſint parum
eccleſiæ vtiles, tertiò vt ſubſit neceſſitas alienandi,
prout hæc tria colliguntur ex contextu d. cap. Ter-
rulas, & tradunt Hippolyt. de Marſil. conſ. 103. nu.
23 & 24. Rebuff. in compendio alienation. n. 125.
Redoanus de rebus eccleſ. non alienand. quæſt. 13.
n. 19. & quæſt. 51. cap. 8. & 20. n. 6. Card. Seraph.
deciſ. 401. num. 3.
25 Porrò S. Congregatio Cardinalium Tridentini
Concilij interpretum die 11. Ianuarij 1596. cenſuit
neque Conſtitutionem Pauli II. neque Concilij
Tridentini Decretum derogaſſe diſpoſitioni d. cap.
Terrulas, 12. quęſt. 2. & iterum cum Epiſcopus
Triuicanus quęſiuerit, An ſtante decreto Concilij
cap. 11. ſeſſ. 25. & Extrauag. quæ incipit Ambitio-
ſæ, de reb. eccleſ. non alienan. auctoritatem ſuam
in alienationibus rerum eccleſiarum ad pręſcriptū
c. Terrulas 12. quęſt. 2. interponere valeat: Sacra
Congregatio cenſuit ex Conc. Trident. non fuiſſe
derogatum facultati conceſſæ Epiſcopi per c. Ter-
rulas 12. quęſt. 2.
26 Demum cum in Ciuitate, & Diœceſi Meſſanen.
eſſent nonnulla pia legata parui reditus, veluti ar-
bor oliuæ, aut domus, quę ruinam minabatur, &
ferè diruta, aut terrulæ, vel vineolæ, quarum ferè
nulli erant fructus, petijt Archiepiſcopus ſibi fa-
cultatem fieri huiuſmodi legata alienandi, & in
euidentem Eccleſiæ vtilitatem conuertendi: nec-
non declarari ad quam vſque quantitatem ſibi li-
ceret huiuſmodi parua legata abſque beneplacito
Apoſtolico alienare die 14. Decembris 1613. Sac.
Congregatio Concilij cenſuit c. Terrulas, 12. q. 2.
non fuiſſe ſublatum per Extrauag. Pauli II. quæ
incipit Ambitioſæ. Cæterum ad quam vſque quā-
titatem liceat Epiſcopo alienare petendum eſſe à
iure communi. Sanè cum non ſit iure diffinitum
quæ terrulæ, vel vineolæ dicantur exigui valo-
ris, id totum iudicis arbitrio erit relinquēdum,
arg. l. 1. in fin. ff. de iure deliberan. & c. de Cauſis,
§. 1. ſupra de offic. delegat. & Iudex arbitrium ſuū
moderabitur inſpecta conditione Eccleſiæ, an ſit
tenuis, vel multum abundans, attenta qualitate
temporis, locorum, & rerum, ſecundum ea, quæ
tradit Abb. in cap. 1. num. 8. ſupra de reſtitut. in
integrum, & in terminis dicti cap. Terrulas notat
Benedictus Canophilus in repetitione dictæ Ex-
tra-

trauag. Ambitiosæ num. 46. de rebus Eccles. non
alienan. vol. 6. Repeten. fol. 37. & quamuis glos.
in d. cap. Terrulas, in ver. Exiguas, dicat, illum
textum fortè res exiguas vocare, quę non excedũt
valorem viginti solidorum, & cum glos. concor-
dant Archid. in cap. Si quos, num. 2. & 3. 12. q. 2.
& Alciatus cons. 23. num. 6. & seq. tamen S. Con-
gregatio Concilij aliàs dixit quæ res dicantur exi-
guæ non esse tutum diffinire.
17 Fallit quintò, in alienatione necessaria, quæ fit
ex necessitate iuris, eo quod ius pręcipiat illam fie-
ri: In ea enim non requiritur solemnitas requisi-
ta in alienatione rerum Ecclesiæ, secus si fiat vo-
luntariè, licet ex causa necessitatis, vel vtilitatis
Ecclesiæ. Hęc est theorica Antonij de Burr. in cap.
Pastoralia, num. 15. vers. Or attendatis, & Abba-
tis ibidem num. 5. supra de his, quæ fiunt à Præla-
28 tis sine cons. Capituli. Quam theoricam seruat
Curia; ideoq; à S. Congregatione Concilij respon-
sum est valere legatum immobilium fratribus Mi-
noribus sub modo licito, nẽpè vt vendant, & pre-
tium conuertant in vsum fabricæ, vel Sacristiæ, &
idem si factũ fuit simpliciter, quia sub modo licito
factũ intelligitur, vt c. Exijt qui seminat, §. Ad hæc
quia fratribus, de vet. Significat. lib. 6. nec in huius-
modi alienatione opus est solẽnitate, quia fit ex re-
gulæ præscripto. Hoc ipsum tenent Decius in c. In
præsentia n. 69. de Probat. & Socin. reg. 110. n. 3.
29 Secundò nota ibi, *Specialis hypotheca*, aliud es-
se alienare, aliud specialis hypothecæ titulo obli-
gare, prout hic notant Butr. in 5. not. & Imola,
num. 2.
30 Tertiò nota in eisdem verbis, specialem hypo-
thecam bonorum Ecclesiæ esse prohibitam, vt in
text. & notat Butr. in 3. notab. & ita intelligas Ex-
trauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand.
ibi hypothecam, scilicet specialem. Generalis er-
go hypotheca permittitur, vt hic probatur à con-
trario, & notat Aegidius relatus à Ioan. Andr. n. 1.
in ver. Specialis, Iason. in l. final. num. 78. C. de Iu-
re emphyt. Negusantius in tract. de Pignor. & hy-
poth. in 2. membr. 2. partis, num. 28. Alexander
Stiaticus in repet. it. d. Extrauag. Ambitiosę in 5. no-
tab. vol. 6. Repetent. fol. 27.
Dicebat tamen Aegidius, & post eum Io. Andr.
hic dicto num. 1. in ver. Specialis, & Anchar. in 2.
notab. pro vtilitate ecclesiæ specialem, & genera-
lem hypothecam esse permissam secundum Cano-
nes, c. Ad nostram, infra eod. Sed cessante eccle-
31 siæ vtilitate nec specialem, nec generalem esse per-
missam. Fatentur tamen prout hic tangit Cardi-
nalis, num. 5. in 3. opposit. generalem hypothe-
cam in casu permisso fieri posse sine auctoritate
Episcopi, per l. penult. C. de his, qui ven. ætat. im-
petr. ad quod facit etiam l. finalis, C. quæ res pi-
gnor. obligari possunt. Vbi habetur generalem
obligationem esse modici præiudicij, & quamuis,
vt dicunt Ant. de Butr. num. 6. & Io. de Imol. n. 3.
non videatur verum, quod possit fieri obligatio rei
ecclesiæ etiam generalis sine auctoritate Episcopi,
cum illa videatur etiam prohibita, per id, quod
habetur in §. Si verò contigerit, in Authent. de
alienat. & emphyt. tamen opinionem Aegidij se-
quuntur magis communiter Doctores, vt testatur
Alex. in cons. 118. in casu, num. 20. in fin. cum seq.
vers. Nec ad hoc obstat, lib. 5. eamque tenet etiam
glos. in §. Nos igitur, in ver. Specialis, in Auth. de
non alienandis, & Abb. hic num. 2. dicens, Præla-
torum contrahendo posse generaliter pro obseruan-
tia contractus obligare bona ecclesiæ sine licentia
Episcopi per istum textum à contrario sensu: &
quidem iure optimo, quia cùm hodie ex stylo ge-
neralis obligatio bonorum fieri consueuerit in
omni contractu, nimis graue esset si semper Epi-
scopus esset adeundus, & sine illa vix reperiretur
qui vellet cum ecclesia contrahere, vt in simili no-
tat glos. in c. Hoc ius, §. Et ia creditor, in ver. Pro-
bat. 10. q. 2. Nec obstat textus in d. §. Si verò con-
tigerit, in quo Butr. & Imol. se fundant: nam vt
respondet Alex. d. cons. 118. num. 22. vers. Nec ob-
stat textus ibi, & in §. Hoc etiam eod. tit. loqui-
32 tur de speciali pignore, non autem de generali.
Demùm hanc sententiam probauit meo tempore
S. Congregatio Concilij in contractibus Regula-
rium: nam proposito dubio, An in prohibitione
nuper edita de rebus Regularium non alienandis,
comprehendatur generalis hypotheca necne?
S. Congregatio censuit non comprehendi, & ta-
men probibitio illa fuit concepta ijsdem verbis,
quibus vtitur Paulus II. in d. Extrauag. Ambi-
tiosæ.
33 Differt autem hypotheca à pignore, quia hypo-
theca est obligatio rei immobilis, pignus rei mo-
bilis, quasi à pugno, §. Inter pignus, Institut. de
actionn. Glos. hic in verb. Hypothecæ, Host. num. 2.
& Cardinal. num. 4. Item differt secundum Abb.
Antiq. hic num. 1. & Butr. num. 6. in glos. 3. quia
pignus dicitur cum rei obligatæ traditur possessio
creditori, hypotheca cum non traditur, l. Si rem,
§. Propriè pignus dicimus, ff. de pignorat. act.
34 Quartò, nota ibi, *Alienationis*, sub hoc ver. Alie-
nationis quinque contineri, quæ hic recensentur.
Primò, scilicet conditionem, de qua dicetur infra
num. 37. Secundò, donationem. Tertiò, vendi-
tionem. Quartò, permutationem. Quintò, em-
phyteusis perpetuum contractum: & quando di-
catur perpetuus vide hic per Innoc. circa fin. in
ver. Perpetuum. Et hæc quinque Prælato hic in-
terdicuntur, vt notat Bernar. in glos. penult. in
fine. His adde textum, id est infeudationem, & se-
ptimum idest locationem vltra triennium, & ge-
neraliter omne pactum, per quod bonorum do-
minium transfertur, vt legitur in præallegata Ex-
trauagante Ambitiosæ, de reb. eccles. non alienan.
Et dominium intelligas tam directum, quam vti-
le; nam per contractum emphyteuticum, non
transfertur directum dominium, sed vtile, l. 1. ff. Si
ager vectigal. vel emphyteutic. petat. vt hic per
Butr. in vlt. not. & Abb. n. 3. Vnde Bero sic sum-
mat hanc Decretal. [Non licet immobilia eccle-
siæ aliquo titulo alienare, vel speciali hypotheca
obligare, & contrafaciens punietur secundum Leo-
ninæ Constitutionis pœnas, & alienationis appel-
latione continetur actus, per quem dominium
etiam vtile transfertur.] Et ita alienationis ver-
bum hic latissimè accipitur. Sic in l. Sancimus, C.
de reb. eccles. alienan. vel non, & in Authent. de
non alienan. reb. eccles. §. Nos igitur collat. 2. &
hic notat glos. in ver. Alienationis, Innocen. post
35 principium in eod. ver. Host. num. 3. & Io. Andr.
n. 7. qui post Aegidium subdit alienationis, verbum
largè sumi in tribus casibus, videlicet quando lex,
testator, vel actio prohibet alienari, vt l. Plebs, §.
Pignus, ff. de ver. signif. sequitur Cardinal. hic n. 3.
36 vers. Et dicit Aegidius. Alibi tamen, vt glos. sub-
dit, strictius accipitur pro eo contractu, quo trans-
fertur

fertur dominium, vt l. 1. C. de fund. dotal. l. Alie-
nationis, ff. de verb. ſignificat. cum alijs in gloſ. al-
legat. & per Hoſt. num. 3. verſ. Aliàs ſtrictius ...
37 Sed quæres quid ſibi velit textus dũ dicit alie-
nationis verbo contineri conditionem, Gloſ. pe-
nult. intelligit conceſsionem ſub conditione, ſed
nihil declarat. Innocentius verò circa medium in
ver. Conditionem, cui ſubſcribunt Hoſt. num. 2. in
eod. ver. Io. Andr. num. 2. Butr. num. 7. & Anchar.
38 num. 3. clarius tem totam explicat dicens: Contra-
ctus conditionis dicitur vbi prædium conſtituitur
tributarium, & vulgariter tale prædium dicitur
conditionale, quia cadit in commiſſum ſub con-
ditione, ſcilicet ſi non ſoluatur tributum, & pro
hoc dicto Innocentij facit text. in l. penult. §. In-
ſtituto, ff. de legat. 2. vel contractus conditionis
dicitur vbi contractus celebratur ſub conditione,
ſecundum Innoc. vbi ſupra. Sed hoc impugnat
Cardinal. num. 5. & bene, quia in omnibus exem-
plis, de quibus hic, procedit hæc littera, ſiue con-
tractus fiat purè, ſiue ſub conditione; nam quan-
do fit ſub conditione, ea adueniente, perinde eſt,
ac ſi ab initio factus fuiſſet purè, vt c. Præterea,
39 il ſecondo, de appellat. Quidam etiam, vt Inno-
centius ſubdit; non intelligentes corrumpunt lit-
teram hic legentes conductionem, cùm tamen
conducere nullo modo ſit alienare, ſed hoc verum
eſt ſecundum Hoſt. ſi conductio fiat ad tempus, vt
patet in cap. Veſtra, infra de locat. Perpetua verò
conductio alienatio quædam eſt, vt patet in l. 1. &
per tot. ff. ſi ager vectigal. vel emphyt. pet. & de
illa hoc poteſt intelligi ſine corruptione, vt patet
in c. Ad audientiam, infra eodem, ſecundum Hoſt.
vbi ſupra, & notat idem Innoc. in cap. Ad aures,
40 circa fin. infra eodem. Dicitur autem perpetua
quando eſt duratura vſque ad triginta annos, vt
inſtitut. de perpet. & temporal. act. in princip. vel
quandiu emphyteuta viuit, l. 1. ff. Pro ſocio, cap.
Precariè, 1. q. 2. vel quandiu ſoluitur penſio, vt §.
Adeò, inſtitut. de locat. ita dicit gloſ. notabilis in
41 c. Hoc ius, in ver. Perpetua, 10. q. 2. Hoſt. hic n. 4.
& Io. Andr. num. 3. & Cardinal num. 6. Sed Butr.
num. 8. dicit, communem opinionem eſſe, quod
conductio dicitur ad non modicum tempus, quã-
do excedit decennium, vel eſt ad decennium, vt
notat gloſ. vlt. in Clem. 1. de rebus eccleſ. non alie-
42 nan. ad quam quotidie fit recurſus. Hodie verò
prohibita eſt locatio, & conductio vltra trienniũ,
vt ſæpius in citat. Extrauag. Ambitioſæ, eod. tit.
43 & huiuſmodi triennium computari debet ex tri-
bus fructuum collectionibus; vnde ſi prædium eius
eſſet conditionis, vt quolibet triennio vnus tan-
tum fructus perciperetur, tunc triennium pro vno
anno eſſet computandum, & locatio fieri poſſet
vſque ad nouennium, ſed non vltra, vt declarat
Andr. Barbat. ſupra in hac rubrica, num. 52. Co-
uarr. var. reſolut. lib. 2. cap. 16. num. 5. Cardinal.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 5.
tit. 3. num. 22. Nauar. de alienat. rerum eccleſ.
num. 22.
44 Vltimò nota ex fine textus, alienantes bona
immobilia eccleſiarum incidere in pœnas Conſti-
tutionis Leoninæ, quæ habetur in l. Iubemus, C.
de ſacroſ. eccleſ. ſecundum Innoc. hic in fin. Butr.
num. 12. & Cardin. num. 6. in 4. quæſt. & eius pœ-
na eſt depoſitio alienationis, & ſatisfactio incom-
modi eccleſię de rebus proprijs facienda, ad quod
obligantur hæredes ſui, & cum ea Conſtitutio Leo-
nis eſſet localis, per Iuſtinianum extenſa eſt ad om-
nes eccleſias, & omnia pia loca, vt in Authent.
de non alienan. §. Nos igitur, & infra, §. Quia
verò Leonis. collat. 2. Vnde verba huius cap. ſum-
pta eſſe videntur ſecundum Hoſt. hic num. 4. in
ver. Pœnas, & in ver. Leonina. & Io. Andr. num. 3.
& 7. in gloſ. vlt.
45 Sed dices: Ergo lex ciuilis auctoritatem habet
imponendi pœnam Sacerdotibus delinquentibus
in alienatione rerum eccleſiaſticarum. Abſit c. Im-
perator, 96. diſt. c. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtitut.
cum ſuis concordantijs. Sed ideo illi Sacerdotes
incidunt in pœnas prædictæ Conſtitutionis Leo-
ninæ, quia eadem Conſtitutio hic per Papam ca-
nonizatur, & ideo non eſt amplius lex ciuilis, quæ
ligat clericos, ſed lex canonica, vt aliàs declarauі-
mus in c. Quæ in eccleſiarum, num. 29. de Conſtit.
poſt Felin. in c. 1. in 1. notab. de præſumpt. & in-
nuit Hoſt. hic in fin. verſ. Et de ipſa lege. Poſſu-
mus etiam intelligere Conſtitutionem Leoninam
pro Conſtitutione, quam fecit Leo Papa in Con-
cilio, de qua in cap. Monemus, 12. q. 2. vt hic per
gloſ. final. & Abb. Antiq. in fin. & quamuis hoc
non placeat Hoſtienſis vbi ſupra; tamen nec illud
dicere eſt peccatum, vt inquit Io. Andr. hic in fine,
& Butr. ibidem in fin.
46 Verùm per prædictam Extrauag. Ambitioſæ, de
reb. eccleſ. non alienan. pœnæ infraſcriptæ ſunt
ſtatutæ. Primo eſt nullitas contractus, qui tamen
ſi alias ſit eccleſiæ vtilis, cum nullitas proueniat
ex defectu ſolemnitatis, poteſt eccleſia illum ap-
probare, & ratificare, nec ab eo receditur, niſi vo-
lente eccleſia, vt notat Abb. in cap. Cauſam, quæ,
il ſecondo, col. final. de iudic. Iaſ. in l. Non eo mi-
nus, num. 3. C. de procurator. Aretin. conſ. 77. n. 6.
Put. deciſ. 3. & 4. de except. Seraphin. dec. 256. n. 2.
Secunda pœna eſt excommunicatio latæ ſententiæ
in alienantes, & bona alienata recipientes. Tertia
interdictũ ingreſſus eccleſiæ Epiſcopis, & Abbati-
bus, qui ſi per ſex mẽſes in interdicto perſeuerauе-
rint animo indurato, à regimine, & adminiſtratio-
ne eccleſiæ, cui præſunt, eo ipſo ſunt ſuſpẽſi; Quarta
inferiores Prælati eo ipſo priuati ſunt beneficijs,
quorum bona alienarunt. Quinta, bona alienata ad
eccleſiam, ad quã pertinebant liberè reuertuntur.

De Rebus Eccleſiæ non alienandis.

Cap. Ad noſtram.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia reſtituitur contra contractum, per quem fuit enormiter læſa.*
2 *Prælatus an poſſit bona Monaſterij ſpecialiter hypothecare.*

1 AD NOSTRAM; Eccleſia reſtituitur contra contractum, per quem enormiter fuit læſa. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. Butr. Anchar. Imol. & Ioann. de Anan. vel contra alienationem, ſecundum Cardinalem, & Abbatem. Primò ponitur Monachorum petitio. Secundò, cauſę commiſſio, ibi, *Quocirca*.
2 In textu ibi, *Pro quibus eadem extiterat obligata*; nota Prælatum poſſe bona monaſterij ſpecia-

cialiter hypothecare, vt per hunc textum nota, Aegidius relatus à Io. Andr. in c. Nulli, num. 1. in ver. Specialis. supra eodem. Sed de hoc tu dicas, vt ibi scripsi in 2. not.

De Locato, & Conducto.

Cap. Potuit.

SVMMARIVM.

1 *EMphyteuta potest meliorationes suas vendere, & ius emphyteuticum in alium transferre, concurrentibus tamen septem requisitis, de quibus hic & num. 3.*

2 *Emphyteuta ecclesiæ cessans in solutione Canonis per biennium cadit à iure suo, nisi moram celeriter purgauerit, & n. 4.*

5 *In priuato autem requiritur triennium.*

6 *Terminus alicui datus ad suam voluntatem declarandam non est expectandus, si ille prius voluntatem suam declarauerit.*

7 *Terminus vbi præscribitur ad aliquid faciendum, non est opus denunciatione aliqua ad moram contrahendam.*

8 *Dies statuta interpellat pro homine.*

Mora purgari potest quando pœna non committitur ipso iure, ibid. vers. Vltimò nota.

Alias secus, n. 12.

9 *Emphyteusis ob canonem non solutum infra statutum tempus non rescinditur ipso facto, sed ita demum, si domino placuerit.*

10 *Caducitas censetur remissa, si dominus canonem accipiat.*

11 *Siue sit canon temporis futuri, siue præteriti.*

13 *Emphyteuticus contractus est medius inter venditionem, & locationem, & particeps vtriusque.*

14 *Propius tamen accedit ad naturam locationis.*

15 *Emphyteusis, & locatio in quibus differant.*

16 *In Emphyteusis contractu disposita trahi non debent ad contractum locationis perpetuæ.*

17 *Emphyteusis, & locationis perpetuæ contractus interse magnam habent similitudinem.*

18 *Et de vtroque idem est iudicandum.*

19 *In neutro transfertur dominium directum, sed tantum vtile.*

20 *Non tamen sunt per omnia similes, & æquiparati.*

21 *In Emphyteusi soluitur quid minimum pro recognitione.*

22 *In Locatione pensio debet esse magna, idest fructibus correspondens.*

23 *Locatio iudicatur ex magna pensione, ex modica verò emphyteusis.*

24 *Etiamsi contrahentes in instrumento appellauerint locationem, vel emphyteusim.*

25 *Contractus talis denominatur à contrahentibus: ergo talis est iudicandus, non est bona consequentia.*

26 *Emphyteusis concessa ad tertiam, vel quartam generationem reputatur locatio, si pensio fructibus correspondeat.*

27 *Locatio cum possit fieri in perpetuum, multo magis ad tempus, idest ad tertiam, vel quartam generationem.*

28 *Pacta ne bona emphyteutica alienentur in ecclesia; an sint contra immunitatem ecclesiasticam, & n. seqq. vsq. in fin.*

29 *Pacto priuatorum conueniri potest ne res in ecclesia alienentur.*

30 *Idem caueri potest in vltima voluntate.*

31 *Alienatio emphyteusis etiam in casibus alias permissis fieri non potest in personam potentiorem.*

32 *Et talis dicitur etiam Hospitale.*

33 *Item ecclesia.*

1 POTVIT. Gregorianum est, vt inquit
Io. Andr. & ideo legale, & se summat.
Sed secundum Abb. & sequaces sic summari
potest. Emphyteuta Ecclesiæ meliorationes
suas vendere non potest, nisi seruatis
2 his de quibus hic, & si contrafecerit, vel Canonem
per biennium non soluerit, moram postea celeriter
purgauerit, iustè potest expelli. Hoc dicit.
Prima ponit requisita, vt ius emphyteuticum possit
vendi, Secundò contrafacientes punit, ibi, *Emphyteuta*, Tertiò obstaculum soluit, ibi, *Non obstante*.
3 Nota primò ex priore parte textus, secundum
Host. n. 4. Io. Andr. num. 1. & Burr. n. 3. Imol.
num. 1. & Abb. num. 2. sex requisita ad hoc vt emphyteuta
possit meliorationes suas vendere, & ius
emphyteuticum in alium transferre. Primum est,
vt requirat Ecclesia; Secundum vt denunciet pretium
sibi ab alijs oblatum, de qua quidem denũciatione
plura ponit hic Imola num. 50. Tertium,
vt illud sit verum pretium, non autem fictum, &
simulatum; Quartũ vt Ecclesia non respondente,
lapsi sint duo menses; Quintũ vt non vendat rem
ipsam, sed solũ ius sibi competens; Sextum vt non
4 vendat personis prohibitis. Eadem requisita colliguntur
ex l. final. C. de Iur. emphyt. Addunt &
septimum ex 2. par. textus, nempe vt non cessanerit
per biennium in Canonis solutione, & hoc in
emphyteuta Ecclesiæ, vt hic, & in Auth. Qui rem,
C. de Sacrosan. Eccles. quę est canonizata in c. Ea
5 enim, seu in c. Hoc ius porrectum, §. Qui rem,
10. q. 2. In priuato autem requiritur triennium,
vt in l. 2. C. de Iure emphyt. glos. hic in ver. Per
biennium Host. num. 6. in fin. in eodem ver. Et reliqui omnes.
6 Secundò nota ibi, *Si nolle se emere dixerit*, terminum
alicui præfixum ad suam voluntatem declarandam
non esse expectandum, si ille prius voluntatem
suam declarauerit, ex quo enim constat
de voluntate, non est locus deliberationi, concordat
tex. in c Ab eo in 2. resp. de Appellat. lib. 6.
& hic notat Io. Andr. n. 2. Butr. n. 4. Anchar. n. 2.
Imol. num. 1. vers. Item quod vbi est tempus, &
Abb. nu. 4. Ad idem tex. in Clem. Quamuis, de
appellat. & pluribus exemplis declarat Geminian.
cons. 121. Attenta forma statuti, vbi est casus.
7 Tertiò nota ibi, *Non extitit nunciatum*, Vbi
terminus præscribitur ad aliquid faciendum non
8 esse opus denunciatione aliqua, seu interpellatione
ad moram contrahendam, quia dies statuta
interpellat pro homine, & constituit eum in mora,
vt in littera, ad quod allegatur quotidie hoc c. Secundum
Abbatem num. 5. & concordat textus,
in l. Magnam. C. de contrahend. & commit. stipulat.
9 Vltimò nota ibi, *Celeri satisfactione*, moram
purgari posse, vt hic, & in concordantibus, de
quibus in glos. antepenult. Quod intelligas verum
quando pœna non committitur ipso iure, vt contingit
in terminis huius Decretalis, quia ob canonem
non solutum infra statutum tempus non rescinditur
ipso facto emphyteusis, donec dominus
dire-

directus patitur emphyteutā tenere rem emphy-
teuticam, vt patet in littera ibi, *Iustè potuisset ex-
pelli*. Sed ita demum si declarauerit velle esse lo-
cum caducitati, vt hic per Innoc. num. 2. Anchar.
num. 9. vers. Vndecimo. Imol. num. 54. & Abb.
in vlt. not. & tenet Bart. in l. 2. num. 2. C. de Iure
emphyt. quem sequuntur communiter Doctores,
vt ait Parisius cons. 108. de bono Iure, n. 33. lib. 1.
& alij apud Clarum, in §. Emphyteusis quæst. 9.
10 Idemque si postea Canonem accipiat, reffirmatur
contractus, & censetur remissa caducitas, secun-
11 dum Innoc. d. nu. 2. Et Card. n. 20. Siue accipiat
Canonem temporis futuri, siue præteriti, & est cō-
munis opinio contra Bart. in d. l. 2. n. 8 vt atte-
statur Gigas de pens. quæst. 73. num. 3. à qua non
esset in practica recedendum, vt ait Clarus in d.
§. Emphyteusis, quæst. 10. vers. Aut verò sumus
12 in dubio. Sed vbi pœna committitur ipso facto,
tunc mora quamuis celeri satisfactione purgari nō
potest, secundum Abb. hic n. 6. vers. Vbi autem, qui
ad hoc allegat bonum textum, in c. Licet, de sup-
plen. neglig. Prælat. Et de materia purgationis mo-
ræ vide quod notatur in reg. Mora, de regul. Iur.
lib. 6. & per glos. hic in ver. Celeri.
13 In glossa prima nota, quod contractus emphy-
teuticus neque est venditio, neque locatio, sed est
medius proprium nomen emphyteusis sortitus, &
vtriusque particeps: accedit enim ad venditio-
nem, quia ab initio quando celebratur, aliquid
datur, sicut in venditione datur pretium: sed ta-
men differunt, quia per hunc contractū non trans-
fertur dominium directum, sicut per venditionem.
14 Propius tamen accedit ad naturā locationis, quia
in ea retinetur dominium, & quolibet anno ali-
quid percipitur, sicut in locatione; & ideo magis
sub hoc titulo collocatur, vt hic, & Institut. de lo-
15 cato, §. Adeo, & cum hac glossa transeunt com-
muniter DD. In hoc tamen differunt emphyteusis,
& locatio, quia emphyteusis locum habet in re-
bus soli dumtaxat, sed locatio in omnibus. In eo
contractu exigitur scriptura, in alijs non, l. 1. C. de
Iure emphyt. Conductor ad modicum tempus nō
habet ius in re, nec vendit, nec vendicat, emphy-
teuta facit vtrumque vt hic, & in l. 2. C. eod. & l. 1.
ff. Si ager, vectigal. Host. hic num. 1. & seqq. Com-
plures alias differentias inter hos contractus post
Cynum prosequitur hic Petrus de Anchar. nu. 11.
16 Ideoque disposita in contractu emphyteusis trahi
non debent ad contractum locationis etiam per-
17 petuæ, quia huiusmodi cōtractus licet inter se ma-
gnam habeant similitudinem, adeout de vtroque
loquantur promiscuè iuris conditores, vt in Auth.
Qui rem, ibi, *Qui rem huiusmodi conductam, vel
in emphyteusim acceptam*, C. de Sacrosanct. Eccles.
& ibi Decius num. 1. & in l. Omnes, C. de fund.
18 patrim. lib. 11. Et de vtroque idem sit iudicandum,
vt notat Angel. in §. Scire autem, in princ. in Auth.
de non alienand. Bald. in cap. Querelam, in fin de
iureiur. Abb. in cap. Propter sterilitatem, in vlt.
19 not. de locat. Et in specie quod reseruatio directi
dominij æquè conueniat locationi perpetuæ, in
qua non transfertur directum, sed vtile tantum
dominium, tradunt glos. Bart. & alij in l. Codicil-
lis, §. Instituto. ff. de legat. 2. Aret. cons. 51. n. 110.
vers. In contrarium, Bellam. cons. 21. num. 11. in fin.
20 Non tamen in omnibus sunt similes, & æquipara-
ti, vt dixit Rota decis. 14. num. 26. & seqq. par. 6.
21 recent. Et præcipua differentia est, quod in con-
tractu emphyteutico soluitur quid minimum pro
recognitione, & hæc est propriè eius forma, & in
hoc omnes consentiunt, vt dicit Natta cons. 49.
post num. 7. & Clar. post eum in §. Emphyteusis,
22 quæst. 1. num. 5. vers. Et aduerte. In contractu au-
tem locationis soluitur magna pensio, idest quæ
23 fructibus correspondeat, vel quasi; ideoque ex
modica pensione emphyteusis, ex magna verò lo-
catio iudicatur, Bald. in cap. Literæ, num. 5. vers.
Modo ergo quæro, de dilat. Ias. in l. 1. num. 35. C.
de iure emphyt. Barbat. supra in Rubrica, num. 8.
Alex. cons. 112. per tot. lib. 1. Rolan. à Valle alios ci-
tans cons. 96. num. 24. & 26. lib. 1. Ruinus cons. 161.
per totum lib. 1. Rota dicta decis. 14. num. 25. Et
ita concludunt communiter scribentes, vt ait Ca-
gnolus in l. 2. num. 202. C. de rescinden. vendit.
24 Quod adeo verum est, vt etiamsi in instrumento
contrahentes appellauerint emphyteusim, adhuc
tamen reputetur locatio, si pensio fructibus cor-
25 respondeat; & è conuerso reputetur emphyteu-
sis, si pensio sit modica, licet contrahentes loca-
tionem nominauerint, vt latè deducit Neuiz. con-
sil. 92. per tot. Surd. decis. 198. num. 1. & seqq. Rot.
dicta decis. 14. num. 11. & 12. par. 6. recent. Et me-
ritò, quia contractus non à nomine, sed à pactis,
conuentionibus, & circunstantijs sortitur naturā,
vt optimè per Corrad. de Contract. quæst. 33. in 2.
& 3. sup. let. vbi sexcentis exemplis, & authorita-
tibus probat non valere hanc consequentiam; Cō-
tractus talis denominatur à contrahentibus: ergo
26 talis est iudicandus. Quo fit, vt idem sit dicen-
dum si concessio in emphyteusim pro magna pen-
sione fuerit concessa ad tertiam, vel quartam ge-
nerationem, quia verba huiusmodi conueniunt
27 etiam locationi, quippe quæ cum fieri possit in per-
petuum, multò magis ad tempus, nempe ad ali-
quot generationes, vt dixit Rota in Narnien. loca-
tionis, 16. Februarij 1615. & in præalleg. dec. 14.
num. 6. & 7. par. 6. recent.
28 In glossa in. ver. Prohibentur. QVAERO, An
pactum ne bona emphyteutica alienentur in Ec-
clesiam, sit contra immunitatem Ecclesiasticam.
29 Videtur negatiuè respondendum; nam pacto
priuatorum inueniri potest, ne res in Ecclesiam
alienentur, l. final. C. de pact. inter emptor. & ven-
ditor. & in feudal. cap. 1. de prohib. feud. alien. per
Frider. vbi quod nec pro anima relinqui, neque ad-
iudicari possunt Ecclesijs, & in emphyteuticis, glos.
& DD. hic, & in l. final. C. de Iure emph. & vide-
tur tex. in §. Sanctissimas, Auth. de alienat. &
30 emphyt. Idem etiam caueri potest in vltima vo-
luntate, valetque si caueatur, l. Peto, §. Frater, &
l. Cum pater, §. Libertis, ff. de legat. 2. Ratio est
quia cum Ecclesia sit immortalis, cap. Si gratiosè,
de rescript. lib. 6. cap Liberti, 12. q. 2. dominus di-
rectus spe consolidationis perpetuò priuaretur, vt
constat ex his quæ tradit Ioan. Andr. in cap. 1. de
Immunit. Eccles. lib. 6. & hic notant Card. nu. 17.
vers. Sed alienatio in Ecclesiam, & Imol. num. 25.
vers. Ideo alia ratio, Dominus meus Ioan. Franci-
scus Fagnanus in tractat. de iust. & validit. censur.
31 Pauli V. in Rempublicam Venetam, fol. 60. Imo
hæc prohibitio est ex natura contractus emphy-
teutici, qui etiam in casibus, in quibus licita est
alienatio irrequisito domino, vt in donatione,
non permittit illam fieri in personam potentiorē,
Bald. in Auth. Quas actiones, num. 13. vers. Primo
modo, C. de Sacrosanct. Eccles. Gregor. XV. post

alios decis. 519. nu. 5. & persona potentior, seu priuilegiata dicitur etiam Hospitale Sanctissimæ Trinitatis Conualescentium de Vrbe, pro quo emanauit suprascriptum dubium, Gregor. XV. d. decis. 529. num. 6. & decis. 520. num. 11. Nam huiusmodi Hospitale est locus pius, & Religiosus cap. De Xenodochijs, & cap. Ad hæc de Relig. domib. & sic potentior, Syluest. Aldobran. cons. 40. sub nu. 2. Simon de Pretis, cons. 54. n. 4. & relictum el factum
33 dicitur factum ecclesiæ, quæ ad hunc effectum negari non potest, quin dicatur potentior, vt firmat glos. hic in ver. Prohibentur, & Imol. nu. 25. Item glos. in l. Si ita quis, § Ea lege, in ver. Interesset, ff. de ver. obligat. Bald. in d. Auth. Quas actiones, nu. 12. in fin. vers. Tertio modo, C. de Sacros. Eccles. Salicet in l. final. n. 14. & Ias. num. 9. C. de iure emph. Natta cons. 491. num. 13. Clar. in §. Emphyteusis, quæst. 22. vers. Personæ autem. Syluester Aldobrand. qui communem dicit, & rationes allegat, d. cons. 40. num. 1. Gregor. XV. d. decis. 529. num. 8. & ita hoc pactum non esse contra immunitatem ecclesiasticam fuit resolutum in Congregatione particulari de mandato Sanctissimi, habita die 26. Maij 1630.

De feudis.

Cap. Insinuatione.

S V M M A R I V M.

1 *ECclesia si à vassallo suo recipit feudum in pignus abstinendo ab eius seruitio, non tenetur fructus in sortem computare.*
Idem in feudo sæculari, n. 4. & n. seq.
2 *Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ.*
3 *Res de facili redit ad primæuam naturam.*
5 *Vsura respectu laicorum est execranda, sed respectu clericorum execrabilior.*
6 *Lex positiua non potest super vsuris quenquam priuilegiare.*
7 *Dominus recipiendo rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuauit, an teneatur computare fructus in sortem.*
8 *Feudalis, & emphyteuticus contractus sunt eiusdem naturæ.*
9 *Et decisiones loquentes de feudo locum habent in emphyteusi; si sit eadem ratio, & contrarium non reperiatur in iure expressum, & num. 13. & 14.*
10 *Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi à duobus fratribus empta ex communi pecunia, & num. seqq. vsque ad fin.*
11 *Ius accrescendi in feudo, vel emphyteusi non habet locum cum plures pro se, & filijs à principio stipulantur.*
12 *Et quid si feudum, vel emphyteusis fuerint acquisita ex bonis communibus, & n. seq.*
13 *Argumentum à feudo ad emphyteusim an, & quando procedat, & n. seqq.*
14 *Feudalia iura an possint allegari in emphyteusi ad decisionem causarum, & n seqq.*
15 *Ius accrescendi cur habeat locū in feudo empto à fratribus simul habitantibus ex commun. pecunia.*
16 *Argumentum de feudo ad emphyteusim non procedit quando obstant regula, vel dispositio iuris cōmunis, & num. seqq.*
17 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus.*
18 *Argumentum de feudo ad emphyteusim in materia iuris accrescendi non procedit affirmatiuè, & num. seqq.*
19 *Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi pluribus concessa ex causa onerosa.*

INSINVATIONE. Si Ecclesia à vassallo suo recipit feudum in pignus, abstinendo ab eius seruitio, non tenetur fructus in sortem computare. Hoc dicit secundum Ioan. Andr. Butr. Ancbar. & Imol. Est casus singularis, qui alibi non legitur secundum, Abb. sed certè casus habetur in cap. Conquestus in fin. vers. Nisi infra, de vsuris; & ideo licet sit casus notabilis, non tamen est singularis, vt inquit Imol. hic nu. 8. vers. Concordat. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur dictum. In secunda limitatio, ibi, *videlicet*.

1 Nota ex textu casum valde notabilem In quo
creditor potest licitè retinere fructus rei sibi pi-
gnoratæ eis non computatis in sortem, videlicet
cum ecclesia feudum proprium ecclesiæ recipit in
pignus à vassallo suo, cui pecuniam mutuauit. po-
test enim absque vitio vsuræ fructus huiusmodi lu-
crifacere quandiu tamen à vassallo seruitium sibi
debitum non recipit. Concordat d. cap. Conque-
stus, in fin. de vsur. cum sua glos. in verb. de feu-
do, & hic notant, Butr. & Anchar. num. 3. Imola
num. 2. & Io. de Anan. num. 4. Io. Andr. & sequa-
ces & in summ. text. Sed cùm aliàs fructus rei pi-
gnoratæ in sortem sint computandi, etsi creditor
2 illos lucrifaciat, vsuram committat, vt cap. 1. & 2.
infra de vsur. cap. Ad nostram, il primo, supra de
iureiur. cap. Cum contra, infra de pignorib. l. 1.
& 2. C. de pignor. actione. Multum torquentur
DD. in indaganda ratione huius decisionis, & in
solutione contrarij, Indeque emerserunt plures, &
varij intellectus ad hãc Decretalem, quos hic pro-
sequuntur, Io. Andr. Cardin. Imol. Abb. & alij: vera
tamen, & communis solutio est, quam ponit Car-
din. num. 2. videlicet, quod dominus directus
non dicitur recipere aliquid vltra sortem, quia cũ
vassallus abstineat, à seruitijs domino debitis, per-
inde est ac si res pignorata non esset feudalis: Nã
cum dominium directum vsque ab initio reman-
serit penes dominum, si dominium vtile reuerti-
tur ad eum ex voluntate vassalli pignorantis, fit cō-
solidatio ipsius dominij vtilis cum proprietate; vn-
3 de dominus non dicitur percipere fructus ex alie-
na re, sed ex propria: Cùm enim vassallus interim
liberetur ab obligatione, qua domino tenetur in
seruitijs exhibendis, consequenter dissoluitur, vel
saltem suspenditur obligatio inter eos contracta,
& res feudalis redit ad primæuam naturam, arg. l.
Si vnus, §. Pactus ne peteret, & §. seq. ff. de pactis
cap. Super quæstionem, §. Porrò de offic. delegat.
cap. Cum venerabilis, ibi, *ne intelligatur de censibus*. Hoc ergo vult hæc littera, vt dominus quã-
diu vassallus non præstat seruitia, vti possit fructi-
bus rei feudalis, ac si feudalis non esset. Et ita
excusatur ab vsuraria prauitate, & cessant contra-
ria. Et hanc solutionem, & lecturam Cardinalis,
alijs omnibus reiectis probarunt Imola hic nu. 7.
ad fin. vers. Vnde alij dixerunt, & quintò; Abb. n. 5.
vers. Quinta lecturam dicens eam communiorem,
& Io. de Anan. n. 4. vers. Ideo dicunt alij.
4 Sed dubium est an decisio huius textus vendicet
sibi

sibi locum in feudo sæculari. Quidam opinati
sunt non habere locum nisi in feudo ecclesiastico,
quia textus specificè loquitur de ecclesia, vt patet
ibi: *quam de feudo ecclesiæ tuæ ab M. dignosceris
recepisse*. Et eod. modo loquitur cap. Conquestus,
ibi: *nisi ipsa terra de feudo sit monasterij vestri*, de
vsuris. Et dicunt hoc esse speciale priuilegium ec-
clesiæ, cum in alijs non reperiatur expressum; ideo-
que Ioan. Andr. & sequaces summant text. in ec-
clesia recipiente feudum à suo vassallo. Sed hanc
opinionem confutat Hostien. in summa de vsur. §.
An aliquo casu, vers. Quod dicunt. Et quidem
5 iure optimo, quia aut hoc licitum est, aut illicitum;
si licitum, ergo etiam laico, quia eadem ratio, &
ideo idem ius, cap. Translato de constitution. cap.
Tua, de consanguinit. & affinitat. Si illicitum, mul-
tò minus debet concedi clerico, quàm laico, quia
cum vsura respectu laicorum sit execranda, respe-
ctu clericorum est execrabilior, vt cap. 1. & 2. in-
fra de vsuris: Nam & multa licent laicis, quæ cle-
ricis illicita sunt, cap. Fornicari 88. distinct. c. Fi-
lius, de testam. cap. 1. & per tot. ne cleric. vel mo-
nach. cap. fin. de vita, & honest. clericorum, quam-
obrem cum Papa hic decidat hoc licitum esse in
feudo ecclesiastico, multo fortius debet censeri li-
citum in feudo sæculari, arg. cap. Per tuas, infra
de donationib. quia non debent viri ecclesiastici
esse exactores, nec lucris temporalibus inhiare, c.
Ex parte in fine de censib. Si enim venalitas repu-
tatur respectu laicorum, multò fortius respectu
clericorum, cap. Nullus, ita, 1. quæst. 1. Item ratio
decisionis, vt supra à Cardinali considerata, æquè
viget in feudo sæculari, atque in ecclesiastico, vt
ipsemet Cardinal. aduertit. num. 2. in fin. vers. Hoc
ergo vult hæc littera Imol. num. 8. vers. Et hæc ra-
tio, & Abb. num. 5. vers. Et ratio hæc facit. Neque
6 verò hæc Decretalis continet priuilegium; quia
cum vsuram vtriusque testamenti pagina detesta-
tur, vt cap. Quoniam, & cap. Super eo de vsuris,
minimè potest lex positiua super vsuris quemquam
priuilegiare, quia sic priuilegiaret super peccato,
ad hoc textus optimus, in c. Suut quidam, 25. q. 1.
& quod notat Io. Andr. in regula peccatum in 3.
& 4. articulo principali de reg. iuris lib. 6. & ex cō-
muni tradit Imol. hic n. 7. vers. Sed hoc non pla-
cet Hostiensi. Sed continet ius commune, vt pro-
bat hæc littera in verb. Declaramus. Secundum
Hostien. hic in princip. & Io. Andr. num. 1. & Car-
din. post princip. vers. Alij dicunt, quod hoc con-
tinet gratiam. Nam declaratio nouum ius non
inducit, sed quod priùs latebat, manifestat, l. Hæ-
redes palam, §. Si quid post factum; ff. de testam.
& probaui latissimè in cap. Quoniam à n. 55. supra
de Constitutionib. Conclude igitur decisionem
huius textus obtinere tàm in feudo ecclesiastico,
quàm sæculari. Ideoque Card. & Abb. non sum-
mant Decretalem in ecclesia, sed in domino re-
cipiente feudum in pignus à vassallo suo iuxta cō-
munem intellectum, & Io. de Anan. summat in
ecclesia, vel domino, & hoc teneas.
7 Sed maius dubiū est nunquid decisio huius tex-
tus vendicet sibi locum in domino recipiente rē
emphyteuticam in pignus ab emphyteuta cui pe-
cuniam mutuauit. Hostien. hic n. 6. vers. Quid de
emphyteuta, simpliciter dicit: Consulas Princi-
pem. Et mox remittit ad summam in tit. de vsu-
ris, §. An aliquo casu, vers. Quid ergo de emphy-
teuta. Vbi ait fortè idē esse in emphyteuta quod
in vassallo, quia eadem ratio. Deinde refert con-
trariam opinionem, quia non gratuito recipit
emphyteuta sicut vassallus. Nam emphyteuta in
introitu soluit certam pecuniæ quantitatem. Et
tandem concludit super hoc Papam esse consulen-
dum, & eum simpliciter refert Io. Andr. hic. n. 3.
Sed Antonius de Butr. n. 4. circa fin. vers. An autē
dispositio, dicit rem esse extra dubium, si contra-
ctus emphyteuticus non teneat, quia tunc domi-
nus recipit fructus non ex pignore, sed ex re pro-
pria, & ideo non tenetur eos in sortem computa-
re. Quod planum est. Sed si contractus teneat,
Butr. dicit rem dubiam, quia tunc aliqualiter læ-
duntur regulæ iuris. Et ideo non audet trahere
dispositionem huius textus ad alium casum, nisi
extensio fieret per habentem potestatem extendē-
di, & ius condendi.
Tu considera quia cum hæc Decretalis non cō-
tineat priuilegium, vel gratiam, sed ius commune,
vt ostensum est supra num. 6. quod deciditur in
feudo, potest etiam intelligi decisum in emphy-
teusi, quia in vtroque militat eadem ratio. Nam
sicut dominus quandiù remittit seruitium vassal-
lo, non censetur percipere fructus ex re pignorata,
sed ex re propria, quia interim res feudalis redit
ad primæuam naturam, & dominium vtile cense-
tur consolidatum cum proprietate, eadem ratio-
ne quandiù dominus remittit emphyteutæ mer-
cedem, seu pensionem soluendam, res emphyteu-
tica pignori tradita reuertitur ad primæuam natu-
ram, & dominium vtile cum directo consolidatur,
itaut propterea dominus non ex re pignorata, sed
ex re propria fructus percipiat, ob quam rationem
ita concludit Io. de Imola hic num. 8. post mediū,
vers. An autem dispositio. Subdens hoc satis posse
de iure sustineri, ex quo per omnia est eadem ra-
tio, licet Doctores videantur velle contrarium, vi-
delicet non esse faciendam extensionem extra istū
8 casum, vt hic per Cardinal. in 5. quæstion. Sed,
vt prædixi, hæc non est extensio, sed comprehen-
sio, quia contractus feudalis, & emphyteuticus sunt
eiusdem naturæ, vt notat Speculat. in tit. de feudis,
§. Quoniam super homagijs, n. 63. ad fin. vers. Non
9 interest etiam, & vbi concurrit eadem ratio, nec
contrarium reperitur in iure expressum, decisiones
loquentes de feudo vendicant etiam sibi locum in
emphyteusi, vt notat Bald. in cap. 1. in fin. quibus
modis feud. constitui pot. in vsibus feud. Paulus
de Castro cons. 260. Notandum in fin. lib. 2. Alex.
cons. 7. In consultatione, n. 5. lib. 5. & est commu-
nis opinio, vt attestatur Socin. Sen. in cons. 167.
non inutilis quæstio, nu. 24. lib. 2. Latissimè Eue-
rard. in sua censur. legali in loco à feudo ad em-
phyteusim, & latiùs dicetur infra n. 13. & seqq.
10 Extra QVAERO, an sicut in feudo, ita & in
emphyteusi à duobus fratribus empta ex commu-
ni pecunia habeat locum ius accrescendi, necne?
11 Communis est regula pertinens tam ad feuda,
quàm ad emphyteuses, quod cum duo, pluresue
pro se, & filijs à principio stipulantur feudum, vel
emphyteusim, licet postea aliquis ex eis sine prole
decedat, eius portio alijs superstitibus non accre-
scat, sed ad dominum directum reuertatur, vt de
feudo dicit esse communem opinionem Clar. §.
Feudum, q. 77. & in emphyteusim, in §. emphyteu-
sis, quæst. 39. Corbul. de iure emphyteutic. tit. de
12 caus. priuat. ob lin. finit, n. 83. Quæ regula limita-
tur quidem in feudo, quoties fuerit acquisitū per

fratres ex bonis communibus per tex. in c. 1. de
bon. fratr. & glos. in cap. 1. §. Cum verò Conra-
dus, aliàs, Et quia vidimus, in verb. Nominatim,
de his qui feud. dat. poss. Aluarot. ibi nu. 9. vers.
Oppono. Berous cons. 113. num. 43. in 1. vol. Lu-
douicus Roman. in l. fin. C. quand. non pet. par.
pet. accresc. num. 41. vers. Aut hoc non conue-
nit. Sed huiusmodi limitatio nusquam traditur à
Doctoribus in emphyteusi. Quamobrem dubi-
tatur an in ea quoque sibi locum debeat vendi-
care.

13 . Pro opinione affirmatiua adducitur Bar. in l. Si
mihi & Titio, num. 4. ff. de verb. oblig. dum ad
soluendas plures quæstiones circa ius accrescendi
in emphyteusi adducit tex. loquentes de feudis,
quasi sentiat, quicquid in feudis de iure accrescen-
di est dispositum in vsibus feudorum, habere etiã
locum in emphyteusi in omnibus, & per omnia,
& ita Bartol. sentire interpretatur Castr. d. l. Si
mihi, & Titio, num. 3. Corbul. post Salic. in tit. de
caus. priuat. ob lin. finit. nu. 119. Euerard. in loco
à feudo ad emphyteus. num. 19. vbi Cyn. & Alber.
in hanc sententiam citat. & in hac materia iuris
accrescendi validum esse argumẽtum de feudo ad
emphyteusim tradit Ias. in ead. l. Si mihi & Titio
n. 12. vers. Primum fundamentum, & Bald. cons.
250. Incip. Considerandum, num. 2. in 2. vol. Quæ
14 opinio quoad casum nostrum confirmari potest.
Nam quamuis valde sit controuersa ea quæstio An
iura feudalia possint allegari in alijs materijs, &
præsertim in emphyteusi ad decisionem causarũ,
quam latissimè examinat Ias. in l. 1. C. de iure
emphyteutic. num. 55. & Euerard. in loco supra-
cit. tamen non videtur dubitandum, quin allegari
possint quotiescumque sunt fundata in iusta, & na-
turali ratione, vt per Ias. in d. l. 1. num. 60. Eue-
rard. ibid. num. 44. Roman. cons. 112. num. 4. vbi
15 Apostilla, in verb. Validum, alios citat. At verò
ratio propter quam ius feudorum disponens, vt in
feudo empto à fratribus simul habitantibus ex
communi pecunia habeat locum ius accrescendi,
ea est, quam ibi in princip. reddit Bald. scilicet
quia simul cohabitantes censentur sibi inuicem
prospicere, & auxiliari; & ideo quisque illorum vi-
detur velle, vt alter sibi sine prole decedenti in
feudo succedat. Quæ ratio est planè iusta, & na-
turalis; & ideo ab hoc iure in iusta, & naturali ra-
tione fundato ex supradictis argui potest ad em-
phyteusim. Contrarium tamen, videlicet huius-
modi limitationem nõ procedere in emphyteusi,
16 probari videtur, quia de feudo ad emphyteusim
secundum communem sententiam non licet ar-
guere in casibus, in quibus obstant regulæ, vel di-
spositio iuris communis, vt conciliando opiniones
declarat Alex. in l. Diuortio, §. In feudum, num. 3.
ff. solut. matr. Et hanc opinionem testatur esse
communem Apostilla ad Roman. in d. cons. 112. in
17 verb. Validum. Quin verò hoc casu obstet regula
iuris cõmunis, non est quod dubitemus, cũ in con-
tractibus, vt est emphyteusis non habeat locũ ius
18 accrescẽdi, d. l. Si mihi & Titio, vbi DD Qua ratio-
ne Ludou. Roman. in l. fin. C. quand. non pet. par.
pet. accresc. n. 53. vers. Non obstat tertium funda-
mentum, scribit in materia ius accrescendi non
procedere argumẽtum de feudo ad emphyteusim.
Quod confirmatur ex Bald. in auth. Quas ruinas,
C. de sacros. ecclesijs, dum quærens de iure accre-
scendi in emphyteusi, vti ex argumentis deductis
ab ipso iure accrescendi, non autem à iuribus feu-
dorum, vt animaduertit Castren. d. l. Si mihi &
Titio, prope fin. vers. Bald. autem. Idem sentire
videtur Alex in d. l. Si mihi & Titio, num. 11. &
15. in fine, vbi expressè confutat doctrinam Bar-
toli arguentis de feudo ad emphyteusim. Quibus
possunt etiam adiungi multi Doctores, & præser-
tim Raphael Cuman. & Imol. relati ibidem per
Alex. num. 15. qui in illa quæstione, An inter fra-
tres descendentes à primo inuestito habeat locum
ius accrescendi, assentiuntur Bartolo propter quar-
tam rationem ab eo traditam, improbatis primis
tribus, inter quas erat ratio illa, quod ita erat de-
cisum in feudis per iura feudalia. Quam rationem
cum impugnent, satis ostendunt se non putare in
hac materia iuris accrescẽdi rectè argui à feudo ad
Emphyteusim. Idemque sentire videtur Bald. in
d. l. vnic. C. quand. non pet. par. pet. accres. nu. 30.
vbi omnibus rationibus Bartoli in eadem quæstio-
ne iuris accrescendi reprobatis, eidem opinioni,
quam Bartol. tuetur adhærendo, rationem aliam
deducit, quæ non ex iure feudorum, sed ex com-
muni iure ciuili depromitur. Accedit quod cum
Doctores exactè, & distinctè tam quoad feudum,
quam quoad emphyteusim casus omnes propo-
nãt, eos decidant in quibus ius accrescendi locum
habet, vel non, inter quos præ alijs diligenter, &
prolixè materiam hanc prosequitur Roman. in d.
l. fin. & cum agunt de iure accrescendi in feudis,
huiusmodi limitationem semper adducant; Cum
autem agitur de emphyteusi, eiusdem limitationis
mentionem non faciant: satis insinuare videntur
19 non debere locum sibi vendicare; quin etiam ex-
pressè quodammodo sentire videntur eam in em-
phyteusi non habere locum, dum in specie scri-
bunt in emphyteusi concessa duobus, ex causa
onerosa, habere locum ius accrescendi si conce-
dentis intersit, vt cum magna est pensio fructibus
correspondens; Cum autẽ non interest conceden-
tis, vt cum minima est pensio, nõ habere locum, vt
per Alex. post alios d. l. Si mihi, n. 12. & 13. & sic
non distinguunt an emphyteusis sit empta ex pe-
cunia communi, sed tantum an intersit conce-
dentis. Et cum hic contractus duorum fratrum
de communi pecunia ementium sit frequentissi-
mus, & DD. in specie agant de duobus ex causa
onerosa inuestitis: sanè expressissent si in eo sensis-
sent habere locum ius accrescendi, & tamen con-
trarium potius affirmare videntur, cum dicunt ge-
neraliter in emphyteusi ex causa onerosa duobus
concessa non habere locum ius accrescendi, nisi
intersit concedentis, vt dictum est.

Bartholi auctoritas in d. l. Si mihi & Titio, ad
rem facere non videtur, tametsi enim ad confir-
mationem eorum, quæ scribit de iure accrescendi
in emphyteusi, adducat iura feudalia; non tamen
inde sequitur, vt sentiat in materia iuris accrescen-
di emphyteusim debere regulari in omnibus se-
cundum naturam feudi; quod probatur primò,
quia si id Bartol. sensisset, non oportuisset ad con-
firmandas, quas sequitur opiniones adducere alias
rationes, sed satis fuisset citare textus de feudo
loquentes, & tamen Bartol, quasi eis non quiescẽs
adducit alias rationes, quas putat fortiores, quàm
adducere textus loquentes de feudis, vt patet ibi
num. 5.

Secundò quia cum aliæ rationes, quas Bart. ad-
ducit, deducantur à iure communi, & à contracti-
bus,

bus, & vltimis voluntatibus, quasi velit in materia iuris accrescendi quod in illis disponitur, etiam in his locum habere, nescio cur velimus postea praeualere potius in emphyteusi ius feudorum, ad inducendam hanc limitationem, quam contractum, in quibus hæc limitatio locum non habet ad eam excludendam. Neque obstat quod Bartoli doctrina in d.l. Si mihi & Titio, sit communiter approbata teste Alexandro ibi num. 11. quia est approbata quoad opiniones, quas defendit, scilicet quando habeat locum ius accrescendi in emphyteusi, non autem quoad rationes, & præsertim eã, quæ arguit de iure feudorum, quam multi DD. impugnant, vt supra est dictũ. Paulus de Castro qui solus ex his explicitè sentit quicquid in materia iuris accrescendi in feudo disponitur, habere locum in emphyteusi, hanc opinionem tribuit Bartolo, cum re vera ita non sentiat, vt est demonstratum. Salicet. in l. vnic. C. quan. non pet. part. pet. accresc. etsi examinatis nonnullis quæstionibus de iure accrescendi in feudis, num. 20. quærat de emphyteusi, vt subijciat quæstionem esse decisam ex his, quæ dixerat de feudo: tamen hoc ideo dixit, quia in illis quæstionibus, quas circa feudum examinauerat, quæ scripserat in materia iuris accrescendi, conueniebãt cum emphyteusi, & regulę iuris congruebant vtrique, vt eum legenti patebit. Sed in casu nostro regulæ iuris in emphyteusi repugnant, vt est dictũ. Euerard. tametsi apertè dicit disposita in feudo quoad ius accrescendi habere locum in emphyteusi: tamen postea videtur dubitare, cum lectorem reijcit ad loca vulgata. Quin etiam Angel. Cyn. & Alber. ab ipso citati, sicut & Bald. in d. cons. 250. parum ad rem faciunt. Nam cum dixissent in feudo duobus concesso non habere locum ius accrescendi, postea subdunt idem in emphyteusi. Quibus in locis ipsi rectè arguunt. Nã enim in contractibus non habet locum ius accrescendi per d. l. Si mihi, & Titio, & tam feudum, quam emphyteusis sint contractus, & sic regulæ iuris quoad ius accrescendi negandum vtriq; congruant, rectè arguunt de feudo ad emphyteusim. At non è conuerso licet arguere ad ius accrescendi inducendum, vt scilicet quoties habet locum in feudo, habeat etiam locum in emphyteusi, quia in hoc casu ius speciale vnius nõ trahitur ad aliud iuris regula repugnante, quæ ius accrescendi non admittit in contractibus. Corbul. id perfunctoriè dicit, & citat Bart. & Salicet. ex quibus hoc non colligitur vt dictum est.

Itaque cum quæstio sit valde dubia, nec à Doctoribus apertè explicata, numquam auderem consulere, vt statueretur in hoc casu habere locum ius accrescendi, cum in casu tam frequenti nullum Doctorem inuenire potuerimus, cuius auctoritate in re tam graui, & exemplari inniti possemus.

De Feudis.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Feudum per obitum vassalli ad Ecclesiam reuertitur.*
Declaratur. vt num. seqq.
2 *Feudum personale ad filium non extenditur.*
3 *Fœmina non succedit in feudo, nisi expressè sit cautum in inuestitura.*
4 *Iuramentum de non infeudando Papa inconsulto refertur tantum ad bona, quæ nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudata.*
Bona infeudari, vel emphyteuticari solita non sunt de mensa Ecclesiæ, ibid. & num. 9.
5 *Iuramentum de non infeudando intelligitur vt terram non feudalem constituat feudalem.*
6 *Iuramentum de non alienando non extenditur ad bona in emphyteusim dari sol[i]ta.*
7 *Bona Ecclesiæ dicuntur solita dari in feudum, vel emphyteusim quando infra quadraginta annos bis fuerunt data.*
8 *Bona desinunt esse feudalia quando Prælatus ea descripsit inter bona mensæ Ecclesiæ, vel quando ex illis fructus collegit, tanquam ex bonis mensæ incorporatis.*
10 *Feudalia bona per alienationem vassalli ad Ecclesiam deuoluta Episcopus de nouo infeudare potest filio, vel consanguineo alienantis, non obstante iuramento de non infeudando.*
11 *Item potest illa infeudare etiam extraneo si sit talis vt mediante illius persona possit Ecclesia bona sic alienata recuperare.*
12 *Vassallus alienans feudum sine consensu domini directi cadit ipso iure à feudo.*
13 *Papa an possit in præiudicium successorum inuestire aliquem de feudo nondum deuoluto consentiente vasallo, & num. seqq.*
Et quid post Bullam Pij V. num. 30. & seqq. vsque in finem.
14 *Et an possit sine consilio, & assensu Cardinalium declarare super euidenti vtilitate, & num. 18. & seqq. vsque ad num. 30.*
15 *Successor non tenetur ratam habere inuestituram non expletam prædecessoris de feudo, quod alius tenet, nisi eo consentiente alius fuerit inuestitus.*
16 *Inuestitura de feudo nondum aperto de consensu vasalli non expirat morte infeudantis.*
17 *Et ligat successorem.*
18 *Papa potest ardua expleare sine Cardinalibus.*
De potestate absoluta, num. 24.
19 *Nec valet contraria consuetudo.*
Et lex contraria non ligat successorem, num. 23.
Præscriptio contra supremam Papæ authoritatem non valet, d. num. 19.
20 *Cathedralium potestas à solo Papa emanat.*
21 *Papa de honestate non potest ardua tractare sine Cardinalibus.*
22 *Valet tamen consuetudo in contrarium.*
25 *Cardinalium consensus in infeudatione magnæ ciuitatis de necessitate non requiritur, sed de honestate tantum.*
26 *Princeps potest infeudare nedum ciuitatem, sed etiã prouinciam, & Ducatum.*
27 *Causa euidentis vtilitatis infeudationis an præsumatur in Papa, & an sit standum illius assertioni.*
28 *Bona infeudari solita possunt de nouo in feudum concedi, & causa præsumitur ab initio interuenisse.*
29 *Alienatio ritè, & rectè facta non potest per successorem infringi.*
30 *Ciuitates, & loca Ecclesiæ Romanæ infeudari, seu alienari solita ad eam deuoluta, & deuoluenda, ipso iure Cameræ Apostolicæ incorporata censentur ex Bulla Pij V.*

Etiam

Etiam antequam deuoluantur ex declaratoria Innocentij IX. num. 34. & seq.

31 *Et de huiusmodi infeudatione tractantes, camque Papa insinuantes sunt excommunicati, & alias pœnas incurrunt, vt in eadem Bulla Pij V.*

32 *Cardinales iurant loca Ecclesiæ Romanæ non infeudare.*

33 *Et idem iurat electus in Papam.*

36 *Papa potest durante generatione inuestiti in feudo alij inuestituram concedere in casum deuolutionis.*

Secus stante Declaratoria Innocentij IX. num. 34. & 35.

37 *Bulla Pij V. de non infeudandis locis Romanæ Ecclesiæ comprehendit etiam gubernia vltra triennium.*

38 *Sed non comprehendit terras, & loca confiscata.*

39 *Item nec loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus.*

1 EX PARTE. Ponit tres casus, in quibus non obstante iuramento de non infeudando potest Episcopus antiquum feudum ad Ecclesiam reuersum nouo vasallo concedere. Hoc dicit, & est casus valde notabilis interpretans iuramentum de non alienando, secundum Abbatem. Communis diuisio. Secunda ibi, *In primo*.

Nota primo, ibi, *Vasallum decedere*. Per obitũ vasalli feudum ad Ecclesiã redire, quod intellige quando feudum est personale, quia ad filiũ non extenditur, vt in tit. quib. mod. feud. acquir. circa princ. alias est in tit. de ijs qui feud. dar. pos. §. t.
2 Host. hic num. 1. in ver. Redire. Vel quando fuit concessum pro se, & filijs, & vasallus decedit non
3 superstitibus filijs masculis; nam fœmina, nisi expressè sit cautum in inuestitura non succedit in feudo, vt c. 1. §. Hoc autem, de ijs qui feud. dar. poss. & c. 1. §. Filia, de success. feud. Host. vbi supra, Io. Andr. num. 1. in ver. Redire, Anchar. in 2. not & Abb. num. 2. & est communis regula, vt Decius inquit cons. 139. incip. Et diligenter, num. 3. vers. Sed tantum, vbi allegat concord. & Clar. in §. Feudum quæst. 73. in princip.

4 Secundò nota ibi, *quamuis iuramento tenearis adstrictus*. Iuramentum præstitum à Prælato de non infeudando Romano Pontifice inconsulto referri tantum ad bona, quæ sunt de mensa Ecclesiæ; idest quorum dominium directum, & vtile est penes Ecclesiam, & sic ad illa, quæ numquam fuerũt infeudata, non autem ad bona feudalia, seu ab antiquo in feudum dari solita. Hæc namque, si ad Ecclesiam reuertantur, de nouo ab Episcopo infeudari possunt, iuramento non obstante, vt hic est casus in primo responso, & notat Bernardus hic post casum Innoc. in princ. & ad finem in ver. Concedas, Abb. Antiq. in ver. De nouo, Host. num. 1. in ver. Infeudare, & in ver. De nouo, Io. Andr. num. 1.
5 in eod. ver. Butr in 1. not. Anchar. n. 1. & Abb. Sicul. in 2. not. Et est ratio secundum Innocen. quia iuramentum de non infeudando intelligitur vt rem feudatariam constituat, idest vt terram non feudalem constituat feudalem, vt explicat Io. Andr. vbi supra.

6 Et quod dictum est de feudo, idem intelligas de emphyteusi: nam iuramentum de non alienando non extenditur ad bona emphyteuticalia, vt hic per Abbatem in 2. not. Ad hoc Extrauag. Pauli II. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienan. ibi, Ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis.

7 Dicitur autem res Ecclesiæ cõsueta dari in emphyteusim, vel in feudum quoad hoc, vt possit alienari sine solemnitate, c. 1. de reb. Ecclesię non alienan. lib. 6. & c. Sine exceptione, 12. q. 2. Quando ita fuit concessa, saltem per duas vices, & lapsi fuerunt quadraginta anni, vt in emphyteusi tenet Dec. cons. 142. Pro tenui facultate, n. 4 vers. Et solum superest respondere, vbi allegat Bald. in l. De quibus, num 85. ff. de legib. qui tamen nihil dicit de duabus inuestituris, sed tantum de tempore annorum quadraginta. Et in feudo originaliter voluit Iacob. de Beluis, in cap. 1. tit. t. In vsibus feud. & in tit. Episcopum, vel Abbatem, cap. 1. Vbi concludit rem dici consuetam infeudari quando intra quadraginta annos bis fuit data suadente vtilitate, & eũ sequitur Imola hic num. 37. Et consulendo Ias. in cons. 155. Vt veritas, col. 3. paulò post princip. vers. Dicitur autem res Ecclesiæ consueta dari in feudum, vol. 2. vbi alios citat, & dicit ab hac sententia neminem discrepare. Afflict. dec. 305. num. 10. Clar. de communi in §. Feudum, quęst. 13. num. 4. vers. Nunc pro intelligentia, quæro. Et quamuis referat Curt. iun. de feud. In 1. par. 2. partis principalis, quæst. 4. & Ruin. in consil. 35. num. 30. lib. 1. dicentes sufficere, vt præcesserit vna tantum infeudatio solemniter facta sine aliquo temporis cursu, vel pluralitate actuum, & hanc esse communem opinionem: tamen vt nit Clarus, hæc opinio non transit sine difficultate, & ideo prima esset tenenda tanquam tutior, & quæ minus fauet alienationi rerum Ecclesiasticarum. Sed tamen Domini de Rota decis. 160. num. 5. par. 2 diuers. pluribus citatis dicunt istud solitum probari, aut per duas locationes cum cursu quadraginta annorum, aut per vnam solemniter factam: & hanc esse communem conclusioné, quam tenuit Rota. in Zamoren. Locationis coram Seraphino, 24. Decembris 1579.

8 E conuerso autem res dicitur non amplius solita infeudari quando Prælatus eam descripsit inter bona mensę Ecclesiæ, vel quando per multum tempus collegit fructus ipsius rei solitæ infeudari, prout facere consueuit ex alijs rebus, & bonis mẽsæ incorporatis. Et hanc opinionem dicunt esse communem Moderni, quos refert Curtius Iun. in d. 1. par. 2. partis principalis, quæst. 5. & sequitur Clar. vbi supra,

9 Et hinc collige bona consueta infeudari, vel dari in emphyteusim non esse de mensa, quia in illis Ecclesia non habet dominium vtile, sed solum directum, vt hic declarat Imol. in fine, & sentit Innocent. in ver. Concedas, cum quo Host. & Ioan. Andr. num. 4. in eodem ver. & alij transeunt.

10 Tertiò nota, ibi, *filium, vel consanguineum*. Bona feudalia per alienationem vasalli ad Ecclesiam deuoluta. iuxta text. in §. 2. & 3. quib. modis feud. amitt. posse de nouo ab Episcopo infeudar. filio, vel consanguineo ipsius vasalli alienantis, non obstante iuramento de non infeudando, vt similiter his est casus in secundo responso.

11 Quartò nota ex vltimo respõso, Episcopum non obstante huiusmodi iuramento de non infeudando posse infeudare bona propter alienationem vasalli ad ecclesiam deuoluta, non tamen filio, & consanguineo vasalli, vt in præcedenti notab. Sed

etiam

etiam extraneo, si sit talis, vt mediante illius per-
sona possit ecclesia bona alienata recuperare, vt in
12 littera, scilicet de facto, quia de iure vasallus alie-
nans absque consensu domini directi ipso iure ca-
dit à feudo, seu à iure feudi, secundum Innoc. hic
circa medium in ver. Recuperare. Abb. Antiq. n. 1.
in eod. ver. Hostien. n. 4. & Io. Andr. n. 3.

13 Extra QVAERO, An Papa possit in præiudiciū
successorum inuestire aliquem de feudo nondum
deuoluto, consentiente vasallo; Et cum debeat
constare de vera, & euidenti vtilitate ecclesiæ stan-
te declaratione Gregorij XIV. in Consistorio se-
creto de qua infra sub num. 33. An Papa possit sine
consilio, & assensu Cardinalium declarare hanc
euidentem vtilitatem.

15 Quoad primum dubium videtur affirmatiuè re-
spondendum per textum apertum in c. 1 qui suc-
cess. feud. dar. ten. vbi disponitur expressè, & ita
summat. Bald. vt quamuis successor Prælati non
cogatur inuestituram à Prædecessore factam, &
non completam de feudo, quod alius tenet ratam
habere, tamen id locum non habet, si eo consen-
tiente, qui feudum tenet, sit aliua inuestitus Nam
consensus huiusmodi operatur, vt successor Præla-
tus teneatur complere, cum aliter non teneretur,
quasi infeudatio rei, quam non tenebat infeudans,
cum non remanserit in finibus promissionis, seu
promissio in finibus inuestituræ verbalia, vt consi-
derat Isern. in d. cap 1. num. 5. & operatur, vt fa-
ctum Prædecessoris dicatur tunc de iure consum-
16 matum. Ex quo sequitur, vt cum iam gratia sit fa-
cta cum effectu, non expiret per obitum conce-
dentis, vt ponderat ibi Bald. num. 4. Aluarot. n. 3.
Præpos. num. 2. & Iacobin. num. 2. Et ratio est
patens: nam cum talis Inuestitura sit valida,
quia iure feudorum fulcitur, nec male factum di-
catur, quod fit legis authoritate, vt aduertit
17 Isern. vbi supra num. 13. vers. Vnde dic; Prælatus
dicitur ritè concessisse; vnde perinde iudicandum
est, ac si ipsa ecclesia contraxisset, quæ nunquam
moritur, ita Bald. ibi ante nu 5. qui inferius n. 12.
innuit sine consensu vasalli tenentis obligationem
Prælati dici personalem, quę successorem non ob-
ligat, quia nihil in eum transmittit: At cum con-
sensu dicetur realis, & perpetua obligatio ecclesiæ,
quæ obligat successorem.

18 Secundum dubium similiter videtur affirmatiuè
resoluendum, cum vera, & communis sit scriben-
tium conclusio, Papam solum posse sine Cardina-
libus ardua explicare, vt testatur Gemin. qui ad-
ductis in contrarium respondet, in cap. Super eo,
num. 4. vers. Communis conclusio, de hæret. lib. 6.
Et hanc esse veriorem sententiam ostendit Hier.
Zanettinus in tract. de differ. iur. ciuil. & can. in
24. differ. nu. 33. quam etiam veram, & commu-
nem dicit, & latissime comprobat Cardinal. Iacob.
de Concil. lib. 7. art. 5. de Cap. conclus. in vers. Octa-
uò facit, nu. 117. cum pluribus seqq. & in respon-
sione ad contraria in vers. Ad illud, 259. Et in tan-
19 tum potest Pontifex ardua per se expedire, vt si in
contrarium adesset consuetudo, illa non valeret;
tum quia esset præscribere contra supremam po-
testatem Papæ, contra quam non valet aliqua præ-
scriptio, vt notat Abb. in cap. 2. num 4. de Cler.
non resid. sequitur Iaf. in l. Placet, num. 11. C. de
20 Sacrosan. Eccles. Tum quia Cardinalium potestas
à solo Papa emanat, vt tradit Archid. in cap. Vbi
periculum col. 4. circa fin. ibi, [Dominorum au-
torem Cardinalium potentia est ab homine: nam
quicquid possunt habent à Papa.] De elect. lib. 6. &
post eum Andreas Barbat in tractat. de præstant.
Cardinal. q. 1. num. 12. & Petr. de Rauen in tract.
de consuetud. sect. 1. num. 31. quem sequutus fuit
21 Rocch. de Curte in simili suo tractatu, num. 114.
vbi ait de honestate Papam non posse ardua tra-
22 ctare sine Cardinalibus; & tamen valere consue-
tudinem in contrarium. Et rationem reddit, quia
talis consuetudo habet concursum iuris commu-
nis, cum de iure communi Papa possit ardua tra-
ctare sine Cardinalibus, secundum communem
23 opinionem. Imo etiamsi de hoc esset lex expres-
sa, illa non esset attendenda, quia par in parem
non habet imperium, cap. Innotuit, de elect. de
quo latissimè Barbat conf. 1. lib. 1. per tot. & per
tacitam contrauentionem Papa videretur eam
tollere, vt ait Zanettinus vbi supra n. 36. quæ om-
24 nia verissima esse de potestate Summi Pontificia
absoluta, seu, vt aiunt, de plenitudine potestatis,
pluribus rationibus confirmat Cardin. Paleot. de
Sacr. Consist. consult. par. 1. q. 3.

25 Et quamuis de infeudatione magnæ ciuitatis
loquens Bald. in l. Cum multa, num. 2. C. de bon.
quæ liber. dixerit debere interuenire communem
consensum Cardinalium: tamen eius dictum cō-
muniter intelligunt Doctores de honestate tan-
tum, non de necessitate, vt respondet Zanettinus
vbi supra num. 36. vers. Et ad allegata in contra-
rium, qui prius citauerat ipsum Baldum sub nu.
33. & in proprijs terminis declarat Cardin. Alex.
in cap. 1. Episcopum, vel Abbatem, in volum. feud.
post princip. concluditque valere huiusmodi actum
Papæ sine Cardinalibus, quem sequitur alios refe-
rens Claud. in suo speculo feud. fol. 131. vers. Nam
quantum, & Redoanus per eademmet verba in
tract. de reb. ecclesię non alienan. cas. 5. num. 21.
vbi itidem testantur hanc esse crebiorem opinio-
nem.

Et verè ita debere intelligi dictam doctrinam
Baldi de honestate tantum, non de necessitate,
suadetur: nam ipse in d. l. Cum multa, se remit-
tit ad dicta per eum in l. Humanum, C. de legibus,
vbi præcisè num. 2. dicit formam illius legis esse
de honestate, non de necessitate, cum ibi dicatur
humanum, non autem *necessarium*, & subdit re-
26 tentis illis terminis, sine dubio Principem posse
infeudare nedum ciuitatem, sed & prouinciam, &
ducatum, & vt ait Castren. ibi in fine num. 6. licet
dicatur, Papam omnia facere cum consilio Car-
dinalium; si tamen facit sine eis, valet; & sequitur
in l. Lex, es num. 5. ff. eod. tit.

Et ex his non videtur dubitandum quin Papa
solus totaliter explicare possit talem inuestituram
de feudo nondum deuoluto, & causas euidentis
vtilitatis declarare.

27 Quibus addi potest, quod etiamsi versaremur
in dubio an causa subesset, vel non subesset, adhuc
Summo Pontifice asserente, præsumeretur, vt be-
ne per Claud. in Specul feud. in ver. Causa legitima,
fol. 128. præsertim si versaremur in materia non su-
specta, quod infeudatio fiat in consanguineos, vt
considerat Præpos. in c. Non liceat 12. quæst. 2. n. 7.
Et in hac materia sunt videndæ distinctiones per
dictum Claudium factæ quando causa potest sub-
esse, & non subesse; & quando exprimitur, & quā-
do non. Conclusio enim est si causa exprimitur,
quæ tempore concessionis potuit interuenire, præ-
sumi-

sumitur etiam siue interuentu Cardinalium, vel Procerum, vt dicit ipse n. 132. per ead. met verba Redoan. d. casu 5. n. 22.

Et secundum distinctiones eiusdem Claudij sũt intelligenda quæ sub longo inuolucro verborum dicit Bellam. in c. Per principalem, num. 106. vers. Quarta quæstio, vbi relinquit cogitandum, & in c. Non liceat Papæ, 12. q. 2. ante num. 16. vbi præcisè asserit; Si non laborat mala suspicio contra Papam, quia in nimis propinquum non fit alienatio, standum esse litteris, & expressioni Papæ.

Et pariter Nauar. in suis Commentarijs super d. c. Non liceat Papæ, §. 12. num. 7. & seq. sub n. 9. sentit standum esse assertioni Papæ de causa iusta, si ipse exprimat se ad id ex iusta causa moueri.

Et eò magis si tractaretur de feudo antiquo, quo casu cum præsumatur ab initio interuenisse huiusmodi causa, & ob id Innoc. III. hic concedat, vt solita infeudari de nouo infeudari possint. Rectè dicit Bald. in c. 1. num. 3. Qui feud. dar. poss. causa vtilitatis præsumi quando feudum est apertum.

29 Quando autem alienatio fit ritè, & rectè, manifesti iuris est, nec alienantem, nec successorem posse illam infringere, vt tradunt Isern. & cæteri Scribentes in d. c. 1. qui feudum dare teneantur, & Claud. in d. Specul. fol. 151.

30 Cæterum aduerte, quia præmissa non videntur
procedere post Constitutiones à Romanis Ponti-
ficibus hac de re editas Nam Pius V. in Cõstit. 35.
Admonet, edita quarto Kalen. Aprilis 1567. in
Bullar. tom. 2. pag. 281. statuit, vt ciuitates, & lo-
ca S. R. E. etiam in feudum, aut quemcumq; alium
alienationis titulum dari solita ad Sedem Apo-
stolicam quomodolibet deuoluta, & pro tempore
deuoluenda eo ipso Cameræ Apostolicæ absq; alia
declaratione incorporata censeantur, perinde ac si
numquam in feudum, vel alium titulum concessa
31 fuissent, vt in §. 2. At præterea statuit in §. 3. vt de
huiusmodi alienationibus, & infeudationibus tra-
ctantes, consulentes, aut aliàs verba facientes, eas-
que Summo Pontifici per se, vel per alium insi-
nuantes, vel suadentes excommunicationis pœ-
nam, ac læsę Maiestatis etiam in primo capite, &
confiscationis bonorum, priuationisque dignita-
32 tum, ac beneficiorum eo ipso incurrant. Et in §. 9.
addit, vt Cardinales in assumptione pilei, & sede
vacante in conclaui iurare debeant prædictam
Constitutionem obseruare, eique non contraueni-
re, nec Pontificibus contrafacientibus consentire,
aut absolutionem à iuramento petere, nec obla-
33 tam, aut concessam acceptare. Et assumptus in
Summum Pontificem id ipsum promittat, ac iu-
ret, & post coronationem suis litteris confirmet;
Vt latius in ipsa Constitutione, quam postea con-
firmarunt Pontifices successores Gregor. XIII.
Constitut. tertia. Inter cætera, in Bullar. tom. 2.
pag. 363. Sixtus V. Constit. 26. Quanta, eodem
tom. pag. 520. Gregor. XIV. Constit. 1. Romanus
Pontifex, pag. 286. Et ad hæc vsque tempora mul-
tum dubitari poterat de intellectu illorum verbo-
rum Bullę Pij V. Et pro tempore deuoluenda. An
scilicet comprehenderent loca nondum deuoluta
tempore infeudationis. Et eò magis quia idem
Gregorius XIV. in Cõsistorio secreto Romæ apud
S. Marcum die ven. 13. Septembris 1591. habito
sententijs tamen S. R. E. Cardinalium, qui tunc
aderant minimè requisitis, quinimo multis eo-
rum expressè contradicentibus, declarauit, & de-
creuit Pius V. Constitutione prædicta non prohi-
beri feudum nondum deuolutum, quando ne-
cessitas, aut euidens & vera ecclesiæ vtilitas po-
stulauerit iterum infeudari. Nec iuramentum in
ea præstitum similem casum comprehendere, ac
neminem licitè iurare posse, quod contra necessi-
tatem, aut euidentem vtilitatem ecclesiæ sit; sicq;
prædictam Constitutionem intelligendam iudica-
34 uit, ac diffininit. Sed hanc dubitationem sustulit
Innocentius IX. Constitutione prima, incip. Quæ
ab hac sancta Sede, edita pridie nonas Nouembris
1591. eod. tom. 2. pag. 713. nam in §. 4. declarauit
Constitutione Pij V. prohiberi quamcumque in-
feudationem, & alienationem ciuitatum, & loco-
rum eidem Sedi tam immediatè, quam mediatè
subiectorum, non solum post eorum deuolutionẽ,
sed etiam antequam deuoluantur, & quamcum-
que in perpetuum, vel ad tempus prorogationem,
& extensionem infeudationum, & concessionum
huiusmodi nondum finitarum; ipsorumq; incor-
porationem quoad effectum impediendæ aliena-
tionis, prorogationis, & extensionis huiusmodi,
non à die eorum deuolutionis, sed à die ipsius
Constitutionis, & etiam antequam deuoluantur
factam censeri, & in § 5. præcepit Pij V. Constitu-
tionem iurari debere iuxta prædictam declara-
tionem.

35 Itaque stante hac declaratione Innocentij IX.
planum est hodie Papę non licere quemquam in-
uestire de feudo nondum aperto, & sic dispositio
d. c. 1. Qui success. feud. dar. tenean. & textus no-
stri, quatenus permittit, vt infeudari possint bona
feudalia ad ecclesiam deuoluta iuramento non
obstante, locum non habet in summo Pontifice,
sed tantummodo in inferioribus Prælatis. Forma
enim iuramenti, qua se obstringit Papa est longè
diuersa à iuramento de non infeudando, quo se
adstringunt Prælati inferiores in terminis huius
cap.

36 Quo fit, vt hodie locum non habeat conclusio
quam pluribus relatis firmat Rota decis. 664. n. 11.
par. 2. recen. videlicet Papam posse durante gene-
ratione inuestiti in feudo alijs inuestituram con-
cedere in casum deuolutionis, cum tunc non dica-
tur agi de præiudicio inuestiti. Obstat enim
Declaratoria Innocentij, ideoque nec opus est
discutere, an dispositio d. cap. 1. Qui success. feud.
dar. ten. locum habeat in summo Pontifice, de
quo ibi plenè per Rotam, num. 13.

Porrò Bulla Pij V. vt præfertur declarata ab Innocentio IX. confirmauit, & innouauit, seque seruaturam promisit, ac iurauit Clem. VIII. in Constitutione prima, Ad Romani Pontificis, in Bullar. tom. 3. pag. 1. vbi etiam in §. 7. declarationem Gregorij XIV. tanquam destruentem Prędicti Pij Constitutionem, alienandique occasionem præbentem ac minimè necessariam reuocauit, & annullauit perinde ac si numquam emanasset. Declarans eadem Pij V. Constitutione prohiberi ciuitatum, & locorum in ea contentorum tam quæ numquam antea in feudum concessa, quàm quæ alias sæpius infeudata, ac postmodum deuoluta, aut etiam nondum deuoluta fuerunt, infeudationes, & prorogationes inuestiturarum etiam ex causa necessitatis, aut euidentis & veræ vtilitatis factas, & faciendas, vt latius in eadem Bulla, §. 8 Et concordat Regula Cancellariæ 64.

37 Præter hæc Gregor. XIII. die 3. Aprilis 1581. in
Con-

Consistorio declarauit sub dicta Bulla Pij V. comprehendi etiam concessiones guberniorum, quas vltra triennium de locis S.R.E. fieri non contingeret; quam declarationem & Sixtus V. approbauit itidem in Consistorio die 16. Ianuarij 1589.

38 Prohibitio tamen Pij V. vt supra declarata non comprehendit terras, & loca confiscata ob delicta, de quibus in Constitutione 65. Gregor. XIII. incip. Tanta, vt ibi declaratur in §. 13. in Bullar. to. 2. pag 446. Idemque declarauit Sixtus V. in Constitutione 6. Hoc Nostri, §. 8, pag. 491.

39 Ac similiter non comprehendit ea loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus iuxta Constitutionem 41. Clementis VIII. Iustitiæ, §. 14. in Bullar. tom. 3. pag. 55.

De Solutionibus.

Cap. Ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *SVccessor in beneficio tenetur soluere debita prædecessoris pro necessitate Ecclesiæ contracta, & num. 6.*

2 *Filius non tenetur ad debita patris, nisi creditores probent eum se immiscuisse hæreditati paternæ.*

3 *Et tunc tenetur etiam vltra vires hæreditatis si eam adierit sine inuentario.*

4 *Et quid de æquitate canonica & in foro animæ.*

5 *Successor in beneficio, & hæres in quibus æquiparentur, vel non*

6 *Hæres tenetur soluere omnia debita defuncti qualitercumque contracta.*

7 *Successor in beneficio tenetur ad debitum prædecessoris, quod constat fuisse contractum pro necessitate Ecclesiæ, licet non probetur versum, & num. 9.*

8 *Fallit in mutuo, in deposito, & cum res ecclesiæ pro debito venditur.*

10 *Successor in beneficio tenetur ad debita, quæ prædecessor pro sui sustentatione, vel infirmitate contraxit.*

11 *Successor in Episcopatu tenetur ad expensas Aduocati pro defensione, & necessitate prædecessoris carceribus mancipati.*

12 *Successor in beneficio an teneatur ad pensiones tempore prædecessoris decursas, & non solutas, & n. seqq. vsque ad n. 22.*

13 *Pensio cum clausula, Vt melius, & commodius sustentari valeas &c. censetur reseruata ex causa alimentorum, & n. 15.*

14 *Hypotheca non oritur ex assignatione redituum super certo fundo, nisi assignatio fiat pro alimentis.*

Contrarium, num 16. in fin.

16 *Pensio, census, collecta, & decima sunt debitum reale, & obligat possessorem etiam pro terminis præteritis, & n. 19.*

17 *Et an sit in optione creditoris vel agere contra successorem, vel contra antiquum possessorem, seu eius hæredem, & n. seq.*

18 *Successor in beneficio ex stylo Rotæ non tenetur ad pensiones decursas tempore prædecessoris, nisi factis à pensionario diligentijs contra prædecessorem, vel illius hæredes.*

20 *Successor pro pensionibus solutis pro antiquo possessore habet actionem contra eum, vel illius hæredes.*

21 *Successor in Episcopatu, vel parochiali etiam factis per pensionarium diligentijs cōtra prædecessorem non tenetur ad pensiones ante suam prouisionem decursas, nisi detracta congrua.*

22 *Successor an teneatur ad pensiones antiquas pro terminis decurrendis, licet sibi non remaneat congrua, Distinguitur, vt n. seqq. vsq. in fin.*

23 *Quid si pensio sit reseruata cum clausula, Dummodo remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Rectore.*

Et quid si cum clausula, Etiamsi non remaneant mille vel centum, n. 30.

Et quid si cum eadem clausula non expressa, sed tacitè subintellecta, n. 31.

Et quid si reseruatio sit pura, n. 32.

24 *Clausula, Dummodo remaneant mille pro Episcopo, facit pensionem conditionalem.*

25 *Et in petitorio onus probandi quod mille remaneāt, incumbit pensionario.*

Etiamsi Episcopus reseruationi consenserit, n. 26.

Et probatio debet esse plena, n. 27.

26 *Consensus titularis intelligitur præstitus sub eadem conditione, sub qua pensio fuit reseruata.*

28 *Pensio reseruata cum clausula, Dummodo remaneāt tot pro Titulari, si sit excessiua, non est nulla in totum sed reducibilis.*

29 *Fallit si sit reseruata cum prædicta clausula, & cum expressione certi valoris.*

30 *Tridentino Concilio Papa censetur derogare reseruando pensionem cum clausula, Etiamsi non remaneant mille pro Episcopo.*

31 *Idem si sciat valorem fructuum, iuxta quem non remanent mille.*

32 *Pensio purè reseruata est reducibilis si non remaneant mille pro Episcopo & Papa fuerit deceptus in expressione valoris facta in cedula Consistoriali.*

1 AD HOC. Io Andr. non summat, quia breue est. Sed secundum Abbatem summatur sic: Successor in beneficio tenetur soluere debita prædecessoris pro necessitate Ecclesiæ contracta. Hoc dicit.

2 Nota primò ex principio textus, filium teneri soluere debita patris. An autem sit fundata intētio creditoris agētis contra filium post obitum patris ex debito paterno, adeo vt etiam alio nō probato cogendus sit filius ad soluendum? Primo intuitu videtur affirmatiuè respondendum per istum textum, qui hoc dicit ad litteram, & per illud Apostoli 8. Ad Romanos 17. *Si autem filij, & hæredes,* & 4. Ad Galatas 7. *Quod si filius, & hæres.* Sed contrarium est verum, quia requiritur, vt creditor probet se immiscuisse hæreditati paternæ, aliàs enim si filius ab illa se abstineat, non tenetur creditoribus hæreditarijs respondere, nec potest cogi ad soluendum nisi constito de aditione hæreditatis, vt legitur, & notatur in l. Necessarijs, ff. de acquirend. hæred. & ibi per glos. in ver. Teneantur, & Bart. n. 1. & tenet glossa reputata singularis in l. Si cum dotem, §. Transgrediamur, in ver. Hæres, ff. solut. matrim. quæ dicit ab Actore probandum esse, quod filius sit hæres patris, per textum in l. 1. Cod. Si minor ab hæredit. abstin. & in l. 1. Cod. de iure deliberat. & hic firmant Anchar. n. 1.

& Imol. nu. 2 Et dictum Apostoli; Si filius, ergo hę-
res, intellige quantum ad hoc, vt filius possit se
immiscere hęreditati paternę, & illam agnoscere:
non autem quoad hoc vt possit à creditoribus
conueniri, si non appareat, quod hęreditatem
agnouerit, secundum Imol. vbi supra. Vel dictum
Apostoli intelligas quantum ad nomen, non au-
tem quantum ad commodum, vel incommodum,
nisi se immisceat, vt declarat praecitata glos. in l.
Necessarijs, in ver. Teneantur, ff. de acquirend. hę-
red. & litteram textus nostri ibi, *filius* supple, *&*
heres, secundum Bernardum hic post casum, Abb.
Antiq. & Hostien. in princ. Itaque filius, quem con-
3 stat haereditati paternę se immiscuisse, tenetur ad
debita patris, & quidem in solidum, & vltra vires
haereditatis, si eam adiuit sine beneficio legis, &
inuentarij. Sed si inuentarium confecit, tenetur
solùm quatenus vires hęreditatis patiuntur, vt l. fi-
nal. C. de iur. deliber. secundum Alan. hic relatum
4 in glos. 1. Sed Butr. num. 3. & Imol. n. 7. dicunt hoc
verum de rigore iuris ciuilis, & in foro contentio-
so, sed de ęquitate canonica, & in foro conscien-
tiae, qui adiuit sine beneficio inuentarij non tene-
tur nisi in quantum se extendunt vires haeredita-
tis. Allegant glos. in cap. Quamquam in ver. Man-
dauerint, de vsuris, & ibi, Io. Andr. in glos. in ver.
Dicebat, Bart. & Bald. in Rubrica, ff. de acquiren-
da hęredit. Tu verò in hoc passu recurre ad Feder.
de Senis in suo solemni cons. 21. incip. Numquid
hęres, per tot. vbi hanc materiam lucuienter exa-
minat.
5 Secundò nota ex textu ęquiparationem, seu si-
militudinem inter haeredem, & successorem in be-
neficio, secundum Anchar. hic num. 2. Imol. n. 3.
& Abb. n. 1. nam quemadmodum hęres succedit
in vniuersum ius defuncti, l. hęreditas, ff. de reg.
iur. Ita & successor succedit Praelato in vniuersum
ius ecclesię, c. Relatum, il secondo, §. Nemine, de
testam. secundum Host. hic n. 3. Io. Andr. n. 1. &
alios supracitatos. Item ęquiparantur quoad sol-
uenda debita per prędecessores cōtracta, vt in tex-
tu. Sed nihilominus in multis differunt, nam hę-
res ius causat à defuncto, sed successor in beneficio
ius consequitur non à defuncto, sed à superiore, à
quo institutionem obtinuit, vt hic per Abbatem
num. 1. vers. Sed in multis, & dixi in cap. Grauis,
num. 136. & seqq. supra de restitut. spoliat. Item
6 differunt, quia hęres tenetur soluere omnia debi-
ta defuncti qualitercunque contracta, vt notatur
in cap. 1. infra de testam. & dictum est supra nu. 3.
sed successor in beneficio non tenetur nisi ad illa,
quę sunt contracta pro necessitate ecclesię, vt hic
probatur à contrario sensu. Concordat textus in
cap. Hoc ius, §. Et his creditor, 10. q. 2. in c. Quod
quibusdam, supra de fideiussor. & in c. Grauis, de
deposito. Et hic notat glos. vltim. cum qua trans-
eunt communiter scribentes, Gemin. consil. 1.
num. 1. & 3.
7 Vltimò nota ibi, Pro ecclesię necessitate ad hoc
vt ex debito per Pręlatum contracto obligetur
successor, sufficere, vt probetur debitum pro neces-
sitate Ecclesię contractum fuisse. Et quamuis In-
nocentius hic in fine requirat, vt probetur etiam
versio in Ecclesię vtilitatem, & Abb. Antiq. dicat
hoc bene notandum; Tu tamen pondera, quia
textus exigit hanc probationem versionis, sed ta-
men exigit, vt debitum fuerit contractum pro
Ecclesię necessitate. Sufficit ergo probare casum
necessitatis, vt hic per Hostien. nu. 3. qui dicit esse
hic argumentum expressum, quod ecclesia oblige-
tur etsi non sit versa pecunia, dum tamen probe-
tur, quod ecclesia indigebat, & pro illa necessita-
te, quę imminebat, fuit debitum contractum. Ad
hoc bonus textus in l. 1. §. Quod si mutuam, & in
l. Lucius, ff. de exercitor. actione, & cum Hostien.
videtur hic transire Io. Andr. num. 1. in ver. Ne-
cessitate. Card. dicens hoc verius nu. 1. Anchar. n. 4.
& Abb num. 2. qui hunc textum ita intellectum
reputat multum notabilem. Sed Ant. de Butr. n. 1.
vers. Vlterius, dicit opiniones posse ad concordiā
8 reduci, vt opinio Innocentij procedat in mutuo;
opinio vero Hostiensis in alijs contractibus, quām
mutui, & cum hoc transeunt Io. de Imola n. 5 in
fin. vers. Dominus Antonius, & Io. de Anan. n. 3.
vers. Nota quod ad hoc. Tu verò his adde Inno-
centium in d. cap. Grauis, num. 1. de Deposito, vbi
ait contrahentem cum ecclesia, vel hospitali debe-
re esse sollicitum de conuersione rei in vtilitatem
ecclesiae tribus casibus in iure expressis. Primus
est in mutuo, vt l. Ciuitas, ff. Si certum petatur; &
c. Quod quibusdam, supra de fideiussor. Secundus
in Deposito, d. c. Grauis, Tertius cum res ecclesiae
pro debito venditur, vt in Auth. Hoc ius porre-
ctum, Cod. de Sacrosan. Ecclesijs, & in cap. Hoc
ius, 10. quaest. 2. In alijs autem casibus, licet ver-
9 sum non probetur in vtilitatem ecclesię, seu Ho-
spitalis, si ad hoc datum fuerit, ipsa Ecclesia, seu
hospitale tenetur. Et hoc dictum Innocentij, quic-
quid dixerit gloss. vlt. in l. 1. C. de venden. reb. ciui-
tatis, lib 11. communiter sequuntur Canonistae, &
Legistae in dict. l. Ciuitas, vt attestatur Ludouicus
Romanus in cons. 440. Non est dubium, n. 4. & 5.
Vbi propterea consuluit extra casus prędictos suc-
cessorem in hospitalatu obligari ad debita, quae
pręcedens hospitalarius in vtilitatem hospitalis
contraxit, licet versio probata non fuerit, per hoc
cap. Et ideo voluit in cons. 517. in casu post nu. 2. &
in l. Si cum dotem, §. Si maritus n. 15. & in l. Io in-
sulam, §. Vsuras ante n. 15. ff. solut. matrim. Abbas
cons. 85. Videtur primò, n. 3. lib. 2.
10 Sed quid si Praelatus contraxerit debita pro sui
sustētatione? Respondeo teneri successorem, quia
pro necessitate Ecclesiae videntur contracta, cū Ec-
clesia teneatur Praelatum alimentare, cap. Cum
secundum Apostolum, de praeben. & ita hic firmat
Abbas num. 2. vers. Nā si Praelatus, & in c. Per tuas
num. 2 infra de donat. & in c. Ex praesentium, n. 5.
supra de pignor. vbi extendit textum nostrum,
qui obligat successorem in beneficio ad soluenda
debita pro necessitate Ecclesiae contracta, vt idem
sit si contracta fuerint pro necessitate personae, &
hic subdit se ita in facto pluries consuluisse, praeser-
tim in Rectoribus Ecclesiarum, qui contrahunt
multa debita in infirmitate, ex qua decedunt; nā
successor tenetur illa soluere, vt per eum sequi-
tur Quintilianus Mandos. in repetitione c. 1. n 11.
vers. In pluribus, de probation. vol. 6. Repetentium,
11 in Appendic. fol. 62. Et propterea cū quidam Do-
ctor patrocinium praestitisset Episcopo Cauriensi
carceribus mancipato, & pro eiusdem necessitati-
bus pecunias expēdisset, Domini de Rota in Cau-
riensi pecuniaria 11. Februarij 1547. coram Pu-
teo concluserunt successorem teneri, vt apud Pere-
grinum decis. 14. sub tit. titul. de solut. & refert
Mandos. vbi supra, & Flaminius Parisius de resi-
gnat. beneficior. lib. 1. quaest. 16. n. 51.

QVAE-

12 QVAERO, An ſucceſſor in beneficio tenea-
tur ad penſiones tempore prędeceſſoris decurſas,
& non ſolutas.
Rota apud Caſſadorum deciſ.4.num.3. de loca-
to dixit hunc paſſum, An ſucceſſor teneatur ad de-
curſas penſiones pro prædeceſſore, eſſe dubium,&
nondum in Palatio deciſum, & Creſcentius deciſ.
3. num.7 de ſolut.teſtatur Rotam nũquam voluiſ-
ſe iudicare ſucceſſorem teneri ad penſiones per
prædeceſſorem non ſolutas, & Achil deciſ.3. n.1.
de penſion.ſimiliter ait Dominos nunquam voluiſ-
ſe reſoluere, vt penſio debeatur à ſucceſſore, ne in
dies peterentur.
13 Opinio tamen affirmatiua videtur de iure ve-
rior, ſaltem in penſionibus, quę communiter re-
ſeruari ſolent cum clauſula,[Vt melius,& commo-
dius ſuſtentari valeas de alicuius ſubuentionis au-
xilio prouidere, & ſpecialem gratiam facere volē-
tes]. Quæ clauſula id operatur,vt penſio alimen-
torum cauſa cenſeatur aſſignata, vt declarat Quin-
tilianus Mandoſ. in Regula de infirmis,q 11.nu.6.
& ſuper ſignat. ſub tit. de penſionibus quæſt.51. &
14 ſeq Quamuis autem circumſcripta cauſa alimen-
torum ſi reditus ſuper certo fundo aſſignentur, ex
tali aſſignatione forte hypotheca naſci non videa-
tur, ſed ſolum perſonalis actio contra aſſignantem,
vt l. fin. in fin. ff.de contrahen.empt.l.Si liberto, in
principio iuncta gloſ. eiuſdem principij,in ver.Vē-
dita ſuor, ff. de ann. legat. Tamen ſecus eſt ſi re-
ditus ſuper tali fundo aſſignentur pro alimentis,
quia tunc ſuccedit concluſio Iuris, dicens rem illā
ex qua iubentur alimenta præſtari, eſſe pro ſoluē-
dis alimentis tacitè hypothecatam: hic eſt tex. in
l.2. in fin. ff.de alimen.& cibar.leg. & tenet Gloſſa-
tor in l. Lucius, in gloſ.2 ff.eodem, & in l Caius, in
ver.Neque in rem, ff. de Annuis legatis, & in l. Cũ
hi, in ver. Idē eſt eſi ageretur, ff.de tranſact. Cu-
ius ſententiam omnes ſequuntur,vt inquit Ludou.
Romanus in conſ.388. In caſu propoſiti thematis,
num.3.vbi hoc præcipuo fundamento firmat hanc
concluſionem, vt Epiſcopus ſucceſſor teneatur ad
penſiones decurſas, & non ſolutas tempore prędę-
15 ceſſoris. Eamdem concluſionem ſuppoſita reſer-
uatione penſionis cum prædicta clauſula, vt com-
modius, &c. videtur ſequi Felinus in c. Ad audien-
tiam, il 2. num.6.de reſcript. & eam probant ſim-
pliciter Philippus Francus in cap.vlt. nu.3.& 4 de
off. Ordin. lib. 6. & Gigas de penſ.quęſt.39 nu.10.
16 Ea ratione, quia penſio, & cenſus, ſicut collectæ,
& decima ſunt debitum reale, & obligant poſſeſ-
ſorem, vt c. Si quis laicus, 16.q.1.Vnde nouus poſ-
ſeſſor beneficij erit conueniendus,vt debita ſoluat
etiam pro cenſu, & penſionibus præteritis, vt in
hoc c. Et facit tex.in l.Imperator, ff.de Publicanis,
vbi hoc eſt expreſſum in tributis. Idque procede-
re etiam extra caſum alimentorum pluribus pro-
17 bat Gigas de penſionibus quæſt.51. à num. 17. Eſt
tamen in opinione penſionarij creditoris, vel
agere contra ſucceſſorem in beneficio, vel contra
antiquum poſſeſſorem, ſeu eius hæredem, vt per
Gigantem dicta quæſt. 39. num. 11. Et in decimis
quę eodem iure cum penſionibus cenſentur, re-
ſpondit Federic. de Senis conſ.81.Incip. Laicus de
prędio ſuo, & in charitatiuo ſubſidio, quod ſimi-
liter eſt onus reale, & tranſit in ſucceſſorem bene-
ficij, voluit Bartholomæus Bellencinus de Chari-
tatiuo ſubſidio quęſt.51.verſ.Fateor tamen.
18 Cæterum aduerte, quia etſi Rota non fuerit
ſequuta opinionē Federici de Senis in præallega-
to conſ.81. Nec olim voluerit iudicare ſucceſſorē
teneri ad penſiones nō ſolutas per prædeceſſorem,
vt dixi ſupra num.12.Nihilominus vbi conſtat de
diligentijs factis à penſionario pro exactione pen-
ſionis contra prædeceſſorem,vel illius hęredes,paſ-
ſim Rota condemnat ſucceſſorem ad ſoluendos
terminos decurſos in vita prędeceſſoris, & non
ſolutos, vt in cauſa Cātuarien.penſionis,15.Ianua-
rij 1592. coram Gipſio, & in Hiſpalen. penſionis
16.Decembris 1577.coram Cardinali Blanchetto,
& in Cæſarauguſtana penſionis, 13. Aprilis 1592.
coram Card. Pamphilio, & in concordantibus re-
19 latis à Greg. XV. deciſ.507. num. 3. Penſio enim,
vt prædixi, eſt onus reale, & cohærens beneficio,
vt tetigi ſupra num.16.Et fuit dictum in præcitatis
deciſionibus, & propterea obligatur ſucceſſor ad
illius ſolutionem, non ſolùm in futurum, ſed etiam
in præteritum pro terminis decurſis ante ſuam
prouiſionem, vt l. Quæſitum, ff.de Vſufruct. & tra-
dunt Philippus Francus in d.cap.vlt. n.4. de Offic.
Ordinar. lib. 6.Card.in Clem.1.q.11.num.5.in fin.
verſ.Ad aliud verò, de cēſib. Gemin.conſ.3.Super
dubio,num. 2. & per tot. dicens de hoc eſſe caſum
in hoc c. Card.Alban.conſ.2. nu.12. Nauar.conſ.1.
num. 3.& 4. & conſ.2. num.3.& 5 de ſolut. & alij
20 apud Gregor. in præallegata deciſ.507.num.2.Li-
cet nouus poſſeſſor, & ſic ſucceſſor in beneficio
poſſit procedere contra antiquum poſſeſſorem, ſeu
illius hæredem, vt probatur in d.cap. vlt. de offic.
Ordinar.lib.6. & ibi notat Francus nu.3. verſ. Ipſe
tamen nouus poſſeſſor.
21 Caue tamen ne decipiaris, quia etſi nouus poſ-
ſeſſor beneficij factis vt ſupra diligentijs teneatur
ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, vt
dictum eſt;hoc tamen eſt moderandum cum tem-
peramento,videlicet dummodo ei remaneat con-
grua, quæ in primis,& ante omnia deducenda eſt,
vt fuit deciſum in Campanien.penſionis,22.Ianua-
rij 1609. coram Iuſto, impreſſa apud Marcheſa-
num de Commiſ. par. 1 fol. 547. Quam ita intel-
lexit, & ſequuta eſt Rota coram Greg. XV. in ſæ-
pius citata deciſ.507.num.5.
22 Sed hic incidit quęſtio, Numquid ſucceſſor in be-
neficio teneatur ad ſolutionem antiquarum pen-
ſionum pro terminis ſuo tēpore decurrendis, licet
non remaneat congrua ſibi debita ex præſcripto
S.Concilij Tridentini, c.13.§.Ad hæc, ſeſſ.24.
23 Pro ſolutione obſeruādum eſt, quod ad præſen-
tem quæſtionem attinet, Papam quatuor modis
reſeruare penſiones ſuper fructibus menſæ Epiſco-
palis,vel Parochialis,primo ſcilicet cũ clauſula[Dũ
modo remaneant mille pro Epiſcopo, vel centũ
pro Rectore] Et hoc primo caſu planũ eſt Epiſco-
pum, vel Rectorem non teneri ad penſiones pro
terminis decurrendis, niſi prius detracta congrua;
quia penſio hoc caſu eſt cōditionalis propter clau-
24 ſulam, *dummodo*, Rota deciſ.1160. num.2. par.3.
diuerſor. & ſæpius reſolutum fuit in pluribus cau-
ſis,teſte Cardinali Seraphino deciſ.1122. num.2 &
clara eſt intentio Papæ, vt ita demum penſio de-
beatur, ſi remaneant mille pro Epiſcopo, vel cen-
tum pro Rectore, ad præſcriptum Concilij Tridē-
tini in d.cap.13.vt dixit Rota deciſ.679.in fin. verſ.
25 Quia clara eſt intentio Papę,par.4.diuerſor. Ideo-
que ſi Epiſcopus, vel Rector agat petitorio iudi-
cio contra penſionarium negans ſe penſionem
debere, aut dicens penſionem eſſe nullam, tenetur

pensionarius assumere onus probandi, quod titu-
lari remaneat congrua, quia ipsius pensionarij in-
tentio fundatur in dispositione conditionali, quæ
nisi iustificetur, illum non releuat, vt l. Si quis pro
conditione, ff. Si quis omiss.caus.testam.cum con-
cordant, & ita fuit resolutum in causa Salamantina
pensionis, 26. Maij 1593. coram Gipsio, apud Garz.
de benef.p.1.c.5.n.424.vers. Tertius casus, & in præ-
26 allegat.decis.679.par.4.diuers. Quinimo hoc ven-
dicat sibi locum etiamsi titularis reseruationi pē-
sionis cōsenserit; quia consensus huiusmodi intelli-
gitur præstitus sub eademmet conditione, sub qua
pensio reseruata exīstit, vt in d. Salamantina pen-
sionis, vers. Non obstat, quod titularis consenserit.
27 Et hoc casu nō sufficit semiplena probatio, sed de-
bet esse plena, vt per Mohed.dec.148. Et Seraph.
d. decis. 1122. num. 2. Vbi allegantur aliæ decisio-
28 nes concordantes. Cæterum isto casu, idest cum
pensio reseruatur cum prędicta clausula, *dummo-
do*, &c. si sit excessiua, agi potest de sola reductio-
ne, non autem de nullitate pensionis in totum,
quia non deficit intentio Papæ eam reseruantis in
maiori summa, cui minor inest; nam si voluit re-
seruare pensionem in maiori quantitate fortius in
minori, l. 1. §. Si stipulanti, ff. de ver. obligat. cum
similibus, Crescent. decis. 17. num. 4. de rescriptis,
Put. decis. 34. n. 2. lib. 1. Mantica decis. 153. n. 2. & 4.
Nec Papa apposuit conditionem illam, *dummo-
do*, &c. ad effectum, vt ea non iustificata pensio in
totum reddatur nulla, sed solùm vt ad minorem
summam reduci possit, vt fuit ponderatū in præal-
29 legata Salamantina pensionis, vers. Nam Papa non
apposuit. Verum hoc intelligas in eo tantum ca-
su, in quo pensio fuit quidem reseruata conditiona-
liter cū prædicta clausula *Dummodo remaneant tot
pro titulari, sed sine expressione certi valoris*; tunc
enim vt prædixi pensio excessiua nō est nulla in to-
tum, sed reducibilis, & ita procedunt decisiones
præallegatę: secus verò si pensio reseruata fuerit
simul cum prędicta clausula, dummodo, & cum
expressione certi valoris per ascensum; quia tunc si
pensio reperiatur excessiua, non potest reduci, sed
propter subreptionem debet declarari nulla in to-
tum, vt fuit decisum in Perusina parochialis, seu
pensionis 1. Iulij 1641. coram Dunozetto Decano.
30 Secundo modo Papa reseruat pensiones super
fructibus mensæ episcopalis, vel parochialis cum
clausula primæ opposita, videlicet etiamsi non re-
maneant mille pro Episcopo, vel centum pro Re-
ctore, quod tamen fit admodum rarò. Et hoc ca-
su resolutum est Episcopum, vel Rectorem teneri
ad solutionem pensionis cum integritate etiamsi
non remaneant mille, vel centum pro sua cōgrua.
Ratio est euidens, quia de potestate Papæ ambigi
non potest, c. Proposuit, de concess. præbend. cap. 2.
de præben. lib. 6. & de voluntate constat, quia id
verbis expressit, l. Labeo, §. Id Tubero, ff. De supel-
lect. legat. Gemin. cons. 61. Super præmisso dubio, in
princ. Bald. cons. 305. Verba Principis, in princ. vers.
Aut est dubium, lib. 1. & censetur Tridentino Cō-
cilio derogasse, cum statuerit cōtrarium eius, quod
Concilium disponit in d. c. 13. §. Ad hęc, sess. 24. vt
dixi in c. Ex parte, n. 26. de priuileg. Et extat motus
proprius Pij V. quem retuli in c. Nulla, n. 86. de
concess. Præben.
31 Tertio modo Papa reseruat pēsiones cum prę-
dicta clausula, *etiamsi non remaneant mille*, &c. non
quidem expressa, sed tacitè subintellecta, puta
quia in cedula Consistoriali fuit expressus valor
fructuum mēsæ episcopalis per ascensum in duca-
tis v.g. mille: & nihilominus pensio fuit reseruata
in ducatis quingentis. Et hoc tertio casu pariter
Episcopus tenetur ad solutionem integræ pensio-
nis, licet non remaneāt mille pro sua congrua, nec
potest petere reductionē, quia Papa etiā isto casu
censetur voluisse derogare decreto Concilij Trid.
in d. c. 13. Quia cū sciuerit valorem fructuū, iuxta
quē nō remanēt mille pro Episcopo, talis scientia
habet vim clausulę nō obstāte, Felin. in c. Nonnulli
num. 13 vers. Fallit quartò de rescript. & in pro-
prijs terminis resoluit Rota in causa S. Angeli Pen-
sionis, 16. Decembris 1594. coram Card. Pam-
philio, & in Ferreren. Pensionis, 23. Ianuarij 1602.
coram Ortembergo, quæ referuntur in Campa-
nien. pensionis 22. Ianuarij 1609. coram Iusto, im-
pressa apud Marchesanum de cōmis. p. 1. fol. 547.
32 Quartò demum modo Papa reseruat pēsionem
purè, & sine prędicta clausula nec expressa, nec
tacitè subintellecta, puta quia fructus mensę epi-
scopalis per ascensum expressi fuerunt in ducatis
mille, & quingentis, & pensio reseruata fuit solùm
in ducatis quingentis, & in hoc vltimo casu si facta
fructuum liquidatione appareat pensionem esse
excessiuam, & non remanere Episcopo ducatos
mille pro sua congrua, & Papam fuisse deceptum
in expressione valoris narrati in cedula Consisto-
riali; tunc pensio erit reducenda, ita vt Episcopo
remaneant mille pro sua sustentatione, vt fuit de-
cisum in dicta Campanien. pensionis, hoc enim
casu Papa non censetur voluisse derogare, quin
potius se conformare decreto Concilij Tridentini,
& ad excludendam scientiam Papæ de vero valo-
re, secundum Rotam vbi supra, satis est in infor-
matione valoris pro propositione Ecclesiæ in Con-
sistorio testes deposuerint fructus Ecclesiæ ascen-
dere ad dictos ducatos mille, & quingentos; quia
hæc probatio, licet non fuisset sufficiens ad probā-
dum verum valorem, informauit saltem animum
Papæ, quod reseruata pensione quingentorum du-
catorum, nihilominus remanebant mille pro su-
stentatione Episcopi. Vnde non potest concludi
Papam voluisse derogare Concilio, sed potius præ-
sumendum est se voluisse cum Concilio conforma-
re, vt ibi per Rotam. Sed ante factam liquidatio-
nem fructuum Episcopus non potest detrectare
solutionem pensionis hoc prætextu, quod non re-
maneant mille pro sua congrua, vt colligitur ex
eadem decisione.

De Solutionibus.

Cap. Odoardus.

S V M M A R I V M.

1 *DEbitor qui non est soluendo, excommunica-
tus quia non soluit, absoluitur cum cautione
de soluendo si ad pinguiorem fortunam deuenerit.*
2 *Clericus, qui non est soluendo, non debet excommu-
nicari, nec aliter molestari, præstabit tamen
cautionem saltem iuratoriam de soluendo, cum
peruenerit ad pinguiorem fortunam.*
3 *Clericus pro debito ciuili excommunicari potest, si
contumaciter resistat præcepto iudicis de satisfa-
ciendo, sed non debet carceribus mancipari.*

Sed

4 *Sed ex Concilio Tridentino excommunicari non debet nisi in subsidium.*

5 *Ab excommunicatione iniusta non fit absolutio, sed relaxatio.*

6 *Contrarium.*

Declaratur si iniustitia sit notoria, n. 9. 10. & 11.

7 *Relaxare, & absoluere an, & in quo differant, & num. 9.*

8 *Absolutio ab excommunicatione iniusta datur sine iuramento, & cautione de parendo mandatis Ecclesiæ, & solutionis expensarum.*

9 *Absolutio competit in dubio, relaxatio quando de iniustitia euidenter constat. & n. 11.*

11 *Excommunicatio notoriè iniusta, ut quia sit lata contra debitorem, qui notoriè non est soluendo, an sit ipso iure nulla, & nn. seq.*

12 *Error expressus in sententia an eam reddat nullã ipso iure.*

13 *Debitor ad hoc ut gaudeat beneficio huius c. Odoardus, quæ requisita debeant concurrere, & num. seqq. usque ad n. 70.*

14 *Debitor laicus nisi cedat bonis, pro debito ciuili in solidum conueniri, & in carcerem detrudi potest.*

15 *Cessio bonorum fieri debet usque ad ultimum quadrantem.*

Non tamen auferuntur panni de dorso. n. 16.

16 *Damnatis ad ultimum supplicium uestes non auferuntur.*

17 *Debitor laicus si quid acquirat post cessionem bonorum, non conuenitur nisi in quantum facere potest.*

18 *Miles, maritus, donator, & alij priuilegiati de iure ciuili sine ulla bonorum cessione conueniuntur quatenus facere possunt.*

19 *Milites armatæ, legalis, & cœlestis militiæ æquiparantur quoad beneficium, ut non conueniantur nisi in quantum facere possunt, habita ratione ne egeant.*

20 *Clerici etiam prima tonsura gaudent beneficio huius cap.*

21 *Quamuis non sint beneficiati, nec habitum, & tonsuram deferant, nec alicui ecclesiæ inseruiant.*

22 *Tridentinum Concilium cap 6. sess. 23. non ademit clericis non habentibus requisita nisi priuilegium fori. Priuilegium vero huius cap & reliqua remanserunt in dispositione iuris communis.*

23 *Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori, & Canonis, sed non priuilegio huius cap.*

24 *Clericus, qui relicto habitu clericali gessit se publicè pro laico, non gaudet beneficio huius cap. Secus si gerat se pro clerico, licet non habeat requisita Concilij Tridentini.*

25 *Clericus non habens requisita Concilij Tridentini, quamuis non gaudeat priuilegio fori, tamen si gerat se pro clerico, potest puniri etiam ab Episcopo, & est locus præuentioni.*

26 *Actio inanis est, quam inopia debitoris excludit.*

27 *Periculo eius, qui nihil habet, nihil esse potest,*

28 *Paupertas in quibus prosit.*

29 *Solutio partis debiti regulariter non admittitur creditore inuito sed fallit in clerico, qui pro parte non est soluendo.*

30 *Clericus non gaudet priuilegio huius cap. Odoardus. Si creditor sit ipso pauperior.*

31 *Clericus ut gaudeat beneficio huius cap. paupertatem probare debet.*

32 *Paupertas qualiter probetur.*

33 *Mendicans præsumitur pauper, nisi creditores probent contrarium.*

34 *Paupertas probatur eo ipso, quod aliquis cedit bonis, nec eius corpus debet postea detineri.*

35 *Clericus qui in ludis prohibitis, vel luxuriosè uiuendo bona sua dissipauit, non gaudet beneficio huius cap & n. 39. & n. 40.*

Contrarium num. 41.

36 *Clericus censetur tacitè renunciare beneficio huius cap. Si dolo, vel fraude factus est inops, & n. 44. & num 46.*

Vel si prioribus creditoribus præposuit posteriores, num. 38

37 *Alienans omnia bona sua, vel maiorem partem etiam interpellatis uicibus præsumitur hoc fecisse in fraudem creditorum.*

40 *Meretrices deuorant animas perditorum.*

42 *Ludus Azardi, & alearum multos depauperare consueuerunt.*

43 *Nomina debent esse consequentia rebus.*

44 *Dolosus non est admittendus ad beneficium cessionis, vel ad beneficium huius cap. Odoardus, vel c. Peruenit, de fideiussor.*

45 *Spoliator, qui fraudem adhibuit, non admittitur ad beneficium huius cap.*

46 *Alienans bona sua in fraudem creditorum non gaudet beneficio huius cap.*

47 *Clericus non gaudet beneficio huius cap. Nisi conueniatur ciuiliter, vel pro maleficio ad interesse præstandum.*

48 *Secus si agatur criminaliter ad pœnam, vel pœnitentiam imponendam, quia non fit commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem nisi actore volẽte.*

Et hoc si pœna applicetur parti, secus si applicetur fisco, num. 50.

49 *Iniuriarũ actio proponitur tantum ad vindictam.*

51 *Debitor, qui luit in corpore, liberatur ab obligatione soluendi pœnam pecuniariam.*

52 *Clericus ita demum gaudet priuilegio huius cap. Si conueniatur actione personali. secus si actione reali, ut depositi, &c. & n. 54.*

53 *Maritus non tenetur ultra quam facere potest si conueniatur actione personali, secus si actione in rem.*

55 *Clericus non gaudet priuilegio huius cap. Nisi debitum confiteatur.*

Et multo minus si debitum pertinaciter neget, n. 57. & 58.

56 *Si cedat bonis antequam condemnetur, vel debitum in iure confiteatur, non est audiendus*

58 *Clericus gaudet priuilegio huius cap. Absque ulla bonorum cessione, secus in personis non priuilegiatis, & nn. seqq usque ad n. 64.*

59 *Cessio bonorum quamuis infamiam iuris non irroget, tamen sigillat statum cedentis saltem quoad infamiam facti.*

60 *Cessio bonorum alicubi fit cum infamia, & vituperio.*

61 *Romæ fit super leonem marmoreum penes scalam Capitolij.*

62 *Beneficium cap. Odoardus. & cap. Peruenit ex Cõstitutione Pij IV non datur debitoribus in Vrbe, nisi gestent birretum viride.*

63 *Cessio bonorum de iure fit nudo verbo coram iudice.*

64 *Inopia, & impotentia soluendi non extinguit obligationem, sed suspendit illius effectum in tempus prosperioris fortunæ.*

65 *Clericus inops cum ad pinguiorem fortunam peruenit, non tenetur in totum, sed in quantum facere potest habita ratione ne egeat.*

Cleri-

66 *Clericus semel admissus ad beneficium huius cap. nō prohibetur iterum admitti.*
67 *Cessio bonorum potest reiterari.*
68 *Clericus non admittitur ad beneficium huius cap. nisi præstet iuratoriam cautionem de soluendo cum ad pinguiorem fortunam deuenerit, & n. seq.*
69 *Cautionis nomine nuda promissio intelligitur: sed cùm additur idonea, vel sufficiens, debet esse pignoratitia, vel fideiussoria.*
70 *Beneficio ne quis conueniatur vltra quam facere potest, si competat ratione personæ priuilegiatæ, non potest renunciari: secus si ratione contractus.*
71 *Fallit in renunciatione tacita, quæ fit per actum contrarium.*
72 *Priuilegio fori expressè renunciare non potest clericus etiam cum iuramento; Potest tamen tacitè habitum, vel tonsuram non deferendo, aut ecclesiæ non inseruiendo, & n. 78.*
73 *Clericus an possit cum iuramento renunciare beneficio huius cap.*
74 *Beneficium huius cap. Odoardus habet duos effectus.*
75 *Priuilegio ne quis detrudatur in carcerem renūciari non potest etiam cum iuramento.*
76 *Carceris squalor est contra naturalem æquitatem.*
77 *Carcer est species seruitutis.*
78 *Priuilegio ne quis conueniatur vltra quam facere potest, si competat ob reuerentiam personæ, renunciari non potest etiam cum iuramento.*
79 *Beneficiatus non fruitur beneficio huius cap. contra pensionarium, si per seipsum consenserit reseruationi pensionis, & n. seqq.*
80 *Secus si successerit in beneficio grauato, & non consenserit per seipsum.*
81 *Pensioni consentiens sub solitis censuris si non soluit in tempore, ex stylo Rotæ illos incurrit sine alia litterarum intimatione.*

1 ODOARDVS. Debitor, qui non est
soluendo, eacommunicatus quia non
soluit, absoluitur cum cautione de sol-
uendo si ad pinguiorem fortunam de-
uenerit. Hoc dicit, Io. Andr. Butr. Cardin. An-
2 char. & Imol. Vel notabilius secundum Abbatem;
Si clericus non habeat vnde satisfaciat suis credi-
toribus, non debet excommunicari, nec aliter mo-
lestari; præstabit tamen cautionem, saltem iura-
toriam de soluendo, cum venerit ad pinguiorem
fortunam. Hoc dicit, & secundum eum est casus
valde singularis, cum nullam faciat mentionem
de cessione bonorum, licet glossa, & Doctores ali-
ter sentiant, de quo latius dicam infra in 8. requi-
sito, nu. 59. Diuiditur in duas partes: nam primò
ponit querelam impetrantis, Secundò dat iudices,
ibi, *Mandamus*. Et est celebre cap. Et vsu, forensi
admodum frequens.
3 Nota primo, ibi, *excommunicationis senten-
tiam promulgauit*. Pro debito ciuili posse cleri-
cum excommunicari si contumaciter resistat præ-
cepto iudicis de satisfaciendo, sed non debere car-
ceribus mancipari, vt hic per Abbatem in 1. & 2.
not. & ita ordo canonum est, vt contra debitores
contumaces primò adhibeantur censuræ, quod est
remedium ordinarium, cap. Dilecto, de sent. ex-
com. lib 6 ac deinde in subsidium, cum scilicet
censura ecclesiastica non proficit, deueniendum
sit ad districtionem personalem, quæ est remediū
extraordinarium, iuxta notata in cap. 1. de offic.
4 Ordinar. Sed hodie ordine inuerso est proceden-
dum; nam primò debitores debent in carceres
conijci, & in subsidium excommunicari, propter
ius nouissimum Concilij Tridentini, cap. 3. sess. 25.
quo mandatur iudicibus ecclesiasticis, vt in causis
iudicialibus quandocumque executio realis, vel
personalis in qualibet parte iudicij propria aucto-
ritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in
procedendo, quàm definiendo, à censuris ecclesia-
sticis; sed liceat eis, si expedire videbitur, in cau-
sis ciuilibus ad forum ecclesiasticum quomodoli-
bet pertinentibus contra quoscumque etiam lai-
cos per captionem pignorum, personarumque di-
strictionem procedere. Ponderanda enim sunt
illa verba, *contra quoscumque etiam laicos*; quæ
apertè ostendunt etiam contra clericos in causis
ciuilibus vtendum esse remedio executionis, seu
districtionis personalis; nec recurrendum esse ad
remedium hodie extraordinarium censurarum,
nisi in subsidium, videlicet vbi executio realis, vel
personalis fieri non potest. De quo dic vt plenè
scripsi in c. Peruenit, n. 30. infra de adulter. quod
bene nota.
5 Secundò nota ibi, *sine difficultate aliqua rela-
xetis*, secundum Abbatem in 4. not. à sententia
excommunicationis iniusta non fieri absolutionē,
6 sed relaxationem sine alia difficultate. Sed hoc
non videtur verum, quia cum sententia quoad ec-
clesiam liget, necessaria est absolutio, tex. est in
c. Per tuas, & ibi omnes, infra de sent. eacomm.
verbum enim, *relaxetis*, hic positum idem impor-
tat, quod absoluatis, cap. Solet, eod. tit. lib. 6.
cap. Capitulum, in fin. supra, de rescript. cum mul-
tis simil. & ita exponunt Io. Andr. & sequaces in
summario tex. dum dicunt debitorem excōmuni-
catum, quia non soluit, absolui, &c. Sed & Petr. de
Anchar. in 4. not. & Io. de Anan. num. 10. notant,
quod Papa mandat hunc clericum absolui si con-
8 stiterit de inopia. Nec refragantur verba illa tex-
tus, *sine difficultate aliqua*. Quia exponuntur,
idest sine iuramento, & cautione de parendo mā-
datis ecclesiæ, & solutionis expensarum. Huius-
modi enim formalitates in absolutione hoc casu
nō sunt necessario seruandæ; quia sententia quoad
Deum non ligat, secundum Hostien. hic num. 7. Io.
Andr. num. 3. in ver. Difficultate, & in ver. Rela-
9 xetis, Anchar. in 6. not. & Cardin. num. 5. in 2. op-
positione. Pro dicto tamen Abbatis facit quod
notant Host. in cap. 1. num. 36. & Io. Andr. num. 8.
vers. Superior autem, de sent. eacomm. lib. 6. vbi
dicunt: aliud sonat, & significat absoluere, & aliud
reuocare, seu relaxare: nam absolutio competit
in dubio, reuocatio autem, vel relaxatio quando
de iniustitia euidenter constat, & concordat ibi
Archid. sub num. 13. vers. Sed hoc non videtur be-
10 ne dictum. At responderi potest dictum Hostien.
& sequacium procedere quando sententia est no-
toriè iniusta, quia tunc non ligat etiam quoad ec-
clesiam, & ideo non requiritur absolutio, vt dicam
in sequenti notabili.
11 Tertiò nota in eodem ver. *relaxetis*, sententiam
eacommunicationis latam contra clericum, qui
non est soluendo, non esse nullam, sed reuocan-
dam, & relaxandam, vt dixi in præcedenti notab.
Sed hoc intelligit glos. 3. quando clericus non ces-
sit bonis, nec euidenter nota erat illius paupertas,
nec

nec iudici constabat de veritate, pront erat in casu huius cap. vt patet ibi. *quatenus si constiterit quod prædictus Odoardus in totum, vel pro parte non possit soluere*: Tunc enim propter dubium sententia tenet; sed veritate comperta, mandatur relaxari, vt in tex. Et est simile in c. Significantibus, infra de purgat. vulgat. alioquin si certum esset eũ non esse soluendo, idque constaret iudici, sententia, seu præceptum non teneret, nec eum obligaret, l. Paulus, ff. Quæ sententiæ, sine appellat. rescind. quia impossibilium nulla est obligatio, l. Impossibiliũ, ff de regul. iur. Subdit tamen glos. quod si teneret, tamen iniusta esset; & ideo sine difficultate esset soluendus, & iudex teneretur ei ad interesse, c. Sacro, de sent. excomm. & hoc dicit esse tutius.

Et ex hoc generaliter potest inferri ad quæstionem, Numquid excommunicatio lata contra debitorem notoriè non valentem soluere, teneat, vel sit nulla, intellige in foro externo: nam quoad Deũ attenditur veritas; & ideo talis debitor non est illaqueatus, c. A nobis, il secondo, de sent. excom. glos. penult. in c. Romana, §. Si vniuersitatem, eod. tit. lib. 6. Host. hic num. 7. in ver. Relaxetis, Io. Andr. num. 3. in eod. ver. Butr. nu. 6. Anchar. in 6. not. & alij communiter. Est igitur quæstio Numquid in foro externo, & quoad ecclesiam notoria iniustitia reddat excommunicationem ipso iure nullam, Glos. præallegata arguit pro, & contra, & tandem videtur sentire huiusmodi sententiam ligare, dum dicit hoc esse tutius. Sed Host. hic num. 4. dicit sententiam excommunicationis latam contra eum, cuius nota erat paupertas, non ligare, & in hoc cap. ideo sententiam tenuisse, quia iste clericus non cesserat bonis, nec euidenter nota erat paupertas, nec iudici constabat de veritate; & sic quamuis sententia sit lata malè quoad veritatem, non tamen quoad opinionem; & ideo est tenenda. Ant. de Butr. hic num. 12. concordando opiniones distinguit sic. Aut inopia est notoria, & sententia est nulla, vel vt lata contra notorium, secundum ea, quæ idem Butr. dixit in cap. Excommunicato, de rescript. Facit cap. Per tuas, de sent. excom. & cap. Inter cæteras, de re iudic. & quod notat Paul. de Eleazar in Clem. Pastoralis, eod. tit. Aut inopia non est notoria: & procedit opinio glossæ, arg. c. 1. 11. q. 3. vbi dicitur sententiam Pastoris, siue iustam, siue iniustam timendam esse. Eamdem concordiam ante ipsum posuit Collectar. hic num. 10. dicens eum, qui cessit bonis, vel notoriè non est soluendo, non ligari excommunicatione, quia impossibile præceptum iudicis non obligat, & ita intelligit glos. Bernar. hic. Sed Cardin. num. 5. in prima oppositione tenet opinionem glossæ, videlicet etiamsi certum sit debitorem non esse soluendo, excommunicationem esse validam, licet sit iniusta. Facit quod notatur in cap. 2. in fine, glos. de testib. cogend. Similiter Io. de Imol. hic n. 17. recitatis opinionibus Cardinalis, & Butrij, tandem residet cum glos. quia aliquem esse inopem, & sic non soluendo, cum videatur esse negatiua, non bene potest in notorium transire: nam possibile est vt habeat pecunias occultatas; quod etiam dicit Ludouicus Romanus consil. 163. Constitutio enim quinta, vers. Quinimo. Facit secundum Imol. quod legitur, & notatur per Legistas in Authent. Qui semel, C. Quomodo, &
12 quando iudic. Subdit tamen quod si error esset expressus in sententia, vt quia iudex dixisset, Excommunico talem Clericum, licet bonis cesserit, vel non sit soluendo, sententia esset nulla per id, quod habetur in d. c. Per tuas, de sent. excom. De quo articulo vide latissimè per Felin. in cap. Inter cæteras, num. 5. de re iudic. vbi ponit conclusionem, quod sententia lata ex causa notoriè falsa est nulla. Et respondet obiectis, & ampliat dupliciter, videlicet in notorio transeuntis, & in sententia excommunicationis. Et num. 6. ponit quatuor declarationes, quas per te videas. Demum Abbas hic num. 9. relata distinctione Antonij de Butrio dicit in alijs sententijs, quàm excommunicationis posse admitti, vt notoria iniustitia reddat sententiam nullam, vt est notabile dictum Innocentij in cap. Fraternitatis, num. 5. post princ. vers. Et idem est etiamsi notoriè, de frig. & malefic. & facit tex. in d. c. Inter cæteras, de re iudic. & tenent plurimi, quos ibi cumulat, & sequitur Felin. num. 11. vbi latè firmat notoriam iniustitiam sententiæ, etiã in ea non expressam reddere eam inualidam, & num. 11. ampliat, etiamsi notorietas post sententiam superueniat. Sed in sententia excommunicationis, vt Abbas dicit, Archidiaconus in c. Venerabilibus, nu. 6. circa finem, de sent. excomm. lib. 6. sentire videtur excommunicationem semper tenere, quando error non fuit expressus in sententia, vel quando sententia fuit lata post appellationem, per id, quod legitur, & notatur in c. Romana, §. In vniuersitatem, de sent. excom. lib. 6. vbi glos. in verb. Penitus, dicit tutius esse tenere, vt sententia excommunicationis liget, quamuis sit iniusta. Sed nihilominus Abbas concludit opinionem contra glos. de rigore, & subtilitate iuris esse veriorem: nam vbi est notorietas, est præsumptio contra sententiam: vnde non apparet ratio quare Ecclesia velit aliquem iniustè ligare, cùm apud Deum ligatus non sit, vt in c. 1. de re iudic. lib. 6. Hoc ipsum notat idem Abb. in cap. Per tuas, n. 11. vers. Aut continet errorem iuris, de sent. excom. Butr. in cap. Cum M. Ferrariensis, num. 59 in fin. vers. Nota hoc dictum, de Constitut. Cardin. post Paulum de Eleazar, in Clem. Pastoralis, num. 6. in 7. notab. de re iudic. quos refert, & sequitur Felin. in d. c. Inter cæteras, num. 5. post princ. vers. Et licet tex. eod. tit. Ego hanc sententiam puto verissimam, & fortificando rationem Abbatis pondero tex. in c. A nobis, il 2. de sent. excom. Nam ibi dicitur interdum contingere, vt qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus; & è conuerso, qui liber est apud Deum, ecclesiastica sit sententia innodatus. Et assignatur ratio huius differentiæ, quia iudicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur: Iudicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit, & falli. In tantum igitur sententia excommunicationis iniusta non ligat quoad Deum, sed ligat quoad Ecclesiam, quia iudicium Dei non fallitur, cum veritati innititur; sed bene fallitur iudicium Ecclesiæ, quod opinionem sequitur. Ergo si iudicium ecclesiæ non fallatur, sententia iniusta etiam quoad Ecclesiam non ligabit; sed stante notorio, & euidentia iniustitiæ, Ecclesia non fallitur, quia tunc innititur veritati, c. Veritate manifesta, 8 dist. c. Euidentia, infra de accusat. Ergo sententia notoriè iniusta non ligat, etiam quoad Ecclesiam, hoc enim casu non est differentia inter iudicium Dei, & Ecclesiæ, quia vtrú-

que

quę innititur veritati, ac proinde sententia excõ-
municationis in vtroque foro est nulla, si sit cui-
denter Iniusta.
13 Vltimò nota ex tex. decem requisita, quę simul
debent concurrere ad hoc vt debitor gaudeat be-
neficio huius cap.
14 Primò enim requiritur, vt sit clericus, prout erat
iste Odoardus, vt patet ibi, *Odoardus clericus*, nam
debitor laicus non fruitur hoc priuilegio, & nisi
cesserit bonis, potest pro debito ciuili in solidum
conuenir i, & in carcerem detrudi, l. 1. C. qui bon.
ced. poss. & tormentis subijci, cap. Grauis, supra
de depos. & qui non habet in ęre, luat in corpore,
l. fin. ff. de in ius voc. Anchar. hic num. 7. in prima,
15 & secunda oppos. Imo cedere debet omnibus bo-
nis vsque ad vltimum quadrantem, vt hic per col-
lect. num. 6. & per Cyn. in l. 1. num. 4. C. qui bon.
16 ced. poss. & secundum aliquos in actu cessionis
spoliari potest etiam interula, id est veste intima,
& corpori proxima. Sed alij humaniùs dicunt nõ
auferri pannos de dorso, quia nec auferũtur dam-
natis ad vltimum supplicium, l. Diuus, ff. de bon.
damnat. & tenent Cynus in l. fin. C. qui bon. ceder.
poss. in 4. quęst. Bart in l. Qui cedit, n. 5. ff. de ces-
sion. bonorum: & firmant hic Collect. dicto n. 6.
Butr. num. 9. Anchar. num 7. post princ. vers. Si ve-
rò cessionis beneficio, Io. de Anan. num. 2. & Abb.
17 num. 8. dicens ita communiter teneri. Si quid ve-
rò acquisiuerit post cessionem, non conuenitur
nisi in quantum facere potest, & sic deducto ne
egeat, vt l. Is qui, la seconda, ff. de cess. bonorum,
Butr. hic, d. num. 9. & Anchar. num. 7. in 2. oppos.
18 Speciale enim est in milite, marito, donatore, pa-
trono, & quibusdam alijs, vt de iure ciuili sine vl-
la bonorum cessione conueniantur quatenus face-
re possunt, vt patet in l. Miles, in princ. & in l. Sunt
qui, cum seq. ff de re iudicat. Ergo contrarium est
generale in alijs laicis, cap. Præsenti, §. Loca, cũ
19 glos. in ver. Specialiter, de præben. lib. 6. Et quia
clerici sunt milites cælestis militiæ, cap. Christia-
nis, 11. quæst. 1. Clem. Graui, iuncta glos. in verb.
Militia, de celebrat Missarum, ideo multò magis
gaudent priuilegio huius cap. vt arguit glos. in d. l.
Miles, in ver. Facere, ff. de re iudicata, dicens mi-
lites cælestis militiæ multo magis gaudere priuile-
gio illius textus, vt non cogantur nisi in quantum
facere possunt, deducto ne egeant, arg. l. Sacrosan-
ctæ, C. de Episcop. & Cleric. cum per eos summi
Numinis veniam speremus, vt epistola, Inter cla-
ras, C. de Summa Trinit. & fid. Cathol. & eã glos-
sam commendat Bart in d. l. Miles, nu. 3. & signat
milites armatos militię legalis, & militiæ cęlestis
habere beneficium ne conueniantur, nisi in quan-
tum facere possunt, & sequitur ibidem Ripa n. 7.
dicens opinionem glos. & Bart. communiter tene-
ri à Legistis, & à Panorm. & Canonistis cõmuniter
in hoc c. Quo argumento à milite armatę militiæ,
vtitur etiam Anchar. hic in 2. notab. Abb. n. 8. vers.
Sed in clerico, Roman. cons. 369 circa primũ, n. 3.
20 Et ex hoc notabiliter infero, vt hoc beneficium
competat non tantum Clericis in sacris Ordinibus
constitutis, sed etiam in minoribus, quinimo, &
prima tonsura initiatis: nam & ipsi dicuntur milites
cælestis militiæ, vt sunt iura clara in d. c. Christia-
nis; in c. Degradatio, de pœnis lib. 6. & in c. Nul-
lus Episcoporum, 3. dist. veniunt appellatione cle-
ricorum glos. in Clem. 2 in ver. Clericus, de vita, &
& honest. cleric. & gaudẽt omnibus priuilegijs cle-
ricalibus, vt in Pontificali Romano in tit. de Cler.
facien. ibi, *hodie de foro Ecclesiæ factus es, & pri-
uilegia clericalia sortitus es*, Couar. pract. quæst.
cap. 31. sub num. 9. & plenè probauimus in cap.
Cum contingat, num. 112. & num. 128. & 129. su-
pra de ætat. & qualitat. Vnde gaudere debent etiã
hoc beneficio, vt non conueniantur nisi in quantũ
facere possunt, quod tenent expresse Nenizanus
consil. 59. num. 3. Rolan. à Valle cons. 16. num. 11.
lib. 4. & alij, quos nouissimè cumulat Carol. de
Grass. in tract. de effect. cleric. effect. 7. in 1. am-
pliat. num. 4. & fatetur esse communem opinionẽ,
21 Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 9. & quãuis
ipse videatur sentire hoc beneficium non compe-
tere nisi clericis in sacris ordinibus, vel beneficia-
tis, & Ecclesię inseruientibus, non autem alijs cle-
ricis minorum ordinum, quod etiam censuit Ri-
pa in dicta l. Miles, num. 7. in fin. vers. Quid tenen-
dum, ff. de re iudicat. & Farinacc. in praxi crim.
quæst. 77. num. 69. Item quamuis Carolus de Gras-
sis vbi supra, opinetur dispositionem huius cap.
procedere etiam in clericis minorum ordinum, &
primæ tonsuræ, dummodo obseruent disposita per
Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 6. videlicet vt
incedant in habitu, & tonsura, & alicui Eccle-
się de mandato Episcupi inseruiant, vel sint bene-
ficiati; tamen hoc non credo verum, quia ni-
mis restringit generalitatem huius tex. Non enim
apparet illum Odoardum fuisse in sacris ordinibus
constitutum, & textus simpliciter eum appellat
Clericum, cuius appellatione venit etiam prima
tonsura initiatus, vt ostensum est supra; nec appa-
ret eum fuisse beneficiatum, vt hic per Abbatem
in fin. imò potius constat de opposito, secundum
Cardin. num. 6. in fin. vers. Secundò, quia si fuisset
beneficiatus, potuisset soluere de reditibus bene-
22 ficij, vt cap. Peruenit, supra de fideiuss. Nec ap-
plicatur Concilium d. cap. 6 quia non ademit cle-
ricis non habentibus requisita ibi præscripta, nisi
priuilegium fori; cætera verò priuilegia, vt cano-
nis, exemptionis à vectigalibus, & consimilia re-
mãserunt in dispositione iuris communis, vt mul-
toties declarauit Sacra Congregatio eiusdem Cõ-
23 cilij interpres. Priuilegium autem huius cap. est
omninò diuersum à priuilegio fori; quod ex eo
conuincitur manifestè, quia clericus coniugatus
gaudet priuilegio fori, & canonis, vt in cap. vnico
de Cleric. coniugat. lib. 6. & in dicto cap. 6. in fin.
sess. 23 & tamen non gaudet priuilegio huius cap.
vt in puncto tradit Anchar in d. cap. vnic. num. 4.
ad fin. vers. Sed nunquid habebit, Natta cons. 319.
Regulariter, num. 5. & 6. & cons. 356. Non est opus,
num. 1. ergo clerici etiam primæ tonsuræ non ha-
bentes requisita dicti cap. 6 retinent beneficium
huius cap. cum eis ademptum non fuerit: nam
quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de testam.
l. Præcipimus, in fin. C. de appel. glos in cap. Consti-
24 tutionem, in ver. Prorogamus de regular. lib. 6.
Pro concordia tamen posset sic distingui. Nam aut
clericus minorum Ordinum abiecto clericali ha-
bitu gerit se publicè pro laico, iuxta tex. in cap. Si
iudex laicus, de sentent. excõm. lib. 6. quod potest
facere, vt in cap. 1. & 3. de Apostat. cap. 1. & cap.
Cum olim, & cap. final. de cleric. coniugat. & tunc
non gaudet beneficio huius cap. Quia etsi chara-
cterem indelebilem non amiserit, tamen in om-
nibus reputatur vt laicus, & omni priuilegio cleri-
cali nudatus remanet, vt in pręallegatis iuribus;

Aut

Aut non gerit se publicè pro laico , sed adhuc retinet vestigia clericatus.& clericalem habitum gestat . Et hoc casu gaudet hoc beneficio , licet Ecclesię non inseruiat , nec beneficium Ecclesiasticũ habeat, quia per hoc nõ perdit nisi priuilegiũ fori,
25 vt dictum est, & est simile : Nam clericus non habens requisita Concilij non gaudet priuilegio fori, & potest à iudice laico personaliter distringi, ac puniri : & tamen non prohibetur Episcopus in eũ animaduertere, & est locus præuentioni, dummodo talis adhuc remaneat clericus, id est dummodo pro clerico publicè se gerat ; secus verò si dimisso habitu clericali, gerat se publicè pro laico, quia tunc Episcopus non alia iurisdictione in eum vti potest, nisi qua vtitur in merè laicos , scilicet in causis ecclesiasticis, & mixti fori,vt ex sententia Sacræ Congregationis Concilij dixi in cap. Siquis, n.7. supra de foro compet. Idem ergo dicendum in terminis huius Decretalis.
26 Secundò requiritur vt debitor non sit soluendo , vt patet in tex. ibi, *propter rerum inopiam soluere non valentem* : nec non ibi, *non possit soluere* ; nam tali non potest dici , Redde quod accepisti.c.Si res,22.q.5.c.Cum tu, de vsur. quia inanis est actio, quam inopia debitoris excludit,l. Nam
27 is , ff. de dol. cap. Olim il 2. supra de restitut. spoliator , & periculo rius ,qui nihil habet,nihil esse
28 potest, l.Itaque fullo,ff de fort.c.Daibertum,1.q.7. Itaque paupertas actionem reddit inanem,liberat à periculo, securitatem à latronibus præstat . Vnde Iuuenalis quarto.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Goffred.hic,Host n.4.Io. Andr n 7 vers In glos.3. & sic paupertas quandoque prodest,sed à tali prodesse liberet oẽs Deus , vt dicit glos. marginal. in §. Valde enim, in ver.Egentis. institut. Quibus ex caus.manumit non licet,post Cynum in l.Si quis ad
29 declinandam,in fin. C. de Episc.& Cler. Aduerte tamen , quia hic tex.non loquitur de Clerico , qui nihil penitus habet in bonis ; sed de eo, qui in totum, vel pro parte non potest soluere, vt dicitur in littera. Vnde hoc casu admittitur non idonei debitoris particularis solutio, & partem illam,quam potest soluere, coguntur creditores recipere,vt hic per Anchar.in 5. not & Imol.n.11.licet regulariter eum debitum est liquidum, non admittatur particularis solutio creditore inuito , vt legitur,& notatur in l.Quidam existimauerunt, & ibi glos. penult. ff.Si certum petatur, & in l. Tutor, §. Lucius,
30 ff.de vsur. Verumtamen si creditor esset pauperior clerico debitore, hoc casu ipse clericus non posset se tueri beneficio huius c. Quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum , l. Verum §. fin.ff.de minor , & tradunt Andreas Barbat. hic n.2. & Neuizan.cons.59
31 Tertiò requiritur,vt de huiusmodi paupertate constet, vt patet in littera ibi, *Quatenus si constiterit,quod prædictus Odoardus in totum,vel pro parte non possit soluere* . Rota decis.998. par.3. diuers. vbi propterea decisum fuit quẽdam Abbatem,qui habebat beneficium valoris quinquaginta , non esse admittendum ad beneficium huius c. Odoardus;quia constabat eum nõ esse pauperem, & ideo Rota assignauit Abbati scuta triginta pro victu, & scuta viginti assignauit creditoribus , Confert Seraph. decis. 173. num.7.Constabit autem de paupertate per famam, nuditatem , & inediam notoriam;quia scilicet ostiatim mendicat verè , & sine fraude : alias enim puniretur , vt l. vnica , C. de
33 Mendicantibus valid. lib.11 præsumitur tamen inops ex quo mendicat , nisi creditores probent contrarium , idest quod occultos loculos habet;& secundum hoc intelligitur l.Si creditores, ff.de priuileg. credit,l. Si verò, §. Qui pro rei qualitate , ff. qui satis dare cogantur, & l.Ex persona , C. de
34 prob.& c.1. Supra de depos. Vel probatur paupertas eo ipso quod bonis cessit,nec corpus debet postea detineri , vt l. 1. C. qui bon. cedere poss & c.2. de pignor.& ita hic firmat Hostie . nu.4 vers. Sed qualiter constabit de hoc, Io.Andr.n 3.in ver.Constiterit, Henric. Boich.n.16.Butr.n.5. Cardin n.7. Imol. n.19 & 20. & Anchar. in.4. not.qui tamen remittit ad Authen.Præterea, C. Vnde vir.& vxor. & l. Si constante, ff. solut.matrim.& cap. final. supra de præsumpt.
35 Quartò requiritur secundum aliquos,vt clericus debitor ad hanc paupertatem , vel inopiam redactus sit, non ex propria culpa : nam si in ludis prohibitis , vel luxuriosè viuendo substantiam suam dissipauerit , non gaudebit beneficio huius cap.vt respondit Ferrett. cons. 144. Quæritur in effectu
36 vtrum clericus, num.3. allegat Bald.in l. 1. col.fin. num.14. vers. Sed renunciatio tacita, C. qui bonis cedere possunt, vbi tenet clericum censeri tacitè renunciare beneficio huius cap.Primò si pertinaci-
37 ter neget debitum . Secundò, si dolo, vel fraude factus est inops; quod præsumitur si alienauit omnia sua bona, vel maiorem partem , vt l. Omnes , §. Lucius , ff. Quæ in fraudem creditorum . Siue simul, & semel, siue interpellatis vicibus, l.Nomẽ, §. Filio, ff. de legar.3. Tertiò,si prioribus credito-
38 tibus præposuit posteriores ad l fin. §. Et si præfatum, C.de iur.deliber.& l.Legis Iuliæ, C Qui bon. ced.pos. Quartò si bona sua cõsumpsit in ludo per-
39 ditionis , vt l. Si quis eum iuret , ff. de Vsucap. pro
40 empt Quintò si ea dissipauit cũ meretricibus.quæ deuorant animas perditorum,vt l.1. C.de Natural. libr.& sequitur ex recẽtior. Marc.Ant. Genuen. in prax.Archiepis.curiæ Neapol.c.3.num 8 Carol. de Gras.de effectu clericor.effect.7.n.51.& moder-
41 ni Collect. hic n. 21. Sed contrarium tenet Collectarius hic in princ. vbi quærit , Quid si clericus culpa sua in paupertatem inciderit ? Et respondet nihilominus gaudere hoc beneficio,allegat Io. Andr.in c. Imputari , de regul.iur lib 6.& est ex men-
42 te Hostien. hic n.3. vbi exponens ver Debitis , dicit forsan. occasione Azardi contractis , vel meretricij , in quo casu adolescens non obligaretur , vt l. Si verò non remunerandi, §. Si Adolescens , ff. mandat. & propterea, vt dicunt idem Hostien. hic in princ & Io. Andr.num.1. huic clerico Odoardo magis conueniebat nomen Azardus ; quia hic ludus , & ludus etiam aleæ multos depauperare cõsueuit, vt in littera Græca alearum ludus . Et no-
43 mina debent esse consequentia rebus , vt §. Est & aliud,instit. de donat. & not. in c.Cum secundum Apostolum, in glos. in ver. Nominis, supra de præben. & ita sentiunt clericum gaudere hoc beneficio,licet bona sua dilapidauerit in meretricibus,& ludis prohibitis Et est simile in clerico,qui ex propria culpa in morbum incidit , cui non ideo subtrahuntur emolumenta inseruientibus debita , vt dixi in c. Vt Abbates, num. 36. de ætat.& qualit.
44 & in cap. Licet, n 147. de præben. Verumtamen si clericus debitor esset in dolo, hoc beneficio non gauderet,Caputaq. decis. 278 par. 1. vbi quod do-

losus non est admittendus ad beneficium cessio-
nis bonorum, vel ad beneficium cap Odoardus,
vel cap. Peruenit, de fideiussor. Rot. decis 841. p. 3.
diuers. Put. decis. 251. & decis. 344. lib. 1. Mohed.
decis. 1. num 1. de solut. Butr. hic num. 9 & Imol.
45 num. 18. & de spoliatore, qui fraudem adhibuit, est
decisio Rotæ in Antiquis de rest. spoliat. decis. 22.
46 aliàs 83. Et idem si bona sua dilapidasset in frau-
dem creditorum Dyn. in §. Item si quis in fraudem
instit. de action. Bald. in l. 1. C. Qui bon. ced. poss.
num. 4. & n. 14. vers. Renunciatio tacita, Ferrett.
d. cons. 144. n. 4.

47 Quintò requiritur, vt clericus debitor conue-
niatur ciuiliter, prout conuentus fuit iste clericus
Odoardus, vt patet in littera ibi, *Super quibus-
dam debitis conuenissent*. Vnde, vt dicebat notabi-
liter Innoc. hic in princ. siue inops conueniatur ex
contractu, siue ex maleficio ad interesse præstan-
dum, satis est vt cedat bonis, vt hic patet secun-
dum vnum intellectum. Si verò agatur non tan-
48 tum ad interesse, sed ad pœnam, siue pœnitentiam
imponendam, vt patet in furto, cap. Tuæ, infra de
pœn. tunc si placet actori, pœna, siue pœnitentia
in pœnam corporalem poterit commutari, arg.
cap. Fraternitas, 12. quæst. 2. sicut & quando iu-
dex ex officio procedit ad pœnitentiam imponen-
dam, vt patet in cap. 2. vers. Et si nec ad hoc, in-
49 fra de maledic. Pro puro autem interesse clericus
pœnæ corporali non subijcitur, sed reseruatur in
tempus prosperioris fortunæ, vt hic patet, vbi ve-
rò conuenitur quis actione iniuriarum, quę ad vin-
dictam tantum proponitur, vel etiam aliàs crimi-
naliter conuenitur de crimine, pro quo est pœna
pecuniaria imponenda; tunc potest fieri commu-
tatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, etiam inui-
to actore, vt l. 1. ff. pœnis, cap. Vt famæ, infra de
50 senten. excom. Alij tamen dicunt hanc commuta-
tionem habere locum tantummodo vbi pœnæ ap-
plicantur fisco, quod est semper, nisi in casibus ex-
ceptis, sed vbi applicantur certis personis, non fit
commutatio eis inuitis. Et in hac vltima opinio-
ne videtur residere Innocen. quem totidem ferè
verbis sequuntur hic Hostien. num. 5. Ioan. Andr.
num. 8. Butr. eod. n. Collect. n. 5. qui ad idem al-
legat Archid. in cap. Si res, num. 4. 14. q. 6. Anchar.
num. 7. vers. Oppono, & videtur Abb. nu. 5. vers.
Nota solutionem, & Imol. n. 29. dicens vltimam
51 opinionem Innocentij esse veriorem, quia debitor
tractu temporis deuenire posset ad pinguiorem
fortunam, vt l. Si defunctus, C. Arbitr. tutel. Vnde
interest actoris, vt non fiat commutatio pœnę pe-
cuniariæ in corporalem, ne debitor liberetur ab
obligatione soluendi, prout liberaretur si nolente
creditore id fieret, vt notatur in cap. Sicut dignum,
infra de homicid. vbi glos. in verb. Si habent, circa
finem dicit, eum, qui luit in corpore, liberari ab
obligatione soluendi pœnam pecuniariam, per
cap. Si res, 14. quæst. 6. & arg. cap. Fraternitas,
12. quæst. 2.

52 Sextò requiritur, vt Clericus cōueniatur actione
personali: nam si actione reali conueniretur, ex
quo eum nihil contra personam prætenditur, non
posset excipere de hoc priuilegio, quod personale
est, vt notat Aret. in §. Si de dote, col. 1. vers. In
ea glossa, in fin. instit. de Action. Bron. in tract. de
53 cess. bonor. quęst. 3. num. 14. Et est simile in mari-
to, qui licet non teneatur nisi in quantum facere
potest, vt l. Maritum, ff. solut. matrim. tamen si
conueniatur actione in rem, hoc beneficio non
gaudet, vt l. Nesennius. §. Fundum, ff. de re iudic.
& notat Bart. in d. l. Maritum, ante n. 1. in 2. oppos.
54 Quo fit vt si clericus sit debitor, ratione depositi
excipere non possit de priuilegio huius c. Marthe-
sil. singul. 60. num. 1. Foller. super Constit. Regni
in tit. de Episcop. & cler. cap. Si quis clericus, n. 3.
vers. Limita prædicta.

55 Septimò requiritur, vt debitum recognoscat, vt
patet in tex. ibi, *recognoscentem huiusmodi debita*,
56 scilicet per confessionem, vt hic in glos. 2. Put. dec.
321. lib. 2. Ergo si clericus cederet bonis antequam
recognosceret debitum, vel antequam condemna-
retur, vel debitum in iure confiteretur, non esset
audiendus, vt l. penult. ff. de cess. bonor. & notat d.
glos. 2. Hostien. num. 3. in ver. Recognoscentem, &
communiter tenetur, vt dicunt Butr n. 11. & Abb.
Sicul. n. 7. Afflict. decis. 379. n. 2. Rationem reddit
Abb Antiq. n. 2. quia si cederet bonis, cum ex hoc
nō extinguatur obligatio, sed remaneat obligatus,
si ad fortunam peruenerit pinguiorem, nisi ante
cessionem constare deberet, interim posset pro-
bationis copia deperire, & cum factus esset soluē-
do, debitum probari non posset. Eamdem ratio-
nem reddiderunt hic Vincen. & Philip. & fuit ori-
ginaliter dictum Placentini secundum Ioan. Andr.
hic num. 7. Et de forma agnoscendi debitum vide
Butr. hic n. 16. multò autem magis hæc præcede-
57 rent si clericus debitum pertinaciter negaret: nam
si postea legitimè conuinceretur ipsum esse debi-
torem, vtique ad beneficium huius cap. non ad-
mitteretur, vt notabiliter decidit, Bald. in l. 1. col.
fin. n. 14. vers. Sed renunciatio tacita, C. Qui bon.
ced. poss. Ferrett. cons. 144. n 2. Mohed. decis. 1. de
solut. vbi decisum fuit contra executoriales cleri-
cum non admitti ad beneficium huius cap. Odoar-
dus ex Staphileo de litteris gratiæ, fol. 170. quia
beneficium huiusmodi est denegandum illi, qui tot
vijs, & subterfugijs negauit debitum, ad notata
per Bart. & Bald. in d. l. 1. C. Qui bon. ced. poss. An-
gel. & Ias. in §. fin. col. penult. institut. de action. Ad-
de Rotam decis. 841. p. 3. diuers.

58 Octauò requiritur secundum vnam opinionem,
vt cedat bonis antequam recognoscat debitum,
vel in iure confiteatur, aut condemnetur, aliàs
enim audiri non debet, vt l. penult. ff. de cess. bonor.
legendo litteram cum illa dictione, *Non*, prout
communiter legitur, & habetur in pandectis Flo-
rentin. & tenet glos. 2. hic Abb. Antiq. nu. 1. & DD.
Cæterum aduerte, quia hoc potest admitti in
personis non priuilegiatis, iuxta tex. in d. l. penult.
Sed in clerico id nullo iure probatur; imo potius
probatur oppositum: nam si iste Odoardus cessis-
set bonis, non fuisset excommunicatus, & Papa de
hoc mentionem fecisset, vt magis grauaret proces-
sum iudicis. Item si Papa intendisset vt iste de-
beret cedere, quemadmodum mandauit, vt prius
reciperetur cautio, ita mandasset, vt prius recipe-
retur cessio bonorum. Ad idem tex. in c. Perue-
nit, supra de fideiuss. nam ibi clericus non cessit
bonis, sed tantum fuerunt assignati creditoribus
reditus beneficij detinendi vsque ad satisfactionē
debiti, sicut in c. Olim, il secondo de restitut. spo-
liat. expectatus fuit ille Episcopus quousque posset
soluere, nec ibi, nec alibi reperitur iure captum,
vt clericus necessitatem habeat cedēdi bonis; imo
iura præallegata oppositum probare videātur. Sa-
tis est igitur vt clericus in totum, vel pro parte non
pos-

posit soluere absque eo quod bonis cedat. Et ita
per hęc motiua firmat Abb. hic n. 8. & 9. post med.
vers. In glos. final. post Anchar. & Imol. & hoc dicit
esse tutius, & frequentius Couar. var. resolut. lib. 2.
cap. 1. num 9 Menoch. alios citans de arbitr. cas.
183. n. 29. & de magis communi testatur Farinac.
quęst. 77. num. 66. & est ex mente Hostien. hic n. 3.
59 in ver. Recognoscentem. Adde quod etsi cessio
bonorum infamiam non irroget, sigillat tamen
statum cedentis, saltem quantum ad infamiam fa-
cti, vt notat Hostien. in cap. Quidam, nu. 6. vers.
Nam si cessio de tenunc. dicens cedentem videri
infamem, saltem de facto, licet non de iure, l. 1. &
fin. C. Qui bonis ced. poss. & l. Debitores, C. quibus
ex caus. infam. irrog. quia dicũt homines, quod dissi-
pator est, nec inueniret de facili mutuantem, &
60 cum Hostien. concordat collect. hic. n. 2 & cò ma-
gis, quia alicubi fit cessio mirabiliter non sine in-
famia, & vituperio percutiendo lapidem fortiter
cum natibus denudatis, vt refert idem collect. n. 7.
Item vt dicit Imola, n. 29. in fin. vers. Adde quod
de iure in aliquibus locis de consuetudine, vel ex
forma statuti fit cessio satis vituperosa. quia cũ so-
61 no rubæ in loco publico cum interuallo, & absque
ferabulis cedens percutit quemdam lapidem cum
posterioribus dicendo, *cedo bonis*, & ita refert Cy-
nus, in l. 1. num. 5 in fin. C. Qui bon ced. poss. sub-
dens, quod Romæ fit super quemdam Leonem
marmoreum, qui est penes scalam Capitolij. Et
62 Pius IV. in sua constitutione 39, Cupientes, edita
die 1. Nouembris 1561. in Bullar. tom. 2 pag 54.
vt debitores à fraudibus, & subterfugijs si nõ Dei,
saltem ignominiæ timore abstineant, statuit vt
quamcumque alternatiuam significationem, vel
aliam quamcumque dilationem etiam secundum
cap. Peruenit, vel Odoardus, seu inhibitionem
aliquam ab Auditore Cameræ, vel alijs Vrbis Iu-
dicibus petere non possint, nisi se coram illis bir-
retum viride gestando præsentauerint, & medio
iuramento promiserint per se, vel ipsis absentibus,
per suos procuratores deferre ipsum birretum pu-
blicè, & secretè sub pœna fustigationis per vrbem
pro prima vice, & triremium pro secunda, quã-
do sine ipso reperti fuerint: Alioquin alternatiuæ, &
dilationes quæcumque etiam secundum iuris for-
mam nullę sint, & ipsis debitoribus etiamsi clerici
sint, nullatenus suffragentur. Id ipsum fermè sta-
tuerat Paulus IV. vt refertur in prædicta Constitu-
tione Pij IV. Sed neutra seruatur in praxi, saltem
63 quoad clericos. Et de iure communi absque gra-
uamine famæ, & alia iniuria corporali sine alia so-
lemnitate sufficit simpliciter, ac nudo verbo co-
ram Iudice bonis cedere, l. In omni, & l. fin. C.
Qui bon. ced. pos. secundum Hostiens. Collect. &
Imol. locis citatis & Cyn. in l. Si debitores, Cod. Ex
quibus causis infam. irrog. Et durum esset clericũ,
qui forte nulla sua culpa, sed fortunæ iniuria ad
inopiam redactus est, arctare ad cessionem bono-
rum cum infamia saltem facti, & in dedecus Ordi-
nis clericalis. Præterquam quod si clerici ad hoc
tenerentur, non essent melioris conditionis, quàm
merè laici, nec procederet æquiparatio inter eos,
& milites armatæ militiæ, qui vt initio diximus,
n. 59 hoc priuilegio potiuntur.
64 Nonò requiritur, vt ad pinguiorem fortunam
non deuenerit, vt patet in fin tex. Nam debitoris
inopia, & impotentia soluendi non extinguit sub-
stantiam obligationis, sed suspendit illius effectum
in tempus prosperioris fortunæ: & ita ciuilis, &
naturalis obligatio remanet, sed est inefficax du-
rante inopia, l. 1 C Qui bon. ced. pos. Quare inopia
65 cessante soluere debet, l Is qui, la secunda, ff. de
cess. bonor. non tamen in totum, sed in quantum
facere potest, vt dicitur in d l. Is. qui habita scili-
cet ratione ne egeat: non enim est fraudandus ali-
mentis quotidianis, l. Qui bonis, ff. eod. l. In con-
demnatione, ff. de reg iur. vbi dicitur in condem-
natione personarum, quæ in id, quod facere pos-
sunt damnantur, non totum, quod habent extor-
quendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne
egeant: Esset enim inhumanum, fortunis suis spo-
liatum in solidum damnari: quæ sunt verba text.
in §. vlt. instit. de action. Et ita hic tenet glos vlt.
Hostien. n. 8. Io. Andr. num. 6. Butr. in 1. not. & n. 3.
& nu. 14 Cardin. in 2. quæst. circa fin. vers in glos.
3. Anchar. in 8 not. Imol. n 1. & Abb. in 3. notab.
Nec aliquis discrepat, Rota decis 31. num. 5. dete
iudic. in antiq. Cassador. deci 11. num 1. de re-
66 script. Verumtamen semel admissus ad beneficiũ
huius cap. & postea factus locupletior, si rursus in
paupertatem incidat, non prohibetur iterum ad-
67 mitti; nam & bonorum cessio potest reiterari, vt
notat Paul. de Castr. in l Ex contractu in fine C. de
bon. auth. iudic possid. & ibi etiam Salicet. num. 2.
ad fin. vers. Quarto creditores.
68 Decimò, & vltimò requiritur, vt præstet idoneã
cautionem de soluendo cum ad pinguiorem fortu-
nam peruenerit vt patet in fine text. ibi: *recepta
prius ab ea idonea cautione*: idest fideiussoria, vel
pignoratitia. Nam etsi nomine cautionis nuda
69 promissio intelligatur, l. Sancimus, C. de verb. si-
gnif. tamen cum additur idonea, vel sufficiens, pi-
gnoratitia, vel fideiussoria intelligitur, l. Si manda-
to Titij, §. vlt ff. de mandat. l. 4. §. Adijci, ff de fi-
deicom. liber §. Venditæ instit. de ter. dicis. glos.
in cap fin. in ver. Cautionem idoneam supra de pi-
gnor. Quod si nec fideiussoriam dare possit, satis
erit, vt det iuratoriam, arg l. 2. §. Sed si dubitetur,
ff. de iudic. cap. Per vestras infra de donat. inter vir.
& vxor. auth generaliter, C. de Episcop. & cler. &
firmat glos. hic in ver. Idonea, Goffred. Vincen. &
Philipp. relati à Io. Andr. num. 7. circa fin. vers. In
glos. 4. Butr. n. 13. Anchar. in vlt. not Pro hoc fa-
cit secundum Cardin. n. 6. & Imol. n. 17. vers. In
glos. penult quia potest dari casus, vt quamuis
debitor non sit soluendo, tamen cum sit probatæ
fidei, & bonæ opinionis & sine culpa fortuito fa-
ctus sit non soluendo, verisimile sit vt inueniat quĩ
pro ipso velint fideiubere. Verum Hostien. nu. 7.
circa fin. indistinctè intelligit cautionem idoneam,
idest iuratoriam, quia ex quo cedit bonis, satis no-
tum est, ipsum non posse aliam exhibere. Faciat
igitur quod potest; idest iuret se soluturum cùm
ad pinguiorem fortunam peruenerit, cap. Faciat,
22. quæst. 2. & cum Hostien. transeunt hic Io. And
num. 7. in fin. vers. Hostiensis dicit. Henric. Boich
num. 10. vers. Sed Goffredus, & num. 14. Abbas, &
sequaces in summ. tex. Couar. variar. resolut. lib. 2.
c. 1. n 9. & sequuntur moderniores.
70 QVAERO, An possit renunciare beneficio
ne quis conueniatur vltra quam facere potest.
Hostiensis hic n. 8. vers. Quid si fiat pactum;
concludit non posse renunciari si competat ratio-
ne personæ priuilegiatæ, per l. Alia causa, §. Ele-
gantet, & l. seq. ff solut. matrim. Et facit quod no-
tatur in cap. 1. in glos. 2. infra de donat. Si verò ra-

tione contractus conceditur debitori tale priuile-
gium, vt conuentus non condemnetur vltra quam
facere possit, sicut contingit in actione pro socio,
vel tutelæ: bene poterit renunciari, vt l. Vtrum,
§. 1. & seq. ff. Pro socio, & l. Si conuenerit, & ibi
notat glos. vnic. & l. præceden. ff. de re iudic. se-
cundum Host. cum quo concordant hic Io. Andr.
num. 9 vers. Quid si habent: Butr. num. 15. Cardin.
num. 9. Anchar. num. 8. Imol. num. 22. & Io. de
Anan. num. 20. Vnde sequitur, vt clericus minimè
possit huic beneficio renunciare, cum ei competat
ratione personæ priuilegiatæ, & tamquam militi
cælestis militiæ, vt dictum est supra num. 19. & ne
cogatur mendicare in opprobrium Ordinis cleri-
calis, arg. c. Diaconi, circa medium, vers. Mendi-
cat infelix clericus, 93. dist. & in clerico tradunt
in specie Barbosa in d. l. Alia, §. Eleganter, ff. so-
lut. matr. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. nu. 38
& alij Recentiores. Confert quod notat Bald. post
Iacob. de Butrigar. in l. 1. num. 12. circa medium,
vers. Item tres sunt casus, C. Qui bon. ced. pos. vbi
dicit beneficio cessionis posse renunciari quando
conceditur iure contractus: secus verò quando
conceditur propter reuerentiam personæ, per d. l.
71 Si conuenerit, ff. de re iudic. Et hæc vera in renun-
ciatione expressa; secus verò in renunciatione ta-
cita, quæ fit per actum contrarium, vt cum clericus
pertinaciter negat debitum, vel non vult præstare
cautionem de soluendo, cùm ad pinguiorem for-
tunam peruenerit, vel quid simile, quia tunc ex
tacita renunciatione, & iuris ministerio priuatur
beneficio huius cap. vt idem Bald notat in d. l. 1.
72 num. 14. & fusiùs dictum est supra num 36. Et est
simile in priuilegio fori, cui expressè clericus re-
nunciare non potest, cap. Si diligenti, de for. com-
pet. & tamen potest renunciare tacitè per actum
contrarium, vt si habitum, vel tonsuram non de-
ferat, vel Ecclesiæ non inseruiat, ad præscriptum
Concilij Tridentini, cap. 6. sess. 23.

73 Sed maior est difficultas, quid si beneficio hu-
ius cap. clericus renunciauerit cum iuramento,
numquid renunciatio teneat?

74 Pro faciliori solutione obseruandum est benefi-
cium huius cap. habere duos effectus. Primus est
vt clericus, qui non est soluendo, pro debito ciuili
non detrudatur in carcerem, iuxta notata in l. 1.
C. Qui bon. ceder. poss. Secundus est, vt non con-
demnetur nisi in quantum facere potest habita ra-
tione ne egeat, vt hic, & in l. Is qui, la 2. ff. de cess.
75 bon. cum alijs supracitatis n. 65. Quantum ad pri-
mum effectum carceris absolutum est renuncia-
tionem non tenere, licet iuramento firmatam;
quia huiusmodi renunciatio, seu pactum est con-
tra bonos mores, vt notat Cyn. in l. Qui bonis,
nu. 11 C. Qui bonis ced. poss. Ergo iuramentum
illi adiectum non ligat, c. Non est obligatorium,
76 de reg. iur. lib. 6. quia contra naturalem æquita-
tem est carceris squalor, vt notatur in glos. ordin.
in d. l. 1. C. eod. Et ex hoc sequitur inhumanitas,
& crudelitas sine ipsius commodo, vt l. Seruus
ead. ff. de seru. export. Nihil enim interest cre-di-
toris debitorem inhumaniter vexari, & in carcere
mori, l. Reo criminis, ff. de solut. & liberi homi-
nis caro, & corium non possunt esse in obligatione,
l. Inter stipulantem, §. Sacram, ff. de ver. obligat.
Vnde cum renunciatio debitori noceat, & credi-
tori non prosit, non debet valere cum ex hoc cre-
ditor sit caninus, & veniat contra præceptum cha-
ritatis, arg. l. fin. ff. de euict. l. Non tantum, ff de
appellat. quia deducit ad illicitum, vel saltem po-
test deducere, arg. eorum, quæ notantur per Ar-
chid in c. Quamuis, super ver Aeternæ salutis, de
77 pactis, lib. 6. Rursus carcer est species seruitutis,
cum deroget libertati, l. 2. ff. de liber. hominib.
exhiben. l. Titio centum, §. Titio, ita ff de con-
dit & demonstrat. Renunciatio autem, per quam
peruenitur ad infringendam hominis libertatem,
non valet, l. Nec si volens, ff. de liberal caus. item
hinc sequeretur, vt debitor sic detrusus non pos-
set audire diuina officia, nec ecclesiastica recipere
Sacramenta pro libito voluntatis, nec audire præ-
dicationem verbi Dei: vnde forsan ad infidelitatē
reduci posset; quare talis renunciatio, quæ posset
in peiorem statum deducere, non potest vinculari
iuramento ex ijs, quæ notat Archid. loco citato.
Et ita hunc primum effectum carceris renuncia-
tionem iuratam non valere, concludit Bald. in l. 1.
num. 13. vers. Tu concorda istas opiniones, C. Qui
bon. ced. poss. & Rota decis. 31. num. 1. cum seq.
& num. 5. col. 3. post princip. vers. Quantum verò,
ad effectum priorum ne detrudatur in carcerem,
78 de sent. & re iudic. in Antiq. Similiter quoad se-
cundum effectum, vt debitor non condemnetur
vltra quam facere potest, licet in personis non pri-
uilegiatis articulus sit valdè dubius, per ea, quæ
notant Cynus, & Bald. loc. cit. & Rota in d. decis.
31. num. 4. & 5. nihilominus in Clerico tenendum
est huiusmodi renunciationem non validari iura-
mento, quia priuilegium huius cap. Ne clerici cō-
ueniantur, nisi in quantum facere possunt, in fa-
uorem est eis ne cogantur mendicare in opprobriū
ordinis clericalis, & sic in reuerentiam tam perso-
næ ipsius clerici, quam totius ordinis, vt dictum
est supra; & consequenter ei renunciari non potest
etiam cum iuramento, sicut nec priuilegio fori, vt
est text. in c. Si diligenti, & ibi notant omnes su-
pra de foro comper.

Præterea quando priuilegium ne quis cōuenia-
tur nisi in quantum facere potest, competit perso-
næ, cui debetur reuerentia, vt sunt clerici, tunc
pactum vt quis conueniatur vltra quam facere
potest, est contra bonos mores, vt ad literam di-
cit tex. in d. l. Alia causa, §. Eleganter, ff. solut. ma-
trim. Ergo non firmatur iuramento, vt 22. q. 4 per
tot. & d. c. Non est obligatorium, & ita in terminis
nis censuit Rota in præall. decis. 31. num. 5. col. 5
circa princ. vers. Nec obstat ad hoc, & eadem col.
circa fin. vers. Nec hoc est contra bonos mores, de
sent. & re iudic. & decis. 2. num. 2. de Arbitr. in
antiq. & ad litteram hanc opinionem tamquam
humaniorem sequuntur Canonistæ hic, vt inquit
Bald. in d. l. 1. n. 13. vers. Et hanc opinionem, C. Qui
bon. ced. poss. & fuit opinio Dyni in d. §. Elegan-
ter, cum quo tandem residet Cyn. in d. l. Qui bo-
nis, num. 10. circa fin. vers. Et ideo sine dubio sen-
tentia Dyni videtur humanior. & Iacob. de Belus,
in Auth. de fideius. §. Quod autem, Collect. hic
num 9. Brun. in tract. de cess. bon. quæst. 3. prin-
cip. num. 17. quicquid contra scripserit Molin. in
tract. de contrau. disput. 571. num. 16. Io. Gutier.
in tract de Contract. iurat. par. 1. quæst. 17. nu. 34.
in 6. tom. tract. diuers. part. 2. fol. 66. & Carol. de
Grass. de eff. ct. clerical. effect. 7. num. 21.

79 Veruntamen si clericus beneficiatus consense-
rit reseruationi pensionis, non gaudebit beneficio
huius cap. contra pensionatium, quia ex quo eius
con-

consensui inest iuramentum, & obligatur in forma
Cameræ, non est honestum, vt postquam habet be-
neficium, ad cuius regressum se obligauit ob non
solutionem iuuetur exceptione huius cap. Odoar-
dus, quia potius debet dimittere, & restituere be-
neficium, quod accepit: non enim conuenit, vt be-
neficium retineat, & pensionem non soluat; aliàs
illi facilè daretur occasio, & ansa peierandi. Nec
isto casu si denegatur illi auxilium huius cap.
fit ei iniuria, Vulgat. c. Scienti, de regul. iur lib. 6.
& quia iuramentum est personale, debet per ipsu
iurantem impleri in forma specifica, c. Debitores,
80 & c. Ad nostram, de iureiur. Secus verò si benefi-
ciatus successerit in beneficio grauato, nec per se-
ipsum consenserit reseruationi pensionis, quia tùc
prædictæ rationes non militant; & ideo iuuabitur
81 beneficio huius cap. Sicut in simili de stylo Rotæ,
& Curiæ quando quis consentit personaliter reser-
uationi pensionis sub solitis censuris, & pœnis, il-
las censuras, & pœnas incurrit si in tempore non
soluit etiam sine aliqua alia litterarum intimatio-
ne: secus verò si non consensisset, aut per aliũ præ-
stitisset consensum, tunc requiritur intimatio,
prout iudicauit Rota teste Cassad. decis. 12. de
rescript. Et ita in terminis beneficij huius cap. de-
clarando stylum Signaturæ distinguit Sarnen. su-
per regul. Cancellar. in compend. vtriusque Si-
gnaturæ, quæst. 16. num. 88 & 89. fol. 87. à tergo,
& in reg. de Annali, quæst. 53. ad fin. & sequuntur
Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 9. sub vers.
Quoties ibi, *Vnde si quis consentiat*, Gigas, consil.
111. num. 3. & 5. & in tractat. de pens. quæst. 10.
num. 3.

De Donationibus.

Cap. Prudentes.

SVMMARIVM.

1 *Liberalis in donando existimat se debere quod donat.*
2 *Promittentes aliquid donare, illud tamquam debitum adimplere tenentur.*
3 *Donare est proprium animi nobilis.*
4 *Nobilitas intelligitur non solùm generis, sed & animi, & morum.*
5 *Donatio propriè dicitur cum aliquis dat non aliam ob causam, quam vt liberalitatem exerceat.*
6 *Legem potest aliquis sibi imponere, à qua non liceat recedere.*
7 *Donatio perfecta reuocari non potest nisi in casibus hic expressis.*
8 *Donans vni ecclesiæ bona, quæ superfuerint, tempore sui obitus, an possit in prædictis bonis aliam ecclesiam sibi hæredem instituere, & n. seqq. vsque in finem.*
9 *Donans bona, quæ acquisita reperirentur tempore sui obitus, censetur reseruasse sibi facultatem disponendi de bonis donatis.*
10 *Hæres rogatus restituere quicquid superfuerit tempore sui obitus, potest alienare bona fideicommissa subiecta, reseruata tamen quarta parte fideicommissarijs, & n. 26.*
11 *Donatio bonorum, quæ acquisita reperientur tempore obitus, includit duplicem conditionem.*
12 *Legatum rei, quæ mea erit cum moriar, extinguitur per subsequutam eiusdem rei alienationem.*
13 *Verba, quæ reperientur, siue quæ reperirentur tempore obitus, faciunt legatum conditionale.*
14 *Dispositio facta sub duplici conditione euanescit, nisi vtraque conditio adimpleatur.*
15 *Donatio perfecta per testamentum rescindi non potest*
16 *Secus si donatio sit conditionalis.*
17 *Donans bona, quæ reperientur tempore sui obitus, an possit de illis disponere in vltima voluntate, & n. 26.*
18 *Vltima voluntas effectum non sortitur nisi post mortem, & n. 20.*
19 Alienationis *verbum comprehendit etiam hæredis institutionem.*
20 *Testamentum in vita testatoris ordinatur, & perficitur.*
21 *Donatio inter viuos dicitur perfecta, licet effectus suspendatur in tempus mortis.*
22 *Idem in donatione causa mortis.*
23 *Donator, qui reseruauit sibi facultatem disponendi in vita de bonis donatis, potest illa testamento relinquere.*
24 *Alienatio in vltima voluntate dicitur fauorabilior, quàm inter viuos.*
25 *Mitius agitur cum eo, qui ex mera liberalitate conuenitur, quàm qui ex debito.*

1 PRVDENTES. Duos recipit intellectus secũ-
dũ Abb. Iuxta primũ hoc intendit. Libe-
ralis in donãdo existimat se debere quod
2 donat. Iuxta secundum. Promittẽtes ali-
quid donare, illud tamquam debitum adimplere
tenẽtur. Hoc dicit, Host. intelligebat Decretalem
in facientibus eleemosynam, maximè de bonis Ec-
clesiæ superabundantibus: item In donatione,
quam Imperator facit Ecclesijs, vbi sola immensi-
tas est mensura, vt in Auth. de non alienandis, §. Sin
minus, collat. 2.
3 Nota primò ibi, *Nobilitas*. Donationem pro-
cedere à nobilitate animi: nam proprium animi
nobilis est donare. Facit tex. in l. Qui saxũm, §. fi-
nal. ff. de donat. & quod notatur in c. Grandi, de sup-
4 plen. neglig. Prælator. lib. 6. & nobilitas intelligitur
non tantum generis, sed & animi, & morum, secũ-
dum Host. hic in princ. in ver. Nobilitas, Io. Andr.
num. 1. & in eodem ver & Abbatem n. 2.
5 Secundò nota ibi, *Sponte*, quod sponte datur,
donationem appellari, secundum Anchar. hic n. 3.
quia donari dicitur id, quod nullo iure cogente
conceditur, l. Donari, ff. de donat. Et propriè dona-
tio dicitur cum aliquis dat non aliam ob causam,
quàm vt liberalitatem, & munificentiam exerceat,
l. 1. ff. eodem, Hostien. in summa tit. de donat. §. 1.
In necessitate autem nemo liberalis existit, l. Rem
legatam, ff. de annuis legatis.
6 Vltimò nota ibi, *legem imponit*. Posse aliquem
sibi legem imponere, à qua non liceat recedere.
7 Vnde non potest quis promissionem donationis
reuocare, vt hic est expressum, sicut nec donatio-
nem perfectam, nisi ex causa ingratitudinis, vt c. fi-
nal. infra eodem, vel ex causa non implementi, vt
l. Generaliter, C. de reuocandis donat. vel per su-
peruenientiam liberorum, vt l. Si vnquam. C. eodem.
8 QVAERO An donans bona, quæ acquisita
reperientur tempore sui obitus vni Ecclesiæ, possit
in dictis bonis aliã Ecclesiam sibi hæredem insti-
tuere.

9 Videtur respondendū posse,quia per huiusmodi verba non censetur voluisse donare nisi bona,illa, de quibus ante mortem nō disposuisset, ita expressè declarat Bart. in l.Titius, in fin. ff Ad Trebellian. vbi ait hæc verba: *quicquid superfuerit tempore mortis*, esse intelligenda si quod superfuerit nō deperditū,vel alienatū;& sequitur illic Alber.in fin.
10 & Corn.cons.243.à n.4.vsq;ad 10.vol.4. Ideoq;hæres rogatus restituere quidquid superfuerit tempore sui obitus,potest bona fide alienare,& minuere bona fideicommisso subiecta, nec tenetur restituere nisi quod, supererit non alienatum,vel diminutum, vt est textus ad literam in dicta l. Titius, & in Auth.Contra rogatus, C. eodem titulo, in l. Fideicommissi, §. Nonnunquam, ff. de Vsuris,& in l Sed & si lege, §. Quod autem quis,vers.Nam, & Dinus Marcus,ff.de petit.hæredit Vnde per huiusmodi verba: *Restituas quidquid supererit*, censent ibi omnes esse attributam hæredi alienandi facultatem, & idem tradit Gloss. Bart. & DD. In l.Imperator, §. final. ff. de legat 2. Ruin. consi.109.num.10.lib.2.& cons.163. num.1.vol.3. Corn.d.cons.243. vol.4. & Mant. de coniectur. vlt. volunt. lib.10. tit.4. sub num.20.vers.Illud autem, Eodem igitur modo is, qui donauit quidquid superit, vel reperiretur suæ mortis tempore, censetur sibi reseruasse omnimodam facultatem disponendi de bonis donatis, & id demum voluisse donare, de quo ante obitum aliter non disposuerit,
11 Et confirmatur; nam cum fuerit facta donatio bonorum, quæ acquisita reperientur tempore obitus donatoris; hęc verba habent in ventre duplicem conditionem. Prima est, si & quatenus acquirantur ad exemplum donationis viri, quod notetur ex tali vinea: habet enim tacitam conditionem si nascatur, l. Cum certū,ff.de vin.trit.& oleo legat. Cagnol.in l In omnibus,n.25.ff.de regul.iur. Altera conditio est, si & quatenus bona acquisita post donationem reperiantur tempore mortis ipsius donatoris,id est quatenus de illis ante obitum
12 donator non disposuerit, ita probat tex. expressus in l. Stichus qui meus erit cum moriar,de legat.1. vbi deciditur legatum rei, quæ mea erit cum moriar, vel (quod idem est) quæ reperientur acquisita tempore mortis meę esse conditionale, & habere hanc conditionem quatenus illa reperiatur non alienata; ideoque eiusdem modi legatum extingui per alienationem subsequutam, & concordat tex.in l. Nupet, §. final. de legat, 3. & censuit Rota apud Seraph.dec 559.n 25.vers.Nec placuit.
13 Nec vis facienda est, quod quis dixerit, dono, seu lego rem quæ reperietur, vel rem, quæ reperiretur; vtroque enim modo dispositio est conditionalis, & per alienationem extinguitur, vt declarat Iason in d. l. Stichum, nu 7. post Bart.in l.Cum quidam, ff.de Aur.& arg.legat. Quamobrem quamvis donator hoc casu multa bona post donationem acquisierit, & sic purificata fuerit prima conditio, nempe acquisitionis; non, fuit tamen purificata secūda quod bona reperirētur non alienata tempore mortis, ideoque extin-
14 cta fuit: nam dispositio facta sub duplici conditione euanescit, nisi vtraque conditio adimpleatur,l. Si hæredi plures, ff.de co dit.instit.l.Si quis ita stipulatus fuerit decem, ff de ver.obligat, & in donationibus respondit Roland.cons.58.n.49.vol.3.
15 Atque hinc patet nihil obstare, quę in contrarium affertantur,quod contractus donationis fit irreuocabilis, vt hic, & in l.perfecta, C.de Donat quæ sub mod. & quod specie per testamentum rescindi non possit, l.Verba, C de testamen.l.Si ante C.de donat. ante nupt.Bald.cons.54.nu.2.lib.1 p.3. Siquidem hoc casu per alienationē non reuocatur donatio ratione mutatę volūtatis;id enim legibus interdictum est;sed extinguitur, quia alienādo deficit conditio, sub qua donatio ab initio facta fuit. neque enim donator voluit donationem valere, aut effectum sortiri, nisi eueniret casus, vt bona illa reperirentur nō alienata tempore obitus,ita ad
16 literā declarat Ias.in d.l Stichū,n.16.Vulgati autē iuris est, donationem conditionalem euanescere nisi conditio purificetur,l 1.§.Plautius, & ibi Bart. & DD ff.de condit.& dem.ōstrat,tradit Socin Iun. cons.165.n.6.vol.2.
17 Neque obstat si dicatur: quamuis donator possit bona non acquirere, aut acquisita alienare per dispositionem inter viuos, & hoc modo efficere, vt bona donata non extent tempore mortis,tamen si illa acquirat, vel acquisita non alienet, & patiatur vt reperiantur tempore sui obitus,dispositio, quam facit de prædictis bonis in vltima voluntate in fauorem secundæ Ecclesię, non impedit, quominus conditio illa remaneat purificata quia vlti-
18 ma voluntas effectum non habet, nisi post mortem, l. Illa institutio, ff. de hæred.instit.
19 Id inquam non obstat, quia donans bona, quæ reperirentur tempore mortis, potest disponere de bonis donatis, non solum per alienationem inter viuos, sed etiam in vltima volūtate. Ita in terminis hæredis rogati restituere quidquid superesset tempore sui obitus,concludit Bald.in d Auth. contra rogatus, num. 9. l. Ad Trebell.

Et quidem sententia Bald.videtur solidis rationibus fulcita; nam cum rogatus restituere quicquid mortis tempore superesset, posset alienare bona restitutioni subiecta, idque indubitati iuris sit, per tex. in d.l.Titius, ff. Ad Trebell. eum alijs supra allegatis. Certè etiam poterit in dictis bonis alium hæredem instituere,quia hoc modo alienasse videtur, vt probat tex. quem Bald. allegat, in l. Si quis prioris, §. Certum, C. de sec.nup. cuius hæc sunt verba. [Certum esse sancimus,quod etiam illa de cætero videbitur eorūdem fuisse rerum alienatio, quę in testamento, vel specialiter relinquendo, vel generaliter hęredem instituendo facta sit.] Et tradit Bart. In Auth. Res quæ, sub num.5. C.Communia delegat. & Ruin.post alios, quos citat cons. 163. num.1. vol. 3. Aut ergo inquit Baldus,hæres decessit testatus,&videtur alienasse d. §. Certum, & l. Vnum ex familia, ff. de legat.2. Aut decesit intestatus; & tunc non videtur alienasse, & ideo restituendum est fideicommissarijs quod alienatum non reperitur, l.Sed etsi §. Quod autē quis, ff.de peten.hæred.& d.l.Titius. Atque ita cessat obiectum illud, quod cum institutio post obitum testatoris effectum habeat, videatur purificata illa conditio, quod bona reperiantur non alienata tempore mortis donatoris.
20 Considerandum est enim testamentum in vita ipsius testatoris ordinari, ac perfici, vt declarat Mātica de tacit. & ambig. conuen.lib.13.tit.31.nu.7. in puncto, de quo agitur, Ias.d. cons.130.sub n.3.
21 vers. Nec obstat fundamentum, & quamuis effectum non habeat nisi sequuta morte, tamen hoc parum refert, quia non solūm vltimæ voluntates, sed etiam actus Viuentium in tempus mortis suspendi

ſpendi poſſunt, nec ideo minus dicuntur actus perfecti, & inter viuos celebrari, l.vlt.§ fin.ff.Cōmun. Prædior.l.2.ff.de donat.quæ ſub modo & l.Vbi ita Donatus,ff de donat.cauſ.mor.Corn.cōſ.289.n.11. vol.4.Manr.de tac.lib.13.tit.14.num.2.& ſeq Traditio enim hæreditaris licet poſt obitum ſortiatur effectum, tamen ad tempus mortis retrotrahitur l.Heres quandocumque, ff. de acquir. hæred.

22 Idemque iuris eſt in donatione cauſa mortis, quæ non dicitur pendere, licet dominij tranſlatio poſt mortem ſuſpendatur, vt tradit gloſ in d.l.2 in ver.Tunc demum.Sed & legatum à tempore mortis teſtatoris acquiritur, ita vt propterea quod legatur,non dicatur ſupereſſe poſt mortem eius,qui legauit,vt in his terminis aduertit Socin.d.conſ 53. n.16.vol.1.& Iaſ.d.conſ 130.ſub nu.5.verſ Nec ob-

23 ſtat, vol.4. Et in tantū hæc ſunt vera, vt quamuis donator reſeruaſſet ſibi facultatem diſponendi in vita de bonis donatis; non tamen per hæc verba cenſeretur prohibitus de dictis bonis in teſtamento diſponere, vt tradit. loco cit. Mant.num.7.poſt Alex.in l.vlt.num.4.C.de pact. & Couar.var.reſol. lib.3. cap.12. num.3.

Quemadmodū ergo prima eccleſia potuiſſet excludi à bonis donatis,ſi donator de illis diſpoſuiſſet per contractum venditionis,aut donationis,vel alium ſimilem; ita debet cenſeri excluſa cum de illis donator diſpoſuerit per vltima volūtatem, vt arguit Bald. in Auth. Niſi rogati, num. 11. C. ad

24 Trebell. Quinimo eum excludi poſſet per alienationem inter viuos:ergo multò magis ex teſtamento, cum ea, quę fit in vltima voluntate, ſit fauorabilior alienatio, ſecundum Bart.in l.A filia, n.3. ff. ad Trebell. vbi propterea decidit rogatum reſtituere quicquid reperietur tēpore mortis, qui poteſt alienare ex cauſa dotis inter viuos, multò magis poſſe alienare in vltima voluntate,cum hæc alienatio ſit fauorabilior, & ſequitur ibi Alex.ſub num.12.& idem Bartol & Angel.in Auth.Res quæ, C.Commun.de legat.& in ſpecie, de qua agitur, Iaſ.d.conſ.130.ſub n.4.verſ.Item d Claretta,vol 4. vbi etiam pluribus oſtendit abſurdum eſſe, vt cui licet alienare inter viuos, quod plus eſt, non licet in vltima voluntate, quod eſt minus. Conſidero ex abundanti doctrinas ſuperius adductas loqui in hærede grauato reſtituere quicquid ſupererit tempore mortis, ſed certè longè clariùs, & faciliùs procedunt in donante duplici conſideratione. Prima,quia hæres dum reſtituit bona fideicōmiſſo ſubiecta,nullā exercet liberalitatem, ſed implet onus reſtitutionis ſibi iniunctum à teſtatore, cuius bona non ſponte, ſed ex debito fideicommiſſarijs reſtituit: At verò donator nulla monetur obligatione, ſed ſua liberalitate, ac munificētia vtitur. Vnde ſi hæres grauatus reſtituere quidquid ſupererit, poteſt in dictis bonis alium hæredem inſtituere; multò magis id poterit donator.

25 Pinguiùs enim eſt ſuccurrendum donanti,quàm ei, qui verum debitum ſoluere cogitur, l.Exhæredatum,§. fin.& l.ſeq.ff.de re iudic.& mitiùs agitur cū eo, qui ex mera liberalitate conuenitur, quàm qui ex debito, vt pluribus exemplis probat Rolan.cōſ. 37.n.20.vol.2.Altera conſideratio eſt, quia hæres rogatus reſtituere quicquid ſupererit,quamuis poſſit alienare; tamen velit nolit tenetur reſeruare fideicommiſſarijs quartam partem hæreditatis,

26 iuxta tex.in d.Auth.Cōtra rogatus Donator verò bonorum quæ tempore ſui obitus reperirentur, nihil prorſus tenetur donatario reſeruare, cum id non reperiatur iure cautum, ſed omnia poteſt in alium transferre, & facere, vt tempore mortis nihil ſuperſit,vt reſpōdit Natta conſ.118.n.3. verſ Si ergo.& Manr.de tac d.lib 13.tit.47 n 4.Hinc igitur patet eum,qui donauit quidquid ſupereſſet,habere maiorem facultatem diſponēdi de bonis donatis, quàm hæredem de bonis fideicommiſſo ſuppoſitis. Vnde ſi licet hæredi de illis diſponere in vltima voluntate, longe magis licebit donatori, c.Ex parte il tertio,infra de decim.c.Cum licet, de regul.iur, lib.6 cum ſimilib.

De Peculio Clericorum.

Cap. Si quis ſanè.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiati an, & quando teneantur præcepto charitatis, vel iuſtitiæ reditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare, & nn.ſeqq. vſque in fin.*

Beneficiati reditus ſuperfluos beneficiorum ſuorum pauperibus non erogantes,an teneantur ad reſtitutionem. ibid. & nn ſeqq vſque ad n.6.& 23.

Conſuetudo diſponendi in vita,& in morte de reditibus Eccleſiaſticis valida eſt, ibid. verſ.Cuiſententiæ.

Declaratur, n. 26.

2 *Diui Thomæ ſententia aduerſus Nauarri interpretationem explicatur,& nn.ſeqq.*

3 *Beneficiatus facit fructus ſuos, & comparatur vſufructuario in vita, & vſuario in morte.*

Declaratur, n 5. & à n.9. vſque ad n 17.

4 *Reditus Eccleſiarum quomodo intelligantur eſſe pauperum ſecundū authoritatem.Hieronym. Ambroſij. & Bernardi, & n. ſeq. & n.13 30.& 31.*

6 *Beneficiati poſſidentes ſufficiens patrimonium an poſſint viuere de fructibus beneficij, patrimonio in alios vſus collato & nn ſeq.vſque ad n.17.*

7 *Clericis deſeruientibus debita ſunt Eccleſiæ ſtipendia ex ſacrarum litterarum teſtimonijs. Et quomodo Eccleſiæ deſeruire intelligantur, n.12.*

8 *Beneficiati habentes patrimonium poſſunt liberè teſtari de bonis patrimonialibus,& viuere de reditibus beneficij,*

Declaratur à num.11. vſque ad n.17.

Canones Apoſtolorum quot ab eccleſia recipiantur, vt canonici n.8.

9 *Authoritas Hieronymi, Auguſtini, & Proſperi aſſerentium clericos, qui bonis parentum, aut ſuis ſuſtentari poſſunt, peccare ſi reditus Eccleſiæ percipiant,in quos ſenſus à Doctoribus accipiātur & nn.ſeqq vſque ad n.17.*

10 *Littera impetrationis beneficij an valeant non facta mentione de bonis patrimonialibus.*

14 *Redituum Eccleſiaſticorum diſpenſatio, ſeu applicatio conſiderari debet iuxta tria tempora,vſque ad num.17.*

15 *Clerici in primitiua Eccleſia nihil poſſidebant proprij,ſed omnia erant communia, & erat aliquis modus viuendi ab Eccleſia approbatus.*

16 *Reditus eccleſiarum poſt inſtitutionem titulorum beneficialium principaliter ſunt deputati in vſus miniſtrorum, ſecundariò autem in ſubſidium pauperum. Reditus hoſpitalium contra n.& 22.*

Be-

17 *Beneficiatus potest excedere de fructibus beneficij non solùm in necessarijs, sed etiam in ijs, quæ decent, seruata ratione conditionis, status, & personæ.*

18 *Beneficiatus potest licitè distribuere prouentus beneficij in eos, qui quamuis habeant necessaria ad victum, non tamen habent sic sufficientia pro qualitate conditionis, & decentia status.*

19 *Item potest vsque ad status decentiam donare consanguineis, & familiaribus suis, & dotare sorores, vel alias consanguineas indigentes.*

20 *Consanguineos de redditibus ecclesiasticis ditare quàm graue sit scelus.*

21 *Beneficiatus de reditibus ecclesiasticis potest remunerare accepta seruitia.*

22 *Pauperum appellatione quoad fructuum ecclesiasticorum distributionem intelliguntur omnia pia opera.*

23 *Clericus potest pro libito disponere de portione, quã per suos labores ob ecclesia meretur, aut quam sibi subtrahit de iis, quæ ad decentem statum sunt necessaria, nec si profundat, tenetur ad restitutionem.*

24 *Clerici in Vrbe, & eius districtu intra decem milliaria decedentes, ex Bulla Pauli V. liberè possunt de bonis ibi consistentibus, etiam prouenientibus ex redditibus ecclesiasticis tam inter viuos, quàm in vltima voluntate; eisque intestatis succedunt hæredes ab intestato.*

25 *Papa potest tribuere facultatem testandi de reditibus ecclesiasticis tam clericis sæcularibus, quàm Regularibus.*

26 *Declaratur.*

27 *Beneficiatus, si detracto decenti victu ex fructibus beneficij nihil superest, an nihilominus teneatur vnam portionem fabricæ ecclesiæ, & alteram pauperibus applicare vsque in fin.*

28 *Commendatarij monasteriorum si mensa sit separata à conuentuali, quartam; si verò sit communis, tertiam fructuum partem tenentur erogare in fabricam, seu ornamenta ecclesiæ, vel alimoniam pauperum.*

Declaratur, n. 33. & seq.

29 *Commendatariis, seu Beneficiati alimenta secundum decentiam status anteponenda sunt substentationi pauperum.*

30 *Charitatis ordo exigit, vt quis primum subueniat sibi ipsi, deinde proximo, & n. 33.*

31 *Alimenta debentur beneficiato ex iustitia, pauperibus ex charitate.*

32 *Beneficiatus non tenetur ad reparationem ecclesiæ, nisi ex fructibus, qui supersunt detractis necessariis.*

33 *Cardinales de fructibus commendatorum beneficiorum integrè disponere possunt vsque ad decentem personæ, atque familiæ sustentationem, & remunerationem familiarium.*

1 SI QVIS SANE'. Legitur variè: secundum primum intellectum Innocētij in ver. Fecisse, hoc intendit. Possessiones emptas ex redditibus Ecclesiæ tenebit Prælatus quoad vixerit; de his tamen testari non poterit. Sed Antonius de Butr. iuxtà secundum intellectum glos. & Innocen. sic summat hanc decretalem. Res Ecclesiæ ad culturam redactæ non efficiuntur propriæ culturantis, sed eas vsque ad vitam tenere potest. Demùm iuxta tertium intellectum, quem Card. dicit esse communiorem, hoc dicit; Meliorationes factæ per Prælatum in rebus ecclesiæ sunt suæ in vita, etiamsi dimittat beneficium, sed de his testari nequit. Primò ponit vnum dictum. Secundò aliud ibi, *verum*, à quo excipit, ibi *nisi agellа*, idest paruos agros, sicut prædiolum est diminutiuum prædij, terrula terræ, & vineola vineæ, cap. Terrulas, aut vineolas 12. quæst. 1. secundum Ioan. Andr. & Card. hic in princip.

Nota primò ex illis verbis, *nisi forsan cui Episcopus pro seruitijs, ac præstatione ecclesiæ largiri voluerit*. Prælatum posse bona ecclesiæ quæsita benemeritis elargiri, quando merita respiciunt ecclesiam, & non solummodo personam Prælati. Et ita declara, quod habetur in cap. 2. infr. de donat. secundum Ant. de Butr. hic n. 2. & Abb. n. 3.

Secundò nota ibi, *vsque ad diem obitus*: argumẽtum quod beneficiari vsufructuarijs comparantur, vt arguit hic glos. in ver. Obitus; nam morte finitur vsusfructus, §. Finitur, inst. de vsufr. sicut & ius beneficiari, vt hic, & c. fin. supra de pignor. hæc tamen æquiparatio non fit per omnia, quia Prælatus in solo ecclesiæ potest plantare vineam, vt hic secundum vnum intellectum; & tenent glos. præalleg. Butr. num. 4. Cardin. num. 1. in 3. quæst. Anchar. num. 1. & Abb. eodem num. in primo not. quod non potest vsufructuarius, l. Quamuis, & l. Vsufructuarius, ff. de vsufr. Item vsufructuarius tenetur satisdare ad præscript. d. c. fin. & ibi glos. in ver. Cautionem idoneam, de pignor. & l. Vsufructu constituto, C. de vsufr. Prælatus non; quia non reperitur in iure cautum. Item vsufructuarius facit absolutè fructus suos, & de his testari potest si sint separati à solo, & reconditi, l. Arboribus, §. Iulianus, ff. de vsufr. & l. Si fructuarius, ff. quib. mod. vsufr. amitt. At clericus de redditibus beneficij, & meliorationibus testari non potest, vt hic, & c. Quia nos, inf. tit. prox. & cap. Quia Ioannes, 12. qu. 5. Nam etsi de quæsitis ex industria possit Prælatos testari, & ab intestato relinquere; hoc tamen non potest si illam industriam impendit in rebus ecclesiæ: cedit enim ecclesiæ augmentum, & vtilitas rebus suis annexa, sed separata cedit eius lucro, & poterit testari, vt in c. Quia nos; Ita formaliter dicit hic Petr. de Anchar. num. 2. & consentit Butr. num. 4. Card. eodemque 3. & Abb. n. 2. Et ex his glos videtur tandem cõcludere clericum beneficiatum non esse dominum fructuum, & potius comparari vsuario, cui tantum vti licet ad vsum quotidianum, §. 1. institut. de vsu, & habit. De hoc dicam plenè in q. seq. præsertim n. 3.

QVAERO, An, & quando Episcopi, & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel iustitiæ redditus beneficiorum suorum pauperibus erogare.

Præsens quæstio pro clariori explicatione huius grauissimæ, & periculosæ materiæ distinguenda est in tres articulos.

Primus est, an beneficiati redditus superfluos beneficiorum suorum, pauperibus non erogantes ad restitutionem teneantur. Secundus, An beneficiati possidentes sufficiens patrimonium possint viuere de fructibus beneficij, patrimonio in alios vsus collato. Tertius, An stante tenuitate beneficij, & detracto condecenti victu beneficiati, si nihil sit reliquum pro pauperibus, fructus beneficij nihilominus sint diuidendi iuxta c. De redditibus, 12. q. 2.

Quoad primum tanta est opinionum varietas,

atque

atque argumentorum conflictus, quæ hinc inde
adducuntur, vt omnia explicari vix possint absque
ingenti volumine. Quare omissa subtiliori dispu-
tatione, quid pro certo tenendum videatur, refe-
remus. Sed ante omnia prætereundum non est
laudandos non esse Doctores, qui vt pijs causis fa-
ueant, falsam opinionem pro vera, vel dubiam pro
certa obtrudunt, vel probabilem pro damnata
excludunt. Vt enim docuit Arist. lib. 10. Ethic.
c. 1. [Veri sermones non solum ad cognitionem,
sed etiam ad vitam benè degendam sunt vtiles, &
sermo tunc fidem facit, cum congruit factis, aliàs
contemnitur.] Qui verò hanc iustitiæ normam
erga pauperes custodiunt, vt superflua illis largian-
tur, vix reperiuntur etiam inter beneficiatos Re-
ligiosos, nec expedit inducere clericis conscientiã,
contra quam factori sint, & gratis damnentur.

Quo verò ad rei summam spectat, tametsi opi-
nio Archidiaconi in Summ. 44. distinct. num. 5. in
c. Si Episcopus, 12. q. 1. & in c. Statutum, §. Asses-
sorem, o. 13. de rescript. lib. 6. & ante eum S. Ray-
mund. in Summ. rubr. de Apostatis, in fin. §. Sed
numquid; quæ Episcopos, Clericosue superflua
non erogantes pauperibus obligat ad restitutio-
nem, fortè sit communior, magis tendat ad cha-
ritatem, & tutior omninò existat, quàm quæ hac
eos obligatione soluit, eamque acerrimè tueatur
Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ in 2. parte,
cap. 28. contraria tamen verior, quam sequitur
D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art 7. & quodlib. 6. ar. 12.
Præpos. in Summ. 44. distinct. vbi à num. 2. vsque ad
7. quæstionem luculenter examinat, & quatuor
distinctis temporibus iura omnia ad concordiam
reducit, Couar. in cap. Cum in officijs, de testam.
num. 3. vbi multos adducit eiusdem opinionis, &
Sarmien. de reditibus ecclesiasticis, par. 2. cap. 2. vbi
similiter plures allegat pro hac sententia, & par. 4.
cap. 1. vbi multis argumentis eamdem confirmat,
& cap. 2. vbi argumenta in contrarium dissoluit.
Cui sententiæ in primis fauet consuetudo, de qua
testatur D. Thom. in quodlib. 6. art. 12. Host. hic
num. 4. vers. Secundus verò relatus à Card. in 4. q.
num. 3. vers. Et dicit Hostien Butr. in cap. fin. in 3.
causa, de caus. possess. & propriet. relatus hic à Io.
de Imol. col. 4. sub num. 11. vers. Dicit tamen
Dominus Antonius, Præpos. vbi sup. num. 5. vers.
Quartum tempus, & Couar. itidem loco cit. vbi
ait hanc sententiam esse benigniorem, & nostris
hisce temporibus admittendam ex totius Chri-
stiani orbis consuetudine, cui si corruptela existe-
ret, iretur obuiam per summos Pontifices, tenetur
enim Princeps prohibere quæ sunt contra iustitiã,
& ne pauperes, Christi membra, tam graue detri-
mentum in rebus suis accipiant, prouidere. Et ta-
men Concilium Antiochenum, c. 25. præcipit qui-
dem vt puniatur Episcopus si necessarijs non
contentus in suos vsus domesticos, & eius commo-
da res ecclesiæ conuertat, & fructus agrorum do-
mesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsq;
concedat; sed tamen eum non arctat ad restitu-
tionem, vt refertur in c. Episcopus ecclesiasticarũ,
12. q. 1. Quod vtique Concilium non omisisset, si
Episcopus esset restitutioni obnoxius, vt aduer-
tit Præpos. prealleg. in Summ. 44. dist. num. 5. vers.
Et ideò tex. Cum igitur Apostolicus eam consue-
tudinem hactenus non damnauerit, apparet cleri-
cos in hac materia peccare tantùm contra chari-
tatem, non contra iustitiam; idcoque huiusmodi
consuetudinem validam esse tenet Io. And in reg.
Nemo potest, de reg. iur. lib 6 & dicit esse com-
munem Doctorum conclusionem Præpos. loc. cit.
2 vers. Potuit insuper. Sed quoniam Diui Thomæ
opinionem ita Nauarrus corrumpit, vt eum in
contrarium vi deducat, in tract. de redit. ecclesiast.
q. 1. monit. 49. ideo quod S. Doctor senserit accu-
ratius inquirendum; in Summa loco prælleg sic
definit [Si Episcopo portio separatim ab alijs est
assignata, potest de illa disponere vt de patrimo-
nio, & peccat male dispensando contra charita-
tem, non contra iustitiam, nec tenetur ad restitu-
tionem. Sin autem portio illius non est separata,
eius fidei diuisio committitur, qui si suam portio-
nem faciat paulò maiorem, non est in mala fide;
aliàs si esset magnus excessus, non esset fidelis di-
spensator, & est restitutioni obnoxius]. Hæc D.
Thom. Vnde colligitur in vtroque casu Episco-
pum esse dominum suæ portionis, vt est patrimo-
nij. Nauarrus autem ait D. Thomam supponere
portionem Episcopo assignatam non debere esse
maiorem, quàm illi sufficiat ad victum, quod si
fuerit maior, rursus esse diuidendam, vt Episcopo
relinquantur solùm necessaria ad victum. Verum
hæc explicatio est omninò contraria menti Diui
Thomæ; nam loquens de portione assignata Epi-
scopo, de qua volt illum posse disponere, vt de pa-
trimonio, subdit. [In eius portionis dispositione
potest ab Episcopo peccari contra charitatem, si
immoderata sibi retineat, seu male dispenset, per-
inde ac in bonis proprijs. Ergo partem illam sup-
ponit posse esse maiorem, quàm sufficiat ad victum
Episcopi: aliter enim si esset sufficiens tantum,
non posset inde sibi immoderata sumere, seu eam
malè dispensare, quod tamen D Thomas affirmat.
Diuisio verò redituum ecclesiasticorum, quæ iuxta
c. De reditibus, 12. q. 2. videtur in plerisque eccle-
sijs fuisse facta, innuitur hic à D. Thoma, cum ait:
[Si fuerint distincta bona, quæ debent in vsum
Episcopi cedere, ab his, quæ sunt pauperibus, &
ministris ecclesiæ eroganda.] Idem tradunt Sot.
lib. 10. de iust. & iur quæst. 4 art. 3. & Couar. in
d. c. Cum in offic. num. 3. in fin. de testam. subest-
que eius rei non leuis coniectura: cõstat enim re-
ditus Episcopi, cleri, & fabricæ esse distinctos, &
separatos. Cur igitur non fuerit sua portio pau-
peribus assignata? Vnde probabile est hospitalia
pleraq; erecta, & dotationes factas in opera cha-
ritatis. Addo D. Thomam etiam fuisse in hac sen-
tentia, vt clerici obtinentes præbendas, & reditus
quoscumque ecclesiasticos in vsum ministrorum
principaliter applicatos, quamuis huiusmodi re-
ditus omnes per luxum dispensent; non tamen
peccent contra iustitiam, nec teneantur ad resti-
tutionem. Ita in d. quodlib. 6. artic. 12. ad 3. vbi
distinguit inter reditus hospitalium, & reditus be-
neficiorum dicens: [Aliter dicendum est de illis
ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attri-
buenda necessitatibus pauperum, & ex cõsequenti
necessitatibus ministrorum, sicut sunt bona hospi-
talium, & aliorum huiusmodi: & aliter de illis bo-
nis, quæ sunt principaliter attributa vsibus mini-
strorum, sicut sunt præbendæ clericorum, & alia
huiusmodi: nam in primis bonis peccatum
committitur non solum ex abusu, sed etiam
ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos vsus
assumit quod est alterius; & ideo tenetur ad resti-
tutionem tamquam defraudator rei alienæ. In

secundis verò bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est. Vnde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad pœnitentiam peragendam.]

3 Hactenus verba D. Thomæ, cui videntur assentiri hic Hostien. num. 4. vers. Mihi videtur distinguendum, Card. in 4. quæst. num. 3. versic. Et dicit Hostien. & Imol. col. 4. sub nu. 11. vers. Dicit tamen Dominus Antonius, dum scripserunt clericum non habentem administrationem posse in vita, & in morte disponere de redditibus beneficij: habentem verò administrationem posse tantum dum viuit donare, moderatè tamen. Idem dicit glos. in c. Præsenti in verb. Reseruari, de offic. Ordin. lib. 6. vbi reddit rationem, quia beneficiatus in vita comparatur vsufructuario, & facit fructus suos, quam glossam à toto mūdo allegari dicit Barbat. hic, quem refert, & sequitur Bellon. cons. 3. Curatus ecclesiæ, num. 6. vers. Quinimo, lib. 3. Et idem dixit glos. in c. Duo sunt genera, in ver. Proprietatem, 12. q. 1. Gemin. cons. 3. super dubio num. 7. vers. Nam Prælatus, Anchar. cons. 233. Factum tale, num. 5. Paul. de Castr. cons. 438. in quæst. in princip. lib. 2. Et de communi opinione testantur Calder. cons. 264. alias 2. de reb. eccles. non alien. Corn. cons. 314. num. 2. vers. Quinimò, lib. 3. & Bellon. d. cons. 3. num. 2. vbi asserit communem esse distinctionem, vt beneficiatus æquiparetur vsufructuario in vita, & vsuario in morte; cui sententiæ apertè suffragatur Cōcilium Tridentinum in c. 12. sess. 24. ibi: [Priuetur dimidia parte fructuū quos ratione etiam præbendæ, & residentiæ fecit suos;] & in c. 1. sess. 23. ibi, [pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere;] quod clarè innuit à cōtrario sensu Episcopos, & Parochos facere fructus suos, dum resident. Quod etiam apertè colligitur ex Constitutione Iulij III. quę incipit, Cum sicut nobis, publicata 26. Iunij 1550. ibi. [Fructus occasione ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore prouenientes, licet postquam ad manus beneficiatorum peruenerunt, & cum alijs ipsorum beneficiatorum fructibus commixti sunt, non vlterius in ecclesiasticis, sed potiùs ipsorum beneficiatorum proprijs, & ab eis acquisitis bonis iudicari, & propterea quodammodo pro sęcularibus, & prophanis haberi consueuerint; nihilominus, quandiu beneficiati illos non exegerint, verè ecclesiasticos esse, & censeri debere] Vnde fit, vt Archid. in cap. Statutum, §. Assessorem, num. 13. vers. Quidam voluerunt dicere, de rescr. lib. 6. relatus hic à Card. in 4. q. num. 3. fortè liberius, quam par est scripserit, hęreticum esse de iure canonico dicere clericum facere fructus suos: nam contra eum stat littera Concilij Tridentini locis citatis, & constitutionis Iulij III.

4 Authoritas autem Hieronymi dicentis, aliena capere conuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur, c. 1. §. Ordinandus, 42. distin. Et Ambrosij in c. Sicut hi, 47. dist. [Quis enim tam iniustus, tam auidus, tam auarus est, quam qui multorum alimenta nō suum vsum, sed abundantiam, & delicias facit? neque enim minus est criminis habenti tollere, quam cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientiū panis est quem tu detines; nudorum indumentum est quod recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio pecunia, quam tu in terram defodis.] Et Bernard. Epist. 2. [Denique quicquid pręter necessarium victum, & simplicem vestitum de altari retines, tuum non est; rapina est, sacrilegium est.] Et Epist. 42. [Clamant pauperes, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditur. Item textus in c. Qui oblationes, 13. q. 2. & alia iura, quæ in hanc rem adducit Archid. in sum. num. 5. 44. dist. & in cap. Episcopus, il secondo, 12. q. 1. [Hæ (inquam) authoritates, & aliæ consimiles eò tantùm tendunt, vt sit illicita hæc ecclesiasticorum bonorum distributio non autem vt sit restitutio necessariò facienda; Et reditus qui supersunt vltra necessaria dicuntur alieni, non propriè, sed ex quadam metaphora, eò quod pauperibus essent erogandi.] Vnde idem Hieronymus scribit, bona ecclesiarum dici bona pauperum, quoad debitum, quia eis debentur, non quoad dominium, nec quoad proprietatem, vt refert Turrecrem. in c. Videntes, n. 2. 12. qu. 1. & Couar. in d. c. Cum in officijs, num. 3. vers. Sed

5 hæc, atque alia, de testam. Et hoc est quod voluit Præpos. in Summ. 44. dist. num. 4. vers. Exinde vsus, & alij Doctores, dum dixerunt beneficia obtinentes non esse ex toto vsufructuarios; quia non habent liberam facultatem restandi, sicut vsufructuarij meri, sed sunt vsufructuarij qualificati. Vnde mo[..]entur, vt ex fructibus capiant necessaria, & pro se, & pro suis, & residuum dent pauperibus. Et propterea ad id tenentur ex debito charitatis, non autem iustitiæ, & contrafacientes peccant quidem mortaliter, sed non tenentur ad fructus malè consumptos restituendos.] Hæc Præpositus. Præterea iura prædicta, atque aliæ consimiles authoritates, quæ dicunt reditus ecclesiasticos esse pauperum, procedunt secundum illud tempus, in quo reditus ecclesiarum principaliter erant deputati pro subsidio indigentium; at secus est postquam facta fuit formalis, & solemnis institutio titulorum beneficialium, eorumque fructus principaliter sunt deputati pro subsidio ministrorum, vt habetur in c. Nulli Episcoporum, §. His ita respondetur, 12. q. 1. & declarat D. Thomas, in d. quodlib. 6. art. 12. ad tertium, Præpos. vbi supra vers. Quartum postea successit tempus, & Couarr. in d. c. Cùm in officijs, num. 5. in fin. vers. Nam post factam, de testam. Demum procedunt huiusmodi authoritates in casu extremæ necessitatis, vt patebit infra n. 10. vers. Septima solutio. Hæc de opinione Diui Thomæ, & de negocio principali.

Sed quoniam timoratæ cōscientiæ magis accedunt ad oppositam sententiam Archidiaconi, & bonarum mentium est ibi culpam agnoscere, vbi culpa non est, c. Ad eius in fin. 5. dist. cap. 2. de obser. ieiun. Ideo supposita dicta opinione, succedit secundus articulus, videlicet,

6 An beneficiati possidentes sufficiens patrimonium possint viuere de fructibus beneficij, patrimonio in alios vsus collato.

Qua de re statuenda est pro indubitata præsens conclusio. Episcopi, & Clerici habentes patrimonium possunt viuere de prouentibus Ecclesiæ iuxta conditionem, & dignitatem, & patrimonium eum fructibus seruare quibus volunt. De decentia conditionis, & dignitatis agemus infra nu. 17. & seq. In reliquis pro conclusione stat authoritas Innocentij in c. Episcopus, nu. 1. de præbend. vbi, Non credimus, inquit, quod qui habet beneficium viuere

viuere debeat de patrimonio, sed de altari. Et Hugonis in c. Illi autem, 12.q.1. vbi ait, clericos licitè posse habere propria, & percipere ecclesiastica beneficia, dummodo propter hoc non deseratur iustitia, c. Habebat, 12.q.1. nec peccare accipiendo beneficia sibi debita, quia iure suo vtuntur, ex quo seruiunt ecclesiæ, & beneficia eis canonicè assignata sunt. Et sequuntur Hostien. in c. Postulasti, num.6. de rescr. Archid. post Ioannem de Fano in c. Clericos, in princ. 1. qu. 2. Abb. in sua quæst.4. quæ incipit, Titius Clericus, in 4. dub. n.12. vsque in fin. vbi ad partes hanc quæstionem diligenter examinat, & soluit contraria per temporum distinctionem, & n. 14. vers. Et licet hoc dictum, affirmat opinionem Innocentij, & Hostiensis communiter teneri per omnes Doctores; quam etiam communem esse testantur Felin. in d. c. Postulasti, num.6. vbi in hanc sententiam citat D. Thomam in 2.2. q. 185. art.7. Couar. in c. 1. num. 2. de testam. & Nauarr. de reditibus ecclesiasticis, nu. 78. alias est, quæst.1.monit.33. addens idem esse iudicium de bonis industria quæsitis.

7 Idem ratio suadet diuinis oraculis inixa, decet enim, vt qui altari seruit, de altari viuat, cum nemo militet stipendijs suis, 1. ad Corinthios 9. c. Ex his, 12. q. 1. & c. Cum ex officij, de præscript. *& dignus est operarius mercede sua*, 1. ad Timotheum 5. c. Quicumque, 12. quæst.2. *nec denario fraudari debent in vinea Domini operantes*, cap. fin. de magis, Item os bouis ligari non debet triturantis. Deuteron. 25. c. Ecclesias, vers. Item non alligabis, 13.q. 1. c. Extirpandæ, de præben. & qui ad onus eligitur repelli non debet à mercede, c. Cum secundum, de præben. & cap. Charitatem, 12. quæst.2. ibi; [Iustum namque est, vt illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare repetiuntur obsequium,] & c. Ecclesiasticis, ead. caus. & quæst. [Ecclesiasticis, inquit, vtilitatibus desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere.] Vnde in c. Cleric. 1. quæst.2. decernitur, vt clerici omnes, qui ecclesiæ fideliter vigilant, & deseruiunt, stipendia suis laboribus secundum seruitij sui meritum per ordinationem canonum à Sacerdotibus consequantur; Vbi secundum Abb loco præalleg. ponderandū est verbum illud, *omnes*, quod includit tam pauperes, quam diuites, vt ibi etiā notant DD. alias ad quid dixisset omnes? Item ponderanda sunt illa verba, *stipendia suis laboribus debita*, quæ innuunt danda esse stipendia clericis non propter indigentiam, sed propter labores, quos sustinent, quæ quidem ratio verificatur tam in diuitibus, quam in pauperibus. Item ponderandum quod dicitur secundum seruitij meritum, non autem secundum indigentiæ qualitatem.

8 Hinc emanarunt iura hodierna, quibus disponitur, vt clerici habentes beneficium, & patrimonium possint liberè testari de bonis patrimonialibus, & viuere de reditibus beneficij 12. quæst. 5. per tot. & infra de testam. quasi per tot. secundum Abb. in d. cap. Postulasti n. 5. de rescr. Quod clarè statutum legitur in Concilio Agathensi cap. 18. relato in cap. Episcopi 12.q.1. his verbis: Episcopi de rebus proprijs; vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quicquid verò de prouisione suæ ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia in iure ecclesiæ reseruanda censuimus. Idem probatur in cap. Manifesta, ead. caus. & q. ibi; neque res propriæ Episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ, vt nec Ecclesia incurrat damnum, nec etiam Episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proscribatur. Concordat text. in c. Sint manifestæ, quod immediatè subsequitur; Sint manifestæ res propriæ Episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, vt potestatem habeat de proprijs moriens Episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere; nec sub occasione ecclesiasticarū rerum ea, quæ Episcopi esse probantur, intercidant. Qui desumptus est à Gratiano ex Canonibus Apostolorum, cap. 40. atque ita est ex numero canonum quinquaginta, qui soli ab Ecclesia Latina recipiuntur vt Canonici, iuxta text. in c. Clementis 16. dist. & declarat Card. Bellarmin. de Script. eccles. vbi agit de S. Clemente Romano. Sed & Alexander Tertius in c. Quia nos de testam. [Licèt, inquit clerici de his, quę paternæ successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, & amicorum, non habito respectu ad ecclesiam, peruenerunt ad ipsos, liberè disponere valeant; De his tamen quę consideratione ecclesię perceperunt, nullum de iure facere possunt testamentum.] Hæc ibi. Pone igitur clericum donasse patrimonij fructus, vel seruare velle ad obitus sui diem; certè inde sequitur, vt de fructibus beneficij sit alendus, quod non est inconueniens, sicut nec id ex quo sequitur, Posito enim possibili, & conuenienti, nihil sequitur inconueniens, vel impossibile.

Sed conclusioni vt supra firmatę fortiter obstat text. in c. Clericos 1. quæst. 2. Qui est pars c. Quoniam 16. quæst. 1. vbi Hieronymus ad Damasum Papam. Clericos autem illos conuenit Ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona; Qui autem bonis parentum, aut suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt. Concordat text. in cap. Si quis, & in c. Pastor. 1. q. 2. vbi Prosper; [Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato sua. vnde pauper victurus erat, accipiunt; ita possessores, non alimenta, quibus abūdant, sed aliena peccata suscipiunt.] Et in idem recidit quod ait Augustinus ad Bonifacium Comitem epist. 50. [Si priuatū possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorū procurationem quodāmodo gemibus;] refertur in cap. fin. 12. q. 1. Quod constat etiam ex cap. Sacerdos 1. q. 2. vbi deciditur clericos pauperes siue ex natiuitate, siue ex propria voluntate iustè viuere de bonis ecclesię, quia ad ea accipienda non cupiditas ducit, sed viuendi necessitas cogit. Et mox notabiliter subiungitur: De talibus dicere videtur Apostolus, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, & qui in altario deseruiunt, cum altario participant. Ergo clerici diuites, quos non necessitas, sed cupiditas ducit, non possunt iustè viuere de bonis ecclesiæ, quàuis eidem inseruiant, cùm de talibus non intelligatur Apostoli authoritas, sed de clericis pauperibus. Ad idem est textus fortis in c. Illi, 12. quæst. 1. vbi clerici, qui tam infirmi sunt animo, vt possessionibus suis renunciare non possint, cum peccato illa retinent. Ergo tunc demum debet clericus de

bonis Ecclesiæ viuere, quando non habet patrimonium vnde viuat. Et eodem respiciunt canones, qui dicunt Episcopum posse accipere de rebus ecclesiæ, quibus indiget, si tamen indiget, & eas dispensare pro suis, & indigentium necessitatibus, vt 12. q. 1. c. Episcopus, & c. Ex his, vbi glos. in ver. Indiget, reddit rationem, quia de rebus ecclesiæ non debet quis pasci, si habet propria: ponderanda enim sunt illa verba (si tamen indiget) nam qui habet patrimonium, non dicitur indigere secũdum Abb. d. q. 4. nu. 12. in 2. arg. vers. Ad idem. Hinc
10 Vincentius, & Philippus in cap. Postulasti de rescript. relati ab Archid. in d. cap. Clericos, nu. 2. 1. q. 2. dicebant nõ valere litteras beneficij, nisi facta mentione de paterna hęreditate, quia talis indignè petit beneficium ecclesiasticum, allegant, c. Quoniam, 16. q. 1. & cap. Illi, 12. q. 1. Cæterum opinio Vincentij, & Philippi communiter reprobatur à Doctoribus, & contrarium tenet in eadem decretali Innocen. & Compostell. quos refert, & sequitur Archid. in d. cap. Clericos, 1. q. 2. num. 1. in verb. Dispensat, vbi concludit eum, qui habet bonum patrimonium, posse impetrare beneficium à Papa, & valere litteras, etiamsi in eis non fiat mẽtio de patrimonio, quod habet, nisi esset ad patrimonium intitulatus, iuxta textum in d. c. Postulasti. Idque secundum Innocen. & Archid. satis innuitur ex eo, quod ibi Apostolicus non respondet consultationi sibi factę super hoc argum. c. Nonne de præsumpt. Et ita sentiunt communiter DD. ibi, & in c. Episcopus de præb. vt testatur Pręposi. in d. c. Clericos, n. t in 1. concl. vers. Tum item humana lege; & ita etiam vsu receptum est.

Ad prędictos autem Canones ex Hieronymo, Augustino, & Prospero dantur à glos. & DD. per plures solutiones, quę sunt veluti declarationes, seu limitationes ad regulam superiùs firmatam.

Prima solutio est glos. in d. c. Clericos in ver. Sacrilegium 1. quęst. 2. quod illud, quod ibi dicitur, sit exhortatio, & consilium, non autem præceptũ, quod etiam sensit glos. in cap. Illi autem, in ver. Sine peccato, 12. quæst. 1. dum dicit c. Illud de consilio loqui, & fuit opinio Laurentij secundum Archid. ibi nu. 1. in gl. in ver. De consilio; Cui etiam videtur adhærere Couarr. in cap. 1. n. 2. vers. Prima etenim authoritas de testam. Et pro hac solutione facit littera d. c. Clericos, ibi, *Conuenit*, &c. repugnant tamen subsequentia verba: Sacrilegium committunt, & iudicium sibi manducant, & bibunt, necnon verba d. c. Pastor, ibi: *Sine grandi peccato*. Et propterea Hugo in d. c. Illi autem, dicit se credere quod dicitur in prædictis iuribus esse de præcepto, vt refert ibi Archid. n. 1. sed & Host. in d. c. Postulasti de rescript. Ego crederem, inquit, eis, qui dicunt dicta iura loqui de consilio, si iura inducerent, quę non habent, vt refert. Pręposi. in d. c. Clericos vers. Nam hunc textum. Vnde hęc solutio non placet Abb. d. q. 4. incip. Titius, nu. 12. vers. Prima solutio.

11 Secunda solutio est, quam ponit Præpos. in eodem cap. Clericos, vers. Quartò respondent, quod prędicti Canones intelligantur eo casu, in quo ecclesia non sufficit omnibus, verum hęc responsio quamuis sit in se vera, quia clerici, quibus propria sufficiunt, debent tunc cessare à sumptibus Ecclesiæ, cùm sit casus, in quo deberent potiùs de suo subuenire, arg. c. Pasce, 86. dist. & cap. Licèt de cens. tamen nimis restringit illos canones, qui generaliter loquuntur. Et videtur etiam diuinare, cum hic intellectus ex verbis illorum non colligatur.

Tertia solutio est glos. prælleg. in c. Clericos, in ver. Sacrilegium, quod textus de his loquantur, qui occasione patrimonij ampliandi, quod habent, se à diuinis subtrahunt obsequijs, quibus se absentantibus danda non sunt stipendia ecclesiastica, arg. cap Generaliter, 16. q. 1. concordat glos. in d. cap. Illi autem, in ver. Sine peccato, dum ait, textum ibi intelligi de clericis vagabundis, & sequitur Pręposi. in d. c. Clericos, n. 1. in 1. concl. dum firmat secundum Archid. & alios ista capitula esse intelligenda de his, qui non seruiunt. Quæ tamen solutio videtur contra textum in d. cap. Sacerdos, 1. q. 2. vbi clericis etiam deseruientibus non sunt danda stipendia ecclesiastica, nisi sint pauperes, vt considerat Abb d. q. 4. n. 12. vers. Secunda solutio; Ac propterea diuinat, vt ipsemet Præposit. fatetur vbi suprà, vers. Alij dicunt, Solutio tamen in se bona est & secundum eum optimè probatur in c. Cle-
12 rici 1. q. 2. Porrò seruitium ecclesiæ non ita est accipiendum, vt indistinctè clerici teneantur interesse diuinis in ecclesia, sed ad hoc, vt viuere possint de prouentibus ecclesiasticis, & patrimonium seruare, quibus volunt, satis est, vt extrà ecclesias recitent horas canonicas, si beneficia ex fundatione, vel ex consuetudine personalem residentiam non requirant, & in hunc sensum accipienda sunt oracula ex sacris litteris desumpta de quibus supra n. 7. vt declarat Pręposi in summ. nu 3. vers. Inter has varietates, 43. dist dicens, de hoc esse glossam communiter receptam in cap. Gratia de rescript. lib. 6.

Quarta solutio ponitur per glos. vbi supra quod prædicti textus loquantur de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abundantibus; panis enim egentium, &c. c 2. 14. q. 1 Nam si abundantes de bonis ecclesiæ suscipiunt, licet non debeat eis denegari portio, quia nemo cogitur suis stipendijs militare, mortaliter peccant. Quę fuit etiã opinio Laur. & Io. de Fan. secundum Archid. ibi in fin. in ver Mortaliter peccant. Et idem innuit gl. pręall. in d. c. Illi autem, dicens textum loqui de oblationibus, quæ abundantibus non sunt communicandæ. Et hęc solutio quamuis non placeat Præpos. 12. d. c. Clericos vers. Tertij dicunt; tamen satis congruit cum littera textus ibi: *Si quod pauperum est*, &c. Quę verba clarè indicant bona propria possidentibus illam tantum portionem denegari quæ pauperibus debetur. Et concordat littera d. c. Pastor, ibi, Nec sua possidentes sine grandi peccato, vnde pauper victurus erat, accipiunt.

Quinta solutio est Innocentij in c. Episcopus de præb. num. 1. quod in d. c. Pastor. 1. q. 2. Author Canonis tantum intendat prohibere, ne quis de patrimonio auarè thesanrizet, & bona ecclesię expendat; aliàs autem benè licet sua bona conseruare hæredibus, & bona Ecclesiæ expendere, sequitur Archidiac. in d. c. Clericos n. 1. ver. Vnde Innoc. Et hæc solutio est etiam de mente glos. ibidem dum ait, tunc potissimum mortaliter peccare clericos, qui abundantes de bonis ecclesiæ suscipiunt quando sua reseruant ex cupiditate. Et opinionẽ Innocentij communiter à Doctoribus approbari testatur Syluest. in vers. Clericus, 4. nu. 12. De cuius veritate clariùs etiam patebit ex his, quæ mox dicentur in seq.

Sexta

Sexta solutio est glos. in d. cap. Clericos, in ver. Accipiunt, 1.q.2. dum dicit textum loqui de illis clericis, qui cum habeant bona propria, accipiunt bona ecclesię, & in malos vsus conuertunt; & sic esse intelligenda sequentia capitula, scilicet cum malè dispensant. Idem tradit Innoc. in c. Postulasti, in princ. de rescr. dicens Clericos habentes patrimonium, non indignè accipere beneficium, dūmodò bene dispensent; Et cum hac solutione transit etiam Archid. in eod. c. Clericos in ver. Dispensant, & in d. cap. Illi autem, n. 1. 12. quæst. 1. vbi ait quod dicitur in c. Quoniam 16 q. 1. quod sacrilegium committunt, verum esse quando ex causa quis recipit stipendium ecclesię, vt in vsus illicitos conuertat, & ne suum quotidianis expensis imminuat, cap. Si quis proprium, 1.qu.2. & vt patrimonium suum augmentet, illud consanguineis suis relicturus; Aliàs etiam qui habet propria, licitè de altari viuet, cui seruit. Ita Archid. quem sequitur Pręposi. in d.c. Clericos, num. 1. vers. Est & alia conclusio, vbi ait grauiter peccare illos, qui diuites sunt, & ex proprijs bonis, aut parentum, siue propinquorum sufficientiam vitæ habent, si causa cupiditatis, scilicet augendi diuitias, propinquos ditandi, vel si vitio prodigalitatis faciunt, vt superfluè, & luxuriosè viuant, stipendia ecclesię accipiunt; quia quod pauperum est, cum non indigeant, per auaritiam rapere videntur, cap. 1. 42. dist. c. Sicut, 47. dist. Aliàs autem ex quo sunt dicati ordini clericali, possunt capere stipendia, seu beneficia ab ecclesia, cui deseruiunt, seu militant. Et fuit opinio Innoc. in c. Postulasti in princ. de rescr. & in c. Episcopus de preb. & Hugonis in c. Illi, autem, 12. q. 1. dicentis: [Intentio clericorum potest esse mala si accipiant bona ecclesiæ ea intentione, vt possessiones magnas, sibi, & consanguineis suis emant, diuitias cumulent, & similia; tunc cum pessima sit eorum intentio, mortaliter peccant sic accipiendo, & suis, & Ecclesiasticis sic vtendo; imò abutendo, in quo casu intelligitur quod hic dicitur, & in prædictis c. c. & similibus; si vero accipiant, vt suis honestis vsibus prouideant, & pauperibus tempore necessitatis prouideant, optima est eorum intentio, & tunc sine peccato possident sua, & percipiunt ecclesiastica sibi assignata.] Ita Hugo, quem totidem verbis refert, & sequitur ibi Archid. num 2. & consentit Hostien. in d. c. Postulasti, de rescr. dicens, Clericum si deseruiat beneficio, & benè viuat, nec habeat prauam intentionē thesaurizandi, posse cum bona conscientia viuere de reditibus beneficij, secùs si non deseruit, vel luxuriosè viuit, vel prauam intentionem thesaurizandi habet. Quò etiam spectant verba Riccardi quodlib. 3. q. 20. quod habens patrimonium sufficiens ad necessitatem naturæ solùm potest recipere beneficium secundum exigentiam status, & personæ, habens verò patrimonium sufficiens etiā ad hęc, & ad eleemosynas multas faciendas, si recipiat beneficium, vt benè dispenset, non peccat, modò sit idoneus, si verò recipit illud non intendens Ecclesiæ deseruire, sed amicos ditare, & magis honorari, & viuere delicatiùs, mortaliter peccat. Ita Riccard. cum quo transit Sylu. in ver. Clericus, 4 n. 12. affirmans opinionem Innocētij à Doctoribus communiter teneri. Et huic solutioni apertè suffragatur littera d. c. Clericos, 1. q. 2. ibi, & per abusionē talium iudiciū sibi manducant, & bibūt; quę videtur innuere clericos abundantes non prohiberi stipēdia accipere ab ecclesia, nisi abutātur.

33 Septima solutio est Vlrici in summa sua relati à Præpos. in d. c. Clericos 1.q.2. vers. Quinto, quod dicta iura sint intelligenda, cum extrema necessitas pauperum hoc requirit, vt etiam sua eis quisque prò sua facultate communicet. Et est ex mēte S. Thomæ in 2. 2. q. 185. art. 6. vbi dicit ad prædictam authoritatem Hieronymi, non omnia bona clericorum pauperibus esse eroganda, nisi forsan in articulo necessitatis, in qua etiam pro Redemptione captiuorum, & alijs necessitatibus pauperum vasa cultui diuino dicata distrahuntur, vt Ambros. dicit in c. Aurum, 12. q. 2. Et in tali necessitate peccaret clericus, si vellet de rebus ecclesiæ viuere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus viuere posset. Et quæst. 88. art. 4. in resp. ad primum similiter dicit easdem authoritates Hieronymi, &c. esse intelligendas tempore necessitatis, quando scilicet nō posset aliter pauperibus subueniri, tunc enim clerici tenerentur non solum ab eleemosynis recipiendis desistere, sed etiam sua, si quæ haberent, largiri ad pauperum sustentationem. Et hic intellectus secundum Præpos. vbi suprà probatur ex illis verbis textus, *quod pauperum est*, Nam certè sunt pauperum in extrema necessitate, non aliter, vt idem adnotauit in c. Sicut 47. dist. aliàs enim sunt prius ipsius ministri pro seruitio, vt in c. Placuit 1. q. 2. Cui solutioni secundū eum, multum etiam congruit littera d. cap. Pastor, s. quæst. 2. ibi, Vndè pauper victurus erat.

34 Octaua demū solutio est Archidiaconi post Hugon. in d.c. Clericos in princ. quod illud c. & c. Illi, 12.q.1. & similia loquantur secundū statum primitiuæ Ecclesiæ, quando exiles erant reditus, distribuebantur ex facultatibus ecclesiæ, prout cuique opus erat, iuxta cap. 2. & cap. Tua, eadem cau. & quæst. Et hunc intellectum sequuntur Felin. in cap. Postulasti, num. 6. de rescr. Couar. in c. 1, n. 2. de testam. & similiter est ex mente S. Thomæ in 4. dist. 38. art. 2. q. 2. ad 3. Quod tamen vt dicit Pręposi. in prælleg. cap. Clericos ad fin. vers. Septimò non est intelligendum de tempore Apostolorum, sed antequam esset illa formalis, & solemnis institutio beneficiorum, & tituli beneficiales; Quod latius per quatuor temporum distinctionem prosequitur in summ. n. 4. vers. Nam clarum est, vsque in fin. 44.
35 dist. Primum tamen tempus Apostolorum quando Christiani omnes, seu clerici, siue laici initio nascentis ecclesiæ pretia rerum ponebant ad pedes Apostolorum, Act. 4. quod pertinet ad præsentem quæstionem coincidit cum secundo tempore, in quo bona omnia clericorum erant communia, vt mox patebit. Quare secundum Abb. in sua q. 3. incip. Sempronius num. 10. vers. Ad tertium contrarium & d. q. 4. Titius clericus, n. 12. vsque in fin. in hac materia pro conciliatione omnium iurium spectanda sunt tria tempora.

Primum tempus est, quando in primitiua Ecclesia clerici communiter habitabant, & nihil proprij habebant, sed omnia erant communia, & de illis bonis communibus clerici viuebant primò iuxta dispensationem Apostolorum, deinde iuxta dispensationem Episcoporum, qui Apostolis successerunt, c. Duo sunt, 12. quęst. 1. vbi Hieronymus: In clericis, inquit, rasio capitis est temporalium rerum depositio; illi enim victu, & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia, & c. seq. vbi Gregorius

gorius scribit Augustino Anglorum Episcopo, vt clericos illius ecclesię instituat ad eum modum, qui in initio nascentis Ecclesię fuit patribus nostris, in quibus nullus eorum ex ijs quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, c. Cui portio, & c. Certè, 12. q. 1. de quo per glos. ibi in Summ. Quo tempore secundum S. Thomam in 4. dist. 38. art. 2. quęst. 2. ad 3. erat aliquis modus viuendi ab ecclesia approbatus, quo aliqui ad viuendum in communi se obligabant; & tunc illa obligatio ad talem modum viuendi idem operabatur, quod nunc obligatio ad certam regulam. Et secundum hoc tempus non est quęrendum an Sacerdotes, & Clerici habentes propria possent viuere de bonis ecclesię, cum nihil proprij possiderent.

Secundum tempus successit in quo Apostoli videntes vtilius fore, vt prędia oblata conseruarentur ecclesijs cathedralibus, vt ex eorum fructibus posset omnibus indigentibus vberiùs subueniri, statuerunt, vt bona huiusmodi non venderentur, sed conseruarentur vt supra, & Episcopus haberet potestatem ea dispensandi, prout cuique opus esset, vt est text. in c. Videntes, 12. q. 1. secundum Abb. in d. qu. 4. num. 14. col. vlt. vers. Secundum pręsuppositū, & de reditibus ecclesię fierent quatuor partes, quarum vna deberetur Episcopis, alia clericis, tertia fabricę, quarta pauperibus, c. Quatuor, c. De reditibus, c. Cognouimus, & c. seq. 12. q. 2. Et hoc tempore emanarunt iura supra in contrarium adducta num. 9. quę disponunt, vt clerici habentes proprium, nullatenus participent de reditibus ecclesię. Ratio eius dispositionis fuit, quia cùm adhuc illicitum videretur, vt clerici proprium possiderent contra vestigia Apostolorum, & nonnulli id facerent clam, vt ostenderent se sanctiores, quam essent, vt in c. Certè, 12. q. 1. multò detestabilius videbatur, vt proprium haberent, & nihilominus viuerent de reditibus ecclesiasticis, qui reseruati erant principaliter pro subsidio indigentium, vnde satis erat, vt permitteretur eis bona patrimonialia possidere, vt in c. Illi autem, c. Episcopi, c. Sint manifestę, c. Pręcipimus, & c. Futuram. §. His ita, & c. Ex his, ibi: Ita quod nihil eis desit, 12. q. 1. & probatur in c. Nulli, ead. cau. & q. & in c. Sacerdote, 12. q. 4. Ideoque constitutum fuit, vt clerici etiam seruientes, stipendia ecclesiastica non acciperent, nisi essent pauperes, prout, disponitur in d. c. Sacerdos, 1. q. 2.

16 Tertium, & vltimum tempus fuit quando clerici cum non essent ita feruentes in fide, cœperunt licitè omni scandalo cessante possidere propria, & ecclesię construi, & dotari, principaliter pro earum ministris, c. Nemo de consecr. dist. 1. c. fin. 1. qu. 2. c. Cum si, de consecr. eccles. vel altar. c. Pastoralis, de his quę fiunt à Pręlat. S. Th. quodlib. 6. art. 12. ad 3. & erecti etiam fuerunt tituli beneficiales, c. 1. & per tot. 22. dist. c. fin. de consuet. lib. 6. cap. De multa, de pręben. cum mult. simil. Et hoc tempore statutum fuit, vt clerici possent licitè viuere de reditibus ecclesię, & bona patrimonialia suis hęredibus derelinquere, vt in c. Episcopi, in c. Manifesta, & in c. Sint manifestę, 12. q. 1. & in c. Quia nos, de testam.

Stat igitur firma conclusio superius probata, quod clerici etiam habentes proprium patrimonium possint sustentari de reditibus beneficij, cui suffragatur etiam vniuersalis consuetudo secundū Præpos. in c. Clericos, 1. q. 1. ibi, In oppositum arguitur ex consuetudine ecclesiæ, in qua non modo pauperes, sed etiam diuites ad ecclesiastica beneficia promouentur, & de stipendijs deputatis prędictis officijs sustentantur.

17 Nunc eidem conclusioni subijciuntur quædam corollaria. Primò, clericus potest excedere de fructibus beneficij non solum in necessarijs, sed etiam in ijs, quæ decent, seruata ratione conditionis status, & personæ; S. Thom. quodlib. 6. art. 12. vbi ait: Si quis bona fide dispenset ecclesiastica bona, inde accipiens quod sibi conuenit secundum conditionem status, & personæ, non peccat mortaliter, etiam si fortè aliquid plus in suos vsus conuertat, quàm oporteat; & in 2. 2. art. 6. & tradunt Nauar. de redit. eccles. q. 1. num. 92. Rodoan. de spol. q. 3. §. Verùm quia num 16. cum seq. Couar. in c. Cum in officijs, num. 2. vers. 3. ex eadem ratione de testam. Et quamuis glos. in cap. Episcopus, in ver. Vsibus, 12. qu. 1. ex eo textu deducat clericos ea necessitate debere esse contentos, vt habeant victum, & vestitum; & in textu necessitatem esse referendam ad necessitatem naturæ, & esse augmentū contra illos, qui propter necessitatē dicunt se habere plures ecclesias: tamen illa glossa potest tantum saluari secundum illud tempus, in quo reditus ecclesiarum erant principaliter deputati pro vsu indigentium. At secus est posteaquam erecti sunt tituli beneficiales, & illorum fructus deputati principaliter pro subsidio ministrorum, vt declarat Abb. in d. qu. 4. num. 14. col. vlt. versic. Secundum præsuppositum, & est ex mente S. Thomæ d. quodlib. 6. art. 12. ad 3. Ideoque Hugo relatus à Præpos. in d. cap. Clericos, prope fin. vers. Sed hic surgit quæstio, 1. qu. 2. dicit clericos habentes proprium patrimonium posse accipere de bonis ecclesiæ quantum sibi assignatum est canonicè, vel hoc pro honestate personæ, & qualitate moderandum esse. Et fuit opinio Innoc. in c. Episcopus, de præb. in princ. vbi verbum, *subministret*, interpretatur pro qualitate ecclesiæ, & dignitate clerici, per text in l. penult. ff. de alim. & cib. leg. & in l. Quæro, ff. de iur. dot. Et idem voluit, Host in Summ. de rescr. §. Quæ possunt obijci, nu. 25. vers. Sed quid appellas, dicens beneficium sufficiens appellari quod sibi, & suis sufficiat, cap. Studeat ad fin. 50. dist. cap. 1. de cohab. cleric. & mulier. considerata nobilitate, dignitate, & maioritate illius, de cuius prouisione quæritur, arg. c. Non cogantur, 41. dist. Ita Hostien.

Ideoque in Extrauag. Execrabilis Ioannis, 22. Cardinalibus, & filijs Regum conceditur retentio plurium incompatibilium, & in c. De multa, in fin. de præb. dicitur posse dispensari cum nobilibus, & litteratis personis circa pluralitatem beneficiorum, licèt possint aliundè viuere, vt considerat Abbas in sua q. 3. Sempronius clericus, n. 12. vers. Vnde nobiles, de quidem decentia status dicetur, & infra n. seq. & latiùs n. 33.

18 Secundò, si clericus distribuat superflua in eos, qui quamuis habeant necessaria ad victum, non tamen habent sic sufficientia pro qualitate conditionis, & decentia status, bene distribuisse videtur. Ita D. Thom. præalleg. 2. 2. quęst. 32. art. 6. Nauar.
19 de redit. eccles. q. 1. num. 65. Quare clericus potest vsque ad status decentiam donare etiam consanguineis, & familiaribus suis, c. Studeat, in fin. 50. dist. ibi: pręcipimus, vt tale beneficium sibi eccle-

się

fię suę concedatur, quo & ipse, & sui sufficientec possint habere suę sustentationis solatium, c. Omninò, & ibi glos in ver. Vt de mercede, & Gemin. 3. dist. cap. Peruenit, & ibi Abb. in 2. not. de Arbitr. Felin. in c. Postulasti, nu.6. vers Et hoc, quod liceat, de rescript. Item potest de reditibus ecclesię dotare sorores, vel alias consanguineas; c. 1 de cohab. cler. & mulier, Abb in d. cap. Peruenit, & Sylu, in verb. Clericus, 4. num. 11. vers. Decimoquinto. Quod tamen secundum eum limitatur, & intelligitur si indigeant, non autem ad pompã, vel altum statum; magnoperè enim cauendum est, ne huiusmodi decentia status, & conditionis consanguineorum longiùs, latiusque protendatur, quam ferat necessitas. Vnde Bernardus in declaratione super illis verbis Euangelij, *Ecce nos reliquimus omnia*, sic ait: Viuat de altario, vt iuxta eumdem Apostolum alimenta, & quibus tegatur habens his contentus sit. De altario, inquit, viuat, non superbiat, non luxurietur, denique non ditetur, non sibi de bonis ecclesię ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, aut superfluitione dispergat, non extollat de facultatibus ecclesię consanguineos suos, aut nepotes, aut neptes nuptui tradat, & Ambros. lib. 1. de off. cap. 30. relatus à D. Thoma in 2.2. quęst. 185. art. 7 ad 2. Hæc est approbanda liberalitas, vt proximos seminis tui ne despicias, si egere cognoscas, non tamen, vt illos ditiores fieri velis, ex eo quod tu potes conferre inopibus, refertur in c. Est probanda, 86. dist. & in 7. Syno-
20 do, c. 12. statutum est secundũ canonem SS. Apostolorum, vt non liceat Episcopo fraudare quidpiam ex rebus ecclesiæ, vel cognatis proprijs donare quæ Dei sunt; quod si pauperes fuerint, vt pauperibus largiatur; & in Trid. Synodo, c. 1. sess. 25. totidem ferè verbis omninò Episcopis interdicitur, ne ex reditibus ecclesiæ consanguineos familiaresue suos augere studeant, cum & Apostolorũ canones prohibeant, ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, ijs vt pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa; Immò seriò monentur, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Nam, vt inquit glos. in c. Peruenit, in ver. Grauius, 1. q 3. cęci sunt Episcopi circa nepotes, vnde tantus impetus in eos omnia fundendi fuit restringendus. Cessante autem huiusmodi necessitate, quam graue sit scelus de reditibus ecclesiasticis consanguineos ditare, constat ex verbis Gregorij VII. in c. Peruenit, 16. q. 7. ibi: [Si quis fuerit huius diuini præcepti transgressor, inter maximos hęreticos, & Antichristos nõ minimus habeatur,] qui canon procedit etiam in fructibus secundum intellectum Hugonis, & Archid. & ex alijs innumeris sacrarum litterarum, & SS. Patrum testimonijs.

21 Tertiò, clericus potest de reditibus ecclesiasticis remunerare accepta seruitia. Videtur autem hoc esse rei debitæ persolutio, aliàs incurrit vitiũ ingratitudinis, si nullatenus remuneret, Nauarr. d. q. 1. monit. 36. num. 1. vers. Cęterum nos in ea sententia sumus, vbi ait recompensationem istam debere esse maiorem accepto seruitio, vel beneficio per ea, quæ Aristoteles in lib. Ethic. tradit de referenda gratia mensura cumulatiuè; Nam vt scribit Seneca lib. 2. de benef. cap. 18. Diligentius quærendus est beneficij, quam pecuniæ creditor; huic enim reddendum est quantum accepi, & si reddidi, solutus sum, ac liber; at illi plus soluendum est, & nihilominus relata gratia cohæremus; qua de re plura apud Couarr in cap. In officijs, num. 10. de testam.

22 Quartò, nomine pauperum in hac materia intelliguntur omnia pia opera, scilicet in Dei cultũ tendentia, vt intelligit S. Thom in 2.2. q 185. ar. 7. Adrian. in 4 in materia de restit. quæst. 12. col. 2. Nauarr. d. q. 1. monit. 20. num. 1. Quod si verum est, apparet pauperes parum iuris habere in reditus ecclesiasticos, præterquam in bona hospitaliũ, quæ eorum vsibus principaliter sunt destinata, & consequenter in vsus ministrorum, Clem. Quia contingit, vbi notatur de relig. dom. quod magis firmat opinionem D. Thom.

23 Quintò, clericus potest pro libito disponere de portione, quam per suos labores ab ecclesia meretur vltra mediocre seruitium debitum illi, & exhibitum; Idemque iudicium de ijs, quæ ad decẽtem statum necessaria sibi subtrahit; nec si profundat, tenetur ad restitutionem. Io. Maior. in 4. dist. 24. col 4. sequitur Nauar. vbi supra num. 70. Idem dicendum de ijs, quæ clericus lucratur pro Missarum celebratione, officio cantando, &c. testatur de communi Nauar. n. 75.

24 Sextò, quod dictum est clericos posse excedere de fructibus beneficij vsque ad decentiam status, multò securius procedit in Vrbe, & eius districtu ad decem milliaria, quia Paulus V. in Constitutione edita 8. Aprilis 1606. quæ incipit In Eminenti; nõ solum tribuit omnimodam facultatem incolis, & ciuibus vrbis, qui in ea, vel eius districtu infra decem milliaria, non tamen extra debitam residentiam decesserint liberè, & licitè, pro libito voluntatis disponendi de omnibus suis bonis etiam prouenientibus ex quibuscumque fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis ecclesiasticis etiam decimalibus ecclesiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, quæ in titulum, vel commendam, aut administrationem, vel aliàs quomodolibet, etiam ex dispensationibus Apostolicis obtinent, seu antea obtinuerint, vel in posterum obtinebunt, cuiuscumque qualitatis, quantitatis, & valoris existant per eos acquisitis, vel acquirendis in eadem vrbe, & illius districtu infra decem milliaria vt supra cõsistentibus, tam inter viuos, quam in vltima voluntate in fauorem consanguineorum, & affinium suorum, & quamuis aliarum personarum, etiam penitus extranearum: Verum etiam decreuit, vt ijsdem decedentibus ab intestato eorum bona ex bonis, & reditibus ecclesiasticis supradictis prouenientia per eos, vt supra acquisita in d. vrbe, & eius districtu, intra decem milliaria, vt præfertur, consistentia ad eorum hæredes ab intestato venientes liberè deueniant; Idemque pro toto vrbis districtu etiam vltra decem milliaria prius statuerat Iulius III. in Constitutione, quæ incipit, Cupientes, vt alma Vrbs nostra, edita sexto idus Martij 1549. circa quam plura adnotauit Nauarr. in Commentario de spolijs clericorum super cap. Non liceat Papæ, 12. quæst. 2. §. 6.

25 Neque enim est ambigendum quin summus Pontifex impertiri possit clericis facultatẽ disponendi in vita, & in morte de fructibus beneficiorum, vt

pet

per Angel. & Imol. in l. Si ſeruus communis in princip. ff. de ſtipul. ſeru. Præpoſ. in ſumm. 44. diſt. n. 5. verſ. Crederem tamen. Nec mirum, cum Papa poſſit hanc facultatem teſtandi concedere etiam Regularibus, arg. l. Si quando, in princ. vbi id notat Bald. C. de inoff. teſtam. Franc. in rubr. de teſtam. lib. 6. col. penul. & alijs relatis, defendit Couar. in cap. 2. n. 10. eodem tit. de teſtam. [dummodo tamẽ,
26 vt inquit Præpoſ. loc. cit. verſ. Crederem hoc caſu, clerici habentes indultum à Sede Apoſtolica diſponendi de reditibus eccleſiaſticis ſatisfaciãt cultui diuino beneficij, quod habent in titulum, vel in commendam, oneribus illi incumbentibus, & reparationi eccleſiæ. Quod ſi fructibus abutantur, non tenentur ad reſtitutionem de male conſumptis fructibus, licet peccent mortaliter, neque eos excuſat in his conſuetudo, neque amplitudo commendæ facta per bullas Papę, neque diſpenſatio tacita, vel expreſſa,; quia licet Papa poſſet dare etiam facultatem diſpenſandi in vita, vel teſtandi de fructibus beneficiorum; tamen non debent trahi, neque diſpenſatio, neque conſuetudo ad damnum Eccleſiarum vt nutriant peccatum, vel vt diminuant cultum diuinum; quia in his peccaret Papa mortaliter, neque eſſet excuſatus diſpenſans neque diſpenſatus, facit Archid. in c. Non liceat Papæ 12. q. 2.] Hactenus verba Præpoſiti.

27 Tertius articulus eſt, poſita eadem Archidiaconi opinione,

An ſtante tenuitate beneficij, & detracto condecenti victu beneficiati, ſi nihil ſit reliquum pro pauperibus, fructus beneficij nihilominus ſint diuidendi iuxta c. De reditibus, 12. q. 2.

28 Dubium hoc mouetur, quia Summus Pontifex dum Cardinalium fidei Abbatias commendat, in diplomatibus præcipit, vt tertiam partem redditum conferant in fabricam Eccleſiæ, vel alimoniam pauperum, quod ſi facerent, victus illorum familiæ, & ipſiſmet fortè deeſſet; Clauſula litterarũ Apoſtolicarum eſt tenoris infraſcripti, videlicet [Tibi vt ſtatum tuum iuxta Cardinalatus ſublimitatem decentiùs tenere, & expenſarum onera, quæ te iugiter de neceſſitate ſubire oportet, facilius perferre valeas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere volentes, motu proprio, &c. Ita, quod liceat tibi debitis, & conſuetis dicti monaſterij ſupportatis oneribus, ac tertia parte omniũ fructuum, redituum, & prouentuum Monaſterij huiuſmodi in reſtaurationem illius fabricæ, ſeu ornamentorum emptionem, vel fulcimentum, pauperum alimoniam, prout maior exegerit & ſuaſerit neceſsitas, omnibus alijs deductis oneribus, annis ſingulis impartita de reſiduis illius fructibus, reditibus, & prouentibus diſponere, & ordinare, ſicut ipſius monaſterij Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeu debuerunt, alienatione, &c. interdicta, commendamus. Quod generaliter ſtatutum eſt in cõſtitutione Leonis X. edita in Concilio Lateranenſi 3. nonas Maij 1514. quæ incipit Supernè, his verbis; [Commendatarij, etiamſi Cardinalatus honore, & dignitate fungantur, ſi menſam habuerint ſeparatam, ac ſeorſim à menſa Conuentuali, quartam ſuę menſæ partem, pro inſtauratione fabricæ, ſeu pro ornamentis, veſtibus, & paramentis emendis farciendiſque, aut pauperum alimonia, aut ſuſtentatione, vt maior exiget, ac ſuadebit neceſsitas: Si verò menſa fuerit communis, tertiam omnium fructuum d. Monaſterij ſibi commendati partem pro ſupradictis oneribus ſupportandis, & ſuſtentatione Monachorum, omnibus deductis oneribus, impartiri teneantur: Ac litteræ, quæ ſuper monaſteriorum huiuſmodi commendis expediantur cum clauſula hoc ipſum ſpecificè exprimente debeant expediri: Alioquin, ſi aliter expediantur nullius ſint roboris, vel momenti.]

29 Omninò autem cenſeo alimenta clerici anteponenda eſſe ſuſtentationi pauperum.

Primo per id, quod habetur in c. Nulli Epiſcoporum, §. His ita reſpondetur 12. qu. 1. ibi, [Sicut perfectione charitatis manente, licèt res eccleſiæ omnibus debeant eſſe communes; primum tamen ſibi, & ſuæ eccleſiæ deſeruientibus ſubminiſtret; reliqua quæ ſuperſunt fidelium vſibus miniſtraturus; ita & præbendæ eccleſiarum eadem charitate manente, piè, & religiosè poſſunt diſtribui; nec tunc rebus eccleſiæ, vt proprijs, ſed vt communibus vtilitatibus deſeruituris, vt ex his, quę ſibi aſſignata ſunt primum ſibi neceſſaria percipiat: ſi quæ verò ſuis neceſsitatibus ſuperſunt, in cõmunes vſus eccleſiæ expendat,] Hæc ibi: Quippe ordo
30 exigit charitatis vt primum quis ſubueniat ſibi ipſi, deinde proximo, c. Qui vult, de pœnit. diſt. 3. vbi Auguſt. Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſe ipſo debet incipere, & eam ſibi primùm dare; Eſt enim eleemoſyna opus miſericordiæ, veriſſimèque dictum eſt; Miſerere animę tuę placẽs Deo. Et cap. Si non licet 23. q. 5. vbi idem Auguſt. regulam diligendi proximum à ſemetipſo dilector accepit, quanduquidem ſcriptum eſt, Diliges proximum tuum ſicut teipſum; Vnde S. Thomas. 2. 2. q. 26. art. 4. Dilectio, inquit, hominis ad ſe ipſum eſt ſicut exemplar dilectionis, quæ habetur ad alterum; exemplar autem potius eſt, quam exemplatum. Itaque tenetur quiſque magis diligere ſe & ſua, quam aliena, ſecundum glo. in extrau. Si Fratrum Io. 22. in ver. Multò fortius ne ſede vacan. & gloſ. fin. in c. Niſi ſpecialis de auth. & vſu pall. Et poſſum mihi conſulere etiam cum damno alterius l. Si quis fumo, ff. ad l. Aquil. glo. in d. c. Si non licet in verb. Semetipſo 23. quæſt. 1. Quare Io. Andr. in cap. Ex his, in ver. Superſunt de eccleſ. ædif. [Non enim, inquit, Rectores beneficiorum tenentur ſubtrahere ſuis neceſſitatibus, vt erogent in pias cauſas, & ſic intelligit Hoſtien. 16. q. 1. c. vlt. in princ. Vnde quantum poſſibile eſt debet pauperibus erogare 87. diſt. c. 1. Sicut, & libertus patronum alere debet cum ſibi ſupereſt, & Patrono deeſt, ff. de alen. liber. l. Si quis à liberis §. de alimentis, C. de oper. libert. l. 1.] Hæc Io. Andr. quem totidem verbis ſequuntur ibi Butr. & Anchar. Adijcit Abb. quod dicitur, quicquid habent Clerici eſt pauperum, c. fin. 16. q. 1. debere intelligi de his, quæ ſibi ſuperſunt, quia ordinata eleemoſyna, ſeu charitas inci-
31 pit à ſe. Præterea alimenta ex reditibus beneficij debentur clerico ex iuſtitia, pauperibus autem ex charitate; ideoque quamuis pauperibus ſint debita; ab ipſis tamen nullo iure peti poſſunt, ſed tantum iudicis officium implorari gloſ. 1. in cap. Exigunt 1. q. 7. Abb. in cap. Si quis de furt. idque non aliter, quam ſi pauperes ſint in tali neceſſitate, & diuites in tali abundantia, vt eis opem ferre teneantur diuino præcepto, vt declarat Sylu. in verb. Eleemoſyna in fin. Atqui opera iuſtitię ſunt anteponenda operibus charitatis Auguſt. in lib. de verb. Domini S. Thom. 2. 2. q 32. art. 7.

Ad

32 Ad hæc beneficiati alimenta regulariter reparationi templi anteponuntur, ita vt si quid deforniorum sit, deficere potius debeat ecclesiæ, quam beneficiato, c. De his, de eccles. ædif. quem textum Abbas dicit esse perpetuò notandum, quia nescit esse alibi, quod Sacerdos non teneatur ad reparationem ecclesiæ suæ, nisi quatenus ei superest detractis necessarijs. Reparatio verò Templi cum spectet ad cultum Dei, anteponenda est sustentationi pauperum, Sylu. in ver. Clericus, 4. num. 14. vers. Quantum verò ad quartam pauperum.

Et confirmatur, quia pauperibus debentur solum superflua, vt colligitur ex c. Cum secundum, de præben. & tradit Abbas in d. cap. De his, de eccles. ædific.

33 Nauarrus tamen de reditibus Eccles. q.... n. 98. dicit hoc esse intelligendum de portione, quæ beneficiato contingit in alimenta secundum qualitatem, & dignitatem ecclesiæ debita, non iuxta personæ qualitatem: Nam si filius Regis vellet ex reditibus Hospitalis sibi commendati viuere pro dignitate status Regij, vel Cardinalitij, abuteretur ijs, quæ pauperum sunt.

Ego verò dicerem limitationem Nauarri fortè admitti posse quoad ecclesiam, vbi egeret necessarijs ad Dei cultum. Quoad pauperes autem in ijs tantum bonis, quę illorum sustentationi sunt principaliter assignata, vt hospitalium. Cardinales verò de fructibus commendatorum beneficiorum integrè disponere posse opinor, vsque ad decentē personæ suæ, atque familiæ sustentationem, & remunerationem familiarium, quos quemadmodū honoratos apud se habere volunt; ita debent honoratè tractare. Idque facit ad dignitatem Cardinalatus; esset enim indignum eos apud se homines sordidos, vel obscuros habere. Moueor ad hoc asserendum ex mente præsumpta summorum Pontificum, quos verisimile est contulisse, aut commendasse beneficia illa Cardinalibus, vt tueantur dignitatem, vt aduertit Præpos. in summ. 44. dist. num. 5. quam facta illa diuisione in litteris Apostolicis iniuncta, sustinere vix possunt, nisi pauci ditiores, idque præsumitur etiam ex dispositione extrau. Execrabilis de præb. vbi etsi obtinentes ex dispensatione plures dignitates, personatus, vel beneficia curā animarum non possint retinere, nisi vnum, & reliqua verbaliter, & realiter resignare teneantur; excipiuntur tamen Cardinales, qui circa summum Pontificem vniuersali ecclesiæ seruiēdo, singularum ecclesiarum commoditatibus se impendunt, & Regum filij, qui propter sublimitatem suam, ac generis claritatem sunt potioris prærogatiua gratiæ attollendi. Imò de hac mente apparet expresse ex prooemio litterarum commendæ, ibi: vt tuum statum iuxta Cardinalatus sublimitatem decentiùs tenere, & expensarum onera, quæ te iugiter de necessitate subire oportet, faciliùs perferre valeas.

Limitatio autem Nauarri vix ad praxim deduci potest in non abundantibus. Finge enim Cardinalem alios reditus non habere, quam sex millium scutorum ex monasterio sibi commendato; certum est qualitate, ac dignitate ecclesiæ perspecta, summam scutorum quatuor millium satis superque esse ad vitam commendatarij inferioris ordinis sustentandam, ac proindè teneri eum tertiā partem, quæ superest, fabricæ, vel pauperibus erogare. At manifestum est Cardinalem ex eo reditu quatuor millium scutorum decenter viuere non posse, etiamsi obseruet ea, quæ de modesta supellectile, frugalitate, ac simplicitate Cardinalibus pręscribuntur à Concilio Tridentino in c. 1. sess. 25. Ergo nemo dixerit eum teneri familiares ordinarios, & reliqua ad suum statum necessaria subtrahere, vt duo millia scutorum distribuat in pauperes, quia agris suis sitientibus, alij irrigandi non sunt, l. Præses, C. de seruit. c. Quia per ambitiones, 64. dist. l. 2. C. Vt nemo priuatus, l. Pupillus, & ibi, Bart. ff. de excus. tutor. Et non tenetur aliqua actione, qui propter suas conseruandas alienas merces proijcit, l. Qui seruandarum in princ. ff. de præscr. verb Glos. in c. Qui vult, in ver. Se ipso de pœnit. dist. 3. Vnde S. Thom. 2. 2. q. 32. art. 6. quærens, vtrum quis debeat dare eleemosynam de necessarijs, sic ait: [Inordinatum esset si aliquis tantum sibi de bonis proprijs subtraheret, vt alijs largiretur, quod de residuo non posset vitam transigere conuenienter secundum proprium statum, & negotia occurrentia: nullus enim inconuenienter viuere debet.] Hæc D. Thom. Quam quidem decentiam, & honestatem contemplata etiam fuit Tridentina Synodus, dum in decreto cap. 17. sess. 24. quod in quibuscumque personis etiam S. R. E. Cardinalibus mandat obseruari, statuit, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam eius, cui cōfertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens eidem conferri.

Neque obstat præceptum illud in litteris appositum de eroganda tertia parte redituum in fabricam ecclesiæ, vel alimoniam pauperum: Siquidem intelligi debet habere locum in eo tantum casu, in quo reditus abundant, deductis necessariis ad decentem status sustentationem, vt ex pręd ictis patet, & tradit Sylu. in ver. Clericus, 4. n. 14. vers. Et intellige, vbi quod statuitur per Sacros Canones de quarta parte redituum applicanda fabricæ ecclesiæ, affirmat esse intelligendum quando reditus supersunt, detractis omnibus necessarijs. Præsertim verò, quia in eadem clausula, dum præcipitur Cardinalibus, vt tertiam partem in fabricam, vel pauperes distribuant, annectuntur illa verba, [omnibus alijs deductis oneribus, inter quæ primum locum obtinet onus alimentorum ipsius commendatarij] vt habetur in d. c. Nulli Episcoporum, §. His ita respondetur, 12. q. 1. Et sanè si commendatario monasterij non habentis mensam separatam incumberet onus alendi duodecim Monachos, & reditus monasterij vix sufficerent ad eiusmodi onus subeundum; nemo assereret commendatarium teneri tertiam partem erogare in fabricam ecclesiæ, vel pauperum alimenta, eamque subtrahere necessariæ sustentationi Monachorum debitæ ex iustitia. Ergo idem & multò fortius dicendum est de alimentis commendatarij, quæ ante omnia sunt deducenda, vt in d. §. His ita, & ostensum est supra n. 29. & seqq.

Admonendi tamen essent commendatarij, vt vbi ditiores de bonis ecclesiæ euaserint, quod superest conferāt in pios vsus; præcipuè verò, quia verisimile est multas Abbatias habuisse onus annexum alendi pauperes, quæ etsi fortè mutauerint statum, ita disponente Summo Pontifice, cui Patrimonij ecclesiastici cura commissa est, Couar. in d. c. Cum in officiis, n. 2. de testam. tamen decet à

Prosp. Fagnan. in 3. Decretal. Rr possi.

possidentibus pauperum aliquam curam geri. Sed ne audaces videamur, censemus eumdem Summum Pontificem consulendum, vt ambiguitas omnis è medio tollatur.

De Testamentis, & vltimis voluntatibus.

Cap. Quia ingredientibus.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa testari non potest etiamsi numquam induisset habitum Monachalem.*
2 *Habitus religionis non requiritur necessariò ad validitatem professionis.*
Et quid post Concilium Tridentinum, n.7.
3 *Habitus non facit Monachum, sed professio regularis.*
4 *Habitus clericorum sæcularium debet esse distinctus ab habitu Monachorum, & Monialium, nec valet contraria consuetudo.*
5 *Moniales portare possunt pannum secundum consuetudinem loci.*
6 *Ad Episcopum spectat compellere Monachos, & Moniales ad deferendum habitum Religioni congruentem.*
7 *Annus probationis ex Concilio Tridentino non incipit nisi post susceptum habitum.*
8 *Medium aggredi non possumus, nec ad finem peruenire nisi principio mediante.*
9 *Nihil potest operari antequam incipiat esse.*
10 *Imperator dicitur oriri in die coronationis, nec antea potest se immiscere administrationi imperij.*
11 *Monialis tacitè professa testari non potest, contraria consuetudine non obstante.*
12 *Præscriptionem non inducit factum vsurpatum.*
13 *Testamenti factionem impedit professio tacita, sicut expressa.*
14 *Testandi facultas concessa Moniali per officium Pœnitentiariæ sublata est à Concilio Tridentino.*
15 *Renunciatio Monialis tacitè professæ non valet.*
16 *Monialis nondum professa testari non prohibetur.*
17 *Testamenta, & alia vltima voluntates non comprehenduntur in decreto Concilij Tridentini de renunciationibus non faciendis, nisi cum licentia Ordinarij, & intra duos menses ante professionem.*
18 *Bona ingredientis monasterium acquiruntur eidem loco in specie, in qua est professus tacitè, vel expressè.*
19 *Professi in genere generalissimo qui dicantur, cui acquirant, & cui subijciantur, & n.22.*
20 *Professi in genere subalterno qui sint, & cui acquirant.*
21 *Et quid de professis in indiuiduo.*
22 *Professio in genere generalissimo sublata est à Concilio Trident. adeout nec in foro conscientiæ inducta sit aliqua obligatio.*
24 *Professio tacita an inducatur ex eo, quod quis suscipiat munus Abbatis, vel Abbatissæ, & num. seqq. vsque in fin.*
23 *Intellectus, c. Cum causam, de elect. & n. 32.*
25 *Votum solemnizatur per professionem tacitam, sicut per expressam.*
26 *Professio nulla nullum producit iuris effectum.*
Declaratur, n.35.
27 *Nouitius præfici potest Abbatiæ per viam postulationis, vel collationis.*
Contrarium, n.36.
28 *Intellectus huius cap.*
29 *Monachus promotus ad prælationem alterius monasterij facto ipso censetur ibi tacitam professionem emittere.*
30 *Abbatissatus est actus, qui non conuenit nisi professis.*
Professus tacite censetur, qui cum debitis præsuppositis ingerit se actibus professorum, ibidem.
31 *Abbatissa negans se professam reddit se indignam Abbatissatu, & iustè priuari potest.*
32 *Professus tacitè sicut habet actionem vt recipiatur à conuentu ad professionem expressam; ita à conuentu potest cogi vt expressè profiteatur.*
33 *Abbas tacitè professus quamuis amoueri possit ab Abbatia, tamen cogendus est expressam professionem emittere.*
34 *Votum vltra intentionem vouentis non extenditur.*
35 *Voluntatis declaratio elicitur etiam ex actu nulliter gesto.*
37 *Monialis nondum professa si consentiat se eligi in Abbatissam ante ætatem 40. annorum, an ex hoc censeatur tacitam professionem emittere.*
38 *Non professus Abbatiam suscipiens, quibus casibus intelligi possit tacitè profiteri, & num. seqq. vsq. in finem.*
39 *Abbatiam recipiens ante susceptum habitum, vel ante annum probationis elapsum non fit tacitè professus, & in hoc corrigitur hæc decretalis.*
40 *Professus tacitè iterum fieri non potest, qui semel tacitè fuit professus.*
41 *Nouitius per annum deferens habitum indistinctissimum ad sæculum redire non potest.*
Nisi huiusmodi habitum susceperit ante annos discretionis, n.46.
42 *Et quid si deferat habitum nouitiorum distinctum ab habitu professorum, & n.51.*
43 *Et quid si habitum professionis assumpserit, & num. 49.*
44 *Nouitius qui ante ætatem professionis suscepit habitum indistinctum non fit professus nisi illum deferat per annum post legitimam ætatem.*
45 *Aut ingerat se actibus professorum, vel habitum professionis suscipiat.*
47 *Protestatio præcedens impedit ne inducatur professio tacita per gestationem annalem habitus indistincti, vel per receptionem habitus professorum, num 49.*
48 *Sed non impedit quin inducatur ex susceptione Abbatiæ, & n.50.*
51 *Nouitius quamuis deferat habitum patenter distinctum ab habitu professorum, tamen fit tacitè professus, si transacto anno se actibus professorum immisceat.*

1 QVIA INGREDIENTIBVS. Abbatissa testari non potest etiamsi numquam induisset habitum monachalem. Hoc dicit. Et sunt duæ partes. In prima ponitur conquestio. In secunda prouisio, ibi, *necessarium*, & est pars cap. Quia ingredientibus, 19. q. vlt.

2 Nota primò ibi, *Sed in vestibus. Delationem* ha-

habitus religionis neceſſario non requiri ad validi-
3 *tatem profeſsionis* : nam habitus non facit Mona-
chum, ſed profeſſio regularis, c. Porrectum, & ibi
gloſ. in ver. Non faciat habitus, infra de Regular.
concordat, c. Ex parte, & c. Vt clerici, eod. tit. &
c. Conſuluit, infra qui cler vel vouen. & hic notat
Innoc. in ver. Sed in veſtibus, Abbas Antiq. in
eod. ver. Hoſtien. num. 2. Abbas Siculus in 2. not.
4 & alij communiter. Secus tamen eſt de honeſta-
te; quia diſtinctus debet eſſe habitus ſæcularium
clericorum à Monachis, & Monialibus: immo vt
Moniales non deferant habitum congruentem re-
ligioni, conſuetudine induci non poteſt, quando
habitus eſt in totum diſcretus à religione, ſeu im-
proportionabilis religioni, vt formaliter ait hic
Butr. num. 3. & de tali habitu loquitur hæc Decre-
talis. Nam incedebat hæc mulier, ſicut incede-
bant Presbyteri illius loci reſpectu coloris, & for-
mæ; ſecus autem eſſet ſi habitus non eſſet omni-
no conformis ſæcularibus veſtibus, prout de qua-
litate veſtium eſt tex. cum gloſ. in Clem. Ne in
5 agro, de ſtat. Regular. in ver. Conſuetudo; vbi ca-
uetur vt poſſint portare pannum ſecundum con-
ſuetudinem loci, & vt plurimum Moniales defe-
runt veſtes nigras, & velum cõſecrationis, ſeu pro-
feſsionis, nec mos huiuſmodi per hoc c. eſt ſubla-
tus, ſecundum Abbatem in primo notab. & de ve-
ſtibus Monialium vide etiam textum notabilem
in Clem. Attendentes; §. Viſitatores, de ſtat. Mo-
6 nachor. Ad Epiſcopum autem ſpectat compellere
Monachos, & Moniales ad deferendum habitum
religioni congruentem, vt hic probatur, & notat
Butr. num. 4. Circumſcriptis tamen exemptioni-
bus Apoſtolicis, de quibus ſcripſi latiſsimè in cap.
7 Tuarum, à num. 10. infra de priuileg. Sed iure no-
uiſsimo Concilij Trid. habitus probationis eſt de
ſubſtãtia nouitiatus: nam ex decreto c. 15. ſeſſ. 25.
de Regular. in quacunque religione tam virorum,
quam mulierum ad hoc vt profeſsio ſit valida ne-
ceſſariò exigitur annus probationis; quiquidem
annus non incipit niſi ab actu ſuſceptionis habi-
tus, vt patet ibi, *Nec qui minore tempore quam per
annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſtete-
rit, ad profeſsionem admittatur*; profeſsio autem
antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligatio-
8 nem. Ergo ante habitum ſuſceptum impoſsibile
eſt annum probationis peragere; quia deeſt prin-
cipium, quod eſt potiſſima pars cuiuſcumque rei,
l. 1. ff. de orig. iur. c. Principatus, 1. q. 1. c. 1. & ibi
gloſſa magna poſt princ. de lit. conteſt. neq; enim
medium poſſumus aggredi, nec ad finem vllatenus
peruenire niſi principio mediante, §. His igitur
9 inſt. de iuſt. & iur. & cum tempus probationis in
ipſo actu ſuſceptionis habitus incipiat eſſe; ergo
antea non poteſt efficere vt profeſsio ſit valida;
quia nihil poteſt operari antequam incipiat eſſe,
l. 1. §. Ex hoc reſcripto, ff. de ventr. inſpiciend. l.
Quoties, ff. de noual. pulchrè Oldrad. conſ. 180.
10 Quæſtio eſt verum Imperator. num. 7. vbi hoc ar-
gumento probat Imperatorem non habere pote-
ſtatem ſe immiſcendi adminiſtrationi Imperij an-
te coronationem; quia Imperator in die corona-
tionis dicitur oriri, & ſic incipere eſſe, & nihil ope-
ratur antequam ſit.
11 Secundò nota, Monialem tacitè profeſſam te-
ſtari non poſſe, contraria conſuetudine non ob-
ſtante, vt hic eſt caſus: nam, vt inquiunt Hoſt. &
Io. Andr. ambo num. 2. in ver. Plenè, non poteſt
eſſe conſuetudo, cum ſit irrationabilis, & contra
honeſtatem Eccleſiæ, c. Cum decorem, ſupra de
12 vit. & honeſtat. cleric. neque enim quod fiat, ſed
quod fieri debeat conſiderandum eſt, cap. Cum
cauſam, ſupra de elect. l. Sed licet, ff. de offic. Præ-
ſid. nec factum vſurpatum præſcriptionem indu-
cit, c. Illud, 93. diſt. c. Licet, 16. q. 3. etenim in
talibus nullus annorum numerus excuſat, c. Quod
Deo, 33. q. 5. ſed potius accuſat. c. Cum haberet, de
eo qui dux. in matri. quam poll. per adulter. cap.
fin. de conſuet. vnde verſus Bertrandi Epiſcopi
Greſſ. nſis,

Tempus longæuum te non excuſat in æuum,
Cum malè jus vſus; quia non præſcribit abuſus.

13 Refert, & ſequitur Hoſt. hic num. 5. In hoc igitur
tacita, & expreſſa profeſſio æquiparantur; quia ta-
cita impedit teſtamenti factionem, ſicut impedit
expreſſa. Auth. ingreſſi, C. de ſacr. ſanct. eccleſ. quę
eſt canonizata, in c. Quia ingredientibus, 19. q. vlt.
14 & notat hic Butr. in 6. notab. Præſertim poſt Con-
cilium Trident. in c. 2. ſeſſ. 25. de Regul. vbi arctius
quam ius commune prouidit circa regulariũ pro-
prietatem, vt ſcripſi latiſſimè in c. Monachi, infra,
de ſtat. Monach. adeout ſuſtulerit etiam faculta-
tes teſtandi ex ſententia S. Congregationis Car-
dinalium eiuſdem Concilij Interpretum. Ideoq;
cum anno 1588. fuiſſet conceſſa facultas teſtandi
per officium ſacræ Pœnitentiariæ Sorori Victoriæ
Fuſſolanæ monaſterij S. Claræ, eiuſque facultatis
vigore donaſſet, & donatarius contra monaſteriũ
ageret: dubitatum fuit an huiuſmodi facultas eſ-
ſet reuocata per Concilium; S. Congregatio cen-
ſuit facultatem teſtandi à Cõcilio ſublatam fuiſſe.
15 Et circa tacitam profeſſionem conſulta an ſit nulla
renunciatio eius qui tacitè profeſſus eſt. Reſpon-
16 dit eſſe nullam. Verum ſi Monialis nondum eſſet
profeſſa, non prohiberetur teſtari, c. vlt. 12. qu. 5.
c. Indemnitatibus, in fin. de elect. lib. 6. & Clem.
Attendentes, de ſtat. Monachor. & hic notat In-
noc. in fin. Abb. Antiq. in ver. In veſtibus, Hoſt.
num. 2. Io. Andr. num. 1. in ver. Induiſſe, Butr. n. 6.
& Anchar. in 1. notab.
17 Nec refert quod ex decreto Concilij Tridentini
c. 16. in princ. ſeſſ. 25. de Regular. Nulla ſit renun-
ciatio, aut obligatio, etiam cum iuramento, vel
in fauorem cuiuſcumque cauſæ piæ, niſi cum licen-
tia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij, fiat intra duos men-
ſes proximos ante profeſſionem. Etenim S. Con-
gregatio conſulta An decretum d. c. 16. loquens de
renunciatione locũ habeat in teſtamentis, & alijs
vltimis voluntatibus: cenſuit non habere locum.
18 Vltimò nota ibi, *Eidem loco*: bona ingredien-
tis monaſterium acquiri eidem loco in ſpecie, in
quo eſt profeſſus tacitè, vel expreſsè, prout hanc
litteram obſeruat hic Butr. num. 5.
19 Verum in hoc articulo plenius diſtinxit Gaſpar
de Calderinis conſ. 23. incipien. Quidam fecit pro-
feſſionem, in tit. de Regular. vt referunt in cap. In
præſentia, de probat. Butr. & Abb. ambo num. 64.
& nouiſsimè Rota in Cauſa Tullen. Reformatio-
nis, 10. Ianuarij 1631. coram Dunozetto: nam
ſecundũ eum quidam ſunt profeſsi in genere ge-
neraliſsimo, aliqui in ſpecie, aliqui in indiuiduo,
ſeu certi monaſterij. Profeſsi in genere genera-
liſsimo ſunt ij, qui per ſeipſos votum ſolemne emi-
ſerunt; vel qui in manibus Epiſcopi, vel alterius ſe
Deo deuouerunt religionem ſeruaturos, quoad
tria ſubſtantialia regulæ, & de talibus intelligi

pofsunt, c. Quod interrogafti, 27.dift.c.Quem pro-
genitores, 20. q.1. c. Vidua; 27. q.1.c. Soper en, &
c. Confulti, de Regular.nam fecundum Innoc. di-
citur quis profiteri Ordinem approbatum qui di-
cit, Profiteor, Ordinem Monachatus, licet nõ dicat
Ord.S. Benedicti, vt notatur in c.Porrectũ.de Reg.
Itẽ eft profeffus in genere generaliffimo is, cui le-
gata eft libertas fub conditione, Si Monachus effi-
ciatur, & ipfe legatum acceptauit, vt in c. fin. de
condit. appof. Item is, qui intra annum probatio-
nis profeffus eft regulam Mendicantium, vt in c.
Non folum, de Regular. lib.6. vel tacitam profef-
fionem fecit infra annum, per fufceptionem habi-
tus profefforum in quacumque ordine, vt in cap.
Conftitutionem, & ibi gl. in ver. obligat. eod. tit.
& lib. & horum bona funt Religionis in genere;
fed per Epifcopum Diœcefanum difpenfari debent,
quia tales funt Epifcopo fubiecti, c. Si quis Mo-
nachus, 90. dift. c. Qui verè, 16. q.1. ac proinde il-
lius arbitrio hæc diftributio commiffa l. Nulli, C.
de Epifc & cler. c. Nos quidem, infra. eod. c. Cum
20 tu. de vfur. Profeffi autem in fpecie, feu in genere
fubalterno funt qui generaliter profitentur certam
regulam, vel ordinem in genere tacitè, vel expref-
sè, puta Prædicatorum, Minorum, Ciftercienfium,
& fimilium, qui non funt exprefsè profeffi in cer-
to monafterio, vel clauftro, & habent vnum fupe-
riorem, in cuius manibus fit profeffio, vel eius no-
mine recipitur, & horum bona non recipienti, fed
toti ordini acquiruntur; quia ex quo totus Ordo
fenfit onus iftius ingreffi; cui tenetur ad alimenta,
vt forma profeffionis demonftrat, fecundum natu-
ram eft, vt etiam fentiat commodum. Allegat
Speculat. in tit.de ftat. Monachor. verf.19.& glof.
Secundam, in c.de Viduis il primo, 27. qu. 1. quæ
fingulariter ait, bona effe in poteftate, & difpofi-
tione illius, qui eft fuperior in ordine, vt fic diui-
dat, & diftribuat, prout fibi videtur, cum certum
monafterium non fit expreffum, & confentit Butr.
in d.c. In præfentia. n. 64. verf. Profeffus autem in
genere fubalterno, quia hæc communitas datur
in profeffione totius regulæ, non refpectu certi lo-
ci, & quemadmodum profeffio incorporat, & ac-
quirit monafterio quando ad certum locum de-
terminatur, vt patebit infra in 3. membro diftin-
ctionis: Ita in hoc 2. cùm caufa, ex qua fit incor-
poratio non determinetur ad locum, fed ad reli-
gionem in vniuerfum, confequens eft vt acquiratur
non loco, fed religioni in genere, vt fic effectus
fequatur naturam caufæ fuę, & ad illius limites
amplietur, & reftringatur. Fatetur tamen Butr.
fuperiorem teneri æqualiter diftribuere, & fubdit,
quod fi effent plura monafteria fub vno capite, &
profeffio determinaretur ad loca particularia, eo
quod Monachi de particulari loco nunquam re-
moueantur, bona applicarentur fpeciali loco, vbi
eft ingreffus. Quod etiam placet Abbati in d.c.In
præfentia, n.65. quia naturalis ratio oneris, & com-
modi viget hoc cafu refpectu certi monafterij in
fpecie, & non totius Ordinis in genere, cap. De
lapfis, 16. q. 6. & fequitur Ferrettus conf. 150. In
21 præmiffa caufa num.4. Profeffi demum, in indiui-
duo funt qui profitentur certam regulam, & in
certo monafterio, puta in monafterio S. Proculi
regulam S. Benedicti. Probatur hæc diuerfitas in
cap. In fingulis, & c.Ea quæ, de ftat. Regular. in
c. Cum deputati, de iudicijs, in c.Cum & planta-
re de priuileg.& in Clem. Attendentes, de ftat. Mo-
nach. & hoc tertio modo profefforum bona de-
uoluuntur ad illud monafterium, in quo funt pro-
feffi, vt in d. Auth. Ingreffi, C. de Sacr. Sanct. Eccl.
& d.cap. In pręfentia, de probat. fiue quæ habe-
bant tempore ingreffus, fiue quæ poftea obuene-
runt, vel de nouo acquifiuerunt, vt in prędictis
iuribus in c. Abbates, cum ibi notat. 18. q.2. & in
Auth. Nunc autem, C. de Epifc. & cler. & de tali-
bus loquitur hæc Decretalis in illis verbis, *Res ip-
fius eidem loco, ex quo illic ingreffa, & Abbatiffa
conftituta eft, de iure competere*. Et in hoc tertio
membro confentiunt. Innoc. in d.c. In præfentia,
n.4.& reliqui poft eum. Lap. alleg. 130. n. 18. verf.
Ad fecundum, Angel. conf. 133. Super primo, in
princip. & alibi pafsim Doctores.
22 Sed tu aduerte ad primum membrum diftin-
ctionis: nam quod ibi dicitur de profefsis in ge-
nere generalifsimo, hodie non videtur amplius
vim obtinere; quia ex decreto Concilij Tridentini
cap. 15. feff. 25. de Regular. profefsio facta ab eo,
qui non ftetit per annum in monafterio poft fufcep-
tum habitum probationis, eft nulla, nullamque
inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel Or-
dinis obferuationem, aut ad alios quofcunque ef-
fectus. Et propter huiufmodi verba cũ dubitatum
fuerit, an is, qui emifit profefsionem intra annum
probationis, teneatur ad religionem aliquam in
fpecie, vel in genere: S. Congregatio cenfuit non
teneri, & in hoc iura antiqua, cap. Non folum, &
cap. Conftitutionem, de Regular. in 6. correcta effe:
idque abfolutè effe intelligendum adeo, vt nec etiã
in foro confcientiæ inducta fit aliqua obligatio.
Quamobrem hodie ex profefsione facta in genere
generalifsimo in cafibus, quos enumerat Calder.
loco citato, aut alijs, fi qui fint, nulla oritur obli-
gatio in genere ad quofcunque effectus; & fic ne-
que ad effectum fucceffionis, feu acquifitionis bo-
norum; & confequenter eft in facultate fic profef-
fi de bonis fuis libere difponere, & teftari; quem-
admodum de non profeffis cenfent Innoc. Hoftien.
& alij fupracitati n. 16. In fpecie autem an obliga-
tio illa ad religionem in genere, quæ de iure ori-
tur ex profeffione emiffa in religione non appro-
bata, itidem fubiata fuerit à Concilio Tridentino,
dixi in c. Confulti, n.57.& feq. infra de Regul.
23 QVAERO, An fufcipiens munus Abbatis, vel
Abbatiffæ ex hoc cenfeatur tacitam profeffionem
emittere.
24 Pro parte negatiua videtur tex. apertus in cap.
Cum caufam, fupra de elect. vbi Presbyter fæcula-
ris fuit electus in Priorem à maiori parte Conuẽ-
tus, & electionem acceptauit, quod patet ex eo,
quia litem profequebatur, & tamen Pontifex man-
dat eum compelli, vt vel regulam profiteatur, vel
ecclefiam dimittat. Ergo per confenfum præftitũ
25 electioni non fuit tacitè profeffus: alioquin non
cogeretur iterum profiteri; vel certè non poffet è
monafterio expelli; quia votum religionis folem-
nizatur per profeffionem tacitam in aliqua ex
Religionibus approbatis, non fecus ac per expref-
fam, c. vnico de Voto lib.6.
26 Præterea electio in Abbatem de non profeffo
eft ipfo iure nulla, vt apertè deciditur in cap. Nul-
lus, de elect. lib.6. Ergo non poteft tacitam profef-
fionem inducere; quia quod nullum eft, nullum
producit iuris effectum, l. Libellorum, §. Quod fi
libelli, ff. de accufat. l.4. §. condemnatum, ff. de
27 re iudic. Et hanc partem non obfcure amplectitur
hic

hic Io.Andr. num.3. nam secundum eum si nonitia non professa permittat se præfici in Abbatissam, non per hoc intelligitur tacitè professa, vt in dict. cap. Nullus, licet secus sentiat si procedatur per viam postulationis, vel collationis: existimat enim decretalem illam vti pœnalem habere locum tantummodo in electione, nec debere extendi ad postulationem, vel collationem; ac proinde nouitiã, quæ huiusmodi postulationi, vel prouisioni assensum præbet, ex hoc censeri tacitam professionem emittere, vt per eum: & sequuntur Cardinal.nu.7. in fin. Ancbar. num.1. & Abbas num.4. Et tenendo hanc partem non videtur obstare hoc capitulum; quia ista mulier in ipso ingressu se, & sua dedicauit Deo, vt notatur in vltima glos. & ideo non allegabat se non professam, sed non portasse habitum monachalem, qui non facit Monachum, vt obseruat Innoc. in princ. & Hostien.nu.1. in fin. in ver. Sed nec in vestibus.

28 Sed his non obstantibus existimo contrariam opinionem esse veriorem pro qua efficaciter inducitur hoc cap. vbi mulier vsque in diem obitus sui nunquam induit habitũ regularem; & tamen quia passa fuit se præfici in Abbatissam, & regendi suscepit officium, textus decidit bona illius tanquam professæ ad monasterium pertinere, & ponderat, quia non facit vim in eo, quod lam esset professa, secundum intellectum Innocentij, & Hostiensis, sed fundat se in hoc, quia Abbatissa ordinata est, & in monasterio per annos plurimos vsque ad obitũ præfuit, & inferius repetit eamdem rationem, ibi, *ex quo illic ingressa, & Abbatissa constituta est*: ergo per susceptionem regiminis post ingressum in monasterio inducitur tacita professio, & ita ex hoc text. clarè deducit Io. Andr. num.3. ait enim [Nouitia non professa, quæ permisit se præfici in Abbatissam, hoc ipso intelligitur tacitè professa per c. Vidua, de Regular.] & eum sequitur eorīdem verbis Card. n.7. in fin. Imola, & Butr. ambo nu.2. dicentes, [Nota quod assumptione dignitatis Abbatiæ etiã professorum habitu non assumpto quis profiteri videtur tacitè, & sic habes vnum modum inducendi tacitã professionem,] & sequitur Petr. de Anchar. nu.1. vbi ait, eo ipso quod Nouitia patitur, & consentit electioni de se factæ, videri tacitè profiteri; quia qui vult consequens, videtur velle antecedens, sine quo ad illud consequens perueniri non potest: fingitur enim semper primò fieri quod primò faciendum est, vt notatur l. Illud, ff. de

29 acquirend. hæredit. Idem firmat Federic. de Sen. consil. 5. incipien. Quidam Monachus, vbi respondit Monachum promotum ad prælationem altetius monasterij non teneri iterum profiteri, quia ipso facto se ad obseruantias regulares astrinxit suscipiendo Prælaturam: nam cùm ipse sit vnum corpus cum suis monachis, cuius corporis ipse est caput, satis ipso facto intelligitur tacitè promisisse se obseruaturum quæ obseruari debent in ipso monasterio per Abbatem. Ita Federicus, cum quo transit Petrus de Perusio in tract. de mutat. stat. person. nu.7. & 18. & nouissimè Nauar. consil.64. An regularis translatus, de Regul. & consil.60. An monachus, n.2. eod. tit. vbi ait monachos, qui transferuntur, vt sint Prælati, tacitè profiteri illas obseruãtias eum confirmantur, vel aliàs promouentur in Prælatos, & hoc casu teneri posse, consil.5. Federici.

30 Demum hanc sententiam aliàs probauit S. Cõgregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum: etenim in monasterio Tertiariarum Monialium Ordinis Minorũ Obseruantium duæ moniales existebant, quarum altera nec erat professa, nec professionem emittere volebat; quæ cum esset Abbatissa, Prælatus eam ab officio remouit, & declarauit non fuisse legitimam Abbatissam. Altera verò annorum octuaginta non erat professa, sed profiteri volebat. Superior regularis his narratis consuluit Sacrã Congregationem, quid esset agendum, Sacra Congregatio censuit octogenariam illam admittendam esse ad professionem. Alteram, quæ negat professionem, habendam esse pro tacitè professa, præsupposito quod in illo monasterio habitus non sit distinctus, prout Commissarius Curiæ affirmauit non esse, & quod illa sponte acceptauerit Abbatissarum: cùm enim Abbatissatus sit actus, qui non potest fieri nisi à professis; in gerendo se cum debitis præsuppositis, dicetur tacitè professa, secundum c. Viduam, vbi Abbas de Regular. cùm præsuppositis requisitis ibi per Abbatem.

31 Item cùm negauerit professionẽ, se reddidit indignam Abbatissatu; ideo iustè priuata est à Superiore suo, non illa ratione, quia non professa, prout credidit Superior, cùm pro tacitè professa habenda sit; sed quia inficiatione professionis reddita est indigna; nisi tamen quoad professionem posset se tueri ex defectu aliquorum requisitorũ per Abb. d. c. Viduam.

32 Non obstat textus in d. c. Cùm causam, de elect. Nam respondeo primò verbum illud, *profiteantur*, esse intelligendum de professione expressa, quæ non excludit tacitam, ita vt sit sensus, vt presbyter ille quamuis esset tacitè professus per susceptionem regiminis, nihilominus cogendus esset expresse profiteri: nam sicut professus tacitè, puta per delationem annalem habitus indistincti iuxta terminos Clem. Eos. de Regular. vel aliàs habet actionem vt recipiatur ad professionem expressam, vt post Host. & Io. Andr. notat Butrius in d. c. Cùm causam, n.22. vers. Quæro an Monachus, ita è conuerso conuentus potest compellere sic professum vt expressam professionem emittat, c. Ex parte, & ibi notat glos. final. de Regular. & in his terminis

33 Abbatem tacitè professum quamuis amouerit possit ab Abbatia, nihilominus cogendum esse ad professionem expressam tenet Goffred. in c. Cùm in magistrum, supra de elect. quem ibi sequuntur Io. Andr. num.5. in ver. Amotionem, Cardinal. in 5. not. & alij communiter.

Neque verò huic intellectui aduersatur quod d. presbyter, & alij clerici renuentes profiteri compellantur ecclesiam dimittere, quod fieri non posset si essent tacitè professi, vt d. c. Ex parte, & c. vnico de Voto, lib.6. cum multis similibus, quandoquidem presbyter, qui renuit regulam profiteri expressè, & seruare, expellitur non tanquam non professus, sed tanquam inobediens, & incorrigibilis, vt ibi videtur sentire Hostien. n.10. vers. Plus dico.

Deinde respondeo, & fortè melius, presbyterum illum idcirco per susceptionem prioratus nõ fuisse professum tacitè, quia cùm per multa, & lõga tempora in illo monasterio ad Prioratum fuis-

34 sent assumpti etiam non professi, allegabat ad susceptionem regiminis professionem non fuisse necessariam: vnde non mirum si non fuit tacitè professus, quia defuit voluntas, quę est de intrinseca ratio-

ratione voti cap. 1. & cap. Sicut tenor, infra de Re-
gular. & cap. Licet de voto: vouere enim est vo-
luntatis, vt August. inquit, & ideo in tantum fer-
tur obligatio voti, in quantum se extendit volun-
tas, & intentio vouentis, quæ sunt verba D. Thom.
in 2. 2. quęst. vltima, artic. 4. in corpor. ad hoc,
cap. Quod super, de voto, cap. Consulti, de Re-
gular. & l. Verè omnis, ff. Si certum petatur. Et
hunc intellectum ad d. c. Cùm causam, de elect.
licet valde succinctè, videtur hic probare, Ioan. de
Anania, num. 2. in fin. vers. Et ideo potest dici.
35 Demū non obstat, quod electio de non professo
tanquā nulla non possit tacitam professionē indu-
cere. Nam respondetur non esse electionem, quæ
hunc effectū operatur, sed consensū electioni prę-
stitū; quiquidem consensus, & declaratio volunta-
tis elicitur etiā ex actu nulliter gesto, l. final. & ibi
Barr. ff. de rebus eorum, Roman cons. 179. Amplis-
sime Doctor, n. 11. Bellon. cons. 5. In puncto, n. 12.
vers. Nec dicat aliquis. Et est simile in Nouitio
qui interfuit electioni in capitulo vna cum alijs
professis: nam etsi eligere non possit, cap Ex eo, in
fin. & cap. Indemnitatibus in princip. de election.
lib. 6. tamen ex huiusmodi actu nulliter gesto fit
tacitè professus, vt tenet Ioan. Andr. in c. Viduæ
nu. 7. de Regul. quem ibi sequuntur Henric. Boich.
in fin. Abb. nu. 6. & 7. & alij communiter. Quod
autem dicunt Ioan. Andr. & alij hic, videlicet non
induci tacitam professionem ex eo quod Nouitia
permittat se præfici in Abbatissam si procedatur
per viam electionis eo quod electio sit nulla, non
autem si procedatur per viam postulationis, vel
collationis, non videtur admittendum; quoniam
quatenus sustineri possit Decretalem Nullus de
election. lib. 6. vt pœnalem non habere locum ni-
si in electione; tamen postea superuenit Clement.
Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de stat. Monach. per
quam extenditur d. c. Nullus etiam ad collatio-
nem, vel aliam prouisionem, vt patet in littera ibi,
admitti, vel conferri, & irrita pronunciatur colla-
tio de non professo, ponderando verbum, *non pos-
sit*, quod tollit potentiam, & inficit actum ipso
iure, vt notat glos. Ordinaria in c. Beneficium, de
reg. iur. lib. 6. Bald. in l. 1. num. 62. C. qui admitti.
Iason. post alios in l. Non dubium, n. 60. C. de leg.
Vnde cum in hoc pari passu ambulent electio, &
collatio, dicendum est tacitam professionem in-
duci per susceptionem Abbatissatus, siue proceda-
tur per viam collationis, vel postulationis, siue
per viam electionis; & hoc cap. non esse correctum
per d. cap. Nullus, prout fateri videtur idemet Io.
Andr. in cap. Cum in magistrum, num. 3. de elect.
& expressius ibi Abbas in 2. not. vbi ponderando
verbum, *præficiendus*, quod æquè conuenit proui-
so, atque electo, dicit non professum assumi non
posse ad Abbatiam non solum per viam electio-
nis, sed nec per viam alterius prouisionis.
37 Et ex hoc infero vt idem sit dicendum si nō pro-
fessa, quæ consentit se eligi in Abbatissam, sit mi-
nor annis quadraginta: nam quemadmodum nul-
litas electionis, quę prouenit ex defectu professio-
nis expressæ iuxta d. cap. Nullus non impedit quin
tacita professio inducatur, vt superius conclusum
est: ita nec videtur impedire si proueniat ex defe-
ctu ætatis à Tridentino Concilio requisitę in c. 7.
sess. 25. de reg. arg. c. Inter corporalia supra de
translat. Episc.
38 Nunc disquirendum quo pacto hęc ad praxim
deduci possint. Videbatur enim nullo casu posse
contingere vt non professus suscipiens pręfecturam
intelligeretur tacitè profiteri. Nam aut Abbatiā
39 acceptauit ante susceptum habitum probationis,
aut post: Si ante non potuit induci tacita profes-
sio; quia non præcessit annus probationis, qui in-
cipit post susceptum habitum, & sine quo nec ex-
pressè, nec tacitè potest fieri professio, vt statui-
tur in d. cap. 15. sess. 25. de reg. In hoc enim hæc
Decretalis corrigitur à Concilio, vt fusiùs expli-
catum est supra num. 7. Si verò Abbatiam accep-
tauit post susceptum habitum, aut id fecit ante
annum probationis elapsum, & professio induci
non potuit repugnante d. cap. 15. vt proxime di-
ctum est. Aut id fecit transacto anno probationis;
& tunc aut per annum detulit habitum indistin-
ctum, aut indistinctissimum, aut distinctum ab
habitu professorum. Primo casu per delationem
annalem habitus indistincti, idest à nouitijs, &
professis gestari soliti, eo ipso fuit tacitè professus,
vt sunt iura clara in c. Ex parte, infr. de regul. vbi
est casus secundum Ioan. Andr. Butr. Cardinal. &
omnes, & in c. 1. vers. Quod si per totum sequen-
tem annum, & vers. Qui verò eod. tit. lib. 6. & in
Clem. Eos, eod. tit. & consequenter per susceptio-
nem Abbatiæ non potuit iterum tacitè profiteri;
40 quia semel professus tacitè, amplius tacitè profes-
sus fieri non potest, arg. cap. Vt quis duas, de elect.
lib. 6. cùm matrimonium tam spirituale, quàm
carnale non possit consistere ex consensibus itera-
tis, vt declarat Lapus allegat. 8. per totam maxi-
mè, num. 4. & scripsi plenius in c. Quoniam, nu. 41.
& seqq. infr. de iurepatr.
41 In secundo casu, idest cum nouitius per annum
gestauit habitum indistinctissimum, quo scilicet
promiscuè vtuntur professi, & nouitij, ac etiam
alij communem vitam cum eis ducentes, similiter
ex tunc inducta fuit tacita professio, vt deciditur
in eod. c. 1. vers. Qui verò post quartumdecimum
annum, & sic iterum induci non potuit per suscep-
tionem Abbatię.
42 In tertio autem casu, idest cum nouitius per
annum gestauit habitum nouitiorum distinctum
ab habitu professorum, nunquam fieri potuit ta-
citè professus quantumcunque temporis in reli-
gione perseuerauerit, vt docent in d. c. Ex parte,
de reg. Innoc. in princ. Io. Andr. n. 3. & Cardinal.
eod. n. in 2. oppos. vnde Abb. Antiq. in c. Consulti,
n. 3. eod. tit. testatur se vidisse litteras absoluto-
rias datas super hoc cuidam Monacho, qui ferè per
decem annos steterat in habitu probationis: quod
vendicat sibi locum si habitus sit distinctus apparen-
ter, idest in colore, scissura, vel forma ab habitu
nouitiorum, vt hodie est expeditum in dict. Clem.
Eos. & ibi notat glos. in verb. Deinceps in fin. de
reg. At verò si sit latenter distinctus, puta per be-
nedictionem vestiri, personam, dantem, locum,
vel formidationis; tunc deferens illum per annum
eo ipso professus est, & in hoc corrigitur ius vetus
per d. Clem Eos. vt notat glos. præalleg. & sic su-
scipiendo Abbatiam non potest iterum profiteri.
43 Quod si habitus professorum assumpserit, ex
hoc ipso intelligitur tacitè professus, vt est text.
apertus in d. cap. 1. in c. responso ibi, *vel habitum
religionis suscipiat, qui dari profitentibus consue-
uit*, concordat cap. Super eo, & cap. Statuimus, &
ibi, dixi in 3. not. infra de regul. in cap. Constitu-
tionem, & in c. Beneficium, eod. titul. lib. 6. Quod
pro-

procedit etiamsi distinctio sit latens: adhuc enim per illius assumptionem fit tacitè professus si triduò perseueret, vt in d.c. Constitutionem, in fin. In hoc enim casu iura antiqua non sunt correcta, vt notat prædicta glos. in ver. Deinceps, circa medium, vers. Vnde adhuc hodie; & per consequens ex susceptione Abbatiæ noua professio induci non potuit, vt ostensum est supra in primo casu.

44 Pro solutione obseruandum est in quinque casibus posse vetificari vt non professus per acceptationem Abbatiæ intelligatur tacitè profiteri.

Primus est, cùm quis ante ætatem legitimam ad profitendum (quæ de iure communi est post annum decimumquartum, vt in c. Significatum, de Regular. & ex Concilio Trid. post annum decimumsextum, vt in cap. 15. sess. 25 de Regular.) induit habitum indistinctum: hic enim post legitimã ætatem non fit statim professus tacitè, sed oportet vt pergat in gestatione habitus per totum sequentem annum, idest de iure communi per totum annum decimumquintum, vt est casus in d. c. 1. vers. Quod si per totum, de Regul. lib. 6. Et ex Concilio Tridentino per totum annum decimumseptimũ, vt ex sententia S. Congregationis dixi in c. 1. n. 7.
45 & seqq. de Regular. Verum si post annum decimumsextum completum acceptaret Abbatiam, & antea post susceptum habitum stetisset per annum in monasterio, vtique intelligeretur tacitè professus, non quidem ex sola gestatione habitus indistincti, quia ad hoc requiritur annus decimusseptimus completus, vt prædixi; sed quia immiscuit se actibus professorum, vt in c. Vidua, de Regular. nam quemadmodum is, qui ante ætatem legitimam induit habitum indistinctũ, in sequenti anno illico fit tacitè professus si habitum professorum suscipiat, vt deciditur in c. 1. in princ. de Regular. lib. 6. eodem modo fit professus tacitè si ingerat se actibus professorum, ac si suscipiat habitum, qui dari profitentibus consueuit, vt c. Quod interrogasti, 27. dist. cap. Quem progenitores, 20. q. 1. c. Vidua, 27. q. 1. d.c. Vidua, c. Super eo, & c. Consulti, de Regular.

46 Secundus casus est cum quis ante ætatem ad profitendum præfixam induit habitum indistinctissimum: talis enim quamuis post legitimam ætatem pergat per annum in delatione habitus huiusmodi; tamen non alligatur religioni, cum eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum, vt disertis verbis statuitur in præcitato c. 1. vers. Secus autem in illo, de Regular. lib. 6. quod non corrigitur per d. Clem. Eos, eod. tit. vt ibi notat glos. in ver. Portauerint, nihil tamen prohibet quin suscipiendo Abbatiam censeatur tacitè profiteri, iuxta tex. hic, & conclusionem superius firmatam.

47 Tertius casus est, cum quis assumit habitum indistinctum, & protestatur per delationem annalem habitus huiusmodi se non intendere tacitam professionem emittere: hoc enim casu tacita professio non inducitur; quia contra præsumptionem iuris, & de iure, quæ surgit ex delatione annali habitus indistincti, admittitur probatio per protestationem præcedentem, vt firmat glos. in c. Ex parte; in ver. Per annum, infra de Regular. quam ibi sequuntur Host. num. 9. Io. Andr. num. 3. Cardin. num. 4. Butr. num. 7. & alij communiter. Vnde secundum Vincentium, quem citat ibi Io. Andr. num. 3. si quis intra annum probationis protestetur, se nolle in religione remanere, quamuis aliquo tempore post annum remaneat, adhuc potest exire. Et hanc sententiam alias probauit Sac. Congregatio Concilij, dum cuidam puellæ postulanti, vt sibi liceret ex certa causa in monasterio manere vltra tempus nouitiatus, nec propterea intelligeretur tacitè profiteri; respondit quoad tacitam professionem posse puellam sibi cauere
48 per protestationem. Cæterum si elapso anno consentiat se eligi in Abbatem, ex hoc intelligitur religioni alligatus, non obstante protestatione: tum quia talis protestatio restricta est ad professionem quæ inducitur ex gestatione annali habitus indistincti, & non afficit hunc casum, in quo professio nõ inducitur ex delatione habitus, sed ex eo quod nouitius suscipiendo Abbatiam fecit actum positiuum, qui non conuenit nisi professis, vt dictum est in primo casu: tum quia quatenus protestatio ad hunc casum extenderetur, tamen per actum contrarium susceptionis Abbatiæ factum non immediatè; sed ex interuallo, intelligitur recessum à protestatione, vt probat textus in cap. Cum virum, in vers. Præsertim, infra de reg. & in matrimonio carnali est textus apertus in c. Ad id quod, de spons. dixi in c. Ex parte, eod. tit.

49 Quartus casus est, cum nouitius transacto probationis anno recipit habitum professorum, sed ante receptionem formaliter protestatur se per hoc non intendere professionem emittere. Huiusmodi enim protestatio saltem facta immediatè ante habitus susceptionem, vtique impedit professionem tacitam, quæ oritur ex susceptione habitus professorum, c. Per tuum, & ibi glos. in ver. Proposuit, supra de ijs, quę vi metusue causa fiunt, glos. 1. circa finem, vers. Et quia ab initio, in c. Porrectum, infra de Regular.

50 Verum si hoc casu nouitius post assumptum habitum professorum consentiret se eligi in Abbatem, vtique fieret tacitè professus protestatione non obstante, quæ ad hunc casum non porrigitur; & quatenus porrigeretur ab ea intelligeretur recessum per actum contrarium factum ex interuallo, vt dictum est in casu præcedenti.

51 Quintus deniq; casus est cum nouitius per annum gestauit habitũ professorum patenter distinctum ab habitu nouitiorum, iuxta text. in Clem. eos, de Regular. nam etsi ex sola gestatione habitus huiusmodi non censeatur tacitè vouere quantumcumque temporis manserit in monasterio, vt dictum est supra num. 42. tamen fit professus tacitè si se immisceat actibus professorum, puta suscipiendo Abbatiam, casus est in c. Vidua, inst. de de Reg. vbi nouitia, quæ habitum, seu velum conuersionis, idest probationis assumpsit, si inter velatas offerat oblationes, & sic ingerat se actibus professarum, censetur professa, vt in summa illius textus firmant Io. Andr. Butr. Card. & omnes. His igitur quinque modis potest ad practicam deduci nostra conclusio; quare disputatio superius habita non est inutilis.

De Testamentis.

Cap. Nos quidem.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus propter negligentiam hæredis exequitur piam voluntatem testatoris.*

Exe-

2 *Executio voluntatis testatoris fieri debet infra annum computandum à die monitionis factæ per iudicem.*

3 *Intellectus, §. Si quis ædificationem, in Authen. de eccles. titul & n 6.*

4 *Domus venerabilis appellatione includitur etiam monasterium.*

5 *Monasterium à testatore ordinatum an debeat infra annum compleri, an verò sufficiat opus inchoare.*

6 *Oratorium infra quinquennium, hospitale infra annum compleri debet.*

7 *Relicta ad pias causas integrè solui debent infra sex menses.*

8 *Relicta ecclesiæ, seu monasterio construendo debentur integra etiam cum fructibus medij temporis.*

9 *Episcopi omnium piarum dispositionum tam inter viuos, quam in vltima voluntate in casibus à iure permissis sunt executores.*

11 *Episcopus hærede, vel executore negligente succedit in facultate exequendi etiam ad non pias causas.*

11 *Testamentorum publicatio ad Episcopum non spectat nisi consuetudo aliud inducat, & n. seq.*

12 *Intellectus, c. Episcopus, 88 dist.*

13 *Monasterium potest alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in loco à testatore præscripto construi non possit.*

14 *Legatum pium non fit caducum si impleri non possit de iure, vel de facto, sed in alios vsus conuerti debet.*

15 *Legatum pro Missis canendis conuertitur in aliud opus, si Missæ non possunt cantari propter interdictum.*

16 *Pecunia pro monasterio construendo relicta, si non sufficiat, conuertitur in alium vsum.*

17 *Fructus hospitalium ad vsum peregrinorum, si in loco non sint peregrini, conuertuntur in vsum institutioni proximorem ab Ordinario cum duobus de Capitulo.*

18 *Legatum annui reditus factum fratribus Minoribus an commutari possit per Papam in alios vsus, non obstante quod testator id probibuerit, & legatum ademerit in casum commutationis, & n. seq. vsq. ad n 48.*

19 *Fratres Minores S. Francisci sunt incapaces annuorum redituum.*

20 *Annui redditus inter immobilia computantur.*

21 *Relictum nullum ob incapacitatē causatam à probibitione iuris resistentis potentiæ capiendi, & relinquendi habetur pro non scripto.*

Declaratur, & refellitur opinio Angeli de Perusio, n. seqq.

22 *Legatum annui reditus, vel bonorum stabilium relictum fratribus Minoribus sub modo licito valet.*

23 *Et factum simpliciter intelligitur factum sub modo licito.*

24 *Modus vel conditio impossibilis si ad nullum honestum finem adijciatur legato, impleri non debet; si verò ad honestum finem, fit conuersio in alium vsum.*

25 *Legatum Prædicatoribus, vel Minoribus, vt se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi diuina celebrent, in alium vsum conuerti debet.*

26 *Relictum fratribus Minoribus censetur factum principaliter pro anima.*

27 *Conditio impossibilis in vltimis voluntatibus habetur pro non scripta, si contineat aliquid turpe; secus si nihil turpe, quia impleri debet de facto, si non potest de iure.*

28 *Fratres Minores possunt recipere legata annua à sponte dantibus per modum eleemosynæ, dummodo de illis aliter per Papam non fuerit dispositum.*

29 *Fratres Minores sub excommunicationis latæ sententiæ pœna probibentur impedire prouisos Apostolicos de beneficijs, quibus legata annua ipsis fratribus relicta applicata fuerunt.*

30 *Probibitio ne Papa possit commutare legatum annuum fratribus Minoribus relictum tamquam turpis habetur pro non adiecta, & num. seq. vsq. ad num. 48.*

31 *Legatum si de iure, vel de facto iuxta mentem testatoris impleri non possit, in alium vsum conuertitur, non obstante probibitione quod applicari non possit nisi ad vsum destinatum.*

32 *Pecunia ad certum vsum relicta non potest per superiorem ad alium vsum deputari, quando in eum casum testator prouidit quid fieri debeat.*

Declaratur, n seq.

33 *Relictum Religiosis sub modo licito alijs vsibus applicari non debet per Papam, quādo testator alios substituit casu quo onera non impleantur, & n seq.*

34 *Prouisio hominis licita facit cessare prouisionem legis.*

35 *Papa commutare potest pias dispositiones etiamsi de iure, & de facto applicari possint ad vsum destinatum.*

36 *Papa potest rem vni ecclesiæ auferre, & dare alteri sed sine causa id facere non debet.*

37 *Relictum sub modo illicito Religiosis incapacibus ea conditione, vt quatenus impleri non possit de iure, vel de facto, deueniat ad alium an debeat alijs vsibus applicari, & n. 51.*

38 *Relictum fratribus Minoribus sub modo illicito commutari potest ad alium vsum, non obstante probibitione testatoris, & ademptione relicti in casum commutationis.*

39 *Conditio adiecta legato facto religiosa, ne superior possit se de illo intromittere, aliàs sit ademptum tamquam turpis habetur pro non apposita, & num. 34. & seqq.*

40 *Papa potest commutare vltimas voluntates, & de hoc dubitare est sacrilegium.*

41 *Nemo potest cauere ne leges in suo testamento locum habeant.*

42 *Legem viuam contemnere periculosius est, quàm legem mortuam.*

43 *Pœna adiecta actui illicito non committitur.*

44 *Iuri nedum canonico, sed etiam diuino repugnat, vt piæ dispositiones non subsint Papæ.*

45 *Conditio per indirectum habilitans fratres Minores ad redditus annuos, est turpis.*

46 *Fratres Minores habentes contra regulam redditus annuos peccant mortaliter.*

47 *Peccatorum correctio spectat ad Papam, & qui neget potestatem Papæ, negat se Christianum.*

48 *Commutatio legati annui fratribus Minoribus relicti an sit nulla ex defectu intentionis eo quod Papa ignorauerit hæredes fuisse vocatos in euentum commutationis, & num. seq. vsque ad num. 65.*

Com-

49 *Commutatio voluntatis locum non habet vbi testator prouidit quid fieri debeat de legato, si in vsum destinatum conuerti nequeat.*

50 *Et in quibus casibus commutatio impugnari possit ex defectu intentionis eo quod Papa ignorauerit prouisionem testatoris.*

51 *Testator non potest disponere vt impossibile transferatur ad possibile.*

53 *Ignorantia dispositionis à iure improbata subreptionem, aut defectum intentionis non parit.*

54 *Paria sunt substitutionem non fuisse scriptam à testatore, & de iure haberi pro non scripta.*

55 *Ex nihilo nihil producitur.*

56 *Impossibilitas iuris, & natura aquiparantur.*

57 *Fictio idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero.*

58 *Intentionis defectus non oritur nisi ex ignorantia eorum, qua si Princeps sciuisset, aut nullo modo, aut difficilius concessisset.*

59 *Papa in Signatura nullam habet rationem vltimarum voluntatum prohibentium ne Papa possit illas commutare, & n.61.*

60 *Ad officium Romani Pontificis pertinet illicitas testatorum dispositiones corrigere, & emendare.*

62 *Impossibile dicitur quod salua dignitate fieri non potest.*

63 *In testamentis attenditur quale fuerit principale obiectum, & finis testatoris.*

64 *Medium vbi est illicitum, acquisitio impeditur.*

65 *Relictum altari, seu Capella existenti in ecclesia fratrum Minorum pro Missis celebrandis censetur relictum ipsis fratribus, sicut & relictum ecclesia, & n.67. & 73. & seqq.*

66 *Haredi à seipso legari non potest.*

68 *Consensus semper exquirendus est ab eo, penes quē residet ius principale.*

69 *Regulares Ordinum Mendicantium non consueuerunt permittere vt in eorum ecclesijs erigantur Capella perpetuò officianda à Presbyteris sacularibus, neque ad id cogi possunt.*

70 *Executores habentes ex testamento facultatem declarandi voluntatem testatoris, à declaratione semel facta resilire non possunt.*

71 *Repudiare quis non potest quod habere non potest.*

72 *Consuetudo interpretatiua non oportet vt sit præscripta sed ad eā inducendā sufficiunt decem anni.*

73 *Relictum pro dote altaris in ecclesia fratrum Eremitarum an censeatur factum Deo immortali repræsentando per presbyteros saculares inibi deseruientes.*

74 *Paria sunt relinquere ecclesia fratrum incapacium, atque altari, seu capella ibi existenti.*

1 NOS QVIDEM. Propter negligentiā hæredis Episcopus exequitur piam voluntatem Testatoris. Hoc dicit secundum Io. Andr. Butr. Anch. & Imol. vel plenius secundum Cardin. & Abbat. si infra annum à die monitionis non fit executio testamenti per debentem exequi, deuoluitur executio ad Episcopum. In prima, narratio. In secunda, prouisio, ibi, *Quamobrem*, in qua primò moneri mandat, secundò suppleri, ibi, *Quodsi*. Tertiò reddit rationē, ibi. *Sic enim*

2 Nota primò ex illis verbis, *Eā commoneas quatenus infra annum*, &c. annum præfixum ad ædificationem monasterij à Testatore ordinati non currere à die mortis testatoris, sed à die monitionis factæ per iudicem. Et quamuis glos. & Innocent. in ver. Infra annum, simpliciter dicant volūtatem testatoris debere infra annum executioni demandari, allegando textum hic, & in Authen. Hoc amplius, C. de fideicomm. & in Authen. de ecclesiast. tit. §. Si quis ędificationem, tamen Abb. Antiq. n.2. intelligit, infra annum, idest à iussu iudicis numerandum, & idem dicunt Host. n.2. in ver. Vt eam cōmoneas, Io. Andr. n.6 in glos. 3. ibi, *annū*, Anchar. n.5. & 6. Butr. n.9. & Abbas Siculus, n.3. & ità apertè loquūtur tex. in d. Authen. Hoc amplius, ibi, *monitus à Iudice intra annum non implet*.

3 Nec aduersatur, quin potius fauet huic parti d. §. Si quis ædificationem: ibi enim præcipitur vt Oratorium prouidentia Episcopi compleatur infra quinque annos; Hospitale verò, & quæcumque

4 venerabilis domus infra annū: Appellatione autē venerabilis domus non est dubium quin includatur etiam Monasterium, vt c. fin. de Regular. & in decreto Concilij Tridentini, cap. 11. in princ. & c.22. sess. 25. de Regular. pręsertim ponderando illā dictionem vniuersalem, *quæcumque*, c. Solitæ, de maior. & obed. licet Hostien. videatur exponere venerabilem Domum pro Hospitali. Sed intelligēdo vt prædixi, quoad ædificationem Monasterij ille textus concordat cum hac decretali.

5 Cæterum Abb. nu. 9. Limitat primò hunc textū in ver. *infra annum*, vt procedat respectu operis inchoandi non autem respectu operis complendi, in quo dicit cōsiderari debere qualitatem operis. Nam si opus non possit perfici infra annum, hæres non poterit dici negligens. Sed hæc limitatio videtur contra mentē huius Decretalis: facile enim esset cuique hæredi opus inchoare infra annum, & sic impedire deuolutionem executionis ad Episcopum, & postea operis perfectionem diù protrahere, vnde hęc prouisio esset omnino elusoria, quod non est dicendum, c. Commissa, §. Porrò, de elect. lib. 6. Præterea hoc repugnat litteræ, ibi, *infra annum Monasterium quod iustum est debeat ordinare, & cuncta secundum voluntatem defuncti sine altercatione construere*. Quæ verba non admittūt restrictionem, vt sufficiat initium operis. Similiter textus in d. Authen. Hoc amplius exigit complementum operis, dum iubet vt voluntas testatoris infra annum impleatur, c.1. 78. dist. & l.1. C. de Cu-

6 rat. furio. Accedit quod ineptè in d. §. Siquis ædificationem oratorij constitueretur differentia inter ædificationē oratorij, infra quinquēnium, & hospitalis, vel monasterij infra annum, si sufficeret opus inchoare; imo operis complementum apertè exigit ille textus, tam respectu Oratorij, ponderando verbum *compleri*, l. 2. ff. de excusat. tutor. quàm respectu cuiuslibet venerabilis domus, & sic monasterij, dum mandat illam fieri infra annum, ac si intra annum hæredes non fecerint, eos domum aut comparare, aut locare, vbi possint quæ iussa sunt adimplere, donec huiusmodi domus venerabilis expleatur: indebitè enim imponeretur hæredi hoc onus comparandi aliam domum infra annum si ipse non teneretur domum à Testatore ordina-

7 tam infra hoc tempus perficere. Demum non apparet qua æquitate sacri canones, & iura ciuilia ad opus tantummodo inchoandum concessissent integri anni dilationem, cum tamē relicta ad pias causas integrè solui debeant intra sex menses à die insinuationis testamenti, vt in Authen. de ecclesiast. tit. §. Si legatum, & tenet Abb. hic n.10. vers. Si verò sunt relicta. Vnde de monasterio infra

annum non simpliciter inchoando, sed construen-
do, seu ædificando loquũtur hic glos. Innocen. Host.
Io. Andr. Butr. & cæteri omnes. Existimo igitur
hæredem teneri, & quantum fieri potest eniti de-
bere, vt monasterium infra annum à die monitio-
nis perficiat, nisi aliud tempus testator præfixerit.
Quod si præ operis magnitudine id præstari non
possit, tunc iustam causã subesse, vt Episcopus pro
suo arbitrio, & prudentia concedat ei congruam
protogationem ad opus perficiendum. Quod vi-
detur etiam de mente Abbatis, dum dicit, assi-
gnabitur tempus conueniens.
8 Secundò nota ibi, *Sine diminutione qualibet*, re-
licta ecclesiæ, seu monasterio construendo debere
integrè persolui, ac sine vlla diminutione. Vnde
consuluerunt Bart. & Francisc. de Albergotr. etiam
fructus medij tẽporis debere assignari, & pro hoc
Abb. hic num. 7. allegat optimum textum in l. Si
ita relictum, §. Pegasus, ff. de legat. 2. vbi si lege-
tur prędium in diem, puta post decem annos, vel
cum legatarius erit pubes, debetur prædium cum
fructibus medij temporis, si gratia legatarij fuit
appositus dies. Hoc autem casu cum legatur mo-
nasterio construendo, dies non apponitur fauore
hæredis, sed monasterij. Nam si monasterium
fuisset iam constructum tempore testamenti, vti-
que legasset de præsenti, & non in diem, secundum
Abbat.
9 Tertiò nota quod hic statuitur vt hærede, vel
executore negligente Episcopus succedat in fa-
cultate exequendi, videri restringi tantummodo
ad legata ad pias causas, iuxta textum, in l. Nulli,
C. de Episc. & Cler. ponderando illa verba *dilatas
defunctorum pias voluntates Episcopali decens est
studio adimplere* Concordat, c. Tua nobis, infra
eod. ibi: [Cùm igitur in omnibus pijs voluntati-
bus sit per locorum Episcopos prouidendum, vt se-
cundum defuncti voluntatem vniuersa procedant]
quod est desumptum ex Authen. de ecclef. tit. §. Si
quis autem pro redemptione. Et ita etiam loqui-
tur Concilium Tridentinum in cap. 8. sess. 22. dum
ait: [Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ
delegati in casibus à iure concessis omnium piatũ
dispositionum tam in vltima voluntate, quam in-
10 ter viuos sint executores. Verum Innocentius hic
num. 2. in ver. Per te, ait defensionem testamen-
torum ad Episcopũ pertinere, maximè quoad pias
causas, vt hic, & idem videri etiam in non pijs per
cap. prox. & cap. Si hæredes, inf. eod. publicatio-
11 nem tamen fieri nõ debere apud Episcopum l. cõ-
sulta, C. de Testam. & cum Innocent. transit Ho-
12 stien. num. 6. Rationem reddunt Butr. n. 6. & Abb.
num. 3 quia quælibet defuncti voluntas potest di-
ci pia l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Nec obstat text.
in cap. Episcopus, il secondo 88. dist. vbi dicitur:
Episcopus tuitionem testamentorum nõ suscipiat.
Nam Hostien. hic num. 6. exponit tuitionem, id est
insinuationem, siue apertionem, quæ ad Episco-
pum non spectat, nisi consuetudo aliud inducat,
secundum eum, vel tuitionem, idest pattocinium,
siue defensionem, quasi dicat, ad tuitionem te-
stamenti non debet Episcopus assumere partes
Aduocati: nec mirum, quia nec in propria causa
hoc decet, c. Quia Episcopus, 5. q. 3.
13 Quartò nota, ibi, *sibi non potest*, &c. Mona-
sterium posse alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in
loco à testatore præscripto construi non possit, vt
hic per Innocent. n. 1. in ver. Per testatorem, Host.
n. 5. in ver. Et alibi placet, Io. Andr. n. 7. in glos. Et
alibi placet, & reliquos omnes. Speculator in § Nũc
verò aliqua, in ver. Quid si testator, in tit. de instr.
edit. Barr. in l. Legatum ciuitati, num. 3. ff. de vsu-
fruct. legat.
14 Et sic collige legatum non effici caducum ex eo
quod deputari non possit ad vsum destinatum per
testatorem, sed per Episcopum commutari debe-
re in aliam piam causam, sicut hic fit commuta-
tio de loco ad locum, vt per Butr. num. 4. & Abb.
num. 6. Id quod procedit siue testatoris voluntas
impleri non possit de iure, siue de facto: de iure,
15 vt si testator reliquerit centum pro Missis canen-
dis, quæ cantari non possint propter interdictum.
Quo exemplo vtitur Bart in d. l. Legatum, n. 2. De
16 facto, vt si pecunia relicta à testatore non sufficiat
ad monasterium construendum; debet enim con-
uerti in alium vsum, l. Legatum, ff. de administr.
rer. ad ciuit. pertinen. & tradit Bart. vbi supra n. 4.
17 & Abb. hic nu. 6. Ad quod facit optimè decretum
Concilij Tridentini in c. 8. sess. 25. vbi præcipitur
vt si hospitalia ad certum peregrinorum, aut in-
firmorum, aut aliarum personarum genus fuerint
instituta, nec in loco, vbi sunt dicta hospitalia, si-
miles personæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus
illorum in alium pium vsum, qui eorum institutio-
ni proximior sit, ac pro loco, & tempore vtilior,
conuertantur, prout Ordinario cum duobus de
Capitulo, qui rerum vsu peritiores sint, per ipsum
deligendis magis expedire visum fuerit.
18 QVAERO, An legatum annui reditus factum
fratribus Minoribus S. Francisci commutari pos-
sit per Papam in alios vsus, non obstante quod te-
stator expresse ad hoc prohibuerit, & legatum
ademerit in casum commutationis.
19 Manifestum est Fratres Minores S. Francisci esse
incapaces annuorũ redituum, vt est casus in Clem.
Exiuit de Paradiso, §. Cumque annui reditus, de
20 verb. signif. vbi sic legitur: Cumque annui reditus
inter immobilia censeantur à iure; ac huiusmodi
reditus obtinere paupertati, & mendicitati repu-
gnet, nulla dubitatio est quoad prædictis Fratribus
reditus quoscunque sicut & possessiones, vel earum
etiam vsum, cum eis non reperiatur concessus, re-
cipere, vel habere conditione considerata ipsorum
non licet. Quem textum dicit ad hoc rotundum,
& clarum Abb. cons. 63. Vt veritas in princip. vers.
Præterea quid expedit, lib. 2. & notant ibi glos. in
ver. Cumque annui reditus. Cardinal. n. 12. Petr. de
Anchar. num. 21. & reliqui Interpretes. Rota decis.
365. num. 15. vers. Secunda est conclusio par. 5. Re-
centior. Et patet ex pluribus decretis Congrega-
tionum generalium eiusdem Ordinis, de quibus in
Bullar. tom. 4. pag. 333. Et fuit sæpius resolutum.
Ergo cum propter Fratrum incapacitatem legatũ
pręstari non possit ad eum modum, quo testator
præscripsit, sequitur vt per superiorem conuerti de-
beat in alios vsus iuxta regulam huius textus, & l.
Legatum ciuitati, ff. de vsufr. leg. & dictum est su-
pra in 4. notab.
21 Nec refert quod Angel. de Perus. cons. 224. Ca-
sus est, n. 2. teneat legatum partis hæreditatis reli-
ctum Fratribus Eremitanis non esse commutan-
dum in alios vsus eo quod vbicunque relictum est
nullum, propter incapacitatem causatam à prohi-
bitione iuris resistentis potentiæ capiendi, & po-
tentię relinquendi, nunquam in alium vsum quan-
tumcumque licitum, & approbatum debet con-
uer

uerti; Imò funditus omnibus iuribus vacnatur, & habetur pro non scripto, & ita pertinet ad hæredes, iuxta text. in l. 1. & in l. Si in metallum, ff. de his quę pro non scriptis habentur.

22 Nam respondetur legatum bonorum immobilium, inter quę computantur annui reditus, valere si fiat Fratribus Minoribus sub modo licito, nempe vt vendant, & pretium conuertant in ædificia, vel alia necessaria, & idem si fiat simpliciter, quia

23 sub modo licito factum intelligitur, vt est textus ad litteram in cap Exijt, § Ad hęc quia fratribus, de verb. signif. lib. 6. & declarauit S. Congregatio Concilij secuta opinionem Cardinalis in d. Clem. Exiui, §. Proinde, n. 11. Atque ita hoc casu legatū annuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ propter resistentiam potentiæ capiendi, aut relinquendi, sed ratione modi à testatore expressi, quia testator voluit reditum solui annuatim in perpetuum, quod repugnat regulæ. Ita expressè dicit Bart. in tract. Minoric. lib. 2 dist. 6. c. 1. n. 33. Bald In Authen. ingressi in 2. lect. n. 59. C. de Sacrosf. Eccles. & Abb. in cap. In præsentia, n. 63. de probat.

Nec aduersantur iura per Angel. adducta in d. l. r. & l. Si in metallum, quia procedunt in incapacibus ex delicto. FF. Minores non sunt incapaces propter delictum, sed propter zelum Dei, vt post Gasp. de Calderin. dicit Abb. loc. cit. vers. Ite m dicit. At quando legatum non est nullum propter se absolutè, & simpliciter, sed propter modum de iure prohibitum à testatore adiectum, tunc non est pro non scripto, nec debetur hæredi, sed commutatur in alios vsus authoritate Superioris. Casus est expresus in l. Legatum ciuitati, ff. de vsufr. legat. & in hac decretali exponendo verbū, *non potest*, idest de iure, prout exponit Syluest. in ver. Legatum, 4. q. 12. vers. Aut hoc est non quia.

24 Præterea Bart. in d. l. Legatum ciuitati, n. 3. ff. In hac materia sic distinguit. Quandoque testator adijcit modum, vel conditionem impossibilem ad nullum honestum finem, & tunc nullatenus debet impleri, l. r. l. Conditiones, & l. filius, ff. de condit. instit. Quandoque modum, vel conditionem impossibilem adijcit ob aliquem finem licitum, & honestum, & tunc si non potest impleri, eo modo quo dixit, conuerti debet in alium vsum licitum, vt dicitur in d. l. Legatum, Exemplum ponit Bart. ibi num. 3. & Syluest. loc. cit. Testator reliquit prædium, vt ibi monasterium construatur, quod tamen de iure ibi construi non licet, puta propter priuilegium, quod habent Prædicatores, & Minores; construetur in loco congruo, & honesto, vt hic in textu, & in d. l. Legatum. Aliud exemplum

25 ponit Syluest. ibid. Testator legat, vt Prædicatores, aut Minores se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi diuina celebrent pro salute animæ suæ, quod de iure fieri non potest, cap. vnico de excess. Prælat. lib. 6. tamen vsus est honestus; quia pro anima, & cultu diuino fiet conuersio in alium pium vsum. Quam Bartoli theoricam sequitur hic Imola num. 22. & 23. Abbas, num. 14. Io. de Anan. n. 7. & 8. Roch. de Curte in tract. de iurepatron. in ver. Construxit, nu. 17. Gulielm. de Benedict. in repet. c. Raynutius, §. Reliquit, num. 17. infr. eod. & Anchar. in Clem. Quia contingit in 2. notab. de relig. domib.

26 Nos versamur in secundo membro distinctionis Bartoli, quia legatum factum FF. Minoribus cum hoc vt eis soluatur annuatim in perpetuum quamuis censeatur factum sub modo illicito, vt prædiximus; tamen est relictum pro anima; & sic ad finem licitum, & honestum secundum Bart. & omnes in l. 1. C. de Sacrosf. Eccles. & hæc reputatur causa finalis, c. Verum, & ibi DD. de condit. oppos. & consequenter fauore animæ in alium pium vsum conuerti debet.

27 Quamobrem relictum FF. Minoribus debere in alium vsum licitum commutari determinat in puncto Bald. cons. 416. visa substitutione in fin. vers. Itē Ioannes Papa, lib. 4. Anton de Butr. cons. 33. Etiam mihi videtur, num. 4. vbi refert ita etiam consuluisse Petrum de Anchar. Imol. Paul. de Castr. Raphael. Cuman. & alij relati ab Ant. Gabriel. Cōm. conclus. lib. 4. tit. de legat. concl. r. num. 23. Et in indiuiduo Angeli cōsilium nouissimè refellit Marcus Antonius Genuens. Episcopus Isernienfis in trac. de eccles. siue Practicabilia ecclesiastica q. 440 per totam, hoc præcipuè fundamento, quia relictum huiusmodi censetur factum pro anima, vt dictum est supra, additque non obstare, quod impossibilis conditio in legatis, & vltimis voluntatibus habeatur pro non scripta, §. Impossibilis, instit. de hæred. instit. quoniam, vt ait Bald. in rubr. C. de institut. & substit. id procedit, cum conditio continet aliquid turpe; secus si nihil turpe contineat, quia tunc si de iure adimpleri non potest, de facto adimpleri debet. & satis est, l. Quidam cum filium, ff. de verb. obligat. Vnde cum legatum factum Religiosis incapacibus non contineat aliquid turpe, debet adimpleri eo modo, quo potest, & satis dicitur adimpleri, si fiat conuersio in alium vsum pro salute animæ testatoris, vt ibi per eum; & pro hac sententia allegat Gulielm. de Benedict. in repet. c. Raynutius, ver. Reliquit, num. 16. vers. Tertiò fallit, de testamen. Et ita seruat Curia Ro-

28 mana; nam Summi Pontifices sæpissimè alijs vsibus applicarunt legata annua FF. Minoribus relicta. Et ex decreto S Congregationis fabricæ edito iussu S. D. N. Vrbani VIII, sub die 14. Februarij 1632. quamuis mandetur, vt capitale annuorum redituum, qui FF. Minoribus relinquuntur, conseruetur ad effectum vt hæredes, vel debitores possint liberè, si velint dictis Fratribus dare annua legata per eosdem Fratres recipienda in eleemosynam iuxta declarationem D. Bonauenturæ, non autem per eos exigenda; mox tamen additur hęc clausula, videlicet [dummodo de eis per Romanum Pontificem aliter non fuerit dispositum, nec prædicta legata in alios vsus eius authoritate ap-

29 plicata fuerint, vel applicari contigerit] Et infra prohibetur Fratribus sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne prouisos Apostolicos pro tempore de beneficijs, quibus legata supradicta fuerint applicata, directè, vel indirectè impedire audeant, vel præsumant.

30 Nec prædictis obstat, quod in dubio proposito testator prohibuerit ne Summus Pontifex immutet prędictam dispositionem. Quoniam hæc prohibitio tamquam turpis habetur pro non adiecta, l. 1. l. Si quis ita institutus, l. quæ sub conditione, l. Conditiones quæ, & l. Conditiones contra, ff. de condit. instit. d. §. Impossibilis, Instit. de hæred. instit. & tenet Imola, in. l. Si alienum, in princ. nu. 3. ff. eod. Angel. in l. Quidam, §. Illo, num. 2. & ibi etiam Paul. de Castr. in fin. C. de necessar. seru. hæred. instit. Petr. de Vbald. in tract. de Canon. Episc.

31 cap.7.num.42 in fin. vbi ait: quando legatum non potest impleri siue de iure, siue de facto eo modo, quo per testatorem fuit dispositum, posse per superiorem fieri eiusdem conuersionem in alium vsum, non obstante quod in testamento adesset clausula, ne posset applicari nisi ad vsum destinatum.

32 Nec dicatur: Testator, vt supponitur in dubio, nō stetit in finibus prohibitionis, sed processit vlterius adimendo legatum in euentum contrauentionis. Quo casu non est locus commutationi, l. Liberto, §. Lucius, ff. de ann.leg. vbi Bart.nu.2. formaliter dicit: omnes leges, quæ dicunt pecuniam ad vnum vsum relictā posse conuerti in aliū vsum ex authoritate Superioris sunt veræ, nisi testator prouideat quid fieri debeat; & quod illo non facto perueniat ad hæredes, quia tunc non potest fieri transmutatio in alium vsum, & sequitur Rota dec.365.n.9. p.5.Recent. Et videtur probari in decreto Concilij Tridentini cap. 8. vers. Nisi aliter fortè sess. 25.

33 Etenim pro solutione huius difficultatis, in qua DD. loquuntur satis inuolute distinguendi sunt tres casus.

Primus est, cum testator legat Religiosis capacibus sub modo licito, & casu quo onera iniuncta non impleantur, substituit alios, & tunc legatum in alios vsus conuerti nō debet. Et in his terminis loquitur cum suis exaggerationibus Bero.cons.49. lib.2. Nam in suo casu testator legauit cum onere celebrationis Missarū Canonicis Regularibus, qui de iure sunt capaces dominij in communi, vt in c. Quāto, de offic. Ordinar. & c. Quod Dei timorē de statu Monachor. & substituit alium locum pium in casum non implementi. Vnde Summus Pontifex quāuis potuerit de plenitudine potestatis cōmutare prædictam volūtatem, vt Bero. fatetur; tamen non debuit, quia, vt ipse ait, prouisio hominis licita
34 facit cessare prouisionem legis. Et ad hunc casum referri possunt Cephal.cons.52. & Rimina.Iun.cōs. 116. Nam in casu eorum testator filios masculos hæredes instituit sub ea conditione, vt si Dux Ferrariæ, aut Papa mutaret suum testamentum, tali casu hæreditas deueniret ad alios vocatos, & facta mutatione per Papam responderunt prędicti Doctores fuisse locum pœnæ, nimirum quia dispositio testatoris fuit licita, & idem iuris est si legatum fiat Religiosis incapacibus, sed sub modo licito, vt si fiat legatum rei immobilis FF. Minoribus ad hoc vt vendant, & pretium conuertant in vsū fabricæ iuxta text. in d. c. Exijt, §. Ad hæc quia Fratribus, de verb.signif. in 6. Et casu quo ipsi nolint legatum acceptare, legatur alteri. Nam neque hoc casu est locus commutationi, cum testatoris voluntas licitè possit adimpleri, vt declarat Bald. in l. Dictam, col.vlt. C de condict.ob cau. relatus à Bero. d cons.49. nu.2. vers. Quod vltimum dictum. Et ita procedit doctrina Bartoli in d. l Liberto, §. Lucius, ff. de ann.leg & in l. Legatum ciuitati num. 4. ff. de vsufr. leg. vt ipsemet declarat in l. Lucius, §. tres hæredes nu.3. vers. Sed si esset tale relictum, ff. ad Trebell.

35 Et ita etiam procedit decretum Concilij in d. c.8. sess.25. vbi mandatur Ordinario vt fructus hospitalium conuertat in alios vsus, si ibi non sint peregrini, &c. dummodo etiam in hunc euentum in eorum fūdatione aliter non sit expressum. Etenim cum prouisio fundatoris sit licita, cessare debet prouisio, seu commutatio Ordinarij. Ad[illegible] quod doctrina prædictorum consulentium non est vera, quia quod dicitur non posse fieri commutationem illius voluntatis, quæ licite potest adimpleri, procedit in inferioribus, non autem in Principe, vt declarat Bart. in tract. Minor. lib.2. dist. 2. c.3. nu.13. Petr. de Vbald. in tract. de canon. Episc. c.7. n.35. Armilla in ver. Legatum, nu.55. Tabiena in ver. Legatum, 2. n.12. Angel. ver. Legatum 2. n.12. Couarr. lib.3. variar. resolut. c.6. nu.7. vers. Non obstat, & probatur apertissimè in Clem. Quia contingit, de relig domib. vbi dicitur; ea quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debent non ad alium conuerti; & sic textus loquitur de vsu, qui licitè potest, & debet impleri, & tamen addit salua Sedis Apostolicæ authoritate: Ergo falsum omnino est Sedem Apostolicam non posse commutare piam volūtatem testatoris, quæ impleri potest de iure, & de facto, vt Petr. Vbald. vbi supra.

36 Ratio est, quia (vt inquit Cardin. post Laudunt in d. clem. Quia cōtingit, num.4.) Papa est gubernator in solidum vniuersalis Ecclesiæ, cuius caput est Ecclesia Romana; & ideo eius est tamquam capitis ad membra singula alimēta transfundere, c. Cuncta per mundum, & c. Per Principalem, 9.q.3. & propterea potest rem vni ecclesiæ auferre, & dare alteri, c. Conquęstus, c. Nec verò, & d. c. Per principalem, ead.cau & quęst. Paul. de Castr. cons.288. Primum dubium col.2 in princ. vers. Nam aut quæritur, lib.1. vbi ait Papam posse absolutè auferre dominium, & ius quæsitum ecclesiæ sola voluntate, & nulla subsistente causa, licèt sine causa facere non debeat, c.1. & ibi glos. in ver. Iniustitiam, 22. dist. c. Constitutus, de Capell. Monachor. c. Antiqua cum ibi notatis de priuileg. Concilium Tridentinū c.6. sess.22. Rationē reddit Paul. de Castro loco cit. quia dominium rerum ecclesiasticarum est apud Christum, non autem apud aliquam particularem ecclesiam, vt notat Innocent. in c. Cum super de caus. possess. & propriet. Et cum Papa sit Vicarius Christi cum omnimoda potestate in terris; & ecclesia Catholica, cuius caput est Christus, sit vna, eiusque principatus sit apud Ecclesiam Romanā, quæ fuit à Deo immediatè instituta, alię verò ecclesiæ tamquam riuuli fuerint institutæ ab ipsa Romana Ecclesia, vt in d. c. 1. 22. dist. cap. Loquitur, 24. q.1. Propterea quidquid iuris est apud particulares ecclesias, est etiā apud Papam, qui est Pater Patrum secundum Io. Monach. & cum omni Pręlato concurrit in iurisdictione; vnde si aufert aliquid ab vna ecclesia, dicitur auferre solam administrationem, quam ipse dedit. Quinimò si Papa rem vni ecclesię auferat ex certa scientia, causam præsumi, adeo vt contrarium probari non possit, post Cyn. in l. Rescripta, C. de precib. Imper. offerē. tradit Roman. cons.369. Circa primū, nu.28. & Hieronym. Gig. in tract. pension. q.35. n.7. Verum quidquid sit de veritate supradictæ doctrinæ, hic non est casus noster.

37 Secundus casus est cum testator legat Religiosis sub modo illicito; & casu quo eius voluntas de iure, vel de facto impleri non possit, legat alteri, & hoc casu fortè similiter sustineri potest commutationem fieri nō debere saltem ab inferiori à Principe. Ratio est quia testator non legauit præcisè, & simpliciter sub modo illicito, sed conditionaliter, quatenus de iure possit; & quatenus non possit legauit alteri. Quę dispositio videtur rationabilis,

&

& consequenter non subest causa excludendi substitutum, l.Quidam, ff de vsufr. leg. & d. §. Lucius Titius, ff. de ann. legat. licet contrarium Bald in l. Dictam n. 14. vers. Tamen ego sic limito, C. de condict. ob caus. vbi intelligit dictum Bart. in d. § Lucius, de conuersione liciti ad licitum. Quod autẽ inquit impossibile transferatur ad possibile, istud testator non potest disponere, nec apponere pœnã amissionis, vel translationis in alterum, vt l. Vxorem, §. hęres, ff. de leg. 3. Sed neque hic est casus noster.

38 Tertius, & vltimus casus est cum testator non conditionaliter, sed simpliciter, & absolutè legat fratribus Minoribus sub modo illicito, puta vt annuatim quid percipiant in perpetuum prohibendo ne Papa huiusmodi legatum conuertat in alios vsus, & apponendo pœnam ademptionis legati in casum commutationis, qui propriè est casus noster. Et tunc legatum in alios vsus conuerti potest, ac debet non obstante prohibitione testatoris cum pœnæ adiectione. Ratio est, quia hoc casu voluntas testatoris licitè adimpleri non potest, cum testator voluerit pręcisè legatum annuum perpetuò obtineri à fratribus, quod repugnat regulę, nec legatum ademerit nisi in euentum commutationis
39 Apostolicę. Et in his terminis loquitur Bart. in d. l. Lucius, §. tres hæredes, num. 3. ff. ad Trebell. vbi concludit conditionem adiectam à testatore in legato facto Regulari incapaci, quod superior non possit de illo intromittere, alias deuoluatur ad hæredem, haberi pro non adiecta, & legatum nihilominus remanere ad liberam superioris dispositionem, & cum Bartol. consentiunt ibi Angel. n. 2. & Cuman. n. 6. Bald. in l. Vnica, nu. 43. vers. Septimò quæritur, C. de his quæ pœn. nom. & in d. l Dictam, col. vlt. C. de condict. ob caus. Abb. cons. 63. nu. 7. ad fin. lib. 2. Cepoll. cautel. 252. num. 2. Syluest. in ver. Religio 6 q. 7. Tabien. in ver. Monachus quæst. 14. nu. 15. A qua conclusione nemo dissentit quando legatũ verè est factũ religioso incapaci sub modo illicito, puta vt soluatur annuatim in perpetuum, vt in præsenti quæstione; Tunc enim fatentur omnes prohibitionem commutationis voluntatis, & pœnam illi adiectam continere turpitudinem, & non esse attendendam.

40 Turpitudo autẽ hoc casu surgit ex duplici capite; Primò, quia cum Summus Pontifex plenissimam habeat potestatem commutandi vltimas voluntates, vt in Clem. Quia contingit, de relig. domib. adeò vt de hoc dubitare sit sacrilegium, vt inquit Gemin. cons. 63. Dubia suprascripta, in princip. prohibitio Testatoris cõtra dispositionem dictæ Cle-
41 mentinę nullius est roboris, quia priuata testatoris dispositio non potest generalem Constitutionem Canonis immutare, cap. Requisisti. Supra eod. Quam ob causam nec Episcopo potest quis prohibere ne se ingerat in suo testamento, c. Tua nobis, ibi, *licet etiam à testatoribus id contingeret interdici*, vbi id notat glos. in ver. Interdici, int eod. & in Authen. de eccles. tit. §. Si quis autem pro redemptione, in ver. In omnibus. Vnde longè minus id prohibere potest Summo Pontifici, qui est supra Ius, c. proposuit, de concess. præb. similiter nemo potest cauere ne leges in suo testamento locum habeant, l. Nemo potest, ff. de legat. 1. Ergo nec conditionem potest apponere quę excludat Principis authoritatem, quia faceret contra legem viuam, sicut est Princeps, vt in Authen. de Consul. ad fin. & ibi glos. in ver. legem animatam, & contra factum
42 Principis, quod pro lege habetur, l. 1 ff de Constit. Princip. Imò periculosius est contemnere legem viuam, maiusque crimen, quàm legem mortuam, vt notat glos. in c. fin. in ver. Nec eligere, ante med. vers. Quæ est ergo ratio, infra de Cler. excomm. ministran. & Lucas de Pẽna in l. 1. col. antepenult. vers.
43 Et sicut, C. de expens. Iudic. lib 12. Itaque cum talis prohibitio contineat turpitudinem, consequenter pœna ademptionis legati in casum commutationis tamquam adiecta actui illicito non committitur l. vnica, in fin. C. de his quæ pœnæ nomin. Et ita in terminis tradit Simon de Præt. de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interpret. 2. dub. 4. num. 5. dicens hanc pœnam censeri appositam in vilipendium supra authoritatis Romani Pontificis, & eum sequitur nouissimè Dutan. Rotæ Auditor in suo tract. de condition. & mod. impossibil. par. 2. c. 2. n. 105.

44 Sequitur maximè quia nedum repugnat iuri canonico, sed etiam diuino, vt reperiatur aliqua pia dispositio, quæ non subsit Summo Pontifici Ecclesię Capiti c. Cuncta per mundum, & cap. Per principalem, 9 q. 3. cap. Benè quidem, 96. dist. In-
45 nocent. in c. 1. in princ. de Constit. Deinde prædicta conditio est turpis, quia habilitat per indirectum FF. Minores ad retinendos annuos reditus contra præscriptum regulæ: exclusa enim authoritate Apostolica cõmutandi prędictam dispositionem, nihil fratribus impedimento esset quominus di-
46 ctum reditum obtinerent, & exigerent. Hoc autem est maximè absurdum, quia FF. Minores habentes contra regulam reditus annuos, peccant mortaliter secundum declarationem Nicolai IV. in c. Exijt, §. In primis, vers. Ad omnia autem, de verb. signif. lib. 6. & Clementis V. in d. Clem. Exiui, §. Cum igitur. Quod pluribus exaggerat Anton. de Butr. in cons. 33. num. 4. in fin. dicens, eos in talium retentione defendi nõ posse, quomodocumque colorentur, quin iniustè, & contra animas, & conscientiam teneant: & quin quotidie celebrando indicium sibi manducent.

47 Igitur stultum est credere propter conditionem appositam in testamento Summum Pontificem non posse illis prohibere hanc retentionem, nec commutare voluntatem illam, quæ inducit Religiosos ad culpam mortalem, cap. Nouit, de Iudic. ibi: [Nullus qui sit sanæ mentis ignorat quod ad officium nostrum spectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Christianum; & sic correctionem contempserit, per districtionem ecclesiasticam coercere.] vbi Anchar. n. 8. [Nota (inquit) correctionem peccatorum spectare ad Papam, & qui negat potestatem Papæ, negat se Christianum. Extrauag. Vnam Sanctam, de maior. & obed. Cum præsertim sanctus institutor voluerit suos filios Romano Pontifici strictiori quodam vinculo esse subiectos. Quamobrem prædicta prohibitio tamquam detrahens supremę authoritati Sedis Apostolicæ scandalosa, & de iure impossibilis videtur omnino reijcienda cum sua pœna ademptionis legati, vt per Simon. de Præt. loco cit.

48 Successiuè QVAERO, cùm superiùs firmatum sit cõmutationem annui reditus, vt præfertur, relicti FF. Minoribus S. Francisci non esse nullam ex defectu Potestatis Papæ, numquid saltem impugnari possit ex defectu intentionis, iuxta textum in c. Susceptum, & c. Si propter, de rescript. lib. 6.

cum

cum concordan. de quibus ibi per glof. in verbo
Intentionis.
49 Ratio dubitandi oritur ex eo, quod cum Te-
ftator prohibuerit ne Papa poffit legatum com-
mutare, illudque ademerit, & vocauerit hæredes
in cafum commutationis; fi Pontifex hanc proui-
fionem teftatoris fciuiffet, fortè non commutaf-
fet, ex præallegata doctrina Bart. in l. Liberto,
§ Lucius, num. 2. ff. de ann. legat. vbi docet leges
omnes, quæ dicunt relicta ad certum vfum poffe
in alios vfus conuerti, non habere locum quando
teftator prouidit quid fieri debeat de legato, cafu
quo in vfum deftinatum conuerti nequeat. Quod
fufiùs in his ferè terminis profequitur Bero. conf.
49. lib. 2.
Pro clariori folutione huius dubitationis tres
cafus funt diftinguendi, prout etiam diftinximus
in præcedenti quæftione.
50 Primus cafus eft, quãdo teftator legat religiofis
capacibus, vel aliàs in vfum licitum; & cafu quo
ipfi nolint legatum accipere, aut onera adimplere,
fubftituit alios. Et hoc primo cafu admitti po-
teft commutationem Papæ non habita notitia
prouifionis teftatoris effe nullam ex defectu in-
tentionis; quia fi Papa prouifionem licitam te-
ftatoris fciuiffet, verifimiliter non commutaffet;
& in his terminis loquitur Bero. loco citato: nam
in fuo cafu teftator legauit Canonicis Regulari-
bus, qui de iure funt capaces bonorum in com-
muni, cap Quanto, de offic. Ordinar. & quatenus
ipfi nollent onera fubire, fubftituit alium locum
pium, & confuluit Berous legatum non debuiffe
conuerti per Papam in alios vfus, quia vt ipfe ait,
prouifio hominis licita facit ceffare prouifionem
legis, & in hoc primo cafu loquitur Bartol. in
dicto §. Lucius, prout illum exprefsè declarat
Bald in l. Dictam, col. vlt. num. 14. verf. Idem
dicit Bartolus, & verfic. Tamen ego fic limito,
C. de condict. ob turp. cauf. & hic non eft cafus
nofter.
51 Secundus cafus eft, quando teftator legat Re-
ligiofis incapacibus; & cafu quo ipfi de iure non
poffint legatum obtinere, legat alteri: & tũc com-
mutationi fortè obijci poffet defectus intentionis,
fi Papa non habuiffet notitiam prouifionis tefta-
toris. Ratio eft, quia hoc legatum non eft purum,
fed conditionale, fi Fratres fint capaces: vnde da-
ta illorum incapacitate, conditio non eft purifi-
cata, & legatum remanet factum directè ad fauo-
rem fubftituti, juxta text. in d. l. Liberto, §. Lu-
52 cius, ff. de ann. legat. Sed nihilominus contrarium
tenet Bald. vbi fupra, vbi dicit doctrinam Bart. in
d. §. Lucius, ad hunc cafum non pertinere, & fub-
ftitutionem effe nullam; Quia (inquit) quod im-
poffibile transferatur ad poffibile, iftud teftator
non poteft difponere, nec apponere pœnam
amiffionis, vel tranflationis in alterum, l. Vxo-
rem, §. Hæres, ff. de legat. 3. Sed quidquid fit
de veritate huius doctrinæ, neque hic eft cafus
nofter; ideoque circa illius decifionem non in-
fiftam.
Tertius cafus eft, quando teftator non fub con-
ditione, fed purè, & fimpliciter legat Fratribus in-
capacibus, & prohibet ne Papa poffit legatum cõ-
mutare in alios vfus, & in euentum commutatio-
nis adimit legatum, & fubftituit hæredes, qui pro-
priè eft cafus nofter; & hoc tertio cafu dici-
mus contra commutationem Sanctiffimi non
poffe opponi de defectu intentionis, ex eo quod
Sanctitas fua ignorauerit hanc prouifionem te-
ftatoris.
53 Primò quia ignorantia difpofitionis quæ nulla
eft, & à iure improbata, fubreptionem, aut defe-
ctum intentionis non parit, glof. in cap. Cum no-
ftris, in ver. Non vacaret, de conceff. præben. Ro-
ta in antiq. decif. 176. aliàs 69. de refcript. quæ in-
cipit, Nota quod de gratia aduerfarij, quæ nulla
eft, non teneor in gratia mea facere mentionem,
Gemin. conf. 120. n. 4 verf. Item de iure iftius, latè
Felin. in cap. Ex tenore, n. 2. & feqq. de refcript.
Qui omnes eam reddunt rationem, quia non præ-
ftat impedimentum quod de iure non fortitur ef-
fectum, vt in reg. Sexti, Non præftat. Sed difpo-
fitio, per quam teftator prohibet Papæ ne poffit le-
gatum commutare, & dat fubftitutum in cafum
commutationis, vti facta contra Principis autho-
ritatem eft nulla, & à iure improbata, etiamfi le-
gatum effet factum capacibus, vt in puncto tenet
Simon. de Pret. de interpret. vlt. volunt. lib. 4. in-
terpret. 2. dub. 4. num. 5. & Duran. in fuo tract. de
condit. & mod. impoff. part. 2. cap. 1. num. 105. &
fusè probatum eft in quæftione præcedenti. Ergo
ignorantia huius difpofitionis non parit defe-
ctum voluntatis.
54 Secundò, quando teftator legat Regulari inca-
paci, & prohibet fuperiori ne in tali legato fe in-
gerat, alium fubftituendo in euentum contrauen-
tionis, vt in fpecie noftra; huiufmodi fubftitutio
vti facta fub conditione impoffibili de iure, & nu-
tritiua peccati habetur pro non fcripta, Bart. in l.
Lucius, §. Tres hæredes, num. 3. ff. ad Trebell. &
55 alij, quos fuperius retulimus nu. 39. Paria autem
funt fubftitutionem non fuiffe fcriptam à teftato-
re, & de iure haberi pro non fcripta, l. 1. & 2. &
per tot. ff de his, quæ pro non fcript. haben. Sed
fi fubftitutio verè non effet fcripta in teftamento,
vtique non effet poffibile vt produceret defectum
intentionis Papę in commutatione, quia ex nihilo
nihil producitur, l. Libellorum, §. Quod fi libelli,
56 ff. de accufat. Ergo eodem modo non eft poffibile
vt hunc defectum producat dicta fubftitutio, quæ
de iure eft pro non fcripta, impoffibilitas enim iu-
ris, & naturæ æquiparantur, Bart. in l. Continuus,
§. Infpiciendum, num. 2. ff de verb. oblig. Et idem
57 operatur fictio in cafu ficto, quod veritas in cafu
vero, l. Si filius familias, ff. Si cert. petat. & l. Cum
hic ftatus, §. Si ambo, ff. de donat. inter vir. &
vxor. Decian. conf. 11. num. 152. lib. 1.
58 Tertiò, defectus intentionis non oritur nifi ex
ignorantia eorum, quæ fi Princeps fciuiffet, aut
nullo modo, aut difficilius refcripfiffet, c. Super lit-
teris, & ibi Doctores, de refcript. Pur. decif 532.
59 num. 2. lib. 1. Seraph. decif 653. num. 5. At fi Papa
fciuiffet dictam prohibitionem fibi nominatim fa-
ctam à teftatore cum pœnæ adiectione in odium
fuæ fupremæ authoritatis, tantum abeft vt abfti-
nuiffet à commutatione, vt potius eam promptius
conceffiffet ad confundendam teftatoris temeri-
tatem, & ad fuam authoritatem vindicandam,
l. Si familia, ibi, *& contempta maieftas Prætoris
vindicatur*, ff. de iurifd. omn. iudic. glof. 1. in cap.
Maximianus, 23. q. 3. Vnde iure merito Sanctiffi-
mus in Signatura nullam confiderationem habe-
re confueuit fimilium prohibitionum.
60 Quartò, Teftator voluit vt hoc legatum effet
perpetuò penès Fratres Minores, nec vnquam pof-

ſ.t

set extingui, seu alienari, aut in alios vsus commutari, etiam per Papam; & opposuit pœnam substiturionis in casum commutationis. At si Papa sciuisset hanc enixam testatoris voluntatem, vt reditus annuus perpetuò possideretur à Fratribus contra regulam; vtique multo magis voluntatem commutasset: nam quo magis voluntas est enixa in re illicita, & nutritiua peccati, eo magis spectat ad officium Romani Pontificis illam corrigere, & emendare, c. Nouit, vers. Nullus qui sit sanæ mentis ignorat, & quod ibi notat Butr. num. 27. vers. Nota dissimulationem peccatorum, & Anchatan. num. 12. de iudic.

61 Vltimò, si Sedes Apostolica declararet commutationem non valere propter ignorantiam prædictæ prohibitionis, sequerentur duo inconuenientia. Alterum quia Sanctissimus videretur aliquam rationem habuisse eiusdem prohibitionis; eamq; tacitè approbasse. Sed absit vt Sanctissimus fundet defectum intentionis suæ, & vim vllam faciat in dispositione tam repugnante sacris Canonibus, suæque authoritati tam enormiter detrahente.

Alterum quia hinc esset aperta via relinquendi omnibus incapacibus: nam quilibet posset in suo testamento relinquere incapaci, & prohibere ne Papa posset relictum conuertere in alios vsus, dando substitutum in casum commutationis voluntatis: tunc enim aut Papa non commutaret, & relictum remaneret incapaci, contra iuris dispositionem; aut commutaret, & commutatio nulla esset ex defectu intentionis non factæ mentione prohi-

62 bitionis testatoris. Nec dicatur; Poterit fieri huiusmodi mentio in litteris: imo enim absurdum esset, & maximè alienum à maiestate summi Pontificis, vt in omnibus similibus applicationibus, & gratijs Motu proprio apponeretur clausula [Non obstante quod testatores nobis expressè interdixerint ne possimus eorum voluntates commutare, & substitutos dederint in euentum commutationis.] Atque ita per tales prohibitiones auferretur per indirectum Papæ potestas commutandi omnia legata pia, etiam incapacibus facta: dicitur enim absolutè non posse fieri quod salua dignitate fieri non potest, l. Nepos, ff. de verb. signific. l. Non aliter, ff de vsu, & habitat. Brun. cons. 117. num. 173. & sequent.

Nec prędictis obstat motiuum vnius ex dominis; quod testator voluerit vt commutatio Papæ esset veluti instrumentum, quo mediante legatum deuolueretur ad suos hæredes.

Primò enim respondetur hunc intellectum repugnare menti, & verbis testatoris: nam quomodo fieri potest, vt testator pro deuolutione legati voluerit vti hoc medio commutationis Papæ, si eandem commutationem Sanctitati suæ disertis verbis prohibuit? hoc enim esset si nul velle, & nolle commutationem, quod non est possibile, l. 1. §. Scientia, & ibi glos. in ver. Velle, ff de tribut. act. l. Vbi repugnantia, ff. de reg. iur.

Præterea testator non egebat hoc medio, seu instrumento commutationis Pontificis, vt legata suis hæredibus acquireretur: poterat enim directè eis prælegare, aut vulgariter eos substituere sub conditione, si fratres nollent, aut non possent legatum accipere. Quod tamen non fecit, sed eos vocauit tantummodo in casum commutationis Apostolicæ, quia scilicet eius absoluta intentio fuit vt hoc legatum nullo vnquam tempore posset Fratribus auferri, etiam authoritate summi Pontificis: propterea enim interdixit illius alienationē, & commutationem, & apposuit pœnam substitutionis in euentum contrauentionis; & sic hæredes substituit non ea mente vt legatum ad eos deuolueretur, sed eo tantum fine, vt hac pœna à commutatione Papam retraheret, & quodammodo

63 deterreret, vt per Simon. de Prer. loc. cit. attenditur enim in testamentis quale fuerit principale obiectum, & finis testatoris, l. In conditionibus primum locum, & l. Cum vir. In princ. ff. de condit. & demonstr. Anchar. cons. 356. num. 2. vers. Quartò, & vltimò. Dec cons. 95. num. 1. Et cum in hoc verba testatoris sint satis clara, non admittitur quæstio voluntatis, l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis, ff. de legat 3. Paul. de Castro cons. 185. num. 2. lib 2.

64 Deinde respondetur quidquid sit an testator bono, vel malo zelo ductus fuerit ad substituendos hæredes, semper verum erit eum in hac substitutione vsum fuisse organo, seu Instrumento illicito prohibendo Papæ commutationem. Quando autem organum, seu medium est illicitum, acquisitio impeditur, vt inquit Bald. in Auth. ingressi, nu. 55. vers. Quia cum debeat acquiri mediante organo, C. de Sacrosanct. Eccles. Anchar. in d. Clem. Exiui, num. 6. vers. Dominus meus Baldus, & consequenter ex ignorantia huius acquisitionis, seu substitutionis, quæ de iure nulla est, non potest oriri defectus intentionis; quia quod nullum est, &c. l. Libellorum, §. Quod si libelli, ff. de accusat. glos fin. in l. Si pater, C. Ne de stat. defunct. & patet ex dictis supra in primo, & secundo fundamento.

Et ita in factò obtinui. Nam cum Sanctiss. D. N. Vrbanus VIII. superioribus annis erexisset beneficium simplex in Collegiata Ecclesia S. Laurentij Ciuitatis Florentiæ, mihi à primæua erectione collatum, eique pro dote applicasset omnia legata annua Conuentui, & FF. S. Francisci de Obseruantia eius ciuitatis relicta, quorum ijdem Fratres sunt incapaces, & verteretur in dubium an in litteris applicationis huiusmodi comprehenderetur legatum annuum eis factum cum prohibitione ne Sanctitas sua illud commutaret in alios vsus, & ademptione legati, datisque substitutis in euentum commutationis; Sanctitas sua ex voto Congregationis Cardinalium, & Prælatorum super hoc specialiter deputatę declarauit comprehendi, vt in litteris in forma Breuis sub annulo Piscatoris expeditis sub datum Romæ apud S. Petrum die 30. Aprilis 1642.

65 Fuit etiam in Congregatione excitatum dubiū, An prædictum legatum, quod fuit relictum pro Missis perpetuò celebrandis in capella ecclesiæ eiusdem conuentus siue per viam capellaniæ, siue alio modo censeretur factum FF. Minoribus, necne. Cui dubitationi respondi affirmatiuè.

Primò, quia relictum altari, seu capellæ existenti in ecclesia FF. Minorum S. Francisci pro Missis celebrandis, vt hoc casu, censetur relictum ipsis FF. & eorum contemplatione in fraudem paupertatis. Ita in indiuiduo determinat Bald. in Auth. Ingressi, num. 55. vers. Idem dicit si relinquatur altari Minorum, & num. 57. C. de Sacrof. eccles. & post eum Anchar. in Clem. Exiui, num. 6. de verbor. signific.

66 Secundò, quia certum est hoc legatum non fuisse legatum factum hæredibus: Tum quia hæredi à

di à seipso legari non potest, l. Legatum, §. Hære-
di, ff. de legat. 1. Angel. cons. 295. num. 2. versic. Id
Descendo nunc, vsq. in fin. pleoè Ias. in l. Planè, §. Si
duobus, ff. eod. Tum quia hæredes sunt tantum-
modo substituri sub conditione commutationis
Apostolicæ; & sic necesse est dare alium legatariũ,
cui ademptio, & substitutio facta fuerit. Aut igi-
tur legatum directè factum fuit fratribus, aut ec-
clesiæ ipsorum, aut capellæ testatoris: non enim
alij sunt nominati in testamento. Si fratribus, ha-
bemus intentum, quia notoria est illorum incapa-
citas, vt abundè ostensum est supra in prima quæ-
stione: Neque aliud à nobis exigit S. Congrega-
tio, quam vt ostendamus hoc legatum fuisse Fra-
tribus relictum. Sin autem ecclesiæ, succedit do-
ctrina Baldi communiter approbata in d. Authen.
67 Ingressi, n. 55. vers. Iuxta hoc quæro. Quod reli-
ctum ecclesiæ FF. Minorum censetur relictum
ipsismet Fratribus; quia ecclesia hoc casu sumitur
pro collegio, non pro ædificijs, quæ sunt quid ma-
teriale, & insensatum. Idem tenet Io. de Ligna-
no in d. Clem. Exiui, vbi dicit eum, qui ecclesiæ
FF. Minorum relinquit, habuisse considerationem
ad Fratres, non ad ecclesiæ parietes. Et eum refert,
& sequitur ibi Anchar. num. 7. Quod si legatum
sit factum capellæ testatoris, similiter censetur fa-
ctum Collegio Fratrum, vt dictum est in præce-
denti fundamento.

68 Tertiò, quia testator dedit executoribus libe-
ram facultatem quascumque conuentiones ineũ-
di cum Fratribus memorati Conuentus super Mis-
sis celebrandis. Ineptè autem iussisset huiusmodi
conuentiones fieri cum Fratribus, si legatum non
fuisset illis relictum, sed hæredibus cum onere
celebrandi Missas per Presbyteros sęculares: Nam,
vt inquit Bald. in l. Si permittente, num. 2. C. Ad
Macedon. semper consensus eaquirendus est ab
eo, penes quem residet ius principale.

69 Quartò religiosi, & signanter FF. Minores nõ
consueuerunt permittere vt in suis ecclesijs eri-
gantur capellæ perpetuò officiandæ à Sacerdoti-
bus sęcularibus, vt est notorium, & patet ex atte-
stationibus subscriptis à singulis Procuratoribus
Ordinum Mendicantium, quæ fuerunt S. Congre-
gationi exhibitæ. Neque ad id cogi possunt inui-
ti ex Constitutione Leonis X. in Concilio Latera-
nensi edita, quæ refertur in compendio Priuile-
giorum Mendicantium in ver. Missa, n. 8. quia ad
hunc casum non pertinet. Nec de iure communi,
vt probatur in c. Dudum, 18. quæst. 2. & ex facto,
respondit Calderin. cons. 28 incipien. Vtrum in
ecclesia Regulari, in tit. de Regular. imò licet eis
resistere ne intra eorum claustra exteri Sacerdo-
tes in diuinis ministrent, vt tenet Angel. cons. 224.
num 3. vers. Si autem. Ergo non censetur testa-
tor disposuisse vt Missæ in sua capella à Presbyte-
ris sæcularibus sint celebrandæ, quia non est cre-
dendus elegisse viam, qua iudicium suum redda-
tur elusorium, l. 3. ff. de milit. testam. Mant. post
alios de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 2. n. 12.

70 Quintò, quia Executores iuxta arbitrium sibi
planè collatum à testatore declararunt facto ipso
fructus prædicti legati etiam quotannis persoluẽ-
dos fratribus dicti Conuentus ad hoc vt Missas ce-
lebrarent. A qua quidem declaratione non licet
eis amodò resilire, l. 1. §. Stychum, ff. de legat. 1.
l. Statuliberum, §. 1. ff. de legat. 2. & l. Apud Aufi-
dium, ff. de oper. libert. In quibus iuribus apparet
habentem ex vltima voluntate electionem, vbi se-
mel elegerit, aut declarauerit voluntatem suam,
amplius variare non posse; & hoc tenent ibi com-
muniter glossæ, & Doctores, maximè Bart. vt te-
statur Abb. cons. 11. Tria sunt, num. 4. vers. Venio
ad tertium dubium lib. 2. præsertim re non inte-
gra, & post ius ecclesiæ acquisitum ex applicatio-
ne Apostolica, c. Publicato, & cap. Cum inter, de
elect. & cap. Si compromissarius, eod. tit. lib. 6. cum
alijs adductis per Abbat. loco citato.

71 Sextò, Fratres eiusdem Conuentus multò an-
te erectionem beneficij solemniter renunciarunt
omnibus legatis annuis, & nominatim huic par-
ticulari legato, de quo agitur. Quod similiter
ostendit idem legatum fuisse illis relictum, cum
repudiare quis non possit quod habere non po-
test, vt dicit text. in l. Qui potest, §. Quod quis,
ff. de regul. iur. glos. 2. in cap. 3. de decim. Ratio est,
quia repudiatio est quædam priuatio, quæ præsup-
ponit habitum. Dec. in d. §. Quod quis n. 1.

Vltimò, cessat omnis difficultas ex obseruantia
subsecuta ad l. Si de interpretatione, ff. de legib. &
c. Cum dilectus, de consuetud. quia ab anno 1615.
vsque ad annum 1629. quo beneficium fuit ere-
ctum, & sic etiam post renunciationem, vt supra
factam, fratres ipsi semper exegerunt fructus dicti
legati, hęredibus, & executoribus consentienti-
72 bus. Consuetudo autem interpretatiua non opor-
tet vt sit præscripta. Put. decis. 283. lib. 1. sed suf-
ficiunt decem anni. Bart. in l. Labeo, n. 6. ff. de su-
pellect. legat.

73 Non obstat quod Angel. d. cons. 224. incip. ca-
sus est, Iacobus de Vbercellis, ex facto consulue-
rit relictum possessionum immobilium pro dote
vnius Altaris construendi in ecclesia FF. Eremi-
tarum non censeri factum Fratribus, neque eccle-
siæ FF. Eremitarum; quia cum de iure Fratres
prædicti tanquam mendicantes sint incapaces si-
milium bonorum, vt cap. vnico, in fin. de relig. do-
mib. lib. 6. & cap. Religiosus, de testam. eod. lib. te-
stator non censetur de eis cogitasse, ne videatur
elegisse viam ad impugnandum iudicium suum,
sed censetur cogitasse de Presbyteris sęcularibus,
qui capaces sunt, & de assensu Fratrum possunt al-
tari deseruire. Ideòque relictum intelligitur fa-
ctum Deo immortali repræsentando per Presby-
teros, & clericos sęculares inibi deseruientes, vt l.
Si nondum, C. de furt. l. 4. in princ. ff. ad leg. Iul. pe-
cul. & l. Satuæ in glos. ff. de vsucap. Ac proinde Ca-
pitulum, & Conuentum Eremitarum instruere
posse ministros, & seruientes dicto altari, non ex
seipsis propter incapacitatem, sed ex clero sæcula-
ri, qui temporalium sunt capaces. Id inquam
non obstat. Tum quia contrarium solidioribus
fundamentis tenuerunt Io. de Lignano, Bald. &
Anchar. supra citati, n. 65. & 67. Nec constituenda
74 est differentia an legatum fuerit factum ecclesiæ,
vel capellæ, arg. c. 1. & 213. dist. cap. Cognouimus,
12. quęst. 2. c. Si quis Episcopus, 2. q. 7. l. An pars,
ff. Pro delict. & l. Quæ de tota, ff. de rei vendicat.
Vtroque enim casu legatum posset dici relictum
Deo immortali per ministros repræsentando, & de
ecclesia, seu templo loquitur textus, quem Angel.
allegat in d. l. Si nondum, C. de furt. Et nihilomi-
nus relictum ecclesię censetur relictum Fratribus,
& ipsemet Angel. fatetur: Ergo & relictum
capellæ. Tum quia illa ratio ne testator videatur
elegisse viam ad impugnandũ suum iudicium, hoc
casu

caſu in oppoſitum retorquetur, cum fratres Mēdicantes non admittant vt eorum eccleſijs, & capellis perpetuò deſeruiatur à Sacerdotibus ſecularibus, vt dictum eſt ſupra n.69. Tū denique quia in hoc ſpeciali caſu teſtator non diſpoſuit præcisè, vt inſtitueretur capellania in eccleſia FF.Minorum, ſed tribuit liberam facultatem executoribus præſcribendi modum celebrationis Miſſarum, ſiue per viam capellaniæ, ſiue aliter, prout concordarent cum Fratribus. Executores autem non elegerunt viam capellaniæ, ſed conuenerunt vt Fratres ipſi annuos reditus perciperent, & Miſſas celebrarent, quemadmodum reipſa obſeruarunt vſque ad erectionem beneficij. Cuiquidam obſeruantiæ potiſſimum innixa Sacra Congregatio exiſtimauit hoc legatum ipſiſmet Fratribus fuiſſe relictum. Vnde ex facto ipſo ſatis ſuperque liquet Angeli reſponſum ad hunc caſum non pertinere.

De Teſtamentis.

Cap. Cum eſſes:

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamentum quod Parochianus facit coram Presbytero ſuo, & duobus teſtibus, valet, nec tenet conſuetudo contraria.*

2 *Teſtamentum etiam ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus valet nedum in foro canonico, ſed etiam in foro ciuili, contraria conſuetudine non obſtante, & n.40.*

3 *Teſtamentum ſiue in ſcriptis, ſiue nuncupatiuum de iure ciuili requirit ſeptem teſtes, & n. 159.*

4 *Et hic numerus non tamen eſt de forma probatoria, ſed etiam de forma ſubſtantiali.*

Etſi vnus deficiat, teſtamentum corruit. n.37.

5 *Codicilli non veniunt appellatione teſtamenti, niſi largè, & impropriè.*

6 *In teſtamento ruri condito ſufficiunt quinque teſtes.*

7 *Siue fiat in ſcriptis, ſiue per nuncupationem.*

8 *Teſtamentum tempore peſtis an fieri poſſit cum quinque teſtibus, remiſſiuè.*

Teſtamentum ſolemne requirit teſtiū ſubſcriptionē.

10 *Nuncupatiuum, ſecus.*

11 *Papa poteſt abrogare leges Imperatoris fouentes peccatum.*

12 *Papæ ratione peccati omnis anima ſubiecta eſt, & num.49. & 133. & ſeqq.*

13 *Papa vbi peccatum non imminet, non poteſt infringere leges humanas quoad forum ciuile in locis vbi iuriſdictionem temporalem non habet.*

14 *Sed in ſuo foro poteſt tollere legem ciuilem etiam in locis Imperio ſubiectis.*

15 *Teſtamentum de iure canonico non requirit, vt teſtes ſint rogati.*

Contrarium, n.17. & ſeqq. vſque ad n.23.

Et quid in teſtamento ad pias cauſas, n.23.

16 *Dictio, coram, ideſt præſentibus, & intelligentibus, & num. 20.*

18 *Inter ius ciuile, & canonicum diſcrepantia non eſt inducenda vbi ius ciuile non reperitur expreſsè immutatum per ius canonicum: & lex ciuilis ſeruari debet etiam in foro eccleſiæ.*

19 *Teſtes in teſtamento tam in ſcriptis, quam nuncupatiuo debent eſſe rogati.*

20 *Parochus non ſufficit vt matrimonio interſit, niſi etiam ſit adhibitus à contrahentibus.*

21 *Adhibitus idem importat quod rogatus.*

22 *Teſtes in actibus humanis regulariter non requiritur, vt ſint rogati.*

24 *Teſtamentum de iure canonico coram duobus, vel tribus teſtibus non valet, niſi etiam adhibeatur proprius Parochus teſtatoris.*

25 *Fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis.*

26 *Parochus dicitur pater ſpiritualis omnium ſuorum Parochianorum.*

27 *Nec eſt veriſimile, vt conſentiat falſitati, & nu.44. & 57.*

28 *Parochus in teſtamento æquipollet quinq; teſtibus.*

29 *Contrarium.*

30 *Teſtes duo idonei præferuntur vnico quantæcunque ſit dignitatis, & n. 59.*

31 *Parochus eſt teſtis authorizabilis, de quo Canones multum confidunt, & n.44.*

32 *Teſtes duo in teſtamento adhibendi de iure canonico debent eſſe idonei, ideſt in aliquo non ſuſpecti.*

33 *Teſtes idonei in teſtamento de iure ciuili dicuntur maſculi, puberes, & liberi.*

34 *Mulier, & ſeruus an de iure canonico poſſint eſſe teſtes in teſtamento.*

35 *Quid in teſtamento ad pias cauſas.*

36 *Et quid in teſtamento ad non pias cauſas.*

38 *Lectura prima quod hoc cap. Locum habeat ſolūmodo in teſtamentis ad pias cauſas ſicut cap. ſequens.*

39 *Refellitur.*

40 *Lectura ſecunda quod hoc cap. procedat in teſtamētis ad nō pias cauſas, tam in terris Eccleſiæ, quàm Imperij, & in vtroque foro.*

41 *Approbatur, & n. 113. vſque ad n.157.*

42 *Veritas Deus eſt, & in omnibus præualet, & n.47.*

43 *Subtilitas quæ veritatem lædit, per iudicem non eſt recipienda.*

45 *Papæ authoritas vbi agitur de materia peccati non circumſcribitur limitibus alicuius territorij, & num.49. & 133. & ſeqq.*

46 *Lectura tertia, quod hoc cap. ſeruari debeat in terris Eccleſiæ in vtroque foro, in terris autem Imperij ſeruetur ius ciuile.*

Refellitur, n. 49.

47 *Veritas præualet ſolēnitati, & n.141 verſ. Ac demū.*

48 *Legiſtæ militant in foro Iuſtiniani ſecundum leges, & Canoniſtæ in foro B. Petri.*

49 *Lex humana contradicens diuinæ non eſt ſeruanda, ſed lex diuina ſeruari debet etiam in foro ciuili, & nu.115.121. & 133. & ſeqq.*

50 *Lectura quarta quod hoc cap. ſit ſeruandum in foro eccleſiæ, lex autem ciuilis in foro ſæculari.*

51 *Refellitur.*

52 *Lectura quinta quod per hoc cap. valeat teſtamentum ad non pias cauſas conditum coram duobus teſtibus, etiam ſine parocho.*

Refellitur, n.55.

53 *Leges ciuiles requirentes numerum ſeptem, vel octo teſtium per hoc cap non corriguntur, ſed declarantur irrationabiles, & n. 141.*

54 *Teſtamentum, de quo certitudinaliter conſtat per duos teſtes omni exceptione maiores, mandari debeat executioni, ſaltem per viam denunciationis euangelicæ ad peccatum vitandum.*

Contrarium, n. 59. 60. & 62.

56 *Teſtes duo quando ſufficiant, & quādo tres requirātur, & quales eſſe debeāt, ad eccleſiā pertinet determinare, neq; hoc legi diuinæ aduerſatur, & n.146.*

57 Parochus & duo testes idonei in testamento adhibiti excludunt omnem falsitatis suspicionem.
58 Testamentum ad non pias causas coram tribus testibus sine Presbytero Parochiali non valet.
59 Valet tamen si quatuor testes sint adhibiti.
60 Veritas debet esse cōdita sale sacrarum constitutionum, nec est peccatum illas sequi nuda veritate relicta, & num. 102.
Contrarium, n. 137. & 141.
61 Veritas legum adminicula desiderat.
63 Lectura sexta quod hoc cap. loquatur tantum de testamentis, quæ fiunt in mortis articulo.
Refellitur, num 68.
64 Testamentum militare non solum requirit militiam, sed etiam vt miles sit in conflictu belli, & n. 70.
65 Intellectus Habeat, C. de Sacros. Eccles.
66 Testamentum ad pias causas conditum in mortis articulo coram duobus testibus non valet, si testator reconualescat, & n. seq.
Contrarium, n 71.
Decedens verbum quid importet n. 66. & n. 71.
67 Donatio causa mortis facta reuocatur sequuta reconualescentia.
69 Mortis cogitatione mens turbata alienatur.
71 Testamentum quouis tempore fiat, dicitur factum tempore mortis.
72 Lectura septima quod hoc cap & cap. seq. non loquantur in testamentis, sed in legatis & fideicommissis.
73 Refellitur.
74 Institutio hæredis est caput, & fundamentum totius testamenti.
75 Lectura octaua quod testamentum conditum secundum formam huius cap. valeat in foro animæ tantum.
76 Refellitur.
77 Testamentum cæci ad non pias causas conditum coram Parocho, & duobus testibus an valeat, latissimè in vtramque partem discutitur, à nu 87. vsque ad n. 157.
Referuntur fundamenta opinionis negatiuæ, à n. 87. vsque ad n. 113.
Item fundamenta opinionis affirmatiuæ à d. n. 113. vsque ad n. 141.
Soluuntur obiecta à d. n. 141. vsque ad n. 157.
78 Cæcus de iure ciuili quam formam seruare debeat in suo testamento.
79 Quamuis testamentum cæci signetur à testibus, non est nuncupatiuum.
80 Non requirit, vt sigilla testium apponātur in chordulis, sicut requirit testamentum in scriptis.
81 Et an institutio hæredis fieri debeat ante legata.
82 Cæci testamentum non seruata forma l. Hac consultissima, C. qui testam. fac. poss. de iure ciuili non valet, & n. 96.
83 Et quid in codicillis.
84 Et quid in donatione causa mortis.
85 Donatio causa mortis non est mera vltima voluntas, & prout in esse deducitur, æquiparatur contractui.
86 Cæcus potest contrahere, & donare inter viuos sicut quilibet alius.
88 Lex generalis posterior non tollit legem specialiter loquentem, sed potius distinguitur, & limitatur per legem antiquam, & n. 110.
Declaratur, n 141.
89 Cæcus non potest testari inter liberos nisi seruata forma, l. Hac consultissima, C. qui testam. fac. pos.
Contrarium, num. 154.
90 Species derogat generi.
91 Lex generalis non corrigit legem præcedentem habentem specialem rationem.
Declaratur, n. 141. & seqq.
92 Lex generalis nunquam corrigit legem specialem, quando inuicem compatiuntur.
93 Lex ciuilis nō contraria canoni seruari debet etiam in foro Ecclesiæ.
94 Testandi facultas generaliter concessa non comprehendit personas alioqui inhabiles.
Declaratur n 142.
95 Pupillus etiam pubertati proximus, nec ad pias causas testari potest.
96 Cæcus de iure communi est inhabilis ad testandū nisi seruata forma l. Hac cōsultissima, C. qui testam. fac. poss.
97 Solemnitati legali non detrahitur, nisi quatenus inuenitur expressum.
98 Ius ciuile contradicens iuri canonico in his, quæ merè spiritualia non sunt, aut à spiritualibus non dependent, obseruandum est in terris Imperij, & ius canonicum in terris Ecclesiæ.
99 Nec Papa potest tollere leges ciuiles quantum ad eos, qui non sunt de sua temporali iurisdictione.
100 Testium solemnitas in testamēto introducta est propter suspicionem falsitatum.
101 Hæredes ab intestato, qui non credunt duobus, vel tribus testibus fidem adstruentibus testamento ad non pias causas, non censentur habere conscientiam læsam.
Contrarium, num. 133.
102 Conscientia regulari debet ex his, quæ à iure sunt disposita.
103 Filius natus ex vxore præsumitur esse filius mariti.
104 Et fatuus reputatur si credat matri asserenti eum ex adulterio genitum.
Contrarium, num. 142. vers. Nec applicatur simile.
105 Lex ciuilis extra materiam peccati seruari debet in foro ciuili, licet contradicat Canoni.
106 Lex ciuilis potest ius diuinum, & naturale distinguere & adiuuare, illisque addere, vel detrahere.
Contrarium, n 143.
107 Papa potest immutare authoritatem illam, in ore duorum, vel trium, &c. addendo, vel minuendo.
Sed contra, num. 121. & n. 143.
108 Lex diuina in ore duorum, vel trium stet omne verbum, non refertur ad maiorem numerum, sed ad minorem. Imo refertur etiam ad maiorem, n. 144. & seqq.
109 Alienum esse à lege diuina quid importet, & n. 150.
110 Cæci testamentum etiam ad pias causas conditum non seruata forma, l. Hac consultissima, C. qui test. facer. poss. non valet.
Contrarium, n. 152.
111 Filiorum fauor maior est quam pia causa.
Declaratur, n. 155. & 156.
Filium exhæredare volens, & ecclesiam instituere, quærat alium, qui suscipiat, quam Augustinum d. n. 111 & 156.
112 Inter species illa derogat alteri, quæ specialior est, sicut indiuidua derogant speciei.
114 Leges ciuiles requirentes in testamentis numerum septem testium sunt contra ius diuinū, & n. 166.
Item sunt contra ius naturale, n. 118. & 127.
Item contra instituta sanctorum Patrum, n. 122.
Item contra generalem Ecclesiæ consuetudinem, num. 113.

Item

Item fouent peccatum, n. 114. vsque ad num. 141. & num. 166.

115 *Leges ciuiles repugnantes legi diuinæ sunt penitus excludendæ, & n. 128.*

116 *Imperator est Vicarius Dei, & ideo non potest venire contra factum Domini.*

117 *Legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, qui obtemperare non vult, grande acquirit præmium.*

118 *Præceptum diuinæ legis in ore duorum, vel trium, &c. non est iudiciale, sed morale.*

119 *Præcepta omnia legis euangelicæ sunt iuris naturalis præter præcepta de Sacramentis, & de fide.*

120 *Præcepta moralia per legem humanam alterari non possunt.*

123 *Consuetudo ecclesiæ generalis ita obligat, sicut præceptum, & n. 129. & 130.*

124 *Testamentum impugnans ob defectum solemnitatis in numero septem testium peccat mortaliter, & potest excommunicari, & un. seqq. vsque ad n. 141.*

125 *Præcepti Diuini transgressio semper est mortalis.*

126 *Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam.*

127 *Præcepta omnia moralia, sunt de lege naturali.*

128 *Legi naturæ quicquid contrariatur, peccatum est.*

129 *Consuetudinis ecclesiæ transgressio inducit culpam lethalem, sicut transgressio præcepti, & n. 130.*

131 *Leges ciuiles irritantes testamenta cum pauciori numero, quàm septem, vel octo testium, tanquam peccati nutritiuæ non sunt seruandæ.*

132 *Lex est sanctio sancta iubens honesta, probibens contraria.*

133 *Lex canonica vbi agitur de peccato vitando seruari debet, etiam in terris Imperij, & in omni foro.*

134 *Apostoli dicta præualent dictis Imperatorum.*

135 *Testamentum coram duobus, vel tribus testibus secundum Apostolum impugnari non potest ex defectu solemnitatis.*

136 *Canones præualent legibus in his, in quorum obseruatione emergunt peccata.*

137 *Hæredes ab intestato contra conscientiam occupant bona defuncti, qui coram quatuor, vel quinque testibus extraneum hæredem instituit.*

138 *Princeps quamuis ex iusta causa possit statuere cõtra ius gentium, tamen vbi cessat illa causa, constitutio seruanda non est.*

139 *Iuris ciuilis authoritas non potest aliquem à peccato excusare.*

140 *Iudices sæculares cogi possunt ad obseruantiam huius cap.*

144 *Intellectus cap. Præsul. 2. q. 4.*

Testes septuaginta duo requiruntur ad damnandum Cardinalem Episcopum, ibidem.

145 *Declaratur.*

146 *Testium defectui supplet numerus.*

147 *Testes duo, vel tres, si habeant qualitates requisitas de iure canonico, sufficiunt in omni materia, quantumuis graui, & n. 148.*

149 *Intellectus cap. Licet vniuersis de testibus.*

151 *Peccatum non est quod est præter legem diuinam.*

152 *Cæcus ita demum testari potest ad pias causas non seruata forma legis ciuilis, si relinquat pijs, & venerabilibus locis, secus si priuatis personis pauperibus.*

153 *Contrarium.*

155 *Religio diuina est carior filijs.*

Testamento ad pias causas magis fauetur, quàm testamento inter liberos, ibidem.

156 *Fallit quoad legitimam filijs debitam.*

Testamentum, in quo ecclesia instituitur, & filius exhæredatur, est contra officium pietatis, ibid.

157 *Testamentum Romæ conditum ad non pias causas coram Parocho, & duobus testibus, an valeat stante statuto vrbis, quod præcipit seruari ius ciuile, & eo deficiente ius canonicum, & num. seqq. vsque in fin.*

Statutum vrbis disponens inter ciues Romanos, & districtuales seruandum esse ius ciuile, declaratur, num. 164. & n. 166.

158 *Rotæ decisio in Romana Bonorum de Stocchis refertur.*

Refellitur, n. 163. & seqq. vsque in fin.

160 *Statutum loci attenditur quoad solemnitatem testamenti.*

161 *Statutum Rauennæ quod seruetur ius ciuile quando contradicit iuri canonico valet etiam sine confirmatione Apostolica, & n. seq.*

162 *Populi Ecclesiæ Romanæ in temporalibus subiecti possunt statuta condere contra ius Canonicum.*

164 *Statutum vrbis de seruando ius ciuile non extenditur ad leges requirentes numerum septem testium in testamentis tanquam fouentes peccatum, rebellantes iuri diuino statutis Patrum, & generali ecclesiæ consuetudini, & n. seqq. vsque in fin.*

Item non extenditur ad leges per ius Canonicum abrogatas, n. 166.

Non obstante confirmatione Apostolica, n. 178.

165 *Papa vsque ad animam, & sanguinem ius diuinum seruare debet.*

167 *Ius ciuile correctum non dicitur amplius ius ciuile.*

168 *Pœnæ à iure ciuili latæ contra secundò nubentes infra annum luctus per ius canonicum hodie sunt sublatæ.*

169 *Nec habent locum inter personas subiectas statuto Vrbis.*

170 *Leges multæ referuntur, quæ tanquam fouentes peccatum sunt sublatæ per ius canonicum, & n. seqq.*

Ordinandi ad Sacerdotium iure ciuili debent aliquid offerre ordinanti, & notario, sed iure canonico est simoniacum, ibidem.

171 *Pro iure iudicando licitum est iure ciuili pecuniam accipere: iure canonico secus.*

172 *Iurare per creaturas iure canonico non est permissum: iure ciuili secus.*

173 *Pupillus iure ciuili non tenetur seruare iuramentum: iure canonico secus si sit doli capax.*

174 *Contrahentes iure ciuili licitè se inuicem decipiunt: secus iure canonico.*

175 *Bona fides non requiritur iure ciuili in præscriptione: iure canonico secus.*

176 *Filiusfamilias iure ciuili non obligatur voto: iure canonico secus.*

177 *Patri secundum leges licet occidere adulterum cum filia deprehensum, dummodo & filiam occidat: sed non secundum Canones.*

179 *Statutum vt in testamentis seruetur ius ciuile quoad numerum septem testium, non valet, & num. seqq.*

180 *Princeps, etiam Papa si condit leges contra ea, quæ dicit Dominus, non dicitur condere leges, sed potiùs conuincitur errare.*

181 *Papa non potest statuere contra statum vniuersalem Ecclesiæ.*

182 *Licet receperit à Deo potestatem, & dignitatem Pontificatus, non tamen potestatem peccandi.*

183 *Statuta, & consuetudines locales requirentes nu-
*merum septem testium in testamento rebellant
iuri Diuino.

1 CVM ESSES. Legitur octo modis, vt
dicam infra in apparatu num. 37. Com-
muniter tamen sic summatur. Valet te-
stamentum, quod Parochianus facit co-
ram Presbytero suo, & duobus testibus, nec te-
net consuetudo contraria, Io. Andr. Butr. Cardin.
2 Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan. Sed secundum
lecturam, quæ magis placet Canonistis, & videtur
verior, hoc intendit. Testamentum etiam ad non
pias causas conditum coram Parocho, & duobus
testibus valet nedum in foro canonico, sed etiam
in foro ciuili, contraria consuetudine non obstante.
Communis diuisio. Secunda ibi, *quia verò*.
3 Nota primò ibi, *septem, vel quinque testium*.
Iure ciuili inspecto ad testamenti validitatem re-
quiri numerum septem testium. Hoc enim gene-
rale est tam in testamento in scriptis, l. Hac consul-
tissima. C. de Testament. quàm in testamento nũ-
cupatiuo, l. In testamentis, C. eod. l. fin. iuncta
4 glos. in verb. Ostenditur, C. de fideicomm. Et hic
numerus non tantum est de forma probatoria, sed
etiam de forma substantiali, vt firmat Bartol. in l.
Nemo potest, in prima opposit. ff. de leg. primo, &
est communis opinio, vt ibi attestatur Ripa sub
num. 2. & Couar. in repetit. huius cap. num. 8. Ad-
ditur autem in textu illud verbum *quinque*, pro-
pter codicillos, vt l. fin. §. vlt. C. de codicill. se-
5 cundum Abb. hic in primo notab. Sed hoc non vi-
detur verum, quia numerus septem, vel quinque
testium hic refertur tantum ad testamenta, quo-
rum appellatione non veniunt codicilli, vt l. Si idè,
C. eod. nisi forsitan largè, & impropriè, vt notat
6 glos. final. in cap. 2. §. fin. de vsur. lib. 6. Vnde di-
cendum videtur, verb. *Quinque*, fuisse hic apposi-
tum propter testamentum, quod fit ruri, in quo
testes quinque sufficiunt ad præscriptum l. fin. C. de
7 testam. Host. hic num. 3. Cardin. in 2. not. Siue
rusticus testetur in scriptis, siue per nuncupatio-
nem; & ita communiter tenetur, vt ait Alex. in
d. l. fin. sub nu. 8. in glos. in verb. Scriptura, & Ias.
sub num. 2. vers. Extende; & communiter ita ser-
8 uatur, vt dicit Bart. ibidem num. 1. An autem hoc
vendicet sibi locum etiam in testamento, quod fit
tempore pestis est ardua quæstio; Tu vide aucto-
res pro, & contra de communi attestantes apud
Iulium Clar. in §. Testamentum, quæst. 56. vers. Et
hæc quidem conclusio. Et quod notat Bart. in
l. 1. ad fin. vers. Et ideo propter talia, ff. de bonor.
possess. ex test. milit.
9 Secundò nota ibi, *subscriptione*: eodem iure
ciuili inspecto testamentum esse à testibus sub-
scribendum, vt hic patet. Quod verum est in so-
lemni testamento, vt d. l. Hac consultissima, C. de
testam. Nec non in testamento cæci, vt l. Hac con-
sultissima, C. Qui test. facer. poss. & latius dicam
10 infra num. 79. ad fin. Secus autem in testamento
nuncupatiuo, vt notat glos. in dicta l. fin. in verb.
Ostenditur, C. de fideicommiss. Host. hic num. 2.
in verb. Subscriptione, Anchar. & Abb. in secundo
notab.
11 Tertiò nota ibi, *secundum quod leges humanæ
decernunt*. Summum Pontificem posse abrogare
leges Imperatoris fouentes peccatum, vt hic, & in
cap. fin. de præscription. & in c. Cum contingat, de
iureiurand. & in c. Licet, eod. tit. lib. 6. Abb. hic
12 num. 4. Nam omnis anima ratione peccati Apo-
stolico subiecta est, cap. Nouit, supra de iudic. c. Si
Imperator, 96. dist. Glos. magna, & DD. in cap. fin.
de præscript. & fusiua dicetur infra nu. 49. & 133.
13 & seqq. In alijs verò casibus vbi peccatum non
imminet, Papa non potest infringere leges huma-
nas quoad forum ciuile in locis vbi iurisdi-
ctionem temporalem non habet, cum potestates
distinctæ sint, cap. Cum ad verum, 96. dist. c. Quo-
niam, vbi plena glos. in ver. Discreuit, 10. distinct.
cap. Causa, qui fil. sint legitim. & notat glos. in
cap. Possessor, de reg. iur. lib. 6. Abb. hic num. 5.
14 Sed in suo foro potest tollere legem ciuilem, etiam
in locis Imperio subiectis, vt dicit præcitat. glos.
in cap. Possessor, & scripsi plenius in cap. Antigo-
nus, num. 28. sup. de pact.
15 Quartò nota ibi, *Coram*, secundum Petr. de
Anchar. hic n. 6. Ad validitatẽ testamenti de iure
canonico non requiri, vt testes sint rogati: nam
16 dictio *Coram*, exponitur, idest eis præsentibus,
& intelligentibus: non ergo dormientibus, pu-
pillis, vel furiosis, vt l. Diem proferre, §. Coram,
ff. de arbitr. & l. Coram, ff. de verb. significat. &
hoc tenet Bart. in l. Habeat, num. 76. C. de Sacro-
17 sanct. Eccles. allegat text. in cap. seq. circa fin. Sed
certe ibi potius innuitur oppositum, quia dicitur,
duobus testibus requisitis: nam verbum, *requisi-
tis*, videtur idem importare, quod *rogatis*, vt mox
dicetur.
18 Præterea vbicumque non reperitur aliqua di-
spositio iuris ciuilis expresse immutata à iure ca-
nonico, non debemus inducere discrepantiam in-
ter ius canonicum, & ius ciuile; imo lex ciuilis
seruari debet etiam in foro ecclesiæ, vt cap. 1. & ibi
Abb. Antiq. num. 2. Io. Andr. num. 5. & alij com-
muniter infr. de nou. oper. nunciat. Anchar. in c.
Canonum statuta, in 2. quæst. num. 44. supra de
19 Constitut. Sed dispositio iuris ciuilis requirens, vt
testes sint rogati tam in testamento in scriptis, vt
l. Hac consultissima, C. de testam. quàm in testa-
mento noncupatiuo, vt §. fin. instit. de testam. nul-
libi reperitur expresse correcta per ius canonicũ,
quin potius videtur approbata in cap. seq. in fin.
ergo seruari debet in vtroque foro; & per hanc
rationem ita tenet Collect. hic num. 2. dicens se
credere testamentum non valere, nisi sint rogati,
nec præsumi rogatos nisi probetur, vt l. Hac con-
sultissima, C. de testam. & hæc est communis opi-
20 nio. Nec refragatur dictio, *coram*, quæ exponitur,
idest, *præsentibus*; quoniam per hoc non excludi-
tur, quin testes debeant etiam esse rogati: ideo-
que cum Concilium Tridentinum in cap. 1. sess. 24.
de reformat matr. ad validitatem matrimonij re-
quirat, vt celebretur præsente Parocho, & duobus
testibus: Sac. Congregatio eiusdem Concilij In-
terpres declarauit non sufficere, vt Parochus ma-
trimonio intersit, nisi etiam à contrahentibus sit
adhibitus, vt dixi in cap. Quod nobis, num. 54.
vers. Caue tamen, infra de clandestina desponsa-
21 tione. Verbum autem *adhibitus*, idem importat
quod, *rogatus*, vt not. glos. in §. fin. in ver. Adhi-
bitis instit. de testam. Bald. in l. Nullũ, vers. Nota
glos. ff. de diuort. Vnde etiam in testamento vide-
tur requiri, vt non modo testes, sed etiam Paro-
22 chus sit adhibitus. Et quamuis regulariter in
alijs actibus humanis non requiratur hæc solem-
nitas, vt testes sint rogati, vt l. Ad fidem, ff. de te-
stibus.

sribus. Tamen secus est in testamento propter grauitatem materiæ, & maximum timorem fraudis, & falsitatis: Quæ ratio maximè viget in testamēto quod fit iuxta dispositionem huius cap. valde enim periculosum esset, vt Parochus, vel testes, qui fortè conuiuij, vel cōfabulandi causa, vel aliud tractandi adessent, & audirent testamentum fieri, forsitan aliud mente reuoluentes, & ad illum actum non attendentes, fidem adstruerent testamento. Quod considerat ius ciuile in l. Hærede palam, §. In testamentis, ff. eod. tit. Et hoc puto verius in testamento, quod fit ad non pias causas,
23 ad præscriptum huius decretalis. Sed in testamento ad pias causas hæc solemnitas iuris ciuilis non videtur necessaria, quia in talibus cessat suspicio falsitatis, vt dicit glos. 3. hic, & Anchar. num. 8. vers. Nam in talibus; Ideoq; in huiusmodi testamento per iura canonica est inductum, vt non stetur solemnitatibus iuris ciuilis, stetur autem iuri diuino, vel naturali, vt in cap. Proximo, infr. eod. & in hoc secundo casu loquitur Bart. in d. l. Habeat, num. 75. & 76. C. de sacros. eccles. cum quo residet Anchar. hic num. 6. licet Bart. in ea fuerit opinione, vt tex. noster loquatur de testamento ad pias causas, de quo plenè dicitur infra in examinatione materiæ.
24 Quintò nota ibi, *Presbytero suo*, de iure canonico non valere testamentum conditum coram duobus vel tribus testibus, nisi etiam fuerit adhibita præsentia Presbyteri Parochialis præfati: hic est casus secundum omnes in summario tex. Et pōdera illud pronomen, *suo*, quia non sufficit præsentia cuiuslibet Presbyteri, etiam curam animarum habentis, sed requiritur vt sit proprius, & ordinarius Parochus testatoris; nec sufficit alienus, vt hic per Imol. n. 12. vers. Et per hanc etiam rationē, & Abb. nu. 6. & 17. & de Presbytero testatoris loquitur Angel. in cons. 233. Punctus est, n. 5. vers. Differentia autem, & Parisina cons. 51. Testamen-
25 tum, n. 1. lib. 3. Et & potest esse ratio, quia fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis, vt in authen. de testam. §. Si verò ignoti col. 9. & c. Postquā, supra de election. & est simile quod legitur & notatur in c. Quanquam, in glos. in verb.
26 Parochia de vsur. lib. 6. Item proprius Sacerdos Parochialis dicitur pater spiritualis omnium suorum parochianorum, cùm illos recipiat ad pœnitentiā,
27 vt in cap. Omnes, 30. q. 1. Non ergo est verisimile, vt talis consentiat falsitati, arg. l. Non est verisimile, ff. Quod met. caus. secundum Host. hic n. 6. in ver. Idoneis, Calder. cons. 337. alias 8, circa fin. de
28 testa. Imo ex hac littera deducunt quidam testimonium Presbyteri Parochialis æquipollere quinque testibus. In testamento enim septem testes requiruntur, vt dictum est supra in 1. notab. Sed hic statuitur, vt sufficiant duo cùm presbytero: ergo
29 dicunt ipsi, Presbyter repræsentat quinque; sed hos tanquam simplices redarguit hic Host. num. 6. in vers. Coram Presbytero suo, & Io. Andr num. 2. in
30 vers. Presbytero, & merito, quia duo testes idonei præferuntur vnico quantæcunque dignitatis exi-
31 stat, cap. Cum à nobis, de testib. l. Iurisiurandi, C. eod. tit. licet proprius Sacerdos sit testis autorizabilis, de quo canones multum confidunt, vt ex sententia Sac. Congregationis Concilij dixi in cap. Quod nobis, num. 54. de clandestin desponsat.
32 Sextò nota ibi, *personis idoneis*, suos testes de iure canonico adhibendos in testamento debere esse idoneos, id est, in aliquo non suspectus. Secundum Host. hic num. 7. & Io. Andr. num. 3. Et
33 quidem de iure ciuili testes idonei dicuntur scilicet masculi, non fœminæ, puberes, & liberi, vt l. Hac
34 consultissima in princ. C. de testam. Verū secundū Canones, qui iure naturali à testimonio repellūtur absq; dubio nō sunt idonei, vt domestici, inimici, & consimiles, l. Etiam iuncta glos. vnica, C de testib. sed illi, qui de iure ciuili tantummodo repelluntur, vt serui, & fœminæ, vtique de iure canonico quod ius naturale imitatur, in testamento poterūt esse Testes, secundum Petr. de Anchar hic num. 6. & Io. de Anan. nu. 8. & de fœmina Angel. cons 233. Punctus est num. 5. vers. Differentia autem, & hāc dicit esse communem opinionem Paris. cons 51. Testamentum conditum, num. 16. lib. 3. & Crot. de testibus in 1. par. n. 10. prout illum refert Couar. in relect. huius cap. num. 14.
35 Sed tu aduerte, quia si agatur de testamento ad pias, causas prædicta opinio procedit absque difficultate, vt per Bald. in l. t. num 9. C. de Sacros. Eccles. & ita communiter tenetur, vt dicunt Guliel. de Benedict. in repet. c. Raynutius, in 1. par. fol. 154. num. 63. insra eod. Roman. in repet. Auth. similiter in 6. speciali piæ causæ circa vltimas voluntates, C. ad legem Falcidiam, & alij apud Iulium Clar. in
36 §. Testamentum, q. 6. vers. Tertiò infertur. Sed in testamēto ad nō pias causas verius videtur mulierem de iure canonico non posse testem adhiberi, tū quia hoc cap. quatenus repetat rigorem iuris ciuilis, est strictè intelligendum, arg. c. Statutum, de election. lib. 6. nec à legibus est recedendum nisi quatenus contrarium in canonibus reperitur expressè dispositum, cap. t. Cùm materia, de noui oper. nunciat. & c. Si in adiutorium, 10. dist. & hic notant Collect. nu. 2. Imol. n. 12. & Abb. n. 6. vers. Item quatenus, Feder. de Sen cons. 211 vbi n. ... refert in quadam additione, quæ tribuitur Innoc. in c seq. fuisse diffinitum leges in his, & alijs esse obseruandas, nisi in casibus per leges, vel canones exceptis. Tum quia cùm hic requiratur, vt testes sint idonei, hæc qualitas non videtur verificari in fœmina, quia est fragilis, & contemptibilis, vt dicit glos. in l. Qui Testamento, §. Mulier, in verb. Non poterit, ff. de testam. Ideoque valde periculosum esset de illius integritate confidere in actu tam præiudiciali, & in quo sæpe solent committi falsitates, & fraudes. Vnde hanc opinionem amplectitur Collect. hic num. 2. Alex in cons. 70 num. 13. vol. 2. quod est appendix siue confirmatio cons 84 lib. 2. vbi hoc idem tenet, & valde miratur de quodam consulente, qui dixerat communem opinionem esse in contrarium. Hanc etiam sequitur dicans veriorem, & magis cōmunem Iul. Clar. alios referens in §. Testamentum q. 55. vers. Sed quid de iure Canonico.
37 Absolutis notabilibus venio ad apparatum, Decernitur hic, vt valeat testamentum conditum coram Parocho, & duobus testibus. Contra hoc oppono. Nam requiruntur septem, vt l. fin. C. de fideicomm. ita vt si vnus deficiat, testamentum corruat, vt l. Si vnus. C. de testam. Host. hic n. 3. in verb. Leges humanas, & Cardin. in 2. not. Timore huius contrarij, glossa tertia ponit quatuor intellectus, seù lecturas indecisas.
38 Prima Lectura est quod hoc c. sicut, c. sequens sit intelligendum de testamentis ad pias causas, in quibus minor solemnitas requiritur, sicut inter liberos,

beros, vt l. Hac consultissima, §. Ex imperfecto, & auth. Quod sine C. de restam. l vlt. C. famil. Ercifcúd. Quare iuxta hanc lecturam in restamentis cõditis ad nõ pias causas seruabitur ius ciuile de numero septem testium etiam in foro Ecclesiæ. Quia cũ iure canonico in huiusmodi testamentis ad non pias causas nihil iuri ciuili detractum reperiatur: consequens est in talibus ius ciuile incorrectum manere, & seruandum esse vbique locorum, & in omni foro, vt per Fulgos. conf. 29. Pũctus quæstionis, num. 2. & in hac lectura residet ipsa glos. tertia hic, & in c. Sequenre, in verb. Decretorum, in fin. Item glos Io. in Summa, 2. q. 4. in verb. Vel Trium, Abb. Antiq. hic in princ. licet in fine cum Petro de Sampson. vacillando dicat, Tene quod vis Rayman. in Summ. lib. 3. tit. de numero testium relatus hic à Io. Andr. nu. 6. Bart. in l. 1. n. 75. C. de Sacrosanct. Eccles. Paulus de Castro conf. 45 talis institutio, prr torum lib. 2. vbi consuluit non valere institutionem factam ad non piam causam in terris Ecclesię ob defectum solemnitatis iuris ciuilis, & num. 2. dicit potiùs inhęrendum gloss. Bernard. hic, quod hoc c. locum habeat solum in relatis ad pias causas; & quod si esset iudex, ita pronunclaret, & quod vbique locorum vidit obseruari solemnitatem iuris ciuilis in relictis ad non pias causas, & idem tenet Guidopap. dec. 543 n 13 & hanc opinionem dicit esse crebriorem apostill. ad hoc c. Vt referr Iulius Clar. in §. Testamentum, q. 57. post princip quæ tamen apostilla non reperitur in compilatione, qua vtimur. Mouetur glo. quia hæ duę decretales loquuntur de eadem materia, & de eodẽ loco; & ideo hæc intelligitur, & declaratur per sequentem. Nec est verisimile Papam vno verbo leges omnes euertere voluisse, l. Si quando. C. de

39 inoffic. Testament. c. Ecclesia vestra il 2. de election. sed planè hoc fundamentum gloss. nõ subsistit, quia materia est diuersa, vt patet ex tenore vtriusque. Item hæc loquitur de ciuitate Holliensi; sequens verò de ciuitate Velletrensi; & sic est etiam diuersitas loci. Præterea si hoc c. intelligeretur ad pias causas, esset contrarium c. seq. vbi in relictis ad pias causas sufficiunt duo, vel tres testes. Nam in hoc c. Vltra duos, vel tres testes requiritur etiã pręsentia Presbyteri Parochialis: ergo alterum istorum esset salsum, vel superfluum, quod esset contra id, quod dicit Papa sup. in proœmio, videlicet in hac compilatione nihil esse falsum, vel superfluum. Vt igitur hęc iura per distinctionem ad concordiam reducantur, quod facere debemus, vt in c. Cùm expediat, de elect. lib. 6. Dicamus, c. sequens, quod expressè loquitur de relictis ad pias causas tantum in illis habere locum: hoc verò c. quod loquitur simpliciter, & requirit pręsentiã sacerdotis cùm duobus vel tribus testibus, locum habere in altjs restamentis, idest ad non pias causas. Ita Gemin. conf. 49. super isto puncto n. 5. vers. Et adde vnam rationem. Item cùm hic nulla fiat mentio de relictis ad pias causas: hæc lectura videtur diuinare, vt per Imol. circa fin. vers. Et sic ista prima lectura. Nec obstat ratio inuerisimilitudinis desumpta ex l. Si quando. C. de inoff. testam. quia hoc c. Non procedit corrigendo, sed declarando irrationabilitatem Iuris Ciuilis, vt dicam infra n. 53. & n. 141. Item nõ obstat ponderatio Bald. conf. 284. In libro *Esdræ* nu. 3. lib. 3. quod dictio, *talis*, posita in c. seq. sit restrictiua ad similia, & dissimilium exclusiua; & ideo restringat hoc c. ad pias causas: nam salua illius reuerentia illa dictio, *talis*, non restringit hoc c. sed bene restringit illud c. relatum ad relicta ecclesiæ, de quibus ibi in princip. mentionẽ fecerat, vt illic declarat Innocen. in fin. & Imol. num. 1. vnde contra glosa. tenent magis communiter DD. vt deducit Gemin. 6 conf 49. n. 4. & mox patebit.

40 Secunda igitur est lectura quod hoc cap. generaliter deroget legibus ciuilibus quoad numerum septem testium, ita vt de iure canonico valeat testamentum coram Parocho, & duobus testibus ad non pias causas tam in terris subiectis iurisdictioni temporali Romani Pontificis, quàm in terris Imperij: & tam in foro ecclesiæ, quàm in foro ciuili. Et hanc lecturam probarunt Tancred. & posteum Barthol Brislen in Summa, 2. q 4. in verb. Vel Titum, in fin. Speculat. in tit. de instr. edit. §. Compendiosè, num. 11. vers. Item per ius canonicum, Arcbid. in cap. 1. 2. qu. 5. & tenent hic Guliel. Naso. Aegid. & Petr. de Sampson. relati à Io Andr. num. 3. Alan. Gofred. & Laurent. ab eo-

41 dem relati num. 6. in glos. 3 Qui omnes sine distinctione loci, aut fori generaliter tenent hoc cap. loqui in quolibet testamento, & ad non pias causas, & expressius per hoc cap. tam in foro ciuili, quam ecclesiastico esse generaliter derogatum legibus ciuilibus loquentibus de solemnitate testamentorum, firmat Host. hic num. 4. in verb. Improbamus. vers. Vel si dicas, dicens, hoc verissimũ esse, nec posse absurdum videri si rationes vtrinq;

42 expendantur: nam pro hac opinione stat lex diuina, lex canonica, & generalis consuetudo Ecclesiæ, vt hic dicitur in littera; Item ipsa veritas, quæ Deus est, & in omnibus prænalet 2. Esdræ 10. in

43 fin. Sed pro opinione contraria est lex humana, perniciosa subtilitas, & timor falsitatis, vt l. fin. C. de fideicom. Cuius ergo potiora sunt iura? vtique primę: ergo ei standum est, l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. cap. Bonæ, il 2. §. fin. supra de postulat. Prælat. Nec recipienda est per iudicem subtilitas, quę veritatem lędit, l. Sicut re corporali, §. antepen. ff. Quib. mod. pign. vel hypoth. solu. Sed nec obest timor falsitatis, quia quilibet pręsumitur bonus, cap. vnico, de Scrutin in ordin. facien.

44 Et nihilominus ad hunc timorem submouendum in tex. datur remedium, vt testes sint idonei, & adhibeatur etiam Presbyter Parochialis: neque enim verisimile est, vt tales sint authores falsitatis, nec vt Parochus alicui falsitati consentiat; ita Hostien. qui & remmittit ad summam de testam. §. Qualiter conficiatur, eiusque sententiam videtur fouere Io. Andr. hic num. 6. vt refert Collect. num. 2. in fin. qui num. 1. eamdem sententiam sequitur subdens ita seruari de facto; quam etiam à fortiori tenet Butr post num. 3. vers. Ego credo, & Corn. conf. 137. Placet mihi, num. 1. vers. Totus enim iste articulus, vol. 2. vbi ait Gemin. sententiam DD. esse, vt hoc cap. loquatur in causa prophana, & deroget iuri communi in testamento, in quo interuenit Presbyter Parochialis, qui est iudex animarum, de quo ius canonicum plurimum confidit. Eamque pluribus tuetur Abb. hic nu. 8. post med. vers. Ego autem disputationis gratia, cui & ipse assentior per ea, quæ latissimè dicam infra in quæstione de cæco à num. 113. vsque ad num. 157 Nam si in testamento cæci, in quo maior viget suspicio falsitatis, & ideo maior solemnitas à iure ciuili exigitur, sufficiunt duo testes cum Presbytero Parochiali, etiam in terris Imperij, & in

in foro ciuili, vt ibi probabitur per rationes inuincibiles: vtique multò fortius idem erit obseruan-
45 dum in testamentis aliorum. Et cum agatur de obseruantia legis diuinæ, & de materia peccati, authoritas Papæ non circumscribitur limitibus alienius territorij, sed vbique locorum, & in omni foro eius dispositio seruanda est necessitate præcepti cap. fin. & ibi glos. magna, de præscript. & latiùs patebit infra n.49. & n 113. & seqq.
46 Tertia est lectura, quam glos. hic recitat, quod in terris subiectis temporali iurisdictioni ecclesię seruari debeat hoc cap. tam in foro ecclesiastico, quam in foro ciuili. In terris autem Imperij seruandum sit ius ciuile de numero septem testium: Et hanc tenet Gemin. alios referens in cons. 49. Super isto puncto, nu. 3. vers. Alia est opinio. Eamque communem esse attestatur Alex. cons. 146. Viso themate, num. 6. lib. 2. & cons. 47. Abundè, num. 2. eod. lib. dicens, in terris Ecclesiæ secundum magis communes cõclusiones sufficere duos testes cum Parochiano, & cons. 177. Viso themate, num. 2. lib. 2. vbi ait hanc esse magis communem opinionem Canonistarum, & cons. 17. Ponderatis num. 15. & seq. lib. 3. vbi tollit contraria, consil. 176. Viso processu, num. 10. vers. Potest etiam, lib. 5. & cons. 105. Viso, num. 15. vers. Imò fortius vbi de communi lib. 4. Paris. cons. 51. Testamentũ, num. 1. lib. 3. dicens ita hic affirmare scribentes omnes, nullo excepto, dicentes hanc conclusionẽ esse communem, & sequendam in iudicando, & consulendo, & nu. 15. asserit eam esse firmissimam
47 & indubitabilem. Bald. cons. 285. Factum tale est, aliàs si quis intis in fin. lib. 3. vbi dicit hanc esse communem opinionem Canonistarum, quia veritas præualet solemnitati: licet subdat forum esse
48 seruandum, quia Legistæ tenent contrarium, & militant in foro Iustiniani secundum leges, & Canonistæ triumphant in foro B. Petri. Et idem tenuit cons. 351. Quoniam ex facto, & cons. seq. lib. 4. sequitur Gom. cons. 18. Principale dubium, num. 14. vers. Et cap. illud, secundum communem sententiam, vol. 2. & cons. 168 In præsenti, num. 2. vers. His tamen minimè refragantibus eod vol. vbi ait communem lecturam huius capituli esse, quod in terris ecclesiæ in vtroque foro, & in terris Imperij in foro canonico valeat testamentum coram Presbytero Parochiali, & duobus alijs testibus, & ibi plures allegat, Idemque attestantur Ripa in tract. de peste, in priuileg. contractuum num. 12. Bellon. cons. 14. nu. 3. & Io. Dilect. de art. testam. tit. 2. caut. 2. post num. 2. Quæ opinio est etiam generali consuetudine roborata, vt attestatur Ioann. Andr. hic n. 6. vers. Communiter, vbi ait communiter seruari, vt in relictis ad pias causas in omni foro sufficiant duo testes, in alijs in foro ciuili, qui non sit de temporali iurisdictione Ecclesiæ seruetur lex, Cardin. num. 5. vers. Io. Andr. dicit, vbi explicans dictum Io. Andr. Similiter ait communiter seruari, vt in terris ecclesiæ, etiam ad non pias causas, valeat vltima voluntas cum Presbytero Parochiali, & duobus testibus etiam in foro ciuili. In terris autem Imperij seruanda sit lex ciuilis in foro ciuili, & ius canonicum in foro Ecclesiæ; & hanc lecturam dicit esse veriorem. Et eodem modo Io. de Imol. nu. 13. dicit hanc opinionem videri consuetudine roboratam, & per consequens seruandam; & paulò infra, vers. Sed ista opinio, dicit esse de iure veriorem, quod etiam affirmat Cardin. loco proximè citato, Sed & Calder. cons. 8. circa finem de testam. dicit hanc seruari de facto. Vnde, vt ait Clarus in §. Testamentum, quæst. 57. vers. Quæquidem; non esset ab ea in consulendo, & iudicando recedendum, & paulò infra dicit: A qua non recedas in practica, quia quantum ego vidi apud omnes ita seruatur fine controuersia. Quinimo fertur Innocentium IV. semel in Consistorio ita pronunciasse, vt refert Bald. in cons. 284. Dominus Raynutius, num. 2. lib. 3.

Quod sanè vix credibile est, quia idem Innoc. hic, & in cap. seq. in hac materia nihil certum scripsit, sed tantummodo opiniones recitauit, prout etiam referunt hic Host. num. 6. vers. Dominus tamen Noster, in hac materia, Io. Andr. num. 6. vers. Innocentius verò, & plerique alij.

Suffragari videtur huic lecturæ, quod ciuitas Hostiensis, de qua hic agitur, est de temporali iurisdictione Romanæ Ecclesiæ, & hoc cap. loquitur quando quæstio coram ecclesia agitatur, vt patet euidenter ex littera, secundum Angel. d. cons. 233. n. 5. vers. Et attendendum.
49 Verum, vt inquit Abb. hic num. 8. Licet hæc lectura videatur colorata; tamen salua reuerentia Io. Andr. & Io. de Fano, non videtur vera, quia cum textus dicat leges ciuiles decernere, vt testamenta non fiant cum minori numero, quàm septem testium, & hoc esse contra legem Diuinam: hinc patet eas nec in foro ciuili esse obseruandas, quia vbi lex humana aduersatur legi Diuinæ, seruanda est lex Diuina in foro etiam sæculari, vt in cap. Contra mores, 8. distinct. & in cap. Qui resistit, & cap. Iulianus 11. q. 3. c. fin. & ibi glos. magna de præscription. quod latius prosequar infra in quæstione de testamento cæci à num. 115. 121. & 133. & seqq. & quoad DD. in contrarium allegatos aduerte, quia hæc lectura implicat duas cõclusiones. Prima est, quod in terris ecclesiæ valeat in vtroq; foro testamentum ad non pias causas cõditum coram Presbytero Parochiali, & duobus testibus, & hanc primam conclusionem dicũt esse magis communiter approbatam DD. ferè omnes. Et ita in specie loquuntur Alex. Paris. Bald. & Imol. supracitati num. 46. vt ex eorum verbis videre est.

Secunda autẽ conclusio huius lecturæ est, quod in terris Imperij, & in foro ciuili seruentur leges de numero septem testium: & hanc secundam cõclusionem nullus ex citatis Doctoribus asseuerat esse communem, exceptis Corneo, & Claro. Quinimo Paris. d. cons. 51. lib. 3. etsi dicat conclusionem esse indubitabilem, quod valeat vltima voluntas, nedum in pia causa, sed etiam in penitus prophana coram rectore testatoris, & duobus testibus: mox tamen subdit hoc maximè habere locum quando sumus in terris, & inter subditos ecclesiæ; vnde videtur idem admittere in terris Imperij ponderando dictionem, *maximè*, quæ implicat casum contrarium, licet magis dubitabilem, vt in iuribus vulgatis. Sed & Io. Andr. quamuis affirmet eam communiter seruari, tamen ipse propiùs accedit ad opinionem Host. secundum Collect. hic num. 2. in fin.
54 Quarta est lectura, quã similiter ponit glos. nostra, quod hoc cap. sit seruandum in foro ecclesiæ, lex autem ciuilis in foro sæculari: & hanc lecturam recitat vltimo loco Innoc. in cap. seq. ad fin. & se-

& secundum eam tam in terris Imperij, quam in
terris Ecclesiæ seruādæ sunt leges in foro sæcul'ti,
51 & canones in foro ecclesiastico. Sed & huic lectu-
ræ multum restagantur quæ dicta sunt supra in le-
ctura secunda ad fin. num.45. & in tertia n.49.
52 Quinta subsequitur lectura, quam ponit hic
Anton. de Butr. num.3. vers. Ego credo, videlicet
quod ex dispositione huius text. vtique locorum,
& in omni foro valeat testamentum factum corā
duobus testibus etiā non adhibita pręsentia Paro-
53 chi siue sit ad pias causas, siue non. Monetur quia
Decretalis nō procedit dispositiuè ius ciuile cor-
rigendo, sed illius irrationabilitatem declarando:
54 vbi enim habemus voluntatem testatoris proba-
tam per duos testes idoneos, & integros falsitati
non consentientes, & omni exceptione maiores,
suadet æquitas naturalis, vt mandetur executioni
voluntas defuncti, & peccatum est si non mande-
tur. Et cum Canones intendant salutem animæ,
voluerunt testamentum seruari debere post habi-
ta rigorositate iuris ciuilis. Idque clarum est sal-
tem per viam denunciationis Euangelicæ ad pec-
catum vitandum, quod incurritur non exequendo
voluntatem defuncti, de qua certitudinaliter con-
stat contra æquitatem naturalem, & pietatem,
vt l. 1. C. de sacros. eccles. Et dum tex. dicit de Pres-
bytero, loquitur secundum consuetudinem, & ac-
cidentia facti, quod patet per rationem litteræ,
quia duo idonei testes sunt sufficientes ad proban-
dam mentem defuncti: ea igitur probata, est om-
nino executioni demandanda; vt latius per eum,
& hæc opinio seruatur Venetijs teste Baldo in
cons.285. Factum tale est, aliàs Si quis iuris, post
medium vers. Et ita seruant Veneti lib.3. Item Pa-
risijs, & in ciuitate Bisuntina, vt attestatur Aegid.
Bellam. cons.42. Dominus Hugo, in princ. versic.
Item an attendatur, col. 1. cum qua etiam transit
Alex. cōs.105. Visō, n.15. vers. Imo fortius tenet li.4.
vbi etiam refert Io. de Imol. dicentem se vidisse per
alios consultum apud Ferrariam secundū opinio-
nem Ant. de Butr. & quod de iure canonico, saltem
in terris Ecclesiæ, sufficiant duo testes idonei: te-
net idem Bald. cons.404. Pręmittendū est, n.3. di-
cens cōmune lib.4. & Alex. d. cons.105. Viso, n.15.
55 Cæterum hanc lecturam pluribus refellunt hic
Io. de Imol. col.6. vers. Sed aduerte, & Abb. n.14.
vers. Et hanc opinionem ego sequor. Sed in eorū
dictis admittunt esse contra legem Diuinam, vt
non valeat testamentum factum coram duobus
56 testibus, cum in ore duorum, &c. & huic obiecto
conantur multipliciter respondere. Sed ego non
puto hoc legi Diuinæ vllatenus aduersari, quia
scriptura nō dicit præcisè in ore duorum stet om-
ne verbum, sed alternatiuè dicit, in ore duorum,
vel trium; vnde relinquit ecclesiæ determinandū
in quibus casibus sufficiant duo testes, & in quibus
requirantur tres, arg. cap. In alternatiuis, de reg.
iur. lib. 6. Ecclesia autem determinauit in testa-
mento ad pias causas sufficere duos testes, vt in c.
seq. Sed in testamento ad non pias causas propter
periculum falsitatis, & fraudis determinauit duos
non sufficere, sed tres esse adhibendos, vt hic.
Rursus lex Diuina non aperuit quales huiusmodi
testes esse debeant: sed hoc determinauit lex ca-
nonica; quod bene potuit, vt c. Et si quæstiones, in
fin. de simon. & in cap. Ex publico, de conuersione
coniugator. & notatur in cap. fin. de consuetud.
statuitque vt in testamento ad non pias causas
vnus ex illis debeat esse Presbyter Parochialis, &
57 alij duo debeant esse idonei; idque summa cum
ratione, quia data illorum præsentia, cessat suspicio
falsitatis, arg. l. Non est verisimile, ff. quod met.
caus. cap. Nemo, de simon. c. fin. de postul. c. De-
nique, 14. q. 5. Et aduertunt Speculator in tit. de
instrument. edition. §. Compendiosè, num.14. &
58 Abb. hic eod. num. Quare secundum eos si ades-
sent tres testes sine Presbytero Parochiali, testa-
59 mentum non valeret. Quod frequentissimè rece-
ptum est, licet fateantur quod si loco Parochi in-
teressent alij duo testes, valeret testamentum; quia
dictum duorum testium semper maiorem habet
fidem, quam dictum vnius quantumcumque au-
thorizabilis personæ, vt cap. A nobis, & cap. Licet,
supra de testib. & dixi supra num.3. Vnde valere
testamentum ad non pias causas conditum coram
quatuor testibus sine Presbytero Parochiali, con-
suluit Dec. cons.285. Viso puncto, num.6. vers. Sed
tamen prædictis non obstantibus, vbi plures citat,
& num. 8. testatur hanc esse magis communem
opinionem, à qua in iudicando non est recedendū,
prout etiam attestantur Bertrand. cons.41. num.6.
lib.3. part. 2. quam etiam ita tenere communiter
omnes affirmat Alex. cons.105. Viso, num.15. lib.4.
& Iulius Clarus alios referens in §. Testamentum,
quęst.57. vers. Sed pone. Ex quibus patet non esse
tenendum quod ait Butr. de duobus testibus. Nec
obstat illius ponderatio, quod hoc cap. dum fa-
cit mentionem de Presbytero Parochiali, loqua-
tur secundum consuetudinem, & accidentia facti.
Quoniam vt respondent Imol. & Abb. hoc est di-
uinare, cum in narratiua nulla fiat mentio con-
suetudinis, & tex. non dicat coram Presbytero, &
duabus personis, sed dicat coram Presbytero, &
duabus alijs personis, & sic requirit duos testes vl-
tra Presbyterum Parochialem, & cum littera sit
clara, non potest sine cauillatione in alium sensum
60 detorqueri? Et ex hoc soluitur etiam aliud obie-
ctum Antonij de Butr. quando certitudinaliter
constat de volūtate testatoris per duos testes, pec-
catum sit illam non exequi. Quandoquidem cum
lex contraria determinauerit duos testes nō suffi-
cere in testamento ad non pias causas absq; Pres-
bytero Parochiali, vt hic patet, idq. non aduersetur
legi Diuinæ: vbique de voluntate testatoris, non
dicitur liquere per illos duos testes quamuis ido-
neos, nec venientes ab intestato habent conscien-
tiam læsam si eis non credant, cum id faciant ca-
nonis auctoritate, cap. Qui peccat, 23. q. 4. Nam vt
verbis Baldi vtar in cons. 284. Dominus Raynu-
tius, num. 5. in fin. lib.3. [Licet veritatem amemus,
l. Cum ita legatis, C. de condict. & demonstr. ta-
men ista veritas debet esse condita sale sacrarum
Constitutionum, l. Si veritas, C. de fideiuss. Nec est
peccatum, nuda veritate, & necessitate relicta, sequi
61 sacratas Constitutiones, quia veritas legum admi-
nicula desiderat, l. 1. Cod. Vt se ab hæred. abstin.
l. Bona fides, ff. depos. aliàs leges essent fatuæ, quod
est ridiculum, & temerarium sentire.] Hæc Bald.
62 Et hic iunge quæ dicam infra num. 102. & quod di-
xit Butr. de denunciatione Euangelica pluribus
refellit Corn. cons. 137. Placet mihi, num. 1. vers.
Posset autem inferri, & per totum vol.2.
63 Sexta demum est lectura, quod hoc cap. lo-
quatur tantummodo de testamentis quę fiunt
in mortis articulo, cui videtur congruere littera,
ibi, *Testamenta, quæ fiunt in vltima voluntate*. Et
hanc

hanc sequitur Guidopapa decis.543. n.10.vers.Fal-
lit etiam in testamento, vbi ait duo esse necessaria
ad hoc, vt locum habeat hæc decretalis. Primum
scilicet,vt disponens sit ægrotans, hoc est in extre-
ma voluntate constitutus. Secundum,vt testamẽ-
tum fiat in præsentia proprij Curati, & duorum,
64 vel trium testium. Adducit simile de testamen-
to militari, in quo pariter duo necessariò requi-
runtur. Primò scilicet militia. Secundò, vt mi-
les sit in conflictu belli, vt l. Miles, C. de testam.
65 milit. Aliud simile habetur in l.1.C.de Sacros. Ec-
cles. vbi statuitur vt vnusquisque decedens libe-
ram habeat facultatem testandi ad pias causas, &
verb. illud *decedens*, exponitur, idest in actu dece-
dendi existens, seu quando est in mortis articulo
constitutus, vt ibi per Bart.num.9. vers. Imperator
respondet, & num.37. vers. Super tempore. Et pro
hac lectura moderni ponderant hanc rationem,
quod in extremis constituti haud facile possunt tot
testes conuocare; ideoque consentaneum fuit eis
indulgere, vt absque legali solemnitate possent vo-
luntatem suam aperire Presbytero Parochiali, qui
vt plurimum adesse solet suis Parochianis ad mor-
tem decumbentibus. Ita Cenedo ad decretal.
collect. 159. nu.7.& modern Collectores hic n. 8.
Quinimo, Guidopap.d.decis. 543. n.12. vers. Aliter
ipso testante, in tantum putauit hoc cap. habere
locum in existente in infirmitate graui, ex qua
sequitur mors in præsentia Curati, vt si testator re-
conualesceret, testamentum non valeret, ad exem-
plum, l.1.C.de Sacros.Eccles. quæ, vt superiùs te-
tigimus, locum habet in eo tantum, qui est in
mortis articulo constitutus, & inde immediatè
decedit; ideo ibi dicitur decedens, quia si recon-
ualescat, & ita euadat mortem, testamentum
suum tunc temporis factum statim irritatur, sicut
67 donatio causa mortis facta reuocatur secuta re-
conualescentia, vt l.Non omnis in princip.ff.si cert.
petat. secundum eum, vel potiùs si testator ab illo
periculo euaserit, testamentum non irritatur, sed
apparet ipsum retro fuisse nullum, quia text. in d.
l. 1. C.de Sacros.Eccles. requirit vt sit decedens: at
talis non fuit, qui mortem euasit, l. fin.ff.de milit.
test. & ita post multa concludit Bart. in d.l. 1. n.41.
68 Sed certè hunc intellectum ad textum nostrum
nullus posuit ex Classicis Canonistis, nec videtur
verus; tum quia ratio illa ex diuina lege desumpta,
In ore duorum, &c. militat etiam in testamento
existentium extra mortis articulum: Tum quia
lex ciuilis ne quid falsitatis incurrat per duos fortè
testes compositum testamentum, maiorem nume-
rum testium expostulat, vt per ampliores homi-
nes perfectissima veritas reueletur; quæ sunt verba
tex. in l.final. C. de fideicomm. Hæc autem ratio
69 maximè viget in testamento, quod fit in extrema
voluntate. Nam, vt inquit Corn.in cons.18.Princi-
pale dubium, n.11. vol. 2. testatores quandoque
sunt semimortui, l.Quoniam indignum, C. de test.
& saltem cogitatione mortis mens turbata aliena-
tur, vt l.Hac consultissima, §. At enim humana fra-
gilitas, C. qui testam. fac. pos. ergo si eo tempore,
quo laborant in extremis, & maius subest pericu-
lum falsitatis, ideoque ad illam præcauendam
maior solemnitas adhibenda esset, nihilominus
testari possunt corã Presbytero Parochiali, & duo-
bus testibus; vtique longè magis id eis licebit ex-
tra mortis articulum, quando mente, & corpore
sani possunt huiusmodi fraudibus per se ipsos ob-
uiare. Facit quod scripsi in cap.Sicut nobis, num.7
& seqq. de Regular.& hoc expresse tenet Bart. in
d. l.1. num.74. vers. Præterea, C. de Sacros.Eccles.
dicens de iure canonico esse decretum expresè,
vt valeat testamentum absque solemnitate iuris
ciuilis, siue testator sit in articulo mortis constitu-
tus, siue non.

Non obstant illa verba *in vltima voluntate*;
Nam, vt respondet, Hostien. hic num.1. non fuerũt
apposita ad coarctandum tempus testamenti, sed
quia in talibus vltima voluntas spectanda est cap.
Vltima voluntas, & §. Sed alium, 13.qu. 2. Instit.
quib. mod. testam. infirm. §. Posteriore, cap. Cum
Marthæ, §. Cæterum, vers. Nouissimum de celebr.
Missar.

70 Item non obstat simile de testamento militis.
Quoniam, vt respondet Bald.in d.l. 1.n.17. in fin.&
num.18. illud procedit necessitatis causa, quan-
do est in hostili loco, vbi plures testes non reperiun-
tur. Vnde si miles testetur domi, secus est. Quam-
uis autem testator sit in discrimine vitæ, non prop-
terea subest necessitas testium, cum plures haberi
possint, & sic cessat etiam consideratio moderno-
rum, de qua supra, n. 65.

71 Demum non obstat doctrina Bartol. allegata
supra, num. 67 quia eam refellit Bald. in dict. l.1.
num. 17. vers. Item ridiculum est, dicens ridicu-
lum esse distinguere constitutum in articulo mor-
tis ab eo, qui non est in mortis articulo. Contra
Bart. tenet etiam ibi Salycet in 10.quæst.n.15. quia
omni tempore dicimur decedere, vt in auth. de
non alien. § Vt autẽ,& testatores quouis tempore
appellantur deficientes, l.Testamentum, & l.fin.in
princ. C.de Testam. Et quouis tempore quis testa-
mentum fecerit tempore mortis fecisse dicetur, ex
quo moriens in ea voluntate perseuerat, vt proba-
tur in l. vnum ex familia in princ. ff de leg 2. &
notatur per Doctores in l post mortem, C.de fide-
iussorib. Dicit etiam Raphael Fulgos. in d.l. 1. de
Sacros.Eccles. Nimis subtiliter Bartolum ponde-
rasse illud verbum, *decedens*, cum tamen leges
frequenter illud vsurpent, nec tamen se referant
ad constitutum in articulo mortis, vt patet in l.Cũ
quis decedens, in princ. ff de administr.tutor. & in
l. Si quis decedens, ff.de legat. 3. & sequitur Ias. di-
cens communem, in d. l.1. num.31. vers. Nunc po-
stremò videndum est.

72 Septima lectura est, quam posuit Bald. in cons.
284. Dominus Raynutius, n.4. vers. Nõ obstat lib. 3.
videlicet, quod hoc cap.& cap. sequens non loquã-
73 tur in hæredis institutione, sed in legatis, & fi-
deicommissis: verum hunc intellectum reprobant
communiter Canonistæ, qui vno ore censent vlti-
mam voluntatem secundum formam harum De-
cretalium valere in vim testamenti; & probatur
hic apertissimè in illis verbis, Testamenta, quæ Pa-
rochiani, &c. firma decernimus permanere. Nam
si testamentum est firmum, vtique & hæredis in-
stitutio, quæ est caput, & fundamentum totius te-
stamenti, vt §. Ante hæredis institutionem. Instit.
de legat.& cap.seq. quamuis explicitè non loqua-
tur de testamento, loquitur tamen de septem te-
stibus, qui non nisi in testamento adhibentur, vt
in iuribus supra citatis n.3.

75 Octauam demum lecturam posuit Menoch.de
præsumpt. lib. 1.quæst. 80. num. 21. vers. Quartò
nempe, quod hic dicitur intelligendum esse in fo-
76 ro animæ. Sed iste intellectus non habet saporem,

quia hoc c In fin. prohibet sub interminatione ana-
thematis, ne rescindantur testamenta condita co-
ram Presbytero Parochiali, & duobus testibus,
hæc autem rescissio non potest fieri nisi in foro iu-
diciali. Item decretales in hac compellatione in-
sertæ seruari debent in iudicijs vt supra in proœ-
mio in fin. §. Volentes, & in c.1. Supra de Constitu-
tion.

Absolutis lecturis venio ad quæstiones, &
77 Primò QVAERO, An valeat testamentum
cæci ad non pias causas factum coram Parocho, &
duobus testibus ad præscriptum huius Decretalis.
78 Præmittendum est cæcum de iure ciuili testa-
ri non posse, nisi quadam adhibita solemnitate:
debet enim vocare septem testes, & notarium,
& coram eis exprimere se velle sine scriptis te-
79 stari. Quamuis enim testamentum cæci signe-
tur à testibus, vt dicetur infra, ideoque simi-
litudinem habeat cum testamento in scriptis, ta-
men est nuncupatiuum, quia testes sciunt ea quæ
in testamento sunt, & ipsis testibus nuncupantur
vt notat Speculat. in tit. de instrumẽtorũ editione,
§. 12. incipien. Compendiosè, nu.43. Debet etiam
exprimere nomina, & indicia, & dignitates hære-
dum, quos instituit, & legata, & fideicommisso de-
signare, quæ omnia scribenda sunt à notario corã
testibus, vel si iam scripta erant, debent coram
eis recitari: & cæcus profiteri debet ex ore proprio
edicere illud esse suum vltimum testamentum, &
dispositum ex animi sui sententia. Ac demum in
inferiori chartæ spatio debent tam quilibet testis,
quàm notarius se subscribere, & proprijs sigillis te-
stamentum obsignare, & hæc omnia fieri debent
vno eodemque loco, & tempore. Quod si nota-
rius haberi non possit, octauus testis erit adhibẽ-
dus, vt per eum sortiatur effectum quod per nota-
rium fieri debebat. Probantur hæc in l. Hac con-
sultissima, vbi Bald. n.1. C. qui testam. facer. poss &
§. Penult. Instit. quib. non est permissum facere te-
80 stam. & concordat per omnia Speculat. in d. §. Cõ-
pẽdiosè, n.42. Præter quã in eo, quod dicit de sigil-
lis testium apponẽdis in octo chordulis, hoc enim
seruatur tantummodo in testamento in scriptis,
quia cùm sit clausum, & testes videre non debeãt
quæ in eo scripta sunt, vt l. Hac consultissima. C. de
testam. in spatio inferiori discooperto subscriptio-
nes faciunt, & sigilla apponũt in cordulis appensis,
& complicatis ad eum modum, quem accuratè de-
scribit idem Speculat. loco citat. n.40. At secus est
in testamento cæci; quia cum sit nuncupatiuum,
vt prædixi, nihil impedit quominus subscriptiones
fiant intus in inferiori chartæ spatio, ibique sigil-
81 la apponantur; & ideo nõ est opus chordulis. Simi-
liter ordo in prædictis nõ est de substantia, vt cõtra
Rich. Maluer. & Cyn. concludit Bald. in d. l. Hac
consultissima, num. 12.... subdens hodie secun-
dum consuetudinem locorum hæredis institutio-
nem, vt plurimum poni post legata etiam in vita
hæredis soluenda ante legata soluenda post mortẽ
hæredis, sequitur Ias. alios citans in cons. 26. Omis-
sis, n.1. vol.1.
82 Porrò testamentũ factum à cæco de iure com-
muni non seruatis solemnitatibus antedictis non
valet, vt in d. l. Hac consultissima, & ibi notant Bart.
83 & Bald. in princip. & Doctores communiter C. qui
testam. facer. poss. Huiusmodi autem solemnitates
adhiberi debent à cæco etiam in codicillis, vt est
expressum in d. l. Hac consultissima, §. Quæ in eun-
dem modum, & notat. Speculat. de Instrumento-
rum editione d. § Compendiosè, nu.43. vers. Quia
si cæcus codicillari voluerit, & hoc quoad scriptu-
ram, & testium rogationes; sed quoad numerum
testium DD. non conueniunt. Nam glos. ibi in
verb. Codicillis, recitat duas opiniones. Prima
est quod in codicillis cæci requirantur octo testes,
sicut in testamento, & hanc sequuntur ibi Iacob.
Butrig. Bald. Fulgos. Roman. & Alex. & in hoc se-
cundum Angel. ille tex est singularis, secunda est
quod verba d. §. Quæ in eundem modum, non re-
ferantur ad omnia superius dicta, sed ad alia, præ-
terquam ad numerum testium, & ideo in codicil-
lis sufficiant quinque testes, vt l. fin. §. In omni, C. de
fideicom. & huic secundæ opinioni, in qua residet
glos. adhærent ibidem Salicet, & Paul. de Castr & vt
dicit Ias. adhibitis quinque testibus addi debet
tabellio.
84 Sed quicquid sit in codicillis, certè in donatio-
ne causa mortis, quæ fit à cæco, antedictæ solem-
nitates minimè requiruntur; sed sufficit solemni-
tas d. l. fin. C. de donat. caus. mort. vt voluit Bald. in
cons. 248. An cæcus, quod est Aloysij de Perusio, &
in cons. 249. Doctor meus quod est Marci Angeli
de Perusio lib.5 & idem Bald. in d. l. Hac consultis-
sima, num 13. vers. Tamen non traho ad donatio-
nem causa mortis. C qui test. fac. poss. & ibi Alex.
in addit ad Bart. in vers. Obseruatis, in fin. & in l.2. in
extremis verbis, ff. de verb. obligation. Ias. in cons.
26. omissis, num. 2. col. 2. circa, med. vers Sed de
donatione causa mortis, vol.1. vbi ait, se non in-
85 uenisse aliquem de mundo, qui contradicat Bald.
& est ratio secũdum eos, quia donatio causa mortis
non est mera vltima voluntas, & prout in esse de-
ducitur, æquiparatur contractui, vt per DD. in l.2.
86 ff. de legat.1. Sed cæcus potest contrahere, & do-
nare inter viuos, sicut quilibet alius. Alex. cons.12.
Viso instrumento donationis, lib.1. ergo, & dona-
re causa mortis, & quamuis Natta in repetitione
l. Hac consultissima, §. Ex imperfecto num. 43. &
seq. C. de testamen. & Ruin. in d. l.2. ff. de leg.1. sen-
serint solemnitates præscriptas in testamento cæci
esse adhibendas etiam in donatione causa mortis;
tamen non videtur recedendum à prima opinione
magis communi: Vnde vt cæci vltima voluntas va-
leat, cautela traditur à Io. Dilect. de art. testan. tit.
1. caut.8. nu.5. vt donent causa mortis, vel in testa-
mento apponat clausulam, vt valeat saltem in vim
donationis causa mortis, subdit tamen necessariũ
esse, vel vt donatarius sit præsens, vel vt notarius
stipuletur pro omnibus, quorum interest de quo
per Iul. Clarum in §. Donatio, q.5. vers. Sed pone.
87 His præhabitis descendo ad quæstionem, & pri-
ma consideratione dicendum videtur nec de iure
canonico valere testamentum cæci ad non pias
causas conditum absque solemnitate d. l. Hac con-
sultissima, C. qui testam. facer. poss. ex fundamen-
tis infrascriptis, &
88 Primò, quia lex generalis posterior non tollit
legem specialiter loquentem. Dyn. cons.27. num.3.
vers. item ex hoc resultat, Bar. in l. Huius in fin.
ff. ad Turpillian. quin potius distinguitur & limita-
tur per legem antiquam ne videatur illam corri-
gere Host. in sum de consãguinit. & affinit. §. Con-
sueuerunt sub §. Qualiter arbor. vers. Nono quæri-
tur Abb. in c. Non debet, n.8. vers Et hanc opinio-
nem, cod. tit. & ita tenere omnes DD. dicit Castill.
cons.10. In facto supponetur, n.5. vers. Ad testamẽ-
tum,

eum, sed tex. in d. l Hac consultissima, specialiter lo-
quitur de testamento cæci, vt dicit Bald. ibi num. 2.
vers. Nam hæc lex est specialis inter cæcos : ergo
non tollitur per hanc Decretalem generaliter lo-
quentem, sed potius hæc per illam distinguitur, &
limitatur.

89 Quo argumento, vt refert Bald. in d. l. Hac con-
sultissima d. nu. 2. dicebat Marcus de Fano cæcum
nec inter liberos testari posse absque solemnitate
90 d. legis, quia species derogat generi, vt l. Sanctio
legum ff. de pœn. ergo debet seruari etiam inter li-
beros: & idem firmant in d. l. Hac consultissima
Raphael Fulgos. & Ludouicus Roman. & idem
Raphael cons. 90. incip. Super eo, num secundo.
91 Et confirmatur quia text. in d. l. Hac consultissi-
ma, C. Qui testam. facer. poss. habet specialē ratio-
nem ibi expressam in extremis verbis, videlicet, ne
locum vllum relinquat insidijs tot oculis spectata,
tot insinuata sēsibus, tot insuper in tuto locata ma-
nibus : ergo lex posterior huius c. esto generaliter
correxerit legem ciuilem de numero septē testiū,
iuxta secundam lecturam Hostien. de qua supra
nu. 40. tamen non censetur eam correxisse in casu
dicti testamenti cæci habentis peculiarem ratio-
nem, ex traditis per Anch. cons. 222. Subtiliter, n. 1.
vers. Secundo hoc idem.

92 Secundò idem suadetur, quia nunquam lex ge-
neralis corrigit legem specialem, quando inuicem
compatiuntur, Ang. cons. 214 Primò est videndum,
nu. 2. vers. Si autem diuersæ sunt, Lap. alleg. 88. n. 5.
quod est Consilium Collegij Perusini, sed hoc casu
lex ciuilis, & canonica inuicē compatiuntur, quia
lex ciuilis seruari potest in testamento cæci, & lex
canonica in testamento aliorum: ergo illa per hāc
nō corrigitur: facit c. Cum expediat, de elect. lib. 6.
93 Et consequenter lex ciuilis, cùm non sit contra-
ria canoni, seruanda erit etiam in foro ecclesiæ, vt
tenent in c. 1. insr. de noui oper. nunciat. Abb. An-
tiq. num. 2. Io. Andr. nu. 5. & communiter DD. An-
char. in c. Canonum statuta, in 1. q. num. 44. supra
de constitution.

94 Tertiò facultas testandi corā Parocho, & duo-
bus testibus generaliter vnicuique concessa per
ius canonicum, vt hic, non comprehendit perso-
nas alioqui inhabiles, vt probatur in l. Prima iun-
cta glos. in verb. Habeat. C. de Sacros. Eccles. nam
tex. dicit; Vnus quisque habeat liberam potesta-
tem relinquendi collegijs, aut locis pijs: & tamen
per illam legem qui aliàs erant inhabiles non
censentur habilitati, vt possint testari ad pias cau-
sas, vt tenet præcitata glos. & est communis opi-
nio, vt dicit Ias. ibi n. 12. & seq. in lectura Papien.
95 ideoque pupillus, qui de iure communi testari non
potest, etiamsi pubertati proximus sit, nec ad pias
causas testari potest, vt firmat Bart. in d. l. 1. nu. 18.
C. de Sacros. Eccles. & ex communi sententia Iulius
Clarus in §. Testamentum, q. 5. vers. Hinc refertur.
96 Sed cæcus de iure communi est inhabilis ad te-
standum nisi seruata forma d. legis Hac consultissi-
ma, C. qui test. facer. poss. ponderando verba, *non
potest*, quæ negant potentiam, vt in puncto aduer-
tit Raphael Fulgos. cons. 99. super eo. num. 2. ergo
non censetur habilitatus per facultatem generali-
ter concessam in hoc cap. testandi coram Paro-
cho, & duobus testibus.

97 Et confirmatur, quia non detrahitur solemni-
tati legali, nisi quatenus inuenitur expressum, vt
c. Ad audientiam, insr. de decim. c. Ecclesia vestra
il secondo, in fin. sup. de elect. l. Sancimus, C. de te-
stam. l. vnic. C. de inoff. dotib. & ita in proposito ar-
guit Speculator in tit. de instrum. edit. §. Compen-
diosè, num. 11.

98 Quartò, quatenus hoc casu lex ciuilis, & cano-
nica inuicem essent oppositæ, tamen in his, quæ
merè spiritualia non sunt, aut à spiritualibus non
dependent, prout est testamentum cæci ad non
pias causas, statutum iuris ciuilis contradicens
iuri canonico obseruandum est in terris Imperij,
ius canonicum in terris ecclesiæ, in quibus habet
temporalem iurisdictionem, vt notat Io. Andr. in
cap. 2. de reg. iur. lib. 6. in prima glos. & in specie
nostra, Angel. cons. 233. Punctus est, nu. 5. vers. Et
99 attendendū est, nec Papa in his casibus potest tol-
lere legem ciuilem, glos. hic in verb. Improbamus,
ibi, Nec forte posset tollere leges quantum ad eos,
qui non sunt de sua temporali iurisdictione, arg.
cap. Si duobus, de appell. & cap. Nouit. de iudicijs
Anchar. hic num. 8. vers. Prætetea non videtur, &
Imol. num. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 80.
num. 22.

Non obstat quod hoc cap. loquatur in mate-
ria peccati, eo quod lethalis culpa sit non exequi
rationabilem voluntatem defuncti, de qua certitu-
dinaliter constat, cap. Vltima voluntas, 13. q. 2. l. 1.
C. de Sacros. Eccles. & constat ex dictis supra in 5.
Lectura Antonij de Butr. n. 54 & in materia pec-
cati seruari debeat ius canonicum etiam in foro
ciuili, cap. Nouit. de iudic.

100 Nam responderi potest negando assumptum,
quia, vt inquit Corn. cons. 137 Placet mihi, num. 1.
vol. 2. solemnitas numeri testium est à iure intro-
ducta propter suspicionem falsitatum, & fraudum,
quæ plerumque committebantur in vltimis volun-
tatibus, l. final. C. de fideicom. & præcipuè in testa-
mento cæci, vt l. Hac consultissima, C. qui test. fa-
101 cere poss. & dictum est supra n. 91. Non ergo vide-
tur non habere conscientiam læsam qui non credit
duobus, vel tribus testibus quantūcunque idoneis,
& omni exceptione maioribus, quibus lex ciuilis
102 ex rationabili causa non credit. Debet enim con-
scientia regulari ex his, quæ à iuribus sunt disposi-
ta, Bald. cons. 295 Fama vicinis, n. 2. in fin. & cons.
298. Hæc materia, num. 7. lib. 1. & constat ex dictis
103 supra n. 60. & 61. vnde in simili cum lex præsumat
natum ex vxore esse filium mariti, filius ita crede-
re debet, quamuis forte mater fuerit ab alio co-
gnita, & dicat illum esse natum ex adulterio, vt
volunt Doctores, in l. Filium diffinimus, ff. de his
qui sunt sui, vel. alien. iuris, & in l. Si vicinis, C. de
nupt. & in cap. Transmissæ, insr. qui fil. sint legitimi,
redarguentes de fatuitate quemdam Regem, qui
diuisit regnum, quia mater in articulo mortis
dixerat eum non esse filium Regis sui mariti, &
conueniunt Doctores quod talis non tenebatur
matri credere in foro conscientiæ, quia non credit
lex, cui debebat se conformare. Eodem igitur
modo cum in testamento ad non pias causas lex
ciuilis non credat duobus, vel tribus testibus, qua-
liscunque sint dignitatis: ita nec hæres ab intesta-
to succedens tenetur credere, & propterea non
peccat si eis non credit innixus legis authoritati,
cap. Qui peccat, 23. q. 4. & consequenter cum ver-
105 semur extra materiam peccati, seruanda erit lex
ciuilis in foro ciuili, quamuis contradicat Canoni,
secundum Io. Andr. & Angel. in locis supracitatis,
num. 98.

Quod si vrgeas: Imò hæres ab intestaro tenetur
credere duobus, vel tribus testibus, quia lex Di-
uina dicit, In ore duorum, vel trium stet omne
verbum, Matthæi 18. & in alijs concordantibus de
quibus infra n. 113. & 118. & ita peccat, si eis non
credit tanquam Diuinæ legis transgressor, cap. fin.
de consuetud.
106 Respõdetur primò legem ciuilem posse ius di-
uinum, & naturale distinguere, & adiuuare, illi-
que addere, vel detrahere, vt est expressum in l.
ius ciuile, iuncta glos. prima, ff. de iust. & iur. & ideo
lex ciuilis quemadmodum, & canonica distin-
guunt illud Euangelij, In ore duorum, &c. vt non
procedat in multis casibus, in quibus plures re-
quiruntur, vt cap. 1. & 2. 2. q. 4. l. Testium, & de te-
stibus, l. fin. C. de testam. l. Hac consultissima, C.
qui testam. fa. pos. Ita ad litteram Innoc. in c. Quæ
in ecclesiarum, num. 4. supra de Constitutionibus,
glos. fin. in l. 1. ff. de Constit. Principum, dicens le-
gem humanam posse distinguere legem Dei, quæ
est, vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum.
Sicut distinguit testamentum ab alijs, vt l. fin. C.
de fideicommiss. Bart. in 1. Constit. ff. n. 6. vers. Item
quæro quid de rescript. Bald. In auth. Ad hæc, n. 6.
C. de vsur. & in l. 2. ad fin. vers. Sed quærit, C. de
precib. Imper. offerend. Anchar. hic in 3. notabili
vers. Potest tamen ius ciuile, & Imol. col. 6. circa
fin. vers. Et istam partem videtur velle Felin. alios
cumulans in d. cap. Quæ in ecclesiarum, n. 2. Quod
præcipuè locum habet secundum eum, in 2. limi-
tatione, num. 17. quando lex Principis interpretã-
do ius Diuinum statuit in his, in quibus habet iu-
risdictionem, Idest in rebus prophanis, vt est testa-
107 mentum ad non pias causas. Alioquin si lex hu-
mana non posset determinare in aliquo casu ma-
iorem numerum, quàm duorum, vel triũ testium,
eo quod obstaret lex Diuina, sequeretur vt nec
lex Canonica potuisset præscribere maiorem nu-
merum, prout fecit in cap. Præsul. 2. q. 4. vnde Io.
Andr. in cap. Actus legitimi, n. 5. vers. In contra-
rium de reg. iur. lib. 6. dicit Papam immutare au-
thoritatem illam, In ore duorum, &c. addendo, &
minuendo per d. cap. Præsul. & cap. In omni, de
testib. cap. Paruulos, de consecrat. dist. 4.
108 Secundò, respondetur eandem authoritatem,
In ore duorum, &c. non esse referendam ad maio-
rem numerum, sed ad maiorem, itaut sit sensus, In
ore duorum ad minus stet omne verbum. At non
excludit maiorem numerum, quia quædam sunt
causæ, quæ plures quam duos exigunt testes. Ita
est expressum in cap. Licet vniuersis, sup. de testib.
vbi glos. in verb. Duorum, exponit, idest non pau-
ciorum. glos. final. in summa, 2. qu. 4. vbi ait: Ideo
dicit trium, quia quandoque, secundum canones,
plures quàm duo requiruntur, sed nunquam pau-
ciores: Imol. hic num. 13. col. 36. post. med. vers.
Et pro ista parte Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 80.
n. 23. vers. Quod verò ait.
109 Neque obstat quod supradicta expositio videa-
tur contra textum nostrum, in quo habetur leges
ciuiles requirentes numerum septem, vel quin-
que testium repugnare legi diuinæ, cum scriptum
sit, In ore duorum, &c. Etenim, vt respondet Me-
noch. vbi supra, quod hic dicitur esse alienum à le-
ge Diuina, vt non valeat testamentum conditum
sine numero quinque, vel septem testium, intel-
ligi debere esse alienum, non quod ei omninò ad-
uersetur, sed esse remotum, hoc est, esse vltra ius
diuinum.

110 Vltimò, pro hac parte adducitur authoritas
Cardin hic num. 7. qui in fortioribus terminis fir-
mat non valere testamentum cæci factum ad pias
causas, non seruata forma l. Hac consultissima, C.
qui testam. facer. poss. & refert se ita consuluisse,
quia est forma specialis, quæ non intelligitur sub-
lata per hanc dispositionem generalem, vt in reg.
Generi, lib. 6. & subdit specialiter facere tex. in l. In
testamẽtis iur. cũ glos. vlt. C. de testam. sed & aliàs
restringitur dispositio generalis, vt euitetur corre-
ctio iurium, cap. Cum sis, cum sua glos. de vsu pall.
arg. cap. Ecclesia, il secondo de elect.
Ego confirmo opinionem Cardinalis dupliciter.
Primò, quia cæcus testari non potest inter liberos,
non seruata forma d. l. Hac consultissima, vt tenent
DD. supra citati, num. 89. & 90. ergo nec ad pias
causas testari potest sine prædicta solemnitate. Te-
111 net consequenter, quia maior est fauor liberorum
quàm piæ causæ. Dicit enim Augustinus: Quicun-
que vult exhæredato filio hæredem facere eccle-
siam, quærat alterum qui suscipiat, non Augusti-
num; imo Deo propitio nullum inueniet: refertur
in cap. vlt. 17. quæst. vlt. Deinde quia illa lex est spe-
cialis in testamento cæci: & tex. in cap. Relatum,
infra eod. est specialis in testamento ad pias cau-
112 sas. Inter species verò illa derogat alteri, quæ est
specialior, sicut indiuidua derogant speciei, vt no-
tat Dyn. in cap. Generi, de reg. iur. lib. 6. Bald. in
d. l. Hac Consultissima num. 2. Sed illa lex cum sit
restricta ad testamentum cæci, est specialior, quã
tex. in d. cap. Relatum, quod loquitur de testamẽ-
tis aliorum indefinitè: Ergo huic per illam dero-
gatur.
113 Sed præmissis minimè refragantibus, existimo
cõtrariam opinionem esse de iure veriorem, idest
valere testamentũ cæci ad non pias causas condi-
tum coram Parocho, & duobus testibus ad præ-
scriptum huius Decretalis. Quod efficaciter sic
114 probo. Leges ciuiles requirentes numerum sep-
tem testium in testamentis sunt contra ius diuinũ,
vt disertis verbis dicitur in hoc cap. Nam regula
iuris Diuini habet Deuteron. 17. & 19. Matth. 18.
115 Io. 8. In ore duorum, vel trium testium stet omne
verbum. Ergo non sunt seruandæ, vt c. Quæ contra,
18. dist. cap. Si eis qui, 11. q. 3. cap. final. de con-
suetud. cap. final. de præscription. Hostien. hic. nu. 4.
in verb. Consuetudinem. Nam, vt inquit Bald. in
116 l. Habeat, C. de Sacros. eccles. & post eum Anchar.
hic n. 3. Imperator est Vicarius Dei. Sed Vicarius
& Procurator non potest venire contra factum
Domini, vt l. Si hominem, ff. mandat. Imo qui le-
117 gibus Imperatoris, quæ contra Dei veritatem
feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande
præmium, dicit tex. in cap. 1. 9. dist. & in cap. Iu-
lianus, & in cap. Si Dominus, & in cap. Qui resi-
stit, 11. q. 3. & in proposito notat Abb. hic n. 8. post
med. vers. Ego autem.
118 Nec dicatur hoc ius diuinum esse iudiciale, &
ideo euacuatum per Aduentum Christi, vt per D.
Thom. in 1. 2. qu. 103. art. 4. & qu. 104. art. 3. Imo
enim est morale secundum Abbatem loco citato.
Instruit nãque qualiter homines viuere debeant,
vt cap. 1. 2. q. 5. Nam præceptum est ne quis aufe-
rat rem alienam, quod est præceptum morale,
cap. pœnale 14. q. 5. Sed quia in dubium reuocari
posset quando constet rem esse alienam, datur alia
regula, videlicet In ore duorum, vel trium, &c.
Ego vltra Abbatem hoc aliter deduco. Nam hoc
præ-

præceptum habetur in Euangelio, dicitur enim
Matth. 18. Adhibe tecum adhuc vnum, vel duos,
vt in ore duorum, vel trium testium stet omne ver-
bum. Item Christus Io. 8. exhortabatur Iudęos,
vt deberent in eum credere, quia de hoc consta-
bat per duos testes, & duorum hominum testi-
monium verum est, cap. In omni. de testib.
119 In lege autem Euangelica nullum pręceptum
continetur, quod non sit iuris naturalis, pręter pre-
cepta de Sacramentis, & de Fide, vt docet S. Tho.
in 1. 2. q. 108. art. 1. & 2. Conar. in 4. Decretal.
cap. 6. §. 10. num. 1.
120 Hoc igitur pręceptum in ore duorum, absque
dubio est morale, seu iuris naturalis; & ideo per
legem humanam alterari non potest cum sit im-
mutabile, cap. fin. de consuetud. c. Non est pecca-
tum, §. Tuis, ita, & ibi glos. 1. 6. dist. S. Th. in 4. sent.
121 dist. 2. q. 1. art. 4. q. 1. ad 2. Quod adeo verum est,
vt si Princeps etiam Papa leges conderet aduersus
ea quę dicit Dominus, non diceretur condere, sed
potius conuinceretur errare, cap. Sunt quidam,
25 q. 1. & Constitutiones siue laicales, siue eccle-
siasticę, si naturali iuri probentur contrarię, sunt
penitus excludendę, vt dicit tex. in cap. fin. 9. di-
stinct.
122 Præterea leges ciuiles de numero testium in te-
stamentis adhibendo sunt contra Sanctorum Pa-
trum instituta, vt similiter hic dicitur in littera, &
in summa, & in cap. 1. 2. q. 4. In cap. Licet vniuersis,
supr de testib. & in cap. proxim. infr. eod. Host. hic
num. 3 in verb. Institutis. Igitur non sunt seruan-
dæ, quia qui omnipotentem Deum metuit, con-
tra Sanctorum Patrum instituta aliquid vllo mo-
do agere non consentit, cap. Qui omnipotentem,
11. q. 3. Imo, vt inquit Zosimus Papa in cap. Con-
tra, 25. q. 1. Contra statuta Sanctorum Patrum cō-
dere aliquid, vel mutare, nec huius quidem Se-
dis potest authoritas. Igitur quanto minus au-
thoritas Imperialis? c. Duo sunt, & c. Si Impera-
tor, 96. distinct. cap. Solitæ, de maiorit. & obe-
dient.
123 Rursus huiusmodi leges in hoc cap. dicuntur
esse cōtra generalem ecclesię consuetudinem, quę
ita obligat sicut præceptum, vt in c. In his, & in
cap. In ecclesiarum, 9. distinct. & notat glos. in sum-
ma, de pœnit. distinct. 5. & in terminis nostris
Abb. hic num. 9. vers. Item sunt contra genera-
lem ecclesię consuetudinem.
124 Accedit quod impugnans testamentum ob de-
fectum solemnitatis omissæ in numero septem te-
stium peccat mortaliter, secundum Abb. hic n. 7.
& irrefragabiliter probat hæc littera dum hoc pro-
hibet sub pœna excommunicationis: nam excom-
municatio ferri non potest nisi pro culpa mortali,
vt cap. Nemo, & c. Nullus, 11. qu 3. Deformitas
autem, & malitia, in qua consistit ratio formalis
peccati, surgit hoc casu ex quatuor capitibus.
125 Primò, quia talis impugnatio, vt ostensum est su-
pra, est contra pręceptum Diuinæ legis, cuius trā-
126 gressio semper est mortalis. Nam peccatum est di-
ctum, vel factum, vel concupitum contra legem
æternam, vt diffinit Augustin. lib. 22. contra Fau-
strinum, cap. 34. in princ. & explicat S. Thom. in 1.
2. q 71. art. 6. & in 2. sentent. dist. 22. art. 2. vel se-
cundum Ambros. relatum ab eodem D. Thom. in
1. 2. q. 109. art. 4. in corpore. Peccatum est pre-
uaricatio legis Diuinę, & cęlestium inobedientia
127 præceptorum. Secundò, quia talis impugnatio est
contra ius naturale, quia præceptum illud, In ore
duorum morale est, vt ostensum est supra nu. 118.
& omnia præcepta moralia sunt de lege naturali,
S. Thom. in 1. 2. q. 87. art. 5. in corp. & in 4. sent.
128 distinct. 2. q 1. art. 4 qu. 1. ad 2. Quicquid autem
contrariatur legi naturæ peccatum est, vt idem
docet in 2. 2. q. 133. art. 1. in corp. & quæst. 142.
art. 1.
129 Tertiò, quia est contra instituta Patrum, & pro-
hibitionem Ecclesiæ, vt hic patet, quæ pariter ob-
ligant sub mortali, d. cap. Qui omnipotentem, 11.
q. 3. cap. Quisquis præceptis, 14. q. 1 Gemin. post
Archid. in cap. Detestanda, in princ. vers. An scien-
ter faciens de concess. præben. lib. 6. & scripsi ple-
nius in cap. Si quis, num. 38. & 39. de Regular.
130 Quartò, quia talis impugnatio dicitur hic esse
contra generalem ecclesiæ consuetudinem, cuius
transgressio pariter inducit culpam lethalem, non
secus ac transgressio præcepti, vt cap. In his, 11. dist.
131 & cap. Quæ contra, 8 dist. Cum igitur impugna-
tio testamenti ob defectum solemnitatis in nume-
ro testium sit culpa lethalis, hinc necessariò sequi-
tur, vt leges ciuiles irritantes testamenta cum pau-
ciori numero, quàm septem, vel octo testium tan-
quam peccati nutritiuæ, non sint seruandæ, vt cap.
fin. de præscript. ibi, Cum generaliter sit omni con-
stitutioni derogandum, quæ absque mortali pec-
cato non potest obseruari, vbi Host. num. 5. & Io.
Andr. nu. 2. in fin. exponunt verba illa, *omni con-
stitutioni*, idest siue sit Imperialis, siue alia quæ-
cumque. Neque enim potest seruus contra do-
minum, imo semper in talibus recognoscendus est
Imperator cælestis contempto terreno, cap. Iulia-
132 nus, & cap. seq. 11. q. 3. Item lex debet esse ratio-
nabilis, & iusta, cap. Erit autem lex, 4. dist. Cum
sit sanctio sancta, iubens honesta, prohibens con-
traria, l. 2. ff. de legib. glos. in §. Constat, in verb.
133 Lex est, instit. de iur. nat. gent. & ciuil. Et cum hoc
casu agatur de obseruatione legis Diuinæ, ac de
peccato vitando, sequitur perneccesse, vt hoc cap.
seruari debeat etiam in testamento cæci, non solū
in terris Ecclesię, sed etiam in terris Imperij, &
tam in foro canonico, quam in foro ciuili. Ad hoc
tex. mirabilis in cap. Quæ contra mores, 8. dist. &
in cap. Si is qui, 11. q. 3. & in cap. Nouit, cum ma-
teria, supra de iudicijs, & constat ex dictis supra
num. 45. & 49.
134 Et confirmatur quia dicta Apostoli præualent
dictis Imperatorum, l. 1. C. de secund. nupt. & ibi
notat, in glos. fin. & cap. penult. infra de secund.
135 nupt. Sed ex dictis Apostoli habemus testamentum
conditum coram duobus, vel tribus testibus impu-
gnari non posse ex defectu solemnitatis. Ergo, &c.
minor patet ad Galat. 3. vbi sic legitur. *Fratres,
secundum hominem dico*, tamen hominis confir-
matum testamentum nemo spernit, aut superor-
dinat. & ibi glos. Magistri sententiarum exponit;
Confirmatum testamētum morte testatoris nemo
spernit, vt dicat non valere, cum benefactum esse
appareat, aut superordinat, aliquid de rebus illis
disponens, sed est in authoritate canonum. Quem
locum explicans Bart. in l. 1. num. 81. vers. Sed ab
Apostolo, C. de sacros. Eccles. sic ait: [Confirmatum
testamentum, scilicet quod duobus, vel tribus te-
stibus confirmatum est. Item morte testatoris,
nec dicit adita hæreditate, vel alia iuris solemni-
tate. Item ex eo, quod dicit, nemo spernit, ap-
paret quod nec Imperator potest illud annullare.

Item ex eo quod glof. dicit, quod eft in authori-
tate Canonum, apparet quod illud debent obfer-
uare fiue in terris Ecclefiæ, fiue Imperij. Item
ex eo quod dicit, nemo fpernit, vt dicat non vale-
re, cum benefactum effet, apparet, quod tollitur
omnis exceptio iuris ciuilis.] Hæc Bart.
136 Ac demum quotiefcumque ex conftitutione,
vel præcepto principis præfumitur verifimiliter
peccatum futurum; tunc tali conftitutioni, vel
præcepto non eft parendum, vt notat Innoc. in
cap. Inquifitioni, num.3. verf. Sed quid Papa de
fent. excommunic. Ad hoc cap. Litteras, in fin. de
reftitut. fpoliat. & notat Bart. in l.1. num.80. verf.
Præterea, C. de facrof. Ecclef. dicens, in his, in
quorum obferuatione emergunt peccata, iura ca-
nonica legibus prævalere, vt l. Priuilegia, C. eod.
& ibi notat glof. in verb. Ambitiofis, Io. Andr. in
137 cap.2. de re iudicat. lib. 6. Sed ex legibus irritan-
tibus teftamentum abfq; numero feptem, vel octo
teftium, verifimiliter præfumi poteft, peccatum
futurum. Ergo huiufmodi legibus non eft paren-
dum; minor patet ex dictis in præcedenti funda-
mento à num. 124. Sed vlterius probatur, quia
multoties poteft contingere vt teftator morti pro-
ximus inftituat extraneum hæredem coram qua-
tuor, vel quinq; teftibus; vel cæcus coram feptem,
eo quod ob temporis anguftiam maior numerus,
vel notarius præftò effe non poffit. Et quia hæc vl-
tima voluntas per quatuor, vel quinque teftes fe-
cundum leges ciuiles probari non poterit, ve-
nientes ab inteftato occupabunt huiufmodi hære-
ditatem contra voluntatem domini; & fic eum
peccato, cap. Pœnale, 14. q. 5. cap. Vltima volun-
138 tas, 13. q.2. Nec eos excufabit legum authoritas,
quia quamuis ordinauerint numerum tot teftium
ad fraudes vitandas, tamen fi in rei veritate effet
hæc fraus, venientes ab inteftato nec funt tuti in
foro animæ, nec in foro ciuili, ex traditis per Inno-
cent. in cap. Quia plerique, num.5. verf. Imo plus
videtur, de immunit. ecclef. Vbi notabiliter vult,
vt quamuis princeps ex iufta caufa poffit ftatuere
contra ius naturale, ideft gentium, puta transfe-
rendo dominium de vno in alium: tamen vbi cef-
fat illa caufa, conftitutio feruanda non eft, quia
139 conftitutiones quæ veniunt contra falutem ani-
mæ, non funt feruandæ, nec authoritas iuris ciui-
lis poteft aliquem à peccato excufare, vt not gl.1.
ad fin. in cap. Inter hæc, 33. q.2. & fequitur Butr.
in cap. Quæ in ecclefiarum, 23. verf. Sed fi caufa
ceffat, de conftitutionib. & ibi etiam Imol. nu. 20.
in fin. verf. Quid autem fi ftatutum, & Felin. 29.
verf. Secunda declaratio, Boer. decif. 38. num. 7.
& alij plures apud Anton. Gabr. comm. conclus.
lib.3. in tit. de iure quæfit. non toll. concl 4. num.1.
quo argumento in propofito vtitur Abb. hic n.10.
Ad hoc cap. Cum contingat de iureiurand. cap.
Quamuis, de pactis, lib.6. & cap. fin. de præfcript.
140 & per hoc concludit Abb. Iudices fæculares poffe
compelli ad obferuantiam huius Decretalis arg.
cap. Licet, de treuiur. lib.6.
141 Non obftant modo argumenta contraria. Ad
primum enim, de quo fupra num. 88. refpondetur
hanc decretalem non corrigere ius ciuile, etiam in
numero feptem teftium, fed declarare illius irra-
tionabilitatem. Nam cum lex ciuilis effet nulla
ipfo iure, vt plenè probatum eft fupra à num.113.
opus non fuit, vt per ius canonicum corrigeretur,
vt hic per Butr. num. 3. verf. Ego credo, & Abb.
num.11. & notat Bart. in l. Habeat, num.75. verf
Et aduerte, C. de facrof. Ecclef. vbi dicit hoc cap.
cum feq. non procedere ftatuendo, fed declaran-
do. Nec releuat quod dicit Imol. hic col. 7. in
fin verf. Nec obftat prædictis, videlicet hanc de-
cretalem procedere non folum declarando, fed
etiam ftatuendo, feu interdicendo, quia prohibet
ne teftamenta impugnentur ob defectum folem-
nitatis iuris ciuilis in numero feptem teftium:
nam refpondetur præfuppofita declaratione irra-
tionabilitatis; ftatutum, feu interdictum fubfequẽs
non effe correctorium, quia perinde eft, ac fi Pon-
tifex dixiffet, Declaramus legem ciuilem effe irra-
tionabilem, ac nullam, & ideo ftatuimus eam non
effe obferuandam; & fic non corrigit ad hoc cap.
conftitutionem, ibi, *declarantes, decernimus*, de
fent. excomm. lib. 6. & cap. 1. & ibi Gemin. in 1.
notab. de cler. ægrot. eod. lib. Hæc autem irratio-
nabilitas æquè reperitur in teftamento cæci, atque
aliorum, vt ex dictis conftat; imo maior eft in te-
ftamento cæci, quia cum in eo non fufficiant feptẽ
teftes, fed prætetea requiratur tabellio, aut in eius
defectum octauus teftis, vt l. Hac confultiffima, C.
Qui teft. fac. poff. hæc folemnitas magis diftat à
lege Diuina, qua fcriptum eft, In ore duorum, vel
trium, &c. vt hic. Nec applicatur fimile de tefta-
mento cæci inter liberos, de quo fupra num. 89.
quia hoc cafu nõ agitur de derogando fpeciali di-
fpofitioni legis ciuilis in teftamento cæci, fed de
declarando illius irrationabilitatem, vt proximè
dictum eft.
Non obftat confirmatio, de qua fupra nu. 91.
quia eandem rationem falfitatis, & fraudis vitan-
dæ habent leges requirentes numerum feptem
teftium, vt l. final. C. de fideicomm. ibi [Lex ete-
nim ne quid falfitatis incurrat per duos forte teftes
compofitum teftamentum, maiorem numerum
teftium expoftulat, vt per ampliores homines per-
fectiffima veritas reueletur. Et tamen per hoc cap.
declarantur irrationabiles, & contra legem Diui-
nam, fanctorum Patrum inftituta, & generalem
Ecclefiæ confuetudinem: Ergo eodem modo de-
claratur irrationabilis lex requirens octo teftes in
teftamento cæci. Præterea ad hanc fufpicionem
falfitatis egregiè refpondet Hoft. fupracitatus in
2. lectura, num. 41. & feqq.
Ac demum, vt eleganter inquit Bald. in confil.
352. In puncto iuris, in princ. lib.4. vbi veritas, ibi
folemnitas de iure Canonico, vt in hoc cap. & in
cap. feq. Nam ius Canonicum deferuit iuri Diui-
no, & non humano, & ambulat ficut pædagogus
Diuinæ legis in iuftificationibus Diuinis, & non
apicibus humanis, ficut dicitur de bona fide, quod
vadit poft veritatem, & non poft fubtilitatem, l. Si
fideiuffor, §. Quædam, ff. Mandati.
Ad fecundum de quo fupra, num.92. patet re-
fponfio ex iam dictis, quia hoc cafu non verfamur
in correctione legis fpecialis præcedentis, fed in
declaratione irrationabilitatis illius, & fic lex ci-
uilis, & canonica fe inuicem non compatiuntur,
ideoque feruanda eft lex canonica, vt oftenfum
eft fupra, num.133.
142 Ad tertium, de quo fupra, num.94. refpondetur
negando minorem: nam cæcus non eft inhabilis
ad teftandum nifi de iure ciuili non feruata for-
ma illius, l. Hac confultiffima, C. qui teftam. fa-
cer. poff quæ tamen tanquam irrationabilis, & re-
pugnans iuri Diuino, & naturali, nullius eft ro-
botis,

boris, & ideo non potuit cæcum inhabilitare .

Ad confirmationem positam num. 97. similiter respondetur legem Canonicam in hac materia nõ detrahere solemnitati iuris ciuilis, sed declarare illius irrationabilitatem, vt sæpius repetitum est.

Ad quartum, de quo supra num. 98. respondetur legem ciuilem requirentem numerum septem, vel octo testium ad validitatem testamenti esse nutritiuam peccati, vt ostensum est supra à num. 124. vnde in concursu seruari debet lex Canonica vbique locorum, & tam in foro ciuili, quam in fore ecclesiastico, vt similiter probatum est supra, num. 45. 49. 133. & seqq.

Nec obstat ponderatio Cornei: Imo enim qui non credit duobus, vel tribus testibus idoneis, habet conscientiam læsam, vt ostensum est supra, num. 137. nec lex ciuilis potest eum à peccato excusare, vt similiter monstratum est supra, n. 114. & 139. & ad suspicionem falsitatis adæquatè responsum est supra in secunda lectura, num. 41. & seqq. ex dictis Host. nec applicatur simile de Regulo, qui non credit matri. Quoniam eo casu agebatur de testimonio vnius tantum, cui etiam secundum legem Diuinam non est credendum; nã vt legitur Deuteron. 17. In ore duorum, vel triũ testium peribit, qui interficietur: Nemo occidatur vno contra se dicente testimonium. Et in cap. Licet, vniuersis de testibus, dicitur Nulla est causa, quæ vnius testimonio quamuis legitimo terminetur; & nihilominus Regulus ille summoperè laudatur à Canonistis, vt per Mar. Soccin. in cap. Officij, num. 9. infra de pœnit. & remiss.

143 Neque obstat, quod lex ciuilis possit ius diuinum, vel naturale distinguere, & illi detrahere; quia hoc negatur, vt plene probaui in cap. Quæ in ecclesiarum nu. 142. supra de Constitut. & fusiùs in c. Cum pridem, à num. 76. & seqq. de pactis. Præterea hoc non esset distinguere, sed corrigere, & destruere Ius Diuinum, & naturale, quod non potest lex humana, Host. in summa de rescript. §. Quas vires habeat, vers. Si sit destructiuum iuris Diuini: nam lex Diuina præcipit, vt stetur duobus, vel tribus testibus in quacunque materia. Lex autem ciuilis mandat, vt non stetur in testamentis, quæ sunt opposita, vt constat ex dictis num. 114. & num. 166.

144 Nec refragatur, quod lex canonica quandoque requirit maiorem numerum, vt in cap. Præsul. 2. quæst. 4. vbi requiritur numerus septuaginta duorum, vel quadragintaquatuor, vel vigintiseptem testium ad damnandum Cardinalem Episcopum, Presbyterum, vel Diaconum. Nam respondetur
145 illum textũ esse intelligendum quando testes nõ sunt omni exceptione maiores: secus si sint laudabilis vitæ, vt declarat Gratian. in §. fin. ead. caus. & q. & Abb. hic num. 16. vers. Nec obstat. Hostien.
146 in cap. Licet vniuersis, num. 3. supra de testibus, & ibi etiam Io. Andr. n. 4. vers. In glos. 3. facit Concilium Tridentinum, sess. 13. cap. 7. & cum lex Diuina non præscribat qualitatem duorum, vel trium testium, bene potuit lex canonica declarare, vt in condemnando Episcopo Cardinali duo, vel tres testes debeãt esse omni exceptione maiores, alioquin requirantur septuagintaduo, vt sic numerus suppleat defectum in re grauissimi momenti; ad glos. in l. Testium fides, in ver. Numerus, ff. de testibus, prob. ad Io. Monach. in cap. 1. num. 7. vers. Item idem operatur numerus, eod. tit. lib. 6. Anton. Gabriel. de testib. concl. 6. Cæsar de Graff. decis. 175. alias 5. num. 8. & seqq. de sponsal. vel dicas dispositionem d. cap. Præsul. procedere de iuris rigore, qui non est seruandus secundum Hostiens. & Io. Andr. locis citatis supra, n. 145.

147 Nec obstat si replicetur quod ex hoc cap minimè requiratur, vt testes in testamento adhibendi sint omni exceptione maiores, sed tantum vt sint idonei, vt in littera. Nam respondetur legem canonicam in testamentis fuisse contentam, vt testes essent simpliciter idonei. At in condẽnando Episcopo Cardinali ob rei grauitatem non fuit contenta, vt essent idonei simpliciter, sed amplius requisiuit, vt essent maiores omni exceptione, vt per Gratian. loco cit. Quare præsupposita testium habilitate secundum quod Canones requirunt, nullus datur casus, in quo de iure canonico non sufficiant duo, vel tres testes. Imo glos. 1. in d. cap. Præsul. dicit duos testes sufficere etiam ad conuincendum Pa-
148 pam, & idem dicit Abb. hic d. num. 16. Surd. cons. 12. n. 32. & 33. licet de illa glos. sit mirandum, vt dicitur in notis ad d. c. Præsul.

149 Nec prædictis refragatur tex. in c. Licet vniuersis supra de testib. in illis verbis: [Licet quædam sint causæ, quæ plures, quàm duos exigant testes,] quoniam tex. non dicit plures, quàm tres, sed plures, quàm duos, innuens per hoc non esse quidem contra legem Diuinam, vt tres requirantur, quia Diuina Scriptura loquitur alternatiuè, in ore duorum, vel trium; & ideo ad Ecclesiam spectat determinare casus, in quibus duo non sufficiunt, sicut fecit in testamentis, in quibus vltra duos testes voluit etiam Parochum esse adhibendum, vt hic, & latiùs dictum est supra num 59 & n. 146. sed bene est contra legem diuinam, vt requirantur plures, quàm tres. Nec in hoc contradicit textus in dict. cap. Licet vniuersis, Imo ita est intelligendus, quia alioquin esset contrarius huic Decretali, quæ dicit esse contra legem Diuinam, vt septem, vel quinque testes adhibeantur. Et expedit iura iuribus concordare, cap. Cum expediat de elect. lib. 6.

150 Nec dicas cum Menochio suprà citato nu. 107. textum nostrum non dicere id esse contra legem Diuinam, sed alienum à lege Diuina, idest remotum, seu præter Diuinam legem. Quoniam hæc expositio repugnat litteræ; nam si impugnatio testamenti ob defectum solemnitatis in numero testium esset tantum præter, & non contra Diuinam legem, malè hic fuisset damnata sub pœna
151 anathematis, quia quod est præter legem Diuinam, non est peccatum, cùm peccatum sit dictum, factũ, concupitum contra legem Dei, vt dictum est supra, n. 126. Rectius igitur Hostien. hic n. 4. exponit verbum *alienum*, idest contrarium, & ideo non seruandum.

152 Non obstat vltimum, quod cæcus nec ad pias causas testari possit nõ seruata forma l. Hac cõsultissima, C. qui testam. facet. poss. secundũ Card. supracitat. nu. 110. Quoniam oppositum tenet Alex. ibidem num. 14. Et quamuis Angelus in lectura Perusina eiusdem legis, n. 4. vers. Idem dicam, putet
153 d. leg. Hac consultissima, non procedere in testamẽto cæci condito ad pias causas quando relinqueret pijs, & venerabilibus locis, in quibus cessat suspicio falsitatis; secus si alijs priuatis personis pauperibus, quæ propter egestatem multotiens solent ad delicta inclinari: tamen Alex. generaliter tenet dictam legem non habere locum in testamen-

to

to caeci ad pias causas qualcscunque personę in-
stituantur, cum in eis non attendatur prohibitio
iuris ciuilis, sed seruetur ius gentium, cap. Rela-
tum infra cod. & cum eo transit ibi Iason.num.4.
circa fin.vers. Secundò limita.

154 Ad confirmationem respondetur primò negan-
do antecedens, quia plures, & maioris auctorita-
tis censent cęcum testari posse inter liberos coram
duobus testibus ad pręscriptum l. Hac consultissi-
ma, §. Ex imperfecto, C.de testament. Et ita in
specie concludit Bald. in l.Hac consultissima, n.2.
C. qui testam.facer.poss. Nam cum hęc lex specia-
liter loquatur in caeco, & illa specialiter in patre,
principalior iudicatur lex, quę in patre loquitur
ratione fauoris; & ideo haec derogat illi, quae lo-
quitur in cęco, argum. eorum, quae notat Dyn. in
cap. Generi de reg.iur lib.6. Item inter liberos non
cadit timor falsitatis, cum succedant ab intestato,
& cum Bald. consentiunt ibi Ang. num.4.vers. Sed
quid erit in patre? Salycet.n.9. Paulus de Castr.in
§.1.num.9. Alex.nu.13. & Ias. dicens communem
num. 4 Quinimo Romanus quamuis oppositum
sentiat, tamen fatetur opinionem Bald. esse aequio-
rem, & sequendam, tum propter illius auctorita-
rem, tum quia non habet contradictionem; Tum
denique quia in dubio sequenda est opinio, quae
magis fauet testamentis, l. Si pars, ff. de inoffic.te-
stam. cap.final.supra de re iudicat.

155 Respondetur secundo negando consequentiam,
nam etsi solemnitas d.l. seruanda esset in testamē-
to inter liberos, non tamen inde sequeretur, vt es-
set seruanda in testamento ad pias causas, quia in
hoc tractatur de fauore animę, & Religione Diui-
na, quae carior est filijs, ita dicit Bart.in l. 1.nu.74.
C. de Sacros. Eccles. & fauor animae praeponendus
est fauori liberorum, l.Sancimus C.eod. & sic ma-
gis fauetur testamento condito ad pias causas, quā
testamento condito inter liberos, vt ex verb. Bart.
deducit Alex. in l. Pactum quod dotale in 4.col.C.
156 de pactis, quem sequitur Iason.ibidem, nu.18. Nec
refragatur auctoritas Augustini supracitata n.111.
quia procedit quantum ad legitimam filijs debi-
tam. Nam si quis vellet priuare filios legitima, il-
los exhaeredando, & instituere Ecclesiam, faceret
cōtra officium pietatis, & Ecclesia quae est Pietatis
mater, tale testamentum non admitteret, vt no-
tat Bart.in d.l. 1. n. 55.60.61. & ibi Declarat Ias.
num.18.

157 Vlterius quaero, stante statuto Vrbis cap. 42. te-
noris infrascripti, videlicet Inter ciues, incolas, &
districtuales vbique seruentur Vrbis statuta, nisi in
loco districtus in casu contingenti aliter per parti-
cularia statuta fuerit prouisum, & vbi statuta non
disponunt, seruetur ius ciuile (nec immerito quan-
do in hac vrbe Roma iura ciuilia orta, acceptaque
sunt, & ad alios populos defluxerunt, & adhuc su-
scepta benignè seruantur) & vbi deficit ius ciuile,
tunc ad sacros Canones recurratur.

An testamenta cōdita in Vrbe iuxta dispositio-
nem huius cap. Cum esses, sustineantur necne. Ro-
158 ta in causa Romana bonorum de Stocchis 27.
Maij 1588. coram bo.me. Hieronymo Pamphilio in
proprijs terminis statuti Vrbis, resoluit testamen-
tum non sustineri, verba decisionis haec sunt.

[Dixerunt Domini, quod licet testes, qui indu-
cuntur ad probandam descendentiam, probent in
dicto, quia omnes concludunt Petrum Stocchum
instituisse haeredem vniuersalem Damianam suam
matrem, & post eius obitum Troianum suum
159 consobrinum: nihilominus haec probatio non re-
leuat, quia agitur de probando testamento nuncu-
patiuo, in quo non sufficiunt quinque testes, sed
ad illius probationem, & validitatem septem re-
quiruntur, l. Si vnus, l. Hac consultissima, C. de
testament. §. fin. instit. eod. tit. cum vulgar. Cla-
rus in §. Testamentum, quęst.56. Neq; posse sub-
sistere ex dispositione, cap. Cum esses, de testam.
quia, vt dicit Dec. cons.315 num.4. (aliàs est cons.
314. aliàs 316. incip. Superioribus diebus, num.7.
vers. Non obstat.) non habet locum in vrbe, vbi
adest statutum, quod seruetur ius ciuile, quo sta-
tuto non est dubium Petrum ligari, quia attendi-
tur locum conditi testamenti iuxta doctrinā Bart.
communiter approbatam in l. 1. C. de Summa
Trinitat. quam pluries sequuta fuit Rota etiam in
istis terminis in causa Bononien. de Solimeis. Ha-
ctenus verba Decisionis.]

Eandem opinionem tenuerunt Magdal. de nu-
mero test. in testam.requisit. cap.8. num.24.25.&
26. par.2. Gratian. discept. forens. 223.n.52. quos
nouissimè refert, & sequitur Io. Baptista Fenzonius
161 in adnotationibus ad d. cap.42. n. 8. quibus addo
Alex. cons.177. Viso themate, num.2. vers. Quia
responsio, lib. 2. vbi idem consuluit in terminis
statuti Rauennae à Sede Apostolica confirmati,
quod seruari debeat Ius ciuile quando est contra-
162 rium iuri canonico. Imo voluit ibi Alex. hoc sta-
tutum valere etiam sine confirmatione Apostoli-
ca, quia populi subiecti Ecclesię Romanę etiam
quoad temporalem iurisdictionem possunt statu-
ta condere contra ius canonicum seruāda quoad
ipsos laicos, vt latè firmat Abbas in cap. Quod cle-
ricis, num.45. de for. compet.

163 Ego verò existimo hanc opinionem non esse ve-
ram, quia etsi de validitate statuti vrbis haesitari
non possit ex his, quę tradit Alex. loco citato sal-
tem stante confirmatione Gregorij XIII. ex certa
scientia, & cum causae cognitione, vt in Bulla Con-
firmationis incipien. Vrbem Romam, edita 8. Ka-
164 len. Iulij 1580. tamen cum statutum d.c.42. non
loquatur specificè de testam. sed generaliter de
obseruantia iuris ciuilis, debet declarari, & limi-
tari, vt locum non habeat in illis legibus, quae sunt
165 contra ius Diuinum, & fouent peccatum. Neque
enim credendum est Summum Pontificem statuti
authorem, qui ius Diuinum vsque ad animam,
& sanguinem seruare debet, cap. Sunt quidam, 25.
q.1. glos. in cap. A nobis, de decimis. Abb. hic n.8.
post med. vers. Item Princeps, & cuius officium
est peccata extirpare, cap. Nouit, vers. Nullus qui
sit sanae mentis, & ibi Anchar. num. 8. supra de
iudic. glos.1. in Extrau. Ad onus, Ioannis XXII. de
election. per generalia verba dicti statuti voluisse
similium legum obseruantiam praecipere. Sed le-
ges ciuiles requirentes numerum septem testium
ad validitatem testamenti sunt contra ius Diuinū,
quo scriptum est, In ore duorum, vel trium testium
stet omne verbum, vt hic est textus rotundus, qui
cauillari non potest, & constat ex dictis in praece-
denti quaestione à num. 114. vsque ad num.123. &
127. Item fouent peccatum, vt latè ostensum est
supra à num.124. vsque ad nu.141. Ergo statutum
Vrbis in huiusmodi legibus locum non habet.

166 Praeterea dictum statutum iubens inter ciues
Romanos, & districtuales seruari ius ciuile, non
extenditur ad illas leges, quae reperiuntur expres-
sè

sè correctæ, & abrogatæ per ius canonicum, vt in
terminis statuti vrbis firmauit Rota in causa Pe-
rusina Bonorum 20. Aprilis 1592. coram Penia,
impressa post Cousil. Farinac. lib. 2. decis. 65. n.2.
167 post Capram cons. 70. num. 12. adducens bonam
rationem, quia ius ciuile correctum non dicitur
amplius ius ciuile, glos. 1. in l. final. & ibi etiam
Bart. num. 1. ff. ad l. Cornel. de fals. Sed leges ciui-
les irritantes testamenta cum pauciori numero,
quam septem testium tanquam irrationabiles, &
peccati nutritiuæ sunt abrogatæ per hoc cap. secū-
dum intellectum communem, & veriorem, vt dixi
supra in secunda lectura, num. 40. & 41. & fusiùs à
num. 113. vsque ad num. 117. Præsertim in terris
Ecclesię, secūdum alium intellectum itidem com-
munem, vt similiter dixi supra in 3. lectura, n. 46.
& seqq. Ergo statutum vrbis ad illas leges non ex-
tenditur.
168 Vnde videmus pœnas secundò nubentibus in-
fra annum luctus à iure ciuili impositas, vt l. 1. &
2. C. de secundis nupt. tanquam sublatæ per ius
169 canonicum, vt in cap. Super illa, & cap. vltimo, de
secund. nupt. minimè habere locum inter perso-
nas subiectas statuto vrbis, Rota d. decis. 65. n. 1.
Capra d. cons. 70. num. 10 Anton. Gabr. Commun.
conclus. in tit. de secund. nupt. concl. 5. num. 1.
170 Similiter de iure ciuili ordinandi ad Sacerdo-
tium debent aliquid offerre ordinanti, & notario,
vt in auth. de Sanctiss. Episc. §. Pro consuetudine.
Sed de iure canonico secus, quia est simoniacum,
cap. Sicut Episcopum, 1. q. 2. & ibi notatur cap. 1.
171 de simon. Item de iure ciuili licet pecuniam acci-
pere pro iure indicando, l. Ob turpem causam, ff.
de condit. ob turb. caus. l. Solet, ff. de præscript.
secus de iure canonico, quia peccatum est, glos. in
cap. Qui cum fure, in fin. de furt. Item consensus
parentum de iure ciuili requiritur ad validitatem
matrimonij, l. Nec filiam, C. de nupt. l. Nuptiæ,
ff. de ritu nupt. Sed secundum canones non requi-
ritur talis consensus nisi de honestate, cap. 1. 21.
quęst. 2.
172 Item de iure canonico non est permissum iura-
re per creaturas, nisi vbi inuenitur expressum, pu-
ta per Euangelium, per Altare, per Crucem, vt
cap. Considera, cap. Clericum, cap. Habemus, &
cap. Si aliqua, 12. q. 1. cap. Perueniat, 10. q. 5. Sed
de iure ciuili permissum videtur, l. 2. §. fin. & l. seq.
173 & l. Qui per salutem, ff. de iureiurand. Item pu-
pillus de iure ciuili non tenetur seruare iuramen-
tum, l. 1. §. 1. C. de infam. calumn. auth. Sacra-
menta Puberum, C. Si aduersus vendit. sed de iu-
re canonico tenetur si sit doli capax, ac non seruā-
174 do peierat, c. Paruuli, 22. q. 5. Item secundum le-
ges licitum est contrahentibus se inuicem decipe-
re, & circumuenire, l. In causæ, ff. de minorib. se-
cundum canones non, cap. Per tuas, de donat. &
notat. in cap. Ea enim, §. Hoc ius, in glos. ordinat.
10. quęst. 1.
175 Item in præscriptione de iure ciuili non requi-
ritur bona fides, l. Sicut in re, & l. Omnes, C. de
præscript. 30. annor. quod tamen corrigitur per
ius canonicum, c. Si diligenti, de præscript. & c. fin.
176 cum ibi notat. eod. tit. lib. 6. Item filius familias
secundum leges voto non obligatur, l. 2. §. Voto,
ff. de pollicitat. secus secundum Canones, c. Hono-
177 rantur, 32. q. 2. Demū alijs omissis de iure ciuili li-
citum est patri occidere adulterum in flagranti
crimine cum filia deprehensum, dummodo & ip-
sam filiam occidat, l. Patri, cum tribus legi-
bus sequentibus, ff. Ad l. Iuliam de adulter. Idem-
que in certis casibus licitum est marito, vt l. Mari-
to, ff. eod. & l. Gracchus, C. eod. tit. Sed hoc abo-
minantur sacri Canones, vt cap. Si non licet, 23.
q. 5. & cap. Inter hæc cum tribus cap. seqq. 33. q. 2.
Porro in his, & plurimis alijs casibus, quos cumu-
lat Bart. in tract. de different. inter ius canonicum,
& ciuile, leges sæculares tāquam inuoluentes pec-
catum sunt abrogatæ, & damnatæ per ius canoni-
cum; Et consequenter nemo sani capitis dixerit
illas fuisse innouatas ex verbis generalibus statuti
Vrbis: vnde idem dicendum de legibus irritanti-
bus testamenta ob defectum numeri testium, cum
& hæ tanquam peccati nutritiuæ sint abrogatæ
per hoc cap. vt prædixi.
178 Nec obstat quod statuta populi Romani fuerint
confirmata à Gregorio XIII. in forma specificali.
Quoniam vt formaliter respondet Rota in præal-
leg. decis. 65. num. 2. vers. Et ex his quoque. Con-
firmatio non dedit robur statutis loquentibus de
iure ciuili, aliàs per ius canonicum correcto. At-
que ita ius ciuile etiam in materia testamento-
rum seruabitur in illis casibus dumtaxat, in qui-
bus expresè per ius canonicum non apparet ab-
rogatum, vt ibi per Rotam, & latiùs in prædicta
decis. & ratio est euidens, quia de natura confir-
mationis est non alterare statum rei confirmatæ,
sed illum conualidare, aut ei robur adijcere, rema-
nentibus tamen omnibus in eisdem statu, & ter-
minis, l. Aurelius, §. Testamenta, ff. de liber. le-
gat. cap. 1. & 2. de confirm. vtil. vel inutil. Bald. in
l. 1. in fin. C. Si aduers. re iudicat. Rot. decis. 175.
num. 8. par. 5. recent. & aliàs passim.
179 Quod si diceremus verba statuti vrbis, d. cap. 2.
debere intelligi etiam de legibus ciuilibus requi-
rentibus numerum septem testium in testamentis:
de validitate dicti statuti, iure optimo dubitari
posset, quia, vt disertis verbis dicitur in hoc c. Hu-
iusmodi leges sunt contra ius Diuinum, Sancto-
rum Patrum instituta, & generalem Ecclesiæ con-
180 suetudinem: vnde vt in proposito ipsarum legum
dicit Abb. hic num. 8. Princeps etiam Papa si con-
dit leges contra ea, quæ dicit Dominus, non di-
citur condere leges, sed potius conuincitur errare,
cap. Sunt quidam, 25. qu. 1. & contra statuta Pa-
trum condere aliquid, vel mutare nec primæ Sedis
potest authoritas, dicit text. in cap. Contra statu-
181 ta, ead. caus. & quæst. Item contra generalem ec-
clesiæ consuetudinem, & sic contra statum gene-
ralem Ecclesiæ Papa venire non potest, glos. in cap.
Per principalem, in ver. Ad nos, in fin. 9. q. 3. & in
cap. Litteras, in ver. Non potest, de restitut. spo-
182 liat. & in proposito Abb. hic num. 9. Præterea vt
idem inquit num. 30. Papa licet à Deo receperit
potestatem, & dignitatem Pontificatus, non ta-
men potestatem peccandi, vt dicit text. in c. 1. 40.
dist. nam Vicarius non habet maiorē potestatem,
& dignitatem Pontificatus, quam ipse Deus, Sed
Deus peccare non potest, vt cap. fin. de pœnit.
dist. 2. ergo nec Vicarius debet hoc posse. Ad hoc
tex. optimus in cap. Scelpsit, 7. q. 1. ibi, [& ideo per
183 nos fieri nullatenus potest, ne peccatum, &c.] Et ita
huiusmodi statuta non valere eleganter docuit
Bald. cons. 285. Si quis iuris, col. 2. in fin. vers. Sed
contra, lib. 3. dicens statuta, & consuetudines lo-
cales requirentes in testamento numerum septem
testium esse sublatas per hoc cap. Cum esses, quasi

inducant peccatum,& rebellent iuri Diuino; quia
infringunt veritatem; magis tamen credo statuti
verba ad prædictas leges abrogatas non extendi
ex defectu intentionis Papæ.

De Testamentis.

Cap. Relatum, il primo.

S V M M A R I V M.

1 *VLtima voluntas ad pias causas coram duobus testibus valet, & n.4. & 7.*

2 *Legata pia peti possunt coram iudice sæculari, qui tenetur causam decidere non secundum leges, sed secundum canones.*

3 *Differentia sex inter hoc cap. & præcedens c. Cum esses, & n seqq. vsque ad n.15.*

4 Talis, *dictio est restrictiua ad similia, & dissimilium exclusiua.*

5 *Ad pias causas valent non modo legata, & fideicommissa, sed etiam institutio hæredis, de qua constat per duos testes, & n. seq.*

6 *Testamentum est, in quo hæres instituitur.*

7 *Suppletiones ad decretales non sunt permissæ, & qui supplet, corrigit.*

8 *Testes duo in testamento ad pias causas non sunt de solemnitate substantiali, sed probatoria, quæ potest adimpleri per æquipollens, & n. seqq.*

9 *Testamentum ad pias causas scriptum manu testatoris valet sine vllo teste.*

10 *Testamentum inter liberos scriptum, vel subscriptum manu testatoris sine aliquo teste valet quoad liberos, sed non quoad extraneos, nisi saltem duo testes interuenerint.*

11 *Testamentum ad pias causas coram duobus testibus valet etiam in terris Imperij, & in foro ciuili.*

12 *Testes in testamento ad pias causas non requiritur, vt sint rogati.*

Et potest adhiberi etiam mulier, & num.14.

13 *Regulæ Socini falsò eidem tribuuntur.*

15 *Cæcus an possit testari ad pias causas non seruata forma, l. Hac consultissima, C. Qui testam. facer. poss. remissiuè.*

1 RELATVM. Valet vltima voluntas ad
pias causas coram duobus testibus. Hoc
dicit Io. Andr. Butr. Cardin. Ancharan.
Imol. Io. de Anan. & est casus singula-
ris secundum Abbatem. Diuiditur in
tres partes. Prima ponit factum reprehensibile,
quod secunda corrigi mandat, ibi, *mandamus*. Ter-
tia mandatum probat, ibi, *Quoniam*.

2 Nota primò ibi, *ad testium fuerit examen de-
ducta*, iuncta suprascriptione, legata pia peti posse
coram iudice sæculari, ipsumque iudicem teneri
huiusmodi causam decidere non secundum leges,
sed secundum canones, vt in littera, & hic notant
Butr. Imol & Abb. in 1. notab.

3 Secundò nota ex textu sex differẽtias inter hoc
cap. & præcedens cap. Cum esses, ex quibus ha-
bebis intellectum textus, & explicationem ma-
teriæ.

4 Differunt enim primo, quia hoc cap. loquitur
de vltima voluntate ad pias causas, vt patet ibi,
super relictis ecclesiæ, nec non ibi, *cum aliqua cau-
sa talis*: nam dictio *talis*, est restrictiua ad similia
& dissimilium exclusiua, Bald. in cons. 283. in li-
bro Esdræ, num.2. lib 3. Et ita hic tenent Io. Andr.
& cæteri in summario tex. Federic. de Senis in
cons 217 Factum tale est. Quidam nomine, n.2.
vers. Cum ergo Gemin. in cons.49. Super isto pun-
cto, num.5 Et hanc opinionem sequuntur omnes
nemine excepto, vtinquit Paris. cons. 51. Testa-
mentum, num.1. lib.3. sed cap. præcedens loqui-
tur de vltima voluntate ad non pias causas. Et
quamuis Bernard. hic in glos 1. & 2. & in cap. præ-
cedenti, in glos.3. Item glos. Ioan. Raymundus,
Bartol. & quidam alij senserunt etiam cap. præce-
dens loqui in relictis ad pias causas: tamen con-
traria opinio est verior, & magis communis, vt op-
timè deducit Gemin. d. cons.49. num. 5. & scripsi
plenius in eodem cap. In prima lectura, num.38. &
in secunda lectura, num.41.

5 Secundò differunt, quia hoc cap. secundum
aliquos loquitur in legatis, & fideicommissis par-
ticularibus, vt innuitur ibi, super relictis ecclesiæ:
præcedens verò loquitur in testamentis, & conse-
quenter etiam in institutione hæredis, quæ est ca-
put, & fundamentum totius testamenti, §. Ante
hæredis, institut. de legat. & secundum Abb. An-
6 tiq hic num.1. Testamentum est, in quo hæres in-
stituitur, sed hæc differentia non est vera, quia etiã
hæc Decretalis loquitur de testamento, ponderan-
do illa verba, *septem idonei testes*: nam numerus
septem testium non requiritur nisi in testamento,
vt l. final. C. de fideicom. cum concordant. Vnde
per hoc cap. valere non tantum legata, sed etiam
institutionem hæredis, ad pias causas, de qua con-
stat per duos idoneos testes, tenet Federic. de Se-
nis, d. cons. 217 num.2. vers Cum ergo, dicens, In
hanc sententiam consentire quasi omnes opinio-
nes in his Decretalibus recitatas.

Tertiò, differunt, quia ex præcedenti cap. Cum
esses, in testamento ad non pias causas vltra duos
testes necessariò etiam requiritur præsentia Pres-
byteri Parochialis, vt ibi dixi num.55. reproban-
do lecturam Antonij de Butrio. At verò per hoc
cap. in testamento ad pias causas sufficiunt duo
testes, vt in littera ibi, *duobus legitimis testibus*:
& tenent omnes in summario textus. Neq; enim
admittendus est singularis intellectus Petri de
Sampsone qui in littera ibi, *duobus*, addebat præ-
ter Presbyterum, vt sic non recedatur à regula præ-
cedentis cap Cum esses, prout eum refert ibi Io.
7 Andr. num.2. in fin. Etenim huiusmodi additio-
nes, & suppletiones ad Decretales non sunt per-
missæ. Clem. Ne Romani, ibi, *vel addi*, de ele-
ction. & qui supplet, corrigit, vt in auth. de non
alien. in princip. Brixien. in Repert. in verb. Sup-
pletio. Et hanc opinionem sequitur etiam Rota,
decis.734. num.6. par. 1. diuers. dicens eam com-
munem post Alex. in l. Si certis annis, sub num. 5.
vers. Et tale relictum, C. de pact. & cons. 151. n.2.
lib. 7. & Clar. in §. Testamentum, quæst. 6. vers.
8 Hinc infertur, & subdit ibi Rota num.7. & 13. Hos
duos testes non requiri pro substantia testamenti,
sed ad probationem illius allegat Corn. cons. 215.
num.4. lib.2. & cons. 307. Videtur prima facie,
9 num.6. lib.3. Et ex hoc singulariter infertur, vt va-
leat testamentum ad pias causas manu testatoris
scriptum, etiam sine vllo teste: nam cum testes, vt
prædixi, non sint de solemnitate substantiali, sed
probatoria, hæc solemnitas potest adimpleri per
æquipollens, secundum ea quæ notantur in cap.
Tuæ,

Tuæ, & ibi dixi n.21. infra de sponsalib. Ideoque
qualitercunque appareat vltima voluntas ad pias
causas, itaue sit legitimè probata, non est curan-
dum an interuenerint testes, necne Et ita in
specie firmant Imol. in l. Si ijs qui, ff. de testamen.
Com. d. cons. 307. num. 6. & per tot. & Tiraquell. in
10 tract. de priuileg. priuilegio 4. idque ad exem-
plum testamenti inter liberos, quod si sit scriptum
manu testatoris, vel aliena, sed manu ipsius testa-
toris subscriptum valeat sine aliquo teste quoad
liberos, licet non quoad extraneos, nisi saltem
duo testes interuenerint, vt est textus in §. Nos
igitur, auth. de test imperfect. & in auth. Quod si-
ne C. de testam. & in auth. Si modo, & in l. vltim.
C. famil. Ercifcund. & tenent. Imol. Corn. & Tiraq.
locis citat. & resoluit Rota d. decis. 734. nu. 1. & per
tot. par. 1. diuers. Quod nunquam obliuiscaris; quia
est notabilis limitatio ad hanc Decretalem requi-
rentem numerum duorum testium in testamento
ad pias causas.

11 Quartò differunt, quia hoc cap. Cum loquatur
de relictis ecclesiæ, in quibus potestas Papæ non
restringitur ad limites alicuius territorij, c. Cuncta
per mundum, 9. q. 3. absque dubio seruari debet
non tantum in terris subiectis temporali iurisdi-
ctioni Ecclesiæ, sed etiam in terris Imperij, & tam
in foro ecclesiastico, quam in foro ciuili, vt egre-
giè probat Bart. in l. Habeat, num. 70. vsque in fin.
C. de Sacros. Eccles. & hic tenet Imol. in 2. not. di-
cens ita communiter teneri, & Abb. nu. 2. & 3. per
ea, quæ notantur in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ
de Constitut. & in cap. Quod clericis de for. com-
pet. & nullus discrepat. At verò an testamentum
ad non pias causas conditum coram Parocho, &
duobus testibus ad præscriptum præcedentis cap.
Cum esses, valeat in terris Imperij, & in foro ci-
uili, magnopere altercantur Legistæ cum Canoni-
stis, vt ibi dixi in 2. & 3. lectura, & in q. de testam.
Cæci à n. 113. vsque ad n. 157.

Quintò differunt, quia præcedens caput restrin-
gitur ad testamenta, quæ fiunt in articulo mortis;
quam tamen restrictionem non habet text. in præ-
senti. Sed hæc differentia non est vera, quia etiam c.
præcedens locum habet in quocunque testamento,
licet condito extra mortis articulum, vt ibi dixi
in 6. lectura n. 63.

12 Sexta, & vltima differentia est, quia in testamē-
to ad non pias causas cōdito ad præscriptum præ-
cedentis cap. Cum esses, testes debent esse rogati
secundum veriorem opinionem, vt ibi dixi, nu. 17.
at in testamento ad pias causas, de quo loquitur
hoc cap. talis solemnitas non requiritur. Nam
etsi Doctores nostri videantur sentire hanc decre-
talem non prouidere in relictis ad pias causas, nisi
respectu numeri testium; Ideoque Franciscus de
Aretio consuluerit testes esse rogandos, quia non
debemus recedere à iure ciuili, nisi quatenus con-
trarium reperitur cautum de iure canonico: Ta-
men hoc reprobat Abb. hic n. 3. vers. vnde conclu-
dit. Et bene, quia licet quæstio hic fuerit propo-
sita de numero testium: nihilominus in conclusio-
ne, quæ magis est attendenda, Papa dat genera-
lem doctrinā, vt hæc causa testamenti ad pias cau-
sas non tractetur secundum leges, sed secundum
Decretorū statuta, & subdit Abbas ita hodie com-
muniter seruari. Nec obstant illa verba: testibus
requisitis, quia textus noster ibi non intendit, vt
testes in vltima voluntate ad pias causas debeant
esse requisiti, seu rogari à testatore, sed verbum,
requisitis, refertur ad iudices, & est sensus, vt iu-
dices ad hoc vt possint iudicare pro relictis ad pias
causas, debeant requirere, vt fiat probatio ipsorum
relictorum, saltem per duos testes, vt hic declarat
Io. de Imol. nu. 15. & post eum Alex. in cons. 131.
super themate, n. 1. lib. 7. Subdens hanc opinionem
esse approbatam, & in iudicijs, & in scholis, quam
etiam communem esse attestantur Socin. in regul.
420. testes in testamento regulariter rogari esse
13 debent in 2. fallen. quem refert Boer. dec. 34. nu 5.
(licet re vera ille liber regularum falsò tribuatur
Socino, vt ex ipsius ore se habuisse testatur Socin.
Iunior eius nepos in cons. 14 post n. 4. lib. 3.) Alios
plures refert Iulius Clarus in §. Testamentum,
q. 6. vers. Secundò infertur. In talibus enim cessat
suspicio falsitatis, vt dixi in cap. Proximo, num. 23.
supra eod

14 Et quod dictum est de testibus rogatis, idem
intelligas de muliere, quæ in testamento ad non
pias causas condito ad præcedentis cap. non potest
esse testis, & tamen potest in testamento ad pias
causas, vt ibi dixi in 6. notab. n. 34. 35. & 36.

15 An autem cæcus possit testari ad pias causas nō
seruata forma, l. Hac consultissima, dixi in eodem
cap. Cum esses, n. 110. & 151.

De Testamentis.

Cap. Tua nobis.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus cogit executores ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamsi testator hoc interdixerit.*

Et dicitur pia voluntas ad hunc effectum etiam ad non pias causas, num. 5. vers. Pias autem voluntates.

2 *Episcopus exequitur vltimam voluntatem cum certus executor deputatus non est; vel si est, detrectat exequi.*

3 *Et quid si testator prouiderit sibi de alio executore in casum negligentiæ primi.*

4 *Episcopi sunt executores piarum dispositionum in casibus à iure concessis.*

5 *Sed rationes exigere possunt ab administratoribus piorum locorum etiam priuatorum, & in casibus non concessis à iure.*

6 *Executores testamentorum falcidiam non detrahunt.*

7 *Falcidia non detrahitur de legatis ad pias causas.*

8 *Administrator capellæ non potest fructus sua industria, & labore exerescentes pro se retinere.*

9 *Executores compelli possunt ad exequendam piam testatoris voluntatem etiam per censuras.*

Executoris officium sibi delatum in testamento non cogitur quis acceptare, ibidem.

10 *Monitiones quot, & quales requirantur, vt executor possit cogi ad implendam testatoris voluntatem.*

11 *Monitio vnica sufficit in mere extraiudicialibus, secus in alijs.*

12 *Testator non potest prohibere quin in casum negligentiæ ius exequendi deuoluatur ad Episcopum, & nn. seqq.*

13 *Sicut nec potest cauere, vt tutor non teneatur de dolo,*

dolo, licet male administret.

14 *Voluntas testatoris pro lege seruanda est, si sit licita; aliàs secus.*

15 *Ordinarius non potest se immiscere administrationi, & visitationi capellarum contra tenorem fundatoris à Sede Apostolica approbata, nisi in casu negligentiæ administratorum.*

16 *Episcopus in fundatione exclusus à visitatione, & administratione hospitalis, potest tamen in his se immiscere administratoribus negligentibus.*

17 *Testator non præsumitur voluisse, vt iudicium suum reddatur elusorium.*

18 *Executores testamentorum esse possunt clerici, & religiosi, etiam ad non pias causas.*

Fratres minores non possunt esse executores testamentorum, ibidem.

19 *Religiosi etiam exempti cogi possunt ab Episcopo ad exequendam testatoris voluntatem, & n. 49.*

20 *Regularis, cui in testamento commissa est distributio annui redditus secundum mentem testatoris ei secretò communicatam, an sit executor, vel legatarius, ita vt monasterium possit dictum redditum sibi vendicare, & nn. seq. vsq; ad n. 36.*

Et an cogi possit secretam testatoris mentem reuelare, n. 36. vsque ad n. 50.

Et an ei reuelanti fides sit adhibenda, n. 50.

Eique recusanti an sit interdicendum executoris officium, n. 52.

Et quomodo tunc exequendum, n. 58.

21 *Legatarius, an executor quis sit ex quibus colligatur, & n. 30.*

22 *Verbum, possit, non importat necessitatem.*

23 *Monasterium succedit ex persona Monachi incapacis, etiam Monacho inuito, & nn. seq.*

25 *Executor censetur qui habet facultatem disponendi ad libitum iuxta voluntatem sibi à testatore secretò communicatam.*

26 *Executoris officium consistit in persona Monachi, nihilque Ordini acquiritur.*

27 *Executori attestanti de voluntate testatoris sibi secretò commissa creditur.*

28 *Monachus legatarius cum certo onere secretò iniuncto non acquirit monasterio.*

29 *Legatarius, cui imminet restitutio, habetur loco executoris.*

31 *Dispositio secundum voluntatem secretò à testatore executori participata, an valeat.*

32 *Voluntas secretò commissa an sit captatoria, & an hæres teneatur stare dicto executoris, & n. 35.*

33 *Captatoria volũtas an teneat quoad non pias causas*

34 *Captatoria voluntas quæ sit.*

36 *Executor an teneatur reuelare voluntatem testatoris sibi secretò communicatam.*

37 *Iuramentum executoris de non reuelando superiori secretam testatoris voluntatem est temerarium.*

38 *Secretum aliud receptum simpliciter, aliud in Sacramento pœnitentiæ.*

39 *Sacramenti vinculum maius quouis hominis præcepto.*

40 *Reuelare non licet quod notum est per viam Sacramenti, etiamsi esset in præiudicium totius mundi.*

41 *Secretum quod vulgò iniungitur sub confessione, non est sub sigillo confessionis.*

42 *Testis tenetur propalare quod accipit sub sigillo confessionis extra Sacramentum pœnitentiæ.*

43 *Testis legitimè interrogatus tenetur reuelare secretum non obstante fide, ac iuramento de non reuelando, & n. 48.*

Secreti fides non habet vim obligandi contra ius, ibidem.

44 *Iurans non reuelare superiori præcipienti est periurus.*

45 *Et quando hoc procedat.*

46 *Veritas celari potest hosti, vel persecutori, non iudici.*

47 *Secretum quibus casibus reuelandum.*

49 *Executor secundum mentem testatoris tenetur reddere rationem.*

50 *Executori reuelanti secretam mentem testatoris an sit credendum, & nn. seq.*

52 *Monachus executor potest à superiore priuari facultate exequendi, si voluntatem testatoris reuelare noluerit.*

53 *Religiosus à superiore priuatus officio executoris etiam sine causa propter bonum obedientiæ non potest contradicere.*

54 *Episcopus potest sibi vendicare executionem alteri à testatore commissam, si sit suspicio fraudis.*

55 *Et fraudis suspicio ex quibus oriatur.*

Præsumptio aliqualis oritur tacitæ fidei in fraudem legis accommodatæ si ex verbis testatoris non appareat an sit facienda restitutio, ibidem.

56 *Executoris fidei standum non est quando non est persona legalis.*

57 *Legatum ab vxore distribuendum non valet stante statuto vt maritus non possit relinquere aliquid vxori.*

58 *Executore recusante secretam mentem testatoris reuelare quomodo sit facienda executio.*

59 *Legatum distribuendum secundum secretam mentem testatoris dicitur ad pias causas, & deficiente executore fit caducum.*

Contrarium n. 60.

60 *Epilogus, & conclusio quæstionum.*

1 TVA NOBIS. Episcopus compellit fideicommissarios ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamsi testator hoc interdixerit. Hoc dicit. Sunt duæ partes consultatio, & responsio. Secunda ibi, *Cum igitur.*

2 Nota primò pias defunctorum voluntates esse executioni demandandas per Episcopum Diœcesanum, vt hic per glos. 1. & Hostien. n. 6. in ver. Per locorum Episcopos. Sed intellige hoc verum esse in duobus casibus.

Primus est cum nulli sunt designati fideicommissarij, seu executores in testamento, alias enim ad ipsos, non ad Episcopum executio pertinet, vt est text. in l. Nulli post princ. C. de Episc. & cler. vbi habetur. Siquidem testator designauerit per quẽ desiderat redemptionem fieri captiuorum, is, qui specialiter designatus est, legati, vel fideicommissi habeat exigendi licentiam, & pro sua conscientia votum adimpleat testatoris. Sin autem persona non designata testator absolutè tantummodò sũmam legati, vel fideicommissi taxauerit; vir Reuerendissimus Episcopus illius ciuitatis, ex qua testator oritur, habeat facultatem exigendi pium defuncti propositum sine vlla cunctatione impleturus.

Secũdus est cum executores designati post monitionem detractant voluntatem defuncti adimplere, vt hic, & in cap. Ioannes, infra eod. & supra in cap. Si hęredes, & in l. Si hęreditas, ff. de petit. hęred.

hæred. & tenent hic Innoc. in ver. Compellas, &
Hostien.num.7. in ver. Licet etiam à testatoribus,
asserentes Episcopum exequi voluntatem testato-
tis cum certus executor deputatus non est, vel si
deputatus est, detrectat exequi. Quod vltimum
3 notabiliter limitat Abb.num.6. vers. Et in hoc pu-
tarem nisi testator prouiderit sibi de alio execu-
tore in casu negligentię primi: eo enim casu non
succedit Episcopus in executione, arg.d.l.Nulli,&
l. Si quis ad declinandam. Ad hoc facit doctrina
Bartoli in l.Liberto, §. Lucius, num. 2. ff. de ann.
legat.vbi docet leges omnes, quæ dicunt relicta
ad certum vsum posse per superiorem alijs vsibus
applicari, si in vsum destinatum conuerti nequeat,
non habere locum quãdo testator prouidit eo ca-
su quid fieri debeat de legato. Et idem intelligo
si in casum negligentiæ secundi. executoris testa-
tor alium designauerit. Verum omnibus exequi
detrectantibus, tandem fiet deuolutio ad Epi-
scopum, neque hoc prohiberi poterit à testatore,
4 vt hic est casus: Vnde meritò Concilium Triden-
tinum in cap. 8. sess.22. [Episcopi, (inquit) etiam
tanquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à
iure concessis omnium piarum dispositionum sint
Executores.] Pondera illa verba, *in casibus à iure
concessis*, propter quę S. Congregatio declarauit
decretum illud esse accipiendum iuxta iuris com-
munis dispositionem, vt in cap. Nos quidem, su-
pra, eod.& in d.l. Nulli, & l. Si quis ad declinan-
5 dam, C. de Episc. & cler. licet secus dixerit esse
quoad rationes administrationis exigendas iuxta
terminos, cap.9.eiusd. sess.22. Nam cum ibi non
fuerint reperta illa verba, S. Congregatio consul-
ta an d.cap.9. sit intelligendum absolutè etiam in
pijs locis laicorum priuatorum sine vlla distinctio-
ne generaliter etiam in casibus à iure non conces-
sis; respondit ita esse intelligendum. Itaque Epi-
scopi non sunt generaliter, & indistinctè executo-
res piarum voluntatum, sed ad iuris communis
præscriptum, & sic in subsidium, idest cùm nulli
sunt executores à testatore deputati; vel si sunt, ta-
men moniti voluntatem testatoria renuunt adim-
plere, nisi in hunc quoque euentum testator proui-
derit sibi de alio executore, vt dictum est supra.
Licet indistinctè ius habeant morosos executorex
compellendi. Vnde benè Ant.de Butrio hic n.5.
ex hoc textu notat etiam data mora exequendi,
non deuolui ad Episcopum potestatem immedia-
tè exequendi, sed compellendi, nisi à iure, vel ab
homine alijs terminus reperiatur esse statutus.
Pias autem voluntates quoad hunc effectum Host.
num. 6. intelligit generaliter omnea etiam ad non
pias causas, dummodo non sint contra legem. Et
hoc est quod innuit littera huius textus ibi, *vni-
uersa procedant*, & in verbis præcedentibus ibi, *in
omnibus pijs voluntatibus*, quasi dicat, omnea sunt
piæ, c. Vltima voluntas, 13.q.2. & l.1. C.de Sacros.
Eccles. Et quamuis glos.1. hic restrinxerit disposi-
tionem huius decretalis ad relicta ad pias causas;
tamen eius opinio expressè reprobatur in c. Ioan-
nes, infr.eod. secundum Host.qui propterea, n.7.in
fine. [Hæc, inquit, non solum in relictis ad pias
causas, sicut quidam garriunt, sed etiam quoad
solutionem debitorum.& alia locum habent, vt le-
gitur, & notatur in d.cap. Ioannes, & in c. Hære-
des, supra eod. & sequitur Ioan. Andr. hic num.4.
in ver. Pijs voluntatibus, & in d. cap. Ioannes, in
vlt.q.9. & hęc est communis opinio, vt ibi testatur
Antõn.de Butr.in 5.quæst. n.17.vers.Communiter
tenetur, primum tetigi in cap. Nos quidem, supra
eodem.
6 Secundò nota ibi, *plenariè in vsus prædictos ex-
pendant*, executorea de relictis ad pias causas ni-
hil posse proprijs vsibus applicare. Vnde nec Fal-
7 cidiam detrahere possunt; tum quia quarta Falci-
dia non detrahitur de legatis ad pias causas. Auth.
similiter, C. ad leg.Falcid.tum quia cum sint me-
tè executores, nullum lucrum pertingere debent,
vt in Auth.de eccles. tit.§. Si autem legatum,& l.Si
quis ad declinandam, C.de Episc.& cler & tenent
hic Host.n.9. in ver. Vt bona ipsa, Io. Andr.num.3.
vers. Quærit Hostien. Butr.n.8. Anchar. n.5. & cæ-
8 teri. Hinc cum Ferdinandus Fonseca relictus ad-
ministrator cuiusdam capellæ à testatore Institutę
cum salario ducatorum decem postulasset decla-
rari an faciendo celebrari Missam singulis diebus
pro anima testatoris satisfaceret eius voluntati,
quæ fuit vt ab administratore tot nummi solucrē-
tur Capellano Missas celebranti, quot possent sup-
plere reditus hæreditatis; adeò vt liceret eidem
administratori fructus superexcrescentea dictę hę-
reditatis eius industria, & labore pro se retinere:
S. Congregatio censuit nihil posse sibi applicare,
sed debere eum esse contentum suo salario scuto-
rum decem, & quidquid superexcreuerit teneri
conuertere in celebratione tot Missarum, quot re-
ditua supplere potuerint.
9 Tertiò nota executores compelli posse ad exe-
quendam piam testatoris voluntatem, etiam per
censuras ecclesiasticas, vt hic notat Anch. num.6.
Quod tamen intellige post susceptum executoris
officium, vt in cap. Ioannes, ibi, *post mandatum
susceptum*, infr.eodem. Nam etsi executio vlti-
mæ voluntatis sit res fauorabilis, & pia, vt l.1.C de
Sacros. Eccles. & dictum est supra nu.5. tamen non
cogitur quis acceptare executoris officium sibi
delatum in testamento, vt colligitur ex glos. in d.
cap. Ioannes, in ver. Mandatum, notat ibi Io. Andr.
in eod.ver.& Abb.n 3. Rursus hoc intellige præmis-
sa monitione, vt hic, quæ secundum aliquos de-
bet esse trina, vt in cap. Indignè, 12.q.2.& in c.Sa-
cro, infra de sent excomm & in hoc residet Butr.
10 num.9. Sed in hoc casu verius est binam sufficere,
quia ita expressum est in Auth.de eccles. tit. §. Si
autem pro redemptione; & hoc tenet Hostiens. hic
num.10. in ver. Monitione, Io. Andr.n.5. in eodem
ver.Cardin. n.8. in 2. oppos. & Anchar. nu.7. in 9.
notab. & inter monitiones interponi debet spatiũ
arbitrarium, l. Nonnunquam, ff. de iudic. saltem
trium dierum, l. Inter accusatorem, ff. de publ. iu-
dic. & l.3, C. de error. Aduoc. c. Ad nostram, infra
de regular. & c. Constitutionem, eod. tit in 6. non
enim sufficeret, si ter diceret solue, solue, solue, se-
cundum Abb. Antiq. quem referunt, & sequuntur
11 Io. Andr.& alij præallegati. Non obstat quod in
extraiudicislibus sufficiat vnica monitio, vt notat
glos. in cap. Si Episcopus, in ver.... 18. dist. & In-
nocent.in cap. Cum nobia, de elect. quia secus est
si non sit merè extraiudicialis, vt hic per Butr.
num. 9.
12 Quartò nota singulariter ex illis verbis, *Licet
etiam à testatoribus hoc fuerit interdictum*. Te-
statorem non posse prohibere in suo testamento,
quominus In casum negligentiæ executorum, vel
hæredum iua exequendi deuoluatur ad Episcopũ
diœcesanum, intellige vt dixi supra num. 3. Con-
cor-

cordat textus, vnde hæc decretalis sumpta est, in Authen.de eccles. tit. §. Si quis autem pro redemptione. Rationem assignat glos. hic in ver. Interdici, quia priuata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem legis, vel canonis immutare, c. Requisisti, supra eod. & l. Nemo potest, ff. de legat. 1. Simile in c. Sic quidem, 10. q. 1. vnde & lex Falcidia contra voluntatem testatoris inducitur, l. Si vt allegas, C. Ad leg. Falcid. & argum. l. Titia testamento, ff. eod. In hoc igitur non potest per testatorem Episcopi officium impediri secundum Host. num. 8. Butr. num. 6. & Anchar. n. 4. quia nec voluntati suæ irrationabili stari debet, l. Si pecuniæ, ff. Vt in possess. leg. l. 2. ff. Vbi pupill. educ. deb. & l. Cerdonen. ff. de oper libert. & d. c. Requisisti. Vnde si præciperet ossa sua proijci in mare, talis voluntas non esset seruanda, l. Quidam,
13 ff. de cond. & demonstr. nec valeret, si diceret, nolo tutorem teneri de dolo, licet malè administret, l. Quidam, ff. de administr. tutor. & post Vincentium, & Goffred. tenet hic Io. Andr. num. 9. in glos. penult. ibi, *prohibere*, & Cardin. num. 8. in prima oppositione, vers. Item secundum Vincentium.

14 Atque ita non obstat quod voluntas testatoris omninò seruanda sit, c. Vltima voluntas, 13. q. 2. & vltimum testamentum hominis immobile perseueret, c. Cum Marthæ, §. Cæterum, infr. de celebr. Missar. cum nihil sit quod magis debeatur hominibus, quam vt supremæ voluntatis liber sit stylus, l. 1. in fine, C. de sacros. Eccles. Vnde dicit textus, disponat testator, & fiat lex, in Authen. de nupt. §. Disponat, collat. 4. Etenim hæc, & consimilia iure procedunt, si voluntas testatoris sit rationabilis, & licita, aliàs secus, vt ex dictis patet, & notat glossa hic in ver. Voluntatem, quam communiter DD. sequuntur. Hæc autem, de qua agitur, est illicita secundum Abb. Antiq. cui consentiunt Io. Andr. num. 4. in ver. Interdici, Cardin. num. 7. in 1. opposit. & Abb. Siculus, num. 5. dicens propter irrationabilitatem non valere interdictionem testatoris, vt Episcopus non impediat se contra executores: nam quemadmodum ipse testator malè agendo non potest se subtrahere à foro Episcopi, ita non potest subtrahere suos executores in officio malè agentes.

15 Hinc aliàs Catharina de Mendoza Hispalensis in sua vltima voluntate disposuit ex bonis suis institui quasdam capellanias perpetuas pro aliquibus Presbyteris, & reliquit quasdam dotes pro aliquibus puellis nuptui tradendis, & certos administratores elegit, quibus curam omnimodam dictarum capellarum, dotiumque commisit, expressè prohibens ne Ordinarius, aut Superior aliquis in dictis operibus pijs se intromitteret, etiam ex causa visitationis, aut alia quacumque. Et cum dubitatum fuisset an dictæ dispositioni obstaret Concilium Tridentinum, c. 8. & 9. sess. 22. Sacra Congregatio censuit, si hæ dispositiones testatricis cum huiusmodi conditionibus in fundatione appositis fuerunt approbatæ à Sede Apostolica, non esse sublatas à decreto Concilij, sess. 22. cap. 8. & ideò Ordinarium loci nullo modo posse se immiscere administrationi, visitationi, correctioniuè dictarum Capellaniarum, nisi in casum negligentiæ administratorum ab ipsa testatrice deputatorum, iuxta dispositionem, c. Tua nobis, de testam.

16 Et rursus cum quæsitum esset an Episcopus in fundatione exclusus à visitatione hospitalis, quia in fundatione sit cautum ne se administrationi, visitationi, aut correctioni immisceat, possit se immiscere in casu negligentiæ administratorum: Sacra Congregatio censuit posse, iuxta cap. Tua nobis, de testam. Ex quibus declarationibus habes notabilem limitationem ad Decretum Concilij in d. c. 9. Nam etsi expressè præseruet legem fundationis ibi, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautũ esset: tamen hæc præseruatio intelligitur iuxta textum hic, vt locum non habeat administratoribus negligentibus.

17 Addit Hostien. hic num. 8. præsumi hanc fuisse mentem testatoris, qui hoc executorum fidei commisisse videtur. Non enim est verisimile supradictam clausulam in eneruationem, vel elusionem voluntatis suæ, vel in præiudicium Episcopi apposuisse, sed magis fide vtriusque vti voluisse, arg. opt. in l. 3. ff. de milit. testam. in l. Qui nominibus, & l. Lucius, ff. de administr. tutor.

18 Quintò nota, non tantum clericos sæculares, & laicos, sed etiam religiosos professos deputari posse executores testamentorum. Quod verum est etiam quoad non pias causas, vt de clericis sæcularibus probatur in c. Ioannes, infra eod. vbi post Hostiensem hoc tenet Io. Andr. num. 18. vers. Aliquibus videtur, & approbat consuetudo, quæ secundum eum potest tolerari, dum tamen propterea non retrahantur à seruitio diuinorum. Ad hoc cap. Sed nec, ne Cler. vel Monach. & c. Cum esseut, de simon. & cum hac opinione transeunt cõmuniter Doctores, vt testatur Abb. in prędicta decret. Ioannes, num. 7. circa finem, vers. Tertiò dixerunt alij, & in fine subdit eam communiter hodie obseruari. Et de religiosis patet in c. 2. infra hoc tit. lib. 6. secundum Io. Andr. in d. c. Ioannes, in fine, vers. Satisfacit pro hac parte. Sed apertius hoc est expressũ in Clem. Religiosis, eod. tit. ibi, cuiuslibet vltimæ voluntatis: intellige petita licentia, & obtenta à suo Superiore, vt in d. c. 2. & in d. Clem. & excipe ab hac regula FF. Minores S. Francisci, quibus hoc officium est interdictum, vt in Clem. Exiui, §. Verum, de verbor. significat. & notant hic Host. & Io. Andr. ambo in princ. in ver. Religiosi, Abb. in 1. notab. & alij communiter.

19 Vltimò nota etiam religiosos cogi posse ab Episcopo diœcesano ad exequendam testatoris volũtatem, vt hic est casus. Neque hac in parte religiosi possunt se tueri exemptionibus, vt est expressum in clem. Religiosis, de testam. De hoc latius infra num. 49.

20 QVAERO, posita testamenti particula infrascripti tenoris, videlicet: Item mandat quod per N. Generalem Ordinis N. exigatur capitale cum fictis annui redditus scutorum 500. & tam de fictis, quam de capitali possit idem Generalis disponere, ipsosque reditus vendere, & alienare, eorum pretium recipere iuxta mentem prædicti testatoris, de qua idem Generalis ab ipso edoctus est; & mandat eosdem reditus tolli è partita dicti testatoris, & describi in personam prædicti Generalis.

Item posito quod idem Generalis cœperit huiusmodi fictus exigere, ac deinde munus Generalatus expleuerit, An Monasterium possit prædictos reditus sibi vendicare. Secundò, an si ille contendat se nudum esse executorem, atque obstrictum

tegere

regete testatoris voluntatem, cogi possit ad secre-
tum huiusmodi propalandum. Tertiò, an ipsi po-
stea reuelanti fides adhibenda sit. Quartò, si om-
nino reuelare noluerit, neq; Ordinario rationem
reddere administrationis, An possint superiores
regulares illi executoris officio interdicere. Quin-
tò, & vltimò, in quos vsus eo casu eosdem reditus
erogari oporteat.

21 Quoad primam quæstionem, inspectis quidem
verbis supradictæ dispositionis, defendi posset mo-
nasterio licere sibi vendicare prædictos reditus:
nam dictus Monachus videtur esse legatarius, non
executor. Tum quia dispositio in eius personam
directa est, l. Si quis Titio, vbi Bartol. num 1. Bald.
num. 2. Imola num. 2. atque alij notant, ff. de le-
gat. 2. Cephal. cons. 359. nu. 16. vol. 3. Bero. q. 86.
22 num. 3. Tum quia testator iussit poni redditus ad
partitam ipsius, quod arguit translationem domi-
nij, l. Censualis, vbi Bald. in princ. C. de donat. &
Socin. cons. 89. num. 12. vol. 1. Tum denique, quia
à testatore data est simpliciter facultas dicto Mo-
nacho de his bonis disponendi ibi, *possit idem
Generalis disponere, ipsosque redditus vendere, &
alienare*, &c. quæ verba cum nullam importent
necessitatem, c. Cum aliquibus, vbi glos. in verbo
Concedimus, de rescript. in 6. Bart. & alij in l. De-
cem cum petiero, ff. de verbor. oblig. fusè Dec.
cons. 83. num. 4. & seq. Ex hoc etiam capite non
videtur idem Monachus purus minister, sed lega-
tarius, cum inde possit sibi aliquid commodi de-
riuare, si aut non statim, aut non integrè prædi-
ctos redditus dispenset, l. Sulpitius, vbi glos. &
Olloffr. ff. de donat. inter vir. & vxor. Bart. Flo-
rian. & Alber. in d. l. Si quis Titio, ff. de legat. 2.
23 Roman. cons. 228. num. 2. Itaque priori parte di-
spositionis inspecta monasteriũ succederet ex per-
sona Monachi incapacis, l. Deo nobis, C de Episc.
& Cler. cap. 1. 18. q. 2. Innoc. in c. In præsentia,
num. 7. atque ibi Io. Andr. col. 4. vers. Illud autem
certum est, Butr. num. 20. Anchar. sub num. 17.
vers. Venio ad opposita, Aegid. num. 24. Abb. n. 76.
Felin. num. 57. de probat. latè Onded. cons. 94.
num. 15. Bald. Salyc. Alber. & alij in d. l. Deo no-
bis, Bart. Imola, Alex. & Iason. in l. 1. ff. de vulg.
24 & pupill. Idque etiam Monacho inuito, & contra-
dicente secundum opinionem, quã dicunt æquio-
rem, Bart. veriorem, Alber. tutiorem, Salyc. pro-
cedentem ex canonica æquitate, Bald. commu-
nem Canonistarum, quibus stari debet, & simpli-
citer magis communem Ripa loc. cit. & tuentur
Archid. in c. Statutum, in vet. Monasterium, 18.
q. 1. Gul. de Benedic. in c. Raynutius, vers. Si abs-
que liberis, il secondo, num. 8. supra, eod. Couarr.
in c. 1. num. 21. eod. tit. & Honded. d. cons. 94.

25 Cæterum in casu præsenti contrarium videtur
respondendum, idest nullo modo posse Monaste-
rium huiusmodi redditus sibi vendicare; quia in
fine dispositionis adiecta est limitatio illa: iuxta
mentem, & voluntatem testatoris eidem Mona-
cho communicatam, quæ restringit omnia præce-
dentia, & ostendit dictum Monachum non esse le-
gatarium, sed executorem voluntatis testatoris,
quam in secreto accepit iuxta terminos l. Theo-
pompus, ff. de dote preleg. super quo extat plenũ
consilium Fulgos. 75. incip. Ex facto proponitur,
vbi sub num. 2. vers. Præterea, in fortioribus ter-
minis respondit posse dici nudam executricem
quandam Antoniam, quam testatrix instituerat
hæredem cum potestate alienandi, & donandi
quomodocumque voluerit, etiam inuitis substitu-
tis pro implenda voluntate, quam in secreto dicta
testatrix eidem commiserat, & ibi consuluit Ful-
gos. ex dicta dispositione nihil fuisse quæsitum
patri dictæ Antoniæ quoad vsumfructum; quia
quamuis ipsa habuerit amplissimam facultatem
disponendi de bonis testatricis, ea tamen facultas
est restricta ad facultatem sibi communicatam,
quæ limitatio operatur vt ipsa nihil habeat com-
modi, & successiuè nihil possit quæri patri ex per-
sona sua, & in simili casu etiam consuluit Roman.
cons. 228.

26 Vnde intrat doctrina Baldi cons. 332. Præmit-
tendum est, num. 1 lib. 1. vbi ait officium executo-
ris residere in persona ipsius Monachi executoris,
nihilque acquiri ordini, quia personale est, & con-
sistit in voluntate, & facto eiusdem Executoris.
Quod etiam asserit Iacob. de Arena in tract. de
Commissar. num. 41. & sequitur Anchar. post alios
in cap. Religiosus, num. 13. vers. An executor, de
testam. in 6. Quod citra dubitationem videtur pro-
cedere in casu, de quo agitur, quia vt proponitur
dictus Generalis testatur non fuisse mentem di-
27 sponentis, vt aliquid quæratur sibi, vel monaste-
rio: creditur enim executori testificanti de volun-
tate testatoris sibi secretò commissa, vt respondit
Cuman. qui ait hanc videri communem sententiã,
cons. 178. num. 4. Bart. & DD. in d. l. Theopom-
pus, ff. de dot. præleg. Alex. cons. 54. sub num. 1.
vbi asserit ita omnes tenere, vol. 2. Afflict. dec. 371.
num. 4. quod tamen infrà latius explicabitur.

28 Quamobrem quatenus etiam dictus Monachus
esset legatarius, nihil tamen quæri posset monaste-
rio, quia habet certum onus sibi secretò iniunctũ,
quod non debet in aliud commutari, vt in termi-
nis affirmat Paris. cons. 26. num. 29 part. 4. Quo casu
monasterium excluditur tam ex capite inhabilita-
tis executoris, qui non potest, quàm contrariæ vo-
luntatis testatoris, qui non vult aliquid monaste-
rio erogari, vt perpendit Anchar. cons. 84. in princ.
29 Legatarius enim, cui imminet restitutio, habetur
loco executoris, itaut nullum retineat commodũ,
vt inquit ad litteram Bald. in l. Si quis, Titio, sub
num. 2. vers. Alio modo actualiter, ff. de leg. 2.

Postremo in his proprijs terminis consuluit latè
Cuman. cons. 108. per totum, vbi testator legauit
quædam vxori, deditque illi potestatem alienandi,
prout dixit in secreto; cuius quidem secreti no-
30 luit quemquam esse participem. Respondit Cu-
man. huiusmodi vxorem esse ministram, non le-
gatariam; ideoque legatum ipsa mortua non ce-
dere lucro suorum heredum, sed testatoris, & ibi
Cuman. num. 3. respondet motiuo, cur illa vxor
non censeatur legataria, cum verba dispositiua in
eius personam sint collata; ostendit enim id non
procedere quãdo testator elegit specialem fidem
alicuius, quemadmodum censetur elegisse per se-
cretam commutationem suę voluntatis; quia
tunc is censetur executor, licet verba dispositi-
ua in eum collata sint; & hęc quoad primam
partem.

Secunda pars quęstionis quinque habet inspe-
ctiones inferiùs examinandas. Prima est an va-
leat dispositio secundum formam suprascriptam.
Secunda, supposita eius validitate, an Monachus
teneatur reuelare secretam mentem testatoris.
Tertia, an sit credendum ipsi spontè reuelanti.
Quar-

Quarta, fi omnino noluerit reuelare, an fit priuan-
dus executione. Vltima, quomodo tunc fit exe-
quendum.
31 Quoad primam, multorum eft opinio non va-
lere difpofitionem fecundum fecretam mentem
teftatoris executori participatam, quam videtur
fequi Bart. in l. Theopompus, n.4. atque Alex. in
apoftilla littera G. ff. de dot. præleg. Imola in cap.
Cum tibi, col. 12, n. 22. fupra eodem, & in l. Capta-
torias, col. 3. fub n. 5. verf. Item attendo, & col. 5.
fub n. 8. prope finem, verf. Sed iuxta prædicta, ff.
de hæred. inftit. & in l. Illa inftitutio, col. 4. fub n. 9.
verf. Item quia, quando teftator. Alex. in d. l. Cap-
tatorias, colum. penult. fecundum quam confuluit
32 Bald. conf. 482. incip. Quia dictus vocatus, verf. Il-
lud autem, lib. 4. vbi ait huiufmodi difpofitionem
in fecreto commiffam effe captatoriam, nec tene-
ri hæredem ftare dicto executoris, nifi aliàs pro-
bet. Idem refpondit Cardin. Zabarella conf. 124.
per totum, vbi probat hanc voluntatem non tene-
33 re quoad non pias caufas. Eft enim, inquit, talis
voluntas captatoria, tamquam quæ collata fuit in
fecretum vltimæ voluntatis. Et paulo poft afferit
nihil obftare, quod teftator mandauerit executo-
ri vt difponeret prout in fecreto ei ordinauerat.
Nam ex quo, inquit, de tali ordinatione non ap-
paret, habetur pro non facta.
Quod etiam tradit Bart. in conf. 168. incip. Qui-
dam haben. bona fub num. 3. verf. De fecundo, vbi
latè confuluit in cafu, in quo teftator mandauit
cuidam Titio, vt reftitueret illicita quæfita, vtque
de illis ftaret dicto ipfius; & refpondit huiufmodi
difpofitionem effe ipfo iure nullam, & non effe ftã-
dum affertioni eiufdem Titij. A Bart. non difcrepat
Alex. cõf. 54. n. 3. lib. 2. Afflic. dec. 371. n. 4. vbi probat
34 captatoriam effe voluntatem, fi teftator dicat, Com-
mitto tibi voluntatem meam, quam fecretò tibi
dixi, & Dec. conf. 21. nu. 20. vol. 2. Et quamuis hæc
opinio non videatur abfolutè vera, vt ex infra di-
cendis patebit, cum tamen illam fequantur tot
grauiffimi Auctores, inde colligitur huiufmodi di-
fpofitiones effe valdè fufpectas, ideoque oportere
iudices effe proniores ad illas, vbi fieri poffit, re-
fcindendas, vel moderandas.
35 Pofita igitur huius difpofitionis validitate, pro
qua refpondit Anchar. conf. 436. & plures alij, vt
inferius dicetur, dubitatur pro refolutione fecun-
36 di capitis, vel infpectionis, An Monachus tenea-
tur reuelare fecretam mentem teftatoris. Qua in
re Anchar. d. conf. 436. n. 4. & 5. verf. Ex prædicta
afferit, licet fubdubitans, executorem fecundum
fecretam mentem teftatoris non teneri reddere
rationem, quia meræ fuæ fidei mandauit teftator,
& idem de executore fecundum confcientiam fuã
tradit Paulus de Caftro conf. 187. num. 1. in princ.
lib. 1. Verum Bart. conf. 194. nu. 3. verf. Super ter-
tio, lib. 1. refpondit eum cui aliquid in fecretum
commifit teftator, teneri interroganti refpondere,
an tacitam fidem accommodauerit de reftituen-
do incapaci, ac rem totam exprimere. Idem Bart.
in l. Non intelligitur, §. Tacitè, nu. 3. ff. de iure fi-
fci, & latius in l. fin. n. 10. ff. de his quib. vt indig. Ia-
cob. Mandola conf. 42. n. 2.
37 Quinimò tenetur refpondere etiamfi præftitif-
fet teftatori iuramentum de nunquam reuelando,
quia huiufmodi iuramentum eft temerarium, &
non ligat, vt in terminis confuluit Cardin. Zabar.
conf. 35. Cuius dictum refert, & latè comprobat
Felin. in c. Intimauit, fub n. 4. verf. Quibus ante
omnia adde elegans cõfilium Zabarellæ de teftib.
& poft Nauarr. in cap. Inter verba 11. q. 3. par. vlt.
coroll. 65. tradit Couarr. in epit. de fponf. c. 8. §. 5.
num. 10. par. 2. Præfertim concurrente fraudis fu-
fpicione, atque alijs de quibus inferiùs dicetur.
38 Quæ omnia omninò confentiunt cum Theolo-
gorum traditionibus diftinguentium inter fecretũ
receptum fimpliciter, & receptum in Sacramento
pœnitentiæ. Nam S. Thomas, 2. 2. q. 70. art. 1. ad
fecundum. De illis inquit, quæ homini funt com-
miffa in fecreto per confeffionem nullo modo de-
bet teftimonium ferre, quia huiufmodi non fcit, vt
39 homo, fed tanquam Dei minifter, & maius eft vin-
culum Sacramenti quolibet hominis præcepto.
Atque ibi Caiet. in refponf. ad tertium in fine. Na-
uarr. in cap. Inter verba, 11. q. 3. coroll. Quod etiam
40 afferit Sot. de teg. fecret. q. 7. membro 2. concl. 4.
verf. Attamen, adijciens non licere reuelare quod
via Sacramenti notum eft, quamquam fit in præ-
iudicium totius mundi. Ac poftea fubdit: Do-
cendi funt tamen litterarum ignari, quod non ca-
dunt fub figillo confeffionis, quę vulgò dicuntur
41 in confeffione. Sunt enim qui vt arctius obligent
ad fecretum, fignant fe figno Crucis, & flectentes
genua dicunt fe committere fecretum in confef-
fione; cum tamen vbi quis non confitetur omnia
fua peccata cum intentione accufandi fe nullum
fit Sacramentum, atque adeo non interuenit figil-
lum confeffionis, vt illud fecretum reuelare fit fa-
crilegium. Quod etiam tradidit Caiet. ad S. Tho-
mam loco cit. verf. In refponfione ad tertium, vbi
dicit etiam hoc non magis obligare, quam iura-
mentum de tenendo fecretum, & eft doctrina In-
nocentij in c. Omnis vtriufque, nu. 7. de pœnit. &
remiff. vbi ait: Illos autem non credimus vt mini-
ftris confiteri, qui non vt pœniteant, fed vt confi-
lium, vel auxilium ab aliquo recipiant, dicunt fibi
peccatum fuum; licet dicant, Hoc tibi dico in
Confeffione, vel in Pœnitentia; quia non eft ve-
rum, quod dicit in Pœnitentia, nec vt Dei mini-
ftro, cum animę confilium non requirat, & tales
benè funt cogendi fuper præmiffis ferre teftimo-
nium. Ita Innoc. quem ibi fequuntur Hoftien. Io.
Andr. Abb. & alij communiter, prout de commu-
42 ni teftatur Nauarr. in Manuali, cap. 18. n. 55. Imò,
Sot. in 4. dift. 16. q. 3. art. 3. verf. Eft tam latum, ait,
adeò differre fecretum, quod accipitur fub huiuf-
modi cæremonijs ab eo, quod accipitur fub facro
figillo Confeffionis, vt ille, qui fic recipit, legiti-
mè de illo interrogatus in iudicio teneatur illud
propalare, cum nefas effet fi in Sacramentali Con-
feffione audiuiffet.
43 In his vero, quæ fecretò alicui cõmittuntur ex-
tra confeffionem, tenetur quis reuelare, ac tefti-
monium ferre quoad ea, quæ fecundum ordinem
iuris ab eo per fuperiorem exiguntur, vt docet S.
Thomas ibidem in corpore articuli. Vnde Sotus
loco cit. [Non obftat, inquit, fides, quam quis fe-
cretò commifit, etiamfi iureiurando fe adftrinxe-
rit quominus teneatur fecretum detegere, fi mo-
do in iudicio vi; & ratione petatur; quia fides
fecreti non habet vim obligandi contra ius, nec
pręiudicium parit iudici, quin poffit compellere
eum quando neceffum fuerit,] & inferius ait. [Qui-
cumque fidem fuam alteri diftrinxerit, & iure ip-
fo interprete intelligar id facere fecundum ius, at-
que adeo quando authoritate iudicis reuelat fe-
cre-

cretum, nihil infidelitatis admittit.
44 Sed & S Bonauen. in 4. sent. dist. 21, art. 2. qu. 3.
quærit vtrum recipiens aliquid in secreto teneatur
reuclare superiori præcipienti; & in fine respondit
teneri, etiamsi præstitisset iuramentum de non re-
uelando, quia iuramentum est nullum, & in præ-
iudicium veritatis, & obedientiç; ideoque addit
agendam esse pœnitentiã de periurio pro eo quod
45 contra iustitiã iuratum est. Cuius dictum Angel.
in ver. Testis, in fine nu. 33. intelligit procedere
quando superior hoc requirit ex aliquo bono re-
spectu, & vt Pater prouideat; atque ita conciliat
S. Bonauen. cum doctrina S. Thomæ. Item Guido
Fulgosius, qui Clemens IV. inde creatus est, in
consultationibus ad Inquisitores, quæst. 8. sic ait:
Sed nec iuramento, vel voto in contrarium emis-
so; nam licet veritatem celare possimus hosti, vel
46 persecutori, vt 22. q. 2. c. Ne quis, iudici tamẽ verita-
tem inuestigãti eam celare mortale peccatum est,
vt 11. q. 3. c. Quisquis. Ergo iuramentum, vel vo-
tum in contrarium emissum non est seruandum,
22. q. 4. cap. In malis. Cuius verba refert, & sequi-
tur Francisc. Pegnia in 2. part. Directorij inquis.
lib. 2. schol. 15. in fine.
47 Item Alexand. de Ales in 4. sent. dist. 19. art. 2.
An Confessor, quod nouit in confessione, & extra
teneatur reuelare in respons. vers. Ad illud quod
obijcitur per simile, sic ait: Quando promittit ali-
quis alicui quod celabit aliquod secretum, quod
sibi committit, hoc debet intelligi si non cogat cũ
obedientia superioris ad reuelationem, vel neces-
sitas mentiendi, vel damnatio innocentis, vel alia
huiusmodi, quibus contraire nec potest, nec de-
bet; vnde si quis promisisset alicui quod teneret ali-
quod factum secretum, & post nisi vellet illud te-
stificari, damnaretur aliquis innocens, vel necesse
esset ipsum mentiri, vel esse inobedientem, vel ali-
quod graue scandalum orietur; non existimo,
quod in tali casu debeat factum illud celare. Quod
ipsum docet ibi S. Thomas dist. 21. art. 3. & S. Bo-
48 nauen. q. 3. vers. Sed circa hoc occurrit quæstio, vbi
addit in hanc positionem etiam iurisperitos magis
consentire; ideoque qui iurauit testimonium non
dicere, iuramento non obstante testificari com-
pellitur, tex. ad litteram in cap. Intimauit, de te-
stib. atque ibi docent glossa fin. Innoc. Hostiens. Io.
Andr. Anton. de Butr. Anchar. Abb. Felin. atque
alij omnes.
49 Quibus etiam accedit quod in casu pręsenti te-
stator non prohibuit reuelationem suæ voluntatis,
sed simpliciter iussit, vt bona distribuerentur secũ-
dum mentem suam. Quo casu executores tenen-
tur omnino reddere rationem, atque illam expri-
mere, licet cum minori rigore exigenda sit in his,
quàm in alijs, vt inquit Io. Andr. post Iacob. de
Rauenn. in addit. ad Specul. in tit. de instrum. edit.
§. Nunc verò aliqua, sub n. 20. littera P. in addit.
incipit Sacramento. Neque in hoc suffragatur exe-
cutori, quod sit Regularis exemptus, & Prælatus,
Quoniam Concilium Viennense in Clem. Religio-
sis, de testam. volens præscindere materiam delin-
quendi, disertis verbis statuit, vt locorũ ordinarij
rationem exigant à Religiosis etiam exemptis, &
Prælationem habentibus de testamentorum exe-
cutionibus, quas gesserunt, & puniant quos circa
id deliquisse repererint.
50 Quod si dictus Monachus sponte reuelauerit se-
cretam mentem testatoris, quæritur an illi sic re-
uelanti fides adhibenda sit, quæ est tertia inspectio
superius proposita. Et quidem aut Monachus de-
ponit non iuratus, & nihil illi creditur, vt in pro-
prijs terminis est text. in d. l. Theopompus, in ver.
iuratus, & ibi notat Bart. ff. de dot. præleg. & sequi-
tur Bald. cons. 256. super primo puncto, in princ.
lib. 4. Castr. cons. 177. in quæstione, n. 2. vers. Tertiò,
lib. 3. Afflict. decis. 371. n. 6. Alex. cons. 54. sub n. 5.
vers. Nec obstat, lib. 2. Aut deponit iuratus, & tunc
creditur illi, dummodo deponat super verisimili,
& mentem testatoris sibi secreto participatam
coadiuuet aliquibus probabilibus coniecturis. Ita
probat textus in materia in l. Quoniam hæredi, ibi,
Si quibusdam argumentis apparebit, *de quo dixit*.
ff. de reb. dub. & tradunt Bart. in d. l. Theopompus,
sub n. 4. vbi dicit dictum executoris, cui aliquid
testator in secretum voluntatis commisit, creden-
dum non esse nisi aliquibus legitimis præsumptio-
nibus hoc præsumeretur esse verum. Raphael Cu-
man. cons. 118 sub n. 2. vers. Circa secundum, vbi
amplius requirit, vt id quod testator commisit in
secreto, debeat probari per duos testes, aliàs exi-
51 stimat irritam esse hanc voluntatem; quia, inquit,
poterit dici adest ius, sed deficit probatio. Couarr.
qui alios congerit in c. Cum tibi, in fine supra eod.
vbi ait non esse standum assertioni illius, cui testa-
tor commisit voluntatis proprię reuelationem, nisi
asserat eam fuisse testatoris voluntatem, quæ ex
coniecturis apparentibus verosimilis sit.
52 Sin autem dictus Monachus omnino induci ne-
queat ad reuelandum: quæritur pro absolutione
quarti capitis an sit priuandus executione: Et vide-
tur respondendum affirmatiuè, quia superior re-
gularis, qui dedit licentiam Monacho, vt posset
esse executor, potest illum priuare facultate exe-
quendi etiam re non integra, & quamuis malè fa-
53 ciat si illum priuet sine causa; tamen propter bo-
num obedientiæ religiosus etiam eo casu non po-
test contradicere. Ita expresse tradit glos. in dict.
Clem. Religiosis in ver. Obtenta, de testam. quam
ibi post Paul. sequitur Card. Zabar. n. 11. in fine,
vers. Quintò quæro. Imola, n. 8. Abb. n. 7. Petr. de
Rauenn. in glos. in ver. Obtenta, Io. Vasq. in 3. con-
clus. Vitalin. sub num. 37 Anchar. n. 31. Tabiena
in ver. Executor, n. 15. Armilla eod. ver. n. 15.
54 Hoc autem licere cum causa admittunt omnes
in d. Clem. Religiosis, Specul. de Instrumen. edit. §.
Nunc vero aliqua, n. 53. vers. Quid si executor, &
vers. Porrò, vbi asserit licere Episcopo venditare
sibi electionem, quam testator posuit in arbitrio
alterius, si sit suspicio fraudis, etiam nulla præce-
dente accusatione. Quod etiam tradiderunt Bald.
in l. Nulli, sub n. 5. vers. Sed circa hoc, C. de Episc.
& Cler. Oldrad. cons. 196. factum in fine, vers. Ter-
tia quæstio, Cardin. post alios, in d. clem. Religio-
sus, n. 23. & Anchar. sub num 6. vers. Venio ad ali-
55 quos. Fraudis autem suspicio in casu pręsenti
multipliciter consideratur. Primò ex modo, & for-
ma dispositionis testatoria; oritur enim aliqualis
præsumptio fraudis ex legato facto secundum mẽ-
tem secretam testatoris, vt docet glos. in fine in l.
Lucina, §. In testamento, ff de legat. 1. vbi Bart. in
summario, Si ex verbis, inquit, testatoris non ap-
paret personæ, cui debet fieri restitutio, aliqualis
præsumptio assumitur taciti fidei in fraudem le-
gum assumptæ. Quod repetunt ibi Bald. n. 4. & 5.
Paul de Castro, n. 1. Fulgos. vers. ibi hic dicitur. Al-
ber. post Dyn. num. 2. & simpliciter id præsumi fa-

ctam in fraudem, Menoch. de præsumpt. lib 4 præ-
sumpt. 96. num. 11.
56 Secundò oritur suspicio fraudis ex persona dicti
Monachi; tum quia ad præsens dicitur esse sub
iudice; neque enim est standum fidei executoris,
quando non est persona legalis, vt inquit Iacob. à
Canib. de execut. vltim. volunt. in 2. par. de fine
Commissariorum, num. 7. vers. Quod est verum.
57 Tum quia est religiosus incapax proprietatis. Ad
quod affertur singularis doctrina Io. Andr. in
addit. ad Specul. tit. de instrum. edit. §. Nunc ve-
rò aliqua, in addit. incip. Ad illum finem, quę est
in ver. Legat. sub num. 2. littera V. vbi determinat
stante statuto, vt maritus non possit relinquere ali-
quid vxori, non valere legatum factum pro anima
testatoris distribuendum ab vxore, ne fiat fraus
statuto. Cuius doctrinam sequuntur Alber. de
Rosat. in 2. par. stat. q. 112. incip. Statuto cauetur
quod nullus possit, & quæst. seq. Alex. cons. 57. Pro-
spectis, col. 5. & seq. n. 7. lib. 2. & in l. Cogi, §. Hi
qui solidum, in fine, ff. ad Trebell. Ias. in l. Capta-
torias, num. 6. C. de testamen. milit. Ergo eodem
modo cum religiosus prohibeatur aliquid propriũ
habere, c. Nolo, & c. Non dicatis, 12. q. 1. c. Cum
ad monasterium, de statu Monach. & Concilium
Tridentinum cap. 2. sess. 25. de Regular. non vale-
bit legatum ab ipso distribuendum iuxta mentem
secretam testatoris, ne fiat fraus legi; vel certè si
valebit, aderit tamen vehemens suspicio fraudis,
quæ iuncta cum alijs supradictis est omnino suffi-
ciens causa interdicendi illum officio executoris.
58 Sequitur ergo vltimum caput, idest sequuta pri-
uatione quomodo sit postea facienda executio.
Qua in re difficillimum erit inire rationem, per
quam punctualiter satisfiat voluntati testatoris,
quia de illa non constat, & in pias causas non vi-
59 detur facienda distributio: nam, vt ait Raph. Cu-
man. cons. 118. sub num. 3. dispositio secundum
secretã mentem testatoris non potest dici ad pias
causas, quæ non fuit commissa voluntati alterius
per verba denotantia arbitrium boni viri, iuxta
terminos, c. Cum tibi, supra eod. secundum in-
tellectum Innocen. qui communiter approbatur;
sed testator retulit se ad suam specificam commis-
sionem secretò factam, quæ cum possit esse ad cau-
sas non pias, nulla est ratio cur eam ad causas pias
præsumamus: & idem fusiùs respondit in consil.
60 108, per totum, vbi propterea consuluit huiusmo-
di legatum deficiente persona executoris fieri ca-
ducum, & cedere lucro hæredum testatoris. Ae-
quius tamen videtur Episcopum posse huiusmodi
bona in pios vsus distribuere; quia, vt ait Feder.
de Sen. cons. 293. sub num. 2. vers. Ex prædictis,
fraudatio voluntatis testatoris non est sufficiens
ratio, ob quam ius exequendi non debeat deuolui
ad Episcopum, si Religiosus fuerit prohibitus exe-
qui à Superiore, vt etiam sentit Butr. hic num. 7.
vers. Ego vidi multories: licet in fine nihil velit de-
cidere, quia causa erat pendens.

Præterquã quod negari potest hoc modo frau-
dari voluntatẽ testatoris; quin imò ex benigniori
interpretatione mens testatoris secreta, nisi aliud
constet, debet censeri in piam causam, vt in puncto
contra Raph. Cuman. respondit Raphael Fulgos.
cons. 745. num. 2. vers. Præterea, vbi sub num. 4.
vers. Et hanc sententiam, ait hanc partem esse am-
plectendam, cum pietati, & tacendæ voluntati te-
statoris conuenientior sit, & animæ etiam ipsius
fructuosior, secundum quam etiam consuluit An-
gel. cons. 201. num. 3. vers. In fine, alios refert
Clar. in §. Testamentum, quęst. 6. vers. Quinimò.
Et pro ea videtur casus in c. Cum tibi, supra eod.
secundum intellectum, quem dicit notabiliorem
Abb. ibi in princ.
61 Quibus omnibus in compendium redactis vi-
detur respondendum prædictum Monachum esse
nudum executorem, & teneri reuelare secretam
mentem testatoris, & rationes reddere, eique esse
adhibendam fidem, si iuratus deponat: & con-
currant probabiles coniecturæ; alioquin interdi-
cendum eũ esse officio executoris, & redditus esse
erogandos in pios vsus arbitrio Episcopi; aliàs
enim hoc esset exemplum perniciosissimum, &
cautela pessima Regularibus ad retinendum pro-
prium contra votum paupertatis, & in fraudem
Sacrorum Canonum, Tridentini Concilij, & Apo-
stolicarum Constitutionum. Hic casus meo tem-
pore contigit Mediolani, & in hanc sententiam à
Sacra Congregatione Concilij scriptæ fuerunt lit-
teræ ad Cardinalem Borromæum Archiepisco-
pum.

De Testamentis.

Cap. Ioannes.

S V M M A R I V M.

1 *EXecutor testamentarius, qui suscepit officium, illud exequi compellitur.*

2 *Clerici tamquam digniores sunt præmittendi, vbi fit sermo de clericis, & laicis.*

3 *Ordinis præposteratio non vitiat.*

4 *Clericus, & laicus possunt simul deputari executores in testamento.*

5 *Alternatiua in deputatione plurium executorum resoluitur in coniunctiuam.*

6 *Executio testamentorum pertinet ad Episcopum, etiam quoad temporalia.*

7 *Prælati inferiores habentes in loco iurisdictionem quasi episcopalem possunt compellere executores ad exequendam testatoris voluntatem.*

8 *Capitulum sede vacante succedit in iurisdictione compellendi executores testamentarios.*

9 *Executores testamentarij, quibus nominibus appellentur.*

10 *Executores propriè qui sint.*

11 *Clerici, & religiosi deputari possunt executores in testamento etiam ad non pias causas.*

12 *Canonico Regulari, quem testator constituit executorem ad annuum reditum distribuendum cum facultate aliquid sibi applicandi, an obstet Concilium Tridentinum, cap. 2. sess. 25. de Regular.*

13 *Regularis executor, & legatarius sustinet vices duarum personarum.*

14 *Canonicus Regularis an possit esse executor vltimæ voluntatis.*

15 *Executor ad distribuendum in pios vsus non potest sibi aliquid applicare.*

16 *Regulari bona stabilia etiam in administrationem concedi non possunt.*

17 *Executor ad distribuendum dicitur administrator.*

18 *Legatum annuum factum Regulari pro vsu suo de licen-*

licentia Superioris percipiendum an de iure communi sit validum.

19 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

20 *Legatum factum Regulari nec momento temporis potest esse apud eum, sed illico acquiritur monasterio.*

21 *Annuus reditus computatur inter bona stabilia.*

1 IOANNES. Executor testamentarius, qui suscepit officium, illud exequi compellitur. Hoc dicit secundum omnes. Diuisionem non patitur, quia vnicam habet verborum structuram; sed ad mentem primò ponitur quæstio, deinde solutio. Secunda ibi, *Post testatoris*. Et quinque facit secundum Io. Andr. Dicit enim qui erant executores, & cuius, & quid erat exequendum, & quando cogi debebant, & per quem, & hæc patent.

2 Nota primò ex stylo Curiæ clericos præmitti, quoties fit sermo simul de clericis, & laicis, concordat, c. Significauit, de rescr. c. Qualiter, de elect. cap. Tua nobis, supra eod. cap. Præterea, de vsur. c. Ad falsariorum, de crimine falsi, c. Proposuit; de Cler. excomm. ministr. c. Clerici, de excess. Prælator. cap. Ex parte, il primo, de priuil. & c. Grauem, de sent. excomm. Ratio est, quia cœtus clericorum est dignior, c. Solitæ, de maioric. & obed. c. Duo sunt, 96. dist. cap. Denique, & ibi glossa prima; 4. dist. Ordo enim importat quemdam dignitatis gradum, & potestatem supra populum, vt docet S. Thomas in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quæst. 1. Sed vide pro, & contra, in c. Per tuas, de arbitr. vbi primo dicitur, per vnum clericum, & duos laicos, & paulo post, à duobus laicis, & vno
3 clerico. Vnde inferri potest, vt in his præpostratio ordinis non vitiet, ad idem cap. 2. de iudic. c. Prohibemus, de censib. c. Causam quę, de rescript. secundum Io. Andr. hic num. 3. & Card. num. 1.

4 Secundò nota clericum simul, & laicum posse deputari executores in testamento: hic enim coniunctim, & copulatiuè fuerant deputati ponderā-
5 do copulam, & secundum Io. Andr. num. 4. Sed tamen idem dicendum si disiunctiuè, quia tunc disiunctiua resoluitur in copulatiuam, vt est textus notabilis in l. Cum quidam, C. de verbor. significat.

6 Tertiò nota in ver. Creditoribus, & in ver. Diœcesanum, quod sequitur, non solum in relictis ad pias causas, sed etiam quoad temporalia pertinere executionem testamentorum ad Episcopos secundum Host. Cuius opinio communiter tenetur, vt hic testatur Anton. de Butr. in 5. q. n. 17. Dixi in c. Tua nobis, supra eod.

7 Quartò nota ibi, *per Diœcesanum*, officium cōpellendi executores testamentarios non tantum spectare ad Episcopum, sed etiam ad inferiorem Prælatum habentem in loco iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, iuxta textum in c. Abbates, de priuil. in 6. Talis enim in his, quæ iurisdictionis sunt, venit Diœcesani appellatione, vt notat glossa in Clem. 1. §. Volumus, in ver. Diœcesanis, de foro competen. quam ibi sequuntur Cardin. in 4. quæst. num. 2. Imola num. 38. Vitalin. num. 4. & Abb. num. 15. Dixi latissimè in c. Accedentibus, infra, de excess. Prælator. & in proposito tenent hic Io. Andr. num 9. in ver. Diœcesanum, & Abb. n. 2.
8 in 5. notab. qui amplius putant in hac iurisdictione compellendi executores succedere etiam Capitulum sede vacante. De cuius verò loci Diœcesano hæc littera intelligatur dic plenè, vt per Io. Andr. n. 21. & Butr. n. 12. in 1. quæst.

9 Quintò nota executores testamentarios non appellari executores simpliciter, sed executores vltimæ voluntatis, & dicuntur executores, idest perfectores, & cōsummatores secundum Goffred. Host. & Io. Andr. Qui interdum appellantur etiam commissarij, interdum fideicommissarij, interdum executores fideicommissarij, interdum diuisores, interdum distributores, interdum gradiatores, de quo vide in Specul. de instrum. edit. §. Nunc verò aliqua, qui alias est, vers. Sub. §. Compendiosè, ad
10 fin. col 1. Sed propriè secundum prædictos dicuntur executores qui sententias exequuntur, l. fin. C. de execut. rei iudic. & cap. Pastoralis, §. Quia verò, supra de off. deleg. de varijs executorum acceptationibus vide hic per Io. Andr. num. 5.

11 Vltimò nota clericos, tam sæculares, quàm regulares posse deputari executores vltimarum voluntatum, vt de clericis in genere est casus hic, & expressè de clericis sæcularibus, & religiosis, in c. Tua nobis, supra eod. Quod est verum etiam ad non pias causas, vt hic probatur ponderando litterām ibi, creditoribus, nec non ibi, vltimæ voluntatis, secundum Hostien. num. 2. in ver. Vltimę voluntatis, & Io. Andr. num. 18. vers. Aliquibus videtur. Quorum opinio communis est, & obtinuit ex consuetudine, vt dixi in d. c. Tua nobis, in vlt. notab. Intellige dummodo per hoc non retrahantur à diuinis officijs. Et quoad Regulares dummodo non sint ex Ordine Minorum S. Francisci, quibus hoc officium est interdictum, vt in Clem. Exiui, §. Verum, de verb. signif. & dummodo id fiat de licentia suorum Prælatorum petita, & obtenta, c. Religiosus, de testam. lib. 6. & Clem. Religiosis, eod. tit. Quilibet enim religiosus potest esse executor, vbi solum committitur nudum ministeriū; plenè Rom. cons. 409 Quoad primum consultationis articulum, n. 6. & seqq.

12 QVAERO An Canonico Regulari quem testator constituit executorem ad annuum reditum distribuendum cum facultate sibi applicandi portionem, quæ sibi videbitur, obstet Decretum Concilij Tridentini, c. 2. sess. 25. de Regular.

13 Canonicus Regularis in dubio proposito est executor, & legatarius, sustinetque vices duarum personarum, sicut facit ille, cui suus debitor mandat, vt ex bonis, quę sunt apud eum, soluatur, Put. decis. 277. lib. 1. Testator enim cum executorem ad annuum reditum distribuendum constituit, & deinde illi permittit, vt ex eis possit sibi applicare eam portionē, quę sibi videbitur, vt habetur apud glos. in l. Si quis Tirio, in ver. Vti ministrum, de legat. 2. Bald. in l. Quidam, §. Si scriptum, de legat. 1. Ideoque hæ duæ dispositiones sunt separatim considerandæ, & Canonicus sustinens duas personas, vt duæ personæ considerari debet, vt not. in c. A collatione, de appell. in 6. & ex nullitate, aut validitate vnius ex his dispositionibus nō infertur ad nullitatem, vel validitatem alterius, cap. Dilectus, il primo, de præben. ibi, [nos facto eiusdem legati illicito reprobato, quod est licitum approbantes.] Et ex regula, Vtile per inutile non vitiatur, quam ad propositum nostrum adducit Capra in reg. fin. de vltim. volun. in 2. membro nu. 1. in fine.

fine. Vtramque igitur ex his dispositionibus separatim considerando,

Quoad primam, in qua Canonicus est deputatus executor, videtur respondendum Concilium non obstare, quominus is Canonicus hoc munus
14 suscipiat. Hodie enim est expeditum religiosos professos posse huiusmodi officium suscipere accedente sui Superioris speciffca licentia, vt in c. fin. inf. eod. lib. 6. & in Clem. vnica, eod. tit. & dictum est supra in vlt. notab. & in Canonico Regulari exemplificat Iacobus à Canibus de execut. vlt. volunt. part. 1. num. 3. Licet Speculator, qui scripsit ante iura Sexti, & Clementinarum, aliter sentiat in tit. de instrum. edit. §. Nunc verò aliqua, num. 70. vers. Sæpe etiam quæritur vtrum simplex Monachus, & num. 71. vers. Quid de Canonicis Regularibus. Cuius opinio corrigitur in prædictis iuribus, vt per Io. Andr. ibi in addit. littera F.

Neque obstat decretum d. cap. 2. sess. 25 de Regular. prohibens Regularibus bona tamquam propria, aut etiam nomine conuentus possidere.
15 Quia executor datus ad distribuenda bona in pios vsus, non potest sibi, vel conuentui aliquid regulariter applicare, & sic tamquam propria, aut etiam nomine conuentus non possidet, l. Si mandauero, §. Si tibi, ff. Mandati, & in materia nostra tradunt Archid. Io. Andr. in cap. fin. de testam. in 6. num 3. vers. Vnde, & ibi Anchar. num. 13. Franc. num. 9. Adden. ad Capell. Tolos. decis. 18. Calderin. de testamen. cons. 31. & 39. nisi esset fortè in summa necessitate, Capra dicto tit. in 6. membro, num. 16. & seq. Et quamuis in secunda dispositione in casu nostro caueatur, vt executor possit aliquid sumere; tamen si Concilium obstabit, illa secunda pars irritabitur; sed inde non infertur, vt dictum est ad nullitatem deputationis executoris, cui Concilium non obstat.
16 Nec refragatur quod Concilium d. c. Prohibeat bona stabilia concedi alicui Regulari etiam in ad-
17 ministratione. Nam respondetur executorem huiusmodi non habere bonorum administrationem, sed nudum ministerium, ex quo nihil sibi percipic emolumenti, vel commodi, vt supponimus in hac prima parte: nam si perciperet iam non esset nudus minister, sed legatarius, l. Si quis Titio, ff de leg. 2. & docuit Bald. cons. 482. lib. 4. Feder. de Sen. cons. 56. Domine Francisce, vers. Secundò quæritur in princ. Angel. cons. 129. Bona dicti testatoris, vers. Quia igitur.
18 Quoad secundam partem tametsi de iure communi legatum factum Regulari pro vsu suo percipiendum cum licentia superioris validum esse existimauerint Caldet. cons. 21. de testam. Bart. in Auth. Excipitur, C. de bon. quæ liter. & in l. Lucius, §. Tres hæredes, ff. ad Trebell. Nauarr. consil. 3. de statu Monach. quæst. 18. num. 49. Tamen textus in c. Monachi, de statu Monach. in quo præcipuè fundatur eorum opinio, aliũ habet sensum, nam dum disponit vt Monachi possint habere peculium, si eis fuerit pro iniuncta administratione permissum, non procedit nisi in Monachis officialibus, vt innuunt illa verba, pro iniuncta administratione. Vnde quoad reliquos Monachos, qui officiales non sunt, salua manet prohibitio, de qua in principio illius textus, vt peculium eis habere non liceat etiam ex permissione Abbatis secundum intellectum Innocentij, Host. Io. Andr. Anton. de Butr. & Anchar. vt ibi latissimè dixi.
19 Sed quidquid sit de iure communi, certè inspecta Tridentini Concilij dispositione in d. c. 2. videtur respondendum legatum non valere. Ita enim aliàs declarauit Sacra Congregatio, vt dixi in d. c. Monachi, reprobata Nauarri opinione, qui in consilio 14. de statu Monach. & in Commen. 2. de Regul. num. 14. putauit d. c. 2. nulla in re immutasse dispositionem iuris communis, & de iure communi licitum esse Regularibus habere peculium in suos honestos vsus de Superiorum licentia.
20 Itaque cum legatum in effectu quoad Regularem non valeat, etiamsi accesserit consensus Superioris, simul ac ipse declarat sibi ex eo aliquid velle applicare pro vsibus suis, vt testator ei concessit; ex eius persona acquiritur Monasterio, c. Non dicatis, 12. q. 1. c. Abbates, 18. q. 2. cap. Quia ingredientibus, 19. q. vlt. c. Cum ad Monasterium, de statu Monachor. & de Canonicis Regularibus est textus de off. in c. Quanto, de offic. Ordin. vt nec momento temporis maneat apud Canonicum acquirentem, Abb. in d. c. Monachi, num. 8 de statu Monach. fusè Nauarr. in Comment. d. c. Non dicatis, num. 34. & seqq. Quandoquidem, vt scripsit Bald. cons. 494. lib. 1. Licet ius delatum monasterio sumat initium ab ipso Monacho, tamen per modum scintillæ, & sic nictu oculi in monasteriũ transit. Cuius dictum refert, & sequitur Cardin. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 28.
21 Et propterea si Superior ei in genere licentiam concederet dictum annuum reditum sibi pro vsu suo sumendi, concederet ei bona monasterij stabilia, inter quæ reditus annuus computatur, vt habetur in Clem. Exiui, §. Cumque annui reditus, de verbor. signific. & sic obstaret Concilium.

Itaque sic posset ad secundam partem dubij responderi; non licere Superiori huiusmodi licentiã Regulari concedere. Si tamen pro re nata, & in singulis casibus is legatarius aliqua re indigeat non repugnante statui paupertatis, Prælatum posse indulgere, vt illi ex redito annuo legato certa tantum portio eidem vsui necessaria applicetur, putà ad mobilia comparanda iuxta decretum d. cap. 2. vers. Mobilium verò vsum; dummodo tamen exactio annui reditus fiat à communibus officialibus monasterij ad præscriptum d. c. 2. & decretorum Clementis VIII. super reform. Regular. & quod superesit, in communes monasterij vsus conuertatur, vt in similibus casibus respondit Sacra Congregatio.

De successionibus ab intestato.

Cap. Cum Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Rectori intestato decedenti si non habet consanguineos, succedit Ecclesia; secus si apparet eã fuisse Monachum, vel sana mente testatum.*
2 *Testamentum ad pias causas conditum per verba enunciatiua, & propter aliud prolata, valet etiã ad exclusionem alterius Ecclesiæ.*
3 *Oblatio probatur per vnum testem de veritate, & per confessionem etiam incidenter factam.*
4 *Nouitius an possit in ipsomet ingressu donare seipsum & omnia bona sua Religioni, & num. seqq. vsque in finem.*

Cor-

5 *Correctio iurium induci non debet per subauditos intellectus.*
6 *Ecclesiastica potestas non solet se immiscere in iurisdictione aliena.*
7 *Ecclesia in quibus casibus habeat iurisdictionem.*
8 *Nouitius est de iurisdictione ecclesiastica.*
9 *Nouitij qui sint, & n. 11.*
10 *Oblati, seu donati, qui propriè dicantur?*
12 *Conuersi quid differant à Monachis.*
13 *Donati, seu oblati quid differant à Conuersis.*
14 *Tridentinum Concilium, cap. 16. sess. 25. de Regul. expenditur.*
Oblati non comprehenduntur in dicto c. 16. sess. 25. de Regul. ibid & n. seqq.
15 *Dictio, quoque, est continuatiua eiusdem materiæ.*
16 *Nouitij transeuntes ad statum oblatorum non prohibentur bona sua monasterio offerre.*
17 *Nouitius offerens perpetuò se, & bona sua monasterio, censetur renuntiare Nouitiatui.*

1 CVM DILECTVS. Rector Ecclesiæ dicitur intestatus si nullum facit testamentum, vel fecit, sed furiosus; & tali succedit Ecclesia si non habet consanguineos: secus autem si apparet illum fuisse Monachum, vel sana mente.

2 Testatum h. d. secundum Ioann. Andr. & communiter DD. sed attingendo duos notabiles, & singulares intellectus, summatur secundum quemlibet intellectum; & Primò sic valet testamentum ad pias causas conditum per verba coniunctatiua etiam propter aliud prolata, quamquam successio, seu testatio veniat ad exclusionem alte-
3 rius Ecclesiç, vel aliter secundum alium intellectum per vnum testem de veritate, & per confessionem etiam incidenter factam probatur oblatio etiam quoad effectum consequendi bona oblata, Abb. Siculus.

4 In textu ibi, *se, & sua monasterio contulisse.*

QVAERO an Decretum Tridentini Concilij, cap. 16. sess. 25 de Reg. obstet quominus Nouitius possit in ipsomet ingressu donare seipsum, & omnia bona sua Religioni.

Proposita quæstio, omissis alijs, de quibus posset dubitari, hoc videtur petere, videlicet an Concilium Tridentinum d. c. 16. corrigat Ius antiquum in proposito casu; et vt deroget, circa quam quæstionem præmittendum est.

5 Primò, cum agatur de correctione iurium antiquorum, per quæ poterat fieri dicta donatio, vt probat text. hic, & in c. In pręsentia, de probat. & Doctores multis in locis tradunt; illa non est inducenda, nisi prout in iure expressa reperitur, cap. Constitutio, & ibi glos. fin. de elect. lib. 6. l. Pręcipimus, in fine, de appellat. l. Sancimus, C. de testam. Neque enim per subauditos, aut tacitos intellectus inducitur correctio, vt dicit glos. in cap. Cupientes, §. Quod si per viginti, in verb. Petere, de elect. lib. 6. Sed potius iura iuribus concordanda, c. Cum expediat, de elect. lib. 6. Gem. cons. 88. Innoc. Papa ad fin.

6 Secundò, pręmittendum est ecclesiasticam potestatem non solere se immiscere in aliena iurisdictione, c. Nouit, de iudic. c. Licet ex suscepto, de for. compet. alioquin eidem posset impunè non pareri, l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & not. Innoc. in c. Inquisitioni, propè fin. vers. Item si pręcipiat laico, de sent. excomm. & Felin. in c. Accepimus, num. 2. de fide instr. nec posset aliquis inhabilitare non subditum, vt colligitur ex Ias. in Auth. Ingressi, num. 10. C. de sacros. Eccles.

7 Tertiò, pręmittendum est Ecclesiam regulariter non habere iurisdictionem in laicos, nisi in certis casibus, de quibus in versibus additis ad gloss. penult. in d. c. Licet, tradunt etiam Doctores in c. Cum sit generale, per illum text. de for. compet. & in c. Per venerabilem. & ibi plenè per Host. & Io. Andr. qui fil. sint legitimi.

8 Quartò, pręmittendum in d. cap. 16. sess. 25. de Regul. nullam exprimi qualitatem ratione rei, contractus, vel delicti, super qua possit iurisdictio ecclesiastica fundari, nisi solam qualitatem personæ, quæ est ipse Nouitius, qui, vt not. Host. in cap. Statuimus, num. 4. circa finem, vers. Nec obstat, de Regul. fori priuilegio gaudet, cum sit de iurisdictione ecclesiastica. Et inde infero Concilium non inhabilitare omnes personas, quin possit, nisi seruatis ijs, de quibus in d. cap. 16. renunciationem, vel obligationem facere, sed solum illas, quæ sunt de sua iurisdictione: Imo nec has omnes, sed solum illas personas in d. c. expressas, ne correctio vltra expressa inducatur.

9 Quintò, præmittendum inter cæteros status, seu gradus personarum Regularium, de quibus loquitur d. c. vt colligitur ex verbis ipsis, ac etiam ex rubrica de Regul. sub qua hoc capitulum collocatum reperitur, hos duos reperiri, quorum vnus est status Nouitiorum, qui ideo in monasterijs recipiuntur, vt ad formam, c. Ad Apostolicam, de Regul. probantes, & probati suo tempore ad professionem regularem admittantur, vel vt elapso anno
10 ad formam d. c. 16. è monasterijs eijciantur. Alter status est donatorum, seu oblatorum, de quibus, vt inquit Abb. hic num. 2. sunt aliqui, qui se ipsos, & sua donant Ecclesiæ absque eo, quod fiant Monachi, & dicuntur oblati. &, vt inquit Bero. in c. In præsentia, num. 48. de probat. Ex quo transferunt se ad Religionem non per modum professionis, sed simplicis conuersionis, non sunt Monachi, sed oblati, de quibus etiam plenè Socin. in tract. de oblation. & plenè scripsi in c. Vt priuilegia, infra de priuileg.

11 Sextò præmittendum etiam si attento communi vsu loquendi, Nouitij propriè dicantur ij, de quib in 5. suppos. in princip. actum fuit, aliquando tamen licet tardò, & minus propriè, accipiuntur etiam pro ijs, qui in Religione non sunt adhuc admodũ circa Regulares obseruãtias instructi; Clem. 1. §. Sacræ, vbi glos. in ver. Nouitij, de statut. Monach. vel quibus ex quo intrarunt in Monasterium, annus adhuc lapsus non est, arg. l. Interdum, §. Quoties, ff. de publican. quod præmittendum fuit ad faciliorem explicationem quæstionis, quę in genere de Nouitio proponitur, nulla facta distinctione an intelligatur de Nouitio, qui recipitur in Monasterium, vt fiat mediante professione Monachus, cuius appellatione comprehenduntur etiam conuersi, qui professionem solemnem trium votorum, & ipsi post probationem emittere solent, solumque differant à Monachis ratione Ordinum sacrorum, ex Card. in Clem. 1. in fin. de Decim. iuncto etiam eo quod dicitur in Clem. 1. in princ. de excessibus, Prælat. Nam, vt inquit Bero, d. cap. In præsentia, num. 58. post. Imol. in cap. Quia ingredientibus, de testam. Conuersum facit non habitus gestatio, sed professionis emissio: An vero intelligatur de illis,

illis, qui simpliciter nulla emissa professinne fiunt
donati, seu oblati, vel etiam conuersi illius speciei
33 ac professionem oon emittunt, de qnibos etiam
loquitur, Specul.in tit. de regul. quæ tria nomina
in idem quoad rem, coincidunt, & pro eodem
recipi solent, qnia secundum diuersitatem religio-
num io aliquibus vocantur oblati, in aliqnibus
donati, & aliquibus conuersi sine professione.
34 Septimò præmittendum Concilium Tridenti-
num,in d.c.16. loqui solummodo de Nouitijs pri-
mo, & praptio modo, non antem secundo modo
sumptis, qui in monasterio, non vt ibidem profes-
sionem regularem emittant, sed ad alium recipiũ-
tur statum, pura,vt sint Donati, vel Oblati,ad quos
vt dixi reducantur Conuersi non professi. Et cum
ex hoc dependeat quæstionis propositę resolutio,
35 probandum omnino venit. Probatur autem, quia
prædictis Donatis, seu Oblatis verba Concilij non
congruunt, primò ponderando dictionem *quoque*
positam in d.c.16.quæ cum sit continuatiua, de-
notat secundum Card.in Clem.1 §.1. q 2 de regul.
Concilium loqui in hoc c. continuatiuè, & confor-
miter de eadem materia, de qua egit in prædicto
capite, quod incipit, In quacumque. Sed Conci-
lium in prædicto capite disponit quomodo,& quã-
do Nouitij admitti possint, vel non ad professio-
nem, & per quantum temporis stare debeant in
probatione. Huiusmodi autem verba professionis,
& probationis prędictis Donatis,&Oblatis nequa-
quam conueniunt, cum nec ad professionem ad-
mittantor, nec vllo iure sit cautum,vt in probatio-
ne stent per aliquod tempus. Ergo nec sequens
capitulum, quod continuat eandem materiam il-
los comprehendit, cap. Si pater, ad fin. de testam.
lib.6. cap. Maiores,de Bapt.glos. magna in fin. in
Clem.1.de sent.excommunicationis. Pondero prę-
terea verbum illud, *antea facta*, quod, ne sensus
sit imperfectus, non potest regi, nisi ab illa perso-
na, de qua supra habitus fuit sermo. Et quia supra
actum fuit solum de illo Nouitio, qui post annum,
& non prius debet admitti ad professionem sequi-
tur, vt & verba d.c.16. alium non possint habere
sensum, quàm hunc, videlicet nulla renunciatio,
aut obligatio à dicto nouitio facta ante annũ pro-
bationis exactũ valeat. Quæ verba cum nullo mo-
do prædictis Oblatis conuenire possint, vtique
nec dispositio, cap. Tua, de spons. l.4. §. Toties,&
ibi Bart ff.de damn.infect. Gemin.cons. 65.num.2.
Lex enim non imprimit effectum suum, nisi in il-
las personas, quibus verba legis congruunt,& ad-
aptantur, vt idem Gemin. ait in cons. 88. sub n.4.
vers.Cum ergo concurrant. Idem colligitur,ex plu-
ribus alijs similibus verbis, quæ in d.c.16. ponun-
tur, quę solis Nouitijs primo modo propriè sum-
ptis conuenire possunt: ergo de ijs solum Conciliũ
loqui deprehenditur. Vnde non est aliquo modo
extendendum ad alias personas, vt minus corrigat
ius commune.

His præmissis quæstioni propositæ decidituc
sub hac distinctione respondendum: nam aut quę-
ritur de Nouitijs secundo modo sumptis, & quoad
ipsos dicendum est ius antiquum nequaquam cor-
rectum fuisse; ideoque licere illis vt prius donare,
neque attendendum esse lapsum alicuius tempo-
ris probationis, quæ ante professionem fieri solet,
cum ipsi nec professionem faciant, nec de iure sta-
re teneantur in aliqua probatione. Aut quęritur
de Nouitijs primo modo sumptis; & tunc iterum
16 distinguendum videtur. Nam aut quæritur quid
iuris quoad illos Nouitios, qui in principio recep-
ti sunt in monasterium ea principali intentione,
quæ in omnibus actibus attendenda est, l. Si quis
nec causam, ff. si cert.pet. Felin.in cap. Non dubium,
num.2.de sent.excomm. vt post debitam, & annua-
lem probationem ad professionem admittantur,
vel è monasterio eijciantur, & postea ante lapsum
anni dicta intentione mutata, derelicto statu, seu
gradu professorum prius intento, volunt mediante
dicta donatione, & oblatione sui,& suorum ad sta-
tum Oblatorum, seu Donatorum recipi: & dona-
tio videtur valere, nam in hoc casu, vt in similibus
dicitur in l.Singularia, ff. Si cert.pet. perinde est,ac si
ante completum probationis annum, vt poterat
de iure, c. Consulti, de regul. ad seculum essent
reuersi,& postea religionem ad statum Oblatorum,
seu Donatorum intrassent, quę actio cum à prima
sit re ipsa separata, & distincta, debet vti à prima
separata considerari,& iudicari. Vnde sequitur, vt
nec sit comprehensa in dispositione d. c.16. vt su-
pra dictum est de illis Oblatis, qui vsque à princi-
pio Religionem in statu Oblatorum non profiten-
tium sunt ingressi. Aut quæritur de illo Nouitio,
qui à principio fuit receptus hac principali inten-
tione, vt post debitam probationem ad professio-
nem regularem admitteretur,vel è monasterio eij-
ceretur,& postea non recedendo à prædicta inten-
tione, & actione vult retento prædicto Nouitiorũ
statu seipsum, & bona sua monasterio donare. Et
ad hoc dicendum est primò quæstionem implica-
re repugnantiam, vt eadem persona simul, ac se-
mel eodem tempore velit retinere in Religione
statum Nouitiorum qui retractabilis est, & statum
perpetuò Donatorum, qui de se est irretractabilis.
Quod tamen si fieret, probabilius esset hanc sui,&
suorum donationem non valere, Ex quo Conciliũ
per verba negatiua, quæ plus negant, & tollunt,
quam ponat, & affirmet affirmatiua glos. in c.Cum
dilectus, in ver. à suspensis, de consuet. generali-
ter decernit nullam donationem à Nouitio extra
modos ab eodem Concilio pręscriptos validam
esse. Ergo si nulla donatio est valida, sicut non va-
let donatio per se absolutè facta, pariter nec vale-
bit etiamsi fiat simul cum sui ipsius personæ obla-
tione,seu donatione. Imò forte nec sui oblatio te-
neret, quia & ipsa etiam dicitur oblatio, quæ à
Concilio prohibita est, eo quod non potius hanc
quam illam, sed omnes omnino irritet obligatio-
nes à nouitio factas, vt in simili dicit glos.in c.Sta-
tutum, §. Insuper, in ver. Nullum de rescript. lib.6.
Negatiua enim vniuersalis negat omnia possibilia,
Rom. cons.199. Præsens, n.2. vers. Secundò quia
etsi in vno etiam minimo sit falsa, in omnibus red-
ditur falsa, quia nullam patitur restrictionem, l. Si
is qui ducenta, §. Vtrum, ff. de reb. dub. Crauett.
cons.809. Plura excutienda,n.4. Imo omnia includit,
quæ sub latissima significatione vocabuli cõti-
nentur, Decian.cons.12.n.12. lib.1. Posset autem
quæstio procedere in eo, qui durante probationis,
seu Nouitiatus anno à dicto statu Nouitiorum nõ
recedendo sua irreuocabiliter, se autem reuoca-
biliter offerret. Et in hoc casu idem, & multò
magis videtur concludendum, videlicet non vale-
re hãc donationem per rationem prædictam. Præ-
sertim quia per huiusmodi irreuocabilem bonorũ
oblationem adimitur Nouitio libertas ad sæcu-
lum redeundi, quæ fuit ratio prohibitionis à Cõ-
cilio

cisso considerata in d.cap.16. ibi, Ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem substantiæ suæ partem monasterium possideat. An autem quando quis obtulit se, & sua, reuocata, seu annullata sui oblatione, reuocetur etiam donatio rerum, tractatur in cap. Quod à te de eler. coniug. super quo non est immorandum, quia nec quæstio proposita hoc exigit. Itaque omnibus in cōpendium redactis donatio facta ab eo, qui ingreditur monasterium in statu Oblatorum, seu Donatorum, seu etiam Conuersorum, illorum inquam, qui non faciunt professionem regularem, valida est, etiamsi primo die, vel primo mense sui ingressus donet se, & sua monasterio.

17 Donatio autem, quæ fit ab eo, qui vt Nouitius ingressus est monasterium, & receptus ad statum Nouitiorum ad hoc, vt completo probationis tēpore ad Monachalem recipiatur professionem, vel ad seculum reuertatur; nisi prius expressè, vel tacitè dicto statui renuntiet, quod tamen facere videtur dum postea donat se & sua irreuocabiliter monasterio: Non valet donatio, quia est facta à Nouitio ante tempus à Concilio statutum. Idem & multò magis si donaret sua irreuocabiliter, sed se ipsum reuocabiliter. At si is qui intrauit, & fuit admissus ad statum Nouitiorum, mutet propositum, & velit à dicto statu recedere, & recipi ad statum oblatorum; eius donatio ab ipso quandocumque facta valebit, quia non est facta ab eo Nouitio, de quo loquitur Concilium.

Ad propositum dubium satis esset respondere huiusmodi donationes, quæ fiunt ab ijs, qui vt Nouitij ingrediuntur animo profitendi legitimo tempore, comprehendi c.16. sess.25. de regul. oblatos vero, qui se, & bona sua monasterio dederunt, etiamsi perpetuò, & plenè oblati fuerint, dd. cap.15. & 16. non comprehendi, & ita S. Congregatio respondit.

De Sepulturis.

Cap. Fraternitatem.

SVMMARIVM.

1 *SEpulturæ electio in loco minus religioso an, & quando valeat, & nn seq.*

2 *Sepultura relicto sepulchro maiorum suorum eligi non potest in ecclesia, quæ de iure, vel ex priuilegio cœmeterium non habet.*

3 *Ecclesiæ regulariter de iure communi non habent cœmeterium.*

4 *Ecclesiæ habentes populum, habent ius funerandi, dummodo cœmeterium fuerit eis ab Episcopo deputatum. & n.6.*

5 *Monasteria Regularium de iure communi habent cœmeterium etiamsi populum non habeant, & refellitur contraria opinio Abbatis.*

7 *Sepulturæ priuilegium potest Episcopus concedere ex iusta causa, & de capituli consensu, dimissa tamen Parochiali ecclesiæ canonica portione.*

8 *Sepultura cur potius sit eligenda in locis magis religiosis.*

9 *Mortui an magis participent de suffragijs factis in ecclesia, in qua sepulti sunt, quam de factis alibi, & n.16.*

10 *Sepultus apud Martyrem orationi Martyris commendatur.*

11 *Parentum appellatione aliquando veniunt attinentes, & non ascendentes.*

12 *Sepulturam non eligentes, aut minus rationabiliter sepeliendi sunt in sepulchro maiorum suorū.*

13 *Missæ vnius celebratione an omnibus satisfaciat Sacerdos, qui pro pluribus Missis plura stipendia accepit, & nn seqq. vsque in finem.*

14 *Missæ sacrificium pro pluribus oblatū an tantum prosit singulis, quantum si pro quolibet ipsorum singulariter offeratur, latissimè discutitur vsque ad num.79.*

15 *Canonistæ, & Theologi referuntur pro prima opinione affirmatiua, & n.18.*

Oratio specialis an magis prosit, quàm generalis, ibidem, & nn seqq. & n 56.

16 *Suffragium an maiorem conferat honorem animæ illius, pro qua fit, & in quo eiusmodi honor consistat.*

17 *In Purgatorio existentes non orant pro alijs.*

19 *Missam pro pluribus dictam non minus prodesse singulis, quam si dicatur pro vno, quibus argumentis probetur, & nn. seqq. vsque ad n. 25.*

20 *Missa vna ex parte sui est valoris infiniti, & sufficiens ad satisfaciendum pro omni pœna, & nu. 47. & 74.*

21 *Infinitorum nullum virtutem habet finitam.*

22 *Lumen spirituale est magis communicabile, quam lumen corporale, & n 76.*

23 *Missa æque prodest ijs, qui cogitantur in Memento, si circumstantes sint plures, ac si pauciores, & n. 77. & 78.*

24 *Ieiunandi causa plures si concurrāt eadem die, vnico ieiunio potest omnibus satisfieri, & n.79.*

25 *Missa vni debita potest pluribus applicari si Sacerdos multiplicet tot gradus deuotionis, quot sunt ijs pro quibus celebrat, & Caietani sententia.*

Contrarium, n.28. & seqq. vsq. ad n.36.

26 *Missæ applicatio perficitur ex intentione, & deuotione sacrificantis.*

Contrarium, n. 28. & seqq.

27 *In sacrificio non perpendit Deus quantum, sed ex quanto offeratur.*

Declaratur, num.33. & 35.

28 *Missæ sacrificium efficaciam habet ex opere operato, nec vlla offerentis malitia inquinari potest.*

29 *Missæ sacrificium ex opere operato tantundem valet ei, cui applicatur si fiat à bono, ac si à malo Sacerdote.*

30 *Missæ sacrificio placatus Deus peccata dimittit ingentia.*

31 *Sacrificij, & Sacramenti effectus in pluribus Missis multiplicatur.*

32 *Missæ sacrificium fit satisfactorium offerentibus, & ijs, pro quibus offertur secundum quantitatem suæ deuotionis.*

33 *Declaratur, & nn. seq.*

34 *Missæ sacrificium effectum non habet nisi in illis, qui coniunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem.*

35 *Missa melioris Sacerdotis ex opere operātis est magis fructuosa, & n. 68.*

Intellectus, cap. Ipsi Sacerdotes, 1.q.1. ibidem.

36 *Missa an magis prosit ijs, qui sunt magis digni, quam ei, cui applicatur, & nn. seqq.*

37 *Orationes aliquas cur Ecclesia pro aliquibus instituerit, & n.56*

Suf.

38 *Suffragia si considerentur ex virtute charitatis, magis prosunt ijs qui maioris sunt charitatis, quam illis pro quibus fiunt, & n. 72.*

39 *Missa an tantundem valeat singulis, atque omnibus, siue Sacerdos moueatur ab vno ad celebrandum, siue à multis.*

40 *Missa pro pluribus dicta licet non tantundem valeat singulis, quantum si pro quolibet diceretur quoad satisfactionem, tamen secus est quoad impetrationem.*

41 *Contrarium, & nn. seq.*

42 *Missa extensiuè habet efficaciam finitam, tam respectu impetrationis, quàm satisfactionis.*

43 *Missæ sacrificium tam respectu remissionis pœnarũ, quam aliorum effectuum non operatur per modum effectionis, vt Sacramenta, sed per modum impetrationis.*

44 *Canonistæ, & Theologi referuntur pro vltima opinione negatiua.*

45 *Basiliensis Concilij disceptatio de valore Missæ, & deputatio Episcopi Brixien. ad allegandum.*

46 *S. Thomæ sententia circa valorem Missæ expenditur, & n. 52. & seqq.*

47 *Missam specialem magis prodesse, quam generalem, quibus rationibus ostendatur, & num. seq. vsque ad num. 67.*

Missæ valor licet intensiuè & quantum ad sufficientiam sit infinitus, tamen extensiuè, & quantum ad efficientiam finitus est, ibidem, & nn. seq vsque ad n. 67 & n. 74.

48 *Sacrificium Crucis cruentum quamuis infinitæ sit virtutis; tamen non producit nisi effectus finitos.*

49 *Finitum in plures diuisum minus habetur à singulis, & n. seq. 53. & 91.*

50 *Suffragia valent per modum solutionis debiti.*

51 *Iustitia humana exemplatur à iustitia diuina.*

52 *S. Thomæ doctrina ab ecclesia est approbata tanquam veridica, & Catholica.*

54 *Ecclesia est fidelissima interpres institutionis Christi.*

Missæ plures ad vnam, & eandem rẽ obtinendam rationabiliter ab ecclesia sunt institutæ, ibid.

55 *Frustra fieri dicitur cum non perficitur, id cuius gratia fit.*

56 *Missæ peculiares ab ecclesia vtiliter institutæ.*

57 *Specialis declaratio validiùs operatur, quam quod in genere prædicatur.*

58 *A Purgatorij pœnis per plura suffragia quis citius liberatur.*

59 *In Missæ sacrificio triplex reperitur offerens, videlicet Christus, Ecclesia, & minister.*

60 *Missæ priuatæ censentur communes, quia celebrantur à publico Ecclesiæ ministro.*

61 *Ministerij opus est magis principalis agentis.*

62 *Sacerdos in consecratione, quæ est essentialis oblatio, non Ecclesiæ, sed Christi personam agit.*

63 *Missæ meritum ex Scoto in tres partes diuiditur, & tertiam tantum potest dispensare Sacerdos, & num. 94.*

64 *Missa vna liberari omnes animas è Purgatorio est hæreticum.*

65 *Sacerdos qui tot Missas non celebrat, quot stipendia accepit, tenetur ad restitutionem ex decretis Sacræ Congregationis Concilij de celebratione Missarum.*

66 *Priuilegia, quibus indulgetur, vt vnius Missæ, vel Anniuersarij celebratione satisfiat pluribus oneribus Missarum in futurum suscipiendis, sunt abrogata.*

67 *Intellectus, c. Non mediocriter de consecrat. dist. 5. & nn. seq. vsque ad n. 74.*

Missa pro pluribus celebrata æqualiter prodest singulis, nisi intuitu vnius celebretur, ibid.

68 *Missa ex virtute meriti, & operis operantis tantò est fructuosior, quantò pro pluribus celebratur, & num. 71.*

69 *Missa non minus prodest ipsi celebranti si dicatur pro pluribus, quàm si pro vno.*

70 *Psalmorum aliquot decantatio cum alacritate magis prodest, quam totius psalterij modulatio cum anxietate cordis.*

71 *Charitas non minuitur si affectus eius diuidatur in multos, imo magis augetur.*

72 *In Purgatorio de vno bono facto non minùs lætantur multi, quàm vnus.*

73 *Suffragia prout sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos magis valent ei, pro quo singulariter fiunt, quam quæ pro eo communiter fiunt.*

74 *Sacrificij virtus non adæquatur valori eius, qui cõtinetur in sacrificio, sed correspondet alicui merito in ecclesia.*

75 *Suffragia vt sunt satisfactiones non prosunt per modum actionis.*

76 *Suffragia quomodo dicantur prodesse per modum luminis.*

77 *Missæ valor triplex, & ex applicatione vnius non fit diminutio alterius, & n. 94.*

78 *Missæ fructus ex opere operato taxatus est vnicuique ex circumstantibus pro modo fidei, & deuotionis cuiusque.*

79 *Obligatus ex pluribus causis ad idem numero semel soluendo liberatur, secus si ad idem in specie.*

80 *Sacerdos an pro vnica Missa possit plura stipendia incongrua accipere, & nn. seqq vsque ad n. 84.*

81 *Sacerdos, qui alicui promisit gratis, & liberaliter Missam dicere, tenetur stare promissis, quantumcunque nudum sit pactum.*

82 *Missæ tot celebrandæ, quot ad rationem attributæ eleemosynæ ab offerente præscriptæ fuerint, alioquin quot præscriptæ fuerint ab Ordinario.*

83 *Missæ sacrificium non est institutum ad Sacerdotum inopiam subleuandam.*

84 *Consuetudine Regionis an excusetur Sacerdos obligatus ad applicationem sacrificij, qui ab alijs quoque eleemosynam recipit pro Missis peculiaribus, & vnam Missam celebrat pro omnibus, & nn seq. vsque ad n. 89.*

85 *Voluntas eorum, qui dant eleemosynam pro Missis, recipit interpretationem à cõsuetudine, & n. 88. Declaratur procedere si consuetudo sit rationabilis.*

87 *Consuetudo ecclesiæ vt ead. die non dicatur nisi vna Missa pro mortuis, & vnica Missa satisfiat pluribus Anniuersariis ead. die concurrentibus, an sit obseruanda necne.*

88 *Sacerdos obligatus ad plures Missas excusatur celebrando vnam pro omnibus propter impossibilitatem celebrandi pro qualibet specialiter, aut propter consensum expressum, vel tacitum eorum, qui eleemosynam conferunt.*

89 *Beneficiati, vel Capellani quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficij, vel salarij, an possint ab aliis eleemosynam accipere, & vnica*

Missa

Missa omnibus satisfacere, & num. seqq.

90 *Sacerdos, qui tenetur ad istam Missæ celebrationem cum commemoratione, vel collecta, potest sacrificium quibus voluerit applicare*

91 *Expectatiua super beneficio spectante ad collationem vnius non potest impleri in beneficio, cuius collatio ad eum simul cum alio pertinet.*

92 *Parochus an possit eleemosynam accipere pro Missa celebrãda in ijs diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro suis Parochianis, & n. seqq. vsque in fin.*

93 *Parochi an præcepto Diuino teneantur diebus festis Missæ sacrificium suis Parochianis applicare.*

Tridentini Concilij Decretum cap. 1. sess. 23. expenditur, ibidem, & n. seq.

94 *Missæ sacrificio inest triplex fructus.*

95 *Parochi ex Concilio prouinciali Mediolanensi prohibentur aliud Missarum onus suscipere in illis diebus, in quibus tenentur pro populo Missas celebrare.*

96 *Sacerdoti non licet accipere vnam eleemosynam pro Missa celebranda, & aliam pro applicatione fructus specialis ipsius celebrantis.*

97 *Sacerdos accipiens vnum stipendium pro fructu satisfactorio, & aliud pro impetratorio non satisfacit vnica Missa.*

1 FRATERNITATEM. Propter varietatem opinionum tripliciter legitur. Quidam enim, vt Tancredus, Hugo, & Alanus, quibus hic adhæsit Bernardus in glos. in ver. Ad noua, opinati sunt sepulturam esse necessariò eligendam in loco magis religioso, arg. cap. Relatum, supra eod. & cap. Vbicumque, 13. q. 2. & est simile de transeunte ab vna ad aliam Religionem, qui ad maiorem, seu strictiorem transire debet, cap. Sanè, & cap. Licet, ista de Regular. Et hanc opinionem dicunt esse de iure veriorem Host. hic in fin. & Cardinal. num. 4. Pro qua est textus apertus hic non cauillando, aut supplendo litteram; & secundum hanc lecturam hoc dicit: Si quis relicto sepulchro maiorum suorum sibi eligat sepulturam in loco minus religioso, non valet electio. Quidam verò, vt Laurentius, Vinecentius, & Ioannes censuerunt liberum esse vnicuiq; eligere sibi sepulturam etiam in loco minus religioso: argum. cap. In nostra, infra eod. & ad hunc textum, & alia iura, quæ contrarium videntur innuere, respondent esse intelligenda cum quis illectus, aut ex temeritate, vel ex contemptu ad locum minus religiosum transiuit, vel canonicam portionem Parochiali ecclesiæ non reliquit, & in hac opinione videtur fuisse Gratianus in §. Si aliud, 13. q. 2. quam etiam approbat consuetudo, vt testatur hic Host. in fin. & secundum hanc lecturam hoc intendit. Vbi quis sepulcro maiorum relicto eligit sepulcrum in loco minus religioso, inductus dolo, seu ex contemptu, seu non dimissa ecclesiæ suæ canonica portione expressè, vel tacitè, nulla est electio. Hæc secunda opinio est hodie canonizata in cap. 2. §. fin. infra eod. lib. 6. vbi expressum est in loco etiam minus religioso posse eligi sepulturam, antiqua dimissa; & sic corrigitur,
2 hoc cap. iuxta primum intellectum. Alij deniq; vt Abb. Siculus, num. 4. in glos. in ver. Ad noua: putant hunc textum saluari posse, vt non sit correctus, si dicamus in loco minus religioso, id est in ecclesia non habente cœmeterium, non licere sibi eligere sepulturam, quia est contra institutionem Sanctorum Patrum, cum corpora fidelium debeãt requiescere in cœmeterijs ecclesiarum, c. Aurum 12. q. 2. & cap. 1. 13. q. 1. & iuxta hanc lecturam sic potest summari. Non potest quis relicto maiorum sepulcro eligere sibi sepulturam in ecclesia, quę de iure, vel ex priuilegio cœmeterium non habet. Diuiditur in tres partes. Prima, ponit ius. Secunda, narrat factum. Tertia, concludit; secunda ibi, *Vnde si*; tertia ibi, *Quocirca*.

3 Nota primò ibi, *ex antiquo esse disposita*; nullam ecclesiam habere cœmeterium nisi ex priuilegio; & ita hanc regulam negatiuam constituit hic Innoc. num. 1.

4 Fallit primò in ecclesijs habentibus populum, quæ proculdubio de iure communi habent ius sepeliendi, quoniam ius funerandi est de iure Parochiali, quemadmodum & Sacramentorum administratio, vt probatur in Clem. Dudum, §. Verum, eod. tit. & in cap. 1. 13. q. 1. & tenet Host. in cap. 1. supra eod. Archid. & Io. Andr. in c. 1. eod. titul. lib. 6. & Abb. in cap. Certificari, num. 7. infr. eod. quod intellige secundum Io. Andr. & Abb. dummodo huiusmodi ecclesijs ab Episcopo deputatũ fuerit cœmeterium, de cuius latitudine dic, vt habetur in c. Sicut antiquitus, 17. q. 4.

5 Fallit secundò, in ecclesijs omnibus, vbi sunt religiosæ personæ in conuentu, in quibus Missæ, & diuina officia celebrantur, vt clarè probat hæc littera ibi, *mortuorum sepultura, & cœmeteria apud illas ecclesias, & monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus Religiosorum Fratrum Conuentus*, &c. ponderando illa verba, *ex antiquo esse disposita*, quæ magis videntur referenda ad ius commune, & ad dispositionem, quæ fit per viam legis, quã per viam priuilegij, vt in Auth. de appellat. circa princ. iuncta glos. in ver. Antiquitati: & ita ex hoc textu colligit Butr. in 1. not. qui tamen remittit ad notata in rubr. infra de Paroch. Verum Abb. hic in 1. not. affirmat se numquam legisse aliquam constitutionem in qua caueatur, vt monasteria de iure habeant cœmeteria, nisi pro suis, vt in
6 c. 1. 16. quęst. 1. Et de iure communi cœmeterium habent illæ dumtaxat ecclesiæ, quæ habent populum, vt tenet glos. in d. Clem. Dndum, §. Huiusmodi, in ver. Sepulturam, Innoc. Host. Archid. & Io. Andr. in locis supra citatis; & videtur probari in c. 1. 13. q. 1. Vnde Abbas circumscripto priuilegio intelligit hunc text. in monasterijs habentibus populum, aliàs secus. Et huic opinioni valdè suffragatur d. Clemen. Dudum, vbi Mendicantes obtinuerunt ius sepulturæ ex priuilegio Apostolicæ Sedis. Ergo illis antea non competebat de iure communi: nam frustra ex priuilegio impetratur quod de iure communi competit, vt l. 1. C. de thesaur. lib. 10. l. 1. §. Quod beneficium, ff Ad municipalem, glos. 1. in cap. 1. supra de rescript. intellectus tamen Abbatis nimis restringit hanc litteram, quæ generaliter loquitur de monasterijs, & fundat se in diuinorum frequentia, & contra Abbatem allego textum expressum in cap. Vbicumque, 13. q. 2. vbi Concilium Triburien. statuit, vt si fieri possit, primo quis sepeliatur in ecclesia Episcopali; deinde in ecclesijs monasteriorum, vbi Religiosa degit congregatio. Tertiò, in plebibus, seu capellis, vbi decimæ persoluuntur: ad idem textus apertus in cap. Agapitus, 16. q. 1. vbi Gre-

gorius arguit Episcopum de Vrbe-veteri, quod inhumaniter prohiberet Missas celebrari, & mortuos sepeliri in monasterio S. Gregorij, iubetque vt de cætero hoc permittat, absque vlla contradictione, & quamuis Hugo, Laurent. & Ioannes dicant illũ textum loqui de monasterio habente populum; tamen, vt inquit ibi Archidiac. circa medium; isti Patres errauerunt in facto, quia monasterium sancti Gregorij non habet populum. Ad Clem. Dudum respondeo, priuilegium Mendicantium non fuisse inutile, quia ius antiquum erat dubium propter varietatem opinionum, vt c. Super specula, infra, Ne Clerici, vel Monachi.

7 Fallit tertiò, in ecclesijs, quæ ius habent sepeliendi ex priuilegio. Et quidem si de priuilegio Papæ hoc intelligatur, planum est; sed si de priuilegio Episcopi, difficultatem ingerit textus in d. Clem. Dudum, §. Huiusmodi, vbi videtur probari Apostolicam Sedem dumtaxat posse hoc priuilegium impertiri, cum Clemens V. illud ibi concesserit Prædicatoribus, & Minoribus, & postea prorogauerit ad Fratres S. Augustini, & Carmelitas, vt ibi notatur. Communiter tenetur opinio Io. Andr. in cap. Certificari, infra eod. vbi post multa concludit etiam Episcopum posse hoc priuilegium concedere, per c. Bonæ, 12.qu.2. & cap. Apostolicæ, de donation. ad hoc c. Audientiam, il primo, infra de eccles. ædifican. dummodo id faciat ex iusta causa, & de Capituli consensu, ex notatis in cap. Constitutis, de Religios. domib. & dimissa Parochiali ecclesiæ canonica portione, vt in cap. 1. supra eod. & in d.c. Certificari, vbi Abb. num. 8. hanc conclusionem verissimam putat. & pluribus confirmat.

8 Secundò nota ibi, *frequentius*, & signa rationem cur sepultura eligi debeat apud loca magis religiosa, videlicet quia in eis orationes, & Missarum solemnia tam pro viuis, quàm pro defunctis frequentiùs celebrantur, vt hic in glos. 3. & per
9 Host. in princ. Quæ ratio videtur innuere, vt defunctorum animæ magis participent de orationibus, & suffragijs, quæ fiunt in illa ecclesia, in qua sepulti sunt, quàm de illis, quæ fiunt alibi: quod tamen negat Innoc. in verbo, *frequentius*, dicens sacrificium non magis prodesse ibi sepultis, quàm alijs, per c. Non mediocriter, de consecrat. dist. 5. Sed de intellectu huius capituli, plenè dicam infra num. . Illud certum est, per accidens contingere, vt sepulti in locis frequentioribus magis iuuentur suffragijs inibi factis; nimirum quia eorũ proximi cum frequentiùs occasione diuinorum confluant ad loca magis religiosa suorum, quorum sepulchra aspiciunt, sæpius recordantur, & pro eis Domino preces fundunt, vt colligitur ex cap. Cum grauia, 13.q.2. vbi glos. vn. in fin. ex prædicta ratione deducit, vt ibi potius sepeliendi sint homi-
10 nes, vbi est maior populorum concursus, vt in ecclesijs Cathedralibus allegat. c. Vbicumque, ead. caus. & quæstione, Host. num. 2. dicit considerandam esse Ecclesiam sanctioris Martyris, quia sepultus apud Martyrem, orationi Martyris commendatur, vt c. Pro obeuntibus, & cap. Non æstimemus, 13.q.2.

11 Tertiò nota ibi, *Patrum, aliorumque parentum suorum*: appellatione parentum aliquando venire attinentes, & non ascendentes, secundum Anton. de Butr. num. 4. & Io. de Anan. num. 3. ponderando particulam, *&*, quæ ponitur inter diuersa, vt notatur in Rubr. ff de iur. & fact. ignorant. & per Anchar. hic in 2. not.

12 Vltimò nota ibi, *cum suis patribus sepeliri*, decedentes absque electione sepulturæ, aut ea minus rationabiliter electa sepeliendos esse in sepulcro maiorum suorum, Butr. hic in 2. not.

13 In glossa in ver. Frequentius. Quæro an Sacerdos siue sæcularis, siue regularis, qui plura stipendia pro pluribus Missis celebrandis accepit, vnius tantum Missæ celebratione omnibus satisfaciat. Quod coincidit cum dubio, an liceat pro vnius Missæ celebratione plura stipendia accipere.

14 Hæc quæstio pendet à solutione alterius quæstionis, quam intrinsecè includit, & quam Syluester in ver. Missa, 1. num. 9 dicit esse necessariam in practica operis, sed difficilem in speculatione veritatis, videlicet, An Missæ sacrificium pro pluribus non minus prosit singulis, quàm si pro quolibet ipsorum singulariter offerretur.

15 Antiquiores Canonistæ vsque ad tempora Archid. & Io. Andr. qui primi viderunt opera B. Thomæ, in ea fuerunt sententia, vt sacrificium æquè sit proficuum siue pro vno singulariter offeratur, siue pro multis, licèt per accidens aliquid amplius tribuatur ei, pro quo fit specialis oblatio. Et quidem gloss. 1. in c. Tempus, 13. q. 2. [Tantum, inquit, prosunt orationes cuilibet si fiant generaliter pro omnibus, sicut si fierent specialiter pro quolibet. Item glossa antepenultima in c. Visum, de consecrat. dist. 2. dicit, commemorationem fidelium defunctorum in Missa fieri pro omnibus simul, & prodesse cuilibet, ac si specialiter pro eo fie-
16 ret. Et similiter glossa nostra hic in ver. Frequentius, asserit tantum valere orationem specialem, quantum generalem; quia Spiritus sanctus ad mẽsuram non datur, cap. Quæris, de consecrat. dist. 4. Licet postea subdat: Sed præsumptio est, quod plus prosit specialis oratio, quàm generalis: & quidem honor ampliùs videtur deferri illis, pro quibus specialiter fit oratio, atque ita glos. magis declinat in partem, vt æquè prosit oratio specialis, ac generalis, secundum Abb. hic num. 4. Sed & Innoc. in ver. Frequentius, docet primo sacrificium in aliqua ecclesia celebratum non magis prodesse ibi sepultis, quàm alijs, & mox subiungit, fortè maiorem honorem consequi animam, sicut de canistro pomorum oblato Abbati: nam maiorem honorem consequitur Abbas, sed pariter omnes Monachi gaudent. (quod ante eum dixerat Rod. Modicipassus Doctor antiquus, vt hic refert Io. Andr. in glos. 3. num. 5.) & maior est honor esse Canonicum cathedralis, quàm alterius ecclesiæ, licet omnes æqualiter abundent, quibus verbis Innoc. apertè sentit æqualiter prodesse sacrificium si pro vno sit oblatum, ac si pro pluribus: non tamen explicant glossa, & Innoc. in quo eiusmodi honor consistat; sed illorum mentem aperit Abb.
17 Antiq. hic circa fin. dicens, [Si plures domi essent sine lumine, & alter eorum faceret lumen offerri, tantum haberent omnes quantum ille; sed tamen maior honor ei debetur: ita in purgatorio omnes æqualiter communicant in bono, quod fit pro aliquo; tamen supplicant ei, pro quo fit specialiter, quia ab ipso recipiunt illud bonum.] Hæc ille. cauendum est tamen ab illis verbis Abbatis Antiq. *supplicant ei, pro quo fit*. quoniam existentes in Purgatorio non orant pro alijs, vt docet S. Th. in 4. sentent. dist. 15. quæst. 5. art. 4. quæst. 1. ad 2.

& ad 3. similiter Host. n. 1. [Sacramentum (inquit) omnibus fidelibus defunctis communiter prodest, & commendabilior est generalis oratio, quàm specialis; tamen specialis fit causa exempli, & ne hæredes, vel amici videantur mortuum obliuisci; & prodest illis, pro quibus fit. Nec dissentit Hugo relatus ab Archidiac. in cap. Non mediocriter, post med. in glos. Sed numquid, de consecr dist. 5. qui tamen distinxit Psalmos, & Missas ab alijs orationibus, & operibus pijs; & quidem Psalmos, & Missas, quæ generaliter dicuntur pro omnibus, licet specialiter pro aliquibus videantur dici, putauit non minus eis valere, quàm si specialiter pro quolibet ipsorum dicerentur: secus in ieiunijs, & eleemosynis, & precibus, siue orationibus, quæ alios non tangunt. Talia enim non prosunt mortuis alijs, sed illis tantum, pro quibus fiunt specialiter. Demum Ludouicus Romanus cons. 339. quod incipit, Fictus Monachus, asserit esse quidem magis pium, vt Sacerdos dicat Missam specialem pro defuncto: hoc tamen non esse necessarium; quia sufficit vt fiat pro eo commemoratio, etiam in genere, nec minus Indulgentiæ à Deo accipitur, quàm si pro anima ipsius defuncti Missa specialiter diceretur.

18 Ex Theologis verò pro hac sentẽtia citatur primo Cardinalis Caietanus, in 3. parte, q. 79 ar. 5. ait enim. [Vna Missa non perdit vim satisfactionis suæ pro primo offerente ex hoc, quod pro secundo, tertio, quarto, &c. offeratur: Vnde arguendi, instruendique simul sont homines ignoranter petentes, vel pro sua eleemosyna totam sibi Missã dari, aut suo defuncto; nihil enim minus ipse habebit, si mille alij petant eamdem Missam pro se ipsis, & alijs defunctis, quàm si pro seipso celebrari dicatur. Imo ex huiusmodi indeuotione sic petentis damnum videtur incurrere quod minus sibi proderit.] Hæc Caiet. qui ferè idem docuit in opuscul. licet diuersimodè illic sententiam suam qualificauerit, vt patebit infra num. 25. Eidem sententiæ adhæserunt Corduba, lib. 1. quæst. 3. in 5. opinione, Viguer. lib. Instit. Sacerd. c. 16. qui tamen citatur etiam pro contraria, vt dicam infra num. 45. Petr. de Soto, lect. 7. & alij eamque fusè prosequitur, & probat Gabriel. Vasq. in 3. parte, tota disputatione 231. præsertim à c. 3. & ex Summistis Angel. in verb. Missa, §. 52. qui tamen loquitur ex suo *credo*, quod non cantatur in Missa, vt festiuè, inquit Tabiena, in ver. Restitutio, §. fin.

19 Pro hac sententia adducitur textus in cap. Non mediocriter, de consecrat. dist. 5. vbi Hieronymus videtur hanc quæstionem disertis verbis decidere; ait namque, [Dum igitur pro cunctis animabus (aliàs per centum) psalmus, vel Missa, dicitur, nihil minus, quàm si pro vno quolibet ipsorum diceretur, accipitur.

20 Præcipuum verò fundamentum, cui hęc sententia innititur, est, quia Sacrificiũ altaris est infinitũ, & infinitæ sufficientiæ: Christus enim qui offertur in illo sacrificio, sufficiens fuit quando offerebatur in Cruce ad satisfaciendum pro peccatis infinitis, vt inquit Scot. quodl. 20. in princ. & est ex mente S. Th. in 3. p. q. 79. art. 5. Dum ait, hanc oblationem ex sui quantitate sufficientem esse ad satisfaciendum pro omni pœna, quia, vt sic est valoris infiniti; vt subdit ibi Card. Caiet. in princ. Etenim, vt verbis ipsius Caietani vtar tom. 2. opusc. tract. 3. tom. 2. vers. Sacrificium igitur. [Missæ sacrificium, siue opus operatum absolutè est immolatio Iesu Christi; & res oblata est Iesus Christus, & quantitas huius sacrificij est infinita, adeo vt sit impetratiuum, meritorium, & satisfactiuum infinitè; vndè effectus eius est infinitus, sicut passionis Christi; est enim Deo acceptius, quàm sint exosi omnes
21 peccatores.] Hæc ille. Ex infinito autem secundum quãtitatem accipientibus semper aliquid accipere extra est, vt dicitur in 3. Physic. c. 6. tex. 63. Infiniti enim infinita vis, neque infinitorum quidquam virtutem habet finitam, vt in 1. de Cælo, cap. 7. text. 71. & notat Io. Monach. in procemio Sexti circa finem, in ver. Infinitos, nu. 6. sicut nomeratio in quantitatibus discretis, & diuisio in continuis in infinitum procedunt, vt ibi per eum, quem totidem verbis sequuntur ibi Io. Andr. & Gemin. Ergo nihil minus accipiunt singuli ex eo, quod sacrificium pro pluribus, vel omnibus offeratur. Vel certè si valor sacrificij efficaciam habeat finitam, tamen tantus est, vt nunquam exhauriatur ab illis pluribus, in quos diuiditur; & consequenter Sacerdos vnica Missa satisfacit omnibus, à quibus plura stipendia accepit pro pluribus Missis celebrandis: Integrè enim soluit quod debet, ac proinde extinguitur eius obligatio, vt l. Nulla, C. de solut. l. Soluendo, ff. de negot. gest. & instit. quib. mod. tollit. obligat. in princ. Deinde idem suadetur exemplo lectionis, quæ vni legitur; nihil enim ei deperit si simul & alijs legatur, c. Cleros, §. Lectores, 21. dist. Ergo eadem ratione nihil deperit ei, pro quo fit sacrificium, si & alij adijciantur, quo exemplo vtitur Præpositiuus relatus à
22 D. Tho. vt dicam infra num. 36. Huc etiam spectat exemplum candelæ, quo vtuntur Canonistæ: nam lumen spirituale est magis communicabile, quàm lumen corporale, cap. 2. de translat. Episc. cap. Illud, & cap. Solitæ, de maior. & obedient. Sed lumen corporale, scilicet candelæ non minus prodest vni, pro quo specialiter accenditur, quàm si pro pluribus simul commorantibus accendatur. Ergo & suffragium Missæ, cum sit quoddam spirituale lumen, non minus valet ei, pro quo fit specialiter, quàm valeret si simul etiam pro omnibus fieret. Ad hoc tex. optimus in c. Nec quemquã, vers. Spiritus verò Sanctus, de consecrat. dist. 4. vbi Cyprianus, [Si dies (inquit) omnibus æqualiter nascitur, & si sol super omnes pari, & æquali luce diffunditur; quantò magis Christus sol, & dies verus in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur.] Ad hæc suffragia, inter quę pręcipuum est Eucharistia, innituntur Diuinæ virtuti, cap. Tempus, 13. quęst. 2. c. Vtrum, de consecrat. dist. 2. Sed apud Deum sicut non differt iuuare per multos, vel paucos; ita non differt viuere multos, vel paucos, c. Quæris, de consecrat. dist. 4. Ergo quantum iuuaretur vnus ex vno sacrificio si pro vno tantum fieret, tantum iuuabuntur singuli
23 multorum si idem sacrificium pro multis fiat. Pręterea huic sententię suffragatur communis ecclesię vsus, etenim cum Missa pro aliquo defuncto celebratur, nihilominus non solum alię quoque orationes adiungi solent pro alijs defunctis, c. De nominibus, de consecrat. dist. 1. & patet ex orationibus in Missali Romano assignatis pro diuersis personis, statibus, & Congregationibus; verum etiam, vt ponderat Caietanus vbi supra in Canone Missę generaliter pro Ecclesia, pro Principibus, & omnibus Orthodoxis, & specialiter pro his, qui in

Memento cogitatur, & omnibus circumstantibus offerri dicitur hoc sacrificium pro redemptione animarum suarum; & sic in satisfactionem. Hoc autem non instituisset Ecclesia pia omnium mater si defunctus, cui sacrificium applicatur, exinde aliquod detrimentum acciperet. Ad hoc. Visum, §. Defunctorum, de consecrat. dist. 1. Et confirmatur quia cum numerus circumstantium non sit taxatus, si vnus ex alterius consortio minus acciperet de effectu huius sacrificij, vnusquisque curare deberet, vt circumstantes essent pauciores, & aliorum consortium vitaret, quo de fructu sacrificij vberiùs participaret, arg. c. Cum omnes, & c. Cum M. supra de constitut. & cap. fin. de concess. præben. lib. 6. Vnde contingeret vt fideles in Oratorijs, & Capellis libentius Missam audirent, maioresque, & frequentiores ecclesias, ac Missarum solemnia vitarent, & mille aliæ absurditates sequerentur contra Religionem, & charitatem, piumque ecclesiæ institutum, & contra ea, quæ leg. & notan. In hac decret. & in cap. Vbicumque 13. q. 2. & in c. Cum creatura de celebrat. Missar. Potest etiam adduci

24 pro hac opinione consideratio vulgaris: nam si in vna die concurrant duæ, vel tres causæ ieiunandi, veluti si occurrat eadem die ieiunium quadragesimale, quatuor temporum, & vigilia S. Matthiæ, vnico ieiunio potest omnibus satisfieri ad hoc. c. 2. de obseruat. Idemque patet in adstricto ad officiū recitandum ratione sacri Ordinis, & beneficij; vnica enim recitatione vtrumque onus adimplet, cap. fin. 92. dist. Ergo ead. ratione idem dicendum in eo, qui ex pluribus causis, videlicet stipendio à pluribus accepto obligatur ad Missam celebrandam. Demum negari non potest quin hæc opinio sit probabilis; cum habeat pro se authores graues; & rationes suasibiles. Ergo Sacerdos, qui illam seruat, non peccat arg. Clem. vn. in fin. de summa Trinit. & fide Cathol.

25 Secunda opinio media, & distinguens est Caietani tom. 2. opuscul. tract. 3. cap. 2. vbi format quæstionem initio propositam, videlicet vtrum obligatus ad celebrandum pro aliquo, & accipiens eleemosynam ab altero, vt celebret pro eo, satisfaciat dicendo vnam tantum Missam pro vtroque. Et concludit satisfacere, non quidem simpliciter, & absolutè, vt habet prima sententia; sed duobus concurrentibus. Alterum est vt in illis singulis, qui eleemosynam dederunt, æqualis reperiatur præparatio, seu deuotio. Alterum vt in sacerdote offerente crescat deuotio in ea proportione, qua augetur numerus illorum, pro quibus offertur, ita vt si sacerdos exempli gratia habeat vnum gradū deuotionis, vnica Missa satisfaciat pro vno, si habeat duos gradus satisfaciat pro duobus, si tres, pro tribus, & sic de reliquis. Vnde, inquit, [si ego offerens habeam deuotionem tantam, vt ei respondeat in hoc sacrificio satisfactio totius anni, & intendam celebrare pro satisfactione vnius anni; ille releuabitur satisfactione vnius anni. Si autem intendo satisfacere pro duobus æqualiter, quilibet releuabitur pro medio anno tantum; si pro tribus, pro tertia parte anni, & sic de singulis.] Atque ita in sententia Caietani licebit Sacerdoti idem sacrificium vni debitum pluribus applicare, dummodo tot multiplicet animi præparationes, & gradus deuotionis quot sunt ij, pro quibus celebrat, aliàs secus.

26 Potissimum Caietani fundamentum est, quia quamuis hoc sacrificium sit ex sui ipsius natura infinitæ sufficientiæ, & indeterminatæ efficaciæ, tamen sicut efficacia Passionis Christi determinatur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum; ita efficacia huius sacrificij per hanc, vel illam deuotionem. Deuotio autem pertinet ad applicationem: vnde, vt ipse ait, errant qui putant hoc sacrificium ex solo opere operato habere certum meritum, vel certam satisfactionem, quæ applicatur huic, vel illi. Quoniam applicatio sacrificij perficitur ex duobus videlicet ex intentione, & deuotione, & reddit ra-

27 tionem, quia in sacrificijs, & oblationibus quantitas deuotionis magis pensatur, quàm quantitas rei oblatæ, vt patet de vetulæ oblatione Luc. 21. & ex authoritate Gregorij in homil. *Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ*, dicentis, [Non perpendit Deus quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur.] Id ipsum non obscurè videtur sensisse Syluest. in ver. Missa, primo qu. 10. vbi quærens vtrum Sacerdos promittens singillatim tribus vnā Missam, liberetur dicendo vnam pro omnibus, concludit non liberari; sed tamen addit eum excusari posse pluribus modis, & in specie propter suppletionem Dei, quando scilicet Sacerdos tantum affectum habet ad quemlibet, quantum habere debet ad vnum solum si pro illo solo celebraret.

28 Sed hæc doctrina non est tenenda, quia nititur tribus assertionibus euidenter falsis. Primo enim asserit applicationem sacrificij perfici, & integrari ex duobus, videlicet ex intentione, & deuotione. Quod si verum esset, sacrificium peractum à Sacerdote nullum gradum deuotionis habente nihil prodesset ei, pro quo fit, hoc autem constat esse erroneum, quia sacrificium altaris efficaciam habet ex opere operato, idest ex consecratione corporis, & sanguinis Christi, in quo consistit essentialis oblatio, cap. Vtrum, de consecratione dist. 2. nec polluitur, aut inquinatur ex ministri nequitia, cap. vlt. 15 quæst 8. cap. Præter, §. Verum, 32. dist. & patet ex Trident. Synod. sess 22. de sacrif. Miss. c. 1. vbi dicitur: Et hæc quidem illa munda oblatio est quæ nulla indignitate, vel malitia offerentium inquinari potest. Et hoc tanquam certissimum fidei dogma admittunt Theologi omnes, lege D. Thomam in 3. par. q. 82. art. 6. Dominicum à Soto lib. 9. de iust. & iur. q. 2. art. 2. Nauarr. in Manual. cap. 25. num. 10. vers. Trigesimoquinto, Couarr. in cap. Alma Mater, par. 1. §. 5. num. 5. Petr. à Soto de institut. Sacerd. lect. 1. cap. 4. Suar. tom. in 3. par. disputat. 79. sect. 11. Gabriel Vasquez in 3. par. disp. 229. cap. 2. Cardin. Bellarm. lib. 2. de Missa cap. 4. & Cardinal. Tolet. lib. 2. cap. 6. Satis est igitur, vt Sacerdos sua intentione sacrificium applicet, nec illius effectus quoquomodo impeditur ex indeuotione sacrificantis. Quinimo, vt inquit Syluester in ver. Missa, 1. n. 9. [Si sacerdos sit malus, vel nullum habeat affectum ad eum, pro quo celebrat, puta quia eum odit, aut ignorat quis sit, & nihilominus vult pro eo celebrare vt euitet scandalum, aut peccatum tamen sacrificium illi prodest secundum omnes DD.] Hæc ille. Secundò asserit

29 hæc doctrina effectum Missæ ex opere operato augeri, vel minui iuxta gradus deuotionis celebrantis, quod similiter constat esse falsum. Quoniam eiusmodi operi ex institutione Christi tantus certus valor annexus est, vt neque ex bonitate, vel deuotione ministri crescat, neque ex illius malitia, vel indeuotione minuatur, sed æqualiter prosit om-

omoibus, fiue fiat per bonos, fine per malos miniſtros, vt docet S. Thomas communiter receptus in 4.diſt.45. q.2.art.1. q.3 & in 3.par. qu.82, art.6. Vnde egregiè Scot. quolibet.20. §. De ſecundo. [Saccrdos,(inquit) quantum ad virturem ſacrificij eſt merè inſtrumentum, quia organum inanimarum; licet enim ſit organum viuom, quanrum ad meritum perſonale in eelcbrando, quia ſic mereri eſt eius io quantum in ſe viuir vita gratiæ; tamen quantum ad illud bonum, quod debetur virtute ſacrificij eſt organum præeisè ratione ordinis, & ęquè prooenit effectus iſte virtute ſacrificij etiã ſi miniſter in ſe noo viuat vita gratiæ.] Hactenus verba Scoti. Et probarur expreſsè in cap. Intra Carholicam, 1. q.1. quod duplicatur in c. Verum, de conſecrar.diſt.2. vbi Auguſtinus air, Intra Catholicam Eccleſiam in myſterio corporis, & ſanguinis Chriſti oihil à bono maius, nihil à malo mi-
30 nus perficitur Sacerdote. Tertiò aſſerit offerentem poſſe multiplicare tot gradus deuotionis vt vnica Miſſa æquiualeat pluribus Miſſis. Quod ſimiliter ſtare ooo poreſt, etiamſi daremus fructum ſacrificij ex opere operaro aliquo modo augeri poſſe ex deuotione miniſtri, quia augmentum illud in vna Miſſa nuoquam poteſt eſſe tantum, vt adæquet fructum prouenientem ex pluribus Miſſis. Semper enim Deus magis reſpicit ad iteratam oblationē hoſtię immaculatę vnigeniti Filij ſui, magiſque illa delectatur, quàm deuotione Sacerdotis quantumuis magna, & intenſa.

Nam, vt ioquir Alex. I. Papa, & martyr. Idemque habetur in Decretali ad omnes Orthodoxos. [Crimina, atque peccata his oblatis Domino ſacrificijs debentur, ralibus enim hoſtijs delectabitur, & placabitur Deus, peccaraque dimittet ingentia] Hæc ibi. Idemque habetur in Concilio Tridentino ſeſſ. 22. de ſacriſ. Miſſæ, cap. 2. In plu-
31 ribus autem Miſſis multiplicator ſacrificii oblatio, & ideo multiplicabitur effectus huius ſacrificij, & ſacrameoti, vt inquit S. Thomas, in 3.p.q.79. art. 7. ad tertium.

32 Nec prædictis reſragatur authoritas eiuſdem S. Thomæ io 3.par. diſp.79. art.5. vbi ait. [In ſatisfactiooem magis attenditur affectus offerentis, quàm quantitas oblationis. Vnde vidua plus omoibus obtulit, Luc.21. quare hæc obiatio fit ſatiſfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offereotibus ſecundum quantitatem ſuæ deuotionis.
33 Quoniam reſpondetur hoc verum eſſe ſi coofideretur deuotio, prout eſt meritum perſonale ipſius celebrantis, vel corum pro quibus celebratur, & hoc modo oblatio prodeſt offerenti ſecundum quantitatem deuotionis, quam ipſe habet. Item prodeſt ei, pro quo offertur ſecundum quantitatē deuotionis ſuę: ratio eſt, quia ſors gloriæ reddit menſuram accipieotis: vnuſquiſque autem ex ſuo actu diſponitur, non ex alieno, cap. Nunquam, cum mul. ſeqq. 56. diſt. & in ſumma 24.q 3. S. Thomas in 4. diſt. 45. qu.1. art.1. qu.1. Item ad hoc vt
34 Miſſa proſit virture ſacrificij, & operis operati, requiritur vt ex parte eius, cui applicatur, non ponatur obex diuinis beoeficijs, c. Non æſtimamus, 13. q 2. Hoc enim ſacrificium cum ſit memoriale Dominicæ paſſionis, effectum non habet niſi in illis, qui coniugūntur huic Sacramento per fidem, & charitatem, vt ioquit S. Thom. io 3.p.q.79. art. 7. ad ſecundum. Idque ad exemplum Sacramentorum, vt in Concilio Tridentino ſeſſ. 7. de Sacram. can. 6. Vnde ſicut poteſt quilibet impedire ex toto effectum ſacrificij, ponendo ſe extra chariratem per culpam mortalem, ita poteſt eiuſdem effectus augere, vel minuere multiplicando, vel minuendo gradus deuotionis, & charitatis, & ita intelligitur quod ait S. Thomas ſacrificium prodeſſe offerentibus, & ijs, pro quibus offertur, ſecundum quantitatem deuotionis ſuę. At ſecus eſt ſi conſideretur deuotio vnius in ordine ad alium, pro quo ſacrificium offertur; quia tunc oblatio efficaciam habet ex opere operato per ſolam intentionem offerentis, etiam ſine vlla ipſius deuotione, vt oſtenſum eſt ſupra num.28. Vnde ſacrificium tuum prodeſt tibi, ò Sacerdos, ſecundum quaotitatem deuotionis tuæ, & prodeſt mihi ſacrificium tuum ſecuodum quantitatem deuotionis meę; ſed non prodeſt mihi tuum ſacrificium ſecundum quantitatem tuæ deuotionis ex opere operato: Licet Miſſa tua
35 proſit mihi ſecūdum quantitatē tuæ deuotionis ex opere operantis, quia ſecundum hoc fructuoſior eſt Miſſa melioris Sacerdotis, effectus eoim Miſſæ ex opere operantis augetur, & minuitur iuxta quantitatem meriti, & dignitatis miniſtri; & ita intelligitur textus in cap. Ipſi Sacerdores, 1. quęſt.1. in illis verbis: qui quantò digniores fuerint, tantò faciliùs pro oeceſſitatibus pro quibus clamant, exaudiuntur; prout authoritatem illam declarat S. Thomas in 3.par. q.82. art. 6. Colligitur ſupradicta diſtinctio ex verbis claris ipſius D. Thom. io 4. ead.diſt. 45. q.2. art.1 q.3. in corpore.

36 Tertia opinio, quæ pręcedeoti aliquantulum accedit eſt nonnullorum antiquorum, qui dixerunt ſuffragia pro vno aliquo facta nō magis prodeſſe ei, pro quo fiunt, ſed eis, qui ſunt màgis digni: & in hac ſententia, vt refert S. Thomas in 4. diſt.45. q.2. art.4. q.1. in corpor. fuit Præpoſitiuus, qui ponebat exemplum de candela, quæ accenditur pro aliquo diuite, quæ noo minus alijs prodeſt, qui cum eo ſunt, quam ipſi diuiti, & fortè magis ſi habeant oculos clariores. Et etiam lectione; quæ non magis prodeſt ei, pro quo legitur, quàm alijs, qui ſimul cum eo audiunt, ſed fortè alijs
37 magis, qui ſenſu capaciores. Et ad obiectum, quod ſecundum hoc eccleſię ordinatio eſſet vana, quę ſpecialiter pro aliquibus aliquas orationes inſtituit, reſpondebant eccleſiam hoc feciſſe ad excitandas deuotiones fidelium, qui promptiores ſunt ad facienda ſpecialia ſuffragia, quàm communia, & feruentius etiam pro ſuis propinquis orant, quam pro extraneis.

38 Cæterum hæc ſententia vera eſt ſi penſetur valor ſuffragij, ſecundum quod procedit ex virtute charitatis, quæ vnit membra eccleſię; quia omnes, qui ſunt in charitate ſunt quaſi vnum corpus; & ita bonum voius redundat in omnes. c. Charitatem, 12.q.2. c. Loquitur Dominus, 24.q 1. & ſecundum hoc quodcunque bonum factum ab aliquo valet cuilibet in charitate exiſtenti, valet enim opus bonum per modum meriti, cuius radix eſt charitas, & ſic ſuffragia pro vno facta omnibus valent, quãtum ſcilicet omnes, qui ſciunt gaudent ex charitate de bonis, quæ ex charitate fiunt. Et hoc reſpectu verum eſt ſuffragia plus valere illis, pro quibus non fiunt, ſi ſint maioris charitatis: ſecus autē ſi coofideretur valor ſuffragij ſecūdum hoc, quod per intentionem vnius actus eius transfertur in alterum per modum ſatisfactiools. Hoc enim modo ſuffragia non valent niſi illis, pro quibus

fiunt

fiunt. Ita declarat B. Thom. iot. cit. & in quodlib. z. art. 14. & Turrecrem. in c. Non medioctiter, num. 9. de consecr. dist. 5. vbi hanc doctrinam tuetut ab impugnatione Durandi, & sequuntut hic Canonistæ ferè omnes, vt dicam infra n. 71.

39 Quarta opinio similiter media est Sylucstri in ver. Missa, 1. quęst. 9. num. 9. vers. Est igitut, & tertia opinio, qui sic distinguendum putauit. Aut Sacerdos monctur à seipso, vel ab aliquo vno tantum ad celebrandum pro pluribus primò, & principaliter, veluti si vnus det el eleemosynam petens Missam pro anima patris, matris, & vxoris. Et hoc primo casu sacrificium non tantum prodest singulis, pro quibus offettur, quantum si pro vnoquoq; ipsorum singulariter offetretur, quia affectus offerentis, cui proportionatut effectus sactificij, est vnus tantum, qui fertur totus in omnes primo, sed non primò totus in singulos, sed, vt conueniunt in aliquo vno, puta in numero, vel multitudine eorũ, pro quibus sactificatur; & cõsequẽter effectus talis sactificij attribuitur totus omnibus, sed non totus singulis, sed diuiditur, & consequenter fit minor ad singulos. Si verò Sacerdos moueatur á pluribus ad celebrandũ pro multis, vt quia vnus petit Missam pro anima patris, alius pro anima matris, alius pro anima vxoris; vnica Missa omnibus satisfacit, & tantumdem valet singulis, quantum omnibus; quia affectus, quibus respondet effectus sacrificij, primò feruntur in singulos secũdum singulos mouentes ad celebrandum; & consequenter effectus sactificij attribuuntur primo singulis, & nullus est effectus primò respiciens multitudinem petentiũ; & sic vnius celebrationis sunt multi effectus, & multę satisfactiones: & hoc modo in vno sensu intelligi potest d. c. non mediocriter. Ita Syluester, ex cuius sententia, vt vides, Sacerdos, qui à diuersis plura stipendia pro pluribus Missis celebrandis accepit, vnica Missa satisfacit omnibus; quia quilibet nihil minus habet. Idemque ante ipsum perspicuis verbis asseruit Ang. in vet. Missa, n. 52. Et ad obiectum, quod hoc modo vnica Missa liberati possent omnes animę de purgatorio; Respondet Syluest. hoc esse possibile, quia cum virtus sactificij sit infinita quantacumque erit multitudo offerentium, scilicet eorum, qui dant stipendium, etiam si arenam maris excederent, tanta erit multitudo effectuum sactificij, & consequenter animarum liberatarum, si vnico tali effectu poterant omnes liberari: limitant tamen suam conclusionem nisi repugnet aliqua promissio licita Sacerdotis, quę si interueniat, seruanda est.

Verum hęc distinctio videtur chimerica; quia cum voluntas sit potentia libera, nihil prohibet quin affectus Sacerdotis ferri possit totus in singulos etiam in eo casu, in quo mouetur ab vno ad celebrandum pro pluribus. Quinimo vt plurimum sic contingit, quia in *Memento* cogitantur primo singuli, pro quibus sacrificium offertut, nec distinguitur an vnus, vel plures sint, qui eleemosynam contulerunt, vnde secundum hanc distinctionem vtroque casu vnica Missa satisfieret omnibus, quod ex diametro pugnat cum doctrina D. Thom. cui Syluester profitetur se velle adhęrere. Pręterea neque in eo casu, in quo Sacerdos dirigit intentionem suam primo in singulos potest vnica Missa pluribus satisfacere, quia cum effectus sactificij extensiuè sit finitus; & diuisus in plures, minuitur, & quidquid datur vni, adimitur alteri contra iustitiam, vt fusè explicabitur infra in argumentis pro sexta opinione. Vnde iure optimo hanc distinctionem Sylucstri reprobauit S. Congregatio Concilij in decretis de celebrat. Missar. de quibus infr. num. 65. in illis verbis, plura stipendia siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum.

40 Quinta opinio itidem media est Suarez tom. 3. in par. disput. 79. sect. 12. qui distinguit valorem sacrificij quoad satisfactionem pœnę, & quoad impetrationem. Primò modo putat sacrificium non ęquè esse satisfactorium si pro pluribus offeratur, ac si pro vno tantum, & in hoc conuenit cum communi sententia Theologorum, & Canonistarum. Secundò autem modo sentit ęquè impetratorium esse sacrificium si pro pluribus, ac si pro vno singulariter offeratur. Cui distinctioni videtur etiam accedere Couar. in cap. Alma Mater, part. 1. §. 5. num. 9. nam quoad valorem satisfactionis consentit cum communi, & mox subdit: At si consideremus valorem operis quoad impetrandum à Diuina liberalitate, nulla est certitudo quid Diuina Maiestas pluribus, vel vni tribuet.

41 Sed hęc distinctio implicitè reprobata est in ijsdem Decretis de celebrat Missar. d. § Deinde, in illis verbis: pro pluribus Missis etiam eiusdẽ qualitatis, quę apertè innuunt vt Sacerdos obstrictus ad celebrandum plures Missas, siue illę sint de Requiem, & sic ad satisfaciendum, siue de Spiritu sancto, & sic ad impetrandum, siue alterius qualitatis, non possit vnica Missa omnibus satisfacere; imo peccet contra iustitiam, & sit obnoxius restitutioni.
42 Et quidem iure optimo; nam cum sacrificium extensiuè habeat efficaciam finitam, etiam respectu impetrationis, sitque vni debitum; si distribuatur in plures, minus accipiũt singuli ad impetrandum, & sic committitur iniustitia, vt latè probabitur infra à num. 51. Rursus institutio Ecclesiæ plurium Missarum ad eamdem rem impetrandam; & alia fundamenta omnia, quæ interius adducentur pro sexta opinione à num. 54. vsque ad num. 65. æquè concludunt in impetratione, atque
43 satisfactione. Præterquamquod etsi admittamus eum Caietano, & nonnullis alijs valorem sacrificij esse triplicem, scilicet meriti, impetrationis, satisfactionis; verè tamen sub genere impetrationis includitur & satisfactio; quia effectus sacrificij ex opere operato, tam respectu remissionis pœnarũ, quàm respectu aliorum effectuum non est per modum effectionis, vt in Sacramentis, sed per modum impetrationis, vt c. Visum, de consecr. dist. 1. cap. Non æstimemus, & cap. Pro obeuntibus, 13. qu. 2. cum multis similibus, & patet ex Concil. Trident. sess. 22. de Sacrif. Missæ, cap. 2. & obseruant Petr. à Soto, lect. 1. de Institut. Sacerd. & lect. 7. de Euchar. Vasq. in 3. pat. disput. 229. cap. 2. Bellarmin. de Missa, cap. 4. & Tolet. lib. 2. cap. 2.

44 Sexta igitur, & vltima opinio est, Sacrificium altaris magis prodesse illi, pro quo singulariter offertur, quàm si pro pluribus offeratur; ac proinde Sacerdotem, qui plures eleemosynas accepit pro pluribus Missis celebrandis, non posse vnica Missa suæ obligationi satisfacere. Ita ex Canonistis Bernardus Hispanus relatus ab Archid. in c. Non mediocriter, ad fin. de consecr. dist. 5. & idem Archid. ibidem, qui asserit hanc esse veram sententiam secundum Theologos, quam tenent hic Io. Calder. & Io. Andr. nu. 5. in glos. 3. vers. Dicas, Butr. n. 8.

Anchar.

Anchar, num. 5. Cardin. n. 5. & 6. Abb. n. 4 & Io. de
Anania, n. 5. Henric. Boich. in fin. operis, seu in
cap. vlt. circa finem de verb. signif. Cardin. Tur-
rect. in d. c. Non mediocriter, n. 9. Abb. cons. 99. in-
cipien. Quidam condidit testamentum, nu. 5 vers.
45 Nunc tertium dubium, lib. 2. Roch. de Curte in
tract. de iurepatr. in ver. Honorificum, q. 57. Cæsar.
Lambert. eod. tract lib. 3. in 3. q. principali artic. 3.
Petr. Brixien. in suo Repertorio, in ver. Missa, vbi
testatur hanc quæstionem fuisse disputatam in Cō-
cilio Basiliensi, seque ex deputatione Concilij ple-
ne allegasse, & adduxisse dicta Theologorum in
4. dist. 45. Præpos. in cap. Sacrosancta, num. 2. 22.
dist. vbi testatur hanc esse communem Doctorum
opinionem. Nauarr. in Man. c. 25. n. 92. & nu. 111.
vers. Trigesimoquinto, & cons. 8. nu. 2. & cons. 9.
num. 2. de celebr. Missar. & latius in Enchirid. de
orat. cap. 20. n. 77. & in d. c. Non mediocriter, de
consecr. dist. 5. Petr. Nauarr. de rest. lib. 2. cap. 2. à
n. 262. & Couarr. in c. Alma Mater, par 1. §. 5. n. 9.
vbi asserit hanc sententiam veriorem, & frequen-
tiori calculo receptam esse, & pro illa citat Innoc.
in c. penult. Ne Prælat. vic. suas, qui tamen nihil
in proposito.

Et ex Theologis veteres Scholastici omnes, &
in specie S. Bonauentura in 4. sententiarum distin.
45. art. 2. q. 3. ad vlt. Richar. de media villa, ibidem
q. 3. Duran. itidem, q 3. n. 11. Petr. de Palude, q. 2.
art. 1. concl. 1. & 2. Maior. q. 2. Scot. quodlibeto 20.
§. De primo, & §. De secundo, Gabriel, lect. 27. in
Canone littera I. & littera K. Adrian. quodlibet 8.
art. 3. in solutione tertiæ rationis Io. Medina in
tract. de orat. cap. De valore orationis pro multis
fusè. Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. §. Illi autem, & §.
Quocirca, vbi etiam testatur in suo ordine decre-
tum esse ne quis pro vna Missa à pluribus eleemo-
synam accipiat, Gregor. de Valent in 3. par. disp. 6.
q. 10. punct. 1. §. 25. Henriq in summ. lib 9 cap 19.
§. 5. Suar. tom. 3. in 3. par. disp. 79. sect. 12. & disput.
86. sect. 4. & tom 4. disp 48. sect. 6. Gabriel Vasquez
3 par. disp. 231. cap. 5. Petr. Ledesma in summa p. 1.
de Sacram. vbi de Eucharist. c. 17. concl. 23. Tolet.
lib 2. instit. Sacerdot. cap 8. Coninch. de Sacramen.
q. 83. art. 1. dub. 10. §. Et probatur. Citari etiam
potest pro hac parte Viguerius, tametsi nonnulli
eum citent pro contraria. Nam in libr. instruct.
Sacerdot. cap. 16. vers. Decimosexto affirmat op-
positam opinionem probatam non esse, quia, in-
quit, est diminutiua Diuini cultus; nam quilibet
petens saltem implicitè vult hoc sacrificium plu-
ries fieri; & si sciret Sacerdotem ab alio accepisse
pecuniam, & promisisse pro illo celebrare, alium
Sacerdotem adiret: & concludit eum, qui hoc fa-
ceret, non esse tutum in conscientia, nec excusari
à restitutione. Ex Summistis verò idem tenent
Pisan. in ver. suffragium, §. 7. & 8. Rosell. in ver.
Missa, §. 22. & Tabien. in ver. Restitutio, § fin. vbi
ait contrariam opinionem communiter reprobari
46 à Theologis, & Canonistis. Hæc sententia apertè
est D. Thom. prout eam illi expressè attribuunt,
Abb. Turrecr. & Couarr. locis citatis, & Syluester,
in ver. Missa 1. quæst. 9. & inferius explicabitur,
num. 52.
47 Sicut autem hæc sententia receptissima est, &
authoritate Ecclesiæ approbata, vt inferiùs pate-
bit n. 65. ita inconcussis nititur fundamentis, quo-
rum illud est præcipuum, quod valor sacrificij ex
opere operato, quamuis si consideretur in actu pri-
mo, vt dicunt Scholastici, idest in se ipso intensiuè,
seu quantum ad sufficientiam, & indeterminatè
sit infinitus, eo quod Christus Dominus, qui est
principalis offerens, in hoc sacrificio immolatur,
sit infinitę virtutis, dignitatis, & meriti; ideoque
in sui quantitate sufficiens sit ad satisfaciendum
pro omni pœna, nec vnquam sit applicabilis ad
tot, tantosque effectus, quin semper ad plures,
& maiores in infinitum in omni genere impetra-
biles applicari possit ad exemplum potentiæ Dei
infinitę, quæ plura sēper potest in infinitum, c. Nul-
lus, vers. Sed quoniam, de pœnit. dist. 7. cap. Prin-
cipium, §. Charitas, de pœnit. dist. 2. Theol. in 1.
sent. dist. 43. tamen si consideretur in actu secundo,
scilicet extensiuè, & determinatè, seu quantum
ad efficientiam, & respectu effectus, est finitus, seu
vt alij explicant, applicatur finitè, & limitate ad
finitos effectus, & hanc doctrinam ab omnibus re-
ceptam esse testatur Nauarr. in Manual. cap. 25.
num. 110. vers. Trigesimoquinto, Quod adeo ve-
rum est vt nec sacrificio Crucis cruento conceda-
tur efficacitas infinita, nam licet fuerit infiniti va-
loris quoad sufficientiam, finiti tamen fuit quoad
efficientiam, quia non producit nisi effectus fi-
nitos, vt egregiè explicat D. Thom. in 3. par. q 79.
ar. 7. ad secundum, & ex alijs obseruat Suar. tom. 3.
in 3. par. disp 79. sect. 11. & Gabriel Vasquez in 3.
par. disp 230 cap. 3. Vnde Caiet. tom. 2. Opuscul.
48 tract. 3. in præallegat. c 2. vers. Verumtamen. [Si-
cut, (inquit,) infinitas effectus Christi Crucifixi
est secundum sufficientiam, & secundum naturam
causæ vniuersalis, indeterminatæ scilicet, & non
determinatæ ad hunc aut illum, ita hoc sacrificiū
est & sui ipsius natura infinitæ sufficientiæ, & inde-
terminatę efficaciæ. Verumtamen sicut efficacia
Passionis Christi quoad efficientiam determina-
tur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum, ita
efficacia huius sacrificij, non quoad sufficientiam,
sed quoad efficientiam per applicationem Sacer-
dotis determinatur ad hunc, vel illum, pro quo
49 offertur.] Hæc ille. Itaque effectus sacrificij ad
quem obtinendum Missa petitur, & promittitur,
finitus est. Finitum autem in plures diuisum mi-
nus habetur à singulis, quam si totum haberetur
ab vno, cap. Cum. M. in princ. supra de constitut.
cap. fin. vers. Quantoque inter pauciores, de con-
cess. præben. lib. 6. & in hac specie notant hic Ioan.
Andr. num. 5. in glos. 3. vers. Dicas. Butr. n 8. An-
char. n. 5. & reliqui interpretes. Turrecrem. in dict.
cap. Non mediocriter, n. 9. in fin. de consecr. dist. 5.
& Syluest. in ver. Missa, 1. n 9. vers. Sed ista opi-
nio. Quidquid igitur datur secundo, adimitur
primo, & neutri satisfit; & consequenter Sacerdos,
qui vnicam Missam dicit pro pluribus, à quibus
plura stipendia accepit, peccat contra iustitiam,
nec liberationem consequitur, quia minus soluit,
l. Si stipulatus, §. Qui decem debet, ff. de solut. l. 2.
§. 2. & l. In executione, §. Pro parte, ff. de verb.
obligat. nam, vt formaliter arguit Scotus quodli-
bet 20. in princ. [Qui tenetur ad maius bonum
non satisfacit soluendo minus bonum. Sed duæ
Missę sunt maius bonum, quàm vna. Vna etiam
Missa est maius bonum sibi si dicatur, pro illo, quā
si dicatur simul pro illo, & alio. Ergo, &c.] Suffra-
50 gia enim valent per modum solutionis debiti, cap.
Animæ, 13. q. 2. S. Thom in 4. dist. 45. q. 2. art. 4.
51 q. 2. ad primum, & iustitia humana exemplatur à
iustitia Diuina, c. Tunc vera, 12, q. 3. & in proposi-
to

52 to idem docuit d. art.4. q.1. in solutione quæst. &
Card. hic n.7. Hanc autem doctrinam, & distin-
ctionem duplicis valoris in Missa esse ipsius S.Tho.
existimo tam esse clarum, quàm quod clarissimum,
Sed quia à nonnullis id controuertitur, abs re non
erit illius verba hic fideliter referre. Nam, (vt
inquit Syluest. in ver. Missa, 1.q.9.) fundamenta
ab ipso petenda sunt, qui in huiusmodi secretis
semper aut ratione, aut reuelatione fuit edoctus
antequam scriberet; eiusque doctrina fuit solem-
niter approbata per Extrauag. Ioan. XXII. & per
Bullam Vrbani V. directam Archiepiscopo, & Cã-
cellario, & Magistris, & vniuersis in ciuitate Tho-
losana, cuius extrema verba sunt hæc. [Volumus
insuper, & tenore præsentium vobis iniungimus, vt
B. Thomę doctrinam tamquam veridicam, & Ca-
tholicam sectemini, eamque studeatis totis viri-
bus ampliare.] Refert idem Syluest. in verb. Lex,
nu.9. in 3. dicto principali. Ipse igitur Angelicus
Doctor licet eius verba in alium sensum ab aliqui-
bus detorqueantur, in 3.par. qu.79. artic.5. sic ait.
[Quamuis ergo hęc oblatio ex sui quantitate suf-
ficiat ad satisfaciendum pro omni pœna; ecce
valor infinitus quoad sufficientiam: tamen fit sa-
tisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam
offerentibus secundum quantitatem suæ deuotio-
nis, & non pro tota pœna, ecce valor finitus, & li-
mitatus, quoad efficientiam, & determinatos ef-
fectus] forte tamen hic locus vitari posset propter
ea, quę dixi supra nu.32. Sed. idem apertius do-
cuit in 4. dist. 45.q.2.art.vlt.q.vlt. ad vltimum ar-
gumentum, in hæc verba. [Quamuis Christi vir-
tus, quæ continetur sub Sacramento Eucharistię,
sit infinita (ecce valor sacrificij infinitus secundum
se, & indeterminatè) tamen determinatus est ef-
fectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur:
vnde non oportet, quod per vnum altaris sacrifi-
cium tota pœna eorum, qui sunt in Purgatorio,
expietur: vnde etiam quandoque plures Missæ in
satisfactionem vnius peccati iniunguntur.] Hæc
ibi; Ecce infinita virtus sacrificij applicata finitè, ac
53 limitatè ad determinatos effectus. Rursus in eod.
art.4 q.2. proponit in terminis quæstionem, vtrum
suffragia facta pro multis tantundem valeant sin-
gulis, ac si pro vnoquoque singulariter fierent, &
in vers. Sed contra, sic ait. [Suffragium habet fini-
tam efficaciam. Ergo distributum in multos mi-
nus prodest singulis, quàm prodesset si fieret pro
vno tantum,] Et in corpore [Si valor, (inquit,) suf-
fragiorum cõsideretur in quantum sũt satisfactio-
nes quædam per intentionem facientis translatæ
in mortuos, tunc magis valet suffragium, ei quod
pro eo singulariter fit, quàm pro eo, quod com-
muniter fit, & multis alijs; Sic enim effectus suf-
fragij diuiditur ex diuina Iustitia inter eos, pro
54 quibus suffragia fiunt Hæc S. Thomas.
Quod autem sacrificij valor ex opere operato
sit finitus, & taxatus quantum ad efficientiam, de-
ducitur etiam ex Scoto in præalleg. quodlibet.
20. in §. De tertio, quia bonum, quod debetur
virtute sacrificij correspondet secundum plenam
iustitiam alicui merito in ecclesia: hoc autem me-
ritum est finitum, & certi gradus: ergo sibi se-
cundum iustitiã plenam correspondet bonum cer-
ti gradus reddendum, ad hoc cap. Tempus, & cap.
Non æstimemus, 13.q.2. & l. Et virtutum, in princ.
C. de stat. & imagin.
Sed & Dominus in cœna nouissima ordinauit vt
tam Apostoli, quos tunc noui testamenti Sacer-
dotes instituit, quàm alij Sacerdotes assiduè of-
ferrent corpus, & sanguinem suum, dum ait, *Hoc
facite quotiescunque*, &c. vt 1. ad Corinth. 11. Er-
go noluit vt ex vnico sacrificio, & semel ab Apo-
stolis peracto infiniti effectus producerentur, sed
vt cuiusque oblationis esset fructus taxatus, & cer-
ti gradus ad hoc vt augustissimum hoc sacrificium,
sine quo Religio non potest consistere, frequenta-
retur in Ecclesia, tum vt memoria Dominicæ Pas-
sionis in finem vsque sęculi permaneret, tum vt il-
lius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à
nobis quotidie committuntur, peccatorum appli-
caretur, prout hæc leguntur in Decreto Concilij
Tridentini sess.22. de sacrific. Missæ, cap.1. & cap.2.
Huius autem Diuinæ ordinationis clarissimum
argumentum est, quod ecclesia, quæ est fidelissima
interpres institutionis Christi, cum à Spiritu San-
cto regatur, c. Qui contempta, & c. Frustra, 8. dist.
c. Loquitur, 24. q.1. cap. Quis nesciat, 11. dist. quę
vel à tramite Apostolicæ traditionis nunquam er-
rasse probatur, cap. A recta, ead. cau. & quæst.
multas Missas ad eamdem rem obtinendam of-
ferre consueuit. Ergo diuinam institutionem ita
est interpretata, vt valor Missæ quantum ad efficiē-
tiam, & prout determinatur ad hunc, vel illum
non sit infinitus alioquin superuacaneum fuisset
ad vnum specialem effectum vnius rei impetran-
dæ plures Missas instituere si vnica sufficeret ad
impetranda omnia quę petuntur. Dicitur enim
55 frustra fieri, cum non perficitur id cuius gratia fit,
vt habetur in 2. Physicorum, c.2 tex. 62.
Quod etiam comprobatur eiusdem Concilij
decreto, cap.4. sess.25. vbi datur facultas Episco-
pis in Synodo Diœcesana, & Generalibus Ordi-
num in Capitulis generalibus reducendi onera
Missarum celebrandarum. Et quotidie etiam
Sedes Apostolica consueuit eiusmodi onera Mis-
sarum cum certis conditionibus ad pauciorem
numerum reducere. Quod certè superfluum
fuisset, si vnius Missæ celebratione posset oneri-
bus omnibus satisfieri. Consuetudo autem eccle-
siæ præualet authoritati cuiuscunque Doctoris,
S. Thomas 2. 2. quæst. 10. artic. 12. & quodlib. 2.
artic. 7.
56 . Similiter vt formaliter ratiocinatur idem S.Th.
in 4. dist.45. qu.2. art.4. q.2. in solutione quæstiun-
nis. Melius est plures iuuare, quam vnum. Si ergo
suffragium pro multis factum tantum valeret sin-
gulis, ac si pro vno tantum fieret, Ecclesia non de-
buisset instituere, vt pro aliquo singulariter Missa
diceretur, sed vt semper diceretur pro omnibus
fidelibus. Quod patet esse falsum, ad hoc textus
optimus in cap. Sacrosancta, vers. Et licet, 22. dist.
vbi Anacletus Papa, [Licet (inquit) pro omnibus
assidua apud Deum omnium Sanctorum effunda-
tur oratio, his tamen verbis Paulus Beatissimus
Apostolus Romanis proprio chirographo pollice-
tur dicens, *Testis enim mihi est Deus, quod sine in-
termissione memoriam vestri facio semper in oratio-
nibus meis*: ex quo textu colligit ibi Gemin. in 4.
not. nu.3. magis prodesse orationem, quæ fit spe-
cialiter pro vno, quàm generalem, quæ fit vniuer-
saliter pro omnibus ab Ecclesia, quod fusiùs pro-
sequitur ibi Præpos. num. 2. [Ad quid enim (in-
quit) iura facerent tantam vim inter particula-
res Missas, maximè pro defunctis, & ordinarias fe-
storum, vel feriales, in quibus etiam fit generalis
com-

commemoratio viuorum, & mortuorum, vt in c. Cum creatura,& c. Quidam, de celebrat. Missar. in cap. Et hoc aduertendum, & in cap. penult. de consecr. dist.5. Si non plus operaretur illi, pro quo fit peculiaris Missa, quàm commemoratio generalis.] Hæc Præpos. facit textus cum glos. in l. Item apud Labeonem, §. Hoc edictum, in ver. Neglecta, ff. de iniur.

57 Et confirmatur ex consideratione Scoti quodlibet. 20. §. De primo: nam in amicitia humana dilectus per supplicationem meretur maius forum vni, quàm si supplicaret pro multis: etenim pro vno exaudiretur, vt tantum bonum impetraret ei, qui si pro multis peteret, vel non pro omnibus, exaudiretur, vel non tantum bonum impetraret, & istud est secundum istam legem amicitiæ. Ergo similiter apud Deum magis valet ad impetrandũ oblatio si fiat specialiter pro vno, quàm si fiat generaliter pro multis; ad hoc l. Si quis mihi bona. §. Sed vtrum, ff. de acquir. hæred. Authen. de nupt. §. Soluto, ibi, vnde donec, collat. 4. & l. Quæro, ff. de action. empt. nam quod specialiter declaratur, validiùs operatur, quàm quod in genere prædicatur, textus, & ibi Bald. in princ. in l. 2. C. de seru. pignor. dato, & l. Quintus, la prima, §. Sed quod Quintus, ibi, multum enim interest generaliter, an specialiter hæc legentur, ff. de aur. & arg. leg.

58 Præterea si hic Sacerdos vnica Missa satisfaceret multis, quorum singuli eleemosynam contulerunt pro vnius Missæ celebratione, eadem ratione hic Sacerdos vnica Missa satisfaceret ei, à quo plura stipendia accepisset pro pluribus Missis celebrãdis. Hoc autem constat esse falsum; damnaretur enim ab Ecclesia, vt quis vnica Missa satisfaceret Missis B. Gregorij, quæ sunt triginta; quippe is, pro quo fiũt plura suffragia, citiùs liberatur à pœnis Purgatorij, vt docet Magister sententiarum in 4 dist. 45. & post eum S. Thom. quodlib. 2. art. 14.

59 Postremò obseruandum est in sacrificio Missæ triplicem reperiri offerentem, nempè Christum, Ecclesiam, & Ministrum. De Christo hoc est expressum in Concilio Tridentino de sacrific. Miss. sess. 22. cap. 2. vbi sic legitur, [Vna, eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi

60 ratione diuersa.] De Ecclesia id colligitur ex Diuo Thoma in 3. par. quæst. 79. art. 6. in corpore, & art. 7. ad 3. & Scot. d. quodlib. 20. §. De primo, & patet ex ead. sess. 22. cap 6. vbi S. Synodus docet, [Missas priuatas censeri communes, quia cele-

61 brantur à publico Ecclesiæ ministro.] Opus enim ministerij est magis principalis agentis, cap. Litteris, supra de rescript. cap. Mulieres, §. Illi verò, infra de sent. excomm. S. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. ar. 1. quæst. 3. in corpor. De Ministro similiter hoc est notissimum: nam vt habetur in cap. perlectis, 25. dist. [Ad Sacerdotem pertinet Sacramentum corporis, & sanguinis Christi Domini in altari conficere.] & patet ex Conc. Tridentino, sess. 22. de obser. & euit. in celebrat. Missæ, cap. vn. ibi; [viuifica illa hostia, qua Deo Patri conciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immo-

62 latur.] Qua de re S. Thom. & Theologi in 3. par. quæst. 82. per totam. Et quidem in consecratione quæ est essentialis oblatio, cap. Vtrum de consecrat. dist. 2. non Ecclesiæ, sed Christi personam agit. Ideoque ac Christus loqueretur, dicit, *Hoc est Corpus meum*. In reliquis verò orationibus

loquitur in persona, & nomine Ecclesiæ, *Offerimus tibi Domine*, &c. *Placeat tibi obsequium seruitu-*

63 *tis nostræ*. His autem tribus offerentibus in sacrificio Missæ triplex effectus respondet ex opere operato; ideoque Scotus circa finem d. quodlib. relatus à Syluestro in verb. Missa primo, num. 9. vers. Scotus etiam, effectum sacrificij appellans meritũ, virtualiter sic ait. [Meritum Missæ in tres partes diuiditur, quarum vna Christo, alia Ecclesiæ attribuitur, tertia Sacerdoti, & hanc tertiam partem dumtaxat potest dispensare Sacerdos, qui si eam attribuat alicui determinatæ personæ, non potest alteri attribuere; quia tale meritum est finitum,

64 & limitatum; alioquin vna Missa liberaret omnes de Purgatorio, quod est hæreticum; & si est finitum, diuisum minuitur tandem vsque ad nihilum. Et si totum vni communicatur, alius nihil habet.] Hæc ex illo, cuius doctrina tota est singularis, & meritò Ecclesiæ vsu recepta, vt testatur Nauar. in Manual. cap. 25. num. 92. & latius in Enchirid. de orat. cap. 20. num. 77. & in cap. Non mediocriter, de consecrat. dist. 5. & Conar, alios adducens in

65 d. c. Alma Mater, par. 1. §. 5. num. 5. Sanè hic abusus, qui maximè auaritiam fouet, fidem fallit, pietatem fidelium lædit, Sacerdotes illaqueat, & animas defunctorum fraudat debitis suffragijs, videtur omnino abolendus in decretis de celebr. Missar. de quorum editione nunc agitur, cap. Extirpandæ, de præbend. cum concord. de quibus ibi per Host. num 9. Concilium Tridentinum sess. 22. de obseruan. & euitand. in celebrat. Missar. cap. vnico, vers. Cum igitur.

Atque ita consultis Theologis, & articulo pro rei grauitate maturè discusso S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum hanc sententiam postea secuta est in ijsdem decretis de celebr. Missar. iussu Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. me Secretario editis, & à Sanctitate sua approbatis, & confirmatis in §. Deinde, quæ habentur in Bullar. tom 4. pag. 314. vbi sic legitur. [Deinde vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesijs, Capitulis, Collegijs, Hospitalibus, Societatibus, Monasterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pijs, quibuseumque tam sæcularibus, quàm regularibus. S. Congregatio sub obtestatione Diuini Iudicij mandat, ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrẽtur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; ita vt alioquin ijs, ad quos pertinet, suæ obligationi nõ satisfaciant, quinimo gra-

66 uiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obseruetur exactiùs, S. Congregatio eadem authoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesijs, & locis pijs tam sæcularibus, quàm regularibus cuiuscunque Ordinis, Congregationis, & Instituti quancumque ob causam concessa, quibus indulgetur in certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.] Hæc ibi.

Non obstant modo argumenta primæ opinionis opposita.

67 Ad primum enim, nempè ad tex. in d. c. Non mediocriter, de consecr. dist. 4. dantur à glossa, &

Doctoribus plures solutiones. Prima solutio est
Bernardi Hispani, qui dixit authoritatem illā ve-
ram quando Missa æqualiter pro omnibus dicitur;
secus si intuitu vnius, quia tunc licet pro omni-
bus dicatur, plus proficit ei, pro quo orans specia-
liùs intendit: & hanc esse veram sententiam se-
cundum Theologos affirmat ibi Archidiaconus in
fine, & Bellam. n. 2. Sed certè hæc solutio quamuis
in se vera sit, vt ex dictis constat; tamen non con-
gruit illis verbis, [ac si pro vno quolibet ipsorum
diceretur,] quæ verba ostēdunt Missam dictam in-
tuitu vnius non magis prodesse, quàm si pro om-
68 nibus æqualiter diceretur. Secunda solutio est
glossæ ibi in ver. Dum igitur, & Abb d. cons. 99.
num. 6. vers. Contraria, lib. 2. qui intelligunt illum
textum in Missa, quæ iuxta litteram dicitur pro
centum cum hilaritate mentis: hæc enim non mi-
nus prodest singulis, quàm si diceretur pro quoli-
bet ipsorum cum anxietate. Hæc solutio vera est,
si valor Missæ pensetur ex virtute meriti, & operis
operantis: sic enim augetur iuxta quantitatem
charitatis, & feruoris Ministri, cap. Ipsi Sacerdo-
tes, 1. q. 1. & dixi supra num. 35. & quia orans pro
multis maiorem habet charitatem, hoc respectu
Missa tanto est fructuosior, quantò pro pluribus
celebratur, vt dicam infra n. 71. Sed si valor Missæ
consideretur ex virtute sacrificij, & operis operati,
hæc solutio coincidit cum secunda opinione Caie-
tani, & est apertè falsa, quia fructus sacrificij re-
spectu alterius, cui applicatur, non augetur, nec
minuitur ex deuotione, vel malitia Sacerdotis, vt
69 fusè ostensum est supra num. 18. Tertia solutio est
eiusdem glossæ, vt littera sit referenda ad ipsum ce-
lebrantem, quia non minus valet ei si Missam cele-
bret pro centum, quàm si pro vno, & secundum
hunc intellectum illud verbum *accipitur*, exponi
debet. idest à Sacerdote celebrante: & hunc in-
tellectum approbat Abb. loc. cit. & Syluest. in ver.
Missa, primo, num. 9. vers. Quod autem adducitur,
70 & valde consonat litteræ: nam ibi Hieronymus
posteaquam decantationem quinque Psalmorum
cum alacritate, & puritate prætulit totius psalterij
modulationi cum tristitia, & anxietate cordis, sta-
tim subnectit: [Dum igitur pro centum anima-
bus Psalmus, vel Missa dicitur, nihil minus, quàm
si pro vno quolibet ipsorum diceretur, accipitur.]
Quamobrem cum loquatur illatiuè, manifestè ap-
paret eum de Sacerdote intellexisse, ita vt non mi-
nus sit ei meritorium celebrare pro multis, quàm
pro singulis, imo magis si moueatur ex maiori fer-
uore charitatis, c. Charitas, de pœnit. distinct. 2.
Vnde hanc solutionem posuit, & S. Bonauen. in 4.
dist. 45 art. 2. quæst. 3. ad vlt. dicens: [Hierony-
mus, sicut patet ex adiunctis, loquitur quantum
ad meritum facientis, non quantum ad vtilitatem
eius, pro quo fit.] Et Scot. d. quodlib. 20. §. De
71 ptimo, in fin. Vltima solutio colligitur ex doctri-
na D. Thomæ in 4. distinct. 45. q. 2. art. 4. quęs. 1. in
corpore, ait enim: [Si valor suffragiorum consi-
deretur secundum quod valent ex virtute chari-
tatis vnientis membra Ecclesiæ, suffragia pro mul-
tis facta tantum singulis prosunt, ac si pro vno tan-
tum fierent; quia charitas non minuitur etsi effe-
ctus eius diuidatur in multos, imo magis augetur,
ad hoc cap. 1. vers. Credendum, de pœnit. dist. 6.
72 Et similiter etiam gaudium quanto pluribus est
commune, fit maius, vt dicit August. 8. Confess.
cap. 3. & sic de vno bono facto non minus lætantur
multi in Purgatorio, quàm vnius (& hoc primo
modo intelligitur textus in d. cap. Non mediocri-
ter, secundum Card. hic num. 6. vers. Per hoc re-
spondetur, Abb. d. cons. 99 num. 6 vers. Vel tertiò,
73 & Tabien. in verb. Restitutio, §. fin.) Si autem
consideretur valor suffragiorum in quantum sunt
satisfactiones quædam per intentionem facientis
translatæ in mortuos, tunc magis valet suffragium
alicui, quod pro eo singulariter fit, quam quod pro
eo communiter fit, & multis alijs; sic enim effe-
ctus suffragij diuiditur ex Diuina Iustitia inter
eos, pro quibus suffragia fiunt.] Hæc S. Thomas,
qui idem docuit quodl. 2. art. 14. vt dixi supra n. 38.
Cuius verba, licet illius mentionem nō faciat, ferè
ad litteram transtulit Io. Andr. hic n. 5. in glos. 3.
vers. Dicas, & sequuntur communiter Doctores
nostri, vt inquit Abb. vbi sup. quinimo tam Theo-
logi, quàm Canonistæ, & Summistæ communiter,
teste Tabiena loc. cit.

74 Ad secundum patet responsio ex dictis supra
num. 47 in 1. argum. pro hac sententia: nam etsi
valor sacrificij in selpso, & quantum ad sufficien-
tiam infinitus sit; est tamen finitus quantum ad
efficientiam, seu applicatur finitè; & ideo diuisus
in plures minus prodest singulis. Præterea, vt ait
Scotus d. quodl. 20 in fin. [virtus sacrificij non
adæquatur valori eius, qui continetur in sacrificio;
non etiam adæquatur merito Passionis Christi, sed
correspondet alicui merito in Ecclesia, quod qui-
dem meritum est finitum.]

75 Ad tertium respondetur ex D. Thoma in 4. dist.
45. quęst. 2. art. 4. quęs. 2. in responsione ad primū;
non procedere similitudinem inter lectionem, &
suffragia; quorum suffragia vt sunt satisfactiones
quædam, non prosunt per modum actionis, sicut
doctrina prodest, quæ, sicut etiam omnis alia actio
effectum habet secundum dispositionem recipien-
tis, sed valet per modum solutionis debiti; & ideo
non est simile, sequitur Turrecrem. in d. cap. Non
mediocriter, num. 9. vers. Ad secundum, de con-
secr. dist. 5.

76 Et eodem modo respondetur ad exemplum de
candela: nam, vt inquit S. Thomas in præallegat.
dist. 45. quęst. 2. art. 4. quæst. 1. ad primum. Suffra-
gia prosunt per modum luminis in quantū à mor-
tuis acceptantur, & ex hoc quamdam consolatio-
nem recipiunt, & tantò maiorem, quantò maiori
charitate sunt prædici. Sed in quantum suffragia
sunt quædam satisfactiones per intētionem faciē-
tis translata in alterum, non sunt similia lumini,
sed magis solutioni alicuius debiti: non autem
est necesse, vt si debitum pro vno soluitur, ex hoc
aliorum debitum soluatur.

Ad quartum respondetur orationem considera-
ti, & ex parte orantis, & ex parte eius, qui oratur;
& ex vtroque effectus eius dependet, & ideo quā-
uis Diuinæ virtutis non sit magis difficile absol-
uere multos, quàm vnum; tamen huiusmodi ora-
tio non est ita satisfactoria pro multis, sicut pro
vno. Ita S. Thom. in 4. d. quęst. 2. in responsione
ad tertium.

77 Ad quintum respondetur ex Scoto d. quodlib.
20. in Missa reperiri triplicem valorem, videlicet
generalissimum, medium, & specialissimum, vt la-
tius dicam infra num. 94. & omisso vltimo, qui ad
rem pręsentem non pertinet, generalissimus est,
qui debetur generaliter toti Ecclesiæ, nec non ijs,
quorum fit mentio in Canone. Medius est, qui
debe-

debetur ei, quem Sacerdos cogitat in *Memento*. Primus valor applicatur iuxta intentionem Ecclesiæ Independenter ab intentione Sacerdotis. Secundus applicatur à Sacerdote iuxta intentionem ipsius. Non igitur mirum si ex applicatione, primi valoris, quam facit Ecclesia, nihil decrescat de valore, quem applicat Sacerdos; quia cum sint separati, ex diuisione vnius in plures, non sequitur diminutio alterius, arg. l. fin ff de calumn. l. Eum actum, ff. de negot. gest. & l. Papinianus exuli, ff. de minor.

78 Ad confirmationem autem respondetur ex oblatione, quam facit Ecclesia pro circumstantibus, & generaliter pro omnibus fidelibus, idcirco nihil decrescere vnicuique, quia, vt aduertit Caietan. tom. 2. opusc. tract. 3. c. 2. & ex illo Gabriel. Vasq. in 3. part. disput. 231. cap. 3. siue in Ecclesia sint plures circumstantes, siue pauciores, vnicuique taxatur fructus ex opere operato pro modo quantitatis fidei, & deuotionis cuiusque: & ideo in canone dicitur, *& omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita, & nota deuotio*, &c. Nil mirum igitur si hoc sacrificium generaliter oblatum non minus prosit singulis eorum si offeratur pro pluribus, quàm si pro paucioribus, quod fusiùs explicat Nauarr. in Manual. c. 25. num. 110. vers. Arbitror autem.

76 Ad vltimum motiuum, quod vnico ieiunio possit satisfieri pluribus causis ieiunandi, respondet Abb. in præcitat. cons 99. num. 6. vers. Ad secundum, lib. 2. Procedere quando quælibet illarum causarum concernit certum diem: oportet enim vt impleatur eadem die meliori modo, quo potest. Sed magis adæquatè ad hoc obiectum respondet Scotus dicto quodlib. 20. circa finem, vers. De tertio, distinguendo an plures obligationes sint ad idem numero, an verò ad idem in specie; & quidem vt ipse ait, [si sint ad idem numero, vt quando pluribus obligationibus obligor hac sexta feria ieiunare, puta ex præcepto Ecclesiæ, quia est sexta feria quatuor temporum, & iterum quia est vigilia Apostoli ieiunanda, & iterum ex regula mea: Istis obligationibus, quia sunt ad idem numero, satisfacio vno actu ieiunandi: secus autem est ad idem specie. & ratio videtur, quia obligatio non est ad impossibile solui. Quotcumque autem sunt obligationes ad hoc, nulli potest satisfieri nisi soluendo hoc: non ergo tenetur ad aliud. Sed quando sunt plures obligationes ad idem in specie, potest satisfieri eis soluendo aliud, & aliud. Nunc autem in casu proposito est alia, & alia obligatio completa, & ad idem in specie, scilicet ad dicendam Missam. Ergo simpliciter non satisfacit nisi reddat distincta] Hæc Scotus. Probatur hæc in l. Qui bis idem, ff. de verb. obligat. in l. Si non sortem, §. Libertus, ff de condit. indeb. in l. Si vsufructus mihi, ff. de vsufruct. in l. Cum plures, ff. de euict. & ex notatis per DD. in l. Titium, vbi in specie Ias. num. 8. ff. de verb. obligat. Ad id verò, quod generaliter aiunt de probabilitate opinionis oppositæ, respondeo vti falsam, & omni probabilitate destitutam authoritate Apostolica reprobatam fuisse in præallegatis decretis de celebr. Missar. & in declarationibus postea editis, vt inferius patebit, & quatenus esset probabilis, tamen Sacerdotes in hac materia, in qua vertitur periculum animæ, tenentur ex præcepto tutiorem partem amplecti, vt probaui latissimè in cap. Ne innitaris, supra de Constitut. Cum præsertim, qui conferunt eleemosynam pro celebratione Missæ, non petant opiniones, sed id, quod certum est, videlicet integrum sacrificium, arg. cap. Si quis autem, de pœnit. dist. 7.

80 Sed circa prædicta quadruplex occurrit difficultas. Prima, an si stipendium non sit iustum, eo quod deficiat ab eo, quod ad sustentationem celebrantis lege, vel consuetudine taxatum est, liceat tunc Sacerdoti pro vnius Missæ celebratione plura stipendia accipere vsque ad præfinitam taxam. Ratio dubitandi est, quia ministrantibus in altari debentur stipendia ex iustitia, cap. Ex his, 12. q. 1. cap. Quicumque; cap. Charitatem, & cap. Ecclesiasticis, 12. q. 2. cap. Cum secundum, de præbend. Nam qui altari seruit, de altari viuere debet, 1. ad Corinth. 9. *Et dignus est operarius mercede sua*. 1. ad Timoth. 5. *nec denario fraudari debent in vinea Domini operantes*, cap. fin. de Magistr. Ergo si Sacerdos necessariam sustentationẽ non habeat, & merces non respondeat labori, contractus est iniustus, ac proinde licebit ei iure suo vti, seq; indemnem seruare plura stipendia partiaria ad sui sustentationem accipiendo vsque ad quantitatem præfixam, & vnica oblatione omnibus satisfacere, Ita Sot. de iust. & iur. lib 9. q. 3. art. 1. Canus, & alij, quos sequitur Suar. tom. 3. in 3. parte, disput. 86. sect. 4. & Azor. instit. moral. tom. 3. lib. 12. c. 6. §. Mihi verò. Sed hanc opinionem refellit Nauarr. in Manual. cap. 25. num 92. eamque expressè reprobauit S. Congregatio Concilij tum in præallegato decreto de celebr. Missar. §. Deinde; in illis verbis; Plura stipendia quantumcumq; incongrua, & exigua tum in declaratione postea edita tenoris infrascripti, videlicet, an cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruum teneantur Missas illis ab offerente præscriptas celebrare: Sa-
81 cra Congregatio censuit teneri. Et quidem iure optimo; nam in stipulationibus, & alijs contractibus, qualis dicitur celebrari inter dantem eleemosynam, & Sacerdotem, nempe do vt facias, vt notatur in cap. Significatum, de præbend semper primò id sequimur, quod actum est à partibus, l. Semper in stipulationibus, & ibi Decius in 1. notab. ff. de reg. iur. & l. Sed Celsus, §. Sed si fundus, ff. de contrahen. empt. contractus enim ex conuentione legem accipiunt, vt in reg. sexti Contractus, & in l. Contractus, ff. eod. Vnde si Presbyter liberaliter, & gratis cuipiam promisisset Missam dicere, vtique teneretur stare promissis, quantumcumque nudum esset pactum, & non vestitum cohærentia rei, vel contractus, c. 1. cum materia, supra de pactis, c vnic. eod. tit. lib 6 Eleutherius, 18. q. 2. alioquin frangeret fidem secundũ Tabien. in ver. Restitutio, §. fin. vers. Concludo igitur. Ergo multò magis tenetur stare promissis cum se obligauit stipendio accepto quãtumuis incongruo, & exiguo imputet enim sibi qui accipit eleemosynam ad victum insufficientem, & tamen promittit sacrificium offerre. Videtur enim sic fauori suo renunciare, prout potest, l. Si quis in conscribendo, C. de pactis, ad exemplum eius, qui acceptat beneficium tenue, quia non propterea excusatur à residentia, & seruitio, c. Conquerente, & ibi DD. supra de cler. non resid. glos. in cap. Clericus victum in ver. vigilijs 91. dist.

82 Nec refragantur illa verba decreti de celebrat.
Missar. quibus Sacerdos adstringitur ad tot Mis-
sas celebrandas, quot ad rationem attributæ elee-
mosynæ præscriptæ fuerint. Quoniam ex Sacræ
Congregationis sententia intelligi debent de prę-
scriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit,
non autem ab Ordinario. Quod si tribuēs eleemo-
synam numerum Missarum celebrandarum non
pręscripserit; tunc demum Missę celebrari debent
quot præscripserit Ordinarius secundum morem
ciuitatis, vel prouincię. Habentur suprascriptæ
declarationes in Bullar. tom. 4. pag. 317. Pręterea
si Sacerdos aliunde haberet vnde viueret, vtique
non liceret ei plura stipendia vtcunque minima
accipere pro vnius Missæ celebratione, vt idemmet
Sot. fatetur eod. art. 3. Igitur nec ratione pauper-
tatis id ei licebit. Tum quia paupertas sacrifican-
tis non tollit iustitiam, nec debitum alteri, arg.
cap. Ex tenore, de for. compet. & cap. Denique 14.
83 q. 5. Tum quia Missæ sacrificium non est institutum
ad pauperum inopiam subleuandam, quin potius
sanxit ecclesia, vt nullus pauper ordinaretur, vt
cap. Non liceat, c. Episcopus, c. Tuis, & cap. Cum
secundum, de pręben. & qui ordinatus in pauperta-
tem incideret artificiolo, vel agricultura sibi vi-
ctum quæreret, c. Clericus victum, 91. dist. cum
non deceat eos, qui diuinis obsequijs adscripti
sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, Conciliū
Tridentinum sess. 21. cap. 2. Tum denique quia
Sacri Canones in assignatione stipendij non consi-
derant paupertatem, sed mercedem laboris, cum
nemo militet proprijs stipendijs, cap. Cum ex offi-
cij, de pręscript. & probatur in c. Clerici, 1. qu. 5.
perpendendo illum textum, vt dixi, in cap. Si quis
sanè, n. 7. supra de peculio clericor. Ergo si Sacer-
doti habenti vnde viuat non licet plura stipendia
etiam incongrua accipere, vtique nec licebit pau-
peri. Quibus demum accedit, quod non solum
sacrificio altaris, sed & in multis alijs sacerdos in-
seruit ecclesię, & vt minimum horas canonicas
recitat cap. 1. supra de celebrat. Missar. Igitur non
tenetur ei victum præbere in tantum, pro quo sa-
crificium offert. & consequenter ex eo quod sti-
pendium ab ipso acceptum sit minus congruum,
non ideo minus tenebitur integrum sacrificium
illi applicare.
84 Secunda difficultas est an si consuetudine regio-
nis receptum sit vt Sacerdos, qui tenetur alicui
ad applicationem sacrificij, nihilominus ab alijs
quoque eleemosynam accipiat pro celebratione
Missæ, & vnicam Missam celebret pro omnibus,
eiusmodi consuetudine excusetur necne. Et qui-
dem Prępos. in cap. Sacrosancta, num. 3. vers. Ego
tamen, 25. dist. format similem quæstionem vide-
licet; Si consuetudo sit in patria vt vnus Sacerdos,
licet obligatus ad Missam ratione beneficij, vel sa-
larij, tamen accipiat onus, vel eleemosynas pro
Missis peculiaribus ead. die, qua ad aliam Missam
tenetur, dicendis, & dictam Missam ordinariam
ad quam tenetur, & pro votiua, vel peculiari fa-
ciat collectam; an Sacerdos sit tutus propter con-
suetudinem: & resoluit esse tutum, nec censeri
fraudare testatorem, vel dantē eleemosynam pro
85 tali Missa peculiari, vel votiua. Mouetur quia
intentio testatoris, vel dantis debet in dubio in-
telligi secundum consuetudinem patriæ, vt notat
Bart. in l. Hæredes mei, §. Cum ita, ff. ad Trebel-
lian. & in l. Iurisiurandi, §. Si liberi, ff. de oper.
libert. Imol. in cap. Potuit, in fin. de locat. ad hoc
l. Semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. ibi, [Si nō
apparet quod actum est, consequens erit vt id se-
quamur, quod in regione, in qua actum est, fre-
quentatur,] & ibi Decius, n. 8. dat concordant. Er-
go legando, vel dando eleemosynam pro tali Mis-
sa peculiari, vel votiua, mens dantis, & recipien-
tis recipit interpretationem passiuam à consuetu-
dine prędicta, vt satis sit in ordinaria Missa di-
cere collectam votiuę, vel peculiaris.
Sed his non obstantibus contrarium videtur de
iure verius; quia huiusmodi consuetudo est praua,
& nutritiua peccati, vt patet ex dictis supra à nu.
51. & præsertim, n. 65. & idemmet Præpositus lo-
co citato fatetur ex hoc multos illaqueari in perdi-
tionem animarum suarum, vnde non meretur no-
men consuetudinis, sed potius abusus, & corrup-
telæ, cap. Schisma, 24. q. 1. cap. Cum venerabilis,
cap. Ex parte, & c. fin. supra de consuetudine, &
ita in terminis nostris resoluit Scot. cit. quodlib. 20
§. De tertio articulo, vers. Sed numquid in casu
aliquo, ait enim, simplices Sacerdotes teneri ad
singulas Missas propter singulas obligationes: nec
excusaret eos consuetudo de non celebrando plu-
res Missas eodem die, quia tantum licet eis ad il-
la se obligare, de quibus fuerint certi quod possint
complete soluere, & cessat omnis difficultas, quia
in decretis de celebrat. Missar. à S. D. N. appro-
batis in §. Deinde, districtè præcipitur Sacerdoti-
bus vt tot Missas celebrent, quot stipendia acce-
perunt pro illa celebratione, ita vt alioquin non
consequātur liberationem, quinimo grauiter pec-
cent, & ad restitutionem teneantur, vt dictum est
supra n. 65. & in fin. in §. Non obstantibus, quoad
omnia, & singula in ijsdem decretis contenta de-
rogatur consuetudinibus etiam immemorabi-
libus.
86 Non obstat fundamentum Præpositi quod in-
tentio eorum, qui conferunt eleemosynam, reci-
piat interpretationem à consuetudine, quia respō-
deo hoc verum esse vbi consuetudo est rationabi-
lis, prout loquuntur Bart. & Imol. citati, quod nō
contingit hoc casu. Ad quod adducit notabilem
doctrinam Marian. Socin. in tract. de oblat. libello
18. n. 3. vers. Nisi diceretur, vbi videtur velle, vt mēs
offerentium non debeat interpretari secundum
consuetudinem, si talis consuetudo sit à iure im-
probata: & propterea quamuis oblationes factæ
imagini alicuius Sancti depictę in muro quęri pos-
sint domino muri ex voluntate offerentium taci-
tè, vel expressè declarata; tamen hæc tacita volun-
tas non eliciatur ex eo, quod ex consuetudine ob-
lationes cedant laico muri domino: quia hæc con-
suetudo reprobatur in hanc consuetudinem, 10. q.
1. ac proinde ab illa non est sumenda tacitæ vo-
luntatis præsumptio, seu declaratio. Ita in propo-
sito cum consuetudo satisfaciendi vnica Missa plu-
ribus obligationibus sit improbata in præcitatis
decretis, ab illa non est sumenda interpretatio vo-
luntatis offerentium eleemosynas.
87 Declarat hanc conclusionem Scot. loc. cit. vt nō
procedat [si consuetudo sit vt anniuersaria cele-
brentur in illis ecclesijs, vbi corpora sepeliuntur,
& in quibus ipsi mortui dum vixerunt, perceperūt
Ecclesiastica Sacramenta, nam si talis ecclesia ra-
tionabilem consuetudinem habeat, vt eod die non
dicatur nisi vna Missa pro mortuis, si contingat
eodem die plura anniuersaria concurrere, satis sic
illis

illis pluribus per vnam Missam: Rector enim, vel ministri non obligantur ad impossibile, vel omnino ad inconueniens illi ecclesiæ, in qua ministrant, cuiusmodi esset ibi eod. die plures Missas pro mortuis solemniter celebrare, & eorum obligatio debet intelligi secundum rationabilem consuetudi-
88 nem illius ecclesiæ. Præterea quilibet potest cedere iuri suo consentiendo vt Missa nõ dicatur pro se solo, sed pro se, & alijs simul, & talis cessio licet expressè non fiat in casu proposito; tamen rationabiliter intelligenda est fieri implicitè non solum in animo eius, qui se obligat, sed etiam illius, cui fit obligatio, dummodo ille, cui fit obligatio, bene nouerit consuetudinem Ecclesiæ] Hæc Scot. sequitur Nauarr. in Man. cap. 25. n. 92. in fin. & in hoc casu posset saluari opinio Præpositi in d. cap. Sacrosancta, & ita etiam intelligi possunt Petr. de Palud. Antonin. & alij apud Syluest. in ver. Missa, 1. q. 10. & Tabien. in ver. Restitutio, § fin. dicentes, Sacerdotem obligatum ad plures Missas excusari celebrando vnam pro omnibus propter impossibilitatem celebrandi pro quolibet specialiter, vel propter rationabilem consuetudinem maximè apud eum, qui scit, vel scire debet; quia dolus scienti non infertur. Cogita tamen an huic declarationi refragetur decretum superiùs relatum num. 65. de celebrat. Missar. nam illius verba respiciunt nõ tantum Sacerdotes, quibus eleemosynæ conferuntur, sed etiam ecclesias, collegia, capitula, monasteria, & loca pia quæcumque; iubentque tot Missas celebrari, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas, & in fine tolluntur consuetudines etiam immemorabiles. Atque ita videntur sublatę etiam consuetudines Ecclesiarum, & cùm iustitia, vt ait Scotus vbi supra, requirat pro singulis obligationibus singulas Missas, ęquè requiritur iustitia in Ecclesia Collegiata, sicut à simplici Sa-
89 cerdote. Tertia difficultas est an beneficiati, vel Capellani, quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficij, vel salarij, possint ab alijs eleemosynam accipere, & vnica Missa omnibus satisfacere.

Ludouicus Romanus cons. suo 339 incipien. Dictus Monachus, resoluit Beneficiatum, seu Capellanum non teneri specialiter celebrare Missam pro anima dotantis Capellam, & suorum, nec generaliter pro mortuis, sed sufficere, vt in oratione, quæ offertur Deo in Missa, fiat commemoratio defunctorum in genere, quia, vt ipse inquit, non minus indulgentiæ accipit Patronus à Deo ex tali commemoratione generaliter facta, quam si pro eo specialiter fieret; allegat textum, qui hoc expressè dicit, in c. Non mediocriter, de consecr. dist. 5. & propterea superfluum est nomina eorum, pro quibus Missa celebratur, specificè commemorare; textus est in cap. Visum, & in c. De nominibus, de consecr. dist. 1. Subijcit tamen Romanus vt si Sacerdos vellet facere specialem commemorationẽ, potest, & pium est sic facere, non vt Deus intelligat, cui nihil est ignotum, sed vt supplicantium deuotior reddatur affectus, vt ait glos. in d. c. De nominibus, in fin.

90 Cæterùm opinio Ludouici admitti potest in eo tantũ casu, in quo Beneficiatus, vel Capellanus ratione beneficij, vel salarij tenetur ad solã celebrationẽ Missę, cum cõmemoratione seu collecta pro anima fundationis, vel alterius, non autem ad applicationẽ sacrificij; idque omnino certum est, pu-ta quia in institutione beneficij, vel capellanię ita expressè fuit cautum. Tunc enim cum habeat Missam liberam, non prohibetur illius valorem quibus voluerit applicare, vt scripsi plenè in c. Significatum, n. 38. supra de præben. in quęstione. An Sacerdos, qui tenetur ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, possit pro applicatione eleemosynam accipere. At secus dicendum est cum beneficiatus, vel capellanus est obnoxius ad dicendam Missam pro anima ipsius fundatoris, vel dotantis Capellam, aut cuiuslibet alterius, quia tunc tenetur illis sacrificium applicare, vt dixi in prædicta Decretali Significatum, num. 44. ac proinde non potest ab alijs eleemosynam accipere, & vnica Missa omnibus satisfacere, ita in terminis Abb. cons. 99. Quidam condidit testamentum, nu. 5. vers. Nunc tertium dubium, lib. 2. vbi plenissimè consuluit in facti contingentia, beneficiatos Ecclesię Cathedralis quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficiorum suorum, non posse adimplere alia onera Missarum, quas testator pro anima sua celebrari mandauit, & illud consilium sequuntur Roch. de Curte de iurepatr. in ver. Honorificum, q. 57. n. 90. vers. Limita, Lambertin. in eod. tract. lib. 3. in 3. q. principali, art. 3. vers. Sequitur prędicta, & Nauar. cons. 9. incipien. Ex Concilij, n. 1. & 2. de celebrat. Missar. vbi redarguit Ludouicum Romanum quod malè consuluerit, & est ex mente glos. 1. in cap. Significatum, supra de pręben. dum ait obligatum ad celebrandum ratione beneficij non posse alteri
91 locare operas suas. Fundamentum huius conclusionis est, quia cum sacrificium iam sit vni debitum, non potest secundum iustitiam alteri applicari, cum illa obligatio præcesserit, arg. l. Qui prior, ff. de iud. & l. Cum ex pluribus, ff. de solut. & optimè per Innoc. in c. Cum iam dudum, de præben. vel certè quatenus oblatio fieret pro vtroque, non tamen absolutè dicitur fieri pro secundo, quia ex diuina iustitia diuiditur inter eos, pro quibus offertur, & sic diuisum minus accipitur à singulis, quasi pro vno tantum singulariter offerretur, vt latissimè ostensum est supra à num. 50. Ad hoc bonus textus in simili in c. Cum in illis, in fin. de pręben. lib. 6. vbi si mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationem vnius, non potest impleri mandatum in beneficio, cuius collatio ad eum simul cum alio pertinet. Ad idem facit text. in l. Si fuerit, ff. de reb. dub. vbi dicitur legatum impediri factum vni ex cognatis, qui primus Capitolium ascenderit, si simul duo ascendisse dicantur, vel fuit factum illi, qui monumentum fecerit, & plures dicantur fecisse. Item facit quod plenè notat Bart. in l. Hoc articulo, ff. de hęred. instit. Vnde cum Sacerdos sit obligatus ad celebrandum pro aliquo, seu pro anima vnius, tenetur celebrare pro illius anima, & intuitu illius dumtaxat, & nõ alterius: ad hoc textus optimus iuncta glos. penul. in c. Cum Apostolica de concess. pręben. & hanc sententiam probauit S. Congregatio Concilij, tum in præallegat. decretis de celebrat. Missarum, tum in declarat. postea edita tenoris infrascripti, videlicet. An Sacerdotes, qui tenentur Missam celebrare ratione beneficij, seu capellæ, legati vel salarij, possint etiam manualem eleemosynam pro Missis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Missæ sacrificio vtrique oneri satisfacere: S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini. Interpre-

pretium authoritate sibi à Sanctissimo D.N. attributa censuit Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu capellę, aut salarij, si eleemosynas pro alijs etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere. Habetur in Bullar. tom. 4. pag. 317.

92 Quarta & vltima difficultas est, An Parochus possit eleemosynam accipere pro Missa celebranda in ijs diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro suis Parochianis.

Hæc quæstio non videtur omnino pertinere ad interpretationem decretorum, de celebr. Missar. quia in S. Deinde solum statuitur, vt qui stipendia acceperunt pro Missis celebrandis, debeant tot Missas celebrare, quot ad rationem attributę eleemosynę præscriptæ fuerint, atque ita hoc decretum loquitur de Sacerdotibus accipientibus eleemosynas manuales, non autem explicitè de obtinentibus beneficia Ecclesiastica.

93 Sed quæstionis solutio videtur magis pendere ab intelligentia decreti Concilij Tridentini in c. 1. sess. 23. vbi diffinitur præcepto Diuino mandatum esse omnibus curam animarum habentibus oues suas agnoscere, & pro his sacrificium offerre: nam si Parochus teneatur applicare ouibus suis Missę sacrificium, certum erit eum non posse eleemosynam manualem accipere pro eiusdem sacrificij applicatione, ex his, quæ latissimè superiùs deducta sunt à num. 44. Contextus Concilij tres habet intellectus: quidam enim exponunt verba illa, *pro his sacrificium offerre*, idest pro eorum commoditate ad hoc, vt ipsi possint Missam audire, & satisfacere Ecclesię præcepto, de quo in c. In Dominicis, 9. q. 2. & in cap. 2. de Paroch. Sed hic sensus non videtur admodum congruere verbis Concilij: nam verbum, *offerre*, & verba, *pro his*, magis ipsam sacrificij applicationem, quàm populi cōmoditatem important, c. Tempus, 13. q. 2. Pręterea præceptum de Missa audienda in Dominicis, & festis diebus est de iure Ecclesiastico, c. Missas, ibi, Speciali ordine pręcipimus, de consecr. dist. 1. Quomodo ergo Parochus adstringitur iure Diuino ad sacrificium offerendum, vt populus audire possit Missam, si populus ad id non tenetur

94 ex constitutione Ecclesię? Pro intelligentia secundi intellectus prę mittendum est sacrificio Missę inesse triplicem valorem, seu fructum secundū Scot. quodl. 20. art. 2. & 3. quem alij Theologi sequuntur, & cuius doctrinam dicunt esse singularem, & vsu Ecclesię meritò receptam, Sot. de iust. & iur. lib. 3. q. 2. art. 2. Corduba lib. 1. quæst. 3. notab. 4. & Nauar. in Manual. cap. 25. num. 92. Primus fructus dicitur generalissimus, & hunc applicat Ecclesia per Sacerdotem summo Pontifici, & alijs, de quibus in Canone, & generaliter in qualibet Missę celebratione. Secundus est specialissimus, quo fruitur ipsemet Sacerdos dum celebrat. Tertius appellatur medius, cuius dispensatio committitur Sacerdoti; & eum applicat illis, pro quibus offert sacrificium. Hi autem fructus ita inuicem se habent, vt ex applicatione vnius non impediatur applicatio alterius. Ideoque Sacerdos etsi teneatur generaliter celebrare pro Pontifice, pro Imperatore, pro Episcopo, &c. non tamen prohibetur idemmet sacrificium etiam pro his, qui eleemosynā conferunt, sicut è conuerso qui tenetur ad Missam ratione eleemosynę, non tamen prohibetur, imo debet sacrificium offerre etiam pro Papa, atque alijs prædictis, sicut etiam tetigi supra nu. 77. & seq. Itaque dum Concilium declarat Parochum teneri pro ouibus suis sacrificium offerre, dicunt quidam hoc esse intelligendum quoad applicationem fructus generalissimi, ita vt teneatur pro illis celebrare eo modo, quo tenetur pro Pontifice, atque alijs generaliter. Id autem vt diximus non impedit quominus possit applicare sacrificium etiam particulariter offerenti eleemosynam. Sed neque hic intellectus videtur omnino congruere cum decreto Concilij: nam dum Concilium declarauit teneri Parochum offerre sacrificium pro ouibus suis, indicauit in Parocho adesse aliquam specialem obligationem diuersam ab illa, quam habent singuli Sacerdotes applicandi fructum Missæ omnibus Christi fidelibus. Videtur ergo verus, & consonus verbis, & intentioni Concilij tertius intellectus, quo Parochus obligatur ad offerendū sacrificium pro ouibus suis, idest ad specialem ipsius sacrificij, & fructus medij applicationem, quemadmodum videntur sentire Sot. de iust. & iur. q. 3. Vasq. in 3. par. disput. 235. art. 6. cap. 6. & alij Recentiores.

Atq; hinc sequitur, vt quibus diebus Parochus tenetur ex præcepto celebrare, & sacrificium suis ouibus applicare, nō possit eleemosynam accipere pro eiusdem sacrificij applicatione; quia nimirum hic fructus medius sacrificij iam reperitur alteri debitus ex his, quæ dicta sunt supra num. 91. Ita in puncto censet Suarez tom. 3. in 2. par. disput. 86. sect. 3.

95 § Et iuxta hanc conclusionem. Nec est omittendum in Concilio quarto Prouinciali Mediolanensi à S Congregatione recognito, atque à Sede Apostolica approbato in tit. de his, quæ pertinent ad Sanctissimum Missæ sacrificiū inter cætera prohiberi Curatis, ne diebus Dominicis, & alijs, quibus tenentur celebrare pro populo, aliud suscipiant Missarum celebrandarum onus.

96 Pro complemento materiæ libet subnectere declarationem S. Congregationis Concilij Tridentini Sanctissimi D. N. Alexandri Papæ Septimi iussu editam super secundo Decreto eiusdem Congregationis de Celebrat. Miss. cuius tenor talis est.

[Cum Authores nonnulli scriptis suis etiam typis asseruerint Sacerdoti pro alio Missam recepta eleemosyna celebrāri licitum esse aliam eleemosynam quoq; accipere ab altero, cui partem illam fructus, seu valoris eiusdem sacrificij ipsimet celebranti debitam (specialem nuncupatam) applicet: ac proinde hunc casum sub Decreto Sacræ Congregationis Concilij prohibente duplex pro vnica Missa stipendium, seu eleemosynam recipi, non esse comprehensum.

Propterea S. Congregatio Eminentissimorum, ac Reuerendissimorum Dominorum S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, quæ authoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa sedulò curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem sacrosanctæ Missæ Sacrificij, vnde in nos vberrima Diuinæ liberalitatis munera deriuantur, auaritiæ labes vlla, aut suspicio contrahatur, antedictam assertionem maturè examinauit, eademque prorsus reprobata sub die 25. Ianuarij 1659. censuit.

Nulli Sacerdoti licitum esse præfata ratione, siue prætextu aliarum eleemosynarum accipere præ-

præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur: ac proinde casum hunc esse comprehensum in Decretis, aliàs per eamdem Sacram Congregationem Concilij editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro vnica recipiatur.

Quam S. Congregationis sententiam ad Sanctissimum D.N. Alexandrum Papam Septimum relatam, Sanctitas Sua sub die 19. eiusdem mensis approbauit, & Decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit; vt ipsi doctrinam huiusmodi per suos Pœnitentiarios, & Confessarios, ac Lectores respectiuè insinuari, doceri, atque in tractatibus Moralibus per eosdem imprimendos euulgari pastorali vigilantia curent. Publicatum die 27. Octobris 1659.

97 Hinc non absimilis est alia doctrina hoc tempore à nonnullis Auctoribus subtiliter adinuenta, videlicet cum valor, seu fructus medius sacrificij, de quo sacrificans potest ad libitum disponere, diuidatur in satisfactorium, & impetratorium: si quis det Sacerdoti stipendium pro Missa cum applicatione fructus satisfactorij, & alius det eidem Sacerdoti aliud stipendium pro Missa cum applicatione fructus impetratorij: potest Sacerdos vnica Missa satisfacere vtriq; obligationi applicando cuilibet fructum petitum. De hac doctrina egi cum Sanctissimo, qui visus est eam improbare, iussitque mihi, vt dubium discutiendum mitterem ad Sacram Congregationem Concilij, à quo post paucos dies edita fuit declaratio sequentibus verbis concepta.

A Reuerendissimo D. Fagnano pro sua egregia pietate, ac Diuini cultus zelo dubium infrascripto verborum tenore conceptum ad hanc Sacram Congregationem iubente Sanctissimo D.N. transmissum fuit,

An Sacerdos, qui vnum stipendium accepit pro celebratione Missæ, v.g. pro defuncto, & sic cum obligatione applicandi fructum satisfactorium, & aliud stipendium pro celebratione Missæ, v. g. pro infirmo, & sic cum obligatione applicandi fructũ impetratorium, possit vnica Missa vtrique obligationi satisfacere applicando defuncto satisfactorium, & infirmo impetratorium: Anne hoc casu locum habeat Decretum secundum S. Congregationis Concilij de celebrat. Missarum.

Die XIII. Decembris 1659. Sacra Congregatio Eminentissimorum, ac Reuerendissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum respōdit quoad primam partem non posse satisfacere, Quo verò ad secundam habere locum.

De Parochijs, & alienis Parochianis.

Cap. Si Episcopus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus diuiditur modo hic expresso inter Episcopum substitutum Episcopo heretico, & ipsum hæreticum reuersum, & ex dispensatione receptum.*

2 *Episcopi duo ex magna causa possunt constitui in vno Episcopatu.*

3 *Episcopus hereticus ad fidem conuersus recuperat primum locum dispensatiuè.*

4 *Restitutio ad bona publica ita non trahitur ad ea, quæ medio tempore in alium legitimè translata fuerunt.*

5 *Diuisionem bonorum frater maior facit, & minor eligit, secundum opinionem Canonistarum, & num. 13.*

Et maior intelligitur non respectu ætatis, sed respectu administrationis, n. 7.

6 *Frater minor non prouocat ad diuisionem, sed prouocatur à fratre maiore.*

8 *Fratres si debeant aliquam hereditatem diuidere, non maior natu debet diuisionem facere, sed ille qui diutius res paternas administrauit.*

9 *Diuisio inter socios studij fieri debet ab eo, qui diutius in studio fuit.*

10 *Frater maior secundum Legistas non tenetur facere portiones, nec minor eligere, sed diuisio facienda est iudicis officio, vel sortes mittẽdæ, & n. seq.*

11 *Frater potest fratrem ad diuisionem vocare iudicio familiæ erciscundæ, vel communi diuidundo.*

12 *Iudex quomodo se gerere debeat in diuisione facienda inter fratres.*

13 *Consuetudo, vt frater maior diuidat, & minor eligat, teste Augustino, traxit originem à diuisione Abrahæ, & Loth, & n. seqq.*

14 *Dictum Sancti fulcitum auctoritate veteris, vel noui Testamenti præualet dictis aliorũ omnium.*

1 SI EPISCOPVS. Pone qualiter diuidatur Episcopatus inter Episcopum substitutum Episcopo hæretico, & ipsum hæreticum reuersum, & ex dispensatione receptum. Io. Andr. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & Io. de Anania. Habet quinque dicta ad idem tendentia, quæ patent ex littera.

2 Nota primò ex texto casum singularem, in quo duo Episcopi possunt esse vnius Episcopatus, videlicet, quando alter cum parte populi labitur in hæresim, & alter canonicè eligitur, seu præficitur: nam primus cum plebe ad Ecclesiæ vnitatem reuersus, & ex dispensatione receptus constituitur Episcopus in eodem Episcopatu vnà cum Episcopo substituto, vt hic notat Bernardus post casum, & est simile in cap. Non autem, 7. q. 1. Vbi Augustinus accessit Valerio incolomi, itaut vterque in solidũ esset Episcopus, & munia Episcopalia exerceret, vt ibi in tex. & in glos. in vet. Vt non succederet. Hoc tamen secundum Abb. hic nu. 3. fieri non debet sine magna causa, ne in eadem diœcesi videantur duo capita quasi monstrum, vt cap. Inter cætera, & cap. Quoniam, supra de offic. Ordinat. nam expressè hoc prohibetur in d. c. Quoniam, & ita hic factum fuit, tum pro multitudine sequentium Episcopum ad Catholicam fidem reuersum; tum pro vtilitate, vt notat glossa in figoratione casus. Cæterum, vt formaliter inquit Io. Andr. num. 5. non credo, quod tuis diebus practices hunc casum. Si enim hodie Episcopus ad fidem reuersus sic restitueretur, Ecclesia aliter prouideret et substituto, dando alium Episcopatum, vel designando certos reditus, & Io. Andr. totidem verbis referunt, Butr. hic num. 7. in fin. & Cardin. num. 3. circa medium vers. In quo dicit Ioann. Andr.

3 Secundò nota ibi, *Diuidant eas*. Episcopum lapsum in hæresim, ac postea ad Catholicam vni-

tatem

tatem reuersum recuperare primum locum. Propterea enim iste Episcopus recuperauit dimidiam partem Episcopatus dûtaxat, quia fuerat ei substitutus alius Episcopus. Ergo non dato substituto, totum recuperasset, vt hic per Butr. n. 2. Sed tu dicas ex hac littera potius colligi oppositum: nam quod hic dicitur, fuit dispensatio, & prouisio, vt idemmet Butr. fatetur, & fuit intellectus Tancredi, Bernardi, & Innocentij hic in princ. & glossæ Ioannis in cap. Ipsa pietas in figuratione casus, 23. q. 4. Vel certè secundum alium intellectum Abbatis Antiqui, & Hostiensis, qui placet Io. Andr. n. 5. hoc cap. Non ponit ius commune in eo, quod Episcopus reuersus de hæresi recipiatur ad Episcopatum, sed in eo, quod dispensatiuè recipiatur. Itaque vtcumque res se habeat, semper Episcopus conuersus indiget gratia, & dispensatione, licet hæc dispensatio secundum posteriorem intellectû habeat fomentum à iure communi.

4 Tertiò nota ex hac Decretali argumêtum optimum secûdum Abbatem Siculum in r. not. Quod si quis, cuius bona fuerunt ob delictum publicata, restituitur, non recuperat bona legitimè in alium translata; sicut ipse Episcopus conuersus non recuperauit primum locum, quia medio tempore fuerat ei substitutus alius Episcopus, & restitutio non potest retrotrahi cum præiudicio illius, cui bona fuerunt collata. Ad quod vide bonum text. in cap. Quamuis de rescript. lib. 6. & quod dixi in c. Mandato, n. 56. 57. de Simon.

5 Vltimò nota ibi, *& minor eligat*. In diuisione facienda meliorem esse côditionem minoris, quia maior facit portiones, & minor eligit, vt in tex. & notat Bernard. post casum. Quod memoriæ commenda, pro diuisionibus quæ in dies fiunt inter fratres maiores, & minores, secundum Anton de Butr. hic n. 6 & Anchar. n. 2. ibi, Nota quod an-
6 tiquior diuidit, iunior eligit. Et est simile in fratre minore, qui non prouocat ad diuisionem, sed prouocatur à fratre maiore, vt l. Inter omnes, & ibi Bald. & Salycet. C. de prædijs minor. & l. Iube-
7 mus, C. de Sacros. Eccles. Sed tu aduerte, quia illud non probatur hic: nam verba illa: *ita vt ille diuidat, qui amplius temporis in Episcopatu habet & minor eligat*: intelliguntur à Doctoribus de maiore non respectu ætatis, sed respectu maioris temporis, quo fuit in Episcopatu; quia præsumitur melius scire facultates ecclesiarum; semper enim in dubijs recurrendum est ad illos, qui melius veritatem nouerunt, c. Videtur, §. 1. & 2. infra qui matr. accusar. poss. secundum Host. hic n. 2. in ver. Amplius temporis, Io. Andr. n. 2. Cardin. eodem,
8 n. Anchar. in 4. not. & Abb. n. 4. qui ex hoc sumûte optimum argum. vt si fratres debeant aliquã hereditatem diuidere, non maior natu debeat diuisionem facere, sed ille, qui diutius res paternas administrauit: & inter socios studij Is, qui diutius fuit
9 in studio. Et hanc opinionê tenent cômuniter Canonistæ, vt testatur Ias. alios citans in l. 1. n. 39. vers. Et istam opinionem, & infra vers. Et tenêdo, si certû
10 petatur Sed Legistæ magis cômuniter tenent contrariû, vt dicit, Ias. d. n. 39. idest fratrem maiorem non teneri portiones facere, nec minorem eligere, sed vel diuisionem faciendam esse iudicis officio, vel sortes mittendas. Et ita in specie determinant Bart. & Angel. in l. 1. C. de his qui se def. lib. 10. Bart. & Bald. in l. 2. C. Quando, & à quibus quarta pars debeatur lib. 10. & idem Bald. in l. Si maior, num. 1. C. Commun. diuid. dicens inter fratres sexu, vel ætate dispares de iure non debere esse differentiam prælationis diuidendi, vel optandi, sed in omnibus debere æqualitatem seruati, vt ibi in tex. & sic debet optio breuium, vel fortis felicitare contingere non prærogatiua personæ, vt l. 2. C. Quando, & à quibus quarta pars debeatur lib. 10. Angelus in l. Sancimus, §. 1. circa medium vers. Alias autem, C. de Donation. vbi ait, Cum ad diuisionem venitur, non deferri optionem minori ætate, aut maiori, sed oportere hoc committi iudicio fortunę, aut per licitationem rem diuidi, vt l. Si super, C. Comm. de legatis. Io. de Imol. in l. Suus quoque, in princ. ff. de hæred. instituend. plene Tiraquell. in tract. de Primogenit. quæst. 60. Couarr. prac. quæst. cap. 40. num. 3. & dicit Io. de Anan. in c. Qualiter, & quando, il secondo, num. 4. ante med. vers. & vidi hanc altercationem, infra de accusat. aliâs dum hic casus euenisset de facto in ciuitate Bononiæ, omnes Doctores Bononienses, eo excepto, consuluisse pro
11 ista opinione: alios refert Ias. loco citato, & ex Canonistis hanc partem sequitur Abb. hic n. 4. nam vt ipse putat, frater non tenetur hanc diuisionem facere si nolit; nam potest fratres ad diuisionem vocare per iudicium familiæ erciscundæ, vel communi diuidendo, & iudex ex officio suo tenetur
12 diuidere secundum quod sibi videtur æquum considerata rerum qualitate, vt habetur institut. de offic. iudic. quasi per totum, & in l. Ad officium, C. Commun. diuid. vel forte secundum eum index posset hoc onus diuidendi iniungere ei, qui habet maiorem notitiam rerum, sicut fecit hic Concilium.

13 Sed pro opinione Canonistarum vrget auctoritas Augustini relati à Baldo in d. l. Si maior, n. 1. qui lib. 16. de Ciuitate Dei, cap. 20. primò commemorat diuisionem Abrahæ, & Loth. cuius in hunc modum fit mentio Genes. c. 13. num. 8. ac deinde sic ait: [Hinc fortasse effecta est inter homines pacifica consuetudo, vt quando terrenorum aliquid partiendum est, maior diuidat, minor eligat.] Hæc Augustinus. Vnde cum hanc diuidêdi consuetudinem originaliter deduxerit ex diuisione Abrahę, &
14 Loth, & sic eius dictum fulciatur auctoritate veteris testamenti, præualet dictis aliorum omnium, vt est glos. reputata singularis, in c. De libellis, in ver. Illorum, 20. dist. quam ad hoc ponderat Ias. in d. l. 1. n. 39. vers. In contrarium, dicens durum esse ad illam respondere, & ante eum Io. de Anan. in d. c. Qualiter, & quando, n. 4. vbi etiam aduertit Legistas non rectè respondere ad hãc Decretalem, dum dicunt eam loqui dispensatiuè, vel in casu speciali fauore fidei. Quia ratio huius textus æquè
15 militat in alijs diuisionibus sicut in ista, quæ fit inter Coepiscopos. Subdit tamen per Italiam extare statuta disponentia super huiusmodi diuisione facienda, vel saltem esse quasi generalem consuetudinem. In casu statuti consuluit Ludouicus Rom. d. cons. 471.

De Parochijs, & alienis Parochianis.

Cap. Nullus.

SVMMARIVM.

1 E*piscopus parochianum alterius nec ordinare, nec iudicare potest.*

Ar-

2 *Argumentum à potestate ordinis ad potestatem iurisdictionis, & è conuerso validum est.*
Declaratur, n. 3. vsque ad n. 17.
3 *Potestas iurisdictionis est præscriptibilis; potestas ordinis secus.*
4 *Prælati inferiores habent potestatem iurisdictionis, sed non ordinis.*
5 *Episcopus ante consecrationem non potest exercere ea, quæ sunt ordinis, sed tantum ea, quæ sunt iurisdictionis.*
6 *Episcopus proximior potest personas nullius diœcesis ordinare, sed non iudicare.*
7 *Episcopus ordinans etiam ad primam tonsuram alterius diœcesanum sine Ordinarij licentia est suspensus per annum à collatione Ordinũ, & n. seq.*
8 *Ordinatus ab alieno sine licentia proprij est suspensus ipso iure ab executione Ordinum quãdiu proprio Ordinario videbitur.*
9 *Episcopus proprius quoad Ordines conferendos dicitur ratione originis, beneficij, vel domicilij.*
10 *Episcopus an, & quomodo possit loca nullius diœcesis visitare, & illorum subditis ordines conferre, ac dimissorias concedere, & n. seqq. vsq. in fin.*
11 *Episcopus, qui potest ecclesias nullius diœcesis visitare, potest etiam illorum subditos ordinare, eisque dimissorias concedere.*
12 *Nullius diœcesis loca origine, priuilegio, præscriptione.*
13 *Vrbes, & loca, quibus primates præsidere debent, ante aduentum Christi statuta fuerunt.*
14 *Episcoporum, & maiorum Prælatorum institutio.*
15 *Diœcesum diuisio.*
16 *Nullius diœcesis locorum origo.*
17 *Farfense, ac Sublacense monasteria sunt in prouincia Romana.*
18 *Nullius diœcesis loca, priuilegio.*
19 *Cassinensis ecclesiæ status.*
20 *Territorij dismembratio cum omnimoda iurisdictione in clerum, & populum excluso Episcopo facit locum nullius diœcesis.*
Castri Durantis Abbatia nullius diœcesis, ibidem, & n. seq.
21 *Nullius diœcesis loca aut sunt intra fines alicuius diœcesis, aut extra.*
Abbatia S. Ioannis in Venere est intra fines Theatinæ diœcesis, ibidem.
22 *Nullius diœcesis status, præscriptione.*
23 *Episcopus vicinior habet ius visitandi loca nullius diœcesis si sint extra fines. Si verò intra, habet ius visitandi Episcopus, intra cuius diœcesis fines existunt, & n. 26.*
24 *Bona præsumantur dismembrata à territorio, cui adiacent.*
25 *Proximitas à Cathedrali, non à diœcesi sumenda est.*
27 *Episcopus manutenetur in quasi possessione iurisdictionis in locis, quæ probauerit esse intra fines suæ diœcesis, donec ab inferiori Prælato probetur status nullius diœcesis per rem iudicatam, vel exercitium vtriusque iurisdictionis, n. 38.*
28 *Et quando hoc procedat.*
29 *Episcopus admittendus est ad plenariam visitationem locorum nullius diœcesis. Et quid in eius Vicario, ibidem.*
30 *Ecclesia eadem à pluribus visitari potest, & n. seq.*
32 *Episcopi visitantes loca nullius diœcesis debent declarare se id facere vt delegatos Sedis Apostolicæ.*
33 *Regulares ecclesiæ nullius diœcesis non possunt ab Episcopo visitari, & n. 37.*
34 *Idem in ecclesijs regularibus exemptis.*
35 *Regulares ecclesiæ commendatæ subsunt visitatione Episcopi, si tantum sint exemptæ.*
36 *Secus si nullius diœcesis.*
38 *Ecclesiæ regulares nullius diœcesis etiam curatæ nõ possunt ab Episcopo visitari.*
39 *Abbatia Castri-Durantis, quæ regularis erat, non poterat visitari ab Archiepiscopo Vrbinatensi.*
40 *Episcopus non potest visitare loca nullius diœcesis in tribus casibus.*
41 *Ecclesia S. Hippolyti de Fauentia est sedes ordinaria Generalis Camaldulensis.*
42 *Castrum Cetrarij, in quo Abbas Cassinensis exercet vtramque iurisdictionem, non potest ab Episcopo visitari.*
43 *Pij V. decretum circa visitationem ecclesiarum curatarum in locis, vbi regulares exercent vtramque iurisdictionem.*
45 *Decreta generalia ante publicationem non ligant.*
46 *Sufficit tamen publicatio facta Romæ.*
47 *Declarationes S. Congregationis Concilij non publicantur, & cur.*
48 *Decretum Pij V. non extenditur ad loca nullius diœcesis.*
49 *Episcopus in visitatione locorum nullius diœcesis causas ordinarias cognoscendo nulliter procedit. Secus in visitatione diœcesis. Sed tunc datur appellatio ad vtrumque effectum.*
50 *Iudex delegatus nulliter procedit extra fines delegationis.*
51 *Prælatus inferior nullius diœcesis potest conuocare quem maluerit Catholicum Antistitem pro sacramento Chrismatis.*
52 *Episcopus non potest ordinare Clericos nullius diœcesis nisi in sua diœcesi.*
53 *Episcopus in diœcesi sua ordinare potest etiam subditos illorum locorum, in quibus Capita Ordinum sedem principalem habent, vel alij inferiores vtramque iurisdictionem exercent.*

1 NVLLVS Episcopus Parochianum alterius nec ordinare, nec iudicare potest. Hoc dicit. Breue est, & non diuiditur.
2 Nota primò secundum Anton. de Butr. num. 2. ex potestate iurisdictionis licitum esse arguere ad potestatem ordinis, & è conuerso. Quod in hunc sensum est accipiendum, vt ad eum spectet facultas exercendi potestatem iurisdictionis, ad quem spectat facultas exercendi potestatem ordinis. Et hoc intendit hæc littera in ratiocinilla: nam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare potest, ex c. 2. 9. qu. 2. in fin. ibi; Nam qui ordinare non poterit qualiter iudicabit? Nullatenus proculdubio iudicabit, aut iudicare poterit. Aliàs autem non procedit generaliter argumentum à potestate Ordinis ad potestatem iurisdictionis, vel è contra, quia in multis differunt. Vnde
3 potestas iurisdictionis est præscriptibilis, cap. Cum contingat, de foro compet. c. Auditis de præscript. Potestas verò Ordinis impræscriptibilis est, c. Quãto, vbi Innocent. & omnes notant de consuet. Potestas iurisdictionis est ex iniunctione hominis, & ideò auferri potest per ecclesiam. Potestas Ordinis per consecrationem confertur, & ideò est indelebilis. S. Thom. in 2. 2. q. 39. art. 3. Potestas iurisdictionis potest restringi, & limitari ad certas personas tantum, potestas ordinis secus, vt latissimè probaui in cap. 1. sup. de supplen. neglig. Prælat.

lat.vbi habes plures differentias inter has potesta-
4 tes. Deinde boc argumentum procedit tantum
in Episcopo, non autem in inferioribus Prçlatis,
qui habēt potestatem iudicandi, sed non ordinan-
di, cap. Perlectis, 25.dist. Concilium Tridentinum
de Sacramen. Ordinis sess. 23. cap. 4. & can. 7. se-
cundum glos. 2. hic Innocent. Anchar. num. 2. &
Abbat.n.4. in glos.2. Tu dic plenius argum. proce-
dere supposita babilitate tam respectu Superioris
ordinantis, quàm respectu subditorū ordinando-
5 rū. Nam quoad ordinantem non omnis Episcopus,
qui potest iudicare, potest ordinare, vt patet in
Episcopo non consecrato, qui exercere potest ea,
quæ sunt iurisdictionis, non autem ea, quæ sunt
ordinis, cap. Transmissam, & cap. Quæsiuit, de
6 elect. Sicut vice versa non omnis Episcopus, qui
potest ordinare, potest iudicare, vt patet in Epi-
scopo proximiore, qui ex Concilio Tridentino po-
test ordinare clericos nullius diœcesis; & tamen
non potest in eos iurisdictionem exercere excepta
visitatione iure delegato, vt patebit in sequenti
quçstione idq; videtur sensisse Host. hic n.1. dum
dixit hanc regulam habere locum dummodo ex
parte ordinantis non sit impedimentum: aliàs
multi sunt, qui non possunt ordinare, & tamen
possunt iudicare, vt patet in cap. Cum ab ecclesia-
rum, de offic. Ordinar. in tit. de offic. Archidiac.
& Archipresb. & in d. c. Transmissam, de elect. &
notat glos. fin. in cap. Nullus, 9.q.2. Respectu iti-
dem subditorum non procedit argumentum nisi
supposita habilitate, & dummodo aliud canoni-
cum non obstet, arg. cap. vnici, & ibi glos. penult.
de ætat. & qualitat. lib. 6. Multi enim sunt, quos
Episcopus iudicare potest, & tamen ordinare non
potest, vt mulieres, minores, illiteratos, crimino-
sos, irregulares, & alios huiusmodi; quorum ali-
qui, si de facto ordinentur, nec characterem qui-
dem recipiunt, vt mulier, præcisè coactus, & non
baptizatus, de quibus S. Thomas in 4. dist. 24. &
dist.25. quæst. 1. & 2. art. 2. Syluest. in ver. Ordo 4.
num. 1. & in verb. Baptismus 6. num. 3. Alij verò
recipiunt ordinem, sed non ordinis executionem,
cap. 1. 71 dist. cap. Sicut, 68. dist. cum multis simil.
Demum procedit propositum argumētum in Or-
dinarijs, non autem in delegatis, qui possunt iudi-
care, & tamen ordinare non possunt, argum. cap.
Super eo, de offic. Deleg. & declarant hic Host. &
Io. Andr. in ver. Iudicare, Butr. num. 4. & Io. de
Anan. num. 3.
7 Secundò nota Episcopum non posse Parochia-
num, idest Diœcesanum alterius ordinare, intelli-
ge sine licentia sui Prælati. Ad hoc enim iure op-
timo diœceses fuerunt distinctæ, & vnicuique
gregi proprij attributi Pastores, qui suarum quis-
que ouium curam habeant, vt ecclesiasticus ordo
non confundatur, c. Peruenit, 11. q. 1. Concilium
Tridentinum cap. 9. sess. 14. concordat cap. 1. & per
totam, 9. q. 2. & idem Concilium in cap. 8. sess. 23.
vbi statuitur, vt vnusquisque à proprio Episcopo
8 ordinetur. [Quod si quis ab alio promoueri pe-
tat, nullatenus id ei permittitur, nisi eius probitas,
& mores Ordinarij sui testimonio commenden-
tur. Si secus fiat ordinans à collatione ordinum
per annum, & ordinatus à susceptorum ordinum
executione, quamdiu proprio Ordinario videbi-
tur, sit suspensus.]. Hæc ibi; & quoad pœnam or-
dinantis concordat c. 2. de tempor. ordinat. lib. 6.
etiam quoad primam tonsuram, vt in c. fin. eod. tit.
& lib. & quoad pœnā ordinati Concil. Sardinense
c. 18. & 19. vt in c. 1. iuncta glos. fin. 71. dist. & c. Sa-
lonitanç, 63. dist. In quamquidem pœnā sic ordina-
tum ipso iure incidere declarauit S. Congregatio
9 Concilij. Proprius autem Episcopus dicitur ratio-
ne originis, beneficij, vel domicilij, cap. Cum nul-
lus, de tempor. ordinat. lib. 6. Quis autem dica-
tur proprius Episcopus eorum, qui nullius diœce-
sis esse dicuntur in his, quæ sunt ordinis Episcopa-
lis, & de huiusmodi locorum visitatione, dicam la-
tissimè in quçst. sequenti.
10 QVAERO igitur an, & quando Episcopus
possit loca nullius diœcesis visitare, & illorum per-
sonis Ordines conferre, ac dimissorias ad Ordines
suscipiendos concedere.
11 Cum iampridem à S. Congregatione Concilij
declaratum fuerit Episcopum, qui potest ecclesias
nullius diœcesis visitare, posse etiam illarum sub-
ditos ordinare, eisque litteras dimissorias conce-
dere pro ordinibus suscipiendis: huic declaratio-
ni difficultatem ingerunt duo Concilij Tridentini
decreta, quæ aliud suadere videntur, nempe cap. 9.
sess. 24. quod tribuit facultatem visitandi loca nul-
lius diœcesis proximiori Episcopo, & c. 10. sess. 23.
quo facultas ordinandi clericos nullius diœcesis,
eisque dimissorias concedendi tribuitur Episcopis,
intra quorū diœcesis fines ea loca sita sunt.
12 Pro solutione difficultatis præmittēdum est tri-
bus modis contingere posse, vt aliquis locus sit
nullius diœcesis, videlicet origine, priuilegio, ac
præscriptione. Origine, quia etsi vrbes, & loca,
quibus Primates præsidere debent non à moder-
nis, sed etiam multis ante aduentum Christi sunt
statutæ temporibus, quarum Primates etiam gen-
tiles pro maioribus in negotijs appellabant, vt le-
gitur in cap. 1. 80. dist. tamen vt illic subnectit Lu-
14 cius Papa, in ipsis vrbibus post Christi aduentum
Apostoli, & successores eorum Patriarchas, vel Pri-
mates posuerunt, ad quos Episcoporum negotia,
(salua in omnibus Apostolica authoritate) & ma-
iores causæ post Apostolicam Sedem sunt referen-
dæ. Item Clemens Papa ad Prob. epist. 1. In illis
verò ciuitatibus, inquit, in quibus olim apud
Ethnicos primi Flamines earum, ac primi legis
Doctores erant, Episcoporū Primates poni, vel Pa-
triarchas B. Petrus præcepit, & paulo post: In illis
ciuitatibus, in quibus dudū apud prædictos erant
Archiflamines, quos tamen minores tenebant,
quam memoratos Primates, Archiepiscopos in-
stitui præcepit, & infra: In singulis verò reliquis
ciuitatibus singulos, & non binos, aut ternos, aut
plures Episcopos constitui præcepit. Quod refer-
tur in c. In illis, 80. distinct. Magister sentent. in 4.
dist. 24. de quadripartito ordine Episcoporum,
vers. Horum autem discretio à Gentilibus intro-
ducta videtur: & idem de limitibus Prouinciarum
15 habetur in cap. 1. 99. dist. & Dionysius Papa non
diœceses diuisit, sed ecclesias singulas singulis at-
tribuit, vt habetur in cap. 1. 13. qu. 1. atque illic
notat glos. in ver. Diuisimus.
16 In hac autem diœcesum, & prouinciarum diui-
sione, seu assignatione contigit, vt quædam loca
remanserint omninò extra limites cuiusque diœ-
cesis, vt supra Episcopis assignatæ, quæ vtcumque
contermina, seu adiacentia vni, aut pluribus diœ-
cesibus, tamen in nullius finibus apparebant in-
clusa: & hæc ab initio fuerunt Sedi Apostolicç Im-
mediatè subiecta, cap. Nulla ratione, 93. dist. Abb.
in cap-

in cap. Nouit, num. 15. & seq. de iudic. donec constructis ibi ecclesijs, seu monasterijs Pontifices Presbyteros, seu Abbates deputarunt, qui illis preessent, & iurisdictionem loco Episcoporũ in clerũ, & populum exercerent, vt c. 1. de ver. signif. lib. 6. & de his loquitur decretum Cõcilij Carthaginen. Secundi, cap. 5. relatum in cap. Felix, 16. quęst. 1. dum statuit vt dioeceses, quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant: & illa dioecesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium (licet fortè illud decretum sit intelligendum de dioecesibus vnitis, prout videtur induci à Gratiano, vt post alios notat ibi Bellam.) & de his locis etiam reperio meminisse Io. Andr. in addit. ad Specul tit. de priuil. vers. Et sciendum, vbi de Abbate Sublacensi, Farfensi, ac nonnullis alijs, post Hostien. in cap. Cum contingat, num. 1. vers. Sunt tamen aliqui Abbates, de foro compet. vbi de Abbate Cassinensi quãuis regulariter, vt post Laudun. inquit Cardin. in Clem. 2. §. Simili, num. 4. quęst. 4. de priuileg. omnia loca originaliter, & ex natura sint de dioecesi quantum ad ea, quæ sunt exercitij gladij, seu iurisdictionis ecclesiæ, seu temporalis, licet accidentaliter per exemptionem, seu priuilegia quoad quid non simpliciter subtracta sint: & hæc quidem loca, quæ origine omninò sunt extra fines, vt ibi scribit Io. Andr. nullo modo possunt dici exempta, quia exemptio supponit subiectionem, quæ non est in istis, quæ numquam fuerunt subiecta; licet subdat hunc statum sine priuilegijs parum prodesse, quibus verbis apertè innuit se loqui de locis, quæ origine sunt extra fines, cum supponat ea nunquam fuisse subiecta, quod est secundum terminos dicti Concilij Carthaginensis; & eorum statum esse posse etiam sine priuilegijs, quod non potest contingere in locis, quæ originaliter remanserunt extra fines
17 cuiusque dioecesis. Imò paulo post Io. Andr sentit fieri posse vt eadem loca sint etiam extra fines prouinciæ; dum ait: fateor etiam quod posset tale monasterium sic esse extra territorium Archiepiscoporum, sicut Episcoporum quando eadem sint confinia Archiepiscopatuum, & Episcopatuum viciniorum, & locus ille vtrisque est intermedius, quamuis adijciat monasterium Sublacense, & Farfense esse in prouincia Romana.

Priuilegio verò fieri potest locus nullius dioece-
18 sis duobus modis. Primò scilicet per suppressionem Episcopatus, vt contigit in ecclesia Cassinensi, quæ cum olim nullius dioecesis existeret, vt per Hostien. loco citato, tamen postea effecta est Episcopalis, vt refert Io. Andr. in d. c. Cum contingat,
19 num. 2. vers. Cassin. hodie, de foro compet. & postea rursus redacta est ad statum nullius dioecesis ad nam prætensionem Abbatis asserentis eandem ecclesiam adhuc esse Episcopalem, vel in propria dioecesi Sacra Congregatio Concilij non admisit.
20 Deinde per territorij dismembrationem, quando scilicet Sedes Apostolica separat certum territorium ab aliqua dioecesi, atque in eo constituit inferiorem Prælatum cum iurisdictione quasi Episcopali in clerum, & populum excluso Episcopo, per hoc enim inferior constituitur in statu nullius dioecesis, vt animaduertit S. Congregatio in causa iurisdictionis inter Archiepiscopum Vrbini, & Cõmendatarium Abbatiæ Castri Durantis, per doctrinam glossæ in Clem. 1. in ver. Dioecesanis, in
21 fin. de vita, & honest. cleric. Et quidem si huiusmodi territorij dismembratio fiat ab aliqua parte extrema dioecesis, territorium sic dismembratum remanet similiter extra fines, vt contigit in dicta Abbatia Castri Durantis, quæ à Bonifacio IX dismembrata fuit ab extrema parte dioecesis Vrbinaten. & remansit inter eam, & dioecesim Feretranam in statu nullius dioecesis, vt in eadẽ causa S. Congregatio declarauit. Sin autem dismembratio fiat ab interiori dioecesis parte, tunc locus sic dismembratus remanet intra illius dioecesis fines, à qua ex priuilegio Apostolico est dismembratus, vt de Abbatia S Ioannis in Venere decidit Rota in causa Theatina iurisdictionis, dec. 405. par. 1. recentior.

22 Præscriptione similiter acquiri potest status nullius dioecesis, si inferior Prælatus in certa dioecesis parte tamquam in proprio territorio supra hominum memoriam exerceat omnimodam iurisdictionem quasi Episcopalem in clerum, & populum priuatiuè ad Episcopum, c. Auditis, de præscript. Archid. in cap Cum Episcopus, col. 1. in ver. Per alium, & ibi etiam Io. Andr de offic Ordin. lib. 6. Balb. de præscript. par. 4. quæst. 11. col. 1. in fin. n. 7. vers. Quod procedit. Et quamuis Host. in d. cap. Cum contingat, num. 1. de foro compet. teneat de iure communi Prælatum inferiorem non posse diu habere territorium, nec consuetudinem, hoc posse operari vt in eadem ciuitate, vel dioecesi sint in solidum duo capita quasi monstrum, licet aliqui Abbates hoc habeant ex priuilegio Papæ, qui solus potest hoc concedere: & Anton. de Butr ibid. dicat non esse possibile, vt inferior sibi quærat territorium vt separatum ab Episcopo, itaut faciat caput in eadem ciuitate, seu dioecesi, sed si velit quærere quasi sub Episcopo, vt Episcopus habeat vniuersalem iurisdictionem saltem habitu, & inferior habeat quasi sub eo, licet exercitio excludatur Episcopus, hoc esse possibile, sicut contingit in exemptis; & hæc opinio placeat ibi Abb. nu. 18. tamen primam opinionẽ Archid. tenet Collectar. in eod. c. Cum contingat, num. 1. vers. Sed quid si Ordinarius, eamq; veriorem esse ostendit ibi Petr. de Anchar. num. 9. vers Ego dico, nec ratio prædicta monstruositatis, & impossibilitas videtur hoc casu habere locum, quia cum totum ius Episcopale excluso Episcopo in aliqua parte dioecesis sit pręscriptibile, vt est tex. in d. cap. Auditis, de præscript. vbi Abbas sibi contrarius dicit hoc singulare dictum alibi non ita benè probari, & reprehendit opinionem Host. in d. c Cum contingat, de foro compet. vtique per huiusmodi iurisdictionis exercitium Prælatus inferior sibi quærit proprium territorium secundum glos. in Clem. 1. § Volumus, in ver. Dioecesanis, de foro compet. quam ibi sequuntur Cardin. in 4. quæst. num. 2. Imola num. 38. Vitalin. num. 4. & Abb. num. 15. Gemin. post Io. de S. Gregorio in cap. 2. col. 8. vers. Quæro an inferiores Prælati habeant territorium, de Constit. lib. 6. & sic inferior per hoc constituitur in statu nullius dioecesis, itaut nec in dioecesi, nec de dioecesi Episcopi esse dicatur, vt dixit Rota decis. 207. num. 2. part. 2. diuers. Vnde cum sit omninò extra dioecesim Episcopi, cessat absurdum quod in eadem ciuitate, vel dioecesi sunt duo capita quasi monstrum: etenim solus inferior est caput in suo territorio, cuius respectu dioecesanus appellatur, secundum glos. & DD. proximè citatos, & Abb. in cap. Sicut vnire, de excess. Prælat. & in Clem. Dioecesanis, de vita, & honestat. cleric. vbi concilians

glos. ibi, & in d.Clem.1. quæ oppositæ videbantur,
ostendit appellatione diœcesanorum etiam in ma-
teria noua, & præiudiciali venire inferiores Præla-
tos habentes episcopalem iurisdictionem exclusis
Episcopis. Quamobrem retenta opinione Arcbid.
& Io. Andr. Territorium sic præscriptum remanet
extra, vel intra fines, prout in externa, vel interna
parte diœcesis iura episcopalia inferior Prælatus
exercuit, iuxta distinctionem, quam superius pro-
posui in dismembratione, quæ fit priuilegio Apo-
stolico, num.21.

23 Quibus præmissis, pro responsione ad dubium
sic distingue. Aut locus nullius diœcesis est om-
nino extra cuiusque diœcesis fines, siue origine,
siue priuilegio, siue præscriptione. Aut est intra
limites alicuius diœcesis. Primo casu facultas or-
dinandi clericos, visitandi, ac dimissorias conce-
dendi spectat ad viciniorem Episcopum, & in his
terminis procedit decretum d.cap.9. sess. 24.

24 Ratio est, quia eadem loca præsumuntur fuisse de
iurisdictione illius ciuitatis, cuius territorio ma-
gis adiacent, arg. §. Insulæ, instit. de rer. diuis. &
cap. Cum olim, in ver. Adiacentibus, vbi id notat
Bald.num.5. supra de præscript. Craoett.cons.949.
num.5. & quamuis hæc ratio cesset in ijs locis, quæ
origine nunquam fuerunt in diœcesi alicuius Epi-
scopi; tamen in dubio omnia præsumuntur dis-
membrata à diœcesi propinquiori, sicut mare at-
tribuitur vicino territorio, glos. in c. Vbi pericu-
lum, §. Porrò, in verb. Territorio, de elect. lib.6.
Anchar. in cap.2. sub num.10. vers. Et addo, de
Constitut. eod. lib. quod dicit notari pro delicto
ibi commisso: & tamen etiamsi probaretur origi-
nalis existentia extra fines: tamen S. Synodus etiã
eo casu censeri debet voluisse attribuere proxi-
miori Episcopo prædictam facultatem. Nam cum
inferior Prælatus indistinctè ius non habeat con-
ferendi Ordines sacros, Concilium Tridentinum
sess.23. de Sacram. Ordin. can. 7. & quoad mino-
res, & dimissorias respectu subditorum sæcularium
illis ademptum fuerit decreto d.c.10. sess.23. de
reform. operæ pretium fuit deputare aliquem Epi-
scopum, qui prædicta exerceret, & loca ipsa, eorum-
que personas visitaret: nullius autem aptiùs depu-
25 tari potuit, quàm proximior Episcopus. Proximi-
tas autem non est sumenda à diœcesi, sed ab eccle-
sia cathedrali, vt clarè patet ex d. c.9. sess.24. ibi,
ab Episcopo, cuius cathedralis ecclesia est proxi-
mior, & alias censuit S. Congregatio.

26 Secundò autem casu, idest cũ locus nullius est
intra fines alicuius diœcesis, facultas visitandi, or-
dinandi, & concedendi dimissorias non spectat ad
viciniorem Episcopum, sed ad eum, intra cuius
diœcesis fines idem locus consistit, & in his termi-
nis habet locum cap. 10. sess. 23. vt patet ex illis
verbis, [infra fines alicuius diœcesis consistenti-
bus.] & inferius ibi; [ab Episcopis, intra quo-
rum diœcesis fines cõsistunt.] Facit optimè quod
notat Anchar. in c. Quoniam, num.4. infra, de
decim. vbi ait pascua, paludes, & montana intra
fines territorij alicuius ciuitatis existentia censeri
illius ciuitatis; quia in fundis intra territorium
habet fundatam intentionem suam de iure com-
muni, allegat c. Dudum, de decim. & quod notat
Innoc. in cap. Nimis, de iureiur. Quamobrem fuit
rationi consonum, vt à Cõcilio restitueretur diœ-
cesano facultas, quæ illi per dismembrationem
territorij adempta fuerat, arg. cap. Ab exordio, &
27 quod ibi notat glos. in vet. Ad A. 35.dist. Quinimò
probata existentia intra limites, consueuit dari
mandatum de manutenendo Episcopo in quasi-
possessione omnimodæ iurisdictionis episcopalis,
ob iuris communis assistentiam, cap. Cum Episco-
pus, de offic. Ordinar.lib.6. Rota decis.382.par.5.
recent. quamdiu Prælatus inferior non probauerit
se esse in statu nullius diœcesis, vel vtramque iuris-
dictionem in Parochos, & Parochianos exercere
iuxta terminos cap.11. sess.25. de Regulat. per tres
sententias conformes, vel vnicam, quæ in rem iu-
dicatam transierit, vt respondit S. Congregatio
Concilij à bon. me. Vlpio Archiepiscopo Theatino
consulta contra Commendatarium prædictæ Ab-
batiæ S. Ioannis in Venere.

28 Quo loco prætermittendum nõ est decisionem
S. Congregationis, qua fuit concessa manutentio
Archiepiscopo statim post probatam existentiam,
vtcumque generalem, & indistinctam; tamen edi-
tam fuisse eo casu, in quo Commendatarius nullũ
priuilegium exhibuit, quod saltem præberet iustã
causam præscribendi, sed sola nitebatur præscri-
ptione, vt liquet ex scripturis vtrinque exhibi-
tis, sed aliter decidendam fuisset si titulum colo-
ratum Commendatarius exhibuisset, ac de posses-
sione fidem fecisset, vt apertè statuitur in c. Cum
personæ, de priuileg. lib. 6. atque illic omnes no-
tant.

Porrò facultas, quam habent Episcopi visitandi
loca nullius diœcesis iuxta propositam distinctio-
nem, extenditur vt habeat locum non solum in
his, quæ curam animarum, & Sacramentorum ad-
ministrationem concernunt, si ecclesiæ sint curatæ,
secundum d.c.11. sess.25. de Regular. sed etiam in
alijs extra dictam curam, & Sacramentorum ad-
ministrationem.

29 Censuit enim S.Congregatio in causa Cassinen.
S. Iustinæ de Padua Episcopum loca nullius diœ-
cesis visitãtem ad plenariam visitationem esse ad-
mittendum, idque posse etiam per Vicarium ge-
neralem; sed opus esse speciali in scriptis facul-
tate, de eaque fidem faciendam esse.

30 Rursus extenditur vt Episcopi possint visitare
etiam illas ecclesias nullius diœcesis, quæ subsunt
aliorum Prælatorum visitationibus: neque enim
improbatur, quinimò admittitur à Concilio, vt
vna ecclesia à pluribus visitetur, vt patet in cap.3.
sess. 24. quinimò ecclesiam sæcularem dependentẽ
à monasterio Pomposianæ, quæ sita est in territorio
31 Abbatiæ Castri Durantis, S. Congregatio censuit
posse visitari per Abbatem dicti monasterij, à quo
dependet, per Commendatarium Abbatiæ Castri
Durantis tamquam Ordinarium, & per Archiepi-
scopum Vrbinatensem tamquam viciniorem; li-
cet æquum putarit vt Archiepiscopus abstineret à
visitatione, ne illa ecclesia tot visitationibus gra-
uaretur.

Recipit tamen facultas, quam habent Episcopi
visitandi loca nullius diœcesis, declarationes infra-
scriptas.

32 Primò enim possunt huiusmodi loca visitare
tamquam Sedis Apostolicæ delegati dumtaxat,
iuxta cap.9. sess. 24. Idque expressè ab eis decla-
randum, vt censuit S. Congregatio in eadem cau-
sa Cassinensi.

33 Secundò, possunt quidem visitare castra, & lo-
ca nullius diœcesis, atque illorum ecclesias sæcu-
lares, sed non ecclesias regulares, siue in eis vi-
geat

geat regularis obseruantia, siue non, quia decre-
34 tum Concilij sub Paulo III. quod tribuit facultatem Ordinarijs visitandi ecclesias quomodolibet
exemptas in cap.8. sess. 7. S. Congregatio censuit
vendicare sibi locum in ecclesijs sæcularibus dũtaxat, non autem regularibus; & regulares censeri etiam monasterio vnitas, vel ab eo dependentes, si eis à regularibus deseruiatur. Et quamuis
35 decretum, c. 8. sess. 21. postea editum sub Pio IV.
concedat Episcopis tamquam sedis Apostolicę delegatis ius visitandi monasteria commendata,
in quibus non viget regularis obseruantia, si ordinum suorum capitibus non subsunt, iuxta cap. 20.
sess. 25. de regular. tamen decretum d. c. 8. sicut &
præcedens habet locum in monasterijs exemptis
dumtaxat, vt patet ex illis verbis. [Qualitercũque commendata etiam exempta.] Vnde non ha-
36 bet locũ in monasterijs, ac beneficijs nullius diœcesis, quæ exempta dici non possunt. Rota decis.
207. num. 2. par. 2. diuers. & Io. Andr. supra cit. in
addit. ad Specul. tit. de priuil. vers. Et sciendum.
Ideoque Concilium in cap. 9. sess. 24. quæ statuta
fuerunt sub Paulo III. & Pio IV. de visitatione ecclesiarum exemptarum, nempe in d. c. 8 sess. 7. &
c. 8. sess. 21. extendendo ad ecclesias nullius diœ-
37 cesis restringit se ad ecclesias sæculares tantum, vt
patet in illis verbis: eadem in illis ecclesijs sæcularibus obseruentur, quę in nullius diœcesi esse
dicuntur. Ita vt propterea quoad ecclesias regulares in his locis nulla Episcopis per Concilium sit
attributa facultas, nisi in cap. 18. vers. Et quia ad
collegij fabricam sess. 23. Quæ declaratio habet locum, etiamsi ecclesiæ regulares essent curatæ. Nam
38 Episcopo nihilominus non liceret eas visitare etiã
in concernentibus curam animarum, & Sacramẽtorum administrationem. Ratio est, quia cap. 11.
sess. 25. de regular. dat facultatem visitandi monasteria curata Episcopo in cuius diœcesi sita sunt, &
quidem ordinaria authoritate, non delegata, &
in his tantum, quæ curam, & administrationem
prædictam concernunt. Vnde non extenditur ad
ecclesias nullius, quæ non sunt in diœcesi, nec de
diœcesi, vt dixit Rota d. decis. 207. num. 2. par. 2.
diuers. & quæ visitari possunt plenaria visitatione,
& authoritate solum delegata, vt dictum est. Et
eodem modo respondetur ad c. 8. sess. 21. quod tribuit Episcopo facultatem visitandi monasteria, ac
beneficia commendata, præsertim si illis, vel eorum annexis cura animarum immineat, quia
hoc decretum procedit in exemptis, non in ijs, quę
nullius diœcesis esse dicuntur, vt paulo superius
probatum est. Ac propterea olim respondit Sacra
39 Congregatio Archiepiscopum Vrbinaten. si sit proximior, posse quidem visitare ecclesias sæculares,
& personas, sed Abbatiam ipsam Castri Durantis, quæ regularis est, licet illi cura animarum incumbat, non posse Archiepiscopum visitare, vtcumque personis sæcularibus commendari consueuerit.
40 Declaratur tertiò, vt nõ procedat in tribus casibus exceptis in d. cap. 11. sess. 25. de regular. videlicet Abbatis Cluniacensis cum suis limitibus:
locorum, in quibus Abbates Generales, seu Capita Ordinum sedem principalem habent: & locorum, in quibus ijdem iurisdictionem Episcopalẽ,
& temporalem in Parochos, & Parochianos exercent: nam etsi decretum in exceptione videatur
intelligendum de locis, quæ sunt in diœcesi, vt exceptio sit de regula; tamen ex maioritate rationis multò magis procedit in locis, quę in nullius
diœcesi esse dicuntur: nam si Episcopus prohibeatur visitare, v. gr. ecclesiam, vbi Generalis habet
Sedem ordinariam principalem, licet in sua diœcesi sita sit, vt de ecclesia S. Hippolyti de Fauentia,
quæ est sedes ordinaria, & principalis Generalis
Camaldulensis, S. Congregatio declarauit: longè
minus poterit ea visitare, si extra suam diœcesim
sita sint. Rursus, etsi tertius casus exceptus vt sit
de regula videatur procedere in monasterijs, seu
domibus regularibus, non autem in castris à monasterio separatis: Hanc tamen interpretationem
sępius S. Congregatio reiecit, ac præsertim in cau-
42 sa visitationis oppidi Cetrarij nullius diœcesis,
quod censuit visitari non posse ab Episcopo S. Mariæ, cuius Cathedralis ecclesia proximior est, cum
in eo Abbas Cassinensis vtramque iurisdictionem
exerceat. Cæterum Episcopus est conseruandus
in quasi possessione omnimodæ iurisdictionis in
ijsdem locis, si in sua diœcesi, aut saltem intra suæ
diœcesis fines sita sint, donec Abbas probauerit
per rem iudicatam se in illis exercere vtramque
iurisdictionem, vt similiter respondit S. Congregatio consulta ab eodem Archiepiscopo Theatino; adijciens etiam verbum illud Concilij, *exercent*, esse intelligendum de iurisdictione, quæ exercetur actu, non autem de illa, quam aliquando
exercuerit inferior Prælatus, sed nunc non exercet.
Nec omittendum est quod subnectitur in fine d. c.
11. videlicet saluum manere illorum Episcoporum
ius, qui maiorem in prædicta loca, vel personas
authoritatem exercent.
43 Verum hoc loco abs re nõ erit recensere decretum olim editum à Pio V. tenoris infrascripti, videlicet, Die 4. Decembris 1570. Sanctissimus D.
N. Pius V. dixit quidquid Concilium videatur disposuisse in c. 11. sess. 25. de regular. excipiendo
eas ecclesias, in Regulares habent Episcopalem, &
temporalem iurisdictionem, velle vt in omnibus
ecclesijs Parochialibus, in quibus cura animarum etiam laicorum exercetur, habeant ordinarij facultatem eas ecclesias, & personas in eisdem
curam exercentes visitandi, & corrigendi in ijs
dumtaxat, quę ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, & ab hoc decreto nullus censeatur exceptus. Sed quoad hoc decretum, quod reperitur insertum in libris S. Congregationis semper hæsitaui an fuerit publicatum
necne, quia in casibus contingentibus numquam
vidi illud obseruatum fuisse. Quinimo S. Congregatio nulla facta mentione huius decrati, aut
illius ratione habita, quoties accidit casus, declarauit Episcopis nullum ius competere visitandi loca, in quibus Abbates exercent vtramque iurisdi-
44 ctionem. Absolutum autem videtur decreta huiusmodi ante illorum publicationem non ligare,
c. In istis, §. Leges, vbi glos. & Doctores notant 4.
dist. S. Thomas in 1.2.q.90.art.4. vbi docet de essentia legis esse publicationem. Quem refert, & sequitur Nauarr. cons. 1. vers. Quintò dico, de Constit. Abb. cons. 35. lib. 1. Dec. in c. 1. n. 30. de postulat. Prælat. & tradunt communiter Canonistæ in
45 procemio Clemen. licet sufficeret publicatio facta
Romæ. Cardin. post glos. in dict. procem. Clemen.
§. Vniuersitati, nu. 4. Gomes. in proœmio regul.
46 Cancell. q. 2. n. 13. & seq. obseruandum est enim
hic agi de noua lege contra Concilium edita, non
autem

autem de aliqua Concilij declaratione, quæ inest
Concilio, & ad illius tempus retrotrahitur, ac pro-
pterea publicari non consueuit, sicut mos est sacræ
Congregationis Concilij in suis declarationibus, vt
fusè adnotaui in c. fin. de constit. Præterea dubi-
tari potest an hoc decretum sublatū fuerit per po-
steriores Constitutiones, præsertim Gregorij XIII.
In tanta, editam 23. Martij 1573. qua irritæ, &
Constitutiones in ea expressæ eiusdem Pij V. quæ
decretis Tridentini Concilij aduersantur, reducū-
tur ad terminos eiusdem Concilij. Sed quatenus
47 esset obseruandum, non esse tamen extendendum
ad loca nullius diœcesis, qualia esse solent loca, in
quibus Abbates habent Episcopalem, & tempora-
lem iurisdictionem in Clem. Et populum, exclusis
Episcopis; tum quia d. c. 11. sess. 25. de regular. ad
cuius derogationē emanauit decretum Pij V. subij-
cit personas curam animarum in Monasterijs, seu,
domibus regularibus exercentes, iurisdictioni, vi-
sitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi
sita sunt; & ab hac regula excepit loca, in quibus
Abbates vtramque iurisdictionem exercent. Vn-
de vt exceptio sit de regula ad glos. in rubr. de re-
gul. iur. lib. 6 non potest verificari nisi in locis, quæ
sita sunt in diœcesi Episcopi; atque ita nullo modo
videtur posse extendi ad ea, quæ in nullius diœce-
si esse dicuntur. Tum quia decretum Pij V. vult
vt Ordinarij habeāt facultatem visitandi ecclesias,
& personas curam animarum in dictis locis exer-
centes. At Episcopus quoad loca nullius diœcesis
nullo modo potest dici ordinarius, nec illi à Con-
cilio in d. c. 9. sess. 24. tribuitur potestas visitandi
authoritate ordinaria, sicut tribuitur in d. cap. 11.
sed tantum delegata. Postremò in visitatione loco-
48 rum nullius diœcesis oportet Episcopum contine-
re se infra limites visitationis. Nam si progrede-
retur ad ea, quę causæ cognitionem, atque inda-
ginem iudicialem requirunt, atque ita instructo
processu causas ordinarias cognosceret; nulliter
procederet. Nec obstat quod Episcopus in visita-
49 tione diœcesis suæ quamuis causas ordinarias co-
gnoscere non debeat, sed visitationem celeriter
absoluere, tamen si cognoscat, ac decidat proces-
sus, ac sententia sustineatur, & solum detur ap-
pellatio ad vtrumque effectum suspensiuum, & de-
uolutiuum, vt alias fuit resolutum. Quandoqui-
dem hoc procedit in visitatione diœcesis. Episco-
pus enim etiam extra visitationem in qualibet suæ
diœcesis parte ordinariam habet iurisdictionem,
c. Cum Episcopus, de offic. ordin. lib. 6. cum con-
cordan. Vnde non mirum si actus ab Episcopo ge-
stus cum non possit sustineri tamquam factus à vi-
sitatore, sustineatur eo modo, quo potest vale-
re, & sic vti factus à iudice ordinario, vt respon-
dit Roman. cons. 343. n. 9. At quoad loca nullius
diœcesis Episcopus aliam non habet iurisdictionē
quàm visitandi authoritate delegatā. Vnde si
procedat ad causarum cognitionem ordinaria au-
thoritate, nihil agit; cum extra visitationem nulla
ei per Concilium sit attributa potestas, vt declarat
Feder de Senis cons. 130. in fin. vers. Processus igi-
50 tur factus: quippe manifesti iuris est delegatum
nulliter procedere quotiescumque fines delegatio-
nis egreditur, c. Cum olim, il primo, c. Causa ma-
trimonij, & c. P. & G. de offic. deleg.
51 Quemadmodum autem ius visitandi, quod ha-
bent Episcopi in prædictis locis non extenditur ad
alias iurisdictionis species; ita nec facultas, quam
habent eorumdem locorum subditos ordinandi,
extenditur ad alia, quæ ordinis sunt episcopalis; ac
propterea S. Congregatio declarauit pro Sacra-
mento Chrismatis administrando licere inferiori
Prçlato conuocare quem maluerit Catholicum
52 Antistitem. Quinimo etsi Episcopi facultatem
habeant ordinandi clericos nullius diœcesis ex d.
cap. 10. sess. 23. tamen ipsos ordinare non possunt
in ijsdem locis nullius diœcesis, sed in sua diœcesi,
dumtaxat, vt similiter declarauit S. Congregatio,
nisi de ordinarij loci expressa licentia ad prçscrip-
53 tum c. 5. sess. 6. Verum facultas, quam habent illos
in sua diœcesi ordinandi, eisque dimissorias con-
cedendi, vendicat sibi locum etiam quoad cleri-
cos illorum locorum, in quibus Capita Ordinum
sedem ordinariam principalem habent, aut in qui-
bus inferiores Prælati exercent episcopalem, & tē-
poralem iurisdictionem in Parochos, & Parochia-
nos. Quandoquidem exceptio, quæ habetur in
d. c. 11. in vers. Excepto, sess. 25. de regular. fit tan-
tum à iurisdictione, visitatione, & correctione
Episcopi. Vnde extendi non potest ad ea, quæ
sub regula non comprehenduntur, cap. Aqua, de
consecr. eccl. vel altar. ac proinde salua manet au-
thoritas conferendi Ordines, & concedendi dimis-
sorias personis nullius diœcesis Episcopo attribu-
ta in d. c. 10. sess. 23. eique non adempta in d. vers.
Episcopo, vt pariter S. Congregatio respondit.

De Parochijs, & alienis Parochianis.

Cap. Significauit.

SVMMARIVM.

1 *Parochianus si domicilium transfert, primus Prælatus in eo Parochialia iura non vendicat.*
2 *Laicus potest de vno in alium Episcopatum transferre domicilium, etiam non habita prioris Episcopi licentia, & nn. seqq.*
3 *Domicilij constitutio sicuti est voluntaria, ita & illius extinctio, vel mutatio.*
4 *Clericus non potest ex vna ad aliam ecclesiam, vel ciuitatem transire sine litteris Episcopi proprij.*
5 *Laicus potest liberè domicilium transferre tam quoad temporalia, quàm quoad spiritualia.*
6 *Non tamen potest ex contemptu proprium Parochū dimittere sine translatione domicilij.*
7 *Parochianus aliò se transferens non ex toto priusquam recipiatur ad ecclesiastica Sacramenta probari debet, & paulisper expectari.*
8 *Domicilij translatione quis subtrahitur iurisdictioni prioris Episcopi.*
9 *Iurisdictio Episcopi expirat eo ipso quod incola inde discedit.*
10 *Et transfunditur in Episcopum loci, quò translatum est domicilium.*
11 *Domicilium transferens ex loco originis non eximitur à iurisdictione naturalis domini, nec quoad spiritualia, nec quoad temporalia.*
12 *Ordinari quis potest ab Episcopo originis, licet alibi domicilium habeat.*
13 *Ciuilitatem ratione originis non potest quis sola voluntate à se abdicare.*
14 *Incola est adstrictus muneribus tum loci domicilij, tum loci originis.*

De-

15 *Decimæ personales solui debent ecclesiæ, vbi quis habet domicilium, prædiales verò vbi prædia sita sunt.*

16 *Nisi ex consuetudine alteri ecclesiæ debeantur.*

17 *Consuetudine induci non potest, vt decimæ nulli ecclesiæ sint soluendæ.*

18 *Domicilium ad effectum recipiendi ecclesiastica Sacramenta ibi quis dicitur habere, vbi habitat, & n.27.31. & n.seq.*

19 *Matrimonium contractum coram Parocho loci, vbi mulier iussu Principis ad quatuor menses relegata fuerat, post quartum habitationis mensem an valeat, & nn. seqq. vsque ad n. 40.*

20 *Habitatio qualis requiratur ad hoc vt quis dici possit alicuius ecclesiæ Parochianus latè discutitur vsque ad n.40.*

21 *Parochianus vt quis efficiatur, requiritur animus perpetuò habitandi.*

Contrarium, n.27. & 34.

22 *Parochianus non efficitur qui propter bellum, vel pestem fugit ad ciuitatem, vbi manet cum familia.*

Contrarium, n.29. & 32. Declaratur, *n.34.*

23 *Habitatio saltem annalis requiritur ad ius Parochiæ acquirendum.*

Contrarium, n. 27.

24 *Scholares, & incolæ ac mercenarij debent confiteri* Sacerdoti Parochiæ, *quam incolunt, & n.31.*

25 *Matrimonium ruri contractum an sit nullum, si contrahentes ruri esse non solebant per maiorem anni partem, & n. 36. & seqq.*

26 *Habitatio longior an requiratur ad recipienda Sacramenta voluntaria, quàm ad necessaria, & nu. 32. & 33.*

27 *Parochianus ecclesiæ quis efficitur ex sola habitatione de præsenti, dummodo non sit ibi ad ruralia exercenda, vel ex alia breui causa, & n.31.*

28 *Parochianus plurium ecclesiarum quis eodem anno effici potest.*

29 *Fugiens propter bellum, vel pestem de vna in aliam Parochiam animo redeundi ad primam, bello cessante, censetur Parochianus secundæ, & nu. 32.*

Declaratur, n. 34.

30 *Intellectus huius capituli.*

31 *Sacerdos proprius dicitur is, in cuius Parochia quis habitat de præsenti, & nn. seqq vsq. ad n.40.*

32 *Peregrinus in casu necessitatis potest recipere Sacramenta in Parochia, ad quam diuertit.*

33 *Parochus proprius is est ad matrimonium contrahendum, qui ad confessiones audiendas.*

34 *Bellum verisimiliter non duraturum non est iusta causa percipiendi Sacramenta in aliena Parochia.*

35 *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet.*

36 *Parochus proprius quoad matrimonium contrahendum is dicitur, in cuius Parochia contrahentes habitant tempore contractus, & nn. seqq vsque ad num. 40.*

37 *Matrimonium scholaris, qui Patauij quinque vel sex menses moratus, timens impedimentum à Parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram Parocho loci, & testibus validum declaratur.*

38 *Idem de matrimonio alterius, qui ob eamdem causam se in Angliam contulit, ibique aliquantisper moratus, contraxit cum meretrice.*

39 *Idem responsum de matrimonio Traiectensium, qui Aquisgranum se contulerunt, si ibi spatio saltem vnius mensis morati fuerint.*

40 *Domicilium an transferatur eo ipso, quod quis aliò se confert ad habitandum, an verò ad hoc sit aliquod tempus à iure præfinitum, & nn. seqq. vsque in finem.*

41 *Domicilium de iure ciuili non constituitur nisi per habitationem decem annorum.*

Contrarium, n.44. Declaratur n.52.

42 *Habitator simplex non censetur in loco domicilium constituere nisi per decennium habitauerit.*

Declaratur, n.57.

43 *Incola non censetur nisi qui in loco moratus fuit per decennium.*

Contrarium, n. 44.

44 *Domicilium non constituitur sine animo perpetuò habitandi.*

45 *Impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem stetit, non dicitur ibi domicilium contraxisse.*

46 *Domicilium constituitur animo, & facto simul, nec sufficit vnum sine altero.*

47 *Animus verò ex coniecturis deprehenditur.*

48 *Et quæ sint eiusmodi coniecturæ, & nn. seqq.*

49 *Domicilium constitui potest etiam minori spatio, quàm decem annorum, si alia concurrant indicia.*

50 *Domicilium sufficienter demonstratur per habitationem decennalem.*

51 *Absens per decennium præsumitur habuisse animum non reuertendi.*

52 *Intellectus l.2. C. de Incol. lib.10.*

Scholares non contrahunt domicilium vbi studiorum causa morantur, nisi transacto decennio, & eur.

53 *Idem in mercatore, & lectore publico*

54 *Domicilium censetur quis immediatè constituere in loco, ad quem se transtulit cum familia, & fortunis sibi possessiones emerit, aut animum suũ declarauerit, & n 56.*

55 *Alioquin tempus erit arbitrarium.*

57 *Domicilium cessantibus alijs coniecturis non constituitur per simplicem habitationem, nisi sit decennalis.*

1 SIGNIFICAVIT. Si Parochianus domiciliũ
transfert, Primus prælatus in eo Parochialia
iura non vendicat. Decimæ tamen prædiorum
suæ Parochiæ sibi debentur. Hoc dicit.
Communis diuisio, secunda ibi, *fraternitati.*

2 Nota primò esse in potestate laici de vno in
alium Episcopatum transferre domicilium, etiam
non habita prioris Episcopi licentia, vt hic patet,
& tenent Host. num.4 Anton. de Butr. in 1. notab.
& n.3. in 1. opposit Cardin. & Anchar. ambo nu.2.
3 & Abb. in 1. notab. Ratio est, quia sicut voluntaria
est domicilij constitutio, ita & illius extinctio,
vel mutatio, vt in reg. Nihil tam naturale, ff. de
regul. iur. prout enim vnumquodque producitur,
sic resoluitur, cap.1 eod. tit. & l.1. C. quan. lic. ab
empt. disced. Decens tamen est secundum Host.
vt certificetur, & requiratur super hoc primus iudex,
arg. c. Cum Apostolica, infra de sponsal. cap.
Cum inhibitio, de Clandest. desponsat. c. Fraternitati,
supra de cler non residen. & cap. Significasti de
foro compet. cum alijs per eum allegatis.

4 Et hinc colligitur differentia inter clericum, &
laicum: nam clericus non potest ad aliam ecclesiam,
vel diœcesim transire, neque ab alieno est
recipiendus sine litteris dimissorijs, seu formatis
Epi-

Episcopi proprij, cap. 1. & per totum, 71. dist. cap. Clericum, & cap. Placuit, 21. quęst. 2. cap. 1. & 2. de cler. peregrin. Quod si locum inconsultò Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicitur, vt in decreto Concilij Tridentini cap. 16 sess. 23.

5 Ac verò laicus potest liberè se transferre non tantum quoad temporalia, vt l. Domicilium, & l.
6 Incola, la seconda, ff. Ad municipal. sed etiam quoad spiritualia, vt hic est casus, nisi ex contemptu proprium Sacerdotem dimittat absque domicilij translatione. In quo casu loquitur textus in c. Vt dominicis, supra eodem.

7 Et quidem si ex toto domicilium transtulerit, secundum Hostien. num. 4. indistinctè potest recipi, vt hic, alias sine litteris proprij Episcopi quantum ad Sacramenta ecclesiastica non est recipiendus. Addit etiam Hostiens. in hac translatione cautelam esse adhibendam, ne quis in fraudem se transferat vt ibi desponset aliquam, & dicat se reliquisse primum domicilium, & omnino trāslatum vt hoc valeat obtinere. Vnde putat talem, priusquam omnino recipiatur, probandum esse, & aliquantulum expectandum. Quibus verbis Hostiensis videtur in ea fuisse sententia, vt necessaria sit translatio domicilij, nec sufficiat simplex habitatio ad hoc, vt quis sine licentia Episcopi proprij recipi possit ad ecclesiastica Sacramenta, & in specie ad Sacramentum Matrimonij. Sed contraria opinio est verior, & magis communiter tenetur, vt dicam infra num. 27.

8 Secundò nota ex hac decretali duos præcipuos effectus translationis domicilij. Primus est, quia per huiusmodi translationem quis subtrahitur iurisdictioni prioris Episcopi, cap. Proposuisti, supra de foro compet. cap. Ecclesias, §. Quia ergo, 13.
9 q. 1. glos. 1. hic, & Abb. Antiq. in princ. Atque ita iurisdictio, quam quis habet in incolas, & aduenas ratione domicilij, expirat eo ipso quod incola inde discedit; adeout in talem recedentem non possit postea iurisdictionem exercere, vt hic per Anchar. Abb. & Ioann. de Anan. omnes in secundo notab.

10 Secundus effectus est, quia iurisdictio episcopalis transfunditur in Episcopum loci, vbi constitutū est domicilium, itaut sicut dominus temporalis acquirit iurisdictionem in incolam, vt in d. l. Incola, ff. ad municip. & in l. Si patria, C. de incol. lib. 10. ita & dominus spiritualis, vt hic, & in cap. Cum nullus, de tempor. ordin. lib. 6. secundum Hostien. num. 1. in ver. Iurisdictionem, & Abb. num. 4.

11 Aduerte tamen quia primus effectus abdicationis iurisdictionis à primo Episcopo vēdicat sibi locum si is, qui domicilium transtulit, non erat ibi aliàs oriundus, vt in casu huius decretalis. Nam isti non erant oriundi ex Regno Hierosolymitano, sed elegerant ibi mansionem. Vnde cum non essent subiecti illis Prælatis nisi ratione domicilij; ipso translato, in nihilo remanserunt subiecti, cum prorsus cessauerit causa subiectionis, vt in d. l. Incola. Et benè aduertit Abb. hic num. 6. At secus est in subiecto ratione originis; quia etsi aliò domicilium transferat, non tamen propterea eximitur à iurisdictione naturalis domini, nec
12 quoad spiritualia, nec quoad temporalia. De spiritualibus est textus in d. c. Cum nullus, vbi patet Episcopum posse ordines conferre oriundo ex sua diœcesi, licet alibi domicilium habeat. Quod si ordinare potest; ergo & iudicare, cap. Nullus, & ibi glos. fin. supra eod. Similiter hic poterit nihilominus conueniri in loco originis, vt notat Bart. in l. Assumptio, ff. ad municip. De quo dic vt plenè notatur per Doctores, maximè per Butr. & Abb. & latiùs per Marian. Socin. in c. fin. supra de foro
13 compet. Nam ciuilitatem ratione originis non potest quis sola voluntate à se abdicare, cùm naturalia sint immutabilia, vt legitur in d. l. Assumptio, & in l. Origine, C. de municip. & originar. lib. 10.
14 Itidem remanet hic subiectus quoad onera personalia. Ideoque si extrahatur ad aliquod munus in loco originis, tenebitur illud subire: licet habeat alibi domicilium; quoniam incola est adstrictus muneribus, & oneribus tum loci domicilij, tum loci originis, vt in d. l. Incola, & notat Bart. in d. l. Assumptio, & Abb. hic num. 6.

15 Tertiò nota decimas personales esse persoluendas ecclesię loci, vbi quis habet domicilium, & recipit spiritualia, vt hic in fine, & in cap. Questi, 16. quæst. 1. Prędiales verò deberi illi Parochiæ, vbi sita sunt prędia, vt hic in vers. Et in vltramarinis, & in cap. Quoniam, infra, de decim. & hic tenet glos. in ver. Prædiorum, Host. num. 7. & 8. Butr. num. 2. in 2. notab. Cardin. num. 5. in 3. quęst. &
16 Abb. in vlt. notab. Nisi obstet contraria consuetudo, idest nisi ex consuetudine decimæ alteri ecclesiæ debeantur. Ita enim intelligunt Doctores hanc decretalem, vt per Host. num. 7. in ver. In vltramarinis. In hoc enim statur consuetudini, vt in cap. fin. supra, de pact. & in cap. Ad Apostolicæ,
17 infra, tit. proximo, Seraph. decis. 908. num. 5. Ac verò, vt decimæ alicui ecclesię non sint soluendæ nulla consuetudine induci potest, vt hic determinat Innoc. n. 1. in ver. Persoluuntur, cui subscribunt Host. nu. 7. in ver. Ratione prædictorum, & in ver. Persoluuntur, Petr. de Sampsone, & Abb. Antiq. num. 2. in ver. Ratione, Io. Andr. num. 5. in verb. Persoluuntur, DD. in c. Aliquibus, infra tit. proximo, & est communis opinio, vt hic testatur Abb. in vltimo notab. num. 5.

18 Vltimò nota ex illis verbis, *ad habitandum in ea se quamplurimi contulissent*, ad hoc, vt quis efficiatur Parochianus, & recipiatur ad ecclesiastica Sacramenta non requiri formalem translationem domicilij, sed sufficere simplicem habitationem de pręsenti. Nam ad hunc effectum ibi quis dicitur habere domicilium, vbi habitat, vt dicit glos. 1. hic per text. in l. Municeps, §. Miles, ff. ad municip. vbi dicitur, Miles ibi domicilium habere videtur, vbi meret (idest vbi militat) etiam si nihil in patria possideat: aliàs legitur, vbi inhęret, secundum Host. & Io. Andr. in prima glos. vel vbi moratur, vt ibi est adnotatum in margine, & omnea istæ lecturę innuunt sufficere habitationem. Et ita per hanc decretalem firmat Feder. de Sen. cons. 254. vt latius dicam infra num. 27. & 28. Et secundum hanc opinionem hodie cum ex decreto Concilij Tridentini cap. 1. sess. 24. de reform. matrim. non aliter contrahi possit matrimonium, quàm pręsente Parocho, &c. validum esset matrimonium cōtractum coram Parocho habitationis. De quo tamen articulo dic pleniùs, vt in quęstione sequenti.

19 Posito quod mulier ex ciuitate, in qua habitabat, ad scandala submouenda ad oppidum suę diœcesis iussu Principis sęcularis translata fuerit

sub

sub præcepto illinc non discedendi, quamdiu secus
ordinatum non esset: Item posito quod post quar-
tum habitationis mensem coram Parocho d. op-
pidi cum viro incola eiusdem ciuitatis matrimo-
nium contraxerit: Item posito decreto Concilij
Tridentini, cap. 1. sess. 24. de reform. matrim. Quæ-
situm est an eiusmodi matrimonium sit validum
necne.
20 Maxima est dissensio inter Doctores qualis ha-
bitatio requiratur ad hoc, vt quis dici possit alicu-
21 ius ecclesiæ Parochianus. Quidam enim putant
requiri translationem domicilij, nec satis esse qua-
lemcumque habitationem, nisi adsit animus per-
petuò habitandi, sine quo domicilium non ac-
quiritur, l. Eius qui, §. penult. ff. ad municipal.
cum alijs, quæ adducentur in quæstione sequenti
num. 44. Cuius sententiæ fuit glos. in cap. Is qui,
in figuratione casus, de sepultur. in 6. vbi ait, ex so-
la mora facta in loco non censeri aliquem Paro-
chianum illius loci, cùm oporteat vt animo sit per-
petuæ moræ, & Io. Andr. ibidem in princ. vers. Et
faciunt hæc ad quæstionem, vbi propterea infert
eum, qui propter bellum, aut pestem fugit ad ciui-
tatem, vbi manet cum familia, non fieri illius Pa-
rochianum, quia non mutauit domicilium, cum
non habuerit animum ibi perpetuò manendi, nec
durante metu dici potest habuisse animũ mutandi
domicilium, & sequuntur ibi Gemin. & Franc. id-
que pluribus comprobat Abb. in c. In nostra, n. 10.
de sepultur. vbi alios adducit.

Quorum opinio si vera esset, nullum esset ma-
trimonium ab hac muliere contractum, quia non
habuit animum perpetuò habitandi in dicto op-
pido, sed ibi fuit iussu Principis moratura vsque ad
ipsius Principis beneplacitum; ideoque Sacerdos,
qui matrimonio interfuit, illius Parochus non fuis-
set, vt requiritur decreto d. cap. 1. sess. 24. de reform.
matrim.
23 Quidam verò putant ad ius Parochiæ acquiren-
dum sufficere habitationem, dummodo tamen
24 illa sit annalis, aut pro maiori anni parte. Cui
opinioni videtur adhærere Innocent. in c. Omnis
vtriusque, num. 6. de pœnit. & remiss. vbi ait scho-
lares, & incolas annales, & mercenarios debere
confiteri Sacerdoti Parochiæ, quam incolunt per
annum, & ab eo posse absolui per text. in c. Questi,
26. q. 1. in illis verbis, & vbi per totum anni circu-
lum Missas audiunt. Et quamuis postea referat
opinionem illorum, qui dicunt idem esse si ad mi-
nus tempus incolant vel domos, vel dominos: ta-
men cum hoc secundo loco vtatur illis verbis, *alij
dicunt*; non secunda, sed prima censetur eius opi-
nio, vt declarat Ias. in l. Si idem cum eodem, §.
fin. num. 3. ff. de iurisd. omn. iudic. & Dec. in c. 1.
ad finem, de constit. cum præsertim post secundam
opinionem Innocentius adijciat. In omnibus ta-
men præmissis tutius est, vt viatores, & alij semper
à proprio Sacerdote specialem licentiam habeant,
& Innocentij verba transcribunt ibid. Butr. An-
char. & alij.

Quæ secunda opinio, sicut & prior innititur præ-
cipuè dictæ decretali, Is qui, de sepult. in 6. ibi, Is
qui ad villam se transfert recreationis causa, vel
vt ruralia exerceat, si non electa sepultura decedat,
non in ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali se-
peliri debet. Qui tamen textus non dicit ad ius
Parochiæ acquirendum requiri domicilium, vel
habitationem annalem; sed tantum diffinit non

esse satis vt quis se aliò transferat ob aliquam bre-
uem causam.
25 Et secundum hanc sententiam eodẽ modo hæc
mulier nulliter contraxisset, quia ante matrimo-
niũ in dicto oppido non habitauerat nisi per qua-
tuor menses, & Rota in nouiss. decis. 656. vol. 1.
resoluit in suo casu matrimonium contractum co-
ram Parocho rurali fuisse nullum, quia probatum
non fuit contrahentes solere esse ruri in maiori
anni parte, nec pro dimidia, sed tantum per tres,
aut quatuor menses.
26 Alij autem distinguentes, censent habitationem
saltem pro maiori anni parte efficere aliquem Pa-
rochianum eius ecclesiæ, vbi habitat quoad Sacra-
menta necessaria dumtaxat, veluti confessionis, &
communionis semel in anno. Secus verò quoad
Sacramenta voluntaria, veluti ordinis, & matri-
monij. Atque ita distinguit Abb. in cap. Nullus,
num. 4. supra eod. Siluest. in ver. Domicilium, n. 2.
Tabien. eod. ver. ad fin. & est ex mente Hostien.
in Summa hoc tit. §. 7. in fine, & secundum hanc
sententiam similiter nullum esset matrimonium,
de quo agitur.
27 At verò alij tenent ex sola habitatione quem
effici Parochianum alicuius ecclesiæ dũmodo non
sit ibi recreationis gratia, vel ad ruralia exercen-
da, aut ex alia breui causa statim reuersurus ad
primam Parochiam iuxta d. cap. Is qui, de sepult.
in 6.
28 Atque hæc sententia fuit originaliter Feder. de
Sen. in cons. 254. incip. Quæstio, subsequens vbi
respondit ad ius Parochiale esse attẽdendam præ-
sentem habitationem, non domicilium; ideoque
in eodem anno quem effici posse Parochianum
plurium ecclesiarum, cum non requiratur vt ha-
29 beat animum perpetuò habitandi. Vnde conclu-
dit eum, qui propter bellum, vel pestem fugit de
Parochia in Parochiam, & eò se transtulit animo
redeundi ad primam bello cessante, censeri Paro-
chianũ secundæ: & dicit esse de hoc casum in hac
30 decretali. Quod verissimum puto, quia cum ha-
bitatores illi, qui prius elegerant mansionem in
Regno Hierosolymitano propter occupationem
terræ Sanctæ, se transtulerint ad habitandum in
ciuitate Aconen. vtique cessante prædicta occupa-
tione, & sic causa translationis verisimiliter re-
dijssent ad primam mansionem. Vnde non habe-
bant animum perpetuò habitandi in Aconensi ci-
uitate, sed durante impedimento dumtaxat. Et
tamen textus decidit eos posse spiritualia recipe-
re ab Episcopo Aconẽsi, & ibi teneri decimas per-
sonales persoluere. Atque ita Federici sententiam
commendat, & sequitur Abb. in cap. Extirpandæ,
§. Qui verò, num. 11. de præben. & latè defendit
Anchar. in cap. De vxore, num 7. de sepultur. &
Abb. sibi contrarius in c. Omnis vtriusque, nu. 23.
de pœnit. & remiss. relatis aliorum sententijs, [Illa
33 opinio, inquit, mihi plus placet, & est magis com-
munis, quod ille dicatur proprius Sacerdos, in cu-
ius Parochia quis habitat de præsenti, nec possunt
commodè adire proprium Sacerdotem.]

Ad hæc cum de iure communi ex Clem. 2. de
priuileg. Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacra-
menta Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ mini-
strare, & matrimonia solemnizare audent, non
habita super his Parochialis Presbyteri licentia
speciali, excommunicationis sententiam incur-
rant: glos. in ver. Presbyteri Parochialis, [Per hoc,
inquit,

inquit, quoad scholares, & mercenarios,& his similes, intellige Presbyterũ, in cuius Parochia habitant: glossa ergo etiam ad effectum matrimonij censet illum esse proprium Parochum, in cuius Parochia quis habet habitationem. Quam glossam dicit esse notandam Cardin. num.8. subdens: [Dic quod statim cum quis vadit ad habitandum in certa Parochia, intelligitur ibi fieri parochianus, nisi accesserit causa recreationis, aut ob aliam causam temporalem statim reuersurus ad propriã Parochiam.] & sequitur Vitalin. num.29. vbi ait: [Proprius Curatus omnium suorum Parochianorũ dicitur, etiamsi ad tempus habitet in Parochia illa, vt sunt scholares, familiares, mercenarij, & huiusmodi similes personæ; pro tunc enim nõ sunt actu Parochiani alterius Parochiæ.

Quæ opinio sicuti est magis communis, ita est verior, vt patet ex alleg. per Anchar. in d. cap. De vxore, num.7. de sepultur. & summam habet æquitatem in casu præsenti; nam cũ hæc mulier iussu Principis relegata fuerit in dicto oppido, nec possit absque præcepti violatione, & incursu pœnæ ad primam Parochiam redire; iniquum esset vt non posset accipere ecclesiastica Sacramenta à Parocho loci, in quo habitat. Ideoque etiam auctores cõtrariæ sententiæ censent propter periculum,
32 aut necessitatem posse aliquem recipere Sacramẽta in loco habitationis, vt tradit Abb. in d.cap. In nostra, num.81. de sepultur. his verbis: Ego dicerem quod propria sola habitatio non facit quem esse Parochianum istius ecclesiæ; Vnde ex quo habet animum redeundi ad domum suam, illa ecclesia domicilij est propriè Parochialis illius; sed propter necessitatem poterit iste in loco habitationis, vel vbi est peregrinus recipere Sacramenta, ita quod hæc ecclesia habitationis non sit propriè Parochialis istius, sed in defectum propter necessitatem succedit loco Parochi quoad administrationem Sacramentorum, & infra. Ex quo infero quod si de loco habitationis non potest commodè ire ad ecclesiam domicilij pro Sacramentis, debet hic capere, & non in ecclesia domicilij, & sequitur Nauarr. in cap. Placuit, de pœnit. dist.6. n. 92. & 101. Ob quam necessitatem sicut qui belli, aut pestis causa aliò commigrant, possunt Sacramenta percipere à Parocho habitationis secundum communem Canonistarum sententiam in c. Omnis vtriusque, de pœnit. & remiss. ita est æquum vt possit recipere hęc mulier, quę vi; atque imperio Principis extra locum domicilij commoratur: non minus enim impeditur ad primam Parochiã redire, quàm si pestis, aut belli causa inde aufugisset.

33 Neque enim constituenda est differentia inter Sacramentum Pœnitentię, & Matrimonij, cum sępè non minor sit necessitas nubendi, quam confitendi, vt contingit in his, qui continere non possunt; nam melius est ijs nubere, quam vri, vt 1. ad Corinth. 7. Ideoque communiter is dicitur esse proprius Parochus ad coniungendos aliquos in matrimonium, qui in cap. Omnis vtriusque, appellatur proprius Sacerdos ad confessiones audiẽdas, vt constat ex d. Clem. Religiosi, in ver. Parochialis Presbyteri, & ibi notatur de priuileg.

34 Non obstat quod hęc mulier non habuerit animum in d. oppido perpetuò morandi. Quoniã satis est, vt habuerit animum morãdi quamdiu necessitas, & iussus Principis durarent: nã & hi qui pestis, aut belli causa aliò diuertunt, non habent animũ illic manendi, nisi quoad durauerit necessitas; & tamen contrahunt ius Parochię ad effectum recipiendi ecclesiastica Sacramenta. Ad hoc enim, vt dictum est, iura non considerant domicilium, sed simplicem habitationem, & satis est, vt causa submouendi scandala, ob quã Princeps iussit mulierem aliò transferri, non fuerit talis, vt potuerit probabiliter incontinenti cessare. Pro quo est doctrina Anchar. in d.c. Is qui, de sepult. vbi sequitur opinionem Feder. de Senis, quando bellum esset verisimiliter duraturum. Secus si per transitum alicuius exercitus transeuntis hostiliter per comitatum quis contulisset se ad ciuitatem: tunc enim, inquit, est verior opinio Io. Andr. nam primo casu venit animo commorandi; secundo non. In solo autem Ordinis Sacramento speciale est, vt verum domicilium requiratur, vt patet in cap. Cum nullus, de tempor. ordin. in 6. ponderando illa verba, Superior intelligitur hoc casu, & rationem specialitatis adducit Hostien. in Summa hoc tit. §.7. in fine.

35 Sed etsi ad hoc domicilium requireretur, fortè tamen non deesset hoc casu per textum singularem in l. Filij, ff. Ad municipal. in illis verbis: [relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet,] & concordat text. in l. Eius qui, §. fin. eod. tit.

36 Vltimò quidquid sit de his, sententiam Feder. de Sen. sæpius sequuta est S. Congregatio Concilij in casibus contingentibus.

Et in specie cum olim iuuenis nobilis, & meretrix Senensis cuperent inuicem matrimonio copulari, & dubitarent ne si matrimonium in ciuitate Senarum contraherent adhibendo Concilij Tridentini solemnitates, iuuenis parentes impedimẽto essent, Romam accesserunt, ibique aliquantisper commorati, coram Parocho, & testibus sanctę Anastasiæ, in cuius Parochia tunc habitabant, matrimonium per verba de præsenti contraxerunt. Et cum de eius validitate dubitaretur; S. Congregatio censuit matrimonium esse validum ea ratione, quia is est proprius Parochus, in cuius Parochia habitabant cõtrahentes tempore contractus, glos. in Clem. 1. de priuileg. ver. Parochialis, Abb. in cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. vbi de communi testatur, & aliàs generaliter consulta, An proprius Parochus quis dicatur, in cuius Parochia contrahentes habitãt tempore, quo matrimonium contrahitur: respondit ita dici.

37 Atque ad exemplum decisionis editæ in dicta causa Senensi, aliàs censuit valere matrimonium Scholaris, qui Patauij quinque vel sex menses moratus timens impedimentum à parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram Parocho loci, &
38 testibus. Idemque respondit de matrimonio alterius, qui ob eandem causam se in Angliam contulit, & ibi aliquantisper moratus, coram Parocho habitationis cum meretrice contraxit matrimo-
39 nium. Quinimo cum vir, & mulier Traiectenses timentes impedimentum à parentibus ad vicinã vrbem Aquisgranam se contulissent, & ibi aliquandiu morati matrimonium contraxissent; S. Congregatio consulta super validitate censuit exprimendum tempus, quo contrahentes Aquisgranæ manserunt. Quod si fuerit saltem vnius mensis, dandam esse decisionem pro validitate, aliàs de nouo referendum in Congregatione.

Ex

Ex quibus non videtur dubitandum quominus
validum sit præsens matrimonium contractum co-
ram Parocho habitationis post quattum habita-
tionis mensem. Et in hanc sententiam S. Congre-
gatio respondit.
40 Vlterius QVAERO, an incolæ regni Hieroso-
lymitani, de quibus hic, eo ipso quod post occu-
pationem Terræ Sanctæ se contulerunt ad habi-
tandum in ciuitate Aconensi, censeantur in ea
domicilium contraxisse; adeò vt tam Episcopus,
quam Dominus temporalis possint immediatè iu-
risdictionem in eos vendicare. An verò ad transfe-
rendum domicilium tempus aliquod à iure sit
præfinitum?
41 De iure ciuili ad constituendum domicilium
videtur requiri tempus decem annorum per text.
in l.2.C.de incol. lib. 10. vbi dicitur: Nec ipsi qui
studiorum causa in aliquo loco morantur, domici-
lium ibi habere creduntur, nisi decem annis trans-
actis eo loco sedes sibi constituerint. Et ita vi-
detur tenere gl.ibi in ver.Constituerint, vbi quæ-
rit quid de alio, qui stat per decem annos non stu-
dij causa. Et respondet eodem modo præsumi
domicilium animo constitutum, secus si mino-
42 ri tempore, & Bart. in cons.112. Factum tale est
est, in fine lib.2. dicit simplicem habitatorem non
censeri in loco domicilium constituere, nisi per
decennium habitauerit. Et apertius hoc tenet
Hostiens. hic n. 5. dicens non censeri incolam, nisi
qui in loco moratus fuit per decennium per illum
43 textum, & arg. cap. Apostolicæ circa princ. infra
eod. licet subdat istam legem de facto non seruari,
& sequitur totidem verbis Io. Andr.n.3.vers.Nam
nec secundum leges.
44 Sed omnino dicendum est nec secundum leges,
nec secundum Canones vllum tempus esse abso-
lutè necessarium ad domicilium contrahendum.
Ad hoc enim præcisè necessarius est animus per-
petuò habitandi, sine quo domicilium non consti-
tuitur, l.Non vtique, & l.Domicilium, & l.Eius qui,
la seconda, §.penult.ff.ad municip.l.2.& l.Ciues, C.
de Incol.lib.10.& notatur in l.1.C.de muner.& ho-
nor.eod.lib. Host. in summa de Paroch. §.penult.
ante fin.Io. Andr.in c. Is qui, in princ. vers. Et fa-
ciunt hæc ad quæstionem, de sepultur. lib. 6. cum
alijs allegatis in præcedenti quæst.num.21.& Abb.
hic n.8. vers. Nam ad Constitutionem domicilij,
qui tamen dum allegat l. Si quis instructus, ff. ad
municip. debuit allegare l.Eius qui, la seconda,
§.Celsus, alias §. Si quis instructus. Et propterea
45 impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem
stetit, non dicitur eò domicilium transtulisse, cum
in ea ætate careat animo, & intellectu ad domici-
lij mutationem requisito, vt consuluit Feder. de
Sen. cons.253. Quidam puer.per totum, & consen-
tit Bald.cons.334.Factum tale est, magister. circa
med. vers. Et ex hoc apparet, lib.4. Sed quia de
46 animo, cum sit quid intellectuale, per se constare
non potest; propterea dicit lex ad acquisitionem
domicilij nudam voluntatem non sufficere, sed re-
quiri etiam factum quasi animi indicem, vt dict.l.
Domicilium, ff.ad municip.& notat Feder.de Sen.
d.cons.253. num.2.& Bald cons.311.Quæstio super
qua, num.3. quod est Petri de Abbatijs Pisani cum
duob.seqq. lib.4. Animus enim ex facto, & conie-
47 cturis deprehenditur, c.2.De renunc. lib.6.l. Do-
lum, C.de dolo, Abb. hic n. 8. Quapropter vt di-
48 cunt Host.& Io. Andr. si in loco relicto quis omnia
vendidit, & secum quidquid habere potuit, aspor-
tauit, & in alio loco domum, & possessiones emit,
satis probabiliter censetur primum reliquisse, &
secundum domicilium elegisse, & probatur in l.
Ciues, C.de incol. lib. 10. vbi dicitur: In eodem
loco singulos habere domicilium non ambigitur,
vbi quis larem, rerumque ac fortunarum suarum
summam constituit; vnde rursus non sit discessu-
rus, si nihil auocet. Itaque, vt Bald. inquit dict.
cons.334. circa med. lares assidua conuersatio, &
maior pars bonorũ domicilium demonstrant, l.2.
49 C. vbi Senat. vel Clariss. & d. l. Ciues. Vnde etiã
minori spatio decem annorum quem sibi consti-
tuere domicilium, quando concurrunt alia indi-
cia, puta, si transtulerit familiam, supellectilem,
& maiorem partẽ fortunarum suarum, firmat idõ
Bald.cons.393. in princ. lib.1. Angel. cons.27.Qui-
dam victor, num.2. vers.Sola enim. Idque multo
magis si clarè appareat quem elegisse domicilium,
vt quia hoc expressit, vel quia est effectus ciuis lo-
ci, vel per alium modum, vt per Bald. loco proxi-
50 mè cit. Porrò inter alias coniecturas translationis
præcipua est habitatio decennalis. Nam eo ipso
quod quis per decennium in loco habitauit, præsu-
mitur in dubio habuisse animum ibi domicilium
constituendi, Bart.in l.Cornelia, §. Si demum, ff.
de iniur. Bald .d. cons.321. in princ. & latiùs in 3.
cons.ibi inserto n.5 vers.Sed modo videamus, Abb.
51 cons.100. in princ.lib.2. Nam absens per decen-
nium præsumitur habuisse animum non reuerten-
di, vt plenè per Alexand. cons. 91. Repetitns, n.8.
lib.7.
52 Non obstat tex. in d l. 2.C.de incol. lib. 10 quia
secundum Abb. hic n.8. illa lex loquitur in schola-
ribus. Et sic loquitur in eo casu, in quo ex con-
iectura apertissima liquet quem non habere ani-
mum constituendi domicilium. Scholares enim
non veniũt ad locum animo ibi perpetuò perma-
nendi, sed studendi. Et propterea ad eliciendam
præsumptionem animi domicilium constituendi,
lex præfiniuit illud spatium decem annorum. Nam
ad hoc maius, vel minus tempus requiritur, se-
cundum quod coniecturæ vrgent. Et scholaris stu-
dio absoluto præsumitur habuisse animum rece-
dendi, vt per Alexand. cons. 216. num.14. & 15.
lib.16. vbi idem dicit in mercatore.
53 Idemque in lectore publico conducto cum sa-
lario, qui non præsumitur habuisse animum con-
stituendi domicilium, plenè consuluit Abb. dict.
cons. 100. Videtur primò per totum, lib. 2. in his
igitur decennium requiritur ad eliciendam con-
trariam animi præsumptionem, vt in d. l.2. At hæc
ratio cessat in eo, qui ex toto primum domicilium
dereliquit, & cum omnibus rebus suis aliò se
transtulit. Et propterea textus in d. l. 2. postea-
quam dixit ante decennium transactum scholares
non censeri in loco domicilium habere, imme-
diatè subnectit: Sed si alijs rationibus domicilium
in ciuitate Laodicæorum habere probatus fueris,
&c.
54 Itaque qui ad alium locum cum familia, & for-
tunis suis se transtulit, aut ibi emit possessiones,
& præsumitur immediatè habuisse animum illic
55 domicilium constituendi; aut non emit possessio-
nes, sed stat sic in suspenso; & tunc dicam tempus
56 arbitrarium, prout concludunt Host. Io.Andr. &
Abb. vbi supra. Vnde si talis declararet animum
suum, idest, se velle ibi domicilium habere; illico

sine expectatione alterins temporis dicendus esset ibi domicilium contraxisse, per texrum in dict. l. Eius qui, la seconda, §. Celsus, ff. ad municip se-
57 cundum Abb in fine. Cessantibus aurem omnibus alijs indicijs, & præsumptionibus, simplex habitatio fortè non sufficeret ad domicilij translationem, nisi translato decennio. Et in hoc casu saluari potest, glos. & Bart. supracit. n. 42.

De Decimis, primitijs, & oblationibus.

Cap. Quoniam.

SVMMARIVM.

1 *Decime noualium debentur ecclesia, in cuius Parochia surgunt: Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur.*
2 *Decima prædiales debentur ecclesia in cuius Parochia sita sunt prædia: personales verò vbi spiritualia recipiuntur.*
3 *Prouentus spirituales nouiter emergentes infra limites Parochia non debentur Episcopo, sed Parocho.*
4 *Oblationes, quæ fiunt imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra parochialem ecclesiam, cui debeantur.*
5 *Reditus spirituales debent diuidi in quatuor partes si spectent ad ecclesias matrices: Secus si ad Capellas.*
6 *Ad Decimas prastandas Episcopus etiam non requisitus potest ex officio compellere possessores terrarum.*
7 *Decimarum quartam Episcopus exigere potest immediatè à Parochianis, & n. 27.*
Contrarium, n. 14. & 17.
Distinguitur à n. 20. vsque in fin.
8 *In decimarum perceptione Episcopus, & Parochus sunt quasi portionarij, & n. 16. & 29.*
9 *Decima prædiales totius Episcopatus integrè ad Episcopū pertinēt, si prædia decimatoria non sint infra limites alicuius Parochiæ, aut incertum sit de cuius Parochia existant, & nn. seqq.*
10 *Dictio,* alioquin, *venit aduersatiuè ad præcedentia, & includit ex propria significatione contrarium intellectum.*
11 *Decima prædiorum existentium in altera ex duabus Parochijs sunt diuidenda inter vtramque ecclesiam, si non appareat infra cuius limites prædia sunt sita.*
12 *Insula si in mari appareat, decima noualium cui ecclesia debeantur.*
13 *Episcopus an pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos; an verò illam petere debeat à Parochis, & num. seqq. vsque in fin.*
Quid si Parochi iam exegerint à Parochianis integras decimas, n. 21.
Et quid si nondum exegerint, sed tamen non negligunt illas petere, n. 22.
Et quid si sint negligentes, an tunc Episcopus agere possit nomine Ecclesia contra Parochianos pro integris decimis, n. 23. & seq.
Et an iure proprio possit agere actione directa pro sua quarta canonica, n. 26.
Anne possit agere officio iudicis nobili, n. 33.
15 *Intellectus, c. Conquerente, de offic. Ordin. & n. 17. 21. & 32.*
16 *Episcopus in prædijs decimatorijs habet ius reale, & coæquale cum Parochis, & n. 29.*
Quæ realitas, & coæqualitas tolli non potest per negligentiam, vel malitiam Parochorum non comparentium num. 30.
18 *Doctorum opinio non habens contradicentiam dicitur casus legis.*
21 *Parochiani per solutionē decimarum factam Parocho consequuntur liberationem, nec super quarta possunt ab Episcopo molestari.*
24 *Decima qua ratione dicantur esse in potestate Episcopi.*
25 *Parochia duplex.*
28 *Actio oritur quotiescumque lex mandat aliquid seruari.*
31 *Actio simultanea Episcopi, & Parochi super decimis admittitur.*
33 *Decimarum quarta debetur Episcopo propter coniunctionem, & curam vniuersalem, quam habet in ecclesijs sibi subiectis.*
34 *Officium iudicis nobile semper datur vbi deficit actio ad consequendum quod sibi debetur, vel ad cogendum obligatos, qui actione directa non possunt adstringi.*
Fundatur in æquitate, ibidem, & n. 37.
35 *Conceditur ad instar actionis.*
36 *Et lato sumpto vocabulo venit actionis appellatione.*

1 QVONIAM. Decimæ noualium debentur ecclesiæ, in cuius Parochia surgunt. Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur. Hoc dicit. Communis diuisio. Consultatio, & responsio. Secunda, ibi, *respondemus*, in qua distinguit, & secundum membrum persequitur ibi, *alioquin*.

2 Nota primò ibi, *infra certam alicuius ecclesia parochiam*, decimas prædiales, seu reales deberi ecclesiæ, in cuius Parochia sita sunt prædia: Nam decimæ, & tributa debentur ratione prædiorum, & non personarum. c. Si quis laicus, & cap. Decimæ, 16. q. 1. l. Imperatores, ff de publican. & vectigal. & l. Forma censuali, §. Si verò quit. ff. de censibus, licet secus sit in decimis personalibus, quæ debentur ecclesiæ, vbi spiritualia recipiuntur, cap. Quæsti, 16. q. 1. Et ita hic notant gl. vlt. Host. nu. 2. Io. Andr. in fin. Card. n. 2 & est communis opinio, vt testatur Butr. itidem in fine.

3 Secundò nota ibi, *decimas earum*, prouentus spirituales nouiter emergentes infra limites Parochiæ non pertinere ad Episcopum, sed ad Parochialem ecclesiam, vt hic est casus. Vnde infert
4 Abb. num. 1. vt oblationes, quæ fiunt imagini alicuius Sancti depictæ in pariete extra parochialem ecclesiam, sed in limitibus Parochiæ, debeantur ipsi ecclesiæ, non autem Episcopo. Cæterum an hæc illatio sit vera, & in quibus casibus vendicet sibi locum plenè examino in cap. Pastoralis, in quæst. supra de his, quæ fiunt à Prælat.

5 Tertiò nota ibi, *eidem ecclesia*, decimas noualium, quæ surgunt in Parochia acquiri pleno iure ecclesiæ Parochiali: iura enim quę disponunt vt de reditibus ecclesiarum fieri debeant quatuor partes, videlicet, c. Quatuor cum cap. præced. & seq. 12. q. 2. loquuntur de matricibus. At in Capel-

pellis, seu Parochialibus salua portione Episcopi omnes sunt Rectoris, vt hic, & in c. Cum contingat, infra eod. in cap. Plerique supra de Pact. & in d.cap. Pastoralis, & declarant hic Hostien. circa fin. vers. Nota etiam, & Io. Andr. n. 1. in ver. Facias, Butr. num. 4 Cardin. num. 1. in 1. opposit. & Anchar. num. 3.

6 Quartò nota ibi, *facias assignari ad officium Episcopi pertinere Parochianos compellere ad solutionem decimarum*, & ita verum est quod ait Cardin. post Laud. & alios in Clem. Dispendiosam, n. 28. de iudic. nempe iudicem etiam nõ requisitum posse ex officio cogere possessores terrarum ad præstandas decimas, si ei constet huiusmodi terras esse infra limites Parochię. Quod dictum sequitur Rota decis. 357. n. 6. par. 5. recent.

7 Quintò nota ibi, *tua parte retenta*. Episcopum posse suam quartam decimarum exigere immediatè à Parochianis, quod satis probatur hic; non enim posset suam partem sibi retinere, nisi illam priùs percepisset. Percipere autem non potuisset ab ecclesia, quia decimę nondum fuerant eidem ecclesiæ assignatæ, vt patet ex littera ibi, facias assignari. Superest igitur ex necessitate vt quotam suam à Parochianis exegerit. Quod est contra opinionem Rotæ existimantis Episcopum agere non posse pro sua quarta canonica directè aduersus laicos, sed tantummodò contra ecclesias, seu illarum rectores, vt fusius dicam infra n. 27.

8 Sextò nota Diœcesanum, & Parochũ esse quasi portionarios in perceptione decimarum, prout eos appellant Hostien. num. 2. & Io. Andr num. 3. Vterque enim fundat intentionem suam de iure communi in illarum perceptione; Episcopus quidem in sua portione canonica, vt patet ex littera ibi, *sua parte retenta*. Parochus verò in reliquis decimis, vt patet ibi, *decimas earum*, & est receptissima Canonistarum sententia, vt scripsi in cap. Cum contingat, n. 21. & 23. Infr. eod.

9 Vltimò nota ibi, *alioquin*, decimas prædiales totius Episcopatus integrè ad Episcopum pertinere si prædia decimatoria non sint infra limites alicuius Parochiæ, aut incertum sit de cuius Parochia existant, vt hic probatur euidenter ponderan-
10 do dictionem, *alioquin*, quæ cum veniat aduersatiuè ad præcedentia, includit ex proprio significatu contrarium intellectum secundum Abb. num. 4. vers. Sed quæro, & non tantum orationem conditionalem facit, sed in se ipsa orationẽ continet, & inducit conditionem contrariam, vt notat Batt. in l. 1. n. 11. ff. de condit. & demonstr. vnde cum textus prius dixerit, si terræ arabiles sint infra certam alicuius ecclesię parochiam, decimæ debentur eidem ecclesię: dum postea subiungit, alioquin debentur Episcopo, perinde est ac si dixisset, si terræ huiusmodi non sint alicuius Parochiæ, secundum Innoc. Petr. de Sampson. Abb. Antiq. & Aegid. vel incertum sit de cuius sint Parochia, eo quod limites non sint certi, secundum Hostien. n. 2. Ioann. Andr. eod. n. Cardin. n. 1. & Abb. d. n. 4. vers. Sed quæro.

11 Addit Io. Andr. quod si constet terras existere in altera ex duabus Parochijs, sed ignoretur intra cuius limites, eo quod limites apparent tantummodo in locis propinquis, non autem in loco, vbi sita sunt prædia, hoc casu fieri debet diuisio decimarum inter vtramque ecclesiam, allegat. c. Cum quis, §. 1. de Sepultur. lib. 6. & cum eo transeunt Card. num. 5. Anchar. num. 4. & Abb. num. 5. quod
12 nota ad limitationem huius textus. Si verò insula in mari appareat, & ibi surgant noualia, secundum glos. 1. considerabitur cui prouinciæ insula adhæreat, vt illius prouinciæ sit, & ibi præstentur decimæ, vt l. Insulæ, ff. de iudic. & cũ glos. transeunt Butr. n. 8. & Card. n. 4. Sed plenius secundũ Host. in princ. Cõsiderabitur prouincia, diœcesis, parochia & ripæ, cui proximius insula accedit, vt l. Inter eos, l. Ergo, & l. Insula, ff. de acquir. rer. domin. vt illius Prouinciæ, Diœcesis, & Parochiæ insula esse intelligatur, d. l. Insulæ, & l. Notionem, §. Cõtinentes, ff. de verb. signific. Idest si insula emergat infra duas prouincias, decimæ dabuntur Parochiali viciniori illius prouinciæ, cui proximius insula accedit. Si verò emergat infra duas diœceses, præstabuntur decimæ Parochiali viciniori illius diœcesis, cui similiter proximius adhæret insula, etiamsi Parochialis ex alia parte Insulæ esset proximior; quia absurdum esset vt decimæ noualium illius diœcesis, cuius est insula, soluerentur Parochiali alterius diœcesis. Quod si insula appareat infra limites vnius diœcesis, erunt persoluendæ Parochiali, cui insula proximior est, & hanc puto fuisse mentem Hostiensis notabilem, & veram. Dubium tamen remanet an in suprascriptis casibus spectanda sit propinquitas diœcesis, vel parochiæ, an verò ecclesiæ cathedralis, vel parochialis. Glossa cum Cardin. non meminit nisi prouinciæ, Hostien. considerat prouinciam, diœcesim, parochiam, & ripas, nulla facta mentione ecclesiæ, Butr. meminit ecclesiæ tantum. Vide tn quod scripsi in cap. Nullus, num. 23. 24. & 25. supra de Paroch.

13 QVAERO an Episcopus pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos, an verò illam petere debeat à Rectoribus Parochialium ecclesiarum.

14 Hæc est quæstio quotidiana, & difficilis, in qua Rota ipsa variauit. Nam in causa Nouarien. decimarum 15. Aprilis 1611. coram Gregor. XV. decis. 519. num. 1. & 2. resoluit Episcopo Nouarien. non deberi quartam decimarum ab hominibus cuiusdam pagi; quia etsi de iure communi habeat intentionem fundatam super dicta quarta; tamen hoc intelligitur contra Ecclesias percipiẽtes decimas, vt scilicet ab eis quartam partem decimarum exactarum possit exigere, & non immediatè à Parochianis, allegat Abb. Antiq. in cap. Conquerente, num. 5. vers. In glos. Sed videtur, de offic. Ordin. vbi ait illam decretalem non decidere vt Episcopus habeat ius percipiendi decimas, sed vt decimis ab ecclesia perceptis Episcopo detur quarta: & cum eo consentiunt ibi Bellam. circa fin. & Abb. Sicul. num. 2. prope fin. vers. Duode-
15 cimò, habet quartam, ad quod Rota inducit d. cap. Conquerente, vbi Pontifex postquam mentionem fecit de quarta decimationum, & alijs iuribus, quæ ab ecclesijs debentur Episcopo, immediatè subiungit: Tu autem his iuribus in præfatis ecclesijs contentus existens non amplius ab eis exigas: Quæ verba clarè insinuant Episcopum debere suã quartam exigere ab ecclesijs, non autem à personis laicis, quæ de iure illas tenentur soluere Parochialium ecclesiarum rectoribus, vt in cap. Cum contingat infr. eod. & in Clem. vnica, eodem tit. eamdem conclusionem firmauit Rota apud Card. Seraph. decis. 1449. n. 5. & 6.

Sed

16 Sed die 7. Maij 1627. in eadem causa Nouarien.
coram Pirouano cõtrariam sententiam probauit,
videlicet Episcopum habere intentionem funda-
tam pro sua quarta decimarum, etiam contra Pa-
rochianos, & habere in prædijs decimatorijs
ius reale, & coæquale cum Rectoribus Parochia-
lium, & esse quasi inter se portionarios, prout etiã
firmatum fuit in decisionibus, quæ referuntur de-
17 cis. 442. 485. & 520. par. 1. recentior. Verum po-
stea 17. Decembris 1627. Causa iterum proposita,
recessit à decisis, censuitque Episcopum non ha-
bere fundatam intentionem in quarta decimarũ
contra laicos, vt decis. 122. num. 7. part. 5. recent.
Moti fuerunt Domini primò per textum in d. cap.
Conquerente, vbi actio pro quarta decimarum
non dirigitur contra laicum, sed contra ecclesiam,
inducendo illum prout ponderatus fuit in decis.
Gregorij supra num. 15. Deinde moti fuerunt per
cap De quarta, de præscript. vbi admittitur vt Pa-
rochus possit præscribere quartam decimationũ,
quæ si à laicis per Episcopum exigenda esset, vti-
que Rectori non daretur pręscriptio ob defectum
possessionis, sine qua præscriptio non procedit,
glos. in l. Malè agitur, & ibi Bald. n. 6. C. de præ-
18 script. cum alijs in decis. allegatis. Ac demum,
quia opinio Abbatis Antiqui, & aliorum, de qui-
bus in decis. Gregorij XV. cum non habeat con-
tradicentem, dicitur casus legis, itaut ab ea non sit
recedendum, Ias. in l. penult. num. 21. C. de pact.
Becc. cons. 23. num. 6. Sued. decis. 229. n. 36. eam-
dem sententiã probauit Paul. de Castro in cons. 38.
19 incip. Dico, lib. 2. vbi ex facto respondit Episco-
pum super quarta decimarum non habere ius im-
mediatum contra laicos, sed tantummodò contra
ecclesiam, allegat. 10. q. 3. per totam; & ideò per-
empto iure ecclesię per illius destructionem, fuisse
etiam extinctum ius, quod aduersus eam Episco-
po competebat super dicta quarta, vt ibi fusiùs
per eum.

20 Quid dicendum? Pro clariori quæstionis solu-
tione mihi videntur distinguendi casus infra-
scripti.

21 Primus casus est, cũ Rector Parochialis iam exe-
git à laicis debitoribus integras decimas, & tunc
cum laici per huiusmodi solutionem iam conse-
quuti sint liberationem, extra dubium est Episco-
pum non posse ab eis suam quotam petere, vel exi-
gere, ne contra bonam fidem bis idem soluere
compellantur, cap. Bona fides, de regul. iur. lib. 6.
& l. Bona fides, ff. eod. sed debere tantummodo
actionem dirigere, & experiri contra ecclesiam,
seu illius Rectorem ad præscriptum d. c. Conque-
rente, de offic. ordin. In quo casu propriè loqui-
tur ille textus, & Abb. Antiq. cum alijs in decis.
Gregorij allegatis. Quam conclusionem vt indu-
bitatam firmauit eademmet Rota decis. 357. n. 4.
& 7. part. 5. recent. & in hoc casu etiam intelligi
potest textus in c. De quarta, de præscript. in ea-
dem decis. inductus. Nam Rector ecclesiæ quan-
do iam exegit à laicis integras decimas, vtique
possidet etiam quartam Episcopo debitam, & me-
ritò potest illam præscribere, & in hoc primo casu
nulla est discrepantia.

22 Secundus casus est, cum Rector ecclesiæ non-
dum exegit decimas, sed tamen non est negligens
in illis exigendis, & tunc arbitror tenendam esse
opinionem Rotæ, videlicet Episcopo nullum ius
competere contra laicos per sua quarta decima-
tionum, sed tantummodo cõtra ecclesiam postea-
quam illius Rector integras decimas ab eis fuerit
consequutus, per rationes vt supra in decisionibus
adductas num. 14. & 17.

23 Tertius casus est, cum Parochus aut negligit, aut
non vult, aut non potest contra laicos agere, &
tunc puto subdistinguendum. Aut Episcopus in-
tendit agere contra eos pro integris decimis no-
mine ecclesiæ Parochialis, aut nomine proprio pro
24 sua quarta canonica. In primo membro sequor
opinionem Hostien. in cap. Cum contingat, nu. 1.
ad fin. Infr. eod. Cuius hæc sunt verba. Quinimò
& Episcopus fundat intentionem suam de iure cõ-
muni in totum quoad petitionem nomine Paro-
chialis ecclesiæ suæ diœcesis faciendam, cap. fin. de
success. ab intest. Vnde & dicitur quod decimę in
potestate Episcopi sunt, scilicet quantum ad peti-
tionem, tuitionem, & ordinationem, c. In sactis,
16. quęst. 1. & cap. Omnes decimæ, & cap. Nullus,
quęst. 7. quia omnia generaliter habet regere, c. 1.
2. & per totam, 10. q. 1. cap. Præcipimus, & cap.
Ecclesiasticarum, 12. q. 1. cap. De Xenodochijs, in-
25 fra de relig. domib. Sed & duplex est Parochia,
particularis scilicet, siue singularis, sicut est quęli-
bet capella Parochialis; Item collectiua scilicet
tota diœcesis, quæ & dicitur Parochia Episcopi,
cap. Ad apostolicæ, supra eod. Dum ergo hæc de-
cretalis dicit, perceptione decimarum de iure cõ-
muni ad parochiales ecclesias pertinere, Episcopũ
non excludit, imo includit, cap. Scire, 7. qu. 1. Ita
Host. quem hic sequitur Io. Andr. num. 1. in verbo
Parochiales. Subdit tamen Host. Salua portione
sua nihil debere Episcopum imbursare, sed in vtili-
tatem ecclesiæ totum conuertere, secundum ea
quæ leguntur, & notantur in cap. Cum vos, supra
de offic. Ordin. Hanc doctrinam Host. ego intelli-
go veram in hoc tertio casu, Parocho scilicet ne-
gligente, vel nolente, aut non valente agere, prout
eam intellexit; & probauit Rota in præalleg. de-
cis. 64. num. 6. part. 5. recent. vbi firmauit Episco-
scopum posse agere cõtra laicos pro omnibus de-
cimis, non quidem iure proprio, sed nomine eccle-
siæ parochialis, cui tenetur illas conseruare, & hoc
si Parochus non sit in causa, aut negligat exigere
decimas. Quod etiam priùs admisit Rota in
Carinen. decimarum, 13. Martij 1587. coram
Orano. Neque hanc conclusionem retractauit in
posterioribus decisionibus supracitatis n. 17. quia
in eis Episcopus non agebat nomine ecclesiæ, sed
iure proprio.

26 In secundo autem membro, idest cum Episco-
pus intendit agere proprio nomine contra paro-
chianos pro sua quarta canonica, duo sunt inspiciẽ-
da. Primum est an possit agere actione directa.
Secundum quatenus non possit, an saltem ei com-
27 petat officium iudicis nobile. Circa primam in-
spectionem vt vides, Rota fuit varia, aliquando
enim censuit Episcopum posse agere directè, & im-
mediatè contra Parochianos, aliquando resoluit
contrarium, & in hoc tandem perstitit, vt patet
ex decisionibus supra citatis à n. 14. Prima tamen
opinio in puncto iuris videtur verior, pro qua põ-
dero istum textum iudicio meo satis clarum, vt
etiã tetigi supra in 5. notab. nam hic Pontifex re-
scribit Episcopo in hęc verba: [Si terræ arabiles in-
fra certam alicuius ecclesiæ parochiã fuerint, de-
cimas earum tua parte retenta eidem ecclesiæ fa-
cias assignari.] quæ verba apertè ostẽdunt Episco-

pum

pum posse suam partem exigere immediatè ab ip-
sismet Parochianis, etenim ante assignationem
decimarum textus dat ei facultatem sibi retinen-
di suam portionem.& sic non potuit illam exigere
ab ecclesia; cui nondum facta erat decimarum
assignatio, vnde necesse est vt à Parochianis potue-
28 rit eam exigere,& sic exactam sibi retinere:& hoc
per viam actionis, quia vbicumque lex mandat
aliquid seruari, inde oritur actio, vt l.Stamus, ff.
de acquir.rer.domin.& declarant in c.1 supra de
Pact. Butr.num.1.& Abb.num.5 & propterea cum
d. c. 1. iubeat pacta seruari quamuis de actione
nihil determinet; tamen propter illa verba ex pa-
cto nudo de iure canonico oriri actionem inferunt
ibi glos.Host.Io.And.Collectar.& communiter Ca-
nonistæ,vt ibi dixi in 4.notab.Ergo eodē modo cū
textus hic mandet Episcopo vt faciat assignari ec-
clesiæ decimas, prius tamen sibi retenta portione
sua; hinc satis deducitur eum posse suam quotam
petere immediatè à Parochianis etiam per viam
actionis: quod nota quia Doctores, & Rota hunc
29 textum ad hoc non ponderant. Neque obstat
quod Parochus fundet intentionem de iure com-
muni super decimis prædialibus Parochiæ suæ, vt
est textus in cap.Cum contingat,& ibi glos 2.Host.
Io.Andr.& DD.notant; & in c.Cū in tua, infr.eod.
nam respondetur Episcopum quoque de iure cō-
muni fundare intentionem super quarta decima-
rum, vt hic, & in c.Dudum, ibi, intentione tua
de iure fundata petisti, infr.eod. & est communis
sententia Canonistarum ferè omnium, quam pas-
sim sequitur Rota, vt scripsi plenè in d.decretali, Cū
contingat,num.23. & sic Episcopus habet ius rea-
le, & coæquale cum Parocho, & sunt quasi pottin-
narij,vt dicunt hic Host. num 2.& Io.Andr num.3.
30 & tetigi supra in 6. notab.Hæc autem realitas, &
coæqualitas tolli non potest per negligentiam,aut
malitiam Rectorum non compatentium, cum
habeat fundamētum in proprio iure immediato,
non autem mediato ex persona Parochi, vt per
Rotam in præcitata decis.64 n.8 & 9. par.5.recent.
31 & consequenter poterit Episcopus suam quartā
canonicam directè petere à Parochianis,sicut po-
test Parochus reliquas decimas, vt per Host. in d.
c.Cum contingat, num. 5. vers. Vnde & Io.Andr.
num.4.Neque enim vna dispositio aliam destruit,
sed inuicem compatiuntur, & hanc simultaneam
actionem admisit Rota d. decis.64.num.10. & in
Ceruien. decimarum 22. Aprilis, 1602. coram
Penia.
32 Rursus non obstat authoritas Abbatis antiqui
in c.Conquerente, num.5.de offic. ordin. dicentis
illud c.non decidere vt Episcopus habeat ius per-
cipiendi decimas, sed vt de decimis ab Ecclesia
perceptis Episcopo detur quarta. Quoniam res-
pondeo hanc doctrinam obtinere in duobus casi-
bus. Primus est cum Rector ecclesiæ iam exegit
integras decimas; tunc enim Episcopo non com-
petit ius petendi suam quotam à laicis, qui libe-
rationem sunt consequuti, sed ab ipsa ecclesia
dumtaxat, vt dixi supra in 1.casu num. 21.Secun-
dus est cum Rector non est negligens in decimis
exigendis: nam & hoc casu admitti potest Episco-
pum non habere actionem contra laicos, sed tan-
tummodo contra ecclesiam pro sua quarta cano-
nica postquam decimę ab ipsa ecclesia perceptę
fuerint, vt similiter dixi supra in secundo casu
num. 22. At secus est vbi Parochus negligit, aut
renuit decimas petere; quia tunc Episcopus potest
ius suum prosequi, & actionem dirigere etiam cō-
tra laicos. Quod admittitur à Rota in d.decis.64.
num. 11. & in Passauien. decimarum, 18. Martij
1591. coram Gipsio, & hoc puto verius. In pra-
ctica tamen, & maximè in Curia fortè præuale-
ret contraria opinio,in qua tandem resedit Rota
in posterioribus decisionibus.
33 Circa secundam inspectionem, videlicet an Pa-
rocho negligente, aut renuente decimas exigere
possit Episcopus pro sua quarta canonica agere
contra laicos saltē officio Iudicis nobili,videtur
affirmatiuè resoluēdum: nam cum extra contro-
uersiam sit quartam decimationum Episcopo esse
de iure debitam, vt sępius repetitum est; Idque
propter coniunctionem, & curam vniuersalem,
quam habet in ecclesijs sibi subiectis, vt post Ho-
stien.& alios notat Butr.in d.cap.Cum contingat,
num.9. vers. Item quia de decimis, inf.eod. & In-
noc.in c.Requisisti,num.3 supra de testam.quate-
nus eam consequi non possit actione directa: non
34 tamen debet esse destitutus alijs remedijs. Vnde
subueniendum est illi officio Iudicis nobili, quod
semper datur ex æquitate vbi deficit actio ad con-
sequendum quod sibi debetur, vel ad compellen-
dum aliquem ad impiendum id ad quod actione
non potest adstringi,vt c.2.sup.de offic.Iud.l.Quin-
tus, & ibi Bart.num 8.ff.de ann legat.Bald in.l.Cū
mulier. num. 32. ff.solut.matrim.Osasch.decis.40.
35 num. 7.Rota coram Greg.XV.decis.503.num.4 &
solet concedi ad instar actionis, vt notat Bart. in
l.1. num.10.ff.de iurisd. omn.Iudic.quem sequitur
in d. cap. 2 Io de Imola num.4.Abb.num.2.& Fe-
36 lin. num. 4 vbi asserunt Iudicis officium, quamuis
idem non sit quod actio, tamen in latiori signifi-
catione posse actionē appellari, per text in l.Actio-
nis verbum, in ver.Instar, ff. de act. & obligat. in
l.Quod si minor, § fin. ff. de minor. & in d.cap.2.
Quamobrem cum Parochiæ incolæ, &c. cogi pos-
sint à Rectoribus ecclesiarum ad soluendas deci-
mas, Rectoresque teneantur de exactis quartam
pręstare Episcopo, debet vtique intrare Iudicis of-
ficium nobile ad compellendum obligatos ad prę-
stationem decimarum, vt Episcopus quotam suam
consequi possit Rectoribus agere negligentibus,
vel non valentibus, vel nolentibus, eo quod non sit
in causa,ne per illorum malitiam vel desidiam ius
suum amittat.
37 Quod sanè æquitatem respicit, in qua fundatur
iudicis officium nobile,l.Si me,& Titium,ff.si cert.
petat. & tradunt Socin. Iun. cons. 58.num 3.lib.2.
Natta cons.534.num.6.Rolan cons.1.num.55.vol.
1. ne alioquin decimarum debitores locupleren-
tur cum iactura Episcopi ob carentiam directæ
actionis, vt per Imol.in c. Licet causam, num.23.
supra, de probat. Felin. in cap.Ex parte, il 2.n.18.
de offic. deleg. Barbat. cons.36. in fin. lib.1. Facit
quod dixi supra in 4. notab. & Ita in proprijs ter-
minis resoluit Rota in eadem causa Nouarien.De-
cimarum 5. Decembris, 1629. & iterum 31. Maij
1630. vt in decis. 327. num. 1.& decis.357.num.1.
par.5.Recentior.

Decimas

De Decimis.

Cap. Cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *Decimas qui præscribit in aliena parochia, si ibi insurgunt nouales, ipsorum decimas non habebit.*

2 *Decimas præscribere potest vna ecclesia in parochia alterius ecclesiæ.*

3 *Requiritur tamen quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis.*

4 *Decimas an possit clericus præscribere non intuitu ecclesiæ.*

5 *Decimarum perceptio in aliena parochia non extenditur, ad noualia si competat ex præscriptione, vel consuetudine: secus si ex priuilegio, & quæ sit ratio differentiæ, & num. seqq. vsque ad n. 11.*

6 *Decimas petens ex præscriptione, de singulis prædijs probare debet.*

7 *Præscriptio est odiosa, & restringenda.*

8 *Priuilegium super decimis an sit latè, vel strictè interpretandum.*

9 *Decimarum concessio includit etiam futuras.*

10 *Consuetudo quamuis sit fauorabilis, tamen non extenditur in materia multum præiudiciali.*

11 *Decimandi ius an, & quando extendatur de specie ad speciem, & num. seqq. vsque ad num. 16.*

12 *Intellectus, cap. Cum in tua, infra eod.*

13 *Quasi possessio decimandi fructus vnius fundi, ex quo solum frumentum colligebatur, extenditur etiam ad milium.*

14 *Decimas percipiens ex pascuis, piscarijs, aut nemoribus, obtinere debet etiam de noualibus, quæ ibi insurgunt.*

15 *Idem si percipiat decimas ex agro pro parte culto, qui postea pro alia parte factus est noualis.*
Præscriptio partis indiuisibilis ad totam extenditur, ibidem.

16 *In decimis percipiendis quis fundet intentionem de iure communi, & num seqq. vsque in fin.*

17 *Quid si Episcopus concurrat cum ecclesia Baptismali, vel Parochiali, & n. seqq. vsq. ad n. 31.*
Et quid si baptismalis cum parochiali concurrat, n. 31. & seqq. vsque in fin.

18 *Consuetudo plurimum valet in transferendo ius decimarum de vna ad aliam ecclesiam, & n. 36.*

19 *Super decimis transactio, seu compositio fieri potest inter ecclesiasticas personas sine beneplacito Apostolico, & afficit etiam successores.*

20 *Decimæ personales pertinent ad ecclesiam vbi quis audit Diuina, & percipit Sacramenta, & n. 32. & 56.*

21 *Parochialis ecclesia de iure communi fundat intentionem super decimis prædialibus ex fructibus, qui colliguntur infra limites parochiæ suæ.*

22 *Siue parochialis sit etiam baptismalis, siue non.*

23 *Episcopus fundatam habet intentionem de iure communi super quarta decimarum sui Episcopatus.*

24 *Siue concurrat cum ecclesia baptismali, siue cum parochiali.*

25 *Episcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine parochialium ecclesiarum; anue pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos, remissiuè, & num. seq.*

27 *Cathedralis ecclesia si habeat limitatam parochiam fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infra suos limites.*

28 *Idem si decimæ non sint in parochia alicuius ecclesiæ.*

29 *Idemque si parochiæ non sint distinctæ, aut in diœcesi non sit alia parochia, quàm cathedralis, & num. seqq.*

31 *Decimæ in parochia nouiter erecta de iure communi an spectent ad ecclesiam matricem, an verò ad nouam parochialem, & num. seqq. vsq. ad n. 43.*
Et quid post Conc. Trid. num. 43. vsq. ad n. 52.
Et quid in decimis personalibus, n. 52.

33 *Decimæ de iure communi non sunt Plebibus subtrahendæ, vt dentur Capellis, & n. 42.*

34 *Baptismalis ecclesia est parochialis totius Plebanatus ratione administrationis Baptismi.*

35 *Et dicitur etiam matrix, & cur.*

37 *Parochiali nouiter erectæ an possit Episcopus assignare campos, vel alia bona ad ecclesiam matricem pertinentia.*

38 *Episcopus ordinator est non solum spiritualium, sed etiam temporalium ad ecclesiam pertinentium.*

40 *Ecclesiæ eo ipso quod habet limitatam parochiam, de iure communi debentur illi reditus spirituales prouenientes ex prædijs intra parochiam inclusis.*

41 *Oblationum, & obuentionum appellatione veniunt etiam decimæ.*

43 *Concilium Tridentinum de portione assignanda Sacerdotibus, qui parochialibus nouiter erectis erūt præficiendi, expenditur, & num. seqq vsque ad num. 52.*

44 *Decimæ, vel alia corpora redituum matricis ecclesiæ ab Episcopo assignari possunt Rectori parochialis nouiter erectæ, & n. seq.*

45 *Fructuum appellatione veniunt decimæ, & quicquid ex fundo nascitur, & renascitur, & n. seq.*

47 *Dos ecclesiæ non potest constitui ad tempus.*

48 *Fructuum assignatio facta ecclesiæ in perpetuum dat vtile dominium.*

49 Assignetur *est verbum facti requirens hominis ministerium.*

50 *Factum hominis an, & qualiter concurrat cum ministerio iuris, & n. seq.*

51 *Arbitrium non intrat in his, quæ sunt determinata à iure.*

52 *Decimæ personales transeunt in parochialem nouiter erectam etiam ante vllam Episcopi assignationem, & n. seqq.*

53 *Decimæ personales non debentur primæ parochiali, si quis mutauerit domicilium, sed secundæ.*

54 *Parochianus quis dicitur illius parochiæ, in qua inhabitat.*

55 *Decimæ personales cui ecclesiæ debeātur si quis perceperit Sacramentum baptismi in ecclesia matrice, & reliqua Sacramenta in parochiali.*

56 *Decimæ personales sunt diuidendæ inter plures ecclesias pro rata temporis, quo Parochiani in eis audiunt diuina, & recipiunt Sacramenta.*

57 *Matrici ecclesiæ non potest Episcopus in vim Concilij Tridentini aliquam portionem detrahere, eamque assignari parochiali, in qua posuit baptisma.*

58 *Baptismalis ecclesia non est parochialis.*

59 *Baptismalis fons an esse debeat in omnibus parochialibus.*

CVM

1 CVM CONTINGAT. Qui præscri-
bit decimas in aliena parochia, si ibi in-
surgunt noualia, ipsorum decimas non
habebit. Hoc dicit, & est textus valde
vtilis in materia. Diuiditur in duas partes. In
prima ponitur quæstio; In 2. quęstionis solutio, ibi;
Vnde inquisitioni.
2 Nota primò ibi, *ad quasdam Ecclesias*, vnam
Ecclesiam posse præscribere decimas in Parochia
alterius Ecclesiæ: concordat cap. De quarta, c. Ve-
niens, & c. Ad aures, supra de præscript. & c. 2. de
decimis, lib. 6. & tenet Speculator in tit. de præ-
script. num. 9. vers. Item licet laicus. Balb. in tract.
de pręscript. in prima part. quintæ partis principa-
lis, q. 7. num. 13. vers. Secunda quæstio, & Rota
decis. 14. Fuit dubitatum, num. 2. vers. Sed constat.
de iudic. in nouis. Hęc enim pręscriptio iuri Di-
uino non aduersatur; quia nihil refert an potius
hæc, vel illa Ecclesia decimas habeat, c. Cum Apo-
stolica, supra, de his quæ fiunt à Prælat. secundum
3 Abb. hic in 2. not. Requiritur tamen, vel quadra-
genaria cum titulo, vel spatium tanti temporis, vt
de contrario non extet memoria. Textus est in c. 1.
de præscript. lib. 6. vbi glossa, & Doctores notant:
& ex facto respondit Cardinalis cons. 88. incipien.
Capitulum Ciuitaten. num. 1. & seqq. plenè Balb.
loco citato, & Couar. lib. 1. var. resolut. c. 17. n. 7. &
resoluit Rota coram Cardinali Seraphino decis.
802. n. 1. & decis. 1404. n. 3. & corã Cardinali Vbal-
do decis. 203. par. 5. Recent.
4 Secundò nota clericum posse decimas præscri-
bere etiam non intuitu Ecclesię, vt probat hęc lit-
tera ibi, *ad quasdam Ecclesias, vel Ecclesiasticas
personas*: tum ponderando particulam disiuncti-
uam, *vel*; tum quia si hic ageretur de præscriptio-
ne nomine Ecclesiæ, superuacua esset adiectio illa,
vel ecclesiasticas personas. Quamuis ergo laici de-
cimas præscribere non possint, quia nequeunt illas
possidere, vt c. Causam, de pręscript. c. Sacrosancta
& c. Massana, de elect. Clerici tamen possunt, vt per
Cardinal. d. cons. 88. num. 3. & Couar. loc. cit. licet
Abb. hic in 2. notab. videatur intelligere hoc c. De
clerico, qui præscripsit intuitu Ecclesię, & pro eo
facit optimè quod scripsi in cap. Cum contingat,
num. 16. & 17. supra de for. compet.
5 Tertiò nota ibi, *Rationabilis causa ostendatur*,
iuncta expositione vltimæ glossę, in materia extē-
sionis differentiam esse inter præscriptionem, &
priuilegium: nam si aliqua Ecclesia acquisierit
perceptionem decimarum in aliena Parochia ex
præscriptione, hæc perceptio non extenditur ad
noualia, vt hic est casus secundum Io. Andr. Butr.
6 Cardinal. & omnes. Quo fit, vt si Ecclesia petat
decimas, quas pręscripsit in aliena parochia, pro-
bare hoc debeat de singulis prædijs, vt per Innoc.
in fin. & Io. Andr. num. 5. alioquin si de aliquo nō
probauerit, de prædio illo non adiudicabitur sibi
decima, arg. huius c. & c. Ex litteris, supra de
probat. & c. Auditis, & c. Cum olim, §. fin. de præ-
script. licet secus sit cum Parochus petit se manu-
teneri in quasi possessione percipiendi decimas ex
aliquo prædio infra limites parochiæ suę: tunc
enim sufficit probatio generalis quasi possessio-
nis decimandi, quia attenditur magis causa pos-
sessionis, quàm exercitium. Seraph. post alios
dec. 1047. nu. 1. & 2. & decis. 1295. num. 6. At verò
priuilegium de percipiendis decimis includit etiā
noualia, vt c. Tua, & c. Ex parte, il primo, supra
7 eod. Rationem differentiæ assignat Innoc. hic in
princ. & Host. num. 4. quia pręscriptio est odiosa, &
restringenda, l. fin. C. de annal. except. c. Vigilanti,
8 §. 1. supra, de præscript. Priuilegium verò fauora-
bile, & ampliandum, vt notatur in d. c. Tua, & d.
c. Ex parte. Sed hęc ratio non videtur procedere,
quia & priuilegium in præiudicium tertij, & iuris
communis debet strictè interpretari, c. Relatum
supra de pręben. c. Archidiaconum Florentinum,
85. dist. glossa vlt. & Doctores in c. Olim, infra de
ver. signif. Oldrad. cons. 268. Quęstio est, num. 1. vers.
Sed in contrarium. Priuilegium autem super de-
cimis absque dubio tollit ius tertij, id est parochia-
lis Ecclesiæ, & vulnerat ius commune, vt hic patet
apertè in vers. Cum decimarum perceptio. Ne-
que obstat d. c. Ex parte, supra eod. quoniam vt hic
obseruat Abb. Antiq. circa fin. vers. Ad illam, ibi.
[Fuit priuilegium, per quod ille Abbas iuri com-
muni fuit restitutus contra consuetudinem.] Vn-
de illud tanquam beneficium debuit largè inter-
pretari, etiam in præiudicium iuris alterius, quàm
concedentis. Sed hoc casu priuilegium & tertio,
9 & iuri communi præiudicat, vt prædixi. Dic igi-
tur priuilegium super decimis ideo comprehen-
dere etiam noualia, quia verbum *decimarum* ge-
neraliter prolatum ex proprietate vocabuli inclu-
dit decimas tam pręsentis temporis, quàm futuri,
arg. l. Si seruitus, ff. de seruit. vrban. prædior. l. fin.
C. quæ res pignor. obligar. possit, c. Si Romanorum
19. dist. & tenet hic glos. penult. Et in priuilegijs
etiam contra tertium fit lata interpretatio quate-
nus requirit verborum proprietas; quia hæc non
est extensio, sed comprehensio, vt bene declarat
Decius cons. 183. Viso tenore, num. 6. & dixi in
prædicta decretali olim, num. 23. de ver. signif. Vn-
de si quis concedat alicui omnem decimationem,
quam habet in certo loco, intelligitur ei concede-
re etiam futuram decimationem noualium, quæ
ibi emergunt de nouo, vt post Hug. notat Archid.
in c. Cognouimus, num. 3. 12. q. 2. & Collectar. hic
num. 3. At pręscriptio decimarum innititur posses-
sioni, sine qua pręscriptio non procedit cap. Sine
possessione de reg. iur. lib. 6. & quia præscribens nō
possedit decimas prædiorum, quę facta sunt no-
ualia; idcirco ad illas non fit extensio, c. Commis-
sum, supra eod. & infra c. Proxim. & c. Cum olim,
in fin. de præscript. quia tantum præscriptum, quā-
tum possessum, l. Quod meo, §. fin. ff. de acquir. pos-
sess. & l. 1. §. Si quis hoc interdicto, ff. de itin. actu-
que priuato. Hæc in effectu est mens glossę no-
stræ in ver. Noualium, & consentiunt Abb. antiq.
circa medium, vers. Item in hac decretali, &
Cardin. in 4. notab. & in 2. oppos. & Rebuff. in tract.
de decim. num. 9. Achill. decis. 3. circa fin. de deci-
mis, & Seraphin. decis. 802. num. 6. & decis. 1404.
10 num. 2. Quod bene nota. Et quod dictum est de
pręscriptione, idem intellige de consuetudine se-
cundū Host. quia licèt aliàs cōsuetudo sit fauora-
bilis, & extendēda, vt leg. & not. in l. 1. C. quæ sit lō-
ga cōsuetudo, & in l. De quibus, ff. de legib. hoc ta-
men est verum in materia non multū præiudicia-
li; aliàs secus, vt hic, secundum Collect. n. 1. & 2.
11 Cæterum in hac materia extensionis iuris de-
cimandi, quę est valde difficilis, Antonius de
Butr. hic num. 4. vers. Pro solutione, ponit notabilē
theoricam pro conciliatione trium iurium, quæ
videntur inuicem aduersari, videlicet huius c. &
c. Ex parte, supra eod. & infra c. Cum in tua. Nam

quandoque agitur an stricta dispositio relata ad
ius decimarum extendi debeat ad speciem sub
eod.genere, & ad rem, & ad materiam eamdem;
12 & tunc fit extensio, maximè quando species, ad
quam fit extensio, est inferioris gradus. Et hic est
casus in d. c. Cum in tua, & ibi notant Butr.nu.2.
& Abb. num.3.Seraph.decis.1203.n.2.nam ibi est
eamdem materia, quia idem fundus; & idem ge-
nus, quia minutæ, & grossæ sunt de genere deci-
marum, & minutę sunt inferioris gradus; vnde
non mirum si fiat extensio. Causa extensionis est
quia hic datur contiguum, seu potius identitas
generis, & subiecti, quo casu admittitur extensio
etiam in possessione, & consequenter in præscrip-
tione, Ad hoc textus optimus in l.3.in princ.ff.de
acquir. possess. vbi est expressum, ad possessionem
fundi acquirendam non requiri vt aliquis omnes
glebas circumambulet, sed sufficere quamlibet par-
13 tem eius fundi introire. Qua ratione existens
in quasi possessione decimandi fructus vnius fundi
ex quo solum frumentum antea colligebatur, di-
citur etiã esse in quasi possessione decimandi miliũ
quod postea loco frumenti fuit satum, vt firmant
Hostier. Io. And. Butr. & Card. in c. Cum in tua, in-
fra eod. Couar. dicens hanc esse communem opi-
nionem practicar. quęstionum, c.37.n.5.& alij, quos
refert, & sequitur Rot. dec.17.n.10.part.2.diuers.
14 Et ex hoc primo membro distinctionis notabiliter
infero, vt si quis probet se præscripsisse decimas
hoc modo, videlicet quia aliquid percepit de pa-
scuis, piscarijs vallium, vel arundineto, aut ne-
more, si ea loca ad culturam redigantur, ita vt
ibi insurgant noualia, obtinere debeat etiam de
noualibus per supradictã theoricam Ant. de Butr.
quia idem subiectum, seu fundus, & idem genus
decimarum; & ita in terminis decidit hic. Io. Andr.
num. 5. Paris. cons.73. Licet ius commune col. 2.
num.17.vol.4. Ruin.cons.163. Iesu Christi, &c. Si-
cut aliàs, num.15. volum.5. & Rebuff. in prælle-
gato tract. de decim. q.14. num.22. Hinc etiam in-
15 fero, vt si clericus nomine ecclesiæ suæ præscripse-
rit decimas ex agro pro parte culto, si ager pro
alia parte fiat noualis, etiam de noualibus habe-
bit decimas; quia præscriptio partis indiuisibilis
ad totum extenditur ratione indiuidui, arg.c.Co-
gnouimus, 12. quęst.2.& c. Cum in tua, infra eod.
& sic agitur de eod.fundo, & de decima eiusdem
generis: & ita ex facto respondit Abbas, cons.71.
Casus talis, Quidam clericus, lib.2. & sequitur Re-
buff. d.quæst.14. num.20. Quandoque verò agitur
an dispositio stricta fundata super decimis extendi
debeat ad speciem diuersam fructuum, & diuer-
sam materiam, siue subiectum; & tunc non fit ex-
tensio, vt est casus hic, & in cap. Tua, supra eod.
nam præscriptio de decimis vnitur in Parochia, &
non extenditur ad noualia; quia noualia differunt
ab alijs, & sic est diuersa species in se. Item fun-
dus, ex quo percipiuntur noualia diuersus est ab
alijs fundis, ex quibus percipiuntur decimæ anti-
quæ, & propterea non fit extensio, & ex hoc ha-
bes clarum intellectum huius cap. Nam in Paro-
chia, in qua decimæ hic fuerunt præscriptæ, sita
erant prædia ex quibus præscribens nihil percepe-
rat, quia nundum erant culta; sed postmodum
redacta ad cultum facta fuerunt noualia. Deciditur
hic vt decimæ de illis noualibus non debeantur
præscribenti; & hoc ideo, quia cum fundus, & sub-
iectum sit diuersum, in hac materia stricta non
est locus extensioni. Fallit hoc si ratio dispositio-
nis, & proprietas verborum aliud suadeant, vt in
cap. Ex parte, il primo, supra eod. sequitur hanc
theoricam, licet minus perfectè illam referat, Io.
de Anan. hic num.7.
16 In glossa secunda examinanda est vtilis, & quo-
tidiana materia, videlicet, An perceptio decimarũ
spectet ad Episcopum, an verò ad Ecclesiam bap-
tismalem, vel potius ad parochialem. Articulus
est difficilis, quia quædam iura tribuunt decimas
Baptismali, seu Plebi, vt c. De decimis, ibi, *Ple-
bibus tantum, vbi sacrosancta baptismata dantur*,
& c. Statuimus, 16. q 1. Quædam Parochiali, vt
hic patet; quædam verò Cathedrali, vel in totum,
vt in cap. Dudum, infra eod. & supra in cap. Quo-
niam in fin. vel saltem in aliqua parte ipsarum, vt
in c. Conquerente, supra de offic. Ordinar. & in d.
cap. Quoniam, Glossa conciliat, hæc iura, sed mi-
nus bene. secundum Hostiens. num.3. & commu-
niter scribentes. Vnde pro solutione duo sunt in-
uestiganda. Primum, quid iuris sit quando Epi-
scopus in perceptione decimarum concurrit cum
Parochiali, vel Baptismali. Secundum, quid iuris
sit quando Baptismalis ipsa concurrit cum Paro-
chiali.
17 Primò igitur QVAERO, quãdo Episcopus con-
currit cum Ecclesia Parochiali, vel Baptismali, quis
fundet intentionem super decimis percipiendis.
18 Vt veritas clariùs appareat excludendi sunt pri-
mò casus non dubij. Et quidem primus casus in-
dubitabilis est vbi apparet de consuetudine; illa
enim seruari debet, quia in transferendo ius de-
cimæ de vna in aliam ecclesiam plurimum valet
consuetudo, vt c. In aliquibus, c. Dudum, cap.
Cum in tua, infra eod. & supra c. Ad Apostolicæ, &
c. Cum sint, vbi Abb. num.6. & communiter DD.
Butr. hic n. 8. Achil. decis.3. de decim. Puteus de-
cis.154. num.6.& seqq. lib.1. Seraphin. decis. 802.
num.3. Rota decis.333. n.4. par.5. Recent. Secun-
19 dus casus non dubius est vbi constat de composi-
tione, seu transactione: nam in talibus compo-
sitio fieri potest, vt c. Ex multiplici, supra eod. &
notat Butr. d.n.8. plenè Domini de Rota dec.218.
num.3.& 4.par.7.Recent. vbi deciduot super deci-
mis licere inter personas Ecclesiasticas pacisci pro
bono pacis, etiam sine beneplacito Apostolico, per
tex. in cap.1, & c. fin. de pact. lib.6. vbi DD. com-
muniter, in d.c. Ex multiplici, & in cap.2. de trans-
act. est enim speciale vt pacta, & conuentiones
initæ cum Rectoribus Parochialium Ecclesiarum
super rebus ad parochialitatem pertinentibus sub-
sistant, & afficiant successores, licet neque à supe-
rioribus, neque à sede Apostolica sint roborata,
vt notant Anchar. in d.c. fin. num.1. & in 3. not. &
ibi etiam Franciscus, præsertim, num.2. quos sequi-
tur Rota vbi supra. Tertius casus indubius est vbi
de aliquo priuilegio apparet: nam & illud ser-
uandum est, vt c. Ex transmissa, & cap. A nobis,
supra eod. Quartus casus itidem indubius, vbi con-
stat de speciali præscriptione, vt cap. Cum in tua,
infra eod. cap. De quarta, de præscript. & constat
ex dictis supra in 1. not. & pro his casibus facit lit-
tera huius cap. in illis verbis, Rationabilis causa
ostendatur quæ à glos. Innoc. & Doctoribus expo-
nuntur, scilicet priuilegium, transactio, vel specia-
lis præscriptio in singulis agris.
20 Sed cessante omni iure speciali, & reducendo
materiam ad ius commune, refert an agatur de

de-

decimis personalibus, an verò de prædialibus. Personales decimas clarum est pertinere ad ecclesiam illam, vbi quis audit diuina, & percipit Ecclesiastica Sacramenta, siue illa sit Cathedralis, siue Plebs, siue Parochialis, vt cap. Quesiti, iuncta glos. vlt. 16. q. 1. cap. Ad Apostolicæ, supra eod. & c. fin. infra de Paroch. & in hoc conueniunt omnes, vt hic testatur Abbas n. 6. vers. Nam aut quæritur.

21 In decimis verò prædialibus, ad quas reducitur tota difficultas, glossa 2. facit duas conclusiones, Prima conclusio est, Ecclesia Parochialis de iure communi fundat intentionem in perceptione decimarum prædialium ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochiæ suę. Hæc conclusio habetur expressè in hac decretali in illis verbis, [Cū perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de iure communi pertineat] & in c. Cum in tua, infra eod. ibi, [alioquin Parochialibus exoluantur, ad quas de iure communi spectat perceptio decimarum,] Et ita hic firmant glos. prealleg. Hostiens. num. 1. Butr. in 1. not. Cardin. in 3. Anchar. in 2. & cæteri omnes, Imol. in c. fin. post princ. vt lit. pendent. & alij apud Rebuff. in tract. de decim. q. 7. n. 5. eamque passim seruat Rota, vt in pluribus decisionibus relatis à Cardinal. Seraph. decis. 802. num. 1. in quibus Rota firmauit Parochialem ecclesiam fundare intentionem super decimis etiam contra Episcopum.

22 Et procedit hęc conclusio etiamsi ecclesia sit baptismalis; nam & ipsa in sua Parochia est parochialis, & ideo fundat intentionem de iure communi super decimis prædiorum infra suos limites existentium, iuxta textum hic: & habetur expressè in cap. De decimis, & in cap. Statuimus, 16. q. 1. vbi enim baptismalis, vel parochialis seorsim considerantur, vtraque fundata est in perceptione decimarum prædialium infra suos limites, & hoc planum. Quod si baptismalis habeat sub se capellam, seu parochialem; & inter baptismalem, & parochialem sit controuersia super decimis prædiorū existētium in limitibus parochialis: tunc succedit difficultas inferiùs examinanda in 2. quæst. principali.

23 Secunda conclusio glossæ est. Ex decimis prædialibus non debet Episcopus habere aliquā portionem, allegat, c. Quoniam, supra eod. & infra c. Dudum. Hæc conclusio à Doctoribus communiter reprobatur. Vnde dic Episcopum de iure communi nec prorsus excludi à perceptione decimarum prædialium, vt malè putauit glossa nostra; nec fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodo super quarta decimarum totius Episcopatus. textus est clarus in c. Conquerente, supra de offic. Ordinar. vbi inter iura Episcopalia recensetur in specie quarta decimationum, & in c. Quoniam, ibi, *decimas earum sua parte retenta*, supra eod. Ad idem, c. De quarta de præscript. cap. Officij, & cap. Requisisti, §. Secus, & c. fin. de testam. & c. De his, de sepulturis, & secundū hoc intelligi potest textus in c. Dudum, infra eod. vbi Episcopus fundat intentionem super decimis, idest in quarta canonica, secundum Hostiens. & DD. communiter, & sic vtrumque verum est & quod ibi, & quod hic dicitur: nam Episcopus fundat intentionem in sua canonica, vt ibi, & Parochus super reliquis decimis, vt hic, & in d. cap. Quoniam, supra eod. Quare huic sententiæ adhæserunt in summa huius tituli Goffred. §. 2. & Hostien. §. Cui danda, & in d. c. Conquerente de offic. Ordinarij, idem Hostien. n. 15. Io. Andr. ad fin. Butr. n. 44. Cardin. in 11. notab & in 4. oppos. Anchar. in 5. oppos. n. 8. & sub n. 37. Abb. n. 2. prope fin. & n. 6. circa medium, Archid. in c. De his, n. 1. 10. q. 1. Bald. Butr. Card. Imol. Anchar. & Abb. in d. c. De quarta, supra de præscript. omnes in 1 notab. & hic firmant Hostiens. n. 1 Io. Andr. nu 44. vers. Dicit hic, Host. Butr. n. 8. & Abb. n. 7. ad fin. Quibus authoritatibus Rota decis. 31. n. 5 p. 3 diuersor. firmauit hāc opinionem esse communem omnium ferè DD eāque sequuta est decis. 402. n. 1. p. 2 & decis. 64. n. 1. par. 5. Recent. Quinimo ita fuisse solemniter pronunciatum pro Episcopo Sistaricen. qui suam canonicam portionem petebat ab Hospitalarijs S. Ioannis Hierosolymitani, quæstione plenè disputata, & examinata coram Innocen. IV. testatur hic Hostien. n. 1. vers. Sed Goffredus, & quamuis nonnulli putauerint quartam decimarum deberi Episcopo ex consuetudine, non autem de iure communi, vt glos. in d c. Conquerente, in ver. Decimationum, & Innocen ibi n. 4. Hæc tamen opinio est contra iura supra citata, ideoque à Doctoribus communiter reprobatur teste Seraphin. dec. 1449. num. 4.

24 Procedit autem hæc conclusio etiamsi Episcopus concurrat cum ecclesia baptismali; quia cum baptismalis fundata sit super decimis prædiorum existentium in sua Parochia, vtique de decimis ab ea perceptis Episcopus debet habere suam quartam. Et hoc dicunt tenendum Hostien. loc. citato & Io. Andr. n. 4. Quod si agatur de decimis prædiorum existentium in limitibus parochialis fundatę in Parochia baptismali; tunc quamuis valde sit controuersum, an Ecclesia matrix, vel parochialis fundet intentionem super decimis nouæ parochiæ, quod latè examinabitur infra in secunda quæstione: tamen ad quamcumque ecclesiam pertineant decimæ, semper verum est de illis Episcopum percipere debere suam canonicam portionem, & hoc similiter planum.

25 Limita primò cōclusionem vt supra firmatam, qua dictum est Episcopum non fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodo super quarta decimarum, vt non procedat quoad ad illam petitionem faciēdam nomine Parochialium ecclesiarum: nam quoad hoc fundat intentionem de iure communi super decimis in totum, vt hic tenet Host. num. 1. ad fin. vers. Quinimò per tex-

26 tum in c. fin. supra de success. ab intest. Sed an hoc sit verum, & quomodo sit intelligendum scripsi plenè in c. Quoniam, n. 53. supra eod. vbi etiam latè examinaui an, & quibus casibus Episcopus possit petere suam quartam canonicam immediatè à parochianis; & an per viam actionis, an verò per iudicis officium nobile, à n. 13. vsque in fin. vbi videas, quia articulus est satis implexus, & à Doctoribus controuersus.

27 Limita secundò supradictam conclusionem, vt locum non habeat quando cathedralis ecclesia est etiam Parochialis, & habet certam, & limitatam Parochiam: tunc enim Episcopus fundatam habet intentionem de iure communi super perceptione decimarum in totum infra limites Parochiæ suæ, & vincit omnes ecclesias siue sint baptismales, siue Parochiales, & in hoc casu potest intelligi textus in d. c. Dudum, infra eodem, & de his decimis Episcopus tenetur facere quatuor par-

tes, vt cap. Vobis, cap. Vulterane, & cap. Quatuor,
12.q.2. & ita tenet glos. s. hic post medium, ibi, *&
illa dudum*, Butr. num. 8. vers. Cessantibus autem,
& Abb. num. 7. idem tenet glos. vlt. in cap. Questi,
16. quæst. 1.

28 Limita tertiò eamdem conclusionem, vt non
procedat quando decimæ non sunt in Parochia
alicuius ecclesiæ veluti si prædia sint multum di-
stantia, & non inclusa in limitibus alicuius Paro-
chiæ, & sic ad nullum Parochum spectant: nam
& tunc Episcopus absque dubio fundat intentio-
nem super perceptione decimarum in totum; quia
censentur esse sub illius Parochia, & hic propriè est
casus, cap. Quoniam, supra eod. secundum intelle-
lectum, quem ponit hic glos. 2. post. med. ibi, *vel il-
le decime*, quem quidem intellectum approbant
inter DD. in d. cap. Quoniam, & hic Anton. de Bu-
tr. d. n. 8. vers. Si autem non sunt prædia, & Abb. d.
n. 7. vers. Aut hæc decima.

29 Limita quartò eamdem conclusionem vbi Pa-
rochię non essent distinctę, vt in decreto Concilij
Tridentini, cap. 13. vers. In ijs quoque ciuitatibus,
sess. 24. nam & eo casu Episcopus percipere debe-
ret omnes decimas prædiales, quemadmodum
olim percipiebat ante distinctionem Parochiarum
non tamen deberet illas sibi retinere, sed inter cle-
ricos pro cuiusque meritis dispensare, vt est textus
notabilis in cap. 1. 16. q. 7. & tenet Abb. d. num. 7.
vers. Ideo intelligo, & Put. decis. 371. n. 6. lib. 1.

30 Limita quintò supradictam conclusionem vt lo-
cum non habeat si in tota diœcesi non reperiretur
alia parochia nisi cathedralis; quia tunc absque
dubio Episcopus fundaret intentionem in totum
super perceptione decimarum totius diœcesis, vt
patet in d. cap. 1. §. Has verò decimas, & notat Bu-
trius eod num. 8. vers. Idem & fortius, & Abb. n. 7.
& sępius firmauit Rota, vt refertur in decis. 25. n. 1.
par. 7. Recent.

31 Secundò QVAERO, Posito Tridentini Conci-
lij decreto cap. 4. sess. 21. quis fundet intentionem
super decimis in Parochia nouiter erecta intra fi-
nes alterius Parochiæ iuxta formam, cap. Ad au-
dientiam, il primò, infra de eccles. ædific. an scili-
cet Plebs, seu Ecclesia Matrix; an verò capella, seu
Parochialis nouiter ædificata infra Plebanatum.

Hæc est quæstio quotidiana, & valde difficilis, in
qua variæ fuerunt antiquorum opiniones super in-
terpretatione illius decretalis, Ad audientiam.

32 Prima opinio fuit glossæ Bernardi ibidem in
ver. Obuentiones, vbi putauit decimas non debe-
ri ecclesiæ nouiter constructę, sed ecclesiæ Matrici,
quæ fundat intentionem de iure communi super
decimis percipiendis, vt c. Cum in tua, infr. eodem
& ad illud, cap. Ad audientiam, quod præcipit as-
signari obuentiones Sacerdoti in noua ecclesia in-
stituendo, dat duos intellectus. Primus est, quod
Papa ibi sub nomine obuentionum non intellexit
de decimis prædialibus, sed de alijs obuentioni-
bus, videlicet de oblationibus, de decimis perso-
nalibus, quæ dantur diebus, quibus Parochiani
accedunt ad ecclesiam de mortuarijs, & consimi-
libus: nam si de illis intellexisset, vtique expressis-
set, sicut expressit de obuentionibus, arg. cap. Ad
audientiam, supra eod. Secundus intellectus est,
quod quatenus verbum obuentiones, includat etiā
decimas prædiales, tamen Papa illud fecit ibi de
plenitudine potestatis propter periculum anima-
rum, & quia Rectori antiquo remanebant sufficiē-
tes reditus ad sustentationem. Sed Episcopus abs-
que mandato Papę non posset decimas nouo Pa-
rocho assignare nisi de consensu Rectoris ecclesiæ
antiquę; quia non potest iura vnius ecclesię dare
alteri, cap. 1. supra de reb. eccles. non alien. & arg.
cap. Constitutum, §. Sicut duo, 16. q. 1. Eamdem
opinionem tenet, & pluribus confirmat Hugo in
cap. Ecclesię, 16. q. 1. vt ibi notatur in glos. vn. &
Innoc. in cap. Ad apostolicę, supra eod. & Raym.
in summ. titul. de Decim. part. 3. vers. Item ali-
quis.

33 Secunda opinio fuit Io. Andr. in addit. ad Spe-
culat. in tit. de Decim. littera D, in ver. Vnica, vbi
plenè examinat hanc quæstionem, & post multa
in effectu sic distinguit. Aut ecclesia baptismalis
erecta fuit post parochialem, ita ut parochialem
comprehendat vt capellam, & tunc clarum est pa-
rochiali ecclesiæ deberi suas antiquas decimas
reales ad eum modum, quo primitus ei compe-
tebant; quia constructio noua ecclesiæ baptismalis
intelligi debet sine præiudicio parochialis: allegat
iura, quæ hoc probant in sui ratione, videlicet cap.
Si quis laicus, cap. Quicumque, cap. De decimis,
& cap. Statuimus, 16. qu. 1. & in hoc primo mem-
bro consentiunt Butr. Cardin. & Abb. Aut vice
versa parochialis ecclesia erecta fuit post baptis-
malem, seu plebem, & infra limites plebanatus; &
tunc Io. Andr. concludit decimas deberi matrici
ecclesiæ, seu plebi: & hoc intelligit de decimis prę-
dialibus, nam personales debentur capellæ: alle-
gat iura, quæ dicunt expresè decimas non esse
subtrahendas antiquis ecclesijs, & plebibus, vt den-
tur capellis in illarū parochia ædificatis, videlicet
c. Ecclesiæ, d. c. Quicumque, c. De decimis, & c. Sta-
tuimus, 16. q. 1. & c. Decimas, 13. q. 1. alias est vers.
Sub secūdò, §. Et videtur casus in c. Ex transmissa,
cum sua glossa in ver. Decimas, supra de pręscript.
Et pro hac opinione, quam, vt ipse ait, approbat
consuetudo, facit ratio enormis præiudicij, quod
pateretur ecclesia baptismalis, si pręter decimas
personales, & oblationes, quas perdidit ob ere-
ctionem nouæ parochię, amitteret etiam prædia-
34 les contra canones supra inductos: cum præsertim
baptismalis adhuc sit parochialis totius Plebana-
tus ratione administrationis Baptismi, quod est
fundamentum omnium Sacramentorum, cap. fin.
35 de Presbyter. non baptiz. Quo respectu etiam
nuncupatur matrix, quia sicut mater generat, ita
hęc baptizando regenerat, vt notatur in Clem. 1.
circa medium, in glos. in ver. Matricem, de sent.
excomm. Atque ita in hoc secundo membro Io.
Andr. concordat cum prima opinione Hugonis, &
36 Bernardi. Sed postea limitat suam conclusionem
dupliciter; primò scilicet, si consuetudo habeat vt
decimæ debeantur parochiali nouiter erectę; se-
cundò si Episcopus in limine erectionis, cùm ali-
ter animabus prouideri non posset, illas parochiali
ecclesiæ assignauerit de sui Capituli consensu: & in
hoc discrepat à prima opinione Bernardi, qui pu-
tauit Episcopum hoc non posse absq; speciali com-
missione Papæ nisi de consensu Rectoris maioris
ecclesię.

37 Tertia opinio fuit Innoc. in d. cap. Ad audien-
tiam, il primo, de eccles. ædific. in glos. in ver. Pro-
uentus, qui tenuit nouę ecclesię non deberi nisi
prouentus spirituales, quos ecclesia matrix habe-
bat in ea villa, vbi noua parochia fuit constituta:
Non enim credimus, inquit, quod ei dare deberet
cam-

campos, vel alia bona, quę haberet in ipsa villa, &
cum eo transit ibi Abb. Antiq. num. 1. in eod. ver.
Non tamen aperit Innoc. an sub nomine prouentuum spiritualium intellexerit de decimis, necne.
Et nihilominus illius opinionem refellit ibidem.
38 Host. num. 2. in ver. Obuentiones, quia Episcopus
Ordinator est non solum spiritualium, sed etiam
temporalium ad ecclesiam pertinentium, cap. 1. 2.
& 3. & per totam, 10. qu. 1. Vnde si videat periculum animarum, debet pręponere spiritualia temporalibus, arg. cap. Pręcipimus, 12. q. 1. cum alijs
per eum allegatis, & cum Hostien. consentiunt illic Io. Andr. num. 2. in ver. Prouentus, Butr. nu. 8.
Cardinal. n. 5. in prima quæstione, & Abb n. 7.
39 Quarta opinio fuit Goffredi in summa hoc tit.
§. 2 asserentis decimas prędiales deberi parochiali
intra cuius fines prędia sita sunt: personales verò
diuidendas esse inter baptismalem, & illam, in
qua Parochiani audiũt Diuina, pro qua facit quod
scripsit Io. Andr. in cap. De his super glos. 2. de sepult. & quod dicam infra n. 35.
Quinta opinio, quę aliquantulũ accedit ad pręcedentẽ, fuit Host in summa eod. tit. §. Cui danda, in princ. qui cens. personales dandas esse parochiali, seu baptismali, idest vbi audiuntur Diuina,
& percipiuntur Sacramenta, per cap. Quia, 16. q. 1.
Prędiales verò parochię prędiorum, vt cap. Quoniam, supra eod. & cap. fin. de parochijs, nisi aliud
habeat consuetudo, cap. Cum sint, supra eod.
40 Sexta demum opinio fuit Io. Calder. filij adoptiui Io. Andr. qui reprobata hic patris opinione,
arbitratus est decimas prędiorum nouę parochię
deberi ecclesię parochiali nouiter cõstructę etiãsi
eas Episcopus illi non assignauerit; quia de iure
communi eo ipso quod ecclesia habet limitatam
parochiam, debentur illi reditus spirituales prouenientes ex prędijs intra parochiam inclusis, vt
in cap. Pastoralis, supra de his quę fiunt à Pręlat.
Et hanc rationem dicit esse inconuincibilem Abb.
in d. cap. Ad audientiam, num. 14. vers Et potest
41 allegari, infra de eccles. ędifican. Cui opinioni
valdè etiã suffragatur littera illius Decretalis, Ad
audientiam, in verbo Obuentiones: nam decimę
veniunt appellatione oblationum, vt cap. Cum inter, de ver. signif. Ergo fortius veniunt appellatione obuentionum, quod est verbum magis generale. Sed obuentiones debentur Sacerdoti nouę
parochiali pręficiendo, vt est textus in d. c. Ad audientiam, ibi, Obuentiones ecclesiasticas percepturum. Ergo illi debentur & decimę. Eamdem
opinionem tenuit glossa in summa 13. qu. 1. & ibi
etiam Archid. dicens de hoc esse casum in cap. Ad
decimas, de restitut. spoliat. Paul. Zenzelin. &
Laudun. in Clement. 1. de decim. Collectat. in
cap. Quoniam, num. 1. supra eod. Ancbar. inter
cons. Calderini in tit. de decim. cons. 2. Et pro hac
parte post prolixam disputationem concludit hic
Butr. col. vlt. vers. Mihi videtur sic concludendum,
& Cardinal. in 2. quęst. nisi tamen ecclesia esset
parochialis certorum Parochianorum sine limitibus; quia tunc planum putat decimas prędiales
deberi ecclesię matrici, quia ad hoc parochia remanet matrix, secũdum eum: quam limitationem
ante eum posuit, & Collectarius loco cit. sequitur
Abb. hic num. 8. col. vlt. post medium dicens, hanc
opinionem tenere communiter moderniores. Pro
qua etiam ipse in facti contingentia consuluit, vt
idemmet testatur in d. c. Ad audientiam, num. 14.
de eccles. ędific. habetur illius cons lib. 1. cons. 58.
incipien. In quęstione quę vertitur, per totum. Et
ad iura per Io. Andr. inducta, quę dicunt nouas
capellas non esse construendas in pręiudicium baptismalis, nec decimas esse subtrahendas plebibus
vt dentur capellis, respondent Butr. & Abb. non
habere locum quando ad erectionem, & subtractionem huiusmodi proceditur ex iusta, & necessaria causa, vel illa iura secundum Calder. loquuntur de capellis non habentibus aliam parochiam
sub se, quod etiam dixit Butr. in cap. Ex transmissa,
num. 7. supra de pręscript. Demum hanc sententiam multoties probarunt Domini de Rota, videlicet in Comen. decimarum 28. Iunij 1602. & 27.
Nouembris 1606. coram Cardinali Sacrato, item
in Conchen. decimar de Cortecon. 11 Maij 1615.
coram Pirouano, & in Mediolanen. decimarum
S. Iuliani 16. Ianuarij 1613. coram Card. Pamphilio. Ac demum in Mediolanen. decimarum de
Carlatio, 18. Martij 1616. coram Mart. Andr.
42 Ex his vides quanta sit in hoc articulo sententiarũ varietas: vnde vix aliquid certi firmari posset si quęstio dirimenda esset ex iure communi.
43 Verum hodie totam hanc controuersiam non
obscurè dissoluit ius nouissimum Concilij Tridentini in cap 4. sess 21 [Statuit (enim) vt in omnibus
ecclesijs parochialibus, vel baptismalibus possint
Episcopi ex causis ibi expressis nouas parochias
erigere etiam inuitis Rectoribus: & mox subdit:
Illis autem Sacerdoribus, qui de nouo erunt ecclesijs nouiter erectis pręficiendi, competens assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus.] Hęc ibi. Expendenda sunt singula verba
cum mysterio apposita ad summouendas antiquas
Doctorum altercationes. Primò enim in illis verbis, [Possint Episcopi etiam inuitis Rectoribus]
correxit primam opinionem Bernardi, & Hugonis, qui putabant Episcopum sine speciali commissione Papę non posse nouas parochias erigere, &
Sacerdotibus ibi instituendis obuentiones assignare absque consensu Rectoris ecclesię antiquę, vt dictum est supra nu. 42. Iam enim ex Concilio Episcopus potestatem habet vt supra erigendi, & assi-
44 gnandi etiam inuitis Rectoribus. Deinde in verbis [ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus] correxit opinionem
Hugonis, & Bernardi dum dixerunt Episcopum
non posse auferre decimas ecclesiæ matrici, & illas
45 dare ecclesiæ nouiter erectæ: nam ex Concilio
potest Episcopus nouæ ecclesiæ assignare fructus
ad ecclesiam matricem pertinentes; & sic etiam
decimas, quæ veniunt fructuum appellatione, cap.
Nuncios, & cap. Ex parte, il secondo, supra eodem
cum simil. præsertim cum Concilium adiecerit aduerbium illud vniuersale, *quomodocumque* quod
est valde prægnans, & extendit dispositionem etiã
ad ea, quæ aliàs non fuissent inclusa, cap. Solitæ, &
ibi Abb. in vlt. notab. de maior. & obedien. glos.
fin. in addit. marg. in l. Cum pœna, ff. de arbitr.
dixi in c. Cum venisset, num. 70. supra de iudic.
Quam interpretationem iampridem probauit Sacra Congregatio eiusdem Concilij Interpres dum
declarauit, licere Episcopo assignare Sacerdotibus,
qui erunt pręfecti nouis parochijs secundum d. c 4.
constitutis competentem portionem arbitrio suo
ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus,
non distinguendo magis decimas, quàm alia corpora

pora

pora redituum eius. Rursus in eisdem verbis, ex
fructibus, &c. Concilium sustulit tertiam opinio-
nem Innocentij, de qua supra num. 37. quatenus
putauit nouo Parocho dari non posse nisi prouen-
tus spirituales, & probauit opinionem Hostiensis,
qui sensit dari posse etiam temporales vrgente
necessitate. Indubitatum est namque reditus, &
prouentus temporales venire appellatione fru-
ctuum, l. Frugem, ff. de verb. significat. cum simi-
46 libus. Sed è conuerso videtur magis adhæsisse
sententiæ Innocentij in eo, quod dixit, nouo Pa-
rocho non posse dari campos: idem enim videtur
& Concilium intellexisse, dum iussit portionem as-
signari ex fructibus. quorum appellatione non ve-
nit proprietas, seu fundus, sed quod ex fundo na-
scitur, & renascitur, vt in d. l. Frugem, notat glos.
47 vlt. & Abb. in cap. Salubriter, infra de vsur. Quod
tamen videtur intelligendum respectu proprieta-
tis, non autem respectu vtilis dominij; quia cum
Episcopus ex Concilio possit assignare nouo Paro-
cho fructus alicuius fundi matricis ecclesiæ, & hæc
assignatio debeat esse perpetua, quia dos ecclesiæ
non potest constitui ad tempus, vt cap. Nemo, de
consecrat. dist. 1. & in Authen. Vt nullus fabricet
48 Oratorij domum, §. Vt qui ecclesias; hinc neces-
sariò sequitur, vt facultatem habeat assignandi
etiam fundum ipsum quoad dominium vtile: hoc
enim importat assignatio perpetua fructuum, vel
vsusfructus, vt est text. in l. 1. §. Qui in perpetuum,
& ibi notatur, ff. Si ager. vectigal. vel emphyteu-
ticar. petat. & tradit Paul. de Castr. cons. 376. Li-
cet iudex, col. 2. ante medium, vers. Vltimo pro-
batur, lib. 1. Et ita arbitror conciliari posse diffi-
dentes opiniones Innoc. & Host. vt scilicet opinio
Innocentij procedat respectu proprietatis, & do-
minij directi; opinio verò Hostiensis respectu vti-
lis dominij. Ad hæc Concilium in illis verbis [Cō-
petens portio arbitrio Episcopi] apertè sustulit
sextam opinionem Calder. & aliorum, qui putant
parochiali nouiter erectę deberi prouentus, & de-
cimas omnes ad matricem pertinentes, vt dictum
est supra num. 40. nam Concilium noluit deberi
omnes, sed competentem portionem secundum
arbitrium Episcopi. Simile in cap. Exposuisti, in
fin. & in c. Extirpandæ, §. Qui verò supra de præ-
ben. & in c. Pastoralis, de his quę fiunt à Prælat.
49 Vltimò in eadem clausula, [competens assigne-
tur portio arbitrio Episcopi.] S. Synodus apertè
approbauit secundam opinionem Io. Andr. de qua
supra num. 33. sentientis cessante Episcopi assi-
gnatione, decimas remanere ecclesię baptismali,
seu plebi; & improbauit vltimam opinionem Io.
Calderini. & sequacium, qui existimarunt deci-
mas prędiales transire ipso iure ad ecclesiam no-
uiter constructam. Etenim vnumquodq; verbum
prædictæ clausulæ excludit transitum ipso iure; &
primo huc spectat verbum illud, *assignetur*, quod
est verbum facti, & requirit hominis ministerium,
vt in d. cap. Exposuisti, & d. §. Qui verò, l. Si quid
§ fin. ff. de legat. 3. & l. 1. §. fin. ff. naut. caupon.
stabular. & tradunt Alciat. Parergon. lib. 1. c. 88.
Paris. cons. 53. num. 6. vol. 3. & Decius cons. 640.
nu. 6. Si enim portio est assignanda ab Episcopo;
ergo non transit ipso iure. Idemque colligitur ex
illis verbis, *competens portio*: nam Concilium
noluit, vt noua ecclesia fundaret intentionem su-
per omnibus decimis prędiorum intra suos limi-
tes existentium, iuxta textum in cap. Pastoralis,
supra de his quæ fiunt à Prælat. Sed vt illi congrua
tantum portio assignaretur ab Episcopo quippe
ante eius declarationem ignoratur quæ portio
sit competens; & consequenter non potest ip-
so iure in ecclesiam transire, cum præsertim por-
tionis appellatione veniat pars, & non totum, l.
nomen filiarum, §. Portionis, ff. de ver. signif. & ibi
notat Rebuff.
50 Et confirmatur ex verbis, *arbitrio Episcopi*,
quia repugnant vt decimæ omnes transeant in ec-
clesiam ipso iure absque facto hominis, & compe-
tens portio dumtaxat assignetur ab Episcopo pro
51 eius arbitrio. In his enim quæ sunt determinata
à iure arbitrium non intrat, vt l. 1. §. Ait Prætor,
ff. de iur. deliber. l. Mora, ff. de probat. cap. fin. su-
pra de transact. Text. optimus in c. De causis, § Il-
lis, de offic. delegat. cum concordant, de quibus
ibi per Host. nu. 9. vers. In istis enim. Atque ita
non obstat quod etsi aliquid inductum sit ipso iu-
re non tamen excludatur factum Superioris, c. Cū
ad nostram, & ibi glos. in ver. Irritare, supra de
elect. c. Cum secundum, de hæret. lib. 6. & tradit
Tiraquellus in l. Si vnquam, in verb. Reuertatur,
num. 446. C. de reuoc. donat. Quoniam responde-
tur hoc verum esse in facto hominis, quod est in
executione iuris præexistentis, & ita loquitur Ti-
raquell. ait enim; [Licet in his, quæ ipso iure con-
cessa sunt, non sit necesse adire iudicem, potest ta-
men officium iudicis, si de facto expedit, implora-
ri. At Concilium non præcipit Episcopo, vt in
assignatione purgationis exequatur ius præcedens,
sed vt arbitretur quanta, & qualis esse debeat por-
tio; & tunc demum illam assignet nouo Parocho.
Nam verba illa, *competens portio*, referuntur ad
quantitatem; sequentia verò, *ex fructibus ad ma-
tricem quomodolibet pertinentibus*, referuntur
ad qualitatem portionis per Episcopum assignan-
dæ. Ergo nihil est quod possit executioni deman-
dari antequam appareat ex declaratione Episcopi
quanta, & qualis sit huiusmodi portio: nam quod
pendet non est pro eo quasi sit, dicit textus in l. Is
damnum, §. Quod pendet, ff. de regul. iur. & nota-
tur in c. 2. infra de appellat. & cum sit in arbitrio
Episcopi assignare portionem nouo Parocho siue
ex decimis, siue ex alijs fructibus ad matricem
pertinentibus, quandiu hoc arbitratus non fuerit,
decimæ non debentur; quia potest contingere vt
non assignet decimas, sed alios reditus, & ratione
incertitudinis, & ambiguitatis nihil debetur, vt
l. Duo sunt Titij, ff. de testam. & l. Si ita fuerit, ff.
de reb. dub. facit text. in l. Ita stipulatus, ff. de verb.
obligat. & in l. cum potest, §. Genere, Cum ibi no-
tat, ff. de iur. dot.

Non obstāt decisiones Rotæ supra in contrariū
allegatæ, quoniam loquuntur in terminis iuris
communis: sequuntur enim opinionem Calderi-
ni vti magis communem, sed non aduertunt ad
decretum Concilij. Item non obstat quod Con-
cilium innouauerit cap. Ad audientiam, il primo,
infra de eccles. ædificand. non autem illi dero-
gauerit. Nam respondetur Concilium non de-
rogasse prædictæ Decretali, sed Doctorum opi-
nionibus. Præterea obseruandum est Concilium
innouare d. c. Ad audientiam, in ea tantum parte,
in qua disponit de erectione nouæ Parochiæ, non
autem vbi agit de fructibus nouo Rectori assignā-
dis: quinimo vbi de fructibus agit, aduersatiuè
loquitur, vt in vers. Illis autem Sacerdotibus, pō-
de-

derando dictionem, *autem*, de cuius natura est aduersari præcedentibus, vt notat Bart. in l. Mariti, §. Eum autem, n. 1. ff. de adulter. & in l. Hoc amplius, §. De his autem, num. 1. ff. de damn. infect.

Postremò eadēmet Rota in prædicta causa Mediolanen. decimarū de Carlatin propter verba Cōcilij de sua conclusione hęsitauit; ideoque reiecit causam ad S. Congregationem Cardinalium eiusdem Concilij interpretum, quæ anno 1617. me Secretario, partibus auditis, atque articulo accuratè discusso, de cens. decimas ad ecclesiam matricem pertinentes non transire ipso iure in Parochialem ecclesiam nouiter erectam, sed remanere apud ecclesiam matricem, nisi eas Episcopus nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauerit.

52 Nunc declara notabiliter conclusionem vt supra firmatam, vt vendicet sibi locum in decimis prædialibus tantum, in quibus terminis articulus fuit examinatus, & resolutus à S. Congregatione, non autem in decimis personalibus, quæ transeunt ipso iure in Parochialem nouiter erectam etiam ante vllam Episcopi assignationem, vt notat glos. in d. cap. Ad audientiam, in ver. Obuentiones, quæ in hac communiter approbatur, & Ioan. Andr. in Addit. ad Speculat. in titul. de decim. littera D. in ver. Vnica. Ratio est euidens; quia decimę personales, seu sacramentales debentur illi ecclesię, vbi quis audit diuina officia, & percipit Ecclesiastica Sacramenta, vt ostensum est supra num. 20. Ergo cum populus post erectionem nouę Parochialis ad eam confluat pro diuinis audiendis, & sacramentis recipiendis; non autem ad ecclesiam matricem: consequens est vt decimę personales non eidem matrici, sed nouę Parochiali sint persoluen-
53 dæ. Præterea personales non debentur primæ Parochiali si quis mutauerit domicilium, sed secundæ si ibi audiat diuina, & recipiat sacramenta, vt est textus in c. Ad Apostolicæ, supra eod. & ibi notant Butr. & alij; Rota decis. 124. num. 7. par. 5. Re-
54 cent. Censetur enim quis Parochianus illius Parochię, in qua inhabitat, vt de Scholasticis, & Mercenarijs notat glos. in Clem. 1. in ver. Parochialis de priuileg. Si igitur Parochiani recedentes à Parochia antiqua, etiam ea causa voluntaria, & ad tēpus nō tenentur amplius illi soluere decimas personales, quia dantur pro illis tantum diebus, quibus Parochiani accedunt ad ecclesiam, vt ait glos. in d. c. Ad audientiam, il primo, in ver. Obuentiones, de ecclesijs ędifican. vtique longè minus ad id tenentur cum recedunt ex causa necessaria, & perpetua dismembrationis Parochiæ: iam enim Parochiani ecclesiæ nouiter erectæ in noua Parochia habitationem, & domicilium habent, ibique tenentur diuina audire, & sacramenta percipere, & consequenter soluti sunt ab obligatione soluendi decimas personales matrici ecclesiæ, etiam sine facto, & ministerio Episcopi, Rota in d. decis. 124. num. 4. par. 5. Recent. Et est simile in futuris oblationibus, quæ debentur nouæ Parochiali, etiamsi illas Episcopus non assignauerit, vt ex sententia Sac. Congregationis tetigi in d. c. Ad audientiam, n. 39. & hoc planum.

55 Sed remanet dubiū quid iuris sit si aliquis perceperit Sacramentū Baptismi in Ecclesia matrice, & reliqua sacramēta in Parochiali, cuinā Ecclesiæ decimæ personales debeantur. Butr. hic n. 8. col. 4. in prin. vers. Quantū autem ad decimas, Card. n. 8. vers. Personales autē, & Abb. hic n. 6. vers. Remanet tamen vnum dubium, putant decimas personales partim deberi Ecclesiæ Baptismali ratione Baptismi, qui est ianua omnium Sacramentorum, c. fin. de presbyter. nō baptizat. partim parochiali propter reliqua sacramenta, & allegant notata per Io. Andr. loco supra citato num. 33. inducunt etiam quod notat Innoc. in cap. De sepultur. & textum cum ibi notatis in c. 2. eod. tit. lib. 6. & quod notatur in cap. Nouum genus, supra eod. fatetur tamen in hoc standum consuetudini. Verum personales deberi illi Ecclesiæ, in qua audiuntur Diuina, non autem Baptismali si ibi Diuina non audiātur, tenet glos. in c. Statuimus, in ver. Baptismalem, 16. q. 1. glos. vlt. in cap. fin. de Parochijs, Io. And. & Anchar. in d. c. Ad Apostolicæ, supra eod. Rebuff de
56 decimis, d. q. 6. num. 21. Et huic opinioni suffragatur quod personales debentur illi Ecclesiæ, vbi Parochiani audiunt Diuina officia, & percipiūt sacramēta per totum anni circulum, vt cap. Questi, 16. q. 1. seu frequentius, vt per Rebuff. d. q. 6. num. 2. vbi refert se ita inuenisse in quadā decretali, Alex. III. incipien. Nota quæ ad honestatem. In integra, ita vt si aliquoties in vna Ecclesia, & postea in alia Diuina audierint, vel in hieme in vna Parochia, & in æstate in altera: tunc personalis æqualiter sit diuidenda authoritate Superioris, si æquale fuerit tempus; alioquin proportionabiliter pro rata temporis, vt post Innoc. notat Butr. in cap. 2. in fin. supra eod. & Rebuff loco citato. Sed parochiani Ecclesiæ nouiter erectæ nec audiunt diuina, nec per anni circulum percipiunt Sacramenta in Ecclesia Baptismali, sed semel tantum in vita Sacramentum Baptismi. Ergo non tenētur eidem matrici ad personales. Prima tamen opinio videtur satis rationi consona, & fuit originaliter Gosfredi in summa hoc tit. §. 2. vt dixi supra num. 39. Pro qua facit optimè textus in d. c. Questi, 16 q. 1. ponderando illa verba [ibi dent decimas suas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum Missas audiunt] quæ satis clarè innuit decimas personales vtrubique soluendas, idest tā in Ecclesia, vbi quis baptizatur, quàm in illa, vbi per anni circulum audit Diuina officia, & percipit reliqua sacramenta: & hoc placet, cessante tamen Episcopi assignatione, vel consuetudine, vt per Cardin. & Abb. locis citatis, & per Rebuff. in d. quæst. 6. num. 21.

57 Porro cum Archiepiscopus Vrbini assignasset quamdam portionem decimarum ad matricem pertinentem, quam vocant Quartesium, alteri Parochiali eo quod baptisma, quod in matrice tantum ministrabatur, posuisset etiam in d. Parochiali: S. Congreg. Concilij cens. c. 4. sess. 21. ad hunc
58 casum non pertinere. Item per disiunctiuam, *vel*, positam in d. cap. 4 ibi, Parochialibus, vel Baptismalibus, censuit Ecclesiam Baptismalem, non esse Parochialem, nec habere curam animarum, quod notant Doctores in Clem. vnica, de Baptis. quia actus Baptismi potest exerceri per laicum; & sic non est de cura pœnitentiali, vel iudiciali, cuius laicus sicut & mulier est incapax. Et hoc intellige si Baptismalis non habeat nisi administrationem baptismatis; secus si habeat administrationem omnium Sacramentorum; quia tunc est Parochialis respectu suæ Parochiæ, vt hic declarat Butr. num. 8. ante medium, vers. Si prædia

sint

59 fiat. Demū censuit S. Congregatio in omnibus Ecclesijs Parochialibus debere esse fontem baptismalem, nisi essent in aliquibus specialiter Ecclesijs deputati fontes baptismales, qui matrices, vel baptismales Ecclesiæ vocantur, ita vt fiat distinctio matricum Ecclesiarum ab alijs curatis.

CVM IN TVA. Decima omnium fructuum prædij debetur illi, qui sibi præscripsit illud prædium decimale: alterius verò prędij, quod non pręscripsit, decimam non habebit. Hoc dicit secundum Io. Andr. Butr. & Ancharan. vel secundum Cardin. Abb. & Ioann. de Anan. decima omnium fructuum prædij debetur ei, qui pręscripsit, ibi, *decimas*; sed ad aliud prędium præscriptio non extēditur. Communis diuisio, Consultatio, & responsio, secunda ibi, *Respondemus*, & est pars cap. Cum in tua sup. de Testam. & cap. Cum in tua infra de spons. & qui matr. accusa. poss.

Pro intelligentia huius textus vide quod scripsi in cap. Proximo num. 11. sup. eod.

De Decimis.

Cap. In aliquibus.

SVMMARIVM.

1 *PRædiorum domini cogi possunt vt prædia colenda dent talibus, à quibus sine contradictione ecclesia possit decimas consequi.*

2 *Decimas integrè non soluentes excommunicari debent, & sic mortaliter peccant.*

3 *Decimæ saltem prædiales etiam hodie sunt soluendæ de iure diuino, & num. seqq vsque ad num. 10. & num. 16.*

Quid in decimis personalibus, num. 5. & 15.

4 *Decimarum præceptum in lege veteri partim fuit morale, partim iudiciale, partim ceremoniale, & num. 6. & 8.*

Respectu quotæ hodie est de iure ecclesiastico, n. 9.

7 *Detinere idem est quod rapere, & idem est auferre quod non dare.*

9 *Præcepta iudicialia legis veteris etsi non obligent tempore gratiæ, tamen seruari possunt, ac etiam debent si ab ecclesia statuantur.*

10 *Consuetudo eximens à solutione decimarum an sit attendenda, & n. seq.*

11 *Quid in clericis, & religiosis.*

12 *Et quid in laicis.*

13 *Consuetudo induci non potest, vt laici ex toto sint exempti à solutione decimarum prædialium, sed ad hoc requiritur vel priuilegium, vel immemorabilis cum fama priuilegij.*

14 *Et quid post Bullam Vrbani VIII.*

1 IN ALIQVIBVS. Domini prædiorum cogi possunt vt prædia colenda dent talibus, à quibus sine contradictione ecclesia possit decimas consequi: hoc dicit vsque ad §. Ille, qui ob sui breuitatem non summatur. Prima pars ponit excessum, quem secunda corrigi mandat, ibi, *Volentes*.

2 Nota primò ibi, *per censuram ecclesiasticam*: Non soluentes decimas cum integritate, ad id cōpellendos esse per excommunicationem. Concordat Concilium Rothomagense relatum in c. Omnes, 16. q. 7 ibi, [Anathematis vinculo feriantur vsque ad satisfactionem, & emendationem congruam.] Et Concilium Tridentinum c. 12. sess. 25. ibi, [Integrè persoluant, qui verò eos subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur.] Et hinc collige contrauenientes mortaliter peccare, cum excommunicatio non feratur nisi pro culpa lethali, cap. Nemo Episcoporum, 11. qu. 3. & ita hic tenet glos. vltima, & Abb. n. 4.

3 Secundò nota ex §. Ille, ibi, *ex lege Diuina textum expressum, quod decimæ saltem prædiales hodie necessariò sunt soluendæ de iure diuino*: & hinc collige apertissime præceptum legis veteris circa decimarum solutionem non expirasse per legem Euangelicam, sed adhuc necessariò seruandum esse, & consequenter ad præcepta verè iudicialia, seu ceremonialia non pertinere, quæ fuerunt euacuata per aduentum Christi, secundum ea, quę docet S. Thom. in 1. 2. quæst. 103. art. 4. & quæst. 104.
5 art. 3. & ita docet glos. vlt. hic, & Innocen. in c. Significauit, num. 2. supra de paroch. vbi relatis authoritatibus veteris, & noui Testamenti, fusè probat omnes decimas tam personales, quam reales hodie esse integrè persoluendas de iure diuino, & debere confundi istos nouos Magistros, & Prædicatores contrarium asserentes. Imo num. 3. ad fin. [Mirum est (inquit) de quibusdam, qui quasi insani, & hæretici dicunt, quod personales decimæ non sunt dandæ, cùm habeatur contra. Num. 10. circa finem, & Deuteron. 12. circa princ. & maior ratio sit, quod quis det tributum de eo, quod producit manu sua tanquam dignius, quàm quod de eo, quod producit humus. Item Abbas supra in Rubrica, num. 2. vers. Et aduerte. Ostendit omnes DD. Ecclesiæ in hanc sententiam conuenire, vt etiam hodie decimæ debeantur, scilicet de iure
6 diuino; & opinioni Canonistarum apertè suffragatur Concilium Tridentinum in d. cap. 12. sess. 25 in illis verbis: [Cum decimarum solutio debita sit Deo, & qui eas dari noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadunt.] quæ verba desumpta sunt ex cap. Decimæ, 16. qu. 1. & non obscurè innuunt hoc præceptum esse morale, & contineri sub præcepto illo Decalogi, *Non furtum facies*.
7 Nam (vt ait glossa in d. cap. Decimæ, in ver. Inuasit) idem est detinere quod rapere, vt ibi, & in c. Sæpè, de restit. spoliat. & idem est auferre quod non dare, cap. Sicut, 47. dist. & c. Indignè, 12. q. 2. Præcepta autem moralia legis veteris, cum sint iuris naturalis, immutabilia sunt, & seruari debent ab omnibus etiam post legem Euangelicam, §. His itaque, & ibi glos. r. 6. dist. S. Thom. in 4. sentent. dist. 2. qu. 1. art. 4. quæstiu. ad secundum. & in 1. 2.
8 quæst. 98. art. 5. & ita expressè docuit Archid. in cap. Decimæ, num. 3. 16. q. 1. ex eodem D. Thom. in 2. 2. q. 87. art. 1. in corpor. dicens [præceptum de solutione decimarum in veteri lege partim fuisse morale inditum naturali ratione, partim autem iudiciale ex diuina institutione robur habēs; quod enim eis, qui diuino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dictat, sicut & his, qui communi vtilitati inuigilant, scilicèt Principibus, & militibus, & alijs huiusmodi stipendia victus debentur à populo; Vnde & Apostolus hoc probat 1. ad Corinth. 9. per humanas consuetudines dicens: *Quis militat suis stipendijs vnquam? aut quis*

quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit? Sed determinatio certæ partis exhibendæ ministris diuini cultus non est de iure naturali, sed est introducta institutione diuina secundum cōditionem illius populi, cui lex dabatur; & sic quantum ad determinationem decimæ partis hoc præceptū erat iudiciale, licet significaret aliquid in futurum; & hoc respectu conueniret cum ceremonialibus
9 præceptis; iudicialia verò etsi non obligent tempore gratiæ: tamen possunt obseruari absque peccato, & ad eorum obseruantiam aliqui obligantur si statuantur authoritate eorum, quorum est condere legem: vnde determinatio decimę partis soluendæ est authoritate Ecclesiæ tempore nouæ legis instituta secundum quandam humanitatem, vt scilicet non minus populus nouæ legis ministris noui testamenti exhibeat, quàm populus veteris testamenti exhibebat; Sic ergo patet ad solutionem decimarum homines teneri partim quidem ex iure naturali, partim ex institutione Ecclesiæ, quæ tamen pensatis opportunitatibus temporum, & personarum, posset aliam partem determinare soluendam]. Hæc ex illo. Et prædictis adde Couarruu. var. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 3. vbi latissimè disserit, an, & quomodo decimæ tam reales, quàm personales debeantur iure naturali, diuino, vel humano. Et similiter concludit deberi iure naturali quātum ad sustentationem ministrorum, sed iure ecclesiastico positiuo quantum ad determinationem quotę, & hoc communiter tenetur.

10 Glossa vltima quærit, An consuetudo non soluendi decimas, sit attendenda; & distinguit inter laicos, & clericos; Et quantum ad laicos tenet, consuetudinem non valere etiam respectu quotæ, nisi sit approbata per Papam: & in hoc consentit Innoc. & alij quos refert, & sequitur Turrecr. in cap. Reuertimini, num. 14. 16. q. 1. Sed quoad clericos, & ecclesiam glossa tenet præscriptionem procedere non solum respectu partis, sed etiam totius decimæ DD. in hoc multum se inuoluunt, & aliorum opiniones recenset Abb. num. 7. & de qua consuetudine loquatur hæc Decretalis, & de illius intellectu vide Archid. in c. Quicunque n. 6. vers. Et dicas alijs omissis, 16. q. 7.

11 Breuiter dicendum consuetudinem hanc non solum respectu quotæ, sed etiam respectu totius decimæ quantum ad clericos, & religiosos esse attendendam, vt probat textus à contrario in c. Nuper, ibi, *quibus antea soluebantur*, infra eodem, dummodo tamen sit legitimè præscripta, hoc est dummodo sit immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, iuxta textum in c. 1. de præscript. lib. 6. vt plenius scripsi in prædicta Decretali, Nuper, in vltima quęstione post Abb. ibi num. 5.

12 Quo verò ad laicos dicendū valere consuetudinem respectu quotę, licet non fuerit in specie per Sedem Apostolicam approbata, vt contra hanc glossam, & Innocentium tenet hic Vincentius, & Abb. num. 8. & alij complures, quos refert, & sequitur Couarr. lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 8. vers. Quidam verò censent, dicens hoc obtinere non tantum in decimis personalibus, sed etiam in prædialibus, post Francisc. Balb. in tract. de præscript. in 5. part. principali q. 7. quam sententiam multoties etiam probauit Rota.

13 Sed respectu totius decimæ concludendum est nulla consuetudine, vel præscriptione induci posse, vt laici ex toto sint exempti à solutione decimarū prædialium: & in hoc conueniunt glossa vltima hic, & communiter omnes, Rocch. de Curte in tract. de consuetud. num. 94. Couar. d. c. 17. n. 8. Quod vendicat sibi locum etiamsi consuetudo, vel pręscriptio sit tanti temporis, cuius contrarij memoria non existat, quia vbi agitur de exemptione à toto, sola immemorabilis nō suffragatur ad pręsumendum priuilegium fuisse obtentum, sed requiritur exhibitio ipsiusmet priuilegij Apostolici, vel probatio famę priuilegij iuncta cum immemorabili, vt decidit Rota decis. 474. num. 3. parte prima recentior. dicens hanc esse magis communem opinionem, de qua per Innoc. & Abb. in cap. Cum Apostolica, de his quę fiunt à Pręlat. & alios ibi allegatos; eamque vti communem sequutam fuisse Rotam in pluribus causis, & pręsertim in Toletana decimarum inter impressas decis. 215. part. 2. diuers. & in alijs concordanti & quamuis doctrinę, & decisiones ibi adductę non loquantur in pręscriptione iuris decimandi, in quo longè maior viget ratio prohibitionis, tum propter Concilium Lateranen. in cap. Cum & plantare, de priuileg. tum propter laicorum incapacitatem, vt dixi in d. c. Cum Apostolica, nihilominus Rota idem censuit in terminis emptionis, licet in hoc casu non adsit tanta iuris resistentia quanta ad hoc vt laici fiant capaces iuris decimarum, vt in pręalleg. decis. 474. & in Pampilonen. decimarum 26. Octobris 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & plenius in Mediolanen. rescissionis permutationis. 21. Maij 1597. coram eod.

14 Hodie tamen fama priuilegij Apostolici non videtur amplius suffragari ad eximēdos laicos à solutione decimarum prędialium, aut eos habilitandos ad illas percipiendas, propter Constitutionem Vrbani VIII. editam die 5. Iunij 1641. quę incipit, Romanus Pontifex: vt plenè notaui in cap. 1. num. 53. 55. & 57. Supra de consuetudine.

15 Quo verò ad decimas personales, an consuetudo vim habeat eximendi laicos in totum ab illorum solutione, DD. non conueniunt: nam glos. final. hic, & Innoc. indistinctè tenent nullam consuetudinem, nisi à Romano Pontifice sit approbata, eximere posse laicos à solutione decimarum nec personalium, nec prędialium, nec ab earum aliqua parte. Existimant enim etiam personales deberi iure diuino, & ideo esse impręscriptibiles, vt tetigi supra num. 5. & hanc opinionem fatetur esse communem Rocch. de Curte in d. tract. de consuetud. n. 94. Licet eum Couarr. citet pro contraria sententia, ait enim: communis videtur cōclusio, quod non valeat consuetudo, maximè in decimis prædialibus: nam illa dictio, *maximè*, implicat idem esse in personalibus.

16 Cęterum à iuris vtriusque interpretibus frequētiùs in eam itum est sententiam, vt consuetudo eximere possit laicos à solutione decimarum personalium, eo quod non debeantur iure naturali, sed tantum iure humano, quod tolli potest per cōsuetudinem. Ita post Raymund. firmat Turrecr. in d. c. Reuertimini, num. 13. 16. quęst. 1. Host. in Summa in titul. de decim. §. Et vtrum, quęst. 7. Henric. Boic. in cap. Peruenit, col. 5. num. 20. supra eodem, Felin. in cap. Causam quę, col. 1. de pręscript. idq; communius receptum esse attestantur Cardin. in cap. 1. num. . . supra eodem, & Couar. alios referens lib. 1. var. resolut. d. cap. 17. num. 8. & verba illa textus nostri, Illę quippe de-

cimę sunt soluendę, quę debentur ex lege diuina, vel loci consuetudine approbata: exponunt scilicet prędiales, vt per Turrecr. vbi supra.

De Decimis.

Cap. Nuper.

SVMMARIVM.

1 *Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij de fructibus possessionum, quas acquisiuerunt post generale Concilium, tenentur decimas soluere, si priùs ex illis decimæ soluebantur.*

2 *Cistercienses emere non possunt prædia decimalia, nisi pro monasterijs fundandis, & acquisita ex largitione fidelium, vel empta pro monasterijs fundandis, debent tradere alijs excolenda.*

3 *In decimis prædialibus, quæ debentur ecclesijs non parochialibus ex priuilegio, vel præscriptione, aut alio iure speciali an habeat locum hoc capitulum, & n. seqq vsque ad n. 10.*

Quid si decimæ debeantur ecclesiæ cathedrali, n. 8.

Et quid si debeantur inferioribus ecclesijs ex consuetudine, vel priuilegio, aut præscriptione, n. 9.

4 *Ratio in lege expressa eius est potentiæ, vt determinet omnes casus sub ratione comprehensos, etiam ad correctionem iuris communis.*

5 *Decimæ communes, non autem ex pacto, pollicitatione, vel voto, comprehenduntur in Clem. Dispendiosam, de iudic.*

6 *Præiudicium maius est amittere quod competit de iure communi, quam competit de iure speciali.*

7 *Priuilegium non censetur Princeps voluisse concedere contra alium qui est dignus eodem fauore.*

8 *In decimis debitis cathedrali ecclesiæ, Episcopus fundat intentionem de iure communi.*

10 *Decimæ etiam de fructibus prædiorum dotalium ecclesiæ, vel monasterij solui debent illis ecclesijs, quibus antea soluebantur.*

11 *Item solui debent de fructibus fundi, vel mansi monasterij ante illius constructionem siue excolatur proprijs manibus, siue alijs excolendus tradatur.*

12 *Secus postquam monasterium fuerit ibi ædificatum.*

13 *Priuilegium est reuocandum quando incipit tendere in graue præiudicium aliorum.*

14 *Decimæ prædiales à regularibus priuilegiatis soluendæ sunt de fructibus illarum possessionum, quas acquisiuerunt post datam Concilij generalis.*

Secus de acquisitis ante num. 16.

15 *Dictio, amodò, quid importet.*

17 *Lateranense Concilium sub Innoc. III. quo tempore fuerit celebratum.*

18 *Decimas de possessionibus acquisitis post generale Concilium regulares priuilegiati ita demum tenentur soluere, si de illis antea decimæ soluebantur.*

19 *Aliàs secus, & nn. seqq.*

Et quid si decimæ antea soluebantur ratione solius administrationis Sacramentorum, num. 23. vers. Quod autem dictum est.

20 *Consuetudo etiam immemorabilis non potest in totum eximere quemquam laicorum à solutione decimarum prædialium.*

21 *Et quo casu possit eximere religiosos ab huiusmodi solutione.*

22 *Priuilegium, quod habent religiosi non soluendi decimas de noualibus, quæ proprijs manibus, vel sumptibus excolunt, per hoc cap. non fuit sublatum.*

23 *Nouale quid sit.*

24 *Compositio super decimis facta per Parochum sine beneplacito Apostolico an transeat in successorem.*

25 *Exemptio à decimis prædialibus post generale Concilium obtenta an valeat, & num. seq. vsque ad num. 32.*

Quid si in priuilegio fuerit expressè derogatum huic cap. Nuper, ibidem.

Et quid si derogatum non fuerit, n. 27.

26 *Constitutio edita à Papa in Concilio non impedit quin successor possit contra eam priuilegium, vel dispensationem concedere.*

27 *Derogatio c. Nuper, in priuilegio exemptionis à decimis prædialibus non requiritur quoad illa prædia de quibus decimæ priùs non soluebantur.*

28 *Sed quoad illa, de quibus antea soluebantur, necessaria est derogatio: aliàs priuilegium est nullum ex defectu intentionis in concedente.*

29 *Derogatio primæ partis huius cap. Nuper, non censetur concessa, nisi in specie fuerit expressa.*

30 *Constitutio cap. Nuper, ad effectum vt requiratur derogatio, est Conciliaris.*

31 *Derogatum censetur cap. Nuper, si in litteris exemptionis à decimis prædialibus derogetur alicui Concilio generali, & postea addatur clausula, & alijs Concilijs.*

32 *Idem si dicatur non obstante aliqua Constitutione in generali Concilio edita.*

33 *Communicatio priuilegiorum quamtumuis ampla exemptionem à decimis prædialibus non includit.*

34 *Exemptio à decimis prædialibus non conceditur nisi magna cum difficultate, & causa cognitione.*

35 *Exemptio à decimis intelligitur de extraordinarijs, non autem de ordinariis.*

36 *Decimæ possunt præscribi à religiosis, aut clericis secularibus tam actiuè, quàm passiuè.*

37 *Requiritur tamen immemorabilis, vel quadragenario cum titulo.*

1 NVPER. Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij de fructibus possessionum, quas acquisiuerunt post generale Concilium, tenentur decimas soluere, si prius ex illis decimæ soluebantur. Hoc dicit secundum Io. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Io. de Anan. Diuiditur in duas partes. Prima ponit statutum Cistercientium, secunda confirmationem, & prouisionem Papalem ibi, *ne occasione*.

2 Ad intelligentiam textus præmitte, Cistercienses, Templarios, & Hospitalarios ante Conciliū Innocentij fuisse priuilegiatos in hoc, vt non tenerentur decimas soluere de fructibus possessionū quas proprijs manibus, vel sumptibus excolebant, vt in cap. Ex parte, il primo supra eod. Sed quia huiusmodi priuilegium redundabat in ecclesiarum præiudicium, ob ingentes illorum acquisitiones Abbates Cistercienses ab Innoc. qui tunc vniuersali Concilio pręsidebat, commoniti, in generali Capitulo congregati constitutionem ediderunt,

runt , vt deinceps Monachi eiusdem ordinis non
emerent possessiones decimatum solutioni ob-
noxias, nisi pro monasterijs de nouo fundandis;
possessiones verò, quas non titulo emptionis, sed
ex largitione fideliū acquirerent, aut pro mona-
sterijs fundandis, seu dotandis emerent, non co-
lerent per seipsos, sed alijs traderent excolendas,
à quibus decimæ soluerentur, hoc enim modo ec-
clesiarum indemnitati consultum erat, & ipsi eo-
rum priuilegium non violabant, & hæc est prima
constitutionis pars. Sed nihilominus Papa volens
pinguius prouidere ne occasione priuilegiorum
huiusmodi grauarentur ecclesię, decreuit vt tam
ipsi Cistercienses, quàm alij Religiosi quomodoli-
bet priuilegiati, scilicet Templarij, Hospitalarij,
& consimiles de cætero teneantur soluere deci-
mas de fructibus possessionum, quas post hoc Cō-
cilium quocumque titulo acquirent, etiamsi illas
excolant proprijs manibus, vel sumptibus, si de
illis ante ratione prædiorum decimæ soluebantur
præseruat tamen amicabiles compositiones, quas
religiosi cum ecclesijs duxerint ineundas.
3 Nota primo ibi, *ecclesijs*, hanc Constitutionem
habere locum non tantum in decimis de iure
debitis ecclesijs Parochialibus, sed etiam in illis,
quę alijs ecclesijs debentur cum textus indistinctè
loquatur de ecclesijs; & eius ratio generalis sit
4 ibi, *ne ecclesia vlterius prægrauentur*. Quæ ratio
in textu expressa eius est potentiæ, vt determinet
omnes casus sub ratione comprehensos, etiam ad
correctionem iuris communis, gl. in cap. 1. in ver.
Italię, de tempor. ordin. lib. 6. Bald. in Auth. quas
Actiones, num. 4. vbi etiam Ias. num. 22 C. de Sa-
crof. eccles. & ità perpetuò intellexit hoc cap. Ro-
ta, vt in Valentina Decimarum 14. Maij 1604. co-
ram Cardinali Lancellotto Iuniore impressa apud
Hieronym. Campan. in Diuers. Iur. Canon. rubr. 12.
c. 13. num. 154. vers. Postremę, & coram Coccino
dec. 192. lib. 2. vbi allegantur aliæ decisiones con-
cordantes.
5 Sed certè de iure videtur posse attentari cōtra-
rium, quia cum hæc Constitutio loquatur de de-
cimis, quæ debentur Ecclesijs, videtur intelligen-
da de decimis, quæ debentur de iure communi;
non autem de iure speciali priuilegij, vel præscrip-
tionis, ex glos. in clem. Dispendiosam, in ver. De-
cimis, de Iudic. recepta ibi à Vital. num. 38. & cō-
muniter scribentibus, quę dicit Constitutionem
illam, quæ loquitur de decimis, esse intelligendam
de decimis communibus, non autem de illis, quę
debentur ex pacto, pollicitatione, vel voto. Sed
de iure communi solæ Parochiales fūdant inten-
tionem super decimis prędialibus, c. Cum contin-
gat, & ibi omnes, & c. Cum in tua, supra eod. Rota
apud Cardin. Seraph. decis. 802. & alias passim.
Ergo hæc Constitutio licet de ecclesijs indistinctè
loquatur, tamen de Parochialibus est intelligenda
prout eam intelligit Host. qui non loquitur exem-
plificatiuè, sed exponendo litteram, vt patet ex il-
lius lectura hic in ver. Committantur, & in ver.
6 Persoluantur. Item iura in hoc considerant præ-
iudicium Parochialium Ecclesiarum, vt in c. Di-
lecti, ad fin. supra eod. & in c. Quid per nouale m. ibi
[absque graui detrimento Parochialis Ecclesiæ,]
& paulò infra ibi, [de quo Parochialis Ecclesia
magnos percipit decimatum ratione prouentus,]
infra de ver. Signific. Nam & maior ratio grauami-
nis viget in Parochialibus, quibus debentur de-
cimę de iure communi, quàm in alijs Ecclesijs,
quibus debentur de iure speciali, putà ex priuile-
gio, vel pręscriptione. Vnde faciliùs tollitur quod
competit de iure speciali, quàm quod de iure cō-
muni, l. Eius militis, §. Militia, ff. de militar. te-
stam. & ibi glos. in ver. Quocunque, & Bart. in
princ. & notant in c. Ecclesia S. Mariæ, de consti-
tut. Butr. n. 20. Imol. num. 11. Fel. n. 81. Dec. num. 2.
7 Præterea credendum non est Concilium voluisse
adimere priuilegium Cisterciensibus, & alijs Re-
ligiosis super exemptione à decimis prędialibus
ad hoc vt redintegraret aliorum priuilegia super
decimis percipiendis; nam inter ęqualiter priui-
legiatos locum non habent cōmunes regulæ l. Sed
etsi milites, §. Aequalitas, ff. de excusat. tutor. An-
char. cons. 37. num. 2. vbi ait non esse verisimile,
vt Princeps voluerit priuilegium habere locum
contra alterum, qui est dignus eod. fauore, & se-
quitur Rota decis. 251. num. 4. part. 3. Recent. & eò
magis, quia priuilegium, quod habent Cisterciē-
ses, Templarij, & Hospitalarij, est clausum in cor-
pore iuris, vt in d. c. Ex parte il primo supra eod. &
sic facit ius commune inter nominatos, vt dixi in
c. His quæ, num. 35. supra de maior. & obed. Ergo
longè minus Conciliū censetur voluisse illud abro-
gare ad reintegranda priuilegia aliarum Ecclesia-
tum in corpore Iuris non inserta, arg. d. §. Militia.
Interpretatio enim fit pro iure communi quando
cōcurrit cum priuilegio, vt per Feder. de Sen. cons.
256. circa medium vers. Item quando ius commu-
ne. Cogitandum tamen propter Rotæ authori-
tatem, & pro concordia fortè sic posset distingui.
8 Aut decimę debentur Cathedrali Ecclesiæ ex do-
natione, vel alio modo, & tunc planum est intra-
re hanc Constitutionem. Tum quia Episcopus in
his fundatam habet intentionem de iure cōmu-
ni, vt tenet Rebuff. in tract. de decim. q. 7. num. 13.
Tum quia hoc casu viget ratio in textu conside-
rata, nempe vt Prælati promptiores existant
ad exhibendum Religiosis Iustitię complemen-
tum, eorumque priuilegia studeant obseruare,
& in his terminis emanauit prædicta decisio Va-
9 lentia Decimarum. Aut agitur de Ecclesijs in-
ferioribus; & tunc subdistinguendum nam aut de-
cimę illis debentur ex consuetudine, & sustineri
potest habere locum hoc capitulum, quia consue-
tudo fauorabilis est, & pro lege tenenda, c. In his
11. dist. glos. vlt. in c. In aliquibus, supra eod. Ideoq;
tametsi in præscriptione iuris decimandi requira-
tur tempus immemorabile, vel quadragenaria
cum titulo, vt cap. 1. de pręscript. lib. 6. tamen Ro-
ta in causa Corduben. redecimarum, quę est in
Recent. decis. 203. part. 5. admisit secus esse in
cōsuetudine, quia cum introducta sit ex solutione
sponte, & ex mera liberalitate facta per ciuitatem,
& populum; & sic habeat initium voluntarium, &
non coactum, propterea seruanda est etiamsi pro-
baretur spatio decem annorum dumtaxat, iuxta
notata in cap. Ad Apostolicam, de Simon. Cassa-
dor. decis. vn. per totam, & præsertim, num. 5. de
consuetud. vt in terminis nostris hoc voluit Host.
hic in ver. Soluebantur, dum ait, præseruatas esse
decimas Ecclesiarum, quibus debebantur de iure,
siue de consuetudine, & eum sequuta est Rota in
dicta Valentina decimarum, & coram Coccino de-
cis. 192. lib. 2. Aut decimę debentur Ecclesijs non
parochialibus ex priuilegio, vel pręscriptione; &
tunc procedant superiùs dicta, adhuc tamen co-

gita, & vide Rotam decis.193. par.7. Recent.

10 Secundò nota ibi, *Pro monasterijs de nouo fundandis*, etiam de fructibus possessionum, quę acquiruntur pro fundatione monasterij, decimas esse persoluendas, vt in littera. Cæterum aduerte quia hoc dupliciter potest intelligi, primò scilicet exponendo verba illa, *pro monasterijs fundandis*; idest pro monasterijs dotandis, veluti cum datur fundus, vt sit loco dotis monasterio erigendo, & hoc primo casu de fructibus talis fundi dabitur decima tam ante, quàm post constructionem monasterij; & sic etiam de prædijs dotalibus Ecclesiæ debet solui decima illis Ecclesijs, quibus antea soluebatur, siue talia prædia pia deuotione fidelium sint oblata, siue empta pro monasterijs fundandis, vt hic per Abb. in primo notab. vbi ait de hoc esse textum hic, quem nescit alibi æquè bonum, & qui non cõsueuit ad hoc allegari, licet cõ-
11 trarium tenuerit, glos. 1. in c. Nouum genus, supra eodem. Secundo potest intelligi textus exponendo verbum *fundandis*, strictè, cum scilicet confertur, vel emitur fundus, seu mansus pro monasterio inibi ædificando: & tunc ante quam monasterium ibi sit constructum, de fructibus illius fundi dabitur decima siue excolatur proprijs manibus, siue alijs excolendus tradatur, vt patet in textu.
12 Postquam verò monasterium fuerit ibi constructum, de illo manso non soluetur decima. Frustra enim quæritur de decima, cum nihil inde recolligatur, cap. 1. infra de censib. & hæc fuit mẽs glossę in ver. Committantur, quam sic declarat, & ab impugnatione Hostiensis tuetur Io. Andr. nu. 8. cum quo transeunt Butr. num. 9. Cardin. num. 3. Abb. num. 4. & reliqui omnes: & adde quod scripsi in c. Non minus, num. 8. infra de immunit. Eccles. vbi allegando Rot. decis. 339 num. 40. part. 6. recent. dixi bona Ecclesiarum quoad fundationem, vel mansum esse immunia ab oneribus nedũ publicis, sed etiã priuatis, & antea impositis.
13 Tertiò nota ibi, *Ecclesiæ vlterius prægrauetur*, Priuilegium esse reuocandum quando incipit tendere in graue præiudicium aliorum. Butr. hic in 2. not. ad hoc capitulum Suggestum, supra eodem.
14 Quartò nota ibi, *& amodo acquirendis*. Decimas prædiales à Regularibus priuilegiatis esse soluendas de fructibus illarum possessionum dumtaxat, quas acquisierunt post datam huius Cõcilij, & priuilegia omnium Religiosorum priùs concessa quoad bona huiusmodi esse reuocata. Abbas hic in tertio notab. & ita hic est casus secũ-
15 dùm Io. Andr. & omnes in summario textus, nam dictio, *amodo*, idem importat, quod *abhac die in antea*, vt inquit Host. num. 1. in ver. Et amodò, &
16 Io. Andr. num. 2. in eod. verb. Ergo à contrario sensu quoad possessiones ante Generale Concilium acquisitas hæc Constitutio nil noui iuris induxit. Vnde in illis seruabitur priuilegium Adriani, de quo in c. Ex parte, il primo supra eod. videlicet vt Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij de fructibus prædiorum, quæ proprijs manibus, vel sumptibus excolunt, decimas soluere non teneãtur, argumento cap. Ad audientiam, supra eod.
17 De acquisitione autem post Concilium constabit ex data instrumenti acquisitionis, & ex data ipsius Concilij, quod fuit celebratum Romæ in Basilica Lateranen. anno Domini 1215. anno 17. Pontificatus Innocentij secundum Io. Andr. hic num. 2. in ver. Et amodò, cum quo concordant Butr. num. 3. & Abb. eod. num. vers. Papa verò, & patet ex Epistola Encyclica ipsius Innocentij de Synodo celebranda ad omnes Episcopos, Prælatos, & Principes Ecclesiæ, quæ incipit, Vineam, Domini Sabaoth, & habetur initio Actorum Concilij Lateranensis IV. tomo 3. Conciliorum parte secunda pag. 674. & in Bullar. tom. 1. pagin. 41. ex qua Epistola liquet Concilium hoc fuisse indictum Anno Dominicæ Incarnationis 1213. ad duos annos cum dimidio; & ideo initium sumpsit post diem 25. Septembris anni 1215. qui erat Pontificatus Innocentij decimus septimus. Durabat tamen anno Pontificatus 18. cum eo anno 14. Decembris in Concilio edita fuerit Constitutio c. Ad liberandam, de Iudęis, vt in Bullar. d. tom. 1. pag. 42. & hoc modo intelligendi sunt Abbas Vrspergensis, & alij, qui dicunt Innocentium celebrasse hoc Concilium anno 18. sui Pontificatus, vt scripsi in cap. 1. num. 9. supra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. vbi plenè de hoc Concilio.
18 Quintò nota ibi, *quibus ratione prædiorum antea soluebantur*. Regulares priuilegiatos de fructibus possessionum, quas acquisiuerunt post datam huius Concilij, ita demum teneri decimas soluere, si de illis antea soluebantur, & ita hic est casus secundum Io. Andr. Butr. Abb. & omnes, vt dixi in summario textus; & sic duo copulatiuè requiruntur ad hoc vt priuilegiati fiant obnoxij solutioni decimarum prædialium. Alterum est vt prædia fuerint acquisita post Concilium, vt dictum est in præcedenti notabili. Alterum vt ante acquisitionem de illorum fructibus decima sol-
19 ueretur, vt in littera. Ergo à contrario sensu de illis prædijs etiam post Concilium acquisitis, de quibus ante acquisitionem nulli Ecclesię decimæ soluebantur, non dabitur decima, & hoc innuit Host. hic num. 1. in ver. Soluebantur: dum arguit dicens: Ergo à contrario si nulli soluebantur, nulli soluentur; ergo consuetudo excusat à solutione decimarum.
20 Nec obstat quod consuetudo non possit eximere quemquam laicorum in totum ab obligatione decimarum prædialium, vt firmat glos. vlt. Host. & alij in c. In aliquibus, supra eod. Turrecr. in c. Reuertimini, art. 7. num. 11. 16. q. 1. & est communis opinio, vt testatur Couar. alios citãs var. resolut lib. 1. c. 17. num. 8. quam sequuta est Rota dec. 474. num. 3. par. 1. recent. vbi resoluit exemptionem laicorum à solutione decimarum per solam immemorabilem non induci sine Apostolico priuilegio,
21 vel priuilegij fama. Nam respondetur hoc non procedere quoad Religiosos priuilegiatos. Ratio est, quia cum de validitate priuilegij Apostolici super hoc hæsitari non possit, vt cap. Suggestum cap. Ex multiplici, cap. A nobis, & cap. Ex parte, supra eodem, & infra c. vlt. c. Accedentibus, c. Si de terra, & cap. Dudum, de priuil. & probat Couar. d. c. 17. num. 9. Cumque hæc Constitutio non reuocet eorum priuilegium generaliter, & indistinctè, sed tantum quoad illa prædia, de quibus decimæ ante soluebantur: hinc sequitur, vt quoad illa prędia, de quibus decimę non soluebantur, priuilegium remanserit in suo robore; & sic exemptio ab obligatione decimarum nõ oritur ex vi consuetudinis, sed ex vi priuilegij Apostolici, quod Papa noluit esse abrogatũ quãdo decima de illis bonis antea non soluebatur; & sic quãdo cum ipso priuilegio concurrit etiam consuetudo, & secundum hoc

si ex

si ex aliquo prædio laicus nūquam soluisset deci-
mam, quamuis hæc consuetudo, vel præscriptio il-
li non suffragaretur, vt prædial, si tamen prædium
illud posteà trāsiret ad Cistercienses, vel alios pri-
uilegiatos, decima de illius fructibus nō esset sol-
uēda; quia in illo verificari nō posset quod hic dis-
ponitur, nēpe vt decima soluatur Ecclesijs, quibus
antea soluebatur, cū hoc casu nulli Ecclesiæ prius
solueretur. Stabit ergo priuilegiū, quod immutatū
non inuenitur, l. Sancimus, C. de testam. l. Præcipi-
mus, in fin. C. de appellat. glos. in c. Constitutionem
in ver. Prorogamus, supra eodē, & imputet sibi Re-
ctor Ecclesiæ, qui tandiu distulit decimam exige-
re à laico non priuilegiato: non enim esset conue-
niens vt illam inciperet exigere postquam prædiū
peruenit ad priuilegiatum. Facit text. in c. Cum
Apostolica, supra de his, quæ fiunt à Prælat. & ita
22 intelligo hanc Decretalem. Et ex hoc infero vt
priuilegium, quod habent Religiosi non soluendi
decimas de noualibus quæ proprijs manibus, vel
sumptibus excolunt, vt in c. Ex parte, il primo su-
pra eodem minimè sublatum fuerit per hoc capi-
23 tulum, & ita tenet Abbas, hic num. 3. in fin. vers.
Item credo. Ratio est euidens, quia cum nouale
sit ager de nouo ad cultum redactus, de quo non
extat memoria, quod aliquando cultus fuisset, vt
diffinitur in c. Quid per nouale, infra de ver. signif.
& sic decima de illius fructibus antea non solue-
retur; non possunt in ea verificari verba illa huius
textus, quibus decimæ antea soluebantur, & con-
sequēter priuilegium illud remanet in suo robore,
vt pote non sublatum per hanc Constitutionem,
arg. c. Ad audientiam, supra eodem.

Quod autem superiùs dictum est Religiosos pri-
uilegiatos teneri decimas soluere de illis prædijs,
de quibus antea soluebantur, limita nisi decimæ
debeantur solummodo ratione administrationis
Sacramentorum, vt in subiecta declaratione Sacræ
Congregationis Concilij, videlicet Canonici Ca-
thedralis Ecclesiæ Ferrariæ conquesti sunt apud S.
Congregationem quod Regulares Ordinis Mendi-
cantium recusabant soluere decimas eorum præ-
diorum, quæ antequam ad eos peruenirent solitæ
erant soluere; imò dictæ decimæ diuidebātur inter
ipsos Canonicos loco distributionum quotidiana-
rum. Vnde cum Regulares vigore suorum priui-
legiorum non soluerent, redditæ erant ita tenues
dictæ distributiones; vt probabiliter posthac me-
tuerent ne negligerentur; ac proinde seruitium
Ecclesiæ minueretur, S. Congregatio respondit ex
sententia Sanctissimi, quod si dictæ quartæ, seu de-
cimæ sunt impositæ rei, quia à principio concessæ
à clericis, vel solutæ cum hac conditione, & one-
re, quod soluantur ipsis clericis tales decimæ: tunc
ad quoscumque vadant etiam Mendicantes, tene-
buntur omnes eas soluere: Si verò istæ decimæ de-
bentur pro administranda cura animarum; tunc
quia clerici non administrant istis Mendicantibus
aliqua Sacramenta, non vult eos Mendicantes ad
eas teneri, quia cessat causa, propter quā impositæ
sunt, nempe cura animarum. Nec obstat, quod
pro distributionibus quotidianis soluatur decima,
quia istud euenisse potuit, quia Parochiales vnitæ
cathedrali, quibus aliàs ista decima pro cura sol-
uebatur; sed ista cura cessat in Mendicantibus.
24 Vltimò nota, ibi, *Nisi cum ipsis ecclesijs aliter
duxerint componendum*. Presbyterum Parochia-
lem posse inire amicabilem compositionem super
decimis, vt hic, & in c. Ex multiplici, supra eodem;
& hic notant glos. in ver. Componendum, Hostien.
n. 1. in eod. ver. Et communiter Doctores. Facit
cap. 1. & cap. fin. de pactis, lib. 6. Hæc tamen com-
positio personalis est, nisi per Sedem Apostolicam
fuerit confirmata, c. Veniens supra de transact. &
tenet præcitata glos. & Butr. hic n. 10. & hoc vide-
tur sensisse Hostien. vbi supra dum dixit valere
compositionem amicabilem, sed non transactio-
nem, per cap. 2. cap. Super eo, & d. cap. Veniens
de transact.

Sed Domini de Rota decis. 218. n. 3. par. 7. Re-
cent. inter personas ecclesiasticas pro bono pacis
licere pacisci super iure decimandi etiam sine be-
neplacito Apostolico, ad textum in d. c. 1. & c. fin.
de pact. lib. 6. & ibi Doctores communiter. Et hu-
iusmodi concordias afficere etiā successores. Quod
satis placet, quia cum talis compositio firmetur
hic iuris authoritate, huiusmodi authoritas opera-
tur, vt ex personali fiat realis, vt bene per Anchar.
in d. cap. 1. in 3. quæst. & ibi etiam per Franc. nu. 2.
Preterea hic textus præseruat compositionem cū
ipsis ecclesijs: ergo intelligi debet de compositio-
nibus realibus, quia ecclesia semper eadem, vt per
Anchar. vbi supra.
25 QVAERO, an valeat priuilegium exemptionis
à solutione decimarum prædialium post hanc Cō-
stitutionem à Sede Apostolica impetratum?
26 Pro solutione quæstionis distingue. Aut in
priuilegio reperitur expressè derogatum huic, c.
Nuper, & priuilegium absque dubio est validum,
& obseruandum, quia Constitutio etiam edita à
Papa in Concilio vniuersali nullum generat præiu-
dicium successori quominus contra eam possit di-
spensationem, vel priuilegium impertiri, vt est
textus ad litteram in c. Innotauit, §. quamuis au-
tem, supra de elect. & in terminis huius Constitu-
tionis tenet Hostien. hic num. 1. in ver. Nisi cum
ipsis ibi, [nisi antiquum renouetur per speciale
priuilegium de nouo impetratum, sicut ijdem fa-
ciunt tota die,] sequitur Ioann. Andr. num. 3. in
ver. Nisi cum ipsis, dicens se vidisse priuilegium
Cisterciensium datum super possessionibus acqui-
sitis post Concilium, & propiùs ad nostra tempo-
ra Gregorius XIII. concessit Religiosis Societatis
Iesu priuilegium exemptionis à solutione decima-
rum prædialium cum specifica derogatione huius
cap. Nuper, vt in eius Constitutione 51. incipien.
Pastoralis officij in Bullar. tom. 2. pag. 421. de quo
priuilegio actum fuit in Rota decis. 193. n. 5. par. 7.
Recent. Et sæpe alias. Et hic iunge quæ de validi-
tate similium priuilegiorum tetigi supra n. 21.
27 Aut in priuilegio Apostolico non reperitur de-
rogatum huic Constitutioni: tunc puto subdistin-
guendum: Nam aut agitur de prædijs, de quibus
decima priùs non soluebatur; & existimo priuile-
gium quoad illa esse obseruandum. Ratio est,
quia, vt dixi supra in 5. not. iste textus non reuo-
cat, quin potius præseruat priuilegia quoad illa
prædia de quibus decimæ ante acquisitionem non
soluebantur. Vnde cum hæc Constitutio quoad
prædia huiusmodi non obuiet priuilegio, non fuit
opus hac in parte illi derogare, cum derogatio nō
fiat nisi ad contraria, c. 1. de Constit. lib. 6. cap. Ex
parte, de Capell. Monach. Clem. Dudum, §. Nos
etenim, ibi, In quantum sunt præmissis, vel alicui
præmissorum contraria, de sepultur.
28 Aut agitur de prædijs, de quibus, antequam
trans-

transirent ad priuilegiatos, decimę soluebantur
ecclesijs, & tunc necessaria est derogatio huius
cap. Nuper, quia cum sit Conciliare censent ha-
bere clausulam derogatoriam ad sequentes dispo-
sitiones, & datur defectus intentionis in concedē-
te, textus est in cap. Ex parte, infra de Capell. Mo-
nachor. Archid. in cap. 1. num. 2. de constit. lib. 6. Ol-
drad. cons. 326. Quod articuli, Felin. in c. Nonnulli,
& ibi dixi à n. 21. supra de rescript. & in terminis
huius cap. Nuper, articulo diligenter examinato
decidit Rota decis. 122. par. 1. diuers. & in Recent.
decis. 341. num. 2. par. 1. & decis. 42. n. 9. par. 7. &
29 coram Coccino decis. 192. lib. 2. Quinimo amplius
resoluit simplicem derogationem c. Nuper, non
suffragari ad effectum emendi prædia decimalia,
sed oportere vt primæ illius parti fuerit expressè
derogatum, cum derogatio huiusmodi concedi
non consueuerit nisi cum magna maturitate, &
causæ cognitione, vt in causa Oriolen. Decima-
rum 21. Maij 1586. coram Orano impressa apud
Hieronym. Campan. in diuersor. iuris Cano. Rubr.
12. cap. 13. n. 154. & in Recent. decis. 229 n. 2. par. 2.
Non obstat, quod hoc capitulum sit redactum
in corpore iuris, & Papa censeatur de ipso habere
plenam notitiam, d. c. 1. de Constit. lib. 6. Quia ni-
hilominus necessaria est derogatio, vt in d. cap. Ex
parte: semper enim dici potest adesse defectus in-
tentionis in concedente propter clausulam dero-
gatoriam, quicquid dixerit Innocentius in cap. pe-
nult. de Capell. Monach. vt benè per Rotam dict.
decis. 122. n. 2. vbi etiam tolluntur alia obiecta.
30 Rursus non obstat, quod hæc constitutio non
fuerit edita immediatè à Concilio, sed ab Inno-
centio III. in Concilio Lateranen. vt patet ex illius
suprascriptione. Quia nihilominus dicitur Con-
ciliaris ad effectum vt sit necessaria derogatio, vt
optimis fundamentis resoluit Rota decis. 123. p. 1.
diuersor. & probaui latissimè in d. c. Ex parte, à n. 1.
vsque ad n. 27.
31 Aduerte tamen, quia ad validitatem huius pri-
uilegij videtur sufficere si in litteris derogetur ali-
cui Concilio Generali, & postea subdatur clausula,
& aliis Conciliis, &c. ex hoc enim censetur etiam
derogatum d. Concilio Lateranen. vt in terminis
resoluit Rota in causa Conchen. exemptionis de-
cimarū, 17. Martij 1589. coram Orano & aliàs sę-
pissimè, vt dicitur in decis. 316. n. 11. par. 5. Recent.
32 Quin etiam satis esset derogatio per clausulam, Nō
obstante aliqua Constitutione in generali Conci-
lio edita, vt per Dec. cons. 341. n. 10. Probo, ad Mo-
nach. in cap. Cum in tua, n. 23. vers. Et quod ne-
cessaria sit de Constit. lib. 6. quos in puncto sequi-
tur Garz. de benefic. par. 4. c. 5. n. 40.

33 Vlterius QVAERO, an in generali priuilegio-
rum communicatione comprehendatur exemptio
à solutione decimarum prędialium. Breuiter re-
spondeo non comprehendi; quia communicatio-
nes, seu adæquationes priuilegiorum, quamuis
amplę, & pręgnantes, non extenduntur ad ea,
quæ non solent concedi, vel saltem magna cum
difficultate conceduntur, vt notant Doctores in
l. 1. vbi in specie Ias. n. 21. & 22. ff. de legat. 1. & est
celebre consilium 19. Antonij de Butr. quod sæ-
pius, & S. Congregatio, & Rota sequuta est. Sed
34 exemptio à solutione decimarum prædialium nō
solet nisi cum magna difficultate, & causæ cogni-
tione concedi, Io. Andr. in cap. Dudum, n. 5. vers.
Ratio diuersitatis de priuileg. ergo non venit in
generali priuilegiorum communicatione etiam cū
clausulis prægnantibus omnimodæ adæquationis;
& ita in terminis resoluit Rota in Valentina Deci-
marum 28. Nouembris 1603. coram Cardinali
Lancellotto iuniore impressa apud Campanil. vbi
supra, & in Recent. decis. 214. n. 5. par. 2. vbi alle-
gantur alię decisiones concordantes.
35 Quod procedit etiamsi in litteris communica-
tionis facta fuerit mentio de decimis, quia hoc in-
telligitur de decimis extraordinarijs, non autem
de ordinarijs, seu prędialibus, vt notat Bald. per
illum textum in l. Fistulas, §. Frumenta in fin. ff. de
contrahen. emption. Cuius dictum referunt, & se-
quuntur Puteus decis. 65. lib. 3. Cremen. singular.
108. Felin. in c. Sedes, n. 3. in fin. vers. & ista faciūt
ad quæstionem de rescript.
36 Vltimò QVAERO, An Religiosi, vel Clerici
sæculares possint decimas præscribere.
Glossa tertia, & Doctores hic multum in hac se
inuoluunt. Sed breuiter conclude secundum Ab-
batem nu. 5. tam Religiosos, quàm Clericos posse
præscribere decimas tam actiuè, idest ius soluendi
decimas, prout loquitur hoc capitulum, quàm pas-
siuè, idest ius percipiendi decimas ab alijs, vt cap.
Cum in tua, & c. Dudum, supra eod. vtroque ta-
37 men casu debent habere immemorabilē, vel qua-
dragenariam cum titulo; quia cum ius commune
eis resistat tam quoad ius percipiendi decimas, eo
quod non habeant Parochia, quàm quoad ius de-
cimas non soluendi Parochiali ecclesiæ, cui debē-
tur de iure communi, d. c. Cum in tua, in fin. non
possunt absque titulo præscribere, vt est textus ro-
tundus in c. 1. & ibi omnes de præscript. lib. 6. quē
in hac specie dicit insignem Couar. & alijs relatis
de communi testatur lib. 1. variar. resolut. cap. 17.
num. 7. & adde quod scripsi post glos. vlt. in c. In
aliquibus supra eodem à n. 10. vsque in fin.

Explicit pars prima libri tertij Decretalium.